PIRKNER, Carl, pozsonyi festő

Herr C. P. Maler, 48 éves felesége meghalt. (1834, 603 l)

Preßburger Zeitung
(Genthen)

nek egy külön részlege az építőmunkára is vállalkozik. *Mennyi idő alatt adnak át kulcsrakészen egy-egy felvonót?*

A jelenlegi helyzet szerint ehhez három és fél, négy hónapra van szükség. Vajon sok ez vagy kevés? A szakemberek jelenleg ezt elfogadhatónak tartják, különösen akkor, ha figyelembe veszik azt is, hogy öt-hat évvel ezelőtt még hat hónapnál hosszabb ideig tartott egy-egy liftcsere. Valljuk be őszintén, első hallásra ez a három és fél, négy hónapos határidő nem is tűnik olyan vészesen hosszúnak, ha belegondolunk, hogy az építés és a szerelés eléggé bonyolult, nagy szakértelmet igényel. Ráadásul a régi bérházakban váratlan események is hátráltathatják a kivitelezést: elég ha csak

Pirker János, malomács

A tési szélmalmok

A két szélmalom 1974 óta ipari műemlék, idegenforgalmi látványosság. *Tésen* az Országos Műemléki Felügyelőség és a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal állíttatta helyre s mentette meg a teljes pusztulástól a Dunántúl malomiparának ezt a becses emlékét. A kettő közül a Helt-féle szélmalom érdemel nagyobb figyelmet, amely 1840-ben épült (a másik, az Ozi-féle csak 1924-ben), s ma is üzemképes.

Helt József, az egykori tulajdonos, ma tsz-nyugdíjas. A malmot *Pirker János* malomács építette 1840-ben. Néhány évtized múlva *Kovács István* bognár-molnár tulajdonába került, aki feleségül vette Helt Terézt, a mai szélmolnárok nagyanyját. Amikor nevelőapja elhunyt, Helt József vette át a mesterséget. Ettől kezdve a malmot a Helt család birtokolta.

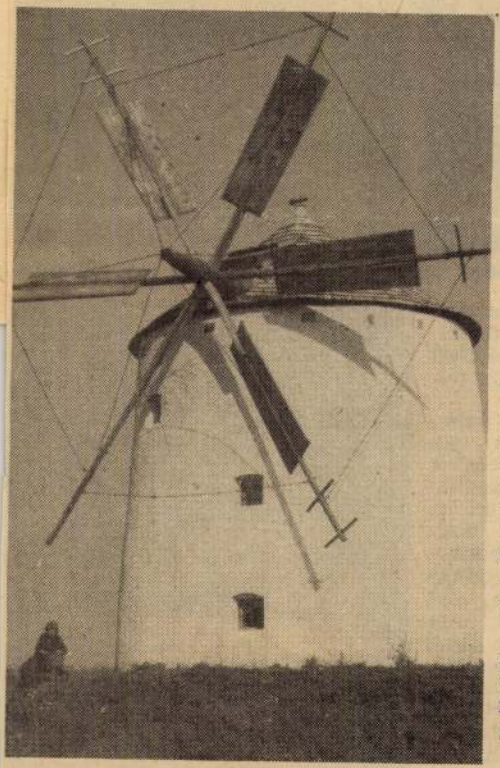

A szélmalom holland típusú, három szintje van. A kúp alakú zsindelytetőzete körsínen forgatható, így a vitorlákat mindig a szél irányába lehet állítani. A derékvastagságú függőleges tengely a középső szinten forgatja a malomkövet. A középső szinten van a garat is, ahonnan az őrölnivaló a malomkövekre csorog. Az első szinten pedig deszkából készült csövön a zsákba hull az őrlemény.

A malom szerkezete, berendezése bámulatosan egyszerű, a falusi mesteremberek kézügyességét, tanulékonyságát dicséri. A malom teljesítménye jó széljárás esetén naponta négy zsák búza, árpa vagy kukorica. A malomnak nincs szitája, ezért a terményeket csak darálja. A falusi háziasszonyok egykor ebből az őrleményből szitálták ki a korpát, s a lisztből sütötték a kenyeret.

A tési szélmalmok már jól ismert idegenforgalmi nevezetességnek számítanak. Messze földről felkeresik őket a látogatók.

Gém György

Gém
Nép

11

PIRKL, kötelesmester

A mária-besnyői kegyhely sok fogadalmi ajándékot kapott, főleg a betegek felgyógyulásáért hálájuk jeléül. Igy pl. Pirkl Katalin, gyöngyösi köteles felesége két ezüsttárgyat /közelebbi meghatározás hiányzik/ ajánl fel szülésből és gyermekágyból való felgyógyulásáért.
290.old

SCHRAM FERENC: A Máriabesnyői búcsújáróhely 277.old

STUDIA COMITATENSIA. Tanúlmányok Pest megye múzeumaiból. 3. Szentendre, 1975.

PIRKNER Johann, festő Pozsonyban

J. P. Maler, 5 hónapos lánya meghalt. (1818, 909/1)

—

Preßburger Zeitung
(Gesithan)

PIRKO MDK

fegyverkovácsmester
mesterjegyével ellátott pisztoly

120.

Rerpr:

IV. tábla 16. kép.

V. tábla 17. kép.

Kozák Károly: A győri muzeum XIX. századi pisztolyai.

ARRABONA 2. Győr. 1960. 117-132. l.

PIRKÓ JÁNOS, épitész

Kun János halála után, 1828 után ő fejezte be a miskolci megyeháza épitését 1836-ban. 59.old.

KOMÁROMY JÓZSEF: Adatok a megyei tanács székháza épitéstörténetéhez 48.old.

A HERMAN OTTÓ MÚZEUM KÖZLEMÉNYEI, 5. 1963.szept. Miskolc, 1963

M.D.K.

Firmajer György, asztalos m.

Veszprémi mester. +1866.II.18. 22 éves korában.

Batári Ferenc: XIX. századi veszprémi asztalosok. 253.o.

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei. I. Veszprém. 1963

Firmer S./Stanislaus/,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordult asztalosleg é-
nyek jegyzéke származási hely szerint:"Győr:
Firmer S." 122.old

Batári Ferenc: Asztalosl egények Győrött a XVII.
xáz században -Adatok Győr város asztalosműves égé-
nek történetéhez 93.old

Arrabona,9.- Antus János Múz.Győr,1967.- A Győri
Múz. Évkönyve

Pirmer,? Stanislaus,asztaloslegény

Győrben 1674-1699 között megfordúlt asztaloslegények jegyzéke:"Pirmer,? Stanislaus,Győr,1685."
118.old. 17.jegyz

Batári Ferenc: Asztaloslegények Győrött a XVII.században - Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93.old

Arrabona,9. - Xantus János Múz.Győr,1967.
A győri Múz. Évkönyve

Stanislaus Firmer, asztalos legény

A győri asztalos és puskaagykészitő céh legénykönyvéből, 1685-től: "Stanislaus Firmer Von Kab gebirtig". 105. old

Batári Ferenc: Asztalos legények Győrött a XVII. században Adatok Győr város asztalosmüvességének történetéhez 93. old

Arrabona, 9.-Kantus János Múz. Győr, 1967.-A Győri Múz. Évkönyve

Pirner Ádám

Könyvkötő

Sopron

1662. jul. 3.

polg. esküt

Hári

Római súlyrendszer V. 255.

PIRNER Ignác kőművesmester. Egerben 1738-ban a város III. negyedének 4. fertályában, mint háztulajdonost irják össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Vöit.

PIRNER János Ádám könyvkötő

Sopron 1662

SSZ 1991. 2. 124. p.

possède une force et une simplicité dramatiques — elle n'a donc qu'à paraître dans la rue pour devenir affiche. Au meilleur sens du terme. Car l'affiche n'est pas synonyme de bruit, de vacarme, l'affiche n'est pas criarde, impertinente et vide de sens. L'affiche est un cri vigoureux, une volonté qui éclate comme un coup de poing au milieu de la rue. L'affiche d'hier était une enseigne et une intruse, l'affiche nouvelle est de l'art à la portée des foules.

Si la peinture nouvelle n'a pu jusqu'à présent devenir affiche, c'est pour une raison bien simple. Jusqu'ici l'affiche était bonimenteur de foire et n'avait aucun message à proclamer. Or, l'affiche nouvelle, tout comme la peinture nouvelle ne prendront leur essor qu'avec le développement de la société et de la religion nouvelles. Son rôle sera de suggérer aux masses une foi nouvelle, une morale neuve, de contribuer à créer l'homme nouveau et le régime nouveau. Il lui appartiendra de

PIRNER Mihály egri kőművesmester. Az 1712. évi városi iratok szerint 1675 szeptemberé 13-án született Herrengrundban, /Urvölgy?/. 1696-ban inas, 1699-ben szabadul Besztercebányán. 1712-körül költözik Egerbe. 1714-ben és 1718-ban emlegetik a városi iratok. Ő a régi egri városháza épitőmestere. 1732 körül felépiti a Kisasszonytemető kápolnáját, amelyre még 1731-ben ő maga alapitványt tett. 1741-ben a Csurgó-beli

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

házát eladja ~~+~~ Falk Jánosnak. E ház Falk özvegyével, annak uj férjére ~~+~~ Nitsmann János kőművesmesterre száll. 1740-ben e ház már végrendelében szerepel. Meghalt Egerben 1740 február 3án 60 éves korában.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

M.D.K.

Pirner Mihály, egri kőművesmester

1712. évi városi iratok szerint 1675. szept. 13-án született Herrengrundban (Urvölgy). 1696-ban inas, 1699-ben szabadul Besztercebányán. Szabadulási levelét és születési bizonyítványát az Egri Állami Leveltár, őrzi. 1712 körül költözik Egerbe, akol a városi

Heves megye műemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

./.

379 old.

M.D.K.

Pirner Mihály, kőművesmester

... irator 1714-18 között emlegetik. Ő a régi egri városháza egyik építőmestere. 1732 körül felépíti a Kisasszonytemető kápolnáját melyre még 1731-ben ő maga alapítványt tett. Csurgó-beli házát 1741-ben végrendeleti úton eladják. Pirner M. meghalt Egerben 1736. febr. 3-án, 60 éves korában

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó.

379. old.

Pirner Mihály

egri kőműsester feltehető alkotója az egri szt. Rókus kápolnának 1712-14 körött.

Voit Pál szb.: Heves megye műemlékei II. Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt. Budapest, 1972.

3991

Pirner Mihály

1724-ben épitette az egri kisasszonytemetői kápolnát; át épitette Magurányi József 1802-ben.

Voit Pál sth.: Heves megye műemlékei II. köt. Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt. Budapest, 1972.

3191

Pixner Mihály

selmecbányai kőműves mester 1712-ben telepedett le Egerben, a városháza egyik építőmestere.

Voit Pál plb.: Heves megye műemlékei I. köt.
Magyarország műemlékei topográfiája. VIII. köt.
Budapest, 1972.

319 f

Pikner Miklós

neves egri kőműves mester elhunyt 1741-ben.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.

Magyarország műemléki topográfiája VIII. köt.

Budapest, 1972

4810.

-1-

M.D.K.

Pirner Pál*), kőműves mester

Herrengrund (Úrvölgy?) bányaváros-ban sz. 1675-ben, német szülőktől, de ha-zai isholázottságot nyert. 1699-ben szabadult a besztercebányai kőműves és kőfaragó cék előtt. 1712 körül telepedett le Egerben. Feltere-tő, hogy első műve éppen a Rókus temető nem, nagy, de „irmos alkatu" kápolnája volt. Ohmány szerűen két neki tulajdonítható munkája ismeretes: az 1714-ben épült régi egri ?.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsányi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó

122. old.
+ 379. "

*) az Adattárban „kihály"! és
[illegible] a szöveben is!

Pirner Pál, kőműves mester M.D.K.

... város háza, melyet a „mostani" emeléskor lebontottak. - és az azóta átépített kisasszony temető kápolnája 1724-ből, melynek fenntartására Pirner 1731-ben 300 Ft-os alapítványt s a „Csurgóban" házat hagyott. Pirner jómódu polgár volt, saját házában lakott s az egri polgárság legtöbbet foglalkoztatott építőmestere volt. Halála éve a szöveg ben 1740-az Adattárban 1735. febr. 3.-i dátummal van feltüntetve.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó

122. old.
+ 379. "

M.D.K.

Pirner Pál [több helyük Mihály]

egri hőmüves mester

munkáiból szerző közli az 1719-ben épült Szt. Rókus temetőkápolna fény-képét (106. á.) és Pirner 1712-ből szár-mazó besztercebányai szabaduló-levelét.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsányi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

121-122. old.
+ 134. "

Pirner Péter János

Ádám, könyvkötő Sopronban. 1666, 1668–70. céhmester, 1682-ben már nője említve.

Csatkó Z.

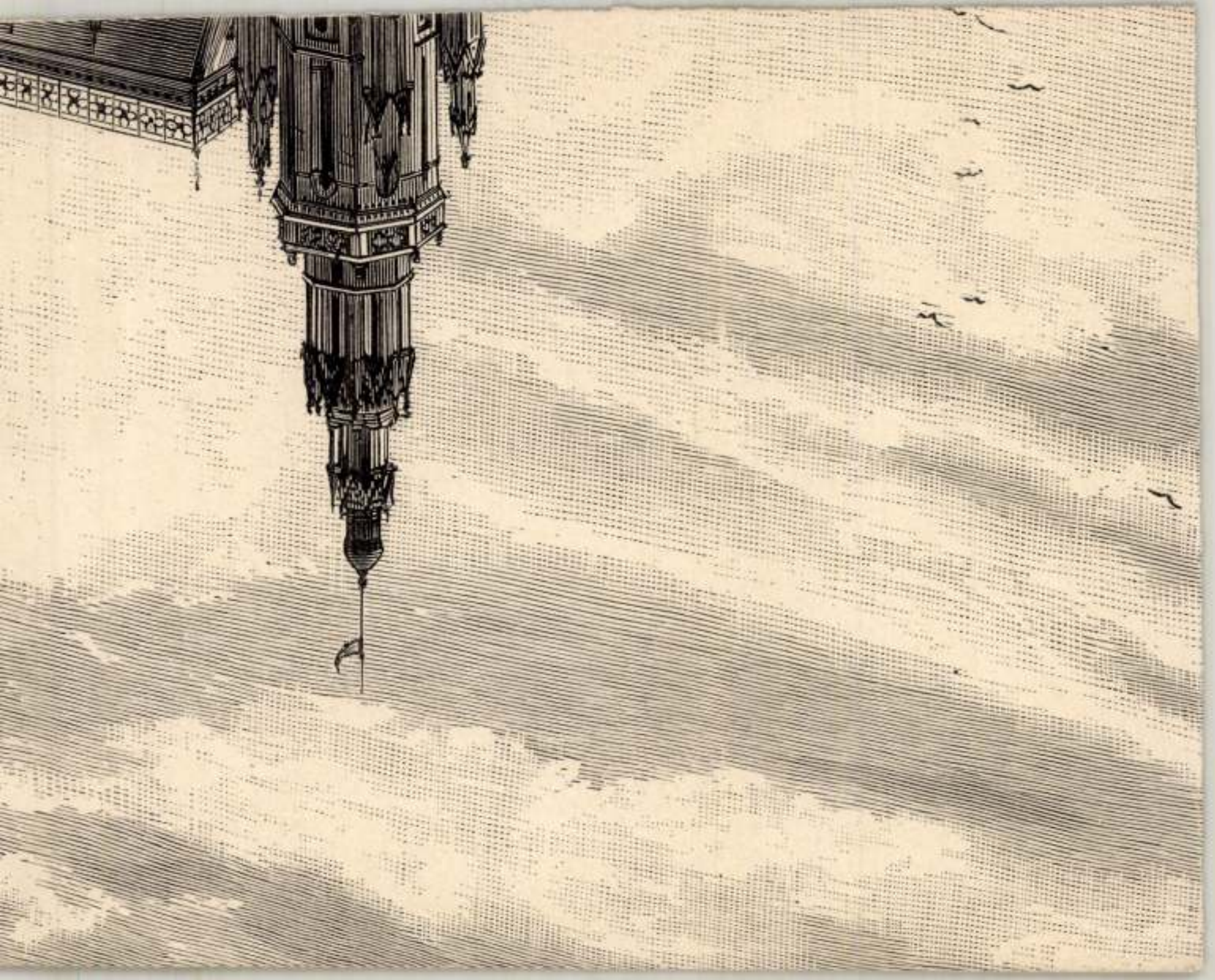

MDK

Pirnik Margit, festö

Piacz. Olf.

Nemzeti Szalon.-Téli tárlat. 1932.dec. Kat.

PIROBEL, Joseph, pozsonyi asztalossegéd

J.P.,Tischlergesell,
7 hetes fia megh. [1849, 700 l.]

Pr.Z.

PIROBEL, Joseph, pozsonyi ovztalonegéd

J. P., Tischlergesell, 7 hetes fia meghalt. (1849, 700 l)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Pirok Józsefné

V. Orsz. Iparm. kiáll. Mücs. 1965.

Pirók Józsefné

Szerepel a „Pamuttextil műveszete"
c. táslatón

(-y): a pamuttextil műveszete

Fonalőr 1970 III. 25

Pirók Józsefné, textil

MDK

4. orsz. ipamüv. kiáll. Mücs. 1959.

MDK

Pirok Józsefné

Pirok Józsefné /textil/ résztvett a IV.Orszg. Iparm.Kiáll.-on.

IV.Országos Iparművészeti Kiállitás.Műcsarnok Budapest 1959.Dec. 18 - 1960.Jan.31.Kat.

MDK

Pirok Józsefné

textil

4. Orsz. Iparmüv. kiáll. Mücs. 1959. dec.

Pirók Józsefné

Részt vesz a kiállításon

Jubileumi Iparművészeti kiállítás
1975. jún – júl.

Pironcsák

Hollósy Simon iskolája. /Emlékezések és levelek/:
A Műbarát 1922.II.évf.169-179 l.

Pirker
puskamüves

Kassa 1754.

Arch. Ert.
1916. 235. l.

Feladó: Dr. Szentiványi Gyula Bp
XII. Lágymányosi utca 16.

Pirker (Birker) puskamüves

Kassán 1754.

Archaeologiai Értesítő

1916., 235.

Kemény Lajos: Mű- és művelődéstört. adatok Kassa életéből.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTMEGYEI HÍRLAP

Pirk Vilmos

1967 APR 16.

— Az ősszel alakult gödöllői művészek klubjában péntek délután Pirk Vilmos festőművész és Győre Zoltán zeneszerző mutatkozott be.

— Országos állat- és kirakodóvásárt tartanak ma Nagykátán

kezdi

MDK

Pirker A.

Tájkép, of.

Árv. Közl. 1929. jun. 4.rk.sz. 28 l.

Pirker Alias

Birker

puskamüves

1754. Kassa

polgárjog

l.

Arch. Ét.

1916. 235. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Andreas Pirker

egri kőfaragómester 1733 körül, Miskolcon tevékenykedett.

Deresényi Dezső, Entz Géza, Havassy Pál, Merényi Ferenc: Magyar műemlékvédelem, 1969-70. Budapest, 1972

3421

Pironcsák festőművész
Gőzhajó.Olajf.
Női arckép Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

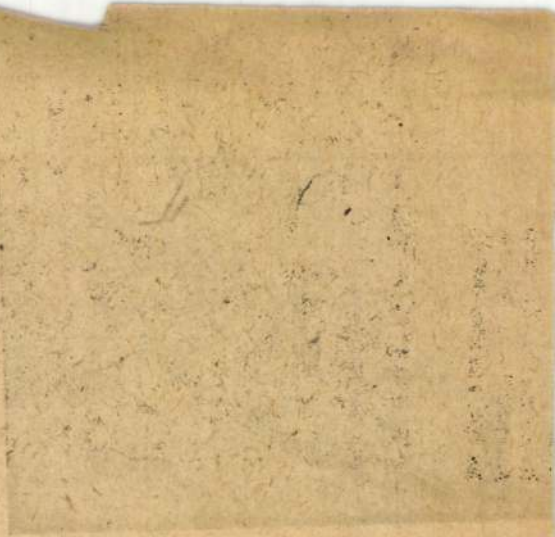

183. kép. *Kálvária. Ú*

SZENT ORSOLYA
SZENT DOROTTYA
Magyar neogótikus utánzatok, XIX. század.
Egyenkint 100×44 cm.

SZENT MÁTYÁS APOSTOL
Magyar neogótikus utánzat, XIX. század.
46×25 cm.

Pironcsák festőművész
Sajtgyártás.Olajf.
Női akt.tanulmány.Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

brokát palmetta és akantuszleveles dísszel
leveles arany paszománttal. Belül: Ern
& C° K. K. Hofkirchenstoff Liferant W
A miseruha mag. 104·5, a dalmatikáké
Szentpétervári, 1850 körüli brokáton bécs
1859.
Scitovszky prímás aranymiséjére készült.
Gerevich PA, 200. l. — Lepold K
177. sz.

HÁROM INFULA,

ezüsttel átszőtt fehér selyem alapon d
aranyhímzés: szőlőleveles és kalászos kere
egyenlőszárú kereszt. Aranyrojtos szalag
Mag. 29—30 cm.
Bécsi munka, 1859.
Scitovszky prímás aranymiséjére készült.
Lepold Katalógus 174. sz.

KÉT INFULA,

ezüstszállal átszőtt fehér selyem alapon d
aranyhímzéssel, széleken levélcsomók,
egyenlőszárú kereszt, másikon IHS.
Mag. 41 cm.
Magyar munka, 1850 körül.

SCITOVSZKY PRÍMÁS MISERUH

fehér, virágos díszű, ezüsttel átszőt
három sávval. Alul Scitovszky prímás
Mag. 104 cm.
Magyar munka, 1860 körül.
Scitovszky prímás tulajdonából.
Gerevich PA, 200. l.

KÉT INFULA,

Pironcsák A.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1896.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz , 1970 10 1 149 1

Dr. Pogány Károly s.k.
miniszteri tanácsos.

A kiadvány hiteléül:

Máté Aladár

irodavezető.

Pironcsák Antal festőművész
Hajó az Adriai tengeren. Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

milpengőt, összesen tehát 600.000 mil-
y i D e z s ő titkár kezéhez a ma-
Főpénztára utján azonnal utaljon ki.
, 1946. évi junius hó 7-én.

A miniszter rendeletéből:

Dr. Pogány Károly s.k.

miniszteri tanácsos.

léül:

Pironcsák Antal festőmüvész
Halász bárkák:Olajf.
Gőzhajó.Olajf.
Képkiállitás Nyitrán, 1916

1411/1946

Visegrádi Várbizo

Tisztelettel jelentem,
védkerületben május hó 26.-án 6-8 fő
és kulcs kérése nélkül a Salamontoro
feszitették s az ott lévő tárgyakat
tam ez idő alatt s családom fentneve
távozasra nem voltak hajlandók. A m

Visegrád, 1946. május

Pironcsák Antal

l. Csák A.

...resem, szíveskedjen intézkedni, hogy

...kályha jövő év tavaszán ujakkal ki-

...02 évi szeptember hó 13-án.

Martinovich

kir. járásbiró

...szágos bizottságának

Budapesten

MDK

Pirnoncsák Antal, festőm.

az V.-ik teremben látott képei többé-kevésbbé olyan tárgyuak, melyek összefüggnek a háborúval.

Műcsarnok. - Kiállítás.
Művészet 1918. 5.l.

MDK

Pironcsák Antal

Művészet 1918. 5.l.

MDK

Pironcsák Antal festő

A pozsonyi honvédkerület bevonult művészeinek a háboru által sujtottak támogatására rendezett kiáll. Pozsony, 1916.

Pisos

München 1911. 192

Budapesti Székesfővárosi I. ker. Község

Név : Schr

második.

Lel

MDK

Piros, épitész

I.dijat nyert

Művészet 1911.192.l.

~~Galter és~~ Piros

Az egri „Agrár takarékpénztár r.-t." által kiírt, a miskolci népkert mellett parcellázott paróchiai földön létesítendő családi lakóházak tervezetére vonatkozó pályázatra 23 pályázótól, az alternativákkal együtt 85 terv érkezett. Az I. díjat Galter és Piros építészek (Budapest); a II. díjat Eggenhofer Kálmán építész (Budapest) nyerte el. Megvétettek Berey Lajos építész (Budapest), Steiner Jenő építész (Arad), Bilits Ferenc építész (Ujpest) és Irlinger és Brenner kőművesmesterek (Szombathely) pályatervei.

Művészet 1911. 192. l.

Gyarapodás.

ordul2. Jobb kezét leeresztve tartja, vállán átvetett piros szalagon az arany-jának fürtjei leomlanak, bajusza és sza-és galléros palástja sárga brokát, nyak-át keskeny öv szoritja. Balról az asz-na és fölül piros függöny tünik sze-

etei 5.5: 7.7 cm.

1135-a

Piros B. lakatos cej

Iparmüvèret 1896-ban 198

Piros B,

mulatatos

Debrecen

d.

Ráth György 1896

200. l.

s a

Champ de Mars záró képe.

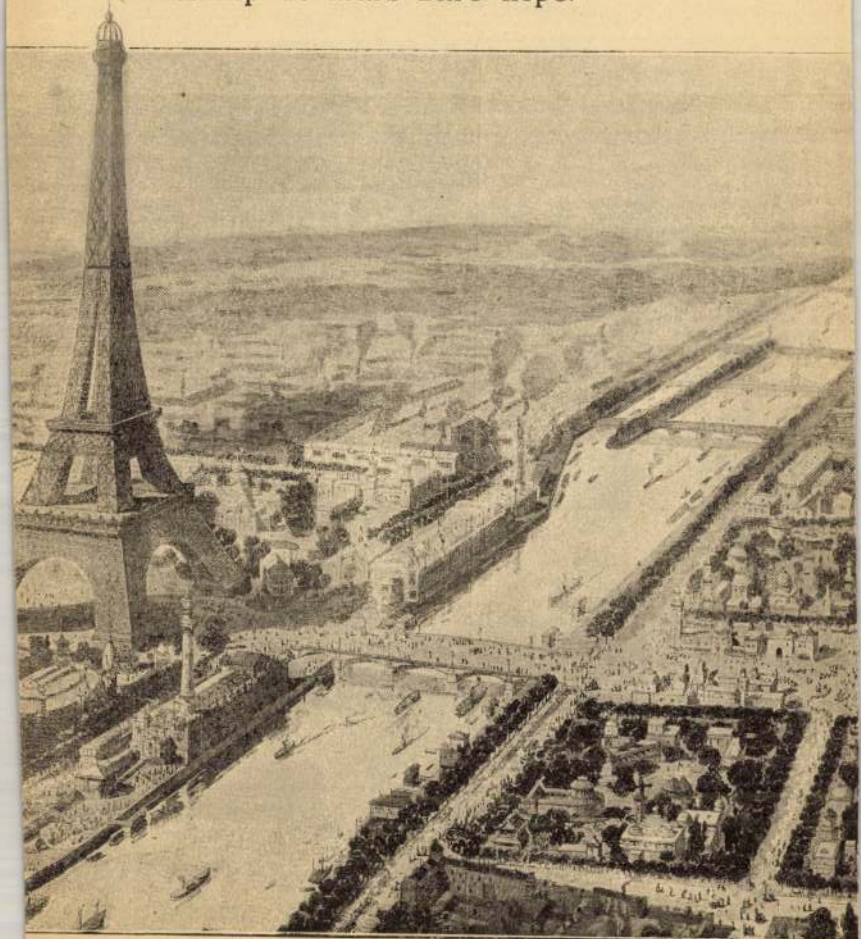

Piros Béla

Grott

Méhes Emil és Misley Sándor: A Magyar Nemzeti Stadion elhelyezésének kérdése. Bpest, 1936.

MDK

Piros Béla müépitész

A Nemzeti Stadion felépitésének követelményei.
Magyar Hirlap 1933. dec.3.

Píros Béla

Árkay Gándor és Hegedűs Endre
együttes művei: Karos gyertyatartók.
Reprodukció.

Sárádi Kálmán: Művészi kovácsolás

Budapest, 1976. 2391

2201

Piros Béla

az elmult idők kiváló díszítőlakatosa és kovácsmestere.

Sárádi Zálmán: Művészeti kovácsolás, Budapest, 1970. 239 l

54 l.

Piros József

200 K államsegély

Értimüsk 1909/10. 8. l.

T. 4674.

N és a TURKISCH CROATIEN terü-
nak feltüntetve jobbról Novi vá-
ében egy lovas török hanyatlik le
tt egy másiknak teteme fekszik.

rockenen Gränze von Croatien vor-
rmützel.

V.
ete: A. Das am 25 März 1788 bei
Scharmützel és befejezése: F. Den
unter Comdo des F.M. Bon Laudon

rl. 16.3 : 18.8 cm.

Piros József

festő

1907-1910

Élmisk 1930. 87. l.

Gönczy Elemér dr. VII. 279

Piros József

zook államsegély

Értimisk 1908/9.

13 l.

534. Ismeretlen mester.
A XVIII. századból.

~~534.~~ II. József.

(látható és
Mellig szembe néz. Paró
kálla leberetvált. Vértje alatt fodr
tetten viseli mellét az aranygyapj

Porczellánszobor, magassá
Vétetett 1893: IX. 21-én
Kifizettetett 1895: IV. 1

Piros József

a soproni ipadramará-
sól 50 K

Értimisk 1910/11-
15. l

Vicus Potavissensium VI. 202

Piros József

200 k államsegély

Értímük 1907/8

19. l.

XLII

'DALYA

om

Piros József

a soproni ker. és ipar-
kamarától 100 k
kötimisk 1909/10. G. l.

~~Regáriy Jézus~~

~~522. Vastagh Gyula után~~

522. Vastágh Gy~~ula~~ után.

A mester sz. Szegeven 1836

~~522.~~ Gorove István.

látható és

Térdig, kissé jobbra ~~[illegible]~~ fordult á
és baljával az oldalán logó kardot fo
rend csillagja disziti. Simára lefésü
gye őszbevegyült, álla kiberetvált. I
~~szik,~~ nyakkendője aranyrojtos, atillá
mes mentéjén a gombok ékkövesek, nadr
csatja ékköves ~~beglár~~. Jobbról az aszt
diszit. | Felirata alól balra: Vastagh

| A háttér sötét-zöld.

Vászon, méretei 128: 84.6 c
Vastagh Gy. után: Polgári G.
Gorove László ajándéka 1894
L. a 13952/94 sz. leiratot

522

904: v. 3.

MDK.

Piros Edit

Gyermekrajzkiállitási kritika

Szolnokmegyei Néplap 1965 máj.26.lap -

MTK.

Piros Edit

Összehasonlító irodalmi kritika

Szolnokmegyei Védelap 1965 máj. 26. Jap –

KORVIN MÁTYÁS EGYESÜLET
SOCIETÀ MATTIA CORVINO
Budapest, XI., Horthy Miklós-út 49.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

úrnak
úrnőnek

Budapest,

Meghívó

A KORVIN MÁTYÁS EGYESÜLET

és

A «DANTE ALIGHIERI» TÁRSASÁG

1935. évi május hó 8-án,
szerdán délután 6 órakor

a MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

üléstermében tartandó

ÜNNEPI ÜLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Berzeviczy Albert üdvözlőbeszéde.
2. Paolo Arcari egyetemi tanár előadása: **Giosuè Carducci e la nuova Europa** *(G. Carducci és az új Európa).*
3. Prof. Paolo Calabrò zárószavai.

Calabrò Pál
a «Dante Alighieri» Társaság elnöke.

Berzeviczy Albert
a Korvin Mátyás Egyesület elnöke.

Vendégeket az Egyesület szívesen lát.

Piros Sándor M.D.K.

Müve a kiállitáson

Monotypiák, textiliák

A Fiatal Alkotók Köre a nyilvánosság előtt
Képzőművészeti kiállitás a Lechner téren

Délmagyarország 1965. márc. 5.

Piros Sándor

Szeged

~~01~~ Októberi allony, linó, 15 x 12
Illusztráció, lit., 17 x 11

Országos diák képzőművészeti
kiállítás Hodmezővásárhely 1965
Kat. bev. Orosz Sándor

13

Piros Sándor, jelmeztervező

t fővárosi Operettszínház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Bányai Tábor: Piros Karaván 7.

Népszabadság, Bp. 1974. márc. 22.

Piros Sándor, jelmeztervező

A fővárosi Operettszínház előadásához a jelmezeket tervezte.

Kristóf Károly: Piros Karaván indul
2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 8.

Pirosi Sándor, jelmeztervező

Az Operettszínház előadásához
a jelmezeket tervezte.

(K. K.): Piros karaván 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1974. márc. 19.

Kiss Sándor, jelmeztervező

A Madách Kamaraszínház előadásaihoz a jelmezeket tervezte.

M. S. P.: A házasságszerző – 7.

NÉPSZABADSÁG Bp. 1975. dec. 24.

Piros Sándor, jelmeztervező

A Thália Színház előadásához a jelmezeket tervezte.

7.

Harag György: A remény

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1976. ápr. 28.

Piros Salvador, jelmeztervező

A Thália Színház előadásához a jelmezeket tervezte. [Malraux: A remény]

—: Színházi bemutatók 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1934. febr. 27.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách Kamara előadásához a

jelmezeket tervezte.

Morvay István: A ihar-kopujában 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 szept. 19.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách Kamara előadásához a

jelmezeket tervezte.

M. G. P.: A vihar kapujában 7.

Népszabadság, Bp. 1977 szept. 21.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách Kamara előadásának

jelmezeit tervezte.

Barabás Tamás: Kísérő találkozás 2.

Esti Hírlap, Bp. 1977 dec. 12.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách Kamara előadásához

a jelmezeket kreszte.

2.

Ezsiás Erzsébet: Négyen keresik a grilhost.

Esti Hirlap, Bp. 1977 szept. 14.

Piros Sándor, dínlettervező

a budapesti Gyermekkinkár Óz előadásá-

hoz a dínletetet tervezte.

Tencsik Flóra: A visszavett mese 2.

Esti Hirlap, Bp. 1978 jan. 17.

Piros Sándor

A Szentendrei Teátrum Shakespeare: "Tévedések vigjátéka" c. művét mutatta be.
Az előadáshoz a kosztümöket a művész tervezte.
Szekrényesy Julia: "Tünő vágyak nyomában" cimmel ir a darabról és a szinpompás jelmezekről.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juli. 9.
XXI. évf. 28. sz. 13. lap.

Piros Sándor, jelmez tervező

a Madách Színház előadásához a

jelmezeket tervezte

Koltai Tamás: Bertolt Brecht: Mahagonny 28-29-

Kritika, Bp. 1978. máj 78/5.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách Kinház előadásához a

jelmezeket tervezte.

Havas E.: A nagy kelepce és akik beleestek 7

Szabadság. Bp. 1978 febr. 22.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách Kamaraszínház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Havas Ervin - Kesei találkozás 7.

Nérszabadság Br. 1977. dec. 20.

Piros Sándor, jelmeztervező

a szentendrei játékokhoz a díszletet tervezte.

Baron György: Tévedések vígjátéka

Esti Hírlap, Bp. 1977. júl. 4.

2.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Tévedések vígjáték jelmezeit tervezte.

Piros Sándor dalmát jelmezei, *Szirmai Béla* koreográfiája, *Götz Béla* díszlete jól illeszkedik a helyszínbe és a rendezői elképzelésekbe.

Havas Ervin

Vidám estek Szentendrén

Havas Ervin: Sok játék Shakespeare jegyében 7.

Népszabadság, Bp. 1977. júl. 13.

Nerszava,

Pirosné Sándor, jelmeztervező

A Madách Kamaraszínház előadásához

a jelmezeket tervezte.

Barabás Tamás: Bunbury 2.

Esti Hírlap, Bp. 1976. szept. 28.

Piros Sándor, jelmez tervező

A Madách Színházban bemutatott Shakespeare-műhöz a jelmezeket tervezte.

M. G. P.: Lóvá tett lovagok 7.

Népszabadság, Bp. 1977 febr. 18.

Piros Sándor, dinle Hervesö

A dinlete het s' a jelmese het terveste.

↓

Morvay István: A Déryné kinkáz Szerelem előndása 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 jan. 27.

Piros Sándor, diszlettervező

Az „utazó" Déryné Kinkáz előadásai-hoz kérítette a diszleteket.

↓

M. G. R.: A Bánk bán a Déryné kinkában és Veszprémben

7.

Nincszabadság, Br. 1976. dec. 29.

Piros Sándor, jelmeztervező

a Madách kénház előadásának jelmezeit

tervezte

Barabás Tamás: Lóvá tett lovagok 2

Esti Hírlap, Bp. 1977 febr. 12.

Piros Sándor

Iszlai Zoltán: "Kazah rege — félig-meddig" cimmel a Budapesti Gyermekszinház uj bemutató előadásáról ir. A darab cime: „Dzsomárt szőnyege".
A kritika elismeréssel méltatja a müvész diszlet és jelmezterveit.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. febr. 24.
XXIII. évf. 8. sz. 12. lap.

Piros Sándor

Iszlai Zoltán: "Bastienne; ejtsd Gábriella" cimmel ir a Budapesti Gyermekszinházban bemutatott két előadásról.
Az egyik a tizenkét éves Mozart dalmüve, melyet 1768-ban "Bastien et Bastienne" cimmel irt. Ezt mutatták be Gábriel és Gábriella cimmel. Az előadáshoz a szinpadképeket Piros Sándor tervezte.
A másik előadás Sarkadi Imre: "Vendégek" c. novellájából készült, ennek diszleteit Révászky Ernő tervezte.
A kritika mindkét müvész munkáját kiemeli.

Élet és Irodalom, Bp. 1979. május 12.
XXIII. évf. 19. sz. 13. lap.

Piros Sándor

A Gorsiumi Játékok idei Arisztophanész előadását, a Plutosz c. komédiát ismerteti Szekrényesy Julia: "A trágárság határai" címmel.
Götz Béla színpadképeit, Piros Sándor jelmezeit a kritika kiemeli.

Élet és Irodalom, Bp. 1978. szept. 2.
XXII. évf. 35. sz. 13. lap.

Piros Sándor, díszlet- és jelmeztervező

az előadás jelmezeit és díszleteit tervezte.

Sz-D: Tom Sawyer a Gyermekszínházban

7.

Népszabadság, Bp. 1978 dec. 6

Piros Sándor, díszlettervező.

A Gyermekszínház előadásához (Dzsomárt nőnyege c. mű) a díszleteket és a jelmezeket tervezte.

(-: jelmezkeszi - szöveg -)

2.

Esti Hírlap, Bp. 1979. febr. 12.

Piros Sándor, díszlettervező
jelmeztervező

a Bartók Gyermekszínhóz előadásához
a díszlettet (elmezetset) és tervezte.

7

Szepesi Dóra: Dzsomárt szőnyege
Népszabadság, Bp. 1979. febr. 24.

Piros Sándor díszlet és jelmeztervező

a Gyermek színházhoz szerző dőlt.

– Színészek és társulatok 2.

Esti Hírlap Bp. 1978. aug. 29.

Piros Sándor, jelmeztervező

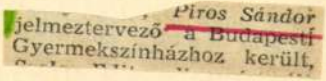

Piros Sándor
jelmeztervező ~~a Budapesti~~
Gyermekszínházhoz került,

(m–y): Higgins: Huszti Péter 2

Esti Hirlap, Bp. 1978. szept. 16

Piros Sándor, dínlettervező

a Budapesti Gyermekszínház előadásának
a díszleteit tervezte

Szepesi Dóra Karácsonyi ének 7.

Nepszabadság, Bp. 1980 m ára 5

Piros Sándor, jelmeztervező

a negedi szabadtéri játékok előadásaihoz

a jelmezeit tervezte

Havas Ervin: Tartalom és látvány 7.
Népszabadság, Bp. 1980 aug. 13.

Piros Sándor, díszlettervező

a Budapesti Gyermekszínház

előadásának a díszleteit tervezte

2

Veszprémi Miklós: Tőklámpás

Esti Hírlap Bp. 1981. okt. 17.

Pirosz Tamás

grafikus

A Képzőművészeti Szövetség határozata alapján az alkalmazott grafikusok választmányának tagja.

---: Határozat.

Művészet, 1973. május - 44.oldal

M.D.K.

Piros Tibor

Fedor Ágnes: "Meglátogattuk Abonyban Piros Tibor 15 éves festőt, akit az Akadémia fedezett fel" cimmel ir cikket és elmondja, hogy az Akadémia főtitkára Voinovich Géza utazott le Abonyba és megszületett a határozat: "Piros Tibor képzőművészeti tanulmányairól és ellátásáról a Magyar kir. Tudományos Akadémia kiván gondoskodni, miután egész kivételes festői tehetséget lát benne." A lap bemutatja az ifj művészt és két vázlatát.
Fényképfelvételek.

Szinházi Élet. Bp. 1938. juli 9. XXVIII.évf. 29. sz. 16-18. lap

.I.D.

Piros Tibor, grafikus

Várpalota új címerét rajzolta meg.

—: Ezüst mezőben öt fekete kémény 8.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. aug. 28.

Piros Tibor grafikusművész

A Munkácsy Mihály-dij III. fokozatát kapta,
az 1972 év művészeti dijasai között.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. ápr. 1.
XVI. évf. 14. sz. 4. lap.

Piros Tibor

Résztvesz a kiállításon

Jubileumi Plakátkiállítás

Bp. Szépmű. Múz. 1975.

Pirosz Tibor, grafikus

A Munkácsy M.-díj III. fokozatát kapta.

— : Átadták az idei művészeti díjakat 4.

Népszabadság, Bp., 1972. ápr. 1.

Piros Tibor, szobrász

A Munkácsy M.-díj III. fokozatát kapta.

—: átadták az idei művészeti díjakat 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1972. március 31.

Piros Tibor

A recenzens kiemeli jól megkomponált terveit (Reklám '70 az Ernst Múzeumban).

F. L.: Látnak-hallottuk; Magyar Hírlap, 1970. III. 3. 9. 9.

Píros Tibor grafikus

A Munkácsy díj III. fokozatát

kapta

Népszava 1972 április 1

2 cold

Piros Tibor

A HUNGEXPO kiállitásaiból. Gergely ~~xxxxxx~~ István Havas László, Varsányi ~~xxxxx~~ Tamás tervezők, Máté András, Piros Tibor, Görög Lajos, Szilvássy Nándor, Balogh István grafikusok munkái. - Havas László rövid bevezetőjével, 11 fotóval. Ismertetés.

Magyar Ép.müv. 1971.3.sz.4o-43.l.

Piros Tibor grafikusművész

a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatában részesültek, hazánk felszabadulásának 27. évfordulója alkalmából.

Zalai Hírlap, 1972. ápr. 1.

Piros Tibor

grafikusművészt a Munkácsy Mihály-
díj III. fokozatával tüntették ki.

Vas Népe, 1972. ápr. 1.

Piros Tibor

grafikusművészt a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatával tüntették ki, felszabadulási évfordulónk alkalmából.

Magyar Nemzet, 1972. ápr. 1.

Pilvax Tibor grafikusművész

a Munkácsy díj III. fokozatát

kapta

Meggyes Nemzet 1972 április 1
4. old.

Perős Tábor
grafikus

Az 1972. évi Munkácsy díj III. fokozatát
nyerte el.

—: 1972. évi Munkácsy díjak
Művészet, 1972. április - 9 oldal.

Piros Tibor
grafikus

M.D.K

A könnyűipari csarnok dekorá-
cióját végette.

Láncz Sándor: Grafikai és térhatás a vásárón
Élet és Irodalom, 1962. május 26.-12 lap

Pirz Tibor
Grafikus

M.D.K.

Részt vett a kiállításon.

Szamosi Ferenc: IV. Magyar Plakátkiállítás a Műcsarnokban
Művészet, 1962. március – 46-l.

MDK

Piros Tibor

Vitorlázzunk
Plakát kiállitás

II. Plakátkiáll. 1956. N.Szal. 18. l.

Piros Tibor
grafikus

M.D.K

A könnyűipari pavilont
dekorálta.

Bertha Éva: Utószó a Budapesti Ipari Vásár grafikáihoz
Művészet, 1962. november – 36 lap

M.D.K.

Pisos Tibor
grafikus.

A papír és nyomdaipar pavillonjá-
nak rendezését és tervezését végezte
a B.N.V-én.

(kucha): Láthatlan műveszet?
Élet és Jo Adalom, 1964. május 30-9 lap.

Piros Tibor grafikus

A Tanácskörtársaszági emlékkiállítás egyik tervezője

Horváth György: A Magyar Munkás-mozgalmi Múzeum jubileumi kiállítása a Budai Várban

Magyar Nemzet 1969 III. 21

MDK

Piros Tibor és CHY-Dér

Sört igyál.1949., 167.5x112 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok. Kat. 35.1.

MDK

Piros Tibor /1922-/

Magkereskedelmi Vállalat.1949., 84x60 MH

Eljen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom.
1958., 116.5x81 MH

Magyar Plakát-Történeti Kiállitas.1960.
Műcsarnok. Kat. 35.l.

PROSPECTUS

PIROS TIBOR:
MEZŐGAZD, TERMÉKFORG,
V.

1963. M. H. ARCH.

MDK

Piros Tibor

4. m. plakát kiáll. Műcs. 1961.

MDK

Piros Tibor, 1922--

Magkereskedelmi Vállalat

Éljen a nagy októberi szoc. forradalom

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

MDK

Piros Tibor, grafikus

A Szabó Lőrinc-kiállítást rendezte.

(bé): Üvegbe zárt szellemek 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. szept. 28.

MIK

Piros Tibor

Kiállitási kritika

Magyar Nemzet 1968 febr.1.

NDK

Piros Tibor

Magyar plakát 66. 5.magyar plakát kiáll.
Mücsa. 1966. dec.

9000 - 66,5 - 625158 Pátria ny.-

Piros Tibor grafikus

gyűjteményes kiállítását

az abonyi mizerumban rendezik

meg.

Pestmegyei Hírlap 1969 december 25

6. old.

Pikos Tibor

Szorgcsillag Étterem nyomtatványai-
nak terveivel (emli)
szerepel az alábbi tárlaton

F. L.: Megnyílt a Reklám 71
Kiállítás

Magyar Hírlap 1971 III. 11

Pirós Tibor

Somos tudós: „A paprika" c. mű-ve
sarkoló és kötéstervét hiszítette
Díjazott /a kép magyar könyv 66"/

Magyar grafika 1967 III. n.

Piros Tibor

Készítette B. V. Petrovszkij – Kozlov:
A szívaneurysma – a könyve barkoló
és kötésterét. Díjazott /a kép nagyon
könyv 68"/

Magyar Grafika 1968. ~~[illegible]~~. nell.

Piros Tibor
grafikus

Az első teremben látható nagy hatásu plakátjai az Ernst Muzeumban rendezett tárlaton.

Bauer Jenő: Reklám '70.
MŰVÉSZET, 1970.augusztus - 39.lap

Péros Tibor

K. Széchy: „The art of tunnelling"
a műve burkoló és kötéstervét kémi-
tette

Magyar Grafika 1967 m. n.

Komlosán György

MDK

Piros Tibor, grafikus

A Petőfi Irodalmi Múzeumban megrendezett Szabó Lőrincz-emlékkiállítás előkészítésében részt vett.

Fenyik Flóra: „Mint egy megőrült ingyenmozi..." 2

ESTI HIRLAP, Bp. 1967. okt. 2.

Piros Tibor

MDK

Magkereskedelmi Vállalat, 1949

Éljen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom, 1958

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Piros Tibor - Chy-Dér MDK

Sört igyál, 1949

Műcsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

Chy-Dér - Piros Tibor

MDK

Sört igyál, 1949

Micsarnok 1960. Magyar plakát-történeti kiáll.

MDK

Piros Tibor

az alanti katalógust tervezte

Barta Mária festőm. kiáll. Fényes A.Terem, 1964.

MDK.

Piros TTibor

Plakátkiállitási kritika

Magyarország 1966 /5o lap 21.

MDK

Piros Tibor és Chy-Dér

Sört igyál

1885-1960. M. plakáttört. kiáll. Műcs. 1960.

Pirosz Tibor

grafikus

(a plakát kiállításon szerepel)

Novotni: Plakátművészetünk helyzete egy kiállítás tükrében
Népszava 1956 ápr. 26. 84 évf. 99 sz. 4 l.

Piros Tibor

Vitorlázunk, plakát

Könyvt.: A II. Plakátszův. kiáll.

Modulus Nyság 1956 VII évf. 15 n. ajár. 14. 6 l.

MDK

Piros Tibor

és Chy-Dér:

"Sört igyál" 1949.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

35.1.

CHY-DÉR MDK

Piros Tibor

és Chy-Dér:

"Sört igyál" 1949.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

35.l.

Piros Tibor /1922- /

MDK

"Magkereskedelmi Vállalat" 1949.

"Éljen a Nagy Októberi Szocialista Forradalom" 1958.

Magyar Plakát-Történeti Kiállitás. Bp. 1960.

35.1.

M.D.K.

Piros Tibor

Plakátmüvész részt vett a Nemzetiszalonban rendezett plakátkiállitáson.

Noszlopy György: Palkátmüvészetünk helyzete egy kiállitás tükrében.

Népszava 1956. április 26. 4. old. 99. szám.

M.D.K.

Pinczés Tibor
grafikus

Ferroglobres és Meh plakáthompor-
riciói szerepelnek a találkon.

Bauer Jenő: Reklám 68
Művészet, 1969 július - 43 lap

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Piros Tibor

grafikus-belsőépítész

M.D.K.

Az Akadémia könyvkiadó: A szívanenrysma című könyvet illusztrálta.

P. Brestyánszky Ilona: Könyvművészetünk 1968-ban. Művészet, 1969. julius - 22 lap.

Iktatószám:
Ügyintéző:
Tárgy:

Piros Tibor
belsőépítész

M.D.K.

A kiállítás rendezésében vett részt.

Barna Jenő: A Tanácsköztársaság emlékkiállítása
Művészet, 1969. június - 45 lap.

Piros Tibor grafikusművész

Hazánk felszabadulásának 27. évfordulója alkalmából a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatával tüntették ki.

Hajdu-Bihari Napló, Debrecen, 1972. ápr. 1.

Pirosz Tibor grafikusművész

a Munkácsy Mihály-díj III.
fokozatát kapta.

Népszabadság, 1942. ápr. 1.

Pirós Tibor grafikusművész

Hazánk felszabadulásának 17. évfordulója alkalmából a Munkácsy Mihály-díj III. fokozatával tüntették ki.

Szocialista Művészetért, 1972. máj.

Piros Tibor:

Egységes stílusban, izlésesen tervezte meg az Aranycsillag étterem valamennyi nyomtatványát.

F.L.: Megnyílt a Reklám '71 kiállítás

Magyar Hirlap 1971/70. 6. old

Piros Tibor, grafikus

A Piért Keresk. Váll. karácsonyi ajánlata: A Limbourg fivérek világhírű kodex képeinek színes reprodukciója. A grafika Piros Tibor munkája. (említve). Fogy. ára 120 Ft/db.

7914. Kódex Naptár

Magyar Hirdető: Karácsonyi ajánlat. 1978. 54. old.

Piros Tibor, grafikus

A legszebb naptárak

A Vörösmarty téri Művelődési Palotában szerdán adták át a díjakat a szakzsüri által legszebbnek ítélt 1979. évi művészeti naptárak alkotóinak.

Az év legszebb művészeti naptára címet a *Kódex falinaptár* nyerte el (grafikus *Piros Tibor*, szövegíró *Nagy László*); díjat nyert a Kőbányai Gyógyszerárugyár falinaptára *(Rózsa Endre, Gonda Zsuzsa* és a szerkesztő, *dr. Veres Gáborné)*, a fotóművészeti kategóriában a Komplex Külkereskedelmi Vállalat naptára *(Gergely Sándor* fotó- és grafikusművész); az asztali naptárak kategóriájában az IBUSZ, s díjazták a Medimpex több naptárát is.

8.

–: A legszebb naptárak

Népszabadság. Bp. 1979. szept. 20

Piros Tibor, grafikus

L: Barcsay J.

–: A Kult. Min. nívójutalmai 9.

Nérszabadság Bp. 1979. dec. 22.

Pirooka Antal

Thieme Becker
XXVII. 87. l.

Lyka

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Piroska Csaba festő

a Hatvani Galériában rendezett tárlaton szerepel műve, szénrajza a téli tájról. (említve)

Farkas András: Heves megyei képzőművészek a Hatvani Galériában.

Népújság (Heves), 1945. aug. 31.

PIROSKA CSABA

ÉLET ÉS IRODALOM 2000 febr. 4.

A búvómadár

– Piroska Csaba munkáihoz –

E képcím mintha egy népdalban, vagy egy József Attila-versben fogant volna. Piroska Csabát, a festőművészt is találóan jellemzi ez a balladák nyelvezetét felidéző szótalány, hiszen képein mindenhol visszatérőként van jelen az elrejtőzés, a búvás motívuma. Emellett ott van mindig a szárnyalásra való képesség vágya is. Ráadásul, ha megnézzük a címadó képet vagy annak akár a vázlatát, azon szinte képletszerűen – persze nem logikai konstrukcióként – jelenik meg Piroska Csaba festményeinek, grafikáinak legbensőbb természete, a hétköznapi sajátosságot egyszerű eszközökkel magába tömörítő, ezzel együtt hatalmas lelki energiákat is koncentrálni képes világa.

Alkotói pályája hasonló egy, bár a maga teljes életét élő, mégis ritkán előtűnő, mert magát nem szívesen mutató, kusza ágak mögött észrevétlenül tovarepülő, vagy rejtekén meghúzódó, vagy csak néha és csak mozgásában érzékelhető madáréhoz. Itt-ott egy-egy kiállításon felbukkanva, meg-megmutatja elemi erejű tehetségét, hogy aztán hosszú időre elrejtőzzék egy maga festette kunyhó, domboldal, fák szegélyezte tópart ölén és beletemetkezzék, úgy tűnik, a tétlenségbe. Ám ez a tétlenség csak látszólagos, hiszen a szárnyalásra való képességét vonalainak lendülete, természetességük ereje, foltjainak szülőföldmeleg otthonossága, fényeinek emlékeket csalogató bensőségessége, színeinek valamikori tapintási élmények érzetét felkelteni képes természetazonossága őrzi.

Piroska Csaba azokhoz a művészekhez tartozik, akiknek forma és élmény egységének kimódolására nincs szükségük, ezek eleve egybetartozóak. Gyakorlatilag témája is mindig ugyanaz – gyermekkorában, a Somogy megyei Kányán és a környező falvakban, pusztákban először megpillantott és örökre magával hurcolt világ –, megjelenítettségének változataiban mégis kiapadhatatlan. „Döngölt földházak, mécsesek… mesevilág…"

Budapesten is lakott és nem is keveset. De a nagyvárosi életet az emberközeli melegségből és a természetből való kiszakítottságként szenvedte meg. Bár jeles mesterektől tanult – közülük Barcsai Jenőre, a hasonlóan lankás tájak szerelmesére emlékszik szívesen –, festészetét mégsem az akadémiai stúdiumok, a színkontrasztok, harmóniák kimódolt mesterfogásai határozzák meg. Ösztönös festő. Úgy ösztönös, mint János, de említhetem az időben közelebb,i filozofikus alkatú Tóth Menyhértet is.

Mint ahogy vonalait az utak, az ágak, a házak körvonalaihoz, képeinek színvilágát a napszakok palettájához igazítja; a mező hőmérséklete, a tó simasága, az erdő sűrűje adják festékfoltjainak minőségeit; a kompozíció, a tárgyak és a figurák, az emberek, a nemek és a korosztályok egymásra hatásának rendje alapján szerveződik. Piroska Csaba képeinek mindenkori tétje a megjelenített világ mélységének megélhetősége, valamint ennek az eleven élménynek a néző lelkében való megidézhetősége. Hitelessége mindig a valóság minden részletében való azonosíthatósága, annak képzőművészeti eszközökkel, festékkel, szénnel, tussal, diópáccal stb. való megjelenítése, és emberi érzékekkel, lélekkel és érzelemmel felfogható élményként való közvetítése sajátos képi minőségeken keresztül. Ilyen par excellence minősége a festészet műfajának maga a szavakban nehezen közvetíthető festőiség, mely Piroska Csaba képeinek is legfőbb erénye. Akkor is fest, amikor egy lapjára fektetett széndarabbal, egyetlen mozdulattal újrateremti a papíron a maga szubjektív egyediségében a táj hangulatát, a néző által is átélhető egyedi milyenséget. Képes felidézni, ha éppen más nincs kéznél, egy csomagolópapíron is egy mindenkiben más és más érzelmeket kiváltó látvány sajátosságát, egy kor levegőjét, ízét úgy, hogy egyúttal egy közösségi életérzésnek szegődik tolmácsává.

A hatvanéves művésznek most nyílt első gyűjteményes kiállítása. Most sem a szereplési vágy hajtotta a bemutatkozásra, hanem inkább annak a világnak, a nincstelenek örök világának a megmutatása, amely őt egy életen keresztül végigkísérte és -kísértette.

Figuráit sem a szerepek megjelenítő egyedisége ábrázolja X-ként vagy Y-ként, hanem természeti közegük és társadalmi helyzetük meghatározottságában, világba vetettségükben, életkoruk sajátosságában, és legfőképpen embertársaikhoz való viszonyukban, családi, lakókörnyezeti kötelékükben.

Piroska Csaba nem akarja üresen, tetszetős képekkel díszletezni vagy illusztrálni valóságunkat, hanem azt a jövőnek átörökít[illegible]

vetül az előadásra.) Éppily következetesen törekszik a polifónia szüntelen jelenlétének felmutatására is. Az egymástól független szólamok egyenrangúsága mindenek felett való elv számára. Úgy vezeti végig a párhuzamosan futó vonalakat, hogy közben soha ki ne emelkedjék közülük bármelyik is. Szokatlan fénytörést kap, helyenként – például az *Et in terra pax*ban – akár zavarbaejtően el is torzulhat ezért az emlékeinkben élő hangzás. Ám éppen ebben a minden ízében mozgó rendszerben tárulhat fel a legteljesebben a bachi szövet egyedülálló belső gazdagsága, a véletlenszerű összhangzások óraműként precíz megszervezettsége. És éppen ezáltal helyeződik át zenei tapasztalásunk súlypontja – pontosan a barokk zene szellemiségének megfelelően – az áhítatos belefeledkezésről az éber szellemű befogadásra.

A kísérőzenekar a németalföldi régizene-együttesek elismerten magas színvonalán játszott. Az áriakíséretekben kitűntek a fúvósok, közülük főként is a *Qui sedes* érzékenyen lélegző oboaszólója és a *Domine Deus* gyönyörű hangon és briliáns intelligenciával megszólaltatott fuvolaszólója. A *Quoniam* az ellenkező végletet példázta: a rakoncátlan natúrkürt ezúttal felülkerekedett az emberi akaraton és csak töredékeiben adta vissza a kivételes igényességű szólamot. Elragadtatottan hallgattam viszont a trombiták tercettjét. Valahányszor felhangzottak, Herreweghe mindig külön figyelmet fordított rájuk, rávilágítva a hangzásban betöltött alapvető szerepükre. E barokk trombiták hangja távolról sem olyan fényes és erőteljes, mint ma használatos leszármazottaiké; inkább bársonyos, mint éles tónusuk tolakodás nélkül, mintegy belülről tágítva telítette a vonósok és a fafúvók összhangját.

A kóruséval rokon neveltetésű, de különböző kvalitású énekeseket hallhattunk a szólistakvartettben. Az intonációs pontosságot felesleges izgalommal helyettesítő Peter Kooij és a szép, de halvány hangú Deborah York mellett kitűnt Mark Padmore kiegyenlített, beszédes tenorja. A legnagyobb teher a második

szétdaraboljak, begyömöszölik a szűkre szabott műsoridőbe, bár az is igaz, hogy neki minden műsoridő szűk; mi tagadás, így voltam vele már akkor is, amikor még sípolások és kuruttyolások közepette csak a Szabad Európán lehetett „befogni" a hangját; szeretem végtelen anekdotaláncait, maliciózus kritikáját, árulkodó jelzőit, kultúrtörténeti oldalvágásait, könyörtelen ítéleteit. Egyszóval napestig elhallgatnám, ha mesél, ha ostoroz, ha emlékezik (van neki, mire), úgyhogy kíváncsian vártam a *Pályám emlékezete* legutóbbi adását, amely alighogy elkezdődött, már véget is ért, legalábbis a Határ Győző-i idő törvényei szerint, néhány morzsa hullott csak a hallgató elé, ami nagyon messze jár a pálya emlékezetétől, az nála legalább három kötet (vö. *Életút*), de hát ezt sejthettem előre, utóvégre a harminc perc az harminc perc, senki sem kivétel.

Kivételesnek legfeljebb az mondható, hogy az egyik ilyen Határ Győző-i morzsa mégiscsak megakadt a torkomon, nevezetesen a legutolsó, amely Lukács György „rendkívüli kártékonysága" kapcsán a Lukács-boyok és úgymond „görlök" szerepére is kitért, akik egykori bűneiket „lerázták magukról, mint kutya a vizet, s úgy tesznek, mintha nem is lennének azonosak rendkívül kártékony önmagukkal". Nem az a bajom, hogy Heller Ágnes – hisz nyilván róla van szó –, pestiesen szólva, „a bögyében van" Határnak, mert ez szíve joga, s ráadásul jól tudja ő, miért (akár megtehetné, hogy Heller egykori bűneit hosszan sorolja), hanem hogy az elhangzott mondat mégiscsak sommásan elítél egy egész szellemi irányzatot, ami – mint sok minden a kultúrtörténetben – végül önmaga ellen fordult, s épp a maga kultúrarombolói mivoltát tagadta meg a leginkább. Hisz a Lukács-iskola prominens képviselőinek szellemi metamorfózisa mellett ott az egykor „óvódának" becézett posztlukácsista iskola is (nemcsak Kis Jánosra vagy Radnóti Sándorra gondolok, hanem

De az egészet talán nem is ártottam volna fontosnak itt elmondani, ha nem hallgatom meg Orbán Ottót, aki egy szörnyű, gyógyíthatatlan betegség két évtizedes poklából tért vissza a normális életbe, s miközben alig akart hinni önmagának – mondjuk, hogy képes a saját lábán elmenni Határ Győző 85. születésnapjára –, miközben tehát egy viszonylag új tengerentúli találmánynak és a többszörös agyműtétnek köszönhetően, „csodával határos módon" (mert erre mégiscsak ez a legjobb kifejezés, elismeri ő maga is) ismét képesnek érezte magát arra, amit minden kétéves gyerek tud, azaz járni-kelni, azt a kérdést is fel kellett tegye magának, hogy „én vagyok-e még én?" Hisz az élet így is, úgy is múlott, s a betegség nemcsak betegség volt, hanem élettapasztalat is, ha ugyan nem elsősorban az, amiből az az egyszerű, de az ő szájából mégis drámai hitelességgel hangzó szentencia következik, miszerint „az ember tudatában kell legyen a saját korlátainak".

Itt most húzhatnék egy-két látványos párhuzamot, de nem teszem meg, mert olcsó fogás lenne; egy afféle kulturális paradigmaváltást (legalábbis így szeretjük ma az ilyesmit nevezni) egybemosni egy sűrű, tragikus egzisztenciális drámával merő szemfényvesztés. Úgyhogy inkább Heltai Jenőt idézem – ő is a héten volt, Rajhona Ádám tolmácsolásában –, aki más emlékiratok olvastán így sóhajt fel: „Csak ez történt velünk? Csak ennyi?" De ezt én pontosan őrá értem: milyen döbbenetesen „kevés", amit ez a kis francia hotelekben ücsörgő és holmi bécsi asszonyok szerelmi titkáról, a kávéházi írósorsról és a pincérhűség rejtelmeiről filozofáló író tudott ahhoz képest, amit Határ Győző vagy Orbán Ottó, akárcsak mellékesen is, elárul. Nem egyszerűen önmagáról, hanem rólam, rólunk, a századról. De attól még megengedem magamnak, hogy nosztalgikus lélekkel hallgassam. Utóvégre ugyanazon évszázad valamiféle kulturális gyermekkorát szólaltatja meg. Mondhatni, szerencse, hogy ő is

Vécsi Nagy Zoltán

MIT VEGYÜNK KARÁCSONYRA? SEGITÜNK ÖNNEK A KÉRDÉST MEGOLDANI

A menyasszonynak

1 szép manikürkészletet	5.50-ért	Retikült zergebőrből	8.50-ért	6 személyes azsúros kávéskészletet	11.80-ért
Divat púderdobozt	2.50-ért	Sapka- és sálkészletet	3.50-ért	Műselyem brokátpaplant	18.50-ért
Porcellán étkészletet	32.50-ért	Azsúrnyilas harisnyákat	1.68-ért	Sarmösz-pizsamát	11.80-ért

A vőlegénynek

Tiszta selyem kendősálat	7.80-ért	Dohányzókészletet	3.50-ért	Zergebőr-készletet	7.50-ért
Gyapjú sportsálat	2.95-ért	Néhány finom zsebkendőt	—.95-ért	A készletben 1 pénztárca, 1 cigarettatárca, 1 levéltárca.	
Tiszta selyem nyakkendőt	2.90-ért	Kitünő lakkcipőt	12.80-ért		

A férjnek

Egy pár bőr komótcipőt	5.90-ért	Önborotva-készletet	—.78-ért	Divatos kötött pullovert	8.20-ért
Új keménykalapot	7.40-ért	12 gallért szép kazettában	13.20-ért	Szövet házikabátot, zsinórozva	15.80-ért
Fekete télikabátot	38.—-ért	12 darab jó zsebkendőt	5.76-ért	3 méter ruhára való szövetet hozzávalóval együtt	38.—-ért
Elegáns gyapjúöltönyt	48.—-ért	Néhány jó freskoinget	3.90-ért		
Néhány pár szép zoknit —.88 v.	—.58-ért	Flanell pizsamaöltönyt	5.90-ért	Kitünő stílon hálóinget	4.80-ért
Szép bőr szivartárcát	9.80-ért	Műselyem Crep saten kendőt	4.90-ért	Rövid köpernadrágot	2.25-ért

A feleségnek

Egy csinos kötöttruhát	19.80-ért	Matlassé pongyo anyagot mtr.	2.50-ért	armösz kombinét, hímezve	5.50-ért
Szép szövet- vagy selyemruhát	18.50-ért	4 mtr. ruhára való szövetet	10.—-ért	Műselyemdamaszt kávéskészletet	21.80-ért
Télikabátot, szörmegallérral	29.50-ért	Finomszálú műselyemharisnyát	1.95-ért	Finom borjúbőr-retikült	10.50-ért
Elegáns nutriette báránybundát	85.—-ért	Egy pár divatos új cipőt	9.80-ért	Vizes- vagy boroskészletet	2.64-ért
Szép új télikalapot	4.50-ért	A legszebb sarmösznadrágot	1.95-ért	6 drb batisztzsebkendőt	2.28-ért
Szatin ribuldinget, ruhára mtr.	3.90-ért	Sarmösz hálóinget, hímezve	8.50-ért	Finom trotőr-cipőt	12.80-ért

Az apának

Egy jó kötöttmellényt	7.80-ért	Hosszú kötöst	13.80-ért	Néhány pár jó flórzoknit	—.88-ért
Puplininget fehéret v. színeset	5.80-ért	Egy pár sárcipőt	6.70-ért	Egy pár szép bokavédőt	2.90-ért
Bársony flanellpizsamát	16.50-ért	Finom bőrkabátot	58.—-ért	Finom dupla kötöttkesztyűt	3.50-ért

Az anyának

Egy kész matlassé pongyolát	12.80-ért	Téli reformnadrágot	2.90-ért	Nagyobb formájú bőrretikült	6.60-ért
Meleg kötöttkabátot	7.50-ért	Egy szép kalapot	2.90-ért	Virágos pongyolaflanelt mtr.	1.28-ért
Flanell hálóinget	6.90-ért	Fekete v. barna hócipőt	8.90-ért	Divat kézelős kötöttkesztyűt	3.25-ért

A nagyapának

Egy kitünő gyapjúmellényt	9.50-ért	Bélelt szövöttkesztyűt	1.58-ért	Meleg kötöttsálat	1.20-ért
Téli alsóinget vagy nadrágot	4.50-ért	Hosszú köpper alsónadrágot	3.70-ért	Néhány pár meleg zoknit	—.68-ért
Meleg csattos házicipőt	4.50-ért	Meleg szörmebekecset	55.—-ért	Kész regatta-nyakkendőt	1.80-ért

A nagyanyának

Egy pár meleg bélelt cipőt	7.90-ért	Kitünő flanellpongyolát	5.80-ért	Flanell pongyolakelmét mtr.	1.48-ért
Finom gyapjúharisnyát	2.50-ért	Néhány vállas sifóninget	3.90-ért	Ruhára való gyapjúszövetet mtr.	3.90-ért
Téli reformnadrágot	2.50-ért	Gyapjú vállkendőt	14.50-ért	Finom kötöttkabátot	11.80-ért

A leánykáknak

Egy piros flanelruhácskát	2.40-től	Klottköténykét díszítve	1.80-tól	Piros házipapucsot	2.80-tól
Kordbársonyruhácskát	6.90-től	Kötött iskolakabátkát	3.90-től	Lakk pántoscipőt	10.90-től
Csinos szövetruhát	6.50-től	Kötött trikókombinét	2.—-től	Nagyon fess hócipőt	7.80-tól
Csikos barchet matrózruhát	7.90-től	Csinos iskolapulóvert	4.—-től	Meleg trikókesztyűt	—.88-tól

A fiúgyermekeknek

Egy kötött mackókészletet	13.50-től	Flanell felsőinget	1.95-től	Sötétkék bojkabátot	12.50-től
Csinos kötöttpulóvert	2.60-tól	Flanell hálópizsamát	2.80-tól	Fekete v. barna iskolacipőt	9.80-tól
Meleg iskolaszvettert	4.70-től	Felgombolós matrózruhát	8.80-tól	Lakkozott gumi hócipőt	7.50-től
Iskola harisnyákat flórból	—.90-től	Színes sportöltönyt	13.—-tól	Tiroli nadrágot fusztlanból	2.90-től
Sportinget szép színekben	2.80-tól	Hideg ellen Eszkimó ruhát	4.80-tól	Aktatáskát erős marhabőrből	5.80-tól

Barát a barátnak

Egy jó bőrből való levéltárcát	2.—-ért	Ördögbőr sportblúzt	16.80-ért	Finom cérnazoknit	1.25-ért
Szürke svéd bőrkesztyűt	5.90-ért	Télisportinget belül bolyhosat	4.50-ért	6 drb keménygallért	3.48-ért
Kötött sportpulóvert	5.90-ért	Zipzáras tréningruhát	8.80-ért	1 drb szép nyakkendőt	1.85-ért

A jó barátnőnek

Egy csinos varró osalat	—.95-ért	Mart műselyemharisnyát	2.40-ért	Porcelán mokka készletet	7.80-ért
Parfömdoboz púder és kölni	2.70-ért	Divatos bélelt bőrkesztyűt	7.90-ért	Ruhára való Crepe szatint mtr.	5.50-ért
Divatos kötött sálat	1.85-ért	6 személyes teás kávéskészletet	12.80-ért	6 drb. finom zsebkendőt	3.30-ért

Szakácsnőnek

Szobalánynak

1 pár bélelt bőrkesztyűt	4.75-ért	Kulirava ló kordbársonyt mtr.	2.90-ért	Svájci sapkát	1.40-ért
Kötött szobalányruhát	6.80-ért	Kötött oroszkát	5.50-ért	Meleg téli harisnyát	—.68-ért
Csinos flanelblúzt	2.25-ért	Hímzett sifóninget	2.50-ért	Néhány szép fityulát	1.25-ért
Kész tweed szövetruhát	8.50-ért	Kötött műselyemnadrágot	1.18-ért	Kő ényi gumiból —.98-ért, sifónból	1.95-ért

22 filléres játékok

1 drb. törhetetlen baba	—.22
1 drb sipoló gumibaba	—.22
1 drb. celluloidcsörgő	—.22
1 drb. mozsár	—.22
1 drb. husdaráló	—.22
1 drb. kávédaráló	—.22
1 drb. vasaló	—.22
1 drb. bőcső, fából	—.22
1 drb huszársapka	—.22
100 drb. játékgolyó	—.22

88 filléres játékok

1 doboz főzőedény	—.88
1 doboz babogtűzkály	—.88
1 doboz babaágy, fából	—.88
1 doboz tűzoltóbusz	—.88
1 doboz fa-ló	—.88
1 doboz rézrombita	—.88
1 doboz porcelláttal	—.88
1 do oz felhúzható ütőhenger	—.88
1 doboz rézmozsár	—.88
1 doboz lépeskocka	—.88
1 doboz tadomino 45 drb	—.88
1 teljes tekejáték	—.88

Mit kivántok karácsonyra gyerekek?

Ha megirjátok kivánságotokat pontos címmel ellátva és a levelet játékkiratunk előtti postaszekrénybe bedobjátok, mi segitségetekre leszünk kivánságotok teljes tésében.
Minden levélre válaszolunk.

MIKULÁSRA

a legszebb ajándék a Miku ás-dob tel edesség el	—.88
Miku ás diardo oz ¼ k. csok. bonbonnal	—.78
27 cm. Hollandi papucs	.78
Disztopánka töltve	—.98
Óriási csok. Miku ás 31 cm	—.88
Óriási csok. csizma, töltve 25 cm	—.88
Csok. huszárcsizma, töltve 3 cm.	—.78
Csok. orosz csizma, töltve 15 cm.	—.56
Hollandi papucs 18 cm.	—.36
Miku ás csok. kosár bonbonnal.	—.78

Életem szerek

½ kg bakáó v. csok. por	—.88
½ kg kitünő pörkölt kávé	—.88
½ lit. rum v. konyak (tö. b. 10 f.)	1.—
¼ kg mandulabél	—.80
¼ kg mogyoróbél	—.88
¼ kg diobél	—.8
3 kg ideal fehérbab	—.8
1 kg ideal kék mák	—.88
½ kg mazsola	—.78
2 kg. olasz marcipán	—.78

Nézze meg látványos új sarokkirakatainkat. Postai megrendeléseket utánvéttel szállitunk. Kivánságra karácsonyi diszcsomagolás.

MAGYAR DIVATCSARNOK

Rákóczi út 72—74

EXTÁZIS

Egy nudista film margójára

Most mutatták be az Urániában meghívott közönség előtt a híres német mezítelen filmet, az *Extase*-t. Minden protekciót felhasználtak az emberek, hogy jelen lehessenek a régen várt csemege első feltálalásánál, melyről már annyit hallottunk és olvastunk külföldi lapokban.

Délelőtt, úgy látszik, erotikusabbak az emberek, karikás szemmel, álmosan, gyűrött arccal sellőkben felkent rúzzsal tódulnak a moziba. Látunk bánákat és bicegőket, akik két man kón vánszorognak. Ezen a délelőttön felejtve volt minden gond; elseje, házbér, munkanélküliség, csak egy volt a fontos: az *Extase!*

Magyar híradót játszottak először, azután jeleneteket mutattak be a jövőbeli amerikai filmből, de senki sem figyelt oda. Végül nagy köhécselés és székropogtatás közben megkezdődött az *Extázis*-film pergetése. Heddy *Kiesler* (aki Miss Austria lett a legutolsó szépségkirálynő-választáson) játssza a női főszerepet. Ő a boldogtalan asszony, aki elszökik férjétől a nászéjszaka elől.

Utálja smokk férjét, aki nem törődik szép fiatal nejével, be se megy hozzá. Levetszi cvikkerét, kirakja óráját, töltőtollát zsebéből a nászéjszakán, szépen rendberakja a holmikat, azután, mint aki jól végezte dolgát, elalszik a fotelben. A másik szobában pedig Kiesler kisasszony lefekszik a rekamiéra, csábítóan elnyújtózik és vár, vár, de hiába vár. A férj rá se hederint.

Másnap egy kávéház terraszán szótlanul ülnek egymás mellett, az új férj ujságot olvas közben holmi porokat vesz be, melyeknek tubusán „Aszpirin“ felírás olvasható. (Vajjon tényleg fejfájás-csillapítót szed? Ne firtassuk.)

Szóval, az asszonyka megszökik. Apjához menekül, aki éppen olyan ellenszenves alak, mint a férj. Ugyanolyan smokk, úgy fújja az orrát, ugyanúgy krákog. Egyáltalán ebben a filmben minden férfiszereplő orrot fúj és köhög. Ez képviseli a realizmust.

Túlhosszú a film, a közönség izeg-mozog, minden mozdulat percekig tart; míg valaki elolt a cigarettáját a vásznon, nyugodtan szundíthat egyet a néző. Az asszonyka egyedül él, időnként lovára pattan, lemegy a tóhoz, megfürdik, szigorúan tekintettel a magyar cenzúrára. Csak a vállpereceit mutatja.

Most jön a nudizmus.

A pajkos ló elviszi Heddy Kiesler ruháit, a rendező utasítására. Megkezdődik az üldözés. Ruha nélkül üldözi a nő a paripát, mely csak akkor áll meg, amikor egy délceg, apacsinges fiatalemberhez ér. (Úgy látszik, össze voltak beszélve.) Heddy elbújik egy bokor mögött, a felvevőgép lassan közeledik feléje, a délelőtti néző türelmetlenül figyelni kezd; ekkor két méternyire a nő előtt megtorpan az illedelmes gép és lesütve szemeit, megáll.

A fiatalok csakhamar megértik egymást. A természet romlatlan fia és a nő barátságot kötnek. Erotikusan hancuroznak a mezőkön, szigorúan zárt ruhákban. Az idillnek a férj öngyilkossága vet véget, aki, úgy látszik, megúnta, hogy ilyen passzív szerepet osztott ki neki a rendező. Megúnta, hogy folyton csak porokat szedjen és szemüvegét törölgesse. Revolvergolyót röpít az agyába. (Ebben az unalmas filmben még a revolvergolyó is lassan repül. Cammog.)

Az asszonyka először felvilágosíttatja magát a daliás apacsingessel, azután visszautazik Berlinbe szépségkirálynőnek. A természet romlatlan apacsingese pedig egyedül marad, azután csákányt ragad és beáll az útépítők közé „Nudista-filmből nem lehet megélni!“-kiáltással.

A közönség pedig csalódottan szétoszlik. Voltak őszinte emberek, akik az előcsarnokban az morogták dühösen: „Csak a vállát lehetett látni!“ Nagyképűek viszont azt kifogásolták hogy kevés a mese és rosszak a szereplők.

A jegyűzérek jártak a legjobban, akik előadás előtt ázsióval adták el jegyeiket, azután a kapott pénzzel elrohantak egy kismoziba, Greta Garbo legújabb filmjéhez. Ők legalább láttak erotikát is.

Nádas István

A MAGYAR HIRLAP
előfizetési árai:
1 hóra 2.90 P, ¼ évre 8 P, ½ évre 15 P

Távolbalátó készülék, zavarkiküszöbölő berendezés, studió a rádiókiállításon

Szombaton délben nyitotta meg ünnepélyes keretek között *Fabinyi* Tihamér kereskedelemügyi miniszter a Kossuth Lajos uccai, eddig üresen állott Holzer-áruházban lévő nagy rádiókiállítást. A minisztert báró *Szalay* Gábor postavezérigazgató, *Tersztyánszky* Ákos, dr *Jollán* Péter és dr *Véghelyi* Dezső postafőigazgató, a Rádiótársaság részéről dr *Havel* Béla vezérigazgató, a kiállítás rendezősége részéről pedig *Neuhold* Kornél elnök, valamint *Wohl* Hugó, *Laszgallner* Ernő és *Póor* Ernő fogadták. *Neuhold* Kornél üdvözölte a minisztert és beszédében rámutatott arra, hogy ez a kiállítás bizonyítéka a magyar építőmunka és alkotóerő képességeinek és az itt lévő modern rádiókészülékek a megindult nagyadóállomás tökéletes adásához a tökéletes vétel bizonyítékát adják.

A kereskedelmi miniszter megnyitóbeszédében hangsúlyozta, hogy a most felállított lakihegyi 120 kilowattos adóállomás, a négy közvetítőállomás és mindazok a készülékek, amelyeket ez a kiállítás mutat be, a magyar elme, a magyar ipar és kereskedelem, a magyar munkások lehetségét és szorgalmát dicsérik. *Éppen ezért ünnep ez a mai nap.*

— Amikor a rádió hullámain keresztül fülünkbe cseng a magyar zene és a magyar szó — folytatta —, ne feledkezzünk meg arról, hogy a rádió hullámai *a magyar lélek százezreit olvasztják össze egy nagy magyar lelki egységbe, amelyre ennek a sokat szenvedő nemzetnek olyan nagy szüksége van.*

A miniszter és kísérete ezután megtekintette a rádiókiállítást, a magyar rádióipar pavillonjai után a posta, a rendőri rádióállomás, valamint a katonaság kiállítási helyeit, amelyeken fölvonul a rádió egész története, a kezdetleges készülékektől a legmodernebb berendezésekig, távolbalátó berendezés, tábori adó- és vevőkészülékek és egy szellemes gépezet, amely látható alakban azonnal megmutatja a beléje helyezett rádiólámpa karakterisztikus görbéjét.

Az emeleti helyiségekben a kereskedők helyeinek megszemlélése után a Rádiótársaságnak a kiállítás épületében lévő *studióját* nézte nagy érdeklődéssel *Fabinyi* miniszter, majd a posta által állandóan üzemben tartott *zavarkiküszöbölő berendezések bemutatását.* Ezek révén a közönség szemléltető módon megtanulhatja, hogy *milyen egyszerű eszközökkel* lehet a különböző elektromos berendezések által okozott úgynevezett *„légköri zavarokat“* megszüntetni.

Ezután a közönséget is beengedték a kiállítás helyiségeibe, amely csakhamar zsúfolásig megtöltött minden zugot. Meg kell állapítanunk, hogy a rádiókiállítás nemcsak magyar, hanem európai viszonylatban is fényesen sikerült, rendkívül sokoldalú és érdekes látványosság. A rendezőbizottság kitett magáért, a résztvevő cégek és intézmények valamennyien a legnagyobb lelkesedéssel készültek föl a magyar rádióhét reprezentatív kiállítására és a rendelkezésre álló rövid idő alatt valóban dícséretreméltót produkáltak. A nagyjelentőségű rádióhét eszméjét egyébként *Wohl* Hugó, az Oriongyár kitűnő igazgatója vetette fel.

*

Tényleg újat, minőséget és meglepő olcsó árakat lehetett látni a *Rotand Rádió* (Rákóczi út 73.) impozáns méretű kiállításán, mely a rádiókiállítás egyik legnagyobb helyét foglalta le. Szebbnél szebb fadobozok, rádiókészülékek, modern dinamikus és egyéb hangszórók és újszerű alkatrészek bizonyítják a Rotand-márka kiválóságát. Mellette a *Imperial Rádió* (Rákóczi út 73.) bemutatta a szezón új rádiókészülékeit:

Az Általános Gázizzófény és Villamossági Rt. (József körút 42.) „Record“, törvényileg védett új lámpája világítja a kiállítás egész területét. A miniszternek *Fazekas* József igazgató magyarázta meg az új, teljesen magyar gyártmányú lámpa előnyeit. A miniszter a lámpa leírását magához vette.

Audion rádió (Nagymező ucca 31.) a Siemens—Halske (Telefunken) világcég vezérképviselője különleges *Weltsuper*-készülékkel szerepel a kiállításon, amellyel a világ bármely rádióállomása vehető. A cég *univerzális készüléket* is kiállít, amely egyenáramra és váltóáramra egyaránt használható. *Philips készülékek* is szerepelnek a kiállításon. Különlegesek a kiállított *Siemens-órák*, amelyek felhúzás nélkül örökké járnak. A miniszter megelégedését fejezte ki az Audion vezetőségének.

Hidy és Társa „Amrád“ rádió-laboratórium (Aréna út 140) többszörös forgókondenzátorokat, újmegoldású mikrofarádos blokkokat állított ki. A cég mérnökei nagyteljesítményű, modern készülék konstruálásával foglalkoznak, amely készülék a rövid-, közép- és hosszúhullámon fog dolgozni, kilencesöves szuperkészülék lesz és két dinamikus hangszóróval fog működni. A miniszter megelégedésének adott kifejezést a látottakon.

Igaz örömmel láttunk a kiállítók sorában egy fiatal, de szakkörökben is jóhangzású üzemet, az Elektrogép-, villamossági és műszaki vállalatot (Síp ucca 6). Cégtulajdonosa, *Löbl* Bálint, kérdésünkre a következőképpen ismertette az „ELGÉI“ jegyű gyártmányokat: „A Ziegler-féle ‚fotoskála‘, állomásnév-skála, a régi számskálás gépeknek modernizálását célozza. Ezen a fotoskálán az állomások nevei vannak feltüntetve teljes pontossággal, mely a régi számskála helyébe egyszerűen felerősíthető. A ‚Welt‘ rövidhullámú adapter minden készülékhez hozzákapcsolható, speciális hangolótárcsája segítségével úgy a tengerentúli, mint az exotikus állomások vételét lehetővé teszi. Rendkívül olcsó áránál fogva nagy népszerűségre számíthat. A legújabb gyártmányú ‚El-Gé-Lakihegy‘ szűrő már a nagyadó energiájához lett konstruálva, úgy a legkisebb, mint a legnagyobb készülékekhez használható, energiaveszteség nélkül, kis terjedelménél fogva a legösszeszsúfoltabb készülékbe is beépíthető. A szűrővel kapcsolatban van a cégnek egy igen találó jelmondata: ‚Nagy-adóból kis-adó lesz, ha Lakihegy-szűrőt vesz.“

Bodnár rádió- és villamossági szaküzlet (Vilmos császár út 60) a legmodernebb márkás és saját laboratóriumában előállított rádiókészülékek választékos, gazdag gyüjteményével szerepel a kiállításon. A bemutatott készülékeket a kiállítást megnyitó előkelőségek is megtekintették és Fabinyi kereskedelmi miniszter elismerését fejezte ki a cég jelenlevő főnökének, Bodnár Jenőnek.

A Nemzeti Stadion felépítésének követelményei

Beszélgetés Mattyók Aladár műépítésszel

Kelemen Kornél, az OTT elnöke nemrégen tartott előadást a rádióban a Nemzeti Stadion szükségességéről. Már az előadás előtt, de azután is nagyszámú stadiontervet nyujtottak be az Országos Testnevelési Tanácshoz. A tervezők mindegyike a maga tervét tartja kivitelre a legalkalmasabbnak.

A legújabb megoldás terve. *Piros* Béla műépítész munkája is, amely az elmúlt napokban jutott el a Testnevelési Tanácshoz. Obudát jelöli meg a legmegfelelőbb helynek és egyúttal a legolcsóbb megoldásnak. A Nemzeti Stadion felépítésének terve már több mint húsz évre nyúlik vissza. Amikor az FTC Üllői-uti sporttelepét felépítették, komolyan beszéltek arról, hogy ezt a pályát stadionná fejlesztik. Azóta azonban nem történt semmi. *Kelemen* Kornél előadása óta újra aktuális a Nemzeti Stadion felépítése. A sok terv közül azonban még egyet sem választottak ki, döntés sem történt semmiféle irányban, mert a legelső és legfontosabb kérdésen, azon sincsenek túl, hogy hol legyen a Nemzeti Stadion helye.

A stadion kijelölése pedig csak alapos megfontolás után történhet meg, mert a nagy befektetés akkor hozza be a fenntartási költségeket, ha olyan helyre épült, amely megfelel a követelményeknek. Hogy melyek a legfontosabb követelmények a stadion helyének kijelölésénél, erről *Mattyók* Aladár műépítész a kiváló szakértő, több fővárosi és vidéki sporttelep építője, a következőket mondotta munkatársunknak:

— A stadion helyének kijelölésénél négy körülményt kell figyelembe venni, mint a legfőbb követelményeket. 1. A megfelelő nagyságú területet; 2. jó közlekedés lehetőségét; 3. a környezet szépségét és egészséges levegőt; 4. mennyit tesznek ki az építés költségei a kiszemelt helyen? Van ezenkívül még igen sok feltétel, de ezek már másodrendű kérdések Ilyen például, hogy víz mellett épüljön a stadion, hogy a vizisportoknak is helyet biztosíthassunk.

— Az első pontnál tisztázni kell, hogy tulajdonképpen mit akarunk építeni — folytatta a műépítész. — Stadiont, vagy Sportligetet a németek mintájára? Ha csupán stadiont építünk, erre a célra elegendő egy 200×300 méteres terület, viszont, ha sportligettel akarjuk összekapcsolni, már legalább tízszer akkora térségre van szükségünk. A sportligetben természetesen az összes sportágak pályához jutnának, lenne tehát fedett csarnok a zárt téren űzött sportok céljaira, uszoda, tenniszpályák stb.

— Egyik leglényegesebb kérdés a közlekedés ügyének a megoldása. Nem elegendő, ha egy vagy két villamosvonal, esetleg nagyvasút közelíti meg a stadiont, hanem *szükséges, hogy megfelelő számú út vezessen a stadionhoz a gyalogosok és autók számára.* A közönség szempontjából ugyanis ügyelni kell, hogy a stadionban elhelyezett mintegy 60.000 főnyi nézősereg fél óra leforgása alatt visszatérhessen a városba, akár gyalog, akár villamoson vagy egyéb közlekedési eszköz segítségével. A versenyeknek rendszerint estefelé, sötétben van vége. Ilyenkor a közönség már nem szívesen gyalogol túlságosan messziről be a városba. Különösen áll ez a késő őszi és kora tavaszi hónapokra, amikor korán sötétedik és a hidegben senki sem szívesen vállalkozik egy vagy másfél órás gyalogútra, de ellenszenvvel viseltetik a hosszú villamosutazástól is, míg az autóbuszközlekedés egyelőre nem felel meg a tömegeknek.

— Tény az, hogy ma már benn a városban nem lehet erre a célra megfelelő területet kapni, mert azok túlságosan drágák és a főváros nem engedi át jó pénzért értékesíthető városi telkeit. Mégis a jó levegő érdekében kívánatos, hogy ne a gyárak közelében szemeljék ki a stadion területét.

Megkérdeztük ezután *Mattyók* Aladárt, melyek volnának a számításba vehető megfelelő területek?

— A Vérmezőtől és a Margitszigettől el kell tekintenünk, ugyanígy a régi lóversenytértől — mondotta *Mattyók* Aladár. A főváros, tudomásom szerint hajlandó volna átengedni a rákosi gyakorlóteret, a Kaszásrétet (Aranyhegy) és az óbudai szigetet sportliget céljaira, továbbá a Nádor-kertet és esetleg a Lágymányoson megfelelő helyet a stadion céljaira. Véleményem szerint *kapható még az újpesti rakpart mentén fekvő területnek a Hungária-út és az újpesti sziget között elterülő része is,* amelyet én a legalkalmasabbnak tartok a Nemzeti Stadion céljaira. Ez eléggé nagy terület nemcsak a stadion felépítésére, de a mi igényeinket mindenben kielégítő sportliget céljaira is. A Duna mellett fekszik, közlekedési szempontból jobbat aligha találunk és a Duna partján elterülő monumentális építkezés a bécsi hajóval érkező utasoknak is megkapó látványt nyujtana. Felhívná a külföldiek figyelmét a magyar sportra. Ezen a területen talán csak a kerékpáros pálya hiányozna, de hiszen Budapestnek éppen elegendő a Millenáris-pálya. Ehhez a területhez hat párhuzamos út vezet, a gyalogos- és autóforgalom tehát gyorsan és símán lebonyolítható, mert az utak egészen a Belvárosig vezetik a közönséget. A villamosvasút ki van építve a Váci-úton, de minden nehézség és nagyobb költség nélkül kivezethető a Dunaparton is. A levegője kitünő és ha esetleg szükség lesz rá, olimpiai falu is építhető a közelben, az újpesti szigeten.

Ezeket mondotta *Mattyók* Aladár és mi csak annyit fűzünk szavaihoz, hogy valóban sürgős teendője az OTT-nak a stadion helyének kijelölése, mert lassanként, minden olyan területet beépítenek, amely alkalmas volna a stadion felépítésére.

Külföldi tőzsdék

Chicago, december 2. Búza: Dec. 81.50 cent per bushel = 10.93 pengő per q (előző zárlat 83.— = 11.07), máj. 84.25 = 11.30 (86.— = 11.47), júl. 83.50 = 11.20 (85.— = 11.34). — Tengeri: Dec. 43.— = 6.18 (44.— = 6.29), máj. 50.— = 7.19 (51.— = 7.29), júl. 52.— = 7.47 (52.75 = 7.54). — Rozs: Dec. 51.75 = 7.44 (53.— = 7.57), máj. 58.— = 8.34 (59.— = 8.43).

Winnipeg, december 2. Búza: Dec. 58.375 cent per bushel (előző zárlat 59.—), máj. 62.625 (63.625), júl. 63 — (64.75).

Liverpool, december 2. Búza: Dec. 4 sh. 1.625 d. per libra = 8.66 pengő per q (előző zárlat 4 sh. 2.125 d. = 8.75), márc. 4 sh. 4.75 d. = 9.21 (4 sh. 5.125 d. = 9.27), máj. 4 sh. 6.— d. = 9.43 (4 sh. 6.75 d. = 9.56).

Buenos Aires, december 2. Búza dec. 5.55 (előző zárlat 5.55), febr. 5.75 (5.75), tengeri dec. 4.40 (4.40), jan. 4.40 (4.40), febr. 4.44 (4.40), zab dec. 4.00 (4.00), lenmag dec. (12.05), febr. — (11.80) peso. Az irányzat tartott.

Rosario, december 2. Búza dec. 5.30 (előző zárlat 5.30), jan. 5.50 (—), tengeri dec. 4.28 (4.28), jan. 4.30 (4.28), lenmag dec. 12.20 (12.00), jan. 12.00 (11.75) peso.

Newyorki cukortőzsde. Cuba centrifugal cukor loco 3.15 (december 1-én 3.15), december 1.20 (1.19), január 1.23 (1.24—1.23), márc. 1.28 (1.28), május 1.33 (1.34), július 1.39 (1.39—1.40), szeptember 1.44—1.45 (1.45), december 1.49 (1.50) cent per libra. Az irányzat nyugodt volt.

Newyorki kávétőzsde. Rio irányzata nyomott. Loko 7⅜, dec. 5.87, júl. 6.31. Sontos irányzata nyomott. Loko 9⅛, dec. 8.42, szept. 9.04 cent per libra.

Newyorki gyapottőzsde. Északamerikai fully middling loko 10.15 (december 1-én 10.20), december 9.90—9.91 (9.91), január 9.94 (9.97—9.98), február 10.01 (10.03), március 10.09—10.10 (10.10—10.11), április 10.14 (10.16), május 10.20 (10.22), június 10.26 (10.29), július 10.33 (10.36), október 10.53 (10.56) cent per libra.

Chicagói sertés- és zsírpiac. Sertészsír irányzata lanyha. Dec. 4.20, jan. 4.87½, máj. 5.22, élősertés, könnyű 310—345, nehéz 300—340 cent per libra.

Newyorki esti tőzsde. A mai tőzsde tartott irányzattal nyitott. Későbben általános tartózkodás volt észlelhető, miután az alkuszok a közeljövőt pesszimisztikusan ítélték meg, úgyhogy az árfolyamok nagy része kisebb veszteséget szenvedett. Az áreltolódások nem voltak nagyméryűek s a tőzsde végeredményben tartott irányzattal zárt. A járadékpiac egyenetlenül tendált. Kötvenyek: 3½% USA Liberty Bonds 100$^{3}/_{16}$, 6% AEG 1948. 44—45½, 6½% Siemens 1951. 58⅞—58⅞, 7% Dawes-kölcsön 77½—78, 6% osztrák népszövetségi kölcsön 84¼—85, 5½% Young-kölcsön 54⅝—54½. Az összforgalom 340.000 darab részvény volt.

Zárlat: Americ. Teleph. 117½, Newyork Central 35, U. S. Steel 44⅝, Westinghouse 38⅝, Italian 7% 1951 95½, Brasilian Traction 60, Wright Aeropl. 26⅝, Chase National Bank 19¾, National City Bank 21.

Piroska István
festő

l.

Kállai Ernő

Mednyánszky László.
Bp. 1943. 60, 61. l.

Fadrusz János, sz. 1858 – 1903.

Fadrusz Jánosné, f. sz. 1872 –.

Faierfery István, ö. XVII.

Fakerti f. l. Baumgarten M.

Fakits Ernő, sz.

Falcone l. Falkoner.

Falconer l. Falkoner.

Faldoni Vilmos, porcellán f.

Falk János, c. XVIII.

Falka Sámuel, r. rm. 1766–1826.

Falkner T. acrélm.

Falkoner Anna Erzsébet, f. 1714–1790.

Falkoner Xav. Ferenc, f. 1736–1792.

Falkoner György, f. 1646–1741.

Falkoner Henrik József, f. 1708–?

Piroska István

1910. dec. kiáll. Nemzeti halon
Őszi délelőtt, olaff. 800.–

1911. máj.–jun. kiáll. u. o.
Ősz, olaff. 300.–

Ipolyi Arnold püspök III. 230

Piroska István

festő

U. 478.

Piroska István

festő.

művésznövendék a mintárajz iskolában 1903/4. I. oszt.

Értesítő. 1903/4. B. l.

Piroska István

1903/4 I. – 1905/6 I.

Ferkèpzomfoiskèvk

122. l.

Piroska István

festő mil. 1886 márc. 9.
Békésgyulán, Zempléni
Tivadarnál tanult, azután
Münchenben és Párisban.

Frück II. 378 l.

~~Ásátas, ephesusi III. 46.~~

— **Festő művészeti kiállítás.** Piroska István csongrádi festő művész f. hó 11-től kezdve 19-ig bezárólag a vármegyei székház e célra Dr. Nagy Sándor alispán által szives készséggel átengedett nagytermében művészeti kiállitást rendez. A mintegy 150 darabból álló olaj festmény legnagyobb része tájképeket és arckép studiumokat ábrázól. Volt alkalmunk a festményeket megtekinteni s azok egytől-egyig változatos karakterisztikus, póétikus alföldi hangulatot tükröznek vissza. A technika egyszerűen : splendid. A kiállitást Dr. Cicatricis Lajos főispán ünnepélyesen fogja megnyitni. Az ünnepélyen részt vesz Gróf Károlyi Imre is, a festő művésznek elismert maecenása. A kiállitás a jelzett napokon d. e. 10 órától d. u. 6-ig lesz nyitva. Belépti-dij 50 fillér. A festőművész a tárlatot a polgári leányiskola és a főgimnázium növendékeinek Urnapján d. e. 11 órakor, teljesen diitalanul fogja bemutatni.

Szentesi vidéke

1911. június 1.

..... *mühely.*

...főnökség!

...v ..... hó ..... n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

...m.

...évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

PIROSKA 1. *István*, festő. * Békésgyula 1886 márc. 9. † Csongrád 1915.

1009

A bpesti képzőművészeti főiskolán Zemplényi Tivadarnál, továbbá Münchenben és Párizsban tanult. Hangulatos alföldi tájképeket és képmásokat festett. 1911. kollektív kiállítása volt Szentesen.

K-Gy. II. 305,1

Eleonora ~~[illegible]~~:

Mellig, talapzatr
balra tekintve van á
ékköves, nyakéke gyön
jának szélén szentek ké
Fölül a TRAHIT VIRTV
medaillon közt a csáf
gyümölcsfüzérek lógnak.
ELEONORA GERMANIÆ H
NANDI III. CONIUX. s f

Quæ micat invi
sola est INVICT
HÆC MICAT, ut f
hinc est INVIC

sugyanitt legalól: Jac
ponæ Aō 1653.

Rézmetszet, mérete
~~[illegible]~~

Piroska , festő; szül.

megh. 1915 v. 1916-ban Csongrádon.

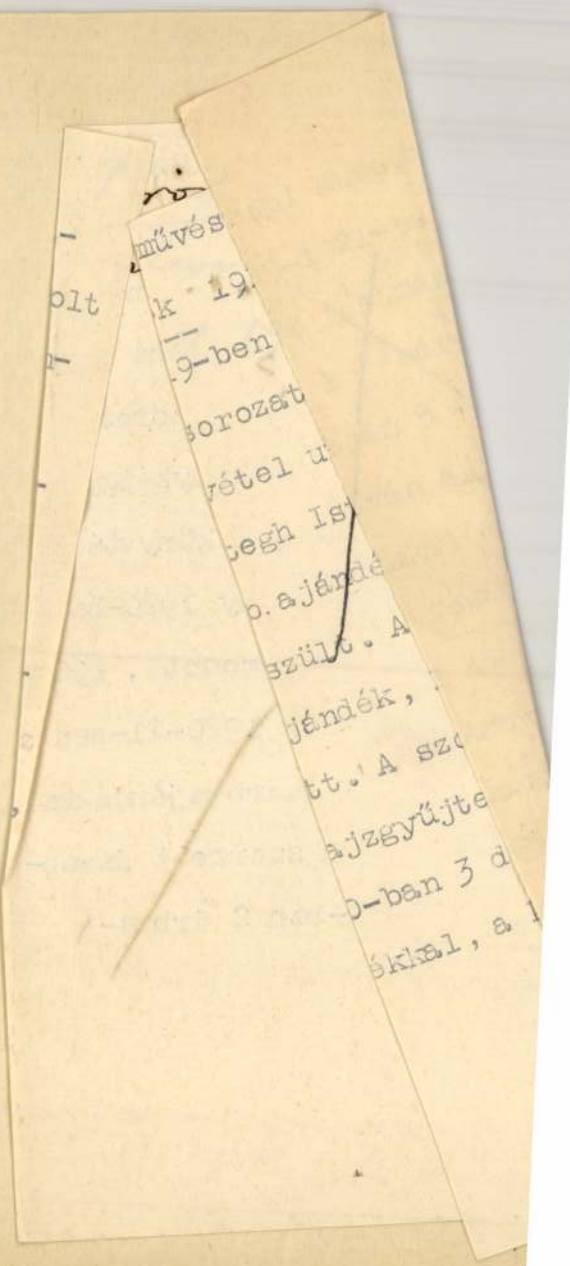

Pirosska István
festő

Igen tisztelt Uram !

Megtisztelő lapjára válaszolva közlöm, hogy Piroska István festőművész még 1913 évben elhunyt.-

Hazafias üdvözlettel:

Ára 10 fillér.

LEVELEZŐLAP

Nagyságos

Dr. Szentiványi Gyula

urnak,

Budapest.

VI. Aréna ut 41. sz.

Feladó: Dr. Piroska János
Csongrád.

M. kir. állami nyomda. Budapest, 1934.

Piroska István

csongrádi születésű festő, aki fiatalon hunyt el, festette a csongrádi nagytemplom két oltárképét.

Szegedi Friss Ujság

1912. aug. 15.

U 478.

VASÁRNAP
21
Kat. Praxedes
Prot. Dániel
Ó-g. 8. Prokóp

N. k. 4 ó. 24 p. N. ny. 19 ó. 48 p.

HÉTFŐ
22
Kat. Magdolna
Prot. Magdolna
Ó-g. 9. Pankrác

KEDD
23
Kat. Apollinár
Prot. Lenke
Ó-g. 10. Leonc

Izr. 17. Templ. elf. b.

SZERDA
24
Kat. B. Kinga
Prot. Krisztina
Ó-g. 11. Eufem.

CSÜTÖRTÖK
25
Kat. Jakab aps.
Prot. Jakab
Ó-g. 12. Hilar.

PÉNTEK
26
Kat. Anna assz.
Prot. Anna
Ó-g. 13. Gábor

SZOMBAT
27
Kat. Pantaleon
Prot. Olga
Ó-g. 14. Aquilli

Izr. 21. S. Matoth 1 P.

Piroska Zoltán

Thieme_Becker.
XXVII. 88. l.

Lyka

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

M.D.K.

Piroska István /1894-

520. Alföldi táj szénaboglyával. Olajf. 40 x 5o.5
vászon.

Háborus mütárgyveszteség-jegyzékek. I. füzet.
MUMOK. Bp. 1952. 58. l.

Piroska István

~~Mednyánszky~~ festő

MK

Mednyánszky őt korai haláláig /1912/ T támogatta.

naplójában/1911 nov. 5. / emliti.

100.o. vö. 167.o.

Mednyánszky László naplója. Bp. 1960.
/Szerk.: Dr. Erestyánszky Ilona/

PIROSKA István festő

1910. Csongrád, Nagy Boldogasszony-templom

CSMÉE 53.

Az e részletek alapján elképze
hasonló lehetett ahhoz, amely ugya
somogyvári bencés kolostorban épül
viszonylatban nem tartozhatott a 1
legmodernebb építészeti teljesítmé
előző század utolsó negyedének vív
akkori Franciaországon (amely ekkc
dominiumokat, a régi "Franciát" je
királynak terjeszkedő politikája e
és figyelemre méltó konstrukció vc
tudást és gazdag, változatos épité
képviselte, mint már 1190 táján Né
der Lahnban a laoni székesegyház f
feldolgozó *Georgskirche*. Magyarors
építészeti ideáljait a III. Béla-k
s azok a vele összefüggő építkezés
tagjainak és az udvar legszűkebb a
alkotásain a 13. század elsö negye
Magyarországon voltak elevenek, ha
aktuálisak voltak.

Az általunk a kerengőhöz tarto
stiláris helyzetéröl hasonló képet
töredékek összesen 6 oszlopfiguráb
tagozattal együtt fennmaradt torzó
kisebb, bizonyosan ugyanilyen figu
egy vállrész, kartöredék is. *(11.*,
egész figurát ki nem tevő, a test

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307

ÚJ EMBER
1965 SZEP 12

1021

Csongrádi mecénások

A Tisza-parti Csongrád legfiatalabb templomát — a harmincas években neoromán stílusban épült Piroska-városit — újjáfestették. A megújított templomot az elmúlt vasárnapon áldotta meg Sulyok Béla szentesi prépost-főesperes, aki szentbeszédében megköszönte a híveknek az újjáfestést lehetővé tevő áldozatkészségét, Budaváry József plébános ügybuzgalmát és Boltos Lajos templomfestő finom ízlésről tanúskodó gondos munkáját.

Nemrégiben fejeződött be a barokk-kori, központi plébánia-templom teljes renoválása is. Felfrissült a templom két újabbkori műértéke, a napi áldozó Piroska Istvánnak, Csongrád fiatalon meghalt kiváteles tehetségű festőművészének 1910-ben festett két szép oltárképe.

Ezt megelőzően a város legöregebb, a XVIII. század húszas éveiben épült, a jelenlegi belvárosból kiszorult, de azért mindmáig „belvárosinak" nevezett templomának újjáfestését szintén a hívek áldozatkészsége tette lehetővé. A templom főoltárán még a szent királyok — Szent István és Szent László — barokk figurái állnak, de a mennyezeti freskón már megjelenik a történelem új szereplője és formálója: a nép. Megjelenik nemcsak szimbolikusan — a templom falára festve —, hanem valóságosan is, abban az új szerepében, melybe az is belefér, hogy mecénása, gondozója, szépítője legyen templomának.

Csongrádi mecénások... Ez járt az eszemben, amíg a piroskavárosi megszépült templomban gyönyörködtem. S óhatatlanul a Tiszatáj című folyóiratban nemrégiben megjelent riportra gondoltam, mely idézi a Csongrádi Újság 1927-ben megjelent szociális hangolású írásait. A cikkeket minden bizonnyal egy helybeli katolikus pap írta, aki szerényen „Figyelő" álnév alá rejtezkedett. Érdemes idéznünk e cikkek néhány sorát: „A kor legfontosabb problémája a szociális kérdés... Szociális kérdés ebben a városban az a nyomor, amely dühöng a külvárosokban, amely dühöng az úgynevezett „Belvárosban", amely dühöng a munkásnegyedekben, a Piroskavárosban, a Válykostelepen, a Piroskavárosban, az Újosztáson és Újtelepen. Szociális kérdés ebben a városban az ijesztő arányú munkanélküliség, a még mindig nagyarányú csecsemőhalandóság... az alacsony nívójú közegészségügy... a tömegleglakások egészségtelen levegője... a nagy számú analfabéták ügye... Itt nem elégszeri adományra van szükség, de intézményeket kell alkotni... Számítunk ebben a munkában legelsősorban is a katolikus egyház támogatására..."

Érdemes összehasonlítani Csongrád jelenlegi társadalmi helyzetét a „Figyelő" által oly sötét színekkel festett képpel. A „dühöngő nyomornak" már nyoma sincsen. Legfeljebb még csak a Válykos- (bizonyára „vályogos") telep emlékeztet a múltra, de ez se sokáig, mert épp úgy lebontásra van ítélve, mint a fővárosi Valéria telep. A munkanélküliség megszűnt, a csecsemőhalandóság minimális (sajnos azonban: a születés is!), a közegészségügy lényegesen javult kórház-részleg, szülőotthon, szakrendelő intézetek és nem utolsó sorban egy országos vigsági fürdő révén; a tömeglakások felszámolása folyamatban van nagyarányú építkezésekkel; az analfabetizmus már nem probléma.

Az idézett cikk írója — 1927-ben — még csak a csongrádi katolikus társadalom jótékonycélú összefogására gondolhatott. De kétségtelen, hogy megrázó soraival az alkalomszerű átfogóbb összefogásra készítette elő a talajt. S ennek az ébresztő hangnak is része van abban, hogy a város földművelő őslakossága mainapság a termelőszövetkezeti összefogásban találta meg boldogulásának útját.

Hogy valóban megtalálta, annak egyik szerény jele az is, hogy példamutató áldozatkészséggel magára tudja vállalni templomainak fenntartását is.

Kunszery Gyula

Készpé
Bp. 7

Á

A vörös telefon

Úgy hírlik, ott áll a világ sok felelős vezetőjének asztalán. Színével élénken különválik a környezettől, magán viseli jellegét: a végveszély riasztókészüléke ez. Ha csengője megszólal, a hívott fél remegő kézzel emeli fel a kagylót. Irtózatos felelősség súlya nehezedik ebben a pillanatban erre az államférfira: döntenie kell. Az idő nem túr halasztást, a megfontolásra percek talán csak másodpercek állanak rendelkezésre. Ezalatt mérlegre kell tennie né pe biztonságát, esetleg az egyetemes emberiség további sorsát is.

A világlapok „mosoly-oldalain" olvasható volt, hogy nemrég a kanadai miniszterelnök íróasztalán szólalt meg a közvetlen vonal türelmetlen csengetése. Könnyű elképzelni az államférfi idegállapotát. Mekkora lehetett azonban megkönnyebbülése, amikor vékonyka gyermekhang jelentkezett. Nem az illetékes katonai szerv kért sürgős utasítást, csupán a négyesztendős kislányunoka hívta fel a nagypapit, hogy egy „halaszthatatlanul sürgős" ügyet, a kedvenc játékbabát ért sérülést közölje vele. Kedves epizód ez a sok-sok nyugtalanító hír között. A halál telefonján, mint egy „téves kapcsolásként", az élet szólalt meg. Egy ártatlan gyermek hangja, aki talán

A pápa apostol
a negyedik ülésszc

VI. Pál pápa apostoli Exhortációt adott ki „Quarta Sessio" kezdetű szavakkal. Ebben elrendeli, hogy az utolsó zsinati ülésszak megnyitása alkalmával a hívek az egész világon bűnbánó körmenetet tartsanak.

Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén veszi kezdetét a zsinat negyedik ülésszaka — írja a pápa. — Az egész világról visszatérnek Szent Péter apostol sírjához a zsinati atyák, hogy elhozzák ide népeik kívánságait, vágyait, gondjait és szomorúságait. Ezzel az ülésszakkal a zsinat befejezést is nyer. Négy évvel ezelőtt jöttek össze először a világ püspökei, hogy a Szentlélek vezetésével megoldást keressenek korunk fő problémáira. Szent Kereszt ünnepén jönnek össze, mert maga a zsinat is tanúságtétel az üdvözítő Kereszt mellett. Azt az üzenetet akarja tolmácsolni korunk emberének, amelyet Jézus Krisztus hozott. Választ kell adnunk a szenvedés, a betegség, az éhség és a háború problémáira. Nem állítjuk, hogy a zsinat minden problémát megoldhat, de a kereszténie és az egész világ feszültség elveket meg kell hirdeten figyel munkájára. Kiszámíthatatlan serkentő hatással lehet a zsinat az egész egyház-

művészeti Muzeummal kapcsolatos

k 1919-1921-ben sem volt megnyitha-

9-ben a festménygyűjteményben nem volt

sorozat 1 / báró Hatvany Lajosné aján-

vétel utján 5 drb, a metszet sorozat

tegh István ajándéka/ , a fényképgyűj-

b. ajándékkal szaporodott. A könyvtár-

szült. A festmény-gyűjtemény 1920-ban

jándék, 1 hagyomány/ szaporodott, 1921-

tt. A szoborgyűjteménynek 1920-21-ben

ajzgyűjtemény 1920-ban 1 drb ajándékkal,

0-ban 3 drb vétel utján szerzett darab-

ékkal, a könyvtár 1920-ban 2 drb a-

Piroska

nevü csongrádi festő

+ 1915 – 16-ban ?

Piroska István

Alföldi táj szénaboglyával, o.

szépműv.Mus. Háborus veszteségeinek jegyzéke
Bp.1952.

Piros Béla, építész

Meghalt 83 éves korában.
Temetése a farkasréti temetőben
aug. 28-án.

— : Halálozás 11.

NÉPSZABADSÁG, Bp. 1974. aug. 24.

Piros Béla

A debreceni Művészházból már 1926-ban kivált egy csoport Oláh Istvánnal együtt: Bánszki Tamás – Nagy Ferenc, majd a fiatal Menyhárt József. – A Piros Béla által készített rézkarc levonógépen kezdtek együtt dolgozni a fémipari szakiskola második emeleti műtermében.

Sz. Kürti Katalin: Dobi Oláh István.
Hajdú-Bihari Napló, 1983. dec. 10.

Pirosko István

festőművészet 1911 jun. 18-án
Ziállitása nyilt. (Szentesen) A Vásárhelyi, Irsugai,
Rubletzky stb.
lementek megnézni a kiállitást.

Kiss Lajos, Vásárhelyi művészélet
Bp 1957

246

Piroska István
Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
ÚJ EMBER
1965 SZEP 12
1021

Csongrádi mecénások

A Tisza-parti Csongrád legfiatalabb templomát — a harmincas években neoromán stílusban épült Piroska-városit — újjáfestették. A megújított templomot az elmúlt vasárnapon áldotta meg Sulyok Béla szentesi prépost-főesperes, aki szentbeszédében megköszönte a híveknek az újjáfestést lehetővé tevő áldozatkészségét, Budaváry József plébános ügybuzgalmát és Boltos Lajos templomfestő finom ízlésről tanúskodó gondos munkáját.

Nemrégiben fejeződött be a barokk-kori, központi plébánia-templom teljes renoválása is. Felfrissült a templom két újabbkori műértéke, a napi áldozó Piroska Istvánnak, Csongrád fiatalon meghalt kiváteles tehetségű festőművészének 1910-ben festett két szép oltárképe.

Ezt megelőzően a város legöregebb, a XVIII. század húszas éveiben épült, a jelenlegi belvárosból kiszorult, de azért mindmáig „belvárosinak" nevezett templomának újjáfestését szintén a hívek áldozatkészsége tette lehetővé. A templom főoltárán még a szent királyok — Szent István és Szent László — barokk figurái állnak, de a mennyezetfreskón már megjelenik a történelem új szereplője és formálója: a nép. Megjelenik nemcsak szimbolikusan — a templom falára festve —, hanem valóságosan is, abban az új szerepében, melybe az is belefér, hogy mecénása, gondozója, szépítője legyen templomának.

Csongrádi mecénások... Ez járt az eszemben, amíg a piroskavárosi megszépült templomban gyönyörködtem. S óhatatlanul a Tiszatáj című folyóiratban nemrégiben megjelent riportra gondoltam, mely idézi a Csongrádi Újság 1927-ben megjelent szociális hangolású írásait. A cikkeket minden bizonnyal egy helybeli katolikus pap írta, aki szerényen „Figyelő" álnév alá rejtezkedett. Érdemes idéznünk e cikkek néhány sorát: „A kor legfontosabb problémája a szociális kérdés... Szociális kérdés ebben a városban az a nyomor, amely dühöng a külvárosokban, amely dühöng az úgynevezett „Belvárosban", amely dühöng a munkásnegyedekben, a Cikavárosban, a Piroskavárosban, a Válykostelepen, a putriban, az Újosztáson és Újtelepen. Szociális kérdés ebben a városban az ijesztő arányú munkanélküliség, a még mindig nagyarányú csecsemőhalandóság... az alacsony nívójú közegészségügy... a tömeglakások egészségtelen levegője... a nagy számú analfabéták ügye... Itt nem alamizsnálkodásra, nem koldusok támogatására, nem egyszeri adományra van szükség, de intézményeket kell alkotni... Számítunk ebben a munkában legelsősorban is a katolikus egyház támogatására..."

Érdemes összehasonlítani Csongrád jelenlegi társadalmi helyzetét a „Figyelő" által oly sötét színekkel festett képpel. A „dühöngő nyomornak" már nyoma sincsen. Legfeljebb még csak a Válykos- (bizonyára „vályogos") telep emlékeztet a múltra, de ez se sokáig, mert épp úgy lebontásra van ítélve, mint a fővárosi Valéria telep. A munkanélküliség megszűnt, a csecsemőhalandóság minimális (sajnos azonban: a születés is!), a közegészségügy lényegesen javult kórház-részleg, szülőotthon, szakrendelő intézetek és nem utolsó sorban egy országos viszonylatban is pompás tisztasági fürdő révén; a tömeglakások felszámolása folyamatban van nagyarányú építkezésekkel; az analfabetizmus már nem probléma.

Az idézett cikk írója — 1927-ben — még csak a csongrádi katolikus társadalom jótékonycélú összefogására gondolhatott. De kétségtelen, hogy megrázó soraival az alkalomszerű társadalmi akcióknál átfogóbb összefogásra készítette elő a talajt. S ennek az ébresztő hangnak is része van abban, hogy a város földművelő őslakossága mainapság a termelőszövetkezeti összefogásban találta meg boldogulásának útját.

Hogy valóban megtalálta, annak egyik szerény jele az is, hogy példamutató áldozatkészséggel magára tudja vállalni templomainak fenntartását is.

Kunszery Gyula

Készpénzzel bérmentesítve
Bp. 72. sz. postahivatalnál.

Ára: 1 forint

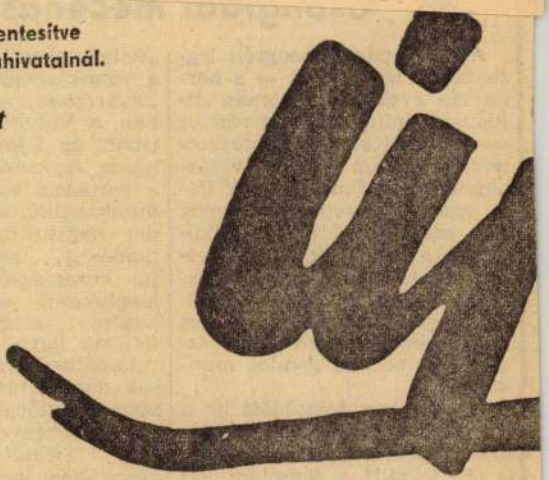

A vörös telefon

Úgy hírlik, ott áll a világ sok felelős vezetőjének asztalán. Színével élénken különválik a környezettől, magán viseli jellegét: a végveszély riasztókészüléke ez. Ha csengője megszólal, a hívott fél remegő kézzel emeli fel a kagylót. Irtózatos felelősség súlya nehezedik ebben a pillanatban erre az államférfira: döntenie kell. Az idő nem tűr halasztást, a megfontolásra percek talán csak másodpercek állanak rendelkezésre. Ezalatt mérlegre kell tennie népe biztonságát, esetleg az egyetemes emberiség további sorsát is.

A világlapok „mosoly-oldalain" olvasható volt, hogy nemrég a kanadai miniszterelnök íróasztalán szólalt meg a közvetlen vonal türelmetlen csengetése. Könnyű elképzelni az államférfi idegállapotát. Mekkora lehetett azonban megkönnyebbülése, amikor vékonyka gyermekhang jelentkezett. Nem az illetékes katonai szerv kért sürgős utasítást, csupán a négyesztendős kis leányunoka hívta fel a nagypapit, hogy egy „halaszthatatlanul sürgős" ügyet, a kedvenc játékbabát ért sérülést közölje vele. Kedves epizód ez a sok-sok nyugtalanító hír között. A halál telefonján, mintegy „téves kapcsolásként", az élet szólalt meg. Egy ártatlan gyermek hangja, aki talán

A pápa apostol
a negyedik ülésszá

VI. Pál pápa apostoli Exhortációt adott ki „Quarta Sessio" kezdetű szavakkal. Ebben elrendeli, hogy az utolsó zsinati ülésszak megnyitása alkalmával a hívek az egész világon bűnbánó körmeneteket tartsanak.

Szent Kereszt felmagasztalásának ünnepén veszi kezdetét a zsinat negyedik ülésszaka — írja a pápa. — Az egész világról visszatérnek Szent Péter apostol sírjához a zsinati atyák, hogy elhozzák ide népeik kívánságait, vágyait, gondjait és szomorúságait. Ezzel az ülésszakkal a zsinat befejezést is nyer. Négy évvel ezelőtt jöttek össze először a világ püspökei, hogy a Szentlélek vezetésével megoldást keressenek korunk fő problémáira. Szent Kereszt ünnepén jönnek össze, mert maga a zsinat is tanúságtétel az üdvözítő Kereszt mellett. Azt az üzenetet akarja tolmácsolni korunk emberének, amelyet Jézus Krisztus hozott. Választ kell adnunk a szenvedés, a betegség, az éhség és a háború problémáira. Nem állítjuk, hogy a zsinat minden problémát megoldhat, de a keresztény elveket meg kell hirdetnie és az egész világ feszülten figyel munkájára. Kiszámíthatatlan serkentő hatással lehet a zsinat az egész egyház-

Dr. Piroska János székely származású festőművész. Pályája kettős ívelésű: eljegyezte magát a közigazgatással és a művészettel egyaránt.

A Képzőművészeti Főiskolát Glatz Oszkár, Edvi Illés Aladár és Rudnay Gyula tanítványaként 1926-ban végezte. Ezt követően iratkozott be a szegedi egyetem jogi karára.

A két különböző végzettségének megfelelően előbb Csongrád város főjegyzője, majd polgármestere lett. Művészetének igazi kibontakozása a hivatalnoki korszak után következett.

A különféle festő technikákkal való kísérletezés után a vízfestés mellett kötött ki. Akvarellistaként vált ismertté, amelyet bravúros készséggel magas szintre emelt.

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
meghívja Önt és kedves családját
1989. január 12-én 17 órára
a Duna Galériába

DR. PIROSKA JÁNOS

festőművész
emlékkiállításának megnyitására

Megnyitja: D. FEHÉR ZSUZSA
művészettörténész

Megtekinthető: február 5-ig
hétfő kivételével naponta 10—18 óráig

Cím: Budapest XIII., Rajk L. u. 95.

PIROSKA János (festő)

DUNA GALÉRIA

Dorogi Nyomda - KFT

Persoyka János
festő-

A Képzőművészeti Főiskolán
Glatz Oszkár és Rudnay Gyula
tanítványa volt.

László Gyula: "Romon virág"
Művészet, 1971. március - 46.lap

Perósha János
festő

1970 október 11-én mutatta be vízfestményeit Balassagyarmaton. Kiállítását László Gyula professzor nyitotta meg.

László Gyula: "Romon virág"
Művészet, 1971. március - 46.lap

Pirosha János
festő.

Nem csak jó festő Pirosha János, hanem kiváló szőlősgazda és remek piró-faragó ember is. A művész háza a Tisza ártéri területén van hertje teli viraggal ebben a környezetben fest a művész.

László Gyula: "Romon virág"
Müvészet, 1971.március - 46.lap

Piroska János

festőművész kiállítása. Szeles, képtár.
Szu: Sz. R., Csongrád Megyei Hírlap,
1967. okt. 25.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört.Ért. 1970.1.sz 68-107. l./

93. 1.

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

PIROSKA JÁNOS

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1970 OKT 11

104

□ KIÁLLÍTÁSOK. Csongrádi festőművész, Piroska János kiállítása nyílik ma a balassagyarmati Horváth Endre galériában. A tárlatot László Gyula egyetemi tanár nyitja meg. Festett parasztbútorok címmel nyílik ma délelőtt 11 órakor kiállítás Szegeden, a Móra Ferenc múzeum Horváth Mihály utcai képtárában. A dr. Juhász Antal rendezte kiállítást dr. K. Csilléry Klára, a Néprajzi Múzeum tudományos munkatársa nyitja meg.

ve üledéke. 55. Lotte . . . c. regényében legendáktól és hiedelmektől megtisztítva életre keltette Goethe alakját. (Z. B: E. A. B.).

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAPKIADÓ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

Dr. PIROSKA JÁNOS

NÓGRÁD

1970 OKT. 9.

Tiszatáj Balassagyarmaton

Tiszatáj címmel képzőművészeti kiállítást nyitnak október 11-én délelőtt Balassagyarmaton a Horváth Endre Galériában. A Mikszáth Kálmán művelődési központ által szervezett tárlaton az érdeklődők megismerkedhetnek dr. Piroska János festőművész alkotásaival, a Tiszatáj hangulatával, amelyek a képekről varázsolják a palóc városba a Tisza mentének tájait, embereit. A művész ezúttal elsősorban az utóbbi években készült műveit hozza el Balassagyarmatra. A kiállítás, amelyet László Gyula egyetemi tanár nyit meg, október 2[illegible] tekinthető meg a galériáb[illegible]

Zp. Építők: Takács — Kiss, Petrovics, Oláh — Miskolczi, Bozó — Illefalvi, Deméndi, Gregus, Görgényi, Komka, cs.: Galovics. Góllövő: Galovics.

A bajnokság állása

1. Gyöngy. Sp.	8	6	-	2	30: 9	12
2. SKSE	8	6	-	2	25:12	12
3. Zalka SE	8	6	-	2	25:13	12
4. Bgy. SE	8	5	2	1	23:15	12
5. Nagybátony	8	5	1	2	24:13	11
6. Egri BERVA	8	5	-	3	25:10	10
7. Kisterenye	8	4	1	3	19:14	9
8. Egri Dózsa	8	4	-	4	23:10	8
9. SBTC III.	8	4	-	4	18:25	8
Mizserfa	8	3	1	4	16:14	7
Pásztó	8	3	1	4	18:19	7
Ráspár SE	8	3	-	5	12:13	6
Üveggyár	8	2	1	5	7:23	5
Építők	8	2	-	6	11:27	4

Dr. PIROSKA JÁNOS

„Tiszatáj – Balassagyarmaton" címmel festményeiből kiállítása nyílt a balassagyarmati Horváth Endre-galériában.

Magyar Hírlap, 1970. okt. 12.

Piroska János

Kiállít Szegeden

Háromtárlat Szegeden
Magyar Hírlap, Bp. 1970 feb. 23.

MDK

Piroska János „festő"

Tárlata nyílik meg
hegeden.

– : Kulturális hírek 7.

Népszabadság, Bp. 1970. febr. 24.

Piroska János

1. Csend a Tiszán akv. 50x70.
2. Hóvihar az Alföldön akv. 50x73
3. Itt a vihar akv. 50x71.

Délalföldi Tárlat 1969. V.

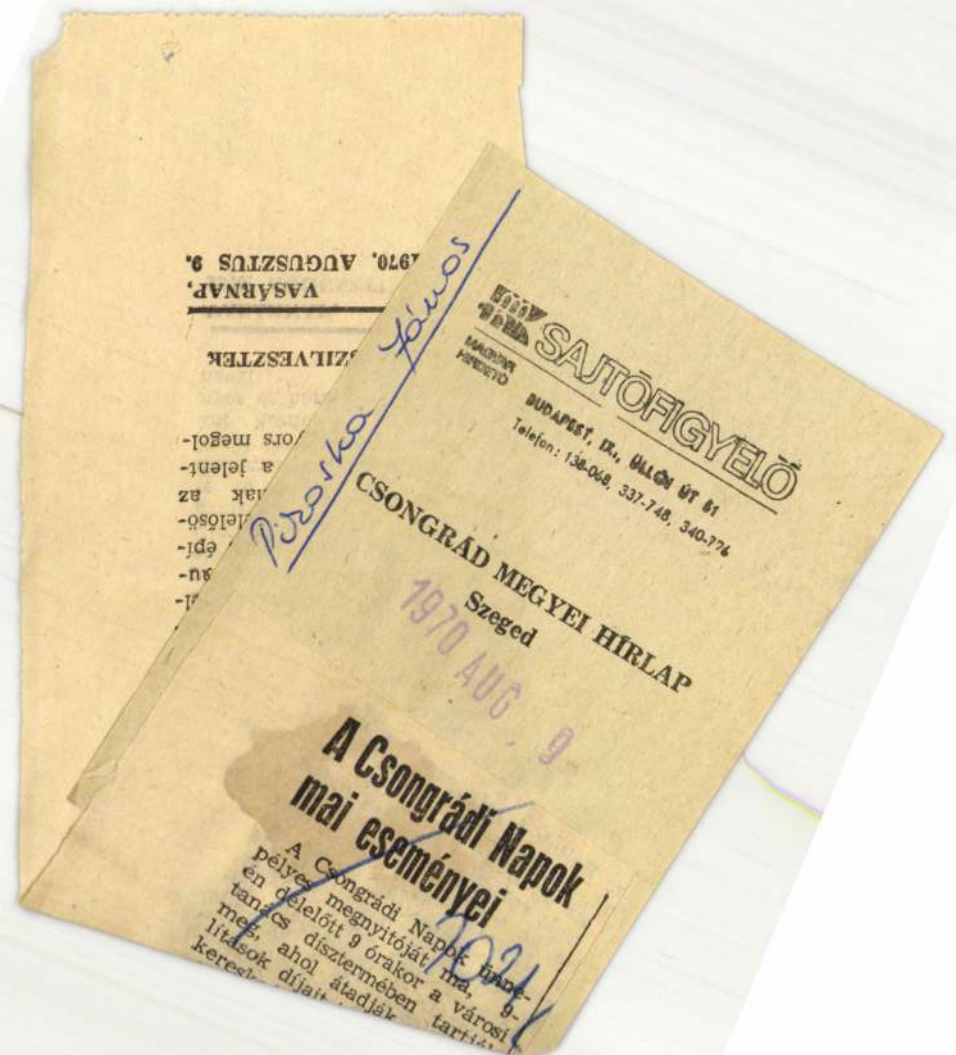

A Csongrádi Napok mai eseményei

A Csongrádi Napok nincs pélyes megnyitóját ma, 9-én delelőtt 9 órakor a városi tanács dísztermében tartják meg, ahol átadják a litások díjait, kerest

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged
1970 AUG 9

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

...l-
...au-
... épí-
...lelősö-
...ak az
... a jelent-
...ors megol-

...ZILVESZTER

VASÁRNAP,
1970. AUGUSZTUS 9.

a kiál-
is. Az ipari és
kereskedelmi kiállítások dél-
előtt 10-kor nyílnak meg és
augusztus 20-ig mindennap
10-től 20 óráig látogathatók.
A művelődési központban
ugyancsak ma délelőtt 10-
kor nyílik meg Piroska Já-
nos festőművész és Berényi
István szobrászművész ki-
állítása. A városi múzeum-
ban augusztus 9-től 20-ig
Csongrád madárvilága, vala-
mint várostörténeti, régészet-
ti és néprajzi kiállítás te-
kinthető meg délelőtt 9—12-
ig és délután 15-től 19 órá-
ig. Ma nyílik meg az Or-
szágos Méhészkiállítás a
gimnázium épületében. Dél-
előtt 10 órakor a Szabadság-
filmszínházban ingyenes
gyermekműsort adnak. Es-
te 10 órakor pedig „Tiszai
dallamok" dalostalálkozóra
kerül sor. A Tiszán 20 óra-
kor kezdődik a hagyomá-
nyos és hangulatos vízi kar-
nevál.

VASÁRNAP,
1970. AUGUSZTUS

Pinaska János

Kiállítása nyílik Segesten

Magyar Nemzet, Jó. 1970. Sel. 20.

MDK

Piroska János

3 képe van a szentesi Csongrád vármegyei Muzeumban.

Nagy Imre: Szentes. Magyar Városok Monográfiája III. Bp. 1928. 230 l.

Piroska János, MDK

Glatz Oszkár tanár növendéke.

Tájkép.
Tiszapart.
Vihar után.

Az Ernst Múz. OMKK Főisk. Helikon kiállításai.
Az OMKK Főisk.Növ.Kunk.kiáll. Bp.1923 márc.18-25. Kat. 14.l.

SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

dr. Piroska János

NÓGRÁD

1970 OKT 13

... ottási munkálatok folynak, az eddigi jelentések szerint sebesülés nem történt.

1021

— **Tiszatáj — Balassagyarmaton** címmel dr. Piroska János festőművész műveiből kiállítást rendeztek a balassagyarmati Horváth Endre Galériában. A vasárnapi megnyitón dr. László Gyula egyetemi tanár mutatta be a művészt a balassagyarmati közönségnek.

Hármasugrásban biztosan győzött

1021

A

mond
puszta
csény
volt,
Nem
Fölöt
ködnek
század
pülőgé
terrel
szintje
vicz el

Paroska János festményei

Vontató, Nádas

Piroska János festőművész

Ziállításon szerepel Szegeden
a Horváth Mihály utcai Zeptárban

Magyar Nemzet 1970 február 20.
4 cold.

– Napló –

Piroska János dr

festő, Csongrád
város polgár-
mestere
archeje repr-

Pesti Napló

1933 okt. 17.

9

JÓZSEF-COLLEGIUM.

6

águ E l n ö k u r !

ágodnak 1030/1913 sz. a. kelt nagybecsü
ogy a Franklin-Társulat által már régeb-
.i. a Nagyméltóságod bölcs vezetése a-
zottsága kiadványainak III. kötete, tisz-
eg a Báró Eötvös József-Collegium könyv-

ékes ajándékért hálás köszönetet mon-
méltóságodat, kegyeskedjék könyvtárunk-

Piroska

P. 2. *János*, festő. * Csongrád 1894 jún. 26. A bpesti képzőművészeti főiskolán Glatz Oszkár tanítványa volt. Tiszamelléki tájakat fest és állít ki fővárosi és vidéki tárlatokon.

E. G. III 305 l

1982. Ten Cate

A hâvrei plage.

A tengerparton férfiak és nők
mellett, ki ernyővel védekezik, egy
selő úr áll. Mind a ketten a háttér
Feléjök egy világos kék ruhát visel
mögöttük pedig két úri nő foglalt h
ke napernyő van. Balról gyermekek j
sal tölti idejét. Az égbolt borult,
itt-ott törnek elő. Jelzése jobbra

Pastell, mér. 24 : 33 cm.
Vétetett az 1901. III. 5-iki
kelt 20398 sz. leirattal 5
1901: VII. 19-én (151/901.

Az elszámolást elfogadta az
(554/901.)

Piroska János

1921/22 – 1923/24, 1924/25 I. –
1925/26

Ferkèpzomfoiskèvk

122. l.

Piroska János

Munkaarnok fertő

Csongrád, Zsinor u. 50

1929. Tav. Enall 201

Sipos Sámuel X. 188.

vállalnák, hogy bizonyos időt,
ául a szabadságot, a gyárban
nék el, nálunk dolgoznának.
t rendes fizetést kapnának és
a legfőbb, téglát. Sajnos, jelen-
nincs annyi tégla a megyében,
nnyire szükség lenne. Így raj-
nem múlik, ha az építők nem
ák tartani a határidőt.

indenki segíteni akar, a 77 éves
gdíjastól a gyárigazgatóig. És
is azt hallja az ember lépten-
mon: *Ha közbe nem jön vala-*
.. Ha lesz sóder... Ha lesz víz
villany. Ha megjön a gép...

megyei helyreállítási albizott-
július 27-i tanácskozásán el-
zott többek közt az is, hogy au-
tus elsejére kijelölik egyes épí-
körzetekben azokat a felelősö-
akik segítséget nyújtanak az
építési munkák során a jelent-
problémák helyi, gyors megol-
hoz. Megtörtént!
ak sok a „ha"...

FÖRGETEG SZILVESZTER

Piroska János

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-776

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP
Szeged
1970 AUG. 9

A Csongrádi Napok mai eseményei

A Csongrádi Napok ünnepélyes megnyitóját ma, 9-én délelőtt 9 órakor a városi tanács dísztermében tartják meg, ahol átadják a kiállítások díjait is. Az ipari és kereskedelmi kiállítások délelőtt 10-kor nyílnak meg és augusztus 20-ig mindennap 10-től 20 óráig látogathatók. A művelődési központban ugyancsak ma délelőtt 10-kor nyílik meg Piroska János festőművész és Berényi István szobrászművész kiállítása. A városi múzeumban augusztus 9-től 20-ig Csongrád madárvilága, valamint várostörténeti, régészeti és néprajzi kiállítás tekinthető meg délelőtt 9—12-ig és délután 15-től 19 óráig. Ma nyílik meg az Országos Méhészkiállítás a gimnázium épületében. Délelőtt 10 órakor a Szabadságfilmszínházban ingyenes gyermekműsort adnak. Este 10 órakor pedig „Tiszai dallamok" dalostalálkozóra kerül sor. A Tiszán 20 órakor kezdődik a hagyományos és hangulatos vízi karnevál.

VASÁRNAP,
1970. AUGUSZTUS 9

1970 OKT 18

1021

Piroska János

Piroska János festményei

Vontató, Nádas

Horváth
Dezső

RIPORT LEVELÉNYBŐL

Az Árpád apánk tetteiről szóló titokzatos pap, jó Anonymus mester, azt mondja, hogy valahol a szeri puszta táján volt egy Gyümölcsény nevű erdő. Lehet, hogy volt, de csak Levelény maradt. Nem erdő, hanem major.

Fölötte tíz-húsz méterre röpködnek a mezőgazdaság huszadik századát berregő trágyaszóró repülőgépek. Ezzel a tíz-húsz méterrel maradt a major századunk szintje alatt. Négy kilométerre visz el tőle

többi földes vagy cementes. (A gazdaság vezetőit nem számítottam ide.) A közös konyhák rendszerét pár éve megszüntették. Mutatóban maradt csak belőlük egy. Az én korosztályomban ez az egy is megfoghatatlan csoda. Éppen meszelik a konyha egyik felét, pontosan a mennyezet közepéig jár a meszelő. Az egyik oldalon maradnak a sánta lábú szarvasminták a falon, a másik oldalt simára kenik. Kovács István és felesége négy gyermeket

Mi tagadás, gyermekkoromban többször vágyakoztam Amerikába. Egyszer el is indultunk a gazdától lopott lovakkal, de csak pár száz méterig jutottunk, meggondoltuk magunkat. Szerencsére maradtunk. Akkoriban a hatalmas sztyeppe, a jó vágtájú gyors lovak, a cowboyok izgatták fantáziámat. Később meg a regények keltették életre Kanada aranyló búzamezőit, Kalifornia dús gyümölcsöseit, és Steinbeck örökké élő figurái. Legutóbb a gépesítés hírei izgattak, hiszen köztudott, igen fejlett és akik nyitott szemmel jártak azon a tájon, nem jöttek haza üres kézzel. Kétségtelen az is, hogy a dollár ott sem hull az égből és akadnak gondok a mezőgazdaságban. A polgárháborút megelőző évtizedekben az amerikai farmer saját magán kívül még három

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

DÉL-MAGYARORSZÁG

1970 OKT 18

102

Piroska

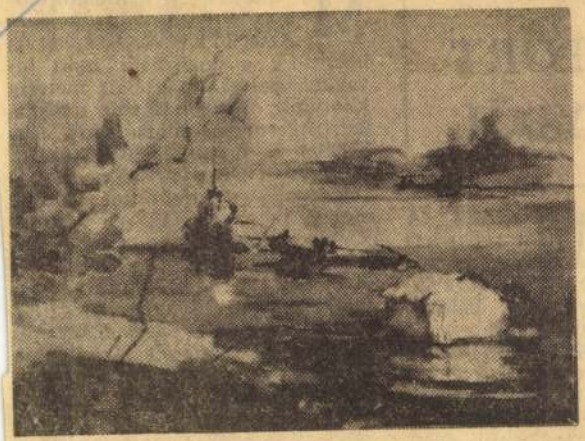

Piroska János festményei

Vontató, Nádas

Horváth
Dezső

RIPORT LEVELÉNYBŐL

Az Árpád apánk tetteiről szóló titokzatos pap, jó Anonymus mester, azt mondja, hogy valahol a szeri puszta táján volt egy Gyümölcsény nevű erdő. Lehet, hogy volt, de csak Levelény maradt. Nem erdő, hanem major.

Fölötte tíz-húsz méterre röpködnek a mezőgazdaság huszadik századát berregő trágyaszóró repülőgépek. Ezzel a tíz-húsz méterrel maradt a major századunk szintje alatt. Négy kilométerre visz el tőle

többi földes vagy cementes. (A gazdaság vezetőit nem számítottam ide.) A közös konyhák rendszerét pár éve megszüntették. Mutatóban maradt csak belőlük egy. Az én korosztályomban ez az egy is megfoghatatlan csoda. Éppen meszelik a konyha egyik felét, pontosan a mennyezet közepéig jár a meszelő. Az egyik oldalon maradnak a sánta lábú szarvasminták a falon, a másik oldalt simára kenik. Kovács István és felesége négy gyermeket

Mi tagadás, gyermekkoromban többször vágyakoztam Amerikába. Egyszer el is indultunk a gazdától lopott lovakkal, de csak pár száz méterig jutottunk, meggondoltuk magunkat. Szerencsére maradtunk. Akkoriban a hatalmas sztyeppe, a jó vágtájú gyors lovak, a cowboyok izgatták fantáziámat. Később meg a regények keltették életre Kanada aranyló búzamezőit, Kalifornia dús gyümölcsöseit, és Steinbeck örökké élő figurái. Legutóbb a gépesítés hírei izgattak, hiszen köztudott, igen fejlett és akik nyitott szemmel jártak azon a tájon, nem jöttek haza üres kézzel. Kétségtelen az is, hogy a dollár ott sem hull az égből és akadnak gondok a mezőgazdaságban. A polgárháborút megelőző évtizedekben az amerikai farmer saját magán kívül még három

Piroska János csongrádi polgármestert felfüggesztették állásától

A „Bomba"-per súlyos következményei a közigazgatási bizottság előtt

Szeged, december 28.

(Az Esti Kurir tudósítójának telefonjelentése.) Csongrád vármegye közigazgatási bizottsága *rendkívüli ülést* tartott, amelynek

egyetlen tárgya Piroska János dr., csongrádi polgármester fegyelmi ügye volt.

A csongrádi törvényhatóság legutóbbi közgyűlésén ugyanis *többen előterjesztést tettek, hogy Piroska János polgármestert függesszék fel állásától, mivel az úgynevezett «Bomba-perben», amelyben a szegedi törvényszék három hónappal ezelőtt hozott ítéletet, rendkívül súlyos ténymegállapítások történtek a polgármester hivatali működéséről és magánéletéről.* A pert *Piroska* dr. indította *Bencsik* Zoltán dr. volt villanytelepi igazgató ellen, aki *«Bomba»* című röpiratában *súlyos vádakat emelt* a polgármester ellen.

A szegedi törvényszék felmentette Bencsik dr.-t, azzal a megokolással, hogy a valódiság bizonyítása a leglényegesebb részekben sikerült.

A monstre-pör 170 oldalas ítéletét most kézbesítette ki a szegedi törvényszék az érdekelteknek. Megkapta azt *Piroska* polgármester fegyelmi hatósága is és így került az ügy a közigazgatási bizottság elé.

A közigazgatási bizottság

egyhangú határozattal elrendelte Piroska János ellen a fegyelmi vizsgálatot és annak befejeztéig a polgármesteri állás alól felfüggesztette.

Egyúttal a fegyelmi eljárás lefolytatására *idegen törvényhatóság tisztviselőjének delegálását kérte a belügyminisztertől.*

A *Bomba-per* iratai különben most kerültek át a szegedi *ítélőtáblához*, ahol rövidesen megkezdik a harmadfélmázsás aktatömeg áttanulmányozását. A felebbviteli tárgyalást valószínűleg az új év első negyedében ki is tűzik.

AZ EKE NYILATKOZATA

Az EKE szövetkezet a következő nyilatkozatot közli a róla megjelent cikkre vonatkozóan:

«1. Nem felel meg a valóságnak a cikkben és alcímeiben is foglalt azon állítás, hogy az EKE «Nyilas vállalat». Ezzel szemben a valóság az, hogy az EKÉ-t 3000-nél több egyszerű kisgazda létesítette saját érdekeinek védelmére s az EKE politikával egyáltalán nem foglalkozik s politikai befolyás alatt sem áll.

2. Nem felel meg a valóságnak a cikk azon állítása, hogy «Súlyos veszteségek miatt kell csökkenteni a vállalat sorsáról». Ezzel szemben a valóság az, hogy az összehívott közgyűlésnek a Külkereskedelmi Hivatallal szemben fennálló igényei érvényesítése felől és a változott viszonyokra tekintettel a jövőben folytatandó export tevékenység és annak mérve felől kell határoznia.

3. Nem felel meg a valóságnak az sem, hogy arra a kérdésre: „mi rejlik vajjon amögött, hogy határoznia kell a szövetkezet további működése tárgyában", folytatólag az a kitétel: „Nem kaptunk határozott választ», mert amidőn folyó hó 20. napján az *Esti Kurir* című napilap magát *Fodor* Oszkár-nak nevezett szerkesztője telefonon az előbbiekben idézett kérdést feltette, az EKE szövetkezet igazgatójától a következő választ kapta: «A közgyülésnek határoznia kell afelett is, hogy a Külkereskedelmi Hivatal magatartása folytán és a jelenlegi viszonyokra való tekintettel az EKE a jövőben milyen exportokkal és mily mértékben foglalkozzék.»

4. Nem felel meg a valóságnak a cikk állítása, mely szerint «általában sikerült sok kiviteli engedélyt szereznie, amelyeket részben fel is használt az export során a szövetkezet, részben azonban másként értékesített, nem úgy, hogy maga *exportált*, hanem úgy, hogy elada az *engedélyt* olyanoknak, akiknek évtizedes tapasztalata nem tette könnyen lehetővé napjainkban, hogy megfelelő exportlehetőséghez jussanak." Ez utóbbi mondat kétségtelenül azt jelenti, hogy az EKE zsidóknak adta el az engedélyeket. Ezekkel szemben a valóság az, hogy állatkiviteli engedélyt csak gazda kap. Az EKE, mint nem termelő, nem is kaphatott, az állatkivitelt pedig a Magyar Állat- és Állatitermékek Kiviteli Szövetkezete bonyolítja le. Az EKE csak azt tehette és tette, hogy kivitelre alkalmas állatokkal és kiviteli engedéllyel is rendelkező gazdáktól megvette az állatokat és azokkal velejárt a kiviteli engedély is. Ezeket azután a MÁSZ útján exportálná. A valóság továbbá az, hogy az EKE soha senkinek kiviteli engedélyt el nem adott.

5. Nem felel meg a valóságnak az, hogy „A nagy jövedelmek nem igen reális felhasználása okozta, hogy a szövetkezet jelentékeny veszteségeket kénytelen felmutatni", továbbá, hogy „jelentékeny áldozatokat volt kénytelen meghozni". Ezzel szemben a valóság az, hogy az „EKE" minden befolyás és kényszer nélkül, csakis reális alapszabályszerű üzleti célokra használta fel jövedelmét.

6. Valótlan az, hogy az EKÉ-nek «több mint egymillió passzívája» lenne. A valóság az, hogy a szeptember 30-iki mérlegben 838.564 pengő mutatkozik a tartozik oldalon, mellyel szemben áll a követel oldal 992.986 pengővel. A cikk beállításával szemben a valóság az, hogy az EKE szövetkezet mérlege, illetve könyvei nem mutatnak veszteséget.

7. Nem felel meg a valóságnak, hogy „A követel rovatban a cég nagymarosi ingatlana 90.000 pengővel, „pápai telepe pedig 20.000 pengővel szerepel". Ezzel szemben az igazság az, hogy az EKE könyveiben a nagymarosi ingatlan 112 ezer pengővel, a pápai telep pedig 25.000 pengővel szerepel.

8. Nem felel meg a valóságnak, hogy a „Szövetkezet 30 vagon len számlájának 30.000 pengős értéke nem túlságosan reális becslés". Ezzel szemben az igazság az, hogy a lenszalma értéke a szövetkezet könyveiben nem becsértékében, hanem a valóságos beszerzési, illetve eladási értékében van elkönyvelve.

9. Nem felel meg a valóságnak az, hogy „A szövetkezet több tisztviselője munkaügyi pert indított azért, hogy fizetéséhez hozzájusson». Ezzel szemben a való igazság az, hogy a szövetkezet egy tisztviselőjét még 1938-ban szabálytalan eljárás miatt bocsátotta el, egy másiknak pedig más okok miatt mondott fel és csupán ez a két elbocsátott alkalmazott az, aki az EKE ellen egy vélt követeléséért pert indított.

10. Nem felel meg a valóságnak az, hogy az EKÉ-nek valaha is lett volna Csilléry András nevű elnöke.

11. Nem felel meg a valóságnak az, hogy az EKE ez év végére szóló hatállyal valamennyi alkalmazottjának felmondott és „hogy most már több munkaügyi per indult meg a nyilas szövetkezet ellen". Ezzel szemben az igazság az, hogy a szövetkezetnek jelenleg is 47 alkalmazottja van felmondatlan állásban, továbbá az is, hogy a fenti 9. pontban említett két munkaügyi peren kívül a szövetkezet ellen több munkaügyi per folyamatban nincsen.

12. Végül nem felel meg a valóságnak az sem, hogy „Izgalmasabbnál izgalmasabb ülések zajlottak le a szövetkezetnél és ezek eredménye volt a legutóbbi közgyülési meghívó", mert ezzel szemben a valóság az, hogy az EKÉ-ben izgalmas ülés soha nem volt, a legutóbbi közgyülési meghívó pedig alkalmazotti kérdéssel kapcsolatban nincs.

★

A nyilatkozattal szemben állításainkat fenntartjuk.

Újabb ötösikrek

Havana, december 28.

(Havas.) **A havanai szülészeti kórházban Ottilia Valdes parasztasszony ötösikreket szült.** *(MTI.)*

A baja-szegedi műút átépítése

Varga József kereskedelemügyi miniszter értesítette Baja törvényhatósági várost, hogy a baja—szegedi út államosításával

a Szeged—Bátaszék között fekvő 90 kilométeres útszakaszt 1940 január 1-ével átveszi az állam.

Ez a rendelkezés a bajai műút államosítását jelenti. Az út államosításával egyidejűleg

sor kerül egyes szakaszok kiszélesítésére, illetve átépítésére, 1941-ben pedig az egész út betonnal való burkolására.

Egyuttal kötelezte a kereskedelmi minisztérium a várost, hogy az új főközlekedési útvonal városi átkelési szakaszát *át kell építeni, korszerű burkolattal ellátni és nyolc méterre kiszélesíteni.* Ennek a munkálatnak a költségeit Baja város tartozik viselni.

Belgyógyászorvosi továbbképző tanfolyam

Az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottsága a Budapesti Kir. Magy. Pázmány Péter Tudományegyetem I. sz. Belklinikáján 1940 január 8-tól 13-ig egyhetes orvosi továbbképző tanfolyamot rendez a belgyógyászat tárgyköréből. A tanfolyam vezetője: *Herzog* Ferenc egyetemi ny. r. tanár, *Erdélyi* József egyetemi c. rk. tanár, *Perémy* Gábor egyetemi magántanár, *Margitay* Becht Endre, *Molnár* István és *Gömöri* Pál egyetemi tanársegédek. A tanfolyamra jelentkezni lehet 1940 január 5-ig az Orvosi Továbbképzés Központi Bizottságánál: VIII. Eszterházy-u. 9. Vidéki résztvevők számára — amennyiben azt a lakásukhoz legközelebb eső MÁV-állomás feltüntetésével január 2-ig kérik — a Bizottság 33 százalékos kedvezményes jegyet biztosít oda- és visszautazásra.

— **A Fészek Művészek Klubja nagy előkészületeket tesz az idei szilveszteri vidám estélyének sikere érdekében. Ezúttal a legkedveltebb művészek és művésznők működnek közre az egész éjszakán át tartó műsorban, mely különféle tréfákkal, mókákkal és táncal lesz fűszerezve. Meghívókat a tagok ajánlatára szolgáltat ki a Fészek irodája. Megjelenés estélyi ruhában.**

Az ESTI KURIR angol nyelvtana megjelent könyvalakban is!
„Lingua vidám nyelvórák"
ANGOL NYELVKÖNYV
Írta: HONTI REZSŐ DR.
Byssz Róbert humoros rajzaival.
Ára fűzve P 5.— Kötve P 6.50.
Kapható az Esti Kurir könyvosztályánál. VI., Vilmos császár-út 34. Tel.: 125—405.

HÍREK MINDENFELŐL

■ ■ ÖTVENHÁROM ÖSSZEESKÜVŐT ítélt el nemrégiben a szíriai bíróság azon a címen, hogy a kormányzat erőszakos megdöntésére szövetkeztek. Az elítéltek között van Rangsit herceg és Phya Devahastin altábornagy. Mindkettőjüket az összeesküvésben való részvétel miatt először halálra ítélték, de később az ítéletet életfogytiglani fegyházbüntetésre változtatták.

■ ■ A PÁRISI KATONAI BÍRÓSÁG ötévi börtönre és ezer frank pénzbüntetésre ítélte egy repülőgépgyár elmunkását, mert az üzemben defetista kijelentéseket tett. Nancyban Uhl kommunista párttitkárt illegális röpiratok terjesztése miatt háromévi börtönre és ezer frank pénzbüntetésre ítélték. Verquigneul északfranciaországi bányavárosban öt bányászt letartóztattak defetista propaganda miatt.

■ ■ A „PARIS-SOIR" amsterdami különtudósítója jelenti, hogy a svéd lapok nagy címfeliratokkal foglalkoznak a finn háborúval és azt írják, hogy „a finnek ügye a mi ügyünk". Ugyanezek a lapok küzhírré teszik két írócának a címét, ahol jelentkezni lehet a Finnországba küldendő önkéntes csapatokba.

■ ■ ALÁÍRTÁK MOSZKVÁBAN a német-szovjetorosz légügyi egyezményt, amelynek értelmében Moszkva-Minszk-Bialosztok-Königsberg-Berlin vonalon naponként utasforgalmat fognak fenntartani. A járatokat a Szovjet légihajóraja és a német Lufthansa együtt bonyolítja le.

■ ■ HÁRMINCMILLIÓ dollárért vásároltak az idén prémeket amerikai prémvásárlók a leningrádi szőrmepiacon. Az amerikai vásárlás 1936-ban ennek az összegnek a felét tette ki. A vásárlások megnövekedését azzal magyarázzák, hogy az amerikaiak vásárolják össze mindazokat a mennyiségeket, amelyeket a háború előtt az angolok és a németek együttvéve szereztek be. A prémszállítmányokat Murmanszkon át továbbítják az Egyesült Államokba.

■ ■ AZ UNITED STATES LINES hajóstársaság azt kérte az Egyesült Államok tengerészeti bizottságától, hogy nyolc hajóját írják át annak a norvég hajóstársaságnak tulajdonába, amelynek a hajókat eladta. Az United States Lines eredetileg azt kérte, hogy ezeket a hajókat írják át panamai tulajdonba, ezt a kívánságukat azonban visszavonták, mert az erős bírálatot váltott ki.

■ ■ A BELGA SZENÁTUS határozati javaslatot fogadott el, amelyben rokonszenvét fejezi ki Finnország iránt. A szenátus a meleg együttérzés kifejezésével szavazta meg a javaslatot, amelyet a kommunisták közbekiáltásokkal fogadtak.

■ ■ A VÖLKISCHER BEOBACHTER jelentése szerint Frano Tiso, Szlovákia újonnan kinevezett moszkvai követe december 25-én nyujtotta át megbízólevelét Badajevnek, a legfőbb szovjettanács helyettes elnökének. Ezzel hivatalosan is megkezdődött a diplomáciai kapcsolat a Szovjet-Unió és Szlovákia között.

■ ■ ROBERT BURLEY, a Daily Telegraph egykori híres haditudósítója, aki annakidején részvett az északamerikai polgárháborúban is, ifjú korában feltalált egy „tengeralatti ágyút", ami nyilvánvalóan a torpedónak valami őse lehetett. Találmányát 1820-ban felajánlotta az angol admiralitásnak, amely azonban a találmányt — mint túlságosan fantasztikusat és megvalósíthatatlant — visszautasította.

■ ■ AZ ANGRIFF háztartási tanácsadója keretében a szójabab sokoldalú felhasználásának lehetőségével foglalkozik és megállapítja, hogy egy kilogramm szójabab tápláló értékben megfelel két kilogramm borjúhúsnak vagy ötvennyolc tojásnak. De nemcsak magas tápértéke van a szójababnak és nemcsak rendkívül fontos nyersanyag a margarin előállítása szempontjából, hanem egyébként is sokféleképpen felhasználható az iparban, szappan, lakkok, valamint műtrágyák előállításánál.

■ ■ A „WASHINGTON" hajót, amely Wilson elnököt 1918-ban Európába vitte, több más régi hajóval együtt ócskavasnak adják el.

■ ■ A HOLLAND-INDIAI távirati ügynökség batáviai jelentése szerint Jáva több helyén tüntetések voltak. A tüntetők önálló parlament felállítását követelték.

■ ■ LADY IDINA HALDEMAN, La Warr angol közoktatásügyi miniszter nővére a napokban ment férjhez Kenya tartomány fővárosában, Mombasában egy Saltau nevű repülőtiszthez — s ez alkalommal hetedszer változtatta meg nevét. A soknevű hölgy mint Lady Idina Sackville született, majd 1913-ban férjhez ment Euan Wallace közlekedésügyi miniszterhez és így Lady Idina Wallace lett. Következő házasságai során sorban vette fel a Gordon, Hay, majd a Haldeman neveket. Második férje, Mr. Hay azonban egymásután két főnemesi címet örökölt és így a hölgy előbb Lady Kilmarnick, majd Erroll grófnő lett. Lady Idina Saltau tehát már a nyolcadik nevet — és az ötödik házasságát jelenti.

1750-től őrzi a katona-ősök anyakönyvi bejegyzéseit a budapesti hadtestparancsnokság

A zsidótörvénnyel kapcsolatos igazoltatások miatt úgy Budapesten, mint vidéken igen nagy azoknak a száma, akik nagyszüleik, vagy más ősük leszármazását igazoló okmányaik után kutatnak. Ezeknek

a leszármazási okmányoknak a beszerzése igen sokszor nagy nehézségbe ütközik,

mert előfordul, hogy az illető, aki az okmányok után kutat, *nem tud rákadni őseinek anyakönyvi adataira.*

Mint most értesülünk, *a budapesti I. honvéd hadtestparancsnokság lelkészi hivatala* igen sok, egészen

az 1750-es évekig visszamenő anyakönyvet őriz, amelyekben a régi idők katonai vonatkozású házassági és születési bejegyzéseit tartják nyilván.

Azok tehát, akik őseik okmányai után kutatnak és némi támpontjuk van arra vonatkozólag, hogy *nagyszüleik vagy más ősük házasságuk, vagy születésük idején bárminemű kapcsolatban voltak a katonasággal, úgyszintén azok, akik házasságuk idején katonák voltak, vagy az újszülött szülei voltak katonák,* a Hadtestparancsnokság római katolikus lelkészi hivatalánál (IV., Veres Pálné-utca 1.) felvilágosítást kaphatnak az ott lévő anyakönyvek bejegyzéseiről.

— **Házasság.** *Monique Lévêque* és dr. *Polgár János* december 7-én Párisban házasságot kötöttek.

SZIVEK MUZSIKÁJA
Mától SONJA HENIE és TYRONE POWER LLOYD

SZÍNHÁZ • FILM

A Denevér — Oláh Gusztáv új rendezésében

Az *Operaház*, mint minden esztendőben, most is *Strauss* vidám nagyoperettjével, a *Denevér*-rel búcsúzik az óévtől. Az Operaház szilveszteri Denevér-előadásai külön hagyományt jelentenek, ezek az előadások ugyanis *minden évben újak*, a színészek minden évben új tréfákat és ötleteket fűznek a vidám előadásba.

Idén azonban *teljesen megújult Denevér* kerül a közönség elé. A darab külső képe ugyanis egy kissé elavult és míg a szereplők ötletei folytán a szöveg egyre több frissességgel bővül, *a külső kiállítás lassan a játék mögött maradt.*

Ezen a hiányosságon segít most az Operaház igazgatóságának az az elhatározása, hogy a most búcsúzó esztendő munkáját *új Denevér-rendezéssel* koronázza meg. Ifjabb *Oláh* Gusztáv végezte el a felfrissítés munkáját.

A Szilveszter-esti előadás után az új Denevér továbbra is az Operaház műsorán marad.

Kétnapos szünet a Városi Színházban

A Városi Színházban bemutatott Sándor Jenő-operett, a Tisztességes Anna egyik főszereplőjét, Harczos Irént baleset érte. Táncszáma után elesett a színpadon és megránditotta a derekát. Emiatt tegnap nem léphetett fel és orvosai tanácsára ma is ágyban kell maradnia. A Városi Színház tegnap esti előadása emiatt elmaradt és nem lesz előadás ma este sem. Holnaptól kezdődően azonban, amint a színház közli, tovább folytatják a Tisztességes Anna előadássorozatát.

Nagykovácsy Ilona a mikrofón előtt

A budapesti studió *Nagykovácsy* Ilonának, a ragyogó tehetségű énekesnőnek hangversenyét közvetítette. *Nagykovácsy* Ilona műsora összeválogatásával ünnepi színt adott hangversenyének, amelynek során a kiváló magyar költők és zeneszerzők műveit adta elő azzal a nagyvonalú stílussal, amely minden hangversenyét jellemzi. A mikrofón elé került számok közül legszebb volt *Emőd* Tamás és *Polgár* Tibor «*Játékok*» című megindítóan szép és nemes kis dala. Az előadás alatt, majd utána is, a telefonálók egész sora kérte *egyik-másik szám megismétlését*. Három *interurbán-telefon* is jelentkezett.

„Gercsi" a nézőtéren

A Nemzeti Színház nézőterének tegnap este, A Noszty-fiú esete Tóth Marival előadásán, kedves vendége volt. A nézők soraiban helyet foglalt Mály Gerő, a színészvilág «Gercsi» néven becézett népszerű tagja, aki nemigen jár színházba, a Noszty-t azonban megnézte, mert hiszen annak idején Bubenyik szerepében a Vígszínház színpadán, feledhetetlen sikereket aratott. Szerepét most Gózon Gyula játssza, akinek jelenését ugyancsak megtapsolta a régi Bubenyik. A Nemzeti Színház hatalmas nézőterét zsúfolásig megtöltő publikum mosolygva figyelte a kitűnő művészt, amint vörösre tapsolta kezét utódának, az új előadás Bubenyikjének, Gózon Gyulának üdvözlésére

Lakner bácsi Szilveszterre

A Royal Színház ezidei szilveszteri műsorát Lakner Artúr, a népszerű Lakner bácsi rendezi. A „Lakner-műsor» érdekessége az a rejtvényfejtés lesz, amelyet az éjszakai kabarében a közönség bevonásával rendeznek. A rejtvényfejtés első díja egy 5000 pengős, a második díj egy 3000 pengős, a harmadik díj pedig egy 2000 pengős biztosítási kötvény.

(*) Tivoli, Odeon: A 3 testőr.

Mészáros Giza hazaérkezett

Mészáros Giza, a kiváló színésznő, több mint fél esztendeig külföldön tartózkodott. Most legjobb egészségben hazaérkezett Budapestre.

Január 5-én mutatják be az új Vándor-darabot Kassán

A kassai színházban január 5-én lesz Vándor Kálmán „A trieszti gyors" című új darabjának bemutatója. Ezt a darabot annakidején a Belvárosi Színház akarta színrehozni, a rezsimváltozás alkalmával azonban elvetették a tervet és a darab előadási joga felszabadult. A premier iránt nagy az érdeklődés. A darab női főszerepét Szilágyi Szabó Eszter játssza. A budapesti direktorok közül többen elutaznak a bemutatóra.

Ha eljön a holnap...

Az idei filmszezón igen nagy és komoly eseménye volt Charles *Boyer* és Irene *Dunne* közös filmje. Most újból együtt játszanak ketten, az *Universal* szerződtette őket közös produkcióra, amely nemrégen el is készült. Címe: *Ha eljön a holnap*.

Természetesen szerelemről szól...

Színészek Szilveszterre

Jeles művészeink közül néhányan *Szilveszter-este a Zeneakadémián rendeznek előadást*, melyen *Békeffi* László új konferánszokat mond. Az előadás külön érdekessége lesz *Fellegi* Teri szereplése, amelynek keretében az énekesnő *a régi Pest* dalos világába vezeti hallgatóit. *Kiss* Manyi is régi kuplékat énekel majd, *Rátkai* Márton partnerével régi valcereket táncol. Az esten a *Pódium* művészei és tizenkét kitűnő színész szerepel.

Szedő Miklós délamerikai turnéja

Szedő Miklós hosszabb idő óta Sao Paolóban szerepel. Az ottani operaház több sikeres fellépése után vendégjátékát most márciusig meghosszabbította. Szedő ezután turnéra megy, útja során hangversenyt ad Uruguay, Chile és Argentina nagyvárosaiban.

«**Nehéz Izsónak lenni!**» címmel mutatja be a Komédia mulatságos új bohózat és varieté revüjét, melynek premierje a szilveszteri éjféli előadásban lesz. Az új nemzetközi attrakciókon kívül Medgyaszay Vilma, Radó Sándor, Peti Sándor, továbbá Pártos Gusztáv, Barna Anci és Heltay Andor játsszák a főszerepeket, illetve adnak elő magánszámokat.

Nehéz Izsónak lenni szilveszterkor éjféli premier **Komédiában**

Főszereplők: **Medgyaszay Vilma, Radó Sándor, Peti Sándor, Pártos Gusztáv**

MOZIMŰSOR

Sz. = szombat. Ü. = ünnep, v. = vasárnap.

ADMIRAL (Margit-körút 5/b. Tel.: 353—707): **A három testőr.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

ALKOTÁS (Gömbös Gy. út 11. T.: 355—374): **Hotel Sacher.** (¾4, ¾6, ¾8, ¾10, v. és ü. ½2-kor is.) Szilveszter éjjel ½12-kor előadás.

ANDRÁSSY (Csengery u. Andrássy-út sarok. T.: 124—127): **A miniszter barátja.** (¾4, ¾6, ¾8, ¾10, ü. 2, 4, 6, 8, 10, v. 1, 3, 5, 7, 9, 11-kor Szilveszter-est.)

ATRIUM FILMSZÍNHÁZ (Margit-körút 55. Telefon: 154—024 és 153—034): **Csapda.** (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü. ½4-kor is.)

BELVÁROSI (Irányi-u. 21. Tel.: 384—563): **A három testőr.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. jobbt.: 2-kor is, balt.: 3, 5, 7, 9.)

BODOGRAF (József-krt. 63. Tel. 149—510): **A három testőr.** (½4, ½6, ½8, ½10, ü. ½2-kor is, v. ½2, ½4, ½6, ½8, Szilveszter-kor 11 órakor kabaré.)

BROADWAY-FILMSZÍNHÁZ (Károly-körút 3. Telefon: 144—212): **Isten vele, tanár úr...** (¾4, ½6, ¾8, 10. sz., v. és ü. 1, ¼4, ½6, ¾8, 10.)

BUDAI APOLLO (Csalogány-u. 46. T.: 351-500): **Riadó Indiában.** (½5, ¾7, 9, v. és ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10, ½11-kor Szilveszteri kabaré.

CAPITOL FILMPALOTA (Baross-tér 32. Tel.: 134—337): **A holnap hősei.** (½11, ¾1, 3, ½6, ½8, ¾10.)

CASINO FILMSZÍNHÁZ (Eskü-tér 6. Tel.: 383—102): **Várlak.** (½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.) 10-kor: Szilveszteri előadás.

CITY (Vilmos császár-út 36—38. T.: 111—140). **Babamennyország.** (¾6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü. ¾4-kor is, ½11-kor Szilveszter-est.)

CORSO (IV., Váci-utca 9. Telefon: 18-28-18): **A férj közbeszól.** (½6, ½8, ¼10, sz., v. és ü. ¼4-kor is.)

CORVIN (József-körút és Üllői-út sarok. Tel.: 138—988): **A szerelem tolvaja.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

DAMJANICH MOZGÓ (Damjanich-u. 1. Tel. 134—803): **A nőtlen férj.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. 2, 4, 6, 8, 10, 12-kor: Szilveszter-est.)

DÉCSI FILMSZÍNHÁZ (Teréz-körút 28. Tel. 125—952 és 121—343): **Csapda.** (6, 8, 10, sz., v. és ü. 4-kor is.)

ELIT (Szent István-körút 16. Tel.: 114—802): **Tizenhatévesek.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.)

FORTUNA (Rákóczi-út 22. Tel.: 132—583): **Nem élhetek muzsikaszó nélkül.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.)

FÓRUM (Kossuth L. utca 18. Tel.: 189—543): **Halálos tavasz.** (¼6, ½8, ¾10, sz., v. és ü. ¼4-kor is.)

GLORIA (Thököly-út 36. Tel.: 144—800): **Riadó Indiában.** (½5, ¾7, 9, sz. ½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

HIRADÓ FILMSZÍNHÁZ (VII., Erzsébet-körút 13. sz. Tel.: 222—499): **Felvételek a finn-orosz hadszíntérről. Híradók. Rajzfilmek.** (Folyt. előadások 10—24 óráig.)

HOLLYWOOD FILMSZALON (Bethlen-tér 3. Tel.: 142—455): **Tizenhatévesek.** (¼4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

HOMEROS (Hermina-út 7. Tel.: 296—178): **A három testőr.** (¾5, 7, ¼10, v. és ü. ½2-től folyt., ½11-kor Szilveszter-est.)

IPOLY FILMSZÍNHÁZ (Csáky-u. 65. Tel.: 292—626): **A hindu lándzsás.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is, ½12-kor Szilveszter-est.)

JÓZSEFVÁROSI FILMPALOTA (Kálvária-tér 7. sz. Tel.: 134—641) **A három testőr.** (¼4, ¼6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.) 11-kor Szilveszter-est.

KAMARA MOZGÓKEPSZÍNHÁZ (Dohány-u. 42. szám. Telefon: 144—027): **Gibraltár.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

KULTÚR KERTMOZGÓ (Kinizsi-u. 16. Tel.: 286—193): **Krisztina király.** (5, ½8, ½10, v. és ü. ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ¾10.)

LLOYD FILMSZÍNHÁZ (Hollán-u. 7/a. Tel. 111—994): **Szive't muzsikája.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.)

NYUGAT MOZGÓ (Teréz-krt. 41. T.: 127—162) **A három testőr.** (½5, 7, ½10, sz. 4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is, ½11-kor Szilveszter-est.)

ODEON (Rottenbiller-u. 37/f. Tel.: 130—263) **A három testőr.** (½5, ¾7, ¼10, sz. ¼4, ½6, ½8, ½10, v. ½2, ¼4, ½6, ½8, ¼10, ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10, ½12-kor Szilveszter-est.)

OLYMPIA (Erzsébet-körút 28. Tel. 942—947) **Bors István.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

OMNIA (Tel.: 130—125): **A kirchfeldi pap.** (5, ½8, ½10, sz. és ü. 4, 6, 8, 10, v. ¼4, ½6, ½8, ½10, ½12.)

ORIENT (Izabella és Aradi-u. sarok. Tel. 114—906): **Mi lesz veled Andy Heardy?** (½5, ¾7, ¼10, v. és ü. ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10, ½12-kor Szilveszter-est.)

OTTHON (Benczúr-u. 8. Tel.: 146—447): **A nőtlen férj.** (¼4, ¼6, ½8, ¼10, v. és ü. ½2-kor is, 11 órakor Szilveszter-est.)

PALACE (Erzsébet-körút 8. Tel.: 221—222): **Hófehérke és a hét törpe.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.) ½11 órakor Szilveszter-est.

PÁTRIA (Népszínház-u. 13. Tel. 145—673): **A kis fenség parancsa.** (4, 6, 8, 10, v. és ü. 2-kor is.) Szilveszterkor kabaré.

PHÖNIX (Rákóczi-út 63. Tel.: 144—454) **A három testőr.** (11, 1, 3, 5, ½8, ½10.) 10 órakor Szilveszter-est.

RÁDAY (Ráday-utca 32. Tel.: 382—581) **A miniszter barátja.** (½5, ¾7, ½10, v. és ü. 2, 4, 6, 8, 10).

RADIUS FILMSZÍNHÁZ (Nagymező-u. 22—24. Tel.: 122—088 és 120—564): **Álomkapu.** (½6, ¾8, ¾10, sz., v. és ü. ½4-kor is.)

REX MOZGÓ (István-út 39. Tel. 139—416): **A miniszter barátja.** (½5, ¾7, 9, sz. ½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.)

RIALTO (Rákóczi-út 70. Tel.: 139—497) **Halálugrás.** (½11, ½1, ¾3, 5, ½8, ½10, v. és ü. 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.)

ROXY (Rákóczi-út 82. sz. Tel. 143—824) **Nem loptam én élelemben.** (3, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2, ½4, ½6, ¾8, 10.)

ROYAL APOLLO (Erzsébet-körút 45—47. Tel. 222—002): **Tarzan és fia.** (½6, ½8, ½10, sz., v. és ü. 4, 6, 8, 10.)

SAVOY (Kálvin-tér, Üllői-út 2. T.: 146—040): **A kis fenség parancsa.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is.) Szilveszterkor kabaré.

SCALA FILMPALOTA (Teréz-körút 60. Tel.: 114—411): **A 4 toll.** (¾5, ¾8, ¾10, sz., v. és ü. ½3, 5, ½8, 10.)

SIMPLON (Horthy Miklós-út 61. T.: 268—999) **Szerelem tolvaja.** (½4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. ½2-kor is. Szilveszterkor kabaré.)

STUDIÓ (Akácfa-utca 4. Telefon: 140—840): **A gályarab.** (11, 2, 4, 6, 8, 10.)

TIVOLI (Nagymező-u. 8. Tel.: 123—049): **A három testőr.** (½5, 7, ¼10, sz. ¾4, ¾6, ¾8, ¾10, v. ½2, ¾4, ¾6, ¾8, ¼10, ü. ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ¾10, ½12-kor Szilveszter-est.)

TURÁN (Mozsár és Nagymező-u. sarok. Tel.: 120—003): **Riadó Indiában.** (4, 6, 8, 10, v. ¾2, ¾4, ¾6, ¾8, ¾10, ¾12, ü. 2, 4, 6, 8, 10 órakor.)

URÁNIA (Rákóczi-út 21. Tel.: 146—046): **Mária Ilona.** (5, ½8, ½10, sz., v. és ü. ¾3, 5, ½8, ½10.) Szilveszterkor: **Kabaré.**

VESTA MOZGÓ (Erzsébet-körút 39. sz.): **A három testőr.** (11, ½2, ¼4, ½6, ½8, ½10, v. és ü. 11, 2, 4, 6, 8, 10.)

Szeleczky Zita (Tóth Mari) és Jávor Pál (Noszty Feri) a Noszty-fiú esete Tóth Marival című Mikszáth—Harsányi-vígjáték új előadásán a Nemzeti Színházban.

50 előadás — ötven tábla

A Nemzeti Kamaraszínházban tegnap este ötvenedszer adták Bókay János vígjátékát, a „Feleség"-et. Valamennyi előadást táblás ház nézte végig. A pompás darab nagy sikere a színházi idény egyik legnagyobb szenzációja.

Cowboy-film az új divat

Az amerikai lapok film-műsor ismertetéséből és a kritikák nagyságából az derül ki, hogy *odaát most a cowboy-film a divat*. A legnagyobb sikere az utóbbi hónapoknak például egy kétrészes, folytatásos filmnek volt, amelynek *Texas* a címe. Izgatottan várta a publikum mindig a következő folytatást.

A *Texas* egyébként már itt van *Budapesten*. Nálunk sem játszhatják persze a hosszú filmet egy este — valószínűleg kétrészes műsort csinálnak belőle.

Nelson Eddy új filmje

Nelson *Eddyt*, a széphangú amerikai énekest eddig mindig Jeanette *MacDonald* oldalán láthatta a publikum a filmvásznon. Most lesz az első eset, hogy Nelson *Eddy* egyedül viszi a főszerepet. Új filmjének *Dal a szabadságról* a címe és a kilencvenes évek *Amerikáját*, nagy szociális harcait vetíti a közönség elé egy vasútépítéssel kapcsolatban. A szép Virginia *Bruce* lesz ezúttal Eddy *Nelson* partnere.

Babamennyország

A legújabb színes Walt *Disney*-filmeket gyüjtötték új csokorba és hozták *Babamennyország* címen a pesti publikum elé. Megint csak felvonulnak régi kedvenceink, a különbség csak az, hogy *Mickey egér* ezúttal a toronyórát tisztítja és eközben történnek vele a mulatságosnál mulatságosabb kalandok, *Donald* kacsa vasuti hordár, de kapunk az angyali „állatseregletbe" egy új figurát, *egy kis struccot is*...

Valamennyi színes film között a *Babamennyország* a legszebb — háromszor egymásután is nyugodtan meg lehet nézni...

A hollywoodi levélrekorder

Amerikában úgylátszik sok idejük van az embereknek és éppen ezért nagy divat, hogy leveleket írnak kedvenceiknek: a rádióénekeseknek, a speakereknek és a hollywoodi sztároknak. A lapok azután statisztikát közölnek, hogy ki kapja a legtöbb levelet, *ebből állapítják meg népszerűségük fokát.*

E pillanatban *Hollywoodban* a tizenhatéves Deanna *Durbin* tartja a levélrekordot, különösen mióta megjelent új filmje: *Az első csók.*

Bemutatták Boros Elemér új darabját

Egy magántársaságban, zsúfolt nézőtér előtt, bemutatták *Boros* Elemér új darabját, a *Hidegvér*-t. A két főszerepet *Simon* Zsuzsa és *Kelcti* László játszotta. *Simon* Zsuzsa finom játéka, *Keleti* László derűs alakítása nagyon tetszett a publikumnak, amely a két kitűnő színészt nagy szeretettel tapsolta.

Színházak műsora:

Operaház (3, ½8). Csütörtök: Nincs előadás. péntek: Márta (C), szombat: Don Carlos (D), vasárnap d. u.: Pozsonyi majális, Coppélia, Csárdajelenet, este: A denevér.

Nemzeti Színház (¼4, ½8). Csütörtök: Rontó Pál, péntek: Andromache, Perlekedők (N. 2), szombat: Andromache, Perlekedők (VII), vasárnap d. u.: Rontó Pál, este (½9): A Noszty-fiú esete Tóth Marival.

Nemzeti Kamaraszínház (4, 8). Minden este, vasárnap és ünnepnap délután (Szilveszter ü): Feleség.

Vígszínház (¼4, 8). Csütörtök: Születésnapi ajándék (M), péntek: Péter (L), szombat: Péter, vasárnap d. u.: Születésnapi ajándék, este: Péter, éjjel (11): Kabaré.

Belvárosi Színház (4, 8). Minden este és ünnepnap délután. Szilveszter (4, ½8, 11): Farsangi esküvő.

Andrássy Színház (¼4, 8). Minden este, Szilveszter (½8 és 11): Finom család, vasárnap délután: Klotild néni.

Városi Színház (¼4, 8). Csütörtök kivételével minden este, vasár- és ünnepnap délután: Tisztességes Anna, Szilveszter éjjel (11): Kabaré.

Pesti Színház (4, 8). Minden este, vasár- és ünnepnap délután. Szilveszter (éjjel 11): Az utolsó pillanat.

Fővárosi Operettszínház (¼4, 8). Minden este, vasárnap és ünnepnap d. u.: Pozsonyi lakodalom, Szilveszter (éjjel 11): Kabaré.

Royal Színház (4, ½9). Minden este, vasárnap és ünnepnap d. u.: Bolond lyukból bolond szél fúj. Szilveszter (éjjel 11): Kabaré.

Podium (½5, 9). Minden este, vasár- és ünnepnap d. u.: A helyzet a következő... Szilveszter (d. u. ½5, 8, 11): A helyzet a következő...

Dunaparti Színpad (9). Minden este, vasárnap és ünnepnap d. u., Szilveszter (7, 11): Uj vidám műsor.

Komédia (½5, ½9). Minden este és ünnepnap d. u., Szilveszter (¾9): Ki papája vagyok én? Szilveszter (éjjel ¾12): Nehéz Izsónak lenni.

Kamara Varieté (½6, ½9, vasár- és ünnepnap 3, 6, 9). Minden délután és este: Kicsuda maga? Szilveszterkor (8 és 11): Kicsuda maga? és Nagy kabaré.

Magyar Színház (¼4, 8). Minden este, vasárnap és ünnepnap d. u., Szilveszterkor (¼4, ½8, 11): Látta-e már Budapestet éjjel?

RÁDIÓ MŰSOR

BUDAPEST I. Állandó műsorszámok. 6.45: Torna, hírek, hanglemezek, utána hírek. **12.00:** Harangszó. Himnusz. Időjárásjelentés. **12.40:** Hírek. **1.20:** Időjelzés, időjárásjelentés. **2.30:** Hírek. **2.45:** Műsorismertetés. **3.00:** Árfolyamhírek. **4.45:** Időjelzés, időjárásjelentés, hírek. **5.00:** Hírek szlovák és magyarorosz nyelven. **7.15:** Hírek. **9.40:** Hírek, időjárásjelentés, hírek szlovák és magyarorosz nyelven. **10.40:** Hírek német, olasz, angol, francia és eszperantó nyelven. **12.05:** Hírek.

Csütörtök, december 28.

BUDAPEST I. 4.15: Magyarorosz műsor. **5.15:** Mezőgazdasági előadás. **5.45:** A vakok énekkara. **6.15:** Orvosi előadás. **6.40:** D'tróli Mór előadása. **7.00:** Magyar nóták. **7.25:** Versek. **8.20:** Hangversenyismertetés **8.20:** A Filharmóniai Társaság hangversenye. **8.35:** Magyar önismeret. **10.10:** Hanglemezek. **11.00:** Hírek, utána cigányzenekar.

BUDAPEST II. 5.15: Hanglemezek. **6.45:** Fuvola és zongora **7.15:** Mandolinzenekar. **8.00:** Hírek. **8.20:** Felolvasás. **8.50:** Cigányzenekar. **9.25:** Időjárásjelentés.

Péntek, december 29.

BUDAPEST I. 10.30: Magyarorosz ifjúsági előadás. **10.45:** Felolvasás. **12.10:** Hanglemezek. **1.30:** Katonazenekar. **4.15:** Diákfélóra. **5.15:** Légoltalmi előadás. **5.40:** Magyar önismeret. **5.45:** Cigányzenekar és tárogató. **6.45:** Katonai előadás. **7.25:** Hegedű és zongora. **7.50:** Kalotaszegi tájrajz. **8.15:** Részletek Budapest 1925. évi revüjének zenéjéből és dalaiból. **10.10:** Szalonzenekar **11.20:** Zenekari mürek.

BUDAPEST II. 7.30: Felolvasás. **8.00:** Hírek. **8.20:** Előadás Gozzanóról. **8.30:** Hegedűbrácsa-gordonka-együttes. **9.40:** Időjárásjelentés.

ÚJ HIRDETÉS: ÚJ VEVŐ!

A pápa kvirináli látogatásától London békeakció bevezetését várja

London, december 28
(A Pest londoni külön távirat-szolgálata)

XII. Pius pápának mára kitűzött látogatása az olasz királyi párnál, rendkivüli érdeklődést váltott ki az egész világon s igy az angol fővárosban is. Egyre több jelentés számol be arról, hogy

tulajdonképpen a Szentszék, Olaszország és az amerikai Egyesült Államok közös békeakciójának bevezetéséről lehet szó.

Jól informált helyen úgy tudják, hogy a pápa az olasz királynál teendő mai látogatása alkalmával legalább félórát tölt majd bizalmas beszélgetésben az olasz uralkodóval.

Az olasz sajtó egészen szokatlanul nagy jelentőséget tulajdonit az eseménynek. A Vatikán lapja, az Osservatore Romano, a pápa és az olasz uralkodó találkozásaiban jobb idők előjelét látja. Az olasz sajtó a nap történelmi jelentőségét hangsúlyozza.

Valamennyi Rómából érkező jelentés megegyezik abban, hogy a pápai látogatástól új, részletesebben még meg nem határozott

békeakció bevezetését várják.

Úgylátszik Róma minden politikai és társadalmi rétegében ugyanez a hangulat uralkodik. A mai kvirináli látogatás alkalmára az olasz uralkodócsalád valamennyi tagja összegyült Rómában. Úgy tudják, hogy a pápa megjelenik az olasz királyi palota erkélyén és

onnan fog áldást osztani a palota előtt gyülekező tömegnek.

A rend fentartására tett nagyszabású előkészületek azt mutatják, hogy a római hatóságok százezrek megmozdulását várják.

Rendszerint jólinformált helyen úgy tudják, hogy III. Viktor Emánuel olasz király és császár üdvözlőbeszédét, amellyel XII. Pius pápát fogadni fogja, mint a világhoz intézett békeüzenetet fogalmazta meg.

XII. Pius pápa páratlan pompa közepette meglátogatta az olasz királyt

Róma, december 28
(A Pest külön tudósitójától)

A történelmi eseményeket megillető dísszel, rendkivüli és ünnepélyes várakozással készült fel Róma a mai délelőttre, amikor

XII. Pius pápa, hetven év óta elsőizben, a Kvirinalban viszonozta III. Victor Emánuel király és császár, valamint Elena királyné és császárné látogatását.

A szép verőfényes decemberi reggeli órákban beláthatatlan tömegek szállták meg az egész útvonalat, amelyen a Szentatya és kisérete végigvonult. A Savoyai ház és a pápai állam lobogói diszitették az utcákat, a járdák szélén testőrség, karabinieri őrség és a fasiszta alakulatok díszszázadai tartották fenn a rendet.

Pontban tiz órakor megszólaltak Róma városának összes harangjai, jelezve, hogy

a Szentatya elindult belső termeiből.

Az áhitatos harangzúgás jelére a várakozó tömeg szinte megmerevedett az utcákon, a rendfentartó alakulatok feszes vigyázzba álltak és minden szem XII. Pius érkezésének irányába fordult. Megszólalt a Capitolium nagyharangja is, amelyet csak rendkivüli események alkalmával húznak meg és mélyen búgó hangja elszárnyalt a néman várakozó tömegek feje fölött.

Abban a pillanatban,

amikor a Szentatya kilépett a Vatikán kapuján, hófehér galambraj röppent fel,

jelezve a rendkivüli eseményt. A galambok, mintha csak tudták volna, miről van szó, rövid tájékozódó körözés után a város felé fordultak és a Kvirinál irányában tüntek el.

Időközben megalakult a pápai menet, mely tizennyolc gépkocsiból állt. XII. Pius pápa a hetedik kocsiban foglalt helyet. Az autóoszlop lassú lépésben indult el, jobbra és balra a pápai svájci testőrség katonái haladtak pompás középkori egyenruhájukban.

Vatikán állam és Olaszország határán, a római Szent Péter téren, különküldöttség várta a Szentatyát. A küldöttség élén III. Viktor Emánuel király és császár első szárnysegéde tisztelgett, majd Borghese herceg, Róma kormányzója mondott rövid ünnepi beszédet.

Borghese herceg meghatott szavakkal köszöntette a Szentatyát

abból a történelmi alkalomból, hogy Róma földjére lép

és néhány válogatott tömör szóval kifejezte azt a meggyőződését, hogy ennek az eseménynek rendkivüli jelentősége ki fog bontakozni és meg fog mutatkozni az emberek lelkében.

A tömeg lelkes éljenzése közben a Szentatya megköszönte az üdvözlést, majd áldást osztva bevonult Róma területére. A téren elhelyezett zenekarok ebben a pillanatban harsogó, méltóságteljes erővel rákezdtek a pápai Himnuszra.

Innen kezdve a menet lassú lépésben vonult végig a százezrektől szegélyezett, ünnepélyesen feldiszitett útvonalon.

Az útvonalon az olasz hadsereg minden fegyvernemе és minden hadteste zászlókkal és zenekarral képviseltette magát; ott volt az albán királyi gárda egy zászlóalja is.

A házak homlokzatát mindenütt kárpitok és szőnyegek boritják, az olasz lobogók zöld-fehér-piros színei összevegyülnek a pápai fehér-sárga színekkel, a római kormányzóság vörös-sárga lobogójával és a fasiszta párt vesszőnyalábos fekete zászlajával.

A menet az előre megállapitott program szerint pontban féltizenegykor érkezett meg az olasz királyhimnusz és a Giovinezza hangjai között a Kvirinál elé. A tömegek lelkes éljenzése közben történt meg

a nagyjelentőségű találkozó a pápa és az uralkodó között.

A királyi kastély udvarán a diszlépcső tövében várakozott III. Viktor Emánuel a piemonti herceg, a genovai herceg, a pistoiai herceg, a bergamói herceg és Torinó grófja társaságában.

Ugyanott várakozott gróf Ciano a külügyminisztérium vezető tisztviselőivel. A pápa közvetlen kiséretéhez Maglione bíboros államtitkár, Granito di Belmonte és Tedeschini bíboros kísérte.

Valamennyien viselték már azokat a magas kitüntetéseket, amelyekkel III. Viktor Emánuel tüntette ki őket legutóbb: Maglione bíboros államtitkár az Annunciata-nyakláncot, a két bíboros pedig a Szent Móric- és Lázár-rend nagykeresztjét.

A diszlépcső felső végén a királyné és császárné üdvözölte XII. Pius pápát,

majd a diszmenet a kvirinali Szent Pál kápolnába vonult, ahol a pápa rövid imát mondott. Ezután a Kvirinál egyik termében fogadta a pápa az udvari méltóságok tisztelgését, azután bemutatta az uralkodónak kisérete tagjait.

A program szerint a Szentatya és az uralkodópár innen a trónterembe vonul, ahol a baldachin alatt foglalnak helyet.

A Pest levelesládájából

Igen tisztelt Szerkesztő úr! Rengeteg munkástársam nevében kérem, méltóztassék nagybecsü lapjában helyet adni panaszunknak. Mi, akik naponta jövünk be a városba *Gyömrőről, Maglódról, Rákoshegyről, munkahelyünkön a legnagyobb bajban vagyunk*, mert a szolnoki vonat *soha nem érkezik be a menetrendszerinti 6 óra 52 percre a Keletire, hanem 20—40, sőt 50 perces késése van állandóan.* Munkaadóink természetesen minket okolnak a sorozatos elkésésekért, sőt *nem egy közülünk már állását is vesztette.* Szíveskedjék odahatni, igen tisztelt Szerkesztő úr, hogy *a MÁV tartsa be szigorúan a menetrendet.* Tisztelettel: *Aláirás.*

*

Igen tisztelt Szerkesztő Úr! Azt hiszem, nemcsak a magam nevében beszélek, amikor lapjának nyilvánossága előtt szóváteszek egy panaszt. Tudvalevőleg BART-autobuszjárat van a Szent István-kórház és Pestszentimre között. A közönség erősen használja is ezeket a kocsikat, hiszen villamos nincs Pestszentimre és a főváros között, csak vonattal lehet bentazni. A BART azonban meglehetősen ritkán járatja a kocsikat, amelyek igy állandóan zsúfoltak és: este 8 órakor indul az utolsó autobusz Budapest felé. Karácsony másnapján este sokan álltunk az egyik megállónál, de nem tudtunk felszállni a végállomásról egyidőben indított három utolsó kocsira, mert már a végállomásnál zsúfolásig megtelt mind a három, nem is állt meg annál a közbeeső állomásnál, ahol mi várakoztunk. Ha az utolsó járat nem tudja felvenni az utasokat, akkor később visszajön értük egy kocsi. Most is visszajött, körülbelül egy félóra mulva, de a várakozók egyrésze akkorra már méltatlankodva gyalog nekivágott Kispestnek és jó kiadós gyaloglás után ott felszállt az 51-es villamosra. Mondanom sem kell, hogy milyen időveszteség akár megvárni a visszajövő kocsit, akár Kispestre gyalogolni és ott villamosra szállni. Kérdezem, Szerkesztő Ur: mi az akadálya annak, hogy a BART sűrűbben járassa a kocsikat és főleg, hogy az utolsó kocsi indítását este 8 óránál későbbre tegye? Tisztelettel: *Aláirás.*

VALAS ÉS NŐTARTAS
Irta: DR. GERŐ ERNŐ Ára: 1 P 50 fill. Kapható a PEST könyvkereskedésében, VII., Erzsébet-körút 18.

BOMLIK,

tovább bomladozik a nyilaspárt. Újabb négy képviselő jelentette be a magas vezetőségnél, hogy már megunták a talajgyökeret, a pártépitő zagyvaságot és a sok balsikert. Megelégelték azt a vezetést, amely szerintük a sorozatos bukásokért felelős és egyszerűen kiléptek a pártból. Pedig ezekben a napokban nem is volt időszaki választás, amely ismét megmutatta volna, hogy már azok is, akiket egy időre megszédítettek a folytonos igérgetésekkel, már nem hisznek nekik és ebben az országban már senkinek sem kell az ő »mozgalmi« honmentésük. És mégis kiléptek. Egyszerre négyen. Már-már többen vannak odakint, mint odabent. Ejnye, ejnye. Mi történt vajjon? Vagy talán játék az egész? A »testvérek« eddig a nemzet kinceseivel játszottak. Már megunták volna ezt a játékot? Most már csak maguk között játszanak? Mint a gyerekek, akik hol kivonulnak, hol visszamennek, hol belépnek, hol kilépnek és addig lépegetnek, amig egyszer csak, hopp, a földre pottyannak és vége a játéknak. De legyen is már vége. Az országot már régen nem érdekli, hogy ebben a gyerekes játékban benn van-e a bárány vagy kinn van-e a farkas. Ki van bent és ki van kint, nem is érdekes. Az egész úgy el fog mulni, mint egy »nagy« gondolat, amit valaki az ujjával a folyó vizére ir...

Az első indiai csapatok Európában

Az angol hadsereg első indiai csapatai tegnap este partraszálltak Franciaországban. Az indiai csapatok muzulmán katonákból állnak, angol és hindu tisztek parancsnoksága alatt.

AMBASSADEUR DANCING BÁR
Podmaniczky-u. 8.
NEMZETKÖZI MŰSOR!
Tánc reggel 5 óráig. Vasárnap 5 órai tea.

Puhlmann-tea
a köhögést enyhíti, a nyálkát oldja, jótékony hatása van a tüdőre!
Eredeti csomagolás P 2.20.
Minden gyógyszertárban kapható!

A két és félmázsás „Bomba-per" miatt felfüggesztették állásától Piroska János csongrádi polgármestert

Szeged, december 28
(A Pest tudósítójának telefonjelentése)

Csongrád megye közigazgatási bizottsága *felfüggesztette állásától dr. Piroska János csongrádi polgármestert.* Az egyhangúan hozott határozat összefüggésben van a »*Bomba-ügy*« néven ismeretes nagyszabású rágalmazási per ítéletével. Ebben az országos érdeklődést keltett perben a szegedi törvényszék *felmentette a vád alól Bencsik Zoltánt*, a csongrádi villanytelep volt igazgatóját, aki elkeseredett harcba keveredett Piroskával, röpiratot adott ki »*Bomba*« címen és ebben súlyos vádakat hangoztatott Piroska János hivatali működéséről és magánéletéről. A polgármester pert indított Bencsik ellen. A törvényszék hónapokon keresztül hallgatta ki a tanuk százait Szegeden, Csongrádon és Budapesten, végül is *felmentette* a vád alól Bencsik Zoltánt azzal az indokolással, hogy *a valóság bizonyítása a leglényegesebb pontokban sikerrel járt.*

A törvényszék két és félhónapos munkával feldolgozta *a per két és fél mázsányi aktatömegét* és most készült el az ítéletnek írásbafoglalásával. Az ítélet *súlyos tényállításokat* tartalmaz Piroska működéséről és többek között megállapítja, hogy a polgármester eljárása a villanyügyben tetemes anyagi kárt is okozott Csongrád városának. Ezenkívül a *170 oldalas ítélet* részletesen foglalkozik a többi vádakkal, a polgármester »terrorisztikus magatartásával«, viselt dolgaival, hivatali működésével és magánéletével. Az ítéletet kötetbe foglalták és most kézbesítették ki az érdekelt feleknek. Ennek nyomán azután a polgármester ügyével ismét foglalkoznia kellett a vármegye illetékes hatóságainak.

Az ítélettel kapcsolatban *Piroska János a fegyelmi eljárás megindítását kérte önmaga ellen*, ugyanekkor politikai ellenfelei, *Sági* János és társai indítványt nyujtottak be, amelyben *kérték a polgármester azonnali felfüggesztését*, mert álláspontjuk szerint ilyen súlyos bírósági megállapításokkal addig sem maradhat a polgármesteri székben, amíg a »Bomba-per« jogerős bírói ítélettel be nem fejeződik. A bejelentések ügyével először a vármegye kisgyűlése foglalkozott, majd áttette a közigazgatási bizottság elé. A bizottság elfogadta mindkét előterjesztést és *egyhangúlag kimondta, hogy Piroska János ellen elrendeli a fegyelmi vizsgálatot és egyben azonnali hatállyal felfüggesztette állásától.* A közigazgatási bizottság még azt is kimondotta, hogy a fegyelmi vizsgálat lefolytatásra *idegen törvényhatóság biztosának delegálását kéri a belügyminisztertől.* A »Bomba-ügy« tehát új fejezettel bővült, az ügy csak akkor fejeződik be, ha majd a bíróság kimondja az utolsó szót a rágalmazási perben. A két és félmázsa iratot most küldték át a szegedi ítélőtáblára, amely a közeljövőben tartja meg a »Bomba-per« fellebbezési tárgyalását.

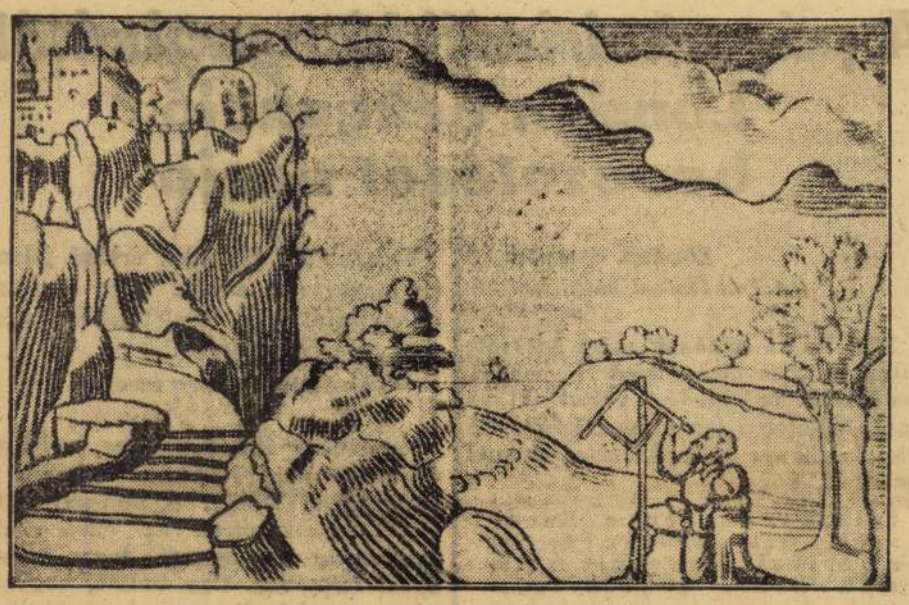

TEGNAP NYILT MEG A HONVÉD TÉRKÉPÉSZETI INTÉZET HÚSZÉVES FENNÁLLÁSA ALKALMÁBÓL RENDEZETT KIÁLLÍTÁSA. A kiállítást Werth Henrik gyalogsági tábornok, a honvéd vezérkar főnöke nyitotta meg. Az itt közölt kép a kiállítás egyik érdekessége, amely azt ábrázolja egykorú rajz nyomán, hogyan térképeztek a XV. században

A Gázművek és a gáz a közönség szolgálatában

A legutóbbi évek folyamán a gáz mind nagyobb és nagyobb teret hódít a székesfőváros melegellátásában. A gázfogyasztók számában, a fogyasztókészülékekben és a gázfogyasztásban mutatkozó emelkedés kettős okra vezethető vissza. Az első: a nagyközönség az élet gyors üteméhez idomulva, a háztartás keretén belül is keresi, kutatja a célszerű, gazdaságos és higiénikus berendezést. A gazdasági körülmények szinte észrevétlenül vitték be a háztartásba is a racionalizálás elvét. Egyre csökken azoknak a háztartásoknak a száma, ahol a régi békebeli kereteket fentarthatnák. Csökken a háztartási alkalmazottak száma s ezzel arányosan emelkedik a háztartási munkát, főként a sütés-főzést egyedül végző háziasszonyok száma. Nemcsak Budapest, hanem a világ valamennyi metropolisának háziasszonya felismerte a gáznak a háztartási melegszolgáltatás terén mutatkozó páratlan előnyeit s így természetes is, hogy fokozott érdeklődés nyilvánul meg a korszerű gázberendezések iránt, ami a gázfogyasztás erőteljes emelkedésében jut kifejezésre.

A második ok, amire a gázfogyasztás örvendetes emelkedése visszavezethető, az, hogy Budapest Székesfőváros Gázművei messzemenő kedvezmények nyujtásával, a legszélesebb rétegek számára is lehetővé teszi a gáz bevezetését és használatát. Gondoskodik, törődik a fogyasztóközönséggel. Elkíséri a gázt a gázgyártól egészen a fogyasztás helyéig.

A most egy éve életbeléptetett és »*takarékgáz*« néven ismert kedvezményes háztartási árszabás is lényegesen hozzájárult ahhoz, hogy mind többen és többen vegyék igénybe ezt a modern nagyvárosi hőenergiát: a gázt. A *takarékgáz* a szobánként havi 20 m³-ben megszabott tőfogyasztáson felüli fogyasztásra, ha vízmelegítésre, fűtésre vagy hűtésre is használják a gázt főzésen kívül, *40%-os engedményt jelent.*

A Gázművek hatalmas szervezetet épített, hogy a gázhasználat minden ágában és minden vonatkozásában a közönség szolgálatára álljon.

A *gáz bevezetése*, a készülékek beszerzése nem okoz gondot, nem igényel befektetést, mert:

minden háztartási gázkészülékhez 10—40 pengő értékig a Gázművek díjmentesen készít vezetéket,

különleges kivitelű, zománcozott készülékek hosszú részletfizetésre, 60 havi törlesztésre kaphatók,

a bérleti rendszer keretében csekély havi díjért kitűnő gázkészülékek bérelhetők.

A gáz bevezetésére, fogyasztókészülékek felszerelésére, üzembehelyezésére, helyes kezelésének bemutatására, *400 gázszerelővállalkozót* képezett ki a Gázművek, akik minden szakkérdésben készségesen állanak a közönség rendelkezésére.

A »*Háztartási Szolgálat*« megtanítja a háziasszonyt és a háztartási alkalmazottat a gáz takarékos használatára, arra, hogyan lehet kevesebb pénzért jobbat, jobban, gyorsabban főzni.

A Gázművek *háztartási telepén* minden kedden és pénteken délután 5 órakor főző-előadások vannak, ahol bemutatják a gázkészülékek gazdaságos kezelését. A háztartási telep előadásai, főzőtanfolyamai, a háztartási munka minden ágában hasznos ismeretet és tanácsot nyujtanak.

Ha már hosszú ideje használunk gázt, valami apró hiba is előfordulhat. Ha a gáz »nem ég jól« vagy a víz »nem elég meleg«, elég egy levelezőlap, vagy telefon, *a karbantartó szolgálat* éjjel-nappal készenlétben áll, s a hibát azonnal megjavítja. Az ipari gázfogyasztóknak is szolgálatára áll a Gázművek: tanácsot ad, beavatja a fogyasztókat a hőenergia tökéletes kihasználásának tudományába. Megmutatja, hogy milyen készülékkel és annak megfelelő kezelésével hogyan érhetnek el jobb eredményt.

A gázgyártás értékes terméke *a nagyfűtőértékű koksz*, amely az ipar és a háztartás kényelmes, gazdaságos, füst- és korommentes szilárd tüzelőanyaga.

A koksztüzelő berendezéseket a Gázművek szakemberei kívánságra megvizsgálják, a személyzetet a helyes, takarékos tüzelésre készséggel kioktatják. A folytonégő »Termokoksz« cserépkályha 2—3 szobát is egyenletes, kellemes melegen tart. Teljesítőképességben, gazdaságosságban messze felülmúl más tüzelőberendezéseket. 150 szakképzett kályhásmester foglalkozik a »Termokoksz« kályha felállításával.

Végül a Gázművek *vegyi-termékei* is a közönséget és a nemzetgazdaságot szolgálják. A kénsavas ammoniák a talaj termőerejét növeli, kátránnyal portalanítakat építenek, a benzol légi-erőnk hajtóanyagát, de többi vegyitermékünk is (cseppfolyós ammónia, szalmiákszesz, toluol, naftalin, parafin, stb.) sok külföldi anyagot pótol és számos iparágnak hazai nyersanyaga.

A mai rendkívüli időkben fokozott kötelessége mindenkinek, hogy a rendelkezésre álló energiát kímélje és minden erőt a köz szolgálatába állítson. Ezt a közérdeket és ezzel összhangban az egyes háztartások takarékossági törekvését szolgálja a Gázművek, a székesfőváros egyik legnagyobb energiaszolgáltató nagyüzeme.

LÓSPORT

Négy „ügető-galopp", három „ügető" és háróm „galopp" bukméker lesz a jövő esztendőben

Az elmult napokban foglalkoztunk az úgynevezett »bukméker-kérdéssel«, mely az ügetőn mindezideig még nem dőlt el. Megírtuk, hogy a ma működő hét bukmékernek, *Czinte* Gyulának, *Fischer* Eleknek, vitéz *Karay* Bélának, *Terray* Gyulának és az 1939. IV. tc. értelmében korlátozás alá eső *Abonyi* Ödönnek, *Bauer* Aladárnak és *Gyöngy* Lajosnak *1943-ig tartó szerződése van az Ügetőegyesülettel.* A szerződésre való hivatkozással az érdekeltek, elsősorban *Abonyi*, *Bauer* és *Gyöngy* arra az álláspontra helyezkedtek, hogy nekik még *öt esztendeig bezárólag joguk van az ügetőn bukmékeri működést kifejteni.* Sőt olyan hangok is hallatszottak, hogy *amennyiben az Ügetőegyesület vezetősége a szerződés ellenére felmondaná bukmékeri engedélyüket, anyagi kártérítéssel* fordulnak az egyesület ellen.

E kérdésben a mai napig nem történt döntés. Jól informált helyről nyert értesülésünk szerint azonban *az Ügetőegyesület vezetősége körében egyre erősödik az az álláspont, hogy az 1943-ig tartó szerződésre való tekintettel nem mondják fel az Abonyi-, Gyöngy- és Bauer-irodák szerződését.* Vagyis, az eddig működött hét bukmékerrel kötött kollektiv szerződés érvényben tartásával, *a törvényben megkívánt öteszendős türelmi idő alatt fokozatosan építik le a zsidótörvény alá eső bukmékereket.*

A »bukméker-front« az ügetőn tehát egyelőre változatlan. Ezzel szemben a *Lovaregylet által bukmékeri engedélyt nyert három új könyvesnek, Duma Jenőnek, Kovács Lajosnak és Zalay Bélának az Ügetőegyesület nem ad működési engedélyt.* Vagyis: az új rend következtében lesznek bukmékerek, akik *ügetőn is és galoppon is közvetíthetik a fogadásokat.* Ezek a »szerencsések« *Czinte* Gyula, *Fischer* Elek, vitéz *Karay* Béla és *Terray* Gyula. Hárman: *Abonyi* Ödön, *Bauer* Aladár és *Gyöngy* Lajos *csak az ügetőn működhetnek.* Végül a három »legfiatalabb könyves *kizárólag a galoppon üzheti majd foglalkozását.*

A terv mindenesetre még nem végleges. *A döntés az Ügetőegyesület miniszteri biztosának, Rakovszky Ivánnak a kezében van.* Amennyiben ebben a formában valósulna meg, mindenesetre jóformán egyedülálló példát statuálna a lóversenytörténetben. Hogy aztán ez a példa az üzem és közönség részére mennyire lesz előnyös avagy nem, azt majd a jövő fogja eldönteni. (p—y)

A bokacsonttörést szenvedett Marschall József heteKig nem hajthat

A keddi versenynapon szerencsétlenül járt *Marschall* József hajtót a tegnapi nap folyamán ismételten is tüzetes vizsgálatnak vetették alá. A röntgenvizsgálat megerősítette az Ügetőegyesület pályaorvosának, dr. *Kelemennek* a véleményét: *Marschall József bokacsontrepedést szenvedett.* A szerencsétlenül járt hajtó gipszbe tett lábbal fekszik lakásán és előreláthatóan hetekig nem hajthat. Az istálló lovait addig a trénerkollégák szívességből idomítják és hajtják versenyeikben.

Aga khán újabb 36 lovát árvereztette el Newmarketben

A lósport világában vezetőszerepet játszó istállótulajdonos és tenyésztő, *Aga khán* újabb leépítést hajtott végre telivéranyagán. A newmarketi árverésen 17, ma is tréningben levő versenylovát és 19 évescsikóját árvereztette el. *Ez utóbbiakért több mint egymillió pengő folyt be.* A legmagasabb árat, magyar pénzben körülbelül *120.000 pengőt* egy *Hyperiontól* származó *Selim Hassan* nevű csikóért fizették.

Mach Zsigmond

a Magyarországi Artista Egyesület alapító és 30 éven át volt vezetőségi tagja

e hó 26-án elhúnyt.

Temetése 28-án délután ¾1 órakor lesz a rákoskeresztúri temetőben.

A KMAC hójelentése

Kárpátalján jelentős havazás volt s jelenleg 20—40 centiméteres a hótakaró vastagsága. *(Alsószinevér 45, Iszka 30, Rahó 27, Sóhát 15 cm.)* Az ország többi részén csak hófoltok találhatók, *Pécs* környékén és a *Mecsekben* kisebb hófúvások voltak. Hóláne és lapát feltétlenül szükséges *Kárpátalja* egész területén, valamint *Pécs* környékén, de a várható időjárásra való tekintettel ajánlatos mind a kettőt elvinni mind a két útra.

Sporthó: *Svábhegy* 2, *Dobogókő* 13, *Kékes* 3, *Gallyatető* 2, *Brennerbánya* 7, *Steierháza* 14 cm, a kárpátaljai hegyeken pedig fél méter körüli hó van.

Ne játsszuk ki a kormányrendeleteket!

Magasrangú köztisztviselők és katonatisztek jönnek napról-napra szerkesztőségünkbe, hogy panaszt tegyenek. Tudvalévő dolog, hogy *a lakbért nem szabad fölemelni, s a kormányrendelet az időközben végbement lakbéremeléseket is érvénytelenítette.* Ezt a kormányrendelkezést nem tekinthetik méltánytalannak a háziurak, mert a kormány erős kézzel minden fronton fölvette a harcot a drágítási kísérletekkel szemben. A belső rend és nyugalom alapfeltétele az, hogy a rendkívüli időknek ne legyenek vámszedői és a dolgozó ember életszínvonala lehetőség szerint érintetlen maradjon. A szigorú bírói ítéletek is arról tanuskodnak, hogy az emberi tragédia jogtalan haszonélvezőire kíméletlenül lesujt az ítélet. Ezt mindenkinek tudomásul kell vennie és a saját jól felfogott érdekében idejében rá kell jönnie, hogy ezen a téren nem ismerünk kivételeket.

Elismerjük, hogy manapság a háziúr élete sem a legrózsásabb, de azt is el kell ismernünk, hogy *a pesti házbérek eléggé magas színvonalon állanak*, a mai körülmények között tehát az emelés semmiképpen sem indokolható. Egyes háziurak — szerencsére igen kevesen — mégsem tudnak belenyugodni abba, hogy nem emelhetik a béreket, tehát más módon igyekeznek segíteni magukon. *Felmondanak a lakónak s az új lakónak magasabb áron adják ki a lakást.* Úgy vélik, hogy az új megállapodásra nem vonatkozik a kormányrendelet, de úgy látszik, valamiről megfeledkeznek. Elfelejtik, hogy *az erős nemzeti kormányzat nemcsak a kormányrendeletek megszegőire, hanem kijátszóira is lesujt.* Rendkívüli időket élünk, midőn »finom árnyalatokkal« nem bíbelődhetünk. A közvélemény nem ád fölmentést azoknak, akik a kormányrendeleteket nem szegik meg, hanem »csak« kijátsszák. A magyar élet egyensúlyát minden körülmények között meg akarjuk őrizni, s aki az egyensúly ellen vét, a nemzet ellen vét.

A rendkívüli idők áldozatokkal járnak s az áldozat alól senki sem vonhatja ki magát. *Nem lehet minden áldozatot a fogyasztóra, ebben az esetben a lakóra hárítani.* A magyar középosztály puritán életet él, háztartása nagyon gondos beosztásra épül. A középosztály háztartásában a lakbér súlyos tétel *s a fiatalabb réteg fizetésének lakbér-tétele többnyire nem is elegendő a tényleges lakbér fedezésére.*

Sokan úgy segítenek magukon, hogy a főváros környékére mennek lakni, hajnalban kelnek, s naponta órákat töltenek vasuton, vagy villamoson. A lakbér emelése tehát alapjában rendítené meg háztartásukat, a fölmondás pedig nyakukba zúdítja a költözködés, s esetleg a drágább lakásba való költözés »örömeit«.

Hisszük, a háztulajdonosok is átérzik, hogy ma *nem egyszerű anyagi kérdésről van szó* s rövidesen ezek az elszigetelt és furfangos lakbéremelési kísérletek is megszünnek, annál is inkább, mert a mai idők semmiképpen sem alkalmasak arra, hogy a kormányrendeleteket kijátsszuk vagy pedig megkerüljük. *Az erős nemzeti kormányzat ugyanis éppen elégszer megmutatta, hogy a belső rend és béke érdekében nem ismer tréfát.* Senki se merészeljen arra gondolni, hogy *a régi háborús világ* visszaélései mégegyszer felüthetik fejüket Magyarországon.

„Az angol kormány és a magyar revizionizmus"

Genf, február 16. *(MTI)* A genfi szocialisták orgánuma, a *Le Travail* *»Az angol kormány és a magyar revizionizmus«* címmel cikket közöl, amelyben a *»Nouvelle Danubienne«* folyóiratra, a *Reviziós Liga lapjára* hivatkozik. Ebben arról van szó, hogy egész Európa egyetért ma már abban a tekintetben, hogy a Dunavölgyben a status quót tovább nem lehet fentartani.

Más forrásból az a hír járja, — írja a genfi lap — hogy *Anglia vezető emberei kedvezően ítélnek meg bizonyos területi helyesbítéseket a Dunamedencében.* Jellegzetes vonása az angol kormány módszereinek, hogy a sajtó és a rádió útján hírül adatta a *Fabian Society* egyik nyilatkozatát, amely szerint *Románia merev magatartása* mostani határai tekintetében ellentétben áll *nemzeti függetlenségének igazi érdekeivel.*

27 csehet letartóztattak Versaillesban

Versailles, február 16. *(Havas.)* **A Seine et Oise megye rendőrsége Versailles környékén 27 csehszármazású egyént tartóztatott le, akik nemzetvédelmi üzemekben dolgoztak és Franciaország kárára veszedelmes tevékenységet fejtettek ki. Egyébként a letartóztatottak előzőleg nem tettek eleget a »cseh-szlovák nemzeti bizottság ama felhívásának, hogy lépjenek be a Franciaországban alakult cseh légióba.**

BÉCSI VÁSÁR

1940 március 10—17-ig

Menetdíjkedvezmények
Díjmentes vízum

Jelentkezési határidő 1940 február 20-ig

Bővebb felvilágosítást adnak: a Bécsi Vásár Magyarországi Kirendeltsége, Budapest, V., Vörösmarty-tér 1. (Hamburg Amerika Linie). Telefon: 382-390. A Németbirodalmi Vasutak Idegenforgalmi Irodája, Budapest, IV., Váci-utca 1—3. Telefon: 180-229, az összes IBUSz menetjegyirodák és a MER-Utazási és Menetjegyiroda, Budapest, V., Vörösmarty-tér 1. Telefon: 186-800, valamint a Traveller Utazási Iroda Kft., IBUSz—MÁV hiv. Menetjegyiroda fiókja, Budapest, IV., Mária Valéria-u. 8. Telefon: 186-868

Róma barátságosan fogadta a bolgár kormányváltozást

Sidorovici az olasz királynál volt

Róma, február 16. *(A Magyarország római szerkesztőségének telefonjelentése.)* **Sidorovici tábornoknak, a román ifjúsági szervezetek fejének római látogatása élénk érdeklődést keltett. A tábornok Károly román király bizalmasa, valószínűleg ezért bukkant fel Rómában az a meg nem erősített hír, hogy Sidorovici Károly király személyes üzenetét és magánlevelét hozta az uralkodónak és Mussolininak.**

Hivatalos helyen erősen hangsúlyozzák, hogy Sidorovici tábornok látogatásának semmi politikai háttere sincs, hiszen csak természetes, hogy Olaszország, miután nem vesz részt a háborúban, minden más országgal, amely hasonló helyzetben van, összeköttetést tart fenn.

Ma reggel az olasz uralkodó fogadta Sidorovici tábornokot.

*

A bolgár kormányváltozást Rómában rendkívül barátságos visszhang kíséri. Jólinformált vélemények szerint Kiosszeivanov kormánya annyi különböző külső befolyásnak volt kitéve, hogy szinte lehetetlenné vált számára egy világosan meghatározott út követése. Emellett kiemeli, hogy egyetlen egy bolgár kormány sem adhat fel egy jottányit a bolgár követelésekből, még ha a jelenlegi európai feszültségben Bulgária természetesen igyekszik is megjavítani viszonyát szomszédaival.

Igen jó benyomást keltett Rómában Filov dr. megbízatása, akinek személyét, tudományos működését itt nagyrabecsülik. »A politikusok olyan sokszor tévedtek, hogy lehet, a tudósok világosabb fejjel látják a politikát« — mondják sokan.

A Popolo di Roma, csakúgy mint a Messaggero hosszú belgrádi jelentést közöl, amely rendkívül barátságos színben tünteti fel a bolgár kormányváltozást. Általában az európai fővárosokból ideérkező jelentések azt a feltevést teszik lehetővé, hogy a Kiosszeivanov kormány és a Szovjet közti tárgyalások keltettek aggodalmat Bulgáriában és ezért kellett a kormányváltozásnak bekövetkeznie. Az olasz lapok Szófiából és Belgrádból híreket közölnek, amelyek szerint lehetséges, hogy Kiosszeivanov Rómában lesz bolgár követ.

*

Rendkívül nagy érdeklődést keltett a Messaggero berlini jelentése, amely Orsenigo Cesare pápai nunciusnak a német külügyi hivatalban folytatott hosszú tárgyalásáról számol be. Ez a tárgyalás világosan bizonyítja, hogy a Vatikán szüntelenül, szívós kitartással minden lehetőt megtesz a béke érdekében.

A Popolo di Roma első oldalán londoni hírt közöl arról, hogy a volt Csehszlovákiából elmenekült politikusok között mind élesebbé válik a harc, mindenekelőtt Benes tevékenysége ellen emelik fel szavukat. A lap azt írja, hogy Hodzsa, aki mostanáig a háttérben maradt, igen erélyes gesztussal az előtérbe lépett és Párizsban erős autonomista színezetű programmal nemzeti szlovák bizottságot alakított.

Báró Doblhoff Lili

Rendelet a lövészkötelezettek kiképzéséről

A hivatalos lap mai száma közli a honvédelmi miniszter terjedelmes rendeletét a honvédségi törvénynek *a lövészkötelezettségről szóló részének végrehajtása tárgyában.* A lövészkötelezettség a rendes tényleges szolgálati kötelezettség alapján teljesített tényleges katonai szolgálatnak befejeztével, póttartalékosoknál az első katonai kiképzés befejeztével kezdődik és annak az évnek december 31-ig tart, amelyben a tartalékos, illetve a póttartalékos 42-ik életévét betölti. *A lövészkiképzés minden év szeptember 1-én kezdődik és június 20-ig tart.*

A lövészkötelezettek egy lövészkiképzési év alatt legfeljebb kilenc hónapon át havonkint egyszer, évi 36 órában vehetők igénybe a lövészkiképzés céljaira. Egy-egy lövészfoglalkozás időtartama 3 óránál kevesebb és 6 óránál több nem lehet. A lövészkiképzést rendszerint vasárnap vagy ünnepnap délután kell megtartani, szükséghez képest azonban hétköznap délután is lehet megtartani. A kiképzés általában a lövészkötelezettek lakóhelyén, lövészcsoportonkint és ezekenfelül a létszámviszonyokhoz és a lehetőségekhez képest fegyvernemenkint történik.

Intézkedik a rendelet arról is, hogy *a közalkalmazottak és a magánalkalmazottak állandó szolgálati viszonyát a lövészkötelezettségek teljesítése miatt nem lehet megszüntetni, sem pedig a lövészkötelezettet hátránnyal sujtani.* Tartalmazza a rendelet a tábori sapkán viselendő lövészjelvény leírását és beszerzési módját is.

A nyugati harctéren nincs jelenteni való

Berlin, február 16. A véderőfőparancsnokság közli, hogy nem történt jelentősebb esemény *(MTI)*

Welles tárgyalásai

Washington, február 16. Welles az USA külügyi államtitkára tegnap hosszas megbeszélést folytatott Saint Queentin gróf francia nagykövettel. Majd Kenedy a londoni amerikai nagykövet tárgyalt a külügyi államtitkárral.

Brüsszelben Spaak belga külügyminiszter fogadta Cudahyt, az Egyesült Államok követét... A Times szerint Sumner Welles Hágába is ellátogat majd.

Eden Palesztinában megtekintette az ausztráliai csapatok táborait

Jeruzsálem, február 16. *(Havas.)* **Eden gyarmatügyi miniszter csütörtökön délelőtt katonai repülőgépen Palesztinába repült és ott megtekintette azokat a táborokat, amelyekben az ausztráliai csapatokat elhelyezték. Délután Eden visszatért Kairóba.** *(MTI.)*

A KÖNYVKERESKEDŐK TAVASZI VÁSÁRA

tekintettel a túlnagy hidegre és a közlekedési zavarokra, tovább tart és

21-én (szerda) este érvéget

Meghalt Hollós László, a világhírű gombatudós

Szekszárd, február 16. Dr. *Hollós* László ny. kecskeméti főreáliskolai igazgató, a Magyar Tudományos Akadémia és sok más tudományos társaság tagja, Szekszárdon 80 éves korában *meghalt. Dr. Hollós László világhírű gombatudós volt,* akinek művei számos nyelven jelentek meg. Egy évvel ezelőtt *megvakult,* ekkor meghasonlott a világgal és végrendeletében kikötötte, hogy *temetésén senki se vegyen részt.*

HÚSTALAN ÉTLAP

Írta: Hunyady Sándor

Barátom, aki családos, otthon evő ember, azt mondta nekem:

— De nagy boldogság lehet vendéglőben étkezni. Az emberhez odarohan a pincér, eléje teszi az étlapot, százféle dolog között választhat az ember, otthon az ember kénytelen lenyelni mindent, amit eléje tesznek!...

Nem vitatkoztam, hogy mi kellemes és nem kellemes az »ember«-nek? Nagyon bonyolult így megmagyarázni a vendéglői lét árnyalatait. Már a pincérnél elkezdődhet a baj, vagy a szerencse. Nem tudom más hogy van vele? — de az én számomra a pincér nem robot, alárendelt személy, akinek parancsolgatni lehet, hanem felebarátom, akivel valami közös dolgunk van. Van pincér, aki meg tudja velem etetni a pacalt, pedig utálom, viszont van olyan is, akinek a kezéből nem szívesen fogadom el a fiatal spárgát, holott imádom.

De hagyjuk ezt, mert ezen az úton nagyon messzi tájra kerülnék. Például egészen az abrosz pecsétjéig. Nem vagyok milliomos, sokszor olyan helyen eszem, ahol nem adnak mindig friss abroszt. És elmegy az étvágyam, az egész élettől elmegy a kedvem, amikor meglátok egy régi pecsétet. Milyen más volt ez odahaza, emlékszem gyerekkoromból, amikor szinte mosolyogva üdvözöltem egy kerek zöld foltot az abroszon, ismertem és szerettem azt is; tudtam, hogy nagymama ejtette előző este spenóttal.

Barátom nem ismerheti a vendéglői klíma zordságát, aki odahaza ül a családi asztalnál a gyerekei közt, mint egy törzsfőnök.

Ez a hatalom sem olyan boldogító, hogy az ember szabadon »választhat«. Ebédet vagy vacsorát rendelni sokszor bosszúságot, fejtörést, csalódást, igen sokszor valóságos lelkifurdalást jelent. Az ember néha olyan ételt rendel, amit orvosi parancs tilt. Mégis megrendeli. Ott van előtte, a puszta nevével csábít a bűnre. Az ember vergődik két étel közt, mint özvegy Pókainé. Kiválasztja az egyiket és amikor már belepiszkált, megfájul a szíve, mégis jobb lett volna a másikat rendelni. Az ember megirigyel valami ételt, amelyet valaki másnak az asztalához visznek, amikor ő maga már megebédelt. Az embernek erkölcsi kételyei támadnak, hogy van-e joga a kemény rostélyos miatt lármázni, mialatt fél Európa fölött ott a denevérszárnyú éhség árnyéka.

A régi vendéglői vendégben majdnem mindig valami ingerültség kél, amikor ránéz az étlapra. Annyit látta már, ezerszer, meg ezerszer az elpusztíthatatlan sertéskarajt és borjúvesését, hogy ugatni szeretne rájuk.

Ebből a szempontból bizonyos enyhülést jelent a hústalan étlap. Az ember jóformán nem is tudja, hogy kedd van, vagy péntek. Ott veszi észre az étlapon. Az valamivel mulatságosabb. Uj nevek szerepelnek azaz nem is uj nevek, csak más nevek, szerényebb nevek, amelyek előrelépnek a második szereposztás homályából. Szokatlanabb dolgok közt lehet kombinálni, mint a rendes napokon. Az ember kipiheni kissé a vendéglői szokásokat. Mirigyrózsát eszik rántva, velőt, gombát, halat, tojást. A hurkáról megtanulja, hogy az »belsőség«. És ebéd után, a szivarja füstjébe nézve elgondolkozhat azon, hogy mily áldott, bőséges ország hazája. Hústalan nap? Mi az, hogy hústalan nap?! Az étlapra nézek és látom, hogy a fácánpecsenye nálunk egyelőre még nem számít húsnak.

Megkezdődött Piroska János száztizenegyszeres rágalmazási pőrének tárgyalása

Bentsik Zoltán és Sági János ellen

Piroska János csongrádi polgármestert a belügyminiszter néhány héttel ezelőtt *felfüggesztette állásától és fegyelmit rendelt el ellene.* Ez a döntés, amely nagy feltűnést keltett, egy évek óta tartó *sajtóháboruskodás* eredménye volt. Dr. *Bentsik* Zoltán, a csongrádi villamosművek volt igazgatója, a *Bomba* című lapban 1937 óta egymásután intézett támadásokat a csongrádi polgármester ellen, akit súlyos vádakkal illetett és *élesen bírálta Piroska közéleti és városigazgatási szereplését.* Többször megtámadta *Piroska* Jánost a *Budapesten* megjelenő »*Közérdek*« című lapban is, amelyben *Sági* János földbirtokosnak szintén több támadó cikke jelent meg a polgármester ellen.

Piroska János sajtópert indított Bentsik ellen és ezt a *Bomba-per* néven ismeretes ügyet hónapokig tárgyalta a szegedi törvényszék. A tárgyalás során *360 tanut* hallgattak ki, *majd felmentették dr. Bentsik Zoltánt, akinek az indokolás szerint sikerült a valóságot bizonyítania.* A »*Közérdek*« című lapban megjelent cikkek miatt a csongrádi polgármester ugyancsak felhatalmazást kért a sajtóperek megindítására. A felhatalmazást megkapta és így dr. *Bentsik Zoltán ellen 75 rendbeli, felhatalmazásra hivatalból üldözendő sajtórágalmazás, Sági János ellen pedig 33 rendbeli, ugyancsak felhatalmazásra hivatalból üldözendő sajtórágalmazás* címén indult meg az eljárás. *Piroska* magánvádjára ezenkívül *még három ügyben* folyik sajtórágalmazás címén eljárás *Bentsik* ellen.

A büntetőtörvényszék *Kovács* Miklós-tanácsa a nagyszabású sajtóperben ma tartott főtárgyalást. A tárgyalás megnyitása után az *első vádiratot* ismertették. Eszerint *Bentsik* a »Közérdek« április 4-i számának egyik cikkében *óvást emelt* a készülő *csongrádi országzászló* ügyében tanusított polgármesteri ténykedés ellen, mert az akció elindításához a vármegye *alispánjától gyüjtési engedélyt kellett volna beszerezni* és az akciót nem lett volna szabad az engedély mellőzésével *törvénytelenséggel megkezdeni.* Sérelmezi azt is, hogy az akciót önkényesen intézik. Nem alakult meg az országzászló bizottság. Csongrádon ezekbe az ügyekbe senkinek sincs beleszólása, *egy ember és szűk környezete végzi a bizottság dolgát, egyedül, önkényesen.* A szent megmozdulásból politikát akarnak csinálni, önzésből vagy diktatórikus hajlamból.

Ugyanennek a lapnak az *április 11-i* számában *Bentsik a városi költségvetéssel foglalkozik* és azt állítja, hogy a költségvetésbe beállított összegeket nem fizették ki és a kiadási tételekre szánt *94.442 pengőt a város más célra fordította.* Az adófizetőknek kétszer kell fizetniök, szaporodik a közteher és a város tartozása is.

Egy másik cikkben azt írja *Bentsik*, hogy vannak, akik *évek óta nem fizetnek adót*, sőt *városatya* is akad közöttük. A végrehajtások felfüggesztését néha különös feltételekhez kötik. A javadalmi hivatal egyes ellenőrzései alkalmával kínos helyzet elé kerül. A városi főszámvevő délelőtt bírósági tárgyalást tanulmányoz, máskor viszont kortes-körútra megy. Kérdezi: az ellenőrzés lazaságának vádjára mit válaszolnak majd az illetékesek?

Dr. *Bentsik* Zoltán kijelentette, hogy nem érzi magát bűnösnek és kérte *közérdekből a valódisága bizonyításának elrendelését.* Arra hivatkozott, hogy az inkriminált cikkekben foglaltakat a szegedi törvényszék *már tárgyalta* és őt e vádpontok alól *felmentette*, ezért kérte a szegedi törvényszéki ítélet beszerzését. Elmondotta: azt kifogásolta, hogy az országzászló modelljét olyan emberrel készíttették el, aki *a kommün alatt Csongrádon vádbiztos volt.*

Bizonyítani kívánta, hogy a javadalmi hivatal akkori főnökét megválasztatása előtt *sikkasztásért jogerősen 8 hónapra* ítélték. Ez a javadalmi főnök ellenőrizte a *Piroska-féle borpincészetet* is és azért van kínos helyzetben, mert a főnökével, a polgármesterrel szemben nem lehet objektív. Egyébként azóta ezt a javadalmi főnököt a belügyminiszter jogerősen *elmozdította* állásától.

Ezenkívül még *számos tanu* kihallgatását és *irat* beszerzését kérte.

A bíróság a tárgyalás folytatását *hétfőre* halasztotta.

A Tavaszi Nagy Hendikep ods-listája

A tegnap délben nyilvánosságra került **Tavaszi Nagy Hendikepre** a bukmékerfront szorgalmasabb tagjai már elkészítették az odds-listákat. A közönség előzékeny kiszolgálásában ez alkalommal a vitéz **Karav-** és **Zalay**-irodák jártak az élen, ellentétben a többi könyvessel, melyek mindezideig nem állapitottak meg kurzusokat.

A **Karay**-iroda jelenleg 6:1-hez kínálja a mezőnyt.

A **Zalay**-iroda oddsai a következők: **G. H. Robinson 5, Brigád-Kürtös, Zinkum, Ursus, Egeria és Botond 6, Brokát és Carthago 8. A többi 10 és hosszabban kapható.**

MAGYARORSZÁG KIS KIRAKATA

A betegség pénzbe kerül!! Ha nem kap szenet vegyen vagy béreljen egy megbízható Aladdin petróleumgáz-kályhát. Ingyenes ismertető: Aladdin Rákóczi-út 32. szám.

Február 16-tól március 1-ig a párisi eljárás szerint készült valamint a tartós hullámból hajfestésből propaganda árengedményt nyujtok. MISIK PÁL fodrászmester, Eskü-út 6. Telefon 188-530

Elsőrendű módszerrel zongoratanitást korrepetálást, zongoravizsgára való előkészítést vállal zeneakadémiai tanárjelölt T. 122-088

Erdélyi ügyvéd okiratok beszerzését, sürgetését, külföldi megkeresések erdélyi elintézését Erdély egész területén vállalja. Cím a kiadóban

Elsőrendű módszerrel zongoratanitást korrepetálást, zongoravizsgára való előkészítést vállal zeneakadémiai tanárjelölt T. 122-088

Magános úrinő kellemes otthont talál, mint lakótársnő napfényes, tiszta, utcai szobában, gyermektelen házaspárnál. VI. kerület, Ó-utca 11, II. emelet 6

Rózsadomb és környékén (Margit-körút) keresek 2 szoba hallos vagy 3-szobás lakást lehetőleg központi fűtéssel május 1-ére. Ajánlatokat »Pontos fizető Ve« címre kérem a főkiadóhivatalba.

Szombati ügetőversenyek

I. Négyévesek versenye. 980 P. Táv 2000 m

1	**Jouette** 4é stpk (Kovács F.)	1980
2	**Dávid Foote** stpm (Zwill.)	1980
3	**Váratlan** 4é vlpk (Simkó)	1980
4	**Marschall Kürtös** (Hauser)	1980
5	**Lekér** 4é sm (Benkő)	1980
6	**Tibor** 4é sher (Kreiter)	1980
7	**Liubica** 4é rk (Feiser)	2000
8	**Hamis** 4é stpm (Soldos)	2040

Utolsó nyilvános formájával **Tibor** az első esély. **Dávid Foote** azonban munkáiban olv javulást sejtet, hogy **Tibor** előtt várjuk.

Tip: **Dávid Foote—Tibor**

II. Amatőrverseny. 980 P. Táv 2000 m

1	**Urfi** 4é stpm (Csik)	2000
2	**Apród of Pam.** (Csecsotka)	2020
3	**Tisza** 5é fk (?)	2020
4	**Szőke Szubrett** (Báder A.)	2020
5	**Contessa Luciana** (Hrivnyák)	2020
6	**Valódi** 5é stpk (Hoffm. G.)	2040
7	**Dombrád** 5é stpk (Hoffm.)	2040
8	**Lucifer** 5é vlpm (Tihanyi)	2040

Amatőrverseny: nem jelölünk.

III. Mechanikus hendikep. 980 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Pungvur** 5é pk (Feiser)	2180
2	**Ali** 7é pm (Maszár F.)	2100
3	**Baiadére** 7é szk (Kov. F.)	2100
4	**Kati** 8é sk (Tomann)	2120
5	**Balbo** 8é pher (Kovács I.)	2120
6	**Napsugár** 6é sk (Maszár I.)	2120
7	**Előljáró** 5é stpher (Jónás)	2120

Ali 31.2-es idejével verhetetlen. Reméljük, nem feledkezik meg róla.

Tip: **Ali—Napsugár**

IV. Nemzetközi verseny. 1870 P. Táv 2200 m

1	**Csanláros** 7é pm (Marschall)	2220
2	**Jósnő** 7é fk (Kovács II.)	2220
3	**Tempó D.** 8é sm (Raymer)	2220
4	**Kazán** 8é stpm (Jónás)	2240
5	**Ond** 10é pm (Baik)	2240
6	**Katinka** 7é pk (Zwill.)	2260
7	**Demetra** 8é pk (Marschall)	2260
8	**Bainok S.** 8é stpm (Kov. I.)	2260
9	**Kuno** 7é stpm (Kovács J.)	2260

A pálya legjobb nemzetközi lovainak találkozóia szenzációs versenyt eredményezhet. A hátulról indulók közül **Kuno, Bainok S., Demetra** és **Katinka** egyaránt nyerhetnek, véleményünk szerint azonban **Jósnőnek** — amennyiben formát fut — nehezen adnak 40 méter előnyt.

Tip: **Jósnő—Kuno—Bainok S.**

V. Hendikep. 1300 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Divat** 5é vlpk (Wiesner)	2100
2	**Dundi** 7é vlpk (Mann)	2100
3	**Daika** 6é pk (Siró)	2120
4	**Imréd II.** 8é pm (Marschall)	2120
5	**Kelevéz** 6é stpm (Maszár I.)	2120
6	**Sterling** 8é pher (Jónás)	2140
7	**Léva S.** 6é pk (Vári)	2140
8	**Beki** 7é pher (Benkő)	2140
9	**Utána** 6é pk (Kallinka)	2140
10	**Gulliver** 7é pher (Zwill.)	2160
11	**Bicskás** 8é pher (Tomann)	2160
12	**Lasta** 8é rk (Fityó)	2180

Kelevéz utolsó szereplésekor jó formát árult el. Azt hisszük, őt kell elsősorban számításba venni. **Lasta** és **Dundi** előtt.

Tip: **Kelevéz—Lasta—Dundi**

VI. Colorado Zealous-díj 1460 P. Táv 2100 m

1(3)	**Móric S.** 5é (Zwillinger)	2120
2	**Rozmaring** 5é fk (Raymer)	2120
3(1)	**Loge** 6é fm (Kovács J.)	2120
4	**Opera** 7é fk (Hauser)	2140
5	**Négus II.** 4é vlpm (Benkő)	2140
6	**Siroco** 6é pm (Kovács I.)	2140
7	**Beata L.** 6é pk (Jónás)	2140
8	**Elsőm** 8é pher (Toplichar)	2160
9	**Gábor** 5é pm (Kovács II.)	2160
10	**Leó** 7é vlpher (Fiszter)	2160

Rozmaring kitünően dolgozik. Kedvenckénk, **Benkő** mester **Négus II.**-je és **Gábor** küzdelméből kerülhet ki az ellenfél.

Tip: **Rozmaring—Négus II.—Gábor**

VII. Hendikep 980 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Bimbi** 8é fk	2100
2	**Biztos** 6é sher (Galla)	2120
3	**Paprika** 5é stpk (Vári)	2140
4	**Urpéter** 6é stpher (Vári)	2140
5	**Ják** 8é fm (Földi)	2160
6	**Edömér** 8é sher (Maszár I.)	2180
7	**Czinka Panna** 7é (Benkő)	2180

Bimbinek könnyen kell nyernie.

Tip: **Bimbi—Biztos—Paprika**

VIII. Törökör-díj 1140 P. Táv 2000 m

1	**Sári biró** 4é vördk (Zwill. T.)	2000
2	**Angyalka** 4é (Kovács J.)	2000
3	**Dalma J. F.** 4é sk (Jónás)	2000
4	**Gyémánt** 8é pk (Hauser)	2000
5	**Pamuki Hárpia** 4é (Simkó)	2020
6	**Willy** 5é stpm (Marschall)	2020
7	**Tarantella** 8é pk (Fityó)	2040
8	**G. H. Robinson** (Kovács II.)	2040
9	**Contessa Luciana** (Raymer)	2040

Dalma J. F. kimagasló esély. **Pamuki Hárpia** helyen lehet.

Tip: **Dalma J. F.—Pamuki Hárpia**

IX. Hendikep 810 P. Legkisebb táv 2100 m

1	**Durák** 5é fher (Zwillinger)	2100
2	**Tüzes** 5é stpk (Jónás)	2100
3	**Zászlós** 6é pher (Dózsa)	2100
4	**Zeppelin** 4é pk (Feiser)	2100
5	**Bokréta** 5é stpk (Vári)	2120
6	**Mézes** 5é pk (Kovács F.)	2140
7	**Álom** 4é pk (Kovács J.)	2140
8	**Bazsarózsa** 5é (Marschall)	2140
9	**Alpár G.** 6é pk (Tomann)	2160
10	**Csibész** 5é vlpher (Galla)	2160
11	**Démon** 6é pk (Kallinka)	2180

Álom régi sesedékessége. **Bazsarózsát** az istállójához közelállók utolsó futásakor erősen fogadták. A **Castor-kanca** akkor a start után galoppba ugrott és teljesen visszaesett. Munkaformájára való tekintettel azonban gondoljunk rá.

Tip: **Álom—Bazsarózsa—Zeppelin**

X. Hárshegy-díj 810 P. Táv 2000 m

1	**Eszter** 4é fk (Benkő)	2000
2	**Ella** 5é pk (Németh)	2000
3	**Olyan** 5é pk (Marschall)	2040
4	**Emke** 4é pm (Feiser)	2040
5	**Rollo** 4é sher (Horváth)	2040
6	**Tily II.** 4é pk (Galla)	2060
7	**Nina** 4é pk (Feiser)	2060

Itt van újból **Nina-Ninácska!** Mi lesz veled **Ninácska?**... Elárulnk, hogy **Nina-Ninácska**, mielőtt **Jónás** Lajostól **Feiser** tréningjébe került, 31-es köröket dolgozott.

Tip: **Nina—Tily II.**

HALOTTAK AZ ÉLEN

Deák Ferenc, id. Andrássy Gyula, Kemény Zsigmond, Jókai Mór, Apponyi Albert, Eötvös Károly, Tisza István üzen a mai nemzedéknek

Aki jármot hágy nyakára tenni,
Méltó reá, hogy azt hurcolja is,
Míg össze nem dől a korbács alatt.
PETŐFI

Legnagyobb nemzeti ünnepünkön Szent Istvánkor minden igaz magyar lelkét megihleti ezer év fájdalma, dicsősége, tanulsága. *Szent István bölcsesége jelölte ki a magyarság szerepét a Duna völgyében és Európában! Az ő nagyságának fénye világitja be mindmáig a magyarnak történelmi utját!* Micsoda fenséges ünnep ez! Ami az emberben a legnemesebb: a nemzeti és vallásos érzés egyesül augusztus 20-án és alakul *magasztos demonstrációvá a Szentkorona mellett.* Legenda és történelem, vallás és nemzeti öntudat összefolynak arra, hogy dicsőitsék, felmagasztalják, szivünk vérébe vigyék át Szent István király inteimeit és a Szentkorona nemzetmenő tanát. E tünő órákat használjuk fel arra, hogy *ne csak a régmultba, de a közelmultba is* visszanézzünk! *Örök igazság: a halottak vezetik az élőket!* A temetőkben porladó tiz-husz nemzedék szelleme parancsol a jelen tévelygő korosztályainak, amelyek az igaz utat nem lelik... Szólaljanak meg hát Szent István mai ünnepén *az elmult két emberöltő nagy magyarjai, hogy megerősitsék magyar hitükben a kétkedőket és a csüggedőket és a magyar utra vezessék mindazokat, akik sötét erdőkben bolyonganak...*

Deák Ferenc a szabadságról és az önkényuralomról

A szabadság és abszolutizmus közötti harc oly régi, mint a történelem. Üssük fel a népek történetének könyvét s látni fogjuk, hogy hol az egyik, hol a másik diadalmaskodott. De egy feltünő jellemvonás van mindezen küzdelmekben, az, hogy *egyik ugy, mint a másik, mindig akkor bukott meg, midőn nem birta teljesiteni azt, mit a nemzetnek igért.* Az abszolut rendszer *korlátolja az egyéni s polgári szabadságot, de igér rendet, nyugalmat s mindenek fölött anyagi jólétet.* Amint azonban kénytelen bevallani, hogy *igéreteit teljesiteni nem képes, fölébred a népben az elveszett szabadság utáni sóvárgás, türelmetlen lesz s megtöri a hatalmat, mely szabadságának árát, a jólétet sem volt képes megfizetni...*

(1861 augusztus 17.)

id. Gróf Andrássy Gyula: „...A világ ezen részén kell, hogy legyen egy nép...”

Nem az a mi dicsőségünk, hogy őseink elfoglalták és megtartották azon földet, amelyet most Magyarországnak neveznek, hanem dicsőségünk az, hogy midőn annyi hatalmas nemzet nem tudta megőrizni szabadságát, — *mi a legnehezebb viszonyok között is — a szolgaság pusztájában egy oázist tartottunk fel az alkotmányos élet számára. Hogy hosszu időkön keresztül az alkotmányosság menhelye, csak Európa két végén — Anglia és Magyarország volt.* Nem adhatjuk fel soha alkotmányos szabadságainkat, mert érezzük, hogy minden népnek megvan *a saját hivatása,* melyet teljesitve, az emberiség közjólétét mozditja elő. Bárhogy nevezték az emberiség haladásának eszméjét, kereszténység, vallásszabadság, vagy alkotmányosság, *nemzetünket mindig a haladás zászlaja alatt találjuk. E feladat sohasem szünik meg Magyarország számára!* Az önkényuralom sokszor megtöretik, de annyi vereség után mindig visszatérhet, aminek az oka, hogy az emberek már nem tudnak szolgák lenni, de még nem tudnak szabadok lenni... Vannak nemzetek, melyek fennállására elegendő, ha saját fajuk és nyelvük érdekét tüzik ki kizárólagos végcélul. *Minket a gondviselés azért nem engedett végkép elbukni történelmünk folyamán, mert a világ ezen részén kell hogy legyen egy nép, mely csak ugy tarthatja fel magát, ha és mig az emberiség legszentebb érdekeiért küzd!*

(1862 augusztus 20.)

Báró Kemény Zsigmond az igazságról és a népszerüségről...

Ha nem fogjuk az európai polgáriasodás nagy kérdésével *összhangzásba hozni* mindazt, minek fenntartását, viszszaszerzését hazánk és fajunk közös érdekei kivánják: akkor, ha százszor is több könnyeket hullatunk sorsunk felett, mint Niobe, mégis tapasztalni fogjuk, hogy *mindig éppen azon jó, melyet leginkább kivántunk, nem történik meg és éppen azon rossz, melytől leginkább félünk, bekövetkezik.* Olyan időkben, amikor az állam *valódi érdekeit homályba boritják,* kellenek igazán őszinte férfiak, kik a félreértéstől nem rettegve, *meggyőződésüket akkor is elmondják, midőn az igazság és népszerüség között olyan hézag támad, melyet csak önfeláldozással lehet betölteni.* Óhajtandó, hogy mikor a magyar uj viszonyok közt követendő politikáját elhatározza, vágyai csak a létesithető törekvések horizontján csapongjanak és ne a képzelődés tükrében vizsgálja arcát. A légvárépitő politikának alig leend egyéb következése, mint zsibbadásban tartása a tevékeny erőknek, elhanyagolása a valódi élet igényeinek és *oly sült galamb utáni áhitozás, mely a henyék étvágyát fölébreszthetí; de kielégiteni sohasem fogja!*

(1850 augusztus 18.)

Jókai Mór a késői nemzedékek átkáról...

A magyarság sokszor és nagyokat bukott már, de mindannyiszor feltámadt és megerősödött, *mert szüksége van a világszellemnek Európa keletén egy nemzetre, amely előharcosa a haladásnak és a polgáriasodásnak.* Ha Magyarország *elnyomó irányzatokhoz* szegődne, ha inkább hatalmaskodó volna, mint nemesen engedékeny, ha alkotmánya jótékonyságában nem részesítené egyformán minden polgárát, ha bármely osztályát, vagy felekezetét kizárná a polgárjogok teljes élvezetéből, ha ellenségévé válna azoknak az eszméknek, amelyek benne zászlóvivőjükre vártak, akkor *nemzeti hivatásán, fennmaradásának, létének céljan gá-*

Csákváry's
Colonial Bár
IV., Aranykéz-utca 5
megnyilt!
Zongoránál
Csákváry és partnere
Telefon 18-97-66.

Ingyen angol nyelvórák
Ivor Andor
Nevető Módszerével
Előjegyzés: Dohány-utca 57. sz. Telefon: 337-436

Jó recepthez
Tőkött csirke. Zsir, 1 áztatott szemlét, 1 tojást, 2 deka szalonnát elkeverünk, a csirke nyakánál bőr alá töltjük, megsütjük.
csak a megbizható
SALGÓTARJÁNI Luna TÜZHELY
Kapható minden vaskereskedésben
BUDAPEST-SALGÓTARJÁNI GÉPGYÁR ÉS VASÖNTÖ R.T.

Gróf Apponyi Albert az államférfiról és a kalandorról

Az ország elé csak azzal lépek, ami komolyan megérlelt, megfontolt, megmásithatatlan meggyőződésem. Az államférfiut a kalandortól éppen az különbözteti meg, hogy *sohasem hirdet, sohasem igér olyasvalamit, aminek megvalósittatásáról ne lenne meggyőződve!*

(1898 augusztus 18.)

Eötvös Károly a rágalom rendszeréről

Csak *üres* és *sivár* lélek folyamodik a rágalom fegyveréhez. Aki szeretni nem tud, *csak gyülölni tud! Aki alkotásra nem képes, de rombolni élvezetesnek találja.* Aki a magasra vágyik, de a nemes versenyben érzi *silányságát* s azért versenytársait megsebezni törekszik, hogy azok vagy *elvérezzenek a pályafutás közepén, vagy megutálják a versenyt s félrevonuljanak. Beteg* az a nemzedék, mely közéletében *megtüri a rágalom rendszerét!* S a hazának nem tud az a nemzedék jobblétet teremteni! Mert vagy az egyének személyes dulakodásává válik a közélet, vagy pedig a jók és nemesek, az érző és magasra szárnyaló lelkek unottan és szárnyukszegetten vonulnak félre magányukba *s átengedik a közügyeket azoknak, kiknek a dulakodás, a sárban hempergés, a nemtelen rágalmazás hirhedtségük, emelkedésük és gyarapodásuk egyetlen emeltyüje.* Bölcsek igenis támadnak a rágalom korszakában azokból, akik félrevonulnak. De az országok boldogulását nem a bölcsek teremtik meg, ha nem az államférfiak. *Valódi államférfivá pedig a rágalmazó soha se válhat.*

(1901 március 15.)

Tisza István a közélet elfajulásáról

A parlamenti hang elfajulása, eldurvulása, a képviselőházi tárgyalások szintjének meredek süllyedése *gyökerében támadja meg alkotmányos életünket és valósággal a végveszedelem csiráit rejti magában egész nemzeti létünkre nézve.* Mert mi lesz egész nemzeti életünkből, hogyan fejlődhetik életképesen és erőteljesen a magyar alkotmányos élet, hogyha tiszteletet, becsülést, tekintélyt, kegyeletet nem tud ébreszteni maga iránt? Ha nem képes vonzóerőt gyakorolni a haza minden polgárára? Ha nem képes megnyerni rokonszenvét és tiszteletét barátainknak és nem képes tekintélyt tartani és imponálni ellenségeinkkel szemben? És mi lesz a magyar nemzet egész jövő fejlődésével, ha a magyar parlament nem nagy eszmékért folytatott nagy küzdelmek gócpontja lesz, amely beragyogja fényével az egész magyar közéletet, hanem ellenkezőleg, *a szellemi sivárságnak, a hang durvaságának, a parlagi kötekedésnek, a felelőtlen és gyáva rágalmazásnak,* szóval a *közélet elfajulásainak* válik iskolájává.

(1904 november 3.)

HIREK

Kárpitozott bútorokat szétbontás nélkül | gyönyörűen értékes szőnyegeket és függönyöket | tisztít és fest **Kulcsár és Huppert** Telefon: 12 63-03.

Bentsik, kontra Piroska

Szeged, augusztus 20.

— A Hétfő Reggel tudósitójától. —

Szikár, olajbarna arcu, fekete, franciásra nyirt szakállu, választékosan öltözött uriemberrel ülök szemben: *dr. Bentsik Zoltánnal*, Csongrád város volt villanygyári igazgatójával, akit a *szegedi törvényszék szombaton országos feltünést keltő indokolással mentett fel dr. Piroska János csongrádi polgármester elleni rágalmazási perében.* Körülöttünk csongrádi gazdák, iparosok, mindenféle rendü és rangu polgárok, *akik Bentsik Zoltán kezét szorongatják, ruháját simogatják.* E hét hőse Szegedtől Hódmezővásárhelyig, Csongrádtól Szentesig kétségtelenül a volt villanygyári igazgató, aki *egyedül állott ki és vette fel a harcot* Csongrád sokáig nagyhatalmu, a volt kormánykörökben is befolyásos, *ugyszólván diktátori szerepben vetszelgő Piroska János csongrádi polgármester ellen.* A mai időkben szinte példa nélkül áll Bentsik Zoltán harca az igazságért! Bentsik pozicióját, vagyonát, nyugalmát dobta oda áldozatul azért, hogy *Piroska polgármesterről elmondhassa mindazt, ami a szivét és az igazságérzetét nyomta.* Évek óta tart ez a hajvivás, amelynek minden fordulója, összecsapása izgalmas érdeklődést keltett egész Csongrád-megyében. Közben a *legpuritánabb egyszerüségben* élte napjait Bentsik Budapesten, hogy minden idejét a Piroska János elleni háborura forditsa. Beadványokat szerkesztett, fellebbezéseket irt, főtárgyalásokon védekezett, bizonyitékokat terjesztett elő, lapot adott ki, adatokat gyüjtött. A szegedi törvényszéken a mult héten lefolyt tárgyalás a *Bentsik kontra Piroska-ügy első, döntő mérkőzése volt.* Maga ez a főtárgyalás Szegeden, Csongrádon és Budapesten kereken *100 napig tartott, 360 tanut hallgatott ki a bíróság,* miközben a periratok, beadványok és jegyzőkönyvek *másfél mázsa sulyra szaporodtak.* Bentsik *„Bomba"* cimen röpiratot adott ki Szegeden, miután Piroskáék birodalmában, Csongrádon nem akadt nyomda, amely vállalkozott volna előállitására. Bentsik lapjának megjelenése valóban *bombaként* hatott Csongrádon: a „Bombá"-ban sorolta fel a polgármester és környezete elleni vádjait, amelyeknek egyike-másika *megdöbbentően sulyos volt.* Bentsik ellen Piroska sajtópert kényszerült inditani és az ügyészség *103 rendbeli rágalmazás és becsületsértés cimém emelt vádat.* A bizonyitás sikerült, Bentsiket *fölmentette a törvényszék.* Ennek következményeként most már *egész Csongrád Piroska Jánosnak és klikkjének mielőbbi elvonulását várja.*

— Háromévés kemény, nehéz küzdelem fejeződött be ezzel az itélettel — mondja a *Hétfő Reggel* munkatársának a jólvégzett munka öntudatával Bentsik Zoltán. — Nem volt az én akciómban *egy szikrányi személyes bosszu: egyedül és kizárólag az igazság kiderítését tüztem ki életcélomul!* A független bíróság megállapitotta, hogy állitásaimat a perdöntő pontokra nézve sikerült bizonyitanom. *Ennél nagyobb, derekabb, méltóbb elégtételt nem is kaphattam volna! Nagy érzés, amely eltöltött az igazság győzött!*

— **A hőmérséklet tovább emelkedik!** A Meteorológiai Intézet jelenti augusztus 20-án, délben 12 órakor: *Európaszerte tovább melegszik az idő,* csupán a Duna torkolata táján akadályozza még erős szél és csapadékos idő a felmelegedést. A Kárpát-medencében is eléggé felhős is még az égbolt és a felmelegedés csak lassan halad előre. *A hőmérséklet tegnap már megközelitette, de még nem haladta meg a 25 fokot, éjjel általában a 10 fok felett maradt.* Eső csaknem mindenütt volt, és különösen a *Balaton mellékén, a Duna—Tisza közének középső részén és az Alföld északi peremén fejlődtek ki nagyobb zivatarok.* (A csapadék mennyisége *Izsákon* 35, *Balatonkenesén* 22, *Csengeren* 16 mm. volt.) *Hidasnémetin jég is hullott.* A zivatar *több helyen* szélviharral is járt, amely *Bodvaszilason fákat tört ki.* A Balaton vizének hőfoka vasárnap *Keszthelyen* 21, *Balatonbogláron* 22, *Siófokon* 21, *Balatonkenesén* 19, a *Duna* vizhőmérséklete 18 fok volt. Budapesten vasárnap a hőmérséklet 25 *Celsius fok!* Várható időjárás a következő 24 órára: *Mérsékelt északkeleti-keleti szél, változó felhőzet, helyenként (főleg az esti órákban) futó záporeső, zivatar. A hőmérséklet tovább emelkedik.*

Halotti beszéd a hulló leveleknek

Irta: REMÉNYIK SÁNDOR

Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.
Ahogy halódunk, hullunk nesztelen:
Bizony, e világ dőre, esztelen
Pompájánál nagyobb pompa vagyunk.
Nem történhetik velünk semmi sem,
Mi megronthatná szép, igaz-magunk.
Míg a fán vagyunk: napban ragyogunk
S ha alászállunk: vár a hűs avar,
Testvér-levél testvér-lombot takar,
Ott is otthon vagyunk.
Ha megkeményedünk és megfagyunk:
Zuzmara csillog rajtunk: hermelin.
Bíbor után a fehér hermelin.
Bizony szépek vagyunk.
Látjátok feleim, hogy mik vagyunk?
Ha végre földanyánk része leszünk,
Ott is szépek leszünk.
Ott is otthon leszünk.
És árvaság csak egy van, feleim:
Az erdőn kívül lenni.
Otthontalannak, hazátlannak lenni.
Nagyvárosok rideg uccakövén
A széltől sepertetni.
Sok más szeméttel összekevertetni.
Árvaság csak ez egy van, feleim.
S amíg itthon vagyunk:
Bizony bíbor és bronz és arany
És örökkévaló szent szépség vagyunk.

Kolozsvár, Hója-erdő.

— **Nekiszaladt autójával a Lánchid-pillérének egy ügyvéd.** Dr. *Drotleff* Jenő ügyvéd, aki a Krisztina-körut 145 alatt lakik, a vasárnapra virradó éjszaka AL 191 rendszámu *autójával nekiszaladt a Lánchid pillérének.* Az autó összetört, az ügyvédet sulyos zuzódásokkal vitték a mentők az Uj Szent János kórházba.

Hitler kancellár távirata Horthy Miklós kormányzóhoz

Berlinből jelenti a *német távirati iroda: Hitler* vezér és kancellár *Horthy* Miklósnak, Magyarország kormányzójának a magyar nemzeti ünnep alkalmából táviratilag kifejezte legszivélyesebb szerencsekivánatait.

— **Magyar-lengyel kulturális munkaközösséget szerveznek a törzsökös magyarok.** A törzsökös magyarok legutóbbi táborozásán *Lovass* Sándor megnyitóbeszédében méltatta a Rongyos Gárda és a Turáni Vadászok érdemeit, megemlékezve arról a felháborító támadásról, amely a Rongyos Gárdát nemrég a parlamentben érte. *Makkai* Miklós bejelentette, hogy *a Törzsökös Magyarok Tábora az elmult hetekben megindította a törzsökös magyar-lengyel kulturális munkaközösség megszervezését* és hamarosan már meg is alakul a munkaközösség. Célja, hogy a lengyel-magyar nemzetpolitikai, társadalompolitikai és kulturális kapcsolatok fejlődését elősegítse és kimélyítse. Az ugyancsak szervezés alatt álló *magyar-angol és magyar-francia munkaközösséggel* együtt ez a munkaközösség is egyik láncszeme lesz annak a törekvésnek, amely *a magyar szellemi életet megtermékenyitő idegen hatások egyensulyát óhajtja biztositani.* Hangoztatta, hogy a szervezkedésnek kizárólag kulturális alapja van.

— **Elitéltek az érdi betörőbanda tagjait.** Székesfehrvárról jelenti a *Hétfő Reggel* tudósitója. A székesfehérvári törvényszék most itélkezett az érdi betörőbanda felett, *amely ez év tavaszán rettegésben tartotta az érdi, diósdi és battai nyaralótelepek villatulajdonosait.* A fővárosban lakók házait ez a banda *sorra fosztogatta* és minden megmozdithatót elvitt. A csendőrség kinyomozta a *16-tagu betörőbanda* tagjait, akik között *sok volt a fiatalkoru.* A törvényszék egész nap tartó tárgyalás után a banda vezérét, ifjabb *Nagy* Zsigmondot *kétévi fegyházra, Poszmik* Istvánt *16 hónapi börtönre,* a banda többi tagját rövidebb-hosszabb szabadságvesztésre itélte. Az itélet nem jogerős.

— **Betörőt fogtak el a Teleki-téren.** *Haiser* Gyula 38 éves állásnélküli magántisztviselőt vasárnap a detektivek a Teleki-térről előállitották a főkapitányságra, mert különböző holmik eladásával gyanubakeveredett. A főkapitányságon kiderült, hogy *Haisler* Gyula bemászott *Tamás* István magántisztviselő Család-utca 42. alatti lakásába és onnan több ruhanemüt ellopott. Letartóztatták.

Egy aratómunkás meggyilkolta az intézőt, mert az megdorgálta

Dég, augusztus 20.

— A Hétfő Reggel tudósitójától. —

A veszprémmegyei Dég községhez tartozó Ágostonpusztán *Kim* Gyula gazdasági intéző megdorgálta hanyagságáért *Barkóczi* József 18 esztendős aratómunkást. *Barkóczi* egy ideig szótlanul türte a szidást, majd hirtelen

felkapott egy vaslapátot és azzal fejbesujtotta az intézőt.

Kim Gyula olyan borzalmas sérülést szenvedett, hogy egy óra mulva meghalt. A gyilkos munkást a csendőrség letartóztatta és beszállitotta a veszprémi ügyészség fogházába.

A 42-ik magy. kir. osztálysorsjáték
5-ik osztályának huzásai holnap 22-én kezdődnek.
Ezen fő- és befejező húzások egy teljes hónapig, szeptember 22-ig tartanak

Szerencsés esetben **700.000** pengő is nyerhető
Jutalom: **400.000** pengő
Főnyeremény: **300.000** pengő
Továbbá: **100.000** P, **70.000** P, **50.000** P, **40.000** P, 20 db à **20.000** P, 20 db à **10.000** P stb., stb. nyeremények.
Összesen **7,828.000** pengőt sorsolnak ki és fizetnek ki készpénzben, **tehát most vegyen!**
Akinek van sorsjegye, ne mulassza el megujitani, különben minden joga elvész.

Megujitási árak (eddigi résztvevőknek)
Egész sorsjegy ... 28 P
Fél sorsjegy ..... 14 P
Negyed sorsjegy . 7 P
Nyolcad sorsjegy 3½ P

Vétel- és pótsorsjegy-árak:
Egész sorsjegy ... 140 P
Fél sorsjegy ..... 70 P
Negyed sorsjegy 35 P
Nyolcad sorsjegy 17½ P

Azonkivül fizetendő az előirt 30 fillér

Figyelmeztetés! Nyeremény-jogosultsága most csak azoknak van, kik mind az 5 osztály árát a megállapitott költséggel együtt kifizették!

— **Ujpesten elfogtak két szélsőséges jelszavakat mázoló munkanélkülit.** Az utóbbi időben Ujpesten a házak falait és a város középpontjában az uttestet is valósággal ellepték a legkülönbözőbb *szélsőséges jelszavakat tartalmazó mázolások.* Vasárnapra virradó éjszaka az őrszemes rendőr a városháza előtt aszfaltfestés közben elfogta *Gáspár* János munkanélkülit és *fiatalkoru társát,* akiket az ujpesti kapitányságon őrizetbe vettek.

— **Két nagy tüzet okozott a villámcsapás Levelek községben.** *Nyiregyházáról jelenti a Hétfő Reggel tudósitója:* Levelek községben a villámcsapás felgyujtotta *Winkler* Ferencné gazdaságában az egyik dohánypajtát, amely *dohánnyal volt tele.* A viharban a tüzet nem lehetett eloltani és *a dohánypajta porig égett.* A vizsgálat megállapitotta, hogy *a kár 16.000 pengő.* Ugyanakkor Levelek községben másik helyen is lecsapott a villám. *A községi gazdaságban okozott nagy tüzet 700.000 kereszt rozs pusztult el a tüzben.* A kár *6000 pengő.* Biztositás révén a károk megtérülnek.

— **Házasság igéretével ékszereket csalt ki hiszékeny nőktől.** Vasárnap a főkapitányságon csalás miatt letartóztatták *Hofberger* Ármin 42 éves magántisztviselőt, aki *házasság igéretével Ledó Vilmától egy aranygyürüt és Bicskei Rélánétól 10 darab zálogcédulát csalt ki.*

— **Orvosi hirek.** Dr. *Haller* Tibor kozmetikus-orvos szabadságáról megérkezett. IV., Apponyi-tér 4. Telefonbejelentés: 18-50-90. — Dr. *Hegedüs Miklós* urológus-főorvos ujból rendel. II., Zsigmond-utca 1. II. 19. Tel.: 151—369.

* **Nyolcszáz pengő — egy 70 filléres magyar bélyegért!** A Felvidéki Egyesületek nagysikerü Szent István-heti bélyegkiállitásának attrakciói azok a 70 filléres *„Hazatérés"*-bélyegek, amelyekről — *lemaradt a felirat.* Véletlenül *a nagymányai postahivatal* kapta ezt a néhány hibás bélyeget, amelyek ma már olyan becsesek, hogy a filatelisták szivesen fizetnek érte 800 pengőt is darabonként. A kiállitás anyaga egyébként is igen érdekes, különösen a különféle felvidéki bélyegzőknek és lebetüzési sorozatoknak van nagy közönsége.

— **Sulyos szerencsétlenség a veszprémi országuton.** *Veszprémből jelenti a Hétfő Reggel tudósitója:* Vasárnap a *Veszprém—gráci országuton* egy budapesti személyautó elütötte *Sinagel* István főgépészt, aki feleségével együtt motorkerékpáron készült kirándulni. *Sinagelnét életveszélyes sérülésekkel szállitották kórházba, férje is sulyos töréseket szenvedett.* A vizsgálat megindult.

— **Az idegenek ezrei** érkeztek a Szent István-ünnepségekre. A visszatért Felvidék is most már hirét viszi a páratlan magyar szivarkáknak és szivaroknak. Méltóan emeli az ünnepi fényt a Dohányjövedék is, mert külön ünnepet jelent a dohányzóknak és főleg a válogatott finom, könnyü, kékfüstü szivarok kedvelőinek a REX-szivar. Reprezentáns külseje, 5-ös csomagolása és ára mindenki számára hozzáférhetővé teszi.

— **Jó recepthez** fontos a megbizható Salgótarjáni „LUNA" tüzhely! Kapható minden vaskereskedésben. Gyártja: a Budapest—Salgótarjáni Gépgyár és Vasöntő Rt., Budapest, VI., Váci-ut 19. Tel.: 292—360.

— **Házasság.** Ifj. kisujfalusi Wildner Ödön, a Salgótarjáni Kőszénbánya főmérnöke, dr. Wildner Ödön ny. székesfővárosi tanácsnok, a kiváló iró fia házasságot kötött Kiszelly Katóval, viléz Kiszelly István m. kir. ezredes leányával. — Ábel Judith és Dávid László okl. mérnök házasságot kötöttek.

Olcsó árak mellett kellemesen tölthető utónyaralását

SIÓFOKON

Sió-, Hullám- és Központi-szállodákban. Ellátási áraink napi P 7.50—12.50. Heti pausáláraink 63.— pengőnél kezdődnek.

Utazzon a „Vidám hét" jegyfüzettel Budapestről—Budapestig 1 heti teljes ellátás P 57.—, utiköltséggel együtt, mely Központi- és Napsugár-szállóinkban érvényes heti 6.— pengő ráfizetéssel.

Budapesti iroda: **Váci-utca 27.** Telefon: 380—114, 380—132.

SZINHÁZ • MOZI • MŰVÉSZET

Mindenről beszél a szlovák mozidiktátor, csak magyar filmről nem

Megindul a nemzeti filmgyártás Szlovákiában s célja — propaganda

Német, cseh, olasz és amerikai filmeket hozat Szlovákia

Érdekes beszélgetést folytatott a *„Slovenska Politika“* munkatársa *Csambala* Pállal, a szlovák mozik központi igazgatójával. Ebből a beszélgetésből kiderültek a szlovákiai filmgyártás tervei, amelyek szerint a szlovákiai filmkörök összeköttetést keresnek a külföldi filmhíradók vezetőségével, így a *Magyar Film Irodával* is, hogy kicserélhessék filmanyagukat.

A szlovák nemzeti filmgyártás szerve, a Nastup ezenkívül tervbevette az *önálló szlovák filmek* készítését is. Az első ilyen szlovák nemzeti film Andrej *Zarnov* szlovák költő *„Hazám“* című költeménye alapján készül a Vág völgyében s a Felvidéknek ezt a részét akarja propagálni.

A szlovák filmgyártásnak elsősorban az a célja, hogy megteremtse *a nemzeti és állami gondolat szolgálatában álló filmgyártást* s ebből a célból a közeljövőben megalakul a Szlovák Film Részvénytársaság, amelynek kizárólagos joga lesz a filmbehozatal és a filmkereskedelem terén Szlovákiában. Ilyen központi szervvel kell irányitani a szlovák filmgyártást, mert a fiatal állam egész területén csak 146 mozi van s így — mint Csambala nyilatkozata hangsulyozza — *a szlovák filmgyártás nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy mulatlató filmeket gyártson.* Minden vonalon, így a filmek terén is, *elsősorban a propagandának* kell érvényesülnie.

A filmbehozatal terén Szlovákiában első helyet a *német filmek* kapnak *hogy a kapcsolatok a Németbirodalommal a filmbkultura terén is kiméllyüljenek.* Második helyet a *cseh filmek* kapják Szlovákiában, mert erre *nyelvi szempontból* van szükség. A műsor tarkitásáról értékes *olasz filmek* s közvetlenül utánuk *amerikai filmek* fognak gondoskodni.

Amerikából persze csak akkor fognak Szlovákiába filmet hozni, ha Szlovákiának *sikerült leküzdenie a devizanehézségeket.*

Feltünő az igazgató nyilatkozatában az és bizonyára csalódást okoz a szlovákiai magyarság körében, hogy *Csambala a magyar filmgyártás termékeinek behozatalát még csak nem is érinti.* Csak magyar *filmhiradókról* beszél, magyar *játékfilmekről* azonban nem. Pedig „nyelvi szempontból“ a szlovák városokban ugyanolyan, ha nem előkelőbb hely illetné meg a *magyar filmeket*, mint a „nyelvi szempontból“ behozott cseh filmeket.

Szeptember kilencedikén lesz a Nemzeti Színház első idei bemutatója

Szeptember kilencedikére, szombatra tűzte ki a Nemzeti Színház Franz *Schreyvogel* német iró *„A Kreml istene“* című orosz történelmi tárgyú drámájának bemutatóját, az első bemutatót ebben az évadban.

Augusztus tizennegyedike óta folynak a próbák a darabból, felváltva délelőtt és délután, egyelőre a színház háziszinpadán, mert a *Vihar* és az *Ahogy tetszik* szigetszinpadi előkészületei lefoglalták a nagy szinpadot. Nemsokára azonban a *Kreml istene* próbái is átköltöznek a nagy szinpadra, a két Shakespeare-felujitás ugyanis már teljesen készen áll a szigeti előadásra.

Az orosz tárgyú német darab szerepeit *Timár* József, T. *Mátray* Erzsi, *Füzess* Anna, *Szeleczky* Zita játssza.

Vasárnap érkezik haza Amerikából Rátkai Márton

Rátkai Márton, a kiváló színművész, aki hónapokkal ezelőtt hosszabb vendégjáték-körútra *Amerikába* utazott, *vasárnap érkezik haza Budapestre.* A művész a *„Queen Mary“* angol óceánjáróval érkezett *Cherbourgba*, onnan *Svájcba* utazott, ahol meglátogatta leányát, *Rátkai* Mártát, az ismert dizőzt, aki jelenleg *Svájcban vendégszerepel.*

Rátkai Márton ma sürgönyzött családjának és értesitette, hogy *vasárnap megérkezik Budapestre.*

ÖT SZÍNHÁZI HIR

Holnap dönt a kultuszminiszter a Kamara által előterjesztett stagione-igazgatók listája ügyében. Mihelyt a döntés megvan, a vidéki vándortársulatok megkezdik a szervezkedést és a stagione-rendszer gyakorlati kiépítését.

—

Nyolc órakor kezdődik holnap estétől kezdve a Sziget Szinpad minden előadása. A változást a Szentiványéji álom szünetében megafonon jelentették be a közönségnek. Eddig ugyanis az előadások csak félkilenckor kezdődtek a nyári esti világosságra való tekintettel.

—

Ezen a holnapi estén már a Vihar kerül előadásra a Sziget Szinpadon.

—

Vörösz Sári énekelt tegnap délben a rádióban Rácz Zsiga cigányzenekarának kíséretével. A fiatal dalénekesnőről a tegnapi magyar hangverseny után meg kell állapitani, hogy ő lesz a magyar nóta egyik legjobb interpretálója.

—

Valószinüleg csak negyvennyolc állandó tagja lesz a Vígszinháznak és a Pesti Szinháznak. A Kamara ugyanis nem ragaszkodik az előírt társulathoz, mert ez igen nagy terheket róna a két szinház gazdasági vezetésére.

Színházak mai műsora

MARGITSZIGETI SZINPAD: Nincs előadás. — MARKUS PARKSZINHÁZ: Bubus (8). — ROYAL: Iglói diákok (½9). — ERZSÉBETVÁROSI: Zimberi-zombori szépasszony (8). — KOMÉDIA: Röhögő olimpiász (½6, 9). — MAGYAR MŰSZINKÖR: Tatárjárás (¾5). Péntektől: Szerencsetánc (¾5, szomb. ¾5, ¾8, vasárnap ½4, 6, 8) — FÉNYES FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ: Egzotikus cirkusz, színes artisták világolimpiásza (4, 8).

SZENT ISTVÁNTÓL HORTHY MIKLÓSIG

alumínium-freskót festett a magyar történelemről ABA-NOVÁK VILMOS

Székesfehérvár, aug. 24

A város Aba-Novák Vilmos budapesti festőművészt bizta meg azzal a feladattal, hogy a Szent István király bazilikájának helyén épült mauzoleum falait diszitse fel a magyar történelemből vett falfestményekkel. A művész a feladatot Stepán Henrik és Hincz Gyula budapesti, valamint Horváth Géza és Abonyi Béla székesfehérvári festőművészek segitségével végezte el. Három falon csodálatosan dús elevenséggel tárul fel a történelem Szent Istvántól Horthy Miklósig. A képeket a nyers falra alkalmazott füstvékony aluminium lapokra festették, ami mozaikszerű hatást kelt és fénylő alapjával soha nem látott fényhatásokat idéz elő különösen mesterséges megvilágitásban. Az óriási képmezőt a magyar vármegyék címereinek lánca fűzi össze. A képeket az ősszel mutatják be a nyilvánosságnak.

Megkezdték a „Két lány az utcán“ filmverziójának felvételeit

A világkarriert befutott Emőd—Tőrők-szindarab, a „Két lány az utcán“ filmverziójának felvételeit a hét elején megkezdték. Az első jelenetek a Hunnia udvarán felépült négyemeletes „épülő ház“ gerendái és maltertömegei között játszódtak. Körülbelül 500 statiszta hordta a téglát, keverte a habarcsot. A film főszerepeit Tasnády Fekete Mária, Bordy Bella, Vaszary Piroska, Csortos Gyula, Ajtay Andor, Dénes György, Hoykó Ferenc, Köpeczi Boócz Lajos, Földényi László, Rátz Valéria és Ádám Piri játsszák.

A film rendezője Tóth Endre, aki már első filmjével, a „Toprini nász“-szal bebizonyította, hogy a fiatal magyar filmrendező gárda elsőrendű tagja.

Az új magyar film Lévay Béla—Hunnia-produkcióban készül.

Hétpecsétes titok

Az orosz származású *Tourjansky* rendezésében, a fenti címmel, új Ufa-filmet mutat be ma az Uránia. Pár sorba sűritve, elmondjuk a film három főjelenetét, mert érdekes ebből megfigyelni, hogy a számtalan sikerrel fémjelzett rendező hogyan építi fel filmjeit és ér el a látszólag legegyszerűbb eszközökkel fulmináns hatást.

Verkonen tábornok, akit katonai kormányzóvá neveztek ki, letörni a felforgató politikusok által szitott lázongást, hosszú távollét után hazaérkező feleségének fogadására a pályaudvarra megy. Merényletet követnek el ellene, de a gárdaezred egyik fiatal tisztjének ébersége megmenti a nagyobb bajtól. Bemutatják a tisztet és csodálkozva látja, hogy felesége és a hadnagy régi ismerősök. Meglepődik, mert felesége sohasem beszélt neki a fiatalemberről.

Estély a tábornoknál. Felesége egy alkalmas pillanatban eltűnik és amikor keresésére indul a tábornok, az előcsarnokban találja meg, élénk beszélgetésben a *gárdatisztte*l. Nincs és nem is lehet oka a feleségében kételkedni, leplezi tehát meglepetését és nem firtatja, hogy milyen kapcsolata van feleségének a tisztte l.

A hadnagy női látogatót fogad a lakásán. Ugyanakkor híre fut, hogy egy gyanus üzelmeiről hirhedt politikust meggyilkoltak. Nem tudni, ki a tettes, de annyit megállapitottak, hogy előzőleg a gárdaezred egyik tisztje járt nála. A tábornok csak ezrede becsületével törődik, de a gyanuba keveredett hadnagy ártatlansága kiderül. Ám a tábornok — bár rettegve sejti a valót — kénytelen ragaszkodni hozzá, hogy kiderüljön a „hétpecsétes titok“ is: *ki volt a rejtélyes hölgylátogató*, mert csak az tehet tanuságot tisztjének a gyilkosságban való ártatlansága mellett.

Az élére állított helyzetből *Tourjansky* simán, magátólértetődőn bogozza ki a logikus megoldást, amely épp oly meglepetésszerű, mint ahogy szinte minden jelenet új meg új meglepetéssel szolgál. A film megismertet a politikai alvilág néhány jellegzetes figurájával, szolgál sok humorral is, még több izgalmas feszültséggel, de maga az egész több egyszerű filmmesénél: a glóriás fényű katonai becsület apoteózisa.

MA az ANGOLPARKban

Mezey Mária, Simor Erzsi, Gombaszögi Ella, Könyves Tóth Erzsébet, Rácz Vali, Gervay Marica, Dán Etelka, Ihász Klári, Ajtay Andor, Szakáts Zoltán, Pethes Sándor, Delly Ferenc, Tapolczay Gyula, Kőváry Gyula.

Kezdete 8 órakor.

* **Rasputin** (A fekete cár) a Tivoliban és Odeonban.

„Hubay úr!"

Nem foszthatjuk meg olvasóközönségünket attól, hogy tudomást ne szerezzen a danzigi világpolitikai válság mellett egy hasonlóan nagyjelentőségű feszültségről, amelyről még nem vett ugyan tudomást az egész világ, ez azonban nem von le semmit a jelentőségéből. Ez a feszültség a nemzeti frontosok és Hubay Kálmán nyilasvezér között támadt. Néhány nappal ezelőtt *Pallós* Imre, a Magyarság konkurrens nyilaslapjában, a Magyar Ujságban nyílt levelet intézett Hubay Kálmánhoz, azt kérdezve tőle: tett-e ő olyan kijelentést, amely szerint a Nemzeti Frontot a kormány pénzeli? Hubay Kálmán két héttel később azt válaszolta, hogy ő csupán annyit mondott, hogy úgy látszik, *a kormány közelebbállónak érzi magához a Nemzeti Frontot, mint a Hubay-pártot, mert a Nemzeti Frontnak adott lapengedélyt, Hubay Kálmánnak pedig nem.*

Ez a válasz, úgylátszik, végképpen elmérgesítette a helyzetet a Nemzeti Front és Hubay között és a válság ma a Magyar Ujságban egy nagyon goromba cikk formájában robbant ki. Sajnálattal látjuk, hogy Hubay Kálmán a Nemzeti Front számára megszünt „testvér" lenni, egyszerűen csak „Hubay úr" lett. *„Fejlett technikával beállított aljas gyanusítás. Válasz Hubay úrnak"* címen felel a Magyar Ujság Hubay válaszára s ugyancsak megmondogatja a véleményét a nyilasvezérnek. Azzal vádolja Hubay Kálmánt, hogy gyanusít, mégpedig fejlett technikával. „Ezt a fejlett technikát, — olvassuk a cikkben, — könnyű volt Hubay úrnak eltanulni, hiszen zsidó lap hasábjain támadta a fajvédelmi intézkedéseket és kormánylap főszerkesztőjeként dicsérte évekig a kormányt. Ma Hubay úr szélsőjobboldali, de módszerei a régiek. Hubay úr! A kormányhoz minden józaneszű magyar ember szerint, Ön áll közelebb, aki másfél évvel ezelőtt még a kormánylapot szerkesztette, akit egy kormánylap fizetett csekély havi kétezer pengővel."

A Magyar Ujság szerint Hubay a kormánypárti lap kényelmes székéből figyelte a szélsőjobboldalt és csak akkor tűzte ki a nyilaskeresztet, mikor látta „a győzelem pirkadását". Ezután azzal vádolja, hogy Hubay súlyosan vétett a szélsőjobboldal egysége és tekintélye ellen, amikor gyanusítgatásával kikényszerítette, hogy ország-világ előtt foglalkozzék a nemzetifrontos lap ezzel az esettel.

„Nem baj, Hubay úr! — fejezi be a cikk, — *a Nemzeti Frontnak is volt kormánypárti lapszerkesztő tagja, de a Nemzeti Front már megszabadult tőle. Öntől is meg fog szabadulni az a nyilaskeresztes tömeg, mely a vezéréhez hű.*"

Millen idők... Millen idők... Még néhány perc és Hubay szintén zsidóbérenc lesz.

A CSONGRÁDI HELYZET

Egy felbolygatott város élete a felmentő ítélet után

Csongrád, aug. 24.

(A 8 Órai Ujság kiküldött munkatársától)

Dr. *Piroska* János, Csongrád megyei város polgármestere 27.000 lakos zsebére működik közre az új villanyszerződés megkötésében, intervenciójára az adóhivatalnál szabálytalanságokat követnek el, különösen a polgármester ellenfeleivel szemben. *Dr. Piroska János működését gőg, dölyf és terror jellemzi, Csókássy* Ferenc városi főmérnököt a munkások előtt megszégyenítette, vigyázzba állította, fegyelmi ügyével kapcsolatban a kiküldött vármegyei biztost, *Mátéffy* Benjámint működésében megakadályozta, *Csókássyt pedig valótlan vallomásra akarta birni, Katona* Imre csongrádi főállatorvost a Tisza hídján jogtalan vámköveteléssel támadta meg, *Szedlacsek* István csongrádi apátplébánost többször rendreutasította és szómegvonással megszégyenítette, ellenfeleit — amint azt többször hirdette — eltiporja és mint a bélpoklosokat, kiközösíti, *a városi munkáknál saját híveit alkalmazza, akik között számos büntetett előéletű és kommunista ember volt, Piroska* János polgármesternek ocsmány nőügye volt.

Ezeket írta *Bencsik* Zoltán, a csongrádi villanytelep volt igazgatója a város polgármesteréről az 1936-ban kiadott „Bomba" című röpiratában. Bencsik Zoltánt a szegedi törvényszék szombaton

felmentette a rágalmazás vádja alól

és az ítélet indokolásában megállapította, hogy Bencsik Zoltán bebizonyította, hogy röpiratában annakidején *igazat írt.* A bizonyítási eljárás során jelesen vizsgázott Bencsik Zoltán: a közel két félmázsa perirat arról beszél, hogy Bencsik állításai megfelelnek a valóságnak — legalábbis az első bírói ítélet szerint.

Az olvasót joggal érdekelheti ezekután: milyen hangulat uralkodik ebben a városban, mi a helyzet a polgármester és a polgárság között, társadalmilag miként „fekszik" a polgármester, kik a barátai, kik az ellenfelei, hogyan vélekednek az ügyről a város köztisztviselői, mit mond az intelligencia és az egyszerű polgárság.

A város hangulata — nyárvégi alföldi forróságban láttuk — semmiben sem különbözik a többi városétól. Legalább is külsőleg nem. A szépen rendezett, tisztán tartott parkokban alig páran sétálgatnak. Leginkább idősebb urak, akik

azonnal abbahagyják a beszélgetést, ha valaki feléjük közeledik.

Kisebb embertömeg csak a piac tájékán lézeng. Néhány szekér áll egymás mellett, szilvát, almát, körtét hoztak fel a gazdák a piacra. Szomorúan állapítják meg — nekik ez az egyetlen problémájuk — *Csongrádra bekösöntött a legújabb krach, az alma- és szilvakrach.* A remek nyári piros alma kilóját *2 fillérért kínálják,* a szilvát pedig nem lehet eladni. Egyedül öklömnyi körték találnak vevőre: *10 fillért adnak kilójáért.* Termés pedig van bőven, olyan, mint évtizedek óta nem volt.

— És maguknak nem küldte meg 1936-ban Bencsik Zoltán a röpiratot?

— Lehet kérem, de akkor nem voltunk itthon, a cselédlány, vagy a kisgyerek vette át.

Csak mikor senki sincs a közelben és előbb gondosan körülnéznek, akkor mernek beszélni. Nem felelnek, hanem mindjárt kérdeznek: Mondja kérem, mi lesz már Csongrádon,

mikor lesz itt béke és olyan nyugalom, mint a többi városokban?

Aztán halkan elkezdik mondani a Piroska-család történetét és a mostani polgármester csongrádi karrierjét. Rendszerint *1922-nél* kezdik, amikor *Piroska János főhadnagyot egy becsületügy miatt megfosztották tiszti rangjától* és a szombati főtárgyalásnál végzik, amikor Bencsik Zoltánt felmentette a bíróság a rágalmazás vádja alól. Kivülről tudják a „Bombá"-nak minden adatát, minden állítását. A „Közérdek" című hetilap fotokópiás bizonyítékait pedig minden házban olyan féltve őrzik, mintha ereklye volna.

Bizalmat kér Piroska János

Névvel nyilatkozni senki se mer. Még azok sem, akik anyagi helyzetük miatt, vagy közéleti pozíciójuk folytán teljesen függetlenek a polgármesteri hatáskörtől. Az egyik ilyen köztiszteletben álló úr röviden meg is indokolja, hogy miért:

— A városban még mindig az a helyzet, *mintha a „Bomba" szerzőjét ítélte volna el a bíróság és Piroska János kapott volna százszázalékos elégtételt.* Beszélni ezek az emberek csak akkor fognak, — folytatta, — *ha majd Piroska János nem lesz már polgármester.* Hogy ez mikor következik be, azt természetesen mi nem tudhatjuk. Én csak annyit jegyezhetek meg — ebben azonban osztozik velem a tisztviselői kar legnagyobb része és a város földmívelő és iparos polgársága is, — *ha én lennék Piroska János polgármester, mindaddig nem járnék a hivatalomba, sőt a városból is elköltöznék, amig a bíróság jogerős ítéletet nem hoz a „Bomba"-perben* és valótlannak nem jelentené ki Bencsik Zoltán állításait és kitételeit. Jelenlétemmel nem akarnám befolyásolni azt az újabb fegyelmi eljárást, amelyet önként kértem volna a szombati ítélet után magam ellen.

Dr. Piroska János polgármester azonban nem így gondolkozik. Még tegnap rendkívüli közgyűlést hivatott össze péntekre, amelynek programjában szerepel az a pont is: *„szavazzunk bizalmat Piroska János polgármesternek".* Pénteken 10 órakor ül össze a városi képviselőtestület és tíz-tizenkét városatya bizalmat fog szavazni a város első polgárának.

Közben az emberek újra elolvassák a „Bomba" című röpiratot és talán századszor is átfutják a szombati bírói tárgyalásról szóló laptudósításokat, hogy Bencsik Zoltánt a törvényszék ártatlannak találta és várják az újabb rágalmazási perek tárgyalását és azokat a hamistanuzási feljelentéseket, melyeket a polgármester öccsének helyi lapja első oldalas támadásában már többizben bejelentett.

Leszámolunk

Az új városháza épülete körül néma csend honol. A szombati ítélet óta

negyedére csökkent a felek forgalma,

csak azok mennek a városházára, akiknek halaszthatatlanul sürgős dolguk van. De a polgármester, Piroska János, sem érintkezik most már senkivel. Talán kissé előzékenyebb a felekkel, mint azelőtt volt, de nemigen beszél a rágalmazási perről. A felek méginkább nem. A legritkább esetben fogad valakit, a sajtónyilvánosságtól pedig, ahogy a titkára mondja: egyenesen irtózik. Véleményét a dolgokról és a történtekről a helybeli lap, a „Tiszavidék" írja meg. Ez aztán annál inkább. Vasárnapi és keddi számában vezércikkben foglalkozik a szegedi törvényszék szombati ítéletével, még pedig igen különös hangnemben. Hol burkoltan, hol nyiltan azt írja a „Tiszavidék", hogy

a bíróság hamis tanuvallomások alapján hozta meg ítéletét

és a paragrafusok tömegét úgy alkalmazta, hogy a küzdelemből nem Piroska János, hanem Bencsik Zoltán került ki győztesen. *A cikkíró mentségére csupán azt lehet felhozni, hogy a „Tiszavidék" című lap a Piroska-család birtokában van, felelős kiadója a polgármester öccse: Piroska György.* Az egyik vezércikkben még kis fenyegetést is intéz a város polgárságának egy részéhez, akikkel *„még le fognak számolni — akár az életük árán is".*

Csongrádon pedig az ilyen fenyegetést komolyan szokták venni. Nem is olyan régen történt, hogy

a polgármester két ellenfelének lakásába éjszaka belövöldöztek.

A tetteseket azóta sem sikerült elfogni, eltüntek az éjszaka homályában. Akik Bencsik Zoltán mellett tanuskodtak, nem is járnak már egyedül az utcán, — ha besötétedik, — két-három jóbarát kíséri haza az illetőket. Attól a kis csoporttól tartanak, amelynek egy része, még nem is olyan régen, a polgármester környezetébe tartozott, mindaddig, amíg bírói ítéletekkel ki nem mutatták róluk, hogy — még a városban sem lenne helyük. *Az egyiket csak az amnesztia mentette meg a jászberényi ellenforradalom vérbefojtása miatti büntetéstől, a másik pedig rövid egy esztendőt ült a szolnoki ügyészség fogházában.*

— Ilyen emberekkel nem jó kikezdeni, — ezzel hárítják el maguktól a feleletet a csongrádiak, ha valaki a „Bomba" című röpiratról kérdezgeti őket. Vannak olyanok is, üzlettulajdonosok a Fő-utcán és a Fő-téren, akik még egyszerűbben oldják meg a dolgot: röviden azt mondják: — sose hallottunk az egész ügyről.

VICTOR FRANCEN a népszerű szakállas francia hősszerelmes új filmje
ELKÉSETT SZERELEM.
A női főszerepben: SUZY PRYM
BUDAPESTEN EGYEDÜL! HOLLYWOOD FILMSZALON Bethlen-tér 3. T. 14-24-55

CONDOR
LÉGIÓ
CORVIN * SIMPLON

SZINHÁZ • MOZI • MŰVÉSZET

Mindenről beszél a szlovák mozidiktátor, csak magyar filmről nem

Megindul a nemzeti filmgyártás Szlovákiában s célja — propaganda

Német, cseh, olasz és amerikai filmeket hozat Szlovákia

Érdekes beszélgetést folytatott a *„Slovenska Politika“* munkatársa *Csambala* Pállal, a szlovák mozik központi igazgatójával. Ebből a beszélgetésből kiderültek a szlovákiai filmgyártás tervei, amelyek szerint a szlovákiai filmkörök összeköttetést keresnek a külföldi filmhíradók vezetőségével, így a *Magyar Film Irodával* is, hogy kicserélhessék filmanyagukat.

A szlovák nemzeti filmgyártás szerve, a Nastup ezenkívül tervbevette az *önálló szlovák filmek* készítését is. Az első ilyen szlovák nemzeti film Andrej *Zarnov* szlovák költő *„Hazám“* című költeménye alapján készül a Vág völgyében s a Felvidéknek ezt a részét akarja propagálni.

A szlovák filmgyártásnak elsősorban az a célja, hogy megteremtse *a nemzeti és állami gondolat szolgálatában álló filmgyártást* s ebből a célból a közeljövőben megalakul a Szlovák Film Részvénytársaság, amelynek kizárólagos joga lesz a filmbehozatal és a filmkereskedelem terén Szlovákiában. Ilyen központi szervvel kell irányítani a szlovák filmgyártást, mert a fiatal állam egész területén csak 146 mozi van s így — mint Csambala nyilatkozata hangsulyozza — *a szlovák filmgyártás nem engedheti meg magának azt a fényűzést, hogy mulattató filmeket gyártson.* Minden vonalon, így a filmek terén is, *elsősorban a propagandának* kell érvényesülnie.

A filmbehozatal terén Szlovákiában első helyet a *német filmek* kapnak *hogy a kapcsolatok a Németbirodalommal a filmbkultura terén is kiméllyüljenek.* Második helyet a *cseh filmek* kapják Szlovákiában, mert erre *nyelvi szempontból* van szükség. A műsor tarkításáról értékes *olasz filmek* s közvetlenül utánuk *amerikai filmek* fognak gondoskodni.

Amerikából persze csak akkor fognak Szlovákiába filmet hozni, ha Szlovákiának *sikerült leküzdenie a devizanehézségeket.*

Feltünő az igazgató nyilatkozatában az és bizonyára csalódást okoz a szlovákiai magyarság körében, hogy *Csambala a magyar filmgyártás termékeinek behozatalát még csak nem is érinti.* Csak magyar *filmhiradókról* beszél, magyar *játékfilmekről* azonban nem. Pedig „nyelvi szempontból“ a szlovák városokban ugyanolyan, ha nem előkelőbb hely illetné meg a *magyar filmeket*, mint a „nyelvi szempontból“ behozott cseh filmeket.

Hétpecsétes titok

Az orosz származású *Tourjansky* rendezésében, a fenti címmel, új Ufa-filmet mutat be ma az Uránia. Pár sorba sürítve, elmondjuk a film három főjelenetét, mert érdekes ebből megfigyelni, hogy a számtalan sikerrel fémjelzett rendező hogyan építi fel filmjeit és ér el a látszólag legegyszerűbb eszközökkel fulmináns hatást.

Verkonen tábornok, akit katonai kormányzóvá neveztek ki, letörni a felforgató politikusok által szított lázongást, hosszú távollét után hazaérkező feleségének fogadására a pályaudvarra megy. Merényletet követnek el ellene, de a gárdaezred egyik fiatal tisztjének ébersége megmenti a nagyobb bajtól. Bemutatják a tisztet és csodálkozva látja, hogy felesége és a hadnagy régi ismerősök. Meglepődik, mert felesége sohasem beszélt neki a fiatalemberről.

Estély a tábornoknál. Felesége egy alkalmas pillanatban eltünik és amikor keresésére indul a tábornok, az előcsarnokban találja meg, élénk beszélgetésben a *gárdatisztte*l. Nincs és nem is lehet oka a feleségében kételkedni, leplezi tehát meglepetését és nem firtatja, hogy milyen kapcsolata van feleségének a tiszttel.

A hadnagy női látogatót fogad a lakásán. Ugyanakkor híre fut, hogy egy gyanus üzelmeiről hirhedt politikust meggyilkoltak. Nem tudni, ki a tettes, de annyit megállapitottak, hogy előzőleg a gárdaezred egyik tisztje járt nála. A tábornok csak ezrede becsületével törődik, de a gyanuba keveredett hadnagy ártatlansága kiderül. Ám a tábornok — bár rettegve sejti a valót — kénytelen ragaszkodni hozzá, hogy kiderüljön a „hétpecsétes titok“ is: *ki volt a rejtélyes hölgylátogató*, mert csak az tehet tanuságot tisztjének a gyilkosságban való ártatlansága mellett.

Az élére állított helyzetből *Tourjansky* símán, magátólértetődőn bogozza ki a logikus megoldást, amely épp oly meglepetésszerű, mint ahogy szinte minden jelenet új meg új meglepetéssel szolgál. A film megismertet a politikai alvilág néhány jellegzetes figurájával, szolgál sok humorral is, még több izgalmas feszültséggel, de maga az egész több egyszerű filmmesénél: a glóriás fényű katonai becsület apoteózisa.

* **Rasputin (A fekete cár) a Tivoliban és Odeonban.**

MA az ANGOLPARKban

Mezey Mária, Simor Erzsi, Gombaszögi Ella, Könyves Tóth Erzsébet, Rácz Vali, Gervay Marica, Dán Etelka, Ihász Klári, Ajtay Andor, Szakáts Zoltán, Pethes Sándor, Delly Ferenc, Tapolczay Gyula, Kőváry Gyula.

Kezdete 8 órakor.

Szeptember kilencedikén lesz a Nemzeti Színház első idei bemutatója

Szeptember kilencedikére, szombatra tűzte ki a Nemzeti Színház Franz *Schreyvogel* német iró *„A Kreml istene“* című orosz történelmi tárgyú drámájának bemutatóját, az első bemutatót ebben az évadban.

Augusztus tizennegyedike óta folynak a próbák a darabból, felváltva délelőtt és délután, egyelőre a színház háziszínpadán, mert a *Vihar* és az *Ahogy tetszik* szigetszínpadi előkészületei lefoglalták a nagy színpadot. Nemsokára azonban a *Kreml istene* próbái is átköltöznek a nagy színpadra, a két Shakespeare-felújítás ugyanis már teljesen készen áll a szigeti előadásra.

Az orosz tárgyú német darab szerepeit *Timár* József, T. *Mátray* Erzsi, *Füzess* Anna, *Szeleczky* Zita játssza.

Vasárnap érkezik haza Amerikából Rátkai Márton

Rátkai Márton, a kiváló színművész, aki hónapokkal ezelőtt hosszabb vendégjáték-körútra *Amerikába* utazott, *vasárnap érkezik haza Budapestre.* A művész a *„Queen Mary“* angol óceánjáróval érkezett *Cherbourgba*, onnan *Svájcba* utazott, ahol meglátogatta leányát, *Rátkai* Mártát, az ismert dizőzt, aki jelenleg *Svájcban vendégszerepel.*

Rátkai Márton ma sürgönyzött családjának és értesitette, hogy *vasárnap megérkezik Budapestre.*

ÖT SZÍNHÁZI HIR

Holnap dönt a kultuszminiszter a Kamara által előterjesztett stagione-igazgatók listája ügyében. Mihelyt a döntés megvan, a vidéki vándortársulatok megkezdik a szervezkedést és a stagione-rendszer gyakorlati kiépítését.

—

Nyolc órakor kezdődik holnap estétől kezdve a Sziget Szinpad minden előadása. A változást a Szentivánéji álom szünetében megafonon jelentették be a közönségnek. Eddig ugyanis az előadások csak félkilenckor kezdődtek a nyári esti világosságra való tekintettel.

—

Ezen a holnapi estén már a Vihar kerül előadásra a Sziget Szinpadon.

—

Vörösss Sári énekelt tegnap délben a rádióban Rácz Zsiga cigányzenekarának kíséretével. A fiatal dalénekesnőről a tegnapi magyar hangverseny után meg kell állapitani, hogy ő lesz a magyar nóta egyik legjobb interpretálója.

Valószinűleg csak negyvennyolc állandó tagja lesz a Vígszinháznak és a Pesti Szinháznak. A Kamara ugyanis nem ragaszkodik az előírt társulathoz, mert ez igen nagy terheket róna a két szinház gazdasági vezetésére.

Színházak mai műsora

MARGITSZIGETI SZINPAD: Nincs előadás. — MARKUS PARKSZINHÁZ: Bubus (8). — ROYAL: Iglói diákok (½9). — ERZSÉBETVÁROSI: Zimberi-zombori szépasszony (8). — KOMÉDIA: Röhögő olimpiász (½6, 9). — MAGYAR MŰSZINKÖR: Tatárjárás (¾5). Péntektől: Szerencsetánc (¾5, szomb. ¾5, ¾8, vasárnap ½4, 6, 8) — FÉNYES FŐVÁROSI NAGYCIRKUSZ: Egzotikus cirkusz, szines artisták világolimpiásza (4, 8).

SZENT ISTVÁNTÓL HORTHY MIKLÓSIG

aluminium-freskót festett a magyar történelemről ABA-NOVÁK VILMOS

Székesfehérvár, aug. 24.

A város Aba-Novák Vilmos budapesti festőművészt bizta meg azzal a feladattal, hogy a Szent István király bazilikájának helyén épült mauzoleum falait díszitse fel a magyar történelemből vett falfestményekkel. A művész a feladatot Stepán Henrik és Hincz Gyula budapesti, valamint Horváth Géza és Abonyi Béla székesfehérvári festőművészek segitségével végezte el. Három falon csodálatosan dús elevenséggel tárul fel a történelem Szent Istvántól Horthy Miklósig. A képeket a nyers falra alkalmazott füstvékony aluminium lapokra festették, ami mozaikszerű hatást kelt és fénylő alapjával soha nem látott fényhatásokat idéz elő különösen mesterséges megvilágitásban. Az óriási képmezőt a magyar vármegyék címereinek lánca fűzi össze. A képeket az ősszel mutatják be a nyilvánosságnak.

Megkezdték a „Két lány az utcán“ filmverziójának felvételeit

A világkarriert befutott [illegible] rök-szindarab, a „Két lány az utcán“ filmverziójának felvételeit a hét elején megkezdték. Az első jelenetek a Hunnia udvarán felépült négyemeletes „épülő ház“ gerendái és maltertömegei között játszódtak. Körülbelül 500 statiszta hordta a téglát, keverte a habarcsot. A film főszerepeit Tasnády Fekete Mária, Bordy Bella, Vaszary Piroska, Csortos Gyula, Ajtay Andor, Dénes György, Hoykó Ferenc, Köpeczi Boócz Lajos, Földényi László, Rátz Valéria és Ádám Piri játsszák.

A film rendezője Tóth Endre, aki már első filmjével, a „Toprini nász“-szal bebizonyította, hogy a fiatal magyar filmrendező gárda elsőrendü tagja.

Az új magyar film Lévay Béla—Hunnia-produkcióban készül.

„Hubay úr!"

Nem foszthatjuk meg olvasóközönségünket attól, hogy tudomást ne szerezzen a danzigi világpolitikai válság mellett egy hasonlóan nagyjelentőségű feszültségről, amelyről még nem vett ugyan tudomást az egész világ, ez azonban nem von le semmit a jelentőségéből. Ez a feszültség a nemzeti frontosok és Hubay Kálmán nyilasvezér között támadt. Néhány nappal ezelőtt *Palló* Imre, a Magyarság konkurrens nyilaslapjában, a Magyar Ujságban nyílt levelet intézett Hubay Kálmánhoz, azt kérdezve tőle: tett-e ő olyan kijelentést, amely szerint a Nemzeti Frontot a kormány pénzeli? Hubay Kálmán két héttel később azt válaszolta, hogy ő csupán annyit mondott, hogy úgy látszik, *a kormány közelebbállónak érzi magához a Nemzeti Frontot, mint a Hubay-pártot, mert a Nemzeti Frontnak adott lapengedélyt, Hubay Kálmánnak pedig nem.*

Ez a válasz, úgylátszik, végképpen elmérgesítette a helyzetet a Nemzeti Front és Hubay között és a válság ma a Magyar Ujságban egy nagyon goromba cikk formájában robbant ki. Sajnálattal látjuk, hogy Hubay Kálmán a Nemzeti Front számára megszünt „testvér" lenni, egyszerűen csak „Hubay úr" lett. *„Fejlett technikával beállított aljas gyanusitás. Válasz Hubay úrnak"* címen felel a Magyar Ujság Hubay válaszára s ugyancsak megmondogatja a véleményét a nyilasvezérnek. Azzal vádolja Hubay Kálmánt, hogy gyanusít, mégpedig fejlett technikával. „Ezt a fejlett technikát, — olvassuk a cikkben, — könnyű volt Hubay úrnak eltanulni, hiszen zsidó lap hasábjain támadta a fajvédelmi intézkedéseket és kormánylap főszerkesztőjeként dicsérte évekig a kormányt. Ma Hubay úr szélsőjobboldali, de módszerei a régiek. Hubay úr! A kormányhoz minden józaneszű magyar ember szerint, Ön áll közelebb, aki másfél évvel ezelőtt még a kormánylapot szerkesztette, akit egy kormánylap fizetett csekély havi kétezer pengővel."

A Magyar Ujság szerint Hubay a kormánypárti lap kényelmes székéből figyelte a szélsőjobboldalt és csak akkor tűzte ki a nyilaskeresztet, mikor látta „a győzelem pirkadását". Ezután azzal vádolja, hogy Hubay súlyosan vétett a szélsőjobboldal egysége és tekintélye ellen, amikor gyanusításával kikényszeritette, hogy ország-világ előtt foglalkozzék a nemzetifrontos lap ezzel az esettel.

„Nem baj, Hubay úr! — fejezi be a cikk, — *a Nemzeti Frontnak is volt kormánypárti lapszerkesztő tagja, de a Nemzeti Front már megszabadult tőle. Öntől is meg fog szabadulni az a nyilaskereszttes tömeg, mely a vezéréhez hű.*"

Millen idők... Millen idők... Még néhány perc és Hubay szintén zsidóbérenc lesz.

A CSONGRÁDI HELYZET

Egy felbolygatott város élete a felmentő ítélet után

Csongrád, aug. 24.

(A 8 Órai Ujság kiküldött munkatársától)

Dr. *Piroska* János, Csongrád megyei város polgármestere 27.000 lakos zsebére működik közre az új villanyszerződés megkötésében, intervenciójára az adóhivatalnál szabálytalanságokat követnek el, különösen a polgármester ellenfeleivel szemben. *Dr. Piroska János működését gőg, dölyf és terror jellemzi, Csókássy* Ferenc városi főmérnököt a munkások előtt megszégyenítette, vigyázzba állította, fegyelmi ügyével kapcsolatban a kiküldött vármegyei biztost, *Mátéffy* Benjámint működésében megakadályozta. *Csókássyt pedig valótlan vallomásra akarta birni, Katona* Imre csongrádi főállatorvost a Tisza hídján jogtalan vámkövetelléssel támadta meg, *Szedlacsek* István csongrádi apátplébánost többször rendreutasította és szómegvonással megszégyenítette, ellenfeleit — amint azt többször hirdette — eltiporja és mint a bélpoklosokat, kiközösíti, *a városi munkáknál saját híveit alkalmazza, akik között számos büntetett előéletű és kommunista ember volt, Piroska* János polgármesternek ocsmány nőügye volt.

Ezeket írta *Bencsik* Zoltán, a csongrádi villanytelep volt igazgatója a város polgármesteréről az 1936-ban kiadott „Bomba" című röpiratában, Bencsik Zoltánt a szegedi törvényszék szombaton

felmentette a rágalmazás vádja alól

és az ítélet indokolásában megállapította, hogy Bencsik Zoltán bebizonyította, hogy röpiratában annakidején *igazat írt.* A bizonyítási eljárás során jelesen vizsgázott Bencsik Zoltán: a közel két félmázsa perirat arról beszél, hogy Bencsik állításai megfelelnek a valóságnak — legalábbis az első bírói ítélet szerint.

Az olvasót joggal érdekelheti ezek után: milyen hangulat uralkodik ebben a városban, mi a helyzet a polgármester és a polgárság között, társadalmilag miként „fekszik" a polgármester, kik a barátai, kik az ellenfelei, hogyan vélekednek az ügyről a város köztisztviselői, mit mond az intelligencia és az egyszerű polgárság.

A város hangulata — nyárvégi alföldi forróságban láttuk — semmiben sem különbözik a többi városétól. Legalább is külsőleg nem. A szépen rendezett, tisztán tartott parkokban alig páran sétálgatnak. Leginkább idősebb urak, akik

azonnal abbahagyják a beszélgetést, ha valaki feléjük közeledik.

Kisebb embertömeg csak a piac tájékán lézeng. Néhány szekér áll egymás mellett, szilvát, almát, körtét hoztak fel a gazdák a piacra. Szomorúan állapítják meg — nekik ez az egyetlen problémájuk — *Csongrádra beköszöntött a legújabb krach, az alma- és szilvakrach.* A remek nyári piros alma kilóját *2 fillérért kínálják,* a szilvát pedig nem lehet eladni. Egyedül öklömnyi körték találnak vevőre: *10 fillért adnak kilójáért.* Termés pedig van bőven, olyan, mint évtizedek óta nem volt.

— És maguknak nem küldte meg 1936-ban Bencsik Zoltán a röpiratot?

— Lehet kérem, de akkor nem voltunk itthon, a cselédlány, vagy a kisgyerek vette át.

Csak mikor senki sincs a közelben és előbb gondosan körülnéznek, akkor mernek beszélni. Nem felelnek, hanem mindjárt kérdeznek: Mondja kérem, mi lesz már Csongrádon,

mikor lesz itt béke és olyan nyugalom, mint a többi városokban?

Aztán halkan elkezdik mondani a Piroska-család történetét és a mostani polgármester csongrádi karrierjét. Rendszerint *1922-nél* kezdik, amikor *Piroska János főhadnagyot egy becsületügy miatt megfosztották tiszti rangjától* és a szombati főtárgyalásnál végzik, amikor Bencsik Zoltánt felmentette a bíróság a rágalmazás vádja alól. Kivülről tudják a „Bombá"-nak minden adatát, minden állítását. A „Közérdek" című hetilap fotokópiás bizonyítékait pedig minden házban olyan féltve őrzik, mintha ereklye volna.

Bizalmat kér Piroska János

Névvel nyilatkozni senki se mer. Még azok sem, akik anyagi helyzetük miatt, vagy közéleti pozíciójuk folytán teljesen függetlenek a polgármesteri hatáskörtől. Az egyik ilyen köztiszteletben álló úr röviden meg is indokolja, hogy miért:

— A városban még mindig az a helyzet, *mintha a „Bomba" szerzőjét ítélte volna el a bíróság és Piroska János kapott volna százszázalékos elégtételt.* Beszélni ezek az emberek csak akkor fognak, — folytatta, — *ha majd Piroska János nem lesz már polgármester.* Hogy ez mikor következik be, azt természetesen mi nem tudhatjuk. Én csak annyit jegyezhetek meg — ebben azonban osztozik velem a tisztviselői kar legnagyobb része és a város földmívelő és iparos polgársága is, — *ha én lennék Piroska János polgármester, mindaddig nem járnék a hivatalomba, sőt a városból is elköltöznék, amig a bíróság jogerős ítéletet nem hoz a „Bomba"-perben* és valótlannak nem jelentené ki Bencsik Zoltán állításait és kitételeit. Jelenlétemmel nem akarnám befolyásolni azt az újabb fegyelmi eljárást, amelyet önként kértem volna a szombati ítélet után magam ellen.

Dr. Piroska János polgármester azonban nem így gondolkozik. Még tegnap rendkívüli közgyűlést hivatott össze péntekre, amelynek programjában szerepel az a pont is: *„szavazzunk bizalmat Piroska János polgármesternek".* Pénteken 10 órakor ül össze a városi képviselőtestület és tíz-tizenkét városatya bizalmat fog szavazni a város első polgárának.

Közben az emberek újra elolvassák a „Bomba" című röpiratot és talán századszor is átfutják a szombati bírói tárgyalásról szóló laptudósításokat, hogy Bencsik Zoltánt a törvényszék ártatlannak találta és várják az újabb rágalmazási perek tárgyalását és azokat a hamistanuzási feljelentéseket, melyeket a polgármester öccsének helyi lapja első oldalas támadásában már többizben bejelentett.

Leszámolunk

Az új városháza épülete körül néma csend honol. A szombati ítélet óta

negyedére csökkent a felek forgalma,

csak azok mennek a városházára, akiknek halaszthatatlanul sürgős dolguk van. De a polgármester, Piroska János, sem érintkezik most már senkivel. Talán kissé előzékenyebb a felekkel, mint azelőtt volt, de nemigen beszél a rágalmazási perről. A felek méginkább nem. A legritkább esetben fogad valakit, a sajtónyilvánosságtól pedig, ahogy a titkára mondja: egyenesen irtózik. Véleményét a dolgokról és a történtekről a helybeli lap, a „Tiszavidék" írja meg. Ez aztán annál inkább. Vasárnapi és keddi számában vezércikkben foglalkozik a szegedi törvényszék szombati ítéletével, még pedig igen különös hangnemben. Hol burkoltan, hol nyiltan azt írja a „Tiszavidék", hogy

a bíróság hamis tanuvallomások alapján hozta meg ítéletét

és a paragrafusok tömegét úgy alkalmazta, hogy a küzdelemből nem Piroska János, hanem Bencsik Zoltán került ki győztesen. *A cikkíró mentségére csupán azt lehet felhozni, hogy a „Tiszavidék" című lap a Piroska-család birtokában van, felelős kiadója a polgármester öccse: Piroska György.* Az egyik vezércikkben még kis fenyegetést is intéz a város polgárságának egy részéhez, akikkel *„még le fognak számolni — akár az életük árán is".*

Csongrádon pedig az ilyen fenyegetést komolyan szokták venni. Nem is olyan régen történt, hogy

a polgármester két ellenfelének lakásába éjszaka belövöldöztek.

A tetteseket azóta sem sikerült elfogni, eltüntek az éjszaka homályában. Akik Bencsik Zoltán mellett tanuskodtak, nem is járnak már egyedül az utcán, — ha besötétedik, — két-három jóbarát kíséri haza az illetőket. Attól a kis csoporttól tartanak, amelynek egy része, még nem is olyan régen, a polgármester környezetébe tartozott, mindaddig, amíg bírói ítéletekkel ki nem mutatták róluk, hogy — még a városban sem lenne helyük. *Az egyiket csak az amnesztia mentette meg a jászberényi ellenforradalom vérbefojtása miatti büntetéstől, a másik pedig rövid egy esztendőt ült a szolnoki ügyészség fogházában.*

— Ilyen emberekkel nem jó kikezdeni, — ezzel hárítják el maguktól a feleletet a csongrádiak, ha valaki a „Bomba" című röpiratról kérdezgeti őket. Vannak olyanok is, üzlettulajdonosok a Fő-utcán és a Fő-téren, akik még egyszerűbben oldják meg a dolgot: röviden azt mondják: — sose hallottunk az egész ügyről.

VICTOR FRANCEN a népszerű szakállas francia hősszerelmes új filmje
ELKÉSETT SZERELEM.
A női főszerepben: SUZY PRYM
BUDAPESTEN EGYEDÜLI! HOLLYWOOD FILMSZALON Bethlen-tér 3. T. 14-24-55

CONDOR
LÉGIÓ
CORVIN * SIMPLON

PITUK JÓZSEF

Harmonia coelestis

Pituk József vallásos festészete

Az 1970-es évek végén a katolikus egyház úgy döntött, hogy a Szent István-bazilika Szent Jobbot őrző kápolnájának a háborúban elpusztult, hat színes ablakát a hívek adományaiból újrakészítteti. A hat Árpád-házi szentet ábrázoló alkotás megtervezésével és kivitelezésével* Pituk Józsefet *bízták meg.

Pituk József Viktorián (1906–1991) nevével, művészetével érdemtelenül ritkán találkozhatunk. Alakja nincs a köztudatban. Pedig, ha a megismerés szándékával, alaposabban közelítünk sokoldalú művészegyéniségéhez, akkor egy gazdag alkotói pálya rajzolódik ki.

A selmecbányai születésű művész – aki csak az 1960-as években, felesége kívánságára vette fel második keresztnévként a Viktorián nevet – az 1930-as években *Glatz Oszkár* növendékeként indult. A természetelvű festészet útját járta. Ebben a felfogásban vallott környezetéről tájképekben, életképekben, rézkarcokban, nagyszerű portrékban és filozofikusan elmélkedő, olykor groteszk hangütésű grafikáin. Számára a képzőművészet határtalan egész volt, mondjuk úgy: műfajhatárok nélküli egész. Festőként és grafikusként is szuverén alkotó. Monumentális templomi üvegfestészetével pedig kiemelt helyet foglal el művészettörténetünkben.

Az életmű ismeretében elmondható, hogy kerülte a tünékeny stílusirányzatokat, megtagadta a pártos realizmust, elutasította az esztétikai nihilizmust, és nem hódolt az absztrakciónak. Akár olajat, akár temperát, akvarellt, gouache-t használt, művein impresszív hangulatok varázsa jelenik meg: a fényözönbe foglalt, a napi gondokon felülemelkedő derű. Elsőrendű kolorista volt, aki a színekben rejlő fényhatásokat szuggesztív erővel használta ki. Festészete: színekből születő fénypoézis.

Pituk József keresztény gondolkodású, mélyen istenhívő ember volt. Életének ez éppúgy természetes része, mint a művészet: a szépség és az igazság keresése.

A belülről táplálkozó késztetéssel, vagyis azzal, amit úgy neveznék, hogy „eleve átélés" – ezzel merült el a természet- és emberábrázolásban. Ugyanakkor festményei a látványban rejlő valórt és a levegő mozgás-szféráit kutatják, közeledve ezáltal a természettudományos vizsgálódáshoz. Képei frissek, lélegeznek és lüktetnek.

Mindennek az optikai hatásnak jelentősége leginkább üvegfestő művészetében teljesedett ki.

A túlzás nélkül örökérvényűnek mondható alkotásait azonban szinte egyáltalán nem engedte kiállítani a korabeli politika. Tehát csak a mindennapok széles tömegei láthatták őket, s láthatják ma is. Hiszen a templomba bárki, bármikor beléphet.

Ezt a szempontot különösképpen fontosnak tarthatjuk, hiszen a templomainkban látható szakrális művészet ősidők óta, így ma is a legnemesebb értelemben vett „népnevelés" – amennyiben az ábrázolás valóban átgondolt és színvonalas.

Ablakairól azonban később beszélek, előbb néhány szót munkásságának más területeiről.

Rajzművészete merőben más világot kutat és jár be. Rajzain és rézkarcain a filozofikus hajlamú, erős intellektussal megáldott mester nyilatkozik meg, aki korai, szociális tematika iránti érdeklődése után mind gyakrabban fordult a magyar és a világirodalom egy-egy remekéhez, mint forráshoz.

Hétköznapi csoda (olajfestmény)

Grafikáin – az egyetemes érvényű kérdések felvetésén túl – életünk belső fonákságai, visszásságai, ellentmondásai foglalkoztatták. Ilyenkor a groteszk gunyorosságot alkalmazta, mint leghatásosabb kifejezési módot. A grafikus Pituk meri felidézni az ártó szellemeket, mer szemébe nézni az emlékeiből színre lépő farizeusoknak, utat enged a lélek mélyéből feltörő indulatoknak.

Apokalipszis-sorozata erkölcsi intelem, lapjai az ember javulására késztetnek – az emberi önzés és gyarlóság mindennapi jelenléte ugyanis felidézi benne a Jelenések könyvének látomásait.

Grafikai munkásságában sokféle eljárást és módszert alkalmazott, tusrajzot, rézkarcot, litográfiát és másokat. Kiváló rajzkészsége remekművek illusztrálása közben bontakozott ki úgy szakmailag, mint tartalmilag. A prófétáik, az evangélisták, *Homérosz, Dante, Cervantes* révén mond véleményt az ember történelmi sorsának fordulatairól – azokról a felmagasztaló konzekvenciákról, amelyekkel a tudomány, a képzelet, a megérzés hőseinek, vértanúinak áldozatkészsége, elszánt hűsége és hite jár.

Pituk alkotásai mindezt meggyőzően közvetítik – ezért érthetőek és hitelesek: tulajdonképpen egész képzőművészeti munkásságát átszövi a megélt istenhit.

Festészetében leggyakrabban Jézus életének epizódjait örökítette meg. Életében számos külföldi tárlata volt, mintegy ötven kiállítást rendeztek műveiből Hollandiában, Ausztriában, Finnországban, Olaszországban. Sikert sikerre halmozott, kitüntetéseket hozott haza. 1975-ben Milánóban kapott nagydíjat – itthon pedig csak a buta és konok hallgatást.

Az 1940-es évekből származó munkái egy tradicionálisabb, a római iskolát idéző felfogást mutatnak. Ám itt is földereng a művészetére jellemző, szinte derűs hit.

A művészben az 1960-as évekre megérlelődik egy (többféle technikával készített) sorozat terve, amely szemléletében, a téma képi megjelenítésében újat hoz: Jézus halandóként áll előttünk, közöttünk jár-kel, időnként megáll és elbeszélget az emberekkel. Kíváncsi a véleményükre, mindennapi gondjaikra és örömeikre. Hallatlan közvetlenséggel „diskurál" az arra kerekező biciklistákkal, egyáltalán, a XX. századi modern fiatalokkal.

Szemet gyönyörködtető, „pitukos" színkavalkádban jelennek meg a figurák, tehát a hétköznapi emberek, hogy meghallgassák a tapasztaltabb tanácsait, véleményét. Hiszen valójában azt hihetik, hogy ő talán csak egy messziről jött, ám meggyőző ember…

Hogy valóban ez a művész szándéka, hogy mennyire a hit magasztosságának, fölkentségének humanizálása vezette, azt például egy címadása is jelzi.

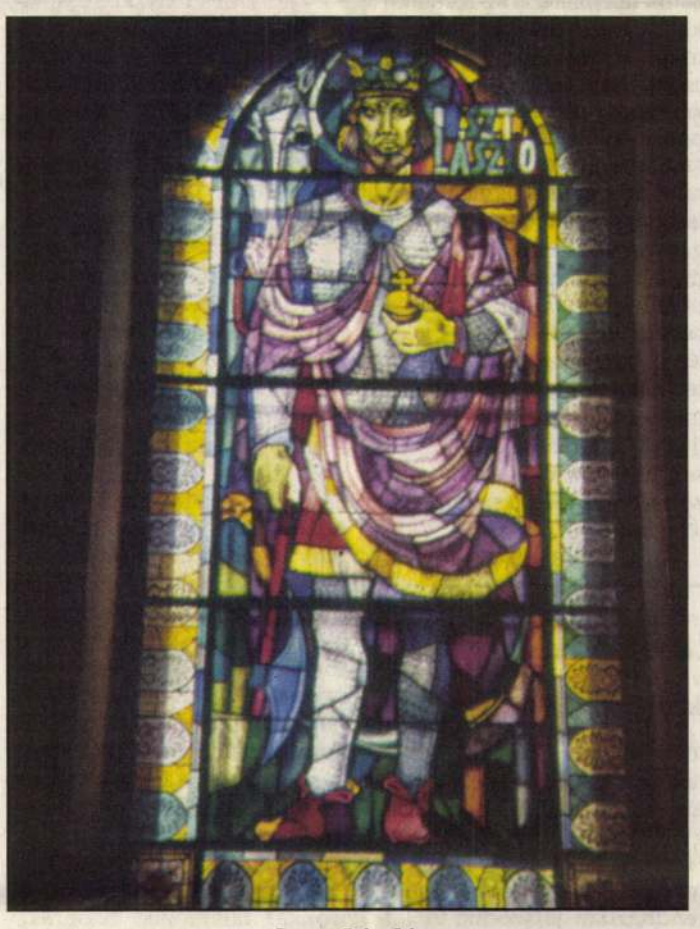

Szent László
(üvegablak, Szent István-bazilika, Szent Jobb-kápolna)

Egyik képe, egy akvarellváltozat a *Szent János prédikál* címet viseli. Az olajváltozatban viszont ez a cím már így hangzik: *Hétköznapi csoda.* Munkáiból közvetlenség, emberszeretet árad. Valójában az *evangelion* eredeti jelentését adja át nekünk: Örömhír. Ha ezt nap mint nap megértjük és megéljük – sugallja nekünk Pituk József – akkor az Örömhír a miénk.

Ezzel együtt mesélőkedvét is fölfedezhetjük a műveken. Nem véletlen, hogy a *Ludas Matyit*, a *Háry Jánost* és számos népmesénket illusztrálta: hiszen végtelen, nagy mese galmasságot áraszt, a kép ritmusához tartozik és ezzel fokozza a feszültséget.

Pituk József Viktorián művészeti erényei, életszeretete és színharmóniáinak gazdagsága teljes ragyogásában a templomok számára álmodott és megvalósított üvegfestményeiből árad. Örömteli, derűs hite a szépség és örökkévalóság párosában csendül ki legtisztábban.

Lényeges optikai tudnivalók ismeretében tervezi és valósítja meg a monumentális műveket. Ezek alapvető lényege, hogy a világító szín erősebb hatást gyakorol szemünkre, mint a festőalapra hordott festékről visszavert fény. Az anyagában színezett üveg ugyanis a fényt festi meg, látóidegeinkre ez hat. Ez lényeges momentum.

Jézus fiatalokkal (akvarell)

Magyarország igen sok templomában lelhető fel Pituk által tervezett üvegablak. Igen alapos és átgondolt munkálatok előzték meg a végleges megoldást. Ezt sok, kisméretű színterve, kompozíciós terve, illetve természetes nagyságú kartonja és szénrajza tanúsítja. Ezzel azonban számára a munka nem ért véget. Az ablakok készítése idején reggeltől estig a műhelyben tartózkodott, ott rendelkezett, irányított: az égetéstől kezdve a formára vágáson át az ólmozásig mindenen rajta tartotta a szemét. A rajz és plasztika saját kezéből került ki, s a színes üvegeket saját ízlése szerint, ő maga válogatta.

1942-től 1985-ig egyházi megrendelésre majdnem évente születtek nagylélegzetű alkotásai. A budapesti Örökimádás-templom apszisában öt ablaka valósult meg 1957–1960 között. A festészeti-ikonográfiai programot ebben az esetben is a Biblia inspirálta. Pituk vérbeli, modern művészként, a magyar középkor felvidéki mestereinek áhítatával és kifejezőerejével alkotott. A templom nagyméretű, színpompás ablakai szépen bizonyítják, hogy milyen színvonalon tudta a lelkében élő hitképet az anyag sajátosságai szerint megvalósítani. Messzemenőkig kihasználta a színes üveg látásunkra gyakorolt hatását, amelybe lírát, érzést, eleven lüktetést vitt. Palettájának változatos színeivel a bibliai témákból az üvegen apoteózist varázsolt.

A kaposvári Szent Kereszt-templom tizenhat üvegkompozíciója a Donner nevű városrész Szent Kereszt-templomában formájában is változatos – hiszen a tizenhatból öt darab kerek. A művészi mestermunkán túl ismét alkotójuk mesélőkedvét élvezhetik a hívők. Mindezek a humánus derűvel átitatott képek a jelenkor emberéhez szólnak. Szemléletében a reneszánsz eszményét véljük fölfedezni. Együttérző szeretettel kíséri hőseit a különféle helyszínekre.

Érzékeny megfigyelőképességgel mutat be különböző jellemeket. Sokalakos jeleneteinek minden szereplője egy-egy önálló jellemrajz.

Talán inkább ismert a budapesti Szent István-bazilika Szent Jobb-kápolnájának üvegdíszítése az 1978–1980 közötti évekből. Szent Istvánt, Boldog Gizellát, Szent Imrét, Szent Erzsébetet, Szent Lászlót és Szent Margitot tehát a hely aurájának megfelelő szellemi-lelki, képi egységként fogta fel.

A nagyméretű (3.5 x 1.6 méteres) ablakok a külső fény hatására szikráznak, szinte valóban emberfölötti tartalmat sugároznak. Ezt a hatást a műegyüttes a pátosz legcsekélyebb jele nélkül éri el. Az alakok tartalmának megfogalmazása is emberfölötti, hiszen nem csupán méretük hat a szemlélőre: belülről fakadó lélekrajzuk növeli felmagasztosult nagyságukat. A színes ablakok így mozgalmassá, és valóban monumentálissá válnak. A felületeket a művész sok olyan motívummal gazdagította, amelyek szinte vibrálóan elevenné teszik őket.

Pituk József Viktorián vallásos ábrázolásai – minden általa művelt technikában, legfőképpen azonban üvegfestészetében – teljes mértékben rászolgálnak arra, hogy a közkeletű, keresztény fogalommal jelöljük: mennyei harmónia ez, harmonia coelestis. Talán megérdemelné, hogy a Szent Jobb-kápolnában egy kis tábla jelezze az üvegablakok alkotójának nevét.

A Jelenések könyvének átadása (grafika)

Benedek Katalin

(A szöveg az I. Országos Kortárs Keresztény Művészeti Konferencián, 2005. június 4-én Kecskeméten elhangzott előadás szerkesztett változata.)

Az oldalt szerkesztette: Gábor Adrienn Angéla

PALETTA

Az Eucharisztia tiszteletének emlékei Esztergomban címmel nyílt kiállítás a Főszékesegyházi Kincstár kiállítótermében, az esztergomi Keresztény Múzeum és Kincstár anyagából. A liturgikus tárgyakat augusztus végéig, naponta 9 és 17 óra között lehet megtekinteni.

Gyulay Endre szeged–csanádi megyés püspök 75. születésnapja alkalmából rendeztek kiállítást a Móra Ferenc Múzeumban. Az *Egy püspöki szolgálat emlékei* címre keresztelt tárlat szeptember 30-áig tekinthető meg Szegeden.

Június 21-én rendezik meg a Zene Ünnepét a fővárosban. A gazdag könnyű- és komolyzenei kínálat gyöngyszeme *Sebestyén Márta* és a Muzsikás együttes koncertje a Margit-szigeti Rózsakertben.

A pusztaszabolcsi római katolikus templom barokk orgonáján június 25-én, szombaton *Sirák Péter* klasszikus orgonaműveket játszik. A belépés díjtalan, adományokat – köszönettel – elfogadnak.

A zirci bazilika hangversenysorozatának következő alkalmán, június 26-án, vasárnap délután négy órakor *Pál Diána* orgonaművész lép fel.

Június 26-áig tekinthető meg a nagy francia író, *Jules Verne* halálának századik évfordulójára rendezett kiállítás a Művészetek Palotájában. A látványos tárlaton az író által megálmodott szerkezeteket állították ki, de feltűnnek az évtizedes diafilmek és a régi képregények felnagyított rajzai is, amelyeket magángyűjtők ajánlottak fel a kiállítás számára. A kuriózumnak számító tárlat ingyenesen látogatható délelőtt 10 órától az előadások végéig, általában 22 óráig.

A Molnár-C. Pál Baráti Kör kollektív kiállítását (címe: *A nap szerelmesei* – válogatás száz év festészeti és zenei remekeiből) június 21-én 17 órakor nyitják meg a Volksbank Rt. galériájában (Budapest XII., Istenhegyi út 40/A), közreműködik a Benyus Testvérek Kamaraegyüttese. A kiállítás 2005. szeptember 8-ig tekinthető meg.

Csángó múlt, jelen és jövő címmel nyílik fotókiállítás a KDNP fővárosi szervezete és az Info 13 Egyesület rendezésében június 13-án, 17 órakor a KDNP Budapest, XIII. Gömb u. 7. alatti helyiségében. A kiállítás június 14. és 29. között naponta 15 és 19 óra között látogatható.

A százötven éve elhunyt klasszicista építész, *Pollack Mihály* életműve előtt tisztelgő kiállítás nyílt a Budapesti Történeti Múzeum Metszettárában. Az általa tervezett épületek túlnyomó része mindmáig áll, s legjelentősebb műemlékeink közé tartoznak. A most bemutatott épületterveit féltve őrzik a levéltárak, azokat eddig még nem tárták a nagyközönség elé. Az emlékkiállítás augusztus végéig várja a látogatókat.

Sajtóhírek festészeti értelmezésétől az Örömhírig

Karátson Gábor hetvenéves

Karátson Gábor festőművész, író és műfordító – hetvenedik születésnapja alkalmából – az eddigi életművét bemutató tárlattal adott áttekintést Munkácsy- és József Attila-díjjal is elismert alkotói tevékenységéről. A protestáns hit örökségéből és a kínai filozófia tanulmányozásából egyaránt táplálkozó művészi pálya a teremtett valóság alázatos tiszteletét, a létnek a Teremtő akarata szerinti értelmezését tükrözi minden megnyilatkozásában.

Már az 1970-es évek elején könyvei jelentek meg *Miért fest az ember?*, valamint *A festés mestersége* címmel, amelyek valójában festészeti tevékenységének programját is jelentik. Érdemes rápillantanunk néhány mérföldkőre, amelyek a talentumokkal gazdagon megáldott egyéniség, Karátson Gábor művészi útjának irányát jelölik.

Az 1960-as évek végéről származó bibliai ihletésű képein (*A tizenkét éves Jézus a templomban, a doktorok között; Mint miközülünk egy*) a képmezőt kitöltő figurák csoportjai és a dús táji motívumok alatt – mint a kompozíció lényeges eleme – saját kézírásával szerepel a mű címe is. *A muhi csata* című, 1971–1973 között készült történelmi festményen a képcím mellett a Bibliából és irodalmi művekből vett gondolatok is megjelennek kézírásával. A hetvenes évek végétől két évtizeden át középkori mozaikok vagy reneszánsz freskók modorában sajtófotók ihletésére festette táblaképeit Karátson Gábor. A kompozíciók alsó vagy felső szélén kézírással mindig megjelölte az ihlető forrást: melyik sajtótermék melyik számában található az eredeti képes híranyag. A sport vagy a politikai élet eseményeit festésmódjukkal már megtörténtükkor kiemelte pillanatnyiságukból, esetlegességükből. Az alkotó szavaival: „A kozmikus folyamatok elvont nyelvére fordítva le túlságosan is szenvedélyes emberi ügyeinket." A sajtóhírek pillanatnyi aktualitásában, történelmi idő és földrajzi hely szerinti megragadhatóságában megtalált Örökérvényű sokszor Golgotavagy Pieta-szerű kompozíciókba rendezi a festményeken megjelenített szereplőket. Még az újságképek ihlette művek között találni azokat, amelyek VI. Pál pápa különböző közéleti szerepléseihez kapcsolódnak, vagy ezeket jelképesen értelmezik (*VI. Pál szembeszáll a viharral*).

A valóság megközelítésének, illetve értelmezésének Karátson Gábor által megélt folyamatában a sajtóhírek festészeti feldolgozását követő állomás az evangéliumok Örömhírét értelmező akvarelleké.

Ezek a sorozatok nem kötődnek a velük kapcsolatban évszázadok során kialakult ikonográfiai hagyományokhoz, mert az alkotónak a Biblia megértésére irányuló személyes törekvéséből születtek. Különös jellegzetességük azonban, hogy az egyes képek, de bizonyos értelemben a sorozatok felépítése is az archaikus kínai írásjegyek felépítésével rokon – azokkal az ősi jósló csontokon található írásjegyekkel, amelyek valóságos kis képek. A budapesti Képzőművészeti, valamint az Eötvös Loránd Tudományegyetemen ma is kínai filozófiát és annak nyugati párhuzamait tanító festőművész a bibliai akvarellek képi felfogásával, ábrázolásmódjával a teremtő Isten igei jelenlétének egyik megkülönböztetett állapotára hívja fel a figyelmet – Lukács és János evangéliuma, a Teremtés és a Jelenések könyve szövegében hordozott Örömhír festészeti megjelenítésével.

Bakonyvári M. Ágnes

Az Úr katonái

Dráma a jezsuitákról Szegeden

Ritka esemény, hogy színpadi mű szembesítse a közönséget a hit kérdéseivel. Az elmúlt évtizedekben, néhány zenés darabtól eltekintve nem is volt példa ilyesmire. Annak is tíz éve már, hogy *Emmet Lavery: Az Úr katonái* című darabját bemutatták a Várszínházban. Az előadás akkori létrehozói, változatlan szereposztással, *Szélyes Imre* rendezésében most Szegeden viszik színre a jezsuita drámát. A darabot június 26. és június 29. között esténként, kilenc órai kezdettel tekinthetik meg az érdeklődők az Anna Fürdő udvarán.

Beszélni kell, akár az irodalom, a színház műfajai lehetőségeit is kihasználva mindazokról a kérdésekről, amelyek a hétköznapi papi, szerzetesi életben fölmerülnek – mondotta a tíz évvel ezelőtti előadás jezsuita tanácsadója, *Vértesaljai László*. Ma sincs ez másképp: jó, ha nemcsak a pásztor vigyáz a nyájra, a nyáj is segíti pásztorát. A múlt század harmincas éveinek Angliájában keletkezett mű – amelyet 1935-ben a Magyar Színház is bemutatott, *Hevesi Sándor* fordításában és rendezésében – egy jezsuita rendházban játszódik. A látszólag eseménytelen hétköznapok díszletében igazi drámai bontakozik ki, az egységesítő rendi viselet mögül előtűnnek az egyéni arcok, felszínre kerülnek a vágyak, érzelmek. Terem-e gyümölcsöt a lemondás, a rendnek adott élet áldozata, kötelez-e a fogadalom, ha a rend már nem ugyanaz, aminek egykor látszott? Csoda-e egy váratlan gyógyulás, s tartozhat-e a rendhez az, aki úgy tartja: a csodában hívők tévedés áldozatai?

Három szerzetes kétkedése, háborgó lelke és megnyugvása a cselekménye ennek a különös, ritkán látott színműnek, amelynek végén egy béna kisfiú képében tűnik fel a remény.

- szikora -

Álom és valóság összeér

A gólyakalifa ősbemutatója az Operaházban

Ismét magyar mű ősbemutatójára került sor az Andrássy úti palotában.* Gyöngyösi Levente *A gólyakalifa című operája a millenniumi operapályázaton* Bozay Attila *Az öt utolsó szín című műve után a második helyen végzett. Szövegét* Babits Mihály *regényéből* Balla Zsófia *írta. A művet szcenírozott-koncertszerű formában 2001-ben már előadták a Millenáris Teátrumban, a karmester akkor is, most is* Vashegyi György *volt.

A történet egy skizofrén ember szenvedéseiről szól. Tábory Elemér éjjelente azt álmodja, hogy van egy alantasabb „én"-je, egy asztalosinas személyében. A két „én" folyamatosan váltogatja egymást, történetük párhuzamosan fut. Amikor Elemér elalszik, Inassá válik, majd az Inas álmodja magát Tábory Elemérré. A regényben Elemér és az Inas megkérdőjelezhetetlenül egy személy, az operában azonban két énekes játssza, emiatt jobban elkülönül a két figura, s nem válik egyértelművé, hogy ez egy ember tragédiája. Be kell azonban látnunk, hogy a két szereplővel való megjelenítésnek technikai okai is vannak. Egyrészt nem lehet egy énekes két felvonáson keresztül folyamatosan színpadon, másrészt pedig a gyors jelenetváltások alatt képtelenség kosztümöt és maszkot cserélve egy polgári úrifiúból proletár inassá válni. A rendező, *Harangi Mária* ötletesen használja ki a két énekes adta lehetőségeket. Hatásos jelenet, amikor Elemér a tükör előtt állva az Inas vad vonásait látja, s a Sylviánál lejátszódó ágyjelenetben is jól kiaknázza a két személy jelenlétét.

A cím *Wilhelm Hauff A gólyakalifa* című elbeszéléséből ered, amely a bagdadi kalifáról és a nagyvezírről szól, akik varázspor és varázsszó segítségével gólyává változnak, de elfelejtik a visszaváltozáshoz szükséges szót, s így gólyák maradnak. A történet egy bábjátékos előadásában hangzik el az operában, s a cselekménnyel kapcsolatban szimbolikus jelentéssel bír. Ahogyan a gólyává változott kalifa is tudja, hogy ő egy másik világhoz tartozik, s oda nem tud visszatérni, úgy a történetet hallva Elemér és az Inas magára ismer, hisz a tudatukban van egy másik „én"-jük, amelytől nem tudnak szabadulni. Az opera cselekménye nagy vonalakban követi a regényét. Elemér megismerkedik egy kurtizánnal, Sylviával, majd álmai elől menekülve, Velencében beleszeret Etelkába. Eközben álmaiban Inasként tovább sanyargatja a Mester, lopásra kényszerül. A vége természetesen tragédia, s itt álom és valóság összeér. Elemér Etelka tanácsára álmában le akarja lőni másik „én"-jét, eközben az álombéli Inas szintén arra készül, hogy megölje Elemért. Már nem bírják egymás kísértését, lövés dördül, s mindkettő holtan esik összse…

A mű zenéje eklektikus: a klasszikus operai szerkezetbe beépülnek keleties dallamok, két chanson, egy briliáns, haláltánc jellegű tangó, egy melodikus olasz dal. A zene hihetetlenül kifejező, magával ragadó, elemien drámai, s ami a legfontosabb, az első ütemtől az utolsóig élvezhető, igazi zene.

A szereposztásban számos fiatal tehetség helyet kapott, kiemelendő a Tábory Elemért alakító *Sólyom-Nagy Máté*, illetve az Inasként fellépő *Réti Attila*. A két, Sylviát alakító énekesnő közül *Szolnoki Apollónia* alkatához mindenképpen jobban illik e figura, de alakítása hangilag hagy kívánni valót maga után. Második szereposztásbeli párja, *Bakos Kornélia* sem tökéletes, de mindenképpen hallgathatóbb ebben a szerepben. A Kikiáltó prózai szerepében először lépett fel opera-előadásban *Kulka János*, aki számos remek alakítása után most dalszínházunkban is megcsillogtatta kiváló színészi képességeit. *A gólyakalifában* egy ritka hangfaj, a kontratenor is megjelenik. *Gavodi Zoltán* és *Csapó József* hihetetlen iróniával és gonoszsággal formálják meg a mű legellenszenvesebb figuráját, az Inast sanyargató Mester Főségédjét.

S mi a mű mondanivalója?

Ne mondj le semmiről. Békülj
magaddal.
Tudd meg, ki vagy: egy lélek
száz alakkal.
Varázsigét, egyetlen szót találj,
hogy összeférjen a démon és az
angyal.
Sok vad álom a sors: életet
sarjaszt, halált hoz.
De ébredj, nőj föl, érj föl
álmaidhoz.

Vajai Balázs

Milliók olvassák ma is

Százhuszonöt éve halt meg Gustave Flaubert

A legcsodálatosabbak azok az írók, akik valóságos embereket teremtenek. Az ovidiusi metamorfózisra pedig csak az igazi művészet képes. Az olyan, mint *Gustave Flaubert-é*, a nagy realista íróé, aki képes volt életre kelteni a falusi együgyűség tökéletes megtestesítőjét, a nagy hősnők naiv utánzóját, aki végül szerepének szánalomra méltó áldozata lesz, Emma Bovaryt.

Hogy hogyan kerül ebbe a történetbe a szerelem? Az orvosdinasztiából származó, nagypolgári, befolyásos édesapával rendelkező ifjú Flaubert-t Párizsba küldik jogot tanulni. Ám ekkor már elkötelezett híve az irodalomnak, tanulmányait elhanyagolva művésztársaságokat látogat, írókkal találkozik. Szobrász barátjánál találkozik először azzal a szenvedélyes és csapodár *Louise Colet-val*, aki majd élete leghosszabb és legtüzesebb kapcsolatát jelenti. A középszerű kis költőnő romantikus alakjából sokat fölhasznál később az író Bovaryné megformálásánál. Ám a párizsi évek más szerelmet is hoztak a fiatal írónak. Antik példánál maradva, míg a földi szerelmet Louise Colet testesítette meg, addig az égi szerelem mintája egy párizsi zeneműkereskedő felesége, a tiszta erkölcsű, szigorú és szép *Madame Schlesinger* lett. Flaubert reménytelenül rajongott az asszonyért, akit aztán az *Érzelmek iskolája* Arnoux-néjában rajzol meg. De az említett hölgyeket csak jóval később emeli be írói világába. Eleinte a számára annyira kedves Szent Antal alakjával foglalkozik, miután egy máig is titokzatos baleset véget vet a párizsi diákévéknek. Minden bizonnyal epilepsziás rohamot kapott, így aztán végleg haza kellett utaznia Rouenba, majd Croissetba, az akkori roueni gazdagok üdülőhelyére, ahol majd leéli életét, megírja műveit. Szent Antal valóban érdekli őt, úgymond önmagát látja benne, a század nagy művészét, aki nem találja a helyét. A *Szent Antal megkísértése* című írását sokáig félreértették, még kortársai sem ismerték fel benne azt az írót, aki a modern művész tragédiáját engedi látnunk Szent Antal példájában.

Orvos családja klímaváltozást javasol Flaubert-nek, így aztán Keletre utazik, ahonnan visszatérve rögtön megírja normandiai regényét, a *Bovarynét*, a század legeredetibb remekművét. Ez a realista írásmű, amely összegzi a romantikus próza vívmányait, egyúttal ki is gúnyolja azokat. A *Balzactól* induló XIX. századi regényvirágzás betetőzője, a gonddal, betegséggel küzdő író – aki példaképnek Szent Antalt választotta, és követni is igyekezett mindvégig – százhuszonöt éve nincs az élők sorában, de hatása máig él. Páratlan formaérzékről, súlyos erkölcsi kérdésekről tanúskodó regényeit átvették más művészeti ágak, és milliók olvassák ma is.

Völgyi Tóth Zsuzsa

Kórusmuzsika – új egyházközség templomában

Rác templom volt Esztergomban a mai görög katolikus templom, melyet az egyház 2000-ben kapott meg a várostól. A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatásával elkezdődött a műemlékegyüttes helyrehozatala (a korai idők emléke a johannita kolostorrom), s a XVIII. század elejétől számító barokk templom szépségével már megállítja az Esztergomba látogatót. A gondos gazda-paróchus: *Cselényi István* (kandidátus, író) fáradozása meghozta gyümölcsét, és június 12-én a helyi jó nevű Monteverdi Kórus – *Hunyadi Zoltán* karnagy vezényletével – a remek akusztikájú templomban kórusimádsággal: hangversennyel emelhette fel a szívét mindazoknak, akik – szép számmal – a genius loci többszázados szellemében Isten arcát keresték a lepusztuló világban. Nem csalódtak: *Monteverdi, Viadana, Cherubini, Kodály, Halmos* és mások hangzataiban meglelhették az „ősi szót", a zene mindig tiszta forrását.

-th

KÉRJÜK

a plébános atyákat,
hogy a jelentősebb helyi ünnepek előtt két héttel jelezzék,
ha lapunkból
több példányt igényelnek!
A kiadóhivatal vezetője:
TÓBI GYÖRGY
Tel.: 317-3933/113

Egy elfeledett festőművész

Küldetés és hit

Pituk József évtizedeken keresztül a Fő utcában élt és alkotott. Képeiből válogatott kollekció látható az Ostrom és Batthyány utca sarkán lévő épületben. Születésének centenáriuma alkalmából, a közelmúltban gyönyörű album jelent meg Bereczky Lóránd, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatójának előszavával. Pituk nevét itthon csak kevesen ismerik, legnagyobb sikereit Olaszországban és Ausztriában aratta. A másfél évtizede elhunyt festő-grafikus pályájáról Benedek Katalin művészettörténésszel, a könyv szerzőjével beszélgettünk.

♦ Hogyan maradhatott háttérben egy olyan művész, aki többek között a Bazilika Szent Jobb-kápolnájának ablakait készítette?

Pituk József meghatározó műveiben a Biblia tanulságait és üzenetét választotta témájául, emiatt alkotásait szinte egyáltalán nem engedte kiállítani a korabeli politika. Születésének századik, halálának tizenötödik évfordulója talán megfelelő alkalom arra, hogy kiemeljük őt a hallgatásból.

♦ Hogyan indult a művész pályája?

A selmecbányai születésű művész az 1930-as években Glatz Oszkár növendékeként indult. A természetelvű festészet útját járta. Ebben a felfogásban vallott környezetéről tájképekben, életképekben, rézkarcokban és nagyszerű portrékban. Hamar felfigyeltek rá, hiszen a főiskola által kiírt pályázaton 1929-ben már első díjat nyert. Aztán később is, 1943-ban a székesfőváros által meghirdetett grafikai pályázat 160 jelöltje közül övé lett a megtisztelő trófea. Festői témáit illetően Pituk József mindenkor az ember és természet kiegyensúlyozott viszonyának érzékletes ábrázolására törekedett. Ennek közvetítésére leginkább az életkép műfajában alkotott. Az évtizedek során festői eszköztára is gazdagodott. Elsőrendű kolorista volt, aki a színekben rejlő fényhatásokat szuggesztív erővel használta ki. Festészete valójában színekből születő fénypoézis.

♦ Grafikái mintha más nézőpontot képviselnének…

Grafikái erős társadalombírálattal telítettek, tetten érhető rajtuk Pituk szociális érzékenysége. E munkák egy része filozofikus elmélkedések lenyomata, máskor groteszk hangütésűek. Számos irodalmi illusztrációt is készített, többek között Cervantes, Dante, Homérosz műveihez. Az Isteni színjátékhoz született száz rajza Olaszországszerte rendkívüli sikert aratott. Az elismerés nyomán ismét meghívták, és külföldön festészetével – városképeivel, életképeivel – is felhívta magára a figyelmet. Az 1970-es években – az itthoni teljes elhallgatás időszakában odakint ünnepelték. Számos külföldi tárlata volt, mintegy ötven kiállítást rendeztek műveiből Hollandiában, Ausztriában, Finnországban. Sikert sikerre halmozott, kitüntetéseket hozott haza. 1975-ben Milánóban kapott nagydíjat.

♦ Véleménye szerint festőként vagy grafikusként jelentősebb művész?

Benedek Katalin művészettörténész

Pituk József különös jelensége a magyar képzőművészetnek, mert rendkívül magas művészi fokon, mindkét műfajban egyenértékű életművet hagyott hátra. Festőként és grafikusként is szuverén alkotó. Monumentális, templomi üvegfestészetével pedig kiemelt helyet foglal el a magyar képzőművészetben. Az üvegablakok nagymestere volt; 1943-tól 1985-ig majdnem évente születtek ebben a témakörben nagylélegzetű alkotásai. Műveiből sugárzik a vallásos áhítat. Színes üvegablakai nem egyszerűen dekoratív látványként szolgálnak. Ha megtekintjük a Szent Jobb-kápolna hat üvegablakát, megértjük, hogy az emelkedettség mellett e vallási tárgyú képekből derű sugárzik. Pályája során Jézus élete foglalkoztatta. Az evangéliumot-evangeliont eredeti jelentése szerint, örömhírként értelmezte és ábrázolta.

♦ Mi történt a művész hagyatékával?

Felesége, a maga is művészi hajlamokkal megáldott, osztrák Hertha Ruzicka – aki Pituk múzsája és modellje is volt – gondosan őrizte a hagyatékot, ezért viszonylag kevés Pituk-kép forog a műkereskedelemben. A Magyar Nemzeti Galéria számos grafikáját őrzi. Az özvegy két éve hunyt el, és végakarata az volt, hogy férjéről monográfia jelenjen meg. A művészeti hagyaték gondozásával Nagy Józsefet bízta meg, aki a festő őszinte tisztelőjeként rendkívül korrekt módon teljesítette a kérést, és úgy döntött, szeretne egy állandó kiállítást létesíteni. Sajnos nagyon kevesen tudják, hogy a művész évtizedeken át a Fő utcában élt és alkotott, emléktábla sem jelzi lakóhelyét. Stílusos helyszínt kínál képeinek a Várkerület, azon belül a Batthyány és Ostrom utca sarkán a lévő Bortár szuterénje.

A századik évforduló tiszteletére képeiből sikeres kiállítást rendeztünk a Tavaszi Fesztivál idején a Pataky Galériában, szeptemberben pedig szülővárosa, Selmecbánya kíván megemlékezni az alkotóról. A helyi Bányászati Múzeumban – a festő és felesége jóvoltából – számos jelentős alkotás található. Reméljük a centenárium ürügyén sikerül felhívnunk a Várban élő művészetbarátok figyelmét a méltatlanul elfeledett Pituk József pályájára.

Rojkó A.

131		Attila út 39.	500	
39		Attila út 69.	600	
69	55	Attila út 71.		600
36		Attila út 73.	100	
120		Attila út 77.	250	
146		Attila út 79.	600	
19	50	Attila út 95.		400
34		Attila út 105.	800	
71		Attila út 107.	500	
98		Attila út 111.	500	
143		Attila út 113.	1.000	
72	32	Attila út 115.		900
117	79	Attila út 117.		400
25	18	Attila út 123.		100
88		Attila út 127.	500	
73		Attila út 133.	700	
43		Batthyány u. 3.	600	
20		Batthyány u. 10.	300	
8		Batthyány u. 12.	400	
22		Batthyány u. 16.	500	
156	33	Batthyány u. 23.		1.000
24	1	Batthyány u. 24.		500
91		Batthyány u. 34.	1.000	
26	2	Batthyány u. 39.		600
32		Batthyány u. 46.	1.000	
75		Batthyány u. 59.	750	
79		Batthyány u. 61.	350	
56	52	Bem rkp. 15. (Fő u. 29.)		1.000
13		Bem rkp. 25/a. (Vám u. 1/a.)	800	
	63	Bérc u. 5.		100
152	12	Corvin tér 6.		700
41	41	Csalogány u. 12.		400
40	39	Csalogány u. 26.		500
139		Csalogány 34/b.	300	
	64	Csalogány u. 40.		500
	65	Csalogány u. 44.		750
2	9	Csap u. 6.		800
29	4	Csap u. 7.		600
49	59	Derék u. 10.		800
9	27	Derék u. 16/a.		350
128		Derék u. 6.	300	
87		Dezső u. 9/b.	250	
66	62	Dezső u. 11.		550
157		Donáti u. 13/a.	500	
99		Donáti u. 16.	200	
23	40	Donáti u. 26.		350
102	36	Donáti u. 32.		1.000
97	17	Donáti u. 40-42.		1.000
116	78	Donáti u. 63.		400
12		Donáti u. 65.	1.000	
3	19	Döbrentei u. 8.		1.000
	48	Döbrentei u. 10.		1.000
7	49	Döbrentei u. 16.		1.100
115	84	Döbrentei u. 26.		300
135		Fazekas u. 3.	1.500	
53		Fém u. 2/a.	500	
57		Fém u. 6.	700	
114	77	Fenyő u. 13.		450
1	21	Fiáth J. u. 8.		900
64		Fő u. 19.	500	
137	67	Fő u. 28.		950
62		Fő u. 33.	300	
63	29	Fő u. 37/a.		800
68	53	Fő u. 37/c.		250
55	51	Fő u. 54. (Batthyány u. 1.)		400
44		Fő u. 56-58.	500	
138		Gellérthegy u. 13.	800	
80		Gyorskocsi u. 12.	450	
60		Gyula u. 1.	650	
47	38	Hajadon u. 2.		600
92		Halász u. 1.	800	
150	16	Hattyú u. 12.		200
123	57	Krisztina krt. 51.		500
121	61	Krisztina krt. 65-67.		600
144		Krisztina krt. 71.	800	
151	13	Krisztina tér 10.		800
6	30	Kuny D. u. 1.		1.200
86	44	Kuny D. u. 3-5-7.		650
141	66	Lánchíd u. 13.		400
148	14	Lánchíd u. 23.		600
	54	Logodi u. 9		280
82		Logodi u. 23.	0	
50	91	Logodi u. 25.		800
127		Logodi u. 28.	700	
142		Logodi u. 49.	700	
124	58	Logodi u. 60.		300
65	71	Logodi u. 63.		300
48		Lovas u. 7.	400	
84		Lovas u. 30.	600	
112	86	Márvány u. 12.		600
95		Mészáros u. 2.	700	
	25	Mészáros u. 14.		320
111	88	Mészáros u. 16.		500
54	60	Mészáros u. 60/a.		700
110	76	Mészáros u. 62.		1.000
130		Mikó u. 1.	340	
59		Naphegy tér 9.	360	
76	45	Naphegy u. 39.		1.000
134		Naphegy u. 41-43.	600	
125		Orom u. 6-10.	0	
154	10	Orom u. 18/a.		400
109	83	Országház u. 12.		200
100	26	Ostrom u. 6.		500
18		Ostrom u. 8/a.	600	
31	6	Ostrom u. 16.		600
11		Ostrom u. 27.	200	
74	46	Pauler u. 10.		700
	42	Pauler u. 16.		150
51	20	Pauler u. 17.		850
27		Szabó I. u. 23.	800	
17		Szabó I. u. 65-69.	900	
149	15	Szilágyi D. tér 1.		0
46	24	Szilágyi D. tér 4.		1.250
108	75	Szilágyi D. tér 6.		500
107	74	Szilágyi D. tér 7.		500
85		Szirtes u. 5/b.	300	
106	73	Szirtes u. 7.		450
	35	Székely u. 2-4.		250
140		Tábor u. 8.	500	
145	31	Tárnok u. 26.		500
78		Tigris u. 12.	120	
58		Tigris u. 34.	700	
155		Toldy F. u. 42.	700	
105	85	Toldy F. u. 44/a.		800
70	56	Toldy F. u. 48.		800
81		Toldy F. u. 54-58.	0	
33	7	Toldy F. u. 60.		800
83		Toldy F. u. 64.	0	
28	3	Toldy F. u. 66/a.		400
136		Tóth Á. sétány 28-30.	300	
5		Tündérlaki mélyút 6.	250	
104	82	Úri u. 3.		600
38		Úri u. 4.	300	
103	81	Úri u. 10.		500
15	92	Úri u. 12.		400
132		Váralja u. 15.	250	
101	8	Várfok u. 3-5.		500
21	90	Várfok u. 12.		800
10		Várfok u. 14.	300	
93	37	Vérmező u. 6.		850
30	5	Vérmező u. 8.		650
122		Zsolt u. 1.	600	
129	69	Zsolt u. 7.		350
		Összesen:	37.330	56.050
		Mindösszesen:	**93.380**	

Kormányválsággal fenyeget a két francia kormánypárt harca

Párisból jelentik: A tisztviselők fizetéslevonásának terve könnyen kormányválságot robbanthat ki. *Daladier* kormánya elsősorban egyrészt a radikális, másrészt a szocialista pártra támaszkodik. *Herriot* és *Paul-Boncour* kormányának leszavazása azonban bebizonyította, hogy a szocialisták támogatására nem lehet mindenkor biztosan számitani. Most is arra mutatnak a jelek, hogy a *szocialisták megint cserbenhagyják a radikális kormányt* a fizetéscsökkentés kérdésében. A bizalmas folyosói tanácskozások nem hozták közelebb egymáshoz a radikális és szocialista pártot. Daladier miniszterelnök a képviselőház folyosóján keserü szemrehányásokat tett a szocialista képviselőknek:

— Vegyék tudomásul, — mondotta — hogyha kisebbségbe juttatnak, akkor az ország köztársasági közvéleményéhez fordulok és nyiltan feltárom előtte, hogy elsősorban a szocialistákat terheli a felelősség a költségvetési egyensuly nélkülözhetetlen helyreállitásának meghiusulásáért.

Lamoureux költségvetési miniszter a pénzügyi bizottságban a szavazás előtt ezt jelentette ki:

— *Lehet, hogy a kormány kisebbségben marad*, de mindenesetre tisztességgel bukik meg. Ez a kormány nem folyamodik pénzfelhigitáshoz.

Ilyen hangulatban kezdődik vasárnap a költségvetési javaslat képviselőházi vitája.

Szent-Iványi József a cseh kormánynak szemébe mondta a magyar kisebbség ellen elkövetett büneit

Prága, október 21

A cseh képviselőház pénteki ülésén *Szent-Iványi* József, a magyar nemzeti párt vezére, nagyhatásu beszédet mondott a politikai pártok eltiltására benyujtott kormányjavaslat tárgyalásánál. Beszédében elrettentő, de igaz képet festett a tizenöt esztendős cseh uralomról abban az államban, mely valóságos mintája a nemzeti szempontból poliglot államoknak, annyiféle nép lakja és olyan kicsiny ezek közt az uralkodó cseh fajnak többsége.

Kifejtette Szent-Iványi, hogy a cseh állam alakulása két eszméhez tapad: egyik a *csehtót nemzeti egység*, a másik ennek a nemzetnek *hegemóniája*. Mindkettő *imperialista gondolat*, mindkettő uralkodók és alárendeltek osztályára bontja az állam polgárait. Pedig ez az állam kifejezetten kisebbségi állam és mint ilyen, *kötelezettséget vállalt a nemzeti kisebbségek egyenjoguságának elismerésére és megvalósitására*. Az állam megalkotói csak azzal a feltétellel kapták meg a nagyhatalmaktól a hozzájárulást államuk mai területéhez, ha garanciákat nyujtanak arra, hogy az idekapcsolt nem „csehszlovák" nemzetek egyenjoguságát elismerik és megvalósitják. Ennek a soknyelvü tarka államnak egységét és oszthatatlanságát *csak a nemzetek teljes szabadsága és egyenjogusága, a magasfoku általános kultura* és az *általános szocális jólét* biztosithatná. Az állam alkotmányát azonban a magyarság kirekesztésével létesitett forradalmi nemzetgyülés hozta. Amikor a magyar kisebbség komoly, egyenes és becsületes szándékból mégis a legelső alkalommal jelentkezett konstruktiv munkára, ennek ára az *egyenjoguság* és a *megtörténtek reparálása* volt. Ehelyett a kormány több mint hetvenezer hektár földet vett el szinmagyar területeken a magyar birtokosoktól és osztott ki a munkanélkül maradó mezőgazdasági munkások és cselédek helyett cseh telepeseknek és maradék-birtokosoknak, lebontotta a felvidéki gyáripart, elbocsátotta a magyar tisztviselőket és megrakta a hivatalokat és állami üzemeket csehekkel. Ezek részére egymásután állitják fel a cseh iskolákat tiszta magyar községekben és ezekbe kényszeritik be azokat a magyar gyermekeket, akiknek szülei valamiképp függő viszonyban vannak az állammal szemben. Városokra, községekre és *egész vidékekre kimondták, hogy elcsehesitendők* és ezt a programot végre is hajtják az eszközökben való minden válogatás nélkül.

Most a kormányzó politika azt akarja a közéleti munka feltételéül kitüzni, hogy valamely közéleti tényező az állammal szemben pozitiv álláspontra helyezkedik-e, vagy nem. A magyarság azon az álláspontón van, hogy *az önrendelkezési jogától megfosztott magyar kisebbség teljesiti az állam törvényeiben előirt kötelezettségeket*, tehát a törvények alapján kivánja és akarja megvalósitani teljesjoguságát. De amig a kormányzati politika a mai nemzeti imperialisztikus jellegét el nem hagyja, az ilyen politikának kormánya nem lehet a magyar kisebbség kormánya, sem pedig ez az állam a magyar kisebbség hazája.

A csehek házkutatást tartottak a pozsonyi keresztényszocialista pártban

Folyton erősödik a cseh hajsza a felvidéki magyar pártok ellen

A csehek felvidéki erőszakoskodásai még korántsem fejeződtek be. A képviselőház csak nemrég fogadta el azt a törvényjavaslatot, amely felhatalmazza a kormányt, hogy egyes pártokat, amelyek „államellenes" tevékenységet fejtenek ki, feloszlathassa. A prágai parlament üléstermében jóformán még nem is jutott el ennek a törvényjavaslatnak hiteles szövege a nyilvánosságig, amikor a pozsonyi államrendőrség politikai osztályának teljhatalmu diktátora, *Simek* rendőrtanácsos megtette a keresztény szocialista párt ellen azt a lépést, *amely maga után vonhatja a párt feloszlatását*. Pénteken reggel kilenc órakor a politikai rendőrség beidézte *Aixinger* László dr.-t, a szlovenszkói keresztény szocialista párt országos főtitkárát és azzal gyanusitotta meg, hogy egy *Oderbergben* letartóztatott német kémgyanus ujságirónak, aki pozsonyi tartózkodása alatt fenjárt volna a keresztény szocialista párt helyiségeiben, adatokat szolgáltatott ki.

A kihallgatás után *Pollák* dr. rendőrtanácsos vezetésével *nyolc detektiv jelent meg az országos kereszténységszocialista párt központjában*, ahol öt óra hosszáig tartó házkutatást tartottak. A detektivek lefoglalták és magukkal vitték a párt összes iratait. Ugyancsak házkutatást tartottak Aixinger dr. magánlakásán is és *Erben* Alajosnál, a párt német osztályának titkáránál. A déli órákban *Cottely* István dr. magánlakását és ügyvédi irodáját szállta meg a rendőrség és ott tartott házkutatást. Miután Cotely dr.-t, aki a keresztényszocialista párt ifjusági szervezetének vezetője, előzőleg a rendőrségen kihallgatták, a házkutatás befejezése után *őrizetbe vették*.

Veszélyezteti-e a közbiztonságot a beszámoló az oceánrepülésről?

A cseh hatóságok most már az óceánrepülők tudományos előadásaiban is államellenes veszedelmet szimatolnak, akkora az ijedtség Csehországban. A *budweisi* német egyesület nemrégiben meghivta *Köhl* kapitányt, az ismert német óceánrepülőt, hogy tartson előadást az Atlanti-óceán átrepüléséről. A rendőrfőnökség eltiltotta az előadást azzal a megokolással, hogy *az a közrendet és közbiztonságot veszélyeztetné*. A határozatot a morva tartományi hivatal is megerősitette. Most azután a közigazgatási biróság *törvénytelennek nyilvánitotta ezt a döntést* és engedélyezte az előadást azzal az indokolással, hogy az eltiltó végzés nem tudta valószinüsiteni azt az állitást, hogy az előadás valóban veszélyeztetné a közrendet és közbiztonságot.

Vizsgálati fogságba helyezték Bazovskyt és társait

Pozsonyból jelentik: A pozsonyi törvényszék vizsgálóbirája szombaton délben kihirdette a vizsgálati fogságot *Bazovsky* Lajos dr. és társai előtt a köztársaság ellen tervezett összeesküvés büntette miatt. A vizsgálóbiró szerint Bazovsky és társai ez év augusztus 6-án „tót nemzeti tanácsot" alakitottak Besztercebányán és az volt a céljuk, hogy elszakitják a tót földet a cseh köztársaságtól. Bazovskyt ezenkivül még azzal is vádolják, hogy összeköttetésben állott a tót emigráció vezéreivel, különösen pedig Jehlicska tanárral.

Házkutatás a parlamenti pártheliyiségekben

Prágából jelentik: A cseh képviselőház épületében szombaton házkutatást tartottak. A házkutatás az elnökség engedélyével történt. Vizsgálóbirák, rendőrtisztek és detektivek vonultak be a feloszlatott és betiltott német nemzeti párt, valamint a német nemzeti szocialista párt parlamenti frakciójának helyiségeibe és minden fellelhető iratot lefoglaltak.

A Gházi

Musztafa Kemál neve otthon leginkább ez szokott lenni, akárcsak *Mussolinié Duce* Itáliában. A jelentése ennek az arab eredetü, szent mohamedán szónak, győztes. Győztes, aki a hitetlenek leölésével viszi előbbre a Próféta ügyét. De, ha hinni lehet egy angol publicistának, Kenneth *Williams*nek, a *Gházi szó Megváltót is jelent*. Jelenti olyan értelemben, ahogyan a mi időszámitásunk kezdete körüli időben a hellénisztikus vallási kulturában a „Szótér" szót használták. Szótérnak nevezte az ókori Kisázsiának hellénisztikus kulturában élő, tarka népserege a Róma békéjét hozó *Augusztuszt*, akinek egyik legszebb temploma éppen *Ankarában*, vagy ahogyan akkor nevezték, *Ankyrában* állott.

Kemál a görög hadsereg megsemmisitő veresége és a mudániai győzelem után kapta népétől a Gházi nevet. De, amit azóta tett, a béke tiz éve alatt, az valóban hasonló a hellénisztikus kultura győzőinek és népvezéreinek, Nagy Sándornak és Augusztusznak álmaihoz és megvalósitott terveihez.

A Gházi tiz éves munkájának és alkotásainak kulcsát és értelmét egyedül az adja meg, ahogyan és amilyen kimélet nélkül belenyult a törökségre ráült mohamedán kultura poros, pókhálós szövedékébe. *Kemál a békés fejlődésnek azon az utján, amelyen most érkezik meg az első decennium nyugvópontjához, akkor tette meg a döntő lépést, amikor 1924 márciusában Abdul Medzsid számüzetésével véglegesen eltörölte az ottomán kalifátust.* Ha illusztrációképen történelmi analogiákat akarnánk felhozni, nem volt kisebb jelentőségü ez a lépés, mint mikor *Jusztinián* császár *Athénben* bezáratta az utolsó filozófiai iskolát, vagy amikor *Szent István Rómától* és nem *Bizánctól* fogadta el azt a koronát, amellyel magyar királlyá koronázták.

A Gházi a 20. századbeli törökséget a mohamedánizmusnak arab és sémita kulturájától akarja elszakitani, hogy átszoktassa és átnevelje fajtájától nem idegen, nemzeti kulturába. A középkori és a későbbi évszázadok harcos oszmán kulturája, ha idegen volt is, de nem volt haszon nélkül való a török fajra. Hóditásaik nagy állomásai: *Bizánc, Nándorfehérvár, Buda*, legalább is ezt mutatják.

De a 18. századtól kezdve az arab és sémita, levantinussá és lomhán ázsiaivá korcsosult mohamedán kultura csak sorvadást és lassu kihalást jelentett mindenre, ami még tisztán megmaradt faji erőtartalék volt a nem arab és nem sémita, nem lomha és magával tehetetlen délázsiai, hanem aszkéta és igénytelen, mongol és középázsiai török fajban.

Tiz év után tisztán még nem lehet látni, hogy a Gházi sorsforditó nagy álma eléri-e minden, maga elé tüzött célját? A kezdet sok jót igér. A *törökségben uj faji öntudat van kifejlődőben.* Hasonlatos ahhoz, amit Hitlerék inditottak el a németségben. A *Gházi törökjei szakitottak a brit diplomácia és birodalmi érdek védőszárnya alatt élő sémita-arab, indiai fél-ária, maláji és szudáni néger fajok vallásos szinezetü, mohamedán nemzetköziségével. Magukat Anatolia legrégibb lakóinak tekintik, akiknek vére és faji származása visszamegy a hittita és szumér kulturák ősi idejéhez.* Ami pedig a jelent illeti, többé nem a mohamedán vallás, hanem a közös török-turáni nyelv és a közös faji eredet köti őket Középázsiának most legnagyobbrészt szovjet protektorátus alatt élő, török-turán népeihez.

A Gházi reformjának másik oldala a Nyugat felé fordulás. Alkotmányban, az uj Törökország gazdasági és szociális szervezeteinek kiépitésében, Kemál a végső következményekkel is számolva, mintákért habozás nélkül a nyugat népeihez fordult, okosan és szentimentálizmus nélkül válogatva ki azt, ami a legjobb és a leghasznosabb.

A serbet-ivó és a kafanák előtt pipázó törökben még sok van a régi cinizmusból és a régi lustaságból, amellyel hagyta, hogy urrá legyen felette az elmult évszázadok levantinus lompossága. De, ha más nem, az a tisztelet, amellyel Európa egész diplomáciája tekint Ankara felé és engedte azt, hogy a török birodalom fővárosa legyen az európai politika egyik igen fontos középpontja, csalhatatlan bizonyitéka annak, hogy a Gházi birodalmában az elmult évtized alatt a török nép történetében még soha át nem élt, nagy dolgok történtek.

M.

P 2.50 P 2.50

Tudás
Szellem
Guny
Mosoly

Papini:

GÓG

című uj müve

Kapható: a könyvkereskedésekben

P 2.50 P 2.50

TÓTÁGAS

GFB-dalocskák

KIS JAKAB...

Kis Jakab jürdik
Fekete tóban,
Messziről jött ő,
— Lengyelországból.

PÓK TÖVÉN.

Pók tövén költött a kuncsaft,
Ebben nem volt semmi furcsa.
Ám ott most vevő nem akad,
Hitted vón' e pehhet, Jakab?
Sohasem!

TEENDŐ.

Géefbéhez kéne menni,
Kötött holmit kéne venni.
Vigyázz, kuncsaft, jön a bojkott,
Kerüld el hát im a Pókot.

UTILAPU.

Három betü: GFB,
Kisangyalom.
Állitott zord tény elé,
Kisangyalom.
Ne vegyünk ott harisnyát,
Fogjon Schwartz ur tarisnyát,
Kisangyalom.

KÉP.

Pókoddal alszom el,
Pókoddal ébredek,
Bojkott lesz ebbül, oh,
Aligha tévedek.

ÉN VAGYOK A...

Én vagyok a zoknicézár,
Van egy tucat Pókom.
Ha régi adóm nem elég,
Nüná, majd megoldom.
Leider ám a balszerencse
— Mily nincs tán seholse —
Ugy beütött,
Ugy beütött,
Ugy, miként a krahh,
In di melóne.

Idegességét megszünteti a pezsgő PILAVIN fenyőfürdő

Megindul az angol és francia tengeri fegyverkezés

Londonból jelentik: A *Daily Herald* szerint az admiralitás biztosra veszi, hogy a londoni egyezmény 1936 végén megujitás nélkül fog lejárni és ezért óriási flottaépitési programot dolgozott ki, melynek főbb pontjai a következők: *huszonöt* hatalmas, egyenként huszonötezer tonnás csatacirkálót épit tizenkét darab harminc centiméteres ágyuval. Az épitési költség hajónként 5.5 millió font. Kicserél továbbá száz ezer tonna ürtartalmu *torpedóromboló flottát* uj hajókkal; épit továbbá ötven kisebb *hadihajót*, tizenötcentiméteres ágyukkal felszerelve, kereskedelmi hajók kisérésére és végül hetvenkét *tengerészeti repülőgépet*. A legénység létszámát tizezer fővel felemelik és jelentékeny összegeket fognak előirányozni nagyobb tüzérségi anyagmennyiség beszerzésére.

A portugál köztársaság elhatározta, hogy *angol vezetés alatt ujjászervezi hajóhadát*, ezért sok portugál tengerésztisztet kivezényeltek három angol haditengerészeti, illetőleg tüzérségi akadémiára kiképzésre. Az angol hajógyárak egyelőre két cirkálót, öt torpedórombolót, három buvárhajót és négy ágyunaszádot épitenek az uj portugál hajóhad számára.

A *Daily Telegraph* haditengerészeti levelezőjének jelentése szerint Franciaország *Cherbourg* körül hatalmas *partvédő hajórajt* szervez, amelynek főerősségei a most épülés alatt álló *torpedórombolók*. Ezeknek az uj hajóknak hossza huszonnyolc méter, sebességük csendes tengerben meghaladja óránként a kilencven kilométert és mindegyikük *öt óriási torpedót visz*, amelyeket egyenként, vagy kettesével lehet kilökni. Gépezetük rendkivül egyszerü. Az összes kormányzókészülékeket, beleértve a torpedócsöveket is, a kormányzóhelyiségben központositják.

Francia repülőrajok utja Afrika fölött

Párisból jelentik: A légügyi miniszter részletes nyilatkozatot adott a francia repülőrajnak Afrikán át tervezett repüléséről. A repülés katonai, politikai, müszaki és kereskedelmi célokat szolgál. Egy vizi és egy szárazföldi repülőraj vesz részt az utban, annak behizonyitására, hogy *szorosan együtt tudnak müködni a tengeri és szárazföldi légi haderők*. Minden repülőgép egyik utasa tiszt lesz. A tervezett ut hossza 2500 kilométer és ezt több részletben teszik meg. Az indulást november 3-ra tüzték ki.

Borotválkozás előtt NIVEA CREME • OLAJ

akkor utána sima lesz a bőre. Tehát először puhitsa meg a szakállát NIVEA-val és csak utána szappanozzon és borotválkozzék. Igy eléri azt, hogy, ha érzékeny a bőre, az nem fog kipattogzani és kisebesedni. — Próbálja meg már holnap reggel! A borotválkozás lényegesen könnyebben fog sikerülni és fájdalommentes lesz.

A pótolhatatlan és utánozhatatlan NIVEA nagyszerü hatását Eucerit tartalmának köszönheti.

NIVEA-CREME ára: P 0.50—2.20.
NIVEA-OLAJ ára: P 1.00—3.50.

Hogy lett Piroska Jánosból hatévi harc és üldözés után csongrádi polgármester

Csongrád, október hó

Ki ne emlékeznék Magyarországon a csongrádi Piroska-fiukra? Tiz esztendővel ezelőtt zajlott le az ő hires pörük a szolnoki törvényszéken, a felmentő itélet teljes elégtételt szolgáltatott nekik. Azután eltüntek ők a magyar közvélemény szemei elől, az Alföldön is alig lehetett róluk hallani, szinte nyomuk veszett, mint annyi soknak, akiket a huszas években valóságos legendakör vett körül. Annál érdekesebb és meglepőbb, mikor aztán most, tizesztendei csend után, egyszer csak felbukkan a lapokban a hir: *Piroska János dr.-t Csongrád képviselő testülete egyhangu lelkesedéssel polgármesterré választotta.*

Hogy jutott a legidősebb Piroska-testvér egyszerre ilyen pozicióba? Mivel érdemelte ki az a volt főhadnagy és festőművész városának ilyen egyhangu bizalmát? És mit csinált, hol lappangott az alatt a tiz esztendő alatt, amig alig hallottak felőle? Ezek a kérdések járnak az eszünkben, mig vágtatunk a város kocsiján, befelé az ország legujabb polgármesterével, aki mindössze harminckilenc esztendős és most polgármester korában is éppen olyan egyszerü csizmát, egyszerü vadászbricseszt visel, mint ezelőtt tizennégy esztendővel, mikor a kommün bukása után csandőrosztagával megszállotta a várost.

Behajtunk a széles, földszintes városházára, melynek udvari tornácán töretlenül él még a régi alföldi községháza falusias hangulata, azoknak az időknek az emléke, amikor még a kisbiró dobja lógott ott a tornác sarkában. Piroska otthonosan ugrik le és minden ünnepélyesség nélkül vezet minket be az egyszerü polgármesteri szobába: — *Na, itthon vagyunk!* — s minden mozdulatán látszik, ő már nem ujonc ebben az épületben. Amint a kezdődő diskurzusból kiderül, *kerek hét esztendő* óta idefüzi őt minden harca, meg a szentesi megyeházába. Mert az a tizesztendős csend, amikor nem hallottunk róla, elég zajos harcos volt valójában.

Mit jelent a Piroska-név Csongrádon?

Ahogy 1926-ban hazajött a képzőmüvészeti akadémiáról, mindjárt nekiállt, hogy a csongrádi szegény népet megszervezze. Nem is tudta, melyik pártnak milyen cim alatt, hiszen egy országos párt sem volt igazán inyjére, csak belekezdett, járt öccseivel s hiveivel házról-házra, adta a jelszót szájról-szájra s az alakulatot, ami aztán ebből szervezkedésből létrejött, azt a nép elnevezte *„Piroska-párt"-nak*. Ezen a cimen is szerepelt aztán községi, a törvényhatósági és országos választásokon, mint önálló, független, senkihez nem tartozó párt. De jobb cim nem is kellett a csongrádi apró embernek, szőlősgazdának, kisbirtokosnak, földmunkásnak. Régi törzsökös lakók a Piroskák itt. Már negyvennyolcban szerepelt itt egy Piroska, aki a népet a Félegyházáról jövő vasasnémetek ellen vezette, maga is átküldött néhányat belőlük a másvilágra, amiért aztán a német büntetőexpediciót vezetett a községre és felgyujtott huszonhat házat. A Piroska-fiuk nagyapjának testvére pedig neves birája volt Csongrádnak, róla nevezik az egyik külvárost ma is *Piroskavárosnak*. A mai polgármester atyja meg a világháboru *kitörésekor négy fiával* együtt vonult be katonának.

És alig van Csongrádon polgárember, aki ne tudná, hogy a juliusi ellenforradalom hősének, a Weisz elvtárs által kivégezett Lemberkovics századosnak, aki a ludovikásokat annakidején Kun Béláék ellen vezette, *Piroska János volt az egyik jobbkeze*, őt bizta meg, hogy a városparancsnokságon állomásozó matróz- és munkásosztagokra a kaszárnyakapukat rázárja. Piroska azt akkor pontosan teljesitette s csak az ellenforradalom leverése után menekült a mátrai erdőkbe, hogy a kommun bukása után Csongrádon jelenjen meg és a hirtelen szervezett csendőrosztaggal a direktóriumot **összefogassa.**

A csongrádi néphez jobban közelálló ember tehát nem igen foghatott volna hozzá a szervezkedéshez, mint ez a leszerelt fiatal tiszt, aki szabad óráiban szebbnél-szebb őszi hangulatu tájképeket festeget. Pár hét alatt jött össze pártja, mégis 1926-tól 33-ig nem volt választás, ahol ne ő győzött volna. 1929-ben, amikor a törvényhatósági választásokon az egész országban a hivatalos lista győzött, *itt utolsó szálig elbuktak a hivatalosak* s a csongrádi körzet csak *Piroska-pártit vitt be a megyéhez*. A 26-os és 33-as községi választásokon pedig a községi képviselőtestületbe választottak be kivétel nélkül *Piroska-pártit*. Két polgármesternek kellett beadni lemondását a párt támadásai folytán. Piroskáék hat éve üldözték a nemrég várossá lett nagyközség minden szabálytalanságát és tulköltekezését. Az egész megyei vezetőséggel egyedül állott szembe Piroska a köréje csoportosult kisgazdákkal, mikor 1931-ben felléptette őt népe képviselőnek, röpcéduláit elkobozták, nemzetgyalázás miatt inditottak eljárást ellene, meghamistották az ajánlási iveket és *a hatósági nyomás minden eszközét igénybe vette a megye legfőbb hatósága vele szemben.*

A hatóságok eltiltották gyüléseit. Igy hiusitották meg képviselőséget, ő mégsem adta fel a küzdelmet, házról-házra járva, fülről-fülre adva a szót, tartotta, szervezte tovább táborát ebben a roppantul sujtott, világtól elhagyott szegény alföldi fészekben. Közben elvégezte a jogot Szegeden és doktorátust tett, hogy jobban értsen a városi és megyei közügyekhez.

Nem akarok mégegyszer motoros szivattyut

Most, hogy ez a küzdelem annyi erőfeszités után célt ért és maga a felső hatóság nyujtott kezet felé, hiába faggatjuk Piroska Jánost ezekről a régi dolgokról, ő csak az elkövetkezendőkről akar beszélni.

— Nehéz télnek nézünk elébe, — ismétli. — *Nem akarom, hogy még egyszer előforduljon Csongrádon, hogy motoros szivattyuval kelljen szétkergetni a tüntető munkanélkülieket.* Hiszen nem én vagyok az első, aki megállapitom, hogy ez a csongrádmegyei kubikosság kérdését *egyedül a telepités oldhatja meg.* A Duna—Tisza-csatorna is adna foglalkozást vagy nyolc-tiz esztendőre, de végleges elhelyezkedést csak egy komoly telepités adhat nekik. Nem helyes tehát, ha a telepitéssel legujabban foglalkozók csak a *kisgazdarétegekről beszélnek.* Szegény csongrádi kubikosnép nehéz sorának is kell hogy vége legyen egyszer.

A fiatalok városháza

Mikor a városháza kérdéseire terelődik a szó, kiderül, hogy ma már ugyszólván *kizárólag csak fiatal ember dolgozik a csongrádi városházán.* A pártunk keresztülvitte a községi pótadónak a tervezett *százót* százalékról nyolcvanöt százalékra való leszállitását,. *Megszüntettünk két tanácsnoki állást*, törültük a tisztviselők pótilletményeit és különmunkaátalányát. *Megszüntetjük az arcképes igazolványokhoz való hozzájárulást.* 1934-től megszünik az én polgármesteri reprezentációs költségem is, azonkivül több dologi kiadás. Igy reméljük aztán, hogy egy kis munkaalkalmat is teremthetünk, kibővithetjük s emeletesre épithetjük át ezt a régi városházát. A piac és rakodó kikövezéséhez már most hozzáfogunk.

Érdekes, szerkesztő ur, és ezt irja meg, mert jellemző, *ez a csongrádi nép egyike a legjobb adófizetőknek*, itt még ma is megvan az adófizető készség. *Majdnem száz százalékig befolyt az adó.* Azért mondom ezt el, hogy ezzel is hangsulyozzam, hogy *ezt az adófizető készséget honorálni kell a felsőbbségnek*, mikor az elkövetkező sulyos télen az inségsegélyt kiadja. Abból az adóból, amit itt oly pontosan befizet a nép, kell, hogy vissza is kapjon valamit.

S ujra ahhoz a témához tér vissza, mely ugy látszik, az ő szivét legjobban nyomja. Szomoru, de való kérem, hogy itt a szegénység folyton szaporodik. Az egyholdas ma már sokszor szegényebb, mint a nincstelen, a FAKSz-házakban lakókat már régen a nincstelenek közé kell számitani. Hová fog ez vezetni? Szociális és politikai nyugtalanságnak semmi nyoma sincs ma, *mégis aggódva kell nézni a jövőbe minden magyar embernek, aki a fajmagyarságáért harcol...* Irja meg, kérem, hog mi Piroskák hüen kitartunk továbbra is az eszmék mellett, amelyekkel elindultunk. Itt a polgármesteri székben is tovább harcolok a fajmagyarságért s azért az uj szellemért, *amely minden hozzám hasonló fiatalabb ember szivében ott él, ha nem nyiltan, hát titokban: egy uj, igazságosabb, szociálisabb és magyarabb világért.*

Mindent a vevőnek!

Svájci kötésü női nadrág kiváló finom anyagból az eddigi P **1.80** helyett **1.- pengőért adom!**

Női keszlyü, téli végig béleit ..... P **1.-**
Téli meleg sál divatminták ..... P **1.-**
Női mosóbőrkesztyü fehér, tölcséres ..... P **2.40**
Testszinü bélésharisnya tiszta gyapju, kis hibával ..... P **1.-**

Évközben összegyült, körülbelül **4000** pár különböző, de jó minőségü női **harisnya** párját **1.- pengőért adom!**

Matt selyemharisnya hibátlan, a legjobb müselyemből ..... P **1.50**
„HEILIG-speciál" strapára alkalmas női harisnya ..... P **1.98**
„HEILIG-gyöngye" márkás női harisnya, finom, matt anyagból P **2.60**
„HEMO" a bevált, simulékony, nagyon tartós női harisnya ..... P **2.60**
„GE-VI"-gyártmányu harisnya, finom, tartós, simulékony, árszerü, szuros..... P **2.60**
„DOLLÁR" Bahner gyártmány, legfokozottabb tartósságu harisnya ..... P **3.90**

Női béleit bőrkesztyü kötött teveszőr béléssel, amig a készlet tart, párját **3.- pengőért adom!**

Női meleg harisnya bordázott kötés ..... P **85** fillér
Női hálóing charmeuse anyagból, komplett hosszu divathimzéssel ..... P **4.40**
Béleit női nadrág külseje csikos müselyemből..... P **1.50**
Charmeuse kombiné fehérnemü szinek ..... P **2.50**
Reggeli köntös finom „Mattlasszé" anyagból, komplett nagyság, divatszinek.. P **9.80**

Finom kötött ruhák, kötött bluzok, pulloverek, sport kötött ruházat.

Hatalmas választék! Vidékre postán, utánvéttel! *Alacsony árak!*

HEILIG HARISNYAHÁZA RÁKÓCZI-UT 26

Keresünk megvételre 1000x1500-as pedálos rajzasztalt

rajzgéppel hozzá való tartozékaival. Ford Motor rt., XIII., Váci-út 45.

ságában felolvasta a zsidókra vonatkozó részletet és kijelentette, hogy addig nem nyugszik, míg egyetlen olyan lesz Csongrádon, akit „lúdtalpú, horpadtmellű, görbelábú, nagyfülű hajlott orrúnak" jellemez a lexikon antropologiai leírása.

Senki sem volt neki elég antiszemita. Gyanakodott mindenkire és amikor befurakodott Csongrádon a keresztény ellenzéki táborba, zsidóbérencnek nevezett mindenkit, aki nem volt hajlandó magáévá tenni az ő túlzó felfogását.

A *Piroska* János polgármester elleni támadások személyét páratlanul népszerűvé tették. A város életének egyidőben valóságos diktátora volt, s elég volt egyetlen szava, hogy környezetéből bárkit álláshoz juttasson. Amikor pedig lezajlottak a polgármester által ellene indított sajtóperek, s a nem jogerős felmentő ítélet után amnesztiával megszüntették az ellene folyamatban levő eljárást, *Csongrádon hetekig ünnepelték. Piroska* polgármester eközben nyugalomba vonult, megüresedett a polgármesteri állás. Ezekben a napokban népes küldöttség kereste fel a babérjain pihenő szélhámost, s felszólították, hogy pályázza meg az állást. *Legyen Csongrád polgármestere.*

„Nem akarok polgármester lenni!..."

— *Nagyon köszönöm a bizalmatokat,* — válaszolta rezgő hangon, meghatottságot színlelve, az ál-Bentsik Zoltán dr., miközben eszébe jutottak hamis okmányai s elhárította magától a megtiszteltetést. — *„Még azt gondolnák rólam, hogy azért támadtam Piroskát, hogy én kerüljek a helyébe..."*

Visszavonult tehát a dicsőségtől. Szerényen. A szakállát simogatva.

— *Jó, hogy így történt,* — mondják a csongrádiak. — *Köpenicki villanygyári igazgató — purifikátort még csak kibírunk, de köpenicki-polgármestert?*

A szélhámos ál-Bentsik Zoltán dr. nemsokára megvált Csongrádtól. Végkielégítésként mintegy 20.000 pengőt vett fel a villanygyártól, majd disznóbőrkoffereivel és két feleségével a fővárosba utazott. Pesten folytatódott ezután a nagystílű szélhámos életregénye, de Csongráddal továbbra is fenntartotta az összeköttetést. *Valósággal Budapestről irányította Csongrád közéletét...* **Csávossy László báró**

Hogy készül ma egy revüszínház ujdonsága Párisban?

Páris, január hó.

— **Nem az tesz** engem büszkévé, hogy nemrégiben új revüt mutattam be, — mondotta kérdésemre Paul *Derval,* az egyik legnagyobb párisi revüszinpad igazgatója, — hiszen már 1918 óta vagyok a színház élén s végülis ez a mesterségem. Nem a premier ténye tölt el elégedettséggel, hanem az, hogy *sikerült a mostani súlyos időkben, ebben az anyagszük világban ilyen pompás kiállítást produkálni.* Hogy ez ma milyen elképzelhetetlen nehézséggel jár, azt talán csak a szakmabeliek tudják igazán értékelni!

— S ha ezt sikerült mégis ilyen nagyszerűen összehozni, akkor nyilván valamilyen titok vagy boszorkányság lappang mögötte, úgy-e M. Derval? — kérdeztem a közismert színházi férfiútól.

M. Derval elmosolyodott.

— Elárulom önnek a titkot, — ha akarja, akár tovább is adhatja! Nos, kellett hozzá bizonyos találékonyság, sok-sok előrelátás és munkatársaimnak az az odaadó buzgalma, amellyel már hat hónap óta dolgoztak velem együtt az új revü színrehozatalán.

Paul Derval meginál egy kis apéritif-vel, maga is hörpint egy pohárkával, aztán megoldódik a nyelve és részletesen elmondja, hogyan készül el ma, a háborús Párisban egy music-hall újdonsága.

— Mint mondottam, előrelátónak kell lennie ma a revüszínház vezetőjének. Már régebben számoltam azzal, hogy egyre nehezebb viszonyokat hoz a háborús világ, ezért azalatt a két év alatt, míg az előző revüt játszottuk, egyetlen alkalmat sem mulasztottam el, ha hozzáfértem, hogy be ne szerezzek mindenféle színházi anyagot, bársonyokat, csillogó selymeket, tollakat, fátyolokat, díszeket. Megvettem mindent, ami kezem ügyébe került és amiről gondoltam, hogy használhatom. Mindezt nagyszerűen fel is használtam legújabb premiereimhez. Persze, nem kell most olyan „kreációk"-ra gondolni, mint például az a szalagfüggöny, amit a háború előtt egyik revüszínház csináltatott, s amelyhez annyi szalagot használtak, amivel be lehetett volna borítani a Páristól Cherbourg-ig vezető utat. Vége van már annak az időnek is, amikor telefonhívásra tíz szállító sürgött-forgott a rendelő színigazgató körül! Most abból kellett kiállítanunk mindent, ami megvolt és nem abból, amiről ábrándoztunk.

A rendelkezésre álló, nagy vesződséggel összegyüjtött anyaggal pedig ugyancsak csínyján kellett bánnunk. Például volt egy bizonyos menyiségü piros és lilaszínü anyagunk, — itt arra ügyeltünk, hogy ezeket úgy osszuk el, a kosztümöket, dekorációkat úgy állítottuk össze, hogy a két szín se sok, se kevés ne legyen és ne is üssék egymást. Ugyanígy nem volt szabad holmi új „trükkös" színpadi gépezetekre vagy vízmedencének a színpadi beállitására gondolnunk. Mert csinos najádokat ma is lehet találni, de *már annál kevésbé olyan szénmennyiséget, amennyi a színházi tó felmelegitéséhez szükséges.* Azt pedig nem lehet kívánni, hogy a najádok a hideg vízből kiugorva, tüzes táncokba kezdjenek... Szóval, a vízmedence, a békebeli revük egyik kedvenc attrakciója egyelőre nem kerülhet színpadra. S ha szénben van is, viszont örömmel mondhatom, *strucctollban nincs hiány!* Legalábbis össze lehet gyüjteni, ha valaki nem sajnálja rá a fáradságot. *Másfélévig tartó utánjárással sikerült 7500 remek strucctollat beszereznem.* Ebből a menyiségből 50 munkásnő *1500 színpadi kosztümöt* készített, — igaz, ezek egyrészéhez igen kevés anyag kellett, lévén *a fazonjuk igen rövid* és könnyed... A legszebb, legmutatósabb öltözék a primadonna, Brigitte Merey számára készült. 27.000 frankba került, 12 kilót nyom, de Istenem! olyan is ez a kosztüm, mint egy csodálatos költemény...

Elmondja aztán Monsieur Derval, hogy a háborús körülmények miatt be kellett szüntetni az éjszakai próbákat. Az utolsó hetek próbáit ugyanis mindig az esti előadások után tartották. A legutóbbi revü előkészületeinél 160.000 frankba kerültek a taxik, amelyek a müvészeket az éjjeli próbákról hazavitték, ezenkívül 9000 frankba került azoknak a tagoknak a hotelszobája, akiknek részére — miután nagyon messze laknak —, a próbák idején a közelben kellett szállást biztositani.

— *Hol lehet ma taxit találni Párisban?* — sóhajtott fel *M. Derval,* — Igy hát a végső próbákat is nappal tartottuk. Ez még nem olyan nagy baj, sokkal nagyobb gondot okozott az, hogy *eltüntek a görlök!* Párisban ugyanis a music-hallokban általában angol görlök szerepeltek, számuk mintegy 200 lehetett. Amikor kitört a háború, az egész társaság hazarohant Angliába. Különös, szinte érthetetlen dolog, hogy az impresszárióknak mindezideig nem sikerült francia görlcsoportot összeállitani. Ez abból magyarázható, hogy nálunk a táncosnők jobban kedvelik az egyéni produkciókat. Nem szívesen illeszkednek be olyan csoportba, ahol 16—20 leány a „kapitány" dirigálása alatt áll és mindig azt és úgy kell táncolniok, a legnagyobb egyöntetüséggel, hogy azt vezetőjük kivánja. Ez az uniformizált táncmutatvány nem nagyon vonzza a mi táncosnőinket, éppen ezért ezeknek a kedvelt számoknak a beállitásáról is kell mondanunk mindaddig, míg külföldről tudunk görlöket hozatni.

— És mindezeken kivül is voltak még nehézségek? — kérdeztem.

M. Derval legyint a kezével.

— Nem is tudnám hamarjában elsorolni, mennyi minden ad még gondot manapság a revüszínházak vezetőinek. Például: újabban nem jelentkeznek elegendő számban azok a jóalakú, fiatal statisztanők, akik nélkül alig lehet párisi revüket rendezni. Azokra gondolok — s most elmosolyodik az igazgató, — akiknek öltözete néha csak egy méternyi csillogó textil, néha csak pár strucctoll... Szóval ezek a kifogástalan termetü nők inkább természetadta szépségükkel, mint nagyszabású kosztümjeikkel hatnak. Nos, az utóbbi időkben hemzsegnek Párisban a kisebb music-hallok, kabarék s egy idő óta olyan kereslet van az ilyen dekorativ statisztanőkben, hogy alig tudtam az új revümhöz megfelelő számú tagot szerződtetni.

— Még csak ennyit: hogy ma egy látványos nagyrevü rendezése mennyi gondba kerül, arra nézve, azt hiszem, elég, ha megemlitem: mostani revümben *2443 statiszta szerepel!* Egyébként végül mégis megoldottam minden súlyos és kevésbé súlyos problémát és ismét olyan tündérien szép és szórakoztató revüt sikerült összehoznom, amely néhány órára kellemesen elfeledteti a közönséggel a mai rendkivül nehéz időket...

Fiúinternátus, Eötvös-utca 23/a. Tel.: 127-819.

Károsodástól megóvhatja magát

ha ingatlaneladás vagy vétel előtt felkeres. Mészáros Alajos I., Márvány-u. 7. d. u. 3—5. Tel.: 353-934

FÖLDI PARADICSOM

Irta: Berczeli A. Károly

Évekkel ezelőtt egy tápiósági kis községben különös imaházba tévedtem be. A hívek széttárt karokkal, hangosan imádkoztak, mint az őskeresztények, s kitörő, kétségbeesett jajveszékelésekkel hívták a Szentlelket segitségül. Pünkösdisták voltak s szokatlan szertartásaikról ezelőtt is, azóta is sokan irtak, főként a szociográfusok, akik e szektárius mozgalmak egyre ijesztőbb elterjedésében az alsó néprétegek szociális elesettségének egyik természetszerű tünetét vélték felfedezni. Hogy az a gyanú nem volt alaptalan, azt mi sem igazolja élénkebben, mint az a hivatalos intézkedés, mely véget vetett minden ilyenfajta gyülekezetnek.

Engem, túl a szociális kérdéseken, elsősorban e buzgalmi összejövetelek lelki rúgói érdekeltek, s hogy megsejtsek belőlük valamit, észrevétlenül közéjük álltam s képességeimhez képest magam is belebelerikoltottam az egyre forrósodó istentiszteletbe. Az asszonyok lehúnyt szemmel zokogtak, nyögtek, a férfiak vágyakozó szavakat suttogtak, hörögtek, hogy szánalomra indítsák a Szentlelket, aki látva majd szenvedéseik őszinteségét, leszáll közéjük s megerősíti lelkűket a további küzdelemre. Mert a küzdelem csak ezután következik. A világ vége küszöbön van s az Antikrisztus mindent elkövet, hogy megingassa az igazakat, bűnre csábítsa a jókat s minél nagyobb kárhozott sereggel álljon Isten ítélőszéke elé, ha üt az utolsó óra. Mert a világ rossz, csak a gonoszok boldogulnak s kell, hogy a visszatérő Krisztus igazságot tegyen végre, a világ végén, s megvalósitsa a félretaszitottak ősi álmát: az igazak ezeréves földi paradicsomát.

E csodálatos földi beteljesülés igérete az Apokalipszisban gyökerezik, s bizonyára nem véletlen, hogy a legtöbb szektárius gondolat valamiképpen erre vezethető vissza. Krisztus ezer esztendőre megkötözi a Sátánt, legyőzi a rosszat, hogy a jók e szabad, tökéletes, igazságos világban végre elnyerjék földi jutalmukat is, mielőtt mindörökre feloldódnának Isten látásának szellemi mámorában. Van ebben valami kétségbeesett életigénlés, mégegyszer utóljára!, valami csillapithatatlan vágy az igazság után s valami leküzdhetetlen sóvárgás, forradalmi követelődzés, hogy végre azok is élvezhessék az élet kimondhatatlan szépségeit, akik elesett, megtiport jók voltak addig a világ sátáni rendjében.

A szertartás után szóba elegyedtem a prédikátorral, aki fanatikus, megszállt ember volt, a ruházata után ítélve inkább iparosféle, mint paraszt. A bibliát szorongatta a kezében, magabizó volt, s mint a választottak, fölényes és csalhatatlan. Kérdéseimre készségesen válaszolt s a bolsevizmusra ugyanúgy meg volt a bibliai citátuma, mint a zsidókérdésre. Különös ember volt, mély nyomot hagyott bennem.

Azóta évek teltek el, s most a napokban találkoztam vele. Komorabb volt és zárkózottabb. De ami a világ végét illette, abban ma még konokabbul hitt, mint annakidején. Elsorolta a jeleket: a gyakori árvizet, a háborút, a betegséget, az időjárás megbomlását s az oroszokat, mint a világ végére bejósolt Góg és Magóg rettenetes népeit. — Már nem tart soká — mondta, aztán elment és ábrándozott tovább a földi paradicsomról.

Én utána néztem s akkor rádöbbentem benne arra a különös embertipusra, mely mindig élt s mellyel annyiszor találkoztam történelmi studiumaim folyamán. A tudomány kiliasztáknak nevezi őket, (a görög szó khilioi = ezer alapján), s ők azok, akik kielégithetetlenül hurcolják magukban a „boldogabb világ" soha be nem következő képeit. Ha egyszerű emberek, kicsiny szektákba tömörülnek, szembefordulnak a meglévővel, mert az mindig gyarló, tökéletlen s egyben ördögi is, s a nagy összeomlás után az igazság föltámadását hirdetik. Ha filozófusok, akkor a kultúrák válságáról beszélnek, úgy érzik, hogy ami van, csak záróakkord s mindenben az elvénhedés jeleit vélik fölismerni. Ezek rendszereket épitenek s a tudomány és gondolat erejével harangozzák be az újjászületést, mely a jelen romjain köszönt rá az emberiségre. Ha költők, akkor úgy érzik, hogy ők a határ, a két világ tragikus érintkezési pontja, bennük viv meg a jó és a rossz, s nekik az a hivatásuk, hogy féllábbal állva még a mult fertőjében az igéretes jövőt prédikálják.

S ahogy visszagondolok a multba, csak a zsidó-keresztény kultúra kezdeteire (mert kiliasztikus tanok nyomai már a babyloniaknál, perzsáknál, egyiptomiaknál s a görögöknél is felfedezhetők, elég csak a világtól s világnyár víziójára gondolnunk, mely legelőször Pythagoras rendszerében jut kifejezésre), a kiliaszta próféták szinte egymást követik az időben. S minél több a csapás, mely rázúdul valamely népre, vagyis minél inkább érződik a Rossz közelsége, annál biztosabbra vehető a világ egyetemes megváltása, az új, boldog élet. Már a szibillák pogány proféciái is a nagy békecsászárt ígérik, aki egyesiti majd a népeket, igazságosan uralkodik s föltámasztja az ősi aranykort. Ez a hit a kereszténység elterjedése után egyes szektákban összeötvözödik Krisztus közeli visszatérésének reményével s nagyban hozzájárul az ezeréves földi paradicsom aranykori elképzeléséhez. Jóval materialisztikusabb jellegű a zsidó apokaliptika, mely Egyiptomban a Ptolemaeuszok alatt szövődött át a szibilla-kultusz e jóslataival s úgy módosult, hogy a népeket egyesitő békecsászárt azonositotta a zsidó Messiással s a földi paradicsomot is a maga túltengő érzéki adottságai szerint színezte ki. E zsidó messiási kor örömökben tobzódik. Az emberek kedvükre esznek, isznak, szaporodnak s a jutalmul a zsidóság végleges uralmát biztositó bosszúálló hadjáratok után, hatalmas lakomát rendeznek. Leölik az óriási vadökröt, Behemotot, s a gigászi cethalat, Leviathant, s lakmároznak belőlük. Igy ugyanakkor, amikor a környező népek az örökkévalóság mitoszát színezik egyre spirituálisabbá, a zsidókban szinte csak két eszme körül gyűrűznek a vallási beteljesülés vágyai: az egyik e boldog, gazdag földi birodalom hite, mint isteni ígéret, a másik pedig az, hogy mind e jók nem az egész emberiségre, hanem kizárólag a zsidókra várnak. S az a körülmény, hogy ez a hit akkor lobogott föl bennük a legféktelenebbül, mikor legjobban üldözték őket, a későbbi kiliasztákat is erősen befolyásolta. Krisztus akkor tér vissza, mikor legnagyobb a szenvedés és nyomorúság.

Ennek tudható be, hogy a keresztény üldözések idején olyan vadul burjánzanak a kiliaszta tanok. Montanus, aki e lázas várakozásban eretnekké vált, annyira biztosra vette Krisztus visszatérését, hogy híveivel az előázsiai Pepusába vonult s ott várta a nagy világdráma bekövetkezését.

S e gondolat kisért az egész középkoron át. Legismertebbek a Krisztus után következő ezredik esztendő kiliaszta mozgalmai, melyeket azonban a történeti kútfők csak gyéren, sőt alig igazolnak. Arról van tudomásunk, hogy már a 8—9. században vannak adománylevelek, melyek a világvégétől való félelem megnyilvánulásával kezdődnek: Apropinquante termino mundi... A világ végének közeledtével... S aztán következik az adományozás, mely mintegy kiengesztelése kiván lenni az igazságos Bírónak. Bizonyos, hogy a Cluny-ban meginduló reform s az új aszkézis, a Nilusok, Romualdok, Adalbertek szent élete, mely átragad a császári családra is s III. Ottóban különlegesen keveredik a féktelen egyeduralkodóval, ugyancsak e nagy készülődésre enged következtetni. A krónikák azonban alig tesznek a később túlságosan kiszinezett vad eseményekről említést. Lotharingiában földrengés volt, s meghasadt a föld, egy templomban az ördög kezdett prédikálni s ehhez hasonló kitételekkel utalnak csupán a közeli végromlásra. Szilveszter pápa, aki korának legnagyobb gondolkodója volt s mint matematikus és csillagász, gyakran szerepelt úgy a köznép hiedelmében, mint később az ördög szolgálatába álló Faust, egy szóval sem céloz a világ vége egyetemes riadalmára. Föltehető, hogy a mozgalom inkább csak a nép körében öltött nagyobb méreteket, s Szilveszter mint egyházfő, már hivatalból sem kivánt tudomást venni e zavaros, s hozzá mint tudóshoz kevéssé méltó tanokról. S talán a későbbi korok cenzurája is hozzájárult, hogy az emberiség e kétségbeesett s mégis vakon bizakodó tévelygése csak megszűrve jusson el hozzánk.

De hogy a mélyben élt, s hogy kiirthatatlanul felbukkan minden időkben, azt nyomon lehet követni a XVI. század protestáns kiliasztáinál is, akik az Antikrisztust előszeretettel vélték a pápában fölfedezni, s e tápiósági kis szektában, mely pillanatnyilag kifelé szünetel ugyan, de mint valami kisérteties hagyomány, mely belerágta magát az emberiség belsejébe, csak az alkalomra vár, hogy újra a jelen borzalmait ecsetelje a csodálatos jövő reményében. Néha ártatlanok ezek s inkább az imádság erejével próbálják álmukat megvalósitani, máskor azonban szociális jelleget öltenek, forradalmi magatartássá izmosulnak s ilyenkor maguk is hozzá akarnak járulni a régi világ lerombolásához s az új megteremtéséhez. S ha mélyen belegondolunk a nagy úttörők életében, nem az derül-e ki róluk, hogy egy kicsit kiliaszták voltak valamennyien, akár a tudományos igazság terén, akár a társadalom nagy utópiáiban kivánták megvalósitani az ezeresztendős boldogságot.

Légo-rollókat

tartós fekete papirból, törv. védv. és fekete papirral áthúzott

Légo-rámákat

készitek: BECSKEI FERENC kárpitos- és díszitőmester, Budapest, VI. kerület, Lovag-utca 15. szám. Telefon: 116-873.

A csongrádi gyémánt-iparlovag tündöklése és bukása

„Farkast" játszott Piroskával s majdnem polgármesteri székbe került a szélhámos

Csongrád, január 23.

(Az Uj Magyarság kiküldött munkatársától.) Gallér és nyakkendő nélkül láttam utoljára. Kifűzött, zsinórnéküli cipőben, az ujjlenyomatfelvételtől az úgynevezett „zongorázástól" festékes kézzel. Éppen a főkapitányságí fényképészhez vezették, hogy mellén számtáblával megörökítsék a bűnügyi nyilvántartó számára. Dehogy is ismertek volna rá a csongrádiak ebben a szánalmas alakban, aki ijedten pislogva, kapkodva a fejét, valahányszor az őt kísérő rendőr kardja megcsörrent, arra a *„Bentsik Zoltán dr."*-ra, aki oly sokáig villanygyári igazgatója és fehértógás purifikátora volt ennek az alföldi városnak.

... A pályaudvarról csengő szán visz többedmagammal a városba. Vadászkalapos, bőrkabátos, deresbajszú úriember ül mellettem. Csongrádi.

— *Mit szól a mi „köpenicki" esetünkhöz?* — kérdezi, majd mindjárt hozzáteszi:

— *Forgott velem a világ, amikor kipattant, hogy egy szélhámos vezetett az orrunknál fogva bennünket... Ki hitte volna? Mindig a „közéleti tisztaságért" harcolt, Bayard lovag módjára erkölcsi törvényszéket tartott közéleti férfiak fölött, s most kiderült, hogy korszakunk egyik legnagyobb szélhámosa... Csongrádon mindenkinek leesett az álla, az elképedéstől szóhoz sem tudtunk jutni, mikor a pesti lapokban kirobbant a szenzáció...*

Csongrádon valóban falrengető meglepődéssel vették tudomásul, hogy rendőrkézre került Budapesten néhány nappal ezelőtt *„Bentsik Zoltán dr."*, igazi nevén *Schulhof* Tibor, a zsaroló szélhámos, bigámista álügyvéd, álhittanár, volt villanygyári igazgató és volt „lapszerkesztő". A regényes életű, tarkamultú iparlovag letartóztatásánál is nagyobb feltűnést keltett, amikor kiderült, hogy az ál-Bentsik Zoltán Szatmárnémetiben született, 1893-ban, egyszerű zsidó szülőktől.

— *Csongrádon ő volt a legszélsőségesebb antiszemita!* — mondják fejcsóválva azok, akik itteni közéleti szereplését ismerik. Állandóan azt emlegette, hogy sok a zsidó ebben a városban, de ő majd *„vasseprő"* lesz és kiebrudalja azokat, akik megmételyezik Csongrád tiszta levegőjét...

A foltokkal tarka mult

Amikor a főkapitányságon letartóztatták az ál-Bentsiket és megérkezett erről a hír, Csongrádon órákra megállt az élet. Az emberek egymás kezéből tépték ki az ujságokat, s megdermedve olvasták a város volt „nagy purifikátorának" vadregényes előéletéről beszámoló cikkeket. Itt halvány sejtelme sem volt arról senkinek, hogy a közéleti tisztaság, makulátlan becsület jelszavait állandóan teletorokkal, légoltalmi szirénaként bömbölő volt villanygyári igazgató foltokkal tarkázott multtal öltötte magára a fehér tógát.

Elhülve értesültek a csongrádiak, hogy a leleplezett szélhámos kisebb bűncselekmények után 1917-ben megszökött a hadsereg kötelékéből és hogy ne találják meg, felvette a *Kálmán* Jenő nevet, s a *„dr."*-i címmel is megajándékozta magát. *„Kálmán Jenő dr."* jogi szemináriumot nyitott Budapesten, s minthogy csak kereskedelmiiskolai végzettsége volt, ő lett a szeminárium legszorgalmasabb „tanulója". Éjjel-nappal a jogi szakkönyveket búvta s bámulatos gyorsasággal elsajátította a hatalmas anyagot. A szeminárium jövedelmező vállalkozásnak bizonyult, az ál-Kálmán Jenő dr. ekkor meg is nősült, feleségül vete *Berger* Erzsébetet. A zsidó leány hozományával még jobban megalapozta „polgári egzisztenciáját", de a kommün végetvetett ennek az idilli állapotnak. A szélhámos a kommün után, *annak ellenére, hogy már előbb megkeresztelkedett, zsidó hittanár lett a Mester-utcai női kereskedelmi iskolában.* Négy évig zavartalanul tanított, mikor azonban igazolnia kellett diplomáját, okmányai bemutatásakor kiderült, hogy valamennyi okmánya hamis. Közokirathamisítás bűntette miatt eljárás indult ekkor ellene, de *„Kálmán Jenő dr."*-nak sikerült az akkor román megszállás alatt lévő Nagyváradra szöknie. Amikor ez a bűncselekménye elévült, visszatért Magyarországra és letelepedett Debrecenben. Itt megszerezte *Bentsik* Zoltán dr. budapesti ügyvéd eredeti okmányait és *Schulhof* Tibor, azaz *„Kálmán Jenő dr."* innen kezdve mint *„Bentsik Zoltán dr."* szerepelt. A debreceni Elektrolux r. t.-nek, majd a Phönix biztosító intézet debreceni fiókjának lett a főtisztviselője, közben *Brassóban újabb házasságot kötött, holott a Berger Erzsébettel kötött házassága még érvényben volt.* A bigámia után egyszerű megoldást talált. Egy fedél alatt élt mindkét feleségével. Az első feleségét *Bentsik* Zsuzsa néven a hugaként szerepeltette.

Ilyen előzmények után került az ál-Bentsik 1933-ban érdekes körülmények között Csongrádra, ahol a villanytelep igazgatója lett. Ebből az állásából hatalmas összegű végkielégítéssel távozott s Pestre költözött, ahol a „Közérdek" című hetilap szerkesztésével foglalkozott, majd a nyersbőrközpontnál helyezkedett el, ezt követően pedig a magyar bőripari nyersanyagbeszerző és elosztó r. t.-nál személyzeti titkár lett. Itt a mult évben, amikor származását kellett volna igazolnia, nem merte hamis iratait bemutatni és emiatt elbocsájtották. Közben meghalt az első felesége, akit *Nagy* János dr.-né néven római katolikusként temettetett el Budapesten, holott az asszony zsidóvallású volt.

Az ál-Bentsik jellegzetes szakálla

A szélhámos *Schulhof* első felesége halála után furcsa elhatározásra jutott. Megírta élettörténetét, felsorakoztatta bűneit s úgy határozott, hogy beadja ezt az iratot az ügyészségen, mint önfeljelentést. Egyik hozzátartozója azonban megelőzte. Felhívta a rendőrség figyelmét az ál-Bentsik Zoltán dr.-ra, akit erre közokirathamisítás, bigámia, csalás és más bűncselekmények miatt letartóztattak s jelenleg a Markó-utcai fogházban tartják lakat alatt.

A nagystílű szélhámos változatos életének legérdekesebb fejezete Csongrádon zajlott le.

— *Jellegzetes szakálla miatt itt mindenki „Balbo úr"-nak hívta az ál-Bentsik Zoltán dr.-t* — mondják a csongrádi urak, akik szerint a szélhámos választékos elegánciájú ember volt, olyan finom mozdulatokkal, amilyenekkel a régi békeidőben a híres dán gavallér, *Psylander* hódított a mozivásznon.

— *„Gyémántkoponyájú", éleseszű ember volt* — jegyzi meg egy városi főtisztviselő. — *Nem tudtuk akkor még, hogy a „gyémánt-iparlovag" jelző inkább megilletné.*

— *Hogy került az ál-Bentsik Zoltán Csongrádra?*

— A villanyháborúval kapcsolatban — válaszolják. — Abban az időben egy érdekeltség szolgáltatta Csongrád és Szentes világítási és ipari áramszükségletét. Tíz évvel ezelőtt önálló részvénytársaság lett a csongrádi villanytelep. Ennek akkori igazgatója, *Biró* István és *Piroska* János polgármester között súrlódások támadtak. Biró, aki régebben ismerte az ál-Bentsiket, Pestre utazott és meghívta villanytelepi igazgatónak.

— *Majd ellátom és annak a polgármesternek a baját,* — fogadkozott „Bentsik Zoltán dr.", amikor két disznóbőrtáskával és két feleségével megérkezett Csongrádra. Az első feleségét természetesen itt is a hugaként szerepeltette.

Bentsik a nagyhangú bemutatkozás után nyomban *Piroska* János ellen fordult.

— *Piroskával szemben én „farkas" leszek* — mondotta és a városi közéletben, továbbá a sajtóban haladéktalanul megindította az offenzivát. Ebből a harcból 101 sajtóper keletkezett. Valamennyi cikknek a szerzője az ál-Bentsik volt, aki vitriolistának bizonyult tollforgató szerepében. Maró gúnnyal támadta Csongrád akkori polgármesterét. A szegedi törvényszékre lavinaszerűen zuhogtak a Piroska polgármester feljelentésére megindult sajtóperek iratai, s mi tagadás, a körmönfont cikkek két pártra szakították Csongrád közvéleményét.

Schulhof-Bentsik a zsidók ellen...

Az egyik tábor vezérének ismerte el a villanygyári igazgatót, a másik kitartott *Piroska* János polgármester mellett. A szenvedélyek akkor tomboltak a legjobban, amikor 1936 szeptember 23-án az ál-Bentsik dr. szerkesztésében és kiadásában megjelent a hirhedt *„Bomba"* című nyomdatermék, amelynek tizenhat oldalán át minden cikk Piroska polgármester ellen irányult:

„Önnek bűnhődni kell, polgármester úr és eltünni a közéletből. Gyorsan, azonnal, gondolkozás nélkül, este a sötétben".

A további cikkekben az erkölcs, becsület és tisztesség nevében „szónokolt" a szédelgő villanygyári igazgató. Fölötte érdekes az az írásmüve, amelyben felháborodva emlékezett meg Kenyeres-Kaufmannról...

„Kenyeres-Kaufmann Mózes is reuzálhatott egyszer és egy ideig a közéletben, de sorsát ki nem kerülhette..."

A brilliáns-kézelőgombos, fényes fizetésű ál-Bentsik aligha nézhetett tükörbe, amikor ezeket a sorokat papírra vetette. Arcpirulás nélkül handabandázott, „purifikált" Csongrádon s élvezte azt a pünkösdi királyságot, amelyet közéleti szereplése biztosított neki. Természetesen különös gondja volt arra, hogy véletlenül se emelhesse fel senki annak az erkölcsi szemetesládának a fedelét, amelyben az ő igazi arcképe rejtőzött. Némelykor azonban kétségei támadhattak. Ilyenkor éles szemmel fürkészte barátainak arcát, nem vette-e észre rajta valamelyik a szatmárnémeti gettó családi emlékeit? A mult felhőinek borongását zajos dáridókon űzte el.

A Magyar Király étteremben gyakran rendezett pezsgős vacsorákat, cigányozott — mondják Csongrádon — és ilyenkor mindenki az ő vendége volt. Pohártörős, duhaj mulatozás közben, amelyeknek legtöbbször a hajnal vetett véget, mintha önmagát akarná legyőzni, úgy harsogta:

— *Főszolgabíró volt Szatmárnémetiben az apám!... „Megzenésítette" a családi vagyont, én csak az ő dzsentri vérét örököltem...*

Ha itt-ott némelyeknek támadt is kétsége a purifikátor villanygyári igazgató személyével kapcsolatban, az ilyen bőgőbeugrós, tükörtörős murik eloszlatták a gyanút.

— *Igy csak magyar ember tud mulatni!* — mondták a kételkedők.

A szélhámos ál-Bentsik ebbeli képességeivel is tanujelét adta annak, hogy mire képes. Még a jószemű magyar urakat is be tudta csapni éppen olyan szerepben, ahol a legkönnyebben leleplezi magát a zsidó.

Még ma is emlegetik Csongrádon azt a szokását, amelyet minden pezsgös tivornyán megismételt. Az étterem nagy kerek asztalát körülrakatta pezsgőspoharakkal, majd amikor már bennük gyöngyözött az ital, tust huzatott a cigányokkal, s az abrosz két sarkát megfogva, *egyetlen mozdulattal összecsörrentette a poharakat...*

Piroska János polgármesteren kívül még egy vesszőparipája volt: a zsidók kíméletlen támadása. Nyomdafestéket nem tűrő megjegyzésekkel illette őket és Csongrádon még ma is jól emlékeznek arra a „hadjáratára", amelyet *Vida* Sándor dr. zsidó hitközségi elnök ellen vezetett. A *Tolnai-lexikonból* más alkalommal barátai társa-

Megjelent

„A mindent tudó nő"

a Rádió Ujság

KIS LEXIKONA

400 oldal, csinos félvászon kötés

Érdekes tartalmából felemlítjük a következő hosszabb lélekzetü cikkeket:

Családi ház (építési tanácsadó rajzokkal). — Énektanulás. — Bútorstílusok. — Fehérnemü varrás (sok ábrával). — Foltfisztítás. — Gyermeknevelés az iskolás korig. — Gyermekdalok (kótapéldákkal). — Hanglemezsztárok. — Híres magyar asszonyok. — Házi betegápolás. — Illemtan. — Kézimunkák (szemléltető rajzokkal). — Kötés (128 rajzzal). — Néphimzések tájak szerint (rajzokkal). — Női öltözködés világtörténete (képes táblákon). — Női életpályák. — Prémek és prémes állatok. — Pályaválasztási tanácsadó. — Sakk. — Szövetek felismerése. — Teljes szakácskönyv. Szakácsmüvészet. Tehetséges gyermekek. — Társasági táncok. — Zeneóvoda, stb., stb.

Könyvárusi forgalomban nem kapható!

Aki a Rádió Ujság előfizetője, az a „Mindent tudó nő" 1943. évi kötetét P **1·50** beküldése ellenében megkaphatja.

Hasonló feltétel mellett megkaphatja minden újonnan belépő előfizető is, ha legalább negyedévre P 1.50 vagy félévre P 2.80-al előfizet a Rádió Ujságra.

A Rádió Ujság és a „Mindent tudó nő" megrendelhető: Budapest, V., Vilmos császár-út 34., postatakarék-csekkszámla 29.099.

BELVAROSBAN

utcai szoba

FUTŐANYAG ELLENÉBEN KIADÓ.

Telefon: 384-125.

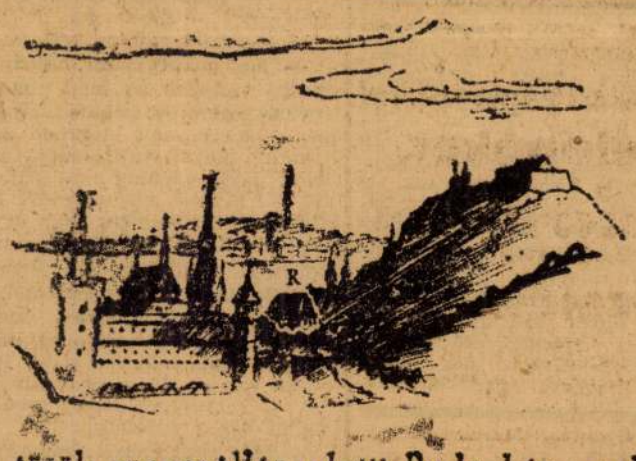

A török megszállás alatti Buda képe a XVII. századból. Ezen a Merian-féle metszeten csodálatos hatású forrásvizeink fölé emelt Rudasgyógyfürdőnket a rajzoló külön kiemeli, mint Buda nevezetességét.

Bencsik Zoltánt felmentették

A szegedi törvényszék szerint túlnyomó részben bebizonyította vádjait Piroska csongrádi polgármester ellen

Szeged, augusztus 19.

(A „Magyar Nemzet" tudósítójától.) A szegedi törvényszék *Sáray* tanácsa szombaton délelőtt hirdette ki az úgynevezett csongrádi bombaperben hozott ítéletét, amelyet általános érdeklődéssel várt nemcsak a leginkább érdekelt Csongrád, hanem úgyszólván az egész ország közvéleménye. A két és fél év óta húzódó sajtóper, amelynek főszereplője dr. *Piroska* János csongrádi polgármester és vádlottja dr. *Bencsik* Zoltán volt csongrádi villanytelepi igazgató volt, a *Bomba* címmel megjelent röpirat miatt indult meg. A szegedi törvényszéken, mely széleskörű bizonyítást rendelt el, hónapokon keresztül tárgyalták az ügyet, részben Csongrádon, részben Szegeden. Közel *négyszáz tanút* hallgattak ki a bizonyítási eljárás során és sok mázsára rúg a tárgyaláson ismertetett aktatömeg súlya. A tárgyaláson megdöbbentő módon rajzolódott ki Csongrádnak, ennek a színmagyar alföldi városnak belső élete. A legutolsó tárgyaláson, szerdán, amikor befejezték a bizonyítást és elhangzottak a perbeszédek, dr. *Sáray* Lajos törvényszéki tanácselnök közölte, hogy az ítéletet szombaton délelőtt tizenegy órakor hirdeti ki. A szombati ítélethirdető tárgyalásra Csongrádról igen sokan utaztak át Szegedre, lateinerek, iparosok, gazdák vegyesen, akik a szegedi érdeklődőkkel, jogászokkal, bírákkal, ügyészekkel és ügyvédekkel együtt csaknem zsúfolásig megtöltötték a tárgyalótermet. Mindenkinek feltűnt, hogy Piroska János polgármester, aki csaknem valamennyi tárgyalást végigülte, *most nem jelent meg* a sértett számára fenntartott helyen, hol dr. *Rázsonyi-Papp* Pál városi főügyész képviselte csak. A vádlott dr. Bencsik Zoltánon és dr. *Richter* Béla ügyészen kívül, aki a felhatalmazásra indított rágalmazási perben a vádat képviselte, a per szereplői közül más nem is jelent meg.

„Piroska Jánost a gőg, a dölyf és a terror jellemzi"

Az ítélőtanács pontosan tizenegy órakor vonult be a tárgyalóterembe. Sáray tanácselnök feszült csendben jelentette be, hogy *Forgó* Ferenctől, a *Tiszavidék* című csongrádi újság szerkesztőjétől, a per egyik sértettjétől a reggeli postával levél érkezett, amelyben bejelenti, hogy *a Bencsik Zoltán ellen emelt vádat elejti.* A törvényszék ennek következtében ebben az ügyben *megszüntette Bencsik ellen az eljárást* — mondotta Sáray tanácselnök, aki ezután kihirdette az ítéletet.

A törvényszék dr. *Bencsik* Zoltánt a *Piroska* János polgármester és *Tenke* Ferenc adóügyi tanácsnok sérelmére elkövetett, *felhatalmazásra hivatalból üldözendő, sajtó útján elkövetett rágalmazás vádja alól felmenti mind a három vádiratban foglalt vádcsoportban.* Megállapítja a törvényszék, hogy dr. Bencsik Zoltánnak az inkriminált kitételek valóságát *a legnagyobb mértékben, ha nem is teljes egészében, sikerült bizonyítania,* ami a kifejlődött joggyakorlat és a törvények értelmében *büntetlenséget* biztosít számára.

A *Bomba* című röpirat, amelynek tartalmából két vádcsoportot alakított az ügyészség, 1936 decemberében jelent meg. Az első vádcsoport ennek a röpiratnak *Piroska* János személyére és ténykedéseire vonatkozó súlyos tényállításokat tartalmazza. A második vádcsoport alapja az a magánlevél, amelyet dr. *Bencsik* Zoltán, a csongrádi villanygyárat átvevő *Hajós és Szántó* céghez intézett, ez a cég ugyanis felkérte dr. Bencsiket, mint a *Dénes* István birtogában lévő csongrádi villanygyár akkori igazgatóját, hogy vállalja továbbra is az üzem vezetését. A harmadik vádcsoport alapja szintén a *Bomba* című röpirat, mely a *Tenke* Ferenc adóügyi tanácsnok vezetése alatt működő városi adóhivatal működését bírálta és *igen súlyos vádakat* emelt ellene.

A tárgyaláson lefolytatott bizonyítási eljárás során *Bencsiknek sikerült bizonyítania,* mint azt az ügyész vádbeszédében is elismerte, hogy *Piroska Jánost a gőg, a dölyf és a terror jellemzi.* Bizonyította ezt azzal, hogy dr. *Herke* László csongrádi polgármesterhelyettes tanuvallomásában kénytelen volt bevallani, hogy nyilvános bizottsági ülésen súlyosan megsértette őt Piroska János, hogy *Csókássy Ferenc városi főmérnököt napszámos munkások előtt haptákba állíttatta és megszégyenítő módon leszidta,* hogy a Piroska János ellen megindított fegyelmi ügyben kirendelt *vármegyei fegyelmi biztost, dr. Mátéffy Benjámint működésében megakadályozta,* hogy Csókássy főmérnököt egy fegyelmi ügyben valótlan vallomásra akarta presszionálni, hogy az ipartestületi elnöki választáson olyan mértékű korteskedést folytatott, hogy emiatt miniszteri intézkedésre választási biztost küldtek ki és amikor Piroska János jelöltje, *Gyovay* János a választáson kisebbségben maradt *Czégényi* Sámuellel szemben, a polgármester a Czégényi-szavazók köszönését sem fogadta és *bosszúból elzáratta az ipartestületi székházhoz vezető kertiutat.* Sikerült bizonyítania, hogy *Katona* Imre városi főállatorvossal szemben is *terrorisztikus magatartást* tanusított, amennyiben kocsiját lefogatta a Tisza-hídon és a jogtalanul követelt hídvám megfizetésére kényszerítette, ezt a hídvámot azután csak az alispán végbatározata alapján volt kénytelen visszautaltatni a főállatorvosnak. Bizonyította Bencsik, hogy *Szedlacsek* István csongrádi apátplébánost, a város legbékésebb polgárát, a városi közgyülésen *nyilvánosan és alaptalanul rendreutasításokkal, szómegvonásokkal szégyenitette meg,* ugyannyira, hogy az apátplébános azóta részt sem vett a közgyűléseken. Bebizonyította, hogy Piroska polgármester népgyűléseken és testvérének, *Piroska* Györgynek *Tiszavidék* című lapjában állandóan azt hirdette, hogy aki megakadályozza őt a munkájában, aki keresztezni meri terveit, *azt eltiporja és mint a bélpoklost kiközösiti.* Bizonyította, hogy akivel Piroska ellentétbe került, mint például vitéz *Terebessy* László rendőrfogalmazóval, az ellen *a közigazgatási életben merőben szokatlan módon járt el.* Terebessy áthelyeztetése érdekében önálló indítványt nyujtatott be a közgyűlés elé.

A polgármester hajlandó volt a város érdekeit súlyosan érintő szerződést kötni

A Piroska ténykedését bíráló *Csongrádi Hiradó* című kormánypárti napilap ellen szintén önálló indítványt nyujtott be, hogy a közgyülés feliratban kérje a kormánytól a lap azonnali beszüntetését. Bizonyította, hogy Czégényi Sámuel ipartestületi elnököt, ki a csongrádi OTI vezetője volt, az ipartestületi elnökválasztás előtt *kortescéljai eltávolíttatta alaptalan vádaskodásaival* az OTI-kirendeltség éléről, de a választás után az OTI központi vezetősége, meggyőződve a Cégény ellen benyujtott panaszok alaptalanságáról, néhány nap mulva visszahelyezte állásába. A csongrádi villanyháborúval kapcsolatban bizonyította Bencsik, hogy a Biró István-féle vállalat, amelynek Csongrádon ő volt az igazgatója, a várossal olyan szerződést kötött, amely az országban a legelőnyösebb ilyenfajta szerződés volt, de azért *Piroska polgármester minden rendelkezésére álló eszközzel meg akarta akadályozni a vállalat működését,* a vállalat műszaki munkálatait, építkezéseit *jogtalanul és törvénytelenül letiltatta,* de amikor a jogtalan letiltás ügyének kivizsgálására miniszteri bizottság szállt ki Csongrádra, *a miniszteri bizottság által felvett jegyzőkönyvben ezeket a törvénytelen intézkedéseket letagadta.* Bencsik ezeket a tényeket nemcsak okiratokkal, hanem *magának Piroska Jánosnak, a polgármesternek vallomásával is bizonyította.* Piroska, aki a villanytelep ellen a perek egész sorozatát indította, soha a vállalatot elmarasztaló ítéletet nem tudott elérni. Többízben hangoztatta a polgármester, hogy a vállalattal kötött szerződésből egy jottányit sem enged, amikor azonban a *Hajós és Szántó* céggel vétette át az üzemet, *hajlandó volt lényegesen enyhített feltételekkel módositani a szerződést és ezzel úgy a város lakóit, mint magát a várost súlyosan megkárositó szerződést kötni,* úgyannyira, hogy ezt a szerződést az iparügyi miniszter *mint törvénytelent, nem is hagyta jóvá.* A város háztartásának vezetésével kapcsolatban bizonyította Bencsik, hogy Piroska a városi költségvetésbe beállított tételek jelentős részét *nem használta fel rendeltetési céljaikra,* hanem ezeket a munkálatokat *törvényellenesen* inségpénzből végeztette el és akkor, amikor ezzel a költségvetés egyik oldalán háromszázezer pengős adósságot csinált, a másik oldalán nyolcvanezer pengős megtakarítást ért el: ezt az összeget *takarékba helyezte,* utána körülbelül háromezer pengő kamatot kapott a város, amelynek *ugyanakkor az előállt adósság után hatezer pengő kamatot kellett fizetnie.* Bizonyította Bencsik, hogy a városi inségmunkákra állandóan a *saját hiveit alkalmazta,* akik között *büntetett előéletű* és a kommünben szerepet vitt egyének is voltak.

A polgármester büntetett előéletű rokonai és barátai

Bizonyította, hogy *Sziklai* Géza, aki a jászberényi ellenforradalom vérbefojtásában való részvétellel volt vádolva és akit a bíróság csak részben bizonyítékok hiánya, részben elévülés címén mentett fel, ma is legjobb barátai közé tartozik, őt *törvénytelenül városi kiadóvá választatta* meg személyes korteskedéssel és terrorizálással. Igaz, hogy ezt a választást a vármegyei kisgyülés azután megsemmisítette. Állította és bizonyította, hogy a csongrádi javadalmi hivatal főnöke, *Sándor* B. Mihály, aki szintén Piroska szükebb környezetéhez tartozik, *sikkasztásért* jogerős ítelet alapján tíz hónapot ült; hogy Piroska János városi képviselőnek választatta meg *Fekete* Jánost és neki adatta a városi előfogat-bérletet, *pedig lopásért jogerősen elitélték.* Bizonyította Bencsik, hogy Piroska Jánost *ocsmány nőügy miatt megfosztották főhadnagyi rangjától,* hogy a város épületében lévő borpincészetet testvérének, Piroska Istvánnak adta bérbe, akinek Alpáron volt pincészete, de akit *borfogyasztási adócsalásért nyolcezer pengőre és sikkasztásért két hónapra ítéltek* és amikor ez a testvére a csongrádi pincészettel tönkrement, a céget másik fivérére, Piroska Antalra iratták át, arra, akit *a cattarói katonai lázadásban való részvétel miatt a katonai törvényszék a háború alatt háromévi börtönre ítélt.* Ugyanakkor tűrte azt is Piroska, hogy István fivérének a nyolcezer pengős büntetés behajtása ügyében nemleges zálogolási jegyzőkönyvet vegyen fel Csongrád város és hogy *neki szegénységi bizonyitványt adjon ki.*

Piroska és az adóhivatal visszaélései

Csongrád város adóhivatala ellen azt a vádat emelte Bencsik, hogy a városi adóhivatal a polgármester intenciójára szabálytalanságot és törvénytelenséget követett el. Hogy Biró István vállalatával szemben az inségjárulékot szabálytalanul vetette ki. Ezt az állítását a bizonyítási eljárás során Bencsiknek nem sikerült ugyan bizonyítania, ehelyett azonban *beigazolta azt, hogy a polgármester személyes ellenfele, Sági János adóügyében polgármesteri intézkedésre személyes bosszúból súlyos intézkedéseket tett az adóhivatal,* viszont a polgármester szükebb környezetéhez tartozó *Both* György szabó *éveken át nem fizetett adót,* bár városi közszállításokat kapott, de adótartozását járandóságából nem vonták le, hanem *behajthatatlanság címén törölték.* Bencsiknek több más konkrét esettel is sikerült bizonyítania, hogy az adóhivatal szabálytalanságokat követett el.

Piroska polgármester bosszúálló természetét azzal bizonyította, hogy Csongrád egyik legnagyobb adófizetőjével, *Kaszaviczky* Gyulával szemben többízben szabálytalan intézkedéseket tett, amely intézkedéseket részben a vármegye, részben a kormányhatóság minden egyes esetben *hatályon kívül helyezett.* Bizonyította Bencsik, hogy Piroska, aki állandóan fajvédőnek hirdette magát, *a polgármesteri állást a zsidókkal és a szociáldemokratákkal kötött paktumok segítségével szerezte meg* és az ő közreműködésükkel túrta ki elődjeit: dr. *Tóth* István és *Csemegi* Gyula polgármestereket. Állította és bizonyította, hogy *Sziklai* Géza, akit a kommün alatti bűncselekmények gyanuja miatt letartóztattak és aki a polgármester legszükebb baráti köréhez tartozott, a szolnoki fogházból súlyosan vádoló és sértő tartalmú levelet írt Piroska Jánosnak, akit azzal vádolt, hogy vaj van a fején és letöri gögjét és maga mellé juttatja a fogházba, de *ezért a levélért Piroska nem inditott pert Sziklai ellen,* sőt vele mind a mai napig tegeződő barátságban van és őt állandóan pártfogolja.

Bencsik ellen *Forgó* Ferenc, a *Tiszavidék* című csongrádi újság szerkesztője is vádat emelt, mert Bencsik azt írta röpiratában róla, hogy újságírói vasútijegy szerzésére vállalkozott, erre a célra felvett pénzt, azonban elsikkasztotta. Továbbá, hogy a csongrádi villanytelep mellett annakidején anyagi ellenszolgáltatásokért csinált propagandát és hogy kocsmai adósságát mással fizettette ki. Bencsik a tárgyalás során *ezeket az állításait is igazolta,* ebben az ügyben azonban a törvényszék nem hozott ítéletet, mert közvetlenül ítélethirdetés előtt *Forgó visszavonta, illetve elejtette az ellene emelt vádat* és így a törvényszék ebben az ügyben megszüntette az eljárást.

A törvényszék felmentő ítéletének kihirdetése után dr. Rázsonyi-Papp Pál a sértett Piroska János képviseletében fellebbezést akart bejelenteni, de *ezt a fellebbezést a törvényszék rövid tanácskozás után, mint jogalap nélkülit, visszautasította.* A királyi ügyész által bejelentett fellebbezést az iratokal együtt a törvényszék az ítélőtáblához tette át.

A tárgyalás után a felmentett Bencsik Zoltánt körülfogták a tárgyaláson megjelent csongrádiak és *lelkesen ünnepelték.*

Vaszary Gábor könyvei!

AMIRŐL A FÉRJEK ÁLMODOZNAK

Gyűjteménye egy csomó eredeti, könnyed, kacagtató írásnak.

Ára kötve: P 3.60

CSAK TE!

Édes, mulatságos, eredeti írás a Csak Te! A főszereplő Évi a legbájosabb Vaszary Gábor nőalakjai között.

Ára kötve: P 3.60

MONPTI

Könnyes, mosolygós történet Párizsról, a szerelemről és az ifjuságról.

Ára kötve: P 3.60

VIGYÁZZ, HA JÖN A NŐ

Joe Lewis a regény hőse, aki megtanít minket szeretni és boldognak lenni.

Ára kötve: P 4.80

HÁRMAN EGYMÁS ELLEN

Az olvasó elfelejti minden gondját, bánatát és könnyei is kicsordulnak a jóizű, felszabadító kacagástól.

Ára kötve: P 4.80

KISLÁNY A LÁTHATÁRON

A mulatságos kalandok, szellemes ötletek során egy szellemes történet szivderitő jelenetei peregnek le előttünk.

Ára kötve: P 4.80

Ő

Ha évezredek multán a kutató meg akarja tudni: milyen volt a XX. század harmadik és negyedik évtizedének erkölcse — jobb kézikönyvet nem is talál Vaszary regényénél.

Ára kötve: P

A fenti könyvek megrendelhetők a Magyar Nemzet könyvosztályában, VI., Vilmos császár-út 65. Tel.: 120-130. (Vidéki rendelésnél kötetenként 20 fillér portó.)

Elnökválasztási kortézia Mexikóban

1940 februárjában választ elnököt a mexikói köztársaság, de már most megindult az összes politikai pártok korteshadjárata jelöltjeik érdekében. Nagyon valószínűnek látszott még rövid ideje, hogy a jelenlegi elnök, Lazaro *Cardenas,* új turnuson keresztül vezeti, mint államfő, Mexikó közügyeit. De az elmúlt esztendő antikapitalista és a multban Mexikóban munkaalkalmat teremtő idegen tőkevállalkozásellenes intézkedései, Cardenas esélyeit erősen csökkentették. A Brit Birodalom és az U. S. A. nagyipari körei a jelenlegi elnököt teszik személyében felelőssé az 1937 óta bekövetkezett olajüzemi kényszerkisajátításért. Nem kétséges, hogy e körök döntő befolyása Mexikó politikai irányítására még ma is igen nagy és hogy ennélfogva minden meg fog történni Cardenas elnök elbuktatására.

Az elnök érzi is e titkos erők színfalakmögötti munkáját és a hét végén a mexikócityi U. S. A. követen keresztül uj, most már lényegesen előnyösebb vételárajánlatot tett a kényszerkisajátított olajkutakért. De úgy látszik, ha a megindult választási előkampányból itélni lehet, hogy Washington már döntött e kérdésben és minden erejével a legposszibilisebb ellenjelöltet fogja támogatni, hatalmi szaván kívül, mindenható anyagi erejével is.

Juan *Almazan* tábornok, a mexikói konzervativok vezéralakja, a minap megtartott első beszédjében már éles támadásba ment át a jelen kormányzat ellen. A tábornok határozottan U. S. A.-barátnak számít és éveken keresztül e közismert orientációját használta ki az erősen radikális, tőke- és idegenellenes, vallástagadó kormányzat, sárbarántva a feltétlen tisztakezű politikus egyéni reputációját a mindenrekész tömegek szemében, a „yankee-bérenc" jelszavával.

Almazan beszédében a politikai rövidlátás, a protekcionizmus, tájékozatlanság vádjával illette a jelen kormányzatot, melyet a századelői Porfirio Diaz által kiépített diktatúránál is roszabbnak tart.

„Mexikó — mondotta — ma *20 millió éhes, rongyos, meggyötört ember hazája,* mely mind gyorsabb iramban csúszik a lejtőn lefelé. — Az ország lakosságának 20 százaléka, több, mint 4 millió ember, a hiányos táplálkozás folytán súlyos betegségekkel küzd és sötét reménytelenségben, az írni-olvasni-tudás nagy vígasza nélkül néz a jövőbe akkor, midőn egy lelkiismeretlen csoport saját jólfelfogott érdekében *idegenből importált eszmékkel kisérletezik, saját honfitársait kisérleti nyulakként kezelve.*" Úgy ő, mint egykori fegyvertársa Franciscos *Maderos,* az 1910-i forradalomban, mely a diktatúra bukásához vezetett, mindenkor *a katolikus vallás, az egyházi szabadság, az emberi méltóság megóvása mellett harcoltak.* A mai közállapotokat azonban Almazan az 1910. körülieknél is lényegesen rosszabbaknak tartja.

Telefonszámaink:

Szerkesztőség . . . *128-428
Kiadóhivatal . . . *126-726
Hirdetésosztály . } *120-130
Könyvosztály . . }

Darvas József:

Levél fiatal munkásokhoz

Kedves Barátaim!

Az elmúlt vasárnapra emlékeztetlek benneteket, amikor együtt ültünk fönt, a Szentendrei-szigettel szemben, a Duna mellett és beszélgettünk, vitatkoztunk. Szinte giccsesen szép és valószínűtlenül nyugodalmas volt az ünnepi délután, akár egy kispolgárt szalon falára szánt tucat-tájképen. Olyan aggálytalan nyugalom, háborítatlan elfelejtkezés hangulata lengett az egész vidék fölött, mintha a nagyvilágban és szűkebb hazánkban legalább ezen az egy napon nem lett volna semmi ok az aggódásra, a figyelő s látó nyugtalankodásra. Az égen áttetsző felhők ácsorogtak, a vízen csónakok úsztak, motorok berzenkedtek s végig, a part hosszán, gondtalan kirándulók heverésztek, kártyáztak, énekeltek, ittak, — néhol még muzsikáltak és táncoltak is.

Volt abban valami példázatszerű mélység s ítéletet érdemlő tanulság, hogy míg a jó „pesti polgárok" százai gondtalanul, szinte erőltetett bohémkedéssel szórakozgattak, ti, akik *egész hét elkínzó robotja után végre kiszakadtatok a gyárak, műhelyek rabságából, az egész fiatal életeteket számontartó gépek és munkaasztalok mellől, néhány órára, egy rövid napra csupán, — ti ott ültetek körben, órák hosszat s a magatok sorsáról, osztályotok sorsáról, az ország jövendőjéről beszéltetek, szép komolysággal,* fegyelmezett hittel és tisztaszínű aggodalommal. Igaz, játszottatok, futkároztatok is egy-egy felórát, közben, de még ezt se valami „felelőtlen és kispolgári" (ezek a legelítélőbb jelzőitek!) nekifelejtkezéssel csináltátok, hanem tervszerű okossággal, majdnem kiszámítottan.

Mintha előttetek lett volna egy iratlan „napirend", amibe hosszú vitatkozások, aggályoskodó mérlegelések után mindent fölvettetek, órákra, percekre beosztva, amit egy öntudatos ifjúmunkásnak ünnepi szabadidejében „illik és lehet" csinálni... Ha valaki idegen látott volna benneteket így, ilyen tervszerű kiszámítottsággal bánni szűken mért szabadságtokkal s hallgatta volna a beszélgetésteket, esetleg azt mondhatta volna rátok, hogy fontoskodó gyerekek, vagy azt, hogy lélektelenül merev fiatalok vagytok. Pedig nem így van! Világformáló szándékok emberi és tiszta hite, felelőssége ég bennetek s mert nem csak hitben, de tudásban is föl akartok érni a bennetek élő igény magasságáig, tanulnotok, tájékozódnotok kell. Kora reggeltől késő estig, sőt sokszor éjjeleken át is, *ott görnyedeztek a dübörgő gyári gépek és hosszú műhelyasztalok fölött* s csak éjszakai alvástokból, rövid nappali pihenőtökből ellopott percekben juthattok hozzá, hogy magatok is elolvasgassátok a közös fillérekből vett, ronggyá tanulmányozott könyveket. Sorsotok olyan, hogy ha kenyérkereső munkátok mellett győzni akarjátok a célt és értelmet kereső elmélyedést is, valóban meg kell mérnetek minden óra, minden perc értékét s úgy kell vele gazdálkodnotok. Ti pedig győzni akarjátok!

A lakás példája

Mikor rátok akadtam, éppen a szombati *Magyar Nemzetben* írt cikkemet olvastátok, hangosan, talán már harmadszor. Mérlegeltétek az egyes mondatokat, sőt az egyes szavakat s helyeseltétek, amit helyesnek találtatok és aggályoskodtatok, ha valamiről azt éreztétek, hogy a szokatlan szavak mögött esetleg más szándék huzódik meg, mint ami bennetek él . . . Nem bólogattatok kötelező udvariassággal, még akkor sem, amikor már hallgattam a beszélgetéseket. Utána pedig hozzám fordultatok aggodalmaitokkal, kielégítetlen kérdéseitekkel.

Szinte kivétel nélkül helyeseltétek azt a tervet, aminek az érdekében az én cikkem is íródott: *a független és szabad Magyarországért való nagy belső összefogást.* Akadt ugyan közöttetek egy-két fiatal, aki az „óhitűek" makacsságával valami idétlen eretnekség ima-malmát forgatva, egyre azt durzsolta, hogy „mindegy nekünk munkásoknak, hogy milyen fajú vagy nemzetiségű kapitalisták zsákmányolnak ki bennünket", — de ezeket ti magatok szerettétek le okosan és lelkesen. Nekem szinte beszélnem se kellett: *olyan tisztán megfogalmazva mondtátok el az országért, az egész magyarságért s azon belül a saját osztályotok sorsáért bennetek is fölkelt aggódást és okos szavaitokban annyira benne volt a patriótizmus,* az „aggódó és cselekvő hazaszeretet" hitvallása, hogy szerettem volna beszélgetésteket gyorsírással lejegyezni s közreadni, — de nem volt nálam ceruza-papír és nem is tudom a gyorsírást Nem mondtatok nagy szavakat, hangos fogadkozásokat, hanem megmagyaráztátok az ellenkezőknek a lényeget. Egyitek, egy szőke gyerek — talán vasmunkás — igen értelmes és szemléltető példát is mondott, mingyárt. Ha *egy család* — mondotta — *azon vitatkozik, veszekszik, hogy hogyan rendezze be a lakását s közben idegenek törnek rájuk,* hogy maguk rendezkedjenek ott be, nem a lakást kell-e elsősorban megvédeni, közösen?!

S mikor érveitek hatása alatt az ellenkezők egyike engedett annyit, hogy „jó, ki kell állni az ország függetlenségének védelme mellett, taktikából, mert a széles tömegekben élnek nacionalista élmények, tehát ezeken keresztül kell hozzájuk férkőzni" —, ezt a formulát se voltatok hajlandók elfogadni, hanem *továbbra is a patriótizmus lényegét szegeztétek vele szembe.*

És hogy nemcsak ti gondolkoztok így, hanem szavaitokkal a szervezett munkásság nagy többségének a fölfogását képviseltétek, arra bizonyíték a cikkemre érkezett nagyszámú hozzászólás. Mint bennetek, e megjegyzések íróinak némelyikében szintén vannak aggályok és kihangsúlyozott kívánságok a részletekre vonatkozóan, de az összefogás célja és szükségessége felől nincs vita. „Mindannyiunk eleven érdeke és közös célja nemzeti létünk és önállóságunk biztosítása. A feladat felismerése szólal meg a nemzethű értelmiség legjobbjainak aggodalmában, de nem kevésbé él a feladat tudata az öntudatos magyar ipari munkásságban sem." Ezeket írja több újpesti munkástársa nevében egy börgyári munkás. Egy „jelenleg munkanélküli" ifjúmunkás így ír: *„Mi, szociáldemokrata munkások és ifjúmunkások... elengedhetetlennek tartjuk a magyar függetlenség biztosítását.* És, mint ahogy bebizonyítva láthatta az egész világ, a munkásság tud áldozatot hozni országának függetlenségéért és szabadságáért." De talán felesleges is folytatnom ezeket az idézeteket, hiszen ti, akik benne éltek az osztályotokban, ti tudhatjátok legjobban, hogy hogyan gondolkozik erről a kérdésről a magyar munkásság legöntudatosabb része.

Az egyetlen út

Beszéljünk inkább arról, amiben — ti így hiszitek! — nem vagyunk egészen egyek. Cikkem egyik passzusa ellenkezést ébresztett néhányatokban. (S a hozzászólásokból látom, hogy nemcsak nálatok volt ez így.) Mégpedig az a rész, ahol ezeket írom: „ . . . a szervezett munkásságnak be kell látni — s a legértelmesebbek, legtisztább tekintetűek már be is látták —, hogy ebben a szabadságharcos állapotban le kell mondania végső megoldásra törő osztálycéljairól." Nem azt jelenti-e ez, kérdeztétek, hogy azt követelik tőletek: mondjatok le arról, ami a lényegetek? Nem azt jelenti-e ez, hogy hogy összefogásra hívnak benneteket s közben meg akarják veletek tagadtatni azokat a célokat és eszméket, amelyek annyi bántás, mostohaság ellenére is összetartották táborotokat? Sőt akadt közöttetek — igaz: éppen a kezdettől fogva opportunus volt ez! —, aki még azt a gyanút is jogosnak látta, hogy ez az egész kezdeményezés *egy álcázott leszerelési próbálkozás a munkássággal szemben...* Bennetek nem kelt föl ez a gyanakvás —, de előbbi kérdéseitekre választ vártatok.

Bennetek, öntudatos munkásokban — mondtam — egy „szép új világ" (nem *Huxley* szatírájára gondolok!) emberséges, tiszta ideálja él. Erről nem mondhattok le, hiszen akkor valóban létezéstek, nem egyéni, hanem ami előttetek még ennél is előbbrevaló, társadalmi létezéstek alapjait kellene megtagadnotok. Ezt pedig senki nem kívánhatja tőletek! S hogy az értelmiség felelősen, magyar öntudattal gondolkozó része nem is kívánja, annak a bizonyítására mingyárt idéztem is Pethő Sándor cikkéből, amelyben a magyar munkásságnak a függetlenségi összefogásban való szerepéről ezeket írja: „ . . . *ne kérjük ezt a segítséget tőle olyan áron, amely egyenlő volna a maga politikai személyiségének megtagadásával".*

Itt valóban az általatok fölhozott lakás-példázatról van szó, a maga mélyen emberi és magyar jelentésében. Vajjon nem az egész „család", egyben tehát maguk érdekei ellen is vétenének a „családtagok", ha a rájuk törő idegenek fenekedése közben tovább vitáznának a rendezkedés mikéntje felől s nem abban egyeznének meg elsősorban, ami közös, hanem azokat a szempontokat éleznék ki, amelyek elválasztják őket? Ezt a „lemondást" azonban — ami különben nem is lemondás, hanem *az egyetlen út* — nemcsak nektek, nemcsak a munkásságnak kell vállalni, hanem mindazoknak, akik valóban meg akarják védeni a „lakást" . . .

Mit kívánhat a középosztály?

Mégis mit kíván hát tőlünk a középosztály az összefogás zálogaként? — kérdeztétek még mindig gyanakvóan, mint akik, évtizedek beidegzett tanulságaként, nem tudják elhinni, elképzelni, hogy kívülállók minden hátsó gondolat nélkül közeledhetnek feléjük. Ezt feleltem: mindenekelőtt azt, hogy ne taktikából vállaljátok a független Magyarország gondolatát, hanem őszinte meggyőződéssel!

Szerintem ez a legtöbb, amit kívánhatnak tőletek. *Merjétek őszintén, mély meggyőződéssel vállalni azt, ami — a szavaitokból láttam — bennetek él:* az egész magyarságért való aggódást és cselekvést. *Merjetek igazán, őszintén patrióták lenni,* hiszen azok vagytok, a szó való értelmében, amely nem vérségi szétválasztást, nem hazafias szólamokat, nem népeket szembeállító szándékot, hanem a hazában élő nép *megmaradásáért* és jobb sorsáért való küzdelmet jelenti!

Egyik levélíróm cikkemnek arra a részére, amelyben azt írtam, hogy vállalnotok kell és tovább kell vinnetek a magyar mult szellemi hagyományait, ezt jegyezte meg: „Mi, szocialisták, nem keressük mindenáron a magyart, különösen nem a pekárgyulákat." Ha ez azt jelenti, hogy a munkásság nem akarja a szellemi, kulturális elzárkózást, hanem ismerni, szeretni és hasznosítani akarja az egész emberiség legmagasabb szellemi eredményeit, akkor rendben van. De ha a „mindenmindegy" gyökértelen álláspontját jelentené, akkor azt kellene vele szemben mondanom, nektek: *igenis, keressétek mindenben és mindenáron a magyart, hogy gyökeretek legyen ebben a földben s el ne fujjon innen benneteket és veletek a népet a történelem szele.* S kereshetitek és vállalhatjátok is bátran! Ami itt évszázadokon keresztül igazán magyar és igazán érték volt, szellemiekben, az mind progresszív volt és az is maradt mindig.

Én tudom, hogy ti vállaljátok is ezt az örökséget. S hogy mások is így lássák, egyik közétek tartozó értelmiségi, középosztálybeli fiatal szép leveléből ideiktatom ezt a részt: „Én már a munkásoktól a saját harci dalaik mellett *Bartók* és *Kodály* örökszép magyar énekeit tanultam meg. Ők ismertették meg velem *Ady* Endrét, *József* Attilát, *Illyés* Gyulát és a többieket... Ma, amikor a középosztály egyes tagjai még mindig a munkásság „nemzetietlenségét" hozzák föl a szükséges összefogás ellen, én bátran állítom azt, hogy „az őszinte, keserű és cselekvő magyarságot" a munkásságtól tanultam."

Levelek a középosztály címére

Azt, hogy ebben az összefogásban mik a ti jogos kívánságaitok, hogy mit kíván a parasztság és munkásság, a nemzetet jelentő nép nagy többsége, nem felétek, hanem „fölfelé" kell elmondanom. Mult cikkemben már szóltam erről s még fogok szólni. Utóiratként azonban — amely már nem is annyira néktek, mint inkább a középosztálynak szól — leközlöm a soraitokból érkezett levelek néhány jellemző részletét.

Az újpesti munkások írják: „A legszélesebb rétegeknek a nemzeti önvédelembe való tevékeny bekapcsolódását csak e rétegek legsúlyosabb panaszainak orvoslása, minimális életérdekeiknek kielégítése biztosíthatja. Az ehhez vezető út: *az ipari munkásság felé életszínvonalának általános felemelése,* de legsürgősebben és elsősorban a legalacsonyabb keresetű rétegek béreinek a megélhetési indexet megközelítő újrarendezése; a mezőgazdasági dolgozók felé *Eckhardt* Tibor *hárommillió holdat felölelő földreformtervének törvénybeiktatása és a mezőgazdasági bérek és munkaviszonyok megfelelő rendezése.* A béreknek és kereseteknek megfelelő rendezését csak *az érdekelt munkásoknak a rendezésbe való legszélesebb körű bevonása* biztosíthatja... Szöges ellentétben áll ezzel a munkáskérdésnek tekintélyi alapon álló, a munkásság önvédelmét kizáró, felülről irányított munkáskamarák keretében való rendezése..."

Egy másik levélből: *„A nemzeti önvédelmet valóban hatásossá csak a legszélesebb népi tömegek önvédelmi mozgósítása teheti.* Az ipari munkásság öntudatos rétege történelmi hivatását látja a népi és nemzeti önvédelem megszervezésében. Meggyőződése, hogy egy nép nem veszhet el és a magyar nép — ha súlyos szenvedések és áldozatok árán is — meg fogja találni a testvéri összefogásban a nemzeti és szociális felemelkedés útját. *Itt vannak reális feladatai a nemzethű értelmiségnek is.* Ahogy a negyvennyolcas fiatalság kiállt az akkori idők legégetőbb reformjai mellé, úgy kell az értelmiségnek vállalnia ma is a dolgozók létérdekeiért folyó küzdelem támogatását. Legyen hídverő az összes rétegek felé a közös nagy érdek jegyében a különböző érdekek összeegyeztetésével és a kölcsönös segítség megvalósításával. Teremtsék meg a közvetlen kapcsolatot, jöjjenek el a munkásszervezetekbe, vegyék fel a közös kérdések megvitatását közvetlenül a dolgozó néppel, keressék fel azt különböző pártállású és világnézetű egyesületeiben és szervezeteiben és váljanak a közös érdekek megvilágosítóivá, az összefogás tényleges megszületésének elősegítőivé."

AZ ORSZÁGUTAK CSODÁJA... *állítják azok a tulajdonosok, akik évek óta használják a legnehezebb terepeken — minden időben — a legminimálisabb üzemben tartási költséggel a lényegesen nagyobb autókat is megszégyenítő teljesítménnyel.*

Nem csoda, csupán csak egy DKW-autó kell ahhoz, hogy oda is eljussunk veszély nélkül kényelmesen, ahol megszűnnek a gondozott országutak, ahol nincsenek üzemanyagtöltő- és jól felszerelt service-állomások.

A DKW AUTÓ igénytelen, gazdaságos, biztonságos.

Vezérképviselet:

MAJLÁTH, VI., LEHEL-U. 2.

A székesfehérvári Ferenc József nőnevelő uj zárda-iskolája, a Műcsarnok tavaszi tárlatáról. Tervezte Fábián Gáspár műépitész.

Felső kép: A szerencsi leventék nagysikerü irredenta előadásának szereplői. — Alsó kép: Az ujhartyáni iskolásgyermekek „Mese az édesanyáról“ c. szindarabot adták elő.

A jubiláló Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara

1. A székház látképe. 2. Elnöki emelvény a nagy ülésteremben. 3. Elnöki fogadó-szoba. 4. Folyosó-részlet. 5. A könyvtár egyik sarka. 6. A főtitkár fogadóterme.

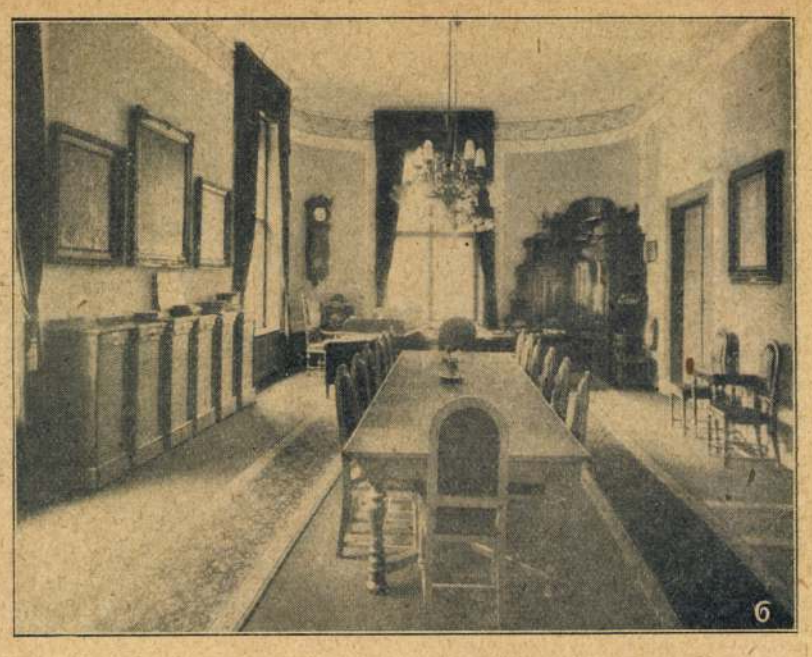

Pusztai Sándor, a m. kir. Operaház tagja, „Parsifal" Amfortas szerepében. (Vajda felv.)

A Magyar Nőegyletek Orsz. Szövetségében Ba[illegible]n van Bosse holland jogtudós előadása. Balról jobbra: Pekár Gyula, Apponyi Albertné gró[illegible] Bakken van Bosse, Teleky Sándorné grófné. (F[illegible]r-Foto.)

Gyóni Géza [illegible] plakett alkotója. mintája: m[illegible] mű[illegible]

Modern magyar festők: Piroska János festményei: 1. Szénakazal-rakás. 2. Bucsujárók. 3. Tanyai élet. 4. Az áradó Tisza mentén.

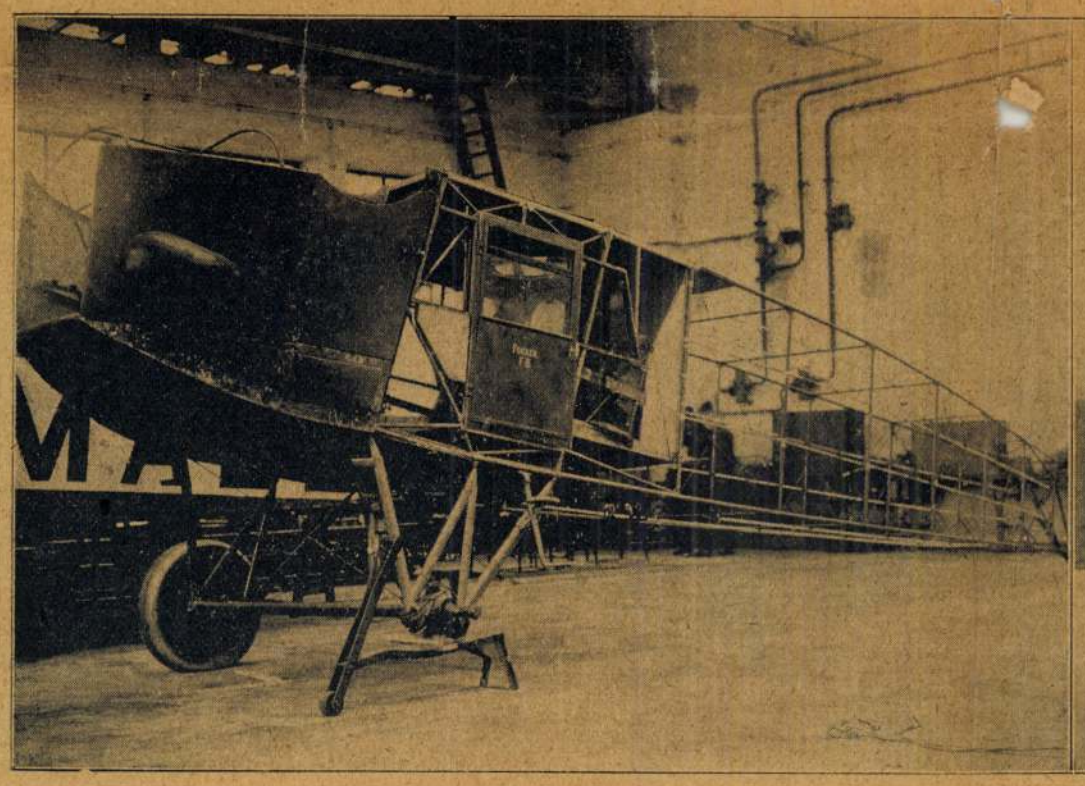

Látogatás a Magyar Légiforgalmi R.-T. mátyásföldi telepén. Baloldali kép: A téli hónapokra levetkőztetik a gépeket. Jól látható a gép vázszerkezete. — Jobboldalt: Startra kész gépmadár a hangár előtt.

Pirónka János dr
festő 24. 3984

Az Est. 1933.
okt. 17. (Dr Pirón-
ka János lett Gön-
gród polgármestere.)

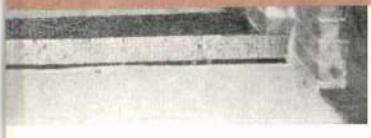

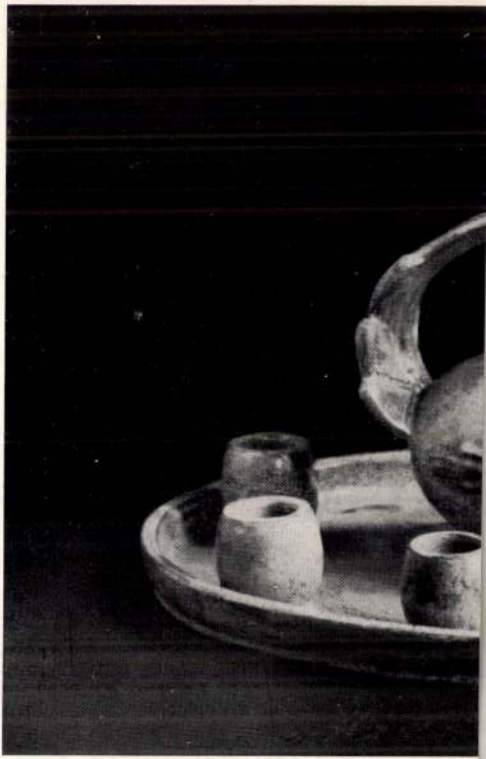

AGYAGIPARI S
ARBEITEN DER F

Piroska János

festő Csongrádon

Alföldi képein a
pusztak levegője érzik-
Szanos Kepe van Szen-
tesen magántulaj-
donban

Nagy Imre

Szentes. Magyar Váro-
sok Monografiája.
III. Bp. 1928. 217. l

Budapesztet 14 [illegible]
a mü[illegible]

A müemlékek ors[illegible]

J.

MDK

Piroska János

Szénákazal-rakás, repr.

Bucsujárók, repr.

Nemzeti Ujság 1927.ápr.lo.

MDK

Piroska János

Tanyai élet, repr.

Az áradó Tisza mentén, repr.

Nemzeti Ujság 1927.ápr.lo.

MDK.

Piroska János

Kiállitási kritika

Csongrádmegyei Hirlap 1967 aug.27.

Piroska János MDK

Tanyarészlet, olf.

Nyolcasok 1929 tavaszi kiállitás

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI
HÍRLAP

1962. OKT 15.

Piroska János

MA KIÁLLÍTÁS NYÍLIK SZENTESEN

A szentesi Koszta József Múzeumban ma délelőtt fél 12 órakor nyílik meg Piroska János festőművész kiállítása. A múzeum Attila utcai képtárában dr. Dömötör János, a hódmezővásárhelyi Tornyai Múzeum igazgatója mond megnyitó beszédet. Piroska Jánosnak több mint 40 alkotása szerepel a kiállításon, amelyet október 29-ig látogathat a közönség.

ban közöljük. Kérjük meg-
fejtőinket, hogy a borítékra

KÉPREJ

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI HÍRLAP

1967 OKT 25

Piroska János

6

SZERDAI MOZAIK

Az akvarell sikere Szentesen

1021

A Csongrádon honos festőművész, Piroska János a múzeumi hónap keretében, több mint negyven alkotásával átrándult Szentesre és rekordot csinált. Százak tolongtak a kiállítás megnyitóján és sok kép mellett látható már a papírra vetett figyelmeztető megjegyzés: eladva"

jelen van a varsaszedő, a kecéző halász alakjában.

Piroska János az akvarell lehetőségein belül, rendkívül sokat produkál. A komplementer színek finom harmóniában élnek és minden képen belső összefogottság uralkodik. Élő, eleven látványt teremt, pedig techni-

„eladva".

A közönség ízlése találkozott az alkotások színvonalával. Ez különösebb bajt nem jelent. Ez tény. Piroska János mai értelemben véve nem modern, sőt, ha tetszik, konzervatív, túlhaladott. De érthetőek — és ami nem utolsó szempont — szépek, gyönyörködtetőek akvarelljei. Két világot fest: a pompázó virágokét és az ezerszínű Tiszáét. Mind a kettő közelálll a szentesi emberhez is, nem csoda, hogy ismerősök a szegfűk, a rózsák, a pipacsok, a krizantémok és a gladiólusok. Azután mennyi arca és hangulata van a tiszai tájnak? És ebben a tájban a munka is

Kanag nem könnyű dolog a mohó papíron a vízfestéket „megállítani."

A kiállítást október 29-ig látogathatja a szentesi közönség a múzeum József Attila utcai képtárában.

Sz. R.

LEZUHANT EGY FRANCIA REPÜLŐGÉP

Kedden hajnalban magasfeszültségű vezetéknek ütközött, majd felrobbant az a francia katonai repülőgép, amely néhány órával előbb Pierre Dumas-t, az idegenforgalom ügyeivel foglalkozó minisztert szállította Perpignanba. A gép háromfőnyi személyzete szörnyethalt.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

CSONGRÁDMEGYEI
HÍRLAP

Piroska János

1967 OKT 4

1021

> KIÁLLÍTÁS. Október 15-én nyílik meg Szentesen Piroska János festőművész kiállítása. Megnyitót mond dr. Dömötör János, a vásárhelyi Tornyai Múzeum igazgatója.

⊙ **SIKERREL JÁRT** az „Elbrusz 67" művelet. Az Ukrán Tudományos Akadémia fiziológiai intézetének

Piroska János

Halászok, akv.

Krizantinok, akv.

Délalföldi tárlat 4. 1968. Szolnok, Szeged, Gyula, Szentes

Piroska János

Lugossy Mária és Bohus Zoltán iparmüvészek az Egri Kisgalériában december 17.-től,

Piroska János festőmüvész a hódmezővásárhelyi Medgyessy Teremben december 2o.-tól,

Tamás Noémi, Körösényi Tamás, Eskulits Tamás és Lóránt Zsuzsa a Ferencvárosi Pincetárlaton mutatja be müveit, mint a lap közli a kulturális eseményeket ismertető rovatában.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. dec. 31.
XXI. évf. 53. sz. 8. lap.

Piroska János, festő

□ PIROSKA JÁNOS festőművész kiállítását Csohány Kálmán nyitja meg ma a hódmezővásárhelyi Medgyesi-teremben. A tárlat január 22-ig látható.

–: □ Piroska János 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977 dec. 20

Piroska János
festőművész

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

HAJDÚ-BIHARMEGYEI
NÉPÚJSÁG

196[illegible] DEC 22

Csongrádi festő alkotásai Debrecenben

A Debreceni Tanítóképző Intézet ifjúsági klubjában egymást követik a képzőművészeti kiállítások. Legutóbb Piroska János Csongrádon élő festőművész kiállítását nyitották meg. A kiállítások programjának irányítói arra törekednek, hogy az intézet hallgatói az élő magyar képzőművészet különböző irányzatainak képviselőit ismerhessék meg eredeti alkotásaik által a klubban rendezett kamarakiállításokon. Így került sor Piroska János kiállításának megrendezésére is, akinek neve széles körben kevéssé ismert, művészete pedig az impresszionista festőiskola hagyományait konzerválja.

A kiállításon mintegy húsz nagyméretű akvarellel mutatkozott be az idős művész. Munkáinak legjellemzőbb és legszembeötlőbb értéke az a biztonság, ahogyan ezzel az igen nehéz technikával bánni tud. Ezt a biztonságot igazolják az akvarellek szokatlanul nagy méretei is. Általános művészi gyakorlat ugyanis, hogy az akvarellt általában kisméretű képfelületek kialakítására használják a festők. Még az olyan nagy technikai felkészültségű és kivételes rajztudású alkotó is, mint Holló László, aki ugyancsak szívesen fest akvarelleket.

Piroska János festői témái hagyományosak. A Tisza partján él, természetes tehát, hogy érdeklődése elsősorban a Tisza felé fordul, képzeletét mindenek előtt a tiszai táj szépségei tartják fogva. Ilyen témájú akvarelljeinek egy részén a tiszai tájat fenségesnek ábrázolja, szinte drámai hatású természeti jelenségeket örökítve meg. Ezek közé tartozik például a Téli vihar a Tiszán című alkotása, amely egyben a kiállítás legszebb darabja.

Tájképeinek másik csoportjához azok az akverellek tartoznak, melyeken a tiszai élet bensőséges pillanatait, részleteit ábrázolja: magános csónakokat, öreg fűzfákat, dolgozó halászokat. Valamennyi lírai vallomás a Tisza szeretetéről, a folyóhoz való ragaszkodásról.

Ezenkívül néhány nagyvonalúan megoldott virágcsendélet egészíti ki a kiállítás anyagát. A tárlat megrendezésével jó szolgálatot tett az intézet ifjúsági klubja a képzőművészeti kultúra terjesztésének, még akkor is, ha a bemutatót csak szűkebb közönség számára rendezték.

M. V.

MEGRENDEL
ÉS VÁSÁRLÓ

kellemes

és

BOLDOG
ÚJ
ÉVET
KÍVÁN

a Hajdú Megyei Tejipari Vállalat

Közületek, magánépittetők figyelem!

Parkettázást, parkettacsiszolást, mozaiklap-burkolást, csempeburkolást vállal a Debreceni Építőipari Ktsz, 1969. január 1-től Vállalja továbbá családi házak

---

A Tiszántúli Gázszolgáltató és -szerelő Vállalat értesíti kedves fogyasztóit, hogy a debreceni új

gázcseretelepet

1968. december 21-én, a Létai úton

megnyitotta

NYITVA TARTÁSI IDŐ:

Hétfő: 8—16 óráig

Piroska Jámbó

csongrádi festő 50 akvarellje bemutatásra
került a szegedi múzeum képtárában.

Magyar Hírlap 1970. 11. 23. 8. l.

Piroska János

Tisza télen

IV. Országos Akvarell Biennálé
Eger, 1974.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

Piroska László János festőművész

1971 OKT 24

/ 1021

Az Országos Múzeumi Hónap keretében ma délelőtt 11 órakor nyílik Szolnokon a múzeum földszinti termeiben Piroska János festőművész kiállítása. A tárlatot dr. László Gyula egyetemi tanár nyitja meg. Képünkön a művész „Kecézö" című alkotása.

tozza an

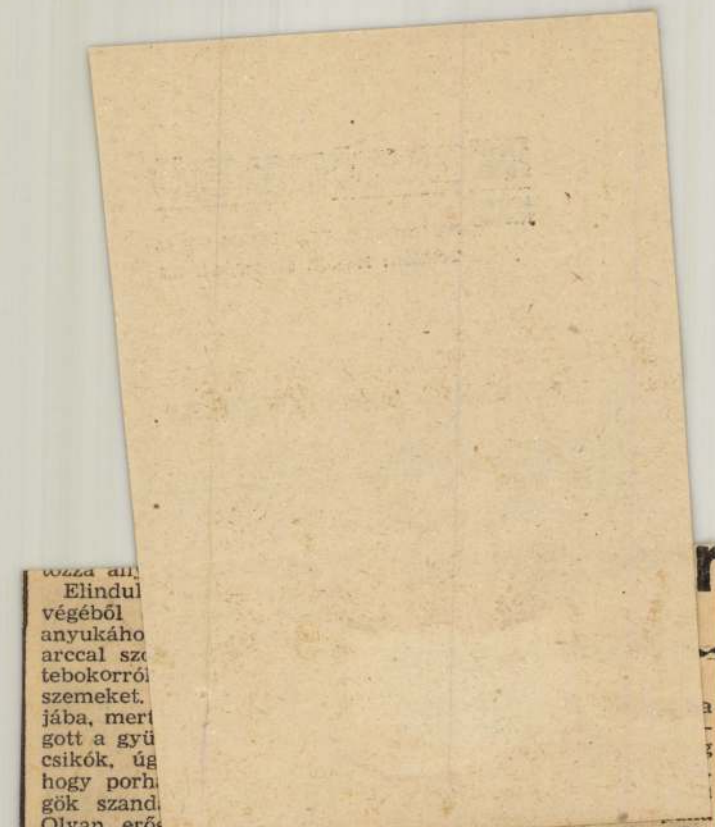

Elindul
végéből
anyukáho
arccal sz
tebokorró
szemeket.
jába, mert
gott a gyü
csikók, úg
hogy porh
gök szand
Olyan erős
magát, mi Csendes, a lo-
vuk.

— Tessék Anyuka — mondta, és anyja arcát fürkészte. Anyuka mérges volt. Ez volt az első gondolata.

— Hol van az a disznó? — kérdezte anyuka. — A boltba kéne menni. Ha száz kezem lenne, se győzném! Franc a büdös kölykébe. Mindjárt este van. Bezár a bolt. Kettévágom azt az állatfajzatot, csak jöjjön haza a csavargó. Szólok az apjának, verje össze!

Joci örült, hogy Zsiga kapni fog, de eszébe jutott, hogy akkor őt is előveszik és ő sem eszik ma vacsorát. Ártatlan arccal, homlokát ráncolva mondta.

— De' hiszen iskolában van.

Az anyja ezt már nem is hallotta. Sírva ment fel a tornácra. Joci az udvar közepén ácsorgott.

A Nap nyugodni készült. A kisfiú bámulta az ég alján a vörös felhők közt a nagy piros gömböt. Olyan közelinek kereknek

...ruvarozott Csendessel. Bizony, bátor-erős ember! Télen is, mikor lövöldözés volt, senki sem mert kimozdulni, mindenki bújt. Féltek a katonáktól. Bezzeg Apuka nem. Befogta Csendest és elkocogtak. Késő éjjel jöttek meg, hatalmasan megrakodva. Anyuka szedte le a holmit a szekérről. Úgy tett, mintha örülne, pedig hályogos volt a szeme a rémülettől.

Joci belesett az istállóba. Sötét volt bent, mint a kút mélyén. Csendes lustán heverészett. Tekintetük találkozott. A ló szemefehérje barátságosan csillogott.

— Bejövök, ha nem alszol. Apuka alszik.

Csendes nyihogott, hosszan, örömmel. A fiúcska levette a pici ablakból a kaparót, és ügyetlenül tisztogatni kezdte a hosszúsörényú állatot. Simogatta meleg, érzékeny, rángó bőrét. Összemarkolta, kisimította.

— A Napocska majdnem a cseresznyefára esett. Mátééknál... tudod, akiknek az

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI HÍRLAP

Piroska János festőművész

1971 OKT 26

1021

A Múzeumi Hónap keretében vasárnap nyílt meg Szolnokon a Damjanich Múzeumban Piroska János festőművész kiállítása. — Képünkön a kiállítás megnyitója. Balról jobbra: László Gyula Chiovini Ferenc, Piroska János és Kaposváry Gyula, a múzeum igazgatója

értékű, g
aranyórát
szert lán
te. Denise
követelés
gató kije
állat élet
kincsnél".
aranyóra
kell várnia, amíg a strucc
természetes halállal hal meg.

Olasz zenei küldöttség

Tíztagú olasz zenei küldöttség tartózkodik hazánkban az Európa szerte elismert magyarországi zeneoktatás módszereinek tanulmányozására. A küldöttség, amelyet Aldone Zecchi, a bolognai konzervatórium igazgatója vezet, magyarországi körútja során Szegedre is ellátogatott.

be-
sé-
an-
yar
zer-
má-
het-
nek. Éppen ezért a rezgésvizsgálatok ma már egyetlen konstrukciónál sem nélkülözhetők.

Angol konstruktőrök a képen látható 2,1 m átmérőjű turbóventillátor-lapátsor rezgési próbáját jól bevált módszerrel végzik. Finom

A számítógépek és a s

Hajdanában a számítógépek, a vállalatok e rendkívül tisztelt munkatársai, klimatizált és portalanított helyiségekben végezték misztikus tevékenységüket. Már a számítógép leereszkedett az üzemekbe, hogy részt vegyen az ipari folyamatok felügyeletében és szabályozásában. Ő sem kerülheti el századunk embereinek sorsát, a port és

Piroska János festőművész

A zolnaki Damjanich János Múzeumban vasárnaptól megnyílik tárlata.

Magyar Hírlap, 1971. okt. 25.

Pirityka János (Csongrád)

A VII. Délalföldi Tárlaton szerepelt műve

akácz László: A VII. Délalföldi Tárlat

Délmagyarország, Szeged, 1941. máj. 11.

Pivoska János

A szolnoki Danyanich János Múzeum-ban vasárnaptól látható Pivoska János festőművész tárlata: Csongrád szülöttének gazdag életutját a dél-alföldi tájról festett képei szemléltetik.

A vasárnap kulturális eseményeiből.

Magyar Hírlap 1971/297 Sold.

dr. Pěroska János festőművész

Debrecenben a Tanítóképző Intézetben nyílt meg a csongrádi művész kiállítása, melyen tájképekkel és csendéletekkel mutatkozott be a közönségnek.

Hajdú-Biharmegyei Népújság, 1968. dec. 10.

Piroska János

Részletes a kiállításon
A katalógust ld. Alexin
Andornál

Délalföldi Tárlat I–X.
1965 – 1974.

- Dr. Piroska Jánost nem is tudom, hogy mutassam be a nézőknek? Mint nyugdijas jogászt, vagy Csongrád város volt polgármesterét, vagy mint festőművészt?

- Festőművész úgy lettem, hogy a családunk tulajdonképpen nem csongrádi, hanem erdélyi. Erdélyi székelyek vagyunk, csókfalvaiak, nagyon szép név ez, igaz?

- Igen.

- Hát, persze. Képzőművészeti főiskolát végeztem a háború után, a háborút végigküzdöttem, utána tényleges katonatiszt vótam, először Hajmáskéren teljesitettem szolgálatot a Horthy-éra alatt, aztán, mikor jött a szanálás, jött egy rendlet, miszerint kérhetjük magunkat egyetemre. Igy kértem én a Képzőművészeti főiskolára, egy kicsit majdnem elkéstem, de még mindig jó, mer fölvettek. A fősikolán Glatz Oszkárnak vótam a tanitványa, Rudnainak...

- Hogy lett János bácsi ezek után mégis jogász? Amikor már volt egy hivatása?

- Jogász. Mikor elvégeztem a Képzőművészeti főiskolát, 926-ba, mingyá beiratkoztam a jogra is, mer a kereseti lehetősége kezdeti időbe az embernek kevés. Hát igy tettem le a jogot, ésigy választottak meg Csongrádon egyhangúlag polgármesternek. A főiskolán épitészetet is tanultam, itten Csongrádon mikor átépitettem azt a faluból város lett, azt a parkokat, a fákat, hát gyönyörü város ez, ha megnézzük. A tanácsházát azt én is terveztem, én is épitettem úgy, hogy az mostan állitólag védetté van nyilvánitva.

- Mi volt a legnagyobb elismerés az életében, János bácsi?

- Hát, meg kell kérdezni Csongrád város lakosságát. Hát, engem, azt hiszem, a legnépszerübb ember itten a városba én vagyok, nemönhittségből, ezt mondja mindenki, meg tapasztalom is, hogy szeretnek az emberek. Ha bemegyek egy üzletbe, akkor mingyá körülfognak, és akkor muszáj ott nekik beszélni. Ha végigmegyek az utcán, megállitanak, muszáj beszélni.

- 90. születésnapja után mi van még, a legfontosabb terve, amit föltétlenül meg akar valósitani?

1/1

- Hát, édes lelkem, én előről így tervet nem csinálok. Egy bizonyos, hogy én szeretem az Alföldet, tehát csakis Alföldet, Tiszát festek, meg szeretem a virágot. Márpedig aki a virágot szereti, az rossz ember nem lehet, igaz-e?

Piroska János festő

Szegeden megnyílt az elmúlt héten a 13. dél-alföldi tárlat, melyen a művész munkája is szerepel.

Tahner Zoltán: Dél-alföldi festő egyéniségek tárlata.
Csongrád Megyei Hírlap, 1970. jún. 4.

MTI SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-743, 340-726
1984 VII 2
NÉPÚJSÁG (TOLNA)

Pitoska János festőművész
1021

Virágoskert

Piroska János kiállítása

MŰVÉSZET

Egy nép jellemét, jellegét, bölcsességét, bánatát, örömét, bizakodását, kedveszegett voltát, egyszóval egész világszemléletét legtömörebben közmondásai fejezik ki. Csodálom is, hogy akik népünk megismerésére törekszenek, nem ezek vizsgálatával fognak hozzá. Milyen szép például: „Aki a virágot szereti, rossz ember nem lehet". A virág az ember iránt közömbös növény, de ezer színt játszik, de illata van, de karcsún hajladozik s aki napi gondjai között reáfeledkezik erre, gyönyörködik benne, abban olyan emberi finomságok, gyengédségek élnek, hogy valóban nem lehet rossz ember. Szeretünk is virágok között élni, néha tenyérnyi udvarokon is ültetnek virágot, a szabadban csokrot szednek, szobanövények közt sok a virágos.

Az ember tehát nemcsak rácsodálkozik, hanem szeretne mindig közelében lenni.

Nézzenek szét: ebben a kiállításban Piroska János virágoskertjében vagyunk, és szivárványos szépségük együttal kedves feleségét is felidézi, aki kertjében gondozza a természeti csodákat. De természeti csoda az ártéri erdő, a Tisza feletti zivatar, a benne küszködő ember s ezeket is itt látjuk a falakon. Az amit Piroska János felidéz bennünk: életünk szépségét jellemzi s valóban képei láttán nemcsak, hogy nem lehetünk rossz emberek, hanem jobbak, szebbek leszünk. Tovább is forgathatnánk ezt a tényt például akként, hogy aki Piroska János képeit szereti, abban tiszta az emberség, mosolyog a szépség.

De lépjünk közelebb a képekhez, s firtassuk, a képpé formálás módját, a festés tündéri játékát. Javallanám, kezdjük azzal, hogy bármelyik képén kiválasztunk egy tenyérnyi foltot, mintha a többi ott sem lenne és eltöprengünk azon, hogy mit is látunk: csak az ecset és a színek cikázását, nem ismerünk fel semmiféle ábrázolást. Aztán távolabb lépünk a képtől s egyszerre szinte illatáról ismerjük fel virágait, kibomló szirmait, leveles ágait. Mi történt itt? Hogyan jött létre a kuszának tűnő ecsetnyomokból a látvány? Ennek nagy sora van. Piroska János festői előadásában örököse a nagy európai mestereknek, elsősorban Velasqueznek és az impresszionista festőknek. Ők teremtették meg a gondos lefestés helyett a mozgássá, színné átköltött látványt. Megint csak egy kísérlet: álljanak bármelyik Piroska-kép elé s kíséreljék meg kezükkel utánajátszani az ecset mozgását: gyönyörű mozgásbozót jön így létre a szemlélőben. Az történik a képek felületén, hogy a lélektelenül pontos, szinte leltárszerű rajz helyett a színek tündéri táncában újraformálódik a látvány, valahogy úgy, ahogy Arany János mondta, nem a valóság, annak égi mása. Nos, ez a művészet nem másolás, hanem szinte közmondások tömörségével lejátszódó varázslat, a szemünk előtt bontakozik ki a valóság égi mása.

Piroska János nagy tanítómestere a természet, de egyúttal nem tagadhatja, hogy a jelen embere, miben nyilatkoznék meg ez? Abban, hogy nem tagadja a kép létrejöttét, a belefektetett munkát! Nem simogatja el az ecset járását, hogy úgy tűnjék, mintha maga a látvány kerülne elénk, hanem meghagyja keze mogását: szemünk láttára születik a kép!

Mondják s igazuk van, hogy mondják, hogy Piroska János a magyar akvarellisták nesztora, szinte hogy nemzetségfője. Ez igaz, de kora nem teszi fáradttá képeit, rajtuk a fiatalság örömével sugárzik, hogy az élet szép, csak fel kell ismernünk áldását! Ezekkel a gondolatokkal köszöntöm Piroska Jánost és Önöket és a kiállítást megnyitom!

LÁSZLÓ GYULA
régészprofesszor

(Elhangzott a szekszárdi Szakszervezeti Művelődési Házban.)

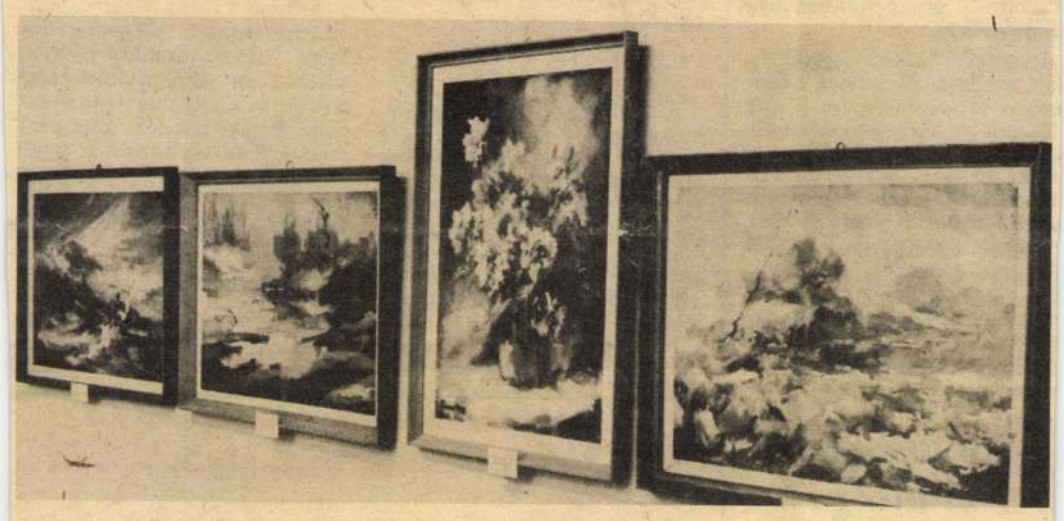

Részlet a kiállításról

MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN
MAGAZIN

Mégis koplalni kell?

Azok az elhízott emberek, kiknek sikerült fölösleges ílóiktól megszabadulniuk, ormális testsúlyuk tartásá- oz az átlagosnál csak lénye- esen kevesebbet ehetnek — erül ki egy most nyilvános- ágra hozott amerikai tanul- mányból.

Rudolph Leibel amerikai utató szerint az elhízott mberek anyagcseréje kiló- csökkenésekor olyan mér- kben lelassul, hogy a nor- mális étkezés is újabb súly- övekedést okozhat. A lelas- ult anyagcsere miatt ugyanis okkal kevesebb kalóriát igé- yel szervezetük.

Egy kövér ember számára normális testsúly visszae- erzése körülbelül olyan negterhelés, mint amikor gy átlagos testsúlyú személy llandóan koplal. A lefogyott mberek gyakran szenvednek lacsony vérnyomástól, ál- andó éhségérzetük van, és sökken a fertőzések ellen a zervezetet védő fehérvérsej- ek száma. Hasonló tünetek- e panaszkodnak az idegi lapon étvágytalanságban zenvedők is.

Rudolph Leibel kutatásai- ak eredménye szöges ellen- étben állnak azzal az eddig lfogadott elmélettel, amely zerint ha az ember többet szik, de ezzel együtt több fi- ikai munkát is végez, akkor artani tudja súlyát.

Leibel tanulmánya arra is ámutat, hogy a jelenség tar- ós: a vizsgált pácienseknek ég hat évvel a súlyfölösleg eadása után is lassúbb volt z anyagcseréjük.

Súlyosbodó éhínség

Az ENSZ adatai szerint 24 frikai országban aggasztó lelmiszerhiány uralkodik. z ENSZ Nemzetközi Él-

Az

A számítástechnikának, korunk nagy tudományának napjainkban végbemenő erőteljes térhódításáról egyre gyakrabban hallhatunk és olvashatunk. Ezt a közérdekű témakört manapság sok szempontból vizsgálják. Ezúttal az intelligens robotok kerülnek reflektorfénybe.

Az MTA Számítástechnikai- és Automatizálási Kutató Intézetének (SZTAKI) Robot- és Alakfelismerés Osztályán dr. Báthor Miklós osztályvezető és dr. Siegler András tudományos munkatárs tájékoztatott az intelligens robotok fejlesztésével kapcsolatos feladatokról és lehetőségekről, valamint alkalmazási területeikről.

A középtávú KGST robotprogramban Magyarország is részt vállal. Az OMFB, az Ipari Minisztérium és az MTA közösen finanszírozza az intelligens robotok kutatását. Az e tárgyban kötött szerződés lényege az, hogy a SZTAKI a fejlesztést az iparral közösen végzi, és az eredményeket átveszi az ipar. Konkrétan ez azt jelenti, hogy a SZTAKI szakemberei nem robotokat konstruálnak, hanem meglévő robotokat látnak el intelligenciával. Emellett természetesen foglalkoznak robotvezérlési problémákkal is.

Felvetődhet az olvasó részéről a jogos kérdés, tulajdonképpen mit értünk intelligens roboton? A robot környezetéhez való alkalmazkodó képességét jelenti az intelligencia, amely lehet vizuális alkalmazkodás, s lehet egyéb érzékelés, mechanikus, erőérzékelés vagy távolságérzékelés.

FEJLESZTÉS, ALKALMAZÁS

A fejlesztéseket a mikroprocesszorok elterjedése tette lehetővé, s gyakorlatilag ezek alkalmazásáról van szó. A mai fejlett, intelligens robotok tehát számítógépet tartalmaznak. A számítógépes robotvezérlés pedig a számítógép robotba való integrálását jelenti.

A fentebb említett szerződés keretében egyrészt dol-

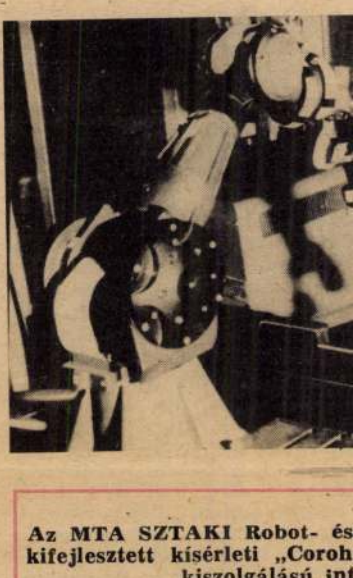

Az MTA SZTAKI Robot- és kifejlesztett kísérleti „Coroh kiszolgálású int

goznak a Mikroelektronikai Vállalat robotvezérlőinek és a SZTAKI alakfelismerő moduljának összekapcsolásával. Ez az alakfelismerő modul rövid időn belül ipari gyártásra alkalmassá válik. Másrészt a Bakony-Művek és a SZTKI közötti fejlesztési program során a szerelősorokat intelligenciával egészítik ki vizuális felismerés formájában. Intelligens segédberendezéseket, — például adagoló, rendező, válogató, osztályozó berendezéseket — fejlesztenek ki, ugyanis a műveletek eddig mechanikus szétválasztással történtek. Tekintettel arra, hogy az alakfelismerés, a robotvezérlések a SZTAKI-ban már megbízhatóan működnek, várják az ipar jelenkezését.

Milyen területeken alkalmazhatók az intelligens robotok? Olyan munkahelyeken elsősorban, ahol a környezet ártalmas az emberre. Így például az üzemekben, ahol szalagszerű festés történik, vagy a textiliparban, a faiparban, az élelmiszeriparban, ahol alakfelismerő berendezésekre van szükség.

A FOGADÓKÉSZSÉG...

Az intelligens robotok alkalmazásával kapcsolatban önkéntelenül felvetődik két

Leletek az egyiptomi sivatagban

Érdekes történelem előtti időkből származó leletek kerültek nemrég napvilágra az egyiptomi Fajum oázisban

Szenzációsak a nem sokkal később ugyanott fölfedezett kenguru-maradványok, amelyek kormeghatá-

Dr. Piroska János székely származású festőművész. Pályája kettős ívelésű: eljegyezte magát a közigazgatással és a művészettel egyaránt.

A Képzőművészeti Főiskolát Glatz Oszkár, Edvi Illés Aladár és Rudnay Gyula tanítványaként 1926-ban végezte. Ezt követően iratkozott be a szegedi egyetem jogi karára.

A két különböző végzettségének megfelelően előbb Csongrád város főjegyzője, majd polgármestere lett. Művészetének igazi kibontakozása a hivatalnoki korszak után következett.

A különféle festő technikákkal való kísérletezés után a vizfestés mellett kötött ki. Akvarellistaként vált ismertté, amelyet bravúros készséggel magas szintre emelt.

A Magyar Népköztársaság Művészeti Alapja
meghívja Önt és kedves családját
1989. január 12-én 17 órára
a Duna Galériába

DR. PIROSKA JÁNOS

festőművész
emlékkiállításának megnyitására

Megnyitja: D. FEHÉR ZSUZSA
művészettörténész

Megtekinthető: február 5-ig
hétfő kivételével naponta 10—18 óráig

Cím: Budapest XIII., Rajk L. u. 95.

Dorogi Nyomda - KFT

DUNA GALÉRIA

Piroska János

„ROMON VIRÁG..."

Piroska János balassagyarmati kiállítása megnyitójának részletei, 1970. október 11-én.

... Csongrád alatt, a tanyák között ások immár tizenöt éve egy honfoglalás kori magyar falut. Munkásaim nyugdíjas kubikosok, a föld művészei, világot járt, kipróbált becsületű emberek. Talán már egy évtizede is elmúlt, hogy egyszer az egyik szelvény peremén megállt egy kerékpáros férfi, aki valamivel idősebb lehetett, mint jómagam. A kubikosok nagy szeretettel, tisztelettel köszöntötték. Volt valami ebben a családias találkozásban a „nagy pillanat" csendjéből. Azután mi is megismerkedtünk. Érdeklődése elárulta, hogy magas szellemi síkon él, kérdéseinek tartalma pedig azt, hogy szenvedélyesen szereti a magyar múltat. Így indult meg ismeretségem Piroska Jánossal. Elmondta, hogy a Képzőművészeti Főiskolát végezte Glatz Oszkárnál, és Rudnay Gyula tanítványának is vallja magát, mert a nyári művésztelepen nagy szeretettel hallgatta a Mester tanítását. Magam is Rudnay-tanítvány voltam, s szavaira felderengett bennem, hogy Barcsay Jenő, Chiovini Ferenc, a Basilides testvérek beszéltek nékem Piroska Jánosról, dicsérvén jellemét és szép képességét. De az is derengett bennem, hogy hosszú időn keresztül a közélet elragadta a piktúrától.

Meghívott magához, ki, a csongrádi szőlőkbe, meghí-

László Gyula: Művekről, művekre
Gp. Magvető. 1974

tékeivel újra fel tudja idézni. Felidézni, s nem átkölteni, nem átformálni, hiszen mi lehet szebb a látott világ szín- és formaharmóniájánál? Igen, Horváth József számára az igazi „megtaláltalak" a környezet dúsan eléje táruló látványa . . .

. . . Mégis több van a képekben ennél. Egy finom érzésű ember vall bennük arról, amit életében szépnek talált. Hogy ennek a vallomásnak színakkordjai régi, nagy mestereket idéznek? Igaz, de vajon egy régies szavú ember vallomása az életről kevésbé igaz és megható, mint azé, aki a ma zaklatott módján szól?

Bevallom, művészi érzésvilágom ebben a felkavart XX. században fogant, de azt is boldogan mondom el, hogy ennek ellenére Horváth József festményein nemcsak a mesterség becsületét szeretem, hanem azt a csendes szavú embert is, aki szépnek, bontatlan harmóniájúnak látta maga körül a mutatványos világot, s ezt képes volt nemes eszközökkel meg is örökíteni . . .

vott kedves családja körébe. A tanyán szeretettel, mintaszerűn kezelt szőlőt láttam, pompás ezerjó-, rizling-, kadar- és sokfajta muskotályszőlőt ízleltem, s ittam borát, amelyet úgy dicsértem neki, hogy „kedves János bátyám, ha választanom kellene borod s képeid között, bizony nem tudnám melyiket válasszam". Mert boraiban az ízeknek, az aranyló napfénynek emléke simogatta az embert, akárcsak képeiben. Megtudtam azt is, hogy nemcsak kiváló szőlősgazda, hanem fúró-faragó ember is: olyan karcsú csónakot épített leányainak, hogy öröm volt látni vízen való könnyű siklását. – A szőlőskerti ház elé kedves Felesége világszép virágokat ültetett, s gondoz nagy hozzáértéssel. Akárcsak a tanyai szegények háza előtt, itt is a színek harmatos szőnyege fogadja a belépőt. A ház a Tisza ártéri erdejének peremére épült, s tudják, ugye, hogy az ártéri erdőnél szebb talán még a mélytengerek áhítata sem lehet?

Nos, ebben a környezetben fest Piroska János, s ezt a hangulatot hozta el most Önök közé. Nem véletlenül beszéltem életéről, gazda voltának tudásáról, környezetéről. Piroska János ugyanis nem azok közé a festők közé tartozik, akik kitalálják, elképzelik képeiket, hanem minden idegszálával beletapad a valóság szépségeibe. Látó szemekkel jár a csongrádi mikrokozmoszban ... előkerül a kis füzet és a ceruza, sebesen rögzíti a látvány foltjait, színeit felírja, s otthon újra megéli e vázlat valóságát, de most már képben. Vagy: szed egy csokorra valót a kiskertből, s gyönyörködik abban, hogy a szoba sötétjéből miként villannak elő a sugárzó színek ... Témáival is megmarad odahaza, ott nőtt fel, ott vette magára a sze-

génysor embereinek gondját. Ebben a környezetben érzi az embersors és a természet szépségeit, abban, amelyet mindennap lát ő, s látnak sorstársai.

Nézzük most festészetét a „szakember" szemével... Ha egy Piroska-képnek, mondjuk, virágcsendéletnek, csak egy négyzetdeciméterét nézzük, mintha a többit fekete lappal takarnók, akkor úgy vélhetnők, hogy a legújabb festői törekvések előtt állunk, mert nem látnók például a rózsát vagy pipacsot, orgonát, hanem csak lendülő, megbicsakló, halványuló, tömörülő ecsetnyomokat, halk vagy erőteljes színakkordokat. Ezután vegyük le a képről a képzelt szemellenzőt, s látjuk, hogy ami az előbb csak a foltok viháncolása volt, csak az ecsetnyomok bacchanáliája, voltaképpen rózsa, pipacs vagy csipkés szélű levél, de a valóságnak olyan fokán, hogy szinte illatát érezzük. Hogyan történt ez a varázslat? Arra, hogy a látvány kézmozgássá és színné váljon, ami a szemlélő szemében ismét látvánnyá változik, az európai festészet nagy varázslója, Velazquez tanította meg minden utódját. Az impresszionisták éppen úgy őt vallották ősüknek, mint például Rudnay Gyula. Piroska János ezt a festőiséget magas fokú virtuózitással tárja elénk. Mint „szakmabeli" majdnem azt mondhatnám, hogy ez teszi képeit igazi művészi rangúvá. Ám nála az eszköznek ez a bravúrja nem öncélú, ő az ábrázolás szolgálatába állította, azoknak az eszményeknek jegyében, amelyek a köznapi ember, a kisvárosi s falusi magyar ember mindennapjában formálódnak.

Nem tudom, tudják-e Önök, ha nem, akkor megmondom, hiszen őszintén kell beszélnünk, hogy magam tiszta szívvel s táguló értelemmel vagyok otthon a modern mű-

vészet világában is, abban a szellemben, amelyet főként a nagyváros embere, a kutató ember termelt ki. Ebből a nézetből tekintve az, amit itt látunk – a múlt, akárcsak a falura és a tanyára néznénk. Igen ám, de ezt a jelenben élő múltat szeretjük, hiszen ezt is a mi magyar népünk éli!

NEGYVEN ÉV TÁVOLÁBÓL

Töredék Basilides Sándor balassagyarmati kiállításának megnyitójából. Írtam 1967. május 26-án.

Diákkoromban két fiatal festő képei jelentették számomra az újat a művészetben. Kiállításokon lelkesedve kerestem képeiket, és hosszan elnéztem, hogy újra s újra megtanul hassam belőlük: a szép nem a természet szolgája. A két Basilides testvér keleti lélegzetvételű festői világa ragadta meg az akkori gimnazista fiú képzeletét: finoman hajladozó vonalak írták körül a szegény emberek alakját, színek fátyoloztak rajtuk, amilyenek a valóságban nincsenek, árnyalt tekintetükben a lét fájdalma rebbent, a tárgyak külön-külön életet éltek a képen, s mégis meghitt kapcsolatban voltak egymással. Más világ volt ez, mint amit akkor nagy mestereinknél láthattunk: rokona volt a Távol-Keletnek, a kora reneszánsznak, és egyúttal Dosztojevszkij megalázottjainak.

A két testvér közül Barna kezéből kihullott az ecset, s most, hogy Sándor kiállítását kell méltassam, nem tagadhatom, hogy még mindig fiatalságom elfogódottságával közelítek képeihez. Pedig azóta sok idő telt el, s festői tapasztalatom, művészeti iskolázottságom alakulása, tízezernyi festmény látása, a képek előtti megszokottság érzése erősen tompítja bennem az egykori áhítatot, csak ritka alkalmakkor lobban az már lángra. De mégis, mégis

MAHIR SAJTÓFIGYELŐ
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1982 JUL 10

1021

****

művészet,
elődés

****

ALFÖLDI MŰHELY

PIROSKA JÁNOS: A HALÁSZ

Milliók szal

Csak felkészü

A megye 56 ipari szövetezete közül 36 foglalkozik endszeresen tanulóképzéssel. De csak 12-nek van tanműhelye. A szakmunkástanulók gyakorlati képzését a negye szövetkezetei többyire csupán szórvány jelleggel folytatták a korábbi években és ehhez a szakmunkásképzési alapból a tanulók létszáma alapján kapcak támogatást.

1977 óta a tanulóképzést összevont és korszerűen berendezett tanműhelyben kell megvalósítani és a szórványképzést meg kellett szüntetni. A korábbi támogatási rendszer helyett a tanulókkal foglalkozó szövetkezetek a szakmunkásképzési alapból támogatást a fejlesztési terveken alapuló pályázat benyújtásával igényelhetnek.

A hatodik ötéves terv időszakára az ipari szövetkezetek tanműhelyfejlesztési tervet nem készítettek, a különböző egységek évente nyújtanak be pályázatot a támogatás elnyerésére. Az elmúlt öt évben a megye számos szövetkezete kapott tanműhelyfejlesztéshez anya-

Bútoripa
tén 198(
képző tá
sához 1
rint tá
tanműhely a szövetkezet új, szegedi Cserje sori telephelyén, a komplex beruházás részeként valósul meg. A felépült üzemcsarnokban a szövetkezet berendezte a gép- és tanműhelyt, míg a kéziműhely az eredetileg üzemi étkezőnek épült helyiségben talált otthonra. Mivel ennek az alapterülete a kéziműhely számára kevés, a helyiséget bővíteni kell Ennek megvalósításához a szövetkezet további 700 ezer forint támogatást kapott 1981-ben.

Az *Agyag- és Szilikátipari Szövetkezet* az elmúlt évben kerámiakészítő tanműhely kialakításához 2 és fél millió forint támogatást kapott. A műhely műszaki átadása most várható, augusztus 25. és 30-a között helyezik üzembe. Az *Április 4. Cipőipari Szövetkezet* a meglevő cipőfelsőrész-készítő tanműhely gépi berendezéseinek korszerűsítésére tavaly kapott 1 millió 500 ezer forint támogatást. Ebből a

A KIOSZ hat szakmunkásképző intézettel tart szoros kapcsolatot. Az iskolák az esetlegesen felmerülő gondokkal megkeresik a szövetséget és segítségüket kérik. A Csongrád megyei KISZÖV például 1980-ban 10 megye szakmunkástanulóinak részvételével rendezett területi versenyt, amely elismerést érdemlő eredménnyel végződött.

Az elmúlt két évben a megye ipari szövetkezeteiből 218 felnőtt vett részt szakmunkásképzésben, bár erre nem ösztönöz eléggé a szalagszerű termelés és a bértömeggazdálkodási forma Ugyanakkor az igényesebb termékek gyártásánál azok a szövetkezetek tudnak jobban megfelelni a követelményeknek, ahol a dolgozók többsége szakmunkás.

Fokozatosan előtérbe kell helyezni továbbá az alapszakmaképzés mellett a ro-

PIROSKA János festő

● *A mesterasszonyt nyugdíjba kényszerítették*

Új ruhákról álmodik

Lovas Istvánné Nagy Erzsébet nőiszabómester. Erzsi nénit Csongrádon az Új utca 2. szám alatti műhelyében kerestem meg, ahol 1943 óta folyamatosan dolgozik. Korát pontosan biztosan nem tudná megmondani, aki nem ismeri. Divatlapok között lapozgatott, most is új ruhákat álmodik, meg is tudja azokat csinálni. Több mint ötven éve gyakorló iparos, az ipartestülettől most kapott aranygyűrűt, hosszú és eredményes munkássága elismeréséül.

● *Hogyan kezdődött?*

– Iparos családban születtem 1913-ban. Édesapám cipész, édesanyám varrónő volt. Mellette szerettem meg a szakmát. Már kisgyermekként segítettem neki. Ő biztatott a szakma elsajátítására. 1926-ban lettem ipari tanuló. Három év múlva, 1929-ben végeztem. Mivel a szakmáról a lehető legtöbbet akartam tudni, ezért vállamra véve a képletes vándorbotot, kilenc évig vidéken és helyben is ingyenes segédként tanultam a szakmát. Azt hiszem, nem hiába, mert 1937-ben Szegeden sikeres mestervizsgát tettem. 1938-ban kiváltottam az iparengedélyt, és az 1984-ig őriztem, amikor is köteleztek arra, hogy nyugdíjba menjek.

● *Nagyon előre tetszett szaladni...*

– Ahogyan kiváltottam az iparengedélyt, azonnal felvettem tanulót is, mivel úgy éreztem, alkalmas vagyok a szakma továbbadására. Több helyen dolgoztam saját műhelyemben. Férjhez mentem 1940-ben. Férjem faesztergályos mester volt. A jelenlegi műhelyemben 1943 óta dolgozom.

● *Ennyi év óta bizonyára sok tanuló sajátította el öntől a szakmát.*

– Mindig volt tanulóm, legalább egy, de olykor kettő vagy három is egyszerre. Az évek során összesen több mint negyven tanulót neveltem. Egyikkel sem volt soha semmi problémám. Nagyon szeretem az embereket. Az utolsó tanulóm – már nyugdíjasként tanítottam – 1990-ben végzett... Szinte mindegyik a mai napig tartja velem a kapcsolatot, pedig szétszóródtak az ország több részére.

● *A saját képzésére volt-e ideje?*

– Hogyne. A szaklapokat folyamatosan tanulmányoztam, és a szakmai továbbképzéseket figyelemmel kísérve, az országban bárhol is voltak, azokon rendszeresen részt vettem.

● *Szinte példa nélküli, hogy mennyi embernek adta tovább a szakmát. Mi késztette erre?*

– Nagycsaládban nőttem fel, hatan voltunk testvérek, mindig szerettem a közösséget. Úgy éreztem, kötelességem továbbaadni, amit tudok.

● *Ezért valamilyen társadalmi vagy egyéb elismerést kapott?*

– Nem azért dolgoztam egész életemben. Azt hiszem, nagyobb elismerés nem kell, mint a volt tanulóim szeretete. De a szakmai szervezeteimtől kilenc különféle kitüntetést azért kaptam, valamint most az aranygyűrűt.

● *Szívből gratulálok. Nyugdíjba mikor ment?*

– Nyugdíjba úgy kényszerítettek. Hivatalos emberek jöttek 1984-ben. Azt mondták, öreg vagyok már, menjek nyugdíjba. Mondtam, van két tanulóm, azokkal mi lesz? Nem érdekes – mondták. Túljártam az eszükön, mert a tanulóknak szabadságot adtam, és ez idő alatt nyugdíj mellett újra ipart váltottam, és a tanulóimat sikerült útjukra bocsátanom. Sőt, még újakat is vállaltam.

● *Nem értem, mi motiválta ebben?*

– Mint mondtam, nagyon szeretem az embereket. Férjem halála óta – 1970-ben halt meg – egyedül élek, gyermekem nem volt, így a családot is a tanulók jelentették nekem. A szakmát mindegyikkel sikerült megszerettetnem. Nekem nagyon sok örömet és boldogságot jelentett a szakma, és az, hogy amit tudok, azt önzetlenül tovább is adhatom másoknak.

– Látom, munkakedve töretlen, de milyen az egészsége?

– Hála istennek, eddig sohasem voltam beteg, de mivel senkim sincs, nagyon rossz lenne betegnek lenni... Nagyon sok boldogságot és örömöt kaptam az élettől és a szakmától, és ezt köszönöm...

● *Mi köszönjük! Legyen sok öröme, álmodjon újabbnál újabb ruhákat!*

GY. M.

Városháza – történet

Csongrádon 1934 tavaszán fogtak hozzá az új városháza építéséhez. Elkészítették az alapító okiratot, melyet befalaztak az utókor számára. Az eredeti másolata megjelent a Csongrádi Újság 1934. április 12-i számában. Az alábbi részletek ebből valók.

„Üdv az olvasónak!

Emlékirat

a csongrádi városháza épületének 1934. évben történt építéséről.

Derék magyar utódok, akik ezt, a ma épülő épületet idők múltával leromoljátok, hogy az akkori idők nagy méreteihez képest újra építsétek, legyetek üdvözölve és olvassátok a mai rendkívüli, súlyos történelmi időkben felépített városházának emlékiratát és ezzel kapcsolatos rövid korrajzot a mai nemzedékre, mint majdani őseitekre visszagondoló szeretettel és isteni buzgósággal.

A csongrádi városháza épületét dr. Piroska János polgármester, festőművész és tanár kezdeményezte az Úrnak 1934. esztendejében.

Az építkezés tervét ugyanő készítette el Csókási Ferenc főmérnök vezetése és Horcsik Nándor budapesti építésznek mint felelős műszaki megbízottnak ellenőrzése mellett.

Az építkezés költségei 63 000 pengőt tesznek ki.

A város vezetősége az építkezés idejében: dr. Piroska János polgármester, dr. Herke László helyettes polgármester, közigazgatási tanácsnok, dr. Tenke Ferenc adóügyi tanácsnok, dr. Szőke Ferenc főjegyző, dr. Rásonyi Papp Pál főügyész, dr. Gulyás Lajos főorvos, Csókási Ferenc főmérnök, Luby Árvéd főszámvevő, dr. Szentírmay Elemér aljegyző, dr. Szarka Ödön kerületi orvos, dr. Lászlóffy László kerületi orvos, Leykauff Ágoston számvevő.

Forgalmi árak az építkezés idején:

Egy magyar hold föld (1200 négyszögöl) 6–800 pengő, egy mázsa búza 10 pengő, egy mázsa rozs 7 pengő, egy mázsa árpa 7 pengő, egy mázsa tengeri 7 pengő, egy maglúd 4–5 pengő, egy pulyka 3–4 pengő, egy kakas 3 pengő, egy pár tyúk 3 pengő, egy pár csirke 1 pengő 50 fillér, egy ló 100–300 pengő, egy ökör 120–150 pengő, egy tehén 100–300 pengő.

A város lakosságának száma az építkezés idején 27 ezer 500 lélek.

Dicső utódaink!

Amikor ezt a rövid emlékiratot Nektek – akik ma még csak az idők méhében, a jövő boldog Nagy-Magyarország reményében éltek – szeretettel átnyújtjuk, érző szívünk minden melegével kívánjuk Nektek, hogy a mienknél sokkal, igen sokkal boldogabb kort érjetek, szeressétek ezt a drága, jó magyar földet, mint ahogy mi szeretjük, és tartsátok fenn a maga nagyságában, fényében és boldogságában az idők végezetéig.

Mélységes szeretettel köszönt Titeket

Csongrád 1934. április 12-én, Csongrád megyei város közönsége nevében: dr. Piroska János polgármester."

DUDÁS LAJOS

A városháza-építő festőművész, Piroska János (Fotók: Enyedi Zoltán)

Csongrádi pillanatok

Vízparton van a melegben a jó világ, még ha egy kicsit fúj is a szél – tartja a csongrádi fiatalság, s úgy tódul a Körös-torok felé, mintha csak zavarnák. A homokos parton, no meg a Tiszán kívül van itt minden másféle érdekesség is. Ráadásul elterjedt a hír, a városban többen is látták Kárász Zénót, aki a Família Kft. tagjaként lopta be magát a nézők: lányok-asszonyok és fátyolos szemű nagymamák szívébe. Igaz, nem lubickol ott a hűvös habokban, csak néhány elszánt virtigli önkéntes búvár. Igaz, szerelést nem viselnek, palack is csak legfeljebb néhány autós kocsijában, meg egy pár nyaralóban található, de ez a fürdőzőket csöppet sem érdekli, tága nyílt szemekkel nézik, mit is sodor feléjük a víz. Hát nem mást, mint néhány csónakot, bennük bronzbarnára sült bőrű leányzóval, akik ügyet sem vetnek a csodálókra, csak haladnak tovább.

A város központjában levő uszodában is nagy a tömeg. Némelyek benne lubickolnak a hátsó medencében, mások labdával játszanak, lábtangóznak, vagy csak kézzel ütögetik a teniszlabdát, ám a legtöbben csak nekifekszenek a napfénynek, s adj neki. Néhány óra alatt szeretnék beszerezni éves vitaminszükségletüket. A bátrabbak még napvédő krémet sem kennek magukra, kit érdekel a lyukas ózonpajzs!

A kismamák pendelyre vetkőztetik csemetéjüket, a szerelmesek összebújnak a földre terített pokrócon, s halkan suttognak, a nagymamák kezében itt sem áll meg a kötőtű, mert lesz még tél és hideg az idén is. A családapák kortyolnak egyet a csavaros üvegekből, s a családanyák szemükkel gardírozzák vásott kamaszaikat, akiket láthatóan jobban érdekel a másik nem, mint az: most péntek van, vasárnap vagy szerda. Elvégre szünet van, nyári szünet, s ez nem semmi!

KOROM ANDRÁS

Telefonos hirdetésfelvétel: a 62/481-444-es számon hétköznap reggel 7-től este 7-ig, a 62/318-999-es számon 8–12-ig és 14–17-ig; hirdetés: 320-239-es 7–15 óráig, valamint faxon (állandóan) a 62/481-720-as számon

Központi iroda címe:
Délmagyarország Kft.
hirdetési csoport
6740 Szeged, Stefánia 10.
Telefon: 62/481-444.
Fax: 62/481-720.

MAHIR
Szeged, Jókai u. 1. Tel.: 62/474-558.
(Nagyáruház-passzázs)

Szeged, Mars tér 17.
(Mikszáth K. u. és Mars tér sarok)

Hirdetéseit a Délvilágba feladhatja

Hódmezővásárhelyen:
Magyar Hirdető
Andrássy u. 1.
Telefon: 62/344-895.

Szeged Tourist, Szőnyi u. 1.
(Kissné Vörös Judit)
Telefon: 62/341-325.

Szentesen:
a volt illatszerbolt mögött
(Kossuth u. 8.)
Telefon: 63/15-328
Telefon és fax: 63/14-838.

Az Impulzus Kft.-nél
(Szentes, Kossuth u. 16.)

Csongrádon:
városháza:
Csongrád című lap
szerkesztősége (Ádám Andrea)

Szeged Tourist
Felszabadulás u. 14.
Telefon: 63/381-232.

Makón:
a városi könyvtár bejáratánál,
Deák Ferenc u. 2.

HETI PLUSZ szerkesztősége,
Makó, Széchenyi tér 8.
T. és fax: 65/411-409.
(Hétfő–péntek 8–16-ig)

apróhirdetések

adásvétel

KÁRPÓTLÁSI jegyet készpénzért vásárolnék. Ajánlatokat „Sürgősen" jeligével 6760 Kistelek, Pf.: 59. címre kérek.

CSAU-CSAU és Újfundlandi törzskönyvezett kiskutyák eladók. Csongrád, Vasvirág u. 2.

BONTÁSBÓL tégla, vályog, cserépléc eladó. Szentes, Vekerhát 5., Berényi Lajos.

7 db 6 hónapos üszőborjú és 1500 q istállótrágya eladó. Érdeklődni: Szegvár, I. Külterület 54.

jármű

MÁRKAKERESKEDÉS
RUPESKY
OPEL
EUROSERVICE
Eladás, részlet, lízing.
Alkatrészbolt
Opel Corsa.
899 000 Ft-tól. Opel haszongépjárművek, használt autók.
Szeged, Fonógyári út 2–6.
Telefon: 62/324-800.

JÓ állapotban lévő Dacia eladó. 12 éves, 1 év műszakival. Érd.: Szentes, Pipacs u. 1., Sebőkné.

TERRA kerti traktor pótkocsival, tartozékaival együtt sürgősen eladó. Nagytőke, Kossuth út 6. Kővágó.

DACIA TLX újszerű állapotban eladó. Szentes HÓDGÉP (volt szolgálati lakások) Vadász.

albérlet

IGÉNYESNEK 3-4 szobás lakást, házat bérelnék Csongrádon. Az ajánlatokat: Héjja István 6100 Kiskunfélegyháza, Bajcsy-Zsilinszky u. 2. szám alá kérem telefonon az esti órákban 06/76/361-869.

lakás

SZEGEDEN a Makkoserdő sor 24. alatt induló olcsó társasházban garzonlakás leköthető. Tel.: 62/381-186, vagy 319-278, este.

ingatlan

FÁBIÁNSEBESTYÉN, Szabadság u. 21/4. sz. alatti 78 nm-es 4 szobás társasház, nagy telekkel, melléképületekkel eladó, vagy kisebbre cserélhető. Érdeklődni lehet: a helyszínen a délutáni órákban.

ELADÓ Szentes, Kátai u. 19. sz. alatt, központhoz közeli 550 nm ingatlan. Paraszthház: fedett tornác, 3 szoba (kettőben gázfűtés) konyha, kamra, fürdőszoba, udvaron melléképületek, gondozott kert rózsákkal, szőlővel, gyümölcsfákkal. Megtekinthető: 10–20 óráig július 14-ig. Irányár: 1 350 000 Ft.

egyéb

HAGYOMÁNYOS mezőgazdasághoz és lovakhoz értő, alkalmi munkást felveszek. Lehet nyugdíjas is. Szentesiek és fábiánsebestyéniek előnyben. Érdeklődni: 63/312-430-as telefonszámon délelőtt, Babinszky Zsuzsa.

USA PADLÓSZŐNYEG ÚJDONSÁG!
Műfű 3,65 m széles, fürdőszoba szőnyeg 1,82 széles. Kibővített, új választékkal várjuk kedves vásárlóinkat! Szeged, Bérkert u. 129. Tel.: 431-211/32.
Nyitva: K–P: 9–17,30, Szo: 9–12-ig.

FERRO COLOR
FERRO-Color Kft. Szeged, Cserje sor 4. sz. alatti telephelyén

Értékesítünk:
- idomacélokat, zártszelvényeket, vas- és alulemezeket,- fenyőrönkök-, fürdőkádat, szerkezeti cső, bontott gépjárműalkatrész.
Nyitvatartás: 7–14, Szo: 7–11.
Tel.: 62/361-633, 361-831, 361-842.

SZÉKKUTASI kárpótlási jegyeket vennék. Érdeklődni: Dr. Simonffy György ügyvédnél. Hódmezővásárhely, Mária V. u. 11-13. Telefon: 341-589

Gyászközlemény

Fájó szívvel tudatjuk, hogy drága szerettünk,

VASS JÓZSEFNÉ
Szepesi Margit

a Népművészeti és Háziipari Szövetkezet alapító elnöke, Királyszék u. 11. szám alatti lakos, 88 éves korában csendesen elhunyt. Temetése július 14-én délelőtt 9 órakor lesz a római katolikus temetőben.

A gyászoló család,
Vásárhely, Derekegyháza.

Gyászhíreket a Délvilágba feladhat:

Csongrádon: Csongrád Megyei Temetkezési Vállalat, Zöldkert u. 1/A. Telefon: 63/31-353.
Hódmezővásárhelyen: Csongrád Megyei Temetkezési Vállalat, Petőfi u. 5. Telefon: 62/42-155. Servio Bt., Városháza. Telefon: 62/344-222/181.
Makón: Csongrád Megyei Temetkezési Vállalat, Verebes u. 2. Telefon: 65/12-820. Rekviem Temetkezési Vállalkozás, Kossuth u. 2.
Szegeden: Délmagyarország Kft. hirdetésfelvétel, Stefánia 10. Telefon: 62/481-444 Csongrád Megyei Temetkezési Vállalat, Attila u. 11.
Szentesen: Csongrád Megyei Temetkezési Vállalat, Arany János u. Telefon: 63/11-600.

Megnyílt
a
DÉLMAGYARORSZÁG
ÚJ HIRDETÉSFELVEVŐ HELYE
a Kárász utcai IBUSZ-irodában!
Nyitva:
hétfőtől péntekig: 8–12-ig, 13–16-ig.
HAMAROSAN SZOMBATON IS!

Kártérítés – ételmérgezésért

A napokban 183 ezer font sterling összegű kártérítést ítélt meg egy manchesteri bíróság kártérítésként két angol nőnek, akik szalmonella fertőzésben megbetegedtek, miután közösen megettek egy majonézes tojásos szendvicset a manchesteri repülőtéren. A 30 éves Jane Shortnak 68 ezer 500, barátnőjének, a 33 éves Valerie Stratford-Parsonsnak pedig 115 ezer font sterlinget tartozik fizetni a repülőtéri konyhai szolgáltatásokat ellátó SAS Service Partners Restaurants Limited.

Mit nem teljesített a tokiói csúcs?

Azok az elemzők járhatnak közel az igazsághoz, akik még a tokiói csúcstalálkozó előtt azt jósolták, hogy a Hetek 19. rendezvénye alighanem a „csúcsok legrosszabbika" lesz, mert a legtöbb állam- és kormányfő nincs olyan helyzetben, hogy érdemi döntéseket hozzon. Igaz, a világgazdaság állapota és a világpolitikai helyzet sem kínált számukra könnyű megoldásokat.

Nagyfokú tanácstalanságot tükröz a háromnapos értekezletről közzétett politikai nyilatkozat, amely jóformán semmit sem mond a boszniai válság megoldásáról. A Hetek még a „keményebb intézkedésekről" tett általános utalásokat is csak az európai országok, elsősorban a francia államfő javaslatára vették bele utólag a módosított dokumentumba. A Hetek úgy látszik felismerték: a gazdasági szankciókkal igazából semmire sem mennek, a katonai döntésnek pedig még a gondolatától is elriadnak. Hamis várakozásokat – mint mondták– nem akartak kelteni, ezért enyhe a megfogalmazás. Nemcsak Boszniáról, de a renitens Líbiáról, Iránról, Irakról is óvatosan fogalmaznak a vezetők. Értesülések szerint ennek az az oka, hogy két csoportra szakadtak a Hetek; a britek, amerikaiak a terrorizmus támogatása, az emberi jogok megsértése és a tömegpusztító fegyverek kifejlesztése miatt keményebb akciókat szerettek volna meghirdetni; a japánok által vezetett másik csoport viszont célravezetőbbnek tartja, ha párbeszéd útján kísérlik meg jobb belátásra bírni ezeket az országokat.

A nem kevésbé feszült világgazdasági helyzet, az évek óta tartó recesszió, a 23 milliós munkanélküliség megoldására tett javaslatok is nagyfokú tanácstalanságot jeleznek. Ugyanazt a receptet ajánlják az idén is a vezetők, mint tavaly: „hármas stratégiát" vázolnak, vagyis Európától kamatcsökkentéseket, Japántól a konjunktúra ösztönzését, az Egyesült Államoktól pedig a költségvetési deficit megnyirbálását várják.

A várható hatásokról elegendő annyit mondani: a német központi bank, amely többször adta tanúbizonyságát annak, hogy a kormánytól független cselekszik. Jelezte: nem magasak a német kamatok. A japán kormányfő ugyan hosszasan magyarázta sajtóértekezleten, hogy a szigetország milyen konjunktúra-élénkítést tervez, azonban mindennek lényege az volt: Japánban nincsen szükség újabb ösztönző csomagtervre. Amerika, eltérően a korábbi csúcsoktól, kitűnő bizonyítványt kapott Tokióban, a Hetek méltatták a washingtoni költségvetés-csökkentési terveket, kérdéses azonban, hogy ezek kivitelezésében mennyire lesz partner a kongresszus, amely Tokió után még azzal is érvelhet, hogy az USA nem számíthat a Hetek gazdaságpolitikai együttműködésére.

A vámcsökkentési csomagterv – az Oroszországnak nyújtott 3 milliárd dolláros segítség mellett – a tokiói csúcstalálkozó egyetlen kézzel fogható eredménye. Dicsérő jelzők kíséretében kürtölték világgá a tervet a miniszterek, „a történelem legnagyobb vámcsökkentési csomagjának" minősítette azt például Mickey Kantor amerikai kereskedelmi megbízott. A látványos csúcsjelentéstől, show-tól magukat távol tartó higgadt közgazdászok azonban legfeljebb azt ismerik el: hosszú idő óta valóban ez az első vámcsökkentési megállapodás, és talán majd jobb légkör alakulhat ki a genfi világkereskedelmi tárgyalásokon. Esetleg más országokban is felerősödhet a kompromisszumokra való készség, bár ennek meglehetősen kicsi a valószínűsége, mint ahogyan azt már Tokióban is érzékelni lehetett, főként a francia küldöttség megjegyzéseiből.

Végül is talán az egyetlen „érdemi" eredménye az idei csúcstalálkozónak, hogy a Hetek mintha a korábbiaknál sokkal világosabban felismerték volna saját lehetőségeik korlátait. Kivétel nélkül mindannyian egyetértettek abban, hogy nincs értelme csúcstalálkozókat rendezni a jelenlegi formában, amikor is a hosszas előkészületek, a dokumentumok kialakítása, a látványos külsőségek mind felfokozott várakozásokat keltenek. Kohl kancellár meg is jegyezte, hogy nem szívesen venne részt olyan csúcstalákozón a jövőben, amelyen a „sikeres szereplés" nyomása alá kerülnek az állam- és kormányfők.

Maguk a vezetők is érzékelhetik: ha nem lehet eredményt elérni, jobb megreformálni a csúcsot, nem kapcsolni hozzá semmilyen várakozást. Jövő év júliusában a szándékok szerint csökkentik a küldöttségek tagjainak számát – ami Tokióban már 900 körül volt –, kevesebb dokumentumot készítenek el, vagyis nem törekednek annyira a sikerre. Hogy eredményesebb lehessen a csúcs, alacsonyabbra teszik a lécet, leszállítják a mércét.

MARTON JÁNOS

Tisztelt Olvasó! Amennyiben még nem előfizetője lapunknak, de az szeretne lenni, kérjük, vágja ki és küldje be az alábbi térítésmentes szelvényt. A többi a mi dolgunk.

Megrendelőlap
a DÉLVILÁG c. lap előfizetésére
(Csak új előfizetőknek)

Név: .....
.....
Cím: .....
.....

Mennyi időre szeretne előfizetni?
(A megfelelő négyzetbe tegyen X-et!)

1 hónap ❑ 1 negyed év ❑
fél év ❑ egész év ❑

Előfizetési díj:	1 hónapra	210 Ft
	1 negyed évre	630 Ft
	fél évre	1260 Ft
	egész évre	2520 Ft

Bármely postaládába bedobható, vagy bármely postahivatalban térítésmentesen feladható

Délvilág szerkesztősége

SZEGED
Pf.: 153
6740

PIROSKA JÁNOS

MH SAJTÓFIGYELŐ
MAHIR MAGYAR HÍRLAP
1091 BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51.
Telefon: 337-748, 340-726

CSONGRÁD MEGYEI HÍRLAP

1982 MÁJ 22

1021

PIROSKA JÁNOS MŰTERMÉBEN (FOTÓ: ENYEDI ZOLTÁN)

vetségének megyei képviselője is. Ez a találkozó erősítette a már meglevő kapcsolatainkat."

Emlékezés

A csanádpalotai nyugdíjasok klubjának legutóbbi találkozóján dr. Tóth Ferenc, a makói József Attila Múzeum igazgatója tartott előadást Erdei Ferenc életéről és munkásságáról. Nagy érdeklődést és tetszést váltott ki a megemlékezés a hallgatóság körében, mert Erdei Ferencet sokan személyesen is ismerték. A mostani előadások felidézték a találkozásokat, beszélgetéseket, a makói származású tudóssal és politikussal.

P. JÓZSEFNÉ
Csanádpalota

Nincsenek szinkronban...

A televízió divatbajöttével — 25 évvel ezelőtt — sokan aggódtak; csökken majd az érdeklődés a könyvek iránt. Nem lesz elég olvasó, mert a tv-nézés az olvasás rovására megy. Ma már bebizonyosodott, hogy mindez tévhit volt. A televízió egyáltalán nem árt az olvasásnak, a könyvek terjesztésének. Sőt, nagyban elősegíti azt.

Általános tapasztalat ugyanis, hogy amikor egy-egy klasszikus művet soro-

1982. MÁJUS 22., SZOMBAT
Júlia, Rita napja

A Nap kel 05 óra 00 perckor, és nyugszik 20 óra 23 perckor. A Hold kel 04 óra 51 perckor, és nyugszik 19 óra 25 perckor.

HETVEN ÉVE,

1912. május 22-én született Herbert Brown angol származású amerikai Nobel-díjas kémikus, egyetemi professzor.

IDŐJÁRÁS

Ma estig többször erősen megnövekszik a felhőzet, sokfelé, keleten is zápor, zivatar, néhány helyen jégeső várható. A változó irányú szél időnként megélénkül, zivatar idején lehetnek erős széllökések is. A legmagasabb nappali hőmérséklet általában 20, 25 fok között valószínű.

MOZI

Csongrád: Szabadság: fél 4-kor Filmklub. Tegnapelőtt. Színes magyar film. Kezdés: fél 6 és háromnegyed 8 órakor

Vásárhely: Béke: fél 4-kor. Filmklub. Egy elvált férfi ballépései. Színes amerikai filmvígjáték. 14 éven felülieknek! Kezdés: háromnegyed 6 és 8 órakor. Terv: Foci bundában. Színes román filmvígjáték. Kezdés: 3 és fél 8 órakor. Forgómozgás. Színes magyar rövidfilm-összeállítás. Kezdés: negyed 6 órakor. Kert (Zrínyi u. 2.): Üvegtörők. Színes, zenés angol film. III. helyárral! Kezdés: este 9 órakor.

Makó: Vörös Csillag: Kojak és a Marcus-Nelson gyilkosságok. I—II. rész. Színes amerikai krimi. II. dupla helyárral! 14 éven felülieknek! Kezdés: háromnegyed 6 órakor. Szabadság: Találkozás. Színes szovjet film. Kezdés: negyed 6 és fél 8 órakor.

Szentes: Szabadság: Vadölő. Színes NDK film. Kezdés: 4 órakor. S. O. S. Concorde. Színes olasz kalandfilm. III. helyárral! Kezdés: 6 és 8 órakor.

Szeged: Vörös Csillag: Megsebzett csend. Színes szovjet film. Kezdés: délelőtt 10 órakor. Megsebzett csend. Színes szovjet film. Kezdés: negyed 6 és fél 8 órakor. Kert: (Újszeged): Szuperexpressz. Színes japán katasztrófafilm. III. helyárral! 14 éven felülieknek! Kezdés: este 9 órakor. November 7.: Piedone Egyiptomban. Színes olasz filmvígjáték. III. helyárral! Kezdés: este 7 órakor.

RÁDIÓMŰSOR
KOSSUTH ADÓ

8.30 Családi tükör. 9.00 Mit — hol — mikor — hogyan? 9.15 Színes népi muzsika. 10.05 Szerkesszünk együtt! 12.30 Déli zeneparádé. 13.25 Orvosok a mikrofon előtt. 13.30 Magazin a világ mezőgazdaságáról. 14.05 A hét embere. 14.15 Zenei anyanyelvünk. 14.25 Magyarán szólva... 14.40 Irodalmi Figyelő. 15.10 Csajkovszkij-művek. 16.00 168 óra. 17.30 Egy rádiós naplójából. Sebestyén János műsora. 18.50 A szülőföld muzsikája. 19.51 A kör négyszögesítése. Valentyin Katajev komédiájának rádióváltozata. 20.59 Töltsön egy órát kedvenceivel. 22.00 Hírek, sport. 22.20 Európa hangversenytermeiből. 23.37 Régi híres énekesek műsoraból. 24.00 Hírek. 0.10 Melódiakoktél.

PETŐFI ADÓ

8.05 Klasszikus operettrészletek. Közben: 8.20 Tíz perc külpolitika. 8.35 Az operettrészletek folytatása. 9.00 Hétvége... 10.35 Győztesek klubja. A „Ki nyer ma?" különkiadása. 11.05 Behár György fúvósműveiből. 11.35 Jó ebédhez szól a nóta. 12.34 Meztelen a király — II/2. rész. Jevgenyij Svarc színműve rádióra alkalmazva. 14.00 Magunkat ajánljuk! 16.00 Félóra népzene. 16.35 Szőnyi Erzsébet: Az aranyszárnyú méhecske — gyermekopera. 17.08 Régi filmdalok. 17.30 Nyitott klub. 18.35 Pophullám. 19.30 Örökzöld dallamok. 20.35 Sziváryány. 22.00 Slágermúzeum. 23.00 Hírek, sport. 23.20 A mai dzsessz.

3. MŰSOR

7.00 Román és szlovák nyelvű nemzetiségi műsor. 8.11 Albert Gyula, nagykutya. Gyurkovics Tibor rádiójátéka. 16.00 A Bella Musica együttes hangversenye. 17.05 Reneszánsz kórusmuzsika. 17.30 Tip-top parádé. A Tremelos együttes felvételeiből. 18.00 Kritikusok fóruma. 18.10 Népzene sztereóban. 18.40 A magyar szépprózа századai — 215. rész. 18.55 Nádass József versei. 19.05 Donizetti-ciklus. XIII/7. rész. Maria di Rohan. Háromfelvonásos opera. 20.56 A Francia Nemzeti Zenekar hangversenye. 22.20 Bartók kórusműveiből. 22.41 Négy óra a Catedralban. Mario Vargas Llosa regénye rádióra alkalmazva, IV/1. rész.

TV-MŰSOR
MAGYAR TELEVÍZIÓ
1. MŰSOR

8.00 Tv-torna. (Ism.) 8.05 Csak gyerekeknek! Kisfilmösszeállítás. 8.25 Kuckó. 8.55 Az öreg bánya titka. Ifjúsági tv-filmsorozat, II. rész: Bezárul a föld, és feltűnik négy bőrönd. (Ism.) 9.25 Életet az éveknek, nyugdíjasok műsora. (Ism.) 9.55 Reklám. 10.00 A Buddenbrook ház, Thomas Mann regényének tv-filmváltozata. (Ism.) 10.55 A fele sem igaz! Vetélkedőműsor. (Ism.) 11.25 Alfred Brendel Schubert műveiről, XIII/13. rész: B-dúr szonáta. (Ism.) 13.55 Tomi és kutyája. Lengyel kisjátékfilmsorozat, VII. rész: Sába a hegyekben. 14.10 Csata fekete-fehérben. Sakkozz velünk! 14.30 Gyújtópontban a labdarúgás. Angol rövidfilmsorozat, VII/5. rész: A szélső — Gordon Hill. 14.55 Curro Jimenez. Spanyol filmsorozat, VI/1. rész: A cantillanai révész. 15.50 Reklám. 16.00 Leszokni nehéz, VI/2. rész: Az első hét. 16.30 Építsünk házat! Tanácsadóműsor sajáterős építkezésben résztvevő flataloknak. 17.10 Reklám. 17.25 Hírek. 17.30 Új egymillió fontos hangjegy. 17.45 Parabola. 18.15 Reklám. 18.25 Főzőcske. 19.00 Reklám 19.10 Tévétorna. 19.15 Esti mese. 19.30 Tévéhíradó. 20.00 Vers mindenkinek. Adam Miczkiewicz: Marylához. 20.05 Maria Callas — NSZK film. 21.05 Tv-híradó 2. 21.25 Molière: Don Juan, vagy a kőszobor lakomája. Vígjáték két részben.

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ
BELGRÁD 1.

11.00 Hírek, utána művelődési műsor. 18.30 Hírek. 18.55 Tv-naptár. 18.45 Válogatás. 19.15 Kis koncert. 19.30 Ezek a napok, ezek az évek — dokumentumsorozat. 20.15 Rajzfilm. 20.21 Reklám. 20.27 Ma este. 20.30 Tv-napló. 20.55 Reklám. 21.00 A kétségbeesés órái. — Amerikai játékfilm. 22.40 Reklám. 22.45 Tv-napló. 23.00 Éjféli séta. 01.00 Hírek.

BELGRÁD 2.

17.30 Gyermekműsor. 18.30 Ember a talpán — jugoszláv tv-sorozat. (Ism.) 19.30 Zenei adás. 20.00 Népi muzsika. 20.27 Ma este. 20.30 Tv-napló. 20.55 Reklám. 21.00 Könnyűzenei hangverseny. 21.30 Költészet. 22.00 Reklám. 22.05 Hírek. 22.10 Tv-tárca. 22.55 Sportszombat. 23.15 Dokumentumadás.

ROMÁN TELEVÍZIÓ

10.30 Zenei fesztivál: Iasi — 1982. 11.10 Tv-fesztivál. 12.30 Hétvégén. 17.35 A hét politikai eseményei. 17.50 A legkisebbeknek. 18.00 Tv-híradó. 18.30 Jó kezdeményezések. 18.50 Tv-enciklopédia. 19.30 Fény és árnyék. Filmsorozat, 12. rész. 20.25 Vidámságok. 21.10 Tv-híradó. 21.30 Esti zene.

20.55 Starky és Hutch. Amerikai bűnügyi filmsorozat. A gyilkos szélhámos. 21.45 Menő Manó olasz—angol rajzfilmsorozat. 21.50 David Copperfield műsoros Angol film. 22.40 Meghökkentő mesék. Angol tv-filmsorozat. A bunda. 23.05 Tv-híradó 3. 23.15 A 22. miskolci tévéfesztivál díjnyertesei.

2. MŰSOR

17.00 Teleráma. (Ism.) 17.40 Nagy Katalin: Intőkönyvem története. Tv-film. Ism.) 18.45 Reklám. 18.55 Tisztelendők. — A kolostor. Ism.) 19.30 Tv-híradó. 20.00 Vers — mindenkinek. Adam Mickiewicz: Marylához. 20.05 Maria Callas — NSZK film. 21.05 Tv-híradó 2. 21.25 Molière: Don Juan, vagy a kőszobor lakomája. Vígjáték két részben.

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ
BELGRÁD 1.

11.00 Hírek, utána művelődési műsor. 18.30 Hírek. 18.55 Tv-naptár. 18.45 Válogatás. 19.15 Kis koncert. 19.30 Ezek a napok, ezek az évek — dokumentumsorozat. 20.15 Rajzfilm. 20.21 Reklám. 20.27 Ma este. 20.30 Tv-napló. 20.55 Reklám. 21.00 A kétségbeesés órái. — Amerikai játékfilm. 22.40 Reklám. 22.45 Tv-napló. 23.00 Éjféli séta. 01.00 Hírek.

BELGRÁD 2.

17.30 Gyermekműsor. 18.30 Ember a talpán — jugoszláv tv-sorozat. (Ism.) 19.30 Zenei adás. 20.00 Népi muzsika. 20.27 Ma este. 20.30 Tv-napló. 20.55 Reklám. 21.00 Könnyűzenei hangverseny. 21.30 Költészet. 22.00 Reklám. 22.05 Hírek. 22.10 Tv-tárca. 22.55 Sportszombat. 23.15 Dokumentumadás.

ROMÁN TELEVÍZIÓ

10.30 Zenei fesztivál: Iasi — 1982. 11.10 Tv-fesztivál. 12.30 Hétvégén. 17.35 A hét politikai eseményei. 17.50 A legkisebbeknek. 18.00 Tv-híradó. 18.30 Jó kezdeményezések. 18.50 Tv-enciklopédia. 19.30 Fény és árnyék. Filmsorozat, 12. rész. 20.25 Vidámságok. 21.10 Tv-híradó. 21.30 Esti zene.

Lehár-felvételeiből. 9.50 Futókocogó nap Szegeden és Békéscsabán. 10.50 Reklámtotó. Megfejtés — nyertesek. 11.00 Színházi Magazin. 12.10 Jó ebédhez szól a nóta. 13.06 A lovag, aki nincs. Epizódok Italo Calvino kisregényéből.

3. MŰSOR

7.00 Szerb-horvát és német nyelvű nemzetiségi műsor. 8.11 Komoly zenei zsákbamacska. 9.45 Slágerlista. 10.20 Mozart: A-dúr szimfónia. 10.45 Öt kontinens hét napja. 11.06 Operáriák és kettősök. 12.05 Új Melódialemezeinkből. 12.55 Kis magyar néprajz.

TV-MŰSOR
MAGYAR TELEVÍZIÓ
1. MŰSOR

8.05 Tv-torna. (Ism.) 8.10 Mindenki iskolája. Földrajz. Magyarország természeti földrajza. (Ism.) 8.40 Kémia. (Ism.) 9.15 Óvodások filmműsora. Kisfilmösszeállítások. 9.35 Játszunk bábszínházat. Az V. fesztivál adásaiból. (Ism.) III/7. rész. Boszorkányok pedig vannak. 10.20 Mese a fehérlófiáról, szovjet mesefilm, 2. rész. 11.30 Hírek. 11.35 Reklám. 11.40 Pulzus. Könnyűzenei panoráma. (Ism.).

JUGOSZLÁV TELEVÍZIÓ
BELGRÁD 1.

10.00 Barázdák — faluműsor, utána gyermekműsor magyar nyelven. 10.50 Hírek. 11.00 Vasárnap délelőtt gyermekeknek. 12.30 Népi muzsika. 12.58 Reklám. 13.00 Földművelőknek.

Csongrád Város Önkormányzata

tisztelettel meghívja

Önt és Családját

Dr. PIROSKA JÁNOS

születésének 100. évfordulója

alkalmából rendezett ünnepségekre

Program:

Június 24-én

9.00 órakor Ünnepi önkormányzati ülés

Beszédet mond: Szurgent János
önkormányzati képviselő

9.30 órakor Emléktábla avatás a Városháza folyosóján

9.45 órakor Dr. Piroska János élete és pályája
címmel kiállítás a Tari László Múzeumban

Megnyitja: Dudás Lajos

10.30 órakor Gyűjteményes kiállítás Dr. Piroska János
alkotásaiból a Csongrád Galériában

Megnyitja: Tóth Attila
művészettörténész

Díszvendég: Dr. László Gyula
professzor

Június 25-én

10.00 órakor Egyházi megemlékezés a református templomban

Beszédet mondanak:

Bolla Sándor (Csókfalva-Erdély)

és

Kiss Dénes ref. lelkészek

10.30 órakor Kopjafa avatás a református templom
előtti téren

11.15 órakor Római katolikus egyház nevében megemlékezik
a temetőben Zsótér Antal
kanonok-plébános

Koszorúzás a sírnál

14.15 órakor Emléktábla elhelyezés a szülőház falán (Fő út 55.)

Avatja: Konkoly János
alpolgármester

* * *

A Csongrád Galéria köszönetet mond:

Aranyi Sándor

Dr. Bari Eszter

Faragó Gyuláné

Fáy József

Dr. Kaszanitzky Zoltánné

Jámbori Béla

Kókai Roland

Dr. Lovas Sándor

Dr. Milotay László

Molnár József

Ruskovics Lajos

Szabóné Blázsik Julianna

Szalkai Mária

Szőkéné Kálmán Márta

Újszászi Mihály

akik hozzájárultak

Dr. Piroska János gyűjteményes kiállításának létrehozásához

94-12018 Hódpress Kft.

Dr. Piroska János
1894—1987

Egyleti közlemények.

Pirovits Aladár
1860 1943.

Árván maradt könyvtári olvasónknak az ablak melletti íróasztala, ahol nyugdíjazása óta, 10 éve naprólnapra szorgalmasan dolgozott kedves kartársunk — nemes *Pirovits Aladár*.

Bámulatos szellemi frissességgel megáldott, mindig csak a közjólét előmozdításán munkálkodó mérnök hunyt el 83 éves barátunkban, aki egész életében az igazságért, a műszaki kar érvényesüléséért és a mérnöki tudomány előhaladásáért harcolt.

Életrajzi adatainál beszédesebb az a sok cikke, tanulmánya vagy bírálata, mely mindenfajta napilapban és folyóiratban megjelent, és melyben mindig időszerű kérdéseket tárgyalt vagy jól átgondolt véleményét közölte.

Született 1860 augusztus 9-én a zalamegyei Alsó-Lendván. Apja előbb 48-as honvédszázados, majd Zalá-

ban vármegyei főjegyző volt. Középiskoláit Sümegen, majd a pécsi reáliskolában végezte 1879-ben. Mérnöki oklevelét a József-Műegyetemen 1886-ban szerezte meg. Közben azonban leszolgálta katona évét a nagykikindai 13. sz. közös huszárezredben.

Oklevelének elnyerése után mindjárt a Székesfőváros szolgálatába lépett, és ott a csatornázási munkáknál foglalkoztatták. Javításra törekvő szelleme már az 1900. évben megjelent Reformjavaslat a székesfővárosi közcsatornák tisztántartására és a közterületekről a hónak eltávolítása tárgyában című művéből kitűnik.

A csatornákban folyó vizek usztató erejének gazdaságos kihasználását, mint a tisztántartásnak egyedüli biztos és legolcsóbb módját, a szennyvizeknek öntözés céljaira való felhasználását és mezőgazdasági célokra való értékesítését mind ebben a kis füzetben ajánlja felsőbbségének és kartársainak olyan időben, amikor ezekről a kérdésekről még kevesen beszéltek. Ugyanott javasolta a hónak elfuvarozás helyett ugyancsak a közcsatornákba való behányását, ami lényeges megtakarítással járt.

Következő önálló és egyúttal legnagyobb műve Hazai városaink egészségügye a városcsatornázás és vízellátás tárgyában, különös tekintettel sajátos hazai viszonyainkra és a tudomány mai álláspontjára cím alatt jelent meg 1903-ban. Ebben részletesen kifejti a városi csatornázás és vízellátás óriási befolyását a városok egészségügyére és ezzel összefüggően a halálozásra.

Egyesületünkbe 1898-ban lépett be, és mindjárt tevékeny részt vett a szakosztályok munkájában. Első cikke a Heti Értesítőben 1899-ben jelent meg Észrevételek a budapesti városháza elhelyezésének újabb tervére, melyben igazságot kereső szelleméről ad tanubizonyságot.

1900-ban tartja első előadását a székesfővárosi csatornahálózatról. Előbb említett főművének tárgyával kapcsolatban is több cikke jelenik meg Közlönyünkben, melyek gyakran élénk vitákra adtak alkalmat.

1903-ban tartja előadását A modern városrendezésről és a városok közigazgatásának reformjáról. Ebben a tárgykörben mind szélesebb tevékenységet fejt ki és azt élete végéig a legbehatóbban műveli.

Ugyancsak a csatornázással függ össze további könyve, mely 1910-ben jelent meg Budapest csatornázása címen. Ebben világosan rámutat arra, hogy csatornaépítésünk milyen elhanyagolt állapotban van, és nem rendszeres. Részletes javaslatot tesz az egész csatornahálózat összefüggő építésére és ezzel kapcsolatban a város fejlesztésére.

Megszámlálhatatlan ama sok kisebb cikkének száma, melyek különböző napi ujságokban és folyóiratokban jelentek meg. Ezekben a csatornázáson kívül különösen a városok közigazgatásának javításáért, a városok rendezéséért és a mérnöki munka jobb érvényesüléséért küzdött. Már 1904-ben erélyesen lépett föl Nagybudapest hangzatos jelszava ellen, és nyomós okokkal igazolja Nagybudapest létesítésének szükségtelenségét. Közlönyünk 1904. évi 6. számában így ír: *Nagybudapest megvalósítása... a Székesfővárosra elviselhetetlen terheket róna, sőt ez a beolvasztás pénzügyileg végzetes is lehetne.* Ellenben már ott kívánja, hogy: *az állam tegye kötelezővé a modern városmérést, városszabályozást és a technikusnak is adassék meg a közigazgatás gépezetében az őt megillető szerep.*

Vegyük mindezeknél tekintetbe, hogy ezek a szavak 40 évvel ezelőtt hangzottak el, így tehát Pirovits egyike a legrégibb harcosoknak, akik a mérnökség érvényesülését és intézkedési jogkörhöz jutását szorgalmazták.

Közérdekű állásfoglalásain kívül foglalkozott tisztán műszaki kérdésekkel is; pl. Gravitációs vezetékek sebességi, keresztmetszeti és víztömeg görbéi, valamint ezeknek gyakorlati alkalmazása címén Közlönyünkben 1904-ben megjelent tanulmányában.

1908 és 1909-ben pedig a műszaki tudományok nagyobb elismeréséért harcolt, és egyik cikkében az Akadémián fölállítandó műszaki tudományok osztályáért küzdött.

Élete vége felé jórészt városrendezési és városigazgatási kérdésekkel foglalkozott. Amikor megjelent a polgármesternek Nagybudapestről szóló nagy tanulmánya, akkor fiatalos munkakedvvel és nagy hozzáértéssel fogott hozzá ellenérveinek összegyüjtéséhez, és csak a szomorú véletlen okozta halála akadályozta meg abban, hogy eme nagy munkáját nyomtatásban is megláthassa.

Sokoldalú képzettsége és állandóan figyelő szelleme első sorban képesítette arra, hogy a legjobb értelemben vett ujságíró feladatát töltse be. Tényleg 1890 és 1915 között a Budapesti Hirlap állandó műszaki munkatársa volt; a Vállalkozók Lapjának évtizedeken át főmunkatársa, azonkívül is dolgozott a városokkal foglalkozó legtöbb folyóiratba.

Harcos, nyugtalan, mindenütt csak a valóságot kereső szelleme állandóan munkában tartotta, és rajta igazán nem lehetett észlelni az öregkor megcsontosodott, makacs életszemléletét. Ellenkezőleg minden ujdonság

érdekelte, és legfeljebb a felületesség és mindenhezértés kellemetlen tulajdonságai tudták kihozni sodrából.

1936-ban több kartársával együtt megünnepelhette mérnöki oklevelének 50 éves évfordulóját, amikor is a Műegyetem aranyoklevéllel tüntette ki.

Folyó év szeptember 11-én kísértük ki utolsó útjára a Kerepesi-úti temetőbe. A főváros nevében *Eszterhás Gyula*, Egyletünk nevében *Cziprián Gyula* kartársaink búcsúztatták el. Jellegzetes alakja váratlanul eltünt körünkből, de mi valamennyien mindig tisztelettel és szeretettel fogunk visszagondolni fiatalos, utolsó leheletéig szorgalmasan dolgozó, fáradhatatlan alakjára.

Ruzitska.

SZEMÉLYI HIREK.

A m. kir. földmívelésügyi miniszter *dr. techn. Komlósi Imre* okl. mérnök, tagtársunkat királyi segédmérnökké kinevezte.

FELHÍVÁS

a József Nádor Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Mérnöki Továbbképző Intézetének 1943. évi Felvonó tanfolyamára való jelentkezésre.

Az előadásokat 1943. évi november 29-től december 4-ig a Műegyetemen tartják pontosan 5, 6 és 7 órai kezdettel.

A tanfolyam rendes hallgatója lehet:

1. okleveles mérnök (gépészmérnök, építészmérnök stb.),
2. aki a mérnökök nyilvántartásában föl van véve,
3. aki műszaki vagy katonai főiskolát (akadémiát), vagy tudományegyetemet végzett.

Mások igazgatói engedéllyel vendéghallgatókként vehetnek részt a tanfolyamon.

Jelentkezni lehet a részvételi díj egyidejű befizetésével november 10-ig.

A részvételi díj: rendes hallgatóknak 50 pengő, vendéghallgatóknak 100 pengő.

Az Intézet a részvételi díj beérkezése után számozott, névre szóló belépőjegyet küld ajánlott levélben a beiratkozott címére.

Mérnöki Továbbképző Intézet Budapest, XI., Műegyetem. Távbeszélő: 259—511. Postatakarékpénztári csekkszámla: 5670.

Beszámoló a soproni nyári egyetem idei — hetedik — tanfolyamáról.

A Dunántúl kedves, hangulatos városában hetedszer gyült össze június 30. és július 18. között a nyári egyetem lelkes hallgatósága. A látogatottság még nagyobb volt, mint eddig: 358 vidéki és 503 soproni résztvevő jelentkezett, akik a 65 előadóval együtt a tekintélyes 926 számot érték el, tehát Sopron idegenforgalmát is lényegesen fellendítették.

De az idei nyári egyetem meg is érdemelte a nagy érdeklődést, mert nemcsak az előre igért vegyiipari előadások hangzottak el, hanem összesen 95 alkalommal a legkülönbözőbb tárgyakról lehetett élvezetes és érdekes előadásokat hallgatni.

Így különösen érdekesek voltak a katonai tárgyú előadások, melyekben a háborúnak mind gazdasági, mind műszaki kérdéseit 12 előadó 15 előadásban ölelte föl. Eme előadások folyamán megismerhettük a 2. hadsereg hősies küzdelmeit és dicső harcait teljes részletességgel, a legilletékesebb hitelességgel.

A tulajdonképpeni vegyészeti tárgyak felölelték az ásványolaj időszerű kérdéseit, a színes fényképezés fejlődését, az élet kémiája és a kémiai analizis érdekes kérdéseit, a gázgyártás termékeit, az élelmiszerek konzerválását, a műgumi gyártását és felhasználását, az építőanyagok kémiáját, a vitaminok szerepét a táplálkozásban, az elektrokémiai iparokat és végül az elemek sugárzásának biológiai hatását.

Az újszerű textilanyagokat és azoknak felhasználását a szövetgyártásban is több előadásban ismerhettük meg.

Az előadások során erősen képviselve volt a legidőszerűbb filmtechnika, melyet kitűnő filmelőadások is egészítettek ki. Azonkívül a legújabb távolbalátás technikája is sorra került.

Mindezeket a műszaki tárgyakat változatossá tette a különböző szellemi tudományok válogatott előadása pl. az együttdolgozás lélektanáról, a szociális igazságról aquinói Szt. Tamás szerint, továbbá egyes érdekes kérdések a politika területéről és a szociális gondoskodásról.

A művészet terén megismerhettük a régi festők műhelytitkait, a homéroszi idők építészetét és Páris képét a XVIII. században.

Kevés idő maradt Sopron szép környékének megtekintésére, mert az előadások délelőtt és délután napi hat órában elfoglalták az egész hetet. E tekintetben félnapi szünetek közbeiktatása feltétlenül szükséges lenne.

A tanfolyamot Bornemisza Géza iparügyi miniszter nagyvonalú előadásával nyitotta meg, a vezetőség és a város részéről pedig meleg üdvözlő szavak hangzottak el. A sok előadás ellenére ki nem fáradt hallgatóság július 18-án meleg elismeréssel vett búcsút a fáradhatatlan vezetőségtől, és Sopron városának megnyerő hangulatán kívül magával vitte két és fél hét magas színvonalon álló előadásainak emlékét.

Dr. Ruzitska Lajos.

ÉRTESÍTÉS.

Közöljük t. tagtársainkkal, hogy Egyletünk régebbi kiadványaiból pénztárunknál a következő művek szerezhetők be:

Az ideális színház	P 0.50
A magyar paraszthaz	P 2.—
Bodola Lajos: A mérési hibák elmélete és a legkisebb négyzetek módszere	P 2.—
Buday Béla: Közutaink jövője	P 0.50
Buday Béla: Mérnökök a közszolgálatban	P 0.50
Budapest műszaki vezetője (magyar, német és francia nyelven) à	P 3.—
A. Debauve: A közutak	P 1.—
Edvi-Illés Aladár: Elektrotechnika (Elektrochemia)	P 1.—
Faragó Lipót: Ártérfejlesztés és osztályozás	P 1.—
F. Farkas Kálmán: Hazai városok csatornázása	P 1.—
Hauszmann Alajos: Igazságügyi palota	P 6.—
Herczog József: Elektrotechnika (Elektromos világítás)	P 1.—
Kakujay Károly: Közúti elektromos vasutak, I. II. kötet à	P 2.—
Kolosváry Ödön: Alföldünk öntözése	P 1.—
Krompecher László: A közmunkák vállalatba adásának gyökeres reformja	P 0.50
Kisléghi Nagy István: Házadómentesség és lakásgazdálkodás. 1934	P 0.50
De Lagrené: Hajózás szárazföldi vizeken. I—II. kötet, III. kötet 1—2. füzet à	P 2.—
Palóczi Antal: A városok rendezése	P 0.50
Rankine: Mérnöki kézikönyv	P 1.—
Straub Sándor: Elektrotechnika (Az elektromos munkaátvitel)	P 1.—
Zelovich Kornél: A vasút	P 0.50
Zipernovszky Károly: Világítástechnika és racionalizálás	P 1.—

Az igazgató.

A kiadásért felelős: Dr. Sándor Zoltán.

Stádium Sajtóvállalat Rt., Budapest, V., Honvéd-utca 10.
Felelős: Győry Aladár igazgató.

A

KÉPZŐMŰVÉSZETI TÁRSULAT

RENDES TAGJAI TAGJEGYEIKKEL

ÖSSZES KIÁLLÍTÁSAINKAT

DÍJTALANUL LÁTOGATJÁK,

CSALÁDTAGJAIK SZÁMÁRA

ÖT INGYENJEGYET KAPNAK,

RÉSZTVESZNEK A RENDES TAGOK KÖZÖTT

RENDEZENDŐ

(Pirovits Aladár)

Cikke

(>) Utóhangok a belvárosi plébániatemplomról, városrendezésről, emlékművekről.

Vállalkozók Lapja

1937. aug. 19.

.tása egy csucsives templomcsarnok

: felelt meg.

k ábrázolása - amit a hagyomány fel-

lt siremlék keretében első pillantásra

k, bár a krónikák adatai ezt minden-

liefsorozatok előfordulnak ugyan az

ismert, átütő szellemi hatás

rodalmilag és talán már müvészileg

okkal biró szentek esetében, de egy-

t. Még nem kanonizált elhunytak ese-

olása / még ha ezek utólag csodáknak

onizmust jelentenek, oly egyéni életérté-

, amilyeneket a késő XIII. századra

fel is lehet tételezni. A dombormüvi

letközelsége és természethüsége azon-

kban elért haladást azoknak intenzi-

(Pirovits Aladár)

cikke

1) A Blaha Lujza – tér és a Rókus – kórház.

ÉIÉM. 1927. 3-4. sz.

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

< Pirovits Aladár >

m. kir. székesfővárosi
műszaki főtanácsos

< > A városépítés
a magyar technikai
tudományunk teljesen
elhanyagolt ága.
Budapest, 1929.

Kérjük a munka szives e

Budapest, 1913. decembe

(Pirovits Aladár)

cikke

[ ] Az uj Nemzeti
Szinhár és a Rákóczi
– ut áthidalása.
ÉIÉM. 1929. 3–4. 7.

Ha e cikk nincs
lédulárva, a
cikk erős szempontjá-
ból ez az cit. nyból
feldolgozandó

Kérjük a munka szives el

Budapest, 1913. december

Rigler r.-t. Bu

< Pirovits Aladár >

cikke

< > Tervpályázatok eredményeinek állandó mellőzése, különös tekintettel a Borárosteri hídtervekre.

ÉIÉM. 1930. 43–44.

A választókerület-, szavazó-kör- és
kozó felső sor nem töltendő ki, a k

.....választó kerület. .....szavazó

ÖSSZE/F

A VÁLASZTÓI JOGOSÚLTS/

1. Az alkalmazott családi- és utóneve: .....
2. Állása, vagy foglalkozása: .....
3. Lakóhelye Budapesten.....kerület.....
4. Ha nem lakik Budapesten, hanem vidéken s
   (hivatalának) helye: .....kerület.....
   s lakóhelye: .....község...
5. Születési éve: .....
6. Törzsfizetése: .....korona.
7. A bejelentett alkalmazott fel volt-e véve az
   Budapesten? .....; mely közigazgatá
8. Tud-e írni és olvasni? .....

< Pirovits Aladár >

[illegible]

< > Tudományos megállapítások és tanulságok a Rákosi-szobor, elhelyezéséről

Építő Ipar – Építő Művészet. 1931.

1. sz.

GOS BIZOTTSÁGA.

értesiteni, hogy a

közleményeinek harmadik

tára számára a Franklin-

<Pirovits Aladár>

cikke

<> A Boráros-téri hidpályatervek és a zsűri ítélete művészi szempontból-

ÉIÉM. 1930. 33-34. z

Kiváló tisztelettel

elnök.

papirnemügyár r.-t. Budapest.

< Pirovits Aladár >

cikke

< > Utóhangok a város-
építő művészetről és
Reichl Kálmán pálya-
futásáról.
ÉIÉM. 1980. 17-18.
sz.

9. A középiskola legmagasabb osztályát elvégezte-e

10. A középiskola II-ik osztályát elvégezte-e? .....

11. Az elemi népiskola VI-ik osztályát elvégezte-e?

12. Az iparos- és kereskedőtanonc iskola III-ik osz

13. Az elemi népiskola IV-ik osztályán felül az ipa elvégezte-e? .....

14. Ipari üzlet, vagy vállalatnál, — ideértve a bány közlekedést is, — dolgozik-e az utolsó 5 éven szakításokkal ugyanegy munkanemben (szakmáb

15. Őstermelés körében vezető munkási, vagy felügyel

16. A 14. és 15. pontok alá nem sorolható egyéb köz-, bármely foglalkozás körében legalább 5 év óta

17. Ha nem volt 5 éven át, volt-e legalább 3 éven

18. Katonaságnál, vagy csendőrségnél kiszolgált alti

19. Az országos színészegyesületnek tagja-e? .....

20. Mióta lakik Budapesten? .....

JEGYZET: Ebből a nyomtatványmintából szük (IV., Központi városház II. em. 219

< Pirovits Aladár >

cikke

< > A Tabán fan-
tomja. ÉIÉM
1930. 7-8. sz.

$\frac{401}{1907}$ szám.

A .....

Bizottságunk «Kiadványai»-nak
tekintetes Igazgatóság vezetése alatt
küldeni.

< Pirovits Aladár >

cikke

< > Dunahidaink
építőművészi szem-
pontból.
ÉIÉM. 1930. 23-24. sz.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Pirovits Aladár

1860 - 1943.

életrajz archeppel.

Ha kell, lásd

MMÉE Közl

1943. 167, 168. l.

Városrendezés!

Osvaldo Pirotti,keramikus

A kassai kerámiagyár müvezetője volt.A velencei tartományok bellunói hegyvidékéről származott.Nagyképességü mester volt.XIX.sz eleje. 285.o.

Mihalik Sándor: A kassai második kerámiagyár. 285.o.

Folia Archaeologica.XII.1960.Bpest.
Képzőmüv.Alap Kiadóváll.Bp.

lta fordult ~~[illegible]~~. Előre fésült haja, ~~[illegible]~~ szemöldöke,
farna; szeme zöldesszürke. Nyakkendője, mellé-
bátyá fekete. Felirata fölül:

András 80."

"89".
olvasható.
irosva, méretei 28.9:19.8.

sza 8831.

107/95 № 226.

Piroth József

ötvös

1828 Pest, Belváros

Kapmagarornötvösök 421.

1970. december 25.

FORMÁLÓDIK SZOLNOK ÚJ ARCA

Egyelőre még csak papíron, rajzban léteznek. Ám a tervek alapján az építők már megkezdték a munkát. Hozzáfogtak Szolnok város új központjának építéséhez. Az első ütemben — ahogyan **Szekeres Lászlótól,** a megyei beruházási iroda létesítményi főmérnökétől megtudtuk — három nagy létesítmény készül el.

Tizennyolc szintes lesz a város III. számú irodaháza. Az építkezés főrészvényese a **Középtiszavidéki Vízügyi Igazgatóság.** Rajta kívül ebben az irodaházban kap helyet majd a **Tiszavidéki Mezőgazdasági Fejlesztési Iroda,** a **Vetőmagtermeltető Vállalat,** megyei Állami Építőipari Vállalat. Csupán az épület az előzetes tervek szerint 36 millió forintba kerül. — A nyolcszintes szállodában összesen 156 ágy lesz. A földszinten kap helyet a porta, egy 300 személyes étterem, különszobával, drink-bár, 450 adagos konyha gazdasági résszel. Az első emeleten szintén lesz előcsarnok, ruhatár, társalgó, eszpresszó, különböző szociális helységek és irodák. A második emelet a szerelő szint és a harmadiktól a hatodik emeletig lesznek a szállodai szobák. Minden emeleten 15 kétágyas és 9 egyágyas szo-

6925 négyzetméteren helyezkedik majd el két szintben. Helyet kap ott majd egy **ezermester és úttörő bolt,** a **Művelt Nép Könyvkiadó,** az **Expressz Ifjúsági és Diákutazási Iroda,** az **iparcikk kiskereskedelmi vállalat** (ruházati, röltex, kesztyű, kalap, sport, horgász, műanyag, papír-írószer, üveg-porcelán és hangszer boltjai), a **Hűtőgépgyár** bemutató terme és szervize, egy **gyógyszertár,** egy **fodrászat,** egy 1500 négyzetméter alapterületű **bemutatóterem,** valamint a vendéglátóipari vállalat 3000 adagos **önkiszolgáló étterme.** Az előirányzat szerint

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-968. 337-748. 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP

1970 DEC 2 5
1021

Pirót András

PIRÓTH ANDRÁS RAJZA

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.
1988 MÁJ 26
Piros Tibor
MAGYAR NEMZET

Ötletes grafikai megoldások a vásáron

1021

A BNV növekvő népszerűségét jelzik a sikeres árubemutatók, üzletkötések, a kiállítók számának gyarapodása. Kevés szó esik azonban a pavilonok installációiról, a vásár ötletes grafikai megoldásairól, pedig a sikerhez, az árut előnyösen bemutató berendezés is hozzájárul. A vásár keretei — a terület, az épületek — adottak, a növekvő árumennyiséget mind nehezebb úgy elhelyezni, hogy ne csak a bemutatásra szánt gyártmányok, hanem a köréjük varázsolt környezet is újdonságként hasson. Megtartani a már ismert és megszokott kereteket, ezen belül újat, vonzót adni a kiállítás rendezés legnehezebb feladatai közé tartozik, s ezt a feladatot az idén az eddigieknél jobban oldották meg a vásár tervezői, berendezői.

A figyelmet fölkeltő és még-

tor fejlődéstörténetét bemutató tablósorozat; a világ első transzformátorától a legújabb gyártmányáig.

A könnyűipari pavilon idén is nagy tömegeket vonz, s ehhez a látogatottsághoz nem kis mértékben járul hozzá szép árucikkeinek ízléses bemutatása. A pavilon dekorációját *Havas* László, a Hungexpo művésze és *Piros* Tibor grafikusművész tervezte. A pavilon belső terét »megnagyították« az uralkodó kék-zöld színkompozícióval, valamint az áruk hátteréül szolgáló, a reneszánsz kiemelkedő építészeti és művészeti alkotásait reprodukáló fotómontázsokkal. Egy példa a sok jó megoldás közül: a pamutipar termékeit bemutató matt, fekete csöves, tölgyfapallós állványzatok mögött 24 méter hosszúságban a Louvre homlokzata látható az állvá-

sem hivalkodó grafikai megoldások közül mindenekelőtt a Petőfi-csarnok jobb és bal szárnya elé emelt modern, fekete-fehér osztású függönyfalról érdemes szólni, mert általa egy régóta húzódó esztétikai problémát sikerült megoldani.

A vásárterület központjában fekvő, hosszan elnyújtott ormótlan épület mintha újjászületett volna, áttört hatást keltő felületével, harmonikusan illeszkedik a tér együttesébe. A kohó- és gépipar gyártmányait bemutató, montázsszerű grafikai illusztrációk érdeklődést keltenek, belépésre invitálnak. *Az új homlokzatterv a Csepel Művekben született.* Hasonlóan jó megoldás, a Petőfi-csarnok belső díszítésében megnyugtató egyensúlyt teremt a *Ganz Villamossági Művek* dekorációja. A gyár, a magyar erősáramú ipar »nagy öregeinek« életnagyságúnál nagyobb fényképei, valamint a transzformá-

nyokra helyezett próbababák, mint a múzeumból »távozó közönség«, viselik a pamutipari vállalatok termékeit.

A nyomdatechnikai úton előállított reneszánsz vitrinkeretek, oszlopdíszek, a vállalatok nevét körülfogó tükörkeretek egységes térhatást keltenek, ugyanakkor a különböző egységeket el is választják egymástól.

A vásár több pavilonjában is láttunk *ötletes grafikai elgondolásokat*, az említett kettő újszerűségével, főképp a teret megnagyobbító hatásával emelkedett ki.

A PNYV Szegedi Textilművek Gyára felvételre keres elektrikust és tekereselőt. Jelentkezni lehet a Textilművek munkaügyi

MK SAJTÓFIGYELŐ

MAGYAR HIRDETŐ

BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51

Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 OKT 29

DÉL MAGYARORSZÁG

Piros Tibor grafikusművész

VÁRPALOTA CÍMERE

1021

Új címert kapott a 20 évvel ezelőtt várossá nyilvánított Várpalota. A pajzs alakú címer — amely Piros Tibor grafikus-művész alkotása — ezüst mezőjében öt fekete kéménnyel szemlélteti a három településből alakult város: Várpalota, Pét és Inota öt nagyüzemének fejlődését. A vörös csillagon kívül a címert az egykori Mátyás-vár rajza ékesíti.

Piroska Károly

1909. télén

Kiáll. Nemzeti szalonban

Utolsó napsugár,
Olajf. 300 k.

Hallstatt V. 165 – 168.

– Rot V. 165 – 168.

NAGY János szobrász

benélgetés a Szlovákiában élő magyar művészetéről

Barka, 1994/1-2.
101-105.

Az időszerű
gi munkákat n
lódva, az átl
magasabb költ
sal lehetett elv
vénytermesztési
ként a gyeng
tömegtakarmán
kenyen érintet
tenyésztést,
gazdálkodás er

A gazdaságo
ebben a nehé
is igyekezett l
tézkedési terveket készítet-
tek a károk hatásainak enyhítésére, melynek realizálását azonban nem mindenütt és nem minden területen sikerült eredményesen megvalósítani.

— Tudomásunk van arról, hogy 7 állami gazdaság nyereséggel és 4 veszteséggel zárt. A kedvezőtlen időjáráson túl milyen egyéb tényezők hatottak a gazdálkodásra?

— A mérleg szerinti vállalati eredmények alapján valóban 7 állami gazdaság zárta nyereséggel az 1970. évi gazdálkodást. Ezekben a gazdaságokban a nyereségtömeg az 1968. évi szint körül alakult, lényegesen alacsonyabb az 1969. évi rekord eredményeknél.

A mérleg szerint veszteséggel záró 4 állami gaz-

megállapodás született, hogy külön programot készítenek a karcagi állami gazdaság fellendítése érdekében. Holtartanak ezzel?

— A miniszter elvtárs ittjártakor felvetődött, hogy a karcagi állami gazdaság saját erőből a jövedelmező gazdálkodás feltételeit nem tudja biztosítani, ezért szükséges volt, hogy a veszteséges gazdálkodás megszüntetése érdekében egy komplex fejlesztési, intézkedési terv készüljön. A tervezet elkészült, s azzal kapcsolatban az illetékes megyei és városi szervek véleményüket egyeztették.

A tervezet részletesen foglalkozik a gazdálkodás alapvető feltételeinek biztosításával, így különösen az üzemen belül vízrendezés, talajjavítás, altalajlazítás, gyepgazdálkodás; a rizstelepek rekonstrukciója; a hiá-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRLAP
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 81
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

SZOLNOK MEGYEI NÉPLAP
Szolnok

1024
1971 MÁR 21

Piróth András

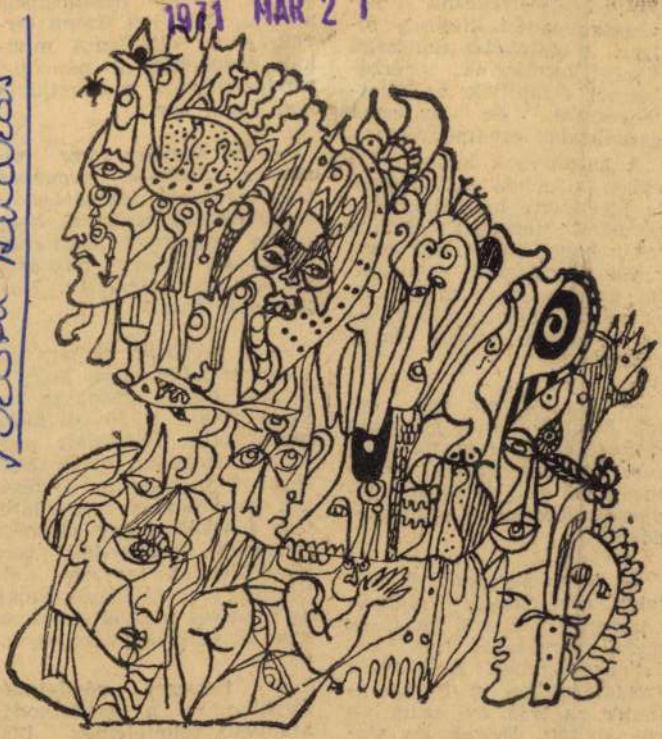

PIRÓTH ANDRÁS RAJZA

násodott a régi harco
az új magányban, az ú
tikus rohamokban is. V
zésben él a húgával,
gyűlöletben a világgal
kifurdalásban önmagáv
ívású az apjával, ugy
kemény metszésű fajta
ja és rajong érte s tizennarom
éve nem áll szóba vele. Megveti a gyöngevágású öccsét, Wernert, mert az az erőtlenek természete szerint csak erőszakos. Magányában, az időből kirekesztetten és az önvádjaiba, emlékeibe csukottan az emberiség távoli jövendőjének üzen — ha ugyan jövője egyáltalán van az emberi fajnak s nem ízeltlábúak veszik át az uralmat a Földön — üzen a jövőnek végtelen hangszalagokon dúlt monológokat, anélkül, hogy a német jelent ismerné. Ebből a magányból, ebből az időn-kívüliségből, megállott órák gyötrelmes örökkévalóságából kiváltani csak a szerelem tudná, kölcsönös szerelmük Johannával, a sógornőjével. De ez a szerelem rövid és beváltatlan. Éles suhintással elvágja a múltak bűne s a jelené, féltékenység, kérlelhetetlenség, halál. Gyűjtőszóval: a végzet.

Ilyen összecsomózott ideghálózatú, egymás fogságában vergődő embereket, ilyen görcsbe rántott sorsokat kelt ki sárkánytojásaiból a fasizmus és a háború; van Sartre-nak mit tragédiába foglalni rajtuk.

SALÉTROMFOLTKÉNT,

a vakolat nitrátos kiütéseként, erre az altonai padlásfalra jól konzerváltan van kirajzolva Hitler ábrázata, Frantz gyűlöletének és imádatának oltárképe. Időnként osztrigahéjakat

mények, az emlékek, az események, amelyekkel körülkeríti, valóban iszonyatosak. De hogy az emberi élmények, emlékek, a világ eseményei törvény- és szükségszerűen, következetesen ilyenek-e, vagy csak egy tragikus időszakban fonódhatnak hálóvá ilyen kiutat, megmenekvést nem engedően az ember, kivált pedig egy egész emberiség köré, már nem kérdi.

A FÉLIGAZSÁGOK rózsaszín világításáról beszél az *Altona foglyai* egyik jelenetében a Gerlach család feje, a félelmes erejű férfi, akit csakhamar elpusztítana a gégerák, ha előbb nem volna ereje elpusztítania önmagát és a magametszésű fiát.

Sem ez az öregember, sem a fia, sem maga Sartre nem használja a féligazságok rózsaszín világítását. De a legfehérebb tüzű fényben sem adja ki magát a teljes igazság. Sartre két teremtménye vakító embertelenségek neveltje, Sartre egy feketelátású bölcseleté. Sartre is csak a maga anyagából, a maga élményeiből, emlékeiből, a maga tudatán átszűrt világ eseményeiből teremthet körülményeket a maga-teremtette figurák számára. És csak a saját félelmeiből, lelkifurdalásaiból, átfogó, nagy felelősségérzetéből és kis, napi megrémüléseiből és konfliktusaiból. A hálóban, amit alakjainak szőtt, Sartre maga is vergődik — drámája éppen ettől a lírai önvallomástól ilyen őszinte és megrendítő —, az éles, fekete fény, amiben vallatja őket és önmagát, a saját sötétlátása — nem is lehet más. Ebben a körülkerí-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307.
1988 MAJ 26
Piros Tibor
MAGYAR NEMZET

Ötletes grafikai megoldások a vásáron

1021

A BNV növekvő népszerűségét jelzik a sikeres árubemutatók, üzletkötések, a kiállítók számának gyarapodása. Kevés szó esik azonban a pavilonok installációiról, a vásár ötletes grafikai megoldásairól, pedig a sikerhez, az árut előnyösen bemutató berendezés is hozzájárul. A vásár keretei — a terület, az épületek — adottak, a növekvő árumennyiséget mind nehezebb úgy elhelyezni, hogy ne csak a bemutatásra szánt gyártmányok, hanem a köréjük varázsolt környezet is újdonságként hasson. Megtartani a már ismert és megszokott kereteket, ezen belül újat, vonzót adni a kiállítás rendezés legnehezebb feladatai közé tartozik, s ezt a feladatot az idén az eddigieknél jobban oldották meg a vásár tervezői, berendezői.

A figyelmet fölkeltő és mégsem hivalkodó grafikai megoldások közül mindenekelőtt a Petőfi-csarnok jobb és bal szárnya elé emelt modern, fekete-fehér osztású függönyfalról érdemes szólni, mert általa egy régóta húzódó esztétikai problémát sikerült megoldani.

A vásárterület központjában fekvő, hosszan elnyújtott ormótlan épület mintha újjászületett volna, áttört hatást keltő felületével, harmonikusan illeszkedik a tér együttesébe. A kohó- és gépipar gyártmányait bemutató, montázsszerű grafikai illusztrációk érdeklődést keltenek, belépésre invitálnak. Az *új homlokzatterv a Csepel Művekben született.* Hasonlóan jó megoldás, a Petőfi-csarnok belső díszítésében megnyugtató egyensúlyt teremt a *Ganz Villamossági Művek* dekorációja. A gyár, a magyar erősáramú ipar »nagy öregeinek« életnagyságúnál nagyobb fényképei, valamint a transzformátor fejlődéstörténetét bemutató tablósorozat; a világ első transzformátorától a legújabb gyártmányáig.

A könnyűipari pavilon idén is nagy tömegeket vonz, s ehhez a látogatottsághoz nem kis mértékben járul hozzá szép árucikkeinek ízléses bemutatása. A pavilon dekorációját *Havas* László, a Hungexpo művésze és *Piros* Tibor grafikusművész tervezte. A pavilon belső terét »megnagyították« az uralkodó kék-zöld színkompozícióval, valamint az áruk hátteréül szolgáló, a reneszánsz kiemelkedő építészeti és művészeti alkotásait reprodukáló fotómontázsokkal. Egy példa a sok jó megoldás közül: a pamutipar termékeit bemutató matt, fekete csöves, tölgyfapallós állványzatok mögött 24 méter hosszúságban a Louvre homlokzata látható, az állványokra helyezett próbababák, mint a múzeumból »távozó közönség«, viselik a pamutipari vállalatok termékeit.

A nyomdatechnikai úton előállított reneszánsz vitrinkeretek, oszlopdíszek, a vállalatok nevét körülfogó tükörkeretek egységes térhatást keltenek, ugyanakkor a különböző egységeket el is választják egymástól.

A vásár több pavilonjában is láttunk *ötletes grafikai elgondolásokat*, az említett kettő újszerűségével, főképp a teret megnagyobbító hatásával emelkedett ki.

Mozik műsora

ADRIA (II., Margit-körút 5/b. Tel.: 353-707). A lap virága. (½5, ½7, ½9, v. és ü.: 11 és ½3-kor is.)
ALKOTÁS (I., Gömbös Gy.-út 11. T.: 355-374) Fűszer és csemege. Híradó. (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v. és ü.: 11 és ½3-kor is.)
ANDRÁSSY (Csengery-utca 39. Tel.: 124-127) Egy asszony visszanéz. (½5, ½7, ½9, v.: 1, ¾3, ½5, ½7, ½9.) Vas. d. e. 11-kor: Az elopott titok.
ÁTRIUM (Margit-krt 55. T.: 153-034, 154-024) Magyar kivánsághangverseny. Híradó. (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)
BARLANG filmszínház (Károly-körút 3. Tel. 422-722.) 3. hétre prol.: A pék felesége. (½2, ¼4, ¾6, ¼8.)
BÁROSS (VIII., József-körút 63. T.: 149-510) A lap virága. (¼4, ¾6, ¾8, v. és ü.: 11, ½2, ¼4, ¾6, ⅛8, b) terem: ½7, ½9.)
BELVÁROSI HÍRADÓ MOZGÓ (Petőfi Sándor-utca 6. T.: 181-244) III. Boris cár temetése. Kultúrfilm Japánról. Rajzos híradó Bulgáriáról. Színes Walt Disney-film. Magyar, Ufa-, Luce- és Külföldhíradók. Folytatólagos egyórás előadások.
BUDAI APOLLÓ. (T.: 351-500.) A lap virága. (¼4, ¾6, ¾8, v. és ü.: ½2-kor is.)
CAPITOL (VII., Baross-tér 32. Keleti pályaudvarnál. Tel.: 134-337.) Dilemma. Híradó. (2, 4, 6, 8, v. és ü.: 11-kor is.)
DAMJANICH MOZGÓ (VIII. Damjanich-u. 1. T.: 425-041). Csákparádé. (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.)
DEÁK FILMSZÍNHÁZ (Teréz-körút 28. Tel.: 123-952, 121-313.) Anyámasszony katonája (Szilassy, Pelsőczy, Bilicsy). Híradók. (½3, ½5, ½7, ½9.)
DUNA MOZGÓ (V., Hollán-u. 7. T.: 111-894.) Arató nyom. Híradó. (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)
FÓRUM filmszínház (IV., Kossuth Lajos-u. 18. T.: 189-707, 189-543). 3. hétre prol.: Ma este semmi újság (Alida Valli). (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)
GLÓRIA (XIV., Thököly-út 56. Tel.: 517-521) Erényesősz. Premier Ufa-híradó. (¼4, ¾6, ¾8, v. és ü.: ½2-kor is.)
HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ (VII., Erzsébet-körút 13. T.: 222-499). III. Boris cár temetése. Szabadságot Finnországnak (kultúrfilm). Rajzos híradó Bulgáriáról. Színes Walt Disney-film. Magyar, Ufa, Luce- és Külön-híradók. Folytatólagos egyórás előadások 9—22 óráig.
HOMEROS MOZGÓ (XIV., Hermina-út 7. T.: 496-178). A lap virága. Világhíradók. (¼4, ¾6, ⅝8, v. és ü.: ½2-kor is.)
JÓZSEFVÁROSI (VIII., Kálvária-tér 7. Tel. 131-316). Európa nem válaszol. (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.) Vas. d. e. 11-kor: Egy vidám tragédia.
KAMARA (VII., Dohány-utca 42. T.: 423-901) Jómadár! (Pelsőczy, Erdélyi, Ajtay, Szilassy) (½12, 2, 4, 6, 8.)
KASZINÓ filmszínház (IV., Eskü-út 1. Tel. 185-329, 383-102) Anyámasszony katonája (Szilassy, Pelsőczy, Vaszary, Mály). (¼4, ¾6, ⅝8, sz.: ½2-kor is, v. és ü.: 11, ¼4, ¾6, ⅝8.)
KORZÓ (IV., Váci-utca 9. Telefon: 182-818) Magyar kivánsághangverseny. (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)
MESEVÁR (Szt. István-körút 16. T.: 114-502) Családunk szégyene. (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)
NEMZETI APOLLÓ (VII., Erzsébet-körút 45. T.: 222-002). 2. hétre prol.: Fekete hajnal. (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)
NYUGAT MOZGÓ (VI., Teréz-körút 41. Tel.: 121-022). Vágyak valcere. Híradó. (½5, ½7, ½9, sz.: ½3-kor, v. és ü.: 11 és ½3 órakor is.)
OMNIA (József-körút és Kölcsey-utca sarok T.: 130-125.) 4. hétre prol.: Álomkeringő. (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v.: 11 és ½3-kor is.)
ORSZÁGOS TISZTI KASZINÓ zártkörű filmszínháza. Szeptember 12.: Bubus. — 14.: Egy csókért. (½5, ⅛8.)
PETŐFI MOZGÓ (VII., Rottenbiller-utca 37/1. T.: 423-478.) A lap virága. (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.)
PEST-PALACE (VIII., Erzsébet-körút 8. T.: 221-222). Orient expressz. Magyar híradó (½12, 2, 4, 6 és 8 órakor.)
RÁDIUS (VI., Nagymező-utca 22—24. Telefon: 122-098, 120-564). Münchhausen (Színes óriásfilm: Hans Albers, Ilse Werner). Híradó. 3, ¾6, 8, sz.: ½1, 3, ¾6, 8, v. és ü. d. e.: 11, d. u.: 3, ¾6, 8 órakor.)
SCALA filmszínház (Teréz-körút. T.: 114-411) Makrancos hölgy (Karády, Jávor). Magyar és Luce-híradók. (½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is.)
SZÉKELY MOZGÓ (VII., Erzsébet-körút 26. T.: 228-425). Csákparádé. (11, ½2, ½5, ½7, ½9.)
SZITTYA-CITY MOZI (V., Vilmos cs.-út 36/38. T.: 228-020.) Gyávaság. ½5, ½7, ½9, sz., v. és ü.: ½3-kor is, v. ½1-kor is.)
SZIVÁRVÁNY MOZGÓ (VII. István-út 39. T.: 228-020). A lap virága. (½5, ½7, ½9, sz.: ½3, v. és ü.: ½1-kor is.)
TISZA MOZGÓ (VIII., Népszínház-u. 31. T.: 133-171). Bob herceg. Híradó. (4, 6, 8, v. és ü.: 2-kor is.)
TOLDI-RIALTO (VII., Rákóczi-út. Telefon: 221-113). Cirkusz hősei. (10, ¾12, ½2, ¼4, 5, ¾7, ½10.)
TURÁN MOZGÓ (Nagymező-u. 21. T.: 120-003) A lap virága. (11, ½2, 4, 6, 8.)
ÚJBUDA (XI., Horthy M.-út 64. T.: 268-999) Bubus. (½5, ½7, ½9, v. és ü.: ½3-kor is.)

Színházak műsora

Operaház. Nyári szünet.
Nemzeti Színház. Szombat (Bem bérl.), vasárnap d. u. és este (I.): Szilágyi Irma. (½3, ½7.)
Nemzeti Kamaraszínház. Minden este és vasárnap d. u.: Tacskó. (3, ½7.)
Vígszínház. Minden este és vasárnap d. u.: Fekete Péter. (3, ½7.)
Pesti Színház. Minden este: Warrenné mestersége. (½7.)
Új Magyar Színház. Minden este és vasárnap d. u.: Zsuzsó. (3, ½7.)
Andrássy Színház. Minden nap: Egy nap a világ. (½7.)
Vidám Színház. Nyári szünet.
Fővárosi Operettszínház. Minden este és vasárnap d. u.: Egy boldog pesti nyár. (3, 6.)
Nemzeti Bábszínjáték. Szombat, vasárnap este: Panoptikum. — Szombat, vasárnap d. u.: Mesejáték. (¼4, ½7.)
Royal Revü: Revüpalota. Minden este, csütörtök, szombat és vasárnap délután: Revüexpressz.
Komédia Orfeum. Minden este, szerda, szombat, ünnep és vasárnap d. u.: Szőr a szíláda... (¼4, ½7.)
Kamara Varieté. Minden este, csütörtök, szombat, vasárnap és ünnepnap d. u.: Hit 6 vegy. (4, 7, vas. és ünnepnap ½3, 5, ½3.)
Fényes Cirkusz. Minden nap: Charlie Rivels. Repülő motorkerékpáros. Repp, a szoboszlókirály, stb. (¼4, ½7, vas. d. e. 11.)
Sportcsarnok. Minden nap: Villámverő és városi attrakciókkal. (4, 7.)
Magyar Műszínház. Csak vasárnap és ünnepnap: Tábornokné. (¼4, ½6, ½8.)
Erzsébetvárosi Színház. Minden nap: Két kapitány (⅝5, ⅛8, vas. ⅝3-kor is.)
Józsefvárosi Színház. Minden nap: Legszebb éjszaka. (⅝5, ⅛8, vas. ⅝3-kor is.)
Kistalálny Színház. Minden nap: Bolond ... (⅝5, ⅛8, vas. ⅝3-kor is.)

Irodalmi krónika

HOGYAN állta ki az idő próbáját *Márai* Sándor első regénye? Ha félreértés veszélye nélkül mondhatunk ilyesmit, akkor azt válaszoljuk: a mű jobban, mint írója. Tehát a mű nem azonos írójával, kérdezheti joggal az olvasó. Nem minden esetben. Szaporodó alkotásain át az író fokozatosan eltérhet kezdeti műveitől, meghaladhatja korábban vallott esztétikai elveit, szóval más lehet, mint első műve. Ha ennek a folyamatnak a neve írói fejlődés, akkor Márai fejlődött, de engedtessék meg nekünk, hogy az első regény új kiadása alkalmából (Márai Sándor: Bébi vagy az első szerelem, Révai) néhány szerény észrevételt tegyünk e kiváló író stílus- és regényszerkezeti problémáival kapcsolatban.

Mindenekelőtt mondjuk el, hogy a „Bébi vagy az első szerelem" szerkezeti felépítését tekintve talán Márai leghibátlanabb művei közé tartozik, noha befejezetlensége hiányérzeteket ébreszt az olvasóban. Szerencsés már a naplóforma is, mely a napok megszakításával lehetővé teszi a regény szükségszerűen szaggatott és ziháló stílusának szinte a tökéletességig való fokozását. A főszereplő tanár lélektani fejlődése is párhuzamosan halad a regény fejlődésével, azaz a regény nincs híján a belső mozgalmasságnak. Az alakok nem állnak egyhelyben s nem tartanak véget nem érő, de regényszerkezeti szempontból nehézkes monológokat. Mert Márai későbbi regényeinek stílusában van valami gépies és szabályszerű. Az alakok nem a fatalizmus igájában nyögnek, cselekedetüket az író életszemlélete irányítja, mindennek úgy kell történnie, ahogyan az író a valóságot elképzeli s ez a valóság gyakran fárasztó, éppen azért, mert kitalált és képzeletbeli. Ebben az első regényben a figurák még egyszerűen felállnak és kimennek az ajtón, s ezt nem „egyfajta szomorusággal és tűnődve" teszik; közönségesen a kalapjuk után nyúlnak s nem keresik „mint egy tárgyat, melyet időlegesen elvesztettek s most megtalálták, nem nagyon alapos, szinte mellékes keresgélés után." Szóval ebben az első regényben Márai alakjai még egészségesen tesznek-vesznek, közönséges módra isszák a borukat és minden teketória nélkül becsuknak egy nyitott ablakot. Szóval élő húsból és vérből való emberek.

E regény után még nehezebben értjük meg, hogy egy kiváló író miért tért le a duhameli méretű lélektani realizmus útjáról, miért szakadt el a maga módján a valóságtól s miért nem lett a magyar realista próza nagy úttörője. De persze ezért szemrehányást nem tehetünk neki. Ez éppen olyan oktalanság lenne, mintha a lángot megrónánk, hogy éget vagy a követ, hogy túlkemény. Minden író belső törvényeinek megszeghetetlen parancsát követi s ezt Márai esetében is tisztelnünk kell. Ő ma talán a legragyogóbb stilisztánk s mi tudomásul vesszük, hogy művei csak keretül szolgálnak e nagy stílus fenntartására. Legfeljebb Bajzára gondolunk, aki Vörösmarty nyelvéről szólva így jellemezett: *„Olyan, mint a parasztszoknya, megáll, ha nincs is test benne."*

Csakhogy Bajza nem egy prózaíróra gondolt...

NÉHÁNY ESZTENDŐVEL ezelőtt még ijedten és megszeppenve félretettük volna ezt a könyvet. Jaj, dehogy is támadjuk meg az írót, hátha nincs igazunk, hátha ez az új irány s mi tévedünk. Meg különben is: minek hívjuk ki magunk ellen az érdemekben gazdag népi irodalom apostolainak rettentő haragját, s miért kiáltozzanak, hogy „újabb urbanus támadás érte a győzelmesen haladó népies irányzatot..." Igen, néhány esztendővel még tiszteletteljesen a polcra tettük volna Rideg Sándor meseregényét vagy regénymeséjét *(Rideg Sándor: Indul a bakterház; Móricz Zsigmond könyvkiadó kiadása)*, de ma már talán elérkezett az ideje annak, hogy félreértés veszélye nélkül bíráljunk meg egy „urbanus" lapban egy „népi" regényt...

A témával röviden végezhetünk. Rideg Sándor egy Bendeguz nevű alföldi ál-Ábel történetét meséli el, akit egy féllábú kupec (a regényben a patás) elszerződtet tehénpásztornak egy részeges bakterhez s a könyv az odisszeuszi leleményességű tehénpásztor harcát írja le a bakter delnői hajlamú anyósával. Minden fejezet egy-egy változatos pásztor—bakter—anyós közelharc története. A regényben a következő „humorok" (vagy humor-ok) „léteznek": Az anyós veri Bendeguz fejét, a bakter veri az anyós fejét, a patás veri bakter vagy az anyós fejét s végül ismét az anyós veri mindkettőjük fejét. Szinte minden oldalon előfordul, hogy az egyik szereplő hason-, bokán- vagy szájonrúgja a másikat, az illető ilyenkor kötelességszerűen átrepül a szobán. Rendszeres légi forgalom van a ház körül, mindenki ide-oda röpköd. Ilyenformán: *„a bakter leakasztotta a csepegő turószacskót és megcélozta a patást. A zacskó szétrepedt, a vénasszony meg úgy repült a sarokba, mintha egész életében repülni tanult volna."* (92. oldal.) Az is kedvenc képe naturalista írónknak, hogy az emberek maszatos túróba fekszenek és egymást harapdálják. Így valahogy: *„A patás belefeküdt a turóba, meg a bakter is. Összeborultak, kezükkel-lábukkal, úgy aludtak. A bakterom a turószacskót szorongatta, a patás meg a bakterom nagy lábujjából szivarozott."*

De ez az elszánt író humorban, jó Karinthyval szólva, csakugyan nem ismer tréfát. Kedvenc fogása az, hogy az anyós valamilyen tárgyat hozzávág vagy a bakterhez vagy máshoz s az éppen az ételekbe esik. *„A banya igen mérgesen vágta felém a cugos cipőjét. Persze nem talált el, hanem hogy a fejem lehúztam, a cipő beleesett a leveses fazékba."* (Talán mondanom sem kell, hogy ezt a levest a történet folyamán később majdnem megeszik.) A cugos cipő s a tisztátalan lábak illata különben is óriási helyet foglal el az írónak a humorról való bájos elképzelésében. A könyvben különben minden olyan népies, hogy az netovább. Bendeguz így sóhajt: *„Nem ettem olyan jóízűt, mőte a köldökömet elkötték. Úgy jóllaktam, mint az ártánydisznó őszszel."* A patás így szerelmeskedik: *„Aggy má' egy csókot, te rusnyal Rozi, te száz rózsáját a csörgőskörmű anyádnak."* A bakter káromkodása: *„Köll a rövidrákos rosszfenének a túró."* Indulatkitörés: *„Azt a csörgős fütykösit a pünkösdi bikabornyúnak!"* Intermezzo: *„Bugac Jóska úgy vágta pofon a bakteromat, hogy szegénynek az orrlyukán csorgott ki a bagólé."*

Aztán talán felesleges mondanunk, hogy a „gatya", a „gatyamadzag", valamint a „buggyógó" szavak a világért sem hiányoznak írónk kelléktárából. Minden különösebb fáradság nélkül nyolc helyen bukkantunk rá a szövegben erre az utánozhatatlanul magyaros szóra, a többi között ott, ahol az anyós gatyamadzagot főz ebédre. Még azt is meg kell mondanunk, hogy négy-öt helyen teljesen reprodukálhatatlan izléstelenségekkel szomorított el bennünket az író. Ezt és egyebeket azért fájlaljuk, mert Rideg Sándor végső fokon talán nem tehetségtelen. Tud mesélni, ért az emberábrázoláshoz és nevető kedve sem fogy ki.

Csak lektort, lektort neki az istenért.

Arató András

AZ ERDÉLYI SZELLEM, az erdélyi gondolat — bárminl vitatják — élő, eleven valóság s nemcsak a kisebbségi magyar irodalom termelte ki és fogalmazta meg olyan világosan. Ez a szellem a végzetszerűen egymás mellé rendelt, egymás mellett élő és egymásra utalt népek történelmének fájdalmasan nagy tanulságaiból ered: mindenekelőtt emberiességet, humanumot jelent; egymás hitének, meggyőződésének, egymás nyelvének, kultúrájának megbecsülését. Ezt a szellemet rendszerint csak azok tagadják, akik kívülről jönnek és nem ismerik Erdély problémáit és bonyolult világát. Annál fájdalmasabb és meghökkentőbb, mikor „bennszülött" erdélyi tagadja meg érdekből, elfogultságból, vagy politikai divatból, — bár erre is akadnak példák.

Itt van mindjárt *Wass* Albert legújabb regénye *(Wass Albert: A kastély árnyékában, Révai)*, mely kétségkívül a „korszellem" jegyében született s magán viseli annak minden torz ítéletét s elfogultságát. A vér és faj mitoszának hatása alatt írta meg Wass Albert ezt a regényét s a fiatalság megszállottságában örökérvényű igazságokat is vakmerő kézzel akar kiforgatni. A fiatal erdélyi író — akinek már megjelent néhány regénye — ebben a kétkötetes könyvben a Bach-korszak utáni Erdélyről kíván hiteles képet festeni, egy családregény keretében. Két nemzedék elkeseredett küzdelmét mutatja be. Ebben a küzdelemben aztán elkallódik az igazi magyar cél s tragédiába roskad a magyar élet. A sorsára hagyott, gazdaságilag elhanyagolt magyar parasztság lába alól a román élelmesség, az idegen tőke kihúzza a földet s a magyar paraszt nincstelen földönfutóvá válik saját hazájában... Mindez, immár történelmi távlatból nézve, megdönthetetlen igazság s ebből a témából komoly nagy regény is születhetett volna. A szerző azonban hamis szemszögből, elfogult és kicsinyes szempontokból ítéli meg az eseményeket s így a regény frázisoktól hemzsegő politikai szónoklatok szintjére süllyed. (Pl. a szentistváni gondolattal való oktalan élcelődés stb.) A gyülölködésnek az a meddő szelleme pedig, mely az írás minden sorát áthatja, leveri, elbágyasztja az olvasót, aki végül is nem talál kiutat, nem lát megoldást mai szemmel nézve sem, hacsak nem fogadja el kritika nélkül a szerző fellengzős, naiv és képtelen politikai iránymutatását.

A regényben vannak drámai erejű fejezetek, de ezeket is rendszerint az elfogultságból fakadó szenvedélyesség fűti. Egyik hőse, *Holló János*, a lázadó és fajtája szeretetében égő református pap például ilyeneket mond: *„Lám, van valami, ami a biblia igazságainak is fölötte áll s ez a valami a nemzet igazsága. Önző igazság... de vajjon nem minden igazság önző? S vajjon nem azért ember az ember, hogy önzők legyenek az igazságai. Bizony, bibliát kellene írni a magyaroknak. Magyar bibliát. Mely ne a zsidók történelméről szóljon, hanem a magyarokéról, arról a történelemről, mely húsából és véréből való, mely igazán az övék és igazán biblia."*

A regénynek egyébként, szerkezeti szempontból nézve, nincs egysége, vonalvezetése; a cselekmény szétfolyó s szélesebb, jobban megmunkált és kidolgozott, hitelesebb háttérrel is csak korrajz lehetne, hiszen a Varjasi-család élettörténete sem zárul le s nem alkot befejező egészet benne. Nyelvezete színes és kifejezőerejű, de mindúntalan laza mondatszerkesztések, pongyolaságok rútítják. Lépten-nyomon találkozunk olyan mondatokkal, melyeknek értelmét csak az előző, vagy később következő mondat világítja meg. Mindent egybevetve, a fiatal erdélyi írónak ez a megnyilatkozása mint érdekes és egyben szomorú kortünet érdemel inkább figyelmet. A regény eredetileg az *Erdélyi Szépműves Céh* kiadásában jelent meg.

Bélteky László

Új francia Ady-fordítás

I. Egy másik Ady-fordító véleménye

A *Bibliographie de la France* 1942 januári száma jelezte *André Ady „Poèmes" traduits par André Steiner édition José Corti* c. könyv megjelenését. A könyvet azonnal megrendeltük a kiadótól, de mire levelünk megérkezett, azt a választ kaptuk, hogy a kiadás már elfogyott. Ez magában véve is érdekes tünet. Párizsi barátainkat megkértük, hogy kutassanak folyóiratokban kritikai cikkek után és ha könyvkereskedések polcain egy-egy ott felejtett Ady-kötetet látnak, azt küldjék el nekünk. Így sikerült néhány példányhoz jutnunk.

A fordításról siessünk kijelenteni, hogy nagyszámú kísérlet után most először jelenik meg Ady, hozzá méltó francia átültetésben. A fordítás vetekszik a legjobb német fordításokkal, sőt ha azokat némiképp felül is múlja, az onnan van, hogy Ady nyelve és szelleme közelebb áll a franciához, mint a németéhez. A fordítás hű nemcsak szellemben, de hangulatban is, legalább mi magyarok az idegen verssorok és ritmusok alatt megérezzük Ady hangját. Külön érdeme a fordítónak, hogy nem riadt vissza átültetni Ady legjelentősebb, mondhatónk leglelkibb, sajátosan egyéni, titokzatos, bizarr, szimbolikus verseit sem. Ezek közt első helyen áll az *Ős Kaján*, mely először jelenik meg francia fordításban.

Ugyancsak a fordítás remeke az *„Egy májusi zápor után"* átültetése. Nincsen annyi helyünk, ahány szép példát hozhatnánk fel. Elégedjünk meg egyelőre azzal a reménnyel, hogy egy második kiadás esetén elegendő példányszámban érkezik majd a könyv az országba, úgyhogy a gyűjtők, az Ady-kutatók és a közönség kellően megismerheti.

A kis kötet összesen 59 verset tartalmaz, s igen jó áttekintést nyujt Ady költészetének gazdagságairól és fejlődéséről.

A kötet elé Steiner hangulatos bevezetést írt. A bevezetés felsorolja az eddig megjelent francia Ady-fordításokat, azonban nem említi az én kis könyvemet: *André Ady le grand poète magyar.* Budapest 1930. Ezt nem nehezményezem, de ha összevetjük Steiner fordítását a bevezetésben említett fordításokkal, amelyeket tehát ismerhetett: úgy semmi hasonlóságot nem találunk, sem hangzásban, sem ritmusban, sem szövegértelmezésben. Ellenben, ha összevetjük fordításomat az enyémmel — melyet nem ismert —, az egyezés feltűnő.

Az egyezésekre felhozhatnék még több adatot is, de az a jelenséget nem magyarázná, csak megelőzőbbé tenné. Megelőző ez azért, mert verses fordítások ritkán egyeznek.

A fordítóról, André Steinerről annyit tudunk, hogy budapesti születésű, tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte, a harmincas évek elején a fővárosban tanárkodott, családi körülményei New Yorkba szólították, hol filológiai tanulmányokat folytatott és egy északamerikai főiskolán a francia nyelv és irodalom tanára lett. Vakációit rendesen Európában töltötte, gyakran haza látogatott, itt baráti körökben nem szűnt meg hangoztatni, hogy élete főfeladatának tekinti, hogy a magyar irodalom kincseit a külfölddel megismertesse. E kis kötet talán első adója annak a nagy tartozásnak, amit külföldre került, jó sorban élő hazánkfia oly nemesen átérzett? Adódjék kétségtelenül igen becses alkotással róla le és további működése elé nagy érdeklődéssel tekintünk.

Dr. Fóti József Lajos

Egy francia kritikus véleménye

Ez az antológia, melynek előszavában a fordító Adyról beszélve csupán a költő műveiből kölcsönzött képekkel él, dicséretreméltó buzgalommal igyekszik megismertetni Franciaországgal a jelenkori magyar líra legnagyobb alakját. Mondhatjuk-e azt, hogy ez teljes mértékben sikerült neki? Az Ady-versek francia nyelvre való átültetése — ez az eddigi fordítási kísérletekből megállapítható — sokkal bonyolultabb és kényesebb feladat, semmint azt a magyar szöveg alapján bárki hihetné. A jelenkori magyar költők fordításánál felmerülő kérdésekhez Ady esetében még külön komponensek járulnak. Ilyen versetnek ritmusbeli természete, sajátos nyelvezete s gyakran szemkápráztató gazdagsága, mely egy látszatra jelentéktelen szónak szinte mágikus jelleget kölcsönöz.

Az első nehézség nyilvánvalóan már a költemények kiválasztásánál jelentkezett. S itt nyomban el kell ismernünk, hogy a francia költészet fejlődése a legutóbbi hatvan esztendő folyamán útját állja annak, hogy a mai francia olvasók élvezni tudják az Ady és kortársai által oly előszeretettel gyakorolt refrénes versformát. Ady szimbolizmusa pedig egy másik veszélyt is rejteget: ha a fordító a verset megfosztja a magyar ige megjelenítő erejétől, úgy az nemcsak intenzitásában, de szuggesztív értékében is veszít.

E kettős kudarc elkerülése érdekében kívánatos lett volna, hogy André Steiner előzetesen franciául önmagában földolgozza Ady egész oeuvre-jét. Ezután és csakis ezután kellett volna megkísérelnie egy olyan kifejezés felkutatását, ahol nem lett volna szabad megelégednie egyszerűen a helyes, az adequat értelemmel, hanem igenis törekednie kellett volna a vers ritmikus átültetésére.

Elismerjük, hogy a francia nyelv idegenből való fordításokra nem különösebben alkalmas. Ennek ellenére e téren az utóbbi esztendőkben majdnem tökéletes alkotások láttak napvilágot. André Steiner Ady-fordítása korrekt és helyenként sejteni engedi, hogy a francia kifejezések mögött egy hiteles, lüktető költészet élő forrásai buzognak. De ez a forrás nála sehol sem tör fel, műve minden erőfeszítés dacára közepes marad. Adyt pedig még legrosszabb pillanataiban sem nevezhetjük középszerűnek.

François Gachot

Felmentő ítélet egy birtokcsalási bűnügyben azzal, hogy a „hazugság még nem csalás"

A büntetőtörvényszéken dr. *Eszlényi* büntető egyesbíró pénteken elvi jelentőségű ítéletet hirdetett abban a csalási bűnpörben, amelynek vádlottja gróf *Haller* Gábor, a TERMESZ szövetkezet ügyvezetője volt. Az ügyészség *kétrendbeli* csalás bűntettével vádolta gróf Haller Gábort, aki a vádirat szerint megtévesztette dr. *Kordily Kovács* Béla műszaki tanácsot és dr. *Lórencz* Hugó fővárosi orvost azzal, hogy a Gyilkos-tó mellett, a *Napsugár-* és a *Turista-szálló* közelében vásárol ingatlanokat, amelyeket átenged Kordilynak, illetve dr. Lórenczneк. A telekvásárlás ügye — mint kiderült — egy erdélyi utazás kapcsán, a vasúti kocsiban került szóba. A sértettek nagyobb összegeket bocsátottak előlegül a gróf rendelkezésére. Végül azonban az üzletből nem lett semmi és a vád szerint gróf Hallernek szándékában sem állott az ingatlanokat a maga, illetve a sértettek részére megvásárolni.

Gróf Haller Gábor tagadta bűnösségét és azzal védekezett, hogy közbejött különböző akadályok gátolták az ügylet létrejöttét. A bíróság számos tanut hallgatott ki, majd *érdekes indokolással, bizonyítékok híján, fölmentette a vádlottat a vád és következménye alól.* Megállapította, hogy gróf Haller Gábor *valótlan tényt* állított akkor, amikor megígérte, hogy megszerzi saját maga részére az ingatlant, *a hazugság azonban* — szól az ítélet indokolása — *még nem csalás, mert a sértetteknek módjukban állott volna meggyőződni a vádlott állításainak valóságáról.* Egyéb szempontból erősen kifogásolható a vádlott eljárása, de nem csalt, ezért gróf Haller Gábort fel kellett menteni. *Az ítélet jogerős.*

Kedden kezdődik a rádióiskola

A kultuszminisztériumban pénteken délelőtt tájékoztatta a sajtó képviselőit *Balassa* Brunó miniszteri osztálytanácsos és *Tóth* Géza, a rádióiskola vezetője, ennek az újfajta oktatásnak a részleteiről.

Tóth Géza elmondotta, hogy a programban a különböző fokú iskoláknak oktatását sűrítve kell adni. Elsősorban a népiskolák jelentőségét hangsúlyozzák ki, bár a felsőbb iskolákra és korosztályokra is gondoltak. A tananyag kénytelen mellőzni egyes tárgyakat. Elsősorban hazánk jelenének, multjának és földjének megismertetésével foglalkozik, tehát magyar nyelvet, történetet és a Kárpát-medence földrajzát állította központjába. Nyelvet csak németet és latint tanít, el kellett hagynia a franciát, angolt, olaszt és görögöt. Éppen azért külön a szülők figyelmébe ajánlja, hogy ezen az iskolai oktatáson kívül foglalkozzanak a gyermekek sokat a modern nyelvekkel.

Van külön nemzetiségi oktatás is. Minden héten egyszer német, szlovák, ruszin, román vagy szerb nyelven.

Az órák átlag 10—15 percesek, 9 órakor egyszer 5 percig diákhíreket adnak. Az egész osztály diáksága küldhet ide be érdekes közlésre szánt híreket. Ennek a vezetője a Berzsenyi-gimnáziumban *Donászy* Ferenc.

— Gondoltunk arra — mondotta *Tóth* Géza —, hogy az órák a közép- és felsőfokon vállakozva kerüljenek sorrendre s így az osztályok közben pihenjenek. Természetesen ez a rádióoktatás nem helyettesítheti a rendes tanítást, azért ezúton is felhívjuk a diákokat, hogy szorgalmasan hallgassák a rádió diákiskoláját, mert az iskolai év kezdetén számonkérik majd a tanerők tőlük. Feladatokat is kapnak, amelyeknek a megoldását a másik órán közvetítik. Kérjük a szülőket, hogy amennyiben rádiójuk van, azt más gyerekek is hallgathassák.

Ez a rádiótananyag a nagy egésznek csak tipikus, markáns részleteit öleli fel. Mindenesetre érdekes kísérletnek számít annakidején, ha a tanítás megindul, le akarják mérni, hogy hány tanuló hallgatta, milyen eredménnyel.

A rádió hallgatáshoz megfeszített figyelem szükséges. A tanításból hiányzik majd a tanár és a tanuló elevenkapcsolata, hiányzik minden vizuális segédeszköz, úgyhogy próbára teszi majd a tanulók koncentráló képességét. Rádió-iskola nem újdonság, Németországban, Olaszországban és Jugoszláviában kísérleteztek már vele.

Az oktatás 8 óra 30 perckor indul és 10 órakor fejeződik be. Egyelőre Budapest I. sugározza a teljes tananyagot, de körülbelül négy hét mulva csak az első félórát adja ez az állomás, a továbbit átveszi Budapest II.

A heti tanrendje a rádió-iskolának a következő:

Hétfő (népiskola): Történelem, hírek, magyar, ipari vagy honvédelmi ismeretek, fizika, mennyiségtan, latin.

Kedd (népiskola): Magyar, hírek, történelem, ének, latin, fizika, német.

Szerda (népiskola): Történelem, hírek, magyar, gazdasági ismeretek, mennyiségtan, vegytan, földrajz.

Csütörtök (népiskola): Magyar, hírek, történelem, háztartási ismeretek, vegytan, mennyiségtan, latin.

Péntek (népiskola): Német, hírek, magyar, könyvvitel, természetrajz, fizika, nemzetiségi oktatás.

Szombat (népiskola): Földrajz, hírek, történelem, neveléstan, latin, természetrajz, német.

A középfokú oktatásra szánt idő 8.45—9 óráig és 9.30—9.40-ig terjed.

Az első órát mindig a népiskola foglalja le. Amint látjuk, a magasabb osztályok inkább a tanrend végén jutottak szóhoz.

Kettős családi dráma Pestszentlőrincen

Kettős családi dráma játszódott le csütörtökön délután Pestszentlőrincen, az Üllői-út 340. számú ház egyik lakásában. *Skultéty* János 35 éves hentesmester szóváltás közben agyonlőtte feleségét, a 31 éves *Klima* Máriát, majd önmaga ellen fordította a fegyvert. A mentők a Szent István-kórházba vitték a merénylő férjet, aki a műtőasztalon anélkül, hogy eszméletét visszanyerte volna, *meghalt.* A rendőri nyomozás megállapította, hogy a hentesmestert felesége nemrégen elhagyta, szüleihez költözött. Néhány nappal ezelőtt az asszony, férje könyörgésére, visszatért. Azóta gyakran voltak közöttük veszekedések. Skultéty búcsúlevelet hagyott hátra szüleinek, amelyben megírta, hogy sem feleségével, sem nélküle nem bírja az életet.

Közellátási hírek

A „B. 55." hússzelvény is érvényes

A székesfőváros közélelmezési ügyosztálya pótlólag közli, hogy Budapesten és környékén kiadott húsjegyek szeptember 10-étől érvényes szelvényei közül a már érvényesített szelvényeken kívül a „B. 55." számú szelvényre is lóhúst vagy lóhúsból készült kolbászárut lehet kiszolgáltatni. *(MOT.)*

BRILIÁNST
EZÜSTÖT a legmagasabb ÁRBAN VESZEK
SCHWARCZ DÁNIEL ékszerész, IV Károly-krt 16

Halálozás

Pirovich Aladár műszaki író, ny. székesfővárosi műszaki főtanácsos, aranydiplomás mérnök, szeptember 7-én Budapesten meghalt. Temetése szeptember 11-én, szombaton délután négy órakor lesz a kerepesiúti temető halottasházából.

Felkérjük előfizetőinket,
hogy lakcímváltozásaikat
3 nappal előbb
lehetőleg írásban szíveskedjenek bejelenteni. E bejelentésnél feltétlenül szükséges a régi cím közlése is, hogy az új címet nyilvántartásunkban keresztül vezethessük. Telefonbejelentés esetén a 126-726 szám hívandó.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS FELELŐS KIADÓ:
BARANKOVICS ISTVÁN

Napirend

SZOMBAT, 1943 SZEPTEMBER 11.
Róm. kat.: Prot. és Jácint. — Prot.: Teodóra. — Görögkatolikus: Teodóra. Ó-görög 29.: Iván fejv.

A nap kel 6 óra 15 perckor, nyugszik 19 óra 8 perckor, a hold kel 17 óra 45 perckor, nyugszik 2 óra 24 perckor.

— **Csalás a munkaszolgálatos téliruhájával.** *Horváth* György rovottmultú géplakatos néhány nappal ezelőtt beállított *Bárdos* Kálmánnéhoz azzal, hogy *munkaszolgálatos sógora ruhát kér.* Az asszony adott is holmikat, de Horváth után küldte alkalmazottját, aki lelepleztе, amikor *egy vendéglőben már megvételre kínálta a ruhaféléket.* Nyomban letartóztatták és a bíróság pénteken *nyolchónapi börtönbüntetésre* ítélte el.

Színházi hírek

„Revüexpressz" a Revűpalotában

Az Erzsébet-körúti *Revűpalota* csütörtökön este mutatta be „Revüexpressz" címen új őszi műsorát, amely tempósabb, gazdagabb és forróbb az eddigi — kasszasiker szempontjából pedig bevált — kísérleteknél. Mintha a kis színház most találta volna meg valódi műfaját, mostani revüje szinte párizsi hangulattal és vídám, lenge látványossággal szolgál. Egy kalandos világkörüli, békeizű társasutazás laza meseszálát követik a színpompás revűjelenetek Monte Carlótól Hawaiig és a régi Bécs valcervilágától Hollywood jazzparádéjáig. A jóízű, szépkvallitású, vakmerően lenge képekben *Déri* Sári utólérhetetlenül dekoratív és sokoldalú primadonna, száz színben szikrázik pazar foglalatában és *Szondy* Biri szép hangja és szőke operettértékei, *Rév* Erzsi tánckészsége és pikáns bája, Ivonne *Lamar* remek tánc- és exotikus temperamentuma, vérbeli párizsi előadókészsége maradéktalanul érvényesül. Kitűnő és mulatságos komikus színész *Kazal* László s mellette *Lugosi* György és *Utassy* Jenő, *Somorjay* Anci és a jól összehangolt görlcsoport részesei még a kétségtelen színpadi sikernek. Az artista-részben a mulatságos *Alfonso* mókái, a *Petters*-kettős erőmutatványa, Angelo *Anthony*, a *Fejes*-trió, de legfőkép egy Bruno *Rexford* nevű akrobatikus táncos két partnernőjével s egy *Coco* nevű majombőrbe bujtatott artista vált ki frenetikus hatást. *Bercsényi* Tibor díszletei látványosan szépek, *Körmendy* Lajos rendezése ötletes és eredeti. A bemutató közönsége lelkes tapsokkal jutalmazta a szereplőgárda és *Heinemann* Sándor igazgató csillogó és lendületes igyekezetét a kétségtelen színvonalgyarapításra. *(v. l.)*

* **Szereplőváltozás a Nemzeti Színház főpróbáján.** A Nemzeti Színház péntek délelőtt tartotta *Possonyi* László „Szilágyi Irma" című drámájának sajtófőpróbáját, melynek egyik meglepetése volt, hogy *Watzek* Guidó szerepét a színlapon jelzett *Ungvári* László helyett *Nagy* István játssza. Ungvári ugyanis egy lábsérülés következtében megbetegedett és Nagy István két próba után vállalta a nehéz alakítást. A főpróba közönsége melegen fogadta az újdonságot.

* **Szeptember 11-én a Nyári Színkörben nyit a kolozsvári Nemzeti Színház.** A kolozsvári Nemzeti Színházban készülnek az évadnyitásra. A megnyitás a kormányzó kolozsvári bevonulásának évfordulóján, szeptember 11-én lesz. A Nemzeti Színház épületében egyébként még építkeznek. Bár a színház tatarozó és korszerűsítő munkálatai legnagyobb részben már két évvel ezelőtt befejeződtek, a világosító berendezés csak ideiglenes volt. A mult hónapban Olaszországból tizenegy új transzformátor-berendezés és egy „Luce" szabályozómű érkezett. Ezeknek beépítése és szerelése legalább másfél hónapig tart. A Nemzeti Színház így körülbelül csak október első napjaiban nyithatja meg kapuit, addig azonban a kolozsvári közönség igényeinek kielégítésére a Nyári Színkörben rendeznek előadásokat. A megnyitó előadás szeptember 11-én a Nyári Színkörben, *Zilahy* Lajos „Süt a nap" című színműve lesz. Az építkezések befejezése után a Nemzeti Színház „Csongor és Tündé"-vel nyit.

* **Megkezdik évadjukat a filléres színházak.** Az Erzsébetvárosi, Józsefvárosi és Kisfaludi Színházak, *Erdélyi* Mihály igazgató kültelki kis, filléres színházai szombaton kezdik évadjukat, új, túlnyomórészt fiatalokból álló törzsgárdával, a régi rendszer szerinti hétköznapi két és vasárnapi három előadással.

Újabb feljelentés érkezett szélhámosság miatt a hat hónapra elítélt Moreyon ellen

Három nappal ezelőtt — mint megírtuk — a főkapitányság bűnügyi osztályán letartóztatták Joe *Moreyont*, az ismert néger boxbajnokot, aki egy szűcsmestertől 2900 pengőt csalt ki bundavásárlás ürügyével. Miután a pénzt átvette, egy átjáróházon keresztül megszökött, de még aznap délután elfogták a detektívek. A főkapitányságon először tagadott, de azután beismerő vallomást tett. Az ügyben pénteken már tárgyalást is tartott a törvényszéken *Eszlényi* Gyula egyes bíró. Moreyon, akinek családi neve José Gracinao *Rondon*, tört magyarsággal adta elő védekezését. A perbeszédek elhangzása után a néger boxolót *a törvényszék hathónapi börtönre ítélte.*

Pénteken egyébként újabb feljelentés érkezett a főkapitányságra Moreyon ellen. *Steinhof* Oszkár árubeszerző, aki a néger boxolót 1938-ban Brassóban ismerte meg, mintegy három héttel ezelőtt találkozott Moreyonnal a Rákóczi-úti Édenespressóban. Moreyon nagyobb menynyiségű szövetet ajánlott neki. Meg is állapodtak az árban, 5000 pengőben, azzal, hogy mindjárt elmennek az áruért. Az Erzsébet-körút 3-as számú házhoz vitte a néger boxoló Steinhof Oszkárt, ott átvett tőle 1800 pengőt előlegként, majd bement a házba. Az árubeszerző hiába várta vissza, kiderült, hogy az Erzsébet-körút 3. átjáróház. Később megtalálta Moreyont az egyik kávéházban, be akarta vinni a főkapitányságra, a néger boxbajnok azonban könyörgésre fogta a dolgot. Visszaadta a pénz *egy részét*, úgyhogy Steinhof elállt a feljelentéstől. Most azonban, hogy a rendőrség elfogta Moreyont, Steinhof megjelent a főkapitányságon és feljelentést tett a néhány héttel ezelőtt történt szélhámosság miatt Moreyon ellen.

— **Gázolt a Sikló.** Csütörtökön éjféltájban különös közlekedési szerencsétlenség történt: a Sikló a Várban lévő állomáson falhoz nyomta *Hegedüs* József 51 éves kalauzt. A szerencsétlen embert életveszélyes állapotban vitték a Magdolna-kórházba. A rendőrség megindította a nyomozást a felelősség kérdésének megállapítása végett.

Sporthírek

KÉT VERSENYPÁLYÁN rendezik meg ebben az évben az atlétikai ügyességi csapatbajnokságokat és pedig a *BEAC-pályán* a BEAC, PEAC, MAFC, TFSE, Pécsi AC, DiMAVAG, Testvériség és Törekvés, a *MAC-pályán* a MAC, BBTE, FTC, BSZKRT, Szegedi AK, Szegedi VSE, MRTSE, MTE és OTE versenyzői indulnak. Szombaton kerül lebonyolításra a súlylökés, diszkoszvetés, távolugrás. Vasárnap délután a fenti beosztásban a gerelyvetést, magasugrást, rúdugrást bonyolítják le. A kalapácsvetésre vasárnap délelőtt 10 órakor kerül sor a *MAC margitszigeti* sporttelepén.

HELSINKIBŐL JELENTIK: A *Helsingin Sanomat* című finn lap ajánlja, hogy a szeptember 19-én Helsinkiben rendezendő 10.000 méteres világrekord megjavítási kísérletre hívják meg *Szilágyi* magyar bajnokot, aki idei eredményei alapján az európai ranglista élén áll.

MEGKEZDŐDÖTT A GÖDÖLLŐI TENISZVERSENY. Eddigi eredmények: *Férfi egyes:* Katona (UTE)—László (Balatoni SC) 6:4, 6:2, Szigeti (UTE)—Payer (WMTK) 6:0, 6:4, Tornyai (BBTE)—Dallos II. (MAC) 6:1, 3:6, 6:0, Fáncsy (Postás)—Birkás (Mátyásföldi TC) jn, Fehér (UTE)—dr. Csink (MAFC) 6:4, 6:2, Szentpéteri (BSE)—Kiss (Postás) 6:4, 6:2, Frigyesi (BSE)—Bujtor (Szombathelyi SE) 6:4, 6:2, Szigeti (UTE)—Tornyai (BBTE) 6:1, 3:6, 6:2.

Női egyes: Vad (BBTE)—Gallnerné (BSE) 6:4, 6:1, Peterdi (MAC)—Lászlóné (BSC) 6:1, 6:2, Katonáné (MAFC)—Hacker (BSE) 8:6 8:6, dr. Fejér (MAFC)—Vargáné (MAC) 6:1, 6:2, dr. Henschné (BEAC)—Prochnov (MAC) 6:0, 6:0, Zsitváné (BBTE)—Mészárosné (Gamma) 6:4, 6:1.

Férfi páros: Katona, Fehér (UTE)—Payer, Kertész (WMTK 6:1, 6:2.

A DR. MAYER—FLORIÁN-PÁR (BBTE) nyerte meg a *vegyespáros* teniszbajnokságot, miután a döntőben 6:2, 5:7, 6:2 arányban győzött a *Szigeti—Peterdi-pár* (UTE) ellen. (Csütörtöki híradásunk helyesbítve.) H2WUK(6H.PA BNT.L snrdl etaosns

A MAGYAR GYÁRIPAR SPORTÜNNEPÉLYE. A Gyáriparosok Országos Szövetsége kebelében működő Gyári Szabadidő Szervezetek Központja az idén is megrendezi a gyáripar nagyszabású sportbemutatóját szeptember 12-én, vasárnap délután fél 4 órai kezdettel a BSZKRT-pályán. A sportünnepélyen 30 gyárvállalat 4000 sportolója vesz részt. A műsoron férfi és női kézilabda, kosárlabda, asztalitenisz-mérkőzések, nagyszabású szabadgyakorlatok, íjász- és céllövőbemutatók és a motoros gyorsleventék szerepelnek. A sportnap programját a *rádió is közvetíti* és a filmhíradó is műsorára veszi. *(MOT.)*

Lósport

AZ 1943. ÉVI MAGYAR DERBY EREDMÉNYÉNEK A KORREKTÚRÁJA volt egyúttal a szerdán lefutott *Erzsébet királyné-díjnak* az eredménye. A derbynyerő *Raphael* és a másodiknak helyezett *Hódság* egészen hátul, a vert mezőnyben végeztek, valahol a 8—9-ik helyen és mindkettőjüket messze megelőzte a *Magyar Derbyben* harmadiknak befutott *Poseidon*, pedig *Hódság* ezúttal még 4 és fél kilóval kevesebbet is vitt. A szerdai nagy versenynek az erkölcsi győzlese kétségkívül *Poseidon* (58½), amely sokkal több súlyt adott le az előtte végzett helyezetteknek: *Martalócnak* (52½), *Cafardnak* (52½) és *Nerinenek* (54), mint amennyivel tőlük kikapott és nem lehet vitás, hogy amennyiben a *Szent István-díjban* aratott győzelméért nem kellett volna 6 kiló súlytöbbletet a nyergébe vennie, így könnyen nyerte volna a szerdai *Erzsébet királyné-díjat.* Arról is meg vagyunk győződve, hogy az érthetetlenül összevissza futtatott *Adogató*, amely szombaton 61 kilós terhével jó negyedik volt a *Háromévesek szeptemberi nagy hendikepjében*, ha starthoz fog állhatni a *Magyar St. Legerben*, fel fog futni idei „derby-lovainkhoz", ha ugyan nem fogja megverni őket.

A MAGYAR LOVAREGYLET
ma és holnap d. u. ½3 órakor **versenyt tart**

SZOMBATON: BUDAPESTI LÓVERSENY. A nap főszáma a 900 méteres *Mező-díj*, amelyben *Bácsi* 60 kilóval indul, de az aránylag rövid távolságon — ha jól jön el a géptől! — még ezzel a terhével is győznie kellene *Brigi* ellen. Jelöltjeink a versenyre a következők:

I. *Sonata — Bona Fides — Emke*
II. *Bonbon — Cserkész — Pillargó II.*
III. *Amethyst — Terence — Csatlós*
IV. *Bácsi — Brigi — Adu*
V. *Rózsám — Palma — Kártyás*
VI. *Híres — Próba — Csintalan*
VII. *Udvarhely — Tiresome — Lókötő II.*
VIII. *Fiumára — Clovelly — Dorbézoló*

A verseny délután fél 3 órakor kezdődik.

A NAP FŐSZÁMÁBAN, a *Szent Gellért-díjban* csak négy ló indult és a favorit *Early Harvester* igen könnyen győzött istállótársa, *Delila* ellen. *Forgószél II.* vezetett kis ideig, azután a favorit állt az élre. A legtöbb futamban nagy mezőnyök indultak. A negyedik futamig kikaptak a favoritok, *Etus*, *Görgény* és *Silico*, a negyediket végre a favorit *Emir* nyerte. A *Nemzetközi hendikep* tizenötös mezőnyében a favorit *Ráró* lett első.

A részletes eredmény a következő:

I. 1. **Fergeteg** 33.7 (Marschall, 2). 2. Főbíró. 3. Feszes. Im.: Csaba, Irányó, Fütykös, Fenegyerek II, Elly, Etus. Tot.: 10:40, 16, 16, 23, befutó 110, 195. — II. 1. **Ignác** 34.1 (Jónás, 6). 2. Fenegyerek. 3. Eger. Im.: Szellő, Cimbora, Hírnök, Görgény, Csicskás, Jaj Liza, Gáspár, Gyöngyöm, Radvány. Tot.: 10:107, 32, 30, 26, befutó 294, 327. — III. 1. **Panuki Hilda** (Simkó, 4). 2. Buda. 3. Botrány. Im.: Bravon, Silico, Marks, Cadlen, Pacific, Zombor, Gigolo, Siker, I. D. L., Jávor. Tot.: 10:67, 18, 19, 17, befutó 188, 120. — IV. 1. **Emir** 33.6 (Graumann, 1½). 2. Jeanette. 3 Rézangyal. Im.: Nestor II, Zsuzsán T., Berente, Iparos, Fruska, Igéret B., Dárius, Hűség, Babona, Bazis, Esetleg, Bomba, Csudabogár. Tot.: 10:25, 16, 20, 17, befutó 70, 367. — V. 1. **Early Harvester** 27.3 (Wiltshire, 6:10). 2. Delila. 3. Forgószél II. Im.: Kunság. Tot.: 10:14, befutó 58. — VI. 1. **Ráró** 26.9 (Jónás, 2). 2. Ujvidék. 3. Aprópénz. Im.: Zarándok, Ali, Ferike W., Csatár, Magnézium, Félénk, Dévény II, Taneda, Ficsur, Csalafinta, Fontos, Sirocco. Tot.: 10:44, 19, 24, befutó 185, 160. — VII. 1. **Peter Watts** (Islók) 2. Ulica. 3. Cirkáló. Im.: Fergeteg W., Ciano, Csoda, Cilley, Füzér.

Szeptember 14 és 16-án du. ½3 órakor
ügetőverseny

NYOMATOTT A GLOBUS NYOMDAI MŰINTÉZET RT. KÖRFORGÓGÉPEIN, BUDAPEST, VI., ARADI-UTCA 8. — FELELŐS: VITÉZ MARGITTAY ANTAL IGAZGATÓ

JEGYZETEK

<Pirovits A.>

<.> Az uj Nemzeti tanhaz és a Rákóczi-út áthidalása.
Építő Ipar 1929. 9-11. l.

<> Az Erzsébet sugárút pervé alapjában elhibázott.
Építő Ipar. 1929. 145-147. l.

JEGYZETEK

Rucz Gyula

régiség- és műkereskedőnél

BUDAPEST, IV., VÁCI-U. 27-29

(Piarista-palota)

Tel.: 1-862-28

Textíliák 105
Szőnyegek, takarók, függönyök 113
Hangszerek, fényképezőgépek, látcsövek. fegyverek . . 121
Bútorok és egyéb berendezési tárgyak 125
Vegyesek 143
Jegyzetek 155
Illusztrációk. Könyvek. (Külön mellékleten.)

1*

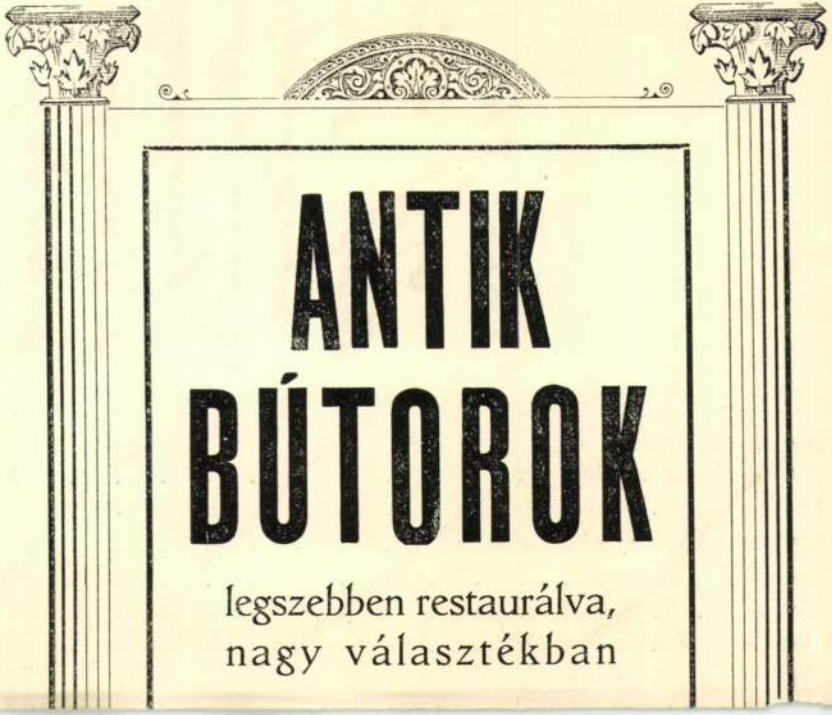
ANTIK
BÚTOROK
legszebben restaurálva,
nagy választékban

Pirovits A.

<7 Vagyszeged kialakítása gróf Klebelsberg kultuszminiszter elgondolása szerint. Városok Lapja. 1930. 342-344. l

TARTALOM

	Oldal
Árverési sorrend.	
Árverési feltételek	5
Előszó	7
Festmények, rajzok, metszetek	15
Szobrok, plakettek	43
Kelet	53
Ezüstök, ékszerek	65
Porcellán- és üvegtárgyak	79
[illegible]	[illegible]

< Pirovits A. >

< > Új elmélet a nagyvárosközeli tömörülések (agglomerációk) problémájáról. Városkultura 1932. V.

JEGYZETEK

< Pirovits A >

< > Nagyszeged – Kisdebrecen. Városkultura. 1935. 6–9. l.

< > Telepitési politika és városfejlesztés. Városkultura. 1935. 51–52. l.

< > Pestkörnyék és Párukörnyék városai. Városkultura. 1935. 187–190. l.

JEGYZETEK

III.

KELET

< Pirovits A. >

< > Pár szó a városrendezési törvényjavaslatról. Községfejlesztés. 1936. 9-10. l.

< > Budapest és Törvényéke. Küzdelmes harc a közigazgatási jog és a modern városrendezési technika között. Városkultura. 1936. 120-122. l.

Antik bútorok

stíl
N
Ble
Bu

Árverés

Az árverés napja	Festmények, rajzok, metszetek	Szobrok, plaketten	Kelet
1937 március 11	1–60	—	—
„ „ 12	61–120	—	—
„ „ 13	121—180	—	—
„ „ 16	181—240	—	—
„ „ 17	241—300	—	—
„ „ 18	301—360	—	—
	361—		853

<Pirovits A.>

<> Az óbudai híd és a kapcsolatos városfejlesztés. ~~[illegible]~~ Építőipari Szemle 1930. III. 35-38. l.

<> A tudomány harca a művészettel a városépítés terén. MMÉE Közl. 1930. 45-50 l.

<> A Tabán fontossága. Építő Ipar 1930. 25-27 l.

<> Utóhangok a városépítő művészetről és Reichl Kálmán pályakonkurs művéről. Építő Ipar 1930 67-68 l.

mely még Henszlmann 1862. évi ásat
zeumba. Újabban Csánky Miklós
A román oszlopfőplasztika kedvelt ál
elő a baziliszkusz oroszlántestű és kal
székesfehérvári oszlopfőn akantuszlev

Az állatalakos faragványok sorát
nált faragvány zárja el. Az egyiken (11
potban van, két összenőttfejű állat
talán abban a formában, ahogy a Nem
csüngőjén láthatjuk.[2] A másik faragvá
köralakú keretben szárnyas griff, borj
maiba (54. sz.). A griffet és a karmai kö
ban szokatlan valószerűséggel ábrázolt
tése azonban teljesen beleillik a rom
XII. század végére helyezhető. A fa
sokáig vitás volt, mert a kutatók zárók
súlyán és méretén kívül az is, hogy bo
sem találni.[3] Eredetileg tehát mint b
abban a formában, amint az előbb tá
tuk. *(67. kép.)* A motívum, de a kör
bizánci eredetű és igen gyakori a biz
Ugyanezt a motívumot megtaláljuk Vel
elhelyezésben a bresciai Museo Civico

Az állatalakos faragványok mell

< Pirovits Aladár >

cikke

< > Az Erzsébet-hegyút terve alapjában elhibázott. Építő Ipar — Építő Művészet. 1929. 37-38. sz.

72—73. kép. Kapu
(Kőtár 5

< Pirovits Aladár >

cikke

< > A halálsorom-

pók.

Épitő Ipar – Épitő Mű-

vészet 1929. 83. 84. l.

90. 91. l.

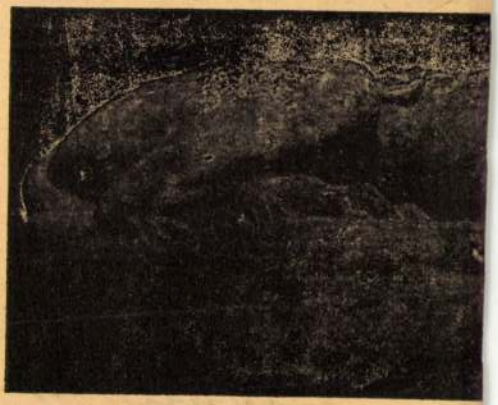

86—87. kép. Katalin, Nagy Lajos leányán
(Kőtár, 85.

Pirovits Aladár

fővárosi mérnök volt.
43 évig szolgálta a várost

erőd

Építő Ipar – Építő

Művészet 1929. 33, l.
(Budapest uj műszaki
vezérkara.)

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **OKTÓBER** 43. hét

7 árnap	Al. Margit *Hedvig*	
8 étfő	Lukács *Lukács*	
9 edd	Alk. Péter *Luciusz*	
0 erda	Vendel *Iréne*	
1 örtök	Orsolya *Orsolya*	
2 ntek	Kordula *Előd*	
3 mbat	Ignác *Gyöngyike*	

Pirovits Aladár

Mod

Magyar Vilmos:

A háborgó Balaton...

Nem polémia, de válasz Pirovits Aladárnak.

Építő Ipar – Építő Művészet. 1929.

98, 99. l.

< Pirovits Aladár >

cikke

Az új Nemzeti Színház
és a Rákóczi út át-
hidalása.
Építő Ipar – Építő
Művészet. 1929. 3–4. sz.

903. Érkezett: február 14-én

er hó 6-án 483 sz.a.kelt fölterjesz-
ak a bártfai városház helyreálli-
költségvetést.
január hó 8-án.
eghagyásából:

&
nácsos.

(Pirovits Aladár)

Cikke

( ) Amerikai felhő-
karcolók tudomá-
nyos megvilágításban.
Vállalkozók Lapja

1928. máj. 1.

jedésü irodalmi és közérdekü vállalatokba.

Szives intézkedéseért előre is köszönetet nyilvánitva,

teljes tisztelettel maradunk

Budapest, ~~1899~~ 1900. augusztus hó.

Az „Athenaeum" könyvkiadóhivatala.

Az Athenaeum r. társ. könyvnyomdája.

< Pirovits Aladár >

cikke

< > Utóhangok a
városépitő művészetről
és Reichl Kálmán
pálya koszorus művéről-
Épitő Ipar – Épitő
Művészet. 1930. máj. 1.

..... *műhely.*

yfőnökség!

év ..... hó ___n történő kifize-

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam.

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Pirovits Aladár

cp. Budapest

Wall

Magyar Gyitőművészet

1909. 27. 24 l.

Pirovits Aladár

Művészet 1908-271, 420

(mellkép)

Üvegfestmény: Szent István király. XIX.
Jandó
század. Átm. 42·5 cm

<Pirovits Aladár>

<> Ujból a Kálvin-tér.
MMÉE Kosl. 1917
245. l.

építőmesteri elő-
vizsgára szavatosság mellett biztos
sikerrel készit elő

Csillag Ernát Béla

építész és építőmester

Budapest, VII., Thököly-ut 3. sz.

(a központi pályaudvar szomszédságában.)

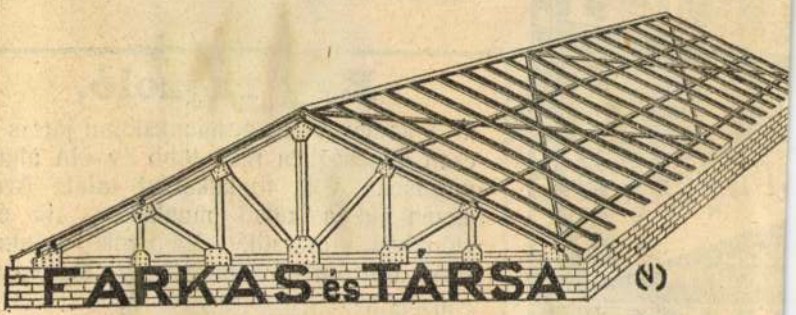

FARKAS és TÁRSA

VASSZERKEZETI GYÁR

BUDAPEST, VI., Lehel-utca 8.

TELEFON: 82—70. **INTERURBAN: 82—7**

Készit: Szegecselt tartókat és oszlopokat, mindennemü va
szerkezeteket, idomvasablakokat, csigalépcsőket, Polonce
fedélszékeket, ivlámpa oszlopokat, vasgerenda hajlitások
és annak szerelését.

Tervek és költségvetések készitése a gyár mérnökei á
a legnagyobb szakértelemmel végeztetnek.

Vidéki szállitásokra különösen berendezve.

MELOCCO TELEFON

vasszerkezeti gyára
BUDAPEST,
V., Révész-utca 9. sz.

TELEFON 19—19. * TELEFON 19—19.

Gyárt:

...ket, ...po- ...t s ...kat.

...ártas é... ...a alkal... ... Azon ... is ért... Laskay ... kosnak

...est ...a 5.sz ...03—99

...k valódi természetes aszfalttal.

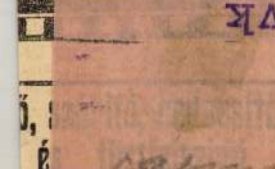

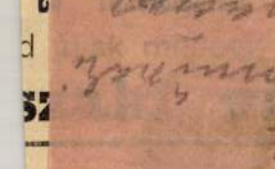

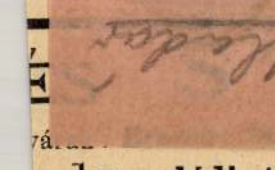

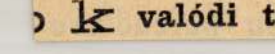

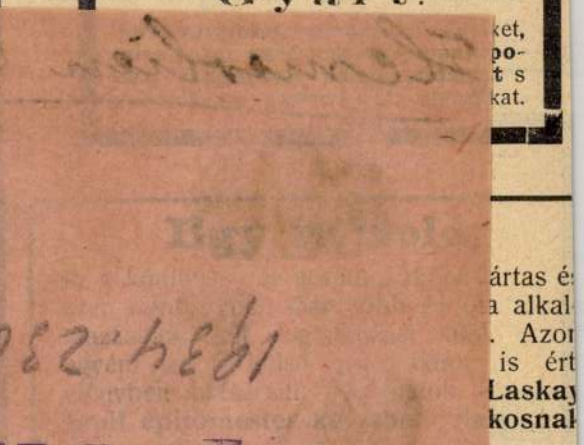

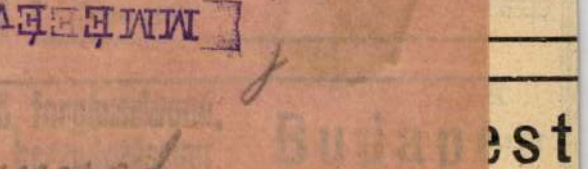

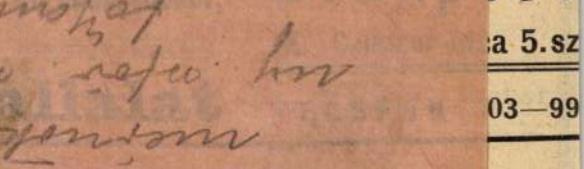

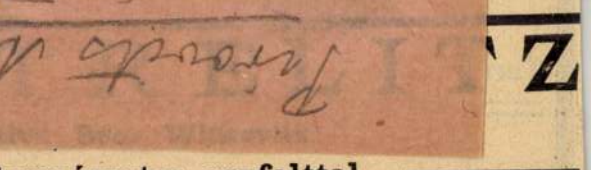

MMÉEÉVK

1934-236.1

ciót részletekben hajtsuk végre, hogy így az operáció okozta fájdalmakat enyhítsük?!

Bármennyire sürgetik is a vitában részt vett felszólalások az előmunkálatok megindítását, még átmeneti megoldásra sincsen olyan javaslat, mely a kérdésnek végtelen komlikáltsága miatt keresztülvihető volna és még hozzá olyan fokú helyzetviszonyok között, mint amelyekről az imént megemlékeztünk. Csináljon rendet az, aki ezeket a bajokat előidézte. A pestkörnyéki városok törvénytelen városok! Törvényesítésük pedig csak állami feladat lehet!

Legújabb magyar találmányok

Dr. *Fodor* György István szájsebész találmánya is érdekes. A szájműtéteknél eddig használatos sebkampókkal csak a műtéti sebeket lehetett elkampózni, az ajkat és az arc egyéb lágy részeit velük elemelni nem lehetett. A műtétnél segédkező orvos így egyik kezével a sebet kampózta, másikkal az ajkat húzta félre, hogy az operatőr a sebhez jól hozzáférhessen, egyebet nem végezhetett, így nem törölhette a vágás nyomán kibuggyanó vért, nem foghatta le a vérző ereket és nem távolíthatta el a sebből a levésett csontdarabokat. Ezeket a műveleteket vagy az operáló orvosnak kellett végeznie, ami a műtéti időt erősen meghosszabbította, vagy másik segédkező orvosnak. Dr. *Fodor* György István találmánya lehetővé teszi, hogy *ugyanaz a segédkező orvos mindent elvégezhessen*, amennyiben szájsebészeti műszere egyesíti magában az ajak elhúzására való vályut és a sebet feltáró kampót.

Érdekes találmány *Hatossy* József művezetőé is; neki köszönhető, hogy *a rakétalövedékek* terén mi is nyujtottunk végre valamit. *Hatossy* találmánya olyan rakétalövedék, amelynek belsejében, a kilövés után, a lövedék haladása közben robbanások történnek és a robbanások folytán keletkező újabb hajtóerők a lövedéknek egyenes vonalú pályán nagy sebességgel és nagy távolsággal való haladását teszik lehetővé. A lövedékben egy vagy több hosszirányú csatorna van, amelyekben a föltaláló robbanó anyaggal töltött és tetszésszerinti gyujtószerkezettel ellátott, egymástól a csatornába eltávolíthatóan beszorított zárószervekkel elhatárolt, egymásután következő tereket alakított ki. Ilyen a rakétalövedék belső berendezése. Föltalálója szerint a rakétalövedék *főként repülőgépek lelövésére* használható.

Abt István mérnök *a motorkerékpár oldalkocsiját* reformálta meg, mert az eddigi merevkötésű oldalkocsikkal a motorkerékpár kanyarodókban lassítani volt kénytelen, különben az oldalkocsi váza a levegőbe emelkedett és a kocsi elvesztette stabil helyzetét. Ő az oldalkocsi vázának keresztirányú rúdjait a motorkerékpárvázhoz, valamint az oldalkocsi kerekének tengelyét tartó vázhoz *csuklósan kapcsolja*. Az ilyen oldalkocsik kereke *kanyarodókban épúgy »bedőlthető«, mint a magános kerékpár s így a sebességet csökkenteni nem kell.*

Bászel Károly tatai egyetemi hallgató *újrendszerű villamosvasalót* talált fel, amely abban különbözik az eddigiektől, hogy szinte pillanatok alatt fölmelegszik. Az ő vasalójánál a vasaló talpát egyrészt a transzformátor rövidre zárt szekundertekercse, másrészt a transzformátor vasmagjának egy része adja.

Eder Bertalan magánzó *a vasúti kocsik mosdójának vizét melegíti fel* érdekes berendezésével. Ennek lényege: a kocsi gőzfűtéséből a víztartályba torkolló gőzvezeték, amelyen át gőz vezethető a vízmentes tartályba, illetve annak vízfölötti részébe, ez a gőz azután a víz felszínén kondenzálódik és a vizet felmelegíti.

Hack Győző műegyetemi hallgató *görgős kézibélyegzőjével* kisebb szövegek nyomhatók csomagolópapirosra vagy zacskóra, jól, olcsón, gazdaságosan. Az újrendszerű bélyegző kétágú nyeles villából, a villaágak között szabadon, forgathatóan ágyazott jó hengerből, festékezőhengerből és festéktartó hengerből áll.

Schuller József százados találmánya *a lendítőkerékkel felszerelt kerékpár*. A motornélküli járóművek hajtószerkezetének szerkesztésénél eddig csak arra törekedtek, hogy a kifejtett erőt lehetőleg közvetlenül, minél kevesebb mozgólés közvetítésével vigyék át a kerekek forgására. Így az erő csak a járómű mozgási energiájában volt felhalmozható az egyenletes járás biztosítására. Ez a mozgási energia azonban a sebesség függvénye és így annál kisebb lesz, minél jobban csökken a sebesség. Hegymenetnél tehát hamarosan felemésztődik és a járómű megáll. *Schuller* százados szerkezete *függetleníti a hajtóművet a járómű sebességétől* és lehetővé teszi, hogy benne az energia bizonyos határig *felhalmozható és átmeneti akadályok leggyőzésére hasznosítható legyen*. Ezt a találmány az energia felhalmozására alkalmas *lendítőkerék beépítése révén* éri el.

Meinhardt Richárd igazgató egyszerre három találmánya számára kért szabadalmat a szabadalmi bíróságtól, *egy célbadobó játékra, egy úszóversenyjátékra és egy hullámos sínpályájú járműre.*

Alpár Ignác emlékünnep

Alpár Ignác, a kiváló építőművész születésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából a Budapesti Építőmesterek Ipartestülete kegyeletes emlékünnepélyt rendezett, amelynek keretében kedden délelőtt megkoszorúzták *Alpár* Ignácnak a Városligetben, a történelmi emlékcsoport előtt álló szobrát.

Este az ipartestület székházának dísztermét zsúfolásig megtöltő ünneplő közönség előtt folytatódott az ünnepség. Báthory István ipartestületi elnök méltatta *Alpár* Ignácnak úgy az építőmesteri kari vonatkozású, mint országos viszonylatban létesített alkotásait, az elszakított területeken levő műemlékszerű épületeivel és a fővárosban tündöklő történelmi emlékcsoportjával véste be nevét a magyar kultúra és a magyar alkotóképesség hirdetői közé.

Magyar Vilmos építész »Berlini aranykor 1874-től 1881-ig« címmel vetített képekkel tarkított előadásában bemutatta Alpár Ignác ifjúkori alkotásait. *Hajós* Alfréd Alpár Ignácot mint közéleti kiválóságot méltatta, majd Kotál Henrik építész Alpár Ignáccal együtt tervezett »Budapest világvárosvilágfürdő« megoldási módozatait ismertette.

A nagyszámban megjelentek elragadtatással szemlélték a Gellért-hegyen létesítendő Magyar Kálváriára vonatkozó tervezetet, amelyben a Kálvária végső pontján Szent István, Szent László és a magyar szentek csoportosulnak a Megváltó körül és esedeznek Nagy-Magyarország visszaállításáért. Az egyes Kálvária-stációk pedig az elszakított területek építő-stílusának megfelelően elkészített kis kápolnák.

Az előadás után Székely Béla építőmester tett jelentést az Alpár Ignác Társaság megalakulásáról.

⊙ **Mérnökpolitikai szakosztály alakult az Egészségpolitikai Társaság keretében.** A fiatal mérnöknemzedék, felismerve az egészségpolitikai problémáknak a magyar életre kiható súlyát és fontosságát, a fiatal orvosnemzedékkel együtt kíván küzdeni a magyar faj biológiai jobblétéért. A maga tudásával és fiatal fanatizmusával közelebb akarja segíteni a megvalósításhoz az Egészségpolitikai Társaság nemes törekvéseit, amelyekkel már eddig is értékes eredményeket mutatott fel. A szakosztály a társaság Reáltanoda ucca 19. számú házban lévő helyiségében, vitéz *Martsekényi* Imre építészmérnök, országgyűlési képviselő elnökletével e hó 17-én alakult meg és vitéz *Sándor József* építészmérnököt választotta titkárául.

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. Felelős nyomdavezető: Kárpáti (Kettinger) Antal.

Alpár Ignác

NÉPSZERŰ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNIKAI NAPLÓ

EDISON

A PESTI NAPLÓ MELLÉKLETE

A film útja

Negyven éve vetítették le az első mozgófényképeket

A közelmultban *Berlinben* és *Párizsban* csaknem egyidőben sorozatos ünnepségeket rendeztek a negyvenéves film emlékezetére. A németek és a franciák egyformán maguknak vallják a film feltalálásának jogát, ugyanis a párizsi *Lumière*-fivérek negyven éve mutatták be az első, filmre lerögzített mozgóképeket, viszont ugyanakkor Berlinben Max *Skladanowsky*, egy lengyel származású német állampolgár »*Bioscop*« nevű gépével nyilvános mozielőadásokat kezdett tartani.

Amikor a film, illetve a mozgóképek vetítése, ha kezdetlegesen is, de megvalósul, éveken át alig mutat fejlődést. Német- és Franciaországban a mozgóképek vetítése vásári látványosság nívójára alacsonyodik le, de ugyanakkor már a svédek, dánok és amerikaiak felismerik a film művészi és technikai lehetőségeit s megkezdik kísérleteiket, mely ha primitív eredményekkel is jutalmazta e törekvéseket, kétségtelenül döntő befolyást gyakorolt a filmtechnika kifejlődésére is, mivel e munkásság folytán alakultak ki a felvevő- és vetítőgépek típusai és a filmstudiók is. De e három nemzet nemcsak a filmtechnika kialakulását segítette elő, hanem művészi területen is olyan építő munkát végeztek, mely alapja lehetett annak a tökéletes filmművészetnek, melynek ma is élő tanui vagyunk. Annak ellenére, hogy jelen század első évtizedében, amikor megfelelő filmfelvevőgépek és vetítőberendezések alig álltak rendelkezésre, ez a korszak nemcsak nagy filmszínészeket és rendezőket adott a filmtechnikának (*Psylander, Asta Nielsen, Henny Porten, Urban Gad*), hanem olyan irodalmi értékeket és kifejező művészetet tudtak a filmre lerögzíteni, hogy nem egy film a klasszikus litteratúra remekével vetekedett, különösen akkor, ha ismert írók híres műveit filmesítették meg.

A filmtechnika ettől az időponttól kezdve szédületes gyorsasággal fejlődik. Nemcsak a technikai berendezések területén várnak meglepetések az avatottakra, hanem művészi és rendezési vonatkozásban is. Külföldön rendkívül tehetséges filmszínészek (*Chaplin, Valentino, Lilian Ghis*) és filmrendezők (*Cecil B. de Mille* stb.) tűnnek fel, akik abban az időben, amikor hang nélkül, mindent mozdulatokkal és arckifejezésekkel kellett kifejezni, értékeset és művészit alkottak. A néma film akkor érte el fejlődésének csúcspontját, amikor a sztárok sorában megjelent *Greta Garbo*, akinek játéka nemcsak művészetet jelentett, de a szívet, lelket, a rejtett örökszép emberi érzéseket olyan meggyőző erővel tudta érzékeltetni, hogy volt egy időszak, amikor Európában mindenki csak *Greta Garbo* művészetében kívánt gyönyörködni.

Ha a film diadalának útját ismertetjük, meg kell emlékeznünk arról is, hogy a filmtechnika művészi beteljesülésének érdekében a magyarok mit végeztek.

A magyar filmgyártás, ha kezdetleges és primitív formában is, de meglehetősen korán kezdődött el. 1910-ben *Frölich* János, a korán elhúnyt híres rendőri riporter és *Fodor* Aladár, a *Pesti Napló* munkatársa megalapítják a »*Kino Riport*« vállalatot, mely az első magyar filmhiradó volt. A napi eseményekről filmfelvételeket készítettek, melyeket az ország összes mozijaiban eljátszottak, levetítettek. Később ezeket a híradókat a *Pesti Napló* népszerűsíti olyan formában, hogy egy-egy jelentősebb eseményt, melyet filmre felvettek s a moziban lejátszottak, másnap a lap hasábjain riport formájában ismertették. Ugyanez a vállalkozás készíti elő az első klasszikus filmeket, a *Karthausi*-t, *János vitéz*-t, *Tóth* Ede népszínműveit is s e két neves ujságíró riportfilmjeinél kezdték meg működésüket a napjainkban világhírű rendezők: *Kertész* Mihály, *Illés* Jenő, *Bécsi* József.

A világháború folyamán, amikor a külföldi filmbehozatal szünetelt, a magyar filmgyártás rendkívül fellendült. Ekkor készülnek el a híres *Jókai*-filmek s ugyanakkor viszik filmre a magyar klasszikus irodalom számtalan remekművét is. A magyar filmek nemcsak technikai vonatkozásban elégítették ki az akkori évek igényeit, de művészi vonatkozásban erősen túlszárnyalták a németeket és az osztrákokat, ugyanis, amíg például a német filmgyártás éveken át a ponyvairodalomból és a legközönségesebb detektívregényekből táplálkozott, addig a magyar filmszakma a klasszikus irodalom remekeit filmesítette meg.

Amikor a világháború befejeztével a lezárt határok ismét megnyíltak s a külföldi, különösen az amerikai filmek ismét bejöhettek, a nagy lendülettel megindult magyar filmgyártás összeomlott s csak az utolsó évek során készül el néhány magyar film.

A néma film tökéletes szépségben pompázik, a világhírű sztárok és rendezők olyan tökéleteset nyujtanak, hogy maguk a filmszakemberek is úgy érzik: nincs további fejlődés... És amikor a néma film meghódította a világ mozilátogatóit, megrendült alatta a biztosnak hitt talaj. A soha nem nyugvó kutatók elkészítették az első beszélő filmet, mely ha kissé tökéletlen volt is, magában hordozta a lehetőségét annak, hogy a néma filmet elsöpörje és helyét elfoglalja.

Ez a harc küzdelmes és kímélet-

len volt s a hangos film teljes sikerével végződött. A hangos és néma film harcában az amerikaiak és a németek győztek, a svédek és a dánok, akik az első értékes filmeket készítették, lemaradtak, de ebben a küzdelmes harcban lemaradtak számosan a néma film sztárjai közül is, mert hangjuk nem volt alkalmas a beszélő filmre.

Az alábbiakban megkíséreljük a néma film és a beszélő film fejlődésének útját megvilágítani, mely kétségtelenül technikai kultúránknak legfiatalabb, de egyik legértékesebb vívmánya.

*

A film őse egy játékszer, a »*laterna magica*« volt, mellyel már a 16. században sikerült állóképeket vetíteni. A mozgókép első primitív megoldását az 1832-ből származó »*Streboscop*« készülék tette lehetővé, mely egy tengely körül forgatható alacsony hengerből és azon lévő kivágásokból állott. Amikor a henger forgásba jött, úgy a belsejében elhelyezett különböző mozgási helyzeteket ábrázoló képek egybeolvadtak, illetve mozogni látszottak.

Ilyen *játékszertípusok* sorozata következik ezután éveken át, míg 1887-ben alkalmazzák először a *filmet*, mely által megoldást nyer a mozgás megszakítás nélküli fényképezése. Néhány évvel később *Edison* a filmet perforálja, megszerkeszti a »*Kinetoscop*«-ot, ahol az előbbi a kép nyugodt haladását, utóbbi az egyenletes vetítést biztosította.

Edison követői, a *Lumière*-fivérek és a magyar *Demény* tovább munkálkodnak a mozgókép tökéletesítésén és évtizedes kitartó munka eredményeképpen a technikusok eljutottak a néma film megszólaltatásáig.

Negyven éve, hogy Párizsban megtartották az *első mozgófénykép előadást* s azóta a filmtechnika olyan tüneményes pályát írt le, mint még egy találmány sem. A film fejlődésének diadalát az emberek milliói élvezik s talán az egyetlen rádión kívül még nem akadt alkotás, mely aránylag olyan rövid idő alatt terjedt volna el a kultúrvilágban.

A filmnek az a hátránya, hogy hiányzik belőle a cselekmény és a színjátszás éltető ereje: a hang, már régóta felhívta a szakemberek figyelmét a beszélő film megteremtésére.

Az első kísérleteket ezirányban *Edison* folytatta. A fonográf és a vetítőgép összekapcsolása figyelemreméltó eredményeket hozott, azonban gyakorlatilag nem vált be. Ugyanis a filmszalag legkülönbözőbb hibái (rossz ragasztások, szakadások stb.) *egyenlőtlen vetítési sebességet eredményeztek*, így rövid időn belül minden külső körülménytől mentes egyenletes mozgású fonográf és a vetítőgép között oly nagymérvű *eltérések* mutatkoztak, hogy az időbeli egyezésről, mely a beszélő film alaptétele, beszélni sem lehetett. Néhány évvel később *Messter* mérnök próbálkozik a vetítőgép és a fonográf tökéletesített egyidejű működtetésével, azonban a hang visszaadása tökéletlen maradt. Mellékzörejek és recsegések állandósultak, ami kellemetlen és főleg illúziórontó volt.

Figyelemreméltó újítás 1919-ben történik, *Lee de Forest* amerikai mérnök a cselekménnyel egyidejűleg ugyanazon filmszalag szélére *a fényrezgéssé átalakított hanghullámokat is fényképezi*. A találmány lényege abban áll, hogy a filmfelvételnél a hangot egy érzékeny mikrofón fogja fel, mely hangszóróval felerősítve egy fotóelektrikus celláig jut. A fotóelektrikus cella oly berendezés, mely a hanghullámokat *elektromos hullámokká*, az elektromos hullámokat *fényrezgéssé* képes átalakítani. Ilyenformán a szereplők ajkáról elhangzott beszéd a fotóelektrikus cellához érkezve *fényrezgéssé* alakul, mely fényrezgés sötétebb és világos nyomokat hagyva, lefényképeződik ugyanazon filmszalag szélére, melyen már az aktorok játéka is lerögződött.

A kész film levetítése igen egyszerűen történik. A film szélén lévő hangsáv egy külön lámpával megvilágíttatik s az így keletkező ingadozó erősségű fény ismét egy fotóelektrikus celláig jut, mely a fényrezgést ugyanolyan értékű elektromos rezgéssé alakítja át. Ezt az elektromosságot felerősítve a vetítőgépnél lévő hangszóróba vezetik és mivel a felvétel a cselekménnyel egyidejűleg történt, a hang a cselekménnyel a legpontosabb egyidejűséggel hallható.

Lee de Forest »*Phono*« beszélő filmje egyike a technika mai állása mellett a legtökéletesebbek és 1919 óta a legrendszeresebb előadásokat tartják ezzel a »*Phono*« filmmel.

A sok meddő kísérlet és sikertelen próbálkozások közül kimagaslik *Sven Alsön* svéd mérnök munkássága, akinek a találmánya a már fent ismertetett »*Phono*« filmmel együtt hivatva lehet a beszélő filmet véglegesen megoldani. *Sven Alsön* találmányának lényege az, hogy egy-két lencsével bíró felvevőgéppel éppen úgy a *képet*, mint a *hangot* két *különálló filmre* veszi fel. Az egyidejűséget úgy éri el, hogy a két filmtekercset, mely közül egyik a kép, másik a hang felvételére szolgál, egy és ugyanazon tengelyre erősítette, így a filmszalag a kétrészes kamara két lencséje előtt egyszerre fut le.

A felvételnél az egyik lencse a szokásos módon a lefényképezendő személy felé irányul, a másik lencse egy hangtölcsérre van alkalmazva, melynek belső keskenyebbik végén egy membránszerű tükörlemez foglal helyet. Ez a tükörlemez úgy van elhelyezve, hogy a fényforrás sugarai egy mögötte lévő keskeny nyíláson át jutnak a lencsébe.

A hangtölcsér belsejében lévő tükörlemez minden hangbehatásra rezgéssel reagál, így a szereplők erősebb vagy gyengébb hangjai más és más rezgésszámba helyezik a tükörlemezt, ami létrehozza, hogy a lencse felé irányuló fénysugár erőssége is hasonlóan fog ingadozni.

A tükörlemez rezgése által szabályozott fénysugár a lencsén át a filmszalaghoz ér, ahol világosabb és sötétebb fénybehatások egész sora keletkezik. E fénynyomok hanghatásokra való átváltoztatását úgy érik el, hogy az *antimonsó* vagy *solenium* segélyével *a fényt elektromossággá alakítják át*. (Az antimonsó és a solenium azzal a tulajdonsággal bír, hogy az elektromos áramot annál jobban vezeti, minél erősebben van megvilágítva.) Az így nyert elektromos rezgéseket egy megfelelő berendezés hanghullámokká alakítja át s egy hangerősítő közbeiktatásával a beszéd jól hallható. Miután pedig a két filmszalag a vetítésnél is a közös tengelyről pereg le, a legpontosabb egyidejűség következik be.

*

A film jövő fejlődésének útját megrajzolni alig lehetséges. A filmképek felvétele, levetítése, úgyszintén a hangleadás olyan tökéletes, hogy további eredményeket csak a háromdimenziós filmek megvalósulásától várhatunk. Az utóbbi évek kísérletei megerősíthetik viszont azt a feltevést, hogy a színes és a plasztikus beszélő film fogja követni a mai filmeket.

A film diadalútja gyors, de hihetetlenül küzdelmes volt, a fejlődés zárt kapuit a modern technika nyitotta meg.

Fenyő József

A kozmikus sugarak kincse

Dr. A. H. *Compton*, a csikágói egyetem tanára előadásában kijelentette, hogy a természettudomány legfontosabb feladata a kozmikus sugarak titkának tanulmányozása. Azt hiszik, hogy a kozmikus sugarakat az a világűrbeli robbanas hozta létre, amely a mai világegyetemet megteremtette. Ha sikerülne ezeket a sugarakat hasznositani, soha nem álmodott gazdagságú villamos erőforrások nyilnának meg, mert a kozmikus sugarak százmillió—tízezermillió voltos, sőt még ennél is erősebb villamosáramot fejlesztenek. Az élettani rejtélyek kulcsát is a kozmikus sugarak fogják szolgáltatni. A modern tudomány kezd elfordulni a Darwin-féle fejlődéstantól és újabban azt hiszik, hogy az életet lassan fejlesztették bizonyos tényezők, amelyek közül a legfontosabbak a kozmikus sugarak.

Egyidejűleg dr. H. *Thomas*, a cambridgei egyetem növénytantanára a londoni Linné-társaságban tartott előadásában számos példával bizonyította, hogy magasabban fekvő területek növényvilága gazdagabb és változatosabb, mint a mélyebben fekvő területeké. Ennek legjobb példája *Afganisztán*, *Abesszinia* és *Costarica*. Ezt a gazdagabb fejlődést a kozmikus sugaraknak tulajdonítják, amelyeknek hatása 3600 méter magasságban háromszor olyan erős, mint a tenger színe felett.

Pirovits Aladár

„Hatóság" és tatarozás

A Közigazgatási Bíróság elnöke igen figyelemreméltó újévi beszédében rámutatott azokra a visszásságokra, amelyek a törvények és rendeletek kibocsátásánál felmerülnek és arra, hogy az ebből folyó nehézségek és kuszáltságok minő nehéz bírói munkát kívánnak.

Ennek a megállapítása azonban a szenvedő polgárságra is igen nagy kihatással van. Mert ha a törvény és rendeletek paragrafusai által alkotott labirintusban az erre hivatott szakemberek és bírók hova-tovább nem ismerik ki magukat, akkor mit szóljon az a kispolgár, akinek minden rendeletet és törvényt ismernie kell, mert ennek nem ismerete menségül nem szolgálhat?

Mingyárt példával is szolgálhatunk.

A legutolsó tatarozási rendelet kimondja, hogy az adófelügyelőséghez beadandó és a tatarozást bejelentő kérvényhez oly hatósági bizonyítványt kell mellékelni, amely igazolja, hogy az épület a szabályozási vonalhoz viszonyítva rendben van. Ez így helyes. A kérdés azonban az, melyik az a hatóság. Bizonyára úgy történt, hogy a rendeletalkotó beszúrta a szót, hogy »hatóság«, gondolván, szaladjon az a polgár, koptassa el a lábát és kutassa ki, hogy melyik az a hatóság, ahol ily bizonylatot szerezni lehet.

Ő megelégszik azzal, hogy a »hatóság« szót beírta és azzal az ügyet befejezte, de már azt nem tartotta érdemesnek beírni, hogy Budapesten vagy vidéken mely hatóság »köteles« az ilyen hatósági bizonyítványt kiadni.

Már most mi ennek a következménye! Ha az ember elmegy a fővároshoz, egyik ügyosztály tolja a másikra, majd áttólják az embert az elöljáróságra, ott az egyik asztalnál így informálnak és ha az ügyben ide vissza kell ismét jönni és történetesen más asztalhoz kerül, az másképp informál. Visszaküldik az embert a városházára, ilyen, meg amolyan és még amolyan mellékletek beszerzésére.

Az egyik helyszínrajzot kíván (ára 1.20 P), a másik újbóli kitűzést (ára 28 P) és végül maga a bizonyítvány (ára 14.20 P). Holott, ha az összes beadványok bélyegmentesek tatarozási ügyben, akkor miért kell 50 pengőket kidobálni értéktelen bizonyítványokért.

Így készül tehát a rendelet. Felvesznek intézkedést, senki sem tudja, kinek kell végeznie, mennyibe kerül, mennyi idő alatt kell annak elkészülnie és múlnak a hetek és hónapok, a bizonyítvány nincs és a tatarozást megkezdeni nem lehet.

Természetesen e tekintetben a fővárost semmi gáncs nem érheti, itt egyesegyedül a rendelet alkotójának a felületessége az, amely kárhoztatandó.

B. A.

Forradalom a repülőgépgyártásban

B. N. *Wallis*, a Vickers-cég mérnöke olyan repülőgépépítési rendszert talált fel, amelytől szakkörök az aviatika forradalmosítását várják. *Az új eljárás szerint a gép szárnyait és a csónak testét vékony fémrudak és csövek hálózatából készítik, a hálózat rajza a geodetikus elvet követi, ami hihetetlen ellenállóképességet és szilárdságot kölcsönöz a hálózatnak.* A szárnyakat ezután finom fémlapokkal vagy szövettel borítják. Az így készült gépek a hasonló méretű közönséges gépeknél 35—40 százalékkal könnyebbek, teherbírásuk és repülési sebességük hasonló arányban magasabb, működési sugaruk 250 százalékkal nagyobb és 1500—2000 méterrel magasabbra repülhetnek. Az üreges szárny távcső módjára megnyujtható, ami felszállásnál növeli a gép felhajtó erejét, míg repülés közben összevonható a levegőellenállás csökkentésére. A szárnyak belsejében olajtartályokat, nagy gépeknél utasfülkéket lehet elhelyezni, ami feleslegessé teszi a csónakot és a gép pusztán óriási szárnyakból áll. Az üreges szerkezet szilárdságát nem csökkenti, ha egyes részeit lövések romboljak szét, tehát a gép telitalálat esetén is továbbrepülhet. A légi haderő számára készült »Wellesley« mintájú gép 12.800 kilométert repülhet leszállás nélkül.

Budapest környékének rendezése

Irta: Pirovits Aladár főv. ny. műszaki főtanácsos

Az *Országos Nemzeti Klub* évadnyitó összejövetele alkalmával január 8-án tartotta meg *Egyed* István dr. egyetemi tanár közigazgatási szaktekintélyek és miniszteriumi előkelőségek jelenlétében azt az előadását, mely *Budapest környékének az ő elgondolása szerint való rendezésére vonatkozik.*

Már az előadás kezdetén meglepő volt, hogy az előadó a pestkörnyéki városok és községek területét négyszögkilométerekben számolta. Nemzetközileg elfogadott rend városok és községek területeinek nagyságát »*hektárokban*« megadni. Groteszk módon hatott, hogy például a 7.47 km² kiterjedésű Kispest népsűrűsége 8600 lélek. Talán ez az eljárás tévesztette meg oly szokatlan módon az előadót, mikor ezt állította: »*Budapest bizonyos telítettséget ért el, amennyiben egy km²-re 5000 lélek esik, ami már külföldi viszonylatban is imponáló szám!*« Hol van Budapest a telítettségtől, mikor 20.000 hektár területén egymillió a népessége! Vagyis mikor a főváros népsűrűsége hektáronként 50 lélek, holott Párizsé 350; Londoné 247; mikor Berlinnek közel kétmillió volt a népessége, a népsűrűsége volt 325. Bécsnek, mikor 800.000 lakosa volt, népsűrűsége kitett 148-at.

Négyszögkilométerekben csak országok és tartományok területét számítják, de nem 6.73, 1.45 és 0.88 km² nagyságú kis városokat és községeket. Ezt a hektárban való számítási eljárást teljesen hűen követi a statisztika is. Az a vélemény, hogy ezeket a községeket és városokat el kell csatolni a vármegyétől, sajnos, már régen nem volna vélemény, ha tudnák, hogy mi történjék elcsatolás után Pestkörnyékkel és ez mindennél jobban igazolja azt az állítást, hogy ezen a téren nagy a tájékozatlanság és az ismerethiány, mert itt csak kiforratlan ötletekről és naiv elgondolásokról számolhatunk be. De annál jobban él immár 34 év óta a köztudatban Budapest fantómja, a *Nagy-Budapest rögeszme*. *Palóczi* Antal, minden idők legnagyobb városépítője és Budapest bálványozója, 1902-ben a magyarok Istenét hívta segítségül, hogy óvja meg szépen fejlődő fővárosunkat ettől a veszedelemtől. És csodálatos, hogy az a szerencsétlen gondolat, mely a *Bárczy* István-féle eszmeáramlat útján 1906-ban terjedt el, megérthetően mondta ki a esődöt, mégis mindig talál hívőkre és még hozzá olyanokra, mint *Karay-Krakker* Kálmán, Pest vármegye e. i. főispánja, aki *Ney* Géza, Pest vármegye főjegyzőjével szemben azt vitatta, hogy nincs más megoldás, mint Nagy-Budapest, csakhogy ettől a főváros irtózik!

Te jó Isten! Hát vajjon tehetne a főváros mást, hacsak nem akarna öngyilkosságot jelentő és azzal fel is érő várospolitikát követni, mint irtózni?

Az előbbi szellemben nyilatkozott *Keresztes-Fischer* Ferenc volt belügyminiszter és *Lázár* Ferenc, a székesfőváros törvényhatósági bizottsági tagja, akik szerint az egyesítésnek valamikor be kell következni, *azonban átmeneti megoldásra van szükség!* Hogy értsük ezt? Miért nem nyertünk erre nézve magyarázatot? Talán olyképpen értsük az átmenetet, hogy ne egyszerre hajtsuk végre a bekebelezést, hanem részletekben? Kezdethen csak a városokat kapesoljuk be és csak később a községeket? És talán így jobb lesz? Hogy tudniillik az operá-

A Tabán uj szabályozási terve

Irta: **Pirovits Aladár**

Amilyen mértékben sikerült — inkább a vi-
szonyoknak, mint a hatósági igyekezetnek — a
Tabán kérdését az általános érdeklődés homlok-
terébe juttatni, éppen olyan ütemben keltek
életre olyan megokolatlan jelenségek, amelyek-
re vonatkozó magyarázat nélkül ez a szertele-
nül bonyodalmas probléma nem is állhat a
maga tiszta valójában azok előtt, akiket köze-
lebbről érdekel és akik hivatva lesznek majd
annak sorsa fölött dönteni.

Az első furcsaság, ami amolyan félhivatalos
formában elhangzott, hogy a Tabán végleges
rendezésének munkáját azért nem kezdhették
el még a tél folyamán sem, mert előbb el kel-
lett dönteni azt a kérdést, vajjon: *fürdőváros*
lesz-e a Tabán, vagy villaváros? Ezzel szem-
ben leszögezzük, hogy a szabályozási tervet
igenis sokkal korábban el lehetett volna készi-
teni. Bizonyiték erre nézve most az is, hogy az
elkészült uj hivatalos szabályozási terv, jóllehet
lakónegyed, villaváros stb. céljaira készült,
mégis egészen alkalmas volna arra is, hogy a
Tabán területén fürdőváros keletkezzék. És itt
számokkal is bizonyitunk. A Tabánnak szabá-
lyozás céljából kombinációba vett területe
83.500 négyzetölben van felvéve. Ha ebből le-
vonjuk az utakra, terekre, parkokra stb. eső
részt, amely területmennyiség 45.500 négyszög-
ölet tesz ki, marad beépitésre 38.000 négyszög-
öl, vagyis az egésznek 45.5 százaléka.

A közterületekre szánt terület tehát 54.50
százalék, amely az egyéb, más helyeken levő
városterületek 25—35 százalékos arányaihoz
képest horribilisan nagy, tehát bármiképen el-
gondolt fürdőváros céljaira is bőségesen ele-
gendő volna.

az a feladatunk, hogy a kétféle tervet birálat
alá vegyük, illetve a kettőt egymással szembe-
állitsuk. (Tudvalevően az első, az eredeti ta-
báni tervet annak idején *Warga* László, mint
a fővárosi mérnöki karnak tagja készitette. A
Tabánnak ezt a háboru előtt készült tervét, te-
hát a Warga-féle első tervet, azonban a célkitü-
zések megváltozása folytán véglegesen elej-
tették.)

Ezek miatt most uj Tabán-tervet kellett ké-
sziteni. A városfejlesztő bizottság szakértők
bevonásával tartott értekezletén kimondta, hogy
a Tabán területén nem kiván szervesen kifej-
lesztett fürdő-centrumot létesiteni, hanem csak
kisebb területet tart fenn a Rác-fürdő mellett
erre a célra, ezt is csak később igénybe veen-
dőnek jelölte meg, ellenben a Tabán többi ré-
szét lakónegyeddé és villanegyeddé való kiala-
kitásra javasolja.

A két szóbanlevő terv az általános felhasz-
nálás tekintetében csak nagyjában és inkább
csak látszólag azonos. Fontos szempontokból
azonban a különbség nagy. Igy a W-féle terv-
nek alapvető hibája, hogy az uj tervében nem
volt képes az első koncepciójának irányelvei-
vel szakitani. Tulzottan nagy területet kon-
templál zártsoru beépités céljaira és még hozzá
olyan helyeken, ahol a nagylejtőjü hegyoldal-
ban a nagy magassági különbségek miatt a
gyalogosoknak lépcsőkön kell majd feljárniok.
A zártsoru épületek által közrefogott utakon
és tereken a megrekedt nyári levegő forrósága
valóságos emberkinzást jelentene. A hivata-
los terv csak a jövőbeli körut mentén és a fő-
lötte vezetett Gellérthegy ucca mentén tervezett
lejtőn, a Czakó és Sánc uccai platókon a sza-

A W-féle tervnél a Naphegy uccát az Orom
uccával összekötő ut a Gellérthegy oldalán
mintegy 6.00 m-es töltésen van vezetve, mely
a Gellérthegy szépen parkozható oldalát tönkre
tenné. Ez a terv továbbá a Naphegynek az Er-
zsébet-hid felől való jobb megközelitéséről nem
gondoskodik. Az ügyosztály által készitett hi-
vatalos terv ugy a Naphegy-, mint a Gellért-
hegy uccának az Erzsébet-hid felé jobb leve-
zetést biztosit, mint a W-féle terv, mely ugyan-
csak nem gondoskodik a Hegyalja ut és Szent
János tér közötti, gyors forgalom céljából szük-
séges utösszekötésről, amit pedig az ügyosz-
tályi hivatalos tervnek 5%-os lejtővel sikerült
megoldani. Van ugyan ezen a most emlitett
helyen a W-féle tervben is utról gondoskodva,
ez azonban valósággal szerencsétlen megoldás: a
Palota-teret szétszabdaló, több fordulót tartal-
mazó szerpentinszerü utkiképzés. A Palota-tér
monumentális kiképzését azok az egymás fö-
lött vezetett 5%-os lejtők teljesen lehetetlenné
teszik.

A W-féle terv a Tabán leendő körutját több-
szöri töréssel, ezenkivül a ma is meglevő Sze-
beny Antal-téri csunya görbület meghagyásá-
val vezeti a hid felé és ami még külön nagy
hibája, hogy a villamos vasutat is itt vezeti,
szemben a hivatalos tervvel, mely ezt az igen
szépnek igérkező tabáni körutat valódi céljá-
nak megfelelően mentesiti ugy a villamos,
mint a zajos teherforgalomtól és gyönyörü
parkváros sétányos fő-uttá képezi ki jól sike-
rült utvonalvezetéssel, amiért is ez a megoldás
az előbbivel szemben több területet értékesit-
het, utépitési és közmüberendezési • költségei
pedig tetemesen kisebbek. A villamos közleke-

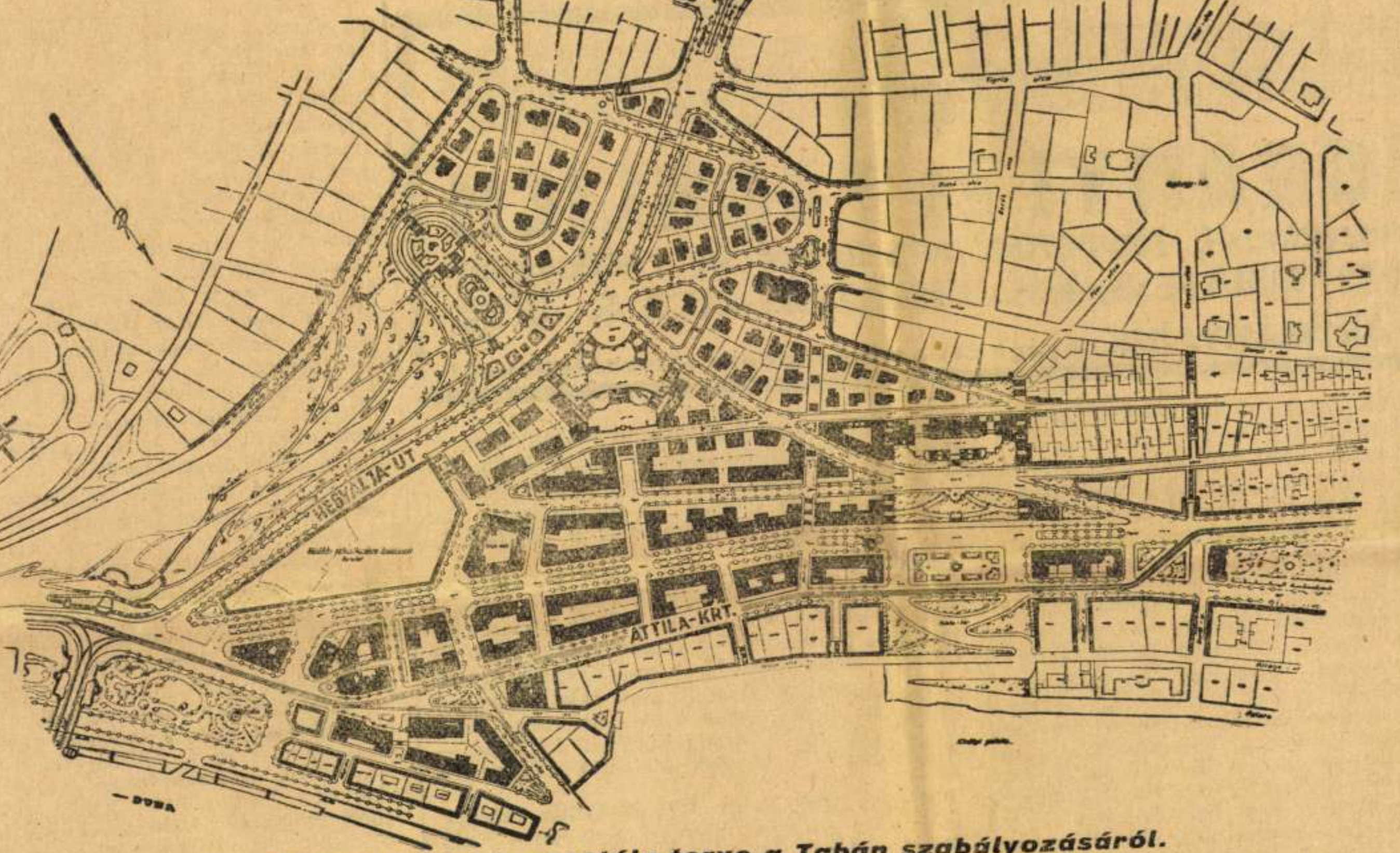

A városrendezési ügyosztály terve a Tabán szabályozásáról.

Egy másik, figyelmet érdemlő különös eljá-
rás, melyet itt az események során véghezvit-
tek, az, hogy a közgyülés által külön erre a
célra kiküldött városfejlesztési szakbizottság
készittetett egy hivatalos tervet olyképen, hogy
megszabta előre azokat a direktivákat, melyek
nyomán a hivatalos tervnek el kellett készülnie.
Ezenkivül pedig — és ezt hangsulyoznunk kell,
— megbizta az emlitett fórum *Wargha* Lászlót,
a müegyetemen a városépités tanárát, egy, a
saját elgondolása szerinti tervnek elkészitésé-
vel. Ugy véljük, hogyha már a bizottság nem
találta elegendőnek a saját intencióit követő
hivatalos tervet, — csak egy kissé nagyobb jó-
akarattal, *az egyetlen külön megbizás helyett*
nyilt városrendezési tervpályázatot hirdethetett
volna, mert ha valahol, ugy ebben a labirintus-
szerü problémában érvényesülhetett volna a
„több szem többet lát" örökérvényü igazság a
legméltóbban — nem is szólva a nyilvános pá-
lyázatnak épen napjainkban különösen nagy
szociális jelentőségéről. És ez a körülmény is
követelte volna a Tabán szabályozásával való
korábbi időben való foglalkozást, melyet a *Vál-*
lalkozók Lapja már 1929-ben szóvátett. Igy a tör-
téntek után nem csoda, ha most az uj szabá-
lyozási tervnek lóhalálban kellett elkészülnie,
nyilvános tervpályázatra pedig az elmondottak
szerint még csak gondolni sem akarnak.

A városfejlesztő bizottság a történtek utján
— azt mondhatnánk — meglehetősen nagy
dilemma elé állitotta saját magát. Ugyanis, ala-
posan szemügyre véve az itt most ismertetni
kivánt két tervet — t. i. a hivatalos tervet és
a Wargha-féle tervet, a kettő közt az elvi kü-
lönbség elég nagy. Ez a körülmény érthető is,
mert hiszen — mint mondtuk — a hivatalos terv
a városfejlesztő bizottság irányitása utján készült,
a W.-féle terv pedig teljesen önálló koncepció,
melyben hiányoznak azok a kivánalmak, miket
mint szükségeseket a bizottság külön jelölt ki.
(Csendes körut, szerpentin ut-mentes megoldás
stb.) Ilyen körülmények között most már ha a
bizottság következetes akar lenni önmagához,
tekintve azt, hogy, mint mondtuk, a két terv
között jelentékeny különbség van, — a W-féle
tervet már eleve el kell neki ejteni annál az
oknál fogva, hogy nem tartalmazza azokat a
bizottság által megállapitott kivánalmakat, vagy
legalább is, hogy nem felel meg a bizottság
intencióinak. Csupán egy esetben nem volna ez
az okfejtés helytálló, ha t. i. a W-féle terv
koncepciójában magasan fölötte állna a hivata-
los tervnek.

Erről azonban szó sincs. A továbbiak során
zártsoru épitkezést, ellenben a további lankás

badon álló, villaszerü beépitést javasolja.

Mindkét terv a már részben használatban
levő transverzális utat 5%-os lejtőjüvé ké-
pezi ki, vagyis lesüllyeszti. Az ennek következ-
tében a Sánc és Czakó ucca összekötésénél be-
álló lesüllyesztést a hivatalos terv 4.00 méteres,
a W-féle terv ellenben 7.00 méteres mélységgel
tervezi, illetve ilyen magasságban tervezett
hiddal köti össze az emlitett két uccát. Hogy
a W-féle 7.00 méteres leásás feltétlenül tám-
falak épitését teszi szükségessé, ez annál bizo-
nyosabb, mert közvetlen mellette a lesüllyesz-
tett ut felett, tehát 7.00 mtrrel magasabban
szintén utat vezet, mely a 3.00 mtr széles ré-
zsün nem fog megállni. — Minő óriási költsé-
get igényelne ez a megoldás!

Amig a hivatalos terv a szerpentinszerü ut-
kiképzést kerüli, mert erre nincs is szükség,
addig a W-féle terv a transverzális utból ki-
ágazólag a Palota-tér felé hajló szerpentin-
szerü utvonalozást iktat be, abból a célból,
hogy kisebb emelkedési arányt érjen el. Ennek
ellenében hosszabb utvonal válik szükségessé,
mely azután közlekedésbeli, időbeli, üzemerő-
beni veszteségeken kivül tetemes utépitési és
egyéb közmüépitési költségtöbbletet jelent —
közlekedésbiztonsági szempontból pedig főleg a
modern közlekedési eszközökre, az automobi-
lizmusra valóságos veszedelmet jelentenek fő-
leg azok a fordulók, ahol a kilátás hiánya miatt
a kocsik csak a legnagyobb óvatossággal ha-
ladhatnak.

dést ez a terv a teherforgalommal együtt a
mai helyén hagyja meg, nagyon helyesen. Nem
jó a W-féle tervben a budai szinház el-
helyezése sem. A Horvát-kertben levő torna-
csarnok helyén, főhomlokzatával a Szent Já-
nos térre néző uj szinház előtt közel 7%-os
lejtőjü ez az utszin, ahol tehát lehetetlen még
csak elgondolni is jó kocsifelhajtást és erre
különben ott hely sincs. Sokkal jobban fog a
jövő szinháza a mai helyén állni, célszerü és
szép környezetben, az ügyosztályi terv elgon-
dolása szerint.

Az ügyosztály terve nyugodt, célszerü és tet-
szetős elgondolásával valóságos iskolapédája a
jó városszabáyozásnak, távoltartva magától
minden olyan erőltetett és a müvészi irányzat
tultengéséről tanuskodó megoldásokat, melyek
az utóbbi idők városszabályozási terveit any-
nyira jellemezték és amely irányzat oly zajos
ütközőpontokat teremtett és éles vitákra nyuj-
tott alkalmat.

*

A főváros városrendezési bizottsága egyéb-
ként szerdán délelőtt foglalkozott a Tabán ren-
dezési terveivel. Hosszas vita után az ügyosz-
tály terveit fogadták el általánosságban azzal,
hogy a f. hó 28-án megindítandó általános vita
során itt-ott kisebb módositásokat fognak a ter-
ven javasolni.

Ha eddig késlekedett az előfizetéssel „takarékoskodott",
most, az épitőszezon küszöbén
csak egy kötelessége lehet
saját magával és vállalatával, szemben:
haladéktalanul előfizetni a
VÁLLALKOZÓK LAPJÁRA!
hogy minden épitési megmozdulásról,
üzleti- és munkalehetőségről
pontos és megbizható hirszolgálata legyen!

FŐVÁROS

Lényegesen csökkent a budapesti épitkezési mozgalom a tavalyival szemben

Hivatalos kimutatás szerint az épitkezés az
idén erősen visszaesett a már szintén lanyhuló
tavalyi épitkezési tevékenységgel szemben. *Az*
év első két hónapjában mindössze 75 uj lakó-
ház épitésére adtak ki engedélyt a multévi ha-
sonló időszak 221 uj épitkezésével szemben 47
(tavaly 115) földszintes, 11 (53) emeletes, 8 (20)
kétemeletes, 4 (20) háromemeletes, 1 (5) négy-
meletes, 3 (5) ötemeletes és 1 (3) hatemeletes
bérház épül Budapesten. Emeletráépitést mind-
össze 4-et engedélyeztek. Erősen csökkent a tol-
daléképitkezések száma is. *A folyó év első két*
hónapjában 107 uj lakóház épitését fejezték be.
Az uj házakban 424 lakás keletkezett, mig ta-
valy február végén 576 uj lakás létesült. Az uj
lakások közül 168 egyszobás, 88 kétszobás, 89
háromszobás, 63 négyszobás, 6 ötszobás és 10
hatszobás. *Főleg az egy- és kétszobás lakások*
épitkezése csökkent. Lebontottak 25 lakóházat.

A fővárosi *Statisztikai Hivatal* jelentése sze-
rint Budapesten 11.186 kiadatlan bérleményt
tartanak nyilván, *ezek közül 8067 az üres lakás.*
Üres üzlet 2038 van, a multévi 1156 üres üzlet-
tel szemben. Kerületenkint igy alakulnak az
üres lakások: I., 557, II., 4890, III., 220, IV.,
247, V., 745, VI., 1405, VII., 1473, VIII., 1437,
IX., 1028, X., 466. *Nagyságuk szerint a kiadat-*
lan lakások statisztikája ezt a képet mutatja:
egyszobás 3701, kétszobás 2106, háromszobás
1014, négyszobás 683, ötszobás 371, hatszobás
126, mig a többi lakások ennél nagyobbszámu
szobával rendelkeznek.

A kimutatás szerint a fővárosi nagyüzemek
közül az *Elektromos Müvek 44.3 millió kilo-*
watt áramot termeltek, 1 millió kilowattórával
többet, mint tavaly, mig az árammennyiség 38.8
kilowattóra volt. A Gázgyár termelése 16.8 mil-
lió köbméter, 1.6 millióval kevesebb, mint a
mult évben. Csökkent az értékesitett gázmennyi-
ség is. A *Vizmüvek alig 9 millió köbméter vi-*
zet szolgáltattak, ez is 250 ezer köbméterrel ke-
vesebb, mint a mult évben.

Az I., a VI. és VII. kerületben több telket ad el a főváros

A főváros törvényhatósági tanácsa még a
mult év nyarán elhatározta, hogy az ugyne-
vezett beért telkeit ingatlan-akciók révén el-
adásra bocsátja és az ilyen módon befolyt ösz-
szegeket ujabb varosrendezési problémák meg-
oldására használja fel. *A városrendezési ügy-*
osztály összeállitotta az árverési uton értékesi-
tendő mintegy 150 telket magábanfoglaló kata-
logust és kijelölte azt a 15 telket is, amely-
nek elárverezése a jövőben megkezdődik. Az
árverésekre kerülő telkek közül egyetlen egy
telek fekszik Budán, egy 300 négyszögöles
villatelek, a Pasaréten. A többi telek a Teréz-
város és az Erzsébetváros külső részein van.
A pesti oldalon lévő telkek között van több
villatelek és néhány bérháztelek is.

Az árverési kikiáltási árakat a törvényható-
sági tanács állapitja meg. Tárgyalások folytak
a Községi Takarékpénztárral az eladásra ke-
rülő telkek árának részletekben való vissza-
fizetése tárgyában. Ezek a tárgyalások még
nem értek véget, de annyi bizonyos, hogy a
Községi Takarék legfeljebb arra hajlandó,
hogy néhány évi részletfizetéssel kössön meg-
állapodást a vevőkkel, de ezt is csak abban
az esetben, ha a vételárnak bizonyos részét a
vevő készpénzben kifizette.

A Csobánc uccában rövidesen kisdedóvót építtet a főváros. A Csobánc uccai elemi is-
kola mellett lévő fővárosi telken gyermekott-
honnal kapcsolatos kisdedóvót létesitenek. A
részletes tervek elkészültek és ezek szerint az
épitkezés 135 ezer pengőbe kerül. Minthogy
a folyó évi költségvetésben rendes fedezet
nem áll rendelkezésre, ezért póthitel ut-
ján teremtik elő az épitkezéshez
szükséges összeget. Az uj kisdedóvó
és gyermekotthon létesitését a közel jövőben
megkezdik.

Sürgetik Óbuda uj városszabályozási terveinek bemutatását. Vörösváry Miklós bizottsági tag interpellációt intéz a legközelebbi közgyülésen a polgármesterhez és megkérdi, mi az oka annak, hogy Óbuda városrendezési tervei még ma sem kerültek tárgyalás alá. Kéri a polgármestert, intézkedjék Óbuda városszabályozási terveinek sürgős elkészitése és tárgyalás alá bocsátása érdekében.

A gázgyár gázszénszükségletét Törökországból fedezi. Dr. Véssey Ede, a gázmüvek vezérigazgatója nemrégiben Törökországban járt, ahol egyelőre 25.000 tonna török gázszenet kötött le. A szén ellenértékét hazai mezőgazdasági és ipari termékek exportjával fogjuk kiegyenliteni.

A Pálffy-téri szivattyuház helyére kerül a Bem-szobor. Bem József tábornok szobrát, mint ismeretes, a Döbrentei-téren akarták elhelyezni, de később elvetették a tervet és a többség a Pálffy-teret tartotta alkalmasabbnak. A szobormü már teljesen kész van. A Pálffy-téri elhelyezést azonban akadályozza, hogy a tér közepén ott áll a Beszkárt szivattyuháza. Ezt az épületet lebontják és ennek helyére kerül majd a Bem-szobor.

Wolff Károly tervezete sürgős közmunkák költségeinek fedezetére. Wolff Károly fővárosi bizottsági tag legutóbb azt a tervet vetette fel, hogy mivel a fővárosnak igen sok halaszthatatlanul sürgős közmunkára volna szüksége, amelyeket azonban a jelenlegi sajnálatos pénzügyi viszonyok miatt megvalósitani nem tudnak, a főváros átmenetileg olyan csekkrendszerre rendezkedjék be, amelynél a beruházások költségeit egy előre meghatározott időre szóló csekkel egyenlitenék ki. Wolff Károly elgondolása szerint ebbe az akcióba a Községi Takarékpénztárt is be kellene vonni. A tervezetet azonban mértékadó pénzügyi körökben aggodalommal fogadják, mert véleményük szerint ez nem más, mint burkolt kölcsön és a mai viszonyok között ujabb, fedezetnélküli adósságot csinálni helytelen és veszélyes.

LIV. évfolyam. 33—34. (3007—3008.) szám. Budapest, 1933. április 27.

VÁLLALKOZÓK LAPJA

Egylet

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet mű- és középitési szakosztályában dr. *Kazinczy* Gábor székesfővárosi műszaki tanácsos magas szinvonalu, tudományos előadást tartott a *beton keverő arányának megállapitásáról*. Helytelenitette azt, hogy a tervezők a gyakorlatban m³-ként még mindig 300 és ennél több kilogramm cement hozzákeverését irják elő a vasbetonmunkálatoknál, holott a vasbetonszabályzat *270 kilogrammot* követel meg csupán és komoly kisérletekkel, indokolt esetekben a cement adagolása köbméterenként 240 kilogrammra csökkenthető. A szabályszerünél és a szükségesnél több cement előirása cél és értelem nélkül drágitja meg a munkálatokat, mert a *fölös cement hozzáadásával nem válik értékesebbé az épitmény*. De rendszerint a vállalkozók a szabályszerünél amugy sem kevernek be több cementet és igy az indokolatlanul nagy cementadag előirása csak a tágabb lelkiismeretü vállalkozókat juttatja előnyhöz az előirásokat szigoruan tiszteletben tartó ajánlattevőkkel szemben. Megengedhetetlennek tartja a térfogat szerinti keverési arány még ma is divó meghatározását, amely pontatlanságánál fogva semmi biztonságot nem nyujt arra nézve, hogy a kivánt szilárdságu és minőségü beton ennek alapján tényleg elérhető legyen.

A betonnal szemben *a szilárdságon kivül* más követelményeket is támasztunk, igy: *vizzáróságot, tüzállóságot*, vasbeton esetében a *vasbetétekhez való tapadást*, azoknak *rozsda elleni* védelmét. Szerencsére ezek a tulajdonságok mind egyenes arányban állanak a beton szilárdságával, vagyis minél szilárdabb a beton, annál jobban megfelel ezeknek a követelményeknek is. Ily módon elegendő a beton szilárdsági feltételeit vizsgálni, mert ezek tájékoztatással szolgálnak annak más szempontból való megitélésére is. Az előadó részletesen bemutatta a német, amerikai anyagvizsgáló laboratóriumokban folytatott kisérleteket. Ezek révén azokat az összefüggéseket kivánták tisztázni, amelyek a beton konzisztenciája, a homok és kavics mennyiségének aránya, a keverő viz mennyisége és a szemszerkezet milyensége, mint adottságok és a beton eredményes szilárdsága között fennállanak. E kisérleteket saját beható kisérleteivel egészitette ki és ellenőrizte azok eredményét. Ezek alapján diagrammokat mutatott be, amelyek segitségével alaposan megvizsgált és pontosan adagolt homok és kavics esetében *meghatározható az a leggazdaságosabb cementmennyiség*, amelynek felhasználásával a kivánt szilárdság elérhető.

A természetszerüleg elvont, elméleti meggondolásokat tartalmazó előadást gyakorlati bemutatások fogják kiegésziteni, amelyekre a *Székesfővárosi Anyagvizsgáló Intézet* a Mérnök és Épitész Egyletet május hó elején meg fogja hivni.

Az előadáshoz dr. *Möller* Károly szólt hozzá. Nézete szerint a beton vizzárósága és szilárdsága között nincs olyan egyértelmü összefüggés, mint azt általában gondolják. Kisebb szilárdságu betonok vizzáróbbak lehetnek, mint a nagyszilárdságuak és ez főleg a beton helyes utánkezelésétől függ. Ha a betonfelületet kötési ideje alatt kellő módon nedvesen tartjuk, ugy nem keletkeznek benne azok a mikrorepedések, amelyek vizhatlanságától megfosztják. — *Prokopecz* László rámutatott azokra a vitákra, amelyek a beton alkotórészeinek ennek szilárdságára való mikénti befolyása felett a szaktudományban még mindig folynak. — Dr. *Kazinczy* Gábor zárószavában arra hivatkozott, hogy a **beton vizhatlansága és szilárdsága közötti párhuzam** a dr. Möller által bemutatott összeállitásból is kitünik. A kisérletek eredményei fölötti vitákat pedig ő is felemlitette. A szakosztály nevében *Orbán* Ferenc elnök köszönte meg a tartalmas és tanulságos előadást.

*

Ezután *Münnich* Aladár inditványát terjesztette elő, amelyben kéri az Egyletet, hogy az épitésügyi szabályzatnak a megengedhető épületmagasságra vonatkozó módositásainak érvénytelenitése érdekében forduljon a Közmunkatanácshoz. A közelmultban érvénybelépett módositások szerint ugyanis a szabályszerü épületmagasságok csak az esetben növelhetők meg maximálisan 1.50 méterrel, ha a helyiségek magassága a 3.20 métert meghaladja. A mai épitési mód és felfogás szerint ez tulhaladott intézkedés, mert 3.20 méternél magasabb helyiségek épitése nem tekinthető prémiumra érdemes jobb teljesitménynek, hanem ellenkezőleg közgazdasági szempontból pazarlásnak, lakályosság és használhatóság szempontjából pedig hátránynak. Javasolja tehát, hogy addig, amig az épületmagasság bonyolult kérdését az alkotandó uj épitési szabályzat végleg tisztázni fogja, állittassék vissza a régi gyakorlat, amely szerint a Közmunkatanács a helyiségek belmagasságára vonatkozó kikötéstől eltekintett és *hatalmaztassék fel a Székesfőváros, hogy a szabályszerü épületmagasságoknak másfél méterrel való növelését saját hatáskörében is engedélyezhesse*. Enélkül a határozat nélkül mindazok az engedélyezési kérvények, amelyek az épületmagasságnak e határon belül való megnövelését tartalmazzák, a Közmunkák Tanácsához terjesztetnek föl, ami egyrészt felesleges módon szaporitja a Közmunkatanács ügyeit, másrészt megakasztja az engedélyek gyorsabb kiadását, ami mérhetetlen károkat okoz az épitőtevékenységnek.

A szakosztály, *Schodits* Lajos helyeslő hozzászólása után a jól indokolt javaslatot magáévá tette.

S. A.

A Balaton környékének ivóvizzel való ellátása és csatornázása

Irta: **Farkass Kálmán** ny. h. államtitkár, mérnök

A *Baross Szövetség* elnöki tanácsa a Balaton fejlődésére nézve döntő fontosságu javaslatot terjesztett a kormány elé. Nem kevesebbről van szó, minthogy a Balatont körülvevő fürdő és nyaralóterületek tulajdonosainak filléres hozzájárulásából megteremtessék a pénzügyi alapja annak, hogy a Balaton környéke fokozatosan, de az eddiginél gyorsabb ütemben és egységes vezetés alatt elláttassék közegészségügyi, közlekedési és a mai kor igényeit kielégitő mindazokkal a közművekkel és berendezésekkel, amelyek nélkül egy közmegnyugvást keltő egészséges nyaraló és fürdőélet ki nem fejlődhetik.

Fürdőzőink, sajnos, még az elmult 1932-ik szezon esztendőben is több mint ötven millió pengőt vittek ki és költöttek el külföldön, amely összeg már magában is elég lett volna arra, hogy Balatonunk környékén mindazok a közművek létesüljenek, amelyeknek hiányát az évenkint ezrével külföldre tolongó tömegek állandóan felpanaszolják s egyben ezekkel a hiányokkal kivánják indokolni azt, hogy a nyaralásra szánt összegeket külföldön költik el.

Nem kivánok most ezeknek a panaszoknak indokoltságával részletesen foglalkozni, csak két körülményt óhajtanék kiemelni, mint olyanokat, amelyek ugy közegészségügyi, mint köztisztasági szempontból erős kifogás alá esnek. Ezek *a vizzel való ellátás és a csatornázás hiánya*.

Ha meggondoljuk, hogy a Balaton környékén nyaralni és fürdőzni óhajtók többsége az országnak a városi lakossága közül kerül ki, akik a központi vizellátás és csatornázás előnyeit állandó lakásuk körében már régebben élvezik, ezeket megszokták és már el sem tudnák azt képzelni, hogy a közegészség eme nélkülözhetetlen tényezői nélkül hogyan is lehet megélni, akkor, amikor a viz mellett, munkában kifáradt testüket és elernyedt idegeiket egy-két hónapi fürdőzés és nyaralással akarják regenerálni és azt olyan körülmények között legyenek kénytelenek lebonyolitani, amelyek az e téren való legelemibb követelményeket sem elégitik ki.

Vagy talán türhetőnek tekinthető-e az, hogy *a Balaton egész környékén alig lehet egy pohár kifogástalan ivóvizhez jutni*, hogy a gyermekek szénsavval telitett mesterséges ásványvizen kell tartani, a felnőttek pedig kénytelenek a soksszor undoritó viz helyett a szeszes italok használatához fordulni, vagy szintén az ásványvizet fogyasztani?

Hogy aztán a csatornázás hiánya milyen tarthatatlan állapotokat idézhet és idéz is sok helyen elő, arról inkább ne beszéljünk. Elég, ha annyit jegyzünk meg, hogy *a csatornázás hiánya leginkább alkalmas arra, hogy a modern közegészségügyi tényezőket megszokott városi lakosokat a Balaton környékének nagy részétől távoltartsa.*

Nem hagyhatjuk itt említés nélkül azt sem hogy a kellő mennyiségü locsolóviz jelenléte nélkül *a közlekedési utak portalanitása*, valamint a szélsőségesen száraz éghajlatunk mellett a parkok és sétaterek, valamint a házikertek gondozása is alig képzelhető el.

Ha még megemlitjük, hogy tüz esetén, nyomás alatti vizvezeték hiányában, védekezésről alig lehet szó, akkor felsoroltuk azokat a legfontosabb érveket, amelyek *a vizzel való ellátás* szükségességét *indokolják*.

A vizellátás eme hiánya leginkább arra a sajnálatos körülményre vezethető vissza, hogy a Balatonnak egész déli partja mentén, tehát Balatonaligától Balatonszentgyögyig *az altalajviszonyok az ivóviz nyerésre nézve felette kedvezőtlenek*. Ezek a viszonyok fennállanak a keleti, s részben az északi parton is Balatonaligától Kenesén és Füzfőn át Almádiig.

Ezzel szemben a Balatonnak a Zala megyéhez tartozó, Füredtől egész Keszthelyig huzódó részen ezek a körülmények nagyobbrészt előnyösebbek mutatkoznak és ezen a részen a vizellátás kérdése nem is annyira technikai, mint inkább pénzügyi nehézségekbe ütközik.

Ezzel egyuttal már jeleztem is nagy általánosságban azt, hogy a Balaton zalai partján található és a Pázmány Péter tudományegyetem közegészségtani intézete részéről már tanulmányozott és közreadott természeti adottságok mellett, az ezen part mentén fekvő fürdő és nyaralótelepek egyes csoportokban, u. n. *csoportvizmüvek utján minden nagyobb nehézség nélkül lennének vizzel elláthatók*, ha az erre szükséges pénzügyi fedezetek előállittatnának.

Ennél sokkal nagyszabásu feladat előtt állunk akkor, amikor a Balaton veszprémi és somogyi partján, Almáditól Füzfőn, Kenesén, Aligán és Siófokon át Balatonszentgyörgyig terjedő és mintegy 100 km. hosszu partvonal mentén fekvő fürdő és nyaralótelepek ellátását kiánjuk megoldani.

Már az ellátandó vonal tekintélyes hossza is érzékelteti, hogy *itt egy jelentékeny mérnöki müvel lesz dolgunk*, amely költség tekintetében is sulyos problémát fog képezni, de ha az eddig kifejtett részletmegoldások gyarlóságain egyszer s mindenkorra át akarunk esni, akkor egy olyan koncepció megtervezése kivántatik meg, amely — ha csak fokozatosan is kerülhet kivitelre — végeredményben teljesen kielégitő eredményre vezet.

Még az 1928. évben *Wendl* Aladár műegyetemi tanár geologiai utmutatása szerint a füzfői állami gyárnak aránylag kis területén végzett felderitő próbafurásokkal jelentékeny mennyiségü és kifogástalan minőségü u. n. karsti-viz jelenlétét állapitottam meg, amelyet a gyár azóta is fennakadás nélkül használ.

Későbbi időkben ezeknek a vizeknek nagyobb területen való jelenlétét a magyar kir. földtani intézet által államköltségen végzett felvételek is igazolták. *A technikai lehetőségek tehát adva vannak* arra, hogy egyelőre a fentemlitett területre nézve a vizellátás kérdése főbb vonalaiban megoldásra kerüljön. A továbbiakban aztán a pénzügyi lehetőségek fogják az üzemet előirni.

A csatornázás kérdése aránylag egyszerü és kevésbé költséges feladat és előreláthatólag *minden egyes településre külön-külön lesz szemügyre vevendő*. Ám itt is előtérbe nyomul a szennyes viz tisztitásának az ügye, mely már nem oly egyszerü, amennyiben a csatornavizeket a legtöbb helyen csak a Balatonba lehet levezetni és ennek folytán azoknak minél tökéletesebb előzetes tisztitása semmi esetre sem mellőzhető. Erre nézve már eléggé megbizható eljárások léteznek ugyan, de azoknak keresztülvitele természetesen a csatornázás költségeit észrevehetőleg emelni fogja.

A városrendezéssel kapcsolatos közlekedési kérdések

A Magyar Épitőmesterek Egyesületének legutóbb tartott ülésén *Pucher* István elnök kegyeletes szavakkal emlékezett meg az egyesület elhunyt kiválóságáról, *Havel* Lipótról, kivel a régi gárda egyik legutolsó oszlopa dőlt ki. A megható bucsuszavak után felkérte *Meleghy* Gyula székesfőv. főmérnököt előadása megtartására.

Az előadás a „Városrendezéssel kapcsolatos közlekedési kérdések"-ről (halálsorompók és magasvasutakról) szólott. A felolvasott nagyszabásu tanulmány alapgondolata *a Máv és Beszkárt kooperációja utján a Máv. jelenlegi körvasut pályájának felhasználásával olyan magasvasut forgalmat megteremteni, amely a távolsági, a környéki és a helyi forgalmat hiánytalan lebonyolitáshoz segitené*. A periferiákon elhelyezkedett utas-közönség reservoirból nagy tömegek a főváros felé közelednek. Pontos statisztikai felvételek szerint *ezeknek mintegy 55%-a igyekszik csak a város centrumába, a többi a város külső területein maradna*. Mai forgalmi rendszerünk mellett ez a tömeg is a város centrumába kerül és onnan igyekszik az elérni kivánt periferiális pont felé.

Helyes forgalmi rendszer a tömegeket utazásuk célja szerint már a periferiákon elosztaná egy érintőleges körvasut segitségével, ami által a belső sugárutak a lebonyolithatatlanná vált fölös nagyságu forgalom alól mentesülnének. *Ilyen perifériális gyorsvasutnak ugynevezett pályaszintmentes vonalnak kellene lennie.*

A külső gyürüben a tangenciális közlekedésre és egyuttal magasvasuti, tehát *gyorsközlekedésre kiválóan alkalmas az e gyürü közeli sulyvonalában tekvő Máv. körvasut* és annak folytatását képező Máv. távolsági forgalmu vonalak. Ezen egyelőre háromnegyedkör a két nagy budai sikságot metszi derékban, nevezetesen az északi, óbudai és a déli lágymányosit, az ujpesti, illetve a ferencvárosi vasuti összekötő hidak által. E nyomvonal terjed tehát Óbudától Ujpest és a többi környező külváros és elővárosok között, a főváros közigazgatási határán, átvonul Kőbányán, Ferencvároson, a vasuti hidon át a kelenföldi fővonalban folytatódik, a Horthy Miklós uti metszéspont tájékán beforduld a déli vasuti vonalba és annak fejállomásában a déli pályaudvarban ér véget. E vonalon, mely 31 Beszkárt, autobuszvonalat és fontosabb sugárutat metsz, *10 percenként gyorsvasuti közlekedés, egyelőre a mai Máv. üzemmel közös pályán minden műszaki nehézség nélkül bevezethető*. Az egységes Máv—Beszkárt átszállási lehetőség 28 átszállóponton történhetik. *A Zugló és Kőbányai városrészeket a fővárostól elválasztó ceglédi vasutvonalnak a körvasutra való áthelyezése megoldja ugy a távolsági Máv. forgalom, mindpedig a gyorsvasut különálló kétvágányu pályájának kérdését.*

A *halálsorompók kérdése* époly évtizedes probléma, mint a gyorsvasut. A körvasutra való áthelyezés az egyetlen lehetséges és az egyetlen szükséges megoldás. *A halálsorompókat sem a vasuti pályatest emelése, sem annak süllyesztése által, sem a két legfontosabb utátjáró emelése vagy süllyesztése által megoldani nem lehet.* Ami a gyorsvasuti provizórium költségvetését illeti, főképen vágányépitésről lesz szó kb. 5 + 2 km hosszban, a Budaörsi utnál egy nagy elágazó állomás létesül, több kisebb magasépitmény átalakitása a 22 megállónál, melyek mindenütt a mütárgy helyén lesznek, ahol perron kiképzése céljából a vasszerkezetek kellő távolságra való széthuzására lesz szükség. E célból az ellenfalak meghosszabbitása és uj szárnyfalak épitése lesz szükséges, a perronokon pedig váróhelyiségek létesitendők. Nagy tételt fog képezni az uj állomásnak biztositó berendezése és a Ferencváros—Kelenföldi vonalon az önműködő elektrodinamikus biztositó berendezés létesitése, mely nélkül 10 percenkénti gyorsvasuti közlekedést lebonyolitani nem lehet. *Ezen munkálatok költsége nyers közelitéssel 4 és fél millió pengőt fog kitenni.*

KORÁNYI ÉS FRÖHLICH

vasszerkezet, fémportál, napellenző és redőnygyár

TELEFON: 52—3—76. BUDAPEST, VIII., KISFALUDY-UCCA 5. TELEFON: 45—9—86.

GYÁRTMÁNYAINK anyagban és minőségben utolérhetetlenek!

Az Ifj. WALLA JÓZSEF cementárugyár r.t.

Budapest, X., Asztalos Sándor-ucca 12. Tel: 31-0-93, 36-6-15.

jelenleg még olcsóbban áll tisztelt vevői rendelkezésére mert

MEGSZÜNT A KARTELL!

mielőtt tehát **márványmozaiklap, cementlap, padlóburkoló, fayence falburkoló** és **mükő munkáit** kiadná, saját érdekében forduljon ajánlatért cégünkhöz, ahol a minden izlést kielégitő nagy választék raktárunkon állandóan megtekinthető.

Kutgyürük, betoncsövek, minden méretben nagy mennyiséghen vannak állandóan raktáron.

Elsőrangu minőség, olcsó árak, pontos kiszolgálás!

Nedves falakat

garantiával viztelenit

WEISZ LÁSZLÓ okl. mérnök épitési vállalata

VI., IZABELLA-U. 65. TELEFON: 20-8-64

ELŐKERTRÁCS, KERITÉS

HAIDEKKER

Budapest, VIII., Üllői-ut 40/52.

Egy erőltetett szoborelhelyezési terv szenzációja.

Irta: *Pirovits Aladár.*

Ha megvalósulna az a terv, hogy az *Erzsébet-szobrot* a piaristák telkein létesítendő parkban helyezik el, elkészülhetünk nem csupán a szakkörök, de a nagy közönség egyetemességének is oly kínos felháborodására, amilyenhez képest a *Kossuth-szobor* felállítása idején lezajlott elégedetlenség csak ártatlan kis zugolódásnak volna minősíthető. Mert hiszen még a szakkörök sincsenek kellően tájékozva erről a valószínűleg laikus agyban támadt szerencsétlen elgondolásról, annál kevésbbé pedig a nagyközönség.

Egy az egész belvárosi szabályozást, annak történetét és a szoborelhelyezés lehetetlen eszméjét szervesen felölelő emlékiratot juttattam el illetékes helyre — tervrajz kiséretében, mert amiként a jelek már előre mutatták, semmiféle mérnök-egyleti akció nem volt és nincs is kilátásba helyezve, de sőt csak valaminő mozgalom sem kisért ez ellen a hallatlanul meggondolatlan rapszodikus elhatározás ellen, hogy a szobrot abba a kiabálóan torzképű üres gödörbe helyezik el. Volt ugyan egy előadás a mérnök-egyletben, de ennek tenorja inkább a letargikus tespedésbe való belenyugvást jelezte és ami benne érdemi rész volt, erre nézve csupán azt a potemkin-architekturabeli tervrajzot említhetjük fel, melyet a tisztelt előadó ur mutatott be, hogy t. i. miként lehetne abba a ma ott levő képtelen elrendezkedésbe valaminő kiegyensulyozottságot belevinni. A jóigyekezetű tervjavaslat azonban éppen az ellenkezőről tett tanuságot, hogy t. i. mikép nem lehet azon a torzállapoton még így sem segiteni."

Önakcióm eredményeképpen kaptam egy pontokba foglalt *válaszíratot*, amelyben előadottak célja az volt, hogy ezuton az én érveim lecáfoltassanak. Ez a válaszírat aláírás nélkül érkezett hozzám, ugy hogy tehát halvány sejtelmem sincsen arra nézve, vajjon egyéni vagy pedig valamely testületbeli véleménnyel állok szemben. Ez így annál jobb, mert számomra teljes cselekvési szabadságot biztosít és esetleg a személyeskedés vádja sem érhet.

Rendkívül érdekes, sőt azt mondhatom — miként ez ki is derül — minden technikust, különösen építészt egyenként is érdekel *Anonymus* felfogása a Belváros szabályozásáról, főképpen pedig a belvárosi plébániatemplomról. A nekem megküldött válaszíratot szószerint itt közlöm:

1. A cikk főbb vonásaiban az *Épitő-Ipar, Épitő-Művészet* egyik számában már megjelent. (Ez szószerint igaz.)

2. Az 1895. évi szabályozás (t. i. a belvárosi) a városépítés legrosszabb korában készült, erre példa minden, ami a Belvárosban a szabályozási tervből létrejött, beleértve *az Erzsébet hidat* is. Tehát presztis kérdést nem lehet ebből csinálni, és nem lehet ragaszkodni egy rossz, bár díjat nyert szabályozási tervhez. Városunk nem oly gazdag, hogy fikciókért még további értékeket dobjunk áldozatul.

3. Az igazi építészt és városépítőt az jellemzi, hogy minél több és nehezebb adottság kötöttségével is lehetőleg maradék nélkül oldja meg feladatát. Ezt a megismerést az 1895 években a mérnöki-kar még nem birta. Az alárendelés fogalma abban az időben még ismeretlen volt, és éppen azért, akik ebben a szellemben nőttek fel és azt még ma is magukénak vallják, *ma már városépítési kérdésekben nem jogosak hozzászólni.* (Ez nekem szól. *A cikkiró.)*

4. A belvárosi plébánia-templom lebontását azért, hogy helyette egy uj, rossz, u. n. stilus-templom épüljön, művészileg képzett és esztétikusan gondolkozó ember nem fogadja el. Ha 1895-ben ezeknek nem voltak tudatában, akkor a mai kor építészeinek csupán az akkor elkövetett hibák javítása lehet a feladata, nem pedig azoknak uj hibákkal való tetézése! (Horribile diktu! Mit szól vajjon mindezekhez *Foerk Ernő* építőművész tisztelt barátunk, aki a szegedi régi *Szent Demeter* templom helyébe épített csodaszép templomot, a Fogadalmi templomot nemrég fejezte be!!)

Az 5. pontot ugy vélem nem is érdekes közleni. Birálni még kevésbbé. Ami most már a 2. alattiakat illeti, azoknak a rejtélyes értelmű és rebusz-szerű szavaknak jelentőséget nem tulajdonítva, röviden jelentem ki, hogy az az 1895-ből eredt belvárosi szabályozás, oly klasszikus szép alkotás, amire csak büszkék lehetünk. De gondoljuk is el, hogy abban az időben a városszabályozási tervpályázatokon tevékeny részt vett műépítész kartársak, — már akkor is a mi büszkeségeink — ma deres fejjel a legelőkelőbb pozicióikat töltik be közéletünkben, egyben pedig, mint építészek a legtevékenyebb közreműködők. Sajnos nem nevezhetek meg egyet sem, mert a meg nem nevezetteket csak megbántanám. Ezektől pedig eltekintve, lelkem egészében a legnagyobb mértékben felháborodva utasitom vissza azt a felfogást, mintha az Erzsébet-híd építésében bármilyen szempontból is csak valaminő kifogást lehetne emelni. Talán Névtelenül is azt az egyszer már nyilvánított véleményt vallja, és azt kifogásolja, hogy ez a híd nem klasszikus, hanem eklektikus stilusban épült?! Mert akkor tisztában vagyunk a véleménnyel. Vagy talán az a hídtengelyirány törése bántja, mely a *Kossuth Lajos* ucca elején jelentkezik, ennek tengelyvonalával szemben? No hát tessék megnézni az Erzsébet-sugárut tervének tengelyvonalát annak elején. Van ott cifrább tengelytörés, pedig ezt — Névtelenünk szavait használva — *„igazi építészek és városépitők"* tervezték! Ha pedig azok a fenti szavak a belvárosi szabályozás mikénti beépítése, az épületek stilusára vonatkoznak, ugy ebben az esetben a felfogásnak csak örülhetnék, mert ezek a szavak csak boldogemlékü *Reichl Kálmánt* igazolnák, akire én az 1929-ben megjelent *„A városépítés technikai tudományunk teljesen elhanyagolt ága"* című tanulmányomban hivatkoztam, amiért azután az ifju gárda engem a plenumban meg akart kövezni éppen ugy, mint *Klebelsberg* gr. volt kultuszminisztert, aki a „Pesti Napló" 3. számában panaszolta el, mint akarták egy Szegeden alkotott tér miatt őt is megkövezni.

És most jön a legérdekesebb, ami minden egyes magyar műépitészt egyenként és különösen érdekel. Ez az a hétországra szóló naiv megnyilatkozás, mely a 4. pontban az u. n. *„stilus-templom"*-ra vonatkozik. Hát én itt azt a nyilt kérdést intézem a mérnök-társadalom ösz-

* A Piarista-telek rendezésére az Épitőművészek Szövetsége tervpályázatot irt ki.

szeségéhez, akiket megillet, vajjon igazán kellene attól tartani, és az építészeti kart valóban kellene attól félteni, hogy a belvárosi templomnak történetesen mégis bekövetkező lebontása esetében annak helyére nem kaphatnánk egy a kor szellemének megfelelő, a kellő színvonalon álló és a hely előkelőségét megillető uj templomot? Mert minő balga és dőre gondolat volna attól tartani, hogy az olyan „*rossz u. n. stilus-templom*" a zsüri ítélőszéke előtt még csak szóba is jöhetne?!

Tisztelt Anonymus uram ettől ne tartson! Mert bizonyára bőven kerülne ki olyan pályaterv, ahol a szerző „*minél több és nehezebb adottság kötöttségével lehetőleg maradék nélkül oldja meg feladatát*".

Ennek a válasziratnak tartalma maga is egy reménysugár arra nézve, hogy bizakodjunk! Higyjünk abban, hogy még sem fogják az Erzsébet szobrot a piarista-telken elhelyezni, ezzel pedig meg van mentve a befejezésre váró és most még veszélyben forgó belvárosi szabályozás.

A Magyar Mérnök- és Épitész Egylet közgyülése.

Az Egylet április hó 8-án és 9-én tartotta meg ez évi rendes közgyülését oly módon, hogy az első nap délutánja a választásokkal kapcsolatos szavazásokra fordittatott s a második nap került sor folyó ügyek és az ünnepélyes események lefolytatására. Ezen második napi ülés Forster Gyula kereskedelemügyi államtitkár elnöki megnyitójával kezdődött.

Az Elnök hangsulyozva az ország nehéz gazdasági helyzetét rámutat arra, hogy ennek elsősorban a mérnöki munkák megszünése lett a következménye. Ebből kifolyólag pedig a mérnökök százai állás és kereset nélkül maradtak. Rámutat továbbá az elnök, hogy még a mai viszonyok között is vannak építési lehetőségek, amelyeknek felkutatásával és megvalósításával az Egylet behatóan foglalkozik. Az ország gazdasági helyzetének az Egylet gazdasági helyzetére gyakorolt hatását vázolja. Szükségssé vált az Egylet adminisztrciójának egyszerüsítése. Az elnök hangsulyozza, hogy az általános gazdasági helyzet az Egylet tudományos életére, illetve működésére inkább ösztönzőleg hatott. Kiemeli, az Egylet által legutóbb készitett és készités alatt álló különböző szabályzatokat. Foglalkozik röviden az épitőipari törvénnyel s az uj épitésiügyi törvénytervezettel. Kiemeli szükségét annak, hogy a műszaki képzettségü köztisztviselők gyakorlati, közigazgatási vizsgája rendezendő. S a jobb jövő remnyében zárja jelentését.

Utánna Majorossy Gyula főtitkár tartotta meg beszámolóját az Egylet működéséről, taglalván elsősorban az Egylet tudományos működésének gazdasági kihatásait. Rámutatott az elkészült sőt már kiadott Vasbeton Szabályzat, az előkészités alatt álló Hegesztési és Cementszabványok fontosságára, fa helyett vasakció jelentőségére és méltatta a „Hogyan Épitsünk" kiállitás jelentőségét, mely hivatva van a főváros külterületén főleg a Pest környéki városokban és falvakban szokásossá vált az egészségügy és szépészet követelményeinek egyáltalán meg nem felelő épitési mód helyett az ugyanoly csekély eszközökkel elérhető kifogástalan épitési módot meghonositani, evvel kapcsolatban mutatott rá arra, hogy a képesitéshez kötött iparok gyakorlásának kritériumai elavultak. Hisz a technika mai előhaladottsága mellet az épitőmester és kőmivesmester munkaköre között nem a kivitelezendő épület emeleteinek száma és fesztávolsága, hanem az alkalmazott anyagok és szerkezetek egyszerübb vagy összetettebb volta az irányadó. Épp ezért az oktatás menetében tervezett sorompók felállitása helyett a szerzett jogok épségben tartása mellett az előirt képesitési fok állandó emelésében látja azt a helyes irányt, amelyben az ország és elsősorban a városi lakosság szellemi szinvonalának emelésére, egyuttal a szellemi proletariátus csökkentése szempontjából haladnunk kell. Sürgeti a tanácsadó irodák felállitását, a hites statikusi intézmény bevezetését, majd a hősi halottakról és az év folyamán elhunyt tagokról kegyeletes szavakkal megemlékezve tért át az Egylet anyagi kérdéseinek tárgyalására.

Végül a Közlönyről, technikusok eme legrégibb lapjáról megemlékezve adja elő az elmult év statisztikai adatait, amelyekből kiemelhetjük, hogy az év folyamán 94 ülésén, összesen 82 előadást tartott az Egylet, közöttük 5-t külföldi előadóval, kik között Leon Guillet a párisi Ecole des Arts et Metiers igazgatója és Sievers berlini titkos tanácsos szerepelnek.

Méhes Zoltán igazgató a zárszámadást és a költségvetést terjesztette elő, majd Lósy Schmidt Ede tett jelentést a könyvtár fejlődéséről és forgalmáról.

Ujból Majorossy főtitkár veszi át a szót és tesz jelentést az egyleti pályadijak odaitéléséről, és a jövő évre kiirandó pályakérdésekről.

Kisebb alapszabályszerü ügyek elintézése után a választások eredményének kihirdetése következett, melynek során elnök szeretetteljes szavakkal üdvözölte uj munkatársául megválasztott Schulek János alelnököt és a megválasztott tiszteleti tagokat dr. Bud János ny. miniszter, Méhes Zoltán müegy. tanár helyén igazgatót és dr. Gállik Istvánt a keresk. min. hidosztályának volt főnökét. A tiszteleti tagok közül dr. Bud János nagyobb beszédben válaszolt az üdvözlésre.

A távozó igazgatót Koiss Géza bucsuztatta.

Elnök a közgyülést abban a reményben zárta be, hogy a következő évi közgyülésen ha nem a teljes helyreállitás tényét, de legalább egy jobb jövő hajnalát fogja üdvözölhetni.

Dr. Bud János ny. miniszter beszéde:

MéltóságosElnök Ur! Mélyen tisztelt Uraim!

Engem egy testület választott tiszteleti tagjává, amely testülettel az kötött össze, hogy egy elhatározással egy közös célért együtt dolgoztunk. Büszkén tekintek vissza arra a munkásságomra, amelyet a magyar mérnöki karral együtt végeztem, és hálás vagyok az Egyletnek e nagy megtiszteltetésért. Én ebben ösztönzést keresek a jövőre, mert ha valaha össze kellett fogni azokkal, akik cselekedni tudnak, ugy a mai idők ezek. Vigye bele mindenki legjobb tudását munkájába és én biztos vagyok, hogy meg fogunk küzdeni a válsággal. Ha végig nézünk a történelmen azt látjuk, hogy ilyen nyugtalanság sohasem volt az emberiség életében. Mindenki érzi, hogy egy átalakulási folyamatban vagyunk és a kérdés tengelyében ismét a technika áll. Akkor kezdődött meg az igazi fejlődés, amikor az empiria helyébe

Pirovits Aladár

A *MOSz.* második javaslatában az útépítések megindítására, hosszu lejáratu nyeremény-kötvények kibocsátásának az engedélyét kéri, melyeknek elhelyezése biztosítva van. Az országra ez a megoldás tehát semmi megterhelést nem jelent, ellenben a kb. 10 milliós pengőt kitevő munkaalkalom, a mérnökök és kubiksook egész seregének biztosít hosszu időre megélhetést. A közmunkák finanszirozásának ez a módja külföldön igen gyakori és kedvelt.

A MOSz. harmadik javaslata az ország 1200 faluját akarja tagosítani. Ha évenként csak 50 községre kerül sor, ez 500 mérnöknek 24 évre biztosít keresetet és munkát. Csak kéri: 1. adjon a kormány a tagosított birtokoknak — éppen ugy, mint a házaknak — adókedvezményt, 2. a tagosítási költség az adókedvezmény nagyságáig közadókkal együtt legyen behajtható.

A *Magyar Építőművészek Szövetsége* és a *TervezőMagánépítészek Egyesülete* közös javaslatban kérik: 1. hogy a közeljövőben végzendő közmunkák tervezését már most adják ki, munkanélküli magánépítészeknek. 2. Állami és fővárosi épületek gondnoki teendőit munkanélküli építészekre bizzák. 3. Közmunkák műszaki felülvizsgálását ugyancsak munkanélküli építészek végezzék. 4. A perifériákon épülő házakat ne kontárok, hanem a hivatásszerüen ezzel foglalkozó építészek tervezzék.

A *Magyar Elektrotechnikai Egyesület* a villamosítás terén tultengő bürokraciát panaszolja. 1929. óta Somogy és Sopron vármegye, Nagykanizsa, valamint a sárbogárdi és gönci járásokhoz tartozó községek villamosításának lekötött munkái a miniszteri hivatalok utvesztőiben rekedtek. Megvolna a pénzel rendelkező vállalkozó, csak jóváhagyás kellene és akkor 15—20 millió pengő értékű munka másnap megkezdhető volna. Ehhez kéri a nagygyülés segitségét.

A magyar Kémikusok Egyesülete szerint 51,600.000 P olyan külföldi árut hozunk be, amelyből 30,000.000 P értéküt a magyar vegyészeti kisipar tudna elvégezni — *ha volna!* Ezt kellene megszervezni szövetkezeti alapon, csekély 100.000 P-vel és a főiskolák meglevő, üresen álló laboratoriumának felhasználásával . Ilyen módon 100 keresetnélküli vegyész jutna munkához. 2. A mezőgazdasági tejüzemek vezetését bizzák vegyészekre. Ezek a vállalatok ma csak prosperálnak, mert fejlesztésükre senki sem gondol. Gyógytejek készítésével egyik sem foglalkozik. 3. A cianozás ellenőrzését, orvosok helyett vegyészmérnökök végezzék.

Az Országos Erdészeti Egyesület szerint fásítás és erdősítés által 270 ezer hold kopár, mocsaras területet tudnánk hasznosítani. A kormány erre a célra 1927-ben 15 évre évi 1½ millió pengőt irányzott elő. Megis kezdték a munkát. A költségeket azonban évről évre csökkentették ugy, hogy 1931-ben már csak 300 ezer pengő jutott erre a célra és ennek következtében 24 mérnök maradt kereset nélkül. Kérje tehát a nagygyülés a 1½ milliónak erre a célra való fordítását.

A munkanélküli mérnökök nyolc pontba foglalt javaslatából csak azt az egyet ragadom ki, amelytől évek óta visszhangzik az ország: *Keressék fel a törvényhozás, hogy intézményesen gondoskodjék arról, hogy az országban az álláshalmozás minden téren megszünjön, illetve lehetetlen legyen.*

A javaslatokat a nagygyülés határozattá emelte és a legközelebbi napokban küldöttségek viszik el a miniszterelnökhöz és az egyes miniszterekhez.

Magyar Vilmos.

A templomépitészet városkulturánkban!*

Irta: PIROVITS ALADÁR ny. székesfővárosi műszaki főtanácsos.

A mult év elején a mérnök-egyletben két német vendég — Dr. *Hoffmann Richárd* pápai prelátus Münchenből és *Bosslet Albert* professzor és műépitész, aki eddig több mint ötven templomot épitett, — az év vége körül pedig dr. *Szőnyi Ottó* r. k. pap, a MOMB kitünő előadója tartottak előadást a modern templomépitészetről. Német vendégeink előadását maga a hercegprimás is meghallgatta.

Szőnyi előadása alkalmából az *Épitőipar—Építőművészet* című szaklapban szóvá tettem ezeket az előadásokat és megjegyeztem, hogy a haladó kor szellemének a javára kell irnunk Isten szolgáinak is, egyházfiak képében való megjelenését a technikai tudományok és az építőművészet közös hajlékában, *ahol a tervező építőművészt figyelmeztetik a templomtervezés körül elengedhetetlenül szükséges hitéleti követelmények érvényrejuttatására.*

Most pedig szóvá kell tennem azt a közleményt, melyet *Nyisztor Zoltán* irt a *Magyar Kultura* f. évi ápr. 5-én megjelent számában ugyancsak a temlomépitészetről.

Ámde, amilyen jóleső érzést és örömet vált ki belőlem ez a most leirt akció-sorozat, főképpen a maga nemes intencióival, aminek a fenti soraimban kifejezést is adtam, — éppen ilyen okokból szükségét érzem itt annak, hogy a közfigyelmet reá irányítsam, a kritika illetékességét és ebből kifolyóan a tárgyhozszólás jogát érvelő következő örök igazságra: *Okszerű kritikát csak a kritika tárgyára és annak ismeretkörére tartozó tudományos felkészültség tényleges birtokában tanácsos gyakorolni.*

És most, mikor még kijelentem, hogy vallásomhoz hü katholikus vagyok, bensőséges és igaz meggyőződésem erejének teljességével igyekszem kimutatni azoknak a téves felfogásoknak és megállapitásoknak tarthatatlan voltát, amelyekel az utóbb emlitett közleményben találkoztam.

Mindenekelőtt le kell szögeznem, hogy a *katholikus egyház eddig még mindig felismerte azt az igazságot, hogy a templom építészete a maga egész kon-*

* E cikkre választ irt Magyar Vilmos a jövő számban.

cepciójában építőművészi kérdés. Ezt a megállapításomat itt most csupán annak a kérdésnek tisztázása szempontjából kívánom hangoztatni, *vajjon legyen-e a templomnak tornya, vagy pedig ne legyen, és hogy milyen helyen álljon a templom?*

Egy másik, hasonlóképpen átütő erejű igazságnak maga Szőnyi Ottó dr. adott kifejezést, mondván: *Jó templomot csak vallásos ember építhet.*

Ami most már azt a kérdést illeti, hogy legyen-e a templomnak tornya vagy nem, — itt máris utalok az előbb mondottakra, arra t. i., hogy ez a tervező építőművészre tartozó kérdés, akinek mindig tisztában kell lenni azzal, hogy kinek épít templomot. Ezzel a pár szóval elintézettnek tekinthetném azt a kérdést, amely Nyisztor Zoltán cikkében foglaltak szerint *„veri és gyilkolja az ember szemét az a nagy, fékezhetetlen torony-mánia, mintha az egész templomépítésben ez volna a legfontosabb."* De, mint — ismétlem — hithü katholikus, nem hagyhatok szó nélkül egy olyan végzetes tévedést és hibát, mint amilyen a most idézett szavakból kiérezhető. Mily végzetes hiba, hogy ez a toronyellenes mentalitás nem számol egy tényezővel, *még pedig a legfontosabbal, — a templom hivőinek felfogásával és meggyőződésével!* Akár ha csak egy faluban is uj templom épülne, és ennek hivői arról értesülnének, hogy annak nem lesz tornya, az egyszerű falusi hivő, ha nagy meglepetését leküzdötte, elsőre bizonyára ezt kérdezné: *Hát akkor hol fogják elhelyezni a harangokat?* Vagy talán Nyisztor Zoltán szerint a toronynyal együtt a harang sem fontos? És a torony-óra nem oly szüksége a népnek? Mikor a szegedi *Fogadalmi templom* építését elhatározták, a városi tanács kezdetben egy toronyra gondolt. Mikor azonban a hivők ezt megtudták, azonnal felléptek nemcsak azzal a követeléssel, hogy a templom kéttornyu legyen, de még külön azzal is, hogy a tornyok minél magasabbak legyenek. *És Szegednek népe, Kossuth nemzetének büszkesége, megkapott mindent, amit a templomához kért!* Nemcsak két tornyot, de oly magasakat is, hogy azok az Alföld óriási sik területét uralják.

Mikor néhány évtizeddel ezelőtt a mai *Keleti Károly uccát* rendezték, az országos statisztikai hivatal előtt álló *Nepomuki Szent János* szobrot el akarták távolítani, de a környezetbeli hivők felzudultak vallásos érzelmeik ilyetén megbontása miatt, mire a hatóság rögtön elállt az eltávolítás tervétől, sőt a szobrot szebbé, diszesebbé tette. Ime! Igy kell a hatóságoknak a hivők vallásos érzelmeit tiszteletben tartani! Ezelőtt harmnc esztendővel a főváros által az erzsébetvárosi plébánia-templom megépítésére kiirt pályázat feltételeit a tanács egészen szokatlanul, tehát nem a rendes sablon szerint irta ki. Kitüzött ugyanis három első díjat, többet (2-ikat, 3-ikat) nem. És akik ilyen első díjat nyertek, azok tervei közül a törvényhatóság közgyülése választotta ki a kivitel alapjául szolgáló tervet. Ezuton azután az történt, hogy a három közül az egyik egytornyu, és a másik kupolás fenségesen szép templomterv mellőzésével a harmadik, a hatalmas kéttornyu templom terve nyerte meg a közgyülésnek, mint a templom hivői egyetemességének a legilletékesebb képviseleteként tekintett forumnak a tetszését.

Bosslet Albert templomépítő művészről említettük, hogy ötvennél több templomot épített és mindegyiknek volt tornya!

Hogy a papnak mennyire kötelessége a templom müvészete érdekében a tartózkodás, és hogy ne legyen másra gondja mint arra, hogy a liturgiára és a ritusra vigyázzon, — *erre éppen a Pápa Őszentsége adott Hoffmann, már említett prelátus-előadónak példát,* mikor a Németországban épült templomok albumát nyujtotta át. A Szent Atya kegyesen fogadta, lapozott benne, megjegyzéseket tett olyanokra is, melyek kevésbbé nyerték el a tetszését, de hangsulyozta a Pápa, hogy: *„Ha nekem valami nem is tetszik, ez ne legyen kritika, ez csak saját izlésem kifejezése, amely sehogy-se befolyásolja az Önök további alkotásait".*

Ugy vélem ezt a kérdést letárgyaltnak tekinthetjük. És most térjünk át a másikra, a *templomelhelyezés kérdésére.* Szeretném azt a szinte áthidalhatatlan. ellentétes felfogást, mely Nyisztor Zoltán idevonatkozó elgondolása és a modern városrendezés fundamentális követelményei között megállapítható, csupán néhány szóval tisztázni. Ámde ez lehetetlen. Mert olyan végtelenül nagy tévedésekről van itt szó, és oly döntő érvek sorakoztathatók fel az utóbbiak ellen, hogy azoknak elhallgatása az ügy érdekének valóban ártana.

Aminő végzetes tévedés van Nyisztor cikkében a templom toronyra vonatkozóan, abból ítélve, hogy a hivőkre szinte nem is gondolt, és nem respektálta a templomtervező építésznek a toronytervezésben való kizárólagos jogát, *teljesen ilyenképpen tévedett és követett el hibát a városszabályozó mérnökkel szemben,* mint aki egyedül hivatott a szabályozási terv készítésekor valamely templom elhelyezésének kérdését szakszerüen a forgalom, az uccavonalozás, az esztétika stb. szempontjából megoldani.

Ha helyes volna Nyisztor felfogása, akkor a szegedi Fogadalmi templom valóban klasszikus szépségü elhelyezése valóságos iskolapéldája volna a merőben elhibázott, ízléstelen rossz, a hivők által alig megközelíthető műalkotásnak, sőt valósággal a Jansen-féle teologiai irány inkarnációjának. Vagy a budapesti templomokról szólva, a Szent István Bazilika előtt alkotott tér, melynek azonban a költségesség miatt csupán a fele van készen, valóságos pénzpocsékolás volna az igazán jól átgondolt elhelyezéssel szemben?! És a ferencvárosi plébánia-templom jól sikerült térszerű elhelyezése is inkább elhibázott megoldás??

És csak az *Egyetemi-templom* elhelyezése volna a katholikus-egyház felfogása szerint igazán helyes és célszerü?!

Engem a 35 éve városszabályozással foglalkozó mérnököt valósággal némává tesz a csodálkozás, a felsoroltak hallatára. Kétségenkívül vannak elhibázott elhelyezésü templomaink. Ilyennek minősíthetjük a X. ker. Rezső-téren elhelyezett templomunkat, ahol a tér a templom érdekei szempontjából tul nagy, a dimenzionálás tehát hibás. De ne hivatkozzunk sem a régi városokra, sem pedig Budapest régi negyedeire,, mert akkoriban városszabályozásról még szó sem volt és így a templomok számára a kedvező térhatás követelményei szempontjából megkívánt szabályok még embrióban sem voltak meg. *Párizs* vi-

lágvárosi irányu szabályozása, és középületei monumentalis elhelyezésének időszaka is csak *III. Napoleon* uralkodásától kezdve számít, a nagy *Hauszmann* városépítő ekkor kezdte meg azt a munkáját, melylyel Párizst naggyá és széppé tette.

Igen sajnos, hogy nálunk ritkán sikerül a felmerülő sokféle akadály miatt egy-egy templomnak esztétikailag kielégítő oly elhelyezése, hogy a térhatás kellően érvényesüljön. És milyen jól eső érzés foghat el bennünket a Városligetben épült és a Damjanich ucca tengelyében elhelyezett templom látására! Itt ugyans a természet üde zöldje alkotja azt a pompás hátteret, mely templomoknál szükséges kellék. És minden, a művészet iránti jóérzésű még nem katholikus is gyönyörködhetik majd abban a szinte páratlanul jól sikerült elhelyezésü Boldog Margit-templomnak — a reviziós-gondolat templomának város képében, a Ferdinánd-téren a Váci-ut tengelyében, ha ez a templom egészen kész lesz, és annak környékét ugy szabályozzák és ugy építik körül, hogy a templom és környékének városképe ugy a forgalom, mint az esztétika szempontjából tejes sikerrel jusson érvényre.

A multban csupán egyes kivételes esetekben volt a „Gondviselő" hivatott épitő müvészeinek megadva, mint pl. *Bernininek* a Szent Péter templom építése alkalmából, vagy ujabban boldogemlékü *Rerrich Bélának* a szegedi Fogadalmi templomnál, a méltó keretben és monumentális kialakulásban való templomelhelyezés lehetősége. De ugyanilyen klasszikus megoldások a velencei Szt. Márkus és a milánói katedrálisok is, melyek a térszerű megoldás örökre szép példái és mintául szolgálhatnak a klasszikus városkép kialakulásához.

Nyisztor szerint *„magányos térre kitolt templomok konganak az ürességtől"*. Ez a megállapitás enyhén szólva optikai csalódás. *A jól elhelyezett templom szükséges tartozéka a tér!* Sőt, ellenkezően Nyisztor felfogásával, a tér zártterület legyen, mert igy a templom távol tartható az ucca zajától és a forgalomtól. A tér nagyságának pedig összhangban kell lenni a templom tömegarányaival, hogy ezuton a térművészet a maga teljességében jusson érvényre.

Még meg lehet érteni, mikor a puritán lelkü egyházfi nem tartja fontosnak a templomépítéseknél sem a tornyot, sem az építési stilust, és hogy ő előtte a templomban végbemenő hitéleti szertartások követelményei teszik a lényeget.

De nem lehet az ugyanebből a forrásból eredő vélemény mértékadó az egyházépitészet egészére tartozó megoldás, és az elhelyezés miként jére nézve.

KRÓNIKA

Lionardo da Vinci és Michelangelo című cikkünket jövő számban fejezzük be. *(Szerk.)*

Csármann tanácsonok jubileuma. Pályatársai és jóbarátai most ünnepelték meg a közkedvelt tanácsnok 35 éves szolgálati jubileumát. A főváros műszaki tisztviselőinek nevében *Szécsi* Dezső műszaki főtanácsos szívből jövő meleghangu beszédben méltatta a jubiláns érdemeit.

Halálozás. *Mann* József építőmester 76 éves korában jun. 20-án elhunyt. — *Spányi* János ny. fővárosi műsz. tanácsos meghalt.

A müszaki ügyosztályok vezetőinek szabadsága. *Wossala* Sándor tanácsnok és *Király* Kálmán müszaki főtanácsos julius 10-től augusztus 1-ig szabadságra mennek

A Magyar Épitőművészek Szövetsége a mult héten tartotta meg az ujraéledés óta első közgyülését, amely uj tisztikarát a következőkben választotta meg:

I. mester: toronyi *Fellner* Sándor. II. mester: *Vidor* Emil. ügyvezető titkár: *Wannenmacher* Fábián; gazda: *Kiss* Géza; az irodalmi és vitabiz. vez. mestere: *Ligeti* Pál; előadó: *Sós* Aladár; az építés- és közügyek vez. mestere: *Hegedüs* Ármin; előadó: *Szivessy* Tibor; a kiállítási biz. vez. mestere: *Kozma* Lajos; előadó: *Mészáros* László; a tanulmányi biz. vez. mestere: *Gyenes* Lajos; előadó *Thomas* Antal; fegyelmi tanács: dr. *Neuschloss* Knüsli Kornél, *Jónás* Dávid; számvizsgálók; *Sebestyén* Arthur, *Kiss* Aladár, *Kórody* György.

Hymen. Martsekényi Ottmár építész kollegánk Ibolya leányát oltárhoz vezette dr. Papp Gusztáv orvos. Gratulálunk.

A Tervező Magánépitészek közgyülése. A nagy munkanélküliség együvé terelte a tervezésből élni akaró és bizony gyengén élni tudó magánépítészeket. Országos egyesületük elnöke, *Fischer* József építész aki nagy agilitást fejt ki az építészek szomoru helyzetének megjavítása érdekében. Emlékezetes az a felolvasása, amelyet a mérnökegyletben tartott magánalkalmak megteremtéséről.

Fischer József kir. tanácsos elnök üdvözli a megjelenteket és komoly hangu bevezető szavai után átadja a szót vitéz Sándor Józsefnek, aki az elnöki beszámolót felolvasta.

Különösen nehézményezi azt, hogy a közmunkákat háromnegyedrészükben tisztviselők tervezték, jóllehet a magánépitészeti kar nyomorba sülyedt A jövőben kellő időben adják ki a közmunkákat, hogy alapos müszaki előkészitésük lehetséges legyen.

Hatóságok müszaki hivatalai ne végezzenek tervező munkát, amellyel csak feleslegesen megterhelik a hivatalokat és elvonja e munkakört a hivatásos magánépítészektől.

Munkaalkalmat jelentene az állami épületek felmérése és becslése.

Munkaalkalmat jelentene a járási építészeti állások megszervezése.

A tervező és vállalkozói munkakör intézményesen kettéválasztandó.

Rendkívül sürgős a városok és községek szakszerű felmérése.

Az OTI és MABI ne ingatlanok vásárlásával, hanem tényleges munkával járó és munkaalkalmakat nyujtó épitkezésekbe fektessék pénzfeleslegeiket.

Bankok ne lehessenek építővállalkozók, ne lehessenek tervezők és anyagtermelők egy személyben, hanem maradjanak hivatásszerű munkakörük mellett. Modern kis bérlakásokban ma is hiány van.

Ezeknek építését magánépítészekre kell bizni, mert a kislakásépítés rendkivül fontos, legyen az hivatott kezekben.

A tulmagas anyagárak leszállítása serkentené az építőipari tevékenységet. Munkaalkalmat jelentene az ingatlanok állandó karbantartása, amely tervező építész hivatás körébe való.

A magánépítészek egyesülete a fiatal, állástalan építészek elhelyezése érdekében eredményesen munkálkodott.

Az elnöki jelentést a nagyszámmal jelenvolt tagok élénk helyesléssel fogadták. Hozzászólottak *Hoepfner* Kuidó, *Münnich* Aladár, *Körmendy* Nándor, *Neuschloss-Knüssli* Kornél, *Jansky* Béla, akik a testvéregyesületek nevében üdvözölték a fiatal egyesület vezetőségét. Miután még *Molnár* Farkas a főtitkári és *Sauer* Emil a pénztári jelentést ismertette, az uj tisztikar megválasztásával a közgyülés véget ért.

Uj tanácstagok a fővárosi közmunkatanácsban. A polgármester értesítette a fővárosi közmunkák tanácsát, hogy a tanácsban sorszerint megüresedett és a főváros által betöltendő három tagsági helyre Wolff Károly dr.-t és Platthy György dr.-t választották meg ujra, az elhunyt Buday Dezső helyére pedig dr. Harrer Ferenc került rendes tagként.

Már a tervező építészektől is OTI és MABI igazolványokat kérnek középületek tervezése utáni járandóság kiutalásokra. Továbbá forgalmi adó igazolást, járda és egyéb illeték tartozás kifizetését, ujabb pénzügyminiszteri rendelet alapján. Persze az igazolás még nem jelenti azt, hogy a tervezési díjat tényleg meg is kapja az illető.

Mátrai szanatorium építkezését ismertette a Mérnök Egyletben a tervező mesternek *Jendrassik* Alfréd államtitkárnak ez épületnél 5 évig közreműködött építésvezetője, padányi Gulyás Jenő. Az építkezés ca. 6.640.000 P-re rug. Az összes térfogat 100.000 m³. 350 ágy létesült, ágyanként egységár 16.000 pengő. Jendrassik Alfréd tiszteletdíja 1.1% volt. Az épület 700 méter magasan van. Csonka László főmérnök vállalatában készült. Előadó melegh hangon emlékezett meg a kiváló, nemeslelkü és munkaszerető elhunyt alkotóról.

Felvétel a József Müegyetemre. A m. kir. József Műegyetemen 1932—33. tanévre való felvételt az uj hallgatóknak 1.60 pengő okmánybélyeggel ellátott kérvénnyel augusztus 1-től 30-ig kell kérniök az illetékes fakultás dékáni hivatalától. A folyamodványhoz születési anyakönyvi kivonatot, középiskolai érettségi bizonyítványt, nemzethüségről és erkölcsi megbizhatóságról szóló bizonyítványt, a szülők foglalkozását igazoló közhatósági bizonyítványt kell csatolni.

Közérdekü feladatok a munkanélküli mérnökök számára. A Mérnöki Kamara összeállította azokat a közérdekü feladatokat, melyek megoldása a mérnökökön keresztül megindíthatná az országos munkát. Az idetartozó indítványok főleg az olyan munkákra vonatkoznak, melyeket az állam, a városok, a törvényhatóságok, általában pedig a közületek feladata elvégeztetni. A Mérnöki Kamara a kereskedelmi miniszterhez intézett memorandumban mutatott rá ezekre a munkalehetőségekre. A miniszter a legnagyobb jóindulattal foglalkozik ezzel a kérdéssel. — A tervezetnek lényege az, hogy a felsorolt sürgős munkáknál átlag kétszáz pengős havifizetéssel ideiglenesen, a feladatok elvégzéséig alkalmazzák a munkanélküli mérnököket. Ez a megoldás azt jelentené, hogy töméntelen mérnöki munka, melynek törvényesen megszabott díjazása van — lenne elvégezhető a törvényes költségnél összehasonlíthatatlanul olcsóbban. — Ezek a munkák azonban korántsem lennének amolyan szükségmunkák, amelyek éppen csak jogcímet adnának arra, hogy a munkanélküli mérnököket segélyezzék. A Kamara által felsorolt munkálatok ugyanis kivétel nélkül sürgősen elvégzendők, ugyhogy halogatásuk a nemzeti vagyon szempontjából jelentékeny kárt jelentene.

Nivellálják az Eskü teret. Az Erzsébetszobor felállításával kapcsolatban aktuálissá vált az Eskü tér teljes rendezése is. A rendezési munkák az Eskü tér nivellálását vonják maguk után, amelyet — amint az illetékes ügyosztály bennünket informál — rövidesen meg is kezdenek.

Budapest uj felmérése halaszthatatlan. Budapest világvárossá fejlesztést körüli törekvésekben az igazgatás lépten-nyomon nélkülözi az uj városszabályozási térképet. A törvényhatósági tanács legutóbbi ülésén *Dorner* Gyula min. tanácsos, tanácstag megsürgette ennek a nagyszabásu feladatnak az előmunkálatait, vagyis a bevezető tárgyalások haladéktalan megindítását. Utóbbi időben egyre több panasz érkezik a fővárosi adminisztrációnak a telekrendezésekkel, parcellázásokkal, szabályozásokkal és az építkezési engedélyekkel foglalkozó közületei ellen. A baj pedig ott van, hogy a fővárosnak jelenleg használatban levő térképei egészen elavultak. Budapest területét utoljára 1867—1875. között mérték fel, amely felmérés immár oly hiányos, hogy az uj felvételeket tovább halogatni káros és veszedelmes.

Csökkennek az építési költségek. A Magyar Gazdaságkutató Intézet az építési költségek változásainak megfigyelésére indexszámot konstruált. Az 1927. évi átlagos építési költségeket 100-nak véve ma az indexszám 86.5-ön áll, vagyis az építési költségek 13.5 százalékkal estek. Az építési költségek 1929. év elején voltak a legmagasabbak, amikor ez az indexszám 105.6-on állt. Azóta az olcsóbbodás 18.1%-os. A Gazdaságkutató Intézet külön vizsgálva az építési anyagok árának és külön az építőmunkások bérének csökkenését, megállapította, hogy 1927. évvel szemben az építési anyagok olcsóbbodása valamivel nagyobb, mint az építőmunkások bérének csökkenése. Az építőanyagok árindexe jelenleg ugyanis 85.4, a munkabérek indexszáma pedig 88.3.

Kitüntetés. A kormányzó kvassói és bregyáni *Kvassay* László dr. I. oszt. követségi titkárnak a II. oszt. követségi tanácsosi cimet adományozta.

Megalakult a Tanácsadó Mérnökök Testülete, amelynek célja a magyarországi független tanácsadó- és tervezőmérnökök, építész-, gépész-, vegyész-, közgazdasági-, bánya-, kohó- és erdőmérnököknek stb. a közérdekü tevékenység támogatása céljából közös testületbe való egyesítése. A testület célja továbbá: a független mérnöki tanácsadás céljának és előnyeinek terjesztése, a tanácsadó mérnöki munkakör meg-

és alig fog a munkához, utra kél az Ármány is...

Bramente, aki szeretett volna ettől a félelmetes konkurrens közelségétől megszabadulni, elhitette a pápával azt a babonát, hogy nem jó síremléket még az életben elkészíttetni. Kegyesebb dolgot cselekszik, ha megépítteti Szt. Péter templomát. A cselvetés sikerült. A pápa megvonja kegyét Michelangelótól. Fájdalmát a művész egy szonettbe önti:

Uram, igaz az ős példabeszéd,
Hogy a hatalmas nem hajlik a jóra!
Te is halgattál *léha meseszóra*
S jutalmazád *az igaz ellenét.*

Már azt hivém, hogy felemelsz magadhoz,
S ha mérték és nagy hatalmu kardod
Fog dönteni s *nem üres szóbeszéd.*

Hét év mulva, a Sixtus kápolna freskóinak befejezése után másodszor fog neki a munkának, de csak a *Mózes* és a két *Rabszolga* készül el, mert II. Gyula halála ujabb akadályok elé állítja. Az uj pápa, X. Leo, a firenzei *San Lorenzo* templom homlokzatát rendeli meg nála. Itt azután megint olyan bajai támadtak, amelyek ellen eredménytelenül küzdött. Hónapok teltek el, míg a bányából kitermelt oszlopokat utnak indíthatta. Még az utakat is neki kellett megcsinálni. A kifaragott hat hatalmas monolitból öt az uton eltörött. A munka megállt. Közbe X. Leo meghalt és vele a nagyszerü homlokzat is sírba szállt.

Giulio Medici *VII. Kelemen* néven foglalja el a pápai trónt. Az uj gazda, uj igát akaszt a nyakába. Ez: a *Mediciek síremléke.* Pedig ott függ a Damokles kard a feje fölött: Gyula pápa befejezetlen síremléke. Az örökösök perrel fenyegetik. És ő szegény, hamleti töprengés között tölti napjait, mert nem tudja, mit csináljon. Ha az élő pápának engedelmeskedik, megszegi kötelességét a holt pápával szemben. „Még életemnél is jobban szeretném, ha megszabadulhatnék ettől a kötelezettségtől".

Szomoru idők köszöntenek reá. Forradalom. Firenze kifosztása, Róma bukása megroppantották a lelkét. Elvesztette energiáját. Művészetében és házájában való hite megingott. Ilyen állapotban faragja márványba a Medici sírok allegorikus alakjait, amelyek az emberi fájdalom és a hazafiui kétségbeesés örökbecsü jelképei.

1534-ben meghalt VII. Kelemen pápa és a Mediciek nagyszerü monumentuma is a II. Gyula síremlékének szomoru sorsára jut. Töredék marad. III. Pál — az uj pápa — parancsára *Az utolsó ítélet* képét készíti. A 60 éves művész így kesereg sorsán:

„Ó jaj nekem, mindegyre végigmérem
Mult napjaim sorát és nem lelek
Csak egyet is, mi lett volna enyém!
Sok csalfa vágy és sok botor remény
Lenyügözött és minden szenvedélyben
Vivódtam, mit éreznek emberek
Szeretve, égve, ontva könnyeket.
S a biztos utról, hogy letértem
Vergődöm a veszélyben.
Kevés időmnek immár végit járom
Fáradt vagyok, de több ha lenne: *állom.*"

És valóban állta az időt, mert 1547-ben, 70 éves korában lesz a *Szt. Péter templom* építésze, korlátlan hatalommal. *E szent feladatért nem fogadott el fizetést.* „Isten iránti szeretetből" csinálta meg a minden templomok legszebb kupoláját. Munkája közben annyi gyanusításnak, annyi rosszakaratnak volt kitéve, ami egy életerős fiatalembernek is kedvét szegte volna. Egész szövetség alakult ellene — hogy gyötörjék, hogy megakasszák ebben a világraszóló munkában... De alulmaradtak...

Szent Péter kupolájához vezető utja, élete utolsó tizenhat évének keserves kálváriája, melynek husvétja egy magasztos feltámadás hozsánnájában csendül ki: Michelangelo zsenijének elévülhetetlen örök dicsőségében.

Magyar Vilmos.

KRÓNIKA

Előléptetések a kereskedelemügyi minisztériumban. A magy. kir. kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére Horthy Miklós kormányzó Ur Ofőméltósága Tóry Gergely helyettes államtitkári cimmel felruházott miniszteri tanácsosnak a miniszteri osztályfőnöki jelleget, Altmann Gyula, Breznay Géza és Gombos Mihály miniszteri tanácsosi cimmel felruházott miniszteri osztálytanácsosoknak a miniszteri tanácsosi jelleget, Péterffy Oktáv kir. müszaki főtanácsosi cimel felruházott kir. müszaki tanácsosnak, továbbá Messik Vilmos, dr. gróf Hugonay Kálmán, Speidl Bódog és Tantó Pál müszaki tanácsosoknak a miniszteri osztálytanácsosi cimet és jelleget, végül Rostásy István, Hanzély János és Dömötör Sándor miniszteri főmérnököknek a miniszteri müszaki tanácsosi cimet és jelleget adományozta. — A magy. kir. kereskedelemügyi miniszter pedig a magy. kir Államépitészeti hivatalok mérnöki személyzetének létszámában Varga Vilmos, Steiger József és Riedl Frigyes kir. müszaki tanácsosi cimmel és jelleggel felruházott kir. főmérnököket, továbbá Kálmán Adolf és Schneider József kir. főmérnököket kir. müszaki tanácsosokká, Schneider Lipót és Molnár József kir. főmérnöki cimmel és jelleggel felruházott kir. mérnököket, továbbá Szokoll Aurél és Héjj Gyula kir. mérnököket, valamint Szunyogh László szerződéses okl. mérnököket, kir. főmérnökökké, Simák Lajos, Börcsök Andor, Flórián György és Korbonits Dezső kir. segédmérnököket kir. mérnökökké, végül Baksay Pál és vitéz Bakó Gábor okl. mérnököket a kaposvári, Győri István okl. mérnököt a miskolci, Ambró János okl. mérnököt a székesfehérvári és Kovács Béla okl. épitészt, a zalaegerszegi m. kir. Államépitészeti Hivatalhoz mérnökgyakornokokká nevezte ki.

A kormányzó a kereskedelemügyi miniszter előterjesztésére *Barna-Szögény* Bertalan miniszteri tanácsos cimmel és jelléggel felruházott miniszteri osztálytanácsost a központi müszaki személyzet létszámában miniszteri tanácsossá, az államépitészeti hivatalok mérnöki létszámában *Sámy* Sándor miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel felruházott miniszteri osztálytanácsost miniszteri tanácsossá, továbbá *János* József, *Nádasdi* Dezső és *Tóbiás* József királyi müszaki főtanácsosi címmel és jelleggel felruházot királyi müszaki tanácsosokat királyi müszaki főtanácsosokká nevezte ki.

Mérnöki kinevezések a Közmunkatanácsnál. A miniszterelnök a fővárosi közmunkák tanácsánál alkalmazott Kiss József miniszteri főmérnököt miniszteri müszaki tanácsossá, Lázár Jenő és Machula

nyugati gót formák ölelkeznek nehézkes, vadulcsapongó keleti diszítésekkel és egyre csalogatják be az embereket. Természetesen engem is. Nem szerettem azokat a haragos fekete Madonnákat, merevszemű szentekkel teli ikonokat, mégis bementem e templomokba, mert megkapóan eredetiek voltak. Vasárnap és ünnepnap kivétel nélkül zsufoltak. Ellenben a hatalmas téren álló „Megváltó" kathedrális aranytól és márványtól csillogó belsejével, mindig üres volt.

Jellemző lélektani adat, hogy a Szovjet ezt a díszes templomot, művészietlen voltára való hivatkozással bontatta le, de ezekhez a pici, régi gyöngyökhöz nem mert hozzányulni. Muzeumokat és kulturházakat csinált belőlük.

Magyar Vilmos.

Lionardo da Vinci és Michelangeló.

A testben és lélekben merőben ellentétes két művészre egyaránt ránehezedett a befejezetlenség sötét végzete. És amíg Michelangelóval — talán némi kárpótlásképpen — enyhébben bánt el a Sors, addig művésztársa munkáit még a későbbi századokban is kisérte a balszerencse.

Lionardónak egyetlen szobra sem maradt fenn. Pedig kora ifjuságától kezdve, a vágyak vágya: egy hatalmas lovasszobor. Ez lebegett előtte minden alkotásánál, még oltárképeinek hátterénél is. Azonban vázlatoknál és az agyagmintánál tovább nem jutott. Volt még egy szebb, egy csillogóbb ábrándja: a repülés. Temérdek éjszakáját és drága idejét vette el ez a tündöklő fantom...

Minden idők egyik kimagasló történelmi festményét, az *Anghiéri csata* freskóját nem fejezte be. A milanoi *Szt. Anna* képének csak a kartonjáig jutott. Befejezetlenül hagyta a firenzei *Királyok hódolata* képét, hogy Sforza herceg szolgálatába álljon.

Az utolsó vacsora az egyetlen nagy alkotása, amelyet befejezett, amelyet viszont a Sors ítélt halálra. A pusztulás csiráját maga a Mester oltotta művébe. A bevált fresko technika helyett olajfestékkel készíti ezt a falképet, mely az időt nem állta. Később a barátok a szomszédos konyha ajtónyilását nagyobbították, aminek a Megváltó lábai estek áldozatul. 1796-ban Napoleon katonái istállónak és szénapadlásnak használták e termet, ami mind vesztére volt e remekműnek.

Lionardo az egyetemes emberi képességek megtestesülése. De ez volt a végzete. Az örökösen kutató fékezhetetlen tudás vágya, elnyomta, megbénította és csökkentette az alkotó művész teremtő erejét. Olyan sokoldalu ember volt, hogy nem birt egy tárgynál huzamosan időzni. Balkézzel, jobbról balra írt hatalmas naplói erről hüen tanuskodnak. Az egyik lap fölső részén vázlatot találunk Az utolsó vacsorához. Lejebb egy centrális épület alaprajza. Ezt azonban befejezetlenül hagyja, mert közben egy geometriai probléma jutott eszébe és hirtelen ennek a rögzítésébe és a megoldásába fog. Nyugtalan, rapszodikus lelkét a tudományok és művészetek minden ága izgatta. Hosszu időre, állandóan, azonban egyik sem tudta lekötni. Lionardónak ez a gyöngéje, már kortársainak is feltünt.

Izabella d'Este hercegnő 1501-ben Pietro Novularihoz, a firenzei karmelita rend főnökéhez fordul, járjon el a Mesternél, hogy készítse el portréját vagy csináljon neki legalább egy kis Madonnát, „tele édes, bájos, vallásos érzéssel". Novulari azt válaszolja a hercegnőnek, hogy a portré aligha fog elkészülni, mert a Mester most matematikával és más efféle tudományos dolgokkal foglalkozik.

Lionardo munkái befejezetlenségének egy másik oka, az a szigoru és kiméletlen önkritika, melynek tüze felperzselte készülő alkotásait. A lelkében megálmodott szépségek mellett, tökéletlennek találta minden alkotását.

A befejezetlenség harmadik oka, hogy a probléma csak addig izgatta és érdekelte, amíg megoldotta. Őt csak a feladatok szellemi része gyönyörködtette. A kivitelért nem rajongott, mert azt mások is eltudják végezni. Innen, hogy mikor a Szt. Anna kartonjával elkészült, a kép megfestését tanítványaira bizza. Francesco Sforza szobra is csak addig csábította, amíg a modelljével elkészült. Az öntés, már nem neki való foglalkozás. Csak a repülés problémájába nem unt bele, mert ezt nem sikerült megoldania...

*

Michelangelónál a befejezetlenségnek egészen más okai voltak. Nála ez — mindnyájunk szánalmát kiváltó — subjektiv tragédia. Szüntelen dolgozik. Őrjöngő alkotásvágy kínozza folyton. „Kimerülök a munkában, mint még soha senki". „Nem gondolok egyébre, csak hogy éjjel nappal dolgozzam" írja egy levelében.

Olyan emberfeletti munkákra vállalkozott, amit egymaga még ilyen herkulesi akarattal megáldott titán sem tud elvégezni. Pihenés nélkül dolgozik. A márvány tömb kifejtésétől — a szobor kifaragásáig mindent maga csinál, hogy műve tökéletes egész legyen. Maga választja ki a követ — irányítja és vezeti a kőfejtési munkálatokat, azoknak szállítását. Ezzel roppant sok időt fecsérelt el.

Lionardo már a kész, agyában régen megérett, vázlatokban rögzített témáit kapja kidolgozásul és ezeket nem fejezi be. Michelangelo ellenben akarata ellen, kénytelen megkezdett munkáit abban hagyni — és uj gazdái parancsából — olyan feladatokra vállalkozni, amelyekkel előbb soha sem próbálkozott.

Azután jöttek az ellenségek, az irigy kollegák, akik munka közben elgáncsolták legszebb dolgait és ihlettségének legértékesebb, legmagasztosabb pillanatait keserítették meg. Michelangelo a gyötrelmek és szenvedések kálvária utján teremti meg felülmulhatatlan műveit, melyek mindenike óriási méreteket ölt, mint az ő emberfeletti, szánalmasan vergődő, istenien nemes lelke...

*

Minden korok legnagyobb szobrászzsenijének, az „isteni" Michelangelónak tragikuma, hogy leghatalmasabb szoborműveit nem valósíthatta meg. *II. Gyula pápa síremléke* olyan kolosszális elgondolás volt, amelyhez foghatót eddig még senkisem csinált.

Ime *Pirovits* művészi hitvallása! Mennyiségi alapon szavazással dönteni eminenter művészi kérdésben. És ezt „kritikus" érvként hozza fel állításainak támogatására!

*

Az esztétikus után, lássuk a városszabályozó mérnököt. A templom elhelyezése kérdésében „áthidalhatatlan ellentét van Nyisztor és a modern városrendezés fundamentális követelményei között. Végtelenül nagy tévedésről van itt szó és *olyan döntő érvek* sorakoztathatók fel, hogy ezeknek elhallgatása az ügy érdekében valóban ártana", írja *Pirovits* Aladár.

És ime a beigért *„döntő-érvek"* helyett a szegedi templomtér szépségéről szaval, meg a Szt. István bazilika (!?) előtti térről, amely csak félig kész és a Ferencvárosi templom előtti „jól sikerült térszerű megoldásról és a Tisztviselő telepi Rezső-térről, „ahol a tér, a templom érdekei szempontjából tul nagy, a dimenzionálás tehát hibás". De sehol egy betüvel nem igazolja, hogy kath. templom csak szabad téren állhat és csak akkor jó, akkor szép, ha szabad téren áll, ellentétben a házsorok között épült templomokkal. *Hát mért nem sorakoznak fel a döntő érvek?* Pedig maga állapította meg, hogy „ezek elhallgatása az ügy érdekében valóban ártana" *Mégis elhallgatta!* Baj, amikor a vitéznek a harc közepette fogy ki a muníciója!

A döntő érveket tehát majd ismét én adom meg.

*

A művészet nem ismer kötelező szabályokat. Csak szépségeket ismer, amelyek örök életüek és örökké változók. Ami tegnap még vitán felüli szabály volt, azt holnap egy uj tehetség megdöntheti. Egyszerüen átugorja a sorompót. Csinál egy uj szepet, melyet a vaskalaposak először lecsepülnek, évek mulva pedig már mint uj szabályt állítják a tehetségek elé — akadályul, amíg megint akad egy istenadta őstehetség és erre az uj elméletre is rácáfol.

Arra tehát, hogy a templomokat hogyan kell elhelyezni, nincsen szabály. A körülmények, a szükségletek és a templom célja döntik el. Külföldön, különösen régi városokban igen szép példákat találunk ugy szabadon álló, mint zártsoru templom elhelyezésekre. Mindenik megoldásnak megvan a maga sajátos szépsége, ha művész csinálja. Faluhelyen a templom szabadon áll, emelkedő helyen, rendszerint a plébániával kapcsolatban. Ez a megoldás, a gyakorlati szükségletet, az esztétikai követelményekkel helyesen egyesíti. Nagyvárosokban a templomok nagytöbbsége a házsorok közzé került a multban és fog kerülni a jövőben is. Rómának kb. 250 temploma van. Ebből talán 10 áll teljesen szabad téren, a többi mind a házak között épült. Ennek a gazdasági előnyökön kívül az is az oka, hogy ezek a templomok csakis a hivek lelki szükségleteit szolgálják. Különösen homlokzataikban nem lépnek fel nagy igényekkel. Kevesebb az építési költségük és *igenis az a céljuk, hogy utba essenek.*

Tessék csak megfgyelni a Rókus-kápolnát, a Ferenciek, a Szerviták templomát Pesten, vagy Budán a Kapucinus templomot, ezeket a direkt utba eső templomokat reggel 8 órakor, mikor a dologba, hivatalba sietö lányok, asszonyok és férfiak betérnek egy rövid imára. És tessék próbaképpen másnap ebben az időben a Szt. István templomba (nem Bazilika, mint ezt P. A. nevezi) benézni, hogyan kong az ürességtől! A sok-sok lépcső is egyik oka ennek. A másik ok, hogy a templom tul nagy, tul díszes. Nem tudom, méltóztattak-e már észrevenni, hogy az ember imádkozni jobban szeret egyszerü, meghitt környezetben. Ugy érzi, ilyen helyen könnyebben talál utat a fájdalma, a bánata, az öröme. Ennek a célnak ezek a házak közzé épült templomok pompásan megfelelnek. A Szondy-utcában tavaly készült el a legujabb ilyen templomunk, igen szép belső térhatással.

A nagy monumentális templomok nem erre a a célra épültek. Püspöki székhelyeket reprezentálják ünnepélyes alkalmakkor és ezért, tömegek befogadására szolgálnak. Rendesen emléktemplomok, fogadalmi templomok, ahol zarándokok felvonulására is számítanak. Ezért van előttük nagy térre szükség és ezért állították már régi idők óta a nagy székesegyházakat szabad térre. Ezek a terek azonban rendszerint középületekkel körülzárt díszterek, melyeknek célja 1. hogy a középületek jobban érvényesüljenek; 2. hogy a nézőnek a szemlélésre nyugodt és alkalmas helyet adjanak és 3. hogy a terek a zárt kiképzés folytán művészi keretet kapjanak. *Nyisztornak* a figyelmét egyedül az kerülte el, hogy ezek a fővárosban épülő templomok mind fogadalmi templomok és a térrendezés még sehol sem készült el. Rezső-téri templom, Regnum Mariánum, Reviziós templom. De a vidéken is. Mohácsi emléktemplom, Prohászka emléktemplom Székesfehérvár.

A szabadtérre való helyezés „miként"-i megoldásától függ azután az a bizonyos térhatás, amiért *Pirovits* ugy lelkesedik. Amikor üres területen áll a templom, hiába keressük a szépet. Itt még a templom szépsége sem érvényesül, sőt inkább csökken. Ez még nem tér! Térhatásról, művészetről tehát kár beszélni. A Rezső-térnek is az a hibája, hogy még nem készült el, a Lechner Ödön által tervbe vett arkádos tér lezárás. Ha a szegedi templomteret nem építik körül, akkor bizony az is sivár, üres piac, ahol, hogy Nyisztor szavaival éljek: „nappal gyerekek hancuroznak, éjjel meg hajléktalanok és szerelmes párok bujdosnak". A tér építőművészi megoldása az, ami azt az élet zajába vonja. Igenis igaza van *Nyisztor* Zoltánnak mikor azt mondja: *„18 századon át a templom az emberek között állott, mert értük épült és őket várta. Nem félt az utcától, a sürü házsoroktól„ az üzleti negyed lármás zsibvásárától.* Sőt, a *legsürübb, legzajlóbb részekbe fészkelte be magát".*

Hogy ezek a házak közötti templomok sokszor micsoda festői képet nyujtanak, annak a középkori olasz-francia és német városok ma is beszédes bizonyítékai. Örül az ember lelke, amikor a szük utcán haladva, egyszerre egy kis templom festői körvonala bukkan eléje. Olykor pláne, évszázadok óta abbahagyott, csonka tornyával! Strassburg. És merje valaki követelni az elmaradt tornyot! Hadi fogságom szomoru emlékei között örömmel gondolok Moszkva régi templomaira. 1921-ben volt. A Szovjet uralmának harmadik évét ünnepelte és plakátokon harcolt az Egyház és kapitalizmus ellen. A muzsik most annál görcsösebben ragaszkodott vallásához. Moszkvában temérdek a templom. Mind a házak között bujik meg. De egyik érdekesebb, festőibb, mint a másik. Olyan mint az orosz lélek. Csupa ellentét. Krisztusi szelidség mellett, tatár kegyetlenség. Finom

zést, örömet vált ki", amikor pedig magyar pap ugyanazt mondja, akkor az *„fölháborító!" Nyisztort* gáncs helyett, a legnagyobb elismerés illeti, amiért a laikus közönséggel megismerteti és megérteti a modern egyházművészet fogalmát. A német propaganda előadások mintájára *Nyisztor* Zoltán igen helyesen a közönség legszélesebb rétegei közzé viszi a modern művészi kulturát és ezért csak tapsot és elismerést érdemel minden építésztől, minden modernül gondolkodó hozzáértő részéről, akinek a modern kulturához csak valamelyes köze is van.

Igaza van *Nyisztor* Zoltánnak, mikor „a mai kor lelkét" akarja látni a ma templomain. Igaza van, amikor megkritizálja a templomok körüli nagy „üres" tereket és a házsorok között épült templomok fölösleges tornyait. Viszont *P. A.* éppen ezekbe szerelmes, de szerelmét elfelejtette megokolni, annál kevésbbé bizonyítani. E helyett leszögez egy kétségtelen igazságot: *„hogy a templomépítészet a maga egész koncepciójában építőművészi kérdés"*. És arra a saját maga feltett kérdésre, hogy legyen-e a templomnak tornya vagy sem, igen helyesen azt feleli, hogy *„ez a tervező építőművészre tartozó kérdés"*. És ezek után neki fog, hogy bebizonyítsa, hogy bizony ez *mégis csak a hivőkre tartozik!*

Mielőtt azonban ezekre az ellentmondásokra rátérnénk, döntsük el, kell-e torony a templomhoz, avagy mint *Nyisztor* Zoltán kérdi: „mi fontosabb: a torony, vagy a templom?"

*

Nagy városokban, ahol magas házak között amugyis elvész a torony művészi hatása, a XVIII. században, különösen a jezsuiták hagyták el igen gyakran a tornyot. Ma éppenséggel nincsen reá szükség, mert:

1. Az emberek rohannak, sietnek a maguk ügyes-bajos dolga után és nem keresik az amugy sem szembeszökő tornyot.

2. A harangozásnak sincsen a nagyvárosban semmi értelme, mert a gépjárművek és villamosok zaja teljesen elnyomja a harangszót. Az időt pedig a nyilvános órák mindenfelé jelzik. Ha tehát sem esztétikai, sem gyakorlati célja nincsen, miért építsünk tornyot?

A kereszténység első századaiban a tornyokra védelmi szempontból volt szükség. Jó magasra, dombtetőre építették a templomokat, hogy azok tornyából, a toronyőr belássa a város egész környékét és szükség esetén még idejében megtehessék a kellő védelmi intézkedéseket. Később, mikor a templomoknak már nem volt szükségük védelemre, az *őrtornyokból*, harangtornyok lettek. A régi olasz templomok *lőréses* párta dísze a legjobban bizonyítja tornyaik eredeti rendeltetését. Még a mult században is szükség volt a tornyokra, amikor tűz esetén a toronyőr félreverte a harangot, ezzel adta meg a lakosságnak a jelzést, hogy siessen az oltáshoz. Ma, a *nagyvárosban* erre sincsen szükség. Nem is verik félre a harangokat. Az oltást elvégzi a tűzőrség. Marad tehát a harangnak egyetlen hivatása a *„vivos voco"*. A modern építész igenis gondoskodik arról, hogy torony és harang nélkül is tudassa a hivekkel a hagyományok és az istentiszteletek kívánta minden harangszavát. A templom homlokzat óraműve működésben tart egy ütő szerkezetet, melynek harangot helyettesitő hangjait hangszórók röpitik tovább. Bécsben, most Karácsonykor szenteltek fel egy templomot a Fischerin am Kreutz téren, ahol a harangokat már ilyen készülék helyettesiti.

Egészen más a falusi templom. Itt elmaradhatatlan a torony. Itt igenis az a cél, hogy kimagasló, festői körvonalával már messziről magára vonja az emberek figyelmét. A fáradt vándor örömmel köszönti a távolról látható templomtornyot, amely jelzi neki a helyes utirányt és a közeli pihenés lehetőségeit. De szükség van a harangra is, mert a gazda és cselédei a déli harangszóra hagyják abba a mezei munkát és fogyasztják el az ebédet. Napszálltakor pedig ismét „harangszóra" térnek haza a gulyával együtt. Ez nem magyar szokás. Európában mindenütt így van. Ennek egyik gyönyörű bizonyítéka *Milles* francia festő világhírű festménye: az *„Angelus"*.

Hogy a már elmondottakat még néhány történelmi példával is illusztráljam, hirtelenében felsorolok nehány közismert toronynélküli kath. templomot. *Velence.* A legtöbb templomának nincsen tornya. A híres *Campanille*-nek semmi köze a még híresebb *San Marco*-hoz. *Róma.* Pantheon. Egészen különös jelenség, hogy a római barock templomok tervezői — akiknek pedig futotta volna toronyra — nemcsak a zárt utcasorban, de sokszor még a szabadon álló templomnál is mellőzték a tornyot. Itt van pl. a híres *„Domine Quo Vadis"*. S. Agostino, S. Maria di S. Apollinare, S. Maria del Popolo. *Belgium*, ahol a középkorban még a városházakat is tornyokkal ékesítették és ahol a kath. Egyház egykori hatalmát és vagyonát a barock művészet örökké szép alkotásai őrzik, éppen ezen korszak templomainak nincsen tornya. *Louvain*, St. Mihály, *Malines*. St. Peter. *Antwerpen*. Jezsuitatemplom.

*

És most lássuk, hogyan oldja meg *Pirovits* ezt a toronykérdést. Kezében tartja igen helyes feliratú lobogóját: *„tisztán a tervező művészre tartozik, legyen-e tornya a templomnak vagy sem"*. Ez a cégér, amely mögül aztán teljes lelki nyugalommal árulja az ellenkező szellemű portékát mondván: *„hogy a torony ellenes mentalitás nem számol a legfontosabb tényezővel, a hivők felfogásával és meggyőződésével"*. És ezt úgy írja, mintha még soha kath. templomot nem építettek volna torony nélkül, holott Európa tele van toronynélküli templomokkal. És úgy írja, mintha nem ő állítaná ugyan ebben a cikkében nem is egyszer, *„hogy a tervező építőművészre tartozik, legyen-e tornya a templomnak vagy sem"*. Egy gyékényen árulni ilyen két különböző portékát, ilyen különböző felfogást a legnagyobb, legélesebb ellentmondás! Hol itt a következetesség? Hol itt „az igaz meggyőződés" amire pedig Pirovits olyan büszkén hivatkozik? Melyik a helyes álláspont? A közönség felfogása avagy az építész művészete?

És az érvek. *Szeged*, „ahol a Tanács kezdetben egy toronyra gondolt, de a hivők kettőt követeltek és nemcsak ezt kapták meg, de olyan magasat, hogy az Alföld egész területét uralják!" *Ez is esztétika?* Bevezetőben a tervezőre bizza az egész torony kérdést; azután a Tanácsra és végül a hivőkkel szavaztatja meg a tornyok számát és magasságát! Különben szerinte így történt Budapesten is. Steindl Szegényház-téri temploma azért győzött két egyenlő értékü versenytársa fölött, mert *két* tornya volt, míg a másiknak csak *egy*. A harmadik pláne „felséges szép kupoláia daczára" elbukott, mert ez a közgyülésnek „mint legilletékesebb" fórumnak nem tetszett.

Ötvenhatodik évfolyam. 14—15. szám. 1932 augusztus 1.

ÉPITŐ IPAR ÉPITŐ MŰVÉSZET

A budapesti épitőipari szakmák ipartestületei, az Epitőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottságának hivatalos lapja.

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő
Egyes szám ára 0.80 P. Postacseksz. 49.197
Hirdetési dij: m/m-kint 0.20 pengő.

FELELŐS SZERKESZTŐ
DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Nagyboldogasszony útja 7 c
Telefon: Aut. 695—83

India modern épitészetéről.

India és modernség! E két fogalom antagonizmusnak tetszik s mégis most mondern felfogásu indiai épitőizlés hire érkezik hozzánk. Talán bizony valami uj keleti szellemi áramlat egyik hulláma az, amelyre ha az óriási fizikai távolságokat csak fokról fokra küzdve le lassan is, de előbb utóbb fölfigyel az egész világ épitésztársadalma.

Tudjuk, hogy az indiai épitészet évszázadokon keresztül mennyire összeforrt a szobrászattal és festészettel s az első korszakban a Sindh-i és Panjab-i romok tanusága szerint már a Krisztus előtti harmadik évezredtől fogva kőarchitektura volt. Ezt később az égetett anyagok használata váltotta föl, majd az árja népek uralma idején a faépitészet divott, mig a kőarchitektura reneszánsza Krisztus előtt 200 körül be nem következett.

A Krisztus utáni első ezer esztendő Északindiában a török és perzsa uralom korát jelentette, az épitészet azonban megőrizte ősi hindu karakterét: a mohamedán kultura indizálódott, hogy azután 1000—1600-ig az egyik lokális stilus, az u. n. mogul-épitőizlés hóditson tért. Ez az izlés nyomokban még ma is fennmaradt és egyik gyöngyszeme az agara-i Taj Mahal, bár uralma csak addig terjedt mig az angol impériummal beszivárgó,

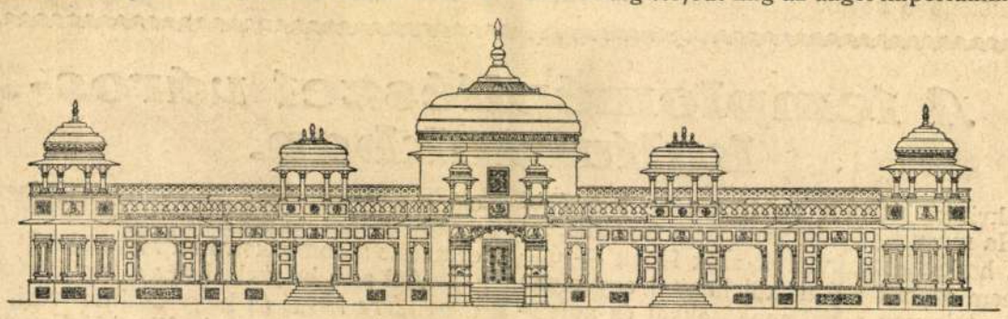

Egy dusgazdag indiai nemes vendégháza. A vendégház hatalmas parkban áll, fehér márványból épült. Az emeleti folyosóról nyilnak a vendégszobák, a középső terrasz kilátás, a szélsők zenekar céljaira valók. Az egész épület hossza 135 méter

formában és anyagban egyaránt keverék, „hybrid"-stílus el nem terjedt.

A klasszikus indiai művészetek reneszánsza a passziv nacionalista mozgalmak egyik ága gyanánt a jelen század elején indult meg és vezérei egyike Sris Chandra Chatterjee épitész lett, aki élete nagy céljául tüzte ki a régi nemes formákat korszerü anyagban ujra alkotni és igy őrizni meg. Valóban ő a modern igényeknek — főként keleten — megfelelő, az antik formákat nágy ügyességgel és izléssel alkalmazó épitész, akinek munkái amellett nem nélkülözik egyéniségének eredetiségét. Chatterjee szivós lelkesedése so évi munka után lassan meghozta a gyümölcsét. Bár a tudatlanság, a közöny és a szegénység nagy ellenfélnek bizo-

nyult, ma már megvan alapozva a munkálkodásának hire nemcsak a hazájában, hanem — amint azt az előttem heverő egész halom külföldi lapszemelvény tanusitja — a világ intelligens építészeinek jelentős része ismeri.

Lássuk ezek után Chatterjee építész személyét. Pályafutását először városi müszaki tisztviselőként kezdte Calcuttában s időközben elvégezte a mérnöki főiskolát, hogy a Közmunkaügyi Hivatalba jusson. Innen nyolc évi munkálkodás után az Államépitészeti Hivatalhoz került és igy alkalma nyilott a vidék még érintetlen építészetét tanulmányoznia, sőt megszeretnie. Szinte lázas buzgalommal utazta be egész Indiát és Burmát. Fáradhatatlanul mérte, rajzolta a hindu építészet nevesebb maradványait és mire visszatért szülővárosába a klasszikus formák szeretete már átitatta a lelkét...

És Chatterjee építész a rajzasztala mellől hidat üzent a hybrid építészeti izlésnek, amely az indiai, portugál és angol-reneszánsz tökéletlen egyvelege volt s ezzel szemben az antik formákat a maguk eredetiségében ujitotta föl. Személyében tökéletesen egyesült a klasszikus formák iránti lelkesedéstől buzgó theoretikus és a két évtizedes gyakorlattal biró építész...

Azután tanár lett a saját iskolájában, amelyet a melléje segődött építészek, mesteremberek és kömüvesek továbbképzésére létesitett. Amellett megkezdte propagáló munkáját: a bengáli szanskrit akadémián. Benaresben, Patnában, Madrasban s azonkivül az ország minden tartományában tartott és tart állandóan előadásokat. Kéthavonként tér csak vissza irodájába, hogy terveit megalkossa. Az elmult években még Angliában és Amerikában is járt, a legnevesebb építészek barátságát szerezte meg, számtalan egyesület választotta meg disztagjává, mert originális, nagy szakmüveltségre és lángoló honszeretetre való előadásait a legelőkelőbb közönség hallgatta mindenütt.

A negyvenkét esztendős építész-apostol személyéről csak egy elismerést idézek: „ami Indiának a költészetben Rabindranath Tagoreh, az Chatterjee az építészetben: a legnagyobb élő klasszikus mester...“

Amikor a kritikák gyüjteményét nézem s mellettük a nyomtatásban megjelent müveit, magam is hivének vallom magamat. Mert ha az épületeinek arányai vagy formaképzése kissé idegen is a magyar építész számára, a müvészi dekoráció, a sokhelyt alkalmazott szines csempék figurái, a szimbólikus istenképmások, de különösen a fantasztikus csodaszörnyek alakjai valami nagyszerü zamatot nyujtanak azoknak. De müvészi még maga a mód is, ahogyan Chatterjee építész az ősi diszitőelemeket a mai — az indus szemének mindenesetre száraz — tégla- és betonanyagban megörökiti.

És csodálatos, hogy az ornamentikájában valami magyaros izt fedeztem föl, ami a nagy Lechner zseniális átérzésének egyik kétségtelen bizonyitéka.

Egy többezeresztendős építészeti tradicióval biró négyszázmilliós nemzetnek mi lehet tökéletesebb kulturális összefogó kapcsa, mint a legtöbb társ-alkotómüvészetet magában egyesitő építőmüvészet klasszikus, nemes formáinak szeretetteljes gonddal való ápolása. Chatterjee építész — ha nem volna is olyan nagyszerü, müvészlelkü szakember, mint amilyen — megérdemli, hogy ezért a nemzetetátfogó eszméjéért és törhetetlen lelkesedéséért az india építészet reneszánsz nagymesterének tekintsük mi is...

Örömmel fejezem ki lelkes elismerésemet eme szent építészeti tradiciókat ápoló nagyszerü munkássága előtt és sajnálom őszintén, hogy a jelenlegi állapotok között mindössze egyetlen szerény ábrát áll módomban közzététetni.

ifj. Cserépy István.

A templomépitészet városkulturánkban.

címmel egy kritika látott napvilágot e lap legutóbbi számában. Ha másutt jelenik meg, nem foglalkozom véle. De itt, hol rendszerint építészek irnak — építészeknek, nem szabad szó nélkül hagyni egy olyan cikket, amely tele van ellentmondásokkal és amelynek tájékozatlansága nyomban elárulta, hogy irója „tilos“ vetésbe tévedt. Hogy a szatira teljes legyen, megtörtént az is, hogy amikor a kritikus a biró palástját magára öltötte és kimondta: „*okszerü kritikát csak a kritika tárgyára és annak ismeretkörére tartozó tudományos felkészültség tényleges birtokában tanácsos gyakorolni*“, nem is sejtette, hogy önmagát ítélte el...

*

„*Épülő templomok előtt*“, volt a cime a „*Magyar Kultura*“ áprilisi számában megjelent cikknek, melyben *Nyisztor* Zoltán azt fájlalja, hogy a Budapesten most épült templomok „építészetileg“ még a multak szellemében fogantak és igy nem adják „*a mai kor arcát, irányát, életstylusát*“. Az uj müvészetnek „uj lelke, uj szelleme“ van és ő annál inkább szeretné ezeket a ma épülő magyar templomokon látni „mert ha a modern nyelv, a modern prédikáció, a modern zene már mind polgárjogot nyert Magyarországon, miért kell a modern építészetnek a leeresztett sorompókon kivül maradni?“

Azt sem helyesli, hogy a legtöbb templom *nagy, üres térre kerül* és hogy „szinte veri, gyilkolja az ember szemét az a nagy fékezhetetlen *torony mánia*. Pedig *nem szükségesek és egy nagyváros életében nem is fontosak*“.

*

Ime ezek azok a „*téves felfogások és tarthatatlan megállapitások*“, melyek miatt *Pirovits* Aladár szükségét érezte, hogy a fönt idézett „örökigazság“ alapján kardot ránts on. Kár volt! Felesleges volt!

Hol van itten egy betü kivetni való? Mi téves van ebben? Mi van ebben fölháboritó? Hogy a magyar templomokban, a modern nyelv, a modern prédikáció és modern zene mellett az építész munkája is modern legyen. Ez csak természetes! Hiszen amit *Nyisztor* Zoltán cikkében elmondott, az egy hajszálnyival sem tér el *Hoffmann* müncheni prelátus előadásától, akinek pedig *P. A.* nagyokat tapsolt, sőt róla e cikkében hódolattal emlékezik meg. Hogy lehet az, hogy amit a német pap mond az „*jóleső ér-*

Pirovits Aladár

Évnyitó gondolatok.

Apokaliptikus időket élünk. A minden idők legnehezebb tíz esztendeje után (1920—1930) azt gondolhattuk immár, hogy az 1931-ik év kivezet bennünket a káoszból és sötétségből. Tévedtünk. Még mélyebbre süllyedtünk. Az ijedt hajós nézi műszereit: vajjon mennyit bir még el a süllyedő hajó, vajjon lehetséges még megszabadulni a katasztrófától?!

Ugy látszik még nem jutottunk el a mély pontig. Még mindig lehet süllyedni. Ez a prognozisa az uj esztendőnek. A pénzforrások kiapadtak. Az állam örül, ha süllyedő hajóját valahogy partra mentheti. Nem mer gondolni a végveszély idején beruházásokra A magánost csak a nagyobb bajtól való félelem kergeti bele az építkezésbe. És ez most a jövő mentőkötele.

Nem normális, nem egészséges állapotok ezek. De egy vigasztalásunk lehet: nem csak magyar állapotok. Mert akkor kétségbe kellene esnünk. Nem, világkatasztrófális dolgok azok, melyeknek súlyát szinte elviselhetetlenül érezzük. Azt mondhatnánk, sehol sincs vigasztalóbb helyzet. Átok üli meg a földkerekségét!

Apokaliptikus idők!

Lapunk, ez a megtépett, megszabdalt organum azért minden vészen és viharon át, mint a multban, a jövőben is teljesíteni fogja kötelességét.

Mi a vártán állunk és figyelünk. Jelt adunk ha baj van, rámutatunk a veszélyekre, bárhonnan meredjenek is azok felénk, bátran és kiméletlenül, mert mindenkitől függetlenek vagyunk.

Nekünk nem diktál a kartel, mely még e nehéz időkben is átkos nyereségvágytól ösztönözve arat, arat igazságtalanul és megdöbbentő merészséggel. Amerre nézünk, sehol erő, mely ennek az apokaliptikus szörnynek ellene merne állani. Mindenesetre meggondolásra késztető dolog.

Mi függetlenek vagyunk minden közülettől, de szívesen nyujtunk nekik segítséget az igazság tántoríthatatlan feltárásával, mert hiszen javulást csak tőlük várhatunk.

A mi programmunk marad a régi: Az építő ipar, építő művészet ügyeinek szemmeltartása, támogatása, emelése, minden üzleti érdek kizárásával. És *csak egyedül a mi bransunk ügyeivel törödünk.*

Azért is lapunk ily szempontból egyedülálló. Az építészek egyedüli organuma, krónikája, mely a multat a jelennel, a jelent a jövővel összeköti. Bármily mostohák is az idők, bármily szegények is vagyunk, a vártán kell maradnunk, *mert hivatást töltünk be*, zászlótartók vagyunk, mely zászlót, mint a legnagyobb magyar építészek hagyatékát vettük át és akarjuk utódainknak mocsoktalanul tovább adni.

Mi fenn fogunk maradni!

Köteteinkben le van szögezve a magyar építészi mult krónikája, melyet a kutató nem nélkülözhet. Lapjainkról fogja megismerni a jövő építészi nemzedék, a mát és a tegnapot.

Csodálatos, hogy ezt kartársaink nagyrésze meg nem érti, nem akceptálja. Mi ezt csak sajnálni tudjuk, mert hiszen működésükről honnan fog tudomást szerezni a jövő kutatója, ha nem lapunkból, melynek kötetei ott állanak minden közület könyvtáraiban?

A legkevesebb amit kartársaink tehetnének, nemcsak a saját érdekükben, hanem a jövő histórikuma számára, hogy működésükről lapunkat értesítsék. De nem teszik meg. Elfeledik az igazságot, hogy rohanó korunkban, az alkotó nevét vagy nem is tudja senki, vagy ha az valahol megörökítve nincsen, örökre elfeledik. Tessék fiatalabb kartársaktól megkérdezni, tudja-e például, ki alkotta az Örökimádás templomát? És mit tudnak alkotójáról?

De bezzeg, ha előveszik az „Építő Ipar—Építő Művészet" köteteit, minden ily kérdésre feleletet találnak.

De hogy krónikánk teljes legyen, az alkotó kartársak segítségére van szükségünk. Ne sajnálják dolgaikat velünk közölni, hogy mi is közölhessük azokat.

Igy nevük alkotásuk mellett fennmarad és nekünk is szívességet tettek, mert krónikánk teljesebbé tételét előmozdították.

Ha a „Tartalomjegyzék"-en végigsiklik tekintetünk, az egy esztendei aratás igen bőségesnek és értékesnek mondható. A legaktuálisabb kérdésekre, a legkitünőbb magyar építész és mérnök írók tollából jelentek meg érdekesnél érdekesebb cikkek és tanulmányok.

Önzetlen kitünő író gárdánknak e helyen is a legmélyebb köszönetünket tolmácsoljuk és kérjük jövőben is szíves támogatásukat.

Kedves olvasó táborunknak egy boldogabb kor eljövetelét kívánjuk, melynek el kell jönnie bármily sötét is ma a magyar égboltozat és bármily katasztrófák merednek is elénk.

Isten velünk van és az Ő segítségével végig fogjuk küzdeni az apokaliptikus idők viharait.

Dr. Fábián Gáspár.

Templomelhelyezés terve a városszabályozásban és a liturgia kivánalmai.

Irta: ***Pirovits Aladár.***

Abból az alkalomból, hogy dr. *Szőnyi Ottó* a Müemlékek Országos Bizottságának előadója a Magyar Mérnök és Építész Egyletben előadást tartott azokról a *liturgiai kívánalmakról*, melyeket a tervező építőművésznek a templomterv elkészítésénél figyelembe kell venni, — annak a szüksége merül fel, hogy az előadó álláspontját *a városszabályozás követelményeivel* egyeztessük össze.

A haladó kor szellemének a javára kell irnunk, hogy Isten szolgája egy lelkész képében megjelenik a technikai tudományok és az építőművészet hajlékában és ott a tervező építészt figyelmezteti a templomtervezés körül elengedhetetlenül szükséges hitéleti követelményeknek érvényrejuttatására.

Minő megszívlelendő, korszellemszerű nyilatko-

zat hangzik el a liturgia szakértőjének ajkáról, mikor a templomtervezőknek testületét arra figyelmezteti, hogy jó templomot csak vallásos ember építhet és a stilus mellékes.

Különösen érdekes pedig az a megjegyzése, hogy elhibázottnak kell minősíteni azt az irányzatot, mikor a templomot az építtető fórum valamely tér közepére szabadon állóan helyezteti el, és itt az előadó hivatkozott *Rómára*, amely városnak 255 temploma közül csupán 6 helyezkedik el önállóan, szabad területen. Az előadónak ezt a most ismertetett nyilatkozatát arany betűkkel szeretnénk megörökíteni, hogy minden időre komoly figyelmeztetésként szolgáljon ne a templom tervezője számára, mert a helyet, ahol a templomnak épülnie kell, sohasem a templom tervezője szabja meg vagy pedig ehhez a legritkább esetben juthat, hanem az a templomépíttető hatóság, melynek számára elkészül a *városszabályozási terve*, és így végeredményben ez az ismertetett komoly intelem tulajdonképpen a város építési terv elkészítőjének szól.

Valóban helyes megállapítás, hogy a városépítési tervben a terv készítője ne jelöljön ki templom számára olyan szabadonálló teret, mely ezenkívül még az utcai zaj és forgalom, általában pedig a városi élet forgatagában exponált helyen terül el.

Nehány évvel ezelőtt volt alkalmunk szaklapjainkban ilyen torztervezettel találkozni. Egyik terv szerint a *Calvin-téri* meglévő református templom lebontása után az uj templom a Calvin-tér közepére volna teljesen szabadon helyezendő. Még elgondolni is borzalmas dolog, hogy a templom egy par-excellence forgalmi téren annak a közepére építtessék.

Beszámolhatunk egy ennél még borzalmasabb elhelyezési tervről, amelynél ha nem is templomról van szó, hanem *színházról;* ez a körülmény az elhibázottság gondolatán nem változtat semmit, annál az oknál fogva, mert a színház is templom, a kultura temploma. Egy ilyen városszabályozási terv szerint annak alkotója az uj *Nemzeti Színházat* a *Rákóczi-ut* elején elgondolt téren annak közepére, az ut tengelyébe helyezte el. Bármennyire is helyes azonban dr. Szőnyi Ottó előadónak a templom elhelyezésére vonatkozó, itt most ismertetett megállapítása, ez a szószerinti igazság nem jelenthet annyit, hogy az épitendő templom körül szabad térségnek helye nincsen. Éppen ellenkezően. A jól elhelyezett templom esetében a tér nem nélkülözhető szükséges tartozéka az elrendezkedés körül figyelembe jövő tényezőknek. Az első és főkövetelmény azonban, hogy a tér *zárt terület* legyen, melynek alján a templom teljesen távol tartható a zajos forgalomtól, ezentul pedig a tér nagysága összhangban legyen a templom tömegének méreteivel, *hogy ezuton a térművészet a maga teljességében jusson érvényre.*

Amikor a városrendező és az építőművész, esetleg mindakettő egyszemélyben a templomot az itt most ismertetett követelmények szellemében tervezi és alkotja meg, őt vagy őket ugyanaz az áhitatteljes lelki elmélyedés fogja át, mint a mi tisztelt előadónkat, az egyház szolgálatában álló lelkészt, aki azt hirdeti, hogy: *„A templom csupán Isten dicsőitésére szolgál"*. Ez a megállapítás azonban helytálló akkor is, ha az építész tornyos templomot tervez, és stilszerüen oldja meg feladatát térszerű elhelyezkedés mellett. Szőnyi dr. szerint ugyanis a torony a katolikus templomoknak nem integrans része. A római *Szent-Péter*, a velencei *Szent-Márkus* templomok a térszerű művészi megoldások örökre szép példái. Ugyanezt mondhatjuk el a szegedi *Fogadalmi* templomról és annak elhelyezéséről is.

Megértem és velem együtt bizonyára mások is megértik, amikor Szőnyi Ottó dr. előadó a puritán lelkű egyházfi nem tartja fontosnak a templom építkezésben sem a tornyokat, sem pedig a stilust és hogy ő előtte a templomban végbemenő hitéleti szertartások követelményei teszik a lényeget. Ez lehet az ő tiszteletteljes véleménye. Más kérdés azonban, hogy mint vélekednek ebben a kérdésben a hivők, de más kérdés az is, hogy templomtervező művészeink a kulturállamok meglevő templomait tanulmányozva, az építészeti-stilus szempontjából minő véleményt alkotnak maguknak, mert kétségtelenül igaz, hogy amiként a liturgiai kívánalmak tekintetében Szőnyi dr.-nak igaza van, de ugyanígy a templom építőművészi megoldása szempontjából a tervező építőművésznek kell igazat adni, természetesen addig a határig, amíg ez a hitélet követelményeit nem érinti. Igen jó példa az említett szegedi Fogadalmi-templom, melyet eredetileg egy toronnyal terveztek. A templom hivői azonban két tornyot követeltek, de sőt, tovább mentek, mert lehető magas tornyokat kívántak.

Mit vár a modern építész az építőanyagok iparától?

A modern építő technikát az jellemzi, hogy az épület falának különféle szerepét egymástól elválasztja; a modern ház falának csak acél vagy beton váza viseli a terhet, míg a váz közötti fal csak hideg, meleg és hang ellen szigetel. Az antik tégla- és kőház ezzel szemben teljes falazatával részt vett a teherbirásban. A modern vázépítkezésnél ily módon a falazat sulya, a fundamentum megmunkálása, az anyagszállítás kisebb, mint a régi stilusu építkezésnél. A terhet nem viselő, csupán térzáró fal a fejlődés folyamán mindinkább kisebb tömegű lett, míg a fal és tetőnyilások, az ablakok, mindinkább nagyobbak lettek. E nyilásokon át mindnagyobb mértékben hatolhatott át a nappali fény. A régi építészetet kis falközök és nagy teherbiró falfelületek, a modernt pedig ennek fordítottja, a vékony, csekély sulyu tartófelületek, oszlopok és a nagy ablakfelületek jellemzik.

Ez uj irányu építészet uj építőanyagokat vesz igénybe. A könnyü betonkészítmények egész sora került forgalomba, s az építési anyagok ipara állandóan ujakkal szaporítja a meglevő készítményeket. Ez uj építő elemek értéke, gazdaságossága és élettartalma még nem tisztázódhatott. Nem alakulhatott ki az sem, hogy mily követelményeket kíván tőlük a modern építész. Vannak továbbá oly, az uj irányzat által létesült kivánalmak, melyeket az ismert építőanyagok kielégíteni nem birnak. Az építőanyagok ipara, kémiája tehát ama feladat előtt áll, hogy uj, a felmerült kivánalmakhoz alkalmazkodó építőanyagokat találjon és vigye be a gyakorlatba. Az uj építészet követelményeit Gropius Walter berlini professzor foglalta össze.

szoros összefüggésben levő ügyeket intéző *járási hivatalokat*, melyeknek vezetője kizárólag építész, vagy építőmester lenne.

A járási építési hivatalok hivatása volna a mérnöki hivatalokkal nem rendelkező községekben és falvakban az építtetőket az építés körébe vágó tanáccsal, felvilágosítással, utasítással ellátni, műszakilag kifogástalan elfogadható rajzokat bekövetelni, az épület helyét a *bekövetkezhető szabályozás figyelembe vételével* a helyszinen kitüzni, a beadványi rajzokat felülvizsgálni, az építési és lakhatási engedélyeket kiadni, az építkezés folyamata alatt az építkezéseket ellenőrzni.

Meggátolni azt, hogy a munkák ne kontárok kezébe kerüljenek, hanem csak az arra hivatott képesítéssel és iparengedéllyel biró mesteremberek végezhessék el, ami számottevő anyag és költség megtakarítást is eredményezne az építkezéseknél.

Hatáskörébe lehetne még utalni a járás területén előforduló magasépítési közmunkák ellenőrzését és felülvizsgálatát is, miáltal a munkával amugy is tulterhelt államépítészeti hivatalok volnának részben tehermentesítve.

Ha az építési munkákat csak arra hivatott szakképzett intelligens iparosok végezik, akkor azok frisseséget, életet, változatosságot és szorosabb kapcsolatot fognak a kisközségek és faluk életébe vinni, melyek képe ennek következtében előnyös változáson menne keresztül.

Sok *munkanélküli építész és építőmester nyerne elhelyezést*, akik ambicióval, tudásukkal lelkük egész melegével szeretettel dolgoznának azon, hogy eltünjenek az egészségtelen tüdővész bacillusokat termelő fülledt levegőjü régi rendszerü falusi házak, s helyettük jó beosztásu egészséges, az egészségügyi követelményeknek megfelelő, a helyi viszonyokhoz alkalmazkodó kellemes otthont nyujtó tetszetős külsejü házak élénk sora tenné kedvessé a mindnyájunk előtt most is kedves falut.

Nem egy építész-mérnök, vagy építőmester nyerne magánfoglalkozást már ma is, ha a hatóságok könyörtelenül visszautasítanák a szakszerütlenül készült rajzokat, s szigoruan ragaszkodnának a tökéletesen kifogástalan szakszerü minden követelményeknek megfelelő rajzok benyujtásához.

Megalit.

Tereken álló középületek.

Néhány megjegyzés Pirovits A. cikkére.

Az „Építő Ipar—Építő Művészet" f. év jan. 1-én megjelent számában „Templomelhelyezés terve a városszabályozásban és a liturgia kivánalmai" cím alatt közölt cikket tekintettel az abban foglalt bizonyos állításokra, a művészet érdekében szó nélkül hagyni nem lehet.

Az e cikkben hangoztatott azon elv, hogy egy templomterv elkészítésénél a liturgiai kívánalmakat a városi szabályozás követelményeivel össze kell egyeztetni, nagyon természetes és helyes, valamint az is, hogy a városok szabályozási tervének megállapítása alkalmával már előre kellene gondoskodni arról, hogy a templomok elhelyezésére (de a többi középületére is) alkalmas területek álljanak rendelkezésre.

— Zárójel között mondva itt önként ujból azon kérdés nyomul előtérbe, hogy mikor fogják már az elrontott Budapestet egy, az egész város területét átfogó és helytálló általános szabályozási terv szerint tovább épiteni?

Az azonban, hogy egy templomnak vagy színháznak egy szabad tér közepén való elhelyezése oly torztervezet, hogy azt még csak elgondolni is borzalom, egy kicsit tulmerész megállapítás.

Hogy a római sok templom közül csak 6 áll szabad területen, ez legfeljebb azt bizonyítja, hogy akkor, amidőn azok épültek, a városszabályozásra s igy a templomok elhelyezésére sem fordítottak annyi gondot, mint ma, s hogy a helyi viszonyok nem engedték meg ezen fényüzést.

De vegyük csak szemügyre ugy itt Budapesten, mint más városokban is a nevezetesebb templomok és színházak elhelyezését.

Szabad területen, illetőleg téren állanak Budapesten a Sz. István Dóm, a Bakács téri, Szegényház téri, Mária Terézia téri, Szilágyi Dezső téri, Krisztinavárosi templomok, továbbá a Kassai és Pécsi Dóm, valamint Kolozsvár, Debrecen, Nyiregyháza, Igló, Lőcse, Eperjes stb. főtemplomai. Külföldön a Wieni Szt. István, valamint a Votiv templom, a Kölni Dóm, a Londoni Szt. Pál Kathedrális, a Hamburgi Miklós templom, a Milanói Dóm, a Florenci Dóm és külön a Babtisterium, a Dresdeni Liebfrauenkirche, a Párisi Notredam, a Dom des Invalides, a Berlini Gensdarm Markton levő két templom stb., stb.

Most vegyük sorra Európa nevesebb színházait, melyeket a Wieni Ringszínház katasztrófája óta, (amely nem állott szabad téren) most már csaknem kivétel nélkül terekre vagy szabad területekre épitik. Igy a budapesti Opera, Népszínház, Vígszínház, Városi Színház, Magyar Színház, a Wieni Opera és Burgtheater, a Dresdeni színház, a Leipzigi régi és uj színház, Berlinben a Schinkel által épitett Schauspielhaus és az Opera ugyanott, a Párizsi Opera, a Palermoi teatro Massimo és a teatro Garibaldi stb., stb. mind szabad tereken állanak.

Tudtommal mostanáig még nem akadt ember, aki a felsorolt épületeknek elhelyezésén megborzadt volna, sőt ellenkezőleg, akiben csak egy szemernyi művészi érzék lappang, örömmel és gyönyörüséggel szemléli azokat.

Már hogy a szóbanforgó templom vagy színház az annak elhelyezésére szolgáló térnek épen a mértani közepén, vagy pedig valamivel idébb vagy odább épül-e fel, ez már igazán nem fontos, mert ez a helyi viszonyoktól és célszerüségi okoktól is függ, főként pedig attól, hogy annak művészi hatása minél tökéletesebb legyen s ez talán mégsem borzalmas, ezenfelül pedig a liturgiai követelményeket sem sérti. De talán az sem borzalmas és szintén nem ellenkezhetik a liturgikus követelményekkel,

ha a templomok az egyhangu háztengert változatosabbá teszik, s megfelelő müvészi elhelyezésük által a város szépségét emelik.

Ha a szóban forgó cikk szerint a torony a katholikus templomnak nem is képezi integrans részét, mégis miért van tehát, hogy azoknak tulnyomó nagy részét (számos esetben nem is egy) toronnyal épitik?

Először is azért, hogy jobban megkülönböztessék a világi profán épületektől, másodsorban, hogy messzire látható órák elhelyezésére szolgáljanak, harmadszor pedig hogy a bennük magosan elhelyezett harangok szava a távol lakó hivőket is az Isten házába szólítsa.

Rozinay István.

Az üveg mint ujkori épitőanyag.

Az üveg építési célokra való felhasználásának uttörői a korai középkor templom- és dómépitői voltak, kik felismerték a színes, mozaik üvegablakokon beözönlő fény misztikus, az áhitatott növelő hatását. A templomablakok rendeltetése azonban nem az volt, hogy a fényt korlátlan mértékben engedjék az épület belsejébe, hanem a fény tompítására, szürésére, színhatásaira törekedtek. A későbbi korok célja ép az ellenkező lett: minél több fényt, minél kevesebb veszteséggel igyekeztek a későbbi századok építészei az átlátszatlan anyagokból emelt épületek belső tereibe juttatni. A mai, modern építész és a jövő építésze pedig azon cél felé törekszik, hogy az épületeket átlátszó, a fényt és világosságot átbocsátó építőanyagból, üvegből készítse.

Az üvegépületek multja már nyolcvan esztendőre tekinthet vissza. Egy zseniális angol műkertész 1851-ben üvegtáblák segélyével egy hatalmas épületet készített, abból a célból, hogy a fény annak belsejében korlátlan mennyiségben juthasson be. E londoni kristálypalota, mely még ma is büszkesége és látványossága az angol fővárosnak, nem talált követőkre. Csak, amidőn a világháboru után az emberiség világszemlélete, életfelfogása átalakult, s az ember, ki felismerte a fény, a nap higiénikus előnyeit, mindig több és több fényre vágyott. Az épületek ablaküvegei mindinkább megnagyobbodtak, s mind több fényt engedtek a szobákba. S e tendencia uj építészeti elvet és célt fejlesztett ki, mely arra törekedett, hogy a belső terek a külső terek világosságával rendelkezzenek. E cél elérésére jelenleg csak egy anyag alkalmas, az üveg, mely lehetővé teszi a térbeli elválasztást a világosság kizárása nélkül.

Az üveg építészeti célokra való modern alkalmazása teljesen megváltoztatta az addig uralkodó építkezési stilusokat, és az épületek külső és belső képét. Az ablakok nem huzódtak üregekbe vissza, hanem a fal felületével egy sikba kerültek. Az épületek ennek következtében tiszta, derüs, kellemes architektónikus képet nyertek. A szürke kő, a veres tégla vagy a szürke beton helyett a ragyogó, a fényt visszaverő üvegek kellemes benyomást szereztek a szemlélőnek.

Az üveg azonban nemcsak a fényátbocsátás előnyével rendelkezik, hanem azzal a hátránnyal is, hogy a látást nem zavarja. Gondoskodni kellet tehát arról, hogy az üveg a meglátást, a mögötte levő tárgyak felismerését ne engedje meg. E probléma elsőízben az üvegprizmák segélyével oldódott meg. E prizmák átengedik ugyan a fényt, irányát azonban megzavarják, sugarait szétszórják. E prizmák szerepe az üveg építési szerepére döntő befolyással volt. Míg ugyanis a régi építési mód az ablakokat, az üveget csak lazán, kereteibe erősítve, de szilárdsági igénybevételektől megkimélve alkalmazta, addig e prizmák már kereteikkel, tartóikkal szilárdan egybeforrtak, s az épületek teherbiró részeivé lettek. Eleinte csak tetők, felülvilágítók, pinceablakok készültek prizmákból, később azonban ismertté vált, hogy az üveg szilárdsága nagy igénybevételeket is kibir, s járdák, járművekkel terhelt utak, udvarok is épültek. Az üveg használata felismertette annak számtalan előnyét, így tisztaságát, tisztántarthatóságát, tüzbiztonságát és higiénikus voltát. S készültek üvegből válaszfalak, irodák, pénztártermek, üzlethelyiségek, műhelyek, gyárak, lépcsőházak, nemcsak sik, hanem tetszetős görbe felületekkel.

Az első modern építkezés, mely tisztán üvegből, mint szerkezeti, teherbiró alkatrészből készült, az 1914-iki kölni kiállításon Taut berlini építész műve volt. Az épület lépcsőháza, az oldalfalak és lépcsőfokok kiképzése kitünően megoldódot üvegprizmák segélyével. A máskülönben sötét zugok és sarkok kellemes, diffuz fényhez jutottak. Áttetsző, részben színes üveglapokból készült a padló is, mely, miután tejüvegből volt, a fényt az alatta és felette levő helyiségekbe is átengedte, de a látásnak utját állta. Az üveg számtalan féleségeit a belső ornamentika pazar változatokban birta felhasználni. A sokszínű, irrizált, avanturin, márványerezett és opálüvegek pompás hatásokat birtak előidézni. Ez uttörő üvegépületet a háboru kényszerszünete után számos, mindinkább merészebb konstrukcióju üvegépület követte. Igy a berlini Mosse-palota, egy frankfurti s egy new-yorki autógarázs, majd Frank Lloid Wright amerikai üvegfelhőkarcolója, mely kilenc emelet magas s üvegen kívül csak kevés mennyiségü betont használt fel.

Az üveg ugy a külső, mint a belső ornamentikában igen nagy mértékben terjedt el. Hatalmas üzletportálok uj külsővel ruházták fel a nagyvárosi üzletházakat és uccákat. Termek, üzletek, éttermek falaiból üvegoszlopok és üvegdiszek ugrottak ki, melyek mögött villanyvilágítás volt elhelyezhető. Áruházak szekrényei és asztalai fa helyett üvegből készült s láthatóvá tette tartalmukat. Az üvegfal és üvegdísz, mely mögött villanyégők hirdetési szövegeket vetítettek, reklámozás tekintetében minden más anyag fölé helyezte az üveget.

Az üvegtáblák, lapok és prizmák megerősítésére, bekötésére eleinte a vas és acél szolgált. Csakhamar kitünt azonban, hogy ez anyagok számtalan hátrányos tulajdonsággal rendelkeznek. Sulyuk igen nagy, áruk tehát tetemes, ellenállásuk a légköri támadások és a rozsdásodás ellen csekély, a festés, lakkozás pedig alkalmazásuk költségeit emeli. Tűz esetén pedig a vaskeret a kisebb kiterjedésü üveget szilánkokra nyomja. Ezért később a betont használták az üveg rögzítésére. Mivel azonban a beton teherbirása nem minden irányu igénybevételnél kedvező, ma már a modern üvegépitkezésnél az üveg

FEKETE és SIENNA **SAPHIR** a legújabb **fénymásolat.** Teljesen szagtalan — 2-3 perc alatt elkészül **FELLNER LEÓ** műszaki papírgyárában Budapest, V., Váci-út 4 Telefon: Aut. 228-48, 229-15

Mátrai-födém vasbetétjei teljesen elrozsdásodtak és a szerkezet stabilitása csak a véletlenen múlt. A jelenleg oly előszeretettel alkalmazott födémek közül vajjon hányról fog később bebizonyosodni azoknak veszélyes volta? A fentieket összefoglalva az épületszerkezetek fokozott ellenőrzését három csoportra véljük sorozni:

1. alapok, 2. szerkezeti falak és pillérek, 3. födémek, mint amelyeknek helyes készítése az épület stabilitásának első feltétele.

Az építésrendőri szerv másik feladata lenne az esztétikai ellenőrzés. Nem lehet ugyanis a mai építkezési korban hivatali helységekből elbírálni épületek architektúrájának helyességét, amely ezáltal túl nagy szabadságot ad a ma már többségben levő nem szakképzett és ízlésnélküli egyéneknek. Annyira a környezet, a városrész hatása alatt kell, hogy álljon ez, hogy már az engedélyezéshez is a helyszini szemle feltétlenül szükséges. Ugyancsak ily módon kell megengedni vagy megakadályozni azt, hogy teljesen tervszerűtlenül és rendszertelenül építkezzenek oly vidékeken, ahol közművek nincsenek, vagy épen az elvétve épített házak miatt kelljen teljesen felesleges nagy befektetéseket eszközölni. Utalnunk kell itt a Lágymányos és környező részeire, továbbá a Zugló, Kőbánya és Alsórákosi-rétek felé terjedő építkezésekre, ahol a tervszerűtlen építkezések a kialakuló városrésznek évtizedekre visszaható károkat okoznak. számos külföldi város mutat a helyes megoldásra kiváló példát: a tervszerűen megállapított városfejlődési iránynak megfelelően az összes közműveket bevezetik és a rendezési terv elkészülte után az illető telektulajdonosok záros határidőn belül kötelesek telkeiket beépíteni, mert ellenkező esetben kisajátitási eljárás alá kerülnek.

Mindezen eljárások és megoldások elvégzésére tisztelettel javasoljuk az alábbi tervezet szerint az építésrendőri szerv felállítását:

1. Az építésrendőri szerv esztétikai és szerkezeti ellenőrző csoportra oszlik.

2. Az esztétikai (városrendészeti) szerv központosítva — esetleg a meglevő városrendészeti ügyosztállyal kapcsolatban — szervezendő meg, feladata:

a) kijelölni a főváros azon területeit, melyek tervszerűen, záros határidőn belül beépítendők,

b) a benyújtott tervek egységesítése esztétikai szempontból,

c) amennyiben már meglévő épületek e területen volnának, úgy mindenkor helyszini vizsgálat az új épület architekturájának a már meglevő épületekkel való összhangba hozására. (Egységes főpárkánymagasság, tüzfalak kiküszöbölése, közös udvarok létesítése, elkerülendők olyan esetek, hogy hatemeletes bérház mellé zárt sorban földszintes házakra engedély adassék: pld. a Csapó ház a Csörsz-utca és Böszörményi-út sarkán).

3. A szerkezeti ellenőrzést végző szerv decentralizálva, a kerületi mérnöki hivatalok (elöljáróságok) kebelében szervezendő meg az alábbiakra való különös tekintettel:

a) a központba benyújtott tervek és számítások az eddigieknél eggyel több, tehát négy példányban adandók be,

b) ezek egyike az illető ker. mérnökhöz küldendő, akinek helyszini vizsgálata dönt a szerkezeti (alapok stb.) engedélyezéséről,

c) ha a központ a kerületi hivatal kedvező előterjesztése után az engedélyt megadja, akkor az építkezés megkezdését az építkező a ker. építésrendőri szervnek bejelenteni tartozik,

d) e szerv munkájára hivasson meg minden ker. hivatalhoz bizonyos számu fiatal magán, városi vagy állami építészmérnököt, akik az építkezés minden fázisát kisérjék figyelemmel, különös gonddal az alkalmazott szerkezetekre,

e) ez az ellenőrzés az épület rendeltetésének megfelelően bizonyos meghatározott, de az építtetővel sem közölt rendszer szerint történjék. Egy ellenőrző közeg 5—6 épületre ügyelhet fel,

f) a tervek és számítások 1—1 jóváhagyott példánya az épületen állandóan kéznél kell hogy legyen az ellenőrzés céljára. Amennyiben az ellenőr azt tapasztalja, hogy a tervektől eltérés vagy bármilyen szabálytalanság történt, úgy jogosult az építkezést azonnal betiltani,

g) a fölülvizsgálatot ily esetekben az ellenőrző, a kerületi mérnök és a központból kiküldött egy tagból álló hármas bizottság végzi,

h) az építkezésnél használt anyagot (beton, tégla, kő stb.) teherbirási vizsgálatra az építésrendőri közeg rendeletére a főváros laboratóriumában díjmentes hatósági vizsgálat alá kell venni úgy az építkezés megkezdése előtt, mint az ellenőrző kívánságára az építkezés alatt bármikor. Ha ilyen esetekben is bebizonyulna, hogy az anyag vagy keverés rossz minősége vagy elégtelen volta oka a szilárdsági próba gyenge eredményének, úgy a megfelelő büntető rendelkezések azonnal lépjenek érvénybe.

Javaslatunkat abban a reményben terjesztjük elő, hogy az abban foglaltak egy részének megvalósítása is megszünteti a magánépítkezések terén uralkodó visszás állapotokat és ezzel új irányt szab fővárosunk gazdaságilag és esztétikailag helyes fejlődésének.

Budapest, 1931 július 27.

Barcsay János
okl. építész, építészmérnök, Budapest. I., Apród-utca 2.

Fiala Ferenc
okl. építész, építészmérnök, Bp. I., Orbánhegyi-út 9 b.

A Dohány uccai zsidótemplom mint műemlék és a körülötte folyó építkezések városszabályozási szempontból

Irta: **Pirovits Aladár.**

A *„városépítés a technikai tudományok teljesen elhanyagolt ága"* címen megírt tanulmányomra most újból hivatkozom, mert újabb érvekkel kívánom bizonyitani az ebben foglalt megállapítások helyességét, mégpedig a műemlékekre vonatkozóan. Említett tanulmányomban azonban a *műemlékekről* még csak említés sincs téve. Hogy pedig ezen a téren is milyen nagy a tájékozatlanság és a felfogásokban való eltévelyedés, mindezekről bizonyítékokkal kívánok előállni a következőkben.

A zsidó-hitközségnek a Dohány és Wesselényi utcák sarkán folyó kulturházépítkezése, mely tudvalevően az ugyanott álló nagytemplommal szerves kapcsolatban és teljesen ugyanabban a stílusban készült el, — most már annyira előrehaladott stádiumban jutott, hogy a szemlélő erről az építőművészeti alkotásról külsőleg határozott és tiszta képet alkothat magának.

Ámbár építőművészeti szempontból való bírálatról itt nem lesz szó, de nem volnék képes elhallgatni abbeli egyéni véleményemet, hogy *a Dohány utcai régi templom és a most készült kulturház, mint teljes összhangban álló stílus és épületegység a maga tömeghatásában valóban imponálóan szép.*

Nincs tehát azon csodálkozni való, hanem ellenkezően, teljesen érthető, hogy a hitközség ezt a tervet fogadta el a pályázatok közül a kivitel alapjául. De annál is inkább van szerintem csodálkozni való, hogy a pályá-

Ötvenötödik évfolyam 31—32. szám 1931 szeptember 1

ÉPÍTŐ IPAR
ÉPÍTŐ MŰVÉSZET

A budapesti építőipari szakmák ipartestületei, az Építőmesteri Képzettség Megvizsgálására Szervezett Bizottságának hivatalos lapja

ELŐFIZETÉSI ÁRAK: Egész évre 12 pengő, félévre 6 pengő. Egyes szám ára 0.80 P. Postacsekszám 49.197. Hirdetési díj: m/m-kint 0.20 pengő

FELELŐS SZERKESZTŐ DR. FÁBIÁN GÁSPÁR

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL Budapest, I., Nagyboldogasszony útja 7c. Telefon: Aut. 695—83

Javaslat magánépítkezések hivatalos ellenőrzésére

(ÉPÍTÉSRENDŐRSÉG.)

Az állami és városi építkezések szakszerű ellenőrzésével szemben mindezideig nagymértékben figyelmen kívül maradt a magánszemélyek részére készülő építmények hivatalos ellenőrző vizsgálata. A budapesti ép. szabályzat 199 és 200§.-a rendelkezése szerint az épületeken a vakolás megkezdése előtt hatósági vizsgálatot kell foganatosítani, de a mai újabb építési szerkezetek a régebbiekkel szemben ennek fontosságát lényegesen csökkentették. Vonatkozik ez különösen az igen elterjedt vasbeton, beton és főleg a gombamódra szaporodó új födémszerkezetekre. Ezeknél ugyanis egyenesen lehetetlen a lelkiismeretes szakértői ellenőrzés akkor, midőn azok már teljesen elkészültek és az építkezés a vakolást megelőző stádiumba jutott. Amíg tehát az állami és városi építkezések bevált ellenőrzése teljesen megfelelő és ez az ellenőrzés a magánépítkezéseknél a multban nem eshetett kifogás alá, mivel a tervező, a vállalkozó és esetleg ellenőrző szakértő személyében egy épületnél három szakértő is működött, *addig ma a magánépítkezések nagy többségénél az előbb megjelölt három funkciót egy és ugyanaz a cég, vállalat vagy egyén tölti be.*

A Szent László úti katasztrófa és kisérő körülményei joggal keltettek mély megdöbbenést az építészeti szakkörökben. A mai kor építési rendszere: a szerkezetek és anyagok tulságos kihasználása a gazdaságosság jelszavával, az állandóan új és újabb szerkezeti szabadalmak és eljárások kiszorították a régi bevált megoldások legnagyobb részét. Nem célunk, hogy kárhoztassuk a valóban gazdaságos és megfelelő új szerkezeteket, de — úgy hisszük számos építésztársunk nevében is — tiltakoznunk kell a csak nyereségvágy célozta reklámozását és alkalmazását oly szerkezeteknek, melyeknek használhatósága legnagyobb mértékben az épületeken alkalmazott vezetők és munkások ügyességétől és szakértelmétől függ. Sajnos, ezeknél nem fogadható el mérvadónak még a hatósági próbaterhelési vizsgálat sem, mert nem lehet egyenértékü az épületen esetleg lelkiismeretlenül vagy kellő szakértelem nélkül elkészített szerkezet teherbírása a hatósági próbára gondosan előkészített szerkezettel. Amint tehát az egyes szerkezetek fokozottabb ellenőrzése szükséges, úgy nem maradhat el az egyes építési anyagoké sem. Elegendőnek véljük rámutatni az oly kiváló és általánosan használt bauxit cementre, melynek helyes és gondos alkalmazására maga a készítő cementgyár inti az építőt. Ha egyes laboratóriumok házi kisérletei néha bámulatosan kiváló eredményeket mutatnak is ki egyes anyagok elbirálásánál, ez semmi esetre sem jogosít arra, hogy ilyen teherbírás alapúlvétele az épületen egészen más körülmények között irányadó lehessen. Teljesen helytelen továbbá nagyobb épületeknél is az alapokkal való érthetetlenül könnyelmű takarékosság és felületesség. Bár a bp. ép. szab. idevágó rendelkezései (226—228§.) megállapítják az alapok minimális mélységét és az igénybevételek statikai kimutatását, de az alaptalaj próbaterhelése, tehát teherbírási vizsgálata ma már csak a legritkább esetben történik meg. Ennek fokozott ellenőrzése számos későbbi balesetet vagy legalábbis kellemetlenséget akadályozna meg. Ugyanígy fontos volna a szerkezeti falak gondosabb statikai viszgálata, különösen akkor, ha a falkat nem teljesen ugyanegy anyagból, hanem vegyesen készítik. Az ilyen szerkezet kényességét a Szent László úti katasztrófa mindennél jobban bizonyítja.

A számos vasbetétes betonszerkezetü födém elkészítése is a legnagyobb gondosságot és szakértelmet kívánja — épen nagyfoku kihasználtságuk miatt. Példának hozzuk fel, hogy a század elején oly általánosan elterjedt és kiválónak elfogadott Mátrai-féle födémszerkezet a későbbiek során, mint kényes és szerkezetileg veszélyes, már a háború előtt az építőiparból teljesen kiszorult. Épen a közelmultban egy ilyen födémmel épült béráz átalakításánál megállapították, hogy a

Központi fűtés TÓTH IMRE ÉS TÁRSA
Katona József-u. 4. Telefon: 223-93
egészségügyi berendezések, szellőztetés, vízvezeték, csatornázás, épületbádogos stb. munkák

ebbe a szép szumyadó Hamupipőkébe beleszeret és — életrekelti.

Végigfutva Jánszky Béla könyvét, érzem, milyen jó volna olykor a história szemüvegén keresztül csinálni a dolgokat. Az is jó lenne, ha nem csak olvasnók a történelmet, hanem tanulnánk is belőle.

*

A népi lélek, a művészetekben nyilatkozik meg a legélesebben, a legfeltünőbben. Irodalom, zene és képzőművészetben összpontosul a nemzet minden szellemi kincse. A török hódoltság és az azt követő habsburgi uralom alatt, nemzeti kulturánk nem fejlődhetett. Ami volt, az eldugott kicsi falvakban rejtőzött, szerte az országban. A germán kultura hatalmi sulyával nehezedett a magyar lelkiéletre.

A francia forradalom Európát felrázó vihara kellett hozzá, hogy a nemzetet ebből a dermedtségéből felrázza és az osztrák bilincsektől felszabadítsa. A nagyszerű politikai ébredést nyomon követi az irodalom, a zene ujjá születése, amely osztatlan lelkesedést váltott ki. Petőfi-Jókai, Vörösmarty. Ebből a páratlan feltámadásból a képzőművészetek sem maradtak el. Barabás Miklós és Izsó Miklós mellett ott terem a zseniális Feszl Frigyes. Amíg azonban, a nemzeti kultura előbbi heroszait országszerte rajongó lelkesedéssel ünneplik, addig a szegény Feszl Frigyest csak gúny és mellőzés éri. Itt kezdődik a magyaros építészi törekvések örök tragikuma — a megnemértés.

A magyar kultura további, rohamos fejlődése a 67-es kiegyezés után következik. Ez a kor termelte Madách Imrét, Mikszáth Kálmánt, Székely Bertalant, Hubay Jenőt. Az építészet nemzeti iránya, a benne túltengő nyugat imádat miatt, nem talál vezetőre. Pedig ez lett volna a második alkalom, a magyaros építészet fejlesztésére.

Az egyesített Budapest most indul hatalmas feilődésnek. Vidéki városaink most kezdenek europai formát ölteni. Magyaros izű, magyaros zamatu épületekkel Budapestet és vidéki városainkat olyan eredeti széppé tudtuk volna alakítani, amelyből a magyar lélek éppen úgy ki csendült volna, mint a muzsikából vagy a nyelvből. Csak sokára, a mult század vége felé akad egy vérbeli művész, aki élete céljának tekinti a magyar építőművészet megteremtését. Apostoli hivatottsággal indul útjára. Minden gúny és akadékoskodás dacára egymaga megcsinálja 1896-ra a millenium emlékére, az iparművészeti múzeum csodaszép palotáját. Ez a csupa hímes virág, csupa szín és csupa muzsika, 35 év távlatából nézve, remekbe szabott mementója a kortársak elfogultságának és hálátlanságának.

Lechner egész működése, az ő hivatottságát, az ő korát mesze túlhaladó teremtő erejét igazolja. Hirdette az igazmondást, az őszinteséget. Az egyéniséget és a és a formák szabadságát, a szabályokhoz kötött stylusokkal szemben. Megjósolta, hogy jönni fog, — mert jönni kell — egy olyan kor, amely szakít a hagyományokkal és szükségleteit és érzéseit a maga nyelvén, új formákban és új színekben fogja kifejezni. Ez volt a szent meggyőződése. Ez a hite adta neki az erőt és képességet, hogy csaknem a „semmiből", a népies hagyományok pici nagyjából, — amelyből akkor már a magyar irodalom és a magyar zene terebélyes fává izmosodott — megcsinálja a magyar építészet virágos kertjét.

Közbe jött a „Secesszió". Amíg Lechner architekturája, ha sajátosan egyéni is, de magyar volt, addig ez lázadás minden eddigi forma ellen. A „vonalak forradalma" kérész életéből egy hasznunk mégis lett. Ha „ezt is szabad", ha „ez is szép", mennyivel szebb, a magyar formától, a magyar szellemtől és magyar akarattól ékes Lechner stylus.

Először a sajtó áll egyértelmüen melléje. Azután a fiatalok. Ők, az 1900. párizsi kiállítás finn sikerén felbuzdulva, revizió alá veszik Lechner erősen „egyéni" architekturáját és tisztán „népi" hagyományokra támaszkodva, csinálják egyre-másra magyaros épületeiket. Jánszky, Koós, Kozma, Tátray, Wiegand, Zrumeczki. Ők sem mennek sokra.

A magyaros architektura csak „csemege", a kiállítások terített asztalán, ahol illik valami eredeti dologgal szolgálni a külföldnek. „Potemkin falak" amelyekről a tájékozatlan idegen, joggal hitte, hogy a Magyarországban uralkodó nemzeti architekturát kapta. Maróti milanói, Pogány turini kiállítása.

A magyaros forma törekvéseknek húsz esztendei harcát, sikerét és sikertelenségét adja e rövidre fogott könyvismertetés. Jánszky, mint ennek a mozgalomnak ma is harcos katonája, fájdalmas sikollyal panaszolja, hogy „őket sem értik meg!"

*

Elgondolkozva ennek az egykor nagyszerüen indult magyar építészeti reneszánsznak mai szunnyadásán, szükségét érzem, hogy megvonjam a párhuzamot a két testvér nép — a finn és a magyar — nemzeti ujjászületésének eredménye között.

A két és fél millió lelket számláló finnek ugyanazt a kemény harcot vívták nemzeti létükért, mint mi. 700 esztendős svéd uralom, fejlett irodalma és művészete az övéket teljesen elnyomta. 1809.-ben az oroszok hatalma alá kerülve, egyszerre öntudatra ébredtek és neki láttak ők is, a „semmiből" megcsinálni a feledésbe ment finn nemzeti kulturát. Az irodalom kél leghamarább életre. 1835-ben jelenik meg a finn nemzeti éposz, *a Kalavala*. A néptől kapták. Ott kutattak tehát tovább a művészetek után is. Amikor 1900-ben a párisi világ kiállításon *Elliel Saarinnen* építész és *Gallen Kallela* festő bemutaja a népi szellemtől izzó finn pavillont, egyszerre világhír glóriája övezi nemcsak őket, hanem velök együtt a finneket is. És méltán. Ez a győzelem csak úgy volt lehetséges, hogy a két művész mellett, — ott állott, — mint egy test, egy lélek — a maga teljességében a finn nép. Ő volt a serkentő, a buzdító. Ebből merítettek a művészek erőt, bátorságot. A finnek húsz esztendő alatt többet tettek művészetükért, mint mi ötven év alatt.

Amikor Saarinnen a finn építészet feltámasztását elhatározta, mindenki támogatta. Magánosok épen úgy, mint a közhatóságok. Egész Finnország lázban volt. Gyönyörü új városrészek keletkeztek. Aki csak tehette, házát finn stylusban építette, vagy legalább átalakíttatta. Ez a láz olyan hatalmas volt, hogy elfogta nemcsak Európát, hanem még Amerikát is.

*

Tanuljunk a történelemből. Tanuljunk finn testvéreinktől. Hol vagyunk mi még — a lelkesedéstől? Magyaros építőművészetünk ma éppen úgy nélkülözi a megértést, a támogatást, mint régen. A tavaly lezajlott építész kongresszuson is elég mostoha elbánás érte. Ne vegye zokon, a Lechner Ödön társaság, ha számon kérem, hogy ezt a helyes kis illusztrált könyvet, miért nem fordították le német és francia nyelvre és az értéktelen katalogus helyett, miért nem ezt nyomták két pengőkért a látogatók kezébe? Igy minden látogató megismerte és őszinte rokonszenvvel kisérte volna, a magyar népies építészet — küzdelmekkel teljes kálvária útját.

Magyar Vilmos.

A vasbeton és szilárd födémek értékelése és teherpróbáinak kiterjesztése

Amidőn ma egy új födémet engedélyezési eljárás alá bocsájtunk, a jelenleg fennáló szabályzatok alapján az megfelelőnek lesz minősítve, ha azon teher, mely alatt a megsemmisülése bekövetkezik az összes tehernek kettő és félszerese. — A terhelés azonban nyugvó terheléssel történik. —

Az újabb vasbeton szabályzat néhány kikötést fűz még az eddigiekhez, melyek közül a legjobbnak tartom gyakorlati szempontból azt, hogy az úgynevezett sűrűbordás födémeknél megköveteli a keresztirányú bordák,

zóknak tulnyomó része nem ezt az előttem kolumbustojás szerűen előtünő alapgondolatot, — t. i. a régi templommal való teljesen összhangzatos és egységes elgondolást vette a tervezés alapjául.

A multban volt már hasonló ilyen eset. Ugyanis ezelőtt mintegy 23 évvel a főváros pályázatot irt ki a Kálvin-téri templom, az ezzel kapcsolatos református egyházépület és az úgyanezekkel egy épületcsoportot alkotó fővárosi házak által elfoglalt telekterület új beépítési és szabályozási tervének beszerzésére, amikor is a beérkezett pályatervek felülbirálására egybehivott zsüri akkoriban teljesen ugyanarra az álláspontra helyezkedett, t. i. az egységes stílusban és tömegben való elhelyezkedés álláspontjára, — miként a jelen esetben történt. Ha azon a 23 év előtti pályázaton első díjat nyert pályamű alapján a tervbevett Kálvin-téri építkezés akkor megvalósúl, bizonyosan akadt volna ott is egy lelkes *műemlék-barát*, aki tiltakozott volna az ottlevő református templomnak, mint műemléknek, eredeti alakjából való kiforgatása ellen, épen úgy, miként most a Dohány-utcai építkezés alkalmából jelentkezett *Sós Aladár* technikus-társam, aki a Vállalkozók Lapja múlt évi egyik számában — tiszta intenciókból vezettetve — elegikus hangon adott kifejezést a zsidó-templom, mint elsőrendű műemlék, megcsonkítása felett érzett lelkifájdalmainak.

Én a magam részéről a legelhibázottabb felfogásnak minősítem valamely műemléket mint olyat a maga abszolut mivoltában tekinteni és bírálni, amely szerint t. i. adott esetben, pld. mondjuk a jelenben, vagy akár a belvárosi Plébánia-templom, a központi városháza Városház-utcai homlokzata, vagy végül a Batthány-téren levő u. n. Rokokó-ház stb. eseteiben ezek a műemlékek oly szent és sérthetetlen alkotások volnának, amikkel szemben a haladó korszellem, a gyakorlati élet, a modern városrendezés stb., — érdekeinek teljesen háttérbe kellene szorulnia.

Sós Aladár az említett cikkében szinte könnyezve panaszolja, hogy a Dohány-utcai zsidótemplomot mint elsőrendü műemléket, most az építkezés kapcsán megcsonkították. Hát mit szól Sós Aladár ahhoz az — azt mondhatnám hazugsághoz, amit ma a központi városház főhomlokzata — mint hasonlóképen elsőrendű műemlék mutat? Ennek a főhomlokzatnak a középső, a fő timpanonjában eredetileg volt óriási nagy osztrák kétfejű sas helyébe ugyanis a főváros a régi Károly-kaszárnya átalakítása alkalmából Budapest főváros címerét helyezte el, — hazafias szempontból nagyon bölcsen és helyesen. Hogy ez a változtatás szintén megcsonkítása az eredeti műemléknek, ezt oly határozottan állítom és vallom, hogy szembeszállnék valamennyi építészeti műtörténésszel, akik állításom helyességét el nem ismernék. Szeretném ezt a gondolatomat részletesebben is kifejteni, azonban tartózkodnom kell a hosszadalmasságtól, de megnyugtatom Sós Aladár műépitészt, hogy az említett belvárosi-templom és a Rokokó-ház bármennyire is műemlékekként vannak elkönyvelve, azért azok egyszer mégis eltünnek majd a földszinéről. Mert, hogy valamely műemlékben rejlő nagy morális értéket, mint az építészeti műtörténet tudományának hathatós megalapozóját ha becsülnünk is kell, de minden elismerésünk mellett sem helyeselhetjük azt az abszolut irányzatot, ami napjainkban a műemlék fogalmához van kapcsolva. Mert a műemlék megőrzésére és fenntartására irányuló törekvések jelentőségével legalább is egyenértékünek és egyenrangunak kell tekintenünk a modern városrendezésre tartozó azokat az irányelveket és vezetőszempontokat, melyeknek érvényrejuttatása utján áll elő kész alkotásként a *modern-város*, mely nemcsak műemlékek pusztítása terén kiván áldozatot, hanem akkor is, mikor az új idők városfejlesztési müveletei körül az ősi természetnek és a romantikus múltnak megszüntetése, elpusztítása oly kiméletlenül és olyan mértékben megy végbe, hogy egy-egy régi városkép a rombolás munkájának befejeztével hol eltünik egészen, hol pedig annak jellegzetességében mélyreható változások következnek el.

Örök törvénnyel állunk itt szemben. Az irott törvény pedig, — az 1881 évi XXXIX. tc., mely a műemlékek fenntartásáról szól, csupán azt mondja ki, hogy: *„A műemlékek a törvény védelme, ezenkivül pedig a kultuszminiszter felügyelete alá helyeztetnek.*

Teljesen értem és méltányolom az építészeknek a műemlékek iránt mindenkor tanusított megbecsülését. Ezzel tartozik az építész önmagának, mert hiszen önmagukra tartozó műalkotások történetértékének nagyrabecsülése az építészeti kultura iránt tanusított legméltótóbb hódolat. Ezen és csakis ezen az alapon értem és helyeslem azoknak a műemlékeknek, minők: a jáki, lébényi, szentmiklósi, zsámbéki régi templomoknak vagy templommaradványoknak minden időre való megőrzését, melyekkel szemben a *műemlék-fogalom* abszolut uralma ellen nem lehet senkinek, még csak szava sem. *De vajjon ugyanilyen elbirálás alá tartozzanak azok a műemléknek minősített épitmények is, melyek a modern irányban fejlődő város olyan pontjain helyezkednek el, ahol azok szent és sérthetetlen volta a haladni és fejlődni kivánó város érdekeivel jön éles összeütközésbe?* Vagyis tehát szoruljon háttérbe a modern irányú fejlődés szolgálatában álló minden magasabb érdek a műemlék mindenekfelettiségével szemben? Ez a műemlékeket okszerüen tisztelő és becsülő építész nem akarhatja. *Ezért tehát eltogultságtól teljesen mentes mentalitással gondolkozók a Dohány-utcai kulturházat mint épitőművészeti alkotásnak tényleges megoldását műemléki szempontból nem kifogásolhatják, és aki mindezek után kifogásolná — nem halad a korszellemmel.*

A következőkben áttérek a hitközség telkének az új építkezés folytán beállott változást érintő városszabályozási rész birálatára. Most legújabban is hallottam olyan véleményt, amely szerint helytelen eljárás volt a régi templom balszárnyát elvágni és az új épülettömeget a Dohány-utcai régi frontvonal helyett annál jóval beljebb, a hitközségi telken elhelyezni. Tehát ugyanarról a véleményről van itt most szó, mint amelyet a pályatervek elbirálása idején a zsüri néhány tagja jegyzőkönyvileg megörökíteni kivánt. Ezzel a most itt ismertetett álláspontal szemben én a leghatározottabban k imerem nyilatkoztatni, hogy épen ellenkezően, ez a *frontbeljebbhelyezés* szerencsés gondolat és helyes megoldás. Nemcsak azért, mert igy az új épület frontja a Dohány és Wesselényi utcák sarkán, annak szép szabályos kiképzése útján a szemlélőre bizonyára kedvezőbb benyomást tesz, mint tett a lebontott résznek hegyes szöge alatt. Ennél fontosabb előny azonban az, hogy a kivitel alapjául szolgáló megoldás a Dohány-utca felől — mint tudjuk — egy kis tér kiképzésére nyújtott módot, mely az egész egységes épülettömb térhatását kedvezően növeli. Hogy ez a térkiképzés nem szabályos, ez a körülmény a jelen alkalommal annál kevésbbé volna hibának tartható, mert hiszen a templom és kulturház egységes épülete sem áll kiegyensúlyozottan a maga helyén, hanem a szimetrika teljes hijjával, de ugyanolyan teljes művészi elrendezésben. És igy azt állithatjuk, hogy az itt körülírt kétrendbeli szabálytalanság oly érdekes miliöben találkozik, mely az egymáshoz való simulás érzetét váltja ki a szemlélőben.

Tiszta tárgyilagosság mellett tehát a szabályozás megváltoztatását sem lehet itt kifogásolni.

A magyar formatörekvések története épitészetünkben

Igénytelen külsejü, izléses kiállításu kis könyv. Irója Jánszky Béla. Tömören foglalja össze a magyaros építészi törekvések multját és jelenét, nemcsak mint iró, hanem mint egyik tagja annak a művész gárdának, amely a magyaros építészet tovább fejlődését tüzte lobogójára.

Közelről érdekel e téma. A XII. építész kongresszus alkalmából irt cikksorozatom is azt a célt szolgálta, hogy talán akad egy rajongó. Argirius királyfi — aki

vész egyéniségét felismerni. A képzőművészet tudósai a különböző korok festőművészeit alkotásaikról felismerik.

Ha most már az előadottak szerint kiforrott igazságnak vehetjük a művész és a művészi alkotás között megállapítható kölcsönösségi viszonyt éppen úgy, miként megvan ez a reciprocitás az élet és a halál, a test és a lélek, a fény és árnyék stb. között, *akkor vessük fel azt a kérdést, vajjon ilyen körülmények hogy állunk a városépítéssel mint művészettel?*

Vajjon ebben az esetben is megvannak-e a kritériumai annak a kölcsönösségi viszonynak, a kölcsönhatás törvényének, amely nélkül — miként beigazoltuk — nincs művész és nincs művészi alkotás?

A szükséges főkellék a kölcsönösségi viszony megállapításának lehetőségére nézve az, hogy a városépítés mint egységes és szerves egészet kitevő, ezenkívül pedig, mint a művész teremtő zsenijéből fakasztható művészi alkotás legyen elgondolható. Ez a szükséges és elengedhetetlen feltétel logikus következetességgel folyik abból az előbb megállapított kölcsönösségi törvényből, amely szerint művészetet csak művész képes produkálni, és amely kölcsönösségi viszonynak mint törvénynek fordítottja szerint lennie kell olyan művésznek, akinek teremtő erejéből előáll a város, mint szerves egészet kitevő építőművészeti alkotás.

Ilyen feltevések azonban, a való életviszonyok között, ésszerűen még csak el sem gondolhatók. Mert hiszen a városépítés problémájában a különböző természetű szükséges alkotások egymáshoz viszonyítva annyira szerteágazók, hogy azok művészi egységességéről, vagy művészi egységesítéséről, amely szerint t. i. azok a művészi kialakítás szempontjából szerves egésszé egyesítve volnának művészi termékként tekinthetők, egyáltalán még csak szó sem lehet. Ennélfogva a művész és a művészet között szükségszerűen fennálló kölcsönösségi viszony elve szerint olyan művész sincsen — de nem is lehet a világon —, aki ilyen heterogén elemekből álló feladatnak művészi egésszé való kialakítására vállalkozhatnék. Mert nézzük csak, miféle feladatnemek tartoznak a városépítés problémakörébe? Itt van először is a városépítés alapvető munkája, *a város egész területének pontos felmérése.* A feladatnak ezt a részét azonban most figyelmen kívül kell hagynunk, mert a felmérés a városkép művészi kialakításához tulajdonképen csak eszköz volna, és ezt az illető művész készen kapná kezeihez.

A következő városépítési feladat a város területe jövő beépítésére vonatkozó tervnek, vagyis *a városszabályozó-tervnek* elkészítése, tehát a város felmérése alapján elkészített pontos várostérképen a meglevő régi és tervbevett új utak, utcák, terek, parkok, ligetek, középületek stb. kijelölése, szabályozása a város jövő fejlesztésének szem előtt tartásával. Röviden és találóan a városszabályozás műveletét *a város térképébe berajzolt vonalas ábrázolásnak* mondhatjuk, az előbb felsoroltak kijelölése céljából. Valójában ugyanis valamely város szabályozását észszerűen, de egyúttal a leggyakorlatiasabban is csupán a város térképébe rajzolt vonalakkal ábrázolhatjuk. (Azok a szertelenségig kiszínezett, művészetet mímelő fantasztikumok, melyekkel a városszabályozások tervpályázatain néha találkozunk, csak arra alkalmasak, hogy a nem éberen őrködő laikus szemeket megtévesszék, éppúgy, miként az épületterveknél a tervezett épületnek távlati képei erősen befolyásolják a kevésbbé hivatott bírálókat.)

A szabályozás útján készült utcahálózathoz, valamint a topográfiai viszonyokhoz alkalmakodva készül el *az övezetek szerinti beosztás*, és a felsoroltakkal összhangzásban *az építési szabályrendelet.* Mindezekben a tennivalókban a művészi ihletre éppúgy nincsen szükség, mint a városfelmérésben, és ezt annál több meggyőződéssel kimondhatjuk, *mert olyan vonalakkal, mint amelyek a városszabályozás tervében a kitűzött célzattal szerepelnek, művészetet még soha senki sem produkált.* (Pl. a Dunaszabályozás, kikötőelhelyezés vonalai stb.)

A mult évi említett irodalmi és művészi kongresszuson elhangzott idevágó megokolás szerint *„hiába készíti el a városi mérnök a maga egyoldalú szempontjai szerint városszabályozási tervét, amikor a magasabb látókörrel rendelkező építőművész nem képes a maga alkotását a nagyon gyakran súlyos esztétikai hibákat tartalmazó rendezési keretbe beleilleszteni".* Ebben a most idézett interpretációban olyképen van feltüntetve a helyzet, mintha a rossz városszabályozási terv volna az oka annak az állapotnak, amelyet városaink utcái és terei feltüntetnek és amelyről a kritikus, aki a városképet szemléli, a városépítő művészeti irányzatról csak a leglesujtóbb bírálatot mondhatja. Hogy ebben a tekintetben tisztán lássunk, idézzünk abból a nagybecsű pályakoszorús tanulmányból, mely boldogemlékű építőművészünk és építészesztétikusunktól, *Reichel Kálmántól* reánkmaradt. Reichelnek ez a minden időre becses hagyatéka a most ide vonatkozókra nézve a következőket tartalmazza: *„Kérdés, hogy az építészet megtalálja-e a helyes utat; valóban művészit és maradandót fog-e alkotni, vagy pedig csak folytatása lesz annak az iránynak, amely városainkat eddig elcsúfította. A mult század második fele ezen a téren valóban elszomorító képet mutatott..."*

Legyen elég Reichel művéből ennyi!

Ha ennek az idézetnek a velejét szembeállítjuk az említett kongresszusi javaslat megokolásával, vajjon itt nem önkéntelenül is a farkas és a bárány meséje jut eszünkbe? A patak folyásának vízében álló kongresszusbeli farkas panaszolja, hogy a patak alsó folyásában levő városi mérnök-bárány zavarja fel a patak vizét és ezért nem lehet a vízből inni!

Ez a kongresszusbeli megokolás hogy meglátja a városi mérnök szabályozási tervében a ... szálkát, de nem látja meg a kebelbeli építészek által alkotott és Reichel által oly súlyosan elítélt építészeti akotások között a ... gerendát!

De van még egy ellenvetésünk, melyből kiderül, hogy az a kongresszusi megokolás milyen helytelen alapból kiindulva interpretál, és valóban itt is egy aesopusi mesét kellene alkalmaznunk annak felderítésére, hogy a helyzetkép milyen fonákul van feltüntetve. Az a kongresszusi javaslat-megokolás ugyanis, mint már hallottuk, a városi mérnököt állítja oda, mint olyat, aki a város szabályozási tervét készíti, *„a maga egyoldalú szempontjai szerint".* Pedig ez a beállítás teljesen hamis, igazságtalan és a való tényállásnak meg nem felelő. Ugyanis a hazai városok — talán három kivételével, melyek szabályozási tervét ismertnevű városszabályozó szakértő férfiak készítették, tehát nem is az illető városok mérnökei — városszabályozó tervüket kivétel nélkül nyilvános tervpályázat útján szerezték be, melyen a résztvevő pályázók — és ez is sajátságos és jellemző — majdnem minden alkalommal építőművészek voltak. *A városszabályozás tervét a mi felfogásunk szerint a városszabályozó szakférfiúnak a városszabályozás tudományából szerzett tudásával és a gyakorlati téren szerzett képességeivel kell elkészítenie;* nincs szükség e téren a Genius sugallatából fakadt művészi inspirációra. Itt nem az egyénnel veleszületett képességgel állunk szemben, hanem a szorgalom és gyakorlat útján szerzett minél szélesebbkörű tudással.

Hogy művész és tudós itt egyszemélyben is megjelenhet, vajjon ki venné ezt az igazságot tagadásba? De ebben a feltételes esetben is a tudás az alapvető tényező. Pálóczi építőművész és városrendező szakférfiú volt egyszemélyben. A Kossuth-szobor elhelyezéséről tartott mérnökegyleti előadásán őbenne a *városrendező-tudós* szállt szembe a saját építőművésztársaival, illetve azok felfogásával. Ő tételes törvényeket idézett, mikor igazolni kívánta, hogy az általa bemutatott szoborelhelyezési tervében a távolságok a szobor, a parlament-épület és a szemlélő között a helyes optikai követelményeknek megfelelnek. És az élet neki adott igazat, bár sainálatosan csak utólag, mikor már a szobrot elhelyezték az építőművészi tervek és elgondolások

Pirovits Aladár

szerint olyképen, hogy abba sem a jelen, sem a jövő generációja belenyugodni sohasem fog.

Egyébként is a Kossuth-szobor elhelyezése kérdésében leszűrődött igazságok útján az élet Palóczit mindenképen igazolta. De igazat adnak a felsorolt tények a jelen cikkely eszmemenetének is.

Az a naiv felfogás, miről előbb szóltunk, hogy t. i. a városszabályozási vonalak megállapítására csak a művészi érzék képes, mert a művész látóköre tágabb, merőben ingoványos talajra van éptve, és azt akarja jelenteni, hogy magával a bevonalazás műveletével mindjárt előáll maga a művészi produktum, holott pedig az építőművész produkciója akkor kezdődik, mikor a megállapított utcavonalra megtervezi az illető műépítményt. Igaz ugyan, hogyha mindkét feltétel fölött maga az építőművész szabadon rendelkezik, tehát szabadon választhatja meg a szabályozás vonalait az építőművészeti alkotáshoz, úgy ez a helyzet a művészi alkotásra nézve biztosabb sikert eredményezhet. Az ilyen elgondolható legritkább eset azonban sem a városépítés, sem pedig a városszabályozás kritériuma alá nem tartozik.

Megemlíthetünk még egy páratlanul álló naiv felfogást, amely szerint ha a városépítés nem művészet, akkor a szobrászat is csak kőfaragás vagy agyaggyúrás! Az ilyen kétes értékű felfogás nem számol azzal, hogy a szerszámmal és az anyaggal való elbánás módja a művész kezében csupán eszköz, és amit a végső kitűzött célból produkál, az a művészet. Ha a kőfaragó kockakövet készít, vagy a fazekas közönséges fazekat gyúr, az természetesen nem művészi produkció.

Egy másik argumentum szerint városszabályozással csaknem kivétel nélkül építészek foglalkoznak. Ez pedig építőművészeink szerint döntő bizonyíték amellett, hogy ez a munkakör hová tartozik. Ebben az állításban tényleg van valaminő igazság, *de az is kétségtelenül megállapítható, és ennek az utóbbinak bizonyító ereje nagyobb, hogy t. i. minden bajnak az okát is ezen a téren ebben a körülményben kell kutatnunk*, hogy t. i. építőművészeink a művészet égisze alatt mindenféle nem oda tartozó művészi fantasztikumokat visznek bele városszabályozási terveikbe.

Egy harmadik nagy baj itt az olyan irányú szertelenkedés, hogy építészeink szegény hazai városainkból Párizs mintájára valóságos világvárost akarnak tervezni. Ezért nem használhatja azután egy hazai város sem azokat a szabályozási terveket, melyekhez nyilvános tervpályázat útján jutottak. Tehát tulajdonképen nem az a baj, hogy városaink nem készíttetik el szabályozási terveiket, hanem, hogy ezeket a terveket az élet — a városok anyagi viszonyai — nem igazolják. Hazánkban, mint említettük, három város szerezte be szabályozási tervét megbízás útján, és pedig: *Gyöngyös, Kecskemét* és *Sopron*. Ezeket a terveket akadálytalanul felhasználják a város jövőirányú fejlesztésének alapjául.

A következő feladat a városépítésben az utcaszélességek és magasságok, főközlekedési vonalak, a kereskedelmi, a gyár-, a villa- stb. negyedek kijelölése, melyek mind-mind olyan feladatok, melyeknek megoldásához a művészetnek vajmi kevés köze van, és amelyeknek megtervezése körül nem a szép iránti érzék felkeltésére kell a tervezőnek törekednie, hanem a szabatosan körvonalazott és a városépítés tudományában rendszerek szerint egybefoglalva található szabályoknak a helyi viszonyok, gazdasági, forgalmi, egészségügyi, esztétikai követelmények szerinti szigorú alkalmazására és betartására. Meg kell jegyeznünk, hogy a feltételek között említett esztétikai szempont nem azt akarja jelenteni, hogy a szabályozási tervek vonalaival már magukban véve művészi produkciót végezzünk. Mert hiszen ezzel ellentmondanánk saját magunknak. A szabályozási vonalaknak ugyanis adott esetekben, midőn t. i. esztétikai érdekről van szó, azt a követelményt is kell jelezniök, hogy azok egynémelyikében az esztétikai érdek kielégítése is számításba van véve. Így pl. egy boulevard szélességének megállapításában döntően fontos az általános forgalmi érdek és ez szabja meg a boulevard szélességét. De vehetjük az így megállapított szélességet még nagyobbra is, ha külön esztétikai érdekek kívánják ezt. A főközlekedési vonalak, a *sugárutak* szélességét megadott tényezők alapján számítás útján kell meghatározni és semmiesetre sem lehet azt a művészi fantáziára bízni. Viszont lehet valamely utat nagyon szélesre venni bizonyos különleges (egészségügyi, esztétikai) érdekek szempontjából. Egy sugárútnak a tagozása már esztétikai követelmény, de ide sem kell abszolút művészi fantázia,hanem csupán városrendező rutín, az övezetek figyelembevételével.

Tegyük fel azonban már most azt a kérdést, vajjon végre is mi lehetne az, ami a városépítésben művészi alkotásként a művész teremtő erejére vár? Erre a kérdésre a válasz csak a következő lehet: *Amit az építőművész a városterületen mint építőművészeti alkotást végezhet, ezt — hangsúlyozzuk — nem mint városépítőművész alkotja, hanem mint annak a bizonyos építészeti műnek megvalósításával megbízott tervező-építész.* Steindl megalkotta az Országházat, Hauszmann a Kúria csodaszép palotáját, de azért a mai Kossuth Lajos-teret mégsem mondhatjuk szépnek. Ebből az következik, hogy valamely tér körül egyes épületek önmagukban véve klasszikusan szépek lehetnek, együttesen azonban disszonánsan hatnak és az egyedenként kezelt épületekkel a művészi városkép kialakítását még nem biztosíthatjuk. A bécsi városháza előtti térnek is ugyanaz a hibája, amit *Sitte* bécsi építészesztétikus szerint a városház előtti tér egy részének beépítésével kell megszüntetni.

És ha itt most azt kérdezzük, vajjon ki rontotta el a Kossuth Lajos-teret, vagyis miért nem sikerült itt a művészi városkép kialakítása, erre a kérdésre nem felelhetünk mást, mint azt, hogy azok az építőművészek, akik az ott álló épületeket tervezték, akik nem voltak tekintettel az Országházra, mint uralkodó főalkotásra és így nem fordítottak gondot a tér művészi városképének kialakítására.

Minő ellentmondó, de főkép minő szatírikus megállapítás ez az utóbbi (amire pedig logikus következtetésképen jutottunk) az elől ismertetett kongresszusi javaslatnak azzal a megokolásával szemben, melyben az építőművész magasabb látókörére történik hivatkozás!

Még többfélekép lehetne bizonyítani, hogy nem a városszabályozási tervek miatt kell aggodalmaskodni, hanem Reichl építőművész nyilatkozata szellemében az építészeti torzalkotásoktól kell félteni városainkat, illetve azokban a művészi városképet! Budapest maga csodaszép város hírében áll, pedig Budapest túlnyomó átlagépületeiről, melyek oly hivalkodóan néznek egymásra, jobb inkább nem beszélni. Valamely városnak, például Budapestnek, lehetett volna a legtökéletesebb, vagy építészeink szerint a legművészibb módon kidolgozott szabályozási terve, azért azonban *„a művészi városkép kialakítása"*, amely kitétel valóságos vesszőparipája építőművészeinknek, éppolyan hiú ábrándkép lett volna, mint amiként ezt a város mai kialakulásában látjuk, mert az a túlerőltetve létrejött, szinte rikácsoló stílusbeli összevisszaság, ami Budapest útjain szemünkbe ötlik, tönkretette volna a még oly ideális városszabályozási tervet is. És a mi építőművészeink azt hiszik, ha ilyen igazságtalan területhódításokkal, a városszabályozási tervek monopolizálásával talán célt érnek, akkor reájuk szebb jövő virradna! Ebben igazán nagyon tévednek.

Eseményszámba menő ritkaság, mint mondtuk, hogy a művész valamely a városépítőművészet körébe tartozó feladathoz juthasson. Mert — és itt most figyelmet kérünk — ha valamely szabályozási terven a megállapított utcavonalon felépül az odaszánt műépítmény, ez nem városépítőművészeti alkotás és sehogysem lehet ennek körébe vágó munkának minősíteni. Elég, ha a művész egy-egy utcát, vagy csak teret alakít ki és

A cikk befejezése Póka Pivony Béla alatt

39—40. szám. LXIII. kötet. Budapest, 1929 szeptember 29.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

OFFIZIELLES ORGAN DES UNGARISCHEN INGENIEUR- UND ARCHITEKTEN-VEREINES OFFICIELLES ORGAN DER BUDAPESTER INGENIEUR-KAMMER — BUDAPEST IV, REÁLTANODA-U. 13—15.

ALAPÍTÁSI ÉV: 1867 TELEFON: AUTOMATA 853—30 GRÜNDUNGSJAHR: 1867.

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság", „Tüzeléstechnika" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: A városépítés technikai tudományunk teljesen elhanyagolt ága. *Pirovits Aladár.* 241. l. — **A budapesti kiskörút szabályozása.** *Póka-Pivny Béla dr.* 245. l.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: A kereskedelemügyi miniszter úr üdvözlése. 255. l. — Hirdetmény. 255. l. — A Kamara választmányának 125. üléséből. 255. l. — Német műszaki vállalatok magyarországi képviselete. 255. l. — A Kamara új tagjai. 255. l. — Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. 255. l. — Hirdetés tagfelvételről. 255. l. — Elhalálozott tagok. 255. l. — Hirdetmények. 256. l.

A városépítés technikai tudományunk teljesen elhanyagolt ága.

PIROVITS ALADÁR.

Résumé: Par suite de la différenciation avancée des sciences celle du dessin de villes a atteint une indépendance complète partout, excepté la Hongrie ou elle ne commence qu'à se développer. En présence de cette situation nos architectes proclament, que le travail d'établissement du dessin d'une ville appartient aux arts et se rattache à l'architecture. On doit protester énergiquement contre cette opinion, car les opérations fondamentales du dessin de villes: telles que l'aréage du territoire des villes, l'établissement des plans de régularisation y compris la fixation de toutes les dimensions, la distribution des zones etc., tous ces travaux sont soumis sans aucune exception à des règles établies de la science du dessin de villes et ils ne peuvent pas être considérés par conséquent comme la conception libre d'un artiste.

Korunkban, a szédületesen nagy arányok szerint kifejlesztett technika uralma idején — mikor túlnyomóan gépekkel végzi az emberiség a munkát, — szembetűnően bontakozik ki *a modern város,* melynek kialakulási folyamata a korszellem követelményeiképen megy szemeink előtt végbe, hogy benne működésének terét találhassa meg az ország szellemi és anyagi jólétéért küzdeni hivatott két előharcos, — *a kultúra és a közgazdaság.* Ennek a küzdelemnek visszahatásaként látjuk azután, hogy az újabb idők városfejlesztési műveletei körül az ősi természetnek és a romantikus multnak leigázása, vagy esetleg azoknak teljes eltűntetése minő kíméletlenül és olyan mértékben megy végbe, hogy egy-egy régi városkép a rombolás munkájának végeztével hol eltűnik, hol pedig annak jellegzetességében mélyreható változások következhetnek el.

Az ilyen átalakulás a különböző irányú és rendeltetésű városfejlődési folyamatok útján áll elő, és arra a célra szolgál, hogy az ősiségétől és romantikusságától megfosztott *városterület* helyet engedjen a kor szelleme által az általános gazdasági és kultúrális irányban vezetett modern városépítési törekvéseknek.

A megváltozott idők okozta különféle kialakulások második jellemző tüneteként a továbbiak során *a tudományok feltűnő mértékű differenciálódását* állapíthatjuk meg, amely jelenség a rohamosan terjedő kultúrával és a mindjobban feltörekvő civilizációval áll a legtermészetesebb kölcsönhatásban. *Az egészségtudomány, a talajismerettudomány, a földműveléstudomány,* végül a legújabbak közül szinte kiválik és a szenzáció erejével hat *az új térképészeti tudomány,* melyben az alapvető eljárás a terepnek repülőgépről fényképezés útján való felvétele, szembn a régi eljárással, a felmérés szerinti terepfelvétellel. Ez az új eljárás a városok jövőbeli térképeinek elkészítése tekintetében korszakosnak mondható. Nagy átalakító hatással lesz városainkra *az új építészet,* melynek művelői szerint, ha a mult építészete építőművészet volt is, a jövendőbeli építő-technikává alakul ki.

Ezek a felsoroltak tehát mint megannyi új hajtásai a tudományok családfájának, csupa önálló, magukat függetlenített modern irányú ismretkörök, melyeknek sorába a folyamatos differenciálódásnak megállapítható törvényszerűsége szerint hasonló önállóság illeti meg *a várostudományt,* valamint a város technikai megvalósításának ismeretkörét, *a városépítés tudományát.* Amióta pedig a technikai munka révén kialakuló városi életjelenségek — melyek közül különösképen a forgalom érdekei és itt főképen a közlekedő eszközök tökéletesítésére irányuló törekvések emelendők ki — a kutató elméket mindnagyobb mértékben kötik le, — a kutatások eredményeképen a városfejlődés törvényeit sikerül mind általánosságban, mind pedig részleteiben szabatosabban megállapítani. Ezeknek a törvényeknek rendszerben foglalt összessége egységes egészként adja azután az előbb már említett *várostudomány anyagát,* a technikai megvalósításának miként je pedig a *városépítés tudományáét.*

A napjainkban még egyre fokozódó rohamos városiasulás a mult század elején megindult korszakos jelentőségű és az egész világra kiható gazdasági evolucióval veszi kezdetét. A mind rohamosabban fejlődő modern nagyipar és a gyárak gépmunkája megteremti a népes gazdasági emporiumokat és ezzel a fejlődési folyamattal egyidejűen megindul a falu előbb még csupán földműveléssel foglalkozó népének beözönlése a városi központokba, ahol azután ezek a bevándoroltak ipari munkával foglalkozó városi munkáslakósokká lesznek. De megindul az előbb említett gazdasági evolució kölcsönhatásaképen és ezzel egyidejűen az *a társadalmi evolució* is, mely csakhamar megveti az alapját a rohamos népesedés útján *a modern városoknak.*

Ennek a most ismertetett periodusnak fejlesztő hatása a problémák szakadatlan sorait tárja a tudomány művelői elé, amelyekből a nyugat kultúrállamaiban a már említett városépítés tudományának szerves kifejlesztése állt elő eredményként. *De hol állunk ezen a téren mi magyarok?*

Hogy készült fel a magyar technikai tudomány ehhez a nyugati kifejlettséghez képest? Erre a kérdésre adandó felelet mélyen elszomorító. Mert nálunk a városépítés tudományának nemcsak multja, de még jelene sincsen. Nemcsak hogy nem fejlődik, de sőt nem is stagnál, mert hogy is stagnálna, mikor ilyen egyszerűen nincsen.

Azt kell gondolnunk, hogy ezt a tudományt a sorsa üldözi. Műegyetemünk mintha el sem ismerné a létjogosultságát, hisz nincs is tanszéke, holott pedig,

miként előbb kifejtettük, a kor szelleme a technikai szakmák között teljes önállóságra predesztinálja.

Negatív bizonyítékokkal állításunk helytállósága mellett a továbbiakban is szolgálhatunk. Most került ki sajtó alól a *„Technikai fejlődésünk története"* című nagy munka, melyet egyesületünk a 60 éves jubileumának emlékére bocsátott a nyilvánosság elé, és amely nagy mű, miként benne írva van, elkísér bennünket mindazokra a területekre, ahol a magyar mérnöki zseni nagyot alkotott.

De ebben a tartalomra gazdag könyvben hiába keressük a városépítés tudományának, mint önálló technikai tudományágnak még csak érintését is.[1]

Vidéki városaink mérnökeinek ajkairól felhangzik a panasz, mikor évi közgyűlésükre feljönnek Budapestre, hogy ez a tudományág teljesen idegen előttük, pedig ennek éppen az ő ismeretkörükben nem szabadna hiányoznia. Nincs tanfolyam, ahol, és nincs magyar könyv, amiből csak az idetartozó alapvető ismereteket is megszerezhetnék.

És mialatt az életküzdelmek forgatagában ez a tudomány, mert nincs ápolója és létfenntartója — de annál több műkedvelője — várja sorsának jobbrafordulását, a létért való harcban, ahol tudvalevően nincs kímélet, áldozatául esik a mindenáron érvényesülni akaró és teret foglalni kívánóknak, ezt a tudományt jogtalanul maguknak vindikálók fölényben levőinek.

Ilyen atmoszférikus helyzetviszonyok között azután érthető, sőt természetes is, ha a kellő felkészültségnek és szakismereteknek hiányában szenvedő egyesek azt a hamis tételt kürtölik világgá, hogy: *Mindaz a tevékenységi kör, melyet a városépítés fogalma magába egyesít és átfog, a művészet világába tartozik, és az ebben dolgozók sajátja, nem pedig olyan valaminő szakismeret, mely a tudomány összfogalma alá esik és csak ezen a téren boncolható fel elemeire.*

A helyzet immár annyira kritikus, a közérdek szempontjából oly mértékben elfajult, hogy elérkezett a jogos beavatkozás tizenkettedik órája. Akad olyan felfogás is ebben a kérdésben, melynek jelszavával az építészet területein tevékenykedő egyesek hangos szóval azt hirdetik, hogy: *A városépítés művészet.* Ezek az elfogultak pedig azonkívül, hogy saját alkotási körükben az építőstílus körül oly hivatástalanul túlhajtott szertelenkedéseikkel valósággal elrontották a művészi városképet,[2] — most még az alapvető városterv elkészítésének jogát is maguknak vindikálva, akarják a rombolást továbbfolytatni.

Ezután pedig tegyük szóvá azt az akciót, melyet az 1928. év őszén lefolyt *Magyar Irodalmi és Művészi Kongresszuson* műépítészeink indítottak és amely nem kevesebbet kívánt, mint azt, hogy a városterv elkészítésére tartozó munkakör — mint említettük — a maga szerves egészében a műépítészet művészi ágába legyen valósággal bekebelezve. Sőt ezen a munkaterületen a hódítás irányzata az említett kongresszus kebelében még tovább is terjedt, mert építészeink még a *kertépítés* munkakörét is, azok jogos művelőitől — a műkertészektől — el akarták vitatni. Az ugyanabban az évben megtartott Kertészeti Kongresszuson annak elnöke az előzetesen hirdetett programmban foglalt magyarázó szöveggel szemben ezt rektifikáló nyilatkozatot tett.

Minden ezen a téren tapasztalt bajnak oka kétségtelenül műegyetemeinknek az a fogyatékossága, hogy ennek a tudományágnak művelését eddig mégcsak programmba sem vették. Így történhetik csak azután, hogy a városépítés, városrendezés, végül a városszabályozás alkotókörébe tartozó elméleti ismereteket még azok az építőművészeink sem sajátítják el kellően, akiknek a hatáskörükbe juttatja a sors az olyan problémáknak megoldását, minők pl. a Kossuth-szobor hova-helyezése. (A szobor helyét az Országos Magyar Képzőművészeti Tanács javaslatára állapították meg, de az általuk követelt egyetlen feltételt sem teljesítették, mert azok teljesíthetők nem voltak.) Az új Nemzeti Színház helyének rendezése, az Andrássy-út meghosszabbítása stb., mint amelyeknek mint kifejezetten városrendezési problémáknak megoldására az abszolut építőművész Isten küldöttjeként tekinti magát, aki egyedül lehet hivatva a kérdéses problémák sorsa feletti döntésre.

Az a súlyos vád, egyrészről, mely itt most elhangzott, másrészről pedig az a minden kétséget kizáró határozott álláspont, mely a városépítés feladatkörének hovatartozását élesen határolt vonalakkal kívánja szabatosan megállapítani, kétségtelenül világos, és minden kételyt eloszlató bizonyítást követel, ezenkívül pedig konkrét bizonyító esetek felsorolását, hogy ezúton azután kétely semmiféle irányban fel ne merülhessen.

Az eddig elmondottak után most már az eldöntendő kérdés az volna, vajjon mindaz a tevékenységi kör, melyet a városépítés, városrendezés és városszabályozás, mint a gyakorlatban használt kitételek megállapítanak, tényleg *a művészet körébe tartoznak-e, vagy pedig a városépítő-tudomány körébe?*

Nézzünk szembe most már azzal a művészi mentalitással, mely építészeinknek annyira sajátos jellemzője, mindenek előtt azonban adjuk jelét annak, hogy tisztában vagyunk a *művészet* fogalmával. Hangsúlyoznunk kell egyidejűen azt is, hogy ebben a megvitatásban a kiderítendő abszolut igazság számára középútnak helye nincsen, vagyis a kérdést csak úgy állíthatjuk fel, vajjon: *Művészet-e a városépítés, vagy pedig tudomány?*

Ilyen komoly küzdelemhez, melynek eldőlte az egyik álláspontra nézve csak halált jelenthet, csupán mélyebb alapon nyugvó kiindulásból lehet az érveket felsorakoztatnunk és ebből a célból a legmegfelelőbb, a magából a *művészet* fogalmából kiinduló alap.

Mi tehát a művészet?

Olyan veleszületett képessége az egyénnek, mely őt valamely irányban művészi alkotásra képesíti és amely alkotás — tehát a művészi termék — (szobor, kép, épület, zene, színjáték, szavalat, szónoklat stb.) érzékszerveink valamelyikében képes a szép iránti érzést felkelteni. Látjuk pl. a festményt, melyet művészi megjelenésével szépnek mondunk. Halljuk a zenét, a szavalatot, színjátékot, melynek hallása és látása élvezetet nyujt és gyönyörködtet.

Örök törvény, hogy művészetet csak művész képes produkálni, úgyhogy a művészi produktum, meg a teremtő, előadó, ábrázoló stb. művész között a legbensőségesebb kölcsönösségi viszony áll fenn. Ezért mondjuk általános igazságként, hogy csak az a művész, aki valamely tökéletes alkotást produkálhat, és hogy a művészet minden ágának megvan a maga alkotó, előadó vagy ábrázoló művésze aszerint, amint más és más művészetről van szó. Ha ilyen művészek nem volnának, akkor a kölcsönhatás törvényénél fogva nem beszélhetnénk megfelelő művészetről sem.

Művészet tehát a kizárólagos teremtő, alkotó, előadó vagy ábrázoló képesség, mely t. i. az illető művész alkotását — a művészi terméket — mint a művész kizárólagos, tehát saját egyéni alkotását tárja elénk. (Ezért mindig veszélyes dolog a művészt az ő kizárólagosságában befolyásolni.)

Csak Istentől felruházott tehetség lehet művész, aki alkotásában, saját egyéniségét juttatja érvényre, és ezen az úton a művészi termék visszatükrözi a művészt a maga kvalitásában, a saját művészi egyéniségében olyannyira, hogy a művész alkotásából reá lehet ismerni magára az alkotó művészre. Milyen könnyen, szinte azonnal reáismerünk a főváros utcáiban Czigler Győző, Lechner Ödön, vagy Pecz Samu építőművészeti alkotásaikra. Neográdi, Benczur, Rembrandt, Makart stb. festményeikre, Caruso hangjára (a gramafonlemezről), képesek vagyunk ráismerni, vagyis bennük a mű-

[1] Bizonyára azért, mert ez a tudományág meglehetősen fiatal ahhoz, hogy egy történeti munkában helyet foglalhatott volna. *Szerk.*

[2] V. ö. *Az építőművészet hanyatlása korunkban.* Reichel Kálmántól A M. M. és É. E. Közlönye 1924. évf.

És most áttérek a kritikának egy másik pontjára, amelyben foglaltak szerint én abban a cikkemben azt írtam volna, hogy: Mert szerintem *„a városépítés nem művészeti feladat, hanem tudományos, és éppen azért a mérnök dolga, nem pedig az építőművészeké"*. A leghatározottabban utasítom vissza ezt a nekem tulajdonított felfogást és felháborodva jelentem ki, hogy ennek még csak nyoma sincs az inkriminált cikkemben — annak t. i., *mintha én szembeállítottam volna az építőművészt a mérnökkel!* Mert igenis a városépítés nem művészi, de nem is mérnöki feladat, hanem olyan, amelyhez csupán az ért, aki annak tudományos és gyakorlati követelményeiben teljesen jártas, aki tehát azt megtanulta és az idők során gyakorlatával, rutinjával elméleti ismereteit kiegészítette.

A városszabályozási tervek elkészítésére (mert mindig erről van itt szó, ellenben a városokban építőművészeti problémák megoldásáról, melyekben tehát épület megtervezése is helyt foglal, itt nem beszélhetünk) vonatkozó képesség nem az építőművésszel veleszületett isteni adomány — mert hiszen fiatalabb építészek immár úgy gondolkoznak, hogy igenis az —, hanem szorgalommal, gyakorlattal megszerzett és lelkiismerettel felvértezett tudás. Az ember szinte csodálkozhatik, hogy mindezeknek ilyen intenzív magyarázására van szükség. Annak dokumentálására, hogy maguk között a mérnökök között is van a mostanihoz hasonló véleménykülönbség bizonyos dolgokra nézve, utalok az 1916. évben egyesületünkben lezajlott nagyszabású *útépítési vitára*,[1] ahol mérnökkartársaim (Király Kálmán, Benedek Móric) azt hangoztatták, hogy a városi utak szélességének megállapítása az útépítésben jártas mérnökök feladata. Én a vita során nem késtem ezt a téves felfogást éppúgy kifogásolni, mint most azt, hogy a városszabályozási tervek elkészítése művészi irányú feladat. Mikor az útépítő mérnök valamely útra tartozó profilkiképzést az illető út vízszintes tagozásának mondja, akkor már elárulja, hogy nem a városépítésben elfogadott nomenklatúra szerint disztingvál, mert valamely útnál csupán annak hosszirányában végrehajtott tagozásáról lehet szó és a vízszintesen való tagozásnak törvényesen *profil kiképzés a neve.*

A városi utak szélességének megállapítása a városszabályozási tervet készítő szakférfiú (most már azután akár építőművész az illető, akár pedig mérnök) feladata.

A városépítés tehát szűkebb értelemben városépítési szaktudomány, nem pedig tágabb értelemben vett építőművészi, vagy pedig mérnöki!

Napjainkban az éppen a megdöbbentő, hogy nálunk ez a túlhajtott művészi irányzat termelte ki azt a másikat, *a szertelenkedők irányzatát* (melynek művelőit csupa óvatosságból, nehogy okfejtésemben a tárgyilagosság hiányával vádolhassanak meg, nem nevezem városszabályozó Konrádoknak) és amelynek követőitől kerülnek ki oly rettenetes eszmék, mint a Nemzeti Színháznak a Rákóczi-út, a református templomnak pedig a Kálvin-tér közepére helyezése, továbbá akik a művészi hatás érdekében a szép és intimhelyű Erzsébet-tér helyett beépített területen akarnak új parkot létesíteni, és akik a jövendő új városházát kinn, a messze Ferencvárosban kívánják felépíteni, igaz ugyan, hogy a Duna partján (és ez még szép tőlük), mert ott majd bőséges szabad tér nyílik a monumentális művészi elhelyezés céljaira. Hogy mennyire elfajulhat az ilyen irányzat, utalok egy évtizedek előtt megjelent tervre, mely szerint a már régen megállapodott és elrendezkedett lipótvárosi városrészben egy bouleward volna építendő, melynek tengelyét a lipótvárosi Szent István-bazilika és az Országház kupolái nak összekötéséből nyert egyenes vonal szolgáltatja. *Ez már nem is szertelenkedés, hanem őrület!*

Jól jegyezte meg most nemrég egyik folyóiratban valamelyik közlemény, hogy: Ha az ember elmegy egy vitaestre, melyen valamely városrendezési kérdés van tárgyként kitűzve, meglepetéssel konstatálhatja, hogy ha minden új ötlet megvalósíttatnék, Budapesten kő kövön nem maradna. És mert ennek a szertelenkedő irányzatnak a bölcsőjét a városszabályozási tervezetekben a túlhajtott művészi irányzat körül találhatjuk csak meg, ezért tartottam szükségesnek intő szándékkal felszólalni és a nem is közelgő, hanem a már tényleg ittlevő veszedelemre a figyelmet felhívni.

És az is jellemző kritikusaim felfogására és idevágó gondolkozására, hogy az ismertetett irányú felszólalásom ellenében — mely pedig szintiszta gyakorlati követelményre irányul — az építőművészet történetére tartozó megállapításoknak az özönét vonultatják fel.

Hogy egyesületünk mű- és középítési szakosztálya immár nem képviseli én szerintem a városépítésnek gyakorlati értelemben vett helyes irányát, ez a tényleg valóság jellemző módon megnyilatkozott az 1927. évben akkor, mikor boldogemlékű őszbeborult kartársunk — Palóczi Antal — szembetalálva magát az egész építészgárdával, tételes törvényekkel bizonyította, és nem a művészi inspirációjából fakadt meggyőződésével, hogy a Kossuth-szobornak hol és hogyan kell helyet adni a mai Kossuth Lajos-téren. Az Országos Képzőművészeti Tanács javaslata itt példátlan vereséget szenvedett, mert kikötött feltételeinek egyetlen pontját (magának az elhelyezésnek a pontján kívül) sem fogadta el a főváros tanácsa. Még pedig azért, mert azok különböző okoknál fogva elfogadhatók nem voltak. A tér északi részén a Mák-féle magánépület főtengelye irányában még el lehetett helyezni szobrot. De mi lesz majd akkor, ha a téren, annak déli oldalán kell valamikor a pendant-szobrot elhelyezni! Ahová a művészi elgondolás egyetlen épületet képzelt, holott pedig lesz vagy három és majd tessék kikeresni azt az akszist, amely annak a jövendőbeli szoborelhelyezésnek alapjául fog szolgáln.

A Kossuth-szobor elhelyezése körüli harc igazát állíthatjuk, nem az építőművészek döntötték el, hanem eldöntötte a közvélemény, a mindenekfölött álló szakfórum! Babér azonban művészeink számára itt nem termett.

Áttérek a vita során felmerült és okfejtéseim ellen felhozott érvek méltatására. Itt azonban kitérek egy fontos nyilatkozatra. Felvetem ugyanis azt a kérdést, vajjon azok az én tisztelt kritikusaim feljogosítottnak érezhetik-e magukat, hogy illetékes bírálóimként álljanak ki, tekintve azt, hogy az építőművészi mentalitás közel sem elég jogcím erre, éppen úgy, miként ezzel együtt az építőművészet tudománya terén szerzett ismeretek sem elégségesek. Legjobb tudomásom szerint egyikük sem produkált még olyat, melyből meggyőződés meríthető volna az ő elméleti és gyakorlati téren kimutatható ismeretkörükről. Mert hiszen egyetlen szabályozási tervet sem csináltak. Pedig egy teljesen elhanyagolt tudományágnál ennek a megállapításnak igen nagy jelentősége van. Talán egyetlen esetben sem lehetett nekünk módunkban az ő gyakorlati ismeretkörükről valamelyes pozitív bizonyítéki anyagot is találnunk, szemben énvelem, aki 35 éven át — az utóbbi évek kivételével — szakadatlanul közreműködve, a pályatervek egész sorozatának — közöttük a kitüntetett terveknek — készítését mutathatom ki. Kecskemét városa azzal tisztelt meg, hogy megbízás útján csináltatta meg velem a város terjeszkedésre kijelölt területére szóló városszabályozó tervét. Igló városa pedig szakvéleményt kért tőlem ugyanerről! Bírálóimmal szemben, akikről mindez oly hosszú időre szólóan ugyancsak nem mondható el, az idők során felmerült városrendezési kérdések elől — a toll fegyverével harcolva — egyetlen egy esetben sem tértem ki, napi- és szaklapokban, Közlönyünkben, továbbá állandóan a Vállalkozók Lapjában, ugyancsak az Építő Ipar és Építő Művészetben és egyéb időszaki lapokban szakadatlanul közreműködve dolgoztam. Mert azt

[1] Lásd a Közlöny 1916. évfolyamát.

3—4. szám. LXIV. kötet. Budapest, 1930 január 19.

A MAGYAR MÉRNÖK- ÉS ÉPÍTÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA HIVATALOS LAPJA.

OFFIZIELLES ORGAN DES UNGARISCHEN INGENIEUR- UND ARCHITEKTEN-VEREINES OFFICIELLES ORGAN DER BUDAPESTER INGENIEUR-KAMMER — BUDAPEST IV, REÁLTANODA-U. 13—15.

ALAPÍTÁSI ÉV: 1867 TELEFON: AUTOMATA 853—30 GRÜNDUNGSJAHR: 1867

Mellékletei: „A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönyének Havifüzetei", a „Technika és Közgazdaság", „Tüzeléstechnika" és az „Ipari Szabványosítás". Hozza a „Magyar Ipari Szabványosító Bizottság" hivatalos közleményeit és szabványtervezeteit.

TARTALOM: A tudomány harca a művészettel a városépítés terén. *Pirovits Aladár.* 45. l.

EGYLETI KÖZLEMÉNYEK: Felhívás a híd- és magasépítési mérnökök nemzetközi egyesületébe való belépésre 50 l. — A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet értekezlete Budapest városrendezéséről. 51. l.

A BUDAPESTI MÉRNÖKI KAMARA KÖZLEMÉNYEI: Felhívás. 51. l. — A Kamara választmányának 133. üléséből. 52. l. — Az út-, vasút-, híd- és vízépítési munkák. 52. l. — A Kamara új tagjai. 52. l. — Hirdetés a mérnökök nyilvántartásába való felvételről. 52. l. — Hirdetés tagfelvételről. 52. l. — A Kamarából kilépő tagok. 52. l. — Elhalálozott tagok. 52. l.

A tudomány harca a művészettel a városépítés terén.*

PIROVITS ALADÁR.

Résumé: L'article: *La dessin de villes comme une part négligée de notre science téchnique* a soulevé une forte discussion au milieu des architectes.

Dans l'article présent l'auteur convaincu de la vérité de son opinion essaie de réfuter les arguments soulevés contre lui, en s'appuyant sur les enenciations des architectes hongrois et étrangers.

*Közlöny*ünk 1929. évi 39—40. számában az elhanyagolt városépítési tudományunk jelenbeni állapotáról írt korrajzszerű ismertetésem építészkörökben — miként ezt különösen a mű és középítési szakosztályok október 28-án lefolyt ülésének idevonatkozó megnyilatkozásai jelezték — feltűnően erős ellenhatást váltott ki. Az animozitás eljárásom miatt, amit most e helyen regisztrálni kívánok, személyem ellen nem várt mértékig fokozódott és az említett ülésen felszólalókban megérlelte azt a felfogást, hogy én a cikkemben megnyilatkozott felfogásomért az építészi karnak elégtétellel tartozom.

Most, mikor már az izgalmak lecsendesedtek és ezek helyén a higgadt megfontolás lett úrrá, ki kell jelentenem, hogy legjobb meggyőződésem szerint a kari reputáción itt sérelem nem esett. Nem is lehetett volna semmi okom annak az építészi karnak megbántására, melynek régi tagjai között évtizedekkel ezelőtt oly intenzív szakmabeli tevékenységet fejtettem ki, és akikkel ezidő szerint is szívélyes jó viszonyban vagyok. És mivel sajnálnám, hogyha az eljárásom fölötti ítélet építészkartársaimat a jövőre nézve ellenem kedvezőtlenül befolyásolná, mert teljesen elhanyagolt városépítési tudományunkra nézve kívánatos volna, hogy ebben a problemakörben — ha már ez a helyzet — a tudomány megvívja a maga harcát a művészettel és amely harcból, meggyőződésem szerint, a tudománynak győzelmesen kell kikerülnie. Az volna tehát most már a hő óhajtásom, hogy sérelemről immár többé ne essék szó, hanem csupán az elvek harcáról, mert a vállvetett, közös munkálkodást városaink jól felfogott érdekében az a szubjektív momentum csak zavarná.

Az oly erősen kifogásolt közlönybeli cikkem veleje — helyesen átgondolva — nem tartalmaz egyebet, mint csupán annyit, hogy: Az immár önállóságra is megérett városépítés tudománya hazánkban teljesen el van hanyagolva, amely helyzetnek káros következménye abban jelentkezett, hogy hazai városaink szabályozási terveinek elkészítése körül nem fejlődhetett ki az igazi helyes irányú gyakorlat, aminek következménye volt azután ennek a problemakörnek a városaink jól felfogott érdekeivel szemben a valódi rendeltetésétől merőben eltérő irányban való kultiválása.

Ez a helyzet, és ennek nyomán uralomra jutott irányzat — t. i. a városszabályozási tervekben a művészi iránynak túltengős érvényesülése — az idők folyamán pályázatra beérkezett várostervekben olyan romboló munkát végzett, hogy ezek a mindenkori városok érdekei szempontjából értéktelenekké váltak.

Hogy az említett és kifogásolt irányzatnak művelői építészek, ennek a szerintem ténybeli valóságnak elhallgatása esetén teljes joggal bátortalansággal lettem volna megvádolható, azzal t. i., hogy nem mertem véleményemet nyiltan kimondani.

Ezekkel — úgy vélem — megmagyaráztam, hogy tulajdonképen mit tartalmaz az én inkriminált közleményem, egyszersmind pedig elintézettnek tételezem fel a fennforgó kontraverziára tartozó kérdésnek személyi részét.

Ami most már a felmerült vita során elhangzott azt a véleményt illeti, amely szerint a felvetett kérdésben az általam követett pertraktálási mód helytelen lett volna, és ez a helytelenítés az én eljárásom tárgyi részére tartozik, úgy az ilyen felfogás ellen ünnepélyesen tiltakoznom kell. Mert én abbeli eljárásomban, hogy a városszabályozási pályatervekben a művészi irányzat túltengésére vonatkozó véleményemnek adtam kifejezést és ezt egy vidéki napilapban is publikáltam, sőt a véleményemre vonatkozó konzekvenciákat a Győr városa által hirdetett tervpályázatra beérkezett pályatervekre nézve már előre is levontam, tehát előre megmondtam, hogy az a művészi irányzatbeli túltengés majd ezekben a pályatervekben is megállapítható lesz, — a legjobb meggyőződésem szerint ebbeli eljárásommal a szabad szónak, a gondolatok szabad nyilvánításának, tehát a jogosult kritika szabadságának határát át nem léptem.

Tiltakozásom megokolására nézve utalok a következőkre: Ha boldogemlékű Reichel Kálmán, a vérbeli építőművész és építész-esztétikus *Az építészet hanyatlása korunkban* címen megírt, a mű- és középítési szakosztályok által annak idején a *Ciegler-éremmel* jutalmazott pályakoszorús művében nyiltan kimondhatta azt, hogy városainkat az építészek csúfították el, és ennek ellenére jutalmat is kapott, — akkor merő igazságtalansággal vádolhatnám a tisztelt szakosztályokat azért, hogy az én eljárásomat viszont *helytelenítik*. Azt pedig a későbbiek során a napnál is világosabban fogom bebizonyítani, hogy kritikusaimmal szemben én értelmezem helyesen Reichl szavait.

* Szerző cikkét 1929. évi november hó 7-én küldte be.

„Ha végigsétálunk Budapest, vagy vidéki városaink utcáin, tisztán láthatjuk azt a nagy távolságot, mely az elmult korok és a jelenkor építészete között van. Minden utcasarkon újabb és újabb felkiáltójel mered a gyanútlan járókelőre, aki nem bir kiszabadulni a reá záduló építészeti benyomások alól. Itt egy torony[3] ott egy kupola vagy orom terpeszkedik kihivóan és kényszeriti a járókelőt a maga megbámulására. Sehol egy nyugvó pont, minden épület hivalkodóan maga számára követel figyelmet és csak nagy elvétve találkozunk olyan megoldásokkal, melyek a tervező építész és építtetője önmérsékléséről tanuskodhatnak.“

Ez az utóbbi idézet a legszervesebben és a leglogikusabban egészíti ki az előbbi idézetben foglaltakat.

Végül hallgassunk meg még egy idézetet:

„Végtelen nagy bajunk, hogy Budapestnek nincs a részletekre is kiterjeszkedő szabályozási terve. *Nincs fórum, mely magasabb szempontból birálhatná el az új épitményeket és megakadályozná az izlestelen alkotások felépitését és útmutatást adna az új épitkezések mikéntjére nézve.*“

Ámbár ebben az utolsó idézetben valóságos betetőzése van annak a gondolatnak, mely Reichl pályaművében vörös fonálként vonul végig és amely gondolatot én csak mint ilyet és nem idézetként vettem át a magam inkriminált közleményébe, abból a célból, hogy azt szembeállítsam az 1928. év őszén tartott építési kongresszusbeli akciónak azzal a programpontjával, amelyben foglaltak szerint építészeink az alapvető városterv elkészítésének jogát is maguknak vindikálták, mindazonáltal reá kell mutatnom arra, hogy itt az idézetben foglalt ez a kitétel *„városszabályozási terv“* vagy sajtóhiba, vagy pedig a szerzőnek megtévedése, mert itt helyesen „építési szabályrendeletek“ kitétele van a maga helyén.

Ezekkel a Reichl művéből vett idézetekkel szemben én itt most szó szerint fogom közölni a cikkemben foglalt idevonatkozó részt a következőkben:

„A helyzet immár annyira kritikus, a közérdek szempontjából oly mértékben elfajult, hogy elérkezett a jogos beavatkozás tizenkettedik órája. Akad olyan felfogás is ebben a kérdésben, melynek jelszavával az építészet területein tevékenykedő egyesek hangos szóval ezt hirdetik: A városépítés művészet! *Ezek az elfogultak pedig, azonkivül, hogy saját alkotási körükben az építőstilus körül oly hivatástalanul és olyan túlhajtott szertelenkedéseikkel valósággal elrontották a művészi városképet,* most még az alapvető városterv elkészítésének jogát is maguknak vindikálják.“

Ezek az én szavaim, melyeket cikkemből szóról-szóra vettem át! Azt a nyilt kérdést intézem most technikus kartársaim egyetemességéhez, vajjon nincs-e meg a teljes és tökéletes gondolatazonosság a Reichl művéből vett idézetek és az én cikkemben idevonatkozóan foglaltak között? Mert szinte vita tárgya sem lehet, hogy egyrészről az építőstilus körüli szertelenkedéssel elrontott művészi városkép, másrészről pedig: Annak az iránynak folytatása, mely városainkat elcsúfította — abszolúte azonos gondolat. Városokat elcsúfítani az épületeken a stílusbeli szertelenkedések útján igenis lehet, vagy talán csak így lehet.

Ha történetesen az volna a kifogás, hogy Reichl művéből az én cikkemben közölteket hamisan — értsd nem hűen — közöltem, úgy ez a kifogás sem állhat meg egy percig sem. Mert én — bizonyság reá a cikkem szövege — nem idéztem Reichl művéből, hanem gondolatomat saját szavaimmal fejeztem ki, amely gondolat lelkiismeretes meggyőződésem szerint hajszálig azonos a Reichlével.

Megértem azt a nagy felháborodást, melyek a Reichl művéből vett gondolatok és az én cikkemben foglaltak építészeink lelkivilágában okoztak. Reichl cikke nagyon is az elevenébe vágott építészeinknek és ez elgondolható abból az eljárásból, hogy a vita során elhangzott olyan szalmaszálba kapaszkodó nyilatkozat is, hogy Reichl ezt a művét immár lázas betegségében írta. Az ilyen érvelés azután — még ha igaz is — már természetesen az ingoványos talajra jutás érzetét váltja ki az emberből. Mert vagy azonos a két fenti elgondolás, akkor nincs helye az ilyen kétségbeejtő módon való védekezésnek, hogy a meghalt férfiú emlékének megvédése érdekében kell cikkemet megtámadni, mert ez úgysem használ. Vagy pedig a két felfogás nem azonos, akkor pedig nincs szükség az olyan vádra, amely szerint egyes részeket az egészből kikapva közöltem, vagy olyan állításra sem, hogy megboldogult szerzőnk babérkoszorús cikkét immár lázas állapotban írta.

És itt most már magától vetődik fel az a kérdés, vajjon feltehető-e a szakosztályok akkori zsürijéről, akik a *Czigler*-éremre méltatott munkákat annak idején felülbírálták, hogy nem a munka intellektuális értékét mérlegelték, hanem tekintettel voltak a jelölt lázas betegségére is.

Sujtó bírálatot az építészeti irányzatról eleget hallottunk a multban úgy, miként a jelenben a mindenkori kultuszminisztertől. Wlassics miniszter korában nyiltan kijelentette, hogy az új irányú építészet (a szecesszió) neki nem kell. De halljuk, hogy nyilatkozott gróf Klebelsberg is a Nemzeti Ujság 1928. évi május 10-i számában a következőkben:

„A falvak esztétikájával baj van, de még nagyobb a baj vidéki városainkban, ahova ravasz fondorlattal hatolt el a szecesszió, mert a magyar stílus csalóka jelszavával férkőzött be. Lechner Ödön nagy művész volt, de egyben csaló-dott. El kell ismerni, hogy zseniálisan megkonstruált szép épületeket emelt, de azt is elhitte róluk, hogy magyar stílusban vannak építve. Lechnernek sok utánzója akadt, tehetségesebbek, de tehetségtelenek is, és ezek a tehetségtelenek azután telehordták az Alföld városait álmagyar épületekkel.“

(Mintha csak Reichl művéből volna idézve!)

Ezeknek a miniszteriek szavait emlékeztetőül idézem itt, annak igazolására, hogy a közvéleménynek is megvan a szava abban a kérdésben, amit Reichl művéből ismerünk. A miniszterek szavait ugyanis joggal lehet a közvélemény megnyilatkozásának tekinteni.

A felmerült vita során az a felfogás hangzott el, hogy abbeli kijelentésem, minthogyha Budapest városképét az építészek rontották volna el s egyúttal utalás történt azokra az állítólagos valódi okokra is, melyek Budapest városszabályozásában a hibákra vezettek. Ezek egyike lett volna az, hogy a 70-es években Budapest szabályozására kiírt tervpályázat alapján beérkezett pályaművek közül nem az a pályamű nyerte el az első díjat, amely pedig nagyvonalúságánál fogva arra legméltóbb lett volna, hanem elfogadták Lechner Lajosnak, a későbbi fővárosi középítési igazgatónak pályatervét és ez a terv volt a kivitel alapja. Ez a terv, bár nem azon a címen, hogy Lechner terve, elég gyakran volt kritika tárgyává téve, valahányszor Budapest városszabályozásának kisszerű koncepciójáról szó esett. A baj olyképen lett feltüntetve, mintha Lechnernek, a mérnökembernek, hiányzott volna az a tág látóköre, amely az ilyen nagyhorderejű munka megalkotásából nem hiányozhatik. Hogy az ilyen irányú bírálat igazságtalan, ezt abból a ténykörülményből lehet megítélni, egyben pedig a való igazságot megállapítani, hogy nagyszabású kialakításokra abszolúte sohasem volt pénz. És hogy Lechner terve a mai belső körutat nem vitte ki a Lánchíd irányában is a Dunáig éppen úgy, miként annak elején a Ferenc József-hídnál van — és amely hiba építészeinknek valóságos vesszőparipájuk —, ezt bizonyára akkor sem tette volna, ha arra véletlenül juttattak volna költséget. Mert ha a Lánchídon tilos a teherforgalom és sem az ipar, sem a kereskedelem szempontjából nincs jelentősége a Lánchíd irányában való forgalomnak, akkor annak a belső körútnak hídtól hídig terjedő hosszára legfeljebb a fény és pompa kifejtése érdekében lett volna szükség. És hogy erre nem fordítottak nagy költséget és nem valósították azt meg, ez érthető. Vannak feljegyzések arról, hogy milyen érdekes megoldási részletekre vonatkozó javaslatokat utasítottak el pusztán arra való hivatkozással, hogy azokra nincs költségfedezet. És itt én most azt kérdezem, hogy vidéki városainknak az utóbbi években pályázat útján beszerzett szabályozási terveikben az általam annyira hibáztatott művészi nagyvonalúságokat vajjon nem-e azért fogják majd a kivitel szempontjából feltétlen biztossággal elejteni, mert az illető város tehervise!őképessége ezt így követeli? Egészen biztosra vehetjük, hogy azért.

Nagyszabású kialakításokat csak gazdag világvárosok produkálnak, de azok is csak akkor, ha a szuverén uralkodó a kezdeményező, vagy pedig azokért exponálja magát.

A szegény Budapest csak a polgárság drága pénzén nyerhetett szerény keretek között valaminő szabályozást, a koronás királytól pedig semmi bátorítást, annál kevésbbé bőkezűséget nem remélhetett, szemben az osztrák fővárossal, Béccsel, ahol nagy világpolitikai leplek alatt a bőkezűség kiapadhatatlan forrásai, párosulva a szuverén hatalom végeszakadhatlan pártfogásával, volt költség a fény és pompa, a nagyvonalúság, a városépítőművészet stb. érvényrejuttatására bőségesen.

A város szabályozását, nevezetesen pedig a világhíres Ring kialakítását annak a kornak leghíresebb építőművészei hajtották végre. És talán azok az építőművészek a szabályozással valaminő klasszikusan szépet alkottak? Errenézve C. *Sitte*, korának leghíresebb építész-esztétikusa — és itt úgy vélem egyeznek a vélemények az egész vonalon — adhat választ. Ez az említett osztrák építőművész Bécs legnagyobbszabású alkotásairól, a Városháza és a Votiv-templom környékének építőművészeti alkotásairól egyformán nyilatkozott. Az utóbbira vonatkozólag a következőket írta:[4]

„Votiv-Kirche, Universität, Chemisches Laboratorium und die verschidenen Häuserblocke stehen da einzeln und haltlos herum ohne jede Gesamtwirkung. Statt sich gegenseitig durch geschichte Anstellung und auch Zusammenstimmung ein Effekte zu haben, spielt jedes Bauwerk gleichsam eine andere Melodie in anderer Tonart.

Wenn man die Gotische Votiv-Kirche, die im edelsten Renaissancestil erbaute Universität und die den verschiedensten Geschmacksrichtungen huldigenden Miethäuser zugleich überschaut, ist es nicht anders, als ob man eine Fuge von S. Bach, ein grosses Finale aus einer Mozartischen Oper, und ein Couplet von Offenbach zu gleicher Zeit anhören sollte. Unerträglich! Gerade zu unerträglich. Was müssten das für Nerven sein, die davon nicht unangenehm berührt werden!“

Ezt írja Sitte és megismétli többféle variációban. Én pedig most azt kérdem, vajjon ezt a Sitte-féle megállapítást nem vonatkoztathatjuk-e teljes mértékben a mi esetünkre, ha a Votiv-templom helyett a Parlamentet, az egyetem helyett a Kúria épületét, a kémiai intézet helyett pedig az egyik még ottlevő valamelyik épületet vesszük, melyek a Kossuth Lajos-térre néznek? És amikor az annyira kifogásolt cikkemben felvetem azt a kérdést, vajjon miért nem sikerült a Kossuth Lajos-téren a művészi városkép kialakítása, erre megszólal a kritika és azt mondja, hogy: „A tér hibás, mert annak határvonalait olyan valaki rajzolta fel, aki az építészethez nem igen értett és csak azután jöttek az építészek, akik egyrészt egymásról mit sem tudtak, tehát munkájukat össze nem hangolhatták, másrészt pedig egymástól két évtizednyi időbeli távolságban alkottak!“ Így szólt a föltett kérdésemre a kritika. Azt szeretném most hallani és tudni, ha az itt közölt kritikai megállapítást Sitte hallotta volna, mi lett volna erre az ő válasza? Bizonyára egy mosoly. Mert hiszen még ha koncedálom is, hogy a Kossuth Lajos-tér határvonalait olyan valaki rajzolta, aki az építészethez nem igen értett, de akkor ugyanezt sokkal nagyobb joggal mondhatjuk el a bécsi felhozott esetekre, mert mint döntő bizonyítékot állítom oda, Sitte az előbb említett művében azoknak a monumentális épületeknek, mint a Városház, a Votiv-templom, az Egyetem, a Parlament és végül a Burgszínház környékére tartozó és általa javasolt új városszabályozási tervét meg is csinálta, amiből tehát mindennél jobban kitűnik, hogy Bécsben a városszabályozási tervet Sitte szerint határozottan hibásan készítették el, éspedig talán aligha olyanok, akik nem értettek az építészethez. És ami még ennél is több, Sitte, miként előbb hallottuk, magában az igazi építőművészeti munkában, az előbb felsorolt műépítmények egymáshoz való viszonylatában a stílusok szertelen disszonanciáját ostorozta az általa alkalmazott hasonlat szerint valóban kíméletlenül. Tehát ugyanazt szólta le alaposan, amit a Kossuth Lajos-téren éppúgy és éppoly joggal meg lehet tenni. Vajjon ugyanis a Parlament, a Kúria és a földmívelésügyi minisztérium stb. együttesen szemlélve, nem ugyanazt az érzést váltják ki a szemlélőből, mintha Bach-, Mozart-, Offenbach-zenéket hallanánk egyidőben???

Bécs város még itt is szerencsésebb volt, mint Budapest, igaz ugyan azért, mert ott a szabályozásban még nagyobb hibát követtek el, mint nálunk. Ott ugyanis az egyes elsorolt épületek közötti tereket feltűnően túldimenzionálták (az építőművész nagyobb látóköre!), úgyhogy — miként a Sitte-féle tervek mutatják — azokat a tereket még bőségesen is szépen be lehetne építeni. És próbálná valaki ezekre a Bécsben elkövetett hibákra vonatkozóan azt az előbb ismertetett kifogást tenni, hogy azok a bécsi építészek sem tudtak egymásról és ezért munkájukat ők sem hangolhatták össze, holott pedig a való igazság bizonyára az volt, hogy akkoriban, a 60-as években a legszélsőségesebb bécsvárosi polgár is tudta, hogy milyen és miféle nagyszabású építkezések fognak ott lefolyni. És csak az elsősorban érdekelt építőművész ne tudott volna arról, hogy művésztársa a szomszédságában mit fog építeni és milyen stílusban!?

Szó sincs róla, hogy itt az egymásról való nemtudás és az alkotási időbeli távolságok volnának az okok, melyek miatt az illető építészek hibákat követtek el.

Az igazi okot az építőművészek mentalitásában kell keresnünk!

Nincsen olyan két építőművész, még széles e világon sincs, akiknek mentalitása összeegyeztethető volna, mert ők a művészi gondolkozás és érzés szabadságának a megsértését látnák abban, ha őket arra kényszerítették volna, hogy építőművészi alkotásukat művésztársuk, — Sitte elgondolásának szellemében hajtsák végre. Az ilyen bajon és hiten csak úgy lehetne segíteni, ha egy-egy tér körülépítésének munkacsoportját egy művész kezében teszik le. Csakhogy ezt tessék az életben keresztülvinni. A Kossuth Lajos-téren épült Mák-bérházat az egyik építőművész alig hogy elkészítette, nyomban megjelent a másik művésznek erről az épületről elhangzott leglesujtóbb kritikája. Városszabályozási szempontból pedig Budapest itt határozottan hátrányosabb helyzetben volt Bécsnél, mert a Kossuth Lajos-térnek és az oda kitorkolló utcáknak mikénti kialakítását igen erős mértékben befolyásolta az akkor már ott, az utcahálózat szempontjából kialakult helyzet és csak az Alkotmány-utca kiszélesítését lehetett még keresztülvinni. Ellenben a bécsi klasszikus építményeket tabula-rasa-területen emelték!

Az elmondottakból logikusan következik, hogy azoknak az építészeinknek, akik Sitte hitét vallják a magukénak, el kell ismerniök az én cikkemben foglalt annak az állításnak az igaz voltát is, hogy a Kossuth Lajos-tér művészi városképét azok az építőművészek rontották el, akik az ott álló épületeket tervezték.

Páris nagyszabású térkialakításaiban hasonló hibákat lehetne megállapítani, ahol t. i. az illető terek, minők Pl. de l'Etoile, Pl. de la Concorde, Pl. du Carroussel stb., a körülépítettség szempontjából, a művészi térhatás tekintetében jogos kifogás alá esnek. De mit szóljunk Berlinnek azokról az újabb tereiről, ahol egy-egy szép kis templom van az idomtalanul nagy téren

[3] Szavahihető emberektől hallottam, hogy a háború alatt idejutott oláh baka, aki még sohasem látott nagy várost, azon csodálkozott, hogy Budapesten mennyi templom van. A tornyos épületeket ugyanis mind templomnak nézte.

[4] C. Sitte: Der Städtebau, nach seinen künstrelischen Grundsätzen, Wien, 1909. A könyv 162. oldalán.

elhelyezve, ahol tehát a templom művészi hatása a tátongó ürben teljesen elvész.

És végül — horribile dictu — most már azt is megtudtuk, hogy az eddig mindvégig dicsőített olasz városi terek is, művészi kialakítás szempontjából, kifogás alá esnek! Ime: „Bernini alkotása, a Szent Péter-templom, nagysága ellenére sem sikerült. Optikai értelemben óriási mivolta nem hat." Bernini itt nem találta volna el azt, amit Michelangelo a kapitoliumi palotáknál eltalált?

Látjuk tehát, hogy teljes lehetetlenség a városépítő-művészi mentalitások körül eligazodni, a művészi felfogásokat egy nevezőre hozni. Ahány művész, annyi féle felfogás az alkotásokban. De az elméleti téren is, láttuk abban a nagy vitában, amely az építészeti magyar formanyelv kérdésében lezajlott. Az egymás megnemértése valósággal uralta a teret.

Minden jel arra vall, hogy városépítőművészi szempontból nem volna szabad az építészt a maga teljes gondolatszabadságára hagyni, mert különben a művészi siker, miként a felsoroltakból megállapíthatjuk, áldozatul esik, vagy a véletlen esélyektől függ. Arra kellene kényszeríteni az építészt, hogy tervezése körül a hely és az illető művészi alkotása között megkívánható helyes optikai követelményekben tartsa magát a tapasztalatok által kikristályosított és a városépítés tudományában szabatosan körvonalazott feltételekhez. Pálóczi ennek a követelménynek az ő Kossuth-szobor-elhelyezési tervében mintaszerűen eleget tett.

Kétségtelen, hogy az itt felsorolt számtalan hibát az abszolút művészi szabadságnak minden irányban való teljes korlátozatlanságában kell keresnünk.

A stílusbeli összhang biztosítására nézve pedig építészeink találjanak ki valaminő lehetőségi módozatot.

A városszabályozási tervekre nézve a tudomány harca a művészettel megindult. A küzdőtéren az aránytalanság igen nagy. Egymagam állok[5] egy szervezett építészgárdával szemben, de azért nincs okom elcsüggedni. Vajjon tudomány-e a városszabályozás vagy pedig művészet, ez a kérdés majd csak eldől, még pedig közmegelégedésre, amire nézve biztató jelek vannak. *Palóczy Antal* építőművész, építész-esztétikus és korának legkiválóbb városszabályozója a Magyar Mérnök és Építész Egylet Heti Értesítőjének 1899. évfolyamában, a 2. lapon a következőket írja: „Megváltozott, haladt a városépítés tudománya ama műszaki ismeretek és tapasztalatok tárháza, amelyek segítségével képesek vagyunk valamely város műszaki organizációját megfogalmazni és foganatosítani." Az 1927. év júniusában, mikor a mérnökegyletben a Kossuth-szobor hovahelyezése ügyében megindult a vita, az akkori szakosztályi elnök — Wälder Gyula —, aki azonkívül, hogy építőművész, bizonyára mindnyájunk előtt higgadtan gondolkozó tekintély, a tárgyhoz szólás alkalmából a következőket mondta: *„A városszabályozás olyan tudomány, mely, ha akarom vemhes, ha akarom nem vemhes."* (Végtelenül jellemző és találó kifejezés!)

Komor Marcell építőművész és a legelterjedtebb szaklapnak, a Vállalkozók Lapjának felelős szerkesztője, aki mögött a szakirodalmi tevékenység terén több mint 30 éves mult áll, a V. L. egyik legutóbbi (87.) számában következőkép nyilatkozott. *„A városszabályozás elsősorban építész artisztikumot igényel. Vannak mérnöki természetű részei is, amelynek megoldására jó, hogyha mérnökember tanácsa rendelkezésre áll."*

A harmadik esetre, hogy t. i. a városszabályozás művészet, a minden szélsőségre hajlamos fiatal építészgeneráció áll helyt, amelyben nem hiányoznak az újépítészet művelői sem, akik szerint, ha a mult építészete művészet volt is, a jövendőbeli építőtechnikává alakul.

*

A városépítés körüli harcban a helyes irányú kibontakozás teljessége akkorra remélhető, mikor már elmondhatjuk, hogy: *immár itt van a teljes elamerikaiasodás szelleme nálunk is, a felhőkarcolók*[6] *létjogosultságával együtt.* Az új központi városháza most még inkább ne épüljön meg, semhogy felhőkarcolóként álljon előttünk.

Ekkor azután a harcok megszűnnek és győzedelmeskedik a tudomány álláspontja.

[6] Az elsőt már Budapesten építik is.

[5] Az elől említett mű- és középítési szakosztályi ülésen elhangzott és idevonatkozó viharos felszólalásoknak visszhangjuk támadt a mérnök-egylet geodéziai szakosztályában. Ennek dec. 4-iki ülésén Szesztay Sándor szóvátette a Győr város szabályozási terveinek ismertetésével kapcsolatban felmerült nyilatkozatokat, mire az elnök felkérte Szesztayt, hogy az általa elmondottakat foglalja írásba. Ennek egy-egy példányát azután megküldi a szakosztály az út-vasútépítési és a vízépítési társszakosztályoknak, a továbbiakra nézve együttesen teendő intézkedések megállapítása céljából.

Egyleti közlemények.

Felhívás a híd- és magasépítési mérnökök nemzetközi egyesületébe való belépésre.

Az *építőmérnöki* tudományok gyakorlati és elméleti terén jelentős és fontos nemzetközi együttműködése teremtette meg 1929 október hó 29-én Zürichben a *„Híd- és magasépítési mérnökök nemzetközi egyesület"*-et.

Nagy nyílású hidak, csarnokok, nagyméretű magas épületek, a legkülönbözőbb célú és alakú ipari létesítmények tartoznak a mai idők markáns formáihoz és városoknak és egész vidékeknek karakterisztikus képet adva, megtestesítik a technikai és emberi előrehaladásnak célját és értelmét. Ilyen mérnöki munkáknak a megteremtése tudományos ismereteket és gyakorlati tapasztalatokat kíván és a teoretikusnak és a gyakorlati mérnöknek céltudatos együttműködését teszi szükségessé.

A nemzetközi egyesülési törekvéseknek kiinduló pontjául az 1926. évben *Zürichben* tartott *első híd- és magasépítési kongresszus* tekinthető, amelyen elsőízben jöttek össze a világ majdnem minden nemzetének szakértői. A kongresszust a zürichi *Eidg. Technische Hochschule* volt hídépítéstani docensei szervezték *Prof. Dr. Rohn*-nak, a svájci oktatásügyi tanács elnökének vezetése mellett.

Ennek az első, jólsikerült összejövetelnek határozatai értelmében két évvel később, 1928-ban, *Bécsben a második nemzetközi híd- és magasépítési kongresszust* tartották meg *Dr. Hartmann* bécsi műegyetemi professzornak vezetése mellett, amelyen az összes államok 500 résztvevővel voltak képviselve. Végül a *Zürichben* 1929 október hó 29-én tartott összejövetel 14 állam tudományának és iparának legnevesebb képviselőjével megteremtette a nemzetközi együttmunkálkodásnak legújabb szervezetét. Magyarországot ezen az ülésen *Dr. Mihailich Győző* műegyetemi professzor képviselte.

Az egyesülés célja az egyes államok szakférfiainak *együttműködése*, elméleti- és gyakorlati természetű gondolatok *kicserélése* és a kísérleti kutatások eredményeinek *ismertetése*. A legfontosabb kérdések és problémák speciális *bizottságokban* fognak a tudományos és kísérlettechnikai továbbfolytatásra előkészíttetni, ösztönöztetni és a feladatok racionális, a különböző államok kooperatív munkájának feldolgozására megalkottatni. Kiadványok és jelentések alakjában fogják a tagokkal a kísérleti eredményeket és a gyakorlati tapasztalatokat megismertetni.

A folytonos együttműködés mellett rövidebb-hosszabb időközökben *kongresszusokat* rendeznek, hogy személyes érintkezés formájában az állandó bizottság munkáját a tagok nagy körével megismertessék és kibővítsék.

A Zürichben elhatározott szervezkedés egy *állandó bizottságból* áll, melybe minden állam személyi és egyesületi tagjainak száma szerint *egy* vagy *két tagot* delegál (minden képviselő mellé legfeljebb két helyettes képviselő nevezendő meg). Az állandó bizottság ügyeinek vezetésére egy *elnököt*, három *helyettes elnököt*, egy *vezértitkárt* és *két szaktitkárt*, utóbbit egy-egy helyettessel választ.

Az állandó bizottság gyűlése az egyesület székhelyéül egyhangúlag *Zürichet* választotta, egyrészt, hogy azt az államot, ahonnan a nemzetközi együttműködés gondolata kiindult, megtisztelje, másrészt Svájcot erre nemzetközi helyzete is predesztinálja. A svájci oktatásügyi tanácsnak elnökét, *Prof. dr. Rohn*-t az egyesület első elnökének választották meg. Helyettes elnökök lettek: *Dr. ing. h. c. Moritz Klönne* (Németország), *Prof. E. Pigeaud*, a l'École Nationale des Ponts et Chaussées, Paris aligazgatója (Franciaország) és *J. Mitchell Moncrieff*, az Institute of Structural Engineers, London, elnöke (Anglia). A vezértitkár személyének megválasztását Svájcnak engedték át és ezt a helyet *Prof. dr. ing. Karner* zürichi

ne gondolja senki, hogy éppen hazai viszonyaink között erről a mostoha sorsban részesülő ismeretkörről tanulás és gyakorlat nélkül is meg lehet a bírálat kvalifikációját szerezni!

És itt most egyidejűen kénytelen vagyok egyesületünk mű- és középítési szakosztályát egy komoly dologra figyelmeztetni. A tisztelt szakosztályok ugyanis letértek arról az útról, melyen tovahaladva a városépítés eszmekörébe tartozó elméleti és gyakorlati ismeretágak évtizedek előtti termékeny időszakának tradícióit követhették volna!

Szinte elsüggesztő, hogy csupán a főváros területén mennyi aktuális városrendezési probléma vár megoldásra. Itt van a Tabán, a Nemzeti Színház, az Erzsébet-sugárút, az Andrássy-út meghosszabbítása, a hálósorompók, a Hungária-híddal kapcsolatos városrendezés!

És még egészen külön kell egyet említenem és ez *a nagyzuglói Kertváros ügye*. Ezt az óriási protekciós reklámmal megindított és nagyszabásúként előkészített városépítési akciót merőben jogászok kezdeményezték ezelőtt hat esztendővel, amely időponttól kezdve nem szűntem meg ez ellen a halvaszületett eszme ellen napilapban, szaksajtóban — őszintén kimondom — a legkíméletlenebb módon harcolni és ezért a Kertváros vezetősége, mikor három évvel ezelőtt felhívtam őket, hogy mondják ki az akciójuk csődjét, megvádolt engem a jóízlés hiányával. Sajnos, a küzdőtéren csak magam voltam. Hol voltak akkor a tisztelt építőművészek, mikor pedig arról volt szó, hogy tiszta intenciójú, de a városépítés ügyéhez nem értő jogászelőkelőségek az Országos Földbirtokrendező Bíróság védelme alatt egy ősállapotban levő területen egészen új városrészt akarnak alapítani?! Kezdeményezésemre a Mérnök-Szövetség útján egyesületünk feliratot is intézett a Nemzetgyűlés elé, ahol akkor novelláris úton akarták a Kertvárosalapítást kontrakarírozni.

Semmi sem használt! De bizonyára más lehetett volna az eredmény, ha a tisztelt szakosztályok is a saját kebelükben egy még erősebb akciót indítanak a kertvárosépítés tervének megakadályozására! És most a napokban hirdették ki a csődöt a Kertváros még meglevő vagyonára, természetesen arra a vagyonra, amely a közel ötszáz polgártársunk filléreiből összegyűlt vagyon romjaiként kerül most a csődbíróság elé!

A felsoroltakon kívül itt vannak még olyan problémák, melyeket aktív miniszterek, vagy miniszterviselt államférfiak vetettek fel. Itt van a még egészen bizonytalan talajon álló Nagy-Budapest problémájának végleges tisztázása. Itt van a legújabb, valósággal a szenzáció teljességével felvetett kérdés: *Nagy-Szeged problémája, melynek eszmei szerzője maga a kultuszminiszter*. Akinek az egyik napilapban — szeptember 8-án — felvetett ezt a problémáját már csak presztízskérdésből is tárgyalnunk kellene[2] nehogy egy ilyen előkelő helyről származó kérdés — miként ez különben megtörtént — teljesen a napi politika forgatagába jutva, ott elposványosodjék, holott onnan még kimentendő volna.

Még többet is felsorolhatnék, de hiszen ennyi is elég annak demonstrálására, hogy mindezektől a problémáktól a mű- és középítési szakosztály — mint a városépítési problémák uralója — teljesen távoltartja magát, úgyhogy most csupán az időnkint beérkező városszabályozási pályaterveknek kritikamentes ismertetése az egész tevékenysége.

Ezek felsorolása után és annak hangsúlyozásával, hogy én nem azért vontam kétségbe bírálóimnak arra való rátermettségét, mintha ezúton ütőkártyát akartam volna magam számára biztosítani, hanem, hogy adatokat soroljak fel annak a kérdésnek a tisztázásához, vajjon nem éppen a kritikusaimból még hiányzó tudásnak és hiányzó gyakorlatnak kell-e betudnom azt, hogy az őáltaluk hangoztatott érvek merőben tarthatatlanok.

Hogy pedig ebben mennyire igazam van, ennek demonstrálására rátérek az ellenem felhozott következő érveknek cáfolására.

Az első pontban ki kell terjeszkednem arra az igen súlyos vádra, mely különösen nagy felháborodást idézett elő a már említett szakosztályi ülésen és amely szerint én boldogemlékű Reichl Kálmán ismert tanulmányából tendenciózusan kikapva közölt idézeteket vonultattam volna fel cikkemben és ezekkel akartam volna bizonyítani azt, ami Reichl művében bírálóim szerint nincs, én szerintem pedig bent van. Ebben a tekintetben a támadás ellenem odáig ment, hogy a kritika szükségesnek mondta ki Reichl emlékének velem szemben való megvédését.

Lássuk most történelmi igazságként, hogy Reichl valóban — tehát szó szerint — mit mondott? Már a mű címe: *„Az építőművészet hanyatlása korunkban"*, elárulja minden félreértés nélkül, hogy itt miről lesz most szó. Az idézett egyes részletekből — mert az egész mű mégsem közölhető le — külön is megállapítható, hogy én ott annak a fontos kívánalomnak, mely szerint ha valamely gondolatban annak helyes értelme minden félreértés nélkül kifejezésre van juttatva, akkor az az idézet, mint ilyen, a maga helyén van, eleget teszek. Ezek előrebocsátásával közlöm az egyes idézeteket a következőkben:

„Annyi politikai és gazdasági megrázkódtatás után szükségképen mégis el kell jönnie az időnek, mikor az építkezés újra feléled és maga az építőművészet is újból szóhoz jut. A most folyó néhány számottevőbb építkezés már előre sejteti a nagyobbarányú építőtevékenység elkövetkezését és semmi kétségem aziránt, hogy az építkezés a sok hátráltató tényező ellenére mielőbb és talán még nagyobb arányokban mint valaha fel fog lendülni.

Kérdés azonban, hogy az építészet megtaláljа-e a helyes utat és valóban művészit és maradandót fog-e alkotni, vagy pedig csak folytatása lesz annak az iránynak, mely városainkat eddig elcsúfította. A mult század második fele e téren igazán elszomorító képet mutatott. A műtörténet lázasan felkutatta és tanulmányozta az elmult idők stílus-korszakait és az építészek megfontolás nélkül rávetették magukat a műtörténészek közlései révén feltárt formakincsre, melynek motívumait épületeiken minden megokolás nélkül felhasználták."

Ez legyen tehát az első idézet, melvet ismételten csak a térrel való takarékoskodás miatt nem nyujtok hosszabbra, de meg arra szükség sincs. Csak a szándékosság olvashat ki ebben az idézetben a dűlt betűkkel írt és azok soraiban kifejezett gondolatból mást, mint amit annak értelme egyébként is világosan kifejez és az is kétségtelen, hogy abból csak egyféle értelmet lehet kiolvasni.

De menjünk tovább. Reichl félreérthetetlenül megmondja pályakoszorús művében azt is, hogy mivel és mily módon csúfították el építészeink városainkat. Ugyanis a mű folytatólagos tartalma ez:

„Sajátságos azonban, hogy mindig csak a formát vették kölcsön, de sohasem mélvedtek annak a kornak gondolatvilágába, melyből e formák keletkeztek. *Egész városrészek támadtak, melyeknek házait ilyeténképen az olasz reneszánszformák sivár utánzataival és gipszékítményeivel ragasztották tele.*"

Amidőn tehát a *városépítés*ről írt tanulmányom kritizálója azt kérdi tőlem: „Vajjon a Rue de Rivoli csak azért szép, mert nyílegyenes és mert aszfaltja páratlanul sima?" Erre az én válaszom — Reichl szavaival — hogy: Nem ezért, vagy nem csupán ezért szép, hanem, mert a gyönyörű árkádos házsoraiban levő épületeket a francia építészek nem csúfították el és a homlokzatokat nem rakták tele az olasz reneszánsz-formák sívár utánzataival.

Ebben a második idézetben a dűlt betűkkel írt sorok a napnál világosabban értetik meg velünk, hogy Reichl itt mit mond és mit gondol.

A harmadik idézetben a következőket foglalom egybe:

[2] A kultuszminiszternek erre a most említett cikkére vonatkozó bíráló véleményem a *Városok Lapjában* 1929. évi december hó 20-án jelent meg.

ben épült passzaui vasútvonal irányát.

Legélesebben »látta«, de nemcsak látta, hanem »hallotta« is, a vasutat jóval a születése előtt, Westfáliában a »Spökenkicker«-nek csúfolt és »der alte Jasper«-nek hívott, *Wessel Dietrich Eilert* nevű kisparaszt. Már 1828—1832-ben, tehát abban az időben, mikor még Németországban semilyen vasút sem közlekedett, pontosan megjövendölte egy vasútvonal későbbi fekvését.

— Én már nem fogom megélni, — mondta Jasper — de maguk még megtudják; nyugatról keletre épül majd a mi földjeinken egy széles népek útja, ezen az úton majd kocsik fognak szaladni, lófogatok nélkül, melyek majd rettenetes zajt csapnak futás közben.

A német vasút elmult százesztendős. A centenáriumot fényes külsőségek között ülték meg. A vasút történetében a legfontosabb jelentőség: a gyorsaság fokozása. Ez az utolsó években az autó és repülőgép versenye miatt nagy lépésekkel haladt előre. Az óránkénti 100 kilométeres átlagsebesség ma már nem tartozik a ritkaságok közé.

Angliában ma már *54 olyan gyorsvonatot említ a téli menetrend, melyeknek órasebességük 60 angol mérföld (96 kilométer).* A London—Liverpool-útszakaszon nemrégiben beállítottak egy turbinamozdonyt, mely a 245 kilométer hosszú utat 331 tonna hasznos terheléssel (áruszállítmány stb.) 131 perc alatt tette meg. Ennek a vonatnak tehát átlagórasebessége 111.7 kilométer. A gyorstehervonatok átlagsebessége Angliában 70—72 órakilométer.

Az Egyesült Államokban sem állt meg a fejlődés. Csak nemrégiben rövidítették meg ott a világ leggyorsabb hosszútávú gyorsvonatának, a »Twentieth Century Limited« menetidejét, úgy, hogy a Newyork—Csikágó útvonal, melynek átutazásához *1932-ben még 20 óra volt szükséges, ahhoz nemrégiben már csak 16½ óra kellett.* De Amerika a rekordok hazája. A vasúttársaság nem elégedett meg még ezzel a sebességgel sem, mert az autobuszok és a kényelmes automobilok a nyílegyenes tükörsíma amerikai utakon erősen versenytársat jelentettek.

Mostanában beállítottak ugyanarra a vonalra az új áramvonalas Diesel-villamosmozdony vontatta »M. 10.001«-jelzésű szerelvényt, mely *a menetidőt tizennégy és fél órára csökkentette.* Ez a rekordsebesség már nemcsak az automobilokét éri el, de majdnem megfelel a repülőgép sebességének. Radikális formaváltozást reprezentál a vasút- és a vonatszerelvények történetében.

Németország leggyorsabb vonata, az FDT 16, mely a Berlin—Hannover 254 kilométeres távot 115 perc alatt futja meg, középsebessége tehát 132.6 kilométer.

Akármilyen élesen is »előre látták« a biztos nem közepes gondolkozású emberek a vasút útjait és eljövetelét, a jövőbe irányított tekintetek meglehetősen általános dolgokat jövendölhettek csak, de azt, hogy a »ló nélküli kocsi« valaha is a napjainkban elért sebességgel futhasson végig a pályáján, azt nem tudhatták, nem sejthették és nem is álmodhatták. Ehhez a fejlődésnek mai foka kellett, technikusok, mérnökök, tapasztalatok, új szerkezetek, találmányok és sikerek egész légiója, az egyik eredményből a másik kezdőkísérletbe szervesen bekapcsolódó továbbvitel, alakítás, alkalmazás és módszeres tökéletesítés.

G. Herman Iván

Merre, hol, hogyan?

A családi ház higiénája

Az Országos Közegészségügyi Egyesület legutóbbi ülésén dr. *Möller* Károly építészmérnök *az egészséges családi házról tartott* érdekes előadást. Többek között hangoztatta, hogy az egészséges ház előfeltétele *az egészséges építési telek.* Vannak Budapesten is területek, melyek alig kapnak napot. A kellő napsütést az uccák közel észak-déli vezetésével és a házak közti elegendő beépítetlen területtel kell biztosítani. A jó építési telek védve van az erős széljárástól, levegője jóminőségű és fekvése nem zajos. *Nagy hiba volt a várost — a budai hegyek kivételével — mindenütt gyárakkal körülépíteni.* Az új építési szabályzat sok tekintetben javítani fogja a beépítési módokat. Kívánatos a telek talaját is megvizsgálni; a talajvizes, korhadó anyagokat tartalmazó talaj, felhagyott szeméttelep nem alkalmas családiházépítésre.

Az épület »tájolása« rendkívül fontos. Legjobb *a déli oldal*, mely nyáron sem túlmeleg. A keleti télen hideg, mert kevés napot kap és nálunk az északkeleti szél a leghidegebb. A nyugati túlmeleg napsütésben, zord és nedves rossz időben. Az északi irány hideg, barátságtalan, de egyenletes világítású, írószobának alkalmas. A konyha és éléskamra északi fekvése nem indokolt, mert a gáz- és villamostűzhely nem fejleszt sok fölösleges meleget. A délifekvésű szobák fűtése sokkal olcsóbb, mint a másirányú szobáké.

Az épület *szárazságát* szárítással, szigeteléssel, belső páralecsapódás elleni hőszigeteléssel, fűtéssel és szellőztetéssel biztosítjuk. A nappali világítást helyesméretű és alakú ablakokkal, melyek ne legyenek túlnagyok, mert a nagy ablakon napsütésben túlsok meleg, télen túlsok hideg jön be. *A szellőzésre* családi házaknál is több gondot kellene fordítani, az egyszerű ablakszellőzés télen nem biztosít állandó légcserét. Amerikában elterjedtek a *légszabályozó berendezések*, melyek családi házak részére is olcsón kaphatók és télen *fűtött*, nyáron *hűtött, mosott és szűrt* levegővel látják el a helyiségeket.

A különböző fűtési rendszerek előnye és hátránya az épület használata szerint változik. Nemcsak a léghőmérsékletre, hanem a relatív nedvességre és a falak hőmérsékletére is figyelemmel kell lenni, mert ezek együtt alkotják az általunk érzett hőmérsékletet. *A vízvezetéki, csatornázási berendezéseken kívül* fontos az épület könnyű takaríthatósága, a hangszigetelés, a repedésmentesség, hogy a férgek be ne fészkelhessék magukat. Kívánatos volna *kisebb, de több szobá*t engedélyezni.

Autó pótolja a széltölcsért

Aki nyitott autóban szélirány ellen már utazott százkilométeres sebességgel, az elhiszi azt, hogy az automobil magára vállalhatja az áramláskísérleteknél a széltölcsér szerepét. Egy gyakorlati kísérlet beigazolta ennek az eljárásnak a használhatóságát. Az autótetőre merőlegesen rászerelték egy repülőgépszárny középdarabját és nyilt terepen megindultak vele a széljárás ellen. A szárny különböző pontjaira csöveket erősítettek fel. A légnyomás szívó- és szóráshatása a csövekben nyomásnövekedést, illetve esést eredményezett, melynek nagyságát mérőhelyeken önműködően jegyző feszmérők mutatták. Az ilymódon feljegyzett nyomási görbékből a szárnyfelület aerodynamikus tulajdonságait különböző sebességekről is megállapíthatták. Ennek az eljárásnak a költsége ötször kisebb, mint a széltölcsérrel való kísérletekéi.

Pirovits Aladár

A metropolis leckéiből

Újévi számunkban végetért Jeszenszky Sándor cikksorozata, amely Budapest, a serdülő, izmos metropolis problémáival foglalkozott. Mindaz a számtalan szellemes gondolat és terv, amelyet e cikkek fölvetettek, nem kerül le hasábjainkról, melyeknek ez tán legkedvesebb témájuk. Budapest és környéke, a metropolis egyre kérdez — s mi igyekszünk, egyre jobban igyekszünk kérdéseire megfelelni.

Budapest tisztább városképe felé

A hatóságok beavatkozását esztétikai dolgokban nem tekintik jó szemmel. Akiknek alkotásába beleszólnak, azok a szabadság megsértését látják és kétségbeesetten veszik tudomásul a fantáziájukat korlátozó szabályozást. Sokszor a nagyközönség is részvéttel áll az esetleg elfogult alkotóművész mellé. Magasabb szempontokból mégis kívánatos lenne egy helyen az illetékes hatóságok méltányos beavatkozása: a reklám és reklámépítkezés terén. Sajnos, itt a szabadság anarchiává fajul. Pedig egységes, kellemes városkép szempontjából ugyanolyan jelentősége van a portálok, reklámtáblák, transzparensek és hirdetmények megrendszabályozásának, mint az épülethomlokzatok eddig is oly szigorú hatósági elbírálásának. A Közmunkák Tanácsa által meghatározott homlokzatkiképzésekkel elérni kívánt harmonikus városkép teljesen leromlik az első 5—6 méter magasságig emelkedő üzletkiképzések tarka összevisszaságától.

Kellemes jelenség a Nagykörúton, hogy néhány háztulajdonos, vagy üzlettulajdonos egységes portálkiképzést alakíttatott. Ezeknek egységes nagyvonalúsága bizonyítéka annak, hogy nem a régi reklámelveket követő: egymástól minél inkább eltérő kirakatok, illetve színek kelthetik fel a vevőközönség figyelmét.

»Ami ordít, az jó reklám«: sajnos ennek a maradi elvnek jegyében születik még ma is a legtöbb budapesti üzletportál, cégtábla és más reklámcélokat is szolgáló alkotmány. Nem veszi észre sok kereskedő, hogy egyes szólamoknak (pl. okkázió, maradékvásár, mélyen leszállított árak) éppen annyira nem ül már fel a közönség, ha kis cédulán függeszti ki kirakataiban, mintha épületet eltakaró méteres, tarka táblára mázolja rikító színekkel. Az elavult szólamok és ízléstelen tarkaságok csak megrendítik az üzlet szolídságának hitét és a kereskedő ízléshiányáról panaszkodnak.

Nem egy külfölditől hallhattam, hogy Budapest különleges keverékét mutatja a nyugat üzletnegyedeinek és a balkán bazárainak. Bizony sok kereskedő képes raktárának szinte teljes tartalmát az uccára akasztani, hogy azáltal a vevőt beédesgesse és a sok, gyalogjáró fölé nyúló, egymást elolvasni sem engedő (tehát igazán céltalan) tábla, transzparens és más reklámtárgy tényleg kissé keleties jelleget ad még néhány főútvonalnak is.

Bosszantó még az is, hogy sok helyen szívesen nélkülöznénk reklámfeliratokat (pl. a villamosok oldalán, padokon, margitszigeti sétányon, stb.), de azok ott tolakodnak. Jobb ízlésű emberre nemhogy vonzóerővel bírna az ilyen, hanem ellenkező hatást ér el.

Úgy köz-, mint magánérdekből kívánatos lenne mindezeken a szépséghibákon javítani. *A Közmunkák Tanácsa mindeddig a boltkapuzatok és konzolos cégtáblák helyfoglalási díjának beszedésével törődött, de vajmi keveset törődött azok külsejével.* Helyes lenne, ha esztétikai szempontból is revízió alá venné ezeket. Nem az íróasztal mellől kellene akkor sem foglalkozni e kérdések megoldásával, hanem jóízlésű, reklámhoz értő építészek és iparművészek feladata legyen a környezet és az üzleti érdekek beható tanulmányozása után a benyujtott tervek elbírálása, szükség esetén helyes módosítása.

Hoch István
építészmérnök.

Elkészült Óbuda városrendezési terve

Irta: PIROVITS ALADÁR,
szék.-főv. ny. műszaki főtanácsos

Budapestnek legtöbb baját óriási kiterjedése okozza. (Az egymillió népességű Budapest kiterjedése 20.000 hektár, a hárommilliós Párizsé 7800 hektár). Most kerül kivitelre az Angyalföld vidéke számára egy szennyesvízszivattyútelep 5.5 millió pengő költséggel! Milyen jó volna ezt a pénzt a belső városrészek rendezésére fordítani.

Csodálatos, de a felfogásokra nézve jellemző is, hogy ezt a szegény fővárost, mikor reneszanszkori éetét Bárczy Istvánnak polgármesterré választásakor, 1906-ban, megkezdte, — mert vannak várospolitikusaink, kiknek ez a felfogásuk — *Nagybudapest* elnevezés alatt még 26.000 hektárral, tehát a mai Budapesténél még jóval nagyobb területtel akarták növelni. Pedig a magyar mérnökség ekkor már rámutatott ennek az elgondolásnak városépítés-technikai szempontból való képtelenségére, sőt Pálóczi Antal, minden idők legnagyobb magyar városépítő szaktekintélye, 1902-ben tett nyilatkozatában a magyarok Istenét hívta segítségül, hogy óvja meg szépen fejlődő fővárosunkat ettől a veszedelemtől.

Gyakran halljuk azt a panaszt, hogy *Óbuda a főváros mostohagyermeke.* Ez a jogosulatlan megállapítás Budapest fejlődéstörténetében való járatlanságból ered, de egyúttal igazságtalan is. Mert mennyivel van jobb helyzetben a Viziváros beépített területe, ahol nagy számban vannak még düledező viskók, miként Óbudán. Ugyanígy vannak a József- és Ferencváros külső részeivel. És itt vannak a Tabán, a Lágymányos. Pedig ezek a városrészek rangsor szerint előbbre valók annál az oknál fogva, mert *a racionális városfejlődésnek a súlypontból — a Cityből kiindulóan kell végbemenni.*

Ismételve hangsúlyozzuk, hogy a főváros kiterjedése a bajok alapoka. Tehát Óbuda rendezésének eddigi elmaradása is erre az okra vezetendő vissza. Budapestet hasonlíthatjuk egy szerény viszonyok között élő igen sokgyermekes családhoz, ahol a szülők

ben épült passzaui vasútvonal irányát.

Legélesebben »látta«, de nemcsak látta, hanem »hallotta« is, a vasutat jóval a születése előtt, Westfáliában a »Spökenkicker«-nek csúfolt és »der alte Jasper«-nek hívott, *Wessel Dietrich Eilert* nevű kisparaszt. Már 1828—1832-ben, tehát abban az időben, mikor még Németországban semilyen vasút sem közlekedett, pontosan megjövendölte egy vasútvonal későbbi fekvését.

— En már nem fogom megélni, — mondta Jasper — de maguk még megtudják; nyugatról keletre épül majd a mi földjeinken egy széles népek útja, ezen az úton majd kocsik fognak szaladni, lófogatok nélkül, melyek majd rettenetes zajt csapnak futás közben.

A német vasút elmult százesztendős. A centenáriumot fényes külsőségek között ülték meg. A vasút történetében a legfontosabb jelentőség: a gyorsaság fokozása. Ez az utolsó években az autó és repülőgép versenye miatt nagy lépésekkel haladt előre. Az óránkénti 100 kilométeres átlagsebesség ma már nem tartozik a ritkaságok közé.

Angliában ma már *54 olyan gyorsvonatot emlit a téli menetrend, melyeknek órasebességük 60 angol mérföld (96 kilométer).* A London—Liverpool-útszakaszon nemrégiben beállítottak egy turbinamozdonyt, mely a 245 kilométer hosszú utat 331 tonna hasznos terheléssel (áruszállítmány stb.) 131 perc alatt tette meg. Ennek a vonatnak tehát átlagórasebessége 111.7 kilométer. A gyorstehervonatok átlagsebessége Angliában 70—72 órakilométer.

Az Egyesült Államokban sem állt meg a fejlődés. Csak nemrégiben röviditették meg ott a világ leggyorsabb hosszútávú gyorsvonatának, a »Twentieth Century Limited« menetidejét, úgy, hogy a Newyork—Csikágó útvonal, melynek átutazásához *1932-ben még 20 óra volt szükséges, ahhoz nemrégiben már csak 16½ óra kellett.* De Amerika a rekordok hazája. A vasúttársaság nem elégedett meg még ezzel a sebességgel sem, mert az autobuszok és a kényelmes automobilok a nyilegyenes tükörsima amerikai utakon erősen versenytársat jelentettek.

Mostanában beállítottak ugyanarra a vonalra az új áramvonalas Diesel-villamosmozdony vontatta »M. 10.001«-jelzésű szerelvényt, mely *a menetidőt tizennégy és fél órára csökkentette.* Ez a rekordsebesség már nemcsak az automobilokét éri el, de majdnem megfelel a repülőgép sebességének. Radikális formaváltozást reprezentál a vasút- és a vonatszerelvények történetében.

Németország leggyorsabb vonata, az FDT 16, mely a Berlin—Hannover 254 kilométeres távot 115 perc alatt futja meg, középsebessége tehát 132.6 kilométer.

Akármilyen élesen is »előre látták« a biztos nem közepes gondolkozású emberek a vasút útjait és eljövetelét, a jövőbe irányított tekintetek meglehetősen általános dolgokat jövendölhettek csak, de azt, hogy a »ló nélküli kocsi« valaha is a napjainkban elért sebességgel futhasson végig a pályáján, azt nem tudhatták, nem sejthették és nem is álmodhatták. Ehhez a fejlődésnek mai foka kellett, technikusok, mérnökök, tapasztalatok, új szerkezetek, találmányok és sikerek egész légiója, az egyik eredményből a másik kezdőkisérletbe szervesen bekapcsolódó továbbvitel, alakítás, alkalmazás és módszeres tökéletesítés.

G. Herman Iván

Merre, hol, hogyan?

A családi ház higiénája

Az Országos Közegészségügyi Egyesület legutóbbi ülésén dr. *Möller* Károly építészmérnök *az egészséges családi házról tartott* érdekes előadást. Többek között hangoztatta, hogy az egészséges ház előfeltétele *az egészséges építési telek.* Vannak Budapesten is területek, melyek alig kapnak napot. A kellő napsütést az uccák közel észak-déli vezetésével és a házak közti elegendő beépítetlen területtel kell biztositani. A jó építési telek védve van az erős széljárástól, levegője jóminőségü és fekvése nem zajos. *Nagy hiba volt a várost — a budai hegyek kivételével — mindenütt gyárakkal körülépiteni.* Az új építési szabályzat sok tekintetben javítani fogja a beépítési módokat. Kívánatos a telek talaját is megvizsgálni; a talajvizes, korhadó anyagokat tartalmazó talaj, felhagyott szeméttelep nem alkalmas családiházépítésre.

Az épület »tájolása« rendkivül fontos. Legjobb *a déli oldal,* mely nyáron sem túlmeleg. A keleti télen hideg, mert kevés napot kap és nálunk az északkeleti szél a leghidegebb. A nyugati túlmeleg napsütésben, zord és nedves rossz időben. Az északi irány hideg, barátságtalan, de egyenletes világitású, irószobának alkalmas. A konyha és éléskamra északi fekvése nem indokolt, mert a gáz- és villamostűzhely nem fejleszt sok fölösleges meleget. A délifekvésü szobák fütése sokkal olcsóbb, mint a másirányú szobáké.

Az épület *szárazságát* szárítással, szigeteléssel, belső páralecsapódás elleni hőszigeteléssel, fütéssel és szellőztetéssel biztosítjuk. A nappali világitást helyesméretü és alakú ablakokkal, melyek ne legyenek túlnagyok, mert a nagy ablakon napsütésben túlsok meleg, télen túlsok hideg jön be. *A szellőzésre* családi házaknál is több gondot kellene fordítani, az egyszerü ablakszellőzés télen nem biztosít állandó légcserét. Amerikában elterjedtek a *légszabályozó berendezések,* melyek családi házak részére is olcsón kaphatók és télen *fütött,* nyáron *hütött, mosott és szürt* levegővel látják el a helyiségeket.

A különböző fütési rendszerek előnye és hátránya az épület használata szerint változik. Nemcsak a léghőmérsékletre, hanem a relatív nedvességre és a falak hőmérsékletére is figyelemmel kell lenni, mert ezek együtt alkotják az általunk érzett hőmérsékletet. *A vízvezetéki, csatornázási berendezéseken kivül* fontos az épület könnyü takaríthatósága, a hangszigetelés, a repedésmentesség, hogy a férgek be ne fészkelhessék magukat. Kívánatos volna *kisebb, de több szobá*t engedélyezni.

Autó pótolja a széltölcsért

Aki nyitott autóban szélirány ellen már utazott százkilométeres sebességgel, az elhiszi azt, hogy az automobil magára vállalhatja az áramláskisérleteknél a széltölcsér szerepét. Egy gyakorlati kisérlet belgazolta ennek az eljárásnak a használhatóságát. Az autótetőre merőlegesen rászerelték egy repülőgépszárny középdarabját és nyilt terepen megindultak vele a széljárás ellen. A szárny különböző pontjaira csöveket erősitettek fel. A légnyomás szivó- és szóráshatása a csövekben nyomásnövekedést, illetve esést eredményezett, melynek nagyságát mérőhelyeken önmüködően jegyző feszmérők mutatták. Az ilymódon feljegyzett nyomási görbékből a szárnyfelület aerodynamikus tulajdonságait különböző sebességekről is megállapíthatták. Ennek az eljárásnak a költsége ötször kisebb, mint a széltölcsérrel való kísérletekéi.

Pirovits Aladár

A metropolis leckéiből

Újévi számunkban végetért Jeszenszky Sándor cikksorozata, amely Budapest, a serdülő, izmos metropolis problémával foglalkozott. Mindaz a számtalan szellemes gondolat és terv, amelyet e cikkek fölvetettek, nem kerül le hasábjainkról, melyeknek ez tán legkedvesebb témájuk. Budapest és környéke, a metropolis egyre kérdez — s mi igyekszünk, egyre jobban igyekszünk kérdéseire megfelelni.

Budapest tisztább városképe felé

A hatóságok beavatkozását esztétikai dolgokban nem tekintik jó szemmel. Akiknek alkotásába beleszólnak, azok a szabadság megsértését látják és kétségbeesetten veszik tudomásul a fantáziájukat korlátozó szabályozást. Sokszor a nagyközönség is részvéttel áll az esetleg elfogult alkotóművész mellé. Magasabb szempontokból mégis kívánatos lenne egy helyen az illetékes hatóságok méltányos beavatkozása: a reklám és reklámépítkezés terén. Sajnos, itt a szabadság anarchiává fajul. Pedig egységes, kellemes városkép szempontjából ugyanolyan jelentősége van a portálok, reklámtáblák, transzparensek és hirdetmények megrendszabályozásának, mint az épülethomlokzatok eddig is oly szigorú hatósági elbirálásának. A Közmunkák Tanácsa által meghatározott homlokzatkiképzésekkel elérni kívánt harmonikus városkép teljesen leromlik az első 5—6 méter magasságig emelkedő üzletkiképzések tarka összevisszaságától.

Kellemes jelenség a Nagykörúton, hogy néhány háztulajdonos, vagy üzlettulajdonos egységes portálkiképzést alakittatott. Ezeknek egységes nagyvonalúsága bizonyitéka annak, hogy nem a régi reklámelveket követő: egymástól minél inkább eltérő kirakatok, illetve színek kelthetik fel a vevőközönség figyelmét.

»Ami ordit, az jó reklám«: sajnos ennek a maradi elvnek jegyében születik még ma is a legtöbb budapesti üzletportál, cégtábla és más reklámcélokat is szolgáló alkotmány. Nem veszi észre sok kereskedő, hogy egyes szólamoknak (pl. okkázió, maradékvásár, mélyen leszállított árak) éppen annyira nem ül már fel a közönség, ha kis cédulán függeszti ki kirakataiban, mintha épületet eltakaró méteres, tarka táblára mázolja rikító színekkel. Az elavult szólamok és ízléstelen tarkaságok csak megrendítik az üzlet szolidságának hitét és a kereskedő ízléshiányáról panaszkodnak.

Nem egy külfölditől hallhattam, hogy Budapest különleges keverékét mutatja a nyugat üzletnegyedeinek és a balkán bazárainak. Bizony sok kereskedő képes raktárának szinte teljes tartalmát az uccára akasztani, hogy azáltal a vevőt beédesgesse és a sok, gyalogjáró fölé nyúló, egymást elolvasni sem engedő (tehát igazán céltalan) tábla, transzparens és más reklámtárgy tényleg kissé keleties jelleget ad még néhány főútvonalnak is.

Bosszantó még az is, hogy sok helyen szívesen nélkülöznénk reklámfeliratokat (pl. a villamosok oldalán, padokon, margitszigeti sétányon, stb.), de azok ott tolakodnak. Jobb ízlésü emberre nemhogy vonzóerővel bírna az ilyen, hanem ellenkező hatást ér el.

Úgy köz-, mint magánérdekből kívánatos lenne mindezeken a szépséghibákon javítani. *A Közmunkák Tanácsa mindeddig a boltkapuzatok és konzolos cégtáblák helyfoglalási díjának beszedésével törődött, de vajmi keveset törődött azok külsejével.* Helyes lenne, ha esztétikai szempontból is revízió alá venné ezeket. Nem az íróasztal mellől kellene akkor sem foglalkozni e kérdések megoldásával, hanem jóizlésü, reklámhoz értő építészek és iparművészek feladata legyen a környezet és az üzleti érdekek beható tanulmányozása után a benyujtott tervek elbirálása, szükség esetén helyes módositása.

Hoch István
építészmérnök.

Elkészült Óbuda városrendezési terve

Irta: PIROVITS ALADÁR,
szék.-főv. ny. műszaki főtanácsos

Budapestnek legtöbb baját óriási kiterjedése okozza. (Az egymillió népességü Budapest kiterjedése 20.000 hektár, a hárommilliós Párizsé 7800 hektár). Most kerül kivitelre az Angyalföld vidéke számára egy szennyesvízszivattyútelep 5.5 millió pengő költséggel! Milyen jó volna ezt a pénzt a belső városrészek rendezésére fordítani.

Csodálatos, de a felfogásokra nézve jellemző is, hogy ezt a szegény fővárost, mikor reneszanszkori éetét Bárczy Istvánnak polgármesterré választásakor, 1906-ban, megkezdte, — mert vannak várospolitikusaink, kiknek ez a felfogásuk — *Nagybudapest* elnevezés alatt még 26.000 hektárral, tehát a mai Budapesténél még jóval nagyobb területtel akarták növelni. Pedig a magyar mérnökség ekkor már rámutatott ennek az elgondolásnak városépítéstechnikai szempontból való képtelenségére, sőt Pálóczi Antal, minden idők legnagyobb magyar városépítő szaktekintélye, 1902-ben tett nyilatkozatában a magyarok Istenét hívta segitségül, hogy óvja meg szépen fejlődő fővárosunkat ettől a veszedelemtől.

Gyakran halljuk azt a panaszt, hogy *Óbuda a főváros mostohagyermeke.* Ez a jogosulatlan megállapitás Budapest fejlődéstörténetében való járatlanságból ered, de egyúttal igazságtalan is. Mert mennyivel van jobb helyzetben a Viziváros beépített területe, ahol nagy számban vannak még düledező viskók, miként Óbudán. Ugyanígy vannak a József- és Ferencváros külső részeivel. És itt vannak a Tabán, a Lágymányos. Pedig ezek a városrészek rangsor szerint előbbre valók annál az oknál fogva, mert *a racionális városfejlődésnek a súlypontból — a Cityből kiindulóan kell végbemenni.*

Ismételve hangsúlyozzuk, hogy a főváros kiterjedése a bajok alapoka. Tehát Óbuda rendezésének eddigi elmaradása is erre az okra vezetendő vissza. Budapestet hasonlíthatjuk egy szerény viszonyok között élő igen sokgyermekes családhoz, ahol a szülők

bármilyen erővel igyekeznek is gyermekeiket a nevelési kultúra minden jótéteményében részesíteni és a küzdelemteljes törekvéseknek hiába szab határt a vagyoni helyzet kerete, — ilyen viszonyok között a család adósságot is kénytelen csinálni (Sipőcz Jenő volt polgármester egyik expozéja alkalmával tett nyilatkozata szerint Budapest nem képes a jövedelméből kiadásait fedezni és ezt az állítást igazolják is a főváros kölcsönei).

De eltekintve az elmondottaktól, semmi adat és ok nem igazolja Óbudának a mostohagyermekhez való hasonlatát. Ez a városrész történelmi multjára visszatekintve, kétségtelenül részese volt egy nagy sorscsapásnak. Derék, szorgalmas lakói valamikor intenzív szőlőgazdaságot üztek. Jött azonban a filloxzéra, mely elpusztított minden szőlőterületet. Az egyébként vallásos érzelmű csendes és szerény nép nem volt képes elpusztult szőlőterületeit valamely újabb művelési ágra fogva, gazdálkodását tovább folytatni. Ez a második főoka annak az előlemlített elsőn kívül, hogy az immár 63 esztendő óta a fővároshoz tartozó Óbuda nem volt képes egyszerű, kezdetleges állapotából fejlettebb jellegű várossá kialakulni. Végül azonban mégis eljött a kedvező idő erre a városrészre is, mert most a jelen kétségtelenül bizonyítja, hogy semmi okuk nincsen a jobb és szebb jövőbe vetett törhetetlen bizalomban az óbudaiaknak kétségeskedniök. De vegyük még figyelembe a következőket is. Azok a városrészek, melyek a nagyvasutak főpályaudvarai (Keleti és a Nyugati p. u.) körül alakultak ki, és ma már sűrűn be is népesedtek, a rendezés munkájában a minden józan elgondolás nélküli, és a rideg, egyhangú sakktáblarendszer szerint vezetett útvonalozásokat tartalmazzák és ahol a beépítések körül a telekuzsora valósággal dühöngött, nem engedve helyet sem a levegő, sem a világosság, sem pedig a modern városrendezésre tartozó vívmányaiként ma már közismert követelményeknek: a kertnek, a fásításnak, a sávos beépítésnek jótékonyan ható zöld területeknek, stb.

Hogy Óbudára nézve a végleges rendezés kérdése a városrendezési terv és az óbudai hídtengely késedelmes megállapítása szempontjából ítélkezve, hátrányosan hatott volna, ezt a felfogást igazolni az elmondottakat figyelembevéve, alig lehetne, ellenben annak ellenkezőjét inkább. Mert minden feltétel, elsősorban pedig a modern városépítési kultúra eszközei és vívmányai valósággal predesztinálni fogják Obudát arra, hogy az egész városterület az ideális szocializmus minden vívmányát egyesítse magában és ahol majd a történelmi mult találkozva a modern jelen korszakával — ott majd a kitartó türelem meg fogja teremni a maga rózsáját.. Árpád városát!

Japán öt legnagyobb gépgyára egyesült

A »Nikkan Kogyo« nevű japán ipari ujság jelenti, hogy Japánban az öt legnagyobb vasiparmű vaskartellé alakult és ez az új alakulat a nagy exportörökkel egyezményt kötött. A japán gépek India, Dél-Kína, Afrika és Dél-Amerika felé való szállítása ezzel egy egyesület egységes irányítása alá került. Az első nagyobb megbízások kivitelére körülbelül két év mulva kerül sor. A hír megbízhatóságát az a körülmény támogatja, hogy a japáni vasfeldolgozó iparnak számolnia kell a világpiac átalakulásával abban az időpontban, mikor a hadseregfelszerelések megbízásai már csökkenőfélben lesznek. A japán exportörök más téren egymás árainak az alákínálásával meglehetősen kellemetlen tapasztalatokat szereztek, azért ilyen előkészületek, mint az említett is, már hamarosan várhatók. Ugyancsak a fenti alakulat keretébe tartozik az a fáradozás, mely a kínai-japán egységes fellépés érdekében észlelhető. *g.*

A világ legerősebb páncélszekrénye

Egy párizsi nagybankban most szerelik be a világ egyik legerősebb páncélszekrényét. Eltekintve méteres vastag acélbetón falaitól, a páncélszekrény ajtaja korszerű technikai csoda. A kerek ajtó átmérője 2.40 méter, a vastagsága pedig 90 centiméter. Az ajtó olyan pontosan zár, hogy a závárzatnál még tizedmilliméteres hézag sincs.

Háromszázéves a kinin

Az indiánok a kinint és hatását természetesen már jóval három évszázaddal előbb is ismerték, de csak a 18-ik század harmncas éveinek elején vált az európaiak előtt is ismeretessé. Az ecuadori Juan Lopez de Canizares-nak árulta el először egy benszülött a kinin gyógyhatását. A második, aki egy kininkúrát tartott, Chinchon grófnő volt, a perui alkirály felesége. Gyógyulásáért köszönetképpen a grófnő Lima minden szegény betegét megajándékozta kininnel. Európába a kininnt Juan de Lugo kardinális hozta.

A kininnek gyógyító célokra való elterjesztését tehát a spanyol nemeseknek köszönheti a világ.

Tíz év = 300.000 emberélet

1934-ben az USA-ban 33.980 halálos áldozatot követelt az automobil. Newyorkban egy év alatt 1200 embert gázolt halálra a gépjármű. Az Egyesült Államokban az utolsó 10 esztendő alatt összesen 300.000 ember életét követelte az automobilizmus.

HIREK

⊙ **Acélbútor az iskolákban.** A nyugateurópai korszerű iskolákba a mult őszön kezdődött iskolaidényben először vezették be az acélbútorokat. Az új iskolabútor acélcsőből készült, mely anyag kétségkívül könnyen tisztítható, így higiénikusnak mondható. Elméletileg az új acélbútor élettartama örök. Ha ezek az egyelőre próbára beszerelt bútorok beválnak a használatban, akkor az acélbútor iskoláinknak általánosan bevezetett berendezési tárgya lesz.

⊙ **Alumíniumhíd.** *Indiana* államban egy közúti híd vasszerkezetét alumíniumból készítik el. Ha az alumíniumból készült hídszerkezet a közút forgalmát sikeresen le fogja tudni bonyolítani és meg fog felelni a hozzáfűzött reményeknek, akkor jogosan várható, hogy az alumíniumanyag véglegesen bevonul az út- és a hídépítés anyagai közé.

⊙ **Cukor a habarcsban.** *A fehérmész az egyetlen habarcsalkatrész, melynek szilárdságát a cukoradagolás emeli. Különböző kísérletek beigazolták, hogy a cukoradagolás akkor előnyös csak, ha a habarcs tiszta fehérmész és homok keverékéből készült. A kísérletek eredményeképpen beigazolódott az is, hogy a nyomási szilárdságot a cukortartalom kb. 30—40%-kal emelte. Cementhabarcsban viszont a cukor tetemesen csökkenti a szilárdságot, sokszor 93%-kal, ha fehérmész is van benne, 70, illetve 62%-kal. Ha a habarcsban zsákmész is van, akkor a cukor a szilárdságát teljesen lecsökkenti, ilyen esetben tehát a habarcsba cukrot keverni káros lenne.*

Az Athenaeum irodalmi és nyomdai r.-t. nyomása. Felelős nyomdavezető: Kettinger Antal.

NÉPSZERŰ TUDOMÁNYOS ÉS TECHNIKAI NAPLÓ

A PESTI NAPLÓ MELLÉKLETE

A VASÚT

Ahogyan a látnokok álmodták — és amivé 100 év alatt fejlődött

Nagy események előrevetik az árnyékukat. Amit az idők még vajúdó ölükben tartogatnak a későbbi korok számára, azt próféták, jósok, látnokok csendes magányukban megálmodják, elképzelik, kiszínezik és eljövetelét gyakran meglepő pontossággal kihirdetik a sokszor hitetlenkedő, fe-

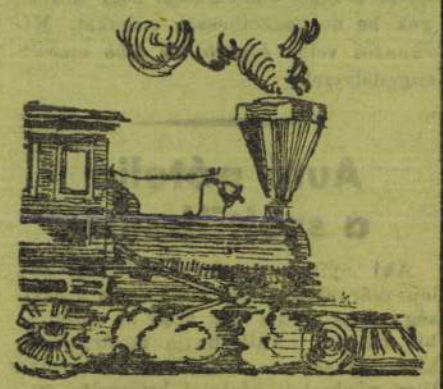

jet kétkedőn csóválgató kortársaknak.

A vasutakat is látták a próféták futni a földeken keresztül, akkor, mikor még semmi bizonyosat sem tudtak felőle és róla. Nincs találmány, mely a népek gazdasági és társadalmi életében oly nagy és gyökeres változást jelentene, mint a vasút.

A látnokok »vasszilárd utakról«, »vaskocsikról«, melyek »lovak nélkül futnak«, beszéltek csodákat és csak a különlegeset, a megszokottól eltérőt emlegették, hiszen a jelenség mechanikai okát nem ismerték, nem tudhatták. Gondolataikhoz legfeljebb a sorsterhes idők elképzelése társulhatott, mely elé az emberiségnek haladnia kell majd.

Azt az embert, aki a vasutat talán először látta, Johann Bernhard *Reinbord*-nak hívták (1689—1783). A heisterbachi kolostor szolgálatában állott és Kölnben halt meg. Titokteljes látnoki erővel »látta« meg és hirdette az Alsó-Rajna mentén lakó népek között

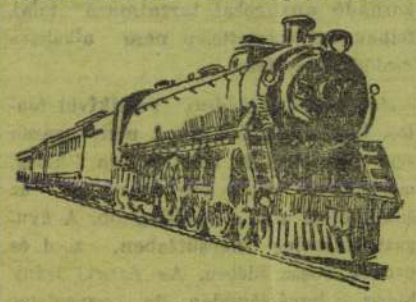

»látomásait« és mert hegedült, »Spielbernd« név ragadt rá és ezen a néven lett híressé. 1765-ből jegyezték fel próféciáját:

»Ők (az emberek) ki fogják gúnyolni Istent, mert azt hiszik majd magukról, hogy mindenhatók lesznek; a kocsik miatt, úgy, mert azok minden világon futkosnak, anélkül, hogy élő teremtmények által huza-vonatnának, úgy, hogy az ember az útvonalakat a madarak röpte után számítandja.«

Különös, hogy a látnok megérzi, hogy a gépkorszakkal egyidejűleg a hitetlenség kora kezdődik (naturalizmus, materializmus, realizmus) és hogy ennek a bekövetkező materialista tudomány-

nak eljövetelét naív szavakkal ecseteli. Ez talán azért van így, mert amit az ember még nem érthet meg, aminek a felfogásához még hiányzik számára a megfelelő alapismeret és tapasztalat, azt szereti földöntúli, meseszerű

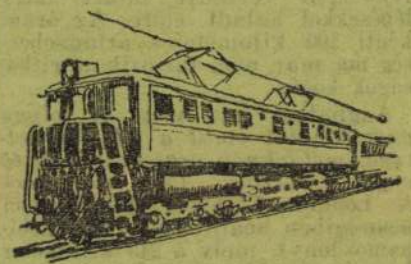

erőknek a rovására írni s nem azt vallja be, hogy ő ezt egyszerűen nem érti, de ellenkezőleg, lehetőleg rossz színben igyekszik feltüntetni a kortársak előtt s ha eljövetelét, szükségességét hirdeti is, hogy a kortársak csak valamennyire hígyjenek is látnoki tehetségében, lehetőleg olyan ismert javaknak, tudománynak és ismeretnek a segítségéhez folyamodik, mely meglévő, melyet védeni kell és melyhez lehetőleg sok-sok kortárs tartozik. Legyen az sorsközösség, világnézet, vallás vagy más hasonló.

A bajor Müller *Matthias Lang* (1750—1820), a másik látnok »vasból való utakról«, »fogatnélküli kocsikról« és »repülő emberekről«

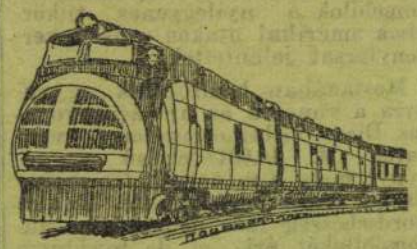

beszélt, egy olyan korban, mikor ehhez hasonlót még sem látni, sem hallani sem lehetett. Ez a látnok igazi jóserővel még az irányt is megmutatta, melyben a »fekete út« fog futni, a jóval későbbi idő-

Giuseppe Pisani nobrán M.D.K.

modenai. Károly Ambrus érsek márvány
siremléke, 1824, Esztergom, ut. István
vértanu kápolnája.

Genth. Müeml. 1959 I. 91

Pisa Félix

(Felice) XVI.

l. Pátakivárep

108. l.

megirva

De Pisa (Dapisa)

Félix alatt.

Felice de Pisa

egyértelműen azonos a Huston is dolgozó Magister Felix-nel.

Détshy Mihály recenziója H.Takács Marianna: Magyarországi ~~kastélyokx~~ udvarházak és kastélyok /XVI-XVII. század/ c. könyvéről. - Éptud,1971 /III/,4.sz.
475-479.1.

munkák egyrészt magában
ohat és melyekre beszer-
hoztam javaslatba. Erdő-
gó munkák és az üreges.
20 millió előleg folyó-
át szintén van szerencsém

uber 6

Mély tisztelettel

A. Szekálmán

Pisa Felice da

kir. épitész

lásd De Pisa F.

alatt megírva

Pisa, Sigismundo

lásd De Pisa S.

alatt megírva

Felix de Pisa építömester.

Jhb.d.allerh.Kaishs.V.4223.l. 4323.l.

Dr Pisa Félix építész, XVI. k.

Magyar Művészet, 1926

243.o.

Herzog József: Adatok a lisznai épí-
tészet XVII. századi történetéhez.

MDV.

Sigismondo de Preda da Pisa, építészeti hadbiztos

Győr várának építésében a XVI. sz.-ban részt vett. 298 o.

Gazdag László: Győr város térképei. 295.o.

Arrabona, 7.1965. A Győri Múzeum Évkönyve. Győr.1965
Győr-Sopronmegyei Nyomda. Győr

Pisa, Felix de, épitész MDK

1554 febr. 12. Huszt, Nagybánya és Sáros várának felülvizsgálására küldik.

Kapossy János, Müvészettörténeti regeszták a királyi határozatokból és rendeletekből. I. XVI.század. (Közzéteszi Bánrévi György)
Müv. Ert. 1956. V. évf. 1.-sz. 47-53.
49 o. 54 és 55. adat. 50.o. 66.adat.
1554 okt. 16. A kassai erődítések felülvizsgálására küldik.
U.o. 50.o. 64. adat. v.ö. u.o. 75 és76 ada
1556. febr. 20. Havi fizetését felemelik,utjai - hoz minden szükséges segitséget megkap.
U.o. 50.o. 71. adat.

M. D. L.

PISA, Felice da Radmérnök

A sárosi, huszti, nagybányai várok átépítője, gondozója, ezért ~~156-150~~ 1550-től 1552 fizetést is kap

Gerő: Magyarországi várépítészet Bp. 1955.

362.

MDK

Felice da Pisa

olasz építész XVI-a.

Magyarországon is működött a

~~XVI-ban~~

Balogh Jolán: A magyar renaissance
építészet. 40.o.

2.4.10

Johann Carol Pirtsch

ÖTVÖS

1654 be czéhmester

Bergverordnungen.

M* 336 l

Piry Kálmán

festőművész

Rotary-Klub műtárlata - a Corvin Áruházban - képével szerepel. Mákszóró

Pesti Hirlap
1930.V.1.

Pirt Kálmán

Szerepelt a kiállitáson.

Dr. Gáspárdy Sándor: A soproni nyári művésztelep kiállitása.

KISALFÖLD. 1962. Aug. 26.

SAMUEL PIROVSZKY, textilfestőmester ~~JUNIOR~~ JUNIOR

"Verzeichniss der zur Neusohler priv.Sieben-Bergstädtnsen Lade einverliebten Schwarz uns schön-färbemeister,aus dem meister-Buche ausgezogen. /1823/.
in Bergstadten: Karpfen,/Korpona/: in Sohler Comitat
30.- Samuel Pirovszky. Junior
111.old. 31.jegyz.

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.évkönyve, 16. Győr, 1974.

SAMUEL PIROVSZKY/ SENIOR, textilfestőmester

"Verzeichniss der zur Neusohler priv.Sieben-Bergstädtisen Lade einverliebten Schwarz und sczön-färbemeister,aus dem Meister-Buche ausgezogen./1823/.
26.-Samuel Pirovszky Senior.
in Sohler Comitat:Karpfen:/Korpona/.
111.old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőcéhek I. A textiltestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr, ~~1975~~ 1974.

szoruló 13. sz.-i épületekből sikerült insularendszert rekonstuálnunk, úgy reménlhetőleg, a jelenleg elkezdett ásatások egy 2. sz.-i rendszert tesznek kiolvashatóvá az apránként kiteljesedő korai alaprajzból. A kronológiához nem csak a rétegekből, de zárt leletegyüttesekből is nyertünk adatokat. Ilyen gazdag anyagot korábban még nem közöltek ebből az időszakból.

A territórium vonatkozásában szintén nagyon keveset tudunk a korai időkről. A temetkezéseket leszámítva a 2. sz.-ban kezdődő villagazdaságok kiépülése hagyta az első régészetileg megfogható nyomot a polgári territóriumon. A korai gazdaságok száma csekély, de még a legjobban kutatott időszak, a 3. sz. villái közül is keveset tártak fel. Ami a 4. sz.-ot illeti, újonnan épült villát ebből az időszakból nem ismerünk, csak korábban megépült és később is funkcionáló gazdaságokat. Az általam feltárt villagazdaságnak, is funkcionáló gazdaságokat. Az általam feltárt villagazdasgának, melyről itt szó lesz, szintén volt 3. sz.-i előzménye, de virágzott és élénk gazdasági tevékenységet folytatott a 4. sz. végéig. A polgárvárostól ÉNY-ra, nagykiterjedésű, beépítetlen területen, ahová lakótelep építését tervezik, több periódusú, padlófűtéssel, fürdővel ellátott központi épületet tártunk fel. A belső dekorációból, falfestésből,stukkóból, kőfaragásból csak apró töredékek maradtak, de gazdag kerámia és éremanyag került elő. A lakóépülethez tartozó gazdasági udvart, kőből épült kerítésfal vette körül. A feltárásnak ebben a szakaszában a gazdasági tevékenyzségek közül elsősorban az ipari tevékenységre nézve kaptunk felvilágosítást. A téglaégető és mészégető kemencék az építőanyagok iránti keresletről tanúskodnak. A mezőgazdasági termelésre egy magtár utal, de az udvar másik felében további gazdasági épületekre számítunk. A feltárt együttes jelentőségét a következőkben lehet összefoglalni:

1. Minthogy a polgárvárosban a 4. sz.-i periódus többnyire

PIROVITS Árpád építész

Weboldal, pályamű

Pavilon 9(1994) 47.

M.D.K.

Pirovits Aladár, mérnök M.D.K.

terve 500 K-ás meg-
vételben részesült a kis-
pesti munkás lakótelep ál-
talános drenderésére és
utcahélózatára kiírt pá-
lyázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1908. XXIX. évf.

nov. 4. sz. 13. old. †
" 11. " 2-3. "

MDK

Pirovits Aladár

Kiskunfélegyháza városszabályozási tervpályázatán II. dijat nyert

Művészet 1908. 271.l.

M.D.K.

Pirovits Aladár

"Tudományos megállapitások és tanulságok a Rákosi szobor elhelyezéséről" c.cikk.

Tartalomjegyzék.

Épitőipar 1931 Epitőművészet 1931.62.1.

MDK

Pirovits Aladár

"Melancholia a városépitész esztétikájában" c.cikke 153 l.

"A Dohány utcai zsidó templom körüli szabályozás" c.cikke 132 l.

"Tudományos megállapitasok és tanulsagok A Rákosi-szobor elhelyezéséből" c.cikke 4.l

Fentiő cikkek az Épitőipar- Epitőművészet 1931 évf számokkal jelölt oldalain

Pirovits Aladár épitész.

MDK.

A kispesti munkáslakóház-telep tervpályázatán.
A tervét 5oo koronáért megvették.

Művészet. 19o8. 419. és 42o. l.

M.D.K.

Pirovits Aladár, főv. mérnök

tervét 200 frt-os jutalomra javasoltár az Ujépület telzének rendezésére hürt pályázaton.

Vállalkozók Lapja, Bp. 1896 - XVII évf.

dec. 1. sz. 4. old.

PIROVITS Aladár

Nagy Gergely: Kertvárosunk, a Wekerle, Bp, 1994, F. Szelényi Hag

22-23, 24.

MDK

Pirovits Aladar

Budapesti Hirlap, 1908.nov.

MDK

Pirovics Aladár

Kassa városszabályozási terve. terve megvételre ajánlva.

Cikk: Kassa szabályozása.

Kassai Ujság, 1918.márc.17.

peket is. Főmunkái Moszkva, Tretjakov-kép. — Irodalom: *Sobko et Rovinski*, Vas P., sa vie et son oeuvre (Petersbaurg, 1892).

PERPENDICULAR STYLE („függélyes stílus"), az angol gótika késői korszakának (1380—1560) stílusa. A profilok és részletek rendkívül gazdagsága jellemzi, de egyúttal a vonalak merevsége és hideg ünnepélyessége. A vízszintes és függélyes vonalak uralkodnak benne a hajlított vonallal szemben. A boltozatok helyét gyakran famennyezetek foglalják el, amelyeket gazdag faragásokkal díszítettek, de gyakoriak az aranyozott, színezett nyitott födélszékek is. Általában a csúcsív ellaposodik, s az architektúrán bizonyos lomhaság terpeszkedik el; a mérműveken a függélyes és vízszintes törekvés van hangsúlyozva, a torony vízszintesen végződik, nem kap toronysisakot, a boltozat megnehezül, vonala a vízszinteshez közelít s gyakran stalaktitszerűvé válik. Jellemző példái a londoni Westminster apátság VII. Henrik kápolnája, a gloucesteri, winchesteri, yorki és centerburyi székesegyházak egyes részei, a cambridgei Kings College pompás kápolnája, a warwicki templom Beauchamp kápolnája, az oxfordi Magdalen College s igen sok világi épület, köztük a londoni Guildhall. *Barát.*

PERRAULT (ejtsd: *—ró*), *Claude*, francia építész (1613—1688), a francia klasszicizmus egyik kiváló mestere. Főműve a Louvre keleti homlokzata, amelyre annak idején Bernini is készített tervet. P. két sarok- és egy középrizalittal tagozza a homlokzatot, amelynek földszintjét mintegy lábazatnak fogja föl s egész síman hagyja, míg az emeletet teljes magasságában hatalmas korinthusi architektúrába

Pisanello

Zsigmond király
arcképe

l.

Vayer Lajos ifj.

Magyar uralkodók.
Bp. 1942. 15. tábla

Pisanello

Zsigmond király
képmásai a
párizsi Louvreban

l.

Flor Zsigmond

26. l. 27. l.

PISANI, Giuseppe, modenai szobrász

P. Mutinever Bildhauer Károly Ambrus primás üremlékét, az elhaltnak két főherceg-testvére költségén megcsinálta és 1826-ban Esztergomban felállította. (1826, 1282 l)

—

Vajjon hol állította fel? A bazilika még nem volt ekkor fedél alatt.

Preuburger Zeitung
(Genthon)

Giuseppe Pisani

kérvitette Károly Ambrus főbevcey (fiatalon elhalt esztergomi érsek) jelképes sírját, mely az esztergomi bazilika szt. István vértanú kapolnájának keleti oldalán van felállítva. A mantovai Pisani épp úgy Canova hatása alott állt, mint a magyar Ferenczy István.

Zolnay László – Lettrich Edit: Esztergom. h.n., é.n. – 295 l., 162 t. (Panoráma.) 160. l.

Giuseppe Pisani modenai szobrász

Károly Ambrus primás síremlékét
készítette 1826-ban a Szt. István vértanú
templomban.

Zádor Anna: Az esztergomi főszékesegyház
Bp. Corvina 1970 23. old

Pisani, Giuseppe

Rudnay 1824-ben nála rendelte meg a ~~Zoran~~ Károly Ambrus síremlíket, amelyet 1826-ban a sírboltban majd az István-Zápolna teljes befejezése után 1831-ben a Zápolnában állítottak fel.

Zádor Anna: Az esztergomi főtékesegyház
Bp. Corvina 1970 12. old

M. D. R.

PISANI, Guiseppe mantovai szobrász

Esztergom. Bazilika mellékkápolná-
jában Károly Ambrus évsek séremlé-
ke 1826.

Dercsényi Dezső - Lohvay László: Esztergom
tsp. 1956., 76.,

Pisani

zobrazt

zrod

(W. Z)

Eszterganii bazilika

Magyar Sajtó 1856

205 szám

Pisano

Wohnen

Karl Ambrus siren-
lehe ar erstegen
bazilikalin

wird

Gy Erz. 341.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláirása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Pisani P

olan nobrász

l.

Lepold-Homor Esztergom

65. l.

---

l.

Lepold-Lippay Esztergom

24. l

F ~~[illegible]~~ mi közben visszatekint. Kibontott haja szőke,

tés ~~meztelen~~, a ki az

tak partján, hátrafordultan, de fejjel jobbra ~~meztelen nő, a ki visszatekint~~ F jobb lá-
ez nyul, jobbjezét pedig felemelten tartja.

1901: VII. 1-jén (350–902 III. 4.)

300

Pisani Lozsef 2

Az epitészeti fölvigyazók szerva szerint keszült eren ahulek az ide szállitásom és fölallitási költségeken kivül 40000 pengő forintba.

u. ott.
Hommeyer 1836. 219. l.

Pisoni József modenai szobrász

Kőfiszettc Canova vitasításai szerint
az 1809 szept 23 án elhunyt
Ezt Ambrus Károly főhercze primás
nak síremlékét az esztergomi székesegy-
házban.

Szerelmey Miklós. Magyar hajdan
és jelen. 1847. 30. l.

Pisani József

szobrász.

Olasz. Készítette Károly Ambrus

Ferdinánd esztergomi érsek. sírem-
lékét + (1809. sept. 2. Tatán. Esztergomban). A síremlékét
Károly testvérei készíttették Pisani
Józseffel, aki az carrarai fehér és
hamvas márványon képzeletével
szika díszű ékesítvényeivel s az em-
léklendőnek jól talált arcképével
bizonyítá művészi tehetségét. 1824-
ben már készen állott a mű Mode-
nában, s elhozatásra várakozott;
de munkában levén még az esztergo-
mi sírboltok, csak 1826 ban vitetett
Triestbe, honnét vaczi fogadott ko-
csi szállítá Esztergomba aug. 14-én
Pisani ur szemeges kiséretében
sideiglenni helyen, az István vértanú
kápolnájának sírboltjában alkotó
ja által zakatott ösze, s 1831-ben
elkészülve a dóriai szobrokkal ékes-
kedő magszínű tardosi márvány kápolna
is, ebben állitatott fel ismét Ferenczy István
szt. István vértanú szobrával szemközt.

Károly Ambrus cs. kir. főherceg, magyarországi primás,
és esztergomi érsek emlékét Esztergomban Honnivász, 1836.
219. l. Az emlékmű Majer István által készített rézmetszetű
képével.

...ni

...vallási és

...gharitár 1832. I

173 l

-174

Písaní

Láb I. 20

III. 95

Písaní

l.

LykaMagyműI300-50

15. 350 l.

Pisani Nobrász
(Canova tanítványa)
Karolyi Ambrus fő-
herceg hercegprimás
sírem lépe az
esztergomi Székesegy-
házban.

lárd
z
Edvi Illés Gyula
stb

5 Április

Pisani

milanói nobrass

Károly Ambrus fő-
herceg primas
emléké ~~[illegible]~~ carra-
rai márványból
az esztergomi nézei-
egyházban fentitot
Említi K. 1831 ben

Kazinczy utak

66. l.

-dij,esetlegas lakbér,stb.

znak:az összes beprizmálással és
lással kapcsolatos költségek.

különböző,egy főtétel alá tartozó
sletezendők,hanem minden főtétel
irandó. Ha tehát pld.a következő
kiadások merülnek fel:telefon P 3.80
),akkor ezek a költségek a tulajdon-
en feltüntetendők,a hátlapon az
a következő irandó:
ő költségek P 10.78.
nt értetődőleg egyezik az elszámo

ptember 4.

Pisani, Giuseppe

l,

Palmkäs Casapr

8. l.

Pisani, Giuseppe

modenai szobrász

laid
=
Péter II

85. l.
Képpel
86 l.

Pisani, Giuseppe

1757 - 1839

olasz nobrász

l.

Edvi Eszt 14. l.

24. l. képpel

26. l.

Kleinort Pömli

Pisani, Giuseppe

scultore emiliano
1757 - 1839.

Scolpì a Molena il monumento funerario per il principe Carlo Ambrogio, ora nella cattedrale di Strigonia.

vód

136. l.

Budinis. 159. l.

CLXXVIII. tabla

Károly Ambrus herceg-
primás sírcsuléke
Esztergomban.

XXII

549

Pisani, Giuseppe

MAGYAR MUVESZET

1929. 171.

MADAM BAYDAM
TEN

Pisani, Giuseppe

Nobrázy

část

E. G II 305 l

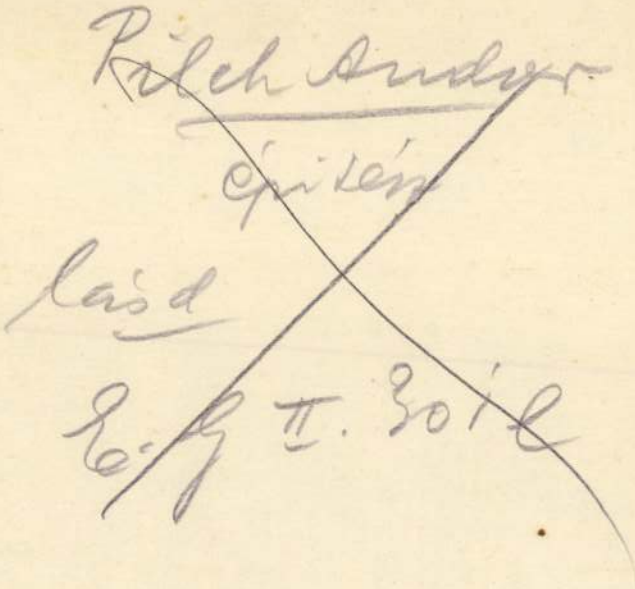

Rilch Andor

épitész

lásd

E. G. II. 301 l

Pisani, Giuseppe

rzobrasz, a modenai
képzőmű. akadémia
igazgatója, Canova
tanítványa.
Károly Ambrus szőlő-
lék az esztergomi fő-
székesegyház szt István
kápolnájában

Lepesztergkincs 10. l.

Tétel	Idő		Az utazás részletezése és felszámítása
	hó	nap	

utinapló.

.....

.....

.....

.....

.....

..... hó ..... nap ..... óra ..... perc.

..... hó ..... nap ..... óra ..... perc.

s a költségek	Összeg		Jegyzet
	P	f	

Piscius, Hieronimus

Aranyosmarót.

A plébániatemplom egyik festménye szent Mihályt ábrázolja Rafael nyomán. Felirata: Hieronimus Piscius Pin.

Divald Kornél. Ismeretlen képek a XVII–XIX. századból. Művészet 1912. 235. l.

templom Benkovics plébános olajfestésű képe,
alsó részén tájkép ülén a plébánost sirját

Piscatoris János

ötvös

1720 Korpona

Kapnagyarországról 26 l.

Csont, embers IX. 82.

Piscatoris János

ötvös.

Korponán 1720-ban *Piscatoris* János volt az ötvös. Az 1732-iki jelentés
ntén egy ötvöst említ, megjegyezvén róla, hogy előrehaladt kora miatt munka-
telen.

Dr. Illésy János: Magyarországi ötvösök 1732-ben. Arch. Ért 1904 évf. 393. l.

Községi nyomda Budapest.

PISCHER/ Fischer/? KÁROLY, aztalosmester

Pesti asztalosmester volt 1828-ban.-Terézvárosi lakos.-Helyrajzi szám: 307.-Segédek száma: 1.-Összeirási szám: 800.- 45.old.

BATÁRI FERENC: Pest-budai asztalosok 1828-ban
39.old.

Az Iparmuv.Muz.Hopp Ferenc Muz.Evkonyve. XIII. 1970. Bp. 1971.

Pischinger Gyula főmérnök

"AZ Erzsébet-hid" cimmel, Cholnoky Viktor a hidépitő mérnökökről és a hidépitésről ir.
A főmérnök arcképét bemutatja a lap.
Repr.

A HÉT, Bp. 1903. okt. 11. XIV. évf. 41. sz. 666-667, 669-670. lap

JOANN PISCHL, textilfestomester

"Verzeichniss der zur Neusohler priv.Sieben-Bergstädtisen Lade einverliebten Schwarz und schön-Färbemeister,aus dem Meister-Buche ausgezogen/18z3/.
in Bergstädten:Schemnitz.
15. Joann Pischl.
111. old. 31.jegyz

DOMONKOS OTTÓ: Magyarországi festőéshek I. A textilfestés első nyomai 101.old

ARRABONA, A Xantus János Múz.Évkönyve, 16. Győr. 1974.

PISANI I. nyomdász

A Soproni Muz. grafikai gyüjteményében kb.100 portré, sok Széchenyi istvánt ábrázoló. Ezek jegyzéke:
1./.-Széchenyi István derékkép.
Fest.Amerling Fe., metsz.Doby Jenő/1834-1907/,Nyomt Pisani I. 20+13 cm.-rézmetszet.-Előkép:Amerling festménye. 163.old.

DAVIDNÉ ASKEROZ ÉVA: A Soproni Liszt Ferenc Múzeum grafikai gyüjteményének története 157.old

ARRABONA,14.A Soproni Xantus János Múzeum Évkönyve, Győr. 1972

Giuseppe Pisani

mantovai sobrász munkája az esztergomi Bazilika Károly Ambrus érsek síremléke.

Csekc László: Dunakonyar, Budapest, 1973. 139 l

73 l

MOK

Pisan// Pisano, Giuseppe

Estei Károly Ambrus jelképes siremléke.

Esztergom. Bazilika.

54.o

ZOLNAY LÁSZLO: AZ ESZTERGOMI VÁR. Bp. 1960.

Giovanni Pisano, szobrász

16.kép.-Giovanni Pisano:Lótöredék, Siena, Dóm Muzeum. A Kolozsvari testvérek Szt.György szobrahoz talán előképül szolgalt. Reflete repr. 9.old.

Pogany Balás Edit: Kolozsvari Marton és György szobrainak antik előképéről 1.old

Művtört.Ért. 1975. XIV. 1.Sz.

Giovanni Pisano, szobrasz

11.kép.-Giovanni Pisano, szobrasz,Ló,Siena,Dóm Museum
Kolozsvári testvérek Szent György szobranak
egyik előképe lehetett. 6.old. Feket repr.

Pogány Balás Edit: Kolozsvári Márton és György szob-
ráak antik előképéről 1.old

Müv.Tört.Ért. 1975.XXIV. 1.sz

Pisani Giuseppe

1757 - 1839.

Scultore emiliano

Scolpì a Modena il monumento funerario per il principe Carlo Ambrogio, ora nella Cattedrale di Strigonia

Budinus

159. l.

...ur, város tanácsa által 1905 évi
...ülésből

Tihonyi Alajos
polgármester
Fehérre Ulmer
tőjegyző

BARTFA SZABAD KIRÁLYI VÁROS TANÁCSA

Pisani Giuseppe

Nobrat

Károly Ambrus
főherceg - herceg-
primas márvány
siremléke az ester-
gomi székesegyház-
ban. 1824.

Budinis

178. tábla

Tekintetes

A kassai helyreállítás ok
utazásaim közben felmerült k
idemellékelt, uti számlámat v
a tekintetes bizottság hoz tisz

Budapesten 1904 Aprilhó.

mellékelve 1 db uti számla.

Vasgyár megr. száma	Megrendelés kelte	Mennyiség	Egység	

VAJDAHUNYAD,

TÁRG 19 18 év szeptember hó 30 n.

gának

Budapest.

szóló számlánkat azzal

ért

ál (Budapest, X., Kőbányai-ut 21.)

Teljes tisztelettel

Porcz

SULY kg.	Ár K	Ár f	PÉNZÖSSZEG egyenként K	PÉNZÖSSZEG egyenként f	PÉNZÖSSZEG összesen K	PÉNZÖSSZEG összesen f
	153	—	247	86		
	13	80	133	—		
			2	85		

Kifogásolások csak

Pisoni, Giuseppe

modenai szobrász

Kezitette Károly Ambrus-
hercegprimásnak az
esztergomi bazil. Sábán
lévő szobrát a XIX. század
elején

Haeufler 1854

III. 56. 1.

1

Tekintetes Országos
ának

Budapesten

al mult év april 3án kelt
értesitésére, a nagyméltóságu
ji ministerium által 5680-1903

Pisani, Guiseppe

nobrâs

Gentmüeml

297. l.

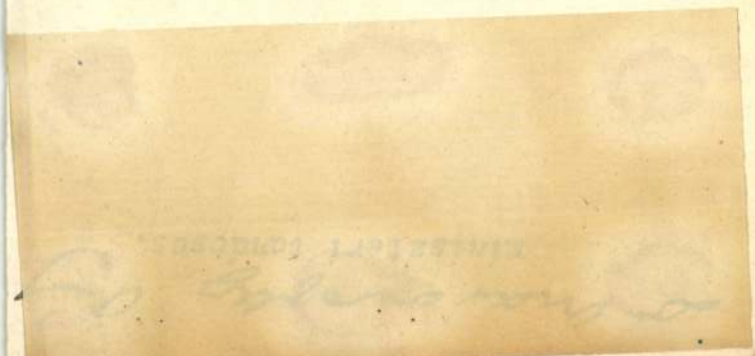

at hiteléul:

)

-esi

h.

IFIZETTETETT
MAGY. KIR. ÉLLAMPÉNZT IX. ker.
pest. 19 10 év Julius hó 14

Vaum

Pisch András

Ferkő

Pest 1827.

Wg 369 l.

Pisch András

München 1909. 412

Pisch András

ind
z

A Mutvárát

1921. 146

Pekhata : A Budapesten felállí-
tandó játékszínről IX. 140

Pisch András
festi Pest

Erőd

Műveszet 1909. 412 l.

Királyhidai cs. és kir. lövöiskola magy.
altisztjei népkvt IV. 262

Pisch András

Thieme_Becker
XXVII. 106. l.
Lyka

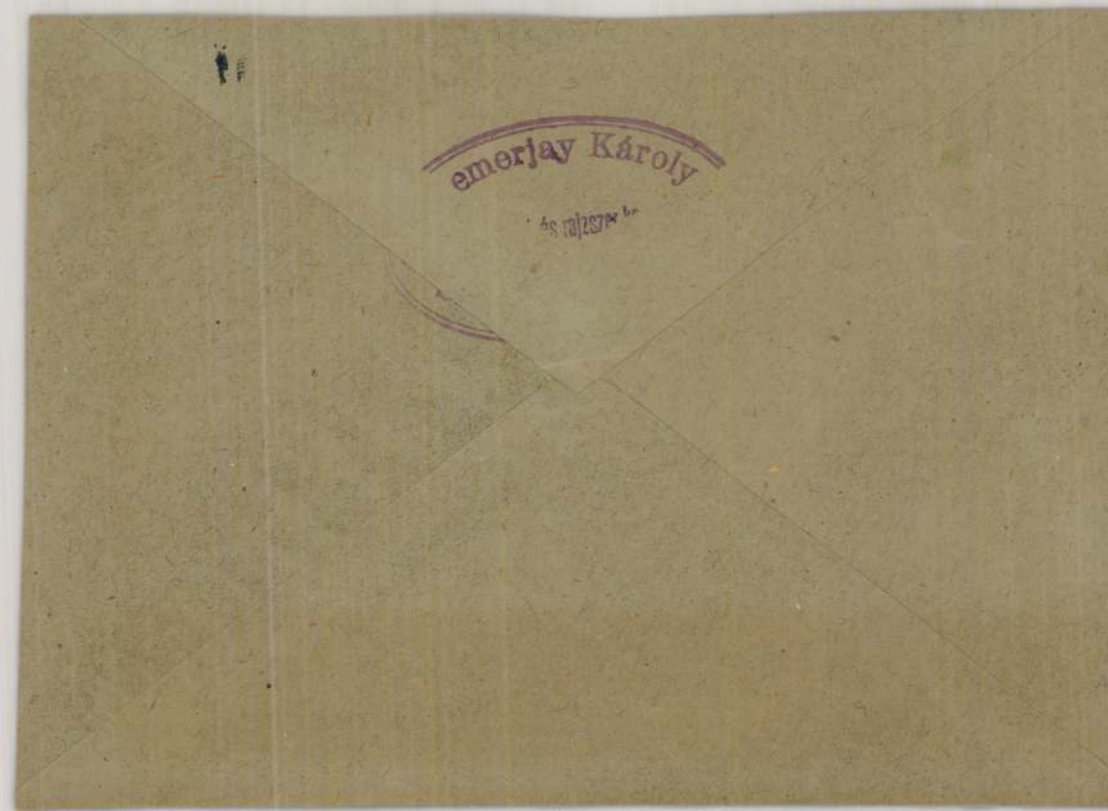
emerjay Károly

PISCH ANDRÁS / XIX. sz. eleje / :

154. Sebesült vitéz. - Olajf.,v.méret 38.5 x 32 cm. Jelz.l.b. "A. Pisch".

Pisch András

Kopp 1939/40. szerem. I

III.

KELET

Pisch

festő

festette Zichy Ferenc

gróf veregelyesi kas-

télyának termeit és

szobáit

Voit Pál

Régi magyar otthonok.

Kép. é. n. 280-l.

pontosabban kitöltendő eme kimut
értelmében legkésőbb folyó hó 30
tályához közvetlenül felterjeszt

Nemleges jelentés, miké
kiemeli, nem teendő.

Budapest, 1920 április

A miniszter rendeletéb

Rézna

miniszteri taná

A Müemlékek Országos Bizottságá

PISCH *András*, festő. Az 1827. megjelent Dorffinger-féle útmutató mint pesti művészt említi.

E-5 II 308 l

1984. Jules Debois:

Léda.

Az ülő és fejjel egészen
nyaival csapkodni látszó hattyút,
szik, egészen magához szoritja. A
jobbra hátul: J. Desbois.

Fehér márványszobor, mér
Vétetett az 1901: III. 5
27-én kelt 20396 számú leirat ala
ár kifizettetett 1901: IV. 14-én
Az elszámolást elfogadt
(554/901.)

PISCHL Bálint építőmester

Dédes. ref. tpl. 1801-1802

Dobosy 1992 97.

M.D.K.

Pischa (Bischa) Vencel, ceri lakatos

marlási kóstyán levő házát 1780-ban a szeminárium elárvezeri.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 379. old.

PISCHA /Bischa/ Vencel egri lakatos. 1780-ban a makláři hástyai házukat a szeminárium elárverezi.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

PISCHBECK, Emerich, pozsonyi kőmüvesszegéd

E.P., Maurergesell, 1 éves fia meghalt. (1818, 8691)

Preuburger Zeitung
(Genthon)

MDK

Pische József, [iparművén ? üvegművén]

„Híres portrémetsző művészünk volt Pische József"

Lantos Gábor: Ráeső fényben zöld 3.

ESTI HIRLAP, Bj. 1970. febr. 25.

Pische József, üvegesmester

M.D.K.

Egyre volt a legjobb hírnévnek örvendő XIX. századi metszett magyar üveges készítőinek

Information Hungary, Szerk. Erdei Ferenc,

Akadémiai Kiadó, Bp.1968. 975. old.

M.D.K.

Pische József
üvegműves

Csch üvegműves, aki hazánkban telepedett le

Borsos Béla: A magyar üvegművesség története a reform-
korban és az ilnyomatás idején

Művért, 1954 2 sz. 254 l.

Táblakép. Patak Jenő.

Kutyák.Pischinger fető müve a Müegylet kiállitásán.

Fővárosi Lapok 1865.I.I.27-84.old.

Patak Jenő

Pischinger festő/19.sz./müve a Müegylet kiállitsán.

Fővárosi Lapok 1865.I.I.27.84.old.

MEK

Pischinger Gyula, főmérnök.

az Erzsébet-hid épitője harmadmagával.

Cholnoky Viktor: Az Erzsébet-hid.
A Hét. 1903. II.félév. 669-70.l.

MDK

Pilichke Ferenc, festőm.

/A Kecskeméti művésztelep 1919.évi anyagából./

53. Kecskeméti parasztok.

54. Kecskeméti piaristák temploma.

Az "Aurora" műv.rt.kiáll. - Nikolszky Jenő gyüjt.kiá
1924. jan. 13-febr.3.-ig. Kat. 4.l.

Pischiasch József

pesti üveges m

1765.

l. Ságüvegesipar

206 l.

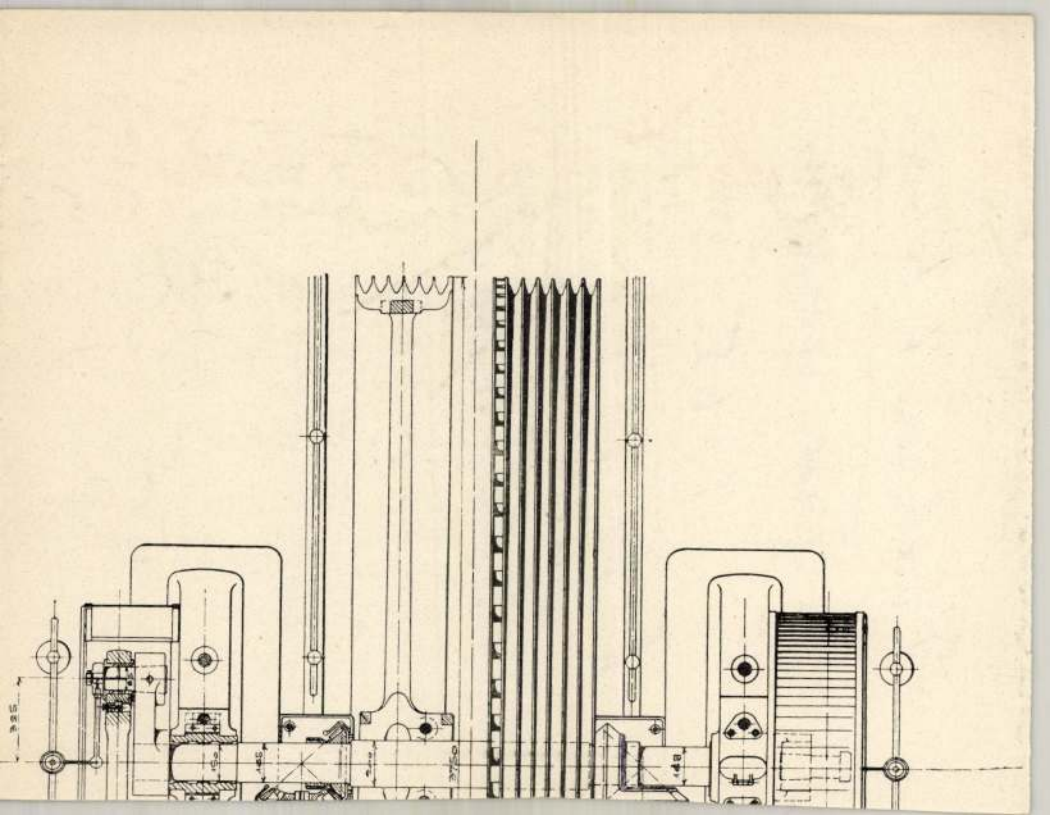

Pischinger /Püspöky/ Gyula

MDK

Az Erzsébet-hid aléptményének tervezői és épitői: Gruber Antal és Pischinger /Püspöki/ Gyula.
A Vasszerkezet gyártását és helyszini szerelését Seefehlner Gyula irányitotta. Gottlieb Ferenc vo t a MÁV hidosztály főnöke, Fleischmann Győző pe ig diósgyőri vasmü vezetője.

45.o.

Dr. Mihailich Győző: A XIX. és XX. század magyar hidépités története. Bp. 1960.

M. D. K

PISCHL János festő

szül Selmecbányán

1746 polgár Selmecbányán

olvasás XVIII. sz. 142, 242. l.

Pischoff Johann

Pischoff Georg

Pischoff Matthias

fabricator

l.

Haberlandt

27. l.

3405. Larsen Kund.
Sz. Vinderod (Frederiks

I szemlelhető, a hol

Paraszt temetés.

dombos vidék el
vett temetőben a
jobbra fordult és arczélben
vegy meg a kiséretet képező
asszony imádkozik. A férfiak
kodnak és kalapjukat levették;
háját a balról fuvó szél lob
tő koszorút. Az égbolt
Kund Larsen 1905.

tizenkét

hozott magával.

Vászon, méretei 143.2
Vétetett az 1907. jan
ján 6000 Kán (160-907).--

Vét. 7738-907

PISCHOFF, Joseph

1 lap színes aprólékos
Abriss fon dem Herschaftlichen wirtzheuser in Paya gezeichnet durch Joseph Pischoff Herschafftlichen Mauer Meister alda

1 db Neutráltintával kifestett kicsinyes alaprajzok
„Abriss von die Herrschafftliche Wirtshauser in Paya
Joseph Pischoff Herrschafflicher Mauer Meister alda.

1 Jelentéktelen színes malom alapterv
ai: Joseph Pischoff Herschafftl. Mauer Meister in Paya

1 rózsaszín alaprajz jel. nélk.
kívül Grass sk. Delineatio Diversory Borothensis

1 db rózsaszín alaprajz és sima homlokzat nutzbau
ai: Joseph Pischoff Herrschafftlichen Mauer Meister in Paya

Művtört.Ért. 1988 3-4 251.

253.n

1 lap szürke alaprajzok és homlokzatterv
„Abriß von der Kastdeln in Paya"
Aprólékos kismetszetű rajz
sign. „gezeihnet durch Joseph Pischoff
Herschlicher Maner Meister in Paya"

Problemi na Izkusvoto.- Sofia.- n°1
en coul, 21 ill en noir.

Müveszet.- Budapest.-n°1,1974.p 24

Arta.- Bucarest.-n°1,1974.pp 24-25

in : Arta.- Bucarest.-n°1,1974. pp

: Arta.- Bucarest.- n°1,1974.pp 34-

Arta.- Bucarest.- n°1,1974. pp 36-37 :
ıl.

in: Projekt.- Warszawa.- n°2,1974. pp

ı : Projekt.- Warszawa.- n°3,1974. pp
et en coul. (texte en polonais et an-
ais).

Dekorativnoe Iskusstvo.- Moskva.- n°7,
en noir.
a.- n°4,1974. pp 54-55 : 6 ill en noir.
anglais. résumé en français).

Pischof Paul

készítette a kolozsvári Bánffy palota kályháit, 1797 előtt.

B. Nagy Margit: Reneszánsz és barokk Erdélyben, Bukarest, 1970.

2081.

Fischof Paul

Fazekas. 1795 és 1797-ben szerepel nevc. 1780 körül, Kolozsvár, Bánffy palota, kályhák.

D. Nagy Margit: Renaissance és barokk Erdélyben. Bukarest, 1970.

320 l

Pischolff von passaw

a ügyüöntö

1440. Pozsony. Item hab wir beczalt fuer den puxen maister des pischolff von passaw, maister venerlaben (cipeszuek) vmb par ~~suck~~ schuch XXVI. d.w.

Egy pár cipöt fizelett ucki a város.

Ortvay T. Pozsony város tört. Pozsony. 1900. II K. III r. 287 l.

M. D. K

PISCIUS Hieronimus festő

1725 Aranyosmarót rk. t., Szt. Mihály oltárkép, Raffael után

Gyarmati XVIII. sz. 16, 158, 242. l.

Pisk János festő

Mürek nem emlitve

1966. Jan 22 Élet és Skodalom

Szij Rezső:
Nem kezdjük elöl-
töl

MDK

Piseki Zmilely János miniátor

prágai Graduale, 1500 k.

Berkovits Ilona: Az esztergomi Ulászló-graduale. Magy.Könyvszemle, 1941. IV.sz.

PISELLI József /Giuseppe/ olasz kőműves /de albatore/ meszelő. 1805-ben a kápolnai templomot meszeli, belső tisztitását és javitását végzi. Ugyanekkor a székesegyház meszelését is elvégzi. Innen Kassára távozik, de 1828-ban a megyeház homlokzatának tatarozásánál ismét Egerben van.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

Fiselli József

olasz kőmüves munkálatokat folytat 1828-ban az egri megyeházán épületén.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.
Borsod-Abaúj-Zemplén megyei műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

351

Büsölli → Piselli (Giuseppe) M.D.K.
olaz kőmüves, meszelő

a ~~kőmlei~~ a kápolnai templomot 1805-ben meszeli és belső tisztítását, javítását végzi. Ugyanekkor a székesegyház meszelésére is ajánlatot tesz, de 1810-ig nem tud az érsekkel megegyezni és Kassára távozik. 1828-ban a megyeház homlokzatának tatarozásánál ismét Egerben van.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó,

316 old.
+ 379. "

M.D.K.

Piselli, Pietro, egri olasz kőműves

a kőmlői templom meszelését 1797-ben végzi el. Az egri ferencesek templomát 1806-ban szintén egy Pizelli nevű milánói kőműves meszeli be.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 379. old.

Piskei Zmilely
János
aseh miniator
XVI–XVI. sz.
lásd.
Berkovits Ilona
Az esztergomi
László-graduale
Bp. 1941. 10 és
köv. ll.

iban Enyedy Lukácsot különös megbecsülés illeti, embert is az egy körbe való szigoru elmerülés jelleta elméleti alapon, de azért ugyis mint ujságiró, talnoka erős érzéke volt a konkrétumok iránt. Még *gedi Napló* alapitója (1878) s 1887-ig szerkesztője, ;zággyülési képviselő korában az Ausztriával való ilvános elismerése mellett. Később azonban az elvi or Wekerle munkatársának hivja meg a pénzügyrendezésből. Ez az ő hivatalos tevékenysége, hogy ott része. De emellett egy igen becses, artisztikus ıtazásban és magamivelésben fejlesztett izléssel. De ılte a gyüjtés országutját, s már akkor tért át egy g külföldön sem volt visszhangja. Enyedy Lukácsot, zakai érdekelték főleg, amikor az egyéniség kibontaés nem a kész eredmény, a primitiv korok naiv egyformába alakulása, a forma kibontakozása, a tökély rászatban és az iparművészetben is egyaránt. Ilyképrareneszánszhoz vonzotta, olyan időben, mikor az t, s csak később, a történelmi fejlődés irodalmi iga-

PISELLI, Pietro egri olasz kőműves. A kömlői templom meszelését 1797-ben végzi el. Az egri ferencesek história domusa szerint Pizelli milánói kőműves 1806-ban az egri ferences templomot bemeszeli.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

A PROTESTÁNS GÁLYARABOK KÖNYVEI.

A pozsonyi kirendelt bíróság előtt 1674-ben lefolyt tömegper a protestáns lelkészek, tanárok és tanulók ellen összeesküvési és lázadási perként szerepel az ítéletben, az irodalomban és a köztudatban is, holott nyilvánvalóan és főként sajtópernek tekintendő, mert a vádak állítólagos levelezésen és lázító nyomtatványok terjesztésén alapulnak. A könyvtörténet érdeklődését már ez egy tény is eléggé indokolja a per iránt.

A továbbiakban azonban még néhány más mozzanat is igényt tarthat a könyvtörténet figyelmére.

A per vádlottai t. i. sem Pozsonyban, sem magyarországi, sem olasz börtöneikben nincsenek elzárva egyes könyvektől s ezek közelebbről való megnézése talán egy-két vonással gyarapíthatja ismereteinket a XVII. századbeli magyar nyomtatványok körében is.

A nagy kérdéssel való foglalkozás úgyis jobb alkalomra marad. Az egész gályarab-nemzedék legalább ezerötszáz, ha nem kétezret is megközelítő könyvet, röpiratot, disszertációt, prédikációt és alkalmi írást létrehozó saját termelése ugyanis nem fér be egy cikk keretébe, sem kellő előmunkálat nélkül alaposan és megfelelően fel nem dolgozható. Itt tehát csak azokat a könyveket veszem sorra, amelyek a gályarab-per vádlottainak a per folyamán, hazai börtöneinkben vagy olasz útjukon és nápolyi rabságukban estek a kezük ügyébe és játszottak a sorsukba.

1. A „Győzedelmeskedő fegyver" című könyv első felbukkanása.

Az 1674. március 5-ére Pozsonyba idézett protestáns lelkészek perében az esztergomi káptalan által tartott vizsgálat során bukkan fel először az a vád, hogy a *„Győzedelmeskedő fegyver"* című könyvvel lázítottak s hogy felségsértést követtek el.

növényi díszítések zsúfolt gazdagsága, az arctípusok, a földre-súlyosodó, plasztikus, keményesésű ruharedők festése stb. szól elsősorban JANICEK ZMILELY szerzősége mellett. Miként az esztergomi *Graduale*ban, úgy a zittauiban is a vallásos és népies elemek éles ellentétével találkozunk. A Templomszentelés ünnepénél az alsó lapszélen ugyancsak a búcsú vidám jeleneteit találjuk; asztal mellett lakmározó bohócsapkás férfiakat, táncolókat, dudást, parasztokat stb.[25]

JANICEK ZMILELY Z PISKU korának minden bizonnyal legkitűnőbb cseh miniátora volt. Lehet, hogy még több, általunk nem ismert munkát is készített II. ULÁSZLÓ számára. Felvethetnők végül, hogy a XVI. század első éveiben festett esztergomi *Graduale* talán azonos a Budán 1495-ben PÁL scriptor által másolt *Graduale*val? Nem sok valószínűség szól mellette. Szinte elképzelhetetlen, hogy a budai renaissance miniátorműhely folytonos foglalkoztatása mellett egy Budán készült *Graduale*t Csehországban festettek volna. Vajjon JANICEK ZMILELY járt volna Budán? Lehetséges. (Az egyik lapszélen ábrázolt magyar-török lovas harci jelenet is szorosabb magyar kapcsolatra utal.) De ellene szól az, hogy a MURONYI WEÉR-címereslevelet Prágában festette akkor, amikor II. ULÁSZLÓ hosszabb időt töltött Prágában. Még fokozottabban cáfolja ezt a feltevést az a körülmény, hogy a kitűnő prágai miniátor működése nem hagyott nyomot a hazai miniaturafestészetben.* BERKOVITS ILONA

[25] Képét közli: BRUCK, R.: i. m. 376. l.

* Ezúton is hálás köszönetemet fejezem ki Dr. Lepold Antal apostoli protonotarius úrnak, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár prefectusának, hogy a könyvtár festett kódexeinek tanulmányozását megengedni kegyes volt.

gyermekarcokat fest, kis szájjal és szemmel, s ha öregít, úgy e gyerektípust öregítő jegyekkel, ősz hajfürtökkel, szakállal, homlokránccal stb. látja el.[23] Ezzel szemben a népies figuráknál erősen egyénít, olykor torzít is.

Az esztergomi *Graduale* Szent Gergelyt ábrázoló lapjának (11. a. lap) növényi díszítése pontosan egyezik a königgrätzi *Graduale* egyik lapjával. Az ornamentika felépítése, a virágok, állatok elhelyezése motívumról motívumra csaknem teljesen azonos. A festett kódexek vizsgálatánál gyakran kísért az a gondolat, hogy a miniátor a lapszéldíszítések festésénél esetleg már kész sablónokkal s mustrákkal dolgozik. Ennek feltételezése sehol sem volna annyira indokolt, mint éppen e két lapszéldíszítésnél. De ha ezeket alaposabban szemügyre vesszük, úgy láthatjuk, hogy nagy egyezésük ellenére, kis eltérések is mutatkoznak: így például a gömböt tartó majom, vagy a pihenő szarvas tartásában, a kacskaringós indák lendületében stb. Ezek mindenképen a mustrák alkalmazása ellen szólnak. Az esztergomi *Graduale* ugyanezen lapjának Szent Gergely-miniaturája viszont a prágai *Graduale*nak ugyancsak Szent Gergelyt ábrázoló miniaturájával mutat közeli kapcsolatot. Teljesen megegyezik az *A* betűnek a kidolgozása, s a sarkokban elővillanó poncolt kockahálós alapozás, továbbá a figurák elhelyezése, tartása, öltözéke és az egész kompozíció. De eltérés mutatkozik a trón felépítésében, továbbá Szent Gergely arcának kidolgozásában. Az esztergomi *Graduale*ban a trón kecsesebb, fínomabb arányokat mutat. Itt a csupasz, gyerekarcú pápát ősz hajfürtökkel festi a miniátor, míg a prágai *Graduale*ban az ugyancsak gyerekarcú pápát szakállasan.

A CHYTIL-től ismertetett két csehországi *Graduale*n, továbbá az általunk tárgyalt MURONYI WEÉR-címereslevélen és az esztergomi *Graduale*n kívül még egy *Graduale*t kell JANICEK ZMILELYnek tulajdonítanunk. Ez a zittaui Városi Könyvtár Mscr. A. III. jelzetű kódexe, amelyet ismertetője, ROBERT BRUCK, német munkának vél.[24] A zittaui *Graduale* datált, 1512-ben készült és JANICEK ZMILELY legérettebb munkájának tekinthető; a

[23] V. ö. CHYTIL, K.: i. m. 26. l.

[24] BRUCK, ROBERT: Die Malereien in den Handschriften des Königreichs Sachsen. Dresda, 1906. 374—377. l. Közli a kódex részletes leírását.

teljesen eltűnik a test. Ezek a gondosan kidolgozott, komoly, áhítattal telített, vallásos tárgyú miniaturák éles ellentétben állanak a lapszélekre festett népies jelenetekkel, amelyek csupa humorral és tobzódó vidámsággal telítettek. Könnyedek, elevenek, frisseség, verizmus árad belőlük. Ezek más technikával is készültek. Vékony vízfestékkel, könnyeden odavetett ecsetvonásokkal közvetlenül a pergamenlapra vannak festve. Az „In dedicatione ecclesiae" ünnepénél egy falusi búcsú vidám s verekedő jeleneteit (185. b. lap) festi meg a miniátor. Itt a lap alsó szélén szakállas, pirosruhás és sapkás férfi talicskát tol, amelyben kulacsot és gabonakoszorús karót tartó kalapos öregasszony ül. Mögöttük három férfi halad, kezükben gabonakoszorúval, cséppel. A háttérben szürke sziklán széleskoronájú fa emelkedik. A lap alsó külső sarkában egymás haját, fülét tépő két paraszt verekszik, egyik elszakadt rózsaszín nadrágban s kék zekében, a másik piros ruhában. E jelenet fölött a lap külső szélén viszont tekejátékosok ünnepi szórakozását mutatja be a művész. Zöld tájban, szalmatetős ház udvarán négy férfi áll, kettő magasra emelt ütőt tart a kezében, míg a másik kettő a kitűnő találaton ámuldozik. A két verekedő parasztnak és a talicskában öregasszonyt toló férfinak az ábrázolása Balogh Albin megállapítása szerint két XV. századi rézmetszetet követ.[22] E metszetekhez viszonyítva a *Gradualeban* e jelenetek háttere meggazdagszik. A talicskás jelenetnél három férfival és egy nagy fával, míg a két verekedőnél a háttér felhúzódik a lap külső szélére és a tekézők jelenetével bővül. Ettől eltekintve a miniátor pontosan követi a metszeteket. A talicskában tolt öregasszony motívumát különben megtaláljuk idősebb Lucas Cranach „*Der Jungbrunnen*" című képén (Berlin, Állami Múzeum). De az esztergomi *Gradualeban* nemcsak itt találkozunk a német metszetek utánzásaival. A miniaturák általánosságban Wolgemut metszeteinek hatását tükrözik. A miniátornak egyik jellegzetes vonása, hogy állandó arctípusokkal dolgozik. Nem hiába nevezték „kedveské"-nek (zmilely): mindig egyforma naív, kedves

[22] Zákonyi Mihály-nak, az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár igazgatójának szóbeli közlése. A két metszetet lásd Herre, Paul: Deutsche Kultur des Mittelalters in Bild und Wort. Leipzig, 1912. Wissenschaft und Bildung. 100/101., 110—111. lapok, 241., 243. kép.

epret, szarvast, majmot, emberi figurákat, zenélő, térdeplő, imádkozó angyalokat, török lovas harci jelenetet (233. b. lap), sőt egy helyütt, templomszenteléskor a növényi díszítés helyett egy falusi búcsú kedves jeleneteit festi. Az ágas-bogas nagy levelek, miként a címereslevelen is, kemények, duzzadtak, mintha modelljük fémből készült volna: a gótikus ötvösmunkák és fafaragványok nyugtalanul csavarodó, erősen csipkézett, plasztikusan képzett leveleit követik.

A pompás lapszéldíszítések mellett 13 nagyméretű iniciáléba illesztett miniaturát tartalmaz az esztergomi *Graduale:* Szent Gergely pápa a trónuson (11. a. lap), az Angyali Üdvözlet (12. b. lap), a Három királyok imádása (36. b. lap), Krisztus jeruzsálemi bevonulása (104. a. lap), a Szentlélek megjelenése (154. a. lap), a Templomszentelés (185. b. lap), a feltámadó Krisztus (189. b. lap), Keresztelő Szent János (220. b. lap), a Holdsarlós Madonna (234. b. lap), Szent Anna, Mária és a kis Jézus (241. a. lap), a Fájdalmas Krisztus a kínszenvedés eszközeivel (267. a. lap), a diadalmas Krisztus trónon (282. b. lap), s végül egy ritkább ikonográfiai ábrázolás, Krisztus a pokol tornácában (294. b. lap). Ezenkívül még rengeteg egyszerűbb iniciálét találunk a kódexben, amelyek kétfélék: az egyik fajtát fekete, ritkán arany, vörös vagy kék betűk képezik, amelyeket vékony vízfestékkel színezett levél, eper, férfifej, nő, pásztor, lovas, angyal, bagoly, majom, sárkány stb. díszít (összesen 667 drb). A másik fajtát kaligrafikus modorban festett iniciálék képezik (kék vagy zöld betű vörös díszítéssel, s vörös betű kék vagy zöld díszítéssel), amelyekben ugyancsak groteszk férfifej, nő, angyal, majom, medve stb. látható (összesen 387 drb). A miniaturákkal díszített iniciálékat széles színes, többnyire zöld keret szegélyezi. A betűt magát, általában, egy színben tartott, halványabb és sötétebb tónusokkal plasztikusan árnyékolt, gazdagon csipkézett levelek alkotják, amelyeknek vékony szára áttöri a keretet és mereven nyúlik a lapszélre. A miniaturák alapja többnyire arany, poncolt kockahálós díszítéssel. Tájképi hátteret csak két ízben, a Három királyok imádásánál és a Templomszentelés jeleneténél találunk.

Az érett gótika szellemében festett miniaturákon a figurák merevek, reprezentatívak, ünnepélyesek. Itt a miniátor keményesésű, földresúlyosodó nehéz ruharedőket fest, amelyek mögött

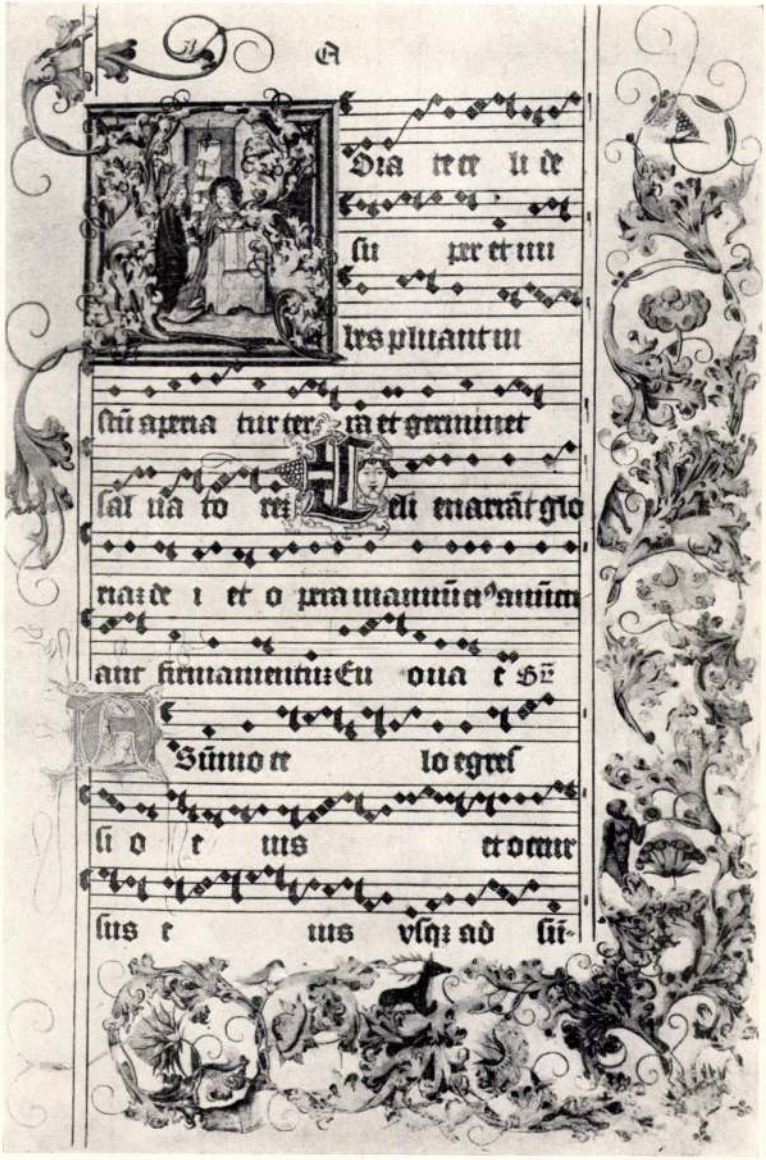

Königgrätzi Graduale.

epret, szarvast, majmot, emberi figurákat, zenélő, térdeplő, imádkozó angyalokat, török lovas harci jelenetet (233. b. lap), sőt egy helyütt, templomszenteléskor a növényi díszítés helyett egy falusi búcsú kedves jeleneteit festi. Az ágas-bogas nagy levelek, miként a címereslevelen is, kemények, duzzadtak, mintha modelljük fémből készült volna: a gótikus ötvösmunkák és fafaragványok nyugtalanul csavarodó, erősen csipkézett, plasztikusan képzett leveleit követik.

A pompás lapszéldíszítések mellett 13 nagyméretű iniciálába illesztett miniaturát tartalmaz az esztergomi *Graduale:* Szent Gergely pápa a trónuson (11. a. lap), az Angyali Üdvözlet (12. b. lap), a Három királyok imádása (36. b. lap), Krisztus jeruzsálemi bevonulása (104. a. lap), a Szentlélek megjelenése (154. a. lap), a Templomszentelés (185. b. lap), a feltámadó Krisztus (189. b. lap), Keresztelő Szent János (220. b. lap), a Holdsarlós Madonna (234. b. lap), Szent Anna, Mária és a kis Jézus (241. a. lap), a Fájdalmas Krisztus a kínszenvedés eszközeivel (267. a. lap), a diadalmas Krisztus trónon (282. b. lap), s végül egy ritkább ikonográfiai ábrázolás, Krisztus a pokol tornácában (294. b. lap). Ezenkívül még rengeteg egyszerűbb iniciálét találunk a kódexben, amelyek kétfélék: az egyik fajtát fekete, ritkán arany, vörös vagy kék betűk képezik, amelyeket vékony vízfestékkel színezett levél, eper, férfifej, nő, pásztor, lovas, angyal, bagoly, majom, sárkány stb. díszít (összesen 667 drb). A másik fajtát kaligrafikus modorban festett iniciálék képezik (kék vagy zöld betű vörös díszítéssel, s vörös betű kék vagy zöld díszítéssel), amelyekben ugyancsak groteszk férfifej, nő, angyal, majom, medve stb. látható (összesen 387 drb). A miniaturákkal díszített iniciálékat széles színes, többnyire zöld keret szegélyezi. A betűt magát, általában, egy színben tartott, halványabb és sötétebb tónusokkal plasztikusan árnyékolt, gazdagon csipkézett levelek alkotják, amelyeknek vékony szára áttöri a keretet és mereven nyúlik a lapszélre. A miniaturák alapja többnyire arany, poncolt kockahálós díszítéssel. Tájképi hátteret csak két ízben, a Három királyok imádásánál és a Templomszentelés jeleneténél találunk.

Az érett gótika szellemében festett miniaturákon a figurák merevek, reprezentatívak, ünnepélyesek. Itt a miniátor kényesésű, földresúlyosodó nehéz ruharedőket fest, amelyek mögött

alapján már 1882-ben II. Ulászló kódexének tekintették a *Gradualét*, amelyet azonban a régebbi források XV. századi munkának tartottak.[19] Hoffmann Edith a *Gradualét* nem sorolja II. Ulászló kódexei közé.[20]

A Muronyi Weér-címereslevél és az *Esztergomi Graduale* festője korántsem ismeretlen művészegyéniség. Ellenkezőleg. A XVI. századeleji cseh miniaturafestészet egyik legjelentősebb művésze. A kitűnő miniátort és műveit, két Csehországban lévő *Gradualét* K. Chytil ismerteti.[21] E két kódex egyike a mladoboleszlávi templom részére készült 1500 körül, s jelenleg a prágai Lobkovitz-könyvtár tulajdona; a másik egy königgrätzi (hradec-královéi) *Graduale*, amelyet Joannes Franus városi tanácstag ajándékozott a Szentlélek templomának: ez a *Graduale* 1506 körül készülhetett. A korábbi, prágai *Graduale* értékes s ritka adatot őrzött meg számunkra: a művész nevét. Az egyik iniciálében ugyanis egy ifjú kezében tartott tekercsen a miniátor neve olvasható: „Janicek Zmilely z Pisku", Piseki Zmilely János. Az esztergomi *Graduale* és e két csehországi *Graduale* miniaturáinak s díszítéseinek hasonlósága annyira szembeszökő, hogy stíluskritikai egybevetésük és vizsgálatuk szinte felesleges. A miniaturák és növényi díszítések meglepő stílusbeli egyezése folytán nemcsak az válik bizonyossá, hogy egy időben s egy műhelyben készültek, hanem az is, hogy mind a három kódexet Janicek Zmilely festette. Mind a három *Gradualé*ban csaknem teljesen megegyező díszítéseket találunk: a miniaturák felépítése, az angyalok arctípusa, az állatok, virágok elhelyezése is minden kétséget kizáróan egy mester munkáját bizonyítják.

Az esztergomi *Graduale* rendkívül gazdag: 16 lapszéldíszítést találunk a kódexben, amelyek mindig csak kétoldalt, a külső és alsó lapszélen keretelik a szöveget. E lapszéldíszítések jóval pompázóbbak a Muronyi Weér-címereslevélnél, amelynek egyszerűbb levélornamentikáját itt gránátalmákkal gazdagítja a miniátor. A díszítés közé továbbá nagy pompaszeretettel

[19] Könyvkiállítási Emlék 1882. 110. l., 324., — 1896-i Ezredéves Országos Kiállítás. A tört. főcsoport hiv. katalógusa. 133 lap. 1692.

[20] A Régi Magyar Bibliofilek c. munkájában II. Ulászló könyvei között nem szerepel.

[21] Chytil, K.: Vyvoj miniaturniho Malířstvi Českého ze doby králu Rodu Jagellonského V. Praze, 1896. IV. fejezet. 324—329. l.

Esztergomi Ulászló-Graduale (185. b. lap.) Részlet.

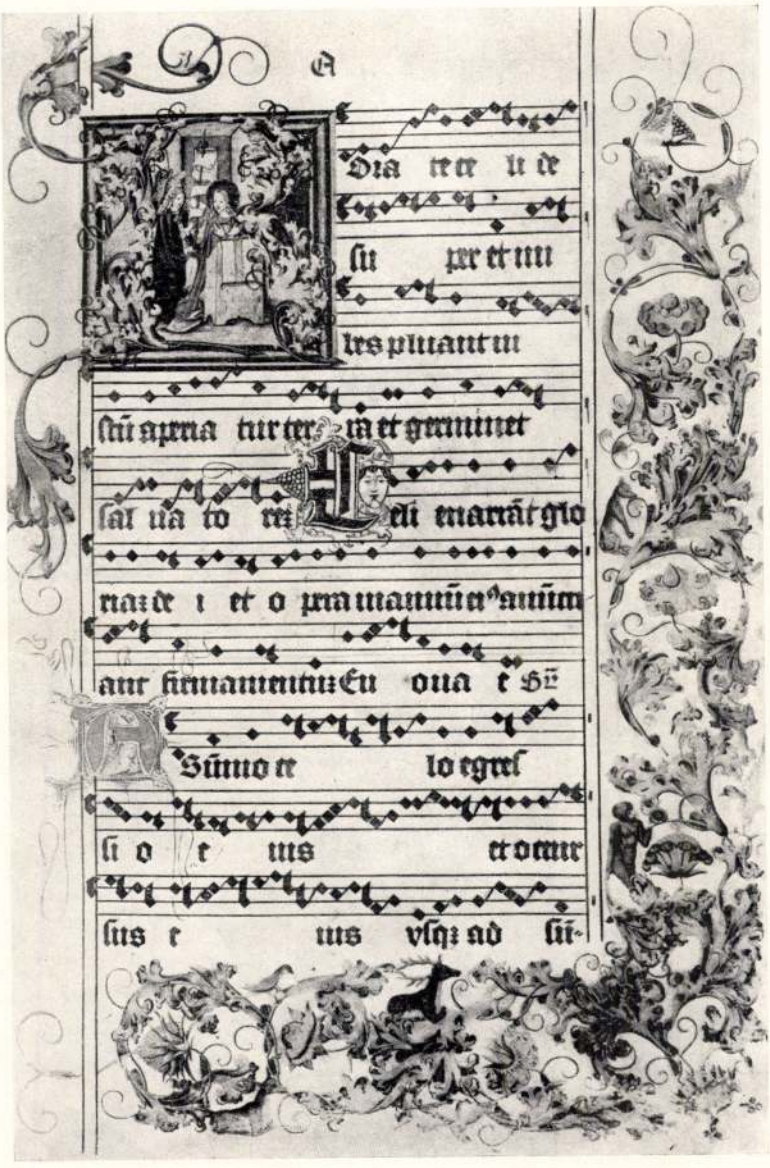

Königgrätzi Graduale.

Esztergomi Ulászló-Graduale (11. a. lap).

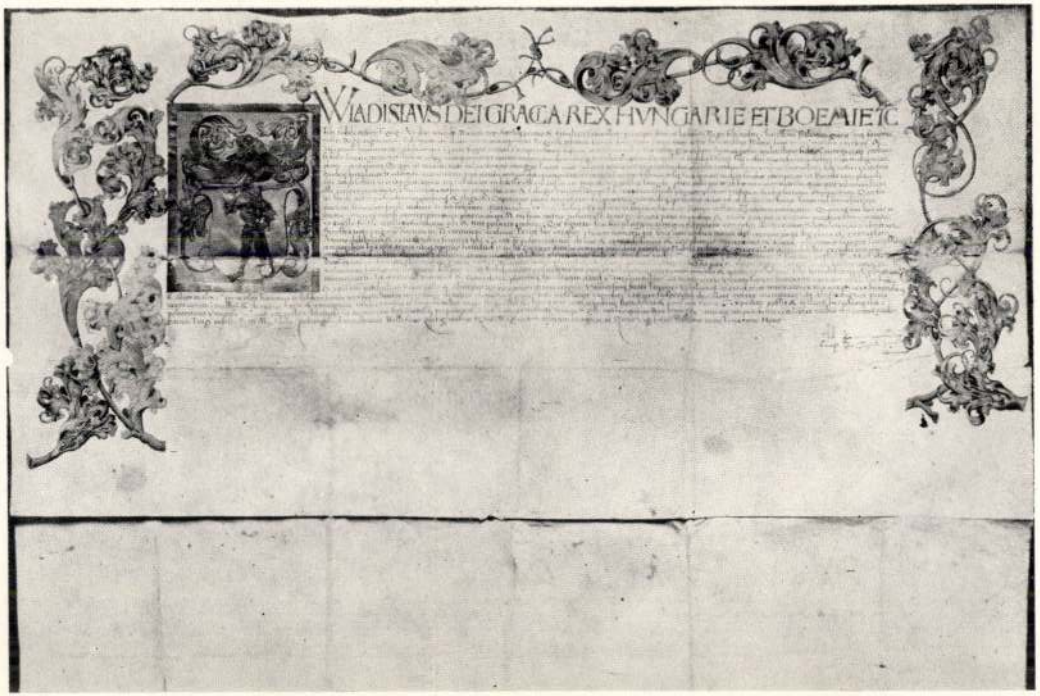

Muronyi Weér András címereslevele.

reslevél. Ez a három éves LAJOS herceg cseh királlyá való koronázásának évében, 1509. szeptember 29-én kelt Prágában, amikor ULÁSZLÓ hosszabb időt töltött a cseh fővárosban. Itt ajándékozott nemességet LAJOS herceg főétekfogójának és familiárisának, MURONYI WEÉR ANDRÁSnak, aki már fiatalkora óta II. ULÁSZLÓ udvarában teljesített szolgálatot. E címereslevél, szövege s a címer is régóta ismert.[18] De sajnálatos körülmény, hogy heraldikusaink mellőzik a címereslevéleken található egyéb díszítések közzétételét, — pedig a címerfestő művész meghatározásánál ezeknek vizsgálata gyakran sokkal értékesebb eredményekre vezethet, mint a heraldikai tradíciókban fogant sablónosabb beállítású címerkép. A nagyméretű MURONYI WEÉR-címereslevelet — amelynek díszes címere a szokott helyen, a szövegkezdetnél, a felső balsarokban látható — három oldalt gazdag növényi díszítés, sárgásárnyékolású világoszöld, kemény, gazdag csipkézetű levelekből s vékony ágasbogas indaszárakból képezett ornamentika ékesíti. A levelek és indaszárak hajlásai továbbá kis aranycseppekkel vannak kitöltve.

A MURONYI WEÉR-címereslevél kitűnő mesterének egy nagyobbszabású művét ismerhetjük fel az Esztergomi Főszékesegyházi Könyvtár egy díszes, nagyméretű (615 × 425 mm) *Gradualé*jában. A MURONYI WEÉR-címereslevél díszítése egyszerűbb kivitelezésben megegyezik az *Esztergomi Graduale* festéseivel, annyira, hogy ez minden írásbeli adatnál meggyőzőbben bizonyítja a két munka mesterének azonos voltát. Az *Esztergomi Graduale* magyar egyház számára készült: megtaláljuk benne a magyar szentek himnuszait. (SZENT ISTVÁN 339. b. lap, SZENT ERZSÉBET 354. b. lap.) Hogy a kódex II. ULÁSZLÓ tulajdona volt, azonfelül, hogy a MURONYI WEÉR-címereslevél mestere festette, a *Graduale* díszes kötése is bizonyítja. A XVI. századi vaknyomásos fehér disznóbőrkötés köldökveretében az ágaskodó kétfarkú cseh oroszlán, az alsó sarokvereteken pedig az egyfejű lengyel sas látható. A felső veretek későbbi pótlások: nagyon is valószínű, hogy helyükön eredetileg a magyar címer volt, s talán éppen ezért vesztek el az eredeti veretek. A kötés

[18] HORVÁTH SÁNDOR: A Muronyi Weér-család címerlevele 1509-ből. Turul, 1905. 84—86. l., ÁLDÁSY ANTAL: Címereslevelek I. kt. 1904. 24. l. A Magyar Nemzeti Múzeum Könyvtárának Címjegyzéke II.

véteti magát körül, akiknek — akár a magyaroknak — külön kapitányuk van. De ugyancsak cseh ULÁSZLÓ káplánja, továbbá három apródja.[14] MÁTYÁS olasz humanistáinak helyére is csehek és németek kerülnek. Az olasz humanizmust így a magyartól idegenebb cseh váltja fel. Budán külön cseh kancellária működik: SCHELLENBERG JÁNOSsal, SCHLECHTA JÁNOSsal és OLMÜTZI ÁGOSTONnal az élén. A Bécsből leutazgató CELTIS CONRÁD és STIBERIUS mellett, két éven át Budán tartózkodik a cseh humanizmus legkiválóbb képviselője, Hassensteini LOBKOVITZ BOHUSZLÁV is. CELTIS megalapítja Budán a dunai társaságot, a „Sodalitas Litteraria Danubiana"-t, de nagyobb kulturális eredménye ennek nemigen lesz. Amint az udvari cseh kultúra is a magyar szellemi életben — a tehetetlen király erőtlensége s az udvar egyre gyengülő ereje folytán — csaknem teljesen hatástalan maradt.

II. ULÁSZLÓ azonban nemcsak az udvarában veszi körül magát csehekkel. Több munkát készíttet Prágában, cseh művészszel. A király különben is pártolta a cseh művészetet, Prágában például ő építtette a Hradsin híres dísztermét.[15] Budán valószínűleg több cseh kódexet használhattak. Így az 1500-as évek elején egy bejegyzés tanúsága szerint Budán volt az óprágai Szent Egyedről elnevezett Ágoston-rendi kanonokoknak egy díszesebb *Benedictionale*ja.[16] II. ULÁSZLÓ eddigi ismereteink szerint Csehországban két magyar vonatkozású munkát rendelt: két Prágában készült címereslevelet. 1497-ben KUBINYI LÁSZLÓ címereslevele (Kubinyi-levéltár, Árvaváralja) és 1509-ben MURONYI WEÉR ANDRÁS címereslevele (Orsz. Levéltár) készült Prágában. A KUBINYI-címereslevél egyszerűbb kiállítású és korántsem jelentős művészi alkotás.[17] Sokkal díszesebb a MURONYI WEÉR-címe-

[14] FÓGEL J.: i. m. 67., 70., 73. l.

[15] GENTHON ISTVÁN: Magyar műkincsek Csehországban. Apollo, 1937. 61. lap.

[16] Orsz. Széchényi Könyvtár Cod. lat. 252. „Ecclesiae ad S. Aegidium veteris Pragae Canonicorum regularium S. Augustini." Utolsó lapján „Ad relationem Magnifici domini Joannis de Stellnbergk (!) Summi Cancellarij Regni Boemie" olvasható. SCHELLENBERG 1503-ig volt cseh kancellár Budán. HOFFMANN E.: A Széchényi Könyvtár illuminált kéziratai 63. l., BARTONIEK EMMA: Codices Manu Scripti Latini vol. I. Codices Latini Medii Aevi. Bp., 1940. XII. 223 l. No 252.

[17] Képét közli: KUBINYI FERENC és MIKLÓS: A Kubinyi-család története. I. kt. 1900. 39. l. II. kt. 1906. 10. l.

könyvekben; a budai műhelyben a hetvenes évek végén készült FILIPECZ *Pontificale* szövege bizonyítja ezt. E kódex szövegírója ugyanis a római császár, és a királykoronázás esküminta szerint XIV. századi *Pontificalét* másolt. A római császárkoronázás eskümintájában „Ego Karolus rex bohemie" (54. a. lap) s „Ego Karolus rex romanorum annuente Domino futurus imperator" szerepel, a királykoronázás szövegében pedig „Ego Ludouicus" (60. a. lap) olvasható: tehát a FILIPECZ-*Pontificale* eredetije egy NAGY LAJOS-kori kódex volt.

Az ULÁSZLÓ-korabeli budai miniaturafestészet fennmaradt termékeinek csekély számával szemben meglepő gazdagodást mutat a budai címereslevélfestészet. Amíg MÁTYÁS idejéből tizennyolc címereslevelet ismerünk — amelyek közül kettő Bécsben készült —, addig ULÁSZLÓ korából harminchét címereslevél maradt fenn, — ezek közül ugyancsak kettő készült külföldön, Prágában.[11] II. ULÁSZLÓ budai címereslevelei között szép számmal találunk olyanokat, amelyek miniátor közreműködésére vallanak, mind magas művészi színvonalról és a budai renaissance miniaturafestészet határozott fejlődőképességéről tanúskodnak.

II. ULÁSZLÓ, a magyar és latin nyelvet is alig beszélő idegen JAGELLO-király azonban nehezen illeszkedett be az olasz humanizmustól átitatott budai udvarba. Vallásos lélek, aki naponta három misét hallgat és folytonosan imádkozik.[12] A budai renaissance szabadabb szelleme számára idegen maradt. 1502—1503. években Budán élt LOBKOVITZ BOHUSZLÁV cseh humanista egy levelében az akkori udvar légkörét így jellemzi: „Szinte tűrhetetlen, hogy az egyháziak többet foglalkoznak Plautusszal és Vergiliusszal, mint az evangeliummal. Szorgalmasabban tanulmányozzák Epicurus tanait, mint a Kánonokat."[13] Az idegenből érkezett király minden igyekezete arra irányul, hogy saját szellemiségének megfelelő légkört honosítson meg Budán. II. ULÁSZLÓ nemcsak magyar, hanem lengyel és cseh király is, s ezáltal a magyar főváros egyúttal központja lesz a cseh udvartartásnak is. A király különösen a cseheket kedveli, cseh udvarnokokkal

[11] V. ö. CSOMA JÓZSEF: Mohácsi vész előtti címeres levelek nyomai. Turul, XXIII. kt. 1906. 22—25. l.

[12] FÓGEL J.: i. m. 35. l.

[13] FÓGEL J.: i. m. 88. l.

torokat. BONFINI másolójának, JÁNOS scriptornak működése mellett adatunk van arra, hogy 1495-ben PÁL scriptor egy *Gradualén* dolgozik,[7] továbbá MÁTYÁS egy miniátora, ZOAN ANTONIO CATTANEO madocsai apát, mint királyi könyvek miniátora 1495-ben s 1498-ban is működött még.[8] Más munkák is készültek még a király számára. Tudjuk, hogy NICOLAUS DE MIRABILIBUS udvari káplán „*De vera felicitate*" című művét, GIBÁRTI KESSERŰ MIHÁLY pedig ISOKRATES *De regibus*ának fordítását készítette a királynak.[9]

A humanista műveket II. ULÁSZLÓ örökölte és ajándékba kapta. Ő maga minden bizonnyal elsősorban vallásos műveket készíttetett. Könyvtárából két imakönyve ismeretes,[10] de ezek még magyar királlyá koronázása előtt készültek. Viszont PÁL scriptor Budán másolt egy *Gradualét*, és amint látni fogjuk, egy prágai miniátor is *Gradualét* festett a király részére; II. ULÁSZLÓ valószínűleg több liturgikus szerkönyvet ajándékozhatott egyházainak. A vallásos munkák megrendelése a király mély vallásosságával függött össze. MÁTYÁS számára a humanista alkotások voltak az elsődlegesek; a budai miniátorműhelyben liturgikus kódexeket elsősorban a főpapok, KÁLMÁNCSEHI DOMONKOS, FILIPECZ JÁNOS, NAGYLUCSEI ORBÁN rendeltek. MÁTYÁS részére ezek leginkább már csak a nyolcvanas évek második felében készültek (pl. a Vatikáni Corvina *Missale*, a Vatikáni *Breviárium*, a Budapesti [volt Bécsi] *Antiphonale*). MÁTYÁS uralkodása alatt, a korábbi években hiány is lehetett Budán az egyházi szer-

[7] ENGEL: i. m. 112. l.

[8] A madocsai apát működésére nézve lásd ENGEL i. m. 152. l. — LUKCSICS J.: Monumenta Romana Episcopatus Vesprimiensis. Bp., 1907. IV. p. 88. l. LXXIII. — SÖRÖS P.: Az elenyészett bencés apátságok. Bp., 1912. 333. l. — HOFFMANN EDITH: Der künstlerische Schmuck der Corvincodices. Belvedere, 1925. 149. l. — BALOGH JOLÁN: A madocsai apát. Henszlmann-lapok, 1927. 5. sz., és Adatok Milánó és Magyarország kulturális kapcsolatainak történetéhez. Bp., 1928. 27—29. l. — HOFFMANN EDITH: A Nemzeti Múzeum Széchényi Könyvtárának illuminált kéziratai. Bp., 1928. 56. l., és Régi Magyar Bibliofilek. 161—164. l. — BANFI FLORIO: Fra Giovanni Antonio Cattaneo in Ungheria. Memorie Domenicane. Firenze, 1936. pp. 305—315. — BERKOVITS E. i. m. 71—72. l.

[9] FÓGEL J. i. m. 81. l.

[10] Az oxfordi Bodleiana és a krakkói Jagello-könyvtár tulajdonában. HOFFMANN E.: Régi Magyar Bibliofilek. 164. l.

udvari történetírója folytatja a MÁTYÁS alatt megkezdett nagy művét, Magyarország történetét, amelyet 1494—1495. években másolt JÁNOS scriptor. II. ULÁSZLÓ mégsem lehetett oly érzéketlen a tudományok és az olasz humanisták iránt, ha BONFINIhez annyira ragaszkodott és elismerése jeléül már 1492-ben magyar nemességet adományozott neki, amint később BONFINI másolójának, JÁNOS scriptornak is.[5]

Mindvégig kitart ULÁSZLÓ mellett FELIX PETANCIUS RAGUSANUS, MÁTYÁS budai miniátorműhelyének vezetője is. Megmarad helyén az elszegényedő királyi udvarban; de e mellett mint a király bizalmi embere, fontos politikai küldetéseknek tesz eleget. A budai miniaturafestészet így FELIX PETANCIUS RAGUSANUS irányításával a MÁTYÁS-kori miniaturaművészet szellemében működik tovább. Közvetlenül MÁTYÁS halála után a legszebb budai Corvinákat már ULÁSZLÓ számára fejezik be. A párizsi CASSIANUS, a velencei AVERULINUS, a newyorki (volt holkham-halli) *Evangelistarium*, a müncheni BEDA-Corvinák, továbbá a párizsi ARISTOTELES ősnyomtatvány mind a MÁTYÁS-kori budai miniaturaműhely csillogó fényét hirdetik. De ezen túl a budai miniaturafestészet termelése erősen megcsappanhatott. Korántsem készülnek már oly nagy számban kódexek, mint MÁTYÁS idejében. FELIX PETANCIUS RAGUSANUS a XVI. század elején két pompás munkát, a török *Genealogiát* és a nürnbergi *Historia Turcica*-t készíti uralkodója számára.[6] II. ULÁSZLÓ budai miniátorműhelyéből a már említett kódexeken kívül még csak egy *Antiphonale*-töredéket (Orsz. Szépművészeti Múzeum) ismerünk. De fel kell tételeznünk, hogy a műhelynek több alkotása megsemmisült. Hiszen ULÁSZLÓ továbbra is foglalkoztat scriptorokat és miniá-

[5] BONFINI művének másolására vonatkozó adatok II. ULÁSZLÓ számadáskönyveiben találhatók. Közli ENGEL, JOHANN CHRISTIAN von: Geschichte des Ungrischen Reichs und seiner Nebenländer, Halle, 1797. Erster Theil. 91., 94., 169. l. — A munka töredékeit felfedezte JAKUBOVICH EMIL; Bonfini-kódextöredék a Magyar Nemzeti Múzeumban. MKSzle, 1919. 11—117. l., és Az eredeti Bonfini-kódex második töredéke. MKSzle, 1925. 19—27. l. — JÁNOS scriptorra vonatkozólag lásd DÉCSÉNYI GYULA: II. Ulászló-korabeli címereslevelek. Turul, 1891. 60. l. és BONFINI másolójának címereslevele. MKSzle, 1894. 264—267. l., TÓTH LÁSZLÓ: Bonfini másolójának címereslevele. Turul, 1929. 60. l. — HOFFMANN EDITH: i. m. 163. l.

[6] BERKOVITS ELENA: Felice Petanzio Ragusino, capo della bottega di miniatori di Mattia Corvino. Corvina, Archivio. Budapest, 1940. 53—84. l.

képen MIKSA kedvében járni. Így CUSPINIANUS, a bécsi követ játszi könnyedséggel kaparinthatta meg a szebbnél-szebb Corvinákat; a bécsi könyvtár is őrizte meg az utókor számára a legtöbb Corvinát.

A Corvina-könyvtár gyarapítását ULÁSZLÓ már nemigen folytatta. De ennek oka ugyancsak inkább szegénysége, semmint a humanista műveltség iránti közönye volt. A király 1498-ban Firenzébe küldi FARMOSER SÁNDORT, hogy nagy elődje könyvtartozásait rendezze;[1] de Itáliában újabb könyveket már nem vásárol. Az udvarába törekvő olasz műveltségű humanisták elől is elzárkózik. LAMPRIDIUS CERUINUS raguzai költő hiába küldi e célból II. ULÁSZLÓnak ajánlott költeményeit.[2] A külföldi humanistáknak a magyar királyhoz írott művei is erősen megcsappannak. CERUINUSON kívül csak ANDRONICUS MATHEUS TRAGURINUS magasztalja ULÁSZLÓT egy költeményében; továbbá a pistoyai DOMINICUS RANNUSIUS CRISPUS „*De ascensione Domini*"[3] és JOHANNES MICHAEL NAGONIUS II ULÁSZLÓnak ajánlott művei ismeretesek.[4]

II. ULÁSZLÓ uralkodása alatt a budai udvar olaszos színezete is erősen megfakul. Az olasz műveltségű főpapok, ifj. VITÉZ JÁNOS, KÁLMÁNCSEHI DOMONKOS, VÁRADI PÉTER, BÁTHORI MIKLÓS, SZATMÁRI GYÖRGY, THURZÓ ZSIGMOND, KESSERŰ MIHÁLY, GOSZTONYI JÁNOS, BAKÓCZ TAMÁS továbbra is az olasz humanizmus őrizői lesznek. De az 1500-as évek elején a még MÁTYÁS udvarában élt főpapok egy része eltávozott az élők sorából. Az olasz humanisták közül BONFINI tart ki mindvégig, 1503-ban bekövetkezett haláláig, II. ULÁSZLÓ mellett. Ezenkívül CINTIO DI SAN SEPOLCRO továbbra is udvari költője, JULIUS AEMILIUS pedig udvari orvosa marad a királynak. BONFINI, mint II. ULÁSZLÓ

[1] FÓGEL JÓZSEF: II. Ulászló udvartartása. 1913. 102. l. — FRAKNÓI VILMOS—FÓGEL JÓZSEF—GULYÁS PÁL—HOFFMANN EDITH: Bibliotheca Corvina, 1927. 26. l.

[2] HEGEDŰS ISTVÁN: Analecta Recentiora. 1906. 42—94. l. — FÓGEL J.: i. m. 81. l.

[3] CSONTOSI JÁNOS: II. Ulászlónak ajánlott kézirat a Konstantinápolyi Eszki Szerailban. Magyar Könyvszemle, 1889. 30—34. l. — HOFFMANN EDITH: Régi Magyar Bibliofilek. 1929. 165. l.

[4] ÁBEL JENŐ—HEGEDŰS ISTVÁN: Analecta Nova. 1903. 297. l. — HOFFMANN E.: i. m. 166. l.

Magyar Könyvszemle
1941. IV. füzet

Pisely Antal kamaragyártómester
Kassán. 1762.

Archaeologiai Értesítő
1916, 233.
Kenéry Lajos: Mű- és művelődéstörténeti adatok Kassa életéből

PASSAGGIO 53.

SCULTURE.

Monteleone Alessandro.

1 David. (gesso).

SALA 52. (Scult. 1-16)

SCULTURE.

Monteleone Alessandro.

Nato a Radicena (Reggio Calabria) il 5 Febbraio 1897. È professore incaricato di scultura all'Accademia di B. A. di Napoli. Ha esposto alla Biennale di Venezia del 1936 e alle tre Quadriennali romane. Vinse una Grande medaglia del Capo del Governo alla I^a^ Mostra d'Arte Sacra di Roma e i premi di 1° e 2° grado nei Concorsi banditi da S.M. la Regina Imperatrice. Risiede a Roma.

1 Ritratto di C. M. Orlando	(bronzo).
2 Il battesimo	(legno).
3 Ritratto dell'Ammir. del Bono	(bronzo).
4 San Francesco parla agli uccelli	(bassorilievo).
5 Garibaldino	(bronzo).
6 Ritratto di Pietro Cidonio	»
7 L'Annunciazione	(marmo).
8 La volata	(bronzo).
9 Rosetta	(pietra).
10 Marcia su Roma	(bassorilievo).
11 Ritratto di Marino Lazzari	(bronzo).
12 L'offerta della fede	»
13 La bonifica	(bassorilievo).
14 S. Francesco d'Assisi	(bronzo).
15 Cristo risorto	(bassorilievo).
16 Dott. Sandirocco	(terracotta).

Piselli József
kőműves

M.D.K.

A templom és a tornyok javítása rá lett bízva.

Bachó László: A győrvégi templomok története. 40 l.
A Szent Bertalan templom története.

Pisena = Pisani

modenai kobrán
az esztergomi bazilikában Ambrus fő-
herceg hercegprimás
részére Canova
után festette

Körösy László dr

Esztergom. Esztergom
1887. 180 l.

KIRÁLYI MAGYAR
BUDAPEST. VIII.
Dr. Szentiv
XI. Lágymány

Pisik, az alábbi
apátság ácsa P a XIII. sz.
közepén

Sörösbakonybéliapáts
54,270. l.

P (faber)

Poa trivialis

Sowing page

Pisinger Lajós
antalos
&
Radisics Jenő
Az Orsz. Ráth György
Múzeum kalauza.
Bp. 1913. 19. l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS FIZOTTSÁGA
304 1917 szám
Érk.: 917 év 18 nap

F 262/

5256/1917.
---------- szám.
eln.

Megfelelő további sü
parancsnokság B.A.Nr.3995.szár
lyó évi 4764.eln.szám alatt ke
kéréssel, hogy a zólyomi róm.k
ky kápolna tetőzetének rekvirá
értői szemleidejétaz egyidejüle
nai épitési állomás parancsnok
e parancsnokság részéről megne
megtartani szíveskedjék.

Budapest, 1917. évi

Piske György

ötvösnias, Szombathely

1734.

l.

Horváth Tibor

35. l.

Stihn

Pirnoldi Gábor

szerepelt a Nemzeti Salon Erdélyi Magyar

Képzőművészeti Kiállításán.

M. h. 1939. I. 1.

MDK

Piskolti Gábor

Tóth D.dr,: Erdélyi képzőművészek kiáll. a N. Szalonban. Esti Ujság 1939. jan. 4.

MDK

Piskolti Gábor

Résztvett a Nemzeti Szalonban rendezett Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitáson.

B.P.L.: Erdélyi Magyar Képzőművészeti kiállitás

Nemzeti Ujság 1939.jan.1. 27.o.

M.D.K.

Piskolti Gábor, rovás

„Rádiohallgatás" c.
művét említi:

Zsoldos Álmos: Őszi Tárlat Marosvásárhelyen
Utunk - Kolozsvár, 1954. nov. 26.

M.U.K.

PISKOLTI GÁBOR.

* 1913. Dés. (Szolnok Doboka vm.) Középiskolai tanulmányai (Dés) alatt Szopós Sándor jeles rajztanár irányította, majd a bukaresti Képzőmüv. Akadémián nyert rajztanári oklevelet. (1934.) Jelenleg a marosvásárhelyi ref. coll. rajztanára. Kiállított: Dés, 1936. Marosvásárhely, 1937.

180. Félvér, olajf. 150.—

Piskolti Gábor festő

Nemzeti Szalon 1939. jan
Erdélyi kiáll

Piskolti Gábor festőművész, Marosvásárhely—Targu Mures, Lic. Reformat.

. szárádban)

~~[illegible]~~ a
ézus, (ki alá ~~[illegible]~~ fehér kendőt) (terítettek ~~[illegible]~~ ~~[illegible]~~,
mát, ~~[illegible]~~ három vesz szent
máriáét dicsfény ~~[illegible]~~ övezi. A szentek egyiké-
sik kezeit összetette, ~~[illegible]~~ a harmadik pedig
sót ~~[illegible]~~ kord. A háttér hegyes vidék város-
sek ~~[illegible]~~ kiséréteikkel közelednek és a hol a
megnyilt felhők közt megjelenő három
kezeikben lévő mondatszalag szerint,
ltó születését: „GLORIA·IN"... „EXCEL

méretei 207 : 168 cm.
~~Croce.~~
6 frt 25 kr.
1322.

99.

Piskolti Gábor

festő

jelenleg Marosvásárhely A.

vád

Győri Dúhály:

Marosvásárhely régi és új képzőművészsehetségei kötelezneh.

Székely Nép

1943. aug. 18.

épei is híresek.

Raffael.

ujabb festészet legnagyobb
esere. II Gyula pápa festője.
Szent Péter templom és a Va-
án festője. Csodás összhang
n a művein. 33 Madon-
képet festett. 9 szent család ké-
híres. (ezek nagy oltár képek)
t Sixtus Madonna. Dálnok
esán a domban van egy Raf-
l másolat.
festmény Budapest Mad-
nna (befejezetlen) egy bibor-
k arcképe.

Piskolti Gábor
festő"

Vásárhelyi Z. Emil:
Barabás Miklós Céh.
A fiatalok kiállítása.
Pásztortűz · 1941. 12. l.

1941 jan – febr.
Kolozsvár, Városháza

SZÁM	ÁR	SZÁM	ÁR	SZÁM	ÁR
569	15000.—	576	8000.—	583	5800.—
570	30000.—	577	5000.—	584	6700.—
571	10000.—	578	12500.—	585	3800.—
572	5000.—	579	1000.—	586	12800.—
573	3500.—	580	1000.—	587	5000.—
574	12500.—	581	250.—	588	50000.—
575	15000.—	582	5800.—	589	75000.—

AUKCIÓ-S

Szerdán	Csütö
május 24-d.u. 3	máj. 25-d

Piskolthy Gábor

Savóvivő kányák,

olajf. repr.

Pásztortűz. 1939. 581. l.

István kesztyűjét, ..aruját,
aranyszövetű zászlóját.[2]
g Szent Kálmán fejereklye-
ett és 1517-ig őrizték Székes-
lk-be vitette.[3] Szent Kálmán
révén állítólag az Árpádok
1072-ben Stockeraunál a ma-
a melki kolostorba, majd
rézből vert ereklyetartója a
ideálképe. Vastag nyaka,
kai erőről tanúskodik. Hátul
lig jellemző magyar viselet.
, a kőornamentikában talál-
p gazdag ornamentális moti-
az esztergomi királyi műhely
ni egyben a herma korát a

Piskolthy Gábor

részt vett a Barabás Miklós Céh 1939 évi dec. kolozsvári kiállitásán.

Maksay Albert: Kolozsvári kiállitások. Pásztortűz. 1940. 118. l.

Piskolti Gábor

l.

Szépmüvészet

1944. 204. l.

Felső galla

PISKOLTI GÁBOR

93.	Fürdetés, olaj	1200.-
94.	Patak, olaj	1400.-
95.	Kiskapuban, tempera	1300.-
95.	Kiskapuban, olaj	1300.-
97.	Öregasszony, olaj	mgt.

Nemzeti Szalon

1944. márc.

Barabás Miklós Céh

kiáll-

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Piskolti Gábor

festő

74. Család, olaff –

75. Kecskefejés, olaff,

repr. a Lat-ban

Erdélyi képzőm pun-

kösdi kiáll –

Kolozsvár 1944.

Piskolti Gábor

festő

Marosvásárhely,

Kazinczy-utca 9.

Lásd

Barabás M. Cék kiáll

Kolozsvár 1943.

apró

tilizált
tereté-

szített
rozet-
bolt-
sárga
oznak.

ismét
n két-
ükben
aillon-
négy
ekkel.
levél-
daillo-
Külső

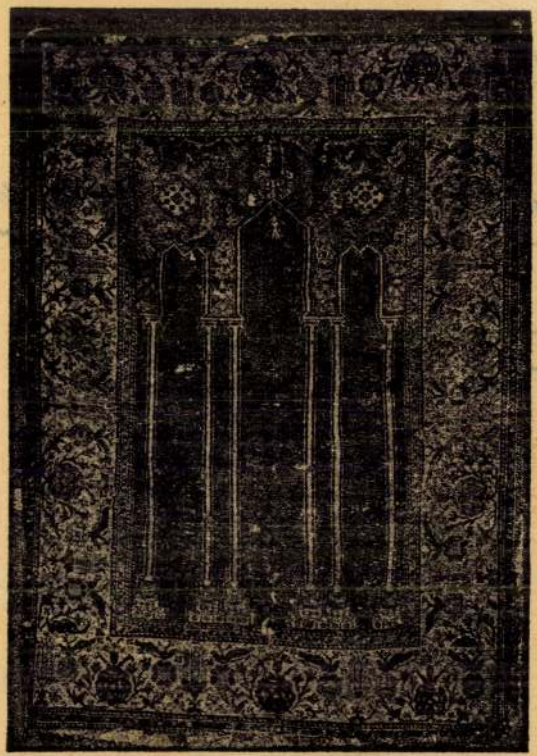

217. kép. *Hatoszlopos Ladik imaszőnyeg. XVII.*

Piskolti Gábor

Család, oláh.

Művészeti lapok 98. l.
Kolozsvár 1942.

IV 1

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 2.

V. Vigyázó u. 36. IV.

Piskolti Gábor

Vízhordó anyony és
Anyai szeretet c.
képei repr.

Ki P. 50 tábla

Piskolty Gábor, itj

festő Maros-
vásárhelyt

KiP 177. l.

Piskolti Gábor

lásd
2

Szépnüvészet
1940. 18. l.

Piskolti Gábor

Csöd

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

44. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Rothermere-utca 12. III. 4.

Piskolti Gábor

Cád

Művészeti hetek

Kolozsvár 1942.

43. l.

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36. IV. 1.

Piskolti Gábor
festő

A sepsiszentgyörgyi Magyar Színház előcsarnokát freskóival díszítette

Banner Zoltán: Monumentális festészet Kolozsvár, Kolozsvár 1960. XIX. VI. 11. 671.

Piskolti Gábor

Fürdetés, olaj
Patak, "
Kiskapuban, temp.
Kispakuban, olaj
Öregasszony, "

Barabás Miklós Céh kiáll. N.Szal. 1944. márc.
12 l.

Piskolti Gábor MDK

romániai magyar festőművész

arcképeken és a szekely vértanukat ábrázoló történelmi vásznon dolgozik. .-.

Müterem 1958 I. évf. 7.sz. 47.o.

MDK

Piskolti Gábor festőmüv.

Erdélyi kiáll. N.Szal. 1939. jan.

Piskolti Gábor, festő

yőri Mihály: Marosvásárhely régi és uj képző-
üvésztehetségei. Székely Nép, 1943. augusztus
8. 4 l.

MDK

Piskolti Gábor festő

Szamosmenti festők. Keleti Ujság, Kolozsvár, 1943. márc. 6.

MDK

Piskolthy Gábor festőművész.

L.I: Barabás Miklós Céh marosvásárhelyi . . . ~~1942.~~
~~febxx26~~. Ellenzék, Kolozsvár. 1943. febr.26.

MDK

Műbarátok Köre Interieur kiáll. 1904. ápr.
1.

MDK

Piskolti Gábor

G.S: Erdélyiek kiáll. a N.Szal.-ban. Uj Magyarság, 1944. márc. 18. 8 l.

PISKOLTI Gábor *53, 54, 60, 66, 82, 83, 129,* 17
Dés, 1913. június 22.–Marosvásárhely, 1970. október 18.
Képz. Fõisk. Buk., festõ

Banner Erdély

Pisholti György, festő

Pásztortűz, 1927. 23 sz.
551. l.

sz. j.: A déri festőiskola első kiphi-
állítása.

Kohári István

Blaschke János rézmetszete:

Koháry István /Wiedemann után/

1825

Századok 1874 26-44 o.

Nagy Iván: Magyarországi képzőművés

< Piskolty Ferenc >

könyve

<> Hat év Debrecen szolgálatában. Debrecen 1936. 74 l 18 ábra Nag 8-r.

Könyvismertetés

Treiber Gusztavtól Siebenbürgische Vierteljahrsschrift. 1941 291, 292. l.

Felsőolaszországi, németországi és svájci tanulmányutjáról írja le, Debrecen fejlődésével kapcsolatban. Debrecen kialakulására német hatásokat állapit meg az ismertető a szerző is

84564-1911.szám.

A Müemlékek Országos Bizottságának, mult hó 17-én tartott rendes üléséből 413.sz.a.kelt föl-terjesztésére, tudomása és további megfelelő eljárás végett kiadom.

Budapest, 1911.julius 29.

< Piskótij Ferenc >

okl. mérnök, városi
tb. főmérnök

< 7: Hat év Debre-
cen város szolgála-
tában. Debrecen
1936.

Városrendezési
és útügyi tanul-
mányok.

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"** címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Piskóty Ferenc

az alábbi ülésen „Debrecen
város ismertetése" cím-
mel tartott előadást

MMÉEKözl

1939. 120-l.
(A mű- és középítési
szakosztályok 1939. febr.
6-ikai ülésének jegyzőkönyvei)

fel a nemzetben. Nagy izgalmat okozott, hogy a hivatalos lapban tömegesen jelentek meg kitüntetésekről szóló hirek, amiből arra következtettek, hogy Ferencz József fel akarja oszlatni az országgyülést és szolgalelkü parlamentet akar összehozni a jutalmak osztogatásával.

Májusban Burián közös pénzügyminiszter, majd Fejérváry táborszernagy kisérletezett, hogy a koaliciót rávegyék a kormányalakitásra, de erről szó sem lehetett, mert a király a katonai kérdésekben semmiféle engedményt nem tett.

Hire terjedt május 12-én, hogy a király ugynevezett ügyvezető kormányt akar kinevezni és el akarja hosszu időre napolni a Ház üléseit.

Az ellenzéki pártok szóvátették ezeket az értesüléseket a parlamentben és már eleve törvénytelennek nyilvánitottak minden ilyen irányu kisérletezést.

Fejérváry a ki állyal folytatott ismételt tanácskozások után, junius 13-án megbizatást kapott, hogy kormányt alakitson. 15-én meg is alakult az uj kabinet. A fordulatról Ferencz József dekla-

< Piskóty Ferenc >

Könyve
mérnök, városi H. főmer-
nök

< > Hat év Debre-
cen szolgálatában
Városrendezési és
útügyi tanulmányok.

Debrecen 1936.

Saját illusztrációival?

MOB kat. 1843 sz

Életrajzi adatokkal

ELSŐ K

III. FÜZ

BUDAP

189

Piskóthy Ferenc

MMÉEÉvk

1940. 94. l

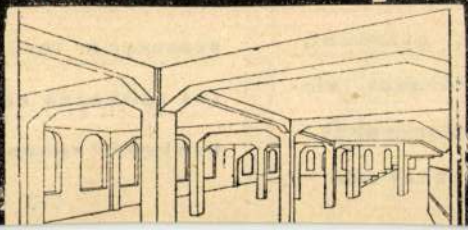

Lépcső
Oszlop
Erkély
Folyosó

DAY A. és FIA
). SZOBRÁSZ
SZABADALMAZOTT
KMŰ GYÁROSOK
APESTEN.
VII., RÁKÓCZI-ÚT 90.
SIRKÖVEK NAGY
SZTÉKBAN.
1848

PALÓCZI ANTAL
Vignola oszloprend
III. KIADÁS.
A „Vállalkozók Közlönye" kiadóh
kapható.
Ára 5 korona.

EZÜST ÉREM.

TELEFON 3

VASBETONMENYEZET ÉPITÉSI VÁLLALAT
SZÉKELY ÉS FARAG
Budapest, VII., Amerikai-ú
Építünk vasvázas betonból a legszolidabb kivitelbe

födém- és födélszerkezeteket, oszlopokat, falakat, egész épületeket, épületalapozásokat, gyárakat, silos- és raktárakat, viztartókat, viztornyokat, gyárkéményeket stb.

12 évi gyakorlat a vas
építkezés terén. Eddi
százezer m² területü
zás építkezés saját
ban bevált rendszerü

<Paskóty Ferenc>

könyve

<> Hat év Debrecen szolgálatában Város rendezési és utugyi tanulmányok. Debrecen, 1936. 64 l 1 t.

Főv. Könyvt. 87284.

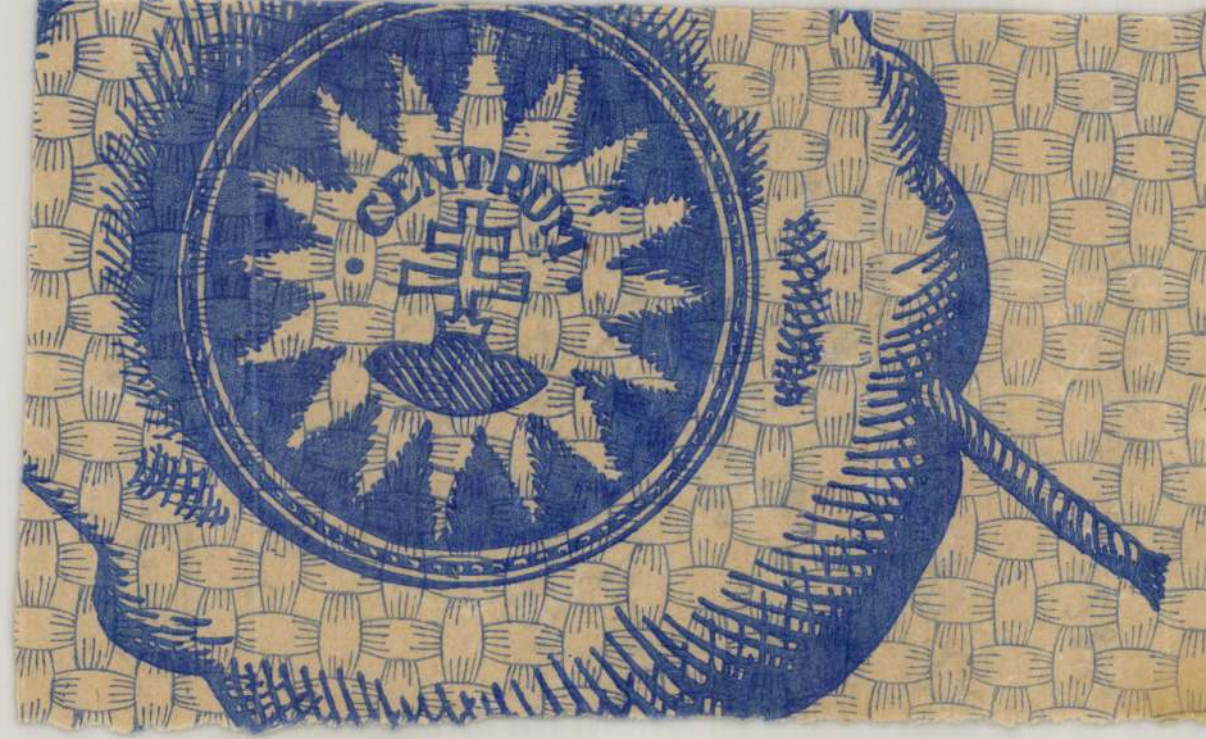
ZENTRUM

Piskóty Ferenc

Rákospalota város-
rendezési terop.
megvétel

MMÉE kösl
1938. 271 l.

40.214. — K. M. E. Ny.

<Piskóty Szabó Ferenc>

cikke

vásosi tb. főmérnök

Debrecen

<> A japán kertmüvészet.

Technika 1938

173 – 177. l.

képekkel

u.o., 1850

III. 1.–85. ll. — u.o., 1856.

IV. 1.–167. ll., 1 Képer tábla — u.o., 1858.

V. Herausgegeben von dem Geschichts-Vereine für Kärnten.
1.–187. ll., 1 Képer tábla — u.o., 1860.

VI. Unter der verantwortlichen Redaction des Vereins-Ausschusses. 1.–180. ll. — u.o., 1861.

VII. 1.–146. ll. — u.o., 1862.

VIII. 1.–152. ll — u.o., 1863

IX. 1.–166. ll., — u.o., 1864

X. 1.–271. ll. — u.o., 1866.

XI. 1.–192. ll. — u.o., 1867.

Piskóty Rabó Ferenc

Lisa

Technika

1939.259-L

Quatrième " 1868. 1.-406. ll. (Csonka) ——— n.o. 1868

——— pour l'histoire primitive et naturelle de l'homme.

(Bulletin mensuel des travaux et découvertes concernant la géologie et la paléontologie des dernières périodes, l'anthropologie et les sciences auxiliaires: paléoethnologie, etc.)

Fondés par M. G. de Mortillet et continués par MM. Trutat et Cartailhac.

Cinquième année. 1869. - 1.-584. ll., 1.-32. képes

tátla ——— Paris

Reinwald

onzième volume. 2e série. tome VII. 1876.

Dirigée par M. Émile Cartailhac

avec le concours de MM. P. Casalis de Fondouce et Chantre. 1.-572. ll. ——— Toulouse

Piskoltky Ferenc

Békásmegyer községi-
központ terv.
díjazva

MMELKözl.
1943.46.l.

< Piskótý Ferenc >

debreceni városi fő-
mérnök

< > Fel lehet-e
vetni a debreceni
fórum kialakulásá-
nak kérdését?
Különlenyomat a
Városok Lapja 1939.
évi 10. számából.
Budapest, 1939.
2 tervrajzzal.

Célja a Nagytemplom előnyteleni
helyzetének megjavítására. ⚲

⚲ Erre vonatkozólag
két megoldást ismer-
tet

A fenti napra összehívott közgyűlést határozatlanképtelenség esetén

június hó 26-án, délután 6 órakor

a camponai ásatások bemutatásával *Nagytétényben tartjuk meg. Erre külön meghívót nem küldünk.*

Találkozás a Szent Gellért-téri HÉV. állomáson. Indulás pont 5 órakor. A közgyűlés színhelye a nagytétényi állami iskola. Az ásatásokat, részben helyszíni bemutatással ***Paulovics István*** tagtársunk ismerteti.

Az ásatások megtekintése után a nagytétényi halászcsárdában társasvacsora.

Az Elnök

< Piskóty Ferenc >

< > Hat év Debrecen
kolgálatában. Debrecen,
1936. 64 l.
Ism. Bierbauer Virgil
Tér és Forma 1938. 9. l.

Fenti Debrecen város
főmérnöke, érdemei
vannak a város rendezése
körül.

	Kikiáltási ár pengőben
78. GÖRÖG DRACHMA. Bronz	3.—
79. BETHLEN GÁBOR ERDÉLYI FEJEDELEM EZÜST TALLÉRJA. 1622-ből	12.—
80. EZÜST 1 KORONÁSOK ÉS 1 FORINTOSOK I. Ferenc József uralkodása idejéből. 29 drb . .	20.—
81. EZÜST 2 KORONÁSOK 1912-ből	3.—
82. EZÜST 5 KORONÁSOK ÉS 2 FORINTOS 3 drb	8.—
83. TÖRÖK EZÜST PIASZTEREK ÉS FÉLPIASZTEREK 1910 körül	12.—
84. I. FERENC JÓZSEF EZÜST 2 FORINTOSA 1879-BŐL, 2 DRB. EZÜST 1 FORINTOSA 1878-BÓL ÉS 1879-BŐL ÉS JÁNOS SZÁSZ KIRÁLY EZÜST TALLÉRJA 1854-ből. 4 drb. . .	4.—
85. FRANCIA ÉS SVÁJCI EZÜST FRANKOSOK, DÁN KORONA, stb. 28 drb.	10.—
86. RÉZ ÉE NIKKELPÉNZ, vegyes. 6 drb. . . .	50.—
87. A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM 100 ÉVES FENNÁLLÁSÁNAK EMLÉKÉRE VERT PLA, KETT. EZÜST, 86 gr.	10.—

~~Davidházy Kálmán~~

nincs ced.

Piskolty Ferenc

építészek

A Pesti Városháza

1937. 5. sz. 8. l.

(c.a.: Milyen lesz az óbudai uj hid környéke?)

Budapest, 1927 augusztus hó 31

ányi Gyuláné urasszonynak

B u d a p e s t.

átnézése alkalmával látjuk, hogy nagya
lte figyelmét b. számlája hátralékos

29.72 pengö

gy a csatolt bef.lap felhasználásával
sson, hogy b. számlátá teljesen rendez-

métlése mellett, vagyunk

kiváló tisztelettel

BELVÁROSI VÁSZONÁRU R. T.

Pishotty Gábor
festő

„Évike" (repro)

M. Kiss Pál: In memoriam Pishotty Gábor
Művészet, 1971. március – 26 kap.

Piskolty Gábor
festő-

Néhány héttel ezelőtt 54 éves korában
Marosvásárhelyen elhunyt Piskolty
Gábor. Egész munkássága Marosvásár-
helyhez fűződik, ahol oktatóként volt.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Pisholty Gábor
festő

Pályája Déssől indult, Szopos Sándor
műtermében kezdte művészi munká-
ját, akonnan a kolozsvári és buka-
resti főiskolára ment.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő

Mesteri körül Aurel Ciupe, Romul Ladea művészek körével Piskolty Gábor művészetéről, valamint a magyarországi iskola képviselői.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő

Művészetéről később – a kubizmus
és expressziónizmus hatott festé-
szetére.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő-

Már fiatalon a marosvásárhelyi kollegiumban vállalt rajztanári állást Gulyás Károly távozása után. Bebizonyította, hogy művész pedagógus-ként is megállja a helyet.

W.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő.

Fiatal korában különösen kedvelte
a nagyméretű ecsettel vászonra
való festést. Első modellje a kollégium
testnevelő tanára volt Marosvásárhelyen.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő

Első városképeit a marosvásárhelyi kolligium ablakából látható öreg vártemplom, bástyás környezet és Sáros utca képezte.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Müvészet, 1971.március - 26.lap

Pisholty Gábor
festő

Első önálló kiállítását vakációs
időben hét tanteremben mutatták
be. A kiállításon szerepeltek az „Asztalosok", „Útbrenholók", „Kaszafenők"
stb. c. művei

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Müvészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő

Első önálló kiállításán szerepeltek
a „Fiakkeresek", az „Iskolás tanulók"
„Édesanyák", „Öreg sikely asszonyok"
stb. ainiú művei

N.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor

Müvészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő

Minden munkája személyes élményből fakadt. A dolgok legbensőbb lényege érdekelte. Állatok, természet utáni tanulmányok egész sorát készítette.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolty Gábor
festő –

A második világháború után az újonnan alakult Marosvásárhelyi Líceumban, 1951-57 ig a városi képtár muzeológusaként működött, majd ezután a Művészeti Iskolában tanított.

M.Kiss Pál: In memoriam Piskolty Gábor
Művészet, 1971.március - 26.lap

Piskolti Gábor festő

Részt vett a marosvásárhelyi tárlaton.

Kovács Iván Kritikája

Igaz Szó 66/2 281-0.

Piskolti Gábor

Részt vett a marosvásárhelyi téli tárlatou

Kovács Iván kritikája.

Igaz Szó 65/3 432.o.

Piskolti Gábor festménye

Pvike

Gyor Szó 65/3 432.o.

Piskolti Gábor festő

Rést vett az idei mo-
rosvásárhelyi tárlaton

Kovács Iván kritikája

Igaz Szó 67/1 117.o.

Dear not as idol Uno-
[illegible] Teacher
Course Iven Mathew
Iron, Ste 67M MIS

Piskolti Gábor

„A Zerítésnél" c. Zejének reprodukciója a Zejmellékletben

Igaz Szó 1972 november

Piskolty Sábor

~ Szopos Sándor növendéke volt Désen.

Murádin Lenő: Dési évek 767.
Korunk, 1972 5. sz.

Piskolti Gábor

Az 1971-es Monodrámaválasztékban három portréval szerepelt. Ezek közül kiemelkedett a Nagymama c.

A Hét, 1971. jún. 8. 2. évf. 2. sz. 9. p.

Piskolti Gábor

A hagyományos erdélyi intim műfajok, a táj, a portré és csendélet, az otthon és otthonosság művészeinek művelői, akik már tudattalan látnak és gondolkodnak, a közösség nevében, tipikus példa: Piskolti Gábor, Nagy Oszkár és még mások művészete.

Bauer Zoltán: Arról fejezik ki egyéniségüket, ahogyan a romániai magyarság mindennapi életéhez kapcsolódnak művészetükkel.

Korunk, 1979. febr. 64. old.

Pitkolti Gábor festő

„A keréknél"

– festmény

Igaz Szó naptára 1973

Pilhóthy Gábor

Kecskefejés (olajfestmény) 1970 körül

20. x. kép

Murádin Jenő: A Darabás Miklós Céh. Bukarest, Kriterion 1978.

PISKOLTI GÁBOR
festőművész

Marosi Ildikó:
Piskolti Gábor föltámadott világa.

A Hét, XIV.évf. 43.sz. 1983 okt. 21.
7. oldal képekkel.

Piskalty Gábor,

A gyergyói Elekes-képtárban látható a művésn alkatásai.

M. Kiss Pál: A gyergyószentmiklósi Elekes-képtár.
Forrás, 1976. 12. 88. old.

Dávidházy Kálmán

és Piskoty Ferenc

közös terve az alábbi pályázaton az egyik II. díjat nyerte

Tér és Forma. 1937. 6.

sz. (Az óbudai híd budai feljáró/ának tervpályázata, 2 képpel.)

Piskóssy Ferenc, építész

M.D.K.

a kecskeméti Kossuth-tér
rendezésére és a hősi emlékmű
felállítására kiírt pályázaton
első díjat nyert.

A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1942. 76. köt. 8. old.

MDK

Piskóty Ferenc és Dávidházy Kálmán

közös terve az alábbi pályázaton az egyik II. dijat nyerte.

Az óbudai hid budai feljárójának tervpályázata, 2 képpel. Tér és Forma. 1937. 6.sz.

MDK

Kismarty-Lechner Kamil, Kismarty-Lechner Ödön,
Pikóthy Ferenc

Farczádi Lánár Jenő : Belső-Ferencváros tervpályázata.
Magyar Epitőművészet. 1943. aug.szám.

Pisróthy Ferenc, kultur miérnök M.D.K.

és Paksy Gyula közös terve első díjat nyert a kecskeméti Kossuth-tér renderésére kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1941. LXII. évf.

nov. 6. sz. 4. old.

M.D.K.

Pisrótly Ferenc, építén

Kismartly-Lecznes Kamill, és Ödön hőrös terve 500 p-ös megvételben részesült a belső Ferencváros rendezésére kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. 1943. LXIV. évf.

jul. 1. sz. 6. old.

MDK

Piskóthy Ferenc

A kecskeméti Kossuth-tér rendezésére, valamint a hősi emlékmü és országzászló elhelyezésére hirdetett tervpályázaton I.dijat nyert.

MMÉEKözl 1942. 8.l.

MDK

Piskóthy Ferenc

A kecskeméti Kossuth-tér rendezési tervpályázatá
tán müvével első dijat nyert.

Cikk: Döntöttek a kecskeméti Kossuth-tér rende-
zési tervpályázatáról.

Esti Kurir 1942.jan.13. 4.o.

MDK

Dávidházy Kálmán és Piskóty Ferenc, építészek

Az óbudai híd budai feljárójának tervpályázata.
2 képpel.

II. díjas terve . Kép.

Tér és Forma. 1937. 6.sz. 167-168.l.

Piskótly Ferenc, építés

M.D.K.

Kismarty Lechner Kamill és Ödön körös terve megvételben részesült a Szabadka város általános rendezésére hürt pályázaton.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1944. LXV. évf.

febr. 10. sz. 5 old.

.

M.D.K.

Pishóty Ferenc,

debreceni építén

Dávidházy Lajossal közös terve a hat darab egyenként 1000 p-ös díjak egyikét nyerte el az óbudai bidfeljáró-ra kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja, Bp. 1937. LVIII. évf.

ápr. 22. sz. 4. old.

Piskóty Ferenc K

és Davidházy Kálmán

közös terve az alábbi

pályázaton az egyik

II. díjat nyerte.

Tér és Forma. 1937. 6. 7.

(Az óbudai híd budai

feljárójának terv-

pályázata, 2 képpel.)

zágos Bizottsága

ány { száma: 19
kelte: 19
beérkezése: 19

tek száma:

elintézett szám:

záma:

száma:

Ilonát, a ki ettől fogva hiven megosztá vele a hontalanul bujdosás keserü kenyerét. Passarovicon, a hol a bujdosók az 1691-iki telet töltötték, fogadták május 14-én, nagy «pompával és nagy örömmel» a fejedelemnőt.

Ezután még keservesebb esztendők következtek a szegény bujdosókra. A török immár nem nagy hasznokat vehetvén, nem sokat törődött velök. A midőn tavasztól őszig a csatározások folytak, még csak megvoltak úgy a hogy, kapdosván a németet, szerezvén zsákmányt is bőven; de a téli szállásoknál a török kénye-kedve szerint s többnyire szükkeblűen bánt velök. «Torkig adósságban vagyok, mindenemet elköltöttem, még a feleségem egyet-mását is zálogba vetettem» panaszolta Thököly 1694 nyarán a basáknak.

A karlóczai béke megkötése 1698-ban még inkább tétlenségre kárhoztatta a most már igazán hontalan kuruczokat, a kiknek Nikápoly környékén adott a török kormány szállást. Thökölyt egyelőre Konstantinápolyba, majd 1701-ben Kis-Ázsiában Nikomédiába internálták. A «hasznos mulatság», mint Thököly a vadászatot nevezé, nyujthatott volna itt neki legtöbb szórakozást, mert főkép a szalonkának és fáczánnak nagy bővében voltak; — ha egészsége lett volna hozzá. De csak sétakocsizás közben vadászhatott, járni vagy lóra ülni nem birt, székéből emelték a hintóba.

1702-ben a porta pénzt küldött neki, hogy Nikomédia táján nyaralót vegyen magának. Vett is egyet, két órányira a várostól, a virágok mezején. Lakása körül virágos mező terült el, a közeli havasokról pisztrángdús patakok csörgedeztek s hűvös források fakadtak, bőven termett gyümölcs s minden «életre való alkalmatosság».

Itt a virágok mezején hunyt el Zrinyi Ilona 1703 február 18-án 60 éves korában. Thököly Nikomédiáig kisérte hű társa koporsóját s titkárjára, Komáromyra bizta Konstantinápolyba kisérését, hogy ott a galatai jezsuiták kisebb templomában örök nyugalomra helyezzék.

A remény utolsó vigaszát a Rákóczy-fölkelésből meríté az őszülő «kurucz király». «Istenért kényszerítem — irja 1704-ben Rákóczynak — kereszténységére s fiúi szeretetére, ebből a tűzből engem eripiálni igyekezzék.» A mit leginkább óhajtott és remélt, az erdélyi fejedelemség volt. Pénzt kapott, jószágait visszanyerte, de főkivánsága nem teljesülhetett.

Jót remélve s rosszat nyerve haladt az élet napról napra. 1705 szeptember 3-ikán jónak látta megírni végrendeletét, melynek végrehajtásával Rákóczyt bizta meg. Neki hagyta legnagyobb birtokait, utódjává fogadta Rákóczy egyik fiát, reá szállítván nevét is, «hogy méltóságos Thököly familia ki ne haljon.» — Kéri, hogy vitesse testét haza s «egy lutheranus kerített kulcsos város templomába temettesse.»

Még ez utolsó óhajtása sem teljesülhetett. Midőn 1705 szept. 13-án a «halálra vált embert illető szép imádság» elmondása után csendesen elszenderült, a szultán nem engedte holtteste haza szállíttatását. Hű titkára ott temettette el Nikomédiában az örmények temetőjében,» kiben szegény gyakran járt magát mulatni, egy nagy sűrű fa alatt, egy hideg forrás mellett.» — Ujabban az angolok keríttették be vasráccsal az idegenek által is kegyelettel őrzött sirhantot kat, melyek alatt a sokat szenvedett szabadsághős hamvai nyugosznak. *Sz.*

HIRES AGGOK.

Két világhirü angol férfiu, a politikus *Gladstone* és a költő *Tennyson*, töltötték be a jelen évben 80-ik életévüket. Ezt az alkalmat megragadva egy angol tárczairó, több hires embert sorol fel a világtörténelemből, kik még életök 80-ik évének betöltése után is eredménynyel működnek.

A legrégibb jellemző példa *Sophoklesé*. A hires költőt aggkorában hálátlan fia gondnokság alá akarta helyeztetni, mivel vagyonát nem ugy osztotta meg, a mint a fia ohajtotta. A költő akkor megirta Oedipusát s ezzel fényes bizonyságot tett épelméjüségéről. Kilenczven évet túlélt szerencsésen. *Crebillon*, a franczia költő,

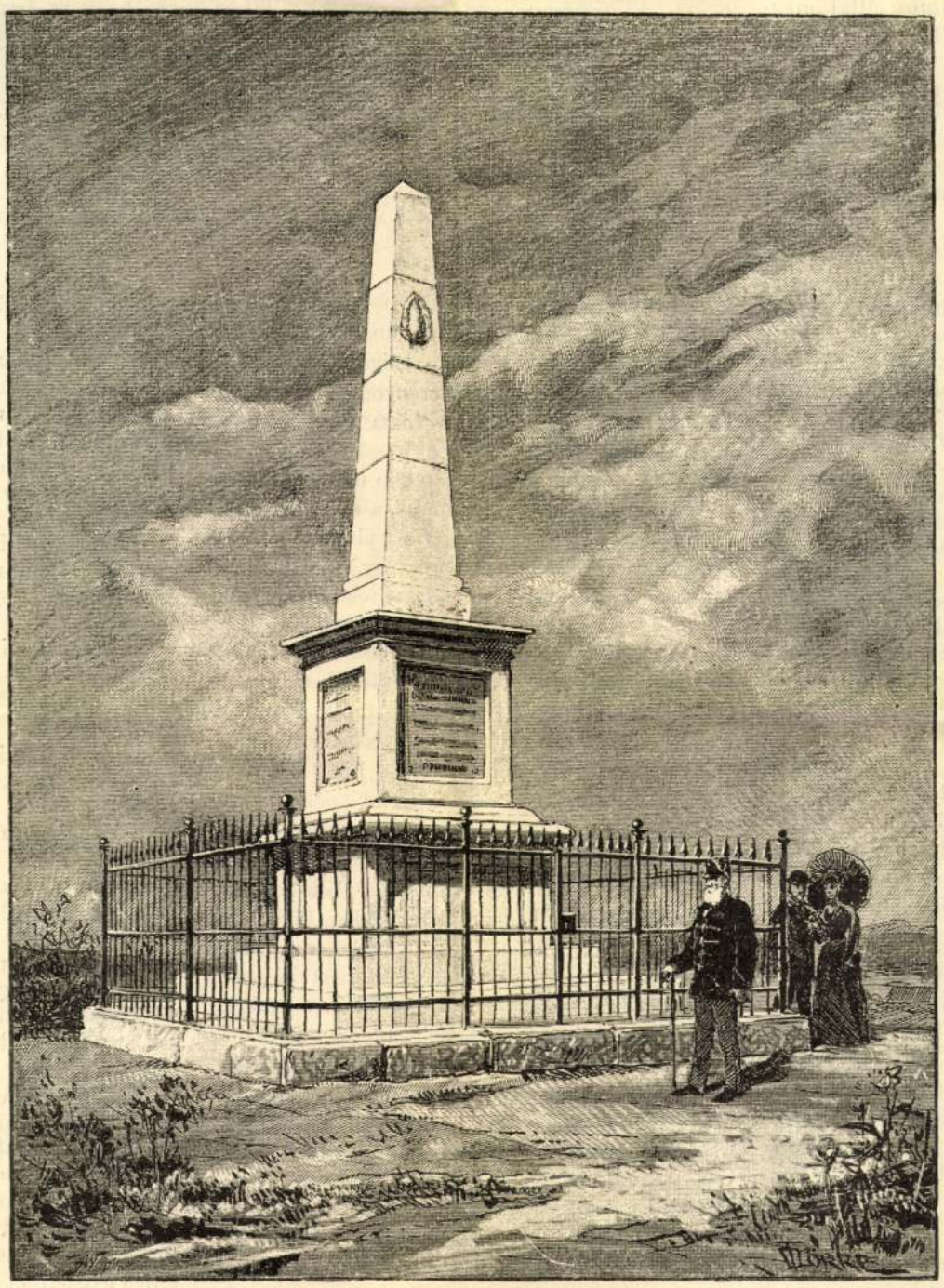

A PISKII HONVÉDEMLÉK.
Fénykép után rajzolta *Dörre* Tivadar.

valamint *Corneille* is 88 éves korukban haltak meg és egész az utolsó időkig dolgoztak. *Chateaubriand*, ki oly mozgalmas életet élt, megérte a 9-dik évtizedet. A velenczei vak doge, *Dandolo*, már elmult 80 éves, midőn a negyedik keresztes hadjáratra indulva, seregével Konstantinápolyt elfoglalta s onnan diadala jeleül hazájába küldötte azokat a hires bronzlovakat, melyek még ma is a Szent Márk templomát diszítik.

A gondolkodó fők között is sok marad meg teljes tevékenységben aggkoráig, *Newton* még 84 éves korában is elnökölt a tudós társaság ülésein. *Walton* Izsák 90 éven felül irogatott, *Palmerston* lord és *Metternich* herczeg, a hires politikusok, késő aggkorukig tevékenyek voltak. *Lord Lyndhurst* hires beszédjét a papirban fizetendő vámról 88-ik születése napján tartotta az angol parlamentben, *lord Brougham* még 81 éves korában is tartott beszédeket.

Ezt a különben is rendkivül rövid s hiányos sorozatot a magyar történelemből is jelentékeny névvel toldhatnók meg. Elég legyen azonban a még ma is szereplő 80-asaink hosszu sorából *Karacs Terézt*, *Brassai Sámuelt*, *b. Vay Miklóst* és mindenekfelett *Kossuth Lajost* felemlítenünk, bizonyságául annak, hogy a bibliai szó általános érvényessége mellett mindenkor és nem is nagyon ritkán akadnak egyesek, kik aggkorukban is képesek még hasznos, sőt bámulatra méltó tevékenységet fejteni ki.

EGYVELEG.

* **Légytenyésztés.** Ha valaki pl. kedvencz leveli békája számára télen át is akar legyeket tartani, a következőkép járhat el: Fogjon össze 6—8 nőstény legyet, melyeket testük fehéres szinezéséről lehet felismerni s tegye be közönséges kitisztitott orvosságos üvegbe, melyet átlyukasztott papirral kössön be. A legyek addig maradjanak az üvegben, mig tojásaikat lerakják. Erre ezt hüvös helyre teszszük, mig szükség lesz az élő legyekre. Ekkor mintegy két ujjnyi vastag laza földet teszünk egy edénybe, megnedvesitjük, a légytojásokkal megrakott üveget széttörjük s a földre tevén az edényt átlyukasztott papirral kötjük be s meleg szobába helyezzük. A légy csakhamar kikel, bemászik a földbe, de már ekkor megfoghatjuk. ha az edénybe mézzel bekent fadarabot dugunk. Ily módon a leveli béka számára egész télen át nyerünk eledelt.

* **A rovarevő növények** nedvét ujabban sikerrel használják fel az emésztést előmozdító ugynevezett «pepton»-ok készítésére, melyek a betegek számára igen jó szereknek bizonyultak. Különösen a tropikus éghajlat alatt buján tenyésző Carica Papaya nedvéből készült papaya-pepton oly erős, hogy egy gramm 3 kiló hust képes feloldani. Darwin érdekes felfedezése a rovarevő növényekről tehát már gyakorlati haszonnal is bir.

* **Jó jel.** 1173 ban meghalt az utolsó navarrai király. A rendek küldöttséget küldtek nővéréhez, kinek ikergyermekei voltak, hogy egyiket adja át királynak. Az anya reájok bizta a választást s bevitte az alvó gyermekekhez. A rendek azt választották, ki nyilt kézzel aludt, ugy okoskodván, hogy ez nemes, adakozó jellemü lesz. Nem is csalatkoztak benne, a gyermek későbbi neve a jó Gaston lett.

* **Olaszországot** csatornával akarják átvágni, mely Róma közelében Montalto di Castronál kezdődve, éjszakkeleti irányban Fanóig menve, a tyrrheni és adriai tengereket kötné össze. A csatorna 80 méter széles, 12 méter mély s 200 kilométer hosszú lenne. Bocca Viktoria épitész a költségeket 600 millió frankra teszi. Az egész hat év alatt készülne el s hadi hajók szállítására is alkalmas volna.

* **A hirlapszerkesztés** nagyon veszedelmes foglalkozás Khinában. A pekingi hivatalos lapnak, mely épen ezer esztendeje áll fenn, 1900 munkatársát fejezték le irodalmi vétségekért.

* **Uj koronát** készítettek a német császár számára, ugyanolyant, mint a minőt I. Vilmos viselt, de sokkal müvésziesebbet. A koronában szépen készített arany szalagon 109 gyémánt van 8 hármas levelet alkotva, melyeket aranyozott s ékszerekkel ellátott gyürük vesznek körül. Legfelül óriási zafiron gyémántkereszt nyugszik. A császárné koronája 11 értékes gyöngyöt és 1500 gyémántot tartalmaz.

* **A kigyóvadászat** divatos sport lett az Indiában élő angolok között, még a nők is szenvedélylyel foglalkoznak vele. Különben a kigyó oly gyakori ebben az országban, hogy nemritkán egyes parasztok öt viperát is agyonütnek egyetlen nap alatt.

* **I. Vilmos császár** emlékére Németország különböző helyein egyszerre 30 szobrot akarnak felállítani, Berlinben ezenkivül egy nagy emléket, mely a német főváros egyik nevezetessége lesz.

ő belátva Fabre megvesztegetésének lehetetlenségét, a 100,000 frankot magának tartotta s ekkép kijátszotta társait. Most, hogy az új fordulatról értesült, veszve érezve magát, s azzal próbált kigázolni a hinárból, hogy társai árulójává lett. Jelentést tett mindenről a közbiztonsági bizottmánynak, magát ugy tüntetve fel, mint a ki csak a kémszerepet játszotta az egész ügyben. Még azt a szolgálatot is megtette, hogy saját lakásán adott légyotton szolgáltatta kézre Bazire-t és Delaunayt. De sorsukat neki is meg kellett osztania, csak Julien-nek sikerült elmenekülnie.

A legkülönösebb a dologban az, hogy ép ez az ügy, melyben *Fabre d'Eglantine* teljesen ártatlan volt, szolgált okul az ő letartóztatására is. Felületesség volt-e vagy rossz akarat, a merész csalási ügyben a konvent elé terjesztett jelentés annyira összezavarta a tényeket, hogy ép a *Fabre* által a konvent határozata értelmében az eredeti szerkezeten irónnal tett változtatásokat tünteti fel hamisitványnak, s a *Delaunay* által megmásított szöveget eredetinek. De ilyen volt a terreur igazságszolgáltatása.

Chabot látván, hogy árulása árán sem menekülhet, méreg által kisérlette meg az igazságszolgáltatás elébe vágni. Egy *külső használatra szánt szert* vett be, de még korán észrevették és megmentették a vérpad számára.

*

Az Indiai társaság czimén üzött botrányos szédelgés kész alkalmul kinálkozott arra, hogy kompromittáló összeköttetéseket keressenek benne Dantonék pöréhez is, s az egészet egy kalap alá vonva, mint az állam biztonsága iránti konspirácziót tüntessék fel.

Danton, Desmoulins, Fabre d'Eglantine, Herault de Séchelles, Philippeaux, Lacroix és a többi együtt voltak tehát most már mind a Luxembourg fogházban, várva elitéltetésöket. Innen irta a szerencsétlen *Kamill* imádott nejéhez azt a két levelét, melyeknek hangja egy hosszu század mulva is az örök bánat frissen maradt virága, melyeknek fájdalma túl az idők végtelenségén is egy késő könnycseppet kér az utódtól. Nincs ezekben semmi politika, csak egy ideális röptü lélek keserü ébredése szól belőlök, a vesztett családi éden elsiratása mellett.

«Lucile-em, Vestám, angyalom, — igy hangzik az első levél, — a sors visszahozza börtönömben szemeim elé azt a kertet, melyben életem nyolcz évét töltöttem oldalad mellett. Egy darabka kilátás a Luxembourgra szerelmünknek ezer emlékét idézi eszembe. El vagyok zárva a külvilágtól, de sohasem a gondolattól, a képzelettől.

«Csak azért irom ez első levelet, hogy a legszükségesebb dolgokat kérjem tőled. De fogságom egész idejét azzal fogom tölteni, hogy neked irjak, mert egyébért nincs szükségem tollat fogni; a mi védelmemet illeti, önigazolásom egészen bent van köztársasági irataim nyolcz kötetében. Jó párna az, melyen öntudatom elpihen, a törvényszék és az utókor itéletét várva. Oh drága Lolotte-om, beszéljünk másról. Térdre hullok, ölelésedre tárom karjaimat, de nem ölelhetem többé szegény Lulumat (itt egy könnycsepp nyoma a levélen.) . . .»

Még meghatóbb a második levél, mely 1794 április 1-éről van keltezve.

«A jóltevő álom felfüggesztette kinjaimat. Mikor az ember alszik, akkor szabad; nem érezi fogságát; az ég megkönyörült rajtam. Egy pillanat előtt láttalak álmomban, sorra ölelgettelek téged és Horace-ot; de kicsinyünk elvesztette egyik szemevilágát egy hályog miatt, s az e fölött érzett fájdalom fölébresztett. Ujra börtönömben találtam magamat: gyér napvilág sütött be. Nem láthatván többé téged és nem hallhatván feleleteidet, fölkeltem, hogy legalább én beszéljek és irjak hozzád. De feltárva ablakomat, magányom gondolata, a borzasztó rács, a lakat, mely elzár tőled, legyőzte minden lelki erőmet. Könnyekbe törtem ki, vagy inkább zokogva kiáltottam siromból: Lucile! Lucile! hol vagy?»

Ezután az első szerelem boldog emlékei következnek, gyermeteg örömök igénytelen virágai, melyek a szabadság véres földjéből keltek életre. Majd azok ellen fordul, kik vesztét okozták, kik a köztársaság ügyének tett szolgálatait hálátlansággal fizették.

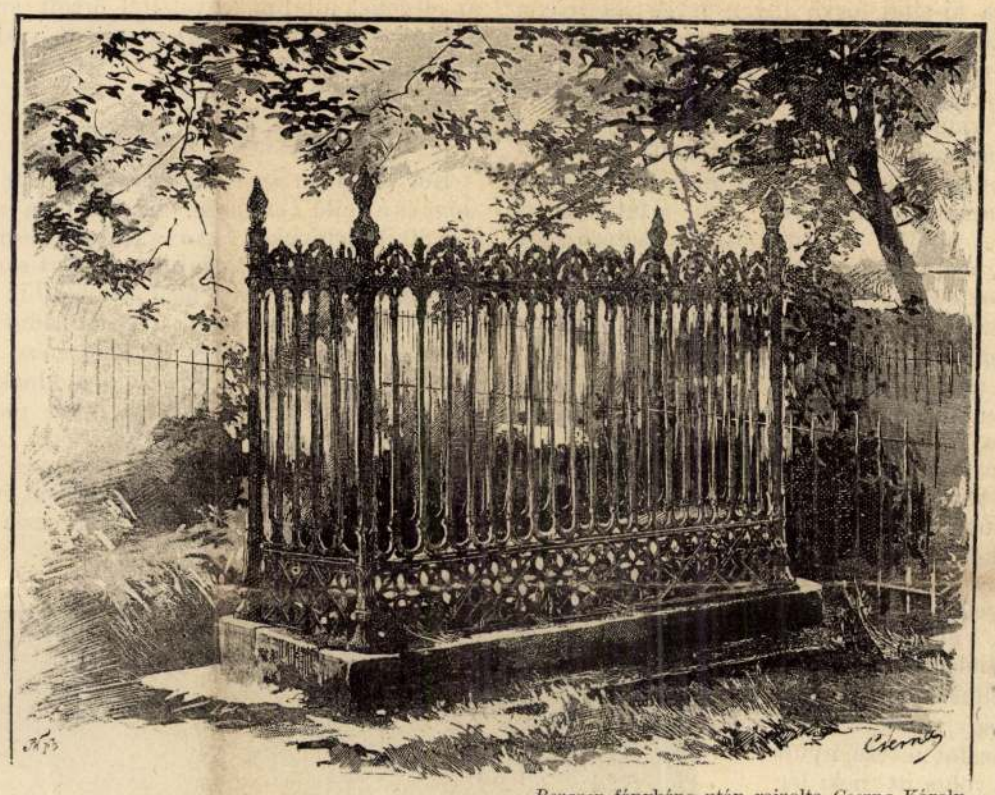

Bergren fényképe után rajzolta *Cserna* Károly.

THÖKÖLY SIRJA A NIKOMÉDIAI ÖRMÉNY TEMETŐBEN.

«Az emberek hálátlanságának és barbárságának példáját látod bennem. Látod, hogy aggodalmam alapos volt, hogy sejtelmeim beigazolódtak. Egy mennyei lényt vettem nőül erényeiért; jó férj voltam, jó fiu; jó atya is lettem volna, magammal viszem minden igaz köztársasági becsülését és sajnálkozását... Látom, hogy a hatalom mindenkit megrészegit, és mindenki azt mondja, a mit a syrakusai Dyonisius: «A zsarnokság szép epitaphium!» De vigasztald magad, elhagyatott özvegy, szegény Kamilod siririata dicsőbb lesz, mint a zsarnokölő Brutusoké és Catóké. Oh drága Lucile-em! arra születtem, hogy verseket csináljak, hogy védjem a szerencsétleneket, hogy boldoggá tegyelek, hogy anyáddal és atyámmal s néhány szivünk szerinti emberrel egy otahaitit képezzünk. Olyan köztársaságról álmodoztam, melyet mindenki imádott volna. Nem hihettem, hogy az emberek oly vadak és igaztalanok...

«Bocsáss meg kedves barátnőm, egyetlen életem, a kit elvesztettelek a perczben, melyben egymástól elválasztottak, hogy emlékeimmel foglalkozom. Inkább feledtetnem kellene veled azokat. Lucile-em, jó Lulum! cachanti tyukom!*) kérlek, ne maradj az ágon, ne szólits kiáltásaiddal, mert szivemet szaggatnák sirom fenekén. Kaparj kicsinyednek, élj Horace-omért, beszélj neki felőlem. Mondd el neki a mit nem érthet, hogy nagyon szerettem volna. Viszont látlak egy nap, oh Lucile, oh Annette! Résztvevő létemre vajjon a halál, mely megszabadit enynyi bün látásától, oly nagy szerencsétlenség-e? Isten veled Lulum, életem, lelkem, földi istenségem. Jó barátokat hagyok neked, minden erényes és becsületes emberben. Isten veled Lucile, Lucile-em, kedves Lucile-em, isten veletek Horace, Annette, Adél! Isten veled atyám! Tünni látom magam előtt az élet folyását. Még látok, Lucile! még látom, édesem! Lucile-em! Megkötözött kezeim téged ölelnek, s elválasztott fejem rajtad nyugtatja haló tekintetét.»

THÖKÖLY UTOLSÓ ÉVEI.

Buda vára visszafoglalása után a török hanyatló hatalmához ragaszkodó Thököly szerencsecsillaga is elhalványult. Csak olykor-olykor csillan még fel az a következő évek harczaiban és csatározásaiban, de hamar elmuló csalékony visszfényével a régi dicsőségnek.

Thököly, az egykor oly hatalmas kurucz «király» lassanként egészen kiszorult Magyarországból. A hű Munkácsot is kénytelen volt hosszas ostrom után feladni a leghivebb várparancsnok, a hőslelkü Zrinyi Ilona, 1688. január 15-én.

Az Al-Dunánál s a Szerbiában folytatott török harczok, melyekben Thököly élénk részt vett a körülötte levő megmaradt kurucz csapatokkal, nem adhattak döntő fordulatot az ő hanyatló ügyének. Egy volt még, a mit megkisérelhetett: *az erdélyi fejedelemség elfoglalása.*

Achmet basa Nikápolyban 1690 junius havában magához hivatta Thökölyt s átadta neki a szultán athnáméját, mely az Apafy halálával megüresedett erdélyi fejedelemséget reá ruházza.

Thököly megindult, hogy Erdélyt elfoglalja. Mintegy 20,000 főnyi török, tatár, oláh s kurucz haddal ért a határ havasok alá. Erdély, a mely már meghódolt Leopoldnak s német őrséget fogadott volt váraiba, kelletlenül fogadta Thököly patenseit s a Radnóton tartott gyülés elhatározta ellene a közfelkelést, «főgenerális Teleki Mihály uram ő kegyelme dispoziciója szerint.»

Heissler, a német generalis, 3000 embert vezetett Thököly ellen a Bodza-szorosba, a merre beütését várták. Teleki is, hogy ő rá senki se panaszkodjék (mondá az ütközet előtt), s ne mondhassa, hogy «ország generálisa lévén elelbúttam, im ezt a fehér szakállamat kegyelmetek köziben hoztam s kész vagyok itt meg is halni.»

Thököly rászedte ellenfeleit. Nem a Bodza-szoroson nyomult Erdélybe s nem is a törcsvárin, a merre ujabban várták, hanem elhagyva a járt utat, meredek hegyeken s kietlen ösvényeken vezette át táborát aug. 21-én a havasokon. Zernyest mellett nem messze a törcsvári szorostól történt az ütközet s nem tartott sokáig. Thököly teljes győzelmet aratott. Nagy volt a németek vesztesége: Heissler a főparancsnok, Doria ezredes, még négy tiszt, egy zászlótartó s 30 lovas került fogságba. De még nagyobb volt az erdélyiek vesztesége: Teleki a csatatéren halva maradt. A mint Thököly elébe vitték régi pártfogója, majd ellenfele holttestét, megindulva látta az emberi sors s a szerencse változandóságát, melyet elég alkalma volt tapasztalni önmaga példáján is. Saját fehérneműjébe öltöztette a tetemet s azután elküldé az özvegynek Gernyeszegre.

De az «isten kegyelméből a fényes portától kinevezett erdélyi fejedelem»-nek, a hogy Thököly magát nevezte, nem sokáig tartott a pünkösdi királysága. Okt. 25-én már Oláhországba kényszerült menekülni az előnyomuló Badeni Lajos hadai elől. Hiába tett még egyszer kisérletet, midőn 1691. jan. 1-én ismét átkelt a kietlen hegyi utakon: Veterani tábornok jan. 2-án a törcsvári völgyben szétverte a kurucz tábort s az utolsó döfést adta Thököly erdélyi fejedelemségének.

Az egész erdélyi vállalatból egy haszna volt Thökölynek, hogy az elfogott Heissler tábornokért kicserélhette Bécsbe internált nejét, Zrinyi

* Cachant egy kis falu Páris mellett, hol Kamil anyósának falusi lakja volt. Látogatására menve, Desmoulins és Lucile gyakran elnézegettek itt egy tyukot, a mely kakasa elvesztése feletti vigasztalhatlanságában éjjel-nappal egy ágon ült, szivet rázó kiáltást hallatva, s nem akart ételt elfogadni. Erre czéloz levelében Desmoulins.

MK SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HÍRDETŐ BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 51
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 MAJ 13

Pisrer Éva

1021

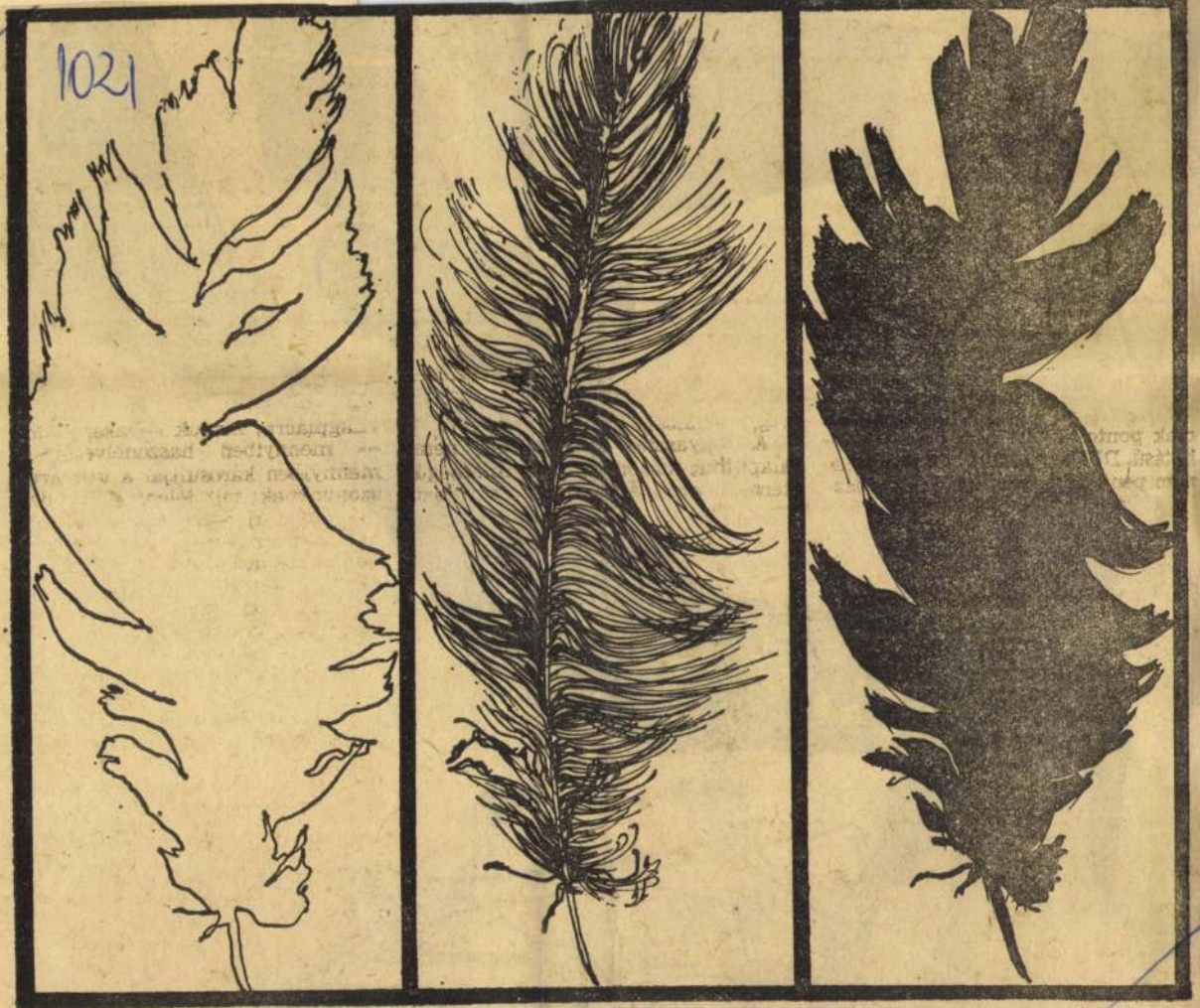

Píszer Éva: Triptichon

Pisser Éva, kézifestett és nyomattanyag tervező

A Magyar Iparművészeti Főiskola Textil Tanszékének végzős hallgatói diploma-kiállításán szerepelnek tervei.

Meghívó

1974. febr. 1.

Piszer Éva

"Kapu" c. rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. márc. 18.
XVI. évf. 12. sz. 11. lap.

Piszer Éva

"Triptichon" c. rajzának repr.-ját bemutatja a lap.

Élet és Irodalom, Bp. 1972. május 13.
XVI. évf. 2o. sz. 2. lap.

Piszer Éva Mária

"Illusztráció" c. -fát ábrázoló rajzát hozza a lap.
Repr.

Élet és [1]rodalom, Bp. 972. okt. 28.
XVI. évf. 44. sz. 6. lap.

Piszer István épitész MDK

Háromemeletes lakóház 1949. repr.
1950. évi tipusterv lakóházhoz repr.

Csordás Tibor:A tömeges lakásépités tervezési kérdései Magyar Épitőművészet 1955.IV.évf.9-10.sz.259.l. 269.l.

Piszer Éva Mária, nyomottanyagtervező

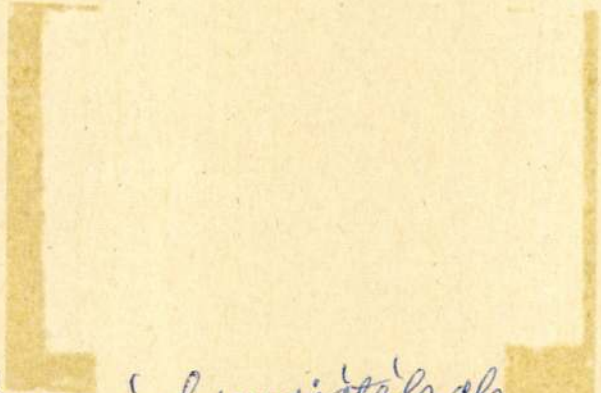

Éles Csaba: Útkeresések és formajátékok a fiatal iparművészek kiállításaról.

Hajdúbihari Napló, 1945. máj. 20.

Piszler Éva Mária

La Mástextil tervező, részt vesz a kiállításon.

Jubileumi Iparművészeti Kiállítás (Műcsarnok), 1975. jún – júl.

Pipzer István

és Schall József tervezték a b.p.-i Él-munkás téri lakóházakat 1949. 321. sz. reprodukció.

Merényi Ferenc: A magyar építészet 1867-1967. Budapest 1970.

121 l.

Piszer István

és Schall József építették 1949-ben
a magyar CIRPAC szellemében a bp-i
Élmunkós téri két lakóépületet.

Merényi Ferenc: A magyar építészet
1867-1967. Budapest 1970.

1231

Piszer István

a lehel téri lakóházat

építőjének neve említve a 22.

oldalon

Magyar építészet 1945-70

Pirsz István
építész

Bp. Élmunkás téri lakóházak
1948–49.

Repr.

Radics: Magyar építészet 358
Műszaki Kiadó 1971.

Piszer István
építész

Bp. Élmunkás téri ~~[illegible]~~ s emeletes
lakóházak

Radó: Magyar építészettőt. 360
Műszaki Kiadó 1971.

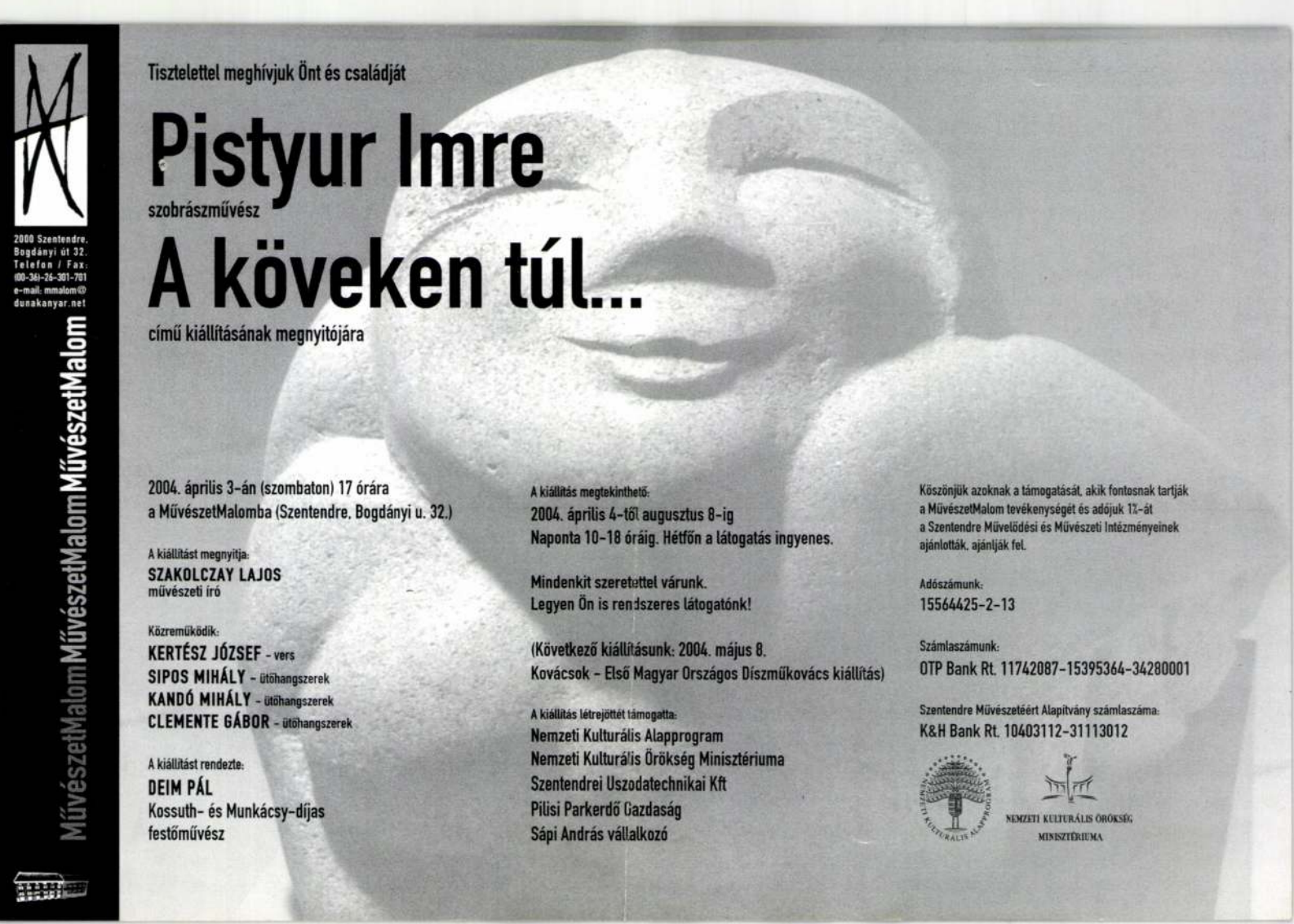

2000 Szentendre,
Bogdányi út 32.
Telefon / Fax:
(00-36)-26-301-701
e-mail: mmalom@
dunakanyar.net

MűvészetMalom MűvészetMalom MűvészetMalom

Tisztelettel meghívjuk Önt és családját

Pistyur Imre

szobrászművész

A köveken túl...

című kiállításának megnyitójára

2004. április 3-án (szombaton) 17 órára
a MűvészetMalomba (Szentendre, Bogdányi u. 32.)

A kiállítást megnyitja:
SZAKOLCZAY LAJOS
művészeti író

Közreműködik:
KERTÉSZ JÓZSEF - vers
SIPOS MIHÁLY - ütőhangszerek
KANDÓ MIHÁLY - ütőhangszerek
CLEMENTE GÁBOR - ütőhangszerek

A kiállítást rendezte:
DEIM PÁL
Kossuth- és Munkácsy-díjas
festőművész

A kiállítás megtekinthető:
2004. április 4-től augusztus 8-ig
Naponta 10-18 óráig. Hétfőn a látogatás ingyenes.

Mindenkit szeretettel várunk.
Legyen Ön is rendszeres látogatónk!

(Következő kiállításunk: 2004. május 8.
Kovácsok - Első Magyar Országos Díszműkovács kiállítás)

A kiállítás létrejöttét támogatta:
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Szentendrei Uszodatechnikai Kft
Pilisi Parkerdő Gazdaság
Sápi András vállalkozó

Köszönjük azoknak a támogatását, akik fontosnak tartják
a MűvészetMalom tevékenységét és adójuk 1%-át
a Szentendre Művelődési és Művészeti Intézményeinek
ajánlották, ajánlják fel.

Adószámunk:
15564425-2-13

Számlaszámunk:
OTP Bank Rt. 11742087-15395364-34280001

Szentendre Művészetéért Alapítvány számlaszáma:
K&H Bank Rt. 10403112-31113012

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

Pistyur Imre

A köveken túl...

tett Brassóban, Erdélyben, prot., atyja poszt-
készítő, lakása Lowenstrasse 11. II., festészet:
antikosztály, 1865. febr. 1.
II. 1289. Reichenberg Antal, 30 éves, szül.
Pesten, Magyarországon, kath., atyja vadász,

II. 610. Pistory Károly, 21 éves, szül. Pesthen, Magyarországon, atyja városi tanácsos, építészet (az eddigi Baukunst helyett itt szerepel először ez az elnevezés Architektur), 1848 máj. 15., 1849. febr. 28. megkapja a matrikelt.

Lom 179. l.

~~Beszterczebányai Takarékpénztár IV. 119~~

~~— Hitelbank IV. 119~~

~~— Történelmi és Régészeti~~

~~Társulat IV. 119.~~

~~X. 62, 65, 73, 75, 79~~

Pásztory Károly

építőmester

Pesten 1864

V Bp 421

Pistory Károly, építész; szül. 1827-ben Pesten, ahol atyja városi tanácsos volt. 1848 máj. 15-én iratkozott a münchani képzőművészeti akadémia építőművészeti osztályára, hol 1849 febr. 28-án kapta meg a matrikelt.

Somogyi Miklós: Magyarok a münchani képzőművészeti akadémián. Művészet. 1912. 179. l.

Fer, N. de V. 25.

Pistory Karl

Muvenet 1912, 179

Pisztory Károly

épitest és foldbir-
tokos meghalt 52
éves korában Buda-
pesten 1878 ban.

Vas Ugs 1878
801 l

1878
52

szül. 1826

Érkezett 1904 június 20

417/1904 (Budapest 1904 június)

Bártfai Mór okl. tanító a könyvtárnoki tanfolyamra való felvételét kéri (Válasz 386/1904 sz. a. 1904 június 22.)

Pistori Károly

Könnvelmester

1865. Pesten

Pkc. 2161.

Ferencz József, I-ső, tiráb

II. 52

Szél-olykereszt

T.

EUROPA

film-, könyv-, lapterjesztő és könyvkiadó rt.

Budapest, V.,

Visegrádi-utca 36.

Pistory Károly

Thieme_Becker

XXVII. 113. l.

Lyka

MDK

Pistori Károly építész

Sztanya Sándor, zárfal

Ferencv., Sorokvári-u. 10.

1864. - Int. alapr., metszet

MDK-A-II-1/1451.

MDK

Pistori Károly építész

saját fénér

Lipótv., Csillag-u. 4/342.

1863.- Tut. alapr., mednet.

MDK-A-II-1/1244.

MDK

Pistory Károly kőműves

Ramasetter Anna, fut told.

Terézv, 3 dob-u. 67.

1867. ——

MDK-A-11-1/2914.

MDK

Pistori Károly, hőnüves

Richter József, fut hár és hocsma

Kőbánya, Óhegy 201., állás telek.

1864. Homlokzat, fut. alapr., metnet, helyszínr.

MDK-A-II-1/1643.

MDK
MDK

Pistori Károly hőmüves

Placht József nyilt bin.
Pesszó. Király u. 83. –
1862. – Tut, alapozás alapz. metszet

MDK-A-II-1/850.

MDK

Pistori Károly kőműves

Gévay Béla, fa fényképműterem

Lipótv, Sinkártér, régi kinkárépület udvarán

1865. —

MDK-A-П-1/1742.

Pistory Károl

Életének és munkásságának időrendi adattára mesterfelvételi ügyével bezárólag.

Komárik Dé nes: Építészképzés és mesterfelvétel a XIX.században. Pesti mesterek és mesterjelöltek.

Építés- Építéstudomány, III.köt.4.sz.379-418.l.

409.l.

Pistory L.

a müncheni Képzőművészeti Akadémia magyar növendéke;

beiratkozás éve 1848.

Jászai Géza: München und die Kunst Ungarns 1800 bis 1945. Ungarn-Jahrbuch, Mainz, 1970 10 ½ 149 1

MDK.

Pistori Károly kőműves

Valetits Antal fmt told.

Ferencváros Templomtér 8/218.

1861. — Nincs. Pistori utasítva, hogy mesterségát
mutassa be.

MDK-A-II-1/169.

technik des Mittelalters und der Renaissance,
mit Unterstützung des K.K. österr. Ministeriums für
Cultus und Unterricht im Vereine mit Fachgenossen
herausgegeben von R. Eitelberger v. Edelberg. X).

I–XXI + 1.–237 S. u.

Wien
Wilh. Braumüller
1875

Pistorius Márkus

magyarországi nyomdász

XVII. sz.

l.

Korrespondenzblatt

1886. 32. l.

h.99

Vegyes 1 köt. 8-ad r.

HATTYUFFY

Dezső

A hazai vármegyék és városok czimerei.

Külön nyomat az "Erdélyi Muzeum" 1881-ki folyamából.

1.-86.11.

Kolozsvár

Erdélyi Muzeum, 1881.

Pistorius Marcus

magyszebeni könyv-
nyomdász

1631. – 1653.

l.

Korrespondenzblatt

1882. 65. l.
66. l.

Fenti név latinosan
van írva, német
nevét át kell for-
dítani
Nyomtatvány ám
a fenti név szere-
pel.

Hlub.Pistor,kovács-,lakatos-,pékmester ?

A homonnai kovácsok,lakatosok és pékek céhbehivó táblája.Téglalap,fa,domború faragás.Évszám"1798".Patkó, kovácsszerszámok,lakat,alúl egy perec.Felirat:"FABRI SERRARII Archi Magister Senior Petrus Toth.Joa:Hornyák Ge:Labsanszky(Joan)Okolicsani.La:Mirvald,Joan Kunder. And.Hlub.Pistor,Samuel Doby".Mag:25 cm.Szél:16 cm. 4.a-b.kép. Ltsz:53.763.l. 177.old

BODÓ SÁNDOR: Céhbehivótáblák a Miskolci Herman Ottó Múzeumban 171.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VII. 1968. Miskolc

MDK

Pistei nagyváradi épitész

1894. javitotta a tpl-ot és tornyot

Kulcsár F: A 326 éves bárándi ref. tpl. Debreceni Protestáns Lap, 1938, 113-114 l.

M. P. K

PISSTER, Reichardt kőfaragó

1717. Gyulafehérvár, székesegyház, Töb-
bedmagával Mária-oltár felállítása
márványlévé, Mihály- és Borromei
Károly-oltárok csiszolása 230,–
forintért

1719. ho., szentélykövezés, lépcsők,
oblakkeretek stb. 450,– forintért

Agghány: Barokk szobrászat... Bp. 1959.

I. 149. 255. II. 112. e

M D K

Pissinger Gábor festő, Sárvár, Vármellék. Egy legénnyel.

Kapossy János: Építők, szobrászok, festők és grafikusok Magyarországon 1828-ban. Miv. Ért. 1952. 1.sz. 138 l.

Camille

Pissaró,festő,grafikus

Népszava XXXVIII.1910.jan.23.
19 sz.6 lap.

Modern francia grafikusok.

Camille

Pissarró, festő, grafikus

Népszava XXXVIII. 1910. jan. 23.
19 sz. 6 lap.

Modern francia grafikusok

Pisse Josephus MDK

üvegvésnök

Lásd: Piesche József

MDK

Pislovitsch Edit 17.é. tanuló

szövetség közp. iskolája

Iskolarészlet, szén

Ifjuségi Képzőm. és Iparm. kiáll. N.Szal. 1950. jun. Io 1.

PISKOTZI JÁNOS, timár, varga

A miskolci timár-varga céh behivótáblája, 1827-ből. Sárgaréz, kör-vforma. Felirat: "A NT.W.CZ. Készitettett Fő Czéh Mester NS: Imre András Kis Czéh Mestr: NS: Piskotzi János által". Alatta legény-taposókádban, szerszámok, Évszám: "1827". Mag: 24 cm. Szél: 12.5 cm. Miskolcon készült. Ltsz: 53.752.1. 19.a-b.kép. 201.old

BODÓ SÁNDOR: Céhbehivótáblák a ~~Kiskabi~~ Miskolci Herman Ottó Múzeumban 171.old

A Herman Ottó Múzeum Évkönyve. VII.1968. Miskolc

MDK

Piskóty és Dávidházy

Az óbudai híd budai feljárójának tervpályázata; 2 képpel. Tér és Forma 1937. 6.sz.

MDK

Piskóti II.dijat kapott

Az óbudai hid budai... Tér és Forma, 1937. 6.s:
166. l.

N Y U G T A

3.000 ..... Forint ..... -/- ...

forint összegről, amelyet a ...

nyeként Kékesegyhatz bat...

cimen a mai napon, hogy felv...

Szombathely, 1948.....

SZOMBATHELYI ...

Piskóty Ferencné

l.

Iparm. kiáll

Bp (1930?)

7. tabla

Gondos Emma: Batik terítő. — Applikation, Batikarbeit. — Applique et batik. — Ornamento da muro con applicazione. Tovaglia. Batik.

Magyar Iparművészet
1930. 7–8 sz.

Piskóty Ferencné

Bernay Irén: Rátétes falidísz. Elszászné (
wall-hanging, batik-coverlet. — Application

Piskoty Ferencné ipermüvedz

Pesti Hirlap. 1932. febr. 16. 8

A sárkoži hinzérek sikerl
a mouzai kiállitáson

MDK

Piskóty Ferencné

Sárközi himzések, repr.

Magyar Iparművészet 1930. 7-8.sz.

Piskóky Ferencné

Iparművészeti Társulat karácsonyi kiállításán hímzett kendővel szerepelt.

PH.· 932. XII.4.

BUDAPEST
AUG 14 3

BUDAPEST
AUG 12 15

Piskóty Ferencné dr.

Sárközi hímzések
repr.

Magyar Iparmüvészet
1930. 7–8 sz.

M.D.K.

Piskótky Ferenc, debreceni építész

Kismarty Lechner Kamill, és Ödön közös terve a két első díj egyízét nyerte el a Kármunkatanács Bárásmegyer, központi terveire kiírt pályázaton

Vállalkozók Lapja. Bp. ~~1941.~~ ~~LXV~~ 1943. LXIV, évf.

márc. 25. sz. 6. old.

MDK

Kismarthy-Lechner Kamil, Pischóthy Ferenc és
Kismarthy-Lechner Ödön építészek

közös terve: Békásmegyer községközpont tervpályázata.
Képpel.
Dijazott terv.
Repr.

Magyar Epitömüvészet. 1943. 66, 68.l.

MDK

Kismarthy-Lechner Kamil, Kismarthy-Lechner Ödön,
és Piskóthy Ferenc építészek

a Belső-Ferencváros rendezésének eszmei tervpályázatán tervüket a Közmunkatanács 500 P.-ért megvette

Magyar Epitömüvészet. 1943. 17o.1.

kizárva. Városkép szempontjából a te
lás megfelelő, a terjedelmes parti
lóhere alakú feljárók elég arányosa
kednek be.

Dávidházy és Piskóty terve. A híd te
giratoirban zárja le. A Lajos-utcát
előtt bevezeti a dunaparti útba, az
a Lajos-utcából külön feljárót tervez
A Vörösvári-utcának a hosszirányú fő
útvonallal nincsen meg a közvetlen
lata. Forgalmi szempontból a duna
és a Lajos-utca összekötését a hídda
sen oldja meg, de a mellső feljárók
parti tér hatását zavarják. Beépítése

Piskóty épülete

Magyar Építőművészet

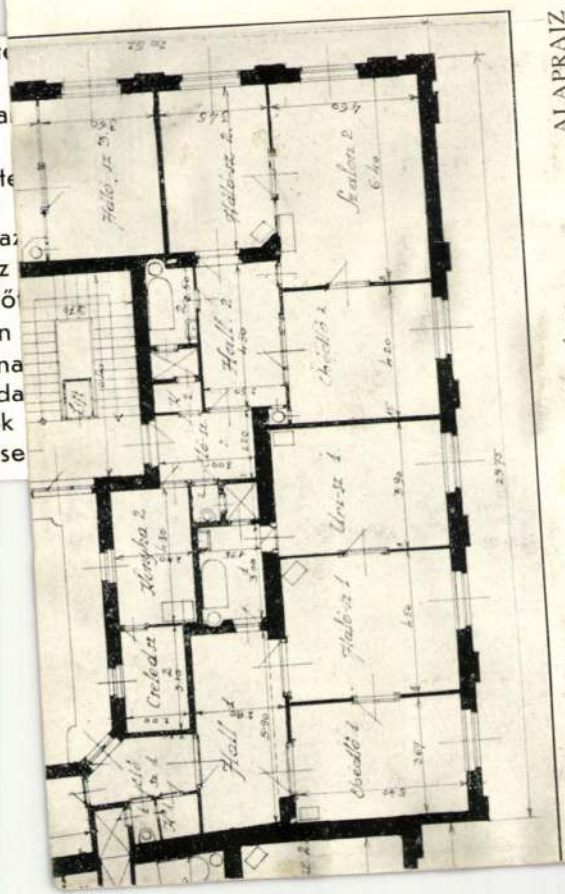

ALAPRAJZ

CA ÉS CORVIN-KÖZ SARKÁN LÉVŐ BÉRHÁZA

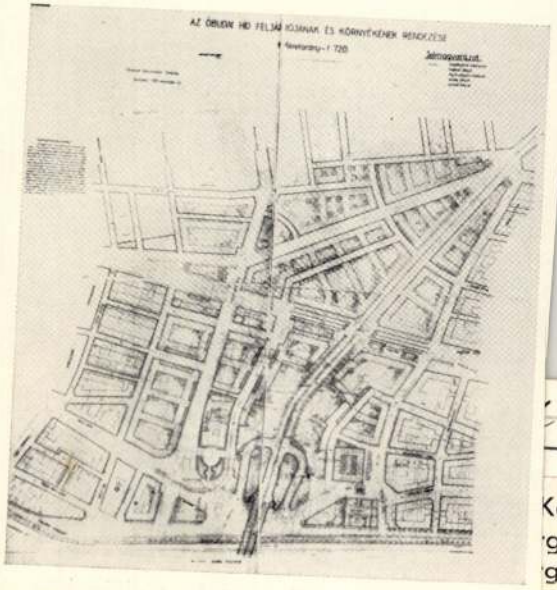

Friedrich Lóránd I. díjas terveinek alaprajza és (lent) távlati képe.

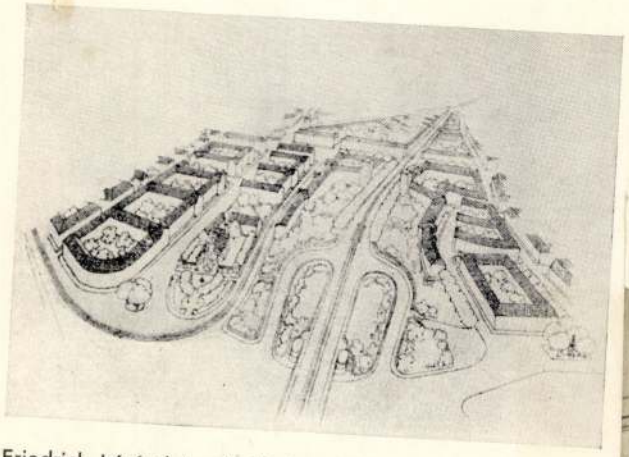

Friedrich Lóránd tervének távlati képe.

forgalmi utat: a Pacsirtamező-utca—Szentendrei-út vonalát két szintben metszi, a keresztezés egyszinti része nem kedvező. A Kiscelli-utcát is a tervek többségétől eltérően mai vonalvezetésének meghosszabbításában tölcsérszerűen kiszélesítve a Lajos-utcával és a dunaparti úttal köti össze. Ezt az útvonalat használja fel egyszersmind a Vörösvári-utca külső részének a Dunaparttal való kapcsolatára. A Lajos-utcát kedvezően egyesíti a dunaparti úttal a hídpillér előtt. Városkép szempontjából a hídtengely elhajlítása a tér alakját és tagozását kedvezőtlenné teszi.

ha.

Püsztory

l.

LykaMagyműI800-50

Veo. l.

Pisztory Károly

1826k - 1878

Lláb II. 130

IV. 157.

Pisztory Károly

Vas. Ujs. 1878. 80. l

Halálozások.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Mislin Jakab nagyváradi székesegyházi kanonok, pápai prépost, 72 éves korában Bécsben. — Bende Péter, Nagy-Várad egyik régi előkelő polgára, egykor jeles ügyvéd s a városnak több évig polgármestere, 91 éves korában. — Neumann Salamon földbirtokos és nagy család nesztora, 89 éves korában Budapesten. — Wunder Vilmos nyugalmazott őrnagy Sopronban. — Fraskay Dezső földbirtokos 32 éves korában Szeghalmon. — Udvardy István gazdatiszt 36 éves korában Keszthelyen. — zv. dr. Lészay Dánielné, szül. Klicsovay Zsuzsánna 72 éves korában Szászvároson, honnan néhai férje 1848—49-ben országgyülési képviselő volt. — Özv. Bakay Józsefné, szül. Varga Terézia, Bakay Nándor országgyülési képviselő édes anyja, 69 éves korában Szegeden. — Pisztory Károly épitész és földbirtokos, 52 éves korában Budapesten. — Özv. Ferenczy Jánosné, szül. Beleznay Cecilia, 22 éves korában Jászberényben. — Stiller Mihály, gyógyszertár tulajdenos Pécskán, 54 éves korában.

Piskóty Ferencné

Bernay Irén: Rátétes faldísz. Elszászné Gondos Emma: Batik terítő. — Applikation, Batikarbeit. — Applique wall-hanging, batik-coverlet. — Application et batik. — Ornamento da muro con applicazione. Tovaglia. Batik.

8

Magyar Iparművészet

1930. 7–8 sz

8. l. lép

Dr. Piskóty Ferencné:
Sárközi hímzések. — Stickereien aus Sárköz. — Embroideries of Sárköz. — Broderies de Sárköz. — Ricami di Sárköz.

Nagy Jenő:

Mellig, kissé balr
kált hord. Inge kék,
fölül balra:

„N.

salól, Olmütz Ősz el

Szénrajz, az al

Lasza

Piszarovics György

ötvös

1828 Diakovár

Kapmagyarországötvösök 421.

KROÓ GYÖRGY:

Egy kamaraműés egy dalciklus

Az elmúlt hónapokban nyilvánosságra került termésből választottam ki egy hangszeres kamaraművet és egy dalciklust bemutatásra. Mindkettő érdemes a közfigyelemre, a dalciklust ezenkívül szerzője egyik legszebb művének érzem.

Schwan, Chassidim tanzen, Glühende Rätsel, No. 13) tele van fájdalommal, vigasz utáni vággyal, de valahonnan nagyon mélyről, régről hozott mindent-megértéssel is. Nem kisajátított szenvedés ez, hanem mindannyiunké, az élet a for-

SAJTÓFIGYELŐ
MAGYAR HIRDETŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 5
Telefon: 138-068, 337-748, 340-72

ÉLET ÉS IRODALOM

1972 MÁR 18

Piszer Éva

1021

Piszer Éva: Kapu

MIK

Piszer István

Tervpályázati eredmény. Esti Kurir, 1941. szept. 12.
5 l.

Pisszer István, építész MDK

Bp. Élmunkás tér, lakóházak egyik tervezője.
repr. (Schall Józseffel)

MagyÉp 1945-55

M. D. K

PISZES(!) J. építész

Bp. XIII. Élmunzás. tér lakóhá-
zak

Társtervező: Schall J.

Gerő László: Építészeti stílusok
Bp. 1957. 136. l.

MDK

Piszer István építész

Felszabadult Bp. művészete. II.Szal. 1960.

Pierre Jolyon

PISSZER István /

É.M. Építészeti és Építéstervezési Tanács titkára

Résztvett az Épitésügyi Minisztérium Épitészeti és Épitéstervezési Tanácsa, valamint a Müvelődésügyi Minisztérium Müszaki Bizottsága együttes ülésein, melyek határozatai elősegitették a Nemzeti Szinház tervezését.

Budapesti Nemzeti Szinház terve 1966. Kidolg. Hofer Miklós, ~~xxxxxxxxxxxxxx~~Halmágyi Ildikó,stb. Bp. 1966.

PISZER István építész

M.D.L.

Bp. Élmunkás téri 5 emeletes lakó-
házak (1848-49) repr.
Társtervező: Schall József -

Rados Jenő: Magyar építészetörténet Bp. 1961. 348
350.

Pipper István
és Schall József

Lehel téri lakóépületek, 1948, terve

A felszabadult Budapest művészete,
Kiállítás-katalógus, Budapest, 1960.
141.

PISZER Istvánné született

† 1994.

temetés: 1994. aug. 25.

MNemt 1994. aug. 23.

Pongrácz-major – Gáspártanya

Irány Kunpuszta! Keresse fel a Komondor Tours idegenforgalmi nevezetességeit Kerekegyházán!

...an pusztai környezet, valóságos romantika! • Egyéni és ...irándulások • Hétvégi családi piknikek • születésnapi, ...lezvények • Magyaros ételek • Tanyai szálláslehetőségek ...oportoknak, iskolai közösségeknek kedvezmények

...djön, jelentkezzen a Komondor Toursnál telefonon vagy személyesen!
...apesti iroda címe: 1067 Budapest, Teréz krt. 41. I/2. ☎: 1-315-052.
...sközpont címe: 6041 Kerekegyháza, Széchenyi u. 116/a. ☎: 371-461, 371-462

A LAKO
VÁLLALKO
ÖNKORMÁNY

BETÉT
DEVIZAMU
VÁLLA
SZÁMLA
BANKI TA

A NAGYSÁG
A BIZTONSÁ

Pisner Mária
nohrán

Már a kiállítás előtt jelezték, hogy az osztrák Oktatásügyi Minisztérium és Salzburg város vásárolni kíó az a kiállított művekből.

Solymár István: Nyrom
Művészet, 1970. január – 43 lap.

Piszer Mária

szobrász

Munkája tölb-lekintetben ujitó jellegű. Plasztikai ivegszövettel megerősitett polyester anyagból készülnek.

Solymár István: Nyrom

Művészet, 1970. január – 43 lap

Pinter Mária
Nobrán

„Plastika" (repro)

Solymár István: Nyrom
Művészet, 1970. január – 43 cap.

tür für Otto Hab

Ein noch weiteres und grösseres Hindernis als dieses bedeutet für Otto Habsburg der Umstand, dass der *Staatsvertrag*, der Österreich die Unabhängigkeit des Staates zurückgab, *diese Habsburger Gesetze 1955 bekräftigte*, so dass die Verletzung derselben ein für allemal auch eine Verletzung des Staatsvertrages bedeutet. Dementsprechend stellten die österreichischen Passbehörden Otto Habsburg einen *Reisepass* mit folgendem amtlichen Stempel aus: *„Gültig für alle Staaten der Welt mit Ausnahme Österreichs"*.

Als „Majestät" zu titulieren

Es versteht sich von selbst, dass — über alle diese Tatsachen hinaus — *die politische Haltung Otto Habsburgs der schwerwiegendste Ablehnungsgrund ist.* Nie hat er sich auch nur für einen Augenblick anders benommen als der *Anwärter* auf den (obwohl nicht vorhandenen) Thron der Österreich-Ungarischen Monarchie und Verbündeter der reaktionärsten internationalen Kräfte. Otto Habsburg wuchs in *Spanien* auf, machte in *Belgien* seinen Doktor für Staatswissenschaft und liess sich zum Schluss mit Erlaubnis der westdeutschen Behörden im bayrischen *Pöcking* nieder. Er lässt sich von seinen zu ihm wallfahrenden Anhängern bis zum heutigen Tag als *„Majestät"* titulieren, und die Taufbuch-Eintragung seines sechsten Kindes, des *„Erzherzogs Karl"* nennt den Vater *„Seine Majestät Otto von Österreich-Ungarn"* ...

Seinen politischen Ratgebern Glauben schenkend, sah Otto Habsburg allerdings später ein, dass er als Thronanwärter niemals seinen Fuss auf österreichischen Boden setzen könne. Er erklärte, er wünsche sich in Österreich *als einfacher Staatsbürger niederzulassen.* Diese Loyalitätserklärung wurde im Januar 1962 vom Verfassungsgericht überprüft, das seinerseits — sehr richtig und den Vorschriften der Verfassung entsprechend — beschloss, nicht zuständig zu sein, da über die Annahme der Erklärung *nur die Regierung* entscheiden könne. Otto Habsburg legte daraufhin durch seinen Anwalt gegen den Bescheid Berufung ein und der Verwaltungsgerichtshof brachte das für ihn günstigste Urteil.

Dieser Entscheid ist nicht nur gesetzwidrig, weil er formell mit der österreichischen Verfassung, mit dem Staatsvertrag im Widerspruch steht und weil sich hier ein Gericht über das Parlament erhebt, sondern auch deshalb, weil die sogenannte Loyalitätserklärung Otto Habsburgs nur zur Irreführung der Behörden dient. *Seit der Abgabe der Erklärung gibt sich Otto Habsburg unverändert weiter als Thronanwärter,* pflegt weiterhin die Beziehungen zu seinen Gönnern, mehreren massgebenden Vertretern der westdeutschen und internationalen Reaktion.

Die Habsburg-Angelegenheit ist mit dem Entscheid des österreichischen Parlaments freilich noch nicht zu Ende. Zweifelsohne werden die österreichischen reaktionären Kreise und ihre ausländischen Verbündeten die Zeit bis zum 24. Juni zum Sammeln ihrer Kräfte nützen. Es ist aber auch klar, dass *die österreichische Bevölkerung, die Arbeitermassen, die fortschrittlichen Kräfte weiterhin gegen die Einschmuggelung Otto Habsburgs protestieren werden.* Die Nachbarn Österreichs, die einstigen Mitglieder der Habsburg-Monarchie unseligen Angedenkens, beobachten mit steigendem Widerwillen die ganze Habsburg-Affäre. Das Zentralorgan der *tschechoslowakischen* Kommunistischen Partei *„Rude Pravo"* nimmt in scharfem Ton Stellung gegen die Niederlassung Otto Habsburgs in Österreich und gegen seine dortige politische Tätigkeit. Die *jugoslawische* Regierungszeitung *„Politika"* schreibt u. a.: *„Die Rückkehr Otto Habsburgs würde in Österreich das Feuer der Unruhe ... neu entfachen."*

Wir in Ungarn begleiten den Kampf der fortschrittlichen Kräfte Österreichs mit Sympathie und Mitgefühl, den Kampf, der in dieser Sache *nicht nur um den inneren Frieden*, die Demokratie und die Neutralität Österreichs geführt wird, sondern ein für allemal *dem internationalen Ansehen und Ruf* des Landes dient.

Georg Kertész

---

as müssen Sie machen."
mit der Stiefelspitze auf
ringen Sie die Motte da

sich eine Zigarette an,
h vor sich hin. Sein Mund
en über etwas nachzuden-

es gefasst, verfolgte miss-
ings eigenartiges Verhal-
ob Zweiling die Augen zu
s lag etwas Abtastendes in

ren sie über Erfurt", sagte
lich. Höfel schwieg. Was
ihm? Zweiling schob die
erabhängende Unterlippe,
fäftling, der ohne Spur ei-
teilnahme vor ihm stand,
einer Weile:

abe ich euch immer gut

d auf, ging mit schlaffen
, in die das Kind sich ver-
Mit leerem Blick sah er
das Lebewesen und be-
vorsichtig mit der Stiefel-
d rutschte vor dem Stiefel

vill", sagte er zu Höfel,
, dann sitzen Sie heute
n Bunker." Er blinzelte
auf Höfels Reaktion.
cht verriet sich keine Re-
bewegungslos vor Zwei-
em Kopf rumorte es. Der
dir.

ll nicht", sagte Zweiling
n Pause des Schweigens.
oss plötzlich das ange-
zum Kopf. Mit einem
den Sinn von Zweilings
nden. Die Überraschung
s er nicht fähig war, et-
. Zweiling merkte, dass
nden hatte. Vor seiner

eigenen Courage erschrocken, wandte er sich von Höfel weg und setzte sich wieder an den Schreibtisch, begann sinnlos im Ablagekasten herumzukramen. Höfels prüfender Blick machte ihn unsicher, aber nun gab es kein Zurück mehr.

Das Enthüllende war ausgesprochen. Noch um einen Ton vertraulicher sagte er:

„Wenn es hier oben ist, dann ist es sicher."

Nun war es noch unzweideutiger ausgesprochen. In Höfel jagten sich die Reaktionen. Alles, was ihn bisher so belastet hatte, war mit einem Schlag hinweggewischt, und er sah nur die Möglichkeit, das Kind gefahrlos verstecken zu können. Er machte einen hastigen Schritt auf Zweiling zu. Dieser bekam es plötzlich mit der Angst. Er schüttelte heftig den Zeigefinger gegen Höfel und kreischte auf:

„Wenn Sie erwischt werden, dann sind Sie dran, und nicht ich! Haben Sie mich verstanden?"

Alle Vorsicht ausser acht lassend, entgegnete Höfel:

„Ich habe Sie sogar sehr gut verstanden."

Zweiling in Sorge, sich zu weit vorgewagt zu haben, riss sich zusammen, sein gewöhnlicher Befehlston gewann die Oberhand. Er machte eine harte Kopfbewegung nach dem Kind: „'raus damit!"

Höfel nahm das Kind auf den Arm und wollte das Zimmer verlassen. Schon an der Tür wurde er von Zweiling noch einmal zurückgerufen. „Höfel!" Sie sahen sich an, schätzten sich mit stummen Blicken ab, Zweiling kniff die Augen zu:

„Sie wollen doch lebend hier herauskommen, was?"

Eine kurze Pause des gegenseitigen Belauerns, bis Höfel erwiderte:

„So wie auch Sie, Hauptscharführer."

Hastig verliess er das Zimmer.

NEUE ZEITUNG

1963 JUN 14

4 1021

4

„Ich möchte Baukeramiker werden..."

Maria Piszer studiert in Wien weiter

Maria *Piszer*, ein hübsches Mädchen mit dunkler Hautfarbe und braunen Haaren, steht vor dem *Abschlussexamen* im *Budapester Gymnasium für Kunstgewerbe* und gibt uns *das erste Interview ihres Lebens*. Sie erhielt für ihre *Keramik-Vasen*, die auf der Ausstellung, die zu Ehren des 4. April vom Gymnasium veranstaltet wurde, *den ersten Preis*. In der *Budaer* Wohnung ihrer Eltern sehen wir überall schöne Arbeiten von ihr; wohin das Auge blickt, auf Gestellen, Tischen und in den Ecken stehen Vasen und Krüge. die Arbeit ihrer geschickten Hände.

Maria Piszer arbeitet an einer modernen Frauenstatue

"Von der Mutter geerbt..."

— Wie kommt es, dass Du diesen Beruf gewählt hast? — lautete unsere erste Frage.

— Wahrscheinlich ein Erbe meiner *Mutter*. Sie ist nämlich *Kunstgewerblerin* und entwirft Textilmuster, für ihre Arbeiten erhielt sie schon öfter *Goldmedaillen*. Sie hätte es natürlich am liebsten gesehen, dass ich ihren Beruf ergreife. Schon in meinem frühesten Kindesalter leitete sie mich an und malte mit mir, aber irgendwie lag mir das nicht. Als ich in die 8. Klasse der Grundschule ging, wurde ich krank und musste lange Zeit zu Hause bleiben. Damals zeichnete und malte ich viel. *In den letzten zwei Jahren leistete ich mein Betriebspraktikum in der Fünfkirchner Porzellanfabrik*. Dort lernte ich den *Pirogranit* kennen und verliebte mich in dieses Material ... *Zu der Zeit fasste ich auch den Entschluss, Gebäude-Keramikerin zu werden*. Ich kann aber nicht erklären, warum ich mich gerade dafür entschied. *Ich fühlte in den Fingerspitzen*, dass sich das Material nach meinem Willen formt. Es zieht mich zu den grossen Flächen, zu den bunten Farben, zu der „aufregenden" Fleckenwirkung.

— Pflegst Du auch zu Hause zu arbeiten?

— Und ob! Ich zeige gleich mein kleines Zimmerchen, wo mich niemand stört, ja?

Ihr Zimmer ist gleichzeitig *auch eine winzig kleine „Werkstatt"*. Auf dem Tisch liegen viele Farben, Pastellkreiden, Skizzen im malerischen Durcheinander, die Wände sind voll mit Zeichnungen, Keramiken, sogar an der Zimmerdecke sind zwei Ölbilder — Mädchenporträts — mit Reisszwecken befestigt.

— Diese machte ein Schulkamerad von mir. In welche Richtung ich mich auch lege, immer sehe ich mir selbst in die Augen.

Von der Tante bezahlt

Im Gespräch stellte es sich später heraus, dass nicht nur in ihrer Mutter, sondern *in der ganzen Familie* mütterlicherseits das *Talent zum Kunstgewerbe* steckt. Ihre *Tante* ist *Innenarchitektin*, wohnt schon lange im *Ausland*, ohne Gatten und ohne Kinder. Sie möchte die Nichte Maria gern in ihrer weiteren Ausbildung unterstützen. Für den Sommer wurde sie von der Tante zu einer *Nordseereise* eingeladen — diese hat nämlich die Inneneinrichtung eines Schiffes entworfen und deshalb wurde ihr eine Kabine für zwei Personen zur Verfügung gestellt —, aber noch „aufregender" für Marie ist, dass *die Tante ihr angeboten hat, alle Unkosten zu tragen, wenn sie sich entschliesst, an der Wiener Hochschule für Kunstgewerbe weiterzulernen.*

— Den Antrag haben wir beim *Ministerium für Bildungswesen* eingereicht und wahrscheinlich werde ich auch die *Genehmigung* zum Weiterlernen in Wien erhalten. Ich weiss gar nicht, was ich zuerst anfangen soll — „beklagt" sich begeistert Marie. — Jetzt stehe ich kurz vorm Abitur und büffele von früh bis spät, daneben müsste ich mich aber auch für die Aufnahmeprüfung an der Wiener Hochschule vorbereiten und *die deutsche Sprache ständig üben* ... Im vorigen Sommer hielt sich Marie schon einmal *sechs Wochen lang in Wien* auf, besuchte auch die Hochschule und konnte mit Genugtuung feststellen, dass man sich dort sehr gründlich mit Gebäudekeramik beschäftigt.

Keine Heiratspläne—aber doch ein glückliches Ende

— Du, Maria, was wird aber, wenn Du Dich in Wien verliebst?

— Ich gehe nach Wien, um zu lernen und nicht um mich zu verheiraten. Und *arbeiten will ich nirgends in der Welt, nur hier zu Hause.*

*

Dieses kleine Interview befand sich schon in der Druckerei, als wir erfuhren, dass *Maria Piszer die Genehmigung zum Weiterstudieren in Wien vom Ministerium für Bildungswesen erteilt wurde.*

Judit Kövendi

tür für Otto Hab

Ein noch weiteres und grösseres Hindernis als dieses bedeutet für Otto Habsburg der Umstand, dass der *Staatsvertrag*, der Österreich die Unabhängigkeit des Staates zurückgab, *diese Habsburger Gesetze 1955 bekräftigte*, so dass die Verletzung derselben ein für allemal auch eine Verletzung des Staatsvertrages bedeutet. Dementsprechend stellten die österreichischen Passbehörden Otto Habsburg einen *Reisepass* mit folgendem amtlichen Stempel aus: *„Gültig für alle Staaten der Welt mit Ausnahme Österreichs".*

Als „Majestät" zu titulieren

Es versteht sich von selbst, dass — über alle diese Tatsachen hinaus — *die politische Haltung Otto Habsburgs der schwerwiegendste Ablehnungsgrund ist.* Nie hat er sich auch nur für einen Augenblick anders benommen als der *Anwärter* auf den (obwohl nicht vorhandenen) Thron der Österreich-Ungarischen Monarchie und Verbündeter der reaktionärsten internationalen Kräfte. Otto Habsburg wuchs in *Spanien* auf, machte in *Belgien* seinen Doktor für Staatswissenschaft und liess sich zum Schluss mit Erlaubnis der westdeutschen Behörden im bayrischen *Pöcking* nieder. Er lässt sich von seinen zu ihm wallfahrenden Anhängern bis zum heutigen Tag als *„Majestät"* titulieren, und die Taufbuch-Eintragung seines sechsten Kindes, des *„Erzherzogs Karl"* nennt den Vater *„Seine Majestät Otto von Österreich-Ungarn"* ...

Seinen politischen Ratgebern Glauben schenkend, sah Otto Habsburg allerdings später ein, dass er als Thronanwärter niemals seinen Fuss auf österreichischen Boden setzen könne. Er erklärte, er wünsche sich in Österreich *als einfacher Staatsbürger niederzulassen.* Diese Loyalitätserklärung wurde im Januar 1962 vom Verfassungsgericht überprüft, das seinerseits — sehr richtig und den Vorschriften der Verfassung entsprechend — beschloss, nicht zuständig zu sein, da über die Annahme der Erklärung *nur die Regierung* entscheiden könne. Otto Habsburg legte daraufhin durch seinen Anwalt gegen den Beschluss Berufung ein und der Verwaltungsgerichtshof brachte das für ihn günstigste Urteil.

Dieser Entscheid ist nicht nur gesetzwidrig, weil er formell mit der österreichischen Verfassung, mit dem Staatsvertrag im Widerspruch steht und weil sich hier ein Gericht über das Parlament erhebt, sondern auch deshalb, weil die sogenannte Loyalitätserklärung Otto Habsburgs nur zur Irreführung der Behörden dient. *Seit der Abgabe der Erklärung gibt sich Otto Habsburg unverändert weiter als Thronanwärter,* pflegt weiterhin die Beziehungen zu seinen Gönnern, mehreren massgebenden Vertretern der westdeutschen und internationalen Reaktion.

Die Habsburg-Angelegenheit ist mit dem Entscheid des österreichischen Parlaments freilich noch nicht zu Ende. Zweifelsohne werden die österreichischen reaktionären Kreise und ihre ausländischen Verbündeten die Zeit bis zum 24. Juni zum Sammeln ihrer Kräfte nützen. Es ist aber auch klar, dass *die österreichische Bevölkerung, die Arbeitermassen, die fortschrittlichen Kräfte weiterhin gegen die Einschmuggelung Otto Habsburgs protestieren werden.* Die Nachbarn Österreichs, die einstigen Mitglieder der Habsburg-Monarchie unseligen Angedenkens, beobachten mit steigendem Widerwillen die ganze Habsburg-Affäre. Das Zentralorgan der *tschechoslowakischen* Kommunistischen Partei *„Rude Pravo"* nimmt in scharfem Ton Stellung gegen die Niederlassung Otto Habsburgs in Österreich und gegen seine dortige politische Tätigkeit. Die *jugoslawische* Regierungszeitung *„Politika"* schreibt u. a.: *„Die Rückkehr Otto Habsburgs würde in Österreich das Feuer der Unruhe ... neu entfachen."*

Wir in Ungarn begleiten den Kampf der fortschrittlichen Kräfte Österreichs mit Sympathie und Mitgefühl, den Kampf, der in dieser Sache *nicht nur um den inneren Frieden*, die Demokratie und die Neutralität Österreichs geführt wird, sondern ein für allemal *dem internationalen Ansehen und Ruf* des Landes dient.

Georg Kertész

---

as müssen Sie machen."
mit der Stiefelspitze auf
ingen Sie die Motte da

sich eine Zigarette an,
h vor sich hin. Sein Mund
en über etwas nachzuden-

es gefasst, verfolgte miss-
ings eigenartiges Verhal-
ob Zweiling die Augen zu
s lag etwas Abtastendes in

ren sie über Erfurt", sagte
lich. Höfel schwieg. Was
ihm? Zweiling schob die
nerabhängende Unterlippe,
läftling, der ohne Spur ei-
nteilnahme vor ihm stand,
einer Weile:

abe ich euch immer gut

d auf, ging mit schlaffen
, in die das Kind sich ver-
Mit leerem Blick sah er
das Lebewesen und be-
vorsichtig mit der Stiefel-
l rutschte vor dem Stiefel

vill", sagte er zu Höfel,
!, dann sitzen Sie heute
n Bunker." Er blinzelte
auf Höfels Reaktion.
cht verriet sich keine Re-
bewegungslos vor Zwei-
nem Kopf rumorte es. Der
lir.
l nicht", sagte Zweiling
n Pause des Schweigens.
oss plötzlich das ange-
zum Kopf. Mit einem
den Sinn von Zweilings
nden. Die Überraschung
s er nicht fähig war, et-
. Zweiling merkte, dass
nden hatte. Vor seiner

eigenen Courage erschrocken, wandte er sich von Höfel weg und setzte sich wieder an den Schreibtisch, begann sinnlos im Ablagekasten herumzukramen. Höfels prüfender Blick machte ihn unsicher, aber nun gab es kein Zurück mehr.

Das Enthüllende war ausgesprochen.

Noch um einen Ton vertraulicher sagte er:

„Wenn es hier oben ist, dann ist es sicher."

Nun war es noch unzweideutiger ausgesprochen. In Höfel jagten sich die Reaktionen. Alles, was ihn bisher so belastet hatte, war mit einem Schlag hinweggewischt, und er sah nur die Möglichkeit, das Kind gefahrlos verstecken zu können. Er machte einen hastigen Schritt auf Zweiling zu. Dieser bekam es plötzlich mit der Angst. Er schüttelte heftig den Zeigefinger gegen Höfel und kreischte auf:

„Wenn Sie erwischt werden, dann sind Sie dran, und nicht ich! Haben Sie mich verstanden?"

Alle Vorsicht ausser acht lassend, entgegnete Höfel:

„Ich habe Sie sogar sehr gut verstanden."

Zweiling in Sorge, sich zu weit vorgewagt zu haben, riss sich zusammen, sein gewöhnlicher Befehlston gewann die Oberhand. Er machte eine harte Kopfbewegung nach dem Kind: „'raus damit!"

Höfel nahm das Kind auf den Arm und wollte das Zimmer verlassen. Schon an der Tür wurde er von Zweiling noch einmal zurückgerufen. „Höfel!" Sie sahen sich an, schätzten sich mit stummen Blikken ab, Zweiling kniff die Augen zu:

„Sie wollen doch lebend hier herauskommen, was?"

Eine kurze Pause des gegenseitigen Belauerns, bis Höfel erwiderte:

„So wie auch Sie, Hauptscharführer."

Hastig verliess er das Zimmer.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Piszer Maria

NEUE ZEITUNG

1963 JUN 14

4 1021

„Ich möchte Baukeramiker werden..."

Maria Piszer studiert in Wien weiter

Maria *Piszer*, ein hübsches Mädchen mit dunkler Hautfarbe und braunen Haaren, steht vor dem *Abschlussexamen* im *Budapester Gymnasium für Kunstgewerbe* und gibt uns *das erste Interview ihres Lebens*. Sie erhielt für ihre *Keramik-Vasen*, die auf der Ausstellung, die zu Ehren des 4. April vom Gymnasium veranstaltet wurde, *den ersten Preis*. In der *Budaer* Wohnung ihrer Eltern sehen wir überall schöne Arbeiten von ihr; wohin das Auge blickt, auf Gestellen, Tischen und in den Ecken stehen Vasen und Krüge, die Arbeit ihrer geschickten Hände.

Maria Piszer arbeitet an einer modernen Frauenstatue

"Von der Mutter geerbt..."

— Wie kommt es, dass Du diesen Beruf gewählt hast? — lautete unsere erste Frage.

— Wahrscheinlich ein Erbe meiner *Mutter*. Sie ist nämlich *Kunstgewerblerin* und entwirft Textilmuster, für ihre Arbeiten erhielt sie schon öfter *Goldmedaillen*. Sie hätte es natürlich am liebsten gesehen, dass ich ihren Beruf ergreife. Schon in meinem frühesten Kindesalter leitete sie mich an und malte mit mir, aber irgendwie lag mir das nicht. Als ich in die 8. Klasse der Grundschule ging, wurde ich krank und musste lange Zeit zu Hause bleiben. Damals zeichnete und malte ich viel. *In den letzten zwei Jahren leistete ich mein Betriebspraktikum in der Fünfkirchner Porzellanfabrik*. Dort lernte ich den *Pirogranit* kennen und verliebte mich in dieses Material... *Zu der Zeit fasste ich auch den Entschluss, Gebäude-Keramikerin zu werden*. Ich kann aber nicht erklären, warum ich mich gerade dafür entschied. *Ich fühlte in den Fingerspitzen*, dass sich das Material nach meinem Willen formt. Es zieht mich zu den grossen Flächen, zu den bunten Farben, zu der „aufregenden" Fleckenwirkung.

— Pflegst Du auch zu Hause zu arbeiten?

— Und ob! Ich zeige gleich mein kleines Zimmerchen, wo mich niemand stört, ja?

Ihr Zimmer ist gleichzeitig *auch eine winzig kleine „Werkstatt"*. Auf dem Tisch liegen viele Farben, Pastellkreiden, Skizzen im malerischen Durcheinander, die Wände sind voll mit Zeichnungen, Keramiken, sogar an der Zimmerdecke sind zwei Ölbilder — Mädchenporträts — mit Reisszwecken befestigt.

— Diese machte ein Schulkamerad von mir. In welche Richtung ich mich auch lege, immer sehe ich mir selbst in die Augen.

Von der Tante bezahlt

Im Gespräch stellte es sich später heraus, dass nicht nur in ihrer Mutter, sondern *in der ganzen Familie* mütterlicherseits das *Talent zum Kunstgewerbe* steckt. Ihre *Tante* ist *Innenarchitektin*, wohnt schon lange im *Ausland*, ohne Gatten und ohne Kinder. Sie möchte die Nichte Maria gern in ihrer weiteren Ausbildung unterstützen. Für den Sommer wurde sie von der Tante zu einer *Nordseereise* eingeladen — diese hat nämlich die Inneneinrichtung eines Schiffes entworfen und deshalb wurde ihr eine Kabine für zwei Personen zur Verfügung gestellt —, aber noch „aufregender" für Marie ist, dass *die Tante ihr angeboten hat, alle Unkosten zu tragen, wenn sie sich entschliesst, an der Wiener Hochschule für Kunstgewerbe weiterzulernen*.

— Den Antrag haben wir beim *Ministerium für Bildungswesen* eingereicht und wahrscheinlich werde ich auch die *Genehmigung* zum Weiterlernen in Wien erhalten. Ich weiss gar nicht, was ich zuerst anfangen soll — „beklagt" sich begeistert Marie. — Jetzt stehe ich kurz vorm Abitur und büffele von früh bis spät, daneben müsste ich mich aber auch für die Aufnahmeprüfung an der Wiener Hochschule vorbereiten und *die deutsche Sprache ständig üben*...

Im vorigen Sommer hielt sich Marie schon einmal *sechs Wochen lang in Wien* auf, besuchte auch die Hochschule und konnte mit Genugtuung feststellen, dass man sich dort sehr gründlich mit Gebäudekeramik beschäftigt.

Keine Heiratspläne—aber doch ein glückliches Ende

— Du, Maria, was wird aber, wenn Du Dich in Wien verliebst?

— Ich gehe nach Wien, um zu lernen und nicht um mich zu verheiraten. Und *arbeiten will ich nirgends in der Welt, nur hier zu Hause*.

*

Dieses kleine Interview befand sich schon in der Druckerei, als wir erfuhren, dass *Maria Piszer die Genehmigung zum Weiterstudieren in Wien vom Ministerium für Bildungswesen erteilt wurde*.

Judit Kövendi

NYROM– Piszer Mária (Bécs)

szobrászművész kiállítása

1987. január 15–~~február~~ 7. Dorottya u-i kiáll.tér

A Bécsben élő szobrászművész első hazai önálló bemutatkozása ez a kiállítás. Budapesten született, itt kezdte el művészeti tanulmányait. 1963-ban került a bécsi Képzőművészeti Akadémiára, ahol Fritz Wotruba volt a mestere. 1968-ban diplomázott, azóta vesz részt kiállításokon. Több egyéni tárlata volt Ausztriában s más európai országokban. Részt vett a külföldön élő magyar művészek budapesti kiállításain (1970, 1982); egy plasztikája a Budapesti Szépművészeti Múzeum birtokában van.
Szobraiban az elvont gondolatok, viszonylatok térbeli kifejezése, a különböző anyagok együttes felhasználásának lehetőségei foglalkoztatják.

A kiállítást rendezte: Baranyi Judit

kulcsszám, megnevezés:

havi törv. munkaidőnek me

3. A dijazás számitásánál alapulvett mu

4. A jogviszony tartama:

5. A feladat irányitója:

6. A szerződéshez szükséges előzetes e

A kifizetésre kerülő dijból progressziv
levonásra.

Budapest, 197.....

.....

megbizott

Piszer Mária

— **Új időszaki tárlattal** várja látogatóit keddtől két budapesti galéria. A Dorottya utcai kiállítóteremben Piszer Mária, Bécsben élő magyar származású szobrászművész alkotásai láthatók május 7-ig. Az Óbuda Galériában fotókiállítás nyílt. A Budapest Galéria és a Magyar Fotóművészek Szövetsége tárlatán szlovén fotóművészek 120 képét láthatják az érdeklődők a Zichy-kastélyban, február 22-ig.

— AZ EGYÜTT A BÉKÉÉRT [illegible]

Magyar Nemzet 1987. I. 28.

Pesier Mária

szobrász

Wortruba mester növendéke-
ként végezte el a főiskolát
Bécsben. Diplomamunkájának
bemutatójával egyidejűleg osztrák
állami díjat kapott.

Solymár István: Nyrom
Műveszet, 1970. január – 43 kap.

Piszer Mária
szobrász

Salzburgba 1969 novemberben
volt kiállítása „Nyrom" néven.
A művesznő Ingo Neuvaler oszt-
rak festő felesége

Solymár István: Nyrom
Művészet, 1970. január 43 lap.

Piszer Mária

NYROM-KIÁLLÍTÁS. A bé
Graben sűrűn látogatott kiállító
termében megnyílt Piszer Mária
— művésznevén Nyrom — Auszt-
riában élő magyar képzőművész
kiállítása. Az acél-, bronz- és
aluminiumplasztikáit, valamint
grafikáit és táblarajzait felvonul-
tató tárlatot szakértő közönség
előtt Sebestyén György, az Eisen-
stadtban megjelenő — Magyar-
országon is terjesztett — osztrák
irodalmi-művészeti folyóirat, a
Pannónia főszerkesztője nyitotta
meg.

M 20/9

Piszer Mária

A bécsi Gráben kiállítótermében megnyílt Piszer Mária, művésznevén Nyrom, Ausztriában élő magyar képzőművész kiállítása. Acél-, bronz-, aluminiumplasztikái, grafikai és táblarajzai láthatók e tárlaton, amelyet Sebestyén György, az osztrák—magyar művészeti folyóirat, a Pannonia főszerkesztője nyitott meg.

+

Magyar Nemzet 1981. I. 20.

Meghívó

A soproni Petőfi Színház Fesztiválirodája tisztelettel meghívja Önt

NYROM

(Bécs)
szobrászművész

festményeiből és plasztikáiból rendezett kiállítására

" SZÍNEK ÉS FORMÁK ÜZENETE "

címmel.

A kiállítást megnyitja:

Dr. Koós Judith
művészettörténeti tudományok kandidátusa
és
Christa Prets
Burgenland Tartományi Kormányának Kulturális tanácsosa

Közreműködik: a QUARTETTO FLAUTISSIMO

A megnyitó időpontja:
1994. október 16. (vasárnap) 11 óra
Helyszín:
FESTŐTEREM (SOPRON, Petőfi tér 8.)

A kiállítás megtekinthető november 13-ig, naponta 10-18 óráig.

F. k.: Horváth Zoltánné
Készült a soproni Szociális Foglalkoztató nyomdájában

SZOCIÁLIS FOGLALKOZTATÓ

PISZER Mária

NYROM

NYROM (PISZER MÁRIA) KÉPZŐMŰVÉSZ KIÁLLÍTÁSA

SOPRON * FESTŐTEREM * 1994

NYROM
Műterem: Wehlistrasse 182/9/34
A-1020 Bécs Ausztria

1944-ben született Budapesten.
Apja Piszer István építészmérnök; anyja P. Szabó Éva textiltervező iparművész, ezüstkoszorús takácsmester.

Tanulmányok:

1957-1963	Képző- és Iparművészeti Gimnázium, kerámia szak, Budapest Tanárai: Sándor István, Sikuta Gusztáv
1963	Iparművészeti Akadémia, kerámia szakosztály, Bécs, prof. Leinfellner
1964-1968	Képzőművészeti Akadémia szobrászati szakosztály, prof. Fritz Wotruba
1968	Diploma; állami kitüntetéssel
1979-től	tagja a „Wiener Secession"-nak
1979-től	tagja az „In ♀ Akt"-nak, - nemzetközi képzőművésznők egyesülete -

Művei megtalálhatók az osztrák állami és nyilvános városi gyűjteményekben (Bécs, Graz, Linz, Kapfenberg) és Budapesten éppúgy, mint privát gyűjteményekben kül- és belföldön.

A borítón: ITT ÉS OTT
Akryl, vászon, 200 x 300 cm
1987-88

Bevezető gondolatok NYROM kiállításához

Színek és formák küldenek mély, egyéni és különös vallomású üzenetet ezen a kiállításon azoknak, akik elgondolkozva, de örömöket és szépségeket várva állnak meg egy - egy alkotás előtt. Meg kell állnunk, hiszen idő kell, míg kibontjuk a magunk számára, - szinte ajándékként - ezekben a képekben, plasztikában megfogalmazott művészi eszenciákat, tapasztalatokat.

Figyelnünk kell, mint minden üzenet hallatán, de ebben az esetben nem a hangokra, hanem a színek erejére, találkozásaik intenzitásának fokozataira, s a formák egyes résztöredékeinek a másik részt kereső és kiegészítő egységére.

A néző e képek láttán magát a természetet vélhetné, vélheti felfedezni, anélkül, hogy valóban a természet egy meghatározott látványa fogadná, hiszen a tájra valójában nem ismer rá. E képekről a táj adott élményét kapja vissza, - úgy mondhatnánk "kettős látásban". A művész számára az élmény: a szabad táj, a szabad természet. Ezek az átélt, megtapasztalt természettalálkozások azonban átalakulnak, tovább változnak. A színek ereje erősödik, halványodik, egyes kontrasztokban dominánssá válik, míg eszenciálisan kiérlelődnek a primér élmény átadására, mely mindezt immár üzenetként szinte sugározza a néző számára.

A természet több dimenziós, a kép csak egy. És ezen keresztül lehet megéreztetni, érzékeltetni a természet végtelen, valós távlatainak színeit, formáit.

Sok festő fest- vallja a művésznő -, de témákat használ, témákat keres, és örökít meg képein. NYROM színekkel beszél, színekkel üzen képein, így a gondolat, a fogalom magában az anyagban, a festményben, a színekben van. A fényben megjelenő színek, s a színekben megjelenő fények hordozzák és adják tovább e sajátos művészi nyelv kifejezéseként és kifejezésével NYROM képi világát.

Különös és érdekes, hogy a festő, művészeti diplomája szerint: szobrász. Pályája kezdetén fából, rozsdamentes acélból, vasból, alumíniumból, plexiből készítette munkáit. Ezek kezdetben jelzésszerűen, vagy jellegzetesen konstruktivista irányba mutattak, majd mások, kis méretük ellenére erőteljes monumentalitásukkal tűntek ki. Plasztikáiban megjelentek bizonyos ismétlődő motívumkapcsolatok, a különböző anyagok lehetőségeit mérlegelve és feltárva. Végül az utóbbi években, évtizedben a gondolatiságában letisztult, összefogott, látszólag esetleges törésfelületeket mutató, egymást kereső és kiegészítő amorf, vagy kubusos, tökéletes befejezettségű plasztikák születtek keze alatt.

E bronzplasztikákat láthatjuk most képei előtt a térben. Körüljárjuk, hiszen minden részének, minden hajlatának és felületének ugyancsak üzenete van.

Ha nem tudnánk, alig hihetnénk, hogy mindkét műfajú alkotások ugyanannak a művésznek munkái. NYROM itt formában " lát ", a formarészek kapcsolódásai, találkozásai, tökéletes fényű oldalai és lapjai egészülnek ki nyers felületekkel, láva-szerű genezissel, melyeknek alaktalan, látszólag ősállapotából, véletlenszerű formációiból a rend és a tökéletesség megszületett. Bronzai tehát csakúgy üzennek a nézőnek, formái által, plasztikai formáival.

NYROM (Piszer Mária) a budapesti Képző- és Iparművészeti Gimnáziumban kerámiaszakon végzett, több mint három évtizeddel ezelőtt. Tanulmányait a bécsi Akademie für Angewandte Kunst kerámiaszakán folytatta neves tanárok vezetésével. Ezt egészítette ki a bécsi Képzőművészeti Akadémián, ahol a világhírű szobrászművész, Professzor Wotruba tanítványa volt. Az ottani első kiállítása óta (1966) az elmúlt, közel három évtized alatt Ausztriában - ahol azóta is él és dolgozik,- és Európa számos városában rendezték meg egyéni, önálló tárlatait, valamint más földrészek országaiban, városaiban, ugyancsak számos részvétellel, csoportos tárlatokat.

Hazánkban hosszú ideig nélkülöznünk kellett művészetéről való ismereteinket, mint annyi más, magyar származású művész esetében. A "Tisztelet a szülőföldnek" c. nagy kiállítás (1982) már itthoni bemutatkozási esélyt adott. Öt évvel később a budapesti Dorottya utcai Kiállítóteremben láthattuk önálló tárlatán bronzplasztikáinak legjavát. Már akkor kitűnt, hogy NYROM nem kizárólag szobrász. Olyan szobrász, aki rajzban, grafikában is gondolkodik. Sok más grafikai alkotása mellett különösen is érdekelhetnek bennünket bronzplasztikáihoz készített vázlatai, rajzai, melyek kvalitás szempontjából önálló értékeket képviselnek.

A szobrász rendszerint inkább anyagban, kőben, fában, fémben " lát ", a szín, különösképpen a festői látásmódhoz kötődik. NYROM tehát inkább festő, vagy inkább szobrász? Úgy gondolom, e kiállítás tanúsága szerint is: mindkettő. Bár kétségtelen, hogy nem volt mindig párhuzamosan, e két művészeti ág, jelen munkásságában, és pályaképének teljessége, íve, plasztikai alkotásainak egymásutánjában jobban megragadható, nyomonkövethető. A plasztikai, grafikai és képi világa életében és munkásságában azonban füzérszerűen, más-más ékköveket felmutatóan követik egymást, néha párhuzamosan vagy egyedüli kifejezésként.

Közös azonban a művészi kvalitás, a szuverén alkotó öntörvényű világa, melynek üzenete valahol mélyen az emberi lét alapkérdéseit is érinti: azt a szellemi, lelki erőt, meg nem alkuvást, vitalitást, de intellektuális meggondolást, művészi befejezettséget is, melyeket e képek és szobrok, színek és formák üzenete hordoz és ad tovább.

Dr. Koós Judith

Piszkai Rudolf, szobrász

□ PISZKAI RUDOLF szobrászművész kiállítása február 7-én délután 5 órakor nyílik a Lengyel Kultúrában. Megnyitót mond Pogány Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója.

— : Hallottuk 2.

Esti Hirlap, Bp. 1977. febr. 5.

Pikszai Rudolf, szobrász

A BUDAPESTI LENGYEL KULTÚRA közli, hogy a nagy érdeklődésre való tekintettel Pikszai Rudolf szobrászművész kiállítását március 5-ig meghosszabbítja.

— : Közlemény

9.

Népszabadság, Bp. 1977. febr. 18.

Piszkay Rudolf
szobrászmüvész

A müvésznek Csorba Tibor-ral együtt
kiállitása nyilt a Lengyel Kultura
helyiségében.
/Cikk a Csorba Tibor c. alatt/

Népszava, 1977. április 15.
8. oldal.

PISZKER György egri piktor. Egerben 182o-ban a város II. negyedének 4. fertályában, mint vagyontalan zsellért irják össze.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

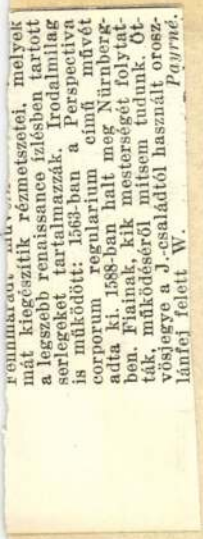

Fennmaradt [illegible] mát kiegészítik rézmetszetei, melyek a legszebb renaissance ízlésben tartott serlegeket tartalmazzák. Irodalmilag is működött: 1563-ban a Perspectiva corporum regularium című művét adta ki. 1588-ban halt meg Nürnbergben. Fiainak, kik mesterségét folytatták, működéséről mitsem tudunk. Ötvösjegye a J.-családtól használt oroszlánfej felett W. *Payrné.*

Piszker György egri piktort M.D.K.

Egerben 1820-ban mint vagyontalan zsellért írják össze.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 379 old.

PISSZER JÁNOS, építész

Nyiregyházán a Benczúr-téri óvoda, eredetileg Jármy-ház tervezője Pisszer János volt. Csak építője volt Barucha Pál. 57.old

DIENES Ö.ISTVÁN: Koroknay Gyula könyvéről 54.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972.VII. 3.sz.

PISSZER JANOS, ~~xápxás~~ zépitész

A nyiregyházi városháza megjelenése, alapelrendezése Gers ~~tke~~ Károly érdeme. Nala volt gyakorlaton a későbbi Nyiregy ter háza egyik kvaló épitésze, a.r.kat. templom, és a Nagytaka rék épitési ellenőre, Pisszer János, aki ötven éven at je les alkotásokkal gazdagitotta a város arculatat. 57.old

DIENES Ö.ISTVÁN: Koroknay Gyula könyvéről 54.old

Szabolcs-Szatmári Szemle, 1972. VII. 3.sz.

Pisszer János, építész M.D.K.

1907-ben elkészíti a kállósenyéni templom tervét.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 379. old.

PISSZER János épitész, a kállósemjéni templom tervét 1907-ben elkésziti. /Tervj.234./

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

MDK

Pisszer János rajzoló

Uj tagok. Magyar Iparmüvészet 1899. 45.l.

M.D.K.

Pisszer János,

nyíregyházai építész-építő mester

, tervei szerint felépült madai rom. kath. templomot ünnepélyesen felavatták.

Vállalkozók Lapja. Bp. 1938. LIX. évf.

szept. 7. sz. 5. old.

< Pisszer János >

építész (?)

cikke

< > Ingyenterverés.

Építő Ipar – Építő

Művészet. 1929. 179,

180. l.

Pisszer János

nyíregyházi építész és
építőm. 1910-11 ben
Bernthaler G. Adolf
bpesti építész tervei sze-
rint építette a nyíregy-
házai városi kines-
tári postaépületet

Bierbposta
57. l.

Pisszer Jaurs

nyíregyházi építész, építőm.

terve szerint 1913-ban épült

a nyíregyházi iparos

tanoncotthon.

Hunek

54. l.

A nyíregyházi Samassa-

templom az ő műszaki

ellenőrzése alatt épült

az 1900-as évek elején.

u. o. 115. l.

„Az innét kikerült
földből az amphitheca-
trum külső öve körül
a falaktól, alul 2 méter,
nyire álló gátalaku és
kivülről halkan emelke-
dő escarpe, illetőleg töltés
volna létesitendő, mely-
nek egyenletes felszinén
sétányok, lejtőin pedig,
és az épitmények idomai-
hoz alkalmazkodó hajlásain
eleven gyep közé ültetett

/.

< Pisszer János >

epitömester

cikke

<> Nyiregyháza, ipara

a háboru után.

Hlunek 155. és kv. ll.

A Nyirvidék c. lapba

számos cikket ért.

u.o. 272. l.

1906. III. 9

Ministerium számvevőségéhez: Dr. Semayer Vilibald kecskeméti utizámlája átlétetik érvényesítés végett.

(204/906)

Piszer István

épitész

l.

Kotsis Kiscsal

laposzám

mincs

317

5	8	2	
1	.	1	
3	1	2	
6	2	4	
3	2	1	
1	.	1	
4	2	2	
1	.	1	
12	5	7	
1	.	1	
1	.	1	
3	.	3	
1	.	1	
8	3	5	
3	1	2	
1	.	1	
1	.	1	
12	4	8	
1	.	1	
2	.	2	
2	1	1	
2	.	2	
1	.	1	
3	1	2	
10	2	8	

Láttam
Möller István s.k.
műépítész

[illegible]ján Wagner Rudolf s.k.
épitésvezető

SZABÓ ÉVA IPARMŰVÉSZ, TAKÁCSMESTER

ÉS PISSZER ISTVÁN ÉPÍTÉSZ

OKTÓBER HÓNAPBAN HÁZASSÁGOT KÖTÖTTEK

BUDAPEST 1947

rdések
laszok

ot, hogy a vízpótlást végző há-
közül kettőt leszereltek, és ar-
t, hogy a leszerelés költsége
kerülni az adófizetőknek. Ba-
zör is hiányolta, hogy a képvi-
osan tüntette fel a kérdés cí-
mire vár választ. Elmondta: a
költségek csökkentése érde-
zi vegetáció alacsony vízigénye
k le. Ezzel – mint hangsúlyoz-
k is egyetértettek. A válasz Var-
m elégítette ki, rámutatott: a
lmi minisztérium működésé-
időben komoly gondokat ta-
niszter a megjegyzést vissza-

RTSÁTOK A SZÁTOKAT!

ás (MDF) Mi hangzott el a Ze-
őiskola tanévnyitóján? címmel
zoktatási minisztertől. Mint ki-
nyitón *Török András* helyettes
latin idézetet interpretált, me-
ık: „Emeljétek fel lelketeket és
átokat". Katona Tamás az úgy
volt kíváncsi, hogy ez csupán
fa volt, vagy fenyegetésnek le-
lor Gábor miniszter távollété-
dó *Jánosi György* államtitkár
rök András csak oldani akarta
égkörét. Katona Tamás a vá-
dta el.

FELELŐSSÉGRE VONÁS AZ ÁV RT.-NÉL

iós visszaélések vizsgálatáról
niszterelnöktől a kisgazda *Ti-*
zerinte a kormánynak fokozott
ellene vizsgálnia a csődbe ke-
at. Véleménye alapján, amíg a

Ki mit kap?

Amerikai–észak-koreai megállapodás

Dél-Korea és Japán kedden üdvözölte az Egyesült Államok és Észak-Korea között az észak-koreai nukleáris programról létrejött megállapodást.

A dél-koreai külügyminisztérium szóvivőjének nyilatkozata szerint az egyezség megteremtette a Koreai-félsziget tartós békéjének és stabilitásának, valamint a nukleáris probléma mindenre kiterjedő rendezésének az alapjait. A megállapodás létrejöttéhez hozzájárultak az Egyesült Államok és Dél-Korea e téren kifejtett közös erőfeszítései és a nemzetközi közösség aktív támogatása – hangsúlyozta a szóvivő. Megjegyezte, hogy Washington és Szöul szoros kapcsolatot tartott fenn a tárgyalások alatt.

Kono Johei japán külügyminiszter közölte, hogy Tokió ugyan még nem ismeri a megállapodás részleteit, de kész annak elfogadására. Egyszersmind annak a reményének adott hangot, hogy a megállapodás szabaddá teszi az utat a japán–észak-koreai kapcsolatok rendezésével foglalkozó, korábban megrekedt tárgyalások felújítása előtt. Murajama Tomiicsi miniszterelnök úgy nyilatkozott, hogy Japán a mostani áttörést követően is folytatni fogja erőfeszítéseit a Koreai-félszigeten tapasztalható feszültség enyhítése

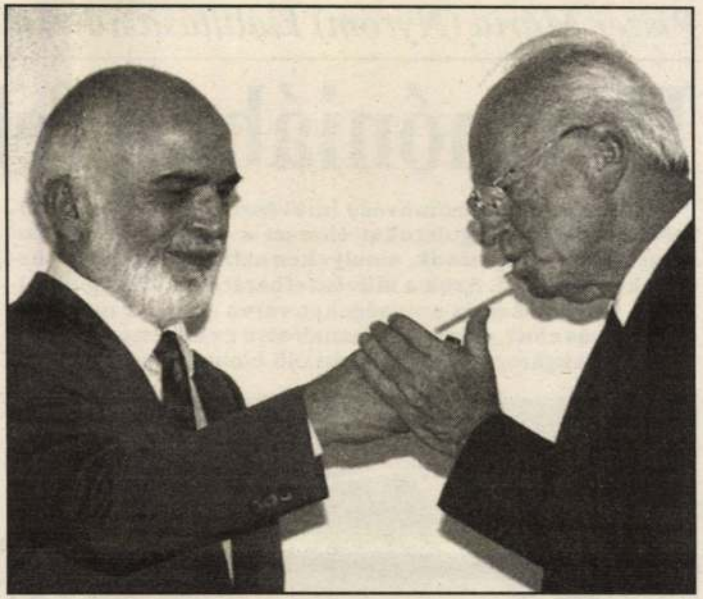

Huszein jordán király és Jichak Rabin izraeli miniszterelnök cigarettaszünetet tart a tárgyaláson.

Izraeli–jordániai békeszerződés

A hétfőn parafált izraeli–jordániai békeszerződés megerősíti Jordánia „történelmi szerepét" a jeruzsálemi muzulmán szent helyek irányításában – közölte az izraeli televízió. A szöveg szinte szóról szóra megismétli a Washingtonban aláírt izraeli–jordániai közös nyilatkozatot, melyben a zsidó állam elismeri a hasemita királyság különleges jogát a kérdéses kegyhelyek ellenőrzésében, ami a palesztinyugati partja, s benne Kelet-Jeruzsálem végső státusáról tárgyal. E megbeszéléseknek a palesztin autonómia életbe lépése után két évvel, azaz 1996 májusában kell elkezdődniük. *Jichak Rabin* izraeli kormányfő így szeretné ellehetetleníteni a PFSZ követeléseit Jeruzsálem keleti felére, mivel a szent város az izraeli vezetők számára „a zsidó állam oszthatatlan fővárosa".

Piszer Mária

Piszer Mária (Nyrom) kiállítása a Festőteremben

Harmóniában feloldódó kettősség

Piszer Mária képzőművész (művésznevén Nyrom) kiállítása különös hangulatokat ébreszt a látogatóban. Alkotásai egyéni vallomások, amelyeken színek és formák üzdenek egymással. Azok a művészetbarátok, akik elgondolkozva – örömöket és szépségeket várva – állnak meg egy-egy alkotás előtt, rábukkanhatnak arra az élményre, amely üzenetet sugároz a napjainkban élő emberek számára.

Béklyó (1985, bronz, márvány)

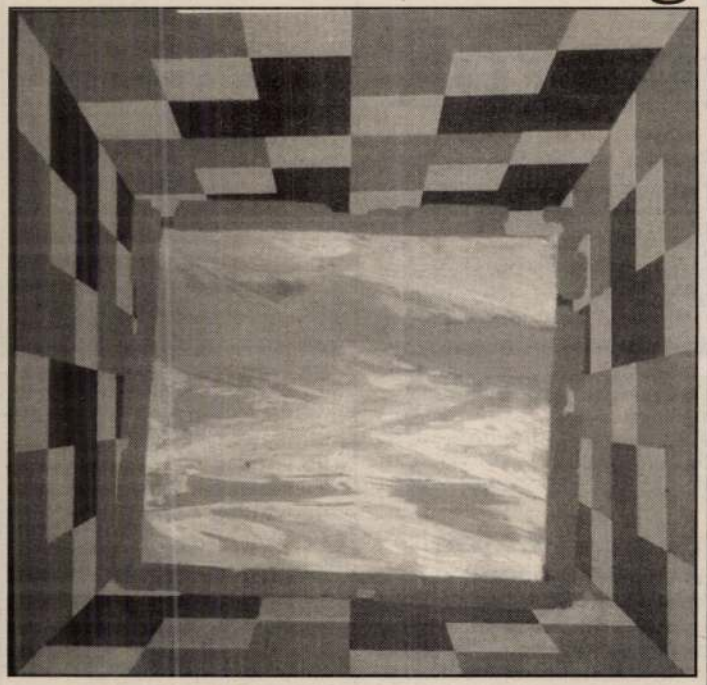

Az ablakból (1993-94)

Dr. Hann Ferenc művészettörténész szerint: Nyrom művészetében – akár a lineáris időben, akár a horizontális jelenben vizsgálódunk – minduntalan felbukkan valamiféle kettősség, ugyanakkor törekszik a szélső érték harmonikus középre hozására, az egyensúlyra is. Az alkotó a 60-as évek derekától a 70-es évek végéig kifejezetten épített, szerkesztett, geometrikusan okos plasztikákat készít és mutat be Salzburgtól Madridig. Nyrom ezekben az években a modern építőművész anyagait – a fát, az acélt, az alumíniumot és a műanyagot – használja. 1979 táján a kapszulaszerű, illetve pálcikaszerű térkonstrukciókat felváltják a mintázott – bronzban megmutatkozó – lágyabb formarendű szobrok. A művésznő soproni tárlatán bronzplasztikái mellett különös színhatású festményeit is megtekinthetik az érdeklődők. Nyrom festészete mindig is párhuzamosan épült szobrászatával. A harmóniában feloldódó kettősség itt is felfedezhető. A kiállítás főműve az Itt és ott című opus. A képmező valamiféle tájutalás, esetleg felhővel borított ég, előtte lebegő lépcső. Egy lépcső, amely valahonnan valahová visz. Belépést jelenthet az ezoterikus vidékekre, de ugyanakkor pokoli bugyrokba is vezethet...

(Nyrom kiállítása november 13-ig várja látogatóit a soproni Festőteremben.)

Fotó: M. A

TOBIAS PISSZER, Peldazo

Emlitve:-37.-1636. Pénzverőházi fizetések: "Tobias Pisszer Peldazo 13 heti fizetesse f.29. d.25." 29.old.

SZÁSZ PÁL: Adatok a nagybányai pénzverő alkalmazottairól 1530.1660 25.old.

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY, LVI-LVII. évf. 1957-1958. Akad. Kiadó, Bpest. 1958

Pissler köfaragó M. DK.

1719 ben a főoltár faragott munkáira
kap megbízást

Entz Géza: A gyulafehérvári nézeg hán
Bp. 1958, 134

Pásztor István

az Orm. Lakásépítési Hitelszövetkezet által kis családi lakóházak építésére kiírt tervpályázaton tervét megvételre.

MMÉE Közl., 1941. 164. l.

M.D.K.

ifj. Piszterna József, egri ónöntö

1796-ban hérvényezi az egri polgárjogot. Elmondja, hogy nagybátyjával, nekai P. J.-vel együtt-üzött iparát most kiterjeszteni kéri. O is Glasszország bál vándorolt be. 1810 körül Lefevre Károly és Kern József ön-, ill. crüstnüveseckkel lakik együtt.

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország Müemléki topográfiája VII. köt.
Szerk. : Dercsényi Dezső.
Bü. 1969. Akadémiai Kiadó, 379. old.

PISZTERNA József ifj. egri ónöntő. 1796-ban kérvényezi az egri polgárjogot és folyamodványában elmondja, hogy nagybátyjával, néhai ~~id.~~ Piszterna Józseffel együtt üzött iparát most kitérjeszteni kéri. Elmondja itt, hogy Olaszországból vándorolt be.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

PISZTERNA /Pisterna/ József, Giuseppe olasz ónöntő és kávés. Egerben 1766-91 között szerepel az adózók névjegyzékében. 1775 után kávés boltot nyitott, 1780-ig zsellérként a gróf Butler házban lakott, majd később házat vásárolt. 1766-ban kezelik az irgalmasok kórházában és ott „Mailand tartomány-beli Kossony községből valónak nevezik"/Cosoni ? vagy Comoi ?/. 1782-ben a kerecsendi rk.templom keresztelő medencé-

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

jébe „lafor"-t készit. 1787-ben a Barátok utcájának 33.sz. házában lakik /övé?/.1794-ből származó végrendelete elmondja, hogy 4o évvel előbb származott be Itáliából, első felesége Margaritha Ramona, második felesége Wimmer Rozália. Meghalt Egerben 1794 augusztus 19-én 51 éves korában.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből. Voit.

PISZTERNA József ónöntő és kávés. Egerben a Kossuth u.24.sz.házban /hrsz.433,434,un.Butlerház/ lakó bérlő 1785-től. A Kossuth u. 5.sz. házban /hrsz.376/ 1810 körül --+ Lefévre Károly és --+ Kern József egri ón, ill. ezüstművessel együtt lakik.

A Hevesmegyei Topográfia adatgyüjtéséből.Voit.

Pistekna József

"pönte" mester Egerben 1791-ben.

Voit Pál dr.: Heves megye műemlékei II.
Magyarország műemlékei topográfiája VIII. köt.
Budapest, 1972.

339

M.D.K.

Piszterna József (Giuseppe), olasz
ónöntő és hávés

Egerben 1766-91 között szerepel az adózók névjegyzékében: 1775-után kávésboltot nyitott. 1780-ig zsellerhent gróf Buttler házában lakott, később házat vásárolt. 1782-ben a kerecsendi r.k. templom keresztelő medencéjébe „lafor"-t. készít. 1794-ből származó végrendelete szerint 40 évvel előbb vándorolt be Italiából. Meghalt ez évi aug. 19-én 51 éves korában

Heves megye müemlékei I. irta Voit Pál,
Magyarország müemléki topogárfiája VII. köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 379. old.

Pisterna, Giuseppe, ónöntő M.D.K.

Egerszalóki barokk keresztelőcsészék egyikében nevének kezdőbetűi fedezhetők fel. 1766-ban az egri irgalmasoknál kereltetí mamagát. Hasonló nevű unokaöccse is Egerben telepszik le, és neve 1756-ból maradt fenn.

Heves megye műemlékei I. írta Voit Pál,
Magyarország műemléki topográfiája VII.köt.
Szerk.: Dercsényi Dezső.
Bp. 1969. Akadémiai Kiadó, 268.old.

Pisztrahára (Bereg m.)

Gör. kath. templom.

Lelkészségek

146, 147. l.

180—181. **Pisztraháza**, g. k. fatemplom.

1733. „ligneum ad instar praecedens". (O. L.; C. P. D. A. 1733. jan. 26.)

1741. „Eccl. Lig. anno 1741 exstructa ad Protectionem B. M. V." (Schem. Munk. p. 25.)

1747. „Ecclesia noviter erecta in statu commodo." (O. L.; C. P. Tab. et Conscr. 1747. No. 8.)

1864. már kőtemploma van. (Schem. Munk. p. 21.)

Lásd még: Lehoczky IIIb. p. 651.

(Bereg m.)

Domfaep.

Pintrakára (Pisztrahára)

Bereg m.

Gör. kath. templom

Harang, súlya 35 kg., 1687-ből

Pitz Valentin

M. D. K.

Nagybányán a Szépművészeti Iskola tagja

1928.

Réti: Nagybánya.... Bp. 1954 333. l.

NYOMTATVÁNY.

Nagyméltóságú
Méltóságos
Nagyságos

Péter Kerentég
ácsm.
Berethalom 1716
l.

Salzer
356. l

MEGHÍVÓ

A

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGÁNAK

19 .... évi .... hó .... n .... napján

.....

délelőtt / délután .... órakor megtartandó végrehajtó-bizottsági / rendes / albizottsági ülésére.

Tárgy: .....

Elnök megbízásából:

.....

Hornyánszky V. R.-T. Budapest.

Pithon József

ötvös

1828 Komárom

Kapnagyaromi ötvösek 42 l.

fordult
a ~~nézve~~. Előre fésült hajat, bajuszt és sza-
ettyes, vállra vetett köpenye szürke. Felirata

ngy Jenő
76,"
ó 26án 850° és „B."

ak nagysága 22.7 cm.

8830.

107/95 № 225.

M.D.K.

Pitich Jakab, keramikus

1870-ban, mint "Törő Molnár" szerepelt a regéci porcelángyárban. 171.o.

Mihalik Sándor: A magyar porcelángyártás kezdetei 168.o.

Folia Archaeologica. VI. 1954. Bp. Tankönyvkiadó Váll. Bp. 1954

PITIEK JAKAB"Törő Molnár"

1830-ban a gyár 4 alkalmazottjának egyike.Ugylátszik csak még a gyártás előkészitésén dolgozik.mert 4 személlyel még nem folyhat tényleges munka a gyárban.
256.old. 6.jegyz.

KATONA IMRE: A telkibányai kőedény-és porcelángyár alapitása és müködése 255.old.

A Herman Ottó Muz. Évkönyve, XI. Miskolc,1972

amikor Ignáciusz a deportálási menetből odaröpíti kalapját Bajnoknak, s ő ezt dacosan viseli. Egy darabig, mert Bajnok nem alkalmas az igazi ellenálló szerepére. De jelképes is ez a kalap. Ilyen, a diákokra hajított külső kényszer a történések sorozata: hordják, amíg és ahogyan tudják. Ennek a terhes fiatalkornak, nyárnak az igazi drámáját, elmélyült lelki ábrázolását azonban Ipszilon emlékezéseitől nem várhatjuk.

Cynolter Károly

e reform végigéléséhez.

A *bukolikák* megnehezített olvasatú szövegei ismét a műfajteremtő Tolnaira irányítják a figyelmet. „Angyali átváltozásait", „puha felkent változatait" nem nélkülözheti sem a vajdasági, sem a hazai költészet/szövegirodalom, azonmellett a szembesülés gesztusa nélkül el nem mehet. A szép kiállítású könyvet 1000 példányban jelentette meg a Fórum Könyvkiadó. Nem hinném, hogy sok jutna belőlük a hazai polcokra... no comment.

ÉLET ÉS

mDk.

Pitlik József
nyomdász -

szedése a fedőlap

÷ Szedéspéldáink és fedőlapunk

Grafikai Szemle 1928 évf 2 sz 72 l

MDK

Pitlik József
nyomdász

olomvésete: ábra a 134 és 136 lapon.

Dukai Károly: Az olomvésetről

Grafikai Szemle 1929 évf 4 sz 125-133 l

MDK

Pitlovits Mihály

rézmüves

1919 jun 7-én értesiti a közönséget, hogy mühelyét ujból megnyitotta.

51.o.

Zolnay László /szerk/: A Tanácsköztársaság napjai Esztergomban. Bp. 1960.

P É C S

2001. szeptember 28-29.

Közönség-média-alkotók

Helyszín: Dante Kávéház
Pécs, Janus Pannonius utca 11.
Szervező: Közelítés Művészeti Egyesület

Témák:

1.Közönség és művészet, a médiák közvetítő szerepe:
A közönség igényei, az alkotó elvárásai, közönség-alkotók viszonya.
A médiák közvetítő szerepe- az aktualitás kérdései.
Kapcsolat a médiával és/vagy a média "felfedezettjei".

2.Új mediális lehetőségek a képzőművészetben:
Az internet nyújtotta lehetőségek, -képzőművészet a világhálón.
Grafika és a számítógép párhuzamai.
Internet kávézók.

PITON Csoport

Kiállítás:

szeptember 28- október 21.
A Piton Csoport és az Allúziók Csoport kiállítása
a Közelítés Galériában.
(Mátyás Király utca 2.)

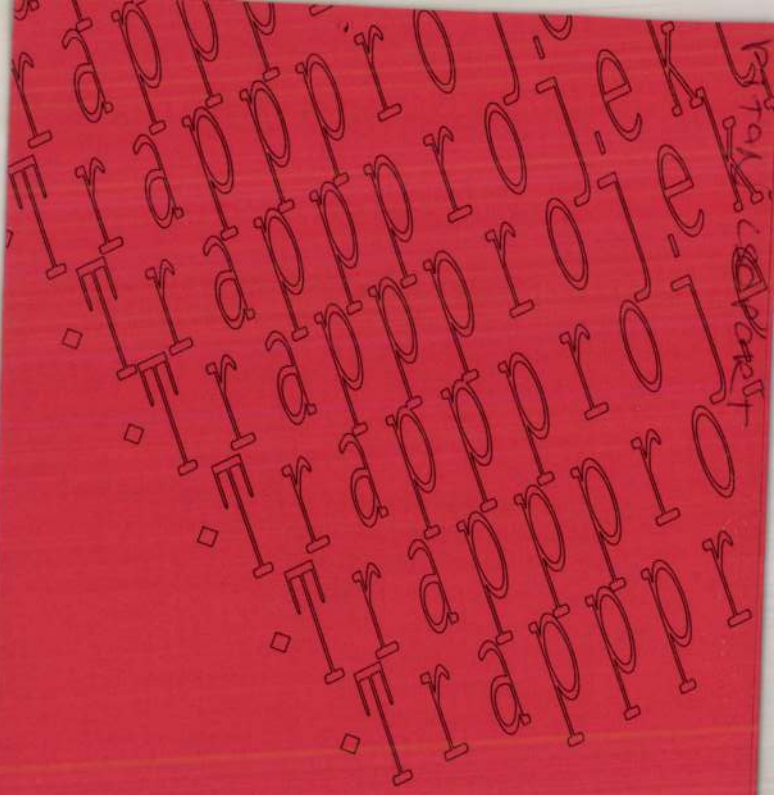

~~Trapp projekt'01~~

KAPOSVÁR
BALATONBOGLÁR
PÉCS

2001.április-szeptember

A Trapp-projekt rövid leírása:

A Dunántúl három városában (Kaposvár-Balatonboglár-Pécs) aktívan tevékenykedő fiatal képzőművészek kívánnak együttműködni egymással egy regionális - kulturális rendezvénysorozat keretein belül. Ennek célja a fiatal képzőművészek alkotó szellemi közegét megalapozó beszélgetés sorozat és kiállítások létrehozása.
A beszélgetések az érintett csoportok, pályakezdők művészeti és társadalmi helyzetét érintő aktuális kérdéseket, problémákat tartalmazzák.
Jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy az aktuális rendező csoport kiállítási lehetőséget biztosit a másik két együttműködő szervezet számára, ezzel utat nyitva a vizuális kommunikációnak.

A beszélgetések nyitottak, minden érdeklődő bekapcsolódhat az adott témákba. A programok első előadása mindig 15.00-kor kezdődik és az este zárásaként a kiállításmegnyió után kötetlen beszélgetésre invitáljuk az érdeklődőket. A második napon 10.00-kor nyitjuk az aktuális témát, melynek zárása 14.00 körül várható.

Programunk támogatói:

- Dél-dunántúli Regionális Ifjúsági Tanács, Gyermek és Ifjúsági Alapprogram
- Balatonboglár Város Önkormányzata
- Balatonboglári Városi Kulturális Központ
- Kaposvári Egyetem, Pedagógiai Főiskolai Karának Hallgatói Önkormányzata

I N F O L I N E

K a p o s v á r

Piton Csoport
Kaposvári Egyetem
Pedagógiai Főiskolai Kar
Kaposvár,
Bajcsy-Zsilinszky utca 11-13
Sándor Balázs
06/20-9492333

B a l a t o n b o g l á r

Helyiérték Egyesület
Városi Kulturális Központ
Balatonboglár,
Árpád utca 17.
Dóri Éva
06/20-3728977

P é c s

Közelítés Művészeti Egyesület
Pécs,
Mátyás Király utca 2.
Filotás Viktória
06/30-2710409

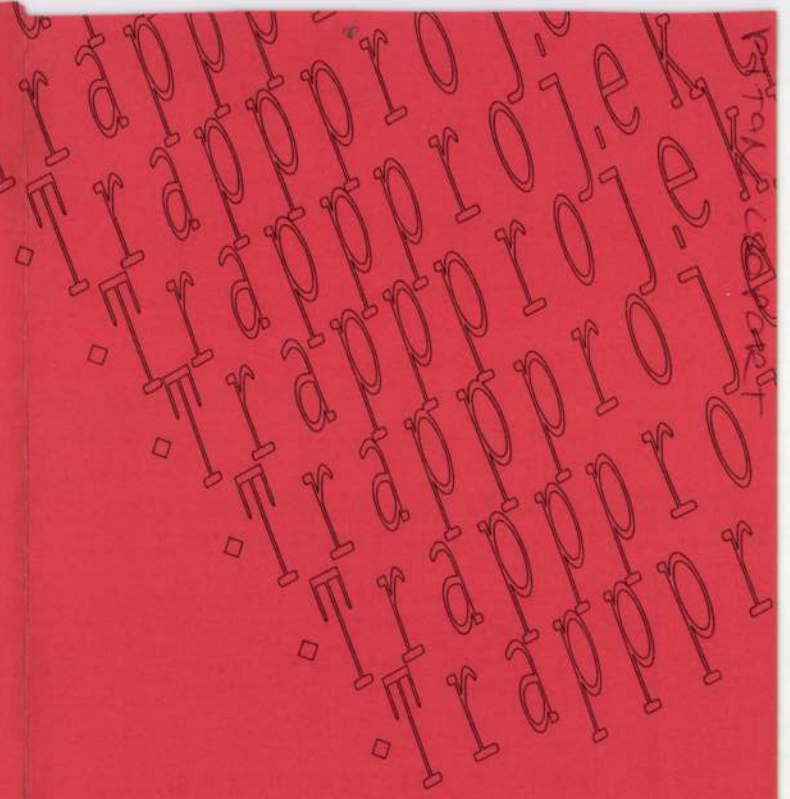

~~Trapp projekt'01~~

K A P O S V Á R
B A L A T O N B O G L Á R
P É C S

2001.április-szeptember

K A P O S V Á R

2001. április 23-24.

A közéleti szerepvállalás problémái

Helyszín: Parkoló Ifjúsági Kávéház
Kaposvár, Szent Imre utca 29.
Szervező: Piton Csoport

Témák:

1.Aktivitás és szakmai szerepvállalás, Pénz-információ-kapcsolatok:
Lehetőségek és pályázatok a régióban, milyen szerep hárul a szervezőkre, mekkora szerepet vállanak, illetve vállahatnának az intézmények egyes programok megszervezésekor.
Személyes kapcsolatok és szimpátia a rendezvények lebonyolításakor.
(humán erőforrás a szervezeteken belül)

2.Intézményi szerep:
Az intézmények (oktatási intézmények, művelődési házak, kulturális bizottságok stb.) szerepe a művészeti és kulturális közéletben.
Intézmények és szervezetek közötti együttműködés lehetőségei.

Kiállítás:

április 23-30.
Az Allúziók csoport és a Közelítés Művészeti Egyesület kiállítása
a főiskola kollégiumának társalgójában.
(Bajcsy-Zsilinszky utca 6.)

B A L A T O N B O G L Á R

2001. június 29-30.

Egyedül nem megy?

Helyszín: Városi Kulturális Központ
Balatonboglár, Árpád utca 17.
Szervező: Helyiérték Egyesület

Témák:

1.Személyi-szervezeti háttér működése:
Ön-menedzsment. Az önmegvalósítás lehetőségei és a tapasztalatszerzés nehézségei.
A kollektív munka előnyei és a benne rejlő lehetőségek. A fiatalok esélyeiegyéni elképzeléseik megvalósítására és az önérvényesülésre.
A szervezeti háttér pozitívumai, szervezetek közötti együttműködés.

2.Finanszírozási kérdések, civil pénzszerzés:
Önfinanszírozási kérdések, pályázati lehetőségek
a jó program megvalósításának kérdései.
Kompromisszumok, popularitás és/vagy rétegprogram?
Közművelődés-népművelés.

Kiállítás:

június 29-július 26.
A Piton Csoport és a Közelítés Művészeti Egyesület kiállítása
a balatonboglári Pincetárlatban.
(Árpád utca 1.)

P É C S

2001. szeptember 28-29.

Közönség-média-alkotók

Helyszín: Dante Kávéház
Pécs, Janus Pannonius utca 11.
Szervező: Közelítés Művészeti Egyesület

Témák:

1.Közönség és művészet, a médiák közvetítő szerepe:
A közönség igényei, az alkotó elvárásai, közönség-alkotók viszonya.
A médiák közvetítő szerepe- az aktualitás kérdései.
Kapcsolat a médiával és/vagy a média "felfedezettjei".

2.Új mediális lehetőségek a képzőművészetben:
Az internet nyújtotta lehetőségek, -képzőművészet a világhálón.
Grafika és a számítógép párhuzamai.
Internet kávézók.

PITON Csoport

Kiállítás:

szeptember 28- október 21.
A Piton Csoport és az Allúziók Csoport kiállítása
a Közelítés Galériában.
(Mátyás Király utca 2.)

MDK

dr.G.-né Pitónni E,

Das Klingentor,	akv.
Nyári nap,	"
	/"

Grafikai kiáll. Müterem, 1937. aug. 3 l.

MDK

dr.G.-né Pitónni E.

Naplemente után, akv.

Esti felhő, "

Francia torony, "

Grafikai kiáll. Müterem, 1937. aug. 3 l.

MDK

dr.G.-né Pitónni E,

Eső előtt, akv.

Kilátás Börzsönyre, "

Borura-derü, "

Grafikai kiáll. Müterem, 1937. aug. 3 l.

MDK

Pitrilla György,

szepesolaszi-i kömüves, 1609-ben nyert polgárjogot.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance-korszak. 1904 évf. 80.l.

28 kötet, 3. füzet

K.D.K.

Pitrilla György, építőmester

nepesolassii származásu, 1609-ben nyert Kassai polgárjogot.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök - és Építész-Egylet Közlönye, Bp.
1904. 38.köt. 80.old.

Pitrilla György

szepesolasi származám

1609-ben polgarjog kaszám

Cod

+K+80.1

A szegedi m. kir. állami fő

Érte

.....

.....

.....

.....tantárgyakból

Magaviselete .....

Szeged, 191..... év .....

Látta az atya vagy helyettese:

Pitruk József

Képzőm. fölsk. kiáll. 1937

5 alakrajz -

Tanár: Glatz O.

Vasárnap **22** Invocabit	30	**Protestáns** Gerzson **Görög kat.** Nbőjt 1. vas. **Görög keleti** Február 9 Nbőjt 1. vas.
Hétfő **23** Dam. Péter	4 ☽ Első negyed 4 ó. 40 p.	**Protestáns** Alfréd **Görög kat.** Polikárp **Görög keleti** Február 10 Karalamp vt.
Kedd **24** Mátyás aps.	4 1/2	**Protestáns** Mátyás **Görög kat.** János feje m. **Görög keleti** Február 11 Balázs vt.
Szerda **25** Géza vt.	3	**Protestáns** Géza **Görög kat.** Taráz **Görög keleti** Február 12 Melét pk.
Csütörtök **26** K. Sz. Margit	4 3	**Protestáns** Sándor **Görög kat.** Porfir **Görög keleti** Február 13 Fotina
Péntek **27** Gábor passz.	4	**Protestáns** Ákos **Görög kat.** Prokóp **Görög keleti** Február 14 Auxent
Szombat **28** Román ap.	Nap kelte 6 ó. 44 p. — Nyugta 17 ó. 42 p.	**Protestáns** Elemér **Görög kat.** Vazul **Görög keleti** Február 15 Onezim

9. hét 1942 **FEBRUÁR** 28 nap

Pitsch Béla

??

Felkai Szentségtartó rajza.
Pitsch Béla Küldeménye.

Geduly Ferenc. A magyarország műemlékek ideigl. bizottsága készletben levő rajzoknak és feljegyeknek lajstroma. Arch Ert 1878 évf. ben

M. D. K.

PITSCHMANN (Bitschmann) Joseph
Franz festő (arckép festő)
szül. 1758 Triest, megh. 1834 Volhinia
Batthyány József kardinális arcképe

Garas XVIII. 17 242. l

ARCOK - PITTMANN ZSÓFI

A falvédőnő

TRENCSÉNYI ZOLTÁN

Van a környezetvédő, az állatvédő és a falvédő. Pontosabban, ahogy Bíró Ica szépségiparos és metál lady fogalmazott kiállításnyitó beszédében: a falvédőnő.

Bíró Icáról eddig úgy tudtuk, alakot megbízhatóbban tud formálni, mint közvéleményt, de kiderült: nem kell bedőlni a látszatnak. Az elmúlt napokban a budapesti Tranzit kávéházban nyílt meg Pittmann Zsófi falvédő-kiállítása, ahol Bíró Ica figyelemre méltó fordulatokkal méltatta eme furcsa, népművészeti szellemidézést. Többek között azt mondta: „Pittmann Zsófi falvédői az otthon melegét továbbörökítő, hagyományőrző magyar konyhakultúra és a magyar feng-shui eszközei lehetnek."

Nevezett falvédők kapcsán nem tud mindenki ilyen lényegre törően fogalmazni, így tehát a közelmúlt – kavargó indák és kúszóvirágok közé hímzett – sztárjai, dalszöveg-töredékei, fontosnak vélt mondatai általában komoly fejtörést okoznak szemlélőjüknek. Az első kérdés mindjárt az: szabad-e nevetni. Mert azt azért mindenki sejti, hogy nem egy botladozó ízlésű művész kollekcióját látja, de, hogy mi a csuda ez a kaján posztnépművészeti ízlésterror, hát az nem mindenki számára egyértelmű. Itt most ki vannak figurázva a szereplők, vagy inkább csak a sajátos megfogalmazás ad egyfajta pikáns hangulatot? A hímzőfonalat öltögeti a művész vagy a nyelvét?

Pittmann Zsófi Pécsett járt középiskolába, s így hétvégenként kötelezően látogatta a régiségektől hemzsegő pécsi vásárokat. Míg mások bagóért beszerezhető műkincsekre vadásztak, ő azokat a néniket kerülgette, akik a komód mélyéről előhalászott, divatjamúlt falvédőket árulták. Azt mondja: megtetszettek neki ezek az édesen primitív munkák. Eleinte persze nevetett rajtuk, még a kollégiumi szobafalra is kiszögezett egyet, amelyre azt hímezte valaki: „Szomszédasszony elmehet, itt pletykálni nem lehet". Mosolygott rajtuk, de mégiscsak megragadta az igyekezet, amellyel egyidejűleg védték a konyhafalat a kifröccsenő bablevestől és a háziak lelkét a goromba világtól. Pátoszba csomagolva beszéltek a hűséges férj erényeiről, a szerelem erejéről, a rendes, szorgalmas háziasszonyról, bánatról, hazafiságról. Idéztek közhelyes bölcsességeket, idéztek a Bibliából, nép- és műdalokból, folklórszövegekből. Pittmann Zsófi gyűjteni kezdte a falvédőket, s úgy középiskolás kora táján gondolkodott el először azon: miért csak a régmúlt házilagos igazságait lehet rájuk hímezni? Vajon hogyan mutatnának a maiak? Például az Edda együttes egyik közismert refrénje: „minden sarkon álltam már, minden lépcsőn ültem már". Elhatározta, hogy Pataky Attilát a fent említett veretes sorral köríti, és elkészíti a kor falvédőjét, ám az elhatározásból akkor még nem lett semmi. Játékos kedvét előbb grafikusként élhette ki, rajzolt könyvilluszt-rációkat, ő készítette a Pa Dö Dő együttes gyerekrajzokat idéző plakátjait, lemezborítóit. Dolgozott belsőépítészekkel, dekoratőrökkel, festett falra: hangulatképeket éttermekbe, kávézókba, Brueghel-utánzatot egy belga söröző-be, háttérképeket állandó kiállításokhoz, például a sárospataki Rákóczi-várba és a Magyar Nemzeti Múzeum állandó régészeti kiállításához. Utóbbi helyen húsz-egynéhány festménye látható. Melyik művész mondhatja ezt el magáról...

Négy évvel ezelőtt ismerkedett össze bizonyos Éva nénivel, aki korábban kézimunkaszakkört vezetett, és kitűnően értett a hímzéshez. Az ismeretségből munkakapcsolat lett, Pittmann Zsófi végre valóra váltotta, amit középiskolás korában elhatározott: megtervezte, és Éva néni segítségével életre hímezte különös panoptikumát. Falvédő lett a Piramis együttesből, és a zenekar egyik legismertebb szövegrészletéből: „Őszintén akarok élni, minden utam végig járni", Egry János riporterből, aki azt kérdezi: „Lehet egy kérdéssel több?". Falvédő lett Zoránból, aki fölött ott kacskaringózik egy tőle származó, jól ismert dalszövegrészlet: „Amikor elmentél tőlem, majdnem maghaltam", és James Bondból, aki jellegzetesen tartott pisztolyát jellegzetes mondatra szögezi: „A nevem Bond. James Bond". Falvédőre került Fabulon Ági, Deák Bill Gyula, aki Kőbányán született, Elvis Presley, aki viszont nem ott, Zalatnay Sarolta, aki nem apáca, Bíró Ica, aki egy konyhában fitneszmozdulatokat végez, Zámbó Jimmy, aki énekel, a John Lennon–Yoko Ono páros, de még Kántor, a nyomozókutya is, akinek filmbéli partnere, Madaras József éppen azt mondja: „Hopi föl Tyutyukám".

Pittmann Zsófi falvédői egyre népszerűbbek, mind több helyre hívják kiállítani, munkáira szemet vetett Fábry Sándor is, sőt. Tervezett óriásplakáton megjelenített falvédőt az IKEA áruház születésnapjára („Az én uram nincsen távol, hazajött az IKEA-ból"), és 2004-ben díjat nyert az ARC óriásplakát pályázaton az európai csatlakozásunkról szóló kategóriában. Az első helyezettnek járó kétökölnyi szilikonszívet a magyar falusi konyhába tévedő Romano Prodit ábrázoló falvédőért kapta: („Térj be hozzánk, drága vendég, tündököl ránk fényözön").

Egyszer azt kérdezte tőle egy rajztanár, hogyan lehet ilyen gyermeteg rajzokat készíteni szándékosan. Azt mondja: nem egyszerű. Egy normálisan megrajzolt arc fölé papírt kell helyezni, az arcot át kell kopírozni, a műveletet aztán négyszer-ötször meg kell ismételni, hogy az alkotás, a korabeli falvédők naivművészeti színvonalára butuljon. A szöveggel némileg egyszerűbb a helyzet, mert a gondolat sokszor az idő múlásával együtt fakul, módosul, alakul át vicces, kifacsart közhellyé, hogy aztán befészkelje magát az alkotó fejébe, és addig motoszkáljon ott, míg egy mű része nem lesz.

Mindemellett Pittmann Zsófi változatlanul gyűjti, vadássza a korabeli falvédőket, azt mondja, szerencsére ezek nem lettek felkapottak, átlag néhány ezer forintért hozzá lehet jutni egy-egy példányhoz. Az ő gyűjteményében van vagy száz, de nincs köztük két egyforma. Minden hímzőasszony a maga képére formálta a tekergő indákat, békés galambokat, szorgos háziasszonyokat és csizmás, bajszos atyafiakat. Amiképpen ő is a maga képére formálta a közelmúlt sztárjait, a dalszövegeket, a filmekből vett idézeteket, a vicces kordokumentumokat. Amelyekből végül falvédő lesz, vagy ahogy Bíró Ica fogalmazott: cérnapanoptikum. Amelybe szerinte rövidesen rang lesz bekerülni, és akinek ez sikerül, nem azzal fog büszkélkedni, hogy nem most jött le a falvédőről, éppen ellenkezőleg. Annak örül majd, ha végre felkerülhet rá.

Az egyik kedvenc falvédőn a barátnő, Bíró Ica is megjelenik

FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

> Gyűjteni kezdte a falvédőket, s úgy középiskolás kora táján gondolkodott el először azon: miért csak a régmúlt házilagos igazságait lehet rájuk hímezni? Vajon hogyan mutatnának a maiak? Például az Edda együttes egyik közismert refrénje: „minden sarkon álltam már, minden lépcsőn ültem már".

Sikeres antineutrín

Antineutrínók hoztak hírt a Föld belsejéből. Első ízben mérték meg a Föld belsejéből származó, ezért geoneutrínóknak is nevezett részecskék mennyiségét.

Japán, amerikai és kínai kutatók a Nature című folyóiratban közölték a Japánban végzett mérések eredményét. Az adatokból kikövetkeztethető, hogy mennyi radioaktív anyag van a Föld magjában. A mérések első lépésben igazolták az eddigi becsléseket. A későbbi, pontosabb mérések alapján pedig választani is lehet majd az egymástól jó néhány részletben eltérő Föld-modellek között.

A Föld magjából feláramló hő jelentős hányada az ott levő radioaktív elemek bomlásából származik. A mélyből kb. 30-44 terawatt (terawatt=billió watt) hőteljesítmény áramlik fel, ebben a sugárzó kálium, urán és tórium hozzájárulását 19 terawattra becsülik, a többi energia más folyamatokban, pl. kristályosodás során keletkezik. Az említett radioaktív elemek átalakulása során elektron-antineutrínók keletkeznek, ezeknek a mennyiségét mérték meg, ebből következtetnek vissza a kibocsátó anyag mennyiségére.

A neutrínók semleges, nagyon kis tömegű részecskék. Három fajtájuk van, az elektron-, a müon- és a tauneutrínó, és természetesen mindegyiknek van antirészecskepárja. Az elmúlt évtizedben bizonyosodott be, hogy a neutrínófajták képesek egymásba átalakulni, ebből derült ki, hogy van egyáltalán tömegük. Hatalmas anyagmennyiségen, akár az egész Földön képesek kölcsönhatás nélkül áthatolni, ezért rendkívül nehéz az észlelésük, kimutatásuk. A hatalmas detektorokban csak elenyészően kis hányaduk ad jelet magáról.

Az adatgyűjtést Japánban végezték a KamLAND detektorral (Kamioka Liquid-scintillator Anti-Neutrino Detector – Kamioka folyadék szcintillátor antineutrínó detektor) egy bányában, egy kilométer mélyen a felszín alatt. A mérőrendszer lelke az ezertonnás, tizenhárom mé tillációs detektor. antineutrínókat id proton, ettől a pro kul át, majd ez a n nal deutériummá (

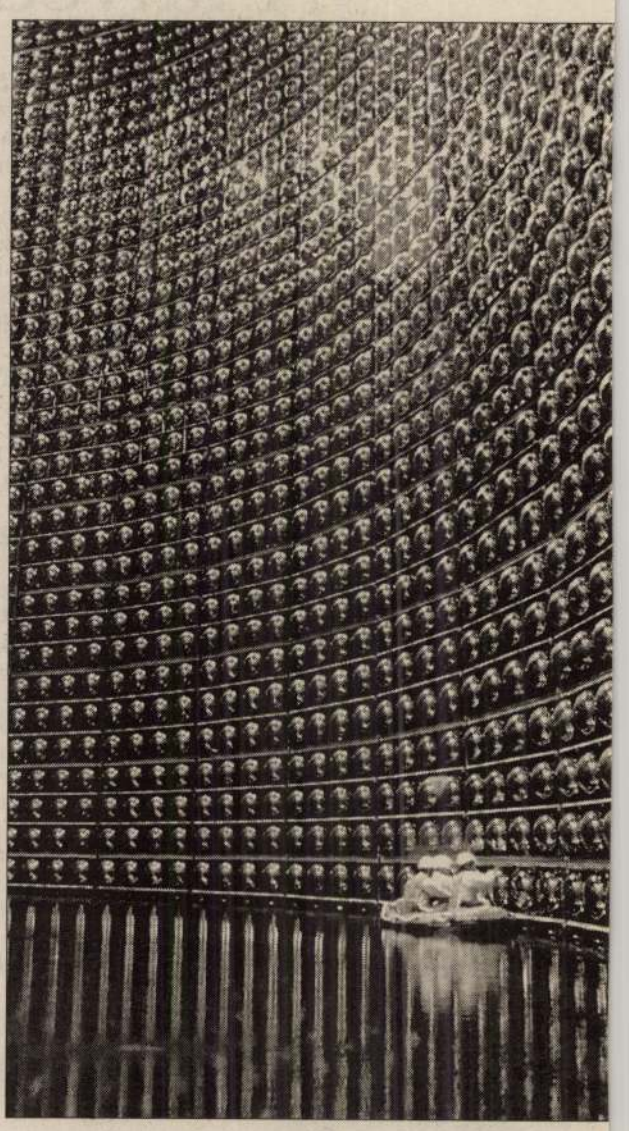

Gumicsónakról tisztítják a föld alatti medence falának elektrons

Az ötszázezer dollá

Vizsgálóbizottság keresi a híres pekin

Kínában a napokban vizsgálóbizottságot hoztak létre, hogy végre nyomára akadjanak a több mint hatvan éve rejtélyes körülmények között eltűnt világhírű koponyadaraboknak, az ötszázezer éves pekingi ember maradványainak. A bizottság vezetője, Liu Yajun elmondta, több igen fontos nyomra bukkantak a legutóbbi időkben.

Az első koponyadarabot Pei Wenzhong 1929-ben találta a Pekingtől 50 kilométerre délnyugatra lévő Csukutibarlangban, a helyiek által Sárkánycsont-dombnak nevezett helyen. A további kutatások során még öt teljes koponya és több egyedtől származó csontmaradvány, valamint több száz kőeszköz került elő. A koponyák antropológiailag hasonlítottak az emberéhez, ám például állkapcsuk feltűnően erős volt. Az egész világon szertefutott a hír, hogy megtalálták a hiányzó láncszemet az ember és a majom között, ami Darwin – akkoriban is indulatokat kiváltó – fejlődéselméletét teljes egészében alátámasztja. A világ egyik fele ünnepelt, a másik fele bosszankodott és kételkedett. A tudomány a pekingi embert – amelyet *homo erectus pekinensis* néven határoztak meg – az emberré válás törzsfejlődési fáján valóban nagyon fontos láncszemnek tartja, annak ellenére, hogy nem a majmot köti össze a mai emberrel. A csimpánzfélék és az ember között még rengeteg faj és majdnem tízmillió év áll.

A feltárások a Csukuti-barlang környékén folytatódtak egészen addig, amíg Japán 1937-ben meg nem szállta az országot. A háború után megalakult Kínai Népköztársaság is fontosnak tartotta a kutatásokat, és kerültek is elő újabb leletek. Összesen 40 egyed maradványdarabjait találták meg 100 000 hasonló korú kőeszközzel együtt, amelyek egy részén jól látható tűznyomok voltak. Ez arra utalt, hogy a Pekingi Ember ismerte és használta a tüzet. Ám a háború után előkerült darabok korát 200 000 évesre becsülik, míg az eltűnt darabok 500 000 évesek voltak. A legmodernebb fizikai mérésekkel könnyen és egyértelműen megállapítható volna a csontok kora, ám ezek nem végezhetők el. A Wenzhong által a háború kitörése előtt talált maradványok eltűntek.

1941-ben, három héttel azelőtt, hogy a japánok megtámadták volna Pearl Harbourt, s Amerika belépett volna a második világháborúba, becsomagolták a leleteket két nagy ládába és a pekingi amerikai követségre vitték azzal, hogy hajóval menekítsék azokat az Egyesült Államokba. Csakhogy oda soha nem érkeztek meg. Hollétükről számtalan legenda kering. Két amerikai katona állítólag látta a ládákat, amint Csingwangtao kikötővárosban egy svájci raktárépületben helyezték el, hogy ott tegyék fel egy Amerikába induló hajóra. Egy másik elmélet szerint vonaton indították útnak Tiencsin felé, ám útközben japánok támadták meg a vonatot és a csontok akkor tűntek el. Persze egyik történetnek sincs egyetlen bizonyítható eleme sem. A legérdekesebb sztori egy chicagói brókerhez, bizonyos Christopher Janushoz köthető. Ő az 1970-es években ötezer dollárt ajánlott annak, aki a rejtélyt megoldja. Egy nő hívta fel a férfit, és elmondta, hogy nála vannak a keresett csontok. Találkozót ajánlott Janusnak. A nő elmesélte, hogy elhunyt férje a második világháborúban a haditengerészetnél szolgált és egy alkalommal egy csomaggal tért haza, amelyben csontok voltak. Azt mondta, a pekingi ember maradványai. A nő mutatott egy fényképet is a csontokról, és az árat ötszázezer dollárban szabta meg. Janus több szakér-

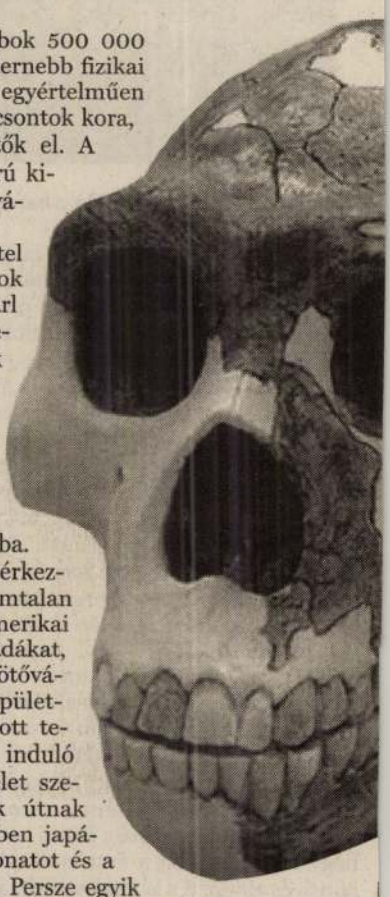

az eltűnt ko
és

tőnek is megmutatt azonosította a pekin nem. Akár a peking a kép, akár nem, az bé nem jelentkezett.

Egy kínai férfi ug sélte, hogy apja, ak kínai föld alatti ellen mondta neki, hogy rültek a csontok, s őt hogy visszaszerezze é tént valójában, azt apa, csak annyit mon tok Kínában vannak.

Pitter Bartesch, ökvösmester

Pásztortűz, 1926. 29 sz.

611. l.

Kelemen Lajos: Történelmi ökvösen-lélek

Pitter Michel

1791.

l.

Evenjény 1929

55. l.

KIRÁLYI MAGYAR EGYETEMI NYOMDA

31 nap **JÚLIUS** 31. hét

28 Vasárnap		Ince pápa *Ince*
29 Hétfő		Márta sz. *Márta*
30 Kedd		Judit vt. *Judit*
31 Szerda		Loy. sz. Ign. *Oszkár*
1 Csütörtök	**AUGUSZTUS**	Vasas Péter *V. Péter*
2 Péntek		Lig. Alfonz *Lehel*
3 Szombat		István er. *Hermina*

Pitteri G.

8720.

Térkép.

IL REGNO di UNGHERIA Di nuova Projezione. VENEZIA 1781. Presso Antonio Zatta. Con Privilegio del Eccmo Senato. A czim hadi ékitménynyel diszitett szines keretbe van foglalva. Jelzése a megkeletelt lapnak fölül jobbra: O.I., alól balra: G. Zuliani inc. és jobbra: G. Pitteri scr.

Szines rm., mér. 32.7:42.2 cm.

Szn. 63-906
1161-905-13

Pittermann István

Farkas
Zalaegerszeg

l.

Ezredévkiáll

XI. szop. 28. l.

Borostyánkő.

A hegyes vidék középter
tetején a vár; a hátterében M
térben pedig az út mentén haza
domb tetején templom köti le

Bernstei

Rm., mér. a vk. 9.4: 1

131-91-1

Mdk

Pittermann János keszthelyi gerencsér

készítette a szobákban kivülről fűtelő cserépkályhákat 1798 ban több mint 10 kályhára kötnek vele szerződést.

Magyar Műemlékek: Keszthely Műemlékei
1962. 104. l.

Pittermann József
gerencsér

N.D.K.

1798-ban több mint 10 kályhára kötnek vele szerződést a keszthelyi kastély részére.

361.

Péczely Pirotka: A keszthelyi Festetics kastély és belső berendezése

H.D.L.

Pittermann József vályhai

(1798)

KOPPÁNY Tibor: A Balaton környékének
műemlékei. Bp. : OMvH, 1993 169

Horvat, Zorislav 866
Horváth Andor 429
Horváth Béla 1499, 1626
Horváth Dénes 64
Horváth Endre 2264
Horváth Ferenc 2265
Horváth György 117, 565, 2258
Horváth György 2025
Horváth Hilda 484, 649, 1383, 2284
T.Horváth Ildikó 12, 13
Horváth István 486, 998
Horváth János (1949-) 2266
Horváth János 2786
Horváth Lajos 693
N.Horváth László 1508
Horváth Márton 2267
Horváth Ödön 1836
Horváth Olivér 2268
Horváth Orsolya 1424
Horváth Teréz 1920
Horváth Zoltán 1353, 1354, 1873
Horváth, Pavel 1172
Horváth, Peter 487
Horváthová, Anna 2427
Horvay János 1503
Hozák, Julius 359
Hosso, Jozef 1004
Höfler, Janez 808
Höller Gyula 1514
Hrdlicka, Alfred 2269
Hrubec, Igor 839
Huba László 488
Huber András 650
Huber Kálmánné 117

Pittermann Karól

ifj

farchas

Zalaegerszeg

l.

Ezredeveskiall

XI. csop. 28. l.

Boresko.

Az előtérben török és ke
sal, a háttérben pedig az összec
tetején Boresko vára látszik.

Rm., mér. a vk. 19.8: 29

PITTERMANN KÁROLY, fazekasmester

A keszthelyi gyógyszertár 1831-ben Pescheknétól, Domunkus és Pittermann fazekasoktól vásárolt gyógynövényeket a kifizetett nyugták alapján. 441.old.

BLÁZY ÁRPÁD: A keszthelyi gyógyszertár története 1867-ig 436.old

A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei, 11.sz. 1972.- Veszprém, 1972

PITTERMANN KÁROLY, fazekasmester

A keszthelyi gyógyszertár.-"A Patica részére adott 1280 darab kenőcse köpöczéért"1831-ben 11.-Ft-ot fizetett ki a gyógyszertár Pittermann Károly helybeli fazekasmesternek. 441.old.

BLÁZY ÁRPÁD: A keszthelyi gyógyszertar története 1867-ig 435.old

A Veszprém Megyei Muzeumok Közleményei,11.sz. 1972.- Veszprém, 1972

PITTMAN ZSOFI
MAGYAR HÍRLAP

AHOGY TETSZIK

FOTÓ: HEGEDŰS MÁRTA

Nem most jött le a falvédőről

ÉPPEN, MOST

Művészek. Fúrnak, faragnak, festenek, kötnek, gyúrnak, írnak, előadnak, filmeznek, azaz: alkotnak. Most épp ***Pittman Zsófi.***

Alkalmazott grafikus, Pécsett végzett reklámgrafika szakon. Tizenéves kora óta gyűjti a naiv módon ábrázolt falvédőket, a házi áldásokat. Négy éve kezdett falvédőket hímezni; egyetlen darab elkészítése hónapos munka. Zsófi segítője a hímzésben a hetvenhét éves Éva néni.

Falvédőin társítja a korszellemet és a folklórt. Általában azokat hímzi meg, akiket szeret – például John Lennon tés Yoko Onót –, másokat kritikai vagy humorérzéke alapján varr a lepedőkre, zenészeket, együtteseket, s utána már csak ki kell találni a képhez passzoló szöveget. Máskor a szöveghez készít rajzot.

Kiállításai mindig vidámak. Ennek egyik oka, hogy a tállyai polgármester – Zsófi állandó „szponzora" – minden megnyitóra száz liter bort

ímez, Zsófi falra fest dekorációt,
s díszítő festést vállal kocsmákba,
magánházakba, gyerekszobába.
Lemezborítókat rajzolt, és szívesen
illusztrálna gyerekkönyveket.

SZESZTER

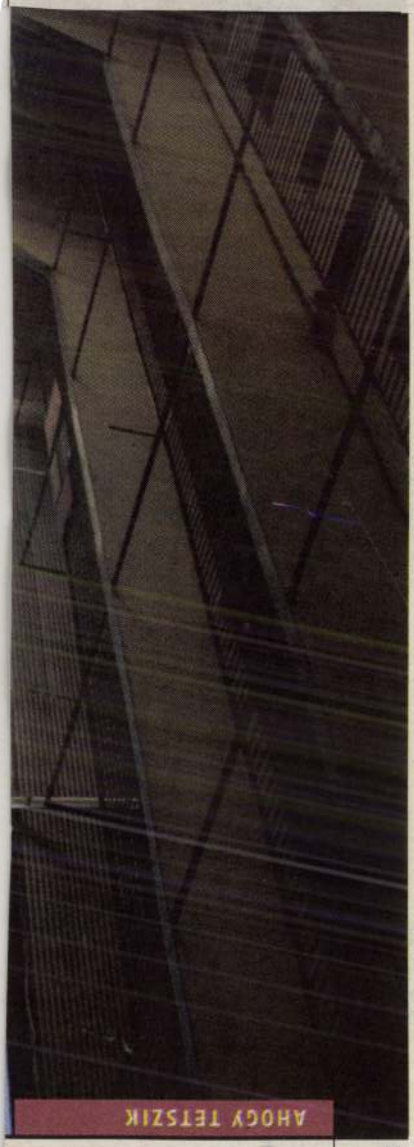

AHOGY TETSZIK

A Szombathelyi Képtár
tisztelettel meghívja Önt

A magyar grafika fénykora

Az 1960–70-es évek grafikája a Pittmann-gyűjteményben

című kiállításra

2007. február 8-án, csütörtökön 17 órára.

A kiállítást megnyitja:

TÓTH CSABA
festőművész, főiskolai docens

A kiállítás megtekinthető: 2007. március 4-ig

Köszönetet mondunk Pittmann Ildikónak a grafikák kölcsönzéséért.

SZOMBATHELYI KÉPTÁR
KUNSTHALLE SZOMBATHELY

H-9700 Szombathely,
Rákóczi Ferenc u. 12. Pf. 71.
Tel.: (36) 94/508 800 Fax: 94/314 096
E-mail: keptar@int.szombathely.hu
www.szombathely.hu/keptar

A magyar grafika fénykora

Pitthardt
Lajos

 m. D. K.

Pilthordt Lajos, festő, 1860-1946

Bazinta született, szobrász szeretett volna lenni, annya kívánságára tanító lett és csak magán úton tanult festeni Spányhtól, hésött mégis münchenbe megy, de csak 1 évig marad az akadémia nővendéke. Pozsonyba telepedett le. Festett arké -

Marian Váross: Slovenské výtvarné umenie 1918-1945.
Slovenské vydavatelstvo krásnej literatury 1960.
41. old.

PITTHORDT LAJOS

Jaszusch Antal kiállításával kapcsolatban említi Rigele Alajossal, Steyer Antallal és Kühmayer Róberttel együtt.

Tomáš Štraus: Anton Jasusch a zrod východoslovenskej avantgardy dvadsiatych rokov. Bratislava, 1966. 52. l.

Pitthordt Lajos
festő

l.

Forum
1934. 309. l.

BUDAPEST
41 XII 12-1
62

Pitthordt Sajós

l.

Forum

1935. 178. 1 –

Szatmárnémeti

Pikkhardt Lajos

l.

Forum. 1935. 103-l.

Pitthordt Lajos

l.

Benyov Bratisl.

99. l.

Pitthordt Lajos

Pesto

l.

Frau M. l.

Pitthordt Lajos
fertő

Folyáwi Lapok 1895. ápr. 9., 1126. old.
(Ujdonságok. Deák Ferencz legujabb arczképe.)

Kalmán

Pitthordt Lajos

pozsonyi festő

XIX. sz.

Emlitve

Ortvay Tivadar dr

Pozsony város utcái

és terei. Pozsony

1905. 556 l.

Pitthordt Lajós

festő

Kaufmann, Weinhold
és Groebernél Münchenben
tanult, azután Pozsonyban
tanárdott.

Csákós 6. l.

Pitthordt Lajos

festo

lásd

Szelényi 13. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása.

Enged

.....

a műhelyfőnök
al

8. sorsz. Műhelyi min'a

Pitthordt Lajos

Jestr

lásd

Szor 6. l.

..... *mühely.*

yfőnökség!

év ..... hó ..... n történő kifize

..... indokából személyesen meg nem

..... számu .....

tam

évi ..... hó .....

.....

sajátkezü aláirás és munkásszám.

Pitthordt Lajos

1905. őszi kiáll. Pozsonyi képzőművészeti Egyesület.
Naplemente előtt, olaj 80 k
Tanulmájfej, olaj. 80 k.
Este felé, olaj. 80 k.
Kedvenc, olaj. 300 k.
~~[illegible]~~
~~[illegible]~~
1907. évi kiáll. u. o.
Tájkép, olaj. 30 k.
Tájkép. olaj. 30 k.
Női arckép, olaj.
Női fej, pasztell 200.–
Várlát, olaj 40.–
Pozsonyban élő festő.
1908. évi kiáll. u. o. szerepelt.
1909. Karaisonyi kiáll u. o. szerepelt
1910. évi kiáll. szerepelt.

Pitthordt Lajos

festō

nul. Pezinok (Pösing)

1860-ban. Spaných Kor-

nélnál tanult.

Potom študoval v. Mni-

chove u Hermana Kauf-

manna, Weinholda a

Gröbera. Študijnú cestu

konal po Nemecku, Ta-

lianskú a Francúzsku. Je

známy veštaurátor. V tom

to obore učil sa u Ritschela

vo Viedni a Jozefa Beera v

Budapešti. Od roku 1896

žije v Bratislave.

4 nüve kiállitva az

alábbi müzeumban.

Kat Bratislavy

301. l

Sbierky 42. l.

Pitthordt Lajos

Hobrán cifestő

Hul. 1860. Bazin

Életrajzat lásd

Csákós B. P.

vagy Forum 1934-35.

Pitthardt Lajos

Interieur c. olajf.
repr.

Csákós 2. l.

KIRÁLYI MAGYAR EG
BUDAPEST. VIII. HÚZ

Ngs.
ifj. Szentiva
mükeres

XI. tágymányos

 m. D. K.

Pitthordt Lajos, festő, 1860-1946

pekét, interiöröket, tájképeket és ecsendéleteket. A kor divatjának megfelelően, a münchem iskola stílusában. Késetti korszakában is ofta ilanyt közelte. – „Fiúfeje" olaj 38. old.

Marian Városz: Slovenské výtvarné umenie 1913-1945.
Slovenské vydavatelstvo krásnej literatury 1960.

41. old.

MDK

Pittkey Antal

Képzőművészet 1929. 16. sz.

PITTLER, Friedrich, pozsonyi asztalosmester

F.P.,bürg.Tischlèrmeister,
3 hónapos lánya megh. [1815, 61 l.]
3 éves fia " 1815,211 "]

Pr.Z.

PITTLER, Friedrich, pozsonyi asztalosmester

F. P., bürgerl. Tischlermeister, 3 hónapos lánya meghalt. (1815, 61 l)

—

U. az, 3 éves fia meghalt. (1815, 211 l)

Preßburger Zeitung
(Genthon)

Fittler Kamil MDK

iparmüvész

Magyarország Milánóban.
Magyar Iparmüvészet 1906. 36.o.

Pittner

laid

Gold Bryabb 91 l

.....nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

yezem:

gy helyettesének
ása.

– Endrényi Imre, Szeged.

Pittner A

ércmvéső

lásd

Numizmat. Közlöny

1910. 116.

126.

.....nevü munkás igazolta

.....

a művezető aláírása.

lyezem:

.....

agy helyettesének
rása.

— Endrényi Imre, Szeged.

Pittner bécsi érem-
vető

XIX.

lásd

Numizmatikai Közlöny

1903. 11. l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

Pittner

A Nyitra-zoborhegyi nagy emlékérem. (Pittner műve.)
Írta G—l. Numizmatikai Közlöny, II. évf. 1. füzet.

(Művészet 1903. 7. l.)

Pittner Vince

Geboren zu Jánoshegy (Com. Bars) am 28 Februar 1902, absolvierte P. die Akademie der Bildenden Künste in Prag unter Meister Ottokar Spaniel und errang den II. Schulpreis. Als Medailleur, Graveur und Kleinplastiker ist P. Graveur der k. ung. Münze in Budapest.

Hains müve fels

Hu Prmagyerem 318 l.

319 l.

8579

)b kezével lábhoz eresztett szu-
.g balját csipőjére támasztja. Öl-
· és levéldiszszel, kék dolmány
kancs. Töltény-táskáját és kard-
háttérben balról társát látjuk.

·. Armee 1748.
terie.

16.1:10.3 cm.

Pittner

Irod
z

Lauringer Ernő:

Széchényi Istvángróf
az érmészetben.
Sopron, 1939. 5. l.

VAC.

Pittner

éremmüvett

Széchenyi mellképével
ditvitett loverseny
érem fentitol.

Lauringer Széchenyi

5. l.

Pittner Olivet

Novaly

Pittner Vince, Bp. X.Üllői-ut 1o2.

Adressenverzeichniss der ungarischen Medailleure

PITTNER VINCE, éremművész

Berán Lajos, Reményi József, Iván István, Szentgyörgyi István, Pittner Vince személyében maradt annyi művésztartalékunk és a pénzverde szakembereinek személyében oly technikai igényességünk, hogy a Horthy-pengők szinvonala miatt ne kelljen szégyenkeznünk. 25.old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magy. Numizmatikai Társulat évkönyve, 197-
Bp. 1978

PITTNER VINCE és SZENTGYÖRGYI ISTVÁN, éremművészek

2 PENGŐS.-verési adatai 1926-1945 között:
PITTNER VINCE és SZENTGYÖRGYI ISTVÁN.-Címlet: 2.P.-Évszám: 1929-1939.-Ábra: Madonna.-Anyag: Ezüst.-Finomság ezrelékben: 640.-Súly: 10,000.-Átmérő: 27 mm.-Vastagság: 2,1 mm.-Perem mintázott.-Darab 1929-ben 5,000,000.-Verdejegy BP.-Tervezők: PITTNER VINCE és SZENTGYÖRGYI ISTVÁN voltak. 59.old

BIRKI LÁSZLÓ: A Pengő-Fillér verési adatai 1926-1945 58.old

AZ ÉRME, XXVIII.évf. 1972. 2.szám, Bp.

PITTNER VINCE és SZENTGYORGYI ISTVÁN, éremmüvészek
--- ---

Az általuk tervezett madonnás, ezüst 2 Pengősökből 1929 és 1939 között, 1929-ben 5,000,000,-1931-ben: 1:000,-1932-ben: 711,611,-1933-ban: 1,051,195,-1935-ben: 50,154,-1936-ban: 711,040,-1937-ben: 1,5000,000,-1938-ban: 6,417,000,-1939-ben: 2,103,000 darabot hoztak forgalomba. 58-59.old

BIRKI LÁSZLÓ: A Pengő-Fillér verési adatai 1926-1945 18 old

AZ ÉREM. XXVIII.évf. 1972. 2.szám, Bp.

PITTNER VINCE, éremművész

Az első világháború után csökkent az érdeklődés a kisplasztika iránt, csökkent az érmészek száma is. De Berán, Lajos, Reményi József, majd Ivan István, Szentgyörgyi István és Pittner Vince személyében maradt annyi művésztartalékunk, hogy a Horthy-pengők színvonala miatt se kelljen szégyenkeznünk. 25.old

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magyar Numizmatikai Társulat évkönyve. 1972. Bp. 197[illegible].

PITTNER VINCE és SZENTGYÖRGYI ISTVÁN, éremművészek

A 2 PENGŐS angyalos-cimeres előlapja Madonnas hátlapja Mária Terézia tallérjának analógiaja. A Madonnat övező fénynyalábokkal ez a Madonna-ábrázolas 1768-1848-ig a 10,20 krajcároskig használatos Madonna pénzeinken. A régi éremrajz átvétele politikai tendenciara utal. Az értékjelzés a hagyományoktól eltéröen a Madonnas hátlapról a cimeres előlapra került. -tervezők: PITTNER és SZENTGYÖRGYI. 27.old. kép 26.old. lent második. Fekete repr.

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magyar Numizmatikai Tarsulat Évkönyve, 1972. Bp. 1973.

PITTNER VINCE és SZENTGYÖRGYI ISTVÁN, éremművészek

A 2 PENGŐS angyalos-cimeres elólapja madonnás hátlapja Mária Terézia tallérjának analógiája. A Madonnát övező fénynyalábokkal ez a Madonna-ábrázolás 1767-1848-ig a 10,20 krajcárosokig használatos madonnás pénzeinken. A régi éremrajz átvétele politikai tendenciára utal, Az értéjelzés a hagyományoktól eltéröen a madonnás hátlapról a cimeres elólapra került. - Tervezők: PITTNER VINCE, SZENTGYÖRGYI ISTVÁN. - 27. old. kép. 2 6. old. lent második.

VADÁSZ GYÖRGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19. old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1972. Bp. 1973.

PITTNER VINCE és SZENTGYORGYI ITSVAN, éremművészek

A 2 Pengős az 1 és 5 pengősök finom, egyszerü vonalaival szemben túldiszitett és zsufolt, talpas betüi pedig elütnek az 1 és 5 pengősök alkalmazott, a korra jellemző groteszk betütől. Túldiszettsége hiba, mert nemcsak az 1 és 5 pengősök stilusától tér el, de elődei a tallérok és különösen a XIX.sz.-i 10,20 krajcarosok is lényegesen egyszerübb vonaluak voltak.-Tervezők: SZENTGYORGYI és PITTNER
28.old. kép. 226.old. lent a második

VADASZ GYORGY: Esztétikai kérdések a modern magyar pénzekről 19.old

A Magyar Numizmatikai Társulat Évkönyve, 1972.
Bp. 197[illegible].

PITTNER VINCE és SZENTGYORGYI ISTVÁN, éremművészek

2 PENGŐ.-Súly 10 gr.-Átm. 27 mm.-Vast 2.1 mm.-Anyag: ezüst /640/1000 fin./.-E/.rent MAGYAR KIRÁLYSÁG, lent 2 PENGŐ, értékjelző, disszel elválasztva. középen a magy. cimer felette két lebegő angyal a koronát tartja.--H/.Körben: MAGYARORSZÁG VÉDASSZONYA, verési év, középen a Madonna glóriával, felnőkön, fején a mygy. korona, baljan akisded, kezében kormánypálca.-1930. jun. 25-től 1942. jan. 31-ig.-Tervezők: Elől Szentgyörgyi, hátul Pittner.-16.old.Kép. 16.old

LEÁNYFALUSI KÁROLY-NAGY ÁDÁM: Magyarország érmpénzei 1926-1972

A Magy. Éremgyűjtők Egy, kiadványa, 3. csop. 9. sz
Bp. 1974

PITTNER VINCE és SZENTGYÖRGYI ISTVÁN, éremmüvészek

---- ----

2 PENGŐ.-Súly 10 gr.-Átm.27 mm.Vast.21 mm.-Anyag ezüst /640/1000 fin./.E/Fent MAGYAR KIRÁLYSÁG,lent 2 PENGŐ, -rtékjelző,disszel elválasztva.Középen a magy.~~korona~~ ci cimer,felette két lebegő angyal a koronát tartja.--~~Hxx~~ H5.Körben MAGYARORSZÁG VÉDASSZONYA,fején a magy.korona, balján a kisded.kezében kormánypálca.-1930.jún.25-től 1942.jan.31-ig.-Tervezők:elől Szentgyörgyi,hátul Pittner 16.old. Fekete repr. 16.old

LMÁNYFALUSI KÁROLY-NAGY ÁDÁM: Magyarország fémpénzei 1926-1972

A Magy.Éremgyüjtők Egy.kiadványa, 3.csop. 9.sz Bp. 1974

WILHELM PITTNER,vésnök

Bécsi vésnök.Vannak tőle jelzett sportérmeink.
76.old

GARAM JENŐ: Sportérmeink a XIX.század második felében 73.old

NUMIZMATIKAI KÖZLÖNY,LXII-LXIII.évf. 1963-64.
Akad.Kiadó. 1964

Pittoni, festő

Velencei festő.-Dorffmaiaster István 1769-ben festi a sárvári Nádasdy-kastély freskóit Pittoni velencei festő metszetei alapján. 270.old.

Boros László: Tanulmanyok. Dorffmaister Baranyában 269.old

Müv.Tört.Ert. 1974. XXIII. 4.sz. Bp

Pittoni

--- nagy hatással voltak rá a velencei barokk mesterek, mint Pittoni, Piazetta és Bazzani; ---

Végvári Lajos A sümegi Maulbertsch freskók 16. l

Budapest 1967

régi magyar ballada, olyan Herczeg Ferencnek ez a darabja.

*

Egyik milanói nagy könyvkiadó cég, az *„Alpes“* pár héttel ezelőtt adta ki Herczeg Ferenc két történelmi szindarabját könyvalakban: a „Bisanzio“-t *(„Bizánc“)* és az „Eva strega“-t *(„Éva boszorkány“)*. A legelőkelőbb olasz szépirodalmi és napilapok részletes és alapos kritikákban foglalkoznak a könyvvel.

*

A komoly kritikai tanulmányok mellett apróbb kis cikkek, eleven följegyzések Herczeg Ferenc életének egy-egy kedves epizódját is ismertetik. Ennek kapcsán a legelőkelőbb olasz irodalmi hetilapban, a rotációson nyomtatott „Fiera Letteraria“-ban az „Uj Időkről“ is szó esik.

— Az írók legnagyobb része, — írja a lap, — regényekből írja át a darabját. Herczeg Ferenc is megtette ezt többször. A „Castello dei sogni“ (Álomkastély) például, amelyet az olasz közönség is jól ismer, előbb regény volt: „Magdaléna két élete“. Herczeg azonban most megdöntötte ezt a törvényt. Uj regénye, a a *„Lánszky-motor“*, amelyet a legelterjedtebb magyar szépirodalmi hetilap, az „Uj Idők“ közölt először, egyik színdarabjából íródott, amely már három esztendeje pihen íróasztalának fiókjában. Budapest valamennyi színháza vetélkedett, hogy előadhassa, de a világhírű író nem bocsátotta ki kezéből. A harmadik felvonás egyik jelenete nem tetszett neki: szerinte ez nem világította meg eléggé pszichológikusan a férj féltékenységét. Eleinte arra gondolt, hogy saját használatára egy kis tanulmányt ír a kérdésről és így íróasztala mellett, írás közben jobban kianalizálja a tárgyat, de munkaközben arra jött rá, hogy ezt egy regénynyel jobban meg tudná tenni. Igy született meg a „Lánszky-motor“ — regény alakban. Már meg is jelent. Óriási sikere volt. De a szindarab — az még mindég ott pihen az íróasztal-fiókban.

*

Ugyancsak a „Fiera Letteraria“ írta meg ezt a bájos epizódot:

— Negyven éves írói munkásságának alkalmából Herczeg Ferencnek nagy ünnepeltetésekben volt része: a Nemzeti Szinház külön ciklust rendezett darabjaiból, a kiadója pedig gyüjteményes kiadást készitett munkáiból. Most ujabb kitüntetésben volt része: a „Pázmány Péter Egyetem“ tiszteletbeli doktornak nevezte ki és az egyetemi tanárok deputációban keresték fel Hüvösvölgyi otthonában, hogy átadják az *ad honorem* diplomát. Az illusztris vendégeket Herczeg Ferenc nyolcvanéves édesanyja fogadta, aki aztán behívta fiát és Herczeg, miután megindult szavakkal köszönetet mondott a deputációnak, még hozzátette:

— Végtelen és alázatos hálát érzek a Gondviseléssel szemben, amiért megengedte, hogy édesanyám tanuja lehetett ennek a nagy kitüntetésnek. Több mint negyven esztendeje, hogy fáj szegénykének, amiért eddig nem szereztem meg a doktorátust . . .

A Szépművészeti Múzeum legújabb szerzeménye: Magyarországi Szent Erzsébet. Pittoni festménye

*

Főrendiházi tagsági kinevezése alkalmából a „Popolo d'Italia“, amelyet Benito Mussolini alapított és most öccse, Arnoldo Mussolini szerkeszt, „Un ritratto del Duce a Herczeg“ címmel foglalkozik a világszerte ismert magyar íróval. Megírja, hogy: „az uj főrend, akinek írásait a Duce szereti, őszinte hive Mussolininek és a fasiszta Olaszországnak. Minden esztendőben eljön Itáliába. A mult esztendőben, amikor Olaszországban járt, szeretett volna egy különös fasiszta emléket szerezni a mai Itáliából és megkérte egyik honfitársát és barátját, szerezzen be számára egy olyan festőpatrónt, amellyel azokat a Duce-képeket festik fekete szinben a házak falára, aminőkkel minden város minden uteasarka teli van. Barátjának, aki Olaszországban lakik állandóan, hosszas kutatás után sikerült szereznie ilyen festőpatrónt és azt eljuttatta Herczegnek a Duce egy fényképével együtt, amelyre Benito Mussolini sajátkezűleg irta reá, hogy „con cordiali saluti“. („Szives üdvözlettel“.) Ezt a fényképet a Duce egy magánkihallgatáson adta át azzal, hogy juttassa el az illusztris íróhoz. Herczeg Ferenc a fényképet íróasztalán őrzi most, a festő-patrón képe pedig fekete vonalaival ott emlekedik ki élesen a garázsa falán, ahol olasz gyártmányú autója áll.

Gereblye

A legrégibb, legjobb gyermeklap „Az Én Ujságom“. Előfizetési ára az „Uj Idők“ előfizetői számára negyedévre 1 pengő 60 fillér (huszezer korona). Kérjen mutatványszámot.

Uj Idők 1927. XXXIII. 9.

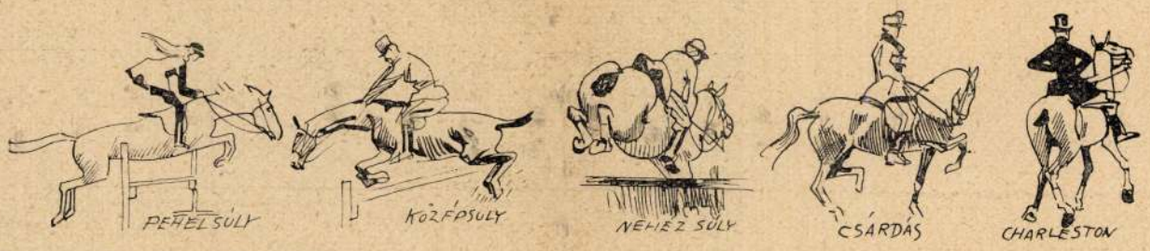

Mozgalmas élet a Nemzeti Lovardában

Mühlbeck Károly rajza

A gazdátlan kutyus, avagy a jószívűség áldozata

— Elbeszélés —

Irta: **Jan Bonot**

Tizenegy óra negyvenöt percet mutatott az óra, mikor M. Guépin zajtalanul belépett a lakásába. Egy kóbor-kutya követte. Hűvös éj volt és szakadt az eső. Nem volt szíve, hogy elzavarja a kutyát, mely csöpp farkát lázasan csóválta nyugtalanságában.

Lábujjhegyen belépett a konyhába és meggyújtotta a gázt. Az asztalon tányérhegy, egy hízlalt jérce, melynek leamputálták a lábait és egy tiszteletet gerjesztő camembert-sajt vonta magára figyelmét. Valamivel odébb, a frissen kiöblített vizes-, boros- és likőröspoharak sorakoztak. Vagyis, mialatt Guépin, a házigazda, a villamoshoz kisérte vendégeit: Virginia nénit, Baluchard és Célestin bácsikat, a gondos háziasszony leszedte az asztalt, kifényesítette az ezüstneműt és elmosta a piszkos edényt.

— Mégis csak derék asszony ez a Mélia, — mormolta elégedetten.

Szemrehányást tett magának, hogy, önzően, magányos italáldozatokkal meghosszabbította a vidámság idejét. Aztán, mivelhogy a bor elérzékenyítette, a kutyus fölé hajolt és így szólt hozzá:

— Szegény kicsim, szerencséd, hogy ilyen derék ember talált meg. Legalább fedél alatt alukálhatsz.

Ócska papirból, rongyból és szalmából puha fekhelyet rögtönzött pártfogoltjának.

*

Reggel hétkor. M. Guépin még aludt, mint a bunda. A felesége jól megrázta:

— Antoine! Mi lesz!!

Felriadt:

— Már hét az óra?

— Még egy darab. Jó lesz, ha sietsz az öltözködéssel, mert még el találsz késni az irodából.

Bárgyún, rossz szájízzel, semmire sem emlékezve, dörmögve öltözködött.

Mélie rosszalólag nézte. Haragudott rá, hogy miután vendégeit elkisérte, nem jött azonnal haza, hogy neki a rendcsinálás munkájában segédkezzen.

Vihar volt a levegőben. Antoine éppen ezért hallgatott, mint dinnye a fűben. Tudta jól, hogy felesége csak az alkalmat várja, hogy kitörjön.

Mindketten az öltözködéssel voltak elfoglalva, amikor irtózatos robaj rázta meg a lakást.

M. és Mme Guépin rémülten összenéztek.

— Mi az?

— Fogadni mernék, — kockáztatta meg Mélie szorongó hangon, — hogy egy repülőgép zuhant a háztetőre.

— Ugyan! Azt hiszem, csak a csillár szakadt le.

Az ebédlőbe rohantak. Mindent a helyén találtak. Talán a szalónban történt valami? Itt sem akadt törött holmi. A csillár, huzatába takarózva, szunnyadott.

Mme Guépin kinyitotta a konyhaajtót.

— Uristen! — sikoltott fel.

Rémes látvány tárult szemei elé. Tányérok, tálak, csészék, poharak, korsók ezer darabra zúzódva, fehér mártással leöntve, hevertek a földön. Az összetört edényhalmaz tetején a kutyus angyali nyugalommal lakmározott a hízott jércéből.

Szegény Antoine, lehajtott fejjel, lógó orral szemlélte a nem mindennapi látványt.

— Szörnyű! Borzasztó! Hallatlan! — siránkozott.

Ami Mme Guépin-t illeti, ő eddig szót sem szólt. Nem azért, mert a harag megnémította, hanem, mert nem talált szót, amellyel érdeme szerint büntethette volna a katasztrófa értelmi szerzőjét.

— Ahhoz már igazán hülyének kell lenni, hogy valaki egy ragadozó állatot oly helyre zárjon, ahol egy tányérsor tetején, sültcsirke van.

— Mélie, ne ítélj el tulságosan, — könyörgött Antoine. — A jószívűségem áldozata vagyok.

— Majd adok én neked jószívűséget! — kiáltott a háziasszony.

Utána nagyot rugott a vonító kutyusba és legurította az emeletről.

*

Az ebéd ideje alatt Mme Guépin nem fogyott ki a szemrehányásokból, sértésekből és csúnya jelzőkből. Csőstől ontotta őket bűnös ura fejére.

Guépin hallgatagon türte.

— Előbb-utóbb belefárad, — vélte.

Estig Mme Guépin még nem tudta megemészteni az öt tucat eltört edényt.

Mikor férje hazajött az irodából, rátámadt:

— Tudod-e, sötét kréten, mibe került nekünk, hogy egy lovagias gesztussal felszedted az utcáról azt a piszkos dögöt? Kétszázhuszonhét frankba!

Antoine ezuttal replikázott a feléje zudúló szemrehányásokra:

— Hát te, sötét kréten, tudod-e, mibe kerül nekünk, hogy irgalmatlanul kirugtad azt a szegény kis állatot? Ide nézz!

Azzal a felesége orra alá tartott egy hirdetést, melyet egy esti lapból vágott ki:

> 3000 FRANK JUTALMAT fizetek annak, aki visszahozza Bobette nevű kis fox kutyámat. Mme Latampette.

Franciából fordította: *Pajzs György*

Pálffyné Gulácsy Irén Fekete vőlegények cimű regényének második kiadása megjelent!

MDK

Pittoni

Magyarországi Szt.Erzsébet, festm. repr.

Uj Idők 1927. XXXIII. 9.sz. 245 l.

Pittoni, festő

1769-ben fe tette Dorfmeistre Pittoni velencei festő metszetei alapján a sárvári kastély diszterménak oldalfalait. 256.old

Csatkai Endre: adalékok a soproni barokk festészethez II. Dorfmeister és kortársai 253.old

Soproni Szemle. Helytört. Folyóirat. XXII.évf.1968 Sopron

Pittoni, Giovanni Battista

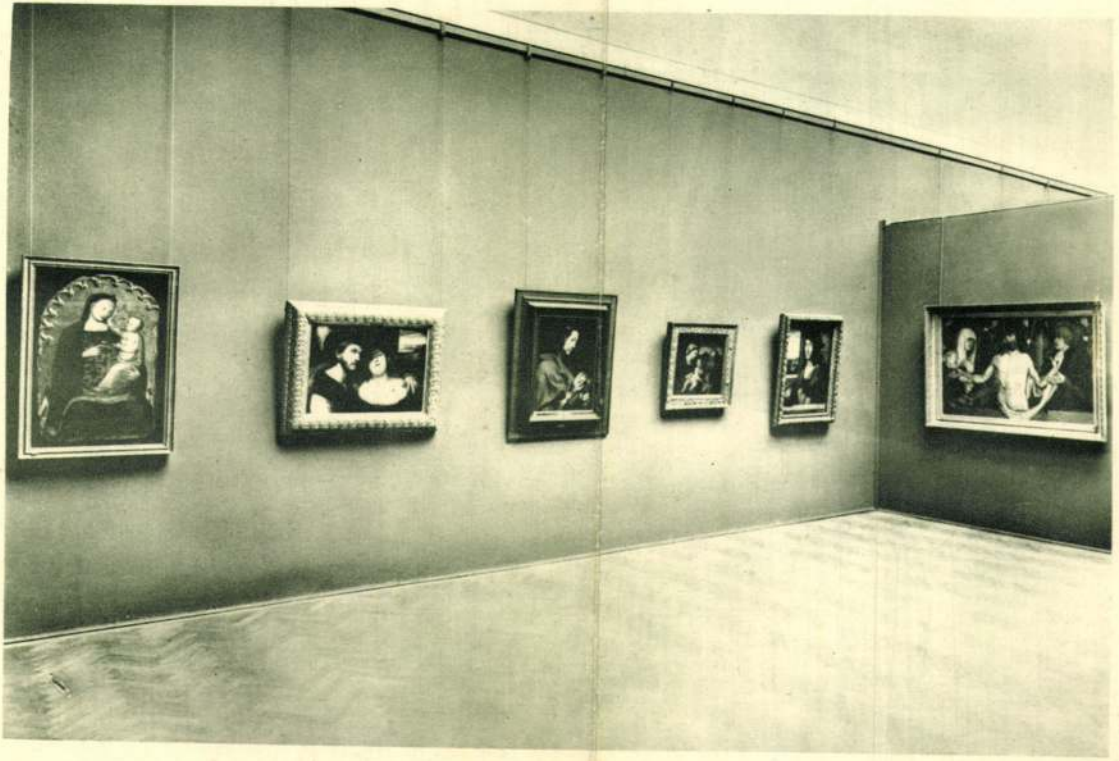

AZ ÚJ SZERZEMÉNYEK KIÁLLÍTÁSA AZ ORSZ. M. SZÉPMŰVÉSZETI MÚZEUMBAN

PITTONI, GIOVANNI BATTISTA (1687—1767):
MAGYARORSZÁGI SZENT ERZSÉBET ALAMIZSNA
OSZTÁSA. Olaj; vászon, 1734 körül
Vétetett dr. Baumgarten Nándor úr pénzadományának
felhasználásával

MAGYAR MUVESZET

Piltoni, Giovanni
Battista

Szent Erzsébet Egye
a Szépm. Muzeumban.
l. Pigler Cikkét
O.M. Szépm. Muz.
Évk. VI. k.
Pigler A. második
cikkét

Itt marad

Műemlékek Országá

Ad 137-1937.

Hivatalos

Nyolcszázötvenkilenc / 859 / Pengő

grádi vár és Salamon torony 1936.

időben befolyt látogatási díjainak

állami és koronauradalmi erdőigazga

felvettem.

Budapest, 1937. február 22.

M. D. K.

PITTONI, G. B. festő

Pittoni kompozíciójári ujulik vis na a
Szekesfehérvári szem. t. Mária oktatása
oltárképe

Garas XVIII. rf 93, 104, 272-273,

Pittoni, Giovanni

Battista

festo

Gentmüeml. 239.1.

fogva a megindított munkának élő
. költségösszeg keretében való
dem. A munkák müszaki vezetésére
tészének adott megbizást érvé-
domásul vettem, hogy a nevezett-
havi 1800 Kor.-ban, a felvételi
dig a MÉMOSZ. dijtáblázatának
izettetnek az emlitett 250000

./.

m. tanár urnak,
lőadójának

Budapest.

G. Pittoni Edit

Dunamenti képeit állítja ki a Káldor László Galéria Nádor utcai helyiségében.

Nemzeti Ujság 1935. IX. 12.

G.Pittoni Edit viz- és olajfestményei

Kálvária kápolna
Heidelbergi romok
A viadukt alatt
Börzsönyi hegyek
Zebegényi kilátás
Esős nap
Heidelberg

Magy.Képzőművészeti/Kálder László gal. 1935.
szept.

G.Pittoni Edit vizfestményei és olajfestményei

Altenberg
Hegyoldal
Patak hiddal
Sárga virágok
Hegyvidék
Altenbergi rész
Dunai látkép
Zebegényi csend

Magy.Képzőművészet/. Káldor László gal. 1935. szept.

G.Pittoni Edit viz- és olajfestményei

Zebegényi part
Szinpompás naplemente
Alkony a Dunán II.
Viadukt
Zebegényi templom
Kainisch
Dunapart

Magy.Képzőmivészet/.Káldor László gal. 1935. szept.

G.Pittoni Edit vizfestményei és olajfestményei

Dőry kastély
Zebegényi rálátás
Bodzavirág
Alkony a Dunán
Zebegény
Dáliák
Bártfa
A Duna Zebegénynél

Magy.Képzőművészet/.Káldor László gal. 1935. szept.

< Pittoni Edith >

rajztanár cikke

< > A rajztanítás reformja a porosz népiskolákban.
Magyar Rajztanárok Orsz. Egyesületének Értesítője. 1903. VI. 836-840.

Kühlmann Frigyes akkori rajztanár „Neue Wege im Zeichenunterricht" c. könyve alapján

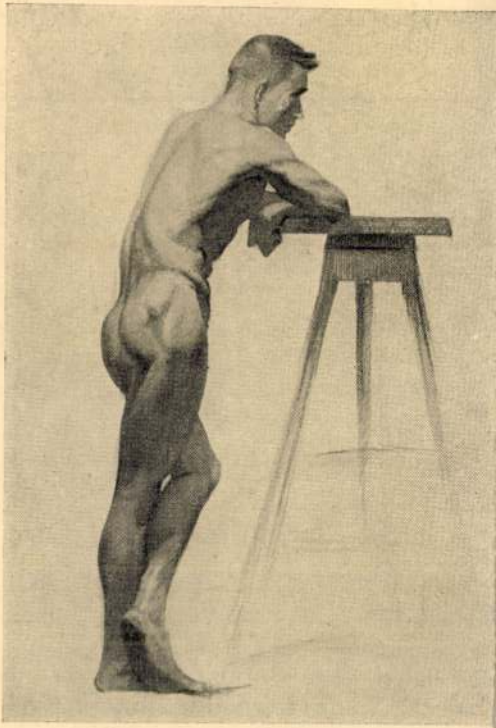

Bal :

KISS LÁSZLÓ
IV. ÉVES
DÍSZÍTŐ
SZOBRÁSZ

Jobb :

JUHAROS
ISTVÁN
IV. ÉVES
DÍSZÍTŐ
FESTŐ

Pilloni Edith

rajztanár

VII. ker. polg. leány-
iskola

Budapest

1905

Pittoni Edith

rajztanítónő

Bp.

1904-ben tanja

a Rajztanárok

Egyesületének.

sügyi miniszternek 89.432/1925.III.a.
ég XII. és Csekkosztályához intézett

igler József Ede papirneműgyár r.t.-
tárnál levő 3.509. számú csekkszám-
gos Bizottsága részére szállitott

Pittoni Edith dec. 21
szül. Szabadkán 1878. Rk.
1896/97 I é. rajzból
1897/98 I. I. é. " "
1897/98 II " "
1898/99 I-II. 2. é. rajzból
1899/900 I-II 3. é " "

Érkezett 1904. január 26.

73/1904. sz. (Budapest, 1904. január 25.)

Kammerer Ernő osz. felügyelő beterjeszti a nagyváradi múzeum részére végzett restaurálási munkálatok költségjegyzékét (Beer számlája kifizettetett, 1904. II. 4.)

Pittoni Edit

1896/97 – 1900/1; 1904/5 I.

Ferkèpzomfoiskòvk
122. 0.

Pittoni Edith /Gorka Sándorné/

K

Uj SZALON. 1934.ápr.:

Heidelbergi házrészletek,
A Duna Zebegénynél,
Gráci udvar, vizf.

1934.máj.-jun.: Borus nap,
Bujkáló nap,
Napsütötte part,
vizf.

1934.dec.: Kilátás a Dunára,
Töltés mellett, of.

MDK

Pittoni Edith /Gorka Sándorné/

1934.ápr.: Heidelbergi házrészletek,
A Duna Zebegénynél,
Gráci udvar, vizf.

1934.máj.-jun.: Borus nap,
Bujkáló nap,
Napsütötte part,vizf.

1934.dec.: Kilátás a Dunára,
Töltés mellett, of.

Uj Szalon.

MDK.

Pituk János grafikus

"Ludas Matyi" tusrajz/

VI .Magyar Képzőművészeti Kiállitás
Műcsarnok,1955. 55.l.

Pituk János MDK

Ludas Matyi, tusrajz

Műcsarnok 1955 VI. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Pituk János

Ludas Matyi tusrajz 40x60

VI.Magyar Képzőművészeti Kiállítás.Műcsarnok
1955.Kat. 35.1.

Pituk József

LHK 2252

PITUK JÓZSEF festő, grafikus
Selmecbánya, 1906

1928-32 között Glatz Oszkár vezetésével tanult a Képzőművészeti Főiskolán, majd huzamosabb ideig Bécsben dolgozott. Számos hazai bemutatója mellett 1956-66 között hét alkalommal Csehszlovákiában, 1969-71-ben Ausztriában és Olaszországban rendezett önálló tárlatokat. 1943-ban elnyerte a főváros grafikai díját. - Sokoldalu művész, a festészet és a grafika mellett illusztrálással, plakát- és diszlettervezéssel, üvegmozaikkal is foglalkozik. Mozgalmas, szines, eredeti hangvételu kompozicióinak visszatérő motivuma a falu, az egyszerü emberek élete. Jeles portréfestő.

Művészéletrajzok 1975

Pituk József Viktorian festőművész

Kiállítása nyílt a

Fáklya Klubban

Magyar Nemzet 1971 május 30

10. old.

– Napló –

MAGYAR HIRDETŐ SAJTÓFIGYELŐ
BUDAPEST, IX., ÜLLŐI ÚT 61
Telefon: 138-068, 337-748, 340-726

1971 JUN 19

SOMOGYI NÉPLAP
Kaposvár

Két kép — két kiállításról

1021 Pituk József

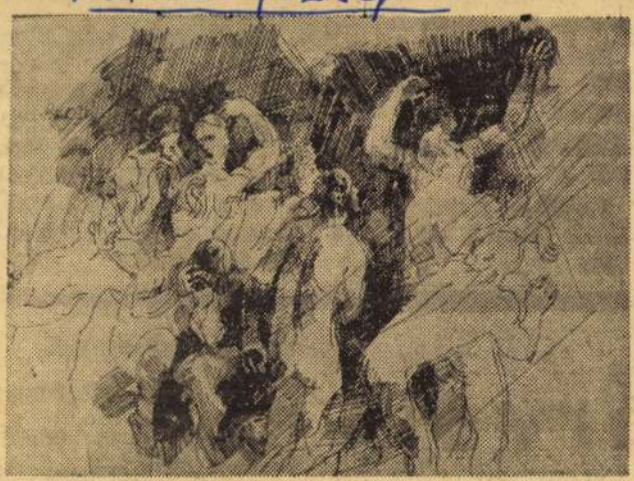

Tollrajz — Pituk József Viktorian budapesti kiállításáról.

Új törekvések a svéd textilművészetben — ez a címe a Műcsarnokban rendezett reprezentatív kiállításának. (Képünkön: részlet a kiállításról.)

(Selmeczi Tóth János felvétele)

káló vagy a szobrász al
tók. Széljárta sziklák,
szántott mezők, hullámzó
zek, füstölgő gyárkémén
és utcai forgatagok.

Arcok. Feszültek, váral
zóak, örömteliek, vagy s
morúak.

Beszédes, sokatmondó
pek.

Fények és árnyékok. Fehérek, feketék, szürkék játéka.

bent sűrítő képi jelrendszerével, a tartalom és a forma összegző erejével hangsúlyosan dokumentál.«

érvei

mert a termelőszövetkezet elnöke és dolgozói inkább az eszpresszóban ücsörögnek. Gondold meg! Még a népdalesteknek sincs sikere, pedig a legnevesebb művészek énekelnek. De ha meghívják az Omega beategyüttest, a háromszázötven személyt befogadó terem kicsinek bizonyul. Pedig csak egyetlen plakátot tesznek ki a művelődési ház ablakába és a népművelők nem koldulják végig a várost jegyeket árulva. És mégis: a gyári dolgozók műszakot cseréltek, a szomszédos falvak ifjúsága kilométereket gyalogolt, hogy láthassák kedvenceiket. Nem egyszerű a helyzet. Egyre szépül a város, az emberek csinosabban öltöznek, de kulturális igényeik nincsenek. Ehhez még vedd hozzá, hogy a helyi népművelési felügyelő öreg ember, aki egykor nagy érdemeket szerzett, de ma már csak statisztál. A művelődési ház épületének több száz éves termeiben valamikor az iparosegylet tagjai söröztek. Mindenki tudja, hogy a helyzet tarthatatlan, csak rettenetesen nehéz kimozdulni a holtpontról... Mondjam tovább? Legelőször is szakemberre van szükség. Rád.

— Nem megyek.

A házigazda meglepően hevesen mond nemet.

— Az ügy nem érdekel vagy... ellenséges viszonyunk miatt nem vállalod?

— Nem születtem forradalmárnak...

Néhány másodpercig egyikük sem szólal meg.

A vendég váratlanul elmosolyodik, farzsebéből összevissza gyűrt, teleírt papírlapot vesz elő.

— Mi ez?

— Véletlenül találtam. Amikor félórával ezelőtt beléptem házatok kapuján, a fal mellett álló, púposan megrakott szeméttároló tetejéről, a kukafedő alól papírlapokat sodort ki a huzat. Az egyik szétnyitva elém esett. Messzíről megismertem az írásod. Ne haragudj, hogy felvettem. Tudod, mit írsz?

— Semmit.

— Figyeld, elolvasom: »Befejezem a naplóm, mert egyszerűbb hallgatni. Sorsom megtagadta apám és nagyapám eszméit. Jó lett volna jobbágyok ükunokájának születni. Jó lenne cselekedni, hogy az új eszméket befogadhassam. Szívesen elmennak. Megforgatni, arrébb tolni a világot...«

A házigazda nem tiltakozott. Nem ugrott fel, nem rohant el, nem kiabált. Hallgatott.

Legyőzték.

Pituk József

Pituk József:
Dante illusztráció
Illustration pour
l'oeuvre
deDante
Иллюстрация
к Данте

Művészet 1971 IX

... tőle mindenféle teátralitás Festményeit korunk legmegbízhatóbb mű

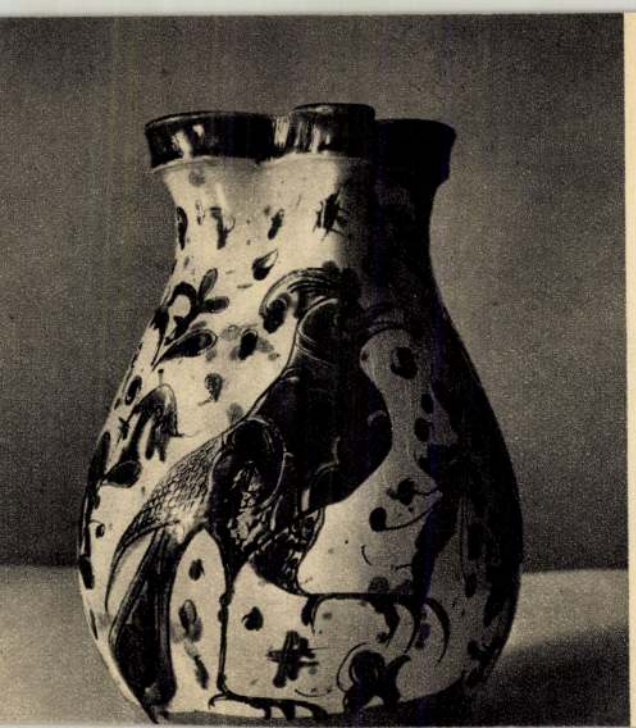

anyag nyomasztó lidércnyomássá ne váljék. A Meditációk sorozata is ezen a színen játszódik: ezekben oldja föl az elrettentő példák vízióit.

Hangütése könnyen vált drámáról szatírára, alkotói erejéből bőségesen telik erkölcsi tanításra is kritikai rajzaiban. Nemcsak a klasszikus idők embere, olimpuszi magasságok és mediterrán tengerpartok könnyű, sós, tiszta levegője árad át művészetén, hanem már a negyvenes évektől fogva megjelenik a fővárosi szegényember, a koldus, a kisemmizett, a pályaudvarok környékén ődyelgő proletár, aki nem mondhatja el magáról az epikuroszi elégedettség jelmondatát: „... Zeüsszel versenyezhetünk boldogságban, ha kenyerünk és vizünk van ..." Emlékezetes az egyik lapban megjelent sorozata 1943-ban: hősei éppen ezért a mindennapi

MDK

Pituk József

Plakátművészeti Kiállítás Ernst Museum 1953.
Kat.

MDK

Pituk József

gouache:

Pihenés őszi tájban

1. Orsz. akvarell kiáll. Eger, 1968.
Gárdonyi G. Színház

MDK

Pituk József

akvarell:

- Virágok

1. Orsz. Akvarell kiáll. Eger, 1968.

Gárdonyi G. Szinház

MDK

Pituk József

Nagy Éva arc épe, of.

Szentendrei festők 2.kiáll. Ferenczy K.Muz.

1952. okt.

MDK

Pituk József

Kis fröccsök

M.grafika 100 éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948. jan.

14 l.

MDK

Pituk József festőm.

Szent Margit munka közben, festm.

Kihirdették az Árpádházi B.Margit ... Magyarország,
1942. szept. 3o.

MDK

Pituk József

Tömegszállás

M.grafika loo éve. Főv.Képtár 32.kiáll. 1948.jan.
15 l.

MDK

Pituk József

Ecsery Elemér cikke

Művészet 1968 7.p.2o-21.

SZETVÉDELMI HIVATAL
EGYETEM TÉR 5.
ON: 385-179

Tárgy: _____

_____

_____

Ügyintézőjük: _____

Hiv. sz.: _____

Mell.: _____

Pituk József
festő-

1970-ben Pituk József festőművész
műveiből kiállítást rendeztek a
padovai „Galleria d'Arte Enal"
-ban.

—:—

Művészet, 1971. január - 20 l ap

MDK

Pituk József festőm.

Szent Margit munka közben

Kihirdették az Árpádházi B.Margit müv.pályázat eredményét. esti Magyarország, 1942. szept. 3o. 6 l.

Pituk József

1021

1969.XI.5. 22.5o Ené /6/

Alkotómühelyben

Pituk József festőművésszel beszélget Ambrus Tibor.

- Pituk József festőművészt budai,Fő utcai mütermébe látogatunk el ma.A müvész neve és munkássága nem tartozik a legismertebbek közé.1959-es kiállitása óta visszavonultabban élt, és csak 1967-ben lépett ismét a közönség elé akkor is meglehetősen zártkörü bemutatóval, az Opera Klubban . Mégis idestova 4o esztendős müvész-pályája jelentős eredményeiről beszélhetünk.Még főiskolai növendék korában két alkalommal nyerte el a Nemes Marcel dijat, ugyancsak kétszer a Balaton ösztöndijat.1943-ban a főváros grafikai első diját nyerte el.Kitünő festő.Érdeklődését elsősorban a természeti látványban megnyilatkozó atmoszférikus jelenségek kötik le.Grafikai munkásságát viszont már direktebb program jellemzi.Bizonyos társadalomkritikai hajlam, amely lapjait filozófikus, irodalmias tartalommal teliti, nemegyszer élesen irónikus tendenciával.De talán kezdjük az elején.

Az főiskolán Glatz Oszkár növendéke voltál.Mit adott neked Glatz mester?

- Glatz mester elsősorban a munka-szeretetet adta, a munkához való becsületességet, a rajztudást és erősen forszirozta a forma-képzést.A szinekkel nem igen barátkoztam meg akkor nála,hanem inkább rajzoltam.De amint mondom főképpen mindig is szidott minket azért,-dacára annak, hogy én eléggé dolgoztam ,hogy indolensek vagyunk.Tehát egyre doppingolt a továbbiakra nézve,hogy minél jobban kézbe-fogjam a szakmát.

1969.XI.5. 22.50 Ené /6/

Alkotómühelyben

Pituk József festőmüvésszel beszélget Ambrus Tibor.

- Pituk József festőmüvész budai,Fő utcai mütermébe látogatunk el ma.A müvész neve és munkássága nem tartozik a legismertebbek közé.1959-es kiállitása óta visszavonultabban élt, és csak 1967-ben lépett ismét a közönség elé akkor is meglehetősen zártkörü bemutatóval, az Opera Klubban . Mégis idestova 40 esztendős müvész-pályája jelentős eredményeiről beszélhetünk.Még főiskolai növendék korában két alkalommal nyerte el a Nemes Marcel dijat, ugyancsak kétszer a Balaton ösztöndijat.1943-ban a főváros grafikai első diját nyerte el.Kitünő festő.Stdeklődését elsősorban a természeti látványban megnyilatkozó atmoszférikus jelenségek kötik le.Grafikai munkásságát viszont már direktebb program jellemzi.Bizonyos társadalomkritikai hajlam, amely lapjait filozófikus, irodalmias tartalommal teliti, nemegyszer élesen irónikus tendenciával.De talán kezdjük az elején.

A/ főiskolán Glatz Oszkár növendéke voltál.Mit adott neked Glatz mester?

- Glatz mester elsősorban a munka-szeretetet adta, a munkához való becsületességet, a rajztudást és erősen forszirozta a forma-képzést.A szinekkel nem igen barátkoztam meg akkor nála,hanem inkább rajzoltam.De amint mondom főképpen mindig is szidott minket azért,-dacára annak, hogy én eléggé dolgoztam ,hogy indolensek vagyunk.Tehát egyre doppingolt a továbbiakra nézve,hogy minél jobban kézbe-fogjam a szakmát.

és igyekezzem az ismereteket megszerezni.

- Glatz neve már önmagában jelenti a stilus-irányzatot,amit azt hiszem ő nem nagyon erőltetett a növendékeire, de hát ismert dolog, hogy a mester azért mégis hat.Rád hatott-e Glatz?

- Hát nehéz is erre a kérdésre rögtön válaszolni, de inkább azt mondanám hogy nem . Ő mindig is azt mondta, hogy olyan vagyok , azt mondja, mint a tyuk, akinek a csirkéi elszaladnak, - azt mondja ,- nem tudom összefogni őket. És egyik jellemzője is volt a Glatz Oszkárnak, hogy különböző irányzatokat tudott ugy mondjuk, kifejleszteni, és ugy egységes stilusról talán nem beszélhetünk nála.

- A főiskola elvégzése után hogyan tájékozódtál? Hogyan választottad meg azt az utat , amelyet végigjártál?

- Hát először is a modern művészet erősen hatott rám.Foglalkoztunk valamennyire az absztrakt irányzattal is, de azt egy idő mulva aztán elvetettem , mivel ugye erősen rajzi beállitottságu vagyok, és a formákat sem a karom elhanyagolni és a természeti élményektől sem akartam megszabadulni. Ez volt az az absztrakt korszak, amit 1931-ben kb. másfél évig müveltünk,de miután én láttam ,hogy ez kifejezetten az iparmüvészetbe torkollik, én hamarosan abba is hagytam.

- Ha a mostani munkásságodnak valamiféle jelzőt akarnál adni, mondjuk, ugy stilárisan hogy határoznád meg?

- Hát a stiláris meghatározást talán ugy fogalmazhatnám meg, és itt most vissza kell janyarodnom egy kissé Glatz mesterhez is, hogy a nagybányai iskola, tekintve ,hogy ő is annak a

és igyekezzem az ismereteket megszerezni.

- Glatz neve már önmagában jelenti a stilus-irányzatot, amit azt hiszem ő nem nagyon erőltetett a növendékeire, de hát ismert dolog, hogy a mester azért mégis hat. Bád hatott-e Glatz?

- Hát nehéz is erre a kérdésre rögtön válaszolni, de inkább azt mondanám hogy nem. Ő mindig is azt mondta, hogy olyan vagyok, azt mondja, mint a tyuk, akinek a csirkéi elszaladnak, - azt mondja, - nem tudom összefogni őket. Ez egyik jellemzője is volt a Glatz Oszkárnak, hogy különböző irányzatokat tudott ugy mondjuk, kifejleszteni, és ugy egységes stilusról talán nem beszélhetünk nála.

- A főiskola e lvégzése után hogyan tájékozódtál? Hogyan választottad meg azt az utat, amelyet végigjártál?

- Hát először is a modern művészet erősen hatott rám. Fogalkoztunk valamennyire az absztrakt irányzattal is, de azt egy idő mulva aztán elvetettem, mivel ugye erősen rajzi beállitottságu vagyok, és a formákat sem a karom elhanyagolni és a természeti élményektől sem akartam megszabadulni. Ez volt az az absztrakt korszak, amit 1931-ben kb. másfél évig műveltünk, de miután én láttam, hogy ez kifejezetten az iparművészetbe torkollik, én hamarosan a bba is hagytam.

- Ha a mostani munkásságodnak valamiféle jelzőt akarnál adni, mondjuk, ugy stilárisan hogy határoznád meg?

- Hát a stiláris meghatározást talán ugy fogalmazhatnám meg, és itt most vissza kell jányarodnom egy kissé Glatz mesterhez is, hogy a nagybányai iskola, tekintve, hogy ő is annak a

képviselője volt, ha nem is direkt rajta keresztül, de mégis ez volt talán a legerősebben ható irányzat, amit én magamévá tettem , persze beleolvasztva azokat a tendenciákat, irányzatokat, azokat a stilus-elemeket, amit a modern müvészet , mondjuk a posztimpresszionizmus is jelent.

- Nemrégiben , ez év áprilisában Bécsben volt grafikai kiállitásod.Az egyik osztrák lapban megjelent kritikájában azt irta egyik méltatód, hogy grafikai stilusod részben a barokk tradiciókra is visszavezethető.Mi a véleményed erről?

- Nem tul kellemesen érintett ez a megállapitás, de azért mégis meg kell azt mondanom, hogy ha egészen objektiv vagyok, van egy bizonyos barokk tendencia mondjuk nálam és itt talán azt mondhatnám, hogy a szenvedélyesség, a lendület.Ez volt talán az, amire ő értette a barokk tradiciót.

- Én inkább expresszivitásnak mondanám.

- Hát az expresszivitást , azt tulajdonképpen nekem kellett volna mondanom , és akceptálok.Tényleg az expresszivitás az erősebben él bennem , de mégis csak azt kéne hozzáfüznöm, hogy egy ötvöződése ez tulajdonképpen az elöbb elmondottaknak, hogy a lendület, a szenvedélyesség, ami tulajdonképpen expressziv, és az expresszivitás az bizony talán a legmélyebbe ből fakad,amit a festményeken is kifejezek,- de főképpen a grafikáimon.Ez lenne talán az a terület, amire az elöbb elmondottak a legjobban érvényesek.

- Valóban az expresszivitás egész müvészi munkásságodban megnyilvánul,- festményeid szinvilágában , az ecset-járásban

képviselője volt, ha nem is direkt rajta keresztül, de mégis ez volt talán a legerősebben ható irányzat, amit én magamévá tettem, persze beleolvasztva azokat a tendenciákat, irányzatokat, azokat a stilus-elemeket, amit a modern művészet, mondjuk a posztimpresszionizmus is jelent.

- Nemrégiben, ez év áprilisában Bécsben volt grafikai kiállításod. Az egyik osztrák lapban megjelent kritikájában azt irta egyik méltatód, hogy grafikai stilusod részben a barokk tradiciókra is visszavezethető. Mi a véleményed erről?

- Nem tul kellemesen érintett ez a megállapitás, de azért mégis meg kell azt mondanom, hogy ha egészen objektiv vagyok, van egy bizonyos barokk tendencia mondjuk nálam és itt talán azt mondhatnám, hogy a szenvedélyesség, a lendület. Ez volt talán az, amire ő értette a barokk tradiciót

- Én inkább expresszivitásnak mondanám.

- Hát az expresszivitást, azt tulajdonképpen nekem kellett volna mondanom, és akceptálok. Tényleg az expresszivitás az erősebben él bennem, de mégis csak azt kéne hozzáfűznöm, hogy egy ötvöződése ez tulajdonképpen az előbb elmondottaknak, hogy a lendület, a szenvedélyesség, ami tulajdonképpen expresszív, és az expresszivitás az bizony talán a legmélyebbe ből fakad, amit a festményeken is kifejezek, - de főképpen a grafikáimon. Ez lenne talán az a terület, amire az előbb elmondottak a legjobban érvényesek.

- Valóban az expresszivitás egész művészi munkásságodban megnyilvánul, - festményeid szinvilágában, az ecset-járásban

a grafikai lapok mozgalmasságában. De adódik itt egy kérdés.Kedvelt, monumentális müfajod, az üvegablak, amelyik viszont igen nagy fegyelmet követel a müvésztől.Hogyan érvényesül ebben a müfajban az expresszivitás?

- Hát az üvegablaknál elsősorban tekintve azt, hogy ilyen erősen körülhatárolt és megköt bizonyos irányba, a kompoziciónak a dinamizmusa, a rajznak a finomsága és a szineknek az intenzitása. Ennek a háromnak az ötvöződéséből áll elő aztán az a mit kb. elképzelek.És ezen keresztül lehet nagyon sokfé kifejezési lehetőséget alkalmazni, tekintve azt, hogy a szinek adva vannak, tehát itt egy bizonyos megkötöttség van még a szines ablaknál, de mégis csak azt kell mondanom, hogy ez a terület nekem nagyon kedvező ,miután ezt a három elemet, a kompoziciót, a rajzot és a szint teljes intenzitásában lehet alkalmazni.

- Mióta foglalkozol üvegablak készitéssel?

- Hát az üvegablak készitéssel már 1937 óta foglalkozom.

- És hol vannak elkészült müveid ebben a müfajban?

- Mohácson, Veszprémben azután Székesfehérvárott a pályaudvaron, amit Z.Gách Györggyal közösen csináltunk, a Központi Papneveldében Budapesten, a budapesti Örökimádó Templomban, továbbá a Hadtörténeti Muzeumban van két üvegablakom és Kaposváron a SZt.Kereszt plébánián.

- Egy a magad számára készitett üvegablakodat nézem itt a müteremablak keretében. Mozgalmas, sokalakos mü.Érdekes volt

a grafikai lapok mozgalmasságában. De addik itt egy kér-
dés.Kedvelt, monumentális műfajod, az üvegablak, amelyik
viszont igen nagy fegyelmet követel a művésztől.Hogyan
érvényesül ebben a műfajban az expresszivitás?

- Hát az üvegablaknál elsősorban tekintve azt, hogy ilyen
erősen körülhatárolt és megköt bizonyos irányba, a kompo
ziciónak a dinamizmusa, a rajznak a finomsága és a szinek
nek az intenzitása. Ennek a háromnak az ötvöződéséből áll
elő aztán az a mit kb. elképzelek.És ezen keresztül lehet
nagyon sok kifejezési lehetőséget alkalmazni, tekintve
azt, hogy a szinek adva vannak, tehát itt egy bizonyos meg-
kötöttség van még a szines ablaknál, de mégis csak azt kell
mondanom, hogy ez a terület nekem nagyon kedvező ,Miután
ezt a három elemet, a kompoziciót, a rajzot és a szint tel-
jes intenzitásában lehet alkalmazni.

- Mióta foglalkozol üvegablak készitéssel?

- Hát az üvegablak készitéssel már 1937 óta foglalkozom.

- És hol vannak elkészült műveid ebben a műfajban?

- Mohácson, Veszprémben azután Székesfehérvárott a pályaudvaron, amit Z.Gách Györggyal közösen csináltunk, a Központi Papneveldében Budapesten, a budapesti Örökimádó Templomban, továbbá a Hadtörténeti Muzeumban van két üvegablako és Kaposváron a SZt.Kereszt plébánián.

- Egy a magad számára készitett üvegablakodat nézem itt a
műteremablak keretében. Mozgalmas, sokalakos mü.Érdekes volt

látnom ennek a kisebb méretü kartonját, tervét.A kartonon a figurákat plasztikusan ábrázoltad. Az ablakon sikban. Mi inditott erre a lényeges változtatásra?

- Az üvegablaknak a története az, hogy feleségemnek megtetszett maga a téma és szerette volna itt a müterem ablakon állandóan ugye látni.Hát kérem megcsináltam , de az ő kikötése az volt, hogy ne tegyek rá plasztikát, mert a dekorativ hatásokat jobban szereti, és A SZINES ABLAKNÁL EGY BIZOnyos fokig jól is érvényesül ez a dekorativitás, és ebből az okból elhagytam a szokásos , ugynevezett überzugot szaknyelven mondva, tehát a plasztikát, és ebben a formában látható ez most nálam.A hatása soknak tetszik, van akik kifogásolják, hát persze egyértelmüen sohasem lehet itten egy közös nevezőre jönni, mert különbözők az izlések. De én mégis csak azt mondom, hogy ha többet tudunk nyujtani vele, hogy plasztikát is adunk, tehát az életet valamivel jobban érzékeltetjük, akkor szerintem hiány lenne ezzel a lehetőséggel nem élni. Nem akarom itten a dekorativitást kerülni, mert tulajdonképpen ez is dekorativ, csak mégis sejtet egy olyan elemet, ami az életnek mégis csak egy fontos része, ugye,a plasztika, a forma, és ezáltal a térbeliséget is valamennyire érzékelteti az ember.Hát a müvészet mindig is törekedett egy ilyen szintézisre, és ebből a szintézisből nem maradhat ki egy olyan fontos elem, mint a forma.

- Az üvegablakon kivül más monumentális müfaj iránt is érdeklődsz-e?

látnom ennek a kisebb méretü kartonját, tervét.A kartonon a figurákat plasztikusan ábrázoltad. Az ablakon sikban.

Mi inditott erre a lényeges változtatásra?

- Az üvegablaknak a története az, hogy feleségemnek megtet szett maga a téma és szerette volna itt a müterem ablakon áblandóan ugye látni.Hát kérem megcsináltam , de az ó kikö tése az volt, hogy ne tegyek rá plasztikát, mert a dekorativ hatásokat jobban szeretti, és A SZINES ABLAKNÁL EGY BIZO-nyos fokig jól is érvényesül ez a dekorativitás, és ebből az okból elhagytam a szokásos , ugynevezett ~~xxxx~~ überzugot szaknyelven mondva, tehát a plasztikát, és ~~k~~ebben a formé-ban látható ez most nálam.A hatása soknak tetszik, ban akik kifogásolják, hát persze egyértelmüen sohasem lehet itten egy közös nevezőre jönni, mert különbözők az izlések. De én mégis csak azt mondom, hogy ha többet tudunk nyujtani vele, hogy plasztikát is adunk, tehát az életet valamivel jobban érzékeltetjük, akkor szerintem hiány lenne ezzel a lehetőséggel nem élni. Nem akarom itten a dekorativitást kerülni, mert tulajdonképpen ez is dekorativ, csak mégis sej tet egy olyan elemet, ami az ~~é~~etnek mégis csak egy fontos része, ugye,a plasztika, a forma, és ezáltal a térbeliséget is valamennyire érzékelteti az ember.Hát a müvészet mindig is törekedett egy ilyen szintézisre, és ebből a szintézisből nem maradhat ki egy olyan fontos elem, mint a forma.

- Az üvegablakon kívül, más monumentális müfaj iránt is érdek lődsz-e?

-Hát érdeklődök főképpen a freskó iránt, de hát eddig még nem csináltam. A grafitto az is érdekelne.Hát persze itt a megbizás lenne az elsődleges, ugy ,hogy a z elképzeléseimet inkább kartonokon rögzitem odahaza

- Tematikailag, tartalmilag mi érdekel leginkább?

- A grafikánál, természetesen ugye minthogy grafikáról van szó, az ember , ill. a formák.Tematikailag nagyon sokat rajzoltam igy az életből vett jeleneteket.Az életen keresztül figyelem az életet, - hogy az utcán,- ha nem is mindig rajzolok , de a szemem mindig jár és akkor rögzitem magamban azokat a benyomásokat , és azt otthon feldolgozom.Aztán a grafikának van még egy szimbólikus lehetősége, és én ebben azt a társadalomkritikai tulajdonságomat is kiélem valamennyire. Összefoglalóan mégis csak azt kell mondanom ,hogy a grafikánál főképpen a mozgás a kifejezés, nem csak mint studium szerü formaképzés, hanem a léleknek egy ilyen külső vetületét a formán keresztül.

- Hogyan fogalmaznád meg a müvészi, festői árs-poétikádat?

- Igyekeztem valamennyire a tradiciót felölelve azokat a modern eredményeket is alkalmazni, amit a századforduló és igy visszamenőleg a mult század közepétől a z impresszionizmus, posztimpresszionizmus, és a különböző stilusok eredménye a modern müvészetben . Össze-akarom olvasztani ezeket az elemeket , am ik e ddig a képzőmüvészetnek ugye az alapját képezték.

-Hát érdeklődőképpen a fresko iránt, de hát eddig még nem csináltam. A grafitto az is érdekelne.Hát persze itt a megbízás lenne az elsődleges, ugy ,hogy a z elképzeléseimet inkább kartonokon rögzítem odahaza

- Tematikailag, tartalmilag mi érdekel leginkább?

- A grafikánál, természetesen ugye minthogy grafikáról van szó, az ember , ill. a formák.Tematikailag nagyon sokat rajzoltam így az életből vett jeleneteket.Az életen keresztül figyelem az életet, - hogy az utcán,- ha nem is mindig rajzolok , de a szemem mindig jár és akkor rögzítem magamban azokat a benyomásokat , és azt otthon feldolgozom.Aztán a grafikának van még egy szimbólikus lehetősége, és én ebben azt a társadalomkritikai tulajdonságomat is kiélem valamennyire. Összefoglalóan mégis csak azt kell mondanom ,hogy a grafikánál főképpen a mozgás a kifejezés, nem csak mint studium szerű formaképzés, hanem a léleknek egy ilyen külső vetületét a formán keresztül.

- Hogyan fogalmaznád meg a művészi, festői árs-poétikádat?

- Igyekeztem valamennyire a tradiciót felölelve azokat a modern eredményeket is alkalmazni, amit a századforduló és így visszamenőleg a mult század közepétől a z impresszionizmus, posztimpresszionizmus, és a különböző stílusok eredménye a modern művészetben . Össze-akarom olvasztani ezeket az elemeket , am ik e ddig a képzőmüvészetnek ugye az alapját képezték.

- Hát szóval a szintézis.

- Véleményed szerint a müvésznek, a képzőmüvésznek mi mondanivalójának kell lennie a mához ?

- Szerintem nem szakadhat el az embertől.Ez lenne az elsődleges,mert tulzottan elmélyül az absztrakciók felé, az lehet egy érdekesség, mondjuk képzőmüvészeti torna, és egy ilyen akrobatika, de onnan vissza kell jönni feltétlen ahhoz, ami mindig is a müvészet feladata volt, hogy ne csak egyesekhez szóljon, ha mégis kollektiv jellegénél fogva több ember találja meg benne a magáét.Tehát,a tömegekhez kell ,hogy szóljon.A tulzottan elszaladt, az absztrakcióba menekülő müvészet az egy elembertelenedés

- Véleményed szerint, tehát az ember-központuság magával az ember-ábrázolással fejezhető ki a legtisztábban?

- Hát a kérdésben tulajdonképpen benne is van már a felelet, mert végeredményben mégis csak társadalomban élünk, embereket látunk magunk körül, akkor miért hagyjuk ki azt ami önmagát is, az embert ábrázolja?! Nem lehet kiszabadulni és külön bolygóként keringeni valahol máshol, hát benne élünk a közösségben.

-X-X-X-X-X-X-

- Hát szóval a szintézis.

- Véleményed szerint a művésznek, a képzőművésznek mi mondanivalójának kell lennie a mához ?

- Szerintem nem szakadhat el az embertől.Ez lenne az elsődleges,mert tulzottan elmélyül az absztrakciók felé, az lehet egy érdekesség, mondjuk képzőművészeti torna, és egy ilyen akrobatika, de onnan vissza kell jönni feltétlen ahhoz, ami mindig is a művészet feladata volt, hogy ne csak egyesekhez szóljon, ha mégis kollektiv jellegénél fogva több ember találja meg benne a magát.Tehát,a tömegekhez kell ,hogy szóljon.A tulzottan elszaladt, az absztrakcióba menekülő művészet az egy elembertelenedés

- Véleményed szerint, tehát az ember-központuság magával az ember-ábrázolással fejezhető ki a legtisztábban?

- Hát a kérdésben tulajdonképpen benne is van már a felelet, mert végeredményben mégis csak társadalomban élünk, embereket látunk magunk körül, akkor miért hagyjuk ki azt ami önmagát is, az embert ábrázolja?! Nem lehet kizabadulni és külön bolygóként keringeni valahol máshol, hát benne élünk a közösségben.

-x-x-x-x-x-x-

MDK

Pituk József

Feleségem, of.

Arcképkiáll. Ernst Mus. a 1952. aug.

7 l.

MDK

Pituk József, festö

pályamüvét a bizottság megvásárolta.

Árpádházi Boldog Margit, kép-pályázat eredménye.
Esti Ujság. 1942.XI.1. 4.l.

MDK

Pituk József, festő.

Önarckép. Of. -

Skücs. - Tav. tárl. 1952 máj. 10 - jun. 4. Jegyz. - 9. l.

MDK

Pituk József, festő.

Muszdrációk.

Tusrajz.

Mücs.-Tav. tárl. a Mücs.-ban. Hősök tere.
1952 máj. 10 - jun. 4. Jegyz. 12. l.

Pituk József, festö. MDK

Cséplés I. Vizf.
Cséplés II. "

Száz magyar müvész. Föv. Képtár kiálitásai. XL.
Budapest.1948.okt. Kat. 9.1.

11. D. k.

Pátuk József
festő

Ápr. 17-én nyílik kiállítása a Könnyűklub-Szinyei termében.

Napló
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 15.

7 l.

M. D. K.

Patul József
festő

a Könyvklubbantart kiállítást

Kiállítások
Magyar Nemzet, 1959. ápr. 26

4 l.

M.D.K.

Pátek József festő

Kiállítása a Kompy-klubba

Kiállítások.

Magyar Nemzet, 1939. május 1. 12

M. D. K.

Pátek József
festő

Méltatás — önarcképe, kiállításáról.

ld. m.: Pátek József kiállítása.

Magyar Nemzet, 1959. ápr. 29. 4l.

Pituk József, festő 07 Dk.

Pituk József a középkorú festőgenerációkon tartozik.
A nagybányai iskolához fűzik szorosszálak.
A Szimpei-teremben kiállított képei szenvedélyesen festőiségre törekvő, ~~ha~~ bravúros rajztudású művészt mutatnak.
„Ibolyacsokros arckép" című női portréja a festőiségnek öncélúsággal határos megnyilvánulását mutatja, a Dinnyeevők című meleg emberi légkörre viszont a festői mondanivalók mélyebb értelmezésére vall.

Péter Imre: Jegyzetek kiállításokról
Népszabadság, szp. 1959. ápr. 25. 8. l

Pituk József, [ ] M ok

A modern olasz grafikai kiállítás után kerül sor a Szinyei Teremben Pituk József műveinek kiállítására.

— Könyv Klub — Szinyei Terem 125. l

Bp. 1959. március IX/3.

KÖNYVBARÁT

MDK

Pituk József, festö

Éltanuló. Olf.

Kp.Műcs.-II.Marx.Képzőm.Kiáll. 1951.Nov.4.-dec.2.
kat.8.1.

MDK

Pituk József, festö

Rajzok. Tus.

Bp.Mücs.-II.Magy.Képzöm.Kiáll. 1951.nov.4.+-dec.2.
Kat. 11.1.

MDK

Pituk József

A hét kiállításai. Világ, 1948. máj. 16. 4 l.

MDK

Pituk József

Pásztorok imádása, 9oo pengős díj

Kiválóan sikerült... Esti Magyarország, 1943, máj. 25.

Pituk József

Selmecbányán született 1906-ban. Képzőművészeti Főiskolát végzette A Balaton fénye ragadta meg. 1943-44-ben balaton ösztöndijat kapott.

66. Nádas széle, vizf.

67. Napszállta, vizf.

68. Pihenő csónak, vizf.

Balatoni Képkiállitás, 1948. Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület, 1948. május, katalogusa

Pituk József

69. Kilátás Lelléről, vizf.
7o. Lelleli felhők

Balatoni Képkiállitás, 1948. Nemzeti Szalon Művészeti Egyesület, 1948. május, katalogusa

Pituk József

Menekülés, tempera
Szent Margit, tempera
Emmauszi ut, akvarell

Egyházművészet a lakásban kiállitás, 1944. Budapes
február 23. katalogusa

N.V. Pituk József III.éves főisk.hallg.
Ambicióval dolgoznak és augusztus végén ki-
állitást rendezneka pécsi müvésztelep lakói
Dunántul, 193o aug.15

I.

A természeti emlék részletes ismertetése

MDK

Pituk József festő

üvegfestményei a pesti szemináriumban

Vigilia, 1948. jun.XIII.évf.6. sz. 369.l.- Jajczay János
A 300 éves pesti szeminárium. 367-369.l.

Pituk József

Hajnali vihar, olaj

Szentendrei festők III. kiáll. Ferenczy Károly Múz. 1953. aug. 2 l.

Pituk József, 1898x1951c

Falusi vásár, cer.

Szentendrei festők III. kiáll. Ferenczy Károly Múz. 1953. aug. 3 l.

Pituk József

172-173. Cséplés, vizf.

főv. Képtár XL. kiáll. 1948. okt. 9 l.

Pituk József
Hajnali vihar, olaj

Szentendrei festők III. kiáll. Szentendrei Ferenczy Károly Mus. 1953. aug. 1.

Pituk József
Falusi vásár, cer.

Szentendrei festők III. kiáll. Szentendre Ferenczy Károly Múz. 1953. aug. 1.

Pituk József
Éltanuló, olaj

II. Magy. képzőmüv. kiáll. Műcs. 1951. nov.
8 l.

MDK

Pituk József

Balatoni ösztöndij festőművészeknek. Uj Magyarság, 1944. aug. 13.

MDK

Pituk József

üvegablakok

A szépség szolgálatában. Uj Ember, 1948. máj.14. 6 l.

MDK

Pituk József

üvegablakok és festmények

A szépség szolgálatában. Uj Ember, 1948. máj. 16.
6 l.

MDK

Pituk József

Rajzok, tus

II. M. Képzőm. Kiáll. 1951. nov. 11 l.

MDK

Pituk József

üvegablakok

Gogolák L: Egyházmüv. kiáll. Magy. Nemz.
1948. máj. 9. 6 l.

MDK

Pituk József, festőművész sz. Selmecbánya, 1906.

Nádas széle, vizf.
Napszállta, "
Pihenő csónak, "
Kilátás Lelléről, vizf.
Lellei felhők, "

Balatoni képkiáll. N. Szal. 1948. máj. 8 l.

MDK

Pituk József

Feleségem, olaj

Arckép kiáll. Ernst Muz. 1952. aug. 7 l.

MDK

Pituk József

Népkonyha, tusr.
Teherkocsi, "
Pásztorok imádása, temp.
Térdelő női akt, tollr.

Fiatal magyarnképzőmüv. Főv.Képtár 29. kiáll.
1946. dec. 12-13 l.

MDK

Pituk József
festett üvegablakok

Jajczay J: A 300 éves pesti szeminárium. Vigilia, 1948, 369 l.

Pituk József

Repr. Feltámadás, üvegablak (1948)

Mária Magdolna üvegablak (1947)

Emmausi út, üvegablak (1948)

Jezus találkozik Máriával üvegablak (1944)

Hitetlen Tamás üvegablak (1944)

Jezus megjelenik Szent Péternek a Generáretitó partjan üvegablak (1944)

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
758 1914 szám
Ürk.: 914 olal. 26 n.

Utolsó ítélet, üvegablak (1944)

Kopp 300 papn.

XXXVII – XLIII. tabla

KÖZALAPÍTVÁNYI
KIR. ÜGYIGAZGATÓSÁG
IX. ker., Csillag-utca 2.

22146 szám.
191 4

A válaszban sziveskedjék
e számra hivatkozni

A Müemlékek tekintet

A sztrecsényi várrom
égető kemence ügyében a közala
vette a vallás- és közoktatásü
III. számu leiratát, amelylyel
hatalmazta, hogy a tárgyalások
gyár részvénytársasággal indit

Pituk József

Jestö

koll. Miall. Mübarát

cvód

Ybl Szemle

1942. 778. n. 170. l

bevétellel, 31.295 P 52 f k

pénzmaradvánnyal elfogadhat

Felkérem a t.E

vezett müszaki tanácsost fe

azzal, hogy a fent jelzett

latokra használja fel.

Budapest, 193?

A miniszter

miniszter:

A Müemlékek Orsz. Bizottsá

Pituk József

festő

Svájci magy. kiáll. Eat.

1944.

32. l.

ppellini Alfiero 104
ppello Carmelo 188
protti Guido 285
rà Ugo 101
rena Felice 130
restiato Antonio 117
rles Domingo 285
rlesi Lorenza 200
rloni Giovanni 119
rrà Carlo 131
rrer Guido 63
rrothers Grace Neville 302
rrubba Luigi 189
salini Evelina 201
sarini Pino 109, 111
scella Michele 68
sciaro Guido 146
solino Sarti Brunetta 196
sorati Felice 125
sorati Maugham Daphne 192
ssino 198, 203
stagi
stell
stelli
stell
talar
vagn
valle
vicch
rigli
vein
esti
rine
tunc
amb
apm
arlo
cch
ney
toff

Chiancone Alberto
Chiappelli Aldo 47
Chicharro Eduardo
Ciardo Vincenzo
Cisari Giulio
Citron Minna
Clará José
Cockse Philibert
Cocq Suzanne
Colao Domenico
Collina Raffaele 59-
Colognese Gianni
Colognesi Gino 113-
Colom Juán
Colorio Bruno
Colosi Laura
Com Mo.
Comendador Perez Enriques
Compagnie des Cristalleries de Baccarat - Parigi
Condeminas Teresa
Consadori Silvio Giuseppe
Consortini Raffaello 191-
Conti Aldo
Cook Howard
Corsetti Attilio
Corso per Maestranze Abate « Vincenzo Zanetti » - Murano
Cortiello Mario
Costanzo Guido
Costigan John E.
Coughlin Mildred
Crali Tullio
Cravanzola Alberto
Crawford Lesley
Cremona Italo
Crippa Emilio
Crisconio Luigi 68-
Cristobal Juan
Crocetti Venanzo
Cross Adelyne
Csánky Dionisio

Pituk József

a Magyar Nagylivetség rendszerében

Bécsben ugyilt grafikai kiállítása

Magyar Nemzet

1969 ápr. 13.

Pituk József

Festőművész kiállítása. Központi Hittudományi Akadémia, ~~Izm~~ Opera Klub. – Izm. D. I. Vigilia, 1967. 32. évf. 10. s. 708. – Tolgyesi János Művészet, 1967. 8. évf. 9. s. 41. l.

Az 1967. évi magyar művészettörténeti irodalom bibliográfiája /Művtört. Ért. 1970. 1. ~~sz.~~ 68-107. l./

93. l.

Pituk József

balatoni ösztöndíjat

kapott.

l. Szépművészet

1943. 158. l.

csolatban máris bizonyos történeti távlatról beszélh
tünk és megállapíthatjuk, hogy mi ebben az akkor o
merész újításként fogadott alkotásban az igazi újít
mi a régi hagyomány, mi a múló érték s mi a mar
dandó.

Árkay Aladár kétségtelenül úttörő munkát végze
s merész újítónak mutatkozott azzal is, hogy a szokv
nyos és külsőséges stílusutánzás helyett a templo
rendeltetésének a katolikus istentisztelet igényeib
eredő gyakorlati célját tette meg tervezése vezé
fonalává s a mult hagyományaiba — a nélkül, ho
utánzásbe tévedt volna — a bazilikastíluson kereszt
kapcsolódott bele, vagyis arra a templomtípus
támaszkodott, melyet a liturgia, a keresztény hit
tükröző közös istentisztelet alakított a maga képére
szellemének kifejezésére. Még merészebbnek tűnt f
az az újítása, hogy az építési eljárást, a vasbeton kere
rendszert alkalmazta a templomépítésben. Ez a sze
kezeti újítás akkor még nem érvényesülhetett a ne
megfelelő építészeti formákban, s azért találu
templomunkon oly formaelemeket, melyek vagy
multból származnak, de próbálnak az új idők nyelv
beszélni, vagy abból a törekvésből születtek, ho

Pitlik József

grafikus

l.

Szépmüvészet

1943. 115-l.

Pituk József

festő

zvód

Művészet

1942. 44. 7. 31. l.

(A. Mubarát Kiállításáról)

elnök

zoktatásügyi minisztérium
mvevőségének

Budapest

Pásztor József

l

Szépmüvészet
1942. 268. l.

Mexico

Pituk József

festő

1943-ra balatoni

ösztöndíjat kapott.

Esti Ujság

1943. júl. 19.

Pituk József

festő

1943. szeptemberében
Badacsonytomajban
dolgozott. Ott ismer-
kedtem meg vele.

Dolgozat.

vest Amsterdami követelését a
vellett.
dam 230·-
Bpest 43·40
i: 136·10, Amsterdamban Berlini: 59·-
i: 136·10, Berlinben, Amsterdam 168·80
yt önálló arbitrálásra.

venlik ki Bpest Bécsi tartozását ha,
ésben Paritási Különbség %o

Pituk József
Kopnacsgraf 150 cím

PITUK JÓZSEF :

282. Népkonyha. - Tusr., p. 17 x 24.2 cm. Jelz. l.j.: " Pituk J."

283. Nyomortanya. - Tusr., p. 15 x 21.5 cm. Jelz. nélkül.

284. Pásztorok imádása. - Temp., p. 21.3 x 30 cm. Jelz.l.j.: " Pituk J. 1943".

18.5 cm. Jelz.helyén:

MÁRTON FERENC / 1884 - 1940 / :

220. Sikátor. - Vizf., p. 13.5 x 22.2 cm. Jelz.l.j.:" Laurana 1931.ápr. Márton Ferenc".

MECSÉRY KRISTÓF / ? /

221. Fiatal magyar tiszt. - Min.vizf., p. 10 x 13 cm. Jelz.l.j.:"Christian Mecséry".

MEDGYESSY FERENC :

222. Tanulmányfej. - Tollr., p. 22.5 x 30.5 cm. Jelz.l.j.: "Medgyessy F. 1934."

223. Vázlat. - Tusr., p. 18 x 17 cm.Jelz.l.b.:" Medgyessy/1913 1 J.:MF"monogramm.

Pásztor József

l

Szépmüvészet
1942. 268. l.

Pilch József

l.

Szépmüvészet
1943.233.l.

Pituk József

Vkminkiáll 1943

Padon ülők, tusrajz
Evők, ceruzarajz

MEGHIVÓ

a MAGYAR-OLASZ TÁRSASÁG

f. évi április 27-én,
szombaton délután 6 órakor
az Iparművészeti Múzeum (IX., Üllői-út 33—37.) dísztermében
és
f. évi április 29-én,
hétfőn délután 6 órakor
a TESz (V., Falk Miksa-utca 1.) dísztermében tartandó

NYILVÁNOS ÜLÉSEIRE,

amelyeken

P. FACCHINETTI VITTORINO
a milánói Szent Szív egyetem tanára

tart előadást

szombaton:

„DUE FULGIDE GLORIE DELLA SANTITÀ ITALIANA"
címmel (vetített képekkel),

hétfőn: **„LA RADIO IN VOLO"**
címmel.

AZ ELNÖKSÉG

Vendégeket a Társaság szívesen lát.

Pitrik József

A főváros Bethlehem grafikai pályázatán a 90 P-ös I. díjat fenti nyerte Pásztorok imádása c. művével. Fenti egyik pályaművét a Szépművészeti Múzeum vette meg.

Esti Magyarország

1943. máj. 25.

gyar zenei élet büszkeségével: *Dohnányi Ernővel*, a magyar szobrászat előkelő képviselőjével: *Kisfaludi Strobl Zsigmonddal* és *Németh Antallal*, a Nemzeti Színház igazgatójával folytatott beszélgetéseket. Tájékoztatást ad ez a könyv arról, hogyan született meg a világhírű magyar légelhárító ágyú, miképen dolgozik a *Honvéd Vezérkar*, a magyar *Rádió* és egy nagy magyar *napilap szerkesztősége*. Végül egyik új térhódításról, a *magyar divat* úttöréséről számol be.

Pitůk József

Grafikus.

A Műbarát XVIII. kiállításáról a kultuszminiszter megvásárolta fentinek „Padonülők" c. tusrajzát, valamint „Evők" c. ceruzarajzát.

Szépművészet

1942. 66. l.

NEGYEDIK ÉVFOLYAM

MÁSODIK FÉLÉV

FRANKLIN-TÁRSULAT BUDAPEST
1938

Pituk József

cred

Fekete Lajos dr.:

Két kiállítás.

Református Élet

1942 febr. 14.

kerületének előljárója

BUDAPEST
42 II. 12.14.
K 112 K

tiványi Gyula

H.

XI Lagymányosi u. 16

itékmintája 1941 — 5370

Pituk József

Rajzok a Faluszin-
pad szereplőiről

Repr.

Pest, 1939. nov. 25-

Pituk József

1928/29 - 1931/32

Ferképzőmfoiskèvk

123. (

A szent Gellért daráló és dalolgató leánycselédje, a népszínmű ősanyja.

Tessék a Magvetőn végigmenni, a magyar nép a büszke és egyéni élet apró hőseinek véghetetlen sorát termelte ki.

A magyar ember életkerete a molekuláé.

De annak hős.

Minden csikós és minden pásztor és minden pákász és minden mezőgazdasági napszámos, minden kubikos és minden Veres Péter ugyanaz. Teljes, kerek, angyalian derült, felemelt fejű, magános spóra az ürben.

Mire ennek az eposz?

Ezer év alatt egyetlen nemzeti hős volt csak, aki a haza határain kívül keresett dicsőséget: Mátyás király. Ő se lett epikai hős, hanem adomák hőse.

Nagy Lajos nem számít ide. Milyen kár, hogy Arany Jánosban nem volt meg az az írói bátorság, hogy Toldit odaajándékozza Mátyás királynak és Kinizsinek nevezze. Toldi az oligarchia korcsa, egyáltalán semmit sem tudott adni a nemzeti öntudatnak. Kuriózum volt és nem népi hős. Kinizsi a molnárlegényből lett fővezér és főúr, igen: ez egy Dózsa Györgyi jelenség lehetett volna. S Dózsa Györgynek is csak egy hibája van: a derünek minden nyoma hiányzik körülötte. Bár neki is maradt egy szava, mely vastag szagú magyar humortól csillog: *„Korpázd az bestyét!"* — mondta, mikor vesztőre vitette a papot.

A magyar a napsugár fia: a levegőben fickándozó madarak és bogarak gyönyörűségében gyönyörködő vidám szegénység.

Rákóczi csak az iskolák által megcsinált epikai alak: de a kuruc szegény legény az élet hőse.

Kossuth Lajos szintén kizárólag az intelligencia által nagyra növesztett fényfolt. A népnek legföljebb a szegény legény, aki vándorolni mén. Ellenben a forradalom adomatára kimeríthetetlen kincsesbányája a magyar kedv és szellem, a magyar bátorság és ötletesség hőseinek.

Az a magyar faj, amelyről beszélek, olyan, mint a tölgyek alatt nyitó, burjánzó, magában megelégedetten élő növényzet. Semmi köze a hatalmas tölgyek, bükkök és fenyők vihartragédiájához és epikájához. Az ő epikája a megmaradás gyönyörű életörömét meséli.

És a magyar faj erőben, egészségben és fiatalságban élte át s fogja átélni az ezeredéveket.

Ez a szegény nép

Ez a szegény nép, ez a szegény nép
állva aluszik, kesereg mindég.

Kiáll a rúdja gyári helyéről,
zsákját elvitték, malma nem őröl.

Ha megszületik — nézik az ízmát,
ha eloltódik — akkor kap tisztát.

Duda ijeszti, álmát elveszti,
hajnali hatkor fülét repeszti,

alkonyi hatkor takarodókor,
haza is mehet ő, már ilyen jókor,

a munka marta, szeme is sáros,
hogyha napszámos, ha esztergályos.

Állott a gépnél, vigyázta szíjját,
arra ügyelt csak, hogy hova hívják,

jut felettesből, felügyelőből,
elege néki a kergetőből.

Jótevő kérdné, tündére jönne:
hova is vágyik? Meleg büdösbe,

tekenő mellé, lúgos melegbe,
üljön, ehessen ott öregedve.

Salamon Ernő

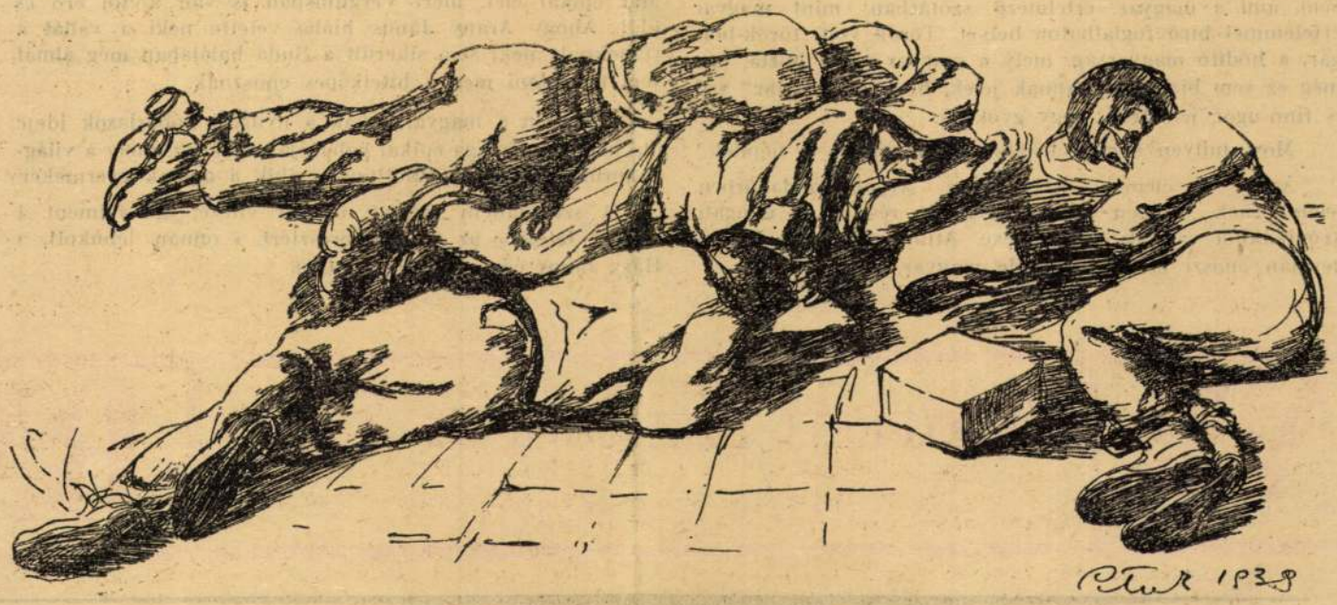

KELET NÉPE

FŐSZERKESZTŐ: MÓRICZ ZSIGMOND

A MAGYAR EPOSZ

Irta: MÓRICZ ZSIGMOND

A magyar faj és nyelv itt alakult ki azon a területen, ahol ma is él és virágzik.

Ez a gondolat egyre több hívet szerez. A hivatalos tanítás ugyan még mindig mereven szembehelyezkedik vele, de hivatali pozíciókban levő és igen magas állású és valóban magas szellemiségű tanár-kutatók már hajlandók gondolkozni és érveket gyüjteni e mellett a hipotézis mellett.

A mai magyar nyelvet megteremtő népkeverék őse két-három évezreddel ezelőtt szakadt a Duna-Tisza alföldjére. Itt főleg szlávokkal összevegyülve alakult halk és szorgalmas és vidám halász, pákász és földmíves elemmé.

Ennek a névtelen és csöndes, komoly népnek az életét folyton megzavarták hódítók és vándorló pusztai nomádok, akik jöttek-mentek, elvonultak felette és itthagyták egy-egy szórványukat, s valamit a kultúrájukból. Így jelentek meg számtalan ismeretlen betörésen túl a hunnok Attila csúcsán, az avarok Bajánnal s végül a magyarok Árpáddal. Olyan kisebb elemek fel sem tüntek, mint a kúnok beköltözése.

Keletről beömlő törökök voltak. Minden kutatás csak megerősíti azt a képet, hogy a hunnok tiszta török fajú s nyelvű nép voltak. A magyarok nyelvéből sem maradt fenn szemmelláthatólag egyetlen olyan magyar szó sem, ami a magyar értelmező szótárban, mint magyar értelemmel bíró foglalhatna helyet. Török volt, török-bolgár, a hódító magyarság, mely a magyar *nevet* hozta, bár még ez sem bizonyos, vannak jelek, hogy a „magyar" szó is finn-ugor jelentésű, vagy gyökerű.

Most milyen eposza lehetett volna ennek a népnek?

Azok az elemek, melyek az Árpád-mondakörben jelentkeznek, részben török eredetűek, részben a nyugati krónikákból vannak kölcsönvéve. Atillának magának van germán eposzi megjelenése, de magyar nincs.

Az eposzok a népek roppant vágyálmai.

Annak a magyarságnak, mely a Kárpát-medencében annyi idő óta élt, sohasem lehetett világhódító álma.

Sem mennyiségben, sem összetételben nem volt meg soha és ma sincs meg a hódítás akarata.

A honfoglaló elemnek lehetett volna eposza. Az megmozdult és erőt mutató hatalmas haditettekben mutatta meg magát. A vándorlás az Uraltól nyugatra s az útközben kivívott, vagy elszenvedett győzelmek és csapások olyan irányt jelöltek, amelyek egy hódító népnek szárnyalását fedezik.

De a török faj nem eposztermő fajta.

Úgy tűnik fel nekem, hogy még azok az epikai epizódok sem török költészetből származnak, melyek Anonimusban nem mutatnak semmi nyugati forrásra.

A török olyan nép, mint a római. Gyakorlati és cselekvő. Már az az őstörökség, amely ezer, kétezer évvel ezelőtt élt.

A rómainak sincs epikai költészete: ellenben mikor meghódította a görög kultúrát, azt mindenestől felvette, s annak a köveiből épített Vergilius például egy mondvacsinált és vértelen hőskölteményt nekik. Homérosnak egy sorában több költői élet van, mint az egész Vergiliusban. Már epikai élet, mert Vergiliusban is van költői erő és idill. Ahogy Arany János hiába vetette neki a vállát a romoknak, neki sem sikerült a Buda halálában még álmát sem teremteni meg a hitelképes eposznak.

Ellenben a magyarságnak a nyugati kóborlások ideje óta megvan a maga epikai galériája: ugyanaz, mely a világháborúban itt élt körülöttünk s akik a mának gyermekei.

A szentgalleni kaland magyar vitéze, aki felment a torony tetejébe az arany keresztért, s onnan lebukott, a Háry János édes öreg, öreg attya.

BNV | BUDAPESTI NEMZETKÖZI VÁSÁR | BNV

MÁJUS 2 — MÁJUS 12

VII. évfolyam 7. szám **Szépirodalmi szám, ára 50 fillér** Budapest, 1941. április 15

Negyven oldal, képes melléklet 24 fillér

Csütörtök, 1941 december 25
55. évfolyam 294. szám

KIS UJSÁG

KIS UJSÁG előfizetési ára 1 hóra . . . . . P 1.90
KIS UJSÁG előfizetési ára 3 hóra . . . . . P 5.50
KIS UJSÁG előfizetési ára 6 hóra . . . . . P 11.—
KIS UJSÁG előfizetési ára 1 évre . . . . . P 22.—

Főszerkesztő: DESSEWFFY GYULA

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VI., ARADI UTCA 8. SZ. TELEFON 12-07-26*
LEVÉLCÍM: KIS UJSÁG BUDAPEST 62.
CSEKKSZÁM: 7149

SZEGÉNYEK KARÁCSONYA

Betlehemben, egy szegényes istálló viharvert falai között ringott az emberiség megváltójának, Jézus Krisztusnak bölcsője. Pásztorok, munkába görnyedt, az élet viszontagságaitól megtépett szegények borultak le elsőnek az isteni Megváltó előtt. Isten Egyszülött Fia szegényes szülőotthont választott, felmagasztalva ezzel örök időkre a szegénységet, példát mutatva az emberiségnek, hogy nem a külső környezet pompája, a suhogó selymek és bársonyok bíbora, hanem a szeretet, a lelkek nemessége, az egyedüli érték. Olyan tanulság ez, mely intő példaként, cáfolhatatlan tanításképpen valamennyiünk szemei előtt kell, hogy lebegjen és életünk alakításánál, mindennapi magatartásunknál befolyásoljon. A karácsonyi csillag egy jászolra hintette bársonyos, aranyos fényét. Szalmán fogadta a három királyok hódolatát az isteni Megváltó. A bensőséges örömnek, a mélységes ünnepnek, a felmagasztalódásnak tehát nem a külső pompa ad jelentőséget, hanem a bensőséges érzés, lelki alázat, az érzelmek mélysége és tisztasága. A karácsony ünnepe tehát a szegénység felmagasztalásának ünnepe is, azé a szegénységé, amely érzéseinek gazdagságában, lelkének fogékonyságában, egyenrangú, de sokszor felsőbbrendű azoknál, kik a földi kincsekben, fényben és pompában dúsak s az élet külsőségeiben elmerülve könnyen elveszíthetik a bensőséges élet valódi kincseit.

Amikor megkondulnak a magyar templomtornyok búgó-zengő hangú harangjai és megindul ennek az országnak apraja-nagyja, hogy résztvegyen Jézus születésének, a karácsonyi misének ünnepén, akkor valamennyiünk lelkében élő tanításképpen szólaljon meg a szegénység tisztelete, megbecsülése s a belső értékeknek mindenekfölött való elismerése. Csak ezáltal válhatik a karácsony éjjele teljes ünneppé. Csak ezáltal lesz egy esztendő háromszázhatvanöt napjának az az éjszakája, amely a szeretetnek, a lelkek felforrósodásának valóságos ünnepe. A Karácsonyt a szeretet ünnepének tartjuk. Családi körben szeretteinkkel egyesülve ünnepeljük meg s a szemekben a tiszta öröm által felidézett ragyogás emlékeztet bennünket a betlehemi csillag fényére. Jók, nemesek, tiszták, bensőleg elmélyültek akarunk lenni ezekben az órákban, méltók a betlehemi jászolhoz, hasonlók a jászolt körülvevő áhítatos pásztorokhoz. Forduljon tehát elsősorban figyelmünk, szeretetünk, a mindennapi gondtól és bajtól felszabadult lelkünk egész melege azok felé, akiknek sorsát vállalta a krisztusi Megváltó s kik elsőknek borulhattak le a betlehemi jászol előtt. Forduljunk a szegények milliói felé, akik egy gyötrelmes élet keserves megpróbáltatásain keresztül nemes érzéseket, benső elmélyülést hordanak szívükben, kiket közönnyel, nemtörődömséggel ezerszer megsértünk és megbántunk. Kiknek gondja-baja a mindennapi élet rohanó árjában elvész számunkra. Forduljunk feléjük Jézus Krisztus tanítása alapján, váljék lelkünk megértővé szenvedéseik iránt és ünnepeljük meg Karácsony estéjét nemcsak szűkebb családunk körében, hanem az emberi testvériség, a magyar közösség nagyszerű érzésében is. Gondoljunk azokra, kiknek ezen az estén sem jut meleg falat, kikhez hasonlóak voltak azok, akiknek elsőkként hirdette meg a betlehemi csillag Krisztus születését.

A földi élet e siralomvölgyének számtalan szenvedése és megpróbáltatása elsősorban azok vállára nehezedik, kik szegénységben, elhagyatottságban vívják az élettel harcukat. Akinek jobb sors jutott osztályrészül, akik nem ismerik az éhség kínzó gyötrelmét, a csontig hatoló hideg s a beteg test ezer fájdalmát és szenvedését, akik a napos oldalra kerültek, azok könnyen elfelejtik, hogy a másik oldal, az árnyékos világ milliós tömegei úgy a lelki, mint a testi fájdalommal szemben hasonlóan érzékenyek, mint ők. Könnyen megfeledkeznek arról, hogy rongyos ruha alatt nemes emberi lélek lakozhat, hogy a csalóka külsőségek a valódi emberi érzés gyakori leplezői és nem meghatározói. A lélek s az érzésvilág, vagyis az ember igazi értéke nem külső megjelenésben, ruhájában, fellépésében, hanem belsejében, érzelmi és értelmi világán át jut kifejezésre. A szeretet ünnepén, Jézus Krisztusnak születése napján gondoljunk arra, hogy amiként Isten egyszülött Fia az embert, a lelki nemesség szeretnitudása és érzelmi világának mértékével mérte, úgy mi is ezzel a mértékkel mérjük testvéreinket. Emelkedjünk a mindennapi élet megszokott előítéletei fölé. Dülyf és bűnös gőgösség helyett az igazi mértékkel mérjük annak a nagy családnak minden tagját, amelynek apró alkatrészei vagyunk. És becsüljük meg azokat, akik a legnehezebb előfeltételek mellett, nyomorban és szenvedésben nagyok tudtak lenni, hívő és becsületes emberek maradtak. Becsüljük meg a szegénységet, amely a megpróbáltatások hosszú sorát jelenti ugyan, de amelyben megállni s emberhez méltónak lenni dupla erőfeszítést és kétszeres érdemet jelent. Mi hiszünk az isteni Igazságban és hisszük, hogy bármely oldalon, akár a naposon, akár az árnyékoson járja is végig valaki e földi élet útját, érdemeit és bűneit egyaránt lelkének és érzésvilágának nemessége és tisztasága szabja meg.

Ha ezek a karácsonyi gondolatok töltik el a magyarság minden tagját s ha a szentestén a magunkbaszállás és lelki megtisztulás nagyszerű folyamata indulhat meg, akkor az elkövetkező idők valóban egy új magyar életnek kiindulópontjává válhatnak. Mert a már oly sokszor ékes szóval meghirdetett új magyar életnek mindenekelőtt egy új, egészségesebb szellemvilágra van szüksége. Emberi és nemzeti magatartásunkat átformáló új közszellem előfeltétele az új életnek. Csak ebből az új humuszból, termőtalajból, a korszerűvé lett és átalakult magyar közszellemből alakulhat ki a várva várt új magyar élet, amely szegényt és gazdagot a lelki nemesség és érzésbeli tisztaság alapján egyenlőnek ismer és ezáltal megteremti az igazi magyar közösséget. Nagyvárosok forgalmas pontjain csillogó-villogó karácsonyfát állítanak s a hideg, szürke karácsonyestben meleget és fényt hint széjjel a karácsonyfa. Ott láttuk a városnegyed szegényeit, amiként fénylő szemekkel szívták magukba a karácsonyfa szeretetet árasztó fényét. S a sietős polgár meg-megáll, hogy megfürdesse lelkét a karácsonyfa örömeiben. Csodálatos egységesítő és összefogó, emberi lelkeket összekapcsoló ereje van ezeknek a forgalmas pontokon felállított fáknak. A magyarságnak is egy ilyen közös nagy karácsonyfára van szüksége, amely alatt közösen átéli a karácsony ünnepének szeretetet fakasztó, egységesítő örömeit. Nincs mód, hogy országunk apraját-nagyját egy közös karácsonyfa alatt gyüjtsük össze, de a lelkek egymásfelé áramlásával, a szivek kitárulásával közös ünnepet rendezhetünk. S ha mindenki családi körének karácsonyfája alatt úgy fogja érezni, hogy a kívülrekedtek és távollévők is, ha nem is testben, de lélekben jelen vannak, akkor 1941 Karácsony-estéjéből a magyar közösség és magyar testvériség megvalósulásának ünnepe lesz.

Békesség a földön a jóakaratú embernek!

DESSEWFFY GYULA

Fenti készülékek beszerezhetők

Morvai rádió-nál

VII. ERZSÉBET-KÖRÚT 40. T. 221-664 és 222-082
Kedvező fizetési feltételekkel is.

Bemutatja

MARNITZ

Budapest, VIII., József-körút 57-59
Vidéki fiók: Szolnok, Kossuth-tér 1.

Kapható elektrogramofonnal is

HAHN ARTHUR ÉS TÁRSAI. 32 éves cég.
VI., Andrássy-út 10. Telefon *113-619

BEMUTATÁS, csere, javítás, árjegyzék
Sternberg
hangszergyár, VII. Rákóczi-út 60. sz.

Készpénz, részletfizetés, csere ellenében kapható
Barta és Társa
Főüzlet: Budapest, VI., Podmaniczky-u. 39
Fióküzlet: Budapest, VII., Rákóczi-út 58

Hatalmas tüzvész pusztitott a zombori pályaudvaron

A Kis Ujság tudósítója telefonálja: 13 ezer 700 kilogramm motalkó érkezett hétfőn a pályaudvarra. A kirakodásra *Jung* Mátyás, a raktár tulajdonosa személyesen felügyelt. *Közben rágujtott cigarettára és az égő gyufát eldobta.*. A gyufa egy kis benzintócsába esett és lángralobbantotta. A láng tovább terjedt és egymásután robbantak fel a vashordók. Rövid idő alatt a helyszinére érkeztek a tűzoltók is, akiknek hosszas küzdelem után sikerült a veszedelmes tüzet megfékezniök. *Közben a lángok 40 méter magasra csaptak fel.* A vizsgálat során megállapitották, hogy a borzalmas tüzet Jung Mátyás vigyázatlansága okozta. Az eljárás megindult ellene.

A portugát gyarmatügyi miniszter beszéde a Zöldfoki-szigeteken

Lisszabon, december 24.

(Német Távirati Iroda.) *Machado* gyarmatügyi miniszter Praiaban mondott beszédében *felszólitotta a Zöldfoki-szigetek lakosságát, hogy vegye ki részét a kormánynak abból a munkájából, amely a szigeten mutakozó nehézségek megoldására irányul.* Portugália ma olyan időket él — mondta a miniszter —, amikor

az egész nemzetnek egy emberként egységesnek kell mutatkoznia.

Machado azután beható megbeszéléseket folytatott a kormányzóval, a katonai hatóságokkal, a nemzeti szindikátusokkal és a gazdasági szervezetekkel. Megbeszélték azokat az intézkedéseket, amelyeket a szigeteken a szárazságokozta rossz termés szükségessé tesz. *(MTI)*

Churchill Roosevelt meghivására résztvett az amerikai haditanács értekezletén

Washington, december 24.

(NST) Roosevelt elnök kedden este *Churchillel* és kíséretével tartandó *értekezletre hivta egybe az északamerikai hadsereg és tengerészet vezetőit.* A haditanácsban amerikai részről résztvett *Stimson* hadügyminiszter, *Marshall* a szárazföldi hadsereg vezérkari főnöke, *Arnold* a légihaderő helyettes vezérkari főnöke, *Knox* haditengerészeti miniszter, *Stark* tengernagy, a haditengerészet vezérkari főnöke, *King* az amerikai flotta új főparancsnoka és *Hopkins,* a hadianyagkölcsönzési és bérbeadási törvény referense.

A Fehér Házban kedden megtartott sajtóértekezleten jelen volt *Churchill* is, aki hosszabban nyilatkozott az ujságirók előtt. Mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy

az angolszász hatalmak mindaddig tartani akarják Singaporét, amig módjukban nem lesz, hogy támadásba menjenek át Japán ellen.

A *Csendes-óceán délnyugati részén tökéletes brit-amerikai együttműködést teremtettek meg.*

Early, a Fehér Ház titkára a keddi sajtóértekezleten elmondotta, hogy

Roosevelt és Churchill hétfőn este ült össze először tanácskozásra, amely alaposan elhúzódott és csak kedden hajnalban egy órakor ért véget.

Az éjszaka nagyrészét négyszemközt töltötte *Roosevelt* és *Churchill.* Ezalatt a szomszéd termekben szaktanácsadóik folytattak eszmecserét. *Early* elmondta még, hogy *Curtin ausztráliai miniszterelnök eljuttatta Churchillhez az ausztráliai kormány állásfoglalását a háborús problémákról.* A délafrikai követ is felkereste *Churchillt,*

Mackenzie King kanadai miniszterelnök pedig Washingtonba érkezik, hogy résztvegyen a tanácskozásokon.

Roosevelt és *Churchill* egyébként a karácsonyi ünnepen együtt vesz részt az istentiszteleten.

Csungkingi jelentés szerint a washingtoni és moszkvai tárgyalásokkal egyidőben folyó *csungkingi konferenciáról a legközelebbi napokban közleményt bocsátanak ki.*

Japán légitámadás Rangoon ellen

Sanghái, december 24

(Német Távirati Iroda.) **Kedden délután hatalmas japán légirajok támadást intéztek Burma fővárosa, Rangoon ellen. A japán repülők hevesen bombázták a repülőteret és a gépszineket, valamint a pályaudvart, a hivatalos épületeket és laktanyákat. Több angol gépen kívül, amelyeket a földön romboltak szét, a japánok légiharcban lelőttek még 15 gépet. Megfigyelték, hogy több nagy tűz ütött ki. Valamennyi japán gép épségben tért vissza.** *(MTI.)*

A japánok elfoglalták Wake-szigetét

Tokió, december 24.

(OFI.) **Hivatalosan jelentik: A japán csapatok december 23-án elfoglalták Wake-szigetét.** *(MTI.)*

Amsterdam, december 24.

(Német Távirati Iroda.) **Az amerikai haditengerészeti minisztérium — mint Washingtonból jelentik — közölte, hogy kedden reggel japán csapatok szálltak partra Wake-szigetén. Közlik továbbá, hogy a japánok lefoglalták a 10.509 tonnás President Harrison amerikai gőzöst.**

Az amerikai hadügyminisztérium közlése szerint a Wake-szigetén partraszállt japán csapatok erejét nem ismerik. A szigeten állomásozó csapatok létszáma csekély — mondja a közlemény. Az ott folyó harcok egyre hevesebbek.

A hadügyminisztérium azt is jelenti, hogy az Amerikai Egyesült Államok csendesóceáni partján újabban megint két izben történt tengeralattjárótámadás amerikai kereskedelmi hajók ellen; ezzel a hasonló természetű támadások száma hatra emelkedett. *(MTI.)*

A kaliforniai partoknál elsüllyesztettek egy amerikai tartályhajót

Amsterdam, december 24.

(Német Távirati Iroda.) **A Monte Bello amerikai tartályhajót kedden reggel a kaliforniai parton elsüllyesztette egy japán tengeralattjáró — jelentik San Franciscóból.** *(MTI.)*

Tozso miniszterelnök a háboru eddigi eredményeiről

Tokió, december 24.

(Német Távirati Iroda.) **Songgram thaiföldi miniszterelnök rádióbeszédére válaszképpen Tozso japán miniszterelnök rádióbeszédet mondott. Rámutatott a thaiföldi—japáni együttműködés jelentőségére, a keletázsiai új rend megteremtésének közös feladatára. Ennek az új rendnek kell az angol—amerikai hatalmak által a multban nyakorolt uralom helyére lépnie. Tozso az után ezeket mondotta: „Az ön országát és az én hazámat 300 esztendőn át hagyományos barátság kötelékei fűzték egybe".**

A mostani háboruval kapcsolatban Tozso ezeket mondotta:

Ebben a komoly helyzetben, amely sok évszázadra eldöntheti Kelet-Ázsia sorsát, mélységes elégtétel forrása számomra Thaiföldnek az az elhatározása, hogy Japánnal a szó legteljesebb értelmében együtt akar működni. Hongkong már japán kézben van, Manila és Szingapur eleste rövidesen várható. Szilárd tehát az a vélemény, hogy nincs messze az a nap, amelyen az angol—északamerikai befolyást teljesen elűzzük és lerakjuk a keletázsiai jóléti területrész felépitésének alapjait.

A miniszterelnök lakásán kedden este rendkívüli minisztertanácsot tartottak, amelyen a hadügyminisztérium és a tengerészeti minisztérium politikai osztályának vezetői is részt vettek. Hir szerint katonai és politikai kérdéseket vitattak meg, amelyek összefüggésben állanak a déli hadműveleti területek valamennyi arcvonalán várható katonai döntésekkel. *(MTI)*

Heves harcok a Fülöp-szigeteken

Washington, december 24

(NST) A hadügyminisztérium közleményt bocsátott ki, amely szerint

egyre hevesebbé válnak a harcok a Fülöp-szigeteken a Lingayen-öböl keleti partján.

A japánok kemény támadásokat intéznek Agnotól délre páncélos erők hadbavetésével. Japán repülők tevékeny részt vettek a partraszállási hadműveletekben és a tengerparti harcokban. A jelentés továbbá beszámol arról, hogy az *Egyesült Államok hadseregének bombázói Davao vidékén megtámadtak több ellenséges szállító hajót.*

FERENCJÓZSEF KESERŰVIZ

Az amerikai flotta uj vezérkari főnöke

Amsterdam december 24.

(Német Távirati Iroda) Washingtonban kedden közölték, hogy *Wilson* ellentengernagyot, az *amerikai haditengerészeti akadémia igazgatóját, King tengernagynak az amerikai hajóhad főparancsnokának vezérkari főnökévé nevezték ki. (MTI.)*

Mannerheim tábornagy karácsonyi napiparancsa

Helsinki, december 24.

(Stefani) *Mannerheim* **tábornagy,** a finn haderő főparancsnoka karácsony alkalmából a következő napiparancsot intézte a finn haderőhöz:

— A finn haderő a karácsonyi ünnepeket ismét háborúban üli meg. Száz és ezer család apja vagy fia, vagy mind a kettő a messze távolban azzal van elfoglalva, hogy fegyveresen megvédje a békét. Ugyanazt tették a két évvel ezelőtti kemény, de hősies téli háborúban is és ugyanúgy cselekednek most, a függetlenségünkért vivott harc döntő szakaszában is. A szabadságunkért vivott harcnak győzelemmel kell befejeződnie, hogy megóvjuk szabadságunkat, keresztény hitünket és nyugati kultúránkat. A legjobb úton haladunk, hogy népünknek és az eljövendő nemzedékeknek tartós békét biztositsunk.

Ismerem azt a fáradságot, amelyen Ti keresztül mentetek és ismerem azokat a csodálatos sikereket, amelyeket Ti a rátok bizott feladat végrehajtása során elértetek. Bizom abban, hogy ebben a küzdelemben sohasem hagy el erőtök, sőt meggyőződésem, hogy mindnyájan feláldozzátok magatokat a népünket fenyegető veszedelem kiküszöbölése érdekében. Sok házban ezen az estén megérzik az apa vagy fiú hiányát, akik soha többé nem térnek vissza. Ők feláldozták életüket a békéért és tüzhelyük érintetlenségéért. A finn haderő tiszteletteljes elismeréssel gondol ezekre a hősökre, akik ezen a szent estén az ón gondolatommal egyesülve veletek vannak a tüzvonalban, a fedezékben, a parti őrhelyen, a hajón és a sátorban. Kérjük a Mindenhatót, hogy ezután a háborus karácsony után megérhessük a tartós béke hajnalát és a munkától megszentelt kor támadjon az egész finn nép javára! *(MTI)*

A m. kir. Közellátási Miniszter és az Országos Közellátási Hivatal tisztviselői kara mély fájdalommal tudatja, hogy

VECSEY ZOLTÁN

UR

m. kir. gazdasági felügyelő, az Országos Közellátási Hivatal főosztály vezetője, az ezüst- és bronz vitézségi érem, valamint a Károly-csapatkereszt tulajdonosa

december 23-án 51 éves korában váratlanul elhunyt. Drága halottunkat december 26-án délután ½4 órakor temetjük el Debrecenben a Köztemető diszravatalozójából a református egyház szertartása szerint.

Szeretett bajtársunk!

Nem hal meg az, aki a közért élt és dolgozott. Fáradhatatlan munkád eredményei örök emléket biztosítanak Neked.

A jó Isten adjon örök nyugalmat!

Neptunus tengeri istenekkel (Mozaik)

OSTIA FELTÁMADÁSA

Írta RÉVAY JÓZSEF

A napfény mint aranyzápor úgy zuhog a kétezeréves kövezetre. Bronzhátú gyík surran a vadrózsák alatt : így sütött a nap, így játszottak a gyíkok, így kóválygottak a nagy vörös-fekete pillangók akkor is, amikor Ostia leggazdagabb embere, a milliomos Epaphroditus itt sétált a Sírok Útján, kitűnő üzletek terveivel fejében. Amint ebben a napsütésben befelé haladsz a romvárosba : egyszerre megfog ennek az ókori világkereskedelmi kikötőnek egészen különös hangulata ; szinte látod a Tiberis torkolatában és a tenger vizén himbálódzó hatalmas hajókat, szinte hallod keleti, nyugati és déli nyelvek zagyva összevisszaságát a céhek terén, szinte szédít a nyüzsgés, a város nyugtalan lüktetése — csak a fölötted keringő kövér bombavetőgép emlékeztet arra, hogy a gépek századában élsz, messze az ókortól, s mikor itt jársz az elmúlt hatalom és gazdagság temetőjében, Róma régi hatalmának, világokat átfogó birodalmi szervezetének emléke és hangulata kísért csupán.

Egyetlen akarat kellett hozzá, hogy ez a halott mező az élet arcát öltse magára, egyetlen akarat új életre kelti a halott várost : az 1942-re tervezett római világkiállítás keretében be akarják mutatni az ókori római birodalom leghatalmasabb kikötővárosát, fel akarják tárni egész területét, 180,000 m³ területet ásnak fel, mintegy 70,000 m³ földet hordanak el, majdnem 200,000 munkaórában. A nagy munkának már-már a felénél tartanak és máris kiderült annyi, hogy Ostia kikötőváros-jellege tisztán római és itáliai ; sem görög, sem hellenisztikus befolyás nem zavarta a város-alkotó római szellem munkáját ezen a ponton. Bár nemzetközi kereskedőváros, mégis egészen római ; éppen ezért hűségesebb képet ad az ókori római városról, mint akár Pompeji, akár Herculanum, akár pedig Leptis Magna, Sabratha vagy a keleti Palmyra. Ostia kikötője, közterei, bazilikái, templomai, fürdői, üzletházai, raktárai, céh-irodái a maga teljességében megmutatják majd a császári Róma legjellegzetesebb kereskedővárosának arcát.

kéthetenkint szánták rá magukat. A haj púderezése nehéz mesterség volt. Bekenték olajjal, aztán a lisztet vagy rizsport apró szakajtóból feldobták a mennyezetig, hogy onnan esőként hulljon a fejre. Az asszonyok papírzsákba takarták az arcukat, hogy szemük, orruk, szájuk tele ne legyen a fehér porral. Férfiak s nők is festették magukat, mondván, hogy öregít is, halványít is a fehér haj.

Mikor Marie Antoinette gyönyörű haja hullani kezdett, valamivel alacsonyabb lesz a frizura és könnyű voile-ből készült sapkát vagy tolldíszes kalapot viseltek. A kalappal együtt a hajat is le lehetett venni, mert paróka volt. De mennyivel nagyobb kényelem volt ez, mint az órákig tartó fésültetés. A parókát senki sem restelte, végre is divat volt és mindenki viselte. Hazamenet férfiak és nők gondosan fogasra akasztották, a férfiak csúcsos selyem hálósapkát vettek fel, mint amilyent Voltaire visel az arcképein.

A férfiak selyem és brokát ruháikat odahaza azonnal levetették és házikabátba bújtak. Olyanok voltak ezek a házikabátok, mint a mostaniak, posztóból vagy bársonyból varrták őket és földig értek. A férfiak utcai ruháit négligének hívták, ezt a viseletet az angoloktól vették át. Pontosan olyan ez a ruha, mint amilyenbe Goethe öltözteti Werthert : sötétszínű posztókabát, világos mellény, bőrnadrág és magasszárú csizma. Goethe maga megmaradt a színes selyemöltözetnél. A wertheri idők ifjú titánjai ki is gúnyolták hiúságáért.

A század végén híre járt Párisban egy hajszálvékony fátyolszerű indiai anyagnak, amibe Romney, Lawrence modelljei öltöztek. Ez a hófehér indienne volt a szíve vágya minden asszonynak, madame Dubarry rettentően büszke volt, hogy vám nélkül tudott csempésztetni két ruhára valót. Eltűnt az abroncs, derékban dúsan ráncolták a habkönnyű anyagot, csipkésfodrú, damaszt alsószoknyát viseltek alatta. Derekukra halványszínű széles selyemszalag került és indienneből készült a *fisü*, amit elől a mellen keresztben vezettek és hátul megkötöttek. A hajat már nem púderezik, amitől Casanova, a XVIII. század leghaszontalanabb gavallérja el van ragadtatva. Nagykarimájú, szalag- és virágdíszes kalapok keretezik a fejet. Linguet francia újságíró azt mondotta egy szép és bűbájos angol hercegnőnek, hogy ha Homeros az angol nőket ismerte volna, Vénusnak öv helyett kalapot adományozott volna.

Ilyen volt a divat a forradalom küszöbén. Az önfeledt világ utolérhetetlen életművészettel sodródott a véres forradalom felé, melyet szinte kívánt. Az embereknek túlságosan jó dolguk volt, a világ a sok betegség és háború ellenére is túlságosan szép volt és ezt — mint tudjuk — az emberek nem bírják sokáig.

Van Dyck : Taxis Mária Lujza hercegnő

Velasquez : Mária Anna spanyol királyné

Pünkösd 1941. Ősz.

HAZATÉRNEK

Pituk József rajzaival

Írta BIBÓ LAJOS

I.

Nyolcan vagy tízen ülhettek a tűz körül. Idegenbe szakadt magyar munkások. Nagyobbrészt fiatalok, de volt köztük néhány koros is. A tűz egy sötét és rőtülni kezdő galíciai erdő lábjában lobogott, valahol Komarnó körül. A tavaszi este már elcsöndesedett, az ég alján hideg kékre vált a csillagfény és a harmat észrevétlenül belepte a mezőt.

Föntről a magasban fuvalat húzott el. Valahol messze sóhajtott az idegen pusztaság.

József, az algyői révész fia, aki úgy vélte, hogy a nagyháború alatt már járt ezen a vidéken, ahol most egy vasút építésénél kubikoltak, leakasztotta a szolgafáról a bográcsot, amiben a kemény tarhonya főtt s hogy a vacsorát elfogyasztották s a bográcsra nem volt szükség, hátrább vitte és letette egy öreg fa alá.

— Hej, hej! — sóhajtott valaki a tűz mellett.

A többi hallgatott. Az, amelyik sóhajtott, később megint megszólalt:

— Hát nagy ország ez is.

— Nagy — felelt rá egy másik.

A tűz lobbant.

— Ugyan most kié löhet?

Nem tudták, hát csak szították csöndesen a pipát. József, a révész fia jegyezte meg:

— Alighanem a burkus királyé vagy a lengyelöké.

— Mert azelőtt — szólt közbe egy fiatal — a Ferenc Józsefé volt.

— Azé — hagyta rá egy mély, zengő hang. — Hanem hát möghött. Oszt elvötték tűle ezt is.

Az volt ezzel mondva, hogy azóta bizony változott a világ sorja, aztán legrosszabbul éppen a magyarnak fordult. Mert lám, most ők is itt vannak, negyedik hónapja ássák az árkot vasúti töltésnek s ki tudja, mikor kerülnek megint haza.

A gondolatuk egy irányba szállt s József megszólalt:

— Én jártam annak idejin erre. Én emlékszök erre a födre. Itt gyütt ránk először a muszka.

— Itt?

— Itt.

— Löhet. Mer alattunk temető van.

— Temető?

— Az. Ténnap is bajonétot vetött föl az ásó.

József gondolkozott. Itt feküdt valahol, talán éppen azon a helyen, ahol most ül, amikor fölbukkantak az oroszok. Hogy most visszagondolt, valami furcsa sajgást érzett.

— Annyian vótak — mondta hangosan — mint égön a csillag.

— A muszkák?

— Azok.

— Hát sok vót belőlük, az bizonyos. Hanem maradt itt is elég.

— Maradt. De a mienkből is.

A tűz megroskadt. A csillagok kezdtek fényesedni. Az emberek egymásután dőltek hátra, magukra húzták a subát és lassan álomra szenderültek. József fölnézett a csillagokra, azután lehajtotta a fejét:

— Legalább pihennek — mondta, folytatva a beszélgetést.

Nem volt már más ébren, csak a Molnár gyerek, az felelt:

— Nem úgy, mint mink.

— Nem. Te ugyan még nem beszélhecc, keveset tucc.

— Keveset. De azért nekik bizonyosan mégis csak jobb.

— Jobb. Mer űk mán nincsenek.

Darabig hallgatott, aztán hozzátette:

— Ámbár nem tudható.

A tűz lobbant még egyet, azután hirtelen kialudt.

József leheveredett és elterítette magán a subát. Nemsokára hallatszott egyenletes, mély lélegzése.

— Alszanak kendtök? — kérdezte valaki.

Nem felelt senki.

A távoli hegyek felől elindult a csönd.

*

Ott, ahol legmélyebb vott a töltés árka, ahol előző napon a nyolc magyar munkás verejtékezett s a Szijjártó ásója egy bajonétot vetett ki a gyep alól, éjfélkor megmozdult a föld.

Nagy Pista, aki valamikor honvéd volt és roham alkalmával éppen itt érte homlokon egy golyó, fölkelve fekteből, csodálkozva tekintett körül:

— Ugyan bizony, hun löhetök?

Nem tudta eltalálni. Homályosan emlékezett ugyan valamire, hanem az most álomnak tetszett. Hogy jobban tájékozódhasson, fölemelkedett a csillagok közé s mire visszaereszkedett megint a földre, nagy csodálkozással látta, hogy otthon van.

Halkan bezörgetett a tanya ablakán. Belülről morgás hallatszott, de nem nyitott senki ajtót. A kutya ott ugrált körülötte és nyalta a kezét.

Pista fölment a padlásra és lefeküdt a jószagú szénába.

Reggel a gazda fogadta. Pista megkérdezte tőle:

— Hát Örzse néni? Hun van?

A gazda nem felelt, értetlenül tekintett rá.

— Ejnye, — szólt — hát meghalt. Ezt nem tudtam.

A veje érkezett meg s rátámadt nyomban a menyecskére.

— Maradhass. Mi bajod van vele — szólt rá az emberre András.

Az a gyerekre nézett és nyomban megenyhült. Később megszólalt:

— Nem ér sömmit, ha mondom. Szögény embörnek árva Isten a gazdája.

András szó nélkül fölkelt, kiment a szobából, nekivágott az országútnak és meg sem állt a király palotájáig.

— Mi járatban van kend? — kérdezte tőle egy mogorva nagybajuszos, amikor a kapun bekopogott.

— Beszédöm vóna az öreg királlyal — mondta András.

— Möghött. Ü is, a fiatal is. Azuta nincs király — morgott az ajtónálló és becsapta a nagy kaput.

András meghökkent. Hm. Ugyan ki él hát akkor? — kérdezte magától elmenőben.

Komor némaság fogadta mindenütt. Tavasz volt, de elátkozottnak látszott a világ.

— Nahát akkor kimék az anyjukhoz — mondta András és elindult a temetőbe.

Belépett a sírkert kapuján. Itt aztán megint csak valami különös fogadta. Hangos volt a temető, akárcsak máskor az utca. Andrásnak úgy rémlett, hogy a halottak talán duhajkodnak is.

— Ej, ej! — szólt oda korholón egy szép virágos sírnak. — Hát nem nyughattok?

Megtalálta a táblát, ahol a felesége pihent.

— Gyüjjék mán kend — szólt föl a sírból az asszony, ahogy meglátta. — Várom mán kendet, de nagyon.

— Mingyá — mondta András — csak nekikészülök. Kihúzom ezt a vasat a mellembül, oszt rögtön lefekszök, mert most mán magam is elfáradtam.

Hirtelen nagy csöndesség támadt.

— Nézze csak kend — örvendezett az asszony — milyen egyszörre megcsöndesedett a temető.

— Hát most mán az is marad mind — szólt András, s hogy a bajonét már kint volt a szívéből, le akart ereszkedni a sírba, hogy odafeküdjék az asszony mellé.

Ebben a pillanatban harsányan kukorékolni kezdett valahol egy kakas.

IV.

A vasút elkészült, Józsefék megkapták a pénzüket, berakták őket egy vagonba és a vonat elindult velük haza.

Útközben nézelődtek, de az idegen tájak képe, ahogy a vonat rohant, elmosódott bennük.

Másnap hajnalban aztán, József, az algyői révész fia, kiült a vagon ajtajába, lógatta a lábait és nótázni kezdett. A határnál egy órát vagy másfelet időzött velük a gőzös, aztán robogott tovább.

— Termés olyan lösz — vizsgálgatta az öreg Gergő a határt — amilyen tán sosé vót.

— Hát a búza az jól mondja — jegyezte meg valaki.

Köröskörül a nyár zengett s föntről szikrázott az égbolt. A kertekben roskadoztak a gyümölcsfák s könnyű szél fodrozta a sárguló vetést. Az őrházaknál ugattak a pulik, a tehenek ott legeltek a töltés oldalában s egy kanászgyerek messziről erre lengette kalapját.

József telitüdővel énekelt. Háta mögött a fiatalok álltak s remegő torokkal harsány hangon belegegőztek a szárnyaló nótába.

A szél elkapta a hangokat és kacagva szétszórta a zengő rögök fölött.

A csapláros a helyükre tette a székeket, megigazította a lámpást, elvitte az üvegeket s amikor visszatért, csak úgy, odaszólt:

— Sömmi. Ki van minden fizetve. Kárt mög nem csináltál.

Pétör lekönyökött, kezére hajtotta a fejét és elaludt.

Az asszony jött be és betakarta egy nagy kendővel.

— Igy ni — mondta — pihend ki magad kedvesöm.

Pétör hajnalban ébredt. A csárda még aludt, hát lábujjhegyen osont ki az ajtón.

Kint hideg szél fújt és kavarta a havat. Csönd és fagy borult a fagyott tájra. Az út mellett az árokparton, a csárdabeli öreg cimbalmos ült.

— Hát té? — kérdezte tőle Pétör ahogy odaért.

Az öreg felnézett. Pétör csak most látta, hogy a cimbalmos előtt bor van s a két cimbalomverővel a földön játszik.

A fagyos rögöket verte, mintha cimbalmozott volna.

Pétör elámult. Hallotta végre, egészen tisztán hallotta: a göröngyök zengenek és azt a nótát mondják, amit ő odabent a csárdában rendelt.

— Hej, de kögyetlen szép — mondta. — Most már hallom — és leült az öreg mellé a földre.

Könny gördült ki a szeméből, le akarta törülni, de ebben a pillanatban az egyik közeli tanyában kukorékolni kezdett egy kis fehér kakas.

III.

A német mérnök közölte a munkásokkal, hogy a jövő héten készen lesznek és átadják a vasutat, aztán mehet ki-ki haza.

Egy zsilip volt még hátra. Józsefék azt kubikolták. Az öreg Gergő ez nap három vagy négy ásónyomnyira a földben, egy simléderformát talált.

— Mondom, temető vót itt, még pedig nem is olyan régön — mutatta Józseféknek a simlédert.

Este hallgattak, gondolatuk hazaszállt. A törpe kis házak, a kutya, a malac, a gyerek meg az asszony képével aludtak el.

*

Mikor aztán föltetszett az égen a hold s valahonnan hűs szél indult el errefelé, a zsilip oldalán legurult néhány göröngy.

Tóbiás András bácsi, volt népfelkelő, nagyot nyujtózkodott, ahogy fölemelkedett a rögök közül.

— Vén csontok mán ezök. Ropognak — tekintett maga körül.

Furcsán zizegett a csend s a magasságban mintha apró örömök hancúroztak volna.

András megcsóválta a fejét:

— Alighanem fölöntöttünk a garatra, mer nem tom, hun vagyok.

Felhő ereszkedett alá, betakarta András s letette otthon a határban.

— Nini, — örvendezett most már az öreg, — hiszen ezt a vén fűzfát ismeröm. Sömmi baj. Jó helyön járok.

A Tisza töltésén vágott neki az útnak. Május volt, a fák reszkettek, a napfény csillogott s a hullámok szinte vágtatva iramlottak tova.

András ballagott. Hát, amint a mártélyi komphoz ért, látja ám, hogy a kubikban két szegény ember vesződik egy hatalmas öreg tölggyel.

— Kevés ehöz a fejsze — békétlenkedett az egyik. — Hiába is próbáljuk.

— Nana — mondta a másik.

András odaköszönt.

— Aggyonisten kendtöknek.

A két szegényember nekifohászkodott és vagdalni kezdték a fa gyökereit.

András odament. Rozsdás muszkaszurony volt a kebelébe döfve, ott tört a szívébe Komarnó alatt, azon a másik májuson.

Kihúzta szépen és egy pillanat alatt elvagdosta a vastag gyökereket. A fa megrázkódott és lezúdulva nagyot puffant a földön.

András visszadugta a vasat a sebbe s ment tovább. A gólyák féllábon álltak a kazlak tetején és mozdulatlanul figyelték a szemhatárt. A nyáj legelt s a távolban hangok reszkettek a levegőben. András nem tudta mire vélni a dolgot. Az iménti még mosolygott az ég is. A nap ugyan ragyogott tovább, a vizek is csillogtak s néha visított a vércse, mégis, mintha lapult volna az előbb még viharosnak és zajgónak tűnő tavasz.

Az egyik dűlőút mellett kipányvázott kesely ló legelészett. András odament és rávágott a kalapjával :

— Ne te nee! — rebbentette meg.

A kesely hátravágott a fejével, mintha nagyon csípték volna a legyek s legelt tovább.

András csak most vette észre, hogy a ló fias, a csikaja ott sündörgőzik mögötte.

— Csina ten — hívta magához.

A kis csikó kirugott és cicázni kezdett.

András nevetett:

— Na akkor jól van — szólt és kikerült megint az útra.

Egy óra multán otthon volt. A ház elé érve, beszólt:

— Julis? Te!...

Nem felelt senki. Belépett a pitvarba. A lánya éppen fürösztötte a gyereket. Az unokát.

— Na, — mondta András — hát itt vagyok.

A gyerek nem nagyon állhatta a vizet, mert torkaszakadtából sivalkodott, rugdalta a teknőt, de ebben a pillanatban megcsendesedett és duruzsolva lekuporodott s megmártotta rózsás kis ülepét a langyos vízben.

András az asszonyt kereste. A képe ott lógott a sublót fölött az övé mellett, a falon és gyöngyfűzérrel volt az is övezve.

Pista a vén eperfát, a gödröket meg a gólyákat kereste.

— Rég jártam erre — mondta.

Aztán elfordult. Az égen a régi nap ragyogott, a friss vakondtúrások göröngyein futók sütkéreztek, a búzakalászokon pedig katicabogarak hintáztak. Pista kifeküdt a vetés szélébe:

— Möggyüttem. Véltök-é még rám?

A magasban bárányfelhők úsztak, de a mosolyuk legyintése nem erre szállt.

Pista göröngyöt vett a kezébe, de a puha föld szétomlott az ujjai között és lehullott a földre. Egyetlen érintésére lepergett a harmatcsöpp is, amelyet az egyik kalászon ottfelejtett a reggeli napsugár.

A láthatáron nem őrködött többé a jegenye, a szélmalom bedűlt s ahogy Pista ment, a rucák, a gácsér meg az öreg kakas sanda pislogással faroltak előle. A macska a fal tövében sütkérezett s amikor meglátta, nyujtózott egyet, utána lomha cammogással odábbállt.

— A búgó-csigám, a sárkányom, a vetőgombomat kellene kihozni — suhant át Pistán a gondolat. — Akkor talán rámismernének.

Bement a kamrába. A sarokban a korpás zsák alatt két hátulsó lábára állva egy egér rágcsált s tágranyílt szemekkel bámult a különös idegenre. Pista körülnézett. A szög, amelyen valamikor az irhás csigahajtó ostor lógott, kihullott a falból s a porladozó vályogban horgas fagamó roskadozott.

Pista kifordult a kamrába. Később a füveket és fákat kérdezte meg még, majd a csöndet és az éjszakát, de egyik sem értette a szavát s egyik sem emlékezett rá. A dűlőúton gyerekekkel találkozott. Jöttek az iskolából. Megszólította őket, de azok elszaladtak. A tanya közelében volt az iskola, azt kereste föl. Ott beszólt a konyhába:

— Tanító úr?

A tanító éppen jött kifelé.

— Nem üsmer? — állott elébe Pista.

A tanító megbotlott valamiben:

— Na fene — nézett vissza. — Még elvágódok.

Pista bement az iskolába. A képek ott lógtak még mindig a falon, a padokban a kalamárisok hallgattak, a tábláról, szépen krétával föl-rajzolva a nagy U nézett le rá.

Pista szerette volna megkeresni az irkáját. De eszébe jutott, hogy még gyerekkorában elvesztette.

Visszament az udvarra s elindult, hogy most már megkeresse a leányt. Esztit, aki a mátkája volt.

— Nézd csak nézd, hogy eddig nem is jutott eszömbe.

De a rétek meg az erdők, amelyek mellett elhadt, nem feleltek kérdéseire. Néha azonban, éjjel, amikor akkora utat járt, hogy a leány emléke kétszer is kihajtott és kétszer is elhervadt a szívében, a porból mintha hangok csendültek volna feléje, Pista megállott és halkan kérdezte:

— Té vagy az, Eszti?

Az égről csillag futott le.

Pista ballagott tovább. Arattak, amikor megpihent. Szép, meleg nyár volt, másodszor virágzott az akác s a harangszóval együtt illatozott a levegőben.

Pista odament az aratókhoz.

— Aggyon Isten! — köszönt.

Azok éppen pihentek, szalonnáztak.

— Anye, de szép malac löhetett, amíg élt — mondta Pista az egyik részesnek, a szalonnára értve.

Az fölnézett és mélyebbre eresztette a bicskát a kenyérbe.

Pista megvárta, amíg jóllaktak. Akkor odaállt a kaszálók közé.

— Suhintson kend jobban oda! — mondta az egyik öreg részesnek.

Aztán sorba járt. Kifente a többinek is a kaszáját s letörölte homlokukról a verítéket.

— Igy ni — szólt. — Igy most mán könnyebben mén.

Ugy dőltek egymásután a rendek, hogy

öröm volt nézni. Este a gazda kiállt a cséplőgép elé.

— Szépen halad — mondta, ahogy végignézett a kereszteken.

— Hát az idén mögadta a teremtő — szólt az egyik részes.

— Mög — toldotta meg egy másik. — Oszt ilyenkor érzik az áldás a munkán is.

Amikor az aratók később lepihentek, Pista odabujt a marokverő lányokhoz és megcsiklandozta őket. Aztán odament a legényekhez. — Te, — bökte oldalba az egyiket — Julis nem alszik...

A legény hányta magát, a feje meg a szíve forró volt. Egyszer aztán fölült és négykézláb odamászott Julishoz.

— Mit akarsz? — riadt rá a leány és egész teste reszketett a belső tűztől.

— Kendőt akarok vönni neköd az őszi vásáron — suttogta a legény. — Oszt ha akarod, be is kötöm vele a fejedet.

Pista kacagott.

Lám, hát a füvek, a fák, a föld mégis csak megértették a szavát. A búza kalászba borult, a szőlő érik, s Julis emlőit titkon már duzzasztja az új élet.

Kurjantani akart, de ebben a pillanatban megszólalt a kakas.

II.

József meg a többi magyar, másnap tovább ásta a földet. A talicskák nyikorogtak, a lovak dobogtak, döngött a furkó s itt is, ott is, megpendült a csákány valami kemény tárgyban. Fegyveragy, kerektalp, rézgomb, patkó, sarkantyú került elő a földből.

Gergő bácsi nem győzte a fejét csóválni:

— Ugyancsak szoríthatták annakidején egymást, hogy ez mind itt van.

— Nagy tusakodás löhetött — jegyezte meg Szijjártó.

— Nagy. Úgy látszik egyik sé engedött.

— Nem ám. Mert nem löhetött.

Dolgoztak tovább.

Este József egy kis kerek vasdarabot mutatott:

— Huszárok is járhattak erre — mondta. — Mer e mög réztaraj.

Valaki megnézte.

Az volt csakugyan. Egy sarkantyú réztaraja.

Később este Gergő bácsi mesébe kezdett. Mire elvégezte, a tűz is összeomlott.

Fönt az égen már danoltak a csillagok.

— Csont... — mondta József.

Valaki visszafelelt:

— Csont...

Aztán csönd lett.

*

Megint mozdult a föld és Illés Pétör közhuszár fölemelkedve sírjából, kitörülte az átmot a szeméből.

— Na iszen, jól elaludtam.

Egy perc mulva a csillagúton ő is hazatalált. Tél volt, az országúton érte utól a hó. A fák csikorogtak a nagy hidegben s az elborult határt mély csönd őrizte. Pétör rá akart ijeszteni a vetésen sétáló varjakra, de azok tovább lépkedtek. Egy nyúl a lábszárához dörgölődzött.

— De mögszölidültél — símogatta meg a fülest Pétör.

Később egy róka megszaladt előle, egy kóbor farkas megbámulta s a kutyák a mesgyékről figyelték lépteit.

— Hej, ha hazamöhetnék — fohászkodott Pétör. — Sé apám, sé kedvesöm. Nem vár én utánam sönki.

A hold december csöndjét hullatta és körös-körül kútágasok roskadoztak a ködben.

— Majd csak elállok — vigasztalta magát. — Valaki majd csak fölfogad.

Sorba bezörgetett a tanyák ablakán, de a gazdák nem voltak jószívvel irányában.

Major elé ért. Szászszorszép kisasszony állott a télbeborult kert előtt:

— Tán csak nem Tündérországba vetött a véletlen? — nézett a leányra Pétör.

Az megrázta gyönyörű szőke haját, két kis keble pihegett, csilingelt a hangja, mint az ezüst csengettyű, amikor megszólalt:

— De bizon az ez, éppen hogy Tündérország — évődött a legénnyel. — Még pedig a kellős közepe.

— Na, ha az — szólt Pétör — akkor jó helyön járok. Mer én mög bérös vótam világéletömben.

— Csakhogy az én atyám kanászt keres.

— Előrzöm én Tündérország minden falkáját is.

— Ezüstszőrű ám a birkanyáj, aranysörtéjű a disznó konda.

— De csak a kisasszonyuk gyémánt.

A leány kacagott:

— Kedves vagy, legény. Ne haragudj rám, amiért megtréfáltalak. Nem vagyok én Tündér Ilona, hanem az uraság leánya. Nincs énnékem se ezüstöm, se gyémántom, magam pedig várom a kedvesemet. Hanem ezt a szál virágot jó szívvel adom.

Nyíló rózsát szakított le a kebeléről és odaadta Pétörnek.

— Megköszönöm — vette el a virágot a legény.

A leány akkor hirtelen hozzáhajolt és egy csókot adott az orcájára.

Pétör megtántorodott.

— Jaj Istenöm... — mondta és kitárta karjait.

Hanem a leány akkor már nem volt sehol. Pétörben zakatolt a virtus.

Ment tovább és meg sem állott a régi csárdáig. Egy darabig várt, ahogy odaért, bekiáltott:

— Hé!

Belülről motoszkálás hallatszott.

— Itt vónék! — kiáltott mégegyszer Pétör.

Kajla bajuszú, soványos ember lesett ki az ablakon.

— Savanyú a bor — szólt ki és becsapta az ablakot.

Pétör félrevágta fején a csákót és megindult. Az ajtó magától kinyílt előtte.

Belépett és körülnézett. Az ivó üres volt, egy öreg, ragyás cimbalmos horkolt a sarokban. A csaplárosné jött, most kelhetett föl, mert az arca piros és párás volt az álom tiltott örömétől. Pétör megcsapkodta, aztán leült.

— Tíz éve, hogy erre jártam — mondta.

A csaplárosné mosolygott:

— Ugyan, ugyan. Nincs is tán ilyen nagy idő.

— Annyi pedig vagy több. Hát mögszomjaztam.

— Nahát, ha az a baj, hát azon löhet segíteni. Mert ital, az van.

— Oszt bor?

— Az is.

Pétör kiparancsolt tizenkét litert. A csaplárosné kifordult és hozta. Letette mind a tizenkét üveget Pétör elé.

Az ivott, aztán eltörülve a szája szélit, odaszólt a ragyásnak:

— Hé! A hasadra süt a nap.

A cimbalmos fölriadt álmából és látva, hogy vendég érkezett, lassan tollászkodni kezdett. Egy rossz czizmahúzóval meg féltéglával föltámasztotta a düledező hangszert és akkor megkérdezte:

— Nótát gondol kigyelmed?

— Hát mi fenét.

— Oszt miiket?

— Azt, hogy...

Mondta a nótát.

Az öreg verni kezdte a szerszámot.

— Hangosabban! — biztatta Pétör. — Nem hallom.

A ragyás rúgott egyet a pedálon és ráhasalt a húrokra. A bánatos hangszer megzördült és a hangok életre kaptak.

Pétörben a bor kezdett vérré válni és levágott az asztalra:

— Bort, aki lelke van! Mulatni akarok.

A csaplárosné befordult a kármentőbe. Pétör csodálkozva tekintett maga elé:

— Milyen fábul van ez az asztal, hogy én ütök rá, oszt még sé döng? — A cimbalmosra förmedt. — Verd, hallod-e! Hangosabban verd, mert megjárod velem.

A ragyást elöntötte a buzgóság s most már ököllel kezdte agyabugyálni a cimbalmot. Az zengett, zúgott, viharzott, mint az orkán s a nóta csörömpölve csapkodta a mennyezetet.

Pétör most már vödörrel rendelt a borból. Amikor kihozták, kiállt az ivó közepére és szétvetette a lábait:

— Na, galambom — hívta a csaplárosnét. — Előbb párosan, aztán majd magam.

A menyecske odafordult:

— Fogja mög akkor kigyelmed a derekam.

Pétör elkapta, megforgatta:

— Huj, huj! — dobogott.

Az asszony kigyulladt:

— Jaj, engeggyön kigyelmed. Nagyon szorít a pruszlikom.

Úgy vert a szíve, hogy szédült bele. A testét meg olyan meleg járta át, mint az iménti álmában.

Pétör elengedte s nekilendült, vad bokázásba kezdett. Rengett a csárda, hanem neki úgy rémlett, hogy halálos csönd fagyoskodik körülötte.

— Verd! — fenyegetett a cimbalmos felé — mert szíjat hasítok még máma a hátadbul.

A ragyás most már röhögött.

Pétör érezte, hogy a bor amit megivott, váratlanul széthígul az ereiben s a nóta, amit az öreg ríkat, porrá törik és lehullik a lábai elé.

— Hej... üvöltött. — Hát ki mulat itt, ha nem én?

Az asztalhoz ugrott, fölragadta a falnak támasztott gamósbotot s a dróton lógó petróleumlámpa felé sujtott. Az ütés a lámpa üvegét érte, az azonban meg se moccant. Pétör hátratántorodott.

— Na?! — ennyit mondott csak. A gazda állt a háta mögött, fogta, hogy el ne essék.

Pétör letörölte homlokáról a verítéket, aztán leült.

— Mi a fizeccség? — kérdezte kifujva magát.

Azt mongya a jány :

— Dehogy félek, hiszen velem van az Isten és te.

Kis idő mulva megint mondgya a fiatal ember :

Jaj de szépen süt a hold
eggy eleven meg egy holt
fész-e babám?

— Dehogy félek, hiszen velem van az Isten és te.

Egyszer csak láttya a jány, hogy a ló egy temetőbe kanyarodik be. Akkor végigfutotta a hideg a jány testét és nagyon megijett. Akkor a ló megát egy sír előtt, egy nyitott sír előtt és keresztülvágtatott a ló. Akkor azt mondotta a fiatalember a kedvessinek :

— Nahát ha kivántál éngem az örök nyugalmambul háborgatni, akkor most gyere le velem, mert itt az én lakásom.

A jány nem akart lemennyi. Törzsönködtek. Azt mongya a jány :

— Ereggy te előre le, mert te tudod az utat.

Amikor a fiatal ember lelépett a sírba, a jány azt a kis csomagot amit magával hozott utánna dobta és akkor a sir összement. A jány elszalatt a temetőbül a falu felé. Az első ház ablakán világosság szürődött ki és ebbe a házba fölszalatt a jány. De rém nagyon megihett amikor belépett a szobába, mert ott nem vót semmi, csak egy mécses világít és egy halott van kiteritve. Akkor a jány gyorsan az óvasóját az ajtókilincsre tette és ő a kemence mellett a kuckóba behúzódott. Összetette a két kezét és imádkozott. De nem sokáig imádkozott, mert a kedvesse megjelent. Be akart mennyi a szobába, de mivel az olvasó az ajtókilincsre vót téve, nem birt bemennyi. Akkor bekajátott az ablakon :

— Hót, add ki az elevent.

A hót a ravatalon mozogni kezdett. A jány amikor aztat látta a kéccségbeeséshez közel járt. Ismét bekajátott a kedvesse :

— Hót, add ki az elevent.

Akkor a halott főkelt és lejött a ravatalrul és ment az ajtó felé, de amikor a kilincsre akarta tennyi a kezét a kakas éjfél után eggyet kukurikút, a halott összeesett és ottmaratt. A jány kedvessinek muszáj vót visszamennyi. Itt abba a házba, abba a kéccségbeesett dologba várta meg a jány a reggelt. Amikor kiviratt, a halottat elhuzta az ajtótul. Kinyitta az ajtót és bement a faluba. A faluba nem tudott vele beszényi senki, elvezették a jeddzőhön. A jeddző nagyon keveset tudott vele beszényi, és intézkettek a jány hazaszálitásárul. Fél évbe került, amig a jány hazaért. Ami utat az ű kedvessivel pár perceken végeztek el. Igy a jány nem kívánkozott többet a kedvessivel utaznyi. Férhement egy másik legénhez, amejjel boldogan töltötte az életét. Még ma is élnek, ha meg nem haltak.

A palota homlokzata és a Rothermere-kút
(Szentgyörgyi István szobormüve)

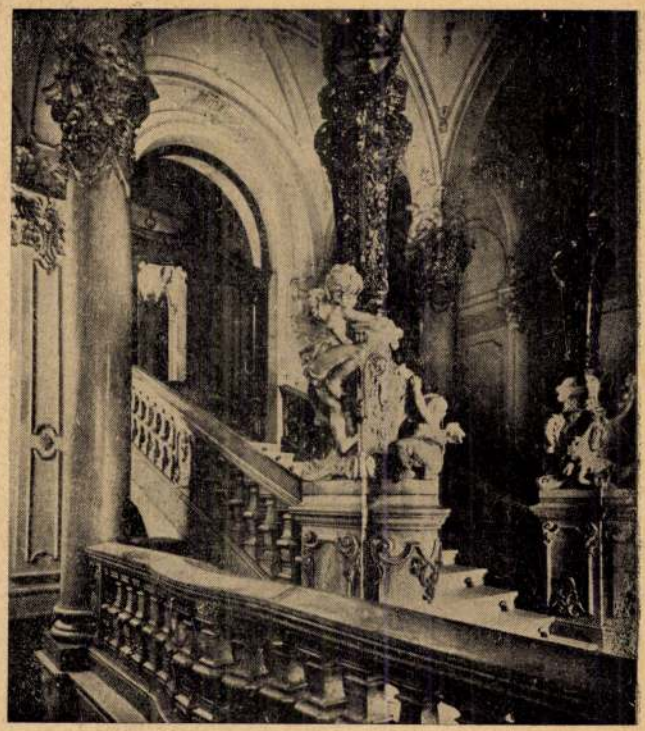

A palota lépcsőháza Fadrusz János szobraival
(Erdélyi fényképe)

A FŐVÁROSI KÖNYVTÁR

Kozák Lajos fényképeivel

Írta SZŐKE SÁNDOR

Budapest gazdátlanul maradt főúri palotái közül a Wenckheim-palota tölti be a legszebb hivatást. Ez a mult századvégi finom neobarokk palota, mely kupolájának kilencágú koronájával nyugatra néz, a székesfőváros közművelődésének szolgálatában áll.

Bizony a színes selymek, melyeket végszámra szabtak bécsi és párisi szalonok a magyar mágnáshölgyek patyolatvállaira, már régen kifakultak. A finom topáncsodák pókhálós ládák mélyén foszladoznak, ha ugyan hagyott belőlük valamit az egykori keringő, melyet S rauss ütemeire s a tüzes csárdás, melyet Radics cigányprímás vonójára táncoltak a kipirult hölgyek. Sok illat párázott itt a tükrös, cirádás táncteremben. Sok meghitt férfiszó esett a vastag tölggyel borított dohányzóban. Sok vidám búcsúkiáltás csattant fel a sápadt hajnalban, mikor a palota felhajtójára egy-egy bál után befordultak ezüstszerszámú lovakkal a parádés kocsik.

Vörösmarty *Gondolatok a könyvtárban* című versében komor hangulattal lép a könyvek szentélyébe s az emberiség elhányt rongyait idézi. Hiszen az anyag örök körforgásában könnyen megeshetik, hogy egy csipkekeszkenő vagy ruhauszály most könyv alakjában tér meg otthonába. A legyezőcske japáni rajzát Sorel elmélete váltotta fel s egy másik könyvoldal, mely nappal a botokud négerek halálozási arányszámairól kénytelen beszélni, éjjel, amikor egyedül marad, szőke grófkisasszonyról álmodozik.

Itt van az egész világ. Az is, amely kihúnyt, az is, amelyik napjainkban méri össze fegyvereit s itt van az is, amely éppen most születik meg a koponyákban. 550,000 kötet sugározza a szellem világosságát a Fővárosi Könyvtár intézményeiben. S majdnem háromszor fordul meg évenkint ez a könyvmennyiség a kölcsönzők kezén, akik a Wenckheim palotai tudományos központhoz vagy a szépirodalmi fiókkönyvtárakhoz fordulnak. Nem marad messze másfélmillió mögött az évenkint kölcsön adott kötetek száma.

A mulandóság törvénye persze a könyveket sem kíméli meg. A finom szattyánbőrkötések idővel fölrepedeznek, a merített lapok megszeplősödnek, elsárgulnak, akárha májfoltok ütnének ki rajtuk, az aranyozások lepattognak s a kényes bordák is behorpadnak, mint azoké, akik for-

HÓT ADD KI AZ ELEVENT!

Pituk József rajzaival

Közli DÉGH LINDA

Pandur Péter a neve annak az öreg paraszt mesemondónak, akinek meséi két vaskos kötetben a közeli napokban kerülnek a könyvesboltok kirakatába. Bölcs öreg, valóságos költő és tudatában van tehetségének. Pirosló kemence mellett az alacsony padkán, cigarettát sodorgatva, egyet-egyet húzva a «szív meg mezemegindító»-ból, akár egész nap elmesélget ott, ahol látják.

Igy látom őt magam előtt, amint a tűz megvilágítja arcát, hangja egybefolyik a fahasábok pattogásával, majd felcsattan, nagyot kacag a póruljárt sárkányon, majd vérfagylalóra halkítja szavát, hogy hallgatói vele éljék meséje minden fordulatát. Pandur bácsi hatvanegy éves és mögötte küzdelemmel teli szegényparaszti sors van. Ebből a sivár életből egyetlen örökség maradt reá, ami követte s követi őt lépésről-lépésre, évről-évre gazdagodva, növekedve: a mese.

Mesék világában él Pandur Péter, ott van igazi hazája, oda menekül a puszta valóság elől. Ő a szegények bölcse, tanítója, mulattatója. Ahol megfordul, nyomában mese terem. Másoktól is sok mesét tanul, de ezeket kibővíti, megszínezi s úgy meséli tovább, meglévő mesekincsét toldja, bővíti, változtatja, cifrázza. Kilencvenhárom mesét mondott el nekem; volt nap, hogy reggeltől késő délutánig egyetlenegyet mondott. Szeretnék ízelítőt adni Pandur Péter páratlan mesekincséből. Az itt következő poétikus szépségű mese ékesebben dicséri Pandurt minden beszédnél.

Vót eccer régen a világonn egy kösség, abban a kösségben vót egy szép fiatal ember és vót egy gyönyörüszép ján kedvesse. Kitört a háború és mindenkit harcba szólitott a hadvezetőség. Bizony ez a szép fiatalember is elment a háborúba. A háború befejezése után aki megmaratt az hazajött. De bizony ennek a szép jánnak a kedvesse nem jött haza. Várt várt hónapokon keresztül epedő szivvel, de mindhiába, mert az ő kedvesse nem tért vissza. Vót abba a faluba egy tudományos asszon. Elment a jány ahhoz a tudományos asszonho, és azt mongya a tudós aszszonnak :

— Rozi néni, azé jöttem magáhon, hogy az én kedvesem nem jött vissza a harctérről és én ő nála nélkül nem tudok élnyi. Legyen szives, hogyha van tudománya hozzá, hozassa haza az én kedvesemet akár él, akár hal.

Azt mongya az öreg asszon a jánnak :

— Jó van fiam, hónap estére készíccsé magadnak össze egy öltöző ruhát egy kendőbe és gyere el hozzám.

Másnap este elment a jány az öreg tudós asszonho és várt, várt. Az öregasszony dolgozott. Későre járt mán az idő, amikor az udvarbul bekiátott a jánnak a kedvesse :

— Na gyere édes szivem, mert itt vagyok.

Akkor a jány felkelt, felkapta azt a kis csomagot és kiszalatt a házbul.

Egy gyönyörü nagy szürke lovonn űt a jány kedvesse :

— Na gyere ide édesem — lenyujtotta a karját a fiatal ember és a jánt felemelte maga elébe a nyeregbe. Akkor a ló megindult, mentek mint a szélvész. A jány átkarolta kedvessének a nyakát, azt mongya a kedvesse, amint mennek :

Ej de szépen süt a holdvilág
holt az elevennel jár
fész-e babám?

Tükör 1941. 12. 7.

Most jelent meg

DÉGH LINDA

PANDUR PÉTER MESÉI

KÉT KÖTET

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

— Te, ez a Kamill úgy káromkodik, mint egy hórukk-ember. Ez egy fúria! Ráadásul fizethetem a tejesüveget.

— A nép egyszerű gyermeke... — kockáztatta meg Elza.

— Ördögöt. Ilyen válogatott szakkifejezéseket máshol, mint a Ferencvárosban, még nem hallottam.

— Ideges szegény, — vélte Elza. — Nem is tudod, ez egy sorsüldözött özvegyasszony...

— És most ő üldöz másokat, mi?

Egy este, mikor már elmentek a vendégek, Ottó odafordult Elzához.

— Szívem, ez a vermutos üveg egészen üres volt, pedig nemrég vettük. Te ittál belőle?

— Én? — meresztette a szemét Elza. — Hogy jut eszedbe?

— Akkor Kamill volt. Már régóta gyanakszom.

— Ugyan, rémeket látsz. Csak nem képzeled?... Bizton te vagy álomjáró és magad se tudsz róla, hogy olyankor iszol...

— Hát ez tényleg valószínű.

— No, majd én megkérdezem, — mondta határozottan Elza.

Ottó legyintett. Tudta, hogy Elza határozottsága elolvad, mint a tavalyi hó, mihelyt szembekerül Kamillal.

A bomba azonban csak később csapott be. Egy vasárnap este Ottóék későn jöttek haza; egy sötét alak botorkált előttük a lépcsőn. Mikor utolérték, meglepve látták, hogy Kamill. Az alázatos személyből csak úgy dőlt a pálinkaszag. Ottó ránézett Elzára, aki tartózkodóan lesütötte a szemét. Kamill kissé magához tért és sápítozni kezdett, de Ottó leintette.

— Majd holnap reggel tárgyalunk. Most menjen, aludja ki magát, — mondta szokatlan eréllyel.

Mikor egyedül maradtak, Ottó kisebb drámai jelenetet rögtönzött.

— Az nem elég, hogy sose találom az inggombjaimat. A cipőhúzó minduntalan a gázórából kerül elő. A fekete ruhámon négynapos sár szárad. Az ujjamat nem merem végighúzni az asztalon. De még ráadásul végig kell hallgatnom Kamill házaséletének titkait és a nagynénikéje második esküvőjét. El kell szenvednem irántam való törhetetlen hűségének percenkénti megnyilatkozásait. Tudomásul kell vennem, hogy Kamill sorsüldözött özvegy. És most kiderül, hogy Kamill iszik. És úgy látszik, nemcsak vermuthot. Ezzel betelt a mérték. Kamill holnap röpül. Megértetted?

Elza szipogott.

— Te is szoktál inni... — suttogta.

— Még véded is? Igenis, szoktam. De én konzervatív családfő vagyok és megkövetelem, hogy rajtam kívül senki se igyék!

— Igen, de...

— Semmi de! Holnap Kamill meg fogja követelni, hogy tegezhessen. Holnapután már én fogok hozni neki féldecit a sarki csapszékből. Elég volt Kamillból. Hozzám senki ne legyen ilyen csúszómászó alázatos. Aki tejesüvegekkel dobálódzik és megissza a boromat. Talán szivarozik is. Az én szociális lelkiismeretemnek is vannak határai. Kamill röpül és punktum.

Ottóban jóstehetség lakozott: reggelre Kamill seszó, sebeszéd, elröpült, mint egy csámpás madárka.

— Na látod, — mondta Elza. — Nem bírta el a lelkiismerete. Mégis csak jó lélek volt.

— Fő, hogy nem látom, — mondta megkönnyebbülten Ottó.

Éttől mégsem kímélte meg a végzet. A legközelebbi hétvégen fáradtan, hátizsák alatt görnyedve értek haza. Mikor Elza benyúlt valamiért a ruhásszekrénybe, fölsikított. Ottó meredten bámult oda: a szekrény üres volt. Nemkülönben a szervisz-szekrény; az íróasztal; eltűnt az írógép, az ezüst, az ágynemű, minden. Példás, mondhatni kínos rendszeretettel ürítették ki az egész lakást.

Ottó leroskadt az egyik karosszékbe, — amit nyilván véletlenül hagytak ott — és elhaló hangon hörült föl:

— Kamill!...

A rendőrségen találkoztak. Kamill megint a régi volt: minduntalan a kezük felé nyúlkált és siránkozott.

— Tessék elképzelni, drága naccságosúr, micsinált velem az a bitang gazember! Becsapott, a fene rágja ki a hasát. A babájához vitte az egész szajrét, engem meg kinullázott...

Sietve elvezették.

— Régi ismerősünk, — mondta a rendőrtiszt. — Lássa, nagyságos asszony, ezért nem szabad cselédkönyv nélkül fölfogadni senkit.

— Hát nem volt könyve? — kérdezte Ottó felelősségrevonóan, elmenet.

— Nem... — vallotta be Elza a bűntudat súlya alatt görnyedezve. — Olyan becsületes, jó léleknek látszott...

JÉKELY ZOLTÁN: HA ARRA GONDOLOK...

Ha arra gondolok, hogy tán ma este
meghalok, s szemem nem fogod befogni,
körülnézek szobámban dideregve
s a fájdalomtól fel tudnék zokogni.
Kifutnek az uccára, mint a gyermek
s kiáltoznám: emberek, nem segittek?
Rajtam vannak a régi veszedelmek,
magam maradtam, jaj, ki melegít meg?

S kiáltoznék anyámért, nagyanyámért
s mind a nőkért, kik valaha szerettek;
a melegért, mit csak a föld reám mért,
a hullt Napért kiáltoznék — Helyetted.
Mert így jár, aki semmire becsülte
hozzá szitók szeretetét, szerelmét:
szerelme nélkül, vénen és kihülve
féli a mord halál vad ijedelmét.

MŰVEK JEGYZÉKE:

FESTMÉNY

1. ZÖLD CSENDÉLET, 1949., olaj, 56×68
2. IBOLYACSOKROS ARCKÉP, 1952., olaj, 75×68
3. RÓZSESZEDŐ, 1952., olaj, 50×59
4. MULATÓ KURUCOK, 1952., olaj, 75×100
5. DUNAPART, 1953., olaj, 71×82
6. REGGEL A DUNÁN, 1953., olaj, 40×59
7. SZEMEZGETÉS, 1953., olaj, 50×63
8. KURUCOK, 1954., olaj, 40×30
9. DINNYEEVŐK, 1958., olaj, 106×81
10. VIRÁGOK, 1958., olaj, 80×95
11. ŐSZI VERŐFÉNY, 1958., olaj, 60×80
12. KERTBEN, 1958., olaj, 80×100
13. VIRÁGOK, 1958., olaj, 65×80
14. HALÁSZOK A DUNÁN, 1958, olaj, 80×95
15. ÖNARCKÉP, 1959., olaj

AQUARELL, GOUACHE

1. NAPLEMENTE, 1948., aquarell, 41×29
2. CSÉPLÉS, 1948., aquarell, 28×40
3. FEHÉR LÓ, 1949., aquarell, 29×41
4. KERÍTÉS TÜVÉBEN, 1949., aquarell, 29×41
5. ÖKÖR ÁRNYÉKBAN, 1949., aquarell, 29×41
6. BOGLYÁK, 1949., aquarell, 29×41
7. ROZI NÉNI CSIRKÉI, 1950., aquarell, 31×44
8. ISTÁLLÓ ELŐTT, 1950., aquarell, 30×44
9. GYÉMÁNT ÉS SZENNYES, 1950., aquarell, 30×47
10. FÜRDŐZŐ, 1950., aquarell, 36×30
11. DUNAI TÁJ, 1950., aquarell, 31×36
12. KRUMPLISZEDÉSKOR, 1951., aquarell, 29×41
13. KECSKEŐRZŐK, 1952., aquarell, 34×33
14. KECSKE, 1953., aquarell, 27×39
15. LÓ ÉS CSIKÓ, 1953., aquarell, 24×33
16. KÚTNÁL, 1956., aquarell, 24×34
17. SZÉRŰBEN, 1956., gouache, 37×47
18. OLVASÓ NŐ, 1957., aquarell, 42×60
19. ALMÁK VIRÁGGAL, 1957., aquarell, 42×56
20. ŐSZI SZÍNEK, 1957., aquarell, 42×60
21. ZÖLD HÁTTERES CSENDÉLET, 1957., aquarell, 42×52
22. KÉK HÁTTERES CSENDÉLET, 1957., aquarell, 41×57
23. LOVASSZEKÉR, 1957., aquarell, 31×46
24. ALKONY BALATONAKARATTYÁN, 1957., aquarell, 42×58
25. DÉLELŐTT A VERANDÁN, 1957., gouache, 37×47
26. ÜLŐ FIÚ, 1958., gouache, 60×44
27. TAVASZI NAPFÉNYBEN, 1958., gouache, 41×71
28. ÖREG TEHENPÁSZTOR, 1958., gouache, 45×54
29. SZIGLIGETI TÁJ, 1958., gouache, 46×60
30. VIRÁGOK, 1958., gouache, 42×52
31. NÁRCISZOK, TULIPÁNOK, 1958., gouache, 47×37

RAJZOK

1. ELGONDOLKODOTT, 1943., tus, 26×18
2. HERTA ALMÁVAL, 1943., tus, 24×16
3. LEVÉLÍRÓ, 1945., tus, 17×11
4. OLVASÓ FÉRFI, 1945., tus, 17×11
5. MULATÓ KURUCOK, 1953., ceruza, 40×36
6. VÁSÁRTÉREN, 1953., tus, 26×41
7. KANTINBAN, 1953., tus, 26×41
8. PIACON, 1954., tus, 20×29
9. ELJEGYZÉS, 1955., tus, 37×26
10. ÉRDEKES OLVASMÁNY, 1955., tus, 24,5×33,5
11. LUDAS MATYI SOROZATBÓL I., 1955., tus, 50×34
12. LUDAS MATYI SOROZATBÓL II., 1955., tus, 50×34
13. LUDAS MATYI SOROZATBÓL III., 1955., tus, 50×34
14. VÁSÁRRA MENŐ LUDAS MATYI, 1955., tus, 41×38
15. HÁRY JÁNOS SOROZATBÓL I., 1956., tus, 37×53
16. HÁRY JÁNOS SOROZATBÓL II., 1956., tus, 37×53
17. HÁRY JÁNOS SOROZATBÓL III., 1956., tus, 37×53
18. SORBANÁLLÓK, 1956., tus, 37×53
19. UTCAI CSOPORT, 1956., tus, 37×53
20. ÁCSORGÓK, 1957., tus, 20×27
21. ÉRETTSÉGI UTÁN, 1957., tus, 18,5×27,5
22. ÖNARCKÉP, 1958., tus, 24×31
23. VÁSÁRON I., 1958., tus., 23×42
24. VÁSÁRON II., 1958., tus, 22×42
25. VACSORA, 1954., ceruza, 29,5×41,5
26. RAJZTANULMÁNYOK, 1958., ceruza
27. HÁROM ALAK, 1946.
28. RAJZOK I—XII.

F. k.: Luzsicza Lajos — 1959. IV. 500 — 592319 Pátria ny. F. v.: Földi V.

SZINYEI-TEREM—KÖNYV KLUB
VI. LISZT FERENC TÉR 1

PITUK JÓZSEF
FESTŐMŰVÉSZ
KIÁLLÍTÁSA

1959. ÁPRILIS 18 — MÁJUS 10

A KIÁLLÍTÁST RENDEZTE A MŰCSARNOK

A középgeneráció egy sokat alkotó, nem ritkán szereplő, de még a szakma köreiben sem mindenki előtt ismert művészét mutatja be most a Szinyei-terem.

Pituk József 1906. február 18-án született Selmecbányán. Már kisgyermek korában szívesen rajzolgatott. 1928-ban került a Képzőművészeti Főiskolára, ahol négy évig Glatz Oszkár növendéke volt. Tanulmányai után két nyarat töltött Pécsett, a Művésztelepen. Két évig (1936—38) Bécsben élt; festett, rajzolt. 1942-ben rendezte első kiállítását a Műbarátban. Itt csak rajzokkal szerepelt. Ugyanabban az évben a Főváros grafikai pályázatán egy művét megvették. 1943-ban megnyerte a Főváros grafika I. díját, majd a balatoni ösztöndíjat is. 1945-ben részt vesz a Fővárosi Képtár első kiállításán. 1948-ban a Szakszervezetben (Régi Műcsarnok) a Nemzeti Kiállításokon, a Balatoni Kiállításon 1948-ban és 1958-ban, 1953-ban az Arcképkiállításon a Nemzeti Szalonban. Legutóbb 1956-ban szülővárosában, Selmecbányán volt egyéni kiállítása. Több művét őrzi a Magyar Nemzeti Galéria, a Radnai és Bedő Rudolf gyűjtemény.

A tárlatlátogató közönség, talán éppen jelentékeny grafikai munkássága miatt inkább rajzait ismeri, pedig művészetének legfőbb ága mindig a festészet maradt, mely mellől a legmostohább körülmények között sem tágított.

Pikturájának megvan a kialakult egyéni hangja, mindenkori ihletője a természet. Tájképeire és csendéleteire jellemzőek temperált színei. A festéket vékonyan rakja fel. Szinte lázas izgalom érződik, a — lehet mondani — szenvedélyesen festett visszatérő motívumánál, mint mikor a szürkés törzsű vízparti fák ezernyi kísértetszerű karjukkal adnak dinamikát a csendes tájnak. Ezt a mozgást viszi az idilli témába is. A szemelgető tyúkok, kakasok taraját, tollazatát is ezzel a lendületes mozgással festette. Az „Őszi verőfény" sárgás puha foltjai mellett néhány határozott vonás adja meg a kép egyensúlyát. Kedveli a virágcsendéletet. Piros dáliái, a mindig újra előforduló rózsaszínek és a felvillanó fehérek, mint a bőségesen termő nyár, vagy a koraősz, dúsan töltik a vásznat. Arcképeiben a jellemábrázolás a döntő, különösen erőteljesek önarcképei. Tájképein akár olaj, gouache vagy aquarellel dolgozik, gyakran megjelenik az állatábrázolás.

„Mulató kurucok" című történelmi kompozíciójánál módja van gazdagon meríteni saját grafikájának eredményeiből. A sikeres portyázás után a hordót csapra verő kurucok színes, mozgalmas tömegének, a kedvelt piros árnyalatait fölényes komponáló tudással foglalja egy képpé.

Grafikai anyagának nagyrésze illusztratív jellegű elbeszélő hangsúlyú tusrajz, mint a Ludas Matyi- vagy a Háry János-sorozat E nagyméretű vonalas rajzain mindig sokalakos, végtelenül mozgalmas tömegjeleneteket ábrázol. A színhely a falusi, vagy kisvárosi utca, a vásártér. Az élénk mozgalmasságot éppen komponáló készségével (pl. a Vásáron című rajzánál) nyüzsgéssé tudja fokozni. A falusi, s az utcai jeleneteit Bruegel-i derűvel adja elő, ha a mai korban játszódnak is le és a grafika eszközeit használja. Ezeknél és a többi életképszerű grafikáinál tulajdonképpen nehéz — sokak által inkább elkerült — **kompozíciós** feladatot vállal magára és — könnyedén megoldja.

Pituk kiállításának kiemelkedő darabjai a kisméretű rajzainak sora. Közöttük az egyik vonallal rajzolt tus portréi és a rá nagyon jellemző finom, ezüstösen szürke ceruzarajzai. Nem maradt ki munkásságából a sokszorosító-grafika sem: főleg a fametszet és a rézkarc technikáit műveli. Gyakran fordul az alkalmazott grafika, és az alkalmazott művészetek legkülönbözőbb technikái felé. 1942-ben anélkül, hogy valaha plakáttal foglalkozott volna, tervezte az állatkerti plakátját. A keselyűt ábrázoló plakátot ki is nyomták, mint emlékezetes, s egyike a kor legjobb plakátjainak.

1939-ben az Ember Tragédiájának díszleteit festi a Nemzeti Színháznak. Részt vesz a Mezőgazdasági kiállítások dekorációs munkáiban. De sikerrel próbálkozott még szokatlanabb téren is: 1943-ban a Posta bélyegpályázatán díjat nyert. Rajzolt karácsonyi üdvözlőlapot és az említetteknél hosszabb ideig foglalkozott könyv és tankönyv illusztrációval. Nem érdektelen itt a Szinyei-terem — Könyv Klub kiállításán részletesebben felsorolni illusztrátori munkáját. 1947—51 között illusztrált Pituk magyar, földrajz és számtan könyvet, az idegen nyelvűek közül a német, francia, román és a szlovák tankönyvet. A maga sokféleségében igyekezett megoldani a didaktikai feladat és a művészi grafikai kifejezés együttes hatását. Készített még rajzokat magyar és külföldi szépirodalmi művekhez és meséskönyvekbe.

Foglalkozott színesablak (üvegmozaik) tervezéssel és elkészítéssel is. 1952-ben Z. Gács Györggyel kapott megbízást a székesfehérvári pályaudvar színes ablakaira. Címe: A város és a falu árucsereforgalma.

Pituk sokoldalú művész, mint a régmúlt századok mesterei művességében is. Adottsága, hogy gyakran első próbálkozásra könnyen ér el sikereket valamelyik technikában, de ugyanolyan könnyen ott is hagyja, csak kirándulásnak tekintve az esetleg anyagiakban kedvezőbb műfajt és tér vissza, mindig hűen — a festészethez.

FRANK JÁNOS

Felelős kladó: Pituk József.
4635.48. — Független-nyomda, Budapest.
Felelős: Lengyel Lajos igazgató.

PITUK JÓZSEF

FESTŐMŰVÉSZ

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

NYITVA:

ÁPRILIS 4-TŐL 14-IG

NAPONTA 10-TŐL 14 ÓRÁIG

TÁRLATVEZETÉS

ÁPRILIS 11-ÉN, VASÁRNAP

DÉLELŐTT 11 ÓRAKOR

OLAJFESTMÉNYEK

	Ft
1. Piros almák virággal	2800
2. Esti órák	4800
3. Kék csendélet	2000
4. Testvérek	2800
5. Szemben a fénnyel	3000
6. Tavasz	6000
7. Kis csendélet	2000
8. Ülő férfi	3000
9. Bor és alma	2000
10. Villamoson	4200
11. Kályha mellett	2200
12. Kocsisok	3000
13. Paprikák, hagymák	2000
14. Fahordás	6000
15. Kocsmában	2500
16. Munka nélkül	4200
17. Nyugalom	2600
18. Kettesben	2000

Vízfestmények

19. Csónak
20. Csendélet
21. Reggeli fény
22. Kékruhás nő
23. Déli fény
24. Fürdés után
25. Körték
26. Alkonyat

A vízfestmények ára darabonként 600.— Ft.

Rajzok

27. Mink
28. Ház előtt
29. Mi ketten
30. Leány macskával
31. Szekeresek
32. Járdán
33. Menekülők
34. Piactéren
35. Légitámadás
36. Csend
37. Bánatosok
38. Rongyosok
39. Koldusok
40. Falun
41. Olvasók
42. Almával
43. Vígasztalás
44. Otthon
45. Önarckép
46. Menekülők
47. Család
48. Utasok
49. Önarckép
50. Két férfi
51. Pihenő tehén
52. Kocsiban
53. Menekülők
54. Légópincében
55. Herta
56. Templomban
57. Óvóhelyen
58. Villamos belseje
59. Péknél
60. Ekhós szekerek
61. Ivóban
62. Koldus
63. Kocsmában
64. Utcán

A rajzok ára darabonként 350.— Ft.

Egyéni kiállításai

1942. Budapest, Műbarát
1948. Budapest, Régi Műcsarnok
1956, 1958, 1961, 1965, 1966 Selmecbánya (Banská Stiavnica/Csehszlovákia)
1959. Budapest, Szinyei Terem
1967. Budapest, Opera Klub
1967. Budapest, Központi Papnevelde
1968. Budapest, I. Kerületi Tanácsháza
1969. Wien, Galerie Central Buchhandlung
1970. Stift Göttweig, Graphisches Kabinett
1970. Padova, Galleria Enal
1970. Bassano del Grappa, Galleria Pick
1971. Budapest, Fáklya Klub
1972. Grado, Hotel Colussi
1973. Grado, Galleria Palazzo Medico
1973, 1974 Bassano Del Grappa, Galleria Il fiore
1973. Firenze, Casa di Dante
1974. Budapest, Csehszlovák Kultúra Háza
1974. Várpalota, Városi Művelődési Központ
1974. Lahti, Galeria Knuuttila
1974, 1975 Venezia, Galleria S. Vidal
1975. Vicenza, Galleria Al Corso
1975. Milano, Centro Culturale Gelleria Braindense
1976. La Spezia, Zatauno Arte Contemporania
1976. Lahti és Tampere
1977. Venezia, Gelleria Viva
1979. Paris, Katolikus Miszció
1980. Bochum, Sparkasse „Kulturbrücke"
1981. St.Pölten, Hippolyt Haus
1982. Budapest, Derkovits Terem
1983. Siegen, Universitätsbibliothek
1984. Selmecbánya (Banská Stiavnica/Csehszlovákia)
1985. Wien, Galerie San Marco
1985-86. Budapest, Csepel Galéria
1985-86. Budapest, IskolaGaléria
1987. Debrecen, Medgyessy Terem
1987. Suvereto, Saletta S. Martino
1987. Gorizia, Palazzo Lantieri
1989. Dömös, Dömösi Galéria
1991. Szolnok, Aba Novák Terem
1993. Selmecbánya (Banská Stiavnica/Csehszlovákia)
1993. Losonc (Luzenec)
1995. Budapest, Pegazus Art Kft. Galéria
1997. Budapest, MOM Művelődési Központ
1998. Százhalombatta, Barátság Művelődési Központ.

Pituk József Viktórián: Pünkösdi Alkonyat

Megejtő varázs,
Bíbor naplemente,
Szépségét lelkem issza;
Mint Krisztus szent vérét veszi,
Ki tiszta;
Mikor könnyez a világi jámbor
És ujjong a Boldog klarissza.
Bűvölten vetem szemeim oda.
Örvendve, nem volt mostoha ma az ég;
Szemem izzani kezd,
Mint szent szénnel telített fazék.
Én ez elócskult föld fia,
Lesem az égi lángokat.
Szívem titkos, mély titkokat fogad.
Érintő ujját érzem,
Ki mindeneknek Atyja
S a borzongás teljén keze vonulását
Lelkem olvadt viaszként fogadja.
Nézem az alkonyt, csodáit miként bontja ki.
Szinte megvakít.
Eloldja leplét a földi gyász;
Égő felhőkről világít le
Örök tűzként, kibomló varázs.
Ősi küldetés ez égi pír,
Mindent lebíró jelként,
Hogy vessünk le minden földiségigát.
Hassa úgy át a mindenséget,
Mikor a lét vizét még apostolok
Szentelt hajója szelte át.
Ó szent tűz! Hol késett világrengető reggeled?
Mikor kérő kis vágyak csüngtek
S nem szántad gyászos tespedésünket.
Hab szakadt, tajték omlott ránk,
Lihegve vized könyörögte szánk.
Lásd! Bajunk most is, hogy rí,
A kín, hogy csönget.
Hosszan a bánat hamuból köszönget.
Lélek teríljön ránk, újfent térítő lehed!
Ne tudjon senki gátat –, homlokot emelni ellened!
Szállas ránk kettős, örökkön égő tüzes nyelveket!
S óhajom nyomán újra lobbot vet az ég,
Máglya ég. Röpül a hamvadó zsarát.
Minden elgyávult barát nyújt felém kezet,
S belep bukások kormaként
Búsuló emlékezet.
S ahogy lohad ez a fenti tűz,
Lomha nagy füzek mögé húzódva vissza:
Huszadszor is felteszem magamba:
Izzását viszem vágyaimba!
S mire a mindent homály uralja,
Az én gyönyörködésemnek is vége:
Néhány felhőfoszlány emlékezet csupán arra:
Bennem élt a pünkösd üdvössége
És bíborban lángolt az égnek alja.

(1968)

Pituk József Viktórián

1906-ben született Selmecbányán
1928-1932 között végezte tanulmányait Budapesten a Képzőművészeti Főiskolán, mint Glatz Oszkár növendéke
1943-ban első díjat nyert a főváros által kiírt grafikai pályázaton
1975-ben Milanóban Gran Premio díjjal tűntették ki
1991-ben hunyt el Budapesten

Pituk József Viktórián
1906 -1991

Vannak elfeledett és felejtésre ítélt művészek. Az előbbiek jelentéktelennek bizonyultak az idők távlatában, az utóbbiakat a történelmi változás, a politikai rendszer vagy éppen ideológia igyekezett kiiktatni a köztudatból. Ők azok, akik szembe szálltak az előírt konvenciókkal, és alkotó kedvük lankadatlan lelkesedésével – olykor csak műtermük számára – hozták létre az idővel dacoló és a korszellem változásainak ellenálló műveiket.

A több mint egy évtizeddel ezelőtt eltávozott selmecbányai születésű Pituk József Viktórián, életének utolsó évtizedeiben, hasonló művészsorsra kényszerült. Félre állították és maga is félrevonult, de mindig tudta, hogy a mindeneket megtépázó történelmi vihar ellenére, templomi üvegablakain mindenkor átragyog a Mennyei Fény. ő, akit az elfogulatlan kritika a magyar képzőművészet egyik óriásának ismert, kitartóan vívta Don Quijote-i harcát az európai értékeket felőrlő keleti szélmalommal. Dantéval együtt riadtan szemlélte a poklok mélységét, és fáradhatatlanul rótta a Paradicsomba vezető utat. Egykori műteremének falait ragyogó színekben pompázó csendéletek, tájképek, és az életművét ma is hűségesen ápoló Múzsa-feleséggel közös portréi teszik „a földi béke" otthonává.

Nehéz eldönteni, hogy mi volt Pituk Nagymester művészetének kiemelt műfaja. Az üvegfestészet-e, vagy a grafika, a bravúros rajztechnikával, a tussal és ecsettel teremtett fény és árnyék expresszív villanásaival, vagy a néha pasztell-szelíd, máskor dinamikus színeket öltő festészet? Akár olajat, akár temperát használt, művein az impresszív hangulatok varázslata jelent meg, a fényözönbe foglalt és a napi gondokat feledtető derű.

A Mester kerülte a tünékeny stílusirányzatokat, megtagadta a pártos realizmust, elutasította az esztétikai nihilizmust, nem hódolt a hivalkodó absztrakciónak. Talán azért figyeltek fel rá Milánóban, Padovában, Firenzében, Velencében, St.Pöltenben, Bécsben (hogy csak a legjelentősebb külföldi kiállításaira utaljak), mert a hagyományos esztétikai értékek őrzésének ellenére is mindig tudott újat nyújtani. Amíg a nyugati határainkon kívüli világ elismerte és díjazta művészetét, addig határainkon belül az elmúlt évtízedek hivatalos művészet-politikája felejtésre ítélte. A szakma hazai nagyjainak megbecsülését azonban már életében kivívta.

Az Esztergomi Keresztény Múzeum – Pituk József Viktórián műveinek válogatott bemutatásával – az „Eklézsia" régi tartozását kívánja leróni a szakrális művészetet tudatosan ápoló grafikus, festőművész és költő emléke iránt. Mind a rendező, mind a méltató tudja, hogy a szűkös időszaki kiállítási termek a gazdag művészi hagyatéknak csak kicsiny töredékét képesek befogadni, de megnyugtatja őket, hogy számos templom üvegablakai, – igy például a Budapesti Örökimádás, a Kaposvári Szent Kereszt plébániatemplom, a Szent István Bazilika Szent Jobb kápolnája – az újabb nemzedékek számára is méltóan őrzik halandó lényének halhatatlan nevét.

Dr.Farkas Attila

Keresztény Múzeum, Esztergom, Mindszenty tér 2.
Tel./fax: 0036-33-413-880

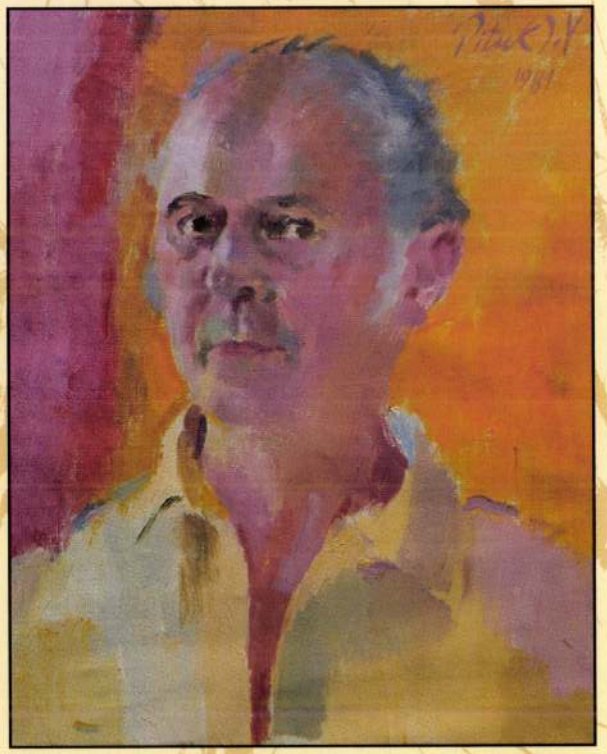

Pituk József Viktórián
1906 -1991

Meghívó

Tisztelettel meghívjuk Önt
2002. június 1-én, szombaton, 16 órára
a Keresztény Múzeum földszinti termeibe

Pituk József Viktórián

(1906 - 1991)

grafikus, festőművész
emlékkiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
Dr. Farkas Attila
az Országos Katolikus Gyűjteményi
Központ vezetője

Megtekinthető:
szeptember 15-ig naponta,
hétfő kivételével 10-18 óráig

Meghívó

A Pegasus-Art Kft

szeretettel meghívja Önt

PITUK József Viktorián

festő-grafikus művész
emlékkiállítására.

MEGNYITJA

Dr. FELEDY Balázs
művészettörténész

1995. január 19-én,
csütörtökön du. 17.00 órakor.

A kiállítás megtekinthető február 20-ig.

Pegasus-Art
Kft

Képzőművészeti
Galéria

1085 Budapest,
Gyulai Pál u. 16.
Tel./Fax :138-44-96
Nyitva:
H-P.: 9.00-17.00-ig.
Cs.: 9.00-18.00-ig.

A TIT BUDAPESTI JÓZSEF ATTILA SZABADEGYETEME AZ 1988/1989-ES TANÉV PROGRAMJA (I. RÉSZ)

Az iskolai tanulmányok befejeztével mindenki, aki lépést akar tartani a tudományok, a technika fejlődésével, érteni és élvezni akarja az új irodalmi és művészeti alkotásokat, *önképzéshez* folyamodik. Hatékony *lehetőséget teremt erre a tudományos ismeretterjesztés felsőfokú, központilag szervezett, fővárosszerte népszerű közművelődési intézménye, a TIT József Attila Szabadegyeteme.* Négy tagozata, jó néhány speciális kollégiuma, a főiskolai és egyetemi felvételikre előkészítő tanfolyamai közül ezúttal négy tagozatának programját, a következő számunkban pedig a speciális kollégiumok, a felvételi előkészítők, az elmúlt évben beindított, s népszerűvé vált programját s a beiratkozási és a szabadegyetemmel kapcsolatos tudnivalókat közöljük. (A sorozatcím után *zárójelbe tett számok* a sorozat *kerettében elhangzó előadások*, illetőleg foglalkozások számát mutatják; a * azt jelenti, hogy a sorozathoz jegyzet vagy más segédanyag készült; a V betű a fakultatív vizsgázás lehetőségét, az **L** betű (levelező tagozat) pedig azt jelenti, hogy a megjelölt tanulási forma nem igényli az előadások látogatását; a sorozatok rendezvényszáma után közöljük a részvételi díjat is — abban nincs benne a segédletek ára és a levelező kurzusokat nem számítva a vizsgadíj.)

Társadalomtudományi tagozat

Filozófia

Időszerű elméleti kérdések (12) 430 Ft; A Távol-Kelet „filozófiája" (12) 430 Ft; Politikai és elméleti dilemmák a 20-as évek Szovjetuniójában (8) 290 Ft; Tudomány-technika-filozófia (14) 500 Ft; A klasszikus iszlám világa (12) 430 Ft.

Szociológia

Bevezetés a szociológiába (12) 430 Ft; Szociológiai kerekasztal (12) 500 Ft; Szociográfia-szociovideo (12) 500 Ft.

Pedagógia

Pedagógiai kísérletek az oktatási és nevelési intézményekben (11) 400 Ft.

Pszichológia

Bevezetés a pszichológiába (17) 600 Ft — V; A mindennapi élet pszichológiai kérdései (17) 600 Ft; Útban az érett személyiség felé (10) 360 Ft; A vezetői magatartás szerepe a munkahelyen (9) 320 Ft; Önismeret — személyiségfejlesztés (16) 1000 Ft.

Külpolitika

A világpolitika időszerű kérdései (12) 430 Ft.

Történelem

Alkotmány, parlament és képviselet a magyar történelemben (10) 360 Ft; Politikuspályák (10) 360 Ft; A magyar kisebbségek története (15) 540 Ft; Egyháznagyok régi történelmünkben (Szent Gellérttől Pázmány Péterig) (12) 430 Ft.

Régészet

Régészeti, műemléki tanulmányutak (8) 290 Ft.

Hadtudomány

Zrínyi Miklós élete és munkássága (12) 430 Ft.

Közgazdaság

Gazdálkodjunk okosan — össznépi társasjáték (8) 290 Ft.

Jog

A munka törvénykönyve a gyakorlatban (11) 440 Ft; A társadalombiztosítás gyakorlati kérdései (12) 480 Ft; Az adóreform jogi kérdései (8) 320 Ft.

Irodalmi és nyelvtudományi tagozat

Irodalom

Emlékezések Németh Lászlóról (8) 300 Ft; A XX. századi szellem régiói (8) 300 Ft; A magyar irodalom híres vitái, perei a XX. században (9) 320 Ft; Klasszikus francia és orosz irodalom (18) 650 Ft; A Biblia és az irodalom (16) 590 Ft.

Nyelvészet

Nyelvi illemtan (7) 250 Ft; Anyanyelvi nevelés az óvodában (8) 290 Ft; Az írás, a fogalmazás és az olvasás tanítása (8) 290 Ft; Hogyan levelezzünk a hivatallal? (7) — levelező 560 Ft.

Művészeti tagozat

Művészettörténet

A XIX. század egyetemes művészettörténete (30)* 900 Ft — V; A XIX. század egyetemes művészettörténete (6) — levelező 480 Ft — V; Válság és megújulás az egyiptomi művészet tükrében (12) 430 Ft; Az európai művészet mesterei (14) 500 Ft; Az avantgarde története (XIX—XX.) (13) 470 Ft; Vármúzeumok, kastélymúzeumok (8) 290 Ft.

Iparművészet

Reneszánsz és manierizmus — az Iparművészeti Múzeumban (15) 540 Ft; A népi iparművészet időszerű kérdései (8) 290 Ft.

Építészet

Építeszettörténet III. évfolyam (15) 540 Ft.

Zeneművészet

A zsoltárok könyve (12) 460 Ft; Johannes Brahms és kora (14) 530 Ft.

Színházművészet

A XX. század magyar színháza. Herczeg Ferenctől Déry Tiborig (12) 600 Ft.

Filmművészet

Korunk dilemmái és a modern filmművészet (16) 640 Ft; Az elmúlt évtizedek a film tükrében (16) 640 Ft; François Truffaut és Jean-Luc Godard filmművészete (16) 640 Ft; Rendszeres filmtörténet IV. évfolyam (16) 640 Ft.

Néprajz

A magyar népi kultúra tájai I. (14) 500 Ft.

Természettudományi és műszaki tagozat

Matematika

Érdekességek a véletlen világából (8) 290 Ft; Mathematics in English (8×2 órás) 480 Ft.

Számítástechnika

Ismerkedés a Commodore számítógéppel (10×3 órás) 1800 Ft; A személyi számítógépek programozásának alapjai (6) — levelező 720 Ft.

Kémia

Chemistry in English (11) 660 Ft.

Csillagászat — fizika

Általános csillagászat I. évfolyam (6) — levelező 600 Ft — V; Általános csillagászat II. évfolyam (5) — levelező 500 Ft — V; Modern kozmológia (7) — levelező* 700 Ft — V; Kozmológia fizikusszemmel (8) — levelező 800 Ft; Kapcsolat a fizika és a filozófia között (8) 290 Ft.

Biológia

Ökológusszemmel a világ körül (10) 360 Ft; Magyarország védett madarai (10) 360 Ft.

Orvostudomány

Egészségünkért felső fokon (10) 360 Ft.

Földtudomány

Kárpáti tájakon (14) 500 Ft; Úton Európában (10) 360 Ft; A nagy zarándokutakon (11) 400 Ft.

Agrártudomány

Kertészkedés a ház körül (13 ea. + 3 gyak.) 580 Ft; Alapfokú gombaismeret (14 ea. + 6 gyak.) 720 Ft — V.

Technika

A modern technika hatása az oktatás tartalmára és módszereire (6) 240 Ft; Közlekedési érdekességek a világ minden tájáról (8) 290 Ft.

Fotótechnika

A művészi fényképezés technikája (7) 350 Ft; Aktfényképezés I. rész (6) 600 Ft; Aktfényképezés II. rész (6) 600 Ft; Fotólesen a természetben (12) 600 Ft.

1. ábra. Egy korszerű széldeszka főbb részei

2. ábra. A széllovas lehetséges haladási irányai a szél irányához viszonyítva

3. ábra. A szél erejének (F) hatása kettős: a menetiránnyal egyező irányú F_1 erőösszetevő előre, az arra merőleges F_2 oldalra igyekszik eltolni a széldeszkát

4. ábra. a: széllovaglás egyenesen, b: fordulás széllel szembe, illetőleg c: „szél alá" (részletes magyarázat a szövegben)

4. ábra

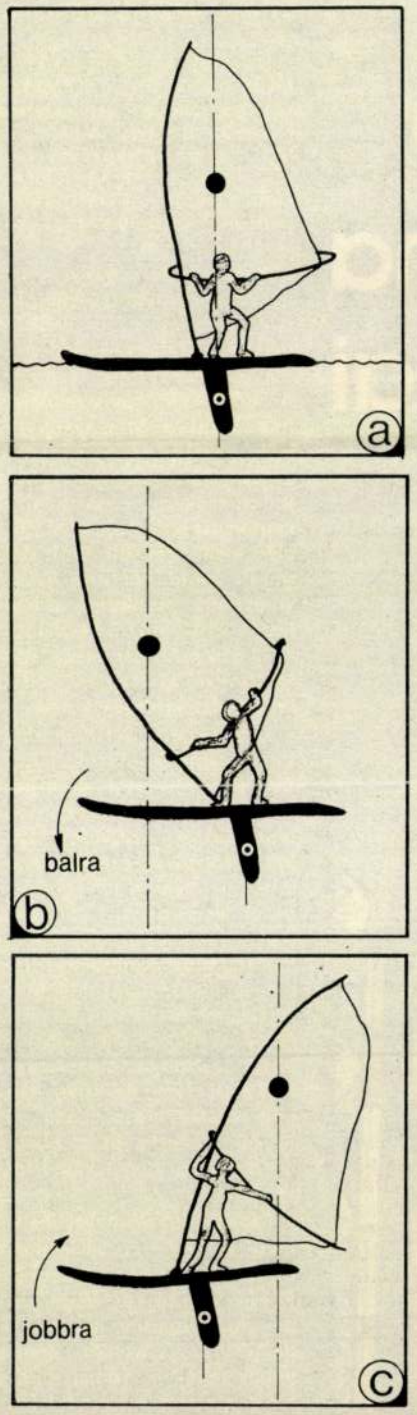

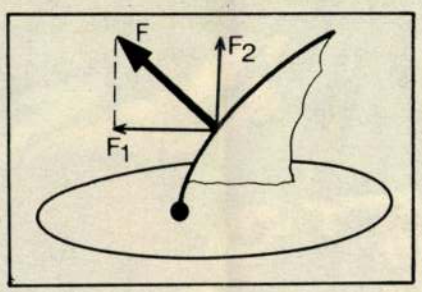

3. ábra

végén elhelyezett két vagy három „fin" biztosítja.

A megváltozott körülményeknek megfelelően erős szélben a széllovaglás technikája is merőben más. A különbségek sorolását rögtön az indulásnál elkezdhetjük. Kis szélben a vitorlázó feláll a deszkára, majd a fordítóívre, s az árbóctőre kötött felhúzókötéllel kiemeli a vitorlát a vízből. E manőver közben a deszka a széllel szemben áll, a vitorla nem fog szelet. Viharos szélben, erős hullámzásban ez a fajta indulás lehetetlen. Ilyenkor a sportoló előbb „fog szelet", kezd vitorlázni, s csak menet közben áll fel a deszkára. Ehhez az induláshoz a deszkát háromnegyed szélbe kell irányítani, mégpedig úgy, hogy a vitorla a szél felé néző oldalán feküdjön. A sportoló, háttal a szélnek és a hullámnak, kivárja az alkalmas pillanatot, amikor egy hullám úgy megemeli a vitorlát, hogy már csak egy kis lökés kell neki ahhoz, hogy a szél alája kapjon. Ha ez megtörtént, a lábával megkapaszkodik a deszkán, egyúttal irányban is tartja azt, majd a vitorlába kapaszkodó széllel az egyre jobban meginduló deszkára szinte felhúzatja magát. Ez a manőver azonban csak leírva tetszik egyszerűnek, a valóságban elsajátításához alapos technikai felkészültség, jó egyensúlyérzék és sok-sok gyakorlás kell.

Erős szélben a széldeszka kormányzásának módja is megváltozik. Az árboc megdöntése helyett a sportoló itt testsúlyának az áthelyezésével, a deszka döntésével kormányoz. Döntéskor a deszka vízbe nyomott oldalán megnő, az ellenkező oldalon csökken a víz menetellenállása. Az aszimmetrikus erők hatására a szörf elfordul a lenyomott oldal irányába. A deszkát új irányba fordító hidrodinamikai erők pontos kiszámítása nehéz és bonyolult feladat: a nyomaték sokban függ a sebességtől és a hajótest alakjától.

Az erős szeles széldeszkák kormányzását a sportoló lábának biztos támaszt adó *papucsok* segítik. E papucsoknak nagy szerep jut az igazi látványosságként megcsodált szörfugrásokban is. Ilyenkor a sportoló a papucspántokba bújtatott lábával a levegőben is kapcsolatban marad a deszkával, s annak megfelelő irányításával segíti a sikeres vízre érést.

EGYRE TÖKÉLETESEBBEK

A többi technikai sportághoz hasonlóan a széllovaglásban is fő-fő szerepe van a sporteszközt műszakilag egyre tökéletesebbé fejlesztő kutatómunkának. A rohamos fejlődés nem kis mértékben az egyre újabb meg újabb műanyagok alkalmazásának köszönhető.

Az első széldeszkák építőanyaga a fa volt. A mai szörfök *műanyag*ból készülnek. A hajótest külső felszínét vízlepergető műanyag réteg borítja, a víz alatti felületek az ellenállás csökkentése miatt simák, a víz feletti „járófelület" érdes. A külső réteg alatt műanyag réteg helyezkedik el. Ennek anyaga leggyakrabban poliészter- vagy epoxigyantába ágyazott üvegszál; a legújabb modelleken polietilént és szén-, illetőleg fémszálerősítést alkalmaznak. A mindössze 2—5 milliméter vastagságú szálerősítésű műanyag réteg kellően szilárddá teszi a deszkát. A polietilén — ütésállósága révén — jól ellenáll a kisebb helyi roncsolásoknak, a szálerősítés a menet közben támadó nagy erők elviselésére szolgál. A test belsejét a vizet be nem szívó úgynevezett zárt cellájú kemény poliuretánhab tölti ki. Az így készített műanyag széldeszkák nemcsak tetszetősek és strapabírók, hanem fölöttébb könnyűek is. Átlagos sűrűségük a víz sűrűségének a tizedét sem éri el.

A nagy széldeszkagyártó cégek igen sok pénzt áldoznak a hajótest alakjának állandó tökéletesítésére is. Ebben a munkában az elméleti hidro- és aerodinamikai számítások éppúgy helyt kapnak, mint a költséges szélcsatorna-kísérletek, áramlástani mérések. A tervezés bonyolult számításaiban fontos szerepük van a számítógépeknek is.

A hajótest fejlődésével lépést tartva a vitorlázat szintén egyre tökéletesedik. Az első szörfvitorlák a vitorlás hajók vitorláihoz hasonló anyagból és szabással készültek. Mára ez is sokat változott. A vitorlák anyaga átlátszó, vizet és szelet át nem eresztő műanyag fólia, amelybe erős műszálas szövetet ágyaztak. Az egyszerű háromszögszabású vitorlák helyett felül szélesített és így a magasban fújó erősebb szelet is befogó vitorlákat használnak. A viharos szélhez ajánlott vitorla felülete mindössze 4 négyzetméter körül van, míg a „gyenge szeles" vitorla 6-7 négyzetméter. Erős szélben, amikor a vitorlára ható aerodinamikai erők válnak meghatározóvá, a repülőgépszárny felületéhez hasonló alakú, úgynevezett profilvitorlákat is használnak. Ezeket a vitorlákat ívelt műanyag lécek feszítik görbült felületté.

Juhász András és **Tasnádi Péter**
(ELTE, általános fizikai tanszék)

A Szent Jobb-kápolna üvegablakai

BESZÉLŐ KÉPEK

Budapest egyik legfőbb építészeti ékességének, a XIX. század második felében, újreneszánsz stílusban, Hild József tervei alapján épült Szent István-plébániatemplomnak – közismert nevén a Bazilikának – Szent Jobb-kápolnáját hatalmas festett üvegablakok díszítik. Lévén ez az épületrész egy kissé elkülönítve az óriási főhajótól (külön bejáratai vannak), talán kevesebben is jutnak el oda, ám aki belép, az lenyűgözve csodálhatja meg az erős színekben tobzódó ablakok sorát, amely – különösen, ha odakint szépen süt a nap – szinte felizzítja a belső teret.

De azok közül is, akik átérzik, átélik ott a középkori katedrálisokéra emlékeztető felemelő, megtisztító hangulatot, alighanem kevesen tudják, hogy ez a képzőművészeti élmény egy még közöttünk élő festőművésznek köszönhető.

A Bazilikának ezt a rejtett ékességét ugyanis Pituk József Viktorián, ez az ereje és tehetsége teljében Budapesten élő művészünk készítette. A felvidéken, Selmecbányán (ma: Banská Štiavnica) született 1906-ban; 1928 és 1932 között Glatz Oszkár kedves tanítványaként végezte el a képzőművészeti főiskolát. Ezután előbb Pécsett élt és dolgozott, majd két évre Bécset választotta működése színhelyéül. Első hazai kiállítását 1942-ben rendezte meg; 1945-től kezdve szintén ott volt a rendszeres kiállítók között.

Képességei két irányban bontakoztak ki. Egyrészt grafikusként szerzett elismerést azokkal a lendületes, sokmozgásos – „szálkásan" zsúfolt – rajzaival és rajzsorozataival, amelyek a tömeg nyüzsgését és együvé tartozását örökítették meg. (E műfajú munkái több kötetben is feltűnnek illusztrációként.) Másrészt mint festő vált ismertté. Nagy erejű, élénk színei a posztnagybányai stílus jegyében fogantak, de szilaj, szabad ecsetkezelése önálló, saját útra vezette, és az abszolút festőiség híveit káprázttatja el ma is.

Éppen ez a színtobzódás vihette el aztán az üvegablakfestők táborába. Körösfői Kriesch Aladár és Nagy Sándor nyomdokain haladva – de ott is szuverén, önálló hangvétellel – szintén hírt s nevet szerzett magának. Olyannyira, hogy nem csupán hagyományos templomi megbízatásokat kapott, hanem még olyan „világit" is, mint a székesfehérvári pályaudvar üvegablakának a díszítése. (Ezt az ötvenes évek elején készült, ma már nem valami izgalmas – A város és a falu árucsere-forgalma – című munkát Z. Gács Györggyel közösen hozta tető alá.)

Ilyen előzmények után kérték fel a Bazilika üvegablakainak megalkotására. E keretekben – Szent Istvánnal kezdve – az Árpád-ház szentjeit sorakoztatta fel, a reá mindenkor jellemző tűzzel és ihletett indulattal. Mint azt az itt látható felvételek is mutatják, szentjeink – köztük Árpád-házi Szent Erzsébet (1., képrészlet), Szent László (2. kép) és Boldog Gizella (3. kép) – alakja szinte felragyog a külső fény hatására felizzó színfoltokban. Szikráznak, égnek, valóban emberfölöttivé magasztosulnak, de nem csupán azért, mert elönti őket a fényözön, hanem mert figuráik belső rajza is monumentális és mozgalmas. Pituk mester, ellentétben más üvegfestők közismert kimértségével, itt-ott már-már mértanias szerkesztésmódjával, a Szent Jobb-kápolna ablakdíszeinek alakjait – mondhatni – belülről is megmozgatta: sok-sok olyan motívummal gazdagította, amely izgatottá, szinte remegően elevenné teszi őket. Mint ilyenek, mindenképpen üvegablak-festészetünk legjava darabjai közé tartoznak. És 1987. augusztus 20-a óta, amikor István királyunk Szent Jobbja beköltözött a kápolnába, Pituk üvegablakai is elnyerték igazi értelmüket.

Furcsa, de így van: ezt a sokoldalúan jeles művészünket sokkal jobban ismerik határainkon túl, mint idehaza. Például Olaszországban szinte évente van kiállítása – Milánóban 1975-ben övé lett a város nagydíja is –, de számos más európai országban szintén tisztelik és szeretik. És különösen így van ez szülőföldjén, Selmecen, ahol mindig szívesen látott vendég, akár éppen kiállító művészként, akár egyszerűen a város híressé vált fiaként.

Takács László

(Bojtár Ottó felvételei)

Pituk József

(d.m.: a kis kiáll.-i)

HELYSZINI KÖZVETITÉS

Beszélő: Kristóf Károly

Ha te akarod...

Hölgyeim és uraim,

a *Medgyaszay Színházban* olvasom a szinlapot. Barbara. Irta »Michel Durant«. (*Té nincs, Duran* az igazi neve.) Eszembe jut az egész »Meseautó.« Pestre jön egy francia úr. A filmprimadonnát meglátni és felfedezni egy pillanat müve. Duran kiviszi magával Párisba *Perczel* Zitát. (Ma Amerikában három aranyos gyermek anyja.) Nyomban felléptett *Barbara* cimű darabjában. A pesti szinésznőnek nagy sikere van. Ezért volt siker a Barbara Párisban. Uj szinésznő, rosszul beszél franciául. Volt benne szekszepil. Duran még egy darabot akar irni Perczelnek, aki megismerkedik Marcel *Weil-Karsenty* impresszárióval és férjhezmegy hozzá. (E sorok irója volt házassági tanuja.) A többi fellépésnek fuccs.

Azóta él ez a *Barbara-romantika* a pesti szinigazgatók lelkében. Most kipróbálja a Medgyaszay Színház, Török Rezső átdolgozásában. (Jobb, mint az eredeti.) *Honthy* Hanna játssza azt a hollywoodi filmprimadonnát, akiről azt mesélik, hogy fürdőtrikóban mozdony tetején énekel és mindenki halálosan szerelmes belé.

A darabnak azonban van Budapesten igazi értéke is: *Horváth Jenő*. Ez a jazz-művész gyönyörű melódiákat ír. (Párisban ilyenkor este szép, A házasságot fent az égben, De kár, Trombitás induló, Ily bajt nem okozott. Valamenynyi sláger!) Honthy Hanna, ez a nagyszerü művésznő eléneklí »*Ha te akarod*« cimű dalát. Ezért érdemes bemenni. Remek! A szereposztás jóval felülmúlja a vigjátékot. *Greguss* kitünő, *Feleky* elragadó, *Mátray* vidám, *Bercsy* ügyes, *Szapáry* kedves, *Sarkadi* mulatságos, *Loránth* ügyesen rendezte az előadást, *Horváth* és *Csanak* ülnek a zongoránál. *Rákosi* János versszövegeit, mint *Horváth* zenéjét énekelni fogják a városban.

Azt mondják, Kínában több mint 4000 év óta használják a Rebarbara orvosszert. A Barbara nem fog élni 4000 évig.

Satöbbi

Brodszky Miklós április 7-én indult Londonból Newyorkba. — Meller Rózsi »Egy bála rizs«-ét Tel-Avivban bemutatta egy társulat. — Gábor Éva Hollywoodban befejezte új filmjét, amelynek »Abigail« a cime. — Képes Géza a Vigszinház számára forditja Molière »Botcsinálta doktor«-ját.

Németországban ismét játsszák *Békeffy-Stella* »A méltóságos asszony« cimű vigjátékát. Csakhogy most *már az ő nevük is szerepel* a szinlapon. Igaz: a régi fedőnevet elfelejtették levenni, még mindig olvasható — *Thurmayer Sándor, Turay Ida papája,* — aki a hitleri időkben jegyezte a szindarabot.

MA 100 ÉVE

Ápr. 14

Pestet ünnepélyesen kivilágitották az érkező miniszterek tiszteletére. Este a hajóhidnál nagy ünneplő tömeg várta Kossuth, Batthyány és Széchenyi érkezését. 50 diszruhába öltözött hölgy virágkoszorút nyujtott át nekik. A »Hetilap« mai számában Tóth Móric sokalja a királynak megajánlott évi ötmillió forint civillistát. Szerinte elég volna a magyar királynak annyi, amennyit az USA elnöke kap: 10.000 arany. — A »Divatlap« óva inti a magyarságot a germán agitációtól és igen veszélyesnek tartja, hogy majd mindennap egy új német lap buvik elő szellemi világunk termékeny földjéből. Végül hozzáteszi: »Ha még a veszélyes irányú Deutscher Club működését is tekintetbe vesszük, attól kell tartani, hogy a frankfurti német gyülés hazánkat is az egyesülendő nagy birodalom határai közé fogja szoritani!« — A pesti Német Szinház megbukik és bezárja kapuit. — Az orosz cár újabb proklamációt ád ki, amelyben kijelenti, hogy első felhivását félreértették: ő nem akar háborút, csak akkor nyúl fegyverhez, ha birodalmának bizonyos részeit el akarnák szakitani.

Toto-döntő mérkőzés

— Azonnal jöjjön le onnan. Ha látni akar, váltson jegyet és menjen be.

— Isten őrizz, örülök, hogy kint vagyok. én vagyok a biró.

A hét kiállitása

Gadányi Jenő festészetét és képalkotó fantáziáját hosszú évtizedekig az elmélet szigorú béklyói tartották fogva. A kubizmus formabontó és egyben építő szelleme, a térviszonyok szinte műszaki puritánságú újrafogalmazása egyéni hangú geometrizáló ornamentikát hozott létre. Ebbe a tagolt, modern ritmusú szerkezetbe kényszerítette Gadányi festői látomásait. Dallamos vonaljátékú rajzaiban a formák izgalmas kavargó örvénylését csodáljuk, utóbbi években készült festményeiben a mozgalmasan tagolt képfelület gondosan megmunkálása mögött egy mély érzelmi világ eleven lüktetését. Gadányi Jenő ma 52 éves. Következetesen s majdnem társtalanul járta meg a göröngyösebb utat, mely ellenállt az érzékletes valóság csábításainak. A természet mélyebb összefüggéseit, rejtettebb értelmét hozta ki és öntötte vizuális formába. Ez a tartalmas, feszültségekkel teli piktura a drámai sodrású érzelmek és a mértékletes líraiság telítettsége által jut közel a természethez és a nézőhöz egyaránt. (Ernst Múzeum.)

Pituk József gyüjteményes kiállításán a Képzőművészek Szabadszervezetében egy jóizlésű, jószemű festőt ismertünk meg. Finom tollrajzai, értelmesen, világosan és kissé egyértelműen illusztrálnak gondosan megfigyelt jeleneteket. Szineit bátran kezeli s megbizható gondosság irányitja témakiválasztásai felé. (D. M.)

Ezt hallottuk...

SAUER EMIL ÖZVEGYE Sauer — Angelica — Morales legközelebb Budapesten hangversenyez Sauer-emlékest keretében. Bevezetőt Tóth Aladár, az Operaház igazgatója mond.

●

MOLNÁR FERENC Liliomát ma este 25-ször játsszák a Pesti Szinházban.

●

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS Gáz- és Elektromos és Vizművek munkásszinjátszó csoportja április 18-án délelőtt előadást rendez a Madách Szinházban.

●

MÁJUSBAN MEGNYILIK a margitszigeti nagyszálló. Az OTI-MABI tulajdonába került, teljesen rendbehozott szálló 100 szobával nyitja meg üzemét és a pazar berendezésű szálló vetekszik a Galyatető üdülőjének hires komfortjával.

●

TÁTRAI VILMOS, a Székesfővárosi Zenekar koncertmesteréről azt irták, hogy megválik a zenekartól és kizárólag mint kvartett-primárius működik tovább. Beszéltünk Tátraival, aki elmondotta, hogy eszeágában sincs a Fővárosi Zenekart elhagyni. Egyébként a tegnap esti Klemperer-esten is Tátrai volt a koncertmester.

●

EGYRE TÖBBET hallunk Myron C. Taylorról, Truman elnök személyes küldöttéről, aki a Morgan-bankháznak bizalmi embere és az amerikai acéltröszt egyik legfőbb részvényese. Taylor ezenkivül elnöke az USA külügyminisztérium ama bizottságának is, amely a háború utáni gazdasági külpolitikával foglalkozik. Kevesen tudják, hogy a vatikáni kapcsolatok kiépitésén fáradozó Taylor — akárcsak az egész Morgan-család — protestáns.

●

AZ EGYIK KÖRUTI grillben javában folyt a műsor, amikor egy ittas vendég a kijárat felé indult és ott általános megrökönyödésre arculütötte a főpincért. A főpincér »csattanós« választ adott. Az a kevés vendég, aki szem- és fültanuja volt az épületes jelenetnek, megkérdezte a főpincért, mennyi italt fogyasztott az izgága, részeg vendég. A főpincér a legnagyobb meglepetésre igy válaszolt:

— Itt eddig csak villanyt fogyasztott.

●

AZ ÉRTÉKTŐZSDE nagytermében egyelőre az árupiac foglal helyet, de rövidesen igen érdekes célra fogják alighanem igénybe venni. Egy vállalkozó csoport ugyanis sporthelyiségnek szeretné bérbevenni és pedig ping-pong és birkózás számára. Ugy tudjuk egyébként, hogy a tőzsdepalotát az egyik minisztérium »kiigényelte«.

●

BETTS, a LONDONI EGYETEM TANÁRA, aki szerdán és pénteken tartott volna Budapesten előadásokat, útközben könnyebben megbetegedett. Budapestre csak pár napi késedelemmel érkezik meg.

●

VIRÁGKORZÓ lesz Bécsben május elsején. Tizennégy évvel ezelőtt tartották utoljára a Ringen és a Práterban.

●

SZÉP CENTENÁRIUMI-ÜNNEPÉLYT tartott a Simor-utcai általános leányiskola. A műsoros ünnepséget Takács Gyuláné igazgatónő rendezte.

●

»MAJD A VÁLASZTÁSOK UTÁN« — ez a jelszó ma Olaszország művészi életében. A hatalmas lendülettel megindult nemzetközi filmgyártás teljesen leállt. Mindenki reméli, hogy a választások után nyugalom honol majd a politikai életben és ismét megindulhat a filmgyártás.

Megjelent a hűtőházi liba, olcsóbb lett a paraj

A nagyvásártelepre ma hajnalban az előző nap arányaihoz mérten nagymennyiségű zöldség érkezett. A parajt ma már 1.80 fillérért árusitották. A piaci élet és a kereslet valamennyi áruban, különösen burgonyában rendkívül élénk.

A tojáspiacon a kevés áru ellenére lanyhaság volt. Az árak szombat óta nem változtak.

A baromfipiacon megjelent a hűtőházban már régebben tárolt liba, amelynek ára 10—12 forint között ingadozott. Kevés volt a baromfi is. Az élőbaromfit 13.50 forintért, a vágott baromfit 14—15 forintért árusitották.

Gyönyörű a kibontakozó tavasz a pest-hidegkúti **Ermitage-ban!** **Udülés,** hétvég, nászút. Romantikus hangulatú ebéd, uzsonna, vacsora, **kirándulás.** Autobusz félóránként a 83-as végállomástól, viteldij 1.— Ft. Tel. **163-482**

Savoy-kávéház *Kapitány* Anny új műsorral. Tánc reggel 5-ig. (X)

Cukrot utalnak ki a méhészeknek. A földmivelésügyi miniszter az 1948. évi tavaszi méhetetés céljára rendeletet bocsátott ki, amelynek értelmében a méhészek a pénzügyiniszter által rendelkezésre bocsátott keretből még ez év tavaszán méhetető cukor vásárlására jogositó utalványt kaphatnak. Egy méhcsalád után legfeljebb két kiló cukor jár.

Ápr. 14, 17-én d. u. ½3 órakor **ügető**

Cherie, az uszkárhölgy

Irta Petrovics Béla

Nem szeretem azokat az embereket, akik háziállataikról legendákat mesélnek. Tudom, hogy ezeknek a történeteknek a fele sem igaz és csupán azért születnek meg, hogy egyes csapongó képzeletű kutyatulajdonosok lerontsák az olyan kiskutyák képességeinek hitelt, mint amilyen például az én Chèriem.

Elöljáróban tudni kell, hogy Chèrie barna uszkár. Párisban látta meg a napvilágot, de ennek ellenére abban a percben, hogy Pestre érkezett, már tökéletesen értett magyarul. Magától tanulta meg a számára minden bizonnyal vadidegen furcsa nyelvet s általában mindent magától tanult meg, azóta is. Az szinte fel sem tünt, hogy egy szép napon szabályosan »pitizni« kezdett az asztal előtt, akkor figyeltem fel rá először, amikor egy napsütéses délelőtt leakasztotta az előszobafogasról a pórázát s követelte, hogy vigyem sétálni.

Aztán szinte naponta újabb és újabb meglepetésekkel szolgált. Kiköpdöste gyenge fogait, újakat növesztett helyettük és ezeket az új fogakat először is arra használta, hogy becipelt velük egy kis fekete macskát valahonnan a szomszédból s tudtunkra adta, ez mostantól kezdve az ő pajtása lesz. Azóta együtt esznek, együtt alszanak, Chèrie minden falatját megosztja vele, kivételek csupán azok a kockacukrok, ameyeket valamely különleges cselekedetéért jutalmul kap. Ezeket egyedül fogyasztja el.

De nem akarom hosszúra nyujtani a történetet, majd beszélnek eleget Chèrieről a kutyalélekbúvárok — térjünk a tárgyra, a kockacukorra.

Eleinte nem kapott cukrot, csak nagy ritkán. Nem akartam elkényeztetni.

Chèrie tudta, hogy valami extra dolgot kell véghezvinnie ahhoz, hogy kockacukorhoz juthasson. Egy szép napon behozta a fürdőszobából a papucsomat — és várt. Megköszöntem, megsimogattam és ezzel az ügy el volt intézve. Gondoltam, ha cukrot adok érte, a végén nem lesz papucs, annyit cipeli... Chèrie látta, hogy a tipp nem jó. Másnap amikor a feleségem elment bevásárolni és bedobta az előszobánk ajtaján vágott levélrésen a lakás kulcsait, nagy diadallal hozta be papucs helyett, most már azokat. A teljesitmény szép volt. Kapott egy kockát. Attól kezdve, ha kulcscsörgést hallott már rohant utána — alig győztem cukorral. Igy aztán egy szép napon kijelentettem köszönöm a kulcsot, de több cukor nincs, gyerünk újabb trükkel.

Az újabb trükkre lakáshiányszülte furcsa otthonom adott módot. Mi ugyanis nem széltében, hanem függőlegesen épitkeztünk. Kis lakásom igen-igen magasnak bizonyult, derékban kettévágtam az egyik szobát s igy nyertem két szobából hármat: egy magasat, egy alacsonyat és egy manzardot, amelybe falépcsőn kell felmenni. A manzard ablaka a magas szobára nyilik, ide dobtam fel feleségemnek a kulcsokat tegnap, amikor fent éppen öltözködött. Készült valahova. Én feküdtem, lusta voltam felkelni, némi célzás után felhajitottam a kulcscsomót.

Chèria pillanatok alatt átlátta a helyzetet. Itt a kiváló alkalom az újabb trükkre s usgyi, mint akit a nyilból lőttek ki, rohant egyenesen a másik szobába, onnan pedig fel a lépcsőre a kulcsok után.

Ha meggondoljuk, mennyi logika kell annak kikövetkeztetéséhez, hogy a ferde irányban feldobott kulcs egy másik helyiségen és egy lépcsőn át görbe vonalban érhető el, bizonyára mindenki méltányosnak találja azt a cukorkiutalást, amelyet ez alkalommal Chèrie számára eszközöltem.

A trükk annyira tetszett, hogy megismételtettem Chèrievel vagy ötször. A kutya kitünően csinálta. Megkereste fent a kulcsot, lehozta, nem tévesztette el egyszer sem az irányt, lerohant, felrohant s végén már hulla fáradt lett, de azért a cukrokat szép sorjában elfogyasztotta...

Aztán lefeküdt aludni. Vacsoránál ébredt fel.

Ültünk az asztalnál, egyszerre csak azt vettük észre, Chèrie a magas szobába somfordál s keresgélni kezd. Ugy tettem, mintha nem venném észre. Kiváncsi voltam, mit keres ott. Aztán arra lettem figyelmes, hogy elindul a lépcsőn felfelé. Mit akar ez a kutya odafent?

Alighogy felért, nagy kulcscsörgés.

Chèrie a szájában lévő kulcsokat üdögeti a lépcső legfelső fokához.

Aztán leül, várja, hogy felszóljak hozzá.

— Na Chèrie, mi az? Gyere le, hozd ide.

Erre Chèrie ész nélkül rohan lefelé. Nagyot fékez előttem. Máris két lábon áll, röhögő pofával nyujtja a kulcsokat — és várja a cukrot.

Vagyis Chèrie az ő kutyaeszével felfedezte, a könnyü kereset lehetőségét. Ellopta az iróasztalomról a kulcsokat. Felvitte, s aztán aki fentről hozza le, várta érte a jogos bért. Alapjában véve becsapás történt részéről, viszont logikája annyira meglepett, hogy kiutaltam a járandóságát.

Csak ennyi a történet. Ugy vélem, ezt el lehetett mondani anélkül, hogy dicsekvő kutyatulajdonosnak lássanak. S bizom abban, hogy nem talál benne senki semmi hihetetlent...

Elvégre Chèrieről már úgyis tudja a félváros, hogyha igy fejlődik tovább, a végén még szobatiszta is lesz.

Rádió-műsor - Osztálysorsjáték gyorslistája - *Ma:* Hitlerrel a siralomházban

VILÁG

861. SZÁM * ÁRA 60 FILLÉR — Főszerkesztő SUPKA GÉZA DR. — 1948 ÁPRILIS 14 * SZERDA

Hatalmas razzia a Telekin „órafűzők" felgöngyölítésére

Sztálin: Minden nemzet egyenlő jelentőségű minden más nemzettel

A béke csak egy és oszthatatlan lehet: az emberiség békéje — mondotta az UNO főtitkára a Roosevelt-emlékünnepen

Mielőtt ismertetnők a világpolitika központi problémáinak (Németország ellenőrzésének ügye, az olasz választások kérdése, stb.) jelenlegi állását két kisebb jelentőségű, de érdekes hírt idézünk: 1. A biztonsági tanács tegnapi ülésén a brit és az amerikai delegátus támogatta Chile javaslatát, hogy a tanács hallgasson ki csehszlovákiai fordulattal kapcsolatban. *Gromiko* szovjet kiküldött visszautasította a javaslatot, mondván, hogy »*minden tanu csak politikai kalandor lenne*«. 2. Columbiában továbbra is zavaros a helyzet. Ma reggel érkezett jelentés szerint a pánamerikai értekezlet *mégiscsak Bogotában folytatja tovább tanácskozásait.*

Berlinben

tovább tart a feszültség. Ujabb jelentős fejlemények csak a jelenleg Moszkvában tárgyaló *Szokolovszki* tábornagy, szovjet katonai kormányzó visszaérkezése után várhatók. Brit részről tegnap bejelentették, hogy az USA hatóságok példáját követve a brit kormányzat is eleget tesz a szovjet hatóságok kérésének és április 15-ével megszünteti a Berlin—Helmstedt-i autóúton lévő gépkocsijavító műhelyt, fenntartva magának azonban a jogot, hogy a műhelyt egy későbbi időpontban ismét megnyissa. (A berlinihez hasonló helyzet van kialakulóban Bécsben is. Az ausztriai brit főmegbízott tegnap lépéseket tett a szovjet hatóságoknál a szovjet övezetben átfolyó brit közlekedés ellenőrzése miatt).

Olaszországban

— mint az MTI jelenti — rohamosan fokozódik a feszültség. (A szakszervezeti vezetők elleni merénylet miatt tartott egyórás általános sztrájk minden incidens nélkül zajlott le.) *Togliatti* kommunista vezér kijelentette, »nagy sajnálattal látja, hogy a választási kampány hangja teljesen elfajulhár a kommunista párt mindent elkövetett annak megakadályozására.« Egyébként mind ő mind *Romita* volt belügyminiszter erélyes hangon bírálta az egyház beavatkozását. *Romita* annak az aggodalmának adott kifejezést, hogy »az egyház beavatkozása napi politikába az Olaszországban már tapasztalt *egyházellenes radikalizmus újabb fellángolását vonhatja maga után.*« A moszkvai rádió tegnap este ismét éles hangon bírálta a Vatikán szereplését és az USA intervenciós politikáját támadva idézte *Gromikonak* a biztonsági tanácsban elhangzott felszólalását, amelyben az USA politikáját »*a polgári jogok durva megsértésének és zsarolásnak minősítette.*«

Sztálin

generálisszimusz a finn delegáció tiszteletére rendezett banketten a többi között kijelentette: »Ez a szerződés fordulatot jelent államaink viszonyában. Ismeretes, hogy 150 éven át kölcsönös bizalmatlanság volt Oroszország és Finnország között. Kívánatos, hogy a bizalmatlanság hosszú időszakát most új időszak, *a kölcsönös bizalom időszaka váltsa fel.* A népek közti bizalmatlanságot mindenütt meg kell szüntetni.« *Sztálin* hangoztatta, hogy Finnország noha kis állam, egyenjogú félként lépett szerződésre a Szovjetunióval. Rámutatott, hogy »nem sok azoknak a politikusoknak száma, akik egyenlő félként kezelik a kis nemzeteket« és leszögezte: »Sokan nem hiszik, hogy lehetnek egyenjogú kapcsolatok a kis és nagy nemzetek között. De mi, szovjet emberek úgy tartjuk, hogy *ilyen kapcsolatok lehetnek és ilyen kapcsolatoknak kell lenniök.* Minden népnek, akár nagy, akár kicsi, megvannak a maga sajátosságai. Ez a sajátosság az a rész, amellyel hozzájárulnak a világ kultúrájának kincsesházához és kiegészítik azt. Ebben az értelemben minden nép, kicsi és nagy, egyenlő helyzetben van és *minden nemzet egyenlő jelentőségű minden más nemzettel.*«

A moszkvai

rádió hosszú kommentárban ismertette a Szovjetunió harcát a békéért és biztonságért. Visszautasította azt a vádat, mintha ez manőver vagy propaganda lenne és leszögezte: »A történelem megmutatta, hogy a Szovjetunió szívén viseli valamennyi nép sorsát és *az általános béke érdekeit tartja szem előtt.*« A szovjet rádió a továbbiakban bírálta a nyugati hatalmakat az atomellenőrzéssel kapcsolatos terveikért, majd megállapította: »Ujabb fegyverkezési hajsza indul meg az USA-ban és más országokban. Egyedül a Szovjetunió az, ahol leszerelés folyik.« (Az USA képviselőházának hadügyi bizottsága elfogadta azt a javaslatot, amely 1.944.000 18—31 éves férfi besorozásáról intézkedik!) Kiváló amerikai tudósok, közöttük *Einstein* is a princetowni egyetemen tartott értekezletükön határozatot fogadtak el, amely *széleskörű tárgyalásokat javasol a Szovjetunió és az USA között.*

Roosevelt

halálának évfordulóját világszerte kegyeletes ünnepségekkel ülték meg. Londonban a király és Mrs. *Roosevelt* jelenlétében leplezték le a néhai elnök szobrát. A leleplezési ünnepséget követő banketten *Roosevelt* özvegye síkraszállt az angolul beszélő népek teljes együttműködése mellett, ugyanakkor azonban hangsúlyozta, hogy az angolszász népeknek *megértést és barátságot kell tanusítaniok minden más nemzet irányában is.* Az amerikai Hyde-parkban rendezett ünnepségen Trygve *Lie*, az UNO főtitkára a többi között kijelentette: »Nem hiszem, hogy akadna kormány, amely annyira eszeveszett lenne, hogy háborút akarna kezdeni. Ma a népek félnek s ez a félelem a kormányok cselekedeteiben is megnyilvánul. Ma az UNO az egyetlen remény arra, hogy meg lehessen akadályozni egy új háború kitörését, egy olyan háborúét, amely után nem lesznek győzők és legyőzöttek, hanem csak iszonyatos pusztulás. *A béke oszthatatlan, nem lehet egyetlen ország vagy nép békéje.* Nem lehet az USA vagy a Szovjetunió vagy Franciaország békéje, hanem csak egy és oszthatatlan lehet: az emberiség békéje.«

D. GY.

A spanyol

köztársaság kikiáltásának tizenhetedik évfordulóját ünneplik holnap a világ szabadságszerető népei. Arra az aránylag rövid korszakra emlékeznek, amely két zsarnokság közé ékelődött, mint friss, boldog lélekzetvétel a nyirkos, áporodott, vasrácsos börtönben.

Annak a bátor kezdeményezésnek hódolnak, amely megtörte évszázadoknak Primo de Rivera nyilt parancsuralmában kiteljesedett önkényét, majd elindult a felvilágosodás, haladás, népfenség, jog és igazság útján.

Tudjuk, mi történt.

Az emberiesség erői elégtelenneknek bizonyultak a régi rendszer vakmerő és lelkiismeretlen támadásával szemben.

Spanyolország igába görbedt ismét s nyög alatta ma is.

Nemzetközi érdekek lovaggá üthetik Franco tábornokot, vagy szándékosan megfeledkezhetnek arról, hogy eszmeileg és személyében is ő képviseli ma a horogkeresztet s mindazt, ami ezzel a borzalmas »szemlélettel« egyet jelent.

Megfeledkezhetnek róla, hogy a kereszténység magasztos nevét hangoztatva mint mészároltatta le mór zsoldosaival Spanyolország mostani ura a hivő katolikusok tízezreit.

Megfeledkezhetnek arról is, csodálatosan kormányozható emlékezőtehetséggel, hogy a Franco-lázadás, amelyet még a polgárháború elnevezés is méltatlanul illet, mert nem polgárok vívtak egymás ellen, hanem az erőszak a munkásokkal, parasztokkal és polgárokkal szemben — megfeledkezhetnek arról, hogy tulajdonképpen nem is spanyol belügy volt, hanem Hitlerék és Mussolinik első próbahadjárata. Amelyben korszerű fegyvereiket kísérletezték ki iskolásgyermekeken, apácákon, védtelen földmívesnőkön, jámbor kereskedőkön és fegyvertelen gyári munkásokon.

Minderről hallgathat a rossz lelkiismeret.

De emlékeznie kell rá mindenkinek, aki a szabadság szavát nem üres szólamnak érzi, aki hisz abban, hogy elérkezik az idő, amikor az ember nemcsak béklyók nélkül, hanem emelt fejű méltóságában, békében és nyugalomban élhet a földnek mindegyik sarkában, tehát az ibériai félszigeten is.

Mert ott kezdődött az őrült szobafestő véres álmának fegyveres megvalósulása.

És ott is fog véget érni. Örökre.

(b)

A főváros erélyes intézkedése a lakbér-nemfizetők ellen

A főváros bérházaiban hónapról hónapra emelkednek a lakbértartozások. Akadnak *notórius bérnemfizetők.* Ezek között nagyszámmal olyanok, akik fővárosi vagy állami alkalmazottak. Ezután fegyelmit indítanak a rosszhiszeműen nem fizető fővárosi alkalmazottak ellen. Ettől függetlenül a főváros felterjesztést intézett a Gazdasági Főtanácshoz és azt kéri, hogy a fővárosi és az állami szolgálatban lévő alkalmazottak illetményéből *automatikusan levonhassák a akbért.* Természetesen a többi lakbérhátralékosokkal szemben is a legerélyesebben jár el a főváros.

Elfogták Baján Lékay-Lingauer nyilas főszerkesztőt

Lingauer Lékay Árpin volt szombathelyi laptulajdonos fiát, aki az ott megjelenő nyilas lap tulajdonosa és irányítója volt, Baja mellett elfogták, kihallgatását a rendőrségen befejezték, a népügyészségen vádiratot a napokban adnak ki ellene és ügyét rövidesen a Népbíróság tárgyalja.

Letartóztattak egy belvárosi csemegést

Ma délelőtt a gazdasági rendőrség őrizetbe vette *Gamanecz* Sándort, ismert belvárosi csemegést, a csemegekereskedők szövetkezetének volt vezetőjét, mert *Kiss* Sándor főmérnökkel, a gyomai malom igazgatójával összejátszva négy és fél vagón rizst hántoltatott feketén és zugpiaci áron hozta forgalomba. *Kisst is őrizetbe vették.*

Pituk József Viktorián

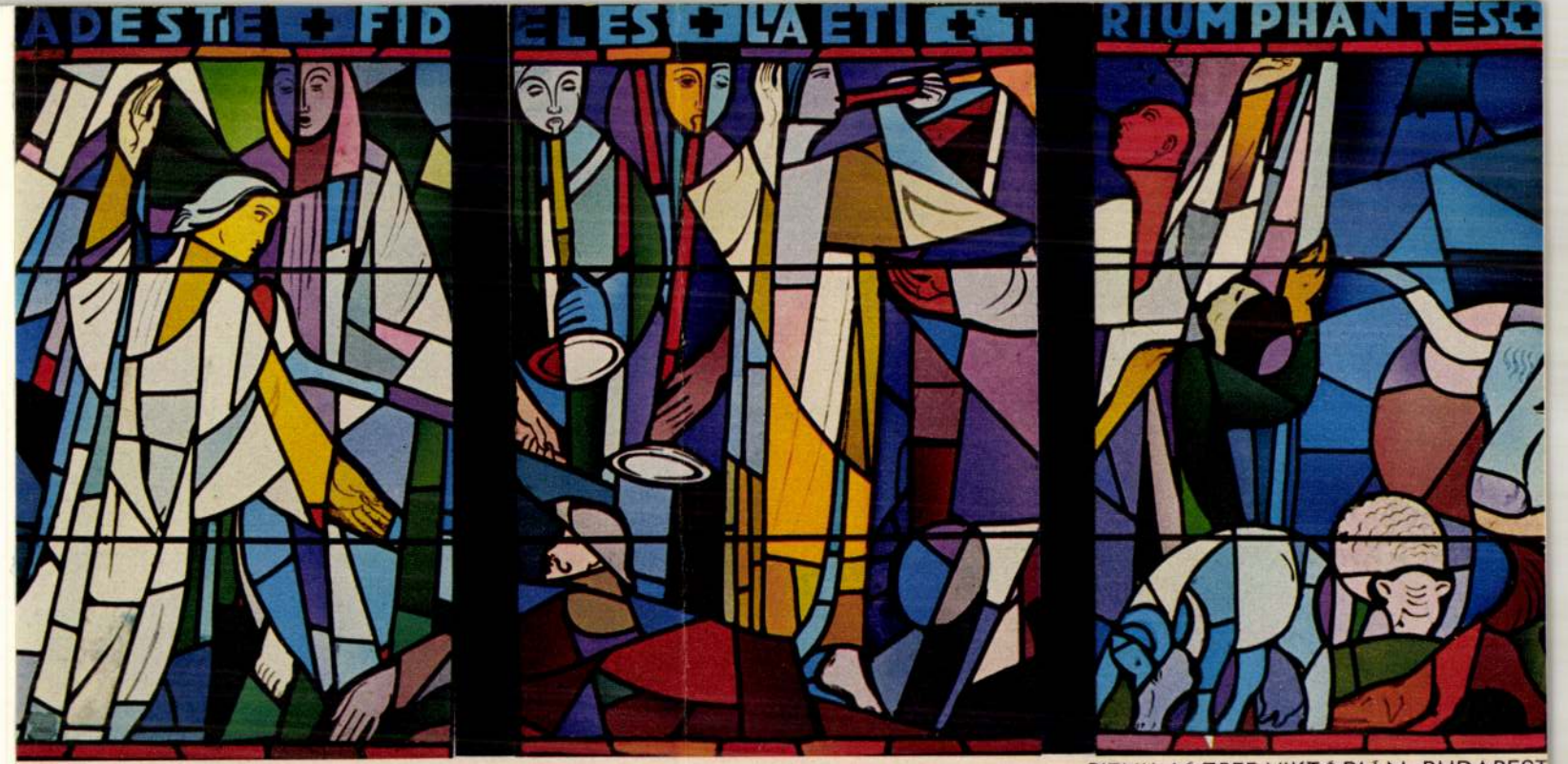

PITUK JÓZSEF VIKTORIÁN, BUDAPEST

F. k.: Gellért Károly — 68.80100 Közl. Ny.

AZ I. KERÜLETI TANÁCS VB. MŰVELŐDÉSI KLUBJA

(I. KER. BEM RAKPART 6.)

TISZTELETTEL MEGHÍVJA ÖNT

PITUK JÓZSEF VIKTORIAN

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÁSÁRA

1968. MÁJUS HÓ 5-ÉN,

VASÁRNAP DE. 11 ÓRAKOR

MEGNYITJA: DR. NAGY BARNABÁS MŰTÖRTÉNÉSZ

MEGTEKINTHETŐ:

1968. MÁJUS HÓ 5-TŐL 27-IG

KEDDEN ÉS SZOBATON ZÁRVA

NYITÁS MÁJUS 5-ÉN, VASÁRNAP DE. 11 ÓRAKOR

NYITVA:	MÁJUS	6-ÁN	10-17 ÓRÁIG
„		8-9-ÉN	10-14 „
„		10-ÉN	14-17 „
„		12-ÉN	10-13 „
„		13-ÁN	12-20 „
„		15-16-ÁN	10-14 „
„		17-ÉN	14-17 „
„		19-ÉN	10-13 „
„		20-ÁN	12-20 „
„		22-23-ÁN	10-14 „
„		24-ÉN	14-17 „
„		26-ÁN	10-13 „
„		27-ÉN	12-20 „

85 éves a svéd király

Svédország ünnepel: *Gusztáv király június 16-án ünnepli 85. születésnapját* és az északi hagyományoknak megfelelően a svéd nemzet a tisztelet és ragaszkodás minden jelével elhalmozza szeretett uralkodóját. Kiváltságos korban, nagy idők élő tanujaként, két világháború népek sorsát megpecsételő zajlásában a svédek királya államférfiúi bölcsességgel és pompás emberséggel országa számára megőrizte a békét, amit oly virágzóan kamatoztat ma is Svédország következetes munkája.

Sokszor halljuk, hogy Észak népei nehezen lelkesednek; hogy szenvtelenül teljesítik kötelességüket, meg hogy józan értelmük hidegen bírálja a tények váltakozásait. Mindez lehetséges; de hogy ragaszkodásuk, szeretetük és becsületességük *micsoda minőségű*, azt nemcsak gyártmányaik megbízhatósága, hanem egész életrendjük is tanusítja. A híres golyóscsapágy, a svéd acél keménysége, számológépeik és cserzőiparuk mindmegannyi hírverése annak a nemzetnek, amelynek fiai — a skandinávok között — a legtöbb életörömöt őrzik és szabad életük szolgálatában mindenütt megbecsülést vívtak ki a svéd névnek. Ha most Stockholmban háromnapos ünepségek során hódol a svéd nemzet Gusztáv királynak, akkor *a legjobb európai mult* királyhűségéről és uralkodói erényeiről is emlékeznek...

V. Gusztáv svéd király tábornoki egyenruhában

A rég letűnt békevilág rivierai napfényében feltünedezik a kép: a teniszpályákon minden évben elmaradhatatlanul megjelent a svéd király, aki hajlott kora ellenére a világ legjobb teniszezőivel, a legfairebb játékkal hódolt a testedzésnek... Emlékszünk arra is, amikor a svéd fővárosból az agg király betegségének bulletinjei nyomán szereztünk értesülést a svédek féltő aggódásáról... És a világ képeslapjai minden esztendőben beszámoltak a nagy rénszarvasvadászatokról, amelyeken Gusztáv király volt a házigazda... Évtizedeken keresztül pontosan, fáradhatatlanul bonyolódott le a svéd udvar élete és a nép — bárminő *izmus* propagandája kísérletezett is becsvágyával — következetes maradt a királya iránti hűségben... Amikor mind erről a tiszteletreméltó nemzeti nagyságról megemlékezünk és amikor Svédország nemzeti ünnepét méltatjuk: örömmel ragadjuk meg az alkalmat, hogy Svédország nagy királyát köszöntsük. Adja Isten, hogy Gusztáv király és hűséges népe az emberiség közös eszményeit szolgálhassa.

A király élete

A svéd király, teljes nevén *Oszkár Gusztáv Adolf*, II. Oszkár svéd király fia, 1858-ban született *Drottingholmban*, 1872-ben lett trónörökös, 1875-ben érte el, Upsalában és Oslóban végzett egyetemi tanulmányai után, a tiszti rangot. 1881-ben nősült, *Viktória bádeni hercegnőt vette feleségül.* Három fiuk született: a legidősebb, *Gusztáv Adolf* trónörökös, most 61 éves.

A király 1898-ban a hadsereg tábornoka lett. 1907-ben lépett trónra és a következő jelmondatot választotta: »*A néppel a hazáért!*«

1908-ban az *Aaland*-szigetek védelmének kérdésében sikerült, az orosz politika törekvéseivel szemben, a svéd álláspontot érvényre juttatnia. 1914-ben, amikor *baloldali kormány* került uralomra, amely a hadsereg csökkentését vette tervbe, *komoly válság tört ki, amelyet a királynak a parasztsághoz intézett drámai beszéde oldott meg.* Az uralkodó hangoztatta, hogy legalább olyan hadsereg fentartását kell biztosítani, amelyre az ország védelme érdekében minimálisan szükség van. *A kormány lemondott és az új parlament elfogadta a honvédelmi törvényeket.*

V. Gusztáv király a világháborúban többízben találkozott *Dánia* és *Norvégia* királyával, hogy a semlegesség biztosítására megbeszéléseket folytasson velük. 1918-ban, *a finn szabadságharc* idején a király svéd tiszteket bocsátott a finn hadsereg rendelkezésére.

1928-ban, 70. születésnapjára az ország lakossága 5 millió svéd koronát gyüjtött össze. Az összeget a király *rádiumvásárlási alap* megteremtésére fordította. Az így beszerzett rádium azóta is nagy mértékben előmozdította a rákbetegség leküzdését. A király kitünő *vadász*, a *halászat* is kedvenc sportjai közé tartozik, az *atlétika* iránt szintén érdeklődik és hosszú ideig a *Zeneakadémia elnöke* volt.

— **A KÁRPÁT-MEDENCE** júniusi száma értékes cikkeket közöl az élettér értelmezéséről, a hitelszövetkezetek tevékenységéről, az agrárkereskedelem jövő feladatairól, stb.

Németajkú gazdaküldöttség hűségnyilatkozata az Országzászlónál

Az EONB vasárnap beiktatta a *Zenta*-város részére felajánlott Országzászlót, amelyet azután pünkösd hétfőn avattak fel Zentán. Az ünnepségen figyelemreméltó megnyilatkozás történt a felvonult nem magyarajkúak részéről. Vitéz *Gidó* Béla tanácstag beiktató beszédében megemlékezett a *Kormányzó 75. születésnapjáról*. A megjelent sokezerfőnyi közönség lelkesen ünnepelte az államfőt. A beiktató beszéd után a megjelent németajkú gazdaküldöttség részéről *Teichtner* Antal vecsési községi bíró mondott lelkes szavakat, amelyekben hangsúlyozta, hogy *hűségüket és magyarságukat semmi féle idegen elmélet ki nem kezdhette.* A régi időkben sohasem merült fel a kérdés, hogy magyarok vagyunk-e vagy nem — s épígy most sem vállaljuk a megkülönböztetést. *Együtt* tartjuk a belső frontot magyar testvéreinkkel, mint ahogy kint a harctéren honvédeink is vállvetve védik a magyar határok épségét. Az ünnepség díszmenettel ért véget. *(MOT)*

Ezúton értesítjük t. Vevőinket, hogy
irodaigép osztályunkat
általános szabadságolások miatt
e hó 15-étől 29-ig
zárva tartjuk
Golyóscsapágy osztályunk
tekintettel ezen cikk hadifontosságára, üzemszünetet nem tart és udvari helyiségeinken át folytatja a kiszolgálást.
PIRKNER és ZETTNER
Budapest, IV., Mária Valéria-utca 1.
Telefon: *186-894.

Kiosztották a főváros grafikai és zenei pályadíjait

Szendy Károly polgármester a mult év decemberében pályázatot írt ki *a Megváltó születésének és az ahhoz fűződő valláso érzéseknek kisplasztikai és grafikai ábrázolására.* A pályázatok felülbírálására kiküldött bizottság egyhangú állásfoglalással *a kisplasztikai díjak kiadását nem javasolta*, minthogy a művészek egyike sem oldotta meg a kitüzött feladatot a pályázat céljának megfelelően. Javasolta azonban, hogy *Antal* Károly és *Varga* Ferenc pályaműveit a főváros 800—800 pengő ellenében vásárolja meg.

A grafikai pályaművekkel kapcsolatban a bizottság egyhangúan megállapította a *pályázat kitünő sikerét* és a 800 pengős első díjat *Pituk* József, a 600 pengős második díjat *Jeges* Ernő és a 400 pengős harmadik díjat *Harmos* Károly művésznek ítélte oda. A bizottság egyhangú javaslatára még további 300—300 pengős negyedik díjakat is kiadtak *Delly* Antal, *Koffán* Károly, *Kőpeczi-Boócz* István, *Ősz* Dénes, *Ruzicskay* György és ifjú *Szabó* József művészeknek.

A bizottság a m. kir. Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola főigazgatójának javaslatára a Liszt Ferenc-emlékdíjat *Siky* Béla, *Váczy* Károly és *Zemplény* Kornél zongoraszakos növendékeknek adta ki, egyenként 200—200 pengős összegben. A Hubay Jenő jubileumi díjat 200 pengő összegben *Kern* István, a Zeneművészeti Főiskola hegedűszakos növendéke nyerte el.

Jövendőmondó szélhámostársaságot leplezett le a rendőrség

A főkapitányságon jelentkezett egy fiatal cselédlány és elpanaszolta, hogy egy jósnő elcsalta valamennyi ruhaneműjét, magtakarított pénzét s ezért sok szerencsét és boldog házasságot ígért. A detektívk nyomban kimentek a megadott címre s ott *Pongrácz* Ágoston fodrászmester 55 éves feleségének lakásán *valóságos jövendőmondó üzemet találtak.* Mintegy 30 fiatal lányt és asszonyt rendelt be a jósnő aznap magához.

A detektívek természetesen megakadályozták a jóslást s azonnal *házkutatást tartottak.* 8000 pengő készpénz, 20.000 pengő értékű ékszert, ezenkívül *több bundát és értékes nercszőrmét találtak.* A vallatás során Pongrácznéről beismerte, hogy *ezeket az értékeket mind a jövendőmondás révén szerezte.* A bundát és a szőrméket egy fiatal szűcstanonc lopta a gazdájától, aki szintén feljárt hozzá jósoltatni. *Pongráczné* és felhajtóját, *Sztojka* Józsefnét *letartóztatták.*

Meghosszabbították a 24-es szelvény érvényét

Budapest székesfőváros közélelmezési ügyosztálya közli, hogy Budapesten és a közellátásilag hozzá tartozó községekben a közellátási év *24-es szelvényére* június 19-ig *hüvelyeseket* szolgáltatnak ki. A 24-es szelvény érvényét tehát *két héttel meghosszabbították.*

Magyarország és Bulgária féltékenyen őrködnek nemzeti egységükön és függetlenségükön

Szófia, június 15. *(MTI)* A bolgár sajtót még mindig igen élénken foglalkoztatja a magyar ujságírók hatnapos látogatása. Ismertetik azt a beszélgetést, amelyet vitéz *Kolosváry-Borcsa* Mihály, az Országos Magyar Sajtókamara elnöke folytatott a bolgár ujságírókkal. *Kolosváry-Borcsa* Mihály ismertette azt a rendkívüli kedvező benyomást, amelyet Bulgáriáról az első világháború alatt kapott, amikor *a bolgár hadsereg kötelékében harcolt Dobrudzsa védelmében.* A párisi környéki béke után mindkét nép sokat szenvedett, de most annál féltékenyebben őrködnek *nemzeti egységükön és függetlenségükön.* Annak a reményének adott kifejezést, hogy a magyar ujságirók nemsokára *Budapesten* üdvözölhetik majd bolgár kartársaikat.

Megverték az utasok a kalauznőt, mert pofonütött egy nőutast

Hétfőn este a Rákóczi-úton az egyik 69-es villamoson összevesztek az utasok a kalauznővel azért, mert szerintük az a kocsit idő előtt csöngette le. A veszekedés hevében *Török* Erzsébet kalauznő arculütötte az egyik utas feleségét. A felcsattanó pofonra a megsértett utas férje és a többi utas a kalauznőre támadt és *úgy megverték a kalauznőt, hogy mire a mentők odaértek, arca már több helyen vérzett.* Az utasok és a kalauznő közötti vita áldozatát a Magdolna kórházba szállították. Megindult a vizsgálat.

MAGYARORSZÁG KISKIRAKATA

Vegyen arany, ékszer hű utánzatát az „Ajándékbolt"ban Károly-krt 21 (Madách-palota).

Vennék zongorát vagy pianinót! Vidékről is! Telefon: 115-934. Erzsébet-körút 2. Tőzsde.

HASZNÁLT ruhát, cipőt, fehérneműt, egyenruhát, hagyatékot legmagasabb áron veszek T. 133-623

Könyvelését elindítom, betanítom, ellenőrzöm. T.: d. u. 3—4-ig 152-216

Címírást és minden egyéb irásmunkát VÁLLALOK. Zitromné, VII., Rottenbiller-utca 67/F, I. em. 12. (Odeon-mozi ház)

Zongora, pianinó, harmónium vétel — eladás bérlet — csere — javítás Sternberg VII., Rákóczi-út 60.

Irodabútor olcsón LAKÁSBÚTOR Klauzál-utca 26.

Rádióját lakásán javítja Rádió Service. T.: 423-610.

TÖRÖKVÉSZI-ÚT környéki 700 öl, kézmüves gyümölcsös magánkézből, 150 P öle, ELADÓ Telefon: 184-468, 3—5-ig.

LÉGÓ homokot szabvány zacskóban házhoz szállítok. T.: 496-587.

TELEPES KÉSZÜLÉKEK TELEPPEL EGYÜTT 1943. évi nagy- és közép-szuper RÁDIÓK Körmendy rádiószaküzlete, Petőfi Sándor-utca 12. Főpostával szemben. Telefon: 387-107.

VESZEK magas áron BÚTORT, irodabútort, üzletberendezést, pénzszekrényt, szőnyeget, függönyt, ruhaneműt, háztartást. JELINEK Ármin, Dobozi-utca 27. sz. Telefon: 133-769.

Lakásban alhat féregmentesítés után, felelősséggel. Ujrendszerü gázzal (nem cián!) tökéletesen és jótállással irtunk: „T O T A L" vállalat. Révay-u. 25. (Opera mellett.) Tel.: 120-829 Takarítást is vállalunk!

HASZNÁLT ruhát, cipőt, fehérneműt, egyenruhát veszek. Tel. 144-739

Légóhomokot előírásos légózacskóban házhoz szállítok. Telefon: 137-482.

Budapesti nagy nyomda felvesz tanoncokat, kiket megfelelés esetén nyomdai szakmunkásokká képez ki! Jelentkezés: VII., Miksa-utca 4—6. sz. portásnál

Ballonkabátját, vászonruháját garantáltan 6 nap alatt kitisztítjuk.
Festést és tisztítást már rövidebb időre is vállalunk.
Kovald Péter és Fia Rt.
VII., Szövetség-u. 35/37
Gyüjtőtelepek a főváros minden részében.

Tisztítsa

meg szervezetét a belekben felhalmozódott salaktól, ha nincs is éppen székrekedése. Jó tisztító hashajtó a DARMOL.

HIREK

— **KÁNYA KÁLMÁN VOLT KÜLÜGYMINISZTERT** Székesfehérvár 1938-ban díszpolgárrá választotta. Jankovich Miklós főispán és Farkas Sándor polgármester most adta át a díszpolgári oklevelet Kánya Kálmánnak.

— **EGYMILLIÓ PENGŐS ALAPÍTVÁNYRA** dolgozott ki javaslatot *Hadházy* Sándor, az erdélyi unitárius egyház kolozsvári főpénztárnoka, a székelykereszturi unitárius gimnázumból kikerülő ifjak támogatására.

— **KÉTEZERNYOLCSZÁZHARMINCHATMILLIÓ DOLLÁR** volt májusban az USA hadikiadásainak összege. Áprilishoz viszonyítva a kiadások napi több mint 3 millió dollárral emelkedtek. *(MTI)*

— **BARCELONA MAGYARORSZÁGI JOLANTÁRÓL.** Aragonia királynéjáról utcát nevezett el. Az utca neve: Jolante de Hungria. *(MTI)*

— **MEGSZÜNTETTÉK A RIOMI LEGFELSŐBB TÖRVÉNYSZÉKET,** amelyet 1940-ben állítottak fel, hogy ítéletet hozzon a Franciaország véreségéért felelős személyek felett. *(MTI)*

— **MAGYAR LEVENTECSAPAT** érkezik július közepén Bulgáriába, ugyanakkor Magyarországon tesz látogatást a Brannik néven ismert hasonló jellegű bolgár szervezet egyik csapata.

— **FELSZÓLÍTOTTÁK A JAPÁN EGYETEMI HALLGATÓKAT,** hogy jelentkezzenek önkéntes haditengerészeti szolgálatra. Egyedül a tokiói egyetemről 5000 önkéntes jelentkezett. *(MTI)*

— **HÁZASSÁG.** *Rusz* Ilonát eljegyezte dr. *Dely* István. (Minden külön értesítés helyett.)

— **HARMINC AMERIKAI HAJÓTÖRÖTT** érkezett Cádizba, egy spanyol hajóval. Az amerikai tengerészek és repülők hajóját, illetve repülőgépét az atlanti-óceáni harcokban pusztították el. *(MTI)*

— **ORVOSI HIR.** Dr. *Gazda* Lászlóné dr. *Groszmann* Lilly fogorvos újra rendel. Andrássy-út 56. Telefon: 11—74—47.

— **PÜNKÖSDKOR 2100 FRANCIA HADIFOGOLY** tért haza Németországból. Öt nap alatt négy ilyen hadifogolyszállítmány érkezett Compiègnebe. *(NST)*

— **A MŰSZAKI TUDOMÁNYOK KORMANYZÓGYŰRŰS DOKTORÁVÁ** avatják a Műegyetemen június 18-án *Záborszky* János doktorjelöltet. Az avatáson a Kormányzót a kultuszminiszter képviseli.

— **A BARCELONAI MINTAVÁSÁRT** *Carceller* kereskedelmi miniszter nyitotta meg. A magyar kiállítási csarnok bejáratánál a minisztert és az előkelőségeket *Ambró* Ferenc magyar követ üdvözölte.

— **CINGULUSÁVAL KÖTÖTTE LE** egy katolikus pap *Marx* Eszter 17 éves gyárimunkásnő vérző lábait. A vonatgázolás áldozatát a pap gyors közbelépése mentette meg az életnek, mert elvérzett volna.

— **KÉT NAPJA HALOTT VOLT** *Nagy* József 67 éves Rákospalotán lakó hadirokkant, amikor ismerősei rátaláltak. Nagy, háza udvarán a kamrában felakasztotta magát. *(MTI)*

— **HASZNOS ELŐADÁSOK ESKÜ-ÚT 5. SZ. ALATT.** Időszerű ételeknek kevés zsírral való elkészítését, kevés lisztből, burgonyából izletes tésztafélék sütés-főzését, ezzel kapcsolatban a villanytűzhely, egyesés kettős-főzőlap takarékos kezelését mutatják be az Elektromos Művek esküúti villamos konyhájában. Előadások szerdán délután 5 órakor és csütörtökön délelőtt 10 órakor. Belépés, ruhatár díjtalan.

— **A REÁLTANODAUTCAI FŐREÁLISKOLA** 1918. évben érettségizett növendékei e hó 16-án, szerdán este 8 órakor tartják 25 éves érettségi találkozójukat a Horthy Miklós-úti Ketter-vendéglőben.

— **A MAGYAR CSILLAG** június 15-i számában Schöpflin Aladár Tömörkény Istvánról, Keresztúry Dezső Hölderlinről, Farkas Zoltán a korszerű művészetről írt tanulmányt. Kovács Imre a gyomai nép életét mutatja be. Illyés Gyulától naplójegyzeteket közöl a folyóirat.

— **AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA** jövő tanévének első évfolyamaira a felvételi vizsgákat június 27—30. között tartja. Részletes tájékoztató IX., Kinizsi-utca 31.

Kire vársz? Remek lassúkeringő kottája szöveggel kapható, harmonikára 2 P, zongorára 3 P, zenekarra 4 pengő. Sternberg hangszergyár, Rákóczi-út 60.

SZINHÁZ és FILM

Holnaptól Forum, tegnap óta Atrium, harmadik hete Radius:

Ragaszkodom a szerelemhez

Ajtay Andor

Fényes Alice

Ezen a héten kezdi harmadik premierhetét a Ragaszkodom a szerelemhez című első Kokas-film a Radius filmszínházban. A közönség nagy tetszéssel fogadta ezt a kitűnő vígjátékot, aminek legékesebb bizonyítéka az, hogy a bemutató Radius mellett most még két előkelő premiermozi műsorára veszi a filmet. Az Atrium tegnap óta játssza, a Forum pedig holnaptól kezdve vetíti az ellenállhatatlanul mulatságos, aranyos és szellemes Bókay-vígjátékot, amelyet Hamza D. Ákos vitt felvevőgép elé franclás humorral és könnyedséggel. A Ragaszkodom a szerelemhez kísérőzenéjét Fényes Szabolcs szerezte, főszereplők: Fényes Alice, Hidvéghy Valéria, Ajtay Andor, vitéz Benkő Gyula, Mihályi Ernő, Hidassy Sándor, Somogyi Nusi, Gárday Lajos, Pápay Klára, Bors Kató, Salamon Csöppi és Danis Jenő.

A bolgár sajtó nagy elismeréssel ír a Csongor és Tündéről

Szófia, június 15. A *Csongor és Tunde* szófiai premierjével kapcsolatosan a bolgár lapok terjedelmes formában foglalkoztak *Vörösmarty* halhatatlan remekének csodálatos szépségeivel. Egytől-egyig megállapították, hogy *Németh* Antal kitűnő munkát végzett és a remek bolgár együttes maradéktalanul visszaadta *Vörösmarty* remekének filozofikus tartalmát. A cikkek *Lamartinnal, Byronnal* és *Leopardival* vetik össze a *Csongor és Tündét*, megállapítva, hogy *Vörösmarty* korának egyik legjelentősebb írója volt.

ÉJFÉLI GYORS

Négy premierszínház mutatja be a közelgővben a *Tátra*-film. *Éjféli gyors* című produkcióját, amelynek főszereplői *Bordy* Bella, *Sárdy* János, *Greguss* Zoltán és *Bilicsi* Tivadar. Az *Éjféli gyors*-ot *Segesdy* László forgatókönyvéből *Rodriguez* Endre rendezte. A remek tempójú, bűnügyi szálakkal átszőtt, izgalmas flim a vasutasok kötelességteljesítésének állít megkapó emléket.

Dr. vitéz Keresztes-Fischer Ferencné, a kőbányai hadirokkantak IV. hangversenyének a védnöke. A kőbányai hadirokkantak június 19-én, szombaton este félhét órakor rendezik hangversenyüket a Kőbányai Kaszinóban. Fellépnek: Rózsahegyi Kálmán, Orosz Vilma, Szigeti Sándor, Végváry Éva, Pártos Gusztáv, Gömöry Lili, Madaras Gizella, Hajdu Anna, Gárdos Kornélia, Papp Jancsi, Kilián Edit, a Beszkár tűzharcos zenekar, Major Mimi, Kály Mária, Torday-Borbély Pál és Kozák Imre. A műsort Varga Tihamér rendezi és konferálja.

•

Előreláthatólag június 18-án, pénteken mutatják be a Márkus Parkszínház nyári zenés vígjátékát Legszebb éjszaka címmel. Főszereplők: Mezey Mária, Déry Sári, Várkonyi Zoltán, Tapolczai Gyula és Bárczy Kató. A darabot a rendező, Pünkösti Andor dolgozta át magyarra és ő írta a remek vígjáték mulatságos verseit is.

Készül az új nagy Bánky-film:

Kölcsönadott élet

Muráti Lili

Vaszary János írta a *Kölcsönadott élet* című filmet, amelyet a *Magyar Film Irodában* forgatnak *Gottesmann* Ernő gyártásvezető irányításával. A film rendezője *Bánky* Viktor, női főszereplője *Muráti* Lili, zeneszerzője pedig *Malcsiner* Béla. A művészi finomságú, rendkívüli gonddal megírott érdekes történet a szerelem, önfeláldozás és lemondás legszebb példáját vetíti a néző elé. *Muráti* Lili mellett *Lánczy* Margit, *Ilosvay* Katalin, *Borsovay-Lengyel* László, *Mihályfi* Béla és *Vizi* Béla játszik vezető szerepet a filmben, amelynek külső felvételeit Budán és a Margitszigeten fotografálja *Hegyi* Barnabás.

Stignani Hebe hangversenyét a Rádió is közvetiti

Stignani Hebe, Operaházunk kitűnő vendégművésznője, kit a rádió hallgatói legutóbb a *Paraszbecsület* operaházi közvetítésekor hallottak, szerdán ária- és dalestet rendez. A rádió Budapest I. műsorán közvetíti június 16-án, szerdán 19 óra 15 perces kezdettel *Stignani* Hebe hangversenyét, amelyen *Mattzy* Johanna hegedűművésznő működik közre.

Bajor Gizi és Timár József szerdától Kolozsvárott vendégszerepel Zilahy Lajos Szépanyám című színművében, amelyet holnap mutat be ünnepélyes keretek között a Kolozsvári Nemzeti Színház. Rendező: Timár József.

•

Olthy Magda igen nagy sikerrel játszotta el Tőkés Anna szerepét Asztalos István A fekete macska című népjátékában, ugyanis Tőkés Anna berekedt a szombati előadáson.

•

A közeli napokban kerül a közönség elé a Hivatása orvos című új német film, amelyet a Nemzeti Apolló filmszínház mutat be Albrecht Schönhals, Kamilla Horn és Maria Andergast felléptével.

Stignani Hebe a Parasztbecsületben

A kék csik, ami a *Cavaleria rusticana* színpadának hátterében feltűnik, a tenger és ez a tenger a partszéli lapostetjű templommal, a ciprussal Olaszország. Olaszország pedig többezeréves műveltséget jelent, igazi nagy európai kultúrát. Az európai művészet lényegében véve mindig klasszikus, drámai mozgásában is remek arányosság, egyensúly lappang. Ami a művészetben a legjobb, annak mindig van valami köze az antik drámához. A kiváló olasz előadóművészek elsősorban *klasszikusak*, ahogy a nagyszerű énekesnő, *Stignani* Hebe is klasszikus művész. Jó hang másutt is születhetik, de ily kiegyensúlyozottan nemes, úgyszólván tárgyilagos arányérzékkel csak egy nagy olasz művész tudja megformálni. Legutóbb *Santuzza* szerepében csodálhattuk meg *Stignani* Hebe remek hangját, megrázóan drámai előadását. Klasszikus hangformálása, drámai éneke, játékmódja példa arra, hogy minden patétikus, erőszakolt kifejezésforma nélkül is mély hatást lehet kiváltani.

Basilides Mária igen szép althangja, kulturált játéka méltán társult a nagy vendégművésznő alakításához. *Losonczy* György jó *Alfio*, *Kováts* Jolán kellemeshangú *Lola*, *Halmos* János rutinos *Turiddu*. A népszerű operát *Failoni* vezette.

Dr. V. A.

TÁBORNOKNÉ 75

Június 17-én, csütörtökön jubilál harmadszor az *Új Magyar Színházban Tóth* Miklós, *Vándor* Kálmán és *Buday* Dénes nagysikerű operettje, a *Tábornokné*. A jubileumi előadáson is az eredeti premierszereposztásban kerül színre a darab, *Fedák* Sári, *Simor* Erzsi, *Bordy* Bella, *Szilágyi-Szabó* Eszter, *Hajmássy* Miklós, *Halász* Géza, *Nagyajtay* György, *Pethes* Ferenc és *Wessely* Pál felléptével. A *Tábornokné* nagy sikerére való tekintettel az *Új Magyar Színház* igazgatósága egyelőre még nem döntött arról, mikor kezdi meg nyári szünetét.

A Kormányzó a miniszterelnök előterjesztésére Hegyi Emánuelnek, a Zeneművészeti Főiskola rendes tanárának nyugalombavonulása alkalmából a zeneművészet és zeneoktatás szolgálatában szerzett érdemeiért a m. kir. kormányfőtanácsosi címet adományozta.

•

Suhayda Mária pénteken este Magyar zeneszerzők címmel saját szerzeményeit zongorázza a rádióban.

•

Az olasz népnevelési minisztériumban megbeszélések kezdődtek a német-olasz filmcsere egyezmény megújítására. Az új egyezmény szabályozza a kérdés műszaki, gazdasági és pénzügyi problémáit, továbbá biztosítja a fokozott német-olasz filmcserét.

•

A Madách Színház Rosmersholm című Ibsen-drámájának vasárnapi előadásán Pápay Klára szerepében a színház fiatal tagja, Gajzágó Denise ugrott be. A kitűnő ifjú színésznő a szerepben nagy sikert aratott.

•

A közeli napokban kerül a budapesti közönség elé Jávor Pál legújabb olasz filmje, amelynek címe Carmela és Edmondo de Amicis egyik novellájából íródott. A film női főszereplője a legszebb olasz filmsztár, Doris Duranti.

Színházak műsora

OPERA: Hunyadi László (Rk., ½6). — **NEMZETI:** Julius Caesar (XVII., ½7). — **KAMARA:** Tacskó (½7). — **MŰVELŐDÉS HÁZA:** Délután és este: Filmelőadás (4, ½7). — **VIG:** Hat szerep keres egy szerzőt (½7). — **MADÁCH:** Nyári szünet. — **PESTI:** Nyári szünet. — **UJ MAGYAR:** Tábornokné (½7). — **FŐVÁROSI OPERETT:** Egy boldog pesti nyár (6). — **ANDRÁSSY:** Egy nap a világ (½7). — **KAMARA VARIETÉ:** Nyári szünet. — **KOMÉDIA:** Tyúkketrec (½7). — **BÁBSZINJÁTÉK:** Toldi (½7). — **ERZSÉBETVÁROSI:** A két Kapitány (¾4, ½7). — **MŰSZINKÓR:** Patyolatkisasszony (¾5, 7). — **FÉNYES CIRKUSZ:** Nevető porond (½4, ½7).

Mozik műsora

Rövidítések: Sz = Szombat. V Ü = Vasárnap és ünnepnap. M = Matiné.

ADRIA-ADMIRAL (353—707): Egy éjszaka valcere. (¾4 ½6 ½8: V Ü 11 és ½2-kor is.) — **ALKOTÁS** (355—374): Egy szív megáll. (½4 ¾6 ½8: Sz ½2: V Ü 11 és ½2-kor is.) — **ANDRÁSSY** (124—127): Rácsnélküli börtön. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **ATRIUM** (153—034, 154—024): Ragaszkodom a szerelemhez. (½4 ½6 ½8: Sz V Ü ½2-kor is.) — **BARLANG-BROADWAY** (422—722): Második hétre prolongálva! Legény a gáton. (½2 ½4 ½6 ½8.) — **BAROSS-BODOGRAF** (149—510): Tarzan győz. (½4 ½6 ½8: vasár- és ünnepn. 11 és ½2-kor is.) — **BELVÁROSI FILMSZÍNHÁZ** (384—563): Zoro és Huru, a két örömapa. (½4 ½5 ½6 ½7 ½8: V Ü ½2 ½5-kor is.) — **BELVÁROSI HÍRADÓ** (181—244): Stájer arany (kultúrfilm). Ufa-Magazin. Magyar. Ufa és Luce híradók. (Folyt. egyórás előadások 10—21 óráig.) — **BETHLEN-HOLLYWOOD** (225—003): Házassággal kezdődik. (¾4 ½6 ½8: Sz ½2: V Ü 11 és ½2-kor is.) — **BUDAI APOLLÓ** (351—500): A tigrisek ura. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2 órakor is.) — **CAPITOL** (134—337): Második hétre prolongálva! Családás. (½2 ½4 ½6 ½8: V Ü 11-kor is.) — **CORVIN** (138—988, 339—584): Csókparádé. (½8 5 ½8.) — **CSABA-SAVOY** (146—040): Házassággal kezdődik. (½4 ½6 ½8: Sz V Ü ½2-kor is.) — **DÁMJANICH** (425—644): A tigrisek ura. (½4 ¼6 ½8: V Ü 11 és ½2-kor is.) — **DEÁK-DÉCSI** (121—343, 125—932): Szerencsés flótás. (½2 ¼4 ½6 ½8.) — **DUNA-LLOYD** (111—994): Két asszony. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **ERZSÉBETVESTA** (222—401): Ötödik hétre prolongálva! Lányok egymásközt. (11 ½2 ¼4 ½6 ½8.) — **FORUM** (188—707): Alfa Tau. (¼4 ¼6 ½8.) — **GLÓRIA** (427—521): Csókolj meg. (¾4 ½6 ½8: V Ü ½2 órakor is.) — **HÍRADÓ FILMSZÍNHÁZ** (222—499): Stájer arany (kultúrfilm). Ufa-Magazin. Magyar. Ufa és Luce híradók. (Folyt. egyórás előadások 9—21 óráig.) — **HOMEROS** (496—178): A szív dalol. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **IPOLY** (292—626): Café Moszkva. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **JÓZSEFVÁROSI** (131—316): Kívánsághangverseny. (½4 ½6 ½8: vasár- és ünnepnap ½2 órakor is.) — **KAMARA** (423—901): Egy bolond százat csinál. (11 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **KORZÓ** (182—818): Eltitkolt szerelem. (½4 ½6 ½8: V Ü 11-kor is.) — **KULTUR** (188—120): Egy szív megáll. (¾4 ¼6 ½8: V Ü ¼2-kor is.) — **MESEVÁR-ELIT** (114—502): Házassággal kezdődik. (¼4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **NEMZETI (ROYAL) APOLLÓ** (222—002): A szerelem iogán. (½4 ½6 ½8: Sz ½2-kor: V Ü 11 és ½2 órakor is.) — **NYUGAT** (121—022): Dr. Kovács István. (¼4 ¼6 ½8: Sz ½2: V Ü 11 és ¼2-kor is.) — **OMNIA** (130—125): Ötödik hétre prolongálva! Egy szoknya, egy sadrág. (½4 ½6 ½8: Sz ½2: V Ü 11 és ½2-kor is.) — **OTTHON** (146—447): A vágyak asszonya. (½4 ½6 ½8: V Ü ¼2-kor is.) — **PÁTRIA** (145—673): Szudáni szerelem. (10—1-ig folyt. ½2 ½4 ½6 ½8.) — **PETŐFI-ODEON** (428—478): A néma kolostor. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **PEST-PALACE** (221—222): Pista tekintetes úr. (11 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **RÁKÓCZI-PHÖNIX** (426—926): Fekete gyémántok. (11 1 3 5 ½8.) — **RADIUS** (122—098, 120—564): Második hétre prolongálva! Ragaszkodom a szerelemhez. (½4 ¼6 ½8: Sz ½2 ¼4 ½6 ½8: V Ü 11 ½4 ½6 ½8.) — **SZÉKELY-OLYMPIA** (226—425): Második hétre prolongálva! Eltűnt egy asszony. (11 ½2 ½4 ½6 ½8.) — **SZITTYA-CITY** (111—140): Dr. Jörn, egy nőorvos naplója. (½4 ½6 ½8.) — **TINÓDI-TIVOLI** (225—602): A vágyak asszonya. (¼4 ½6 ¾8: V Ü 11 és ½2 órakor is.) — **TOLDI-RIALTÓ** (224—443): Hajsza a tengeren. (10 ¾12 ½2 ½4 ¼6 ½8.) — **TURÁN** (120—003): A tigrisek ura. (11 ½2 ½4 ¼6 ¼8.) — **UJBUDA-SIMPLON** (268—999): Baltársak. (½4 ½6 ½8: V Ü ½2-kor is.) — **URÁNIA** (146—046): Erénycsősz. (3 5 ¼8: V Ü 1-kor is.)

Fiatalság! Vidámság! Szerelem!

Egér a palotában

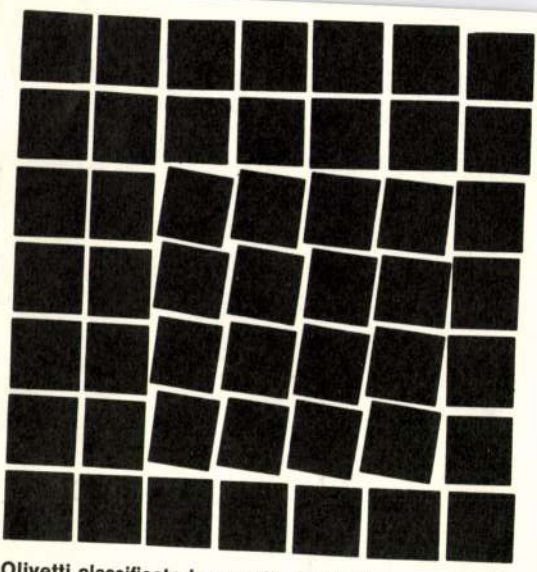

Olivetti classificatori, armadi, schedari
I classificatori, gli armadi e gli schedari metallici Synthesis prodotti dalla Olivetti risolvono in modo radicale e razionale il problema della conservazione e dell'archiviazione dei documenti: nelle grandi organizzazioni, nei medi e piccoli uffici, negli studi privati. Massima capacità nel minimo spazio. Ordine. Riservatezza. Immediata accessibilità. Rapidità di ricerca. Un archivio Synthesis è un archivio che funziona.

olivetti

— **A TORINO**, alla « Viotti », apertura della collettiva fine stagione dei naifs croati. Sino al 26.

7 **A COURMAYEUR (Aosta)**, alla « Accademia », personale di Gaudenzio Nazario.

8 **A MILANO**, al « Palazzo della Permanente », si inaugura l'esposizione « Quebec Arte 74 » che comprende circa 200 opere di pittura e scultura.

9 **A VENEZIA**, alla « San Vidal », la 426ª mostra è dedicata ai lirici paesaggi di Anna Maria Zanatta Pozzebon. Sino al 21.

10 **A MILANO**, al « Museo Poldi e Pezzoli », presentazione di incisioni, acqueforti, xilografie, etc. (1886-1905) di James Ensor ed Edward Munch. Sino alla fine agosto.

— **A TORINO**, alla « Il Poliedro », vernice alla grande mostra « Torino Città di Pittori »: Aime, Carena, Cherchi, Colombotto Rosso, Da Milano, De Abate, Menzio, Quaglino, etc.

11 **A FIRENZE**, a « Palazzo Pitti », inaugurazione della superba mostra « Ultimi Medici e il tardo Barocco a Firenze » con oltre 300 opere preziose. Sino al 30 settembre.

— **A LERICI**, alla « Ganci », sino al 20, i poetici paesaggi del milanese Dario Modena.

74° Anno N. .....

L'ECO DELLA STAMPA

(L'Argo della Stampa: 1912 - L'Informatore della Stampa: 1947)

UFFICIO DI RITAGLI DA GIORNALI E RIVISTE
FONDATO NEL 1901 - C.C.I.A. MILANO N. 77394

Direttore: Ignazio Frugiuele

VIA GIUSEPPE COMPAGNONI, 28

20129 MILANO

Telefono 723.333 - Casella Postale 3549
Telegr.: Ecostampa - Milano - C/C/Postale 3/2674

LEGGASI A TERGO

LEGGASI A TERGO

1027

Jozsef Viktorian Pituk

BORSA D'ARTE
10121 TORINO
VIA PIETRO MICCA 3
DIR. RESP. GILDA CHEFES

LUG. 1974 - AGO 1974

— **A MANIAGO**, alla « Old Gallery », si apre la Rassegna « I trenta col miniquadro ». Sino all'11.

— **A MASSA**, al « Castello Malaspina », inizia una rievocativa di Ottone Rosai.

5 **A CASTIGLION DEI PEPOLI**, nella « Saletta della Portaccia », espongono i pittori Silvano Cremonini e Giampaolo Raimondi. Sino al 17.

— **A LIZZANO**, nella « Biblioteca Comunale », comincia la mostra del pittore Luigi Croce. Sino al 25.

— **A VERONA**, al « Giardino Giusti », lo scenografo disegnatore russo Erté presenta le sue creazioni sino all'8 settembre.

7 **A VENEZIA**, alla « San Vidal », l'ungherese Jozsef Viktorian Pituk.

— **A VARAZZE (Savona)**, alla « Kursaal », i disegni del pittore Cannistrà.

8 **A VARAZZE (Savona)**, alla « Pagnini », personale di Giancarlo Pissanchi.

10 **A BOSSICO**, al « Castello del Comune », vernice al primo Incontro d'Arte. Sino al 9 settembre.

— **A CORTINA D'AMPEZZO**, alla « Medea », personale di Sergio Scatizzi.

— **A MIAZZINA (Novara)**, nelle « Scuole Comunali », sino al 25 un'importante personale del pittore milanese Carlo Gusmeroli.

Pituk József

illusztrálta az alábbi tankönyvet

(Semjen Gyula – Vajda György Mihály): Német könyv a 7. osz. számára. Bp 1948. VKM kiad. 115 l.

MŰEMLÉKEK ORSZÁGOS BIZOTTSÁGA
316 1915 szám
Érk.: 915 év VIII hó 16 n.

A m. kir. vallás- és

7686/1915.
---------szám.
eln.

Folyó évi juliu
rendeletem kapcsán, mihez
gett közlöm Czimeddel, hog
gen lobogók csak abban az
szempontjából nehézséggel
letekre tüzendők ki.

Budapest, 1915.

Pituk József

l

Szabad Művészet

1949. 224. l

MYSKOVSZKY VIKTOR (1838—1909)
Garamszentkereszt
Papír, vízfestmény.
Az Ipolyi-gyüjteményből.

NYERGESI JÁNOS (szül. 1895)
Pipázó paraszt
Papír, szénrajz.

KÜLFÖLI

CASAGRANDE, MARCO (1804—1880)
Szent János apostol
Papír, ceruza.

Szent Mátyás apostol
Papír, ceruza.

Szent Márk apostol
Papír, ceruza.

CORDONEAU (—)
Viharos tenger hajóval
Papír, vízfestmény.
Csernoch prímás vásárolta.
Gerevich PA, 256. l.

DOBYASCHOFSKY, FRANZ XAV. (néme
festő, 1818—1867)

Pitůk József

illusztrálta az alábbi tankönyvet

(Thász József): Orosz könyv a 7. ont. számára. Bp. 1948. VKM. kiad. 198 l.

talmazó füzet 3 peld
deni.

Budapest, 1915.

M. K. IPAROKTATÁSI FŐIGAZGATÓ

Pásztor József

illusztrálta az
alábbi tankönyvet

(Bárczy Géza –
Makay Gusztáv) :
Francia könyv a
7. osz. számára.
Bp. 1948. VKM. kiad.
159 l.

:t utiszámlákról:

172 K. 33 f.

21 K. 20 f.

481 K. 75 f.

31 K. 78 f.

317.K. -

Ö s s z e s e n: 1024 K. 06 fill.

Pitók József

festő

l.

Szabad Művészet

1948. 226. l.

e t ek

i A: Catalogus I.26.l. A lengyel kró-
apitás, ez azonban a krónika csekély
vehető. Gombosi A.: Catalogus I.596.l.
esztergomi székesegyház részére III.
gokat, minthogy az erről szóló oklevél
r elégett. Az 1188-as oklevél meg van,
i-kori királyok okleveleinek kritikai

t bazilika. Kny.Forster Gy.: III.Béla
. Bp. 1900. 3-4.l.

Dunántult megemlékezik az esztergomi
rásában: A Description of the East and
II.vol.243-252.l. V.ö. O szágh L.:
év előtt. Vasi Szemle V. 1938. 779-82.l.
is S. Adalberti M., Alterius Collegiatae
iris in arce Strigon.existentia
nisedech aut adsit insontis pacificus
culum Deo Jacobus ps.131. Az esztergomi
pr.és III.E.l./
ensis, monumentorum ibidem erutorum.

Pituk József

Pituk József kiállítása a *régi Műcsarnokban* örvendetes jelensége művészi életünknek. Rajzai világosságukkal és természetes egyszerűségükkel és realizmusukkal megragadják a dolgok és jelenségek legősibb és legvilágosabb természetét, nincsen bennük semmi felesleges. Képeinek világos és nem egyszer lobogó színei megtartják az egyensúlyt a belső izzás és a napfény sugárzása között. Mindenkinek érthető nyelven beszél és szabadon gyönyörködik a fényben és a fénnyel átlelkesített jelenségekben. Pillanatra sem tagadja a természettel való közvetlen és érthető kapcsolatát s a természetességet és érthetőséget könnyedén emeli fel a fény és a festőiség áttetsző régióiba. Kompozicióiról néhol túláradó lazaságát a napfény és a világos színek biztonsága és a rajz és vonalak elbonthatatlan egysége jellemzi.

✦

CLAUDE

SZLÓ (?)

MONET, CL

Tájkép —

Vászon — 51×

PAÁL LÁSZL

Pituk József festő M.D.K.

Cséplés I. Vízf. kův. tul.

Cséplés II. " " "

Kár magyar művés. Kiállítás kat.

Bp. 1948 9

[illegible] M.D.K.

[illegible] I. [illegible]

[illegible] II. " " "

[illegible]

[illegible]

MDK

Pitrik József: festő

Grafikáiból kiállítás
nyílt meg Bécsben, a
Collegium Hungaricumban.

— : Hír

12.

Népszabadság, Bp. 1969. ápr. 13.

MDK

Pituk József

Pályamunkáját a főváros 2oo pengőért megvásárolta

Az Árpádházi Boldog Margit képpályázat eredménye.
Pesti Hirlap 1942. okt. 1. 7.l.

MDK

Pituk József

Kiállitási hir

Esti hirlap 1968 máj.3.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

PESTI MŰSOR

1968 MÁJ 9

Kiállítások

FÉNYES ADOLF-TEREM (VII., Rákóczi út 30.): **Seres János festőművész kiállítása.** Hétfő kivételével 11—19 óráig.

MŰCSARNOK (XIV., Dózsa György út 37.): **XI. Magyar képzőművészeti kiállítás.** Hétfő kivételével 11—19 óráig.

KÉPZŐ- ÉS IPARMŰVÉSZETI GIMNÁZIUM (IX., Török Pál u. 1.): **A bécsi Künstlerische Volkshochschule hallgatóinak anyagából rendezett kiállítás.** Vasárnap kivételével 8—19, szombaton 8—14 óráig.

I. KER. TANÁCS VB. MŰVELŐDÉSI KLUBJA (I., Bem rakpart 6.): **Pituk József Viktorian festőművész kiállítása.** Nyitva: 6-án: 10—17, 8—9-én: 10—14 óráig.

Pituk József

2. boszorkány . . Zsombor Julia
3. boszorkány . . Martin Márta
1. katona . . . . Györgyfalvay P. fh.
2. katona . . . . Markaly Gábor fh.

8. szín: *Prága*

1. udvaronc . . . Tyll Attila
2. udvaronc . . . Horkai János
3. udvaronc . . . Szersén Gyula
4. udvaronc . . . Markaly Gábor fh.
Rudolf császár . . Gelley Kornél

9. szín: *Párizs*

Újonc . . . . . Agárdi Gábor
A tiszt . . . . . Szombathy Gyula fh.
Márki . . . . . Szersén Gyula
Sansculotte . . . Pathó István
Saint-Just . . . . Györgyfalvay P. fh.
Robespierre . . . Tyll Attila
1. népbeli . . . . Horváth József
2. népbeli . . . . Csurka László
3. népbeli . . . . Körtvélyesi Zsolt fh.
4. népbeli . . . . Lukáts Sándor
5. népbeli . . . Gyalogh Ödön

Mese az el nem fogadott életről

Írta: Hegyi Béla

Élt egy istenfélő férfi Izraelban, a Jordánon túli földeken, neve Benajah volt. Feleségét Billának hívták. Billa alázatosan szolgálta férjét, Benajah pedig úgy szerette őt, ahogyan az Úr parancsolta.

Életükben sokszor tette próbára hűségüket az Úr. Földjük fukaron termett, s ha oly-

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1953 JUN 2

ÚJ EMBER

Pituk József

Láttuk

PITUK JÓZSEF VIKTORIÁN festő- és grafikusművész tavalyi kiállítása után most újabb műveivel lépett a nyilvánosság elé a Budapest, I. ker. Tanács Művelődési Klubjának Bem rakparti helyiségeiben rendezett tárlaton. A sok színben tobzódó festmények mellett szigorúan hatnak Szent János apostol és evangélista Apokalipszisének fekete tusrajzban rögzített látomásai: az apokaliptikus lovasok, a napbaöltözött angyal, Babilon pusztulása stb. Pituk művészetének komoly jellege és nagy grafikai készsége erőteljesen érvényesül e látomásokon. Mondanivalóit úgyszólván az összes kifejezési eszközökkel — legyen az olaj, tempera aquarell, rézkarc, fametszet, freskó, üveg — egyforma magas művészi szinten adja elő.

dr. M. E.

Petrik József
festő

M.D.

„Lovakkal a Balaton-partjan" című
„műve 1966-ban készült, 1967-ben
festette a „Badacsonyi alkonyi tür-
ben". Ugyanez ér kerinde a „Porzsoló-
nyár".

Ecsenyi Elemér: Petrik József műtermében,
Művészet, 1968. julius - 20 lap.

Pitrik József
festő

M.D.Y.

A Pozsonyi Galoriában is van egy rajza. Több magángyűjtemény részére is vásárolták tőle. A legismertebb Bedő Rudolf és Radnay Béla gyűjtemény.

Ecsenyi Elemér: Pitrik József műtermében,
Művészet, 1968. julius - 20 lap.

M.D.4

Pitek József Viktorian
festő

I. ker. Tanács V. B. Művelődési
Klubjában volt tárlata.

—: Kiállítások

Művészet, 1968. junius – 48 legs

Pituk József Viktórián

festőművén kiállítása van az 1. ker. tanács művelődési klubjában.

Magyar Nemzet 1968. máj. 31. 4. o.

M.D.K.

Petuk József
festő

A „Balatoni alkony" című olajkép 1967-ben
készült, valamint a „Kapálok" és ennek
a kibővített változata a „Merci munka".
a „Szénagyűjtés" hogástempera és gouache
változatai szintén az 1967 es év termékei.

Ecsery Elemér: Petuk József műtermében
Művészet, 1968. pelius – 20 lap.

Pituk József
festő

MDK

1959-ben volt kiállítása a Könyv-
klub „Szimpci Terminben". 1967-ben,
az Operaklubban volt tárlata. Kissé
elzárkozott a művészeti közélettől.

Ecsery Elemér: Pituk József műtermében.
Művészet, 1968. julius - 20 lap.

Pitak József
festő

M.D.V

1966-as kelterésű az „Ernyők alatt" című trojástempera képe. A „Duna-parti" élekép"-e 1967-es dátumot visel.

Ecsery Elemér: Pitak József műtermében,
Művészet, 1968. julius - 20 kap.

Pituk József
grafikus

M.D.K.

Májusban az I. kerületi Művelődési Klubban megrendezendő kiállítására készül a művész, ahol sajrait, festményeit mutatja be.

Ecsenyi Elemér: Pituk József mintermeter,
Művészet, 1968. julius - 20 kap.

Petrik József
festő

MDK.

Tolbrajz
Perselő nyár } repro

Ecsery Elemér: Petrik József műtermében.
Művészet, 1968. julius – 20 lap.

Pituk József
festő

MDK

Főiskolai tanulmányai alatt kétszer kapott Nemes Marcell díjat. 1936-1938 között Bécsben élt. Ezen idő alatt főleg a proletariatus életével foglalkozott.

Ecsery Elemér: Pituk József műtermében
Művészet, 1968. julius - 20 kep.

MD

Petuk József
festő

1942-ben rendezte első grafikai kiállítását a „Műbarát"-ban.
1943–1944-ben balatoni öszlöndíjat kapott.

Eczeny Elemér: Petuk József műtermében
Művészet, 1968. julius – 20 lap.

Petrik József festő

M.D.V.

1948-ban a Műcsarnokban rendezték műveiből önálló kiállítást. 1963-65 között ugyabb két évet töltött Ausztriá-ban.

Ecsery Elemér: Petrik József műtermében
Műveszet 1968, julius - 20 lap.

Petrik József
festő

M.D.K.

1956-ota öt önálló kiállítása volt Selmecbányán, de ettől függetlenül részt vett több nemzeti szeregszemlén.

Ecsery Elemér: Petrik József mindenneben

Nagyvárad, 1968. felius - 20 lap.

Pituk József
festő

M.D.Y

1906-ban szülelett Selmecbányán.
Tanulmányait 1928–1932 között
végezte el a Képzőművészeti Főiskolán, ahol Gatz Aszkán volt a mestere.

Ecsenyi Elemér: Pituk József műtermében
Művészet, 1968. julius – 20 lap.

MDK

Pituk József

Kiállitási hir

Szocialista Müvészetért 1968 jun.

M.D.Y

Peterk József
grafikus

Az „Apokalipszis" sorozata (1967-68) eddig elkészült 14 lapja erkölcsi intelem az emberiség javulására.

Ecsenyi Elemér: Peterk József műtermében
Művészet, 1968. julius - 20 lap.

Peterk József
festő

M.D.K.

1943-ban megnyerte a Budapest
Főváros grafikai pályázatának első
díját. Utolbi időben, szorosabban
véve 1968 ban sipra mint szemvedélyes
rajzoló jelentkezik.

Ecsenyi Elemér: Peterk József mintermeben
Művészet 1968. julius. 20 lap.

Petrik József
festő

M.D.

Egyik folyamatosan készített ciklusa az emberi képmutatás ellen protestál. A „Sic vis pacem", amelyik mű 1966-ban készült.

Ecsery Elemér: Petrik József műtermében
Művészet, 1968. július – 20 lap.

Pituk József
festő

M.D.K

1967-ben készült a „Isúri" ciminí
lapja. 1966-ból való mű az „Érettsé-
gizők", ugyanezen és sorinek a „Haza-
felé a vásárról." 1968-ban készült
az „Halleluja".

Exsong Elemér: Pituk József műsormében
Művészet, 1968. julius – 20 lap.

Pituk József
festő

M.D.V.

A „Dominyeevők" és a „Tehénfogat" című kompozíciók is 1967-ben készültek.

Ecsenyi Elemér: Pituk József műtermében
Mézéstet, 1968. július – 20 lap.

Pituk József
festő

M.D.K.

Munkásságához hozzá tartozik, hogy sok könyvet illusztrált. A Magyar Nemzeti Galéria egy olajképét, számos akvarellfet és rajzát őrzi.

Ecsery Elemér: Pituk József műtermében
Művészet, 1968. julius – 20 kap.

M.D.K.

Pituk József
festő

Z. Gács Györgyel készítette a
szilesfehérvára pályaudvar
szines üvegablakait. Az ő
nevéhez fűződik a Stadtört éneli
Muzeum szines ablak üvegei is

Ecsery Elemér: Pituk József műtermében
Művészet, 1968. julius – 20 lap.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296, 188-307

1963 MAJ 31

Magyar Nemzet

Pituk József

1021

Pituk József Viktorian festőművész kiállítását az I. kerületi tanács Bem rakparti művelődési klubja fogadta falai közé; folytatva azt a szép kezdeményezést, melynek szellemében fórumot igyekszik biztosítani képzőművészetünk nyilvánosságot ritkán kapó egyéniségei számára. Pituk József Viktorian csendesen dolgozik, szívósan építve képeit, festészetének világát. Művészetének alapja a szín. Gazdag kolorittal felrakott virágcsendéletein, sétáló, dolgozó embereket ábrázoló zsánerképein ez a legfőbb kötőanyag, amely összetartja a konstrukciót. Kolorista beállítottságának alapvető jellege még rajzain is világosan érzódik.

A Művelődési
térium érdeklődésemre azt

Magyar—
barátsági na

Magyar—vietnami barátsági napot rendezett a Hazafias Népfront Békés megyei bizottsága csütörtökön Szarvason. Ebből az alkalomból vietnami delegáció érkezett Szarvasra

Pituk József MDK

Rajzok, tus

Mücsarnok 1951.II. Magy. Képzőm. Kiáll.

Pituk József MDK

Éltanuló, olf.

Mücsarnok 1951. II. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Pituk József

Hajnali vihar, of.

Szentendrei festők 3.kiáll. Ferenczy Mut. 1955.aug.

Petik József

Kiállítás a Vigadó Galériában

Magyar Hírlap 1986. I. 21.

Piluk József Viktorián

PITUK JÓZSEF VIKTORIÁN festőművész alkotásaiból nyílt meg kiállítás tegnap a Képcsarnok debreceni Medgyessy-termében. A kolorizmus megújítói közé sorolt művésznek szinpompás virágcsendéleteit, tájképeit tekinthetik meg az érdeklődők.

Népszabadság, 1987. 11. 27

MDK

Pituk József

Falusi vásár, cer.

Szentendrei festők 3. kiáll. Ferenczy Muz. 1955. aug.

Pituk József

Illusztráció, tus

Képzőművészetünk a felszab.óta. Szfv.Képtára 30.
kiáll. 1947. okt.

4 l.

MDK

Pituk József [festőművész]

burkolójával és belső illusztrációival jelent meg Henry Lawson: A batyu románca c. műre az új Magyar Könyvkiadónál.

Lázár István: Henry Lawson: A batyu románca.

Alföld, Debrecen, 1956. 5. sz. 199. l.

MDK

Képzőművészeti főiskolások művésztelepe Pécsett

Pituk József

Dunántul, 1931.jul.5.

MDK

Pituk József

Kintrekedtek 1953 tus Népműv.Min. tul.

Képzőművészetünk tiz éve.Műcsarnok.
Kiállitott művek jegyzéke. 20.l.

MDK

Pituk József

üvegfestm. az alanti p.u.-on

Az uj Sz kesfehérvári pályaudvar. Szabad Müvészet, 1953. 144 l.

Pituk József MDK

festő

Szabad Művészet 1948. 4.sz. 147.o.

M.D.K.

Pituk József

A Szabadszervezetben mutatta be festményeit.
"Kiállitások" cimmel Berend Ilona számol be a tárlatról.
"Szinház Szeme Füle" c. rovat.

Szinház, Bp. 1948. ápr. 13-19. IV. évf.
16. sz.

Pituk József Viktorián
1906-

1967. kiállitás a budapesti Központi Hittudományi Akadémián.
Glatz Oszkár növendéke volt.
Olajban Gouache és üvegablakterveken dolgozik.
Tájképet, csendéletet, figurális ábrázolást készit.
"Szülővárosom: Selmecbánya"

Vigilia 1967. X. 708.l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest V. Petőfi Sándor u. 17.
Telefon: 188-296 188-307

Pituk József

KATOLIKUS SZÓ

1967 OKT 8.

1021

Egyházművészeti kiállítás a Központi Szemináriumban

Ugyanitt, jó néhány évvel ezelőtt feltűnt már *Pituk József* festőművésznek egy igen érdekes felfogású, vallásos tárgyú festménye, amely a kisded Jézust ábrázolja a jászolban. Magyar arcok, magyar táj, magyar flóra és fauna szerepelnek a képen, kedves naivsággal és olyan elhihető közvetlenséggel, hogy jólesően elfogadjuk és természetesnek találjuk a merész beállítást. Hathatott volna néhol szentségtörésnek is, ha nem áradna belőle az áhítat s valaminő bensőséges imádkozó megilletődés.

Mostani kiállításán, sorozatnyi táblaképen és színesüvegablakképen Jézus életéből merít témát, mai mindennapi életünk szent élményét tudatosítva. Gyermekded elfogulatlanság és népies keresetlenség avatja őszinte vallomássá a színjelenetekben komponált bibliás idézeteit: »Jöjjetek hozzám, kik fáradoztok...«, »Uram ments meg minket...« és Megváltónknak »Jópásztorként« való megjelenítését korunk fiataljainak lelkes gyűrűjében, fölébreszti a sóvárgást az elévülhetetlen örömhír után.

H. G.

sában hallhatjuk parla
ülésszakunk említett ga
sági törvényeink elemzésé
felfigyelhetnek arra, h
mindezek hogyan érvénye
nek megyéjük, hiveik él
ben.

Az volna jó, ha ezek az
adások megyei hallgatóik
szére nemcsak a megismerés egyszerű eszközei lennének. Vizsgálják meg és kérdezzék papjaink, hogy mi az új, amit hiveik felvilágosítása érdekében is tudniuk kell; miért jó ez az új gazdasági elrendeződés; mit ígér szűkebb hazájuknak és hogyan kell a nagy elrendeződésben kisebb közösségeinknek és egyénileg is mindnyájunknak rendben jelentkezniük?

A parlament legutóbbi ülésszaka az életet láttatta meg, a miénket is.

B. M.

párjain társadalmakat teremt, addig megteremti azt, hogy az emberiség egymásra ismerjen, az emberiség egymást segítse, és az emberiség egymást szeresse. De ha mocsár lesz, akkor vége.

A nyílt kereszténység, a krisztusi, amelyre minket meghívott az Üdvözítő az egyházán keresztül, ez a szabad lelkiismeretű kereszténység, ez mindig megteremti az egymásraismerést, az egymás megsegítését és az egymás szeretetét.

Dr. Tóth János

Magyar Hirdető
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Budapest, V., Petőfi Sándor u. 17
Telefon: 188-296, 188-307
Pituk József
Szocialista Művészetért
1967 SZEP

1021

Kiállítási kalendárium

— BUDAPESTEN a két lapzárta közti időszakban az alábbi kiállításokat rendezték: **Pituk József Viktorian** festőművész az Operaklubban — **„Holland mesterművek, Varsó—Budapest"** a Szépművészeti Múzeumban — **Buday György** festőművész (London) a Magyar Nemzeti Galériában — **Hincz Gyula** illusztrációi a Petőfi irodalmi múzeumban — **Állami vásárlások** a Műcsarnokban — **„Bruegeltől Rembradtig"** a Szépművészeti Múzeumban — **Gaál Imre** festőművész az Ernst múzeumban — **Lengyel grafikai** kiállítás a Lengyel Kultúrában — **„Magyar művészek Vietnamért"** a Kulturális Kapcsolatok Intézete kiállító termében — **A szegedi képzőművészek** tárlata a Magyar Nemzeti Galériában — **Cziráki Lajos** festőművész a Csók galériában — **Gácsi Mihály** grafikái a Dürer teremben — **Gerzson Pál** festőművész az Ernst múzeumban.

— VIDÉKEN a következő kiállításokat rendezték: **Ficzere László** festőművész emlékkiállítása Gyöngyösön — **Bakay Erzsébet** textiltervező és **Kocsis Béla** belsőépítész Kecskeméten a Katona József múzeumban — **Szabó Iván** szobrászművész Hódmezővásárhelyen a Tornyai János múzeumban — **Gáborjáni Szabó Kálmán** festőművész emlékkiállítása Veszprémben a Bakonyi múzeumban — **Kiss Roóz Ilona** keramikusművész Szegeden a Képcsarnok termében — **Holló László** festőművész retrospektív festmény- és grafikai kiállítása Debrecenben a Kossuth Lajos Tudományegyetemen — **III. Észak-Magyarországi területi képzőművészeti kiállítás** Miskolcon a galériában — **Iványi Grünwald Béla** festőművész emlékkiállítása Szolnokon a Damjanich múzeumban — **Würtz Ádám** grafikái Debrecenben a Déri múzeumban — **A Csehszlovák Képzőművészek Szövetsége Ceské Budejovice-i csoportja** Székesfehérvárott az I. István múzeumban — **III. Délalföldi Tárlat** Gyulán a várban — **Tóbiás György** és **T. Palcsó Mária** festményei Szegeden a Móra Ferenc múzeumban — **Baranya megye és Pécs mj. város képzőművészei** Pécsett a Tudomány és technika házában — **A zsennyei művésztelep** iparművészei Szombathelyen a Savaria múzeumban — **Tilles Béla** festőművész Hajdúszoboszlón a városi művelődési otthonban — **Fodor József** festőművész Szenttamáson az Almássy kastélyban — **Észt grafikai és iparművész** kiállítás Szolnokon a Damjanich múzeumban — **Gadányi Jenő** festőművész emlékkiállítása Debrecenben a Déri múzeumban — **Pleidell János** festőművész Szombathelyen a művelődési palotában — **I. Debreceni Országos Nyári Tárlat** a debreceni Déri múzeumban — **Raszler Károly** festőművész grafikái Nagymaroson — **Ferenczy Károly** festőművész emlékkiállítása Szentendrén a múzeumban — Tizennégy művész **(Csohány K., Gacs G., Kiss I., Kiss S., Konfár Gy., Plesnivý K., Raszler K., Reich K., Ridovics L., Sarkantyú S., Stettner B., Tar I., Vati J. és Zala T.)** Veszprémben a Vegyipari Egyetemen — **Ország Lili** festőművész Székesfehérvárott az I. István kir. múzeumban — **Gyulai József** festőművész Gyulán az Erkel múzeumban — **Molnár Péter** festőművész Kiskunfélegyházán a Kiskun múzeumban.

szaksz
volt,

a S :n

Három nemzetközi színházi kongresszus ülésezik szeptemberben Budapesten. A Keleteurópai Színháztudományi Bizottság szeptember 14 és 19 között a modern színház kialakulásával és kapcsolataival foglalkozik Kelet-Európában. A rákövetkező héten a színházi könyvtárak és múzeumok tartják kongresszusukat fővárosunkban. A tanácskozás egyik szekciója **a dokumentáció és a színjátszó művészetek közös gyakorlati problémáit** vitatja meg, részben a gyakorlatot szolgáló dokumentáció, részben pedig a gyakorlatból megszületett dokumentáció aspektusából. Az első témakör felöleli a színházi, filmes, tánc-, báb- cirkuszművészeti, rádiós és televíziós problémákat, a második témakörben inkább a dokumentálás módszerbeli kérdéseivel foglalkoznak. Az úgynevezett szabad szekcióban a részt vevők szabadon választott, ide tartozó témákról tartanak előadásokat.

Szeptember utolsó hetében a Nemzetközi Színháztudományi Szövetség 5. kongresszusa ülésezik Budapesten. A végrehajtó bizottság egynapos tanácskozása után négy napon át előadások hangzanak el az **Elmélet és gyakorlat a színpadi rendezésben** témáról, részben esztétikai, részben történeti szempontból, részben pedig egy-egy nagy rendező tevékenységének monográfikus elemzésének keretében.

A három konferencia előkészítése hónapok óta folyik a budapesti Színháztudományi Intézetben. Az intézet nemzetközi osztálya, dr. **Staud** Géza vezetésével most egyben **a három kongresszus titkársága is;** ők gondoskodnak a gördülékeny szervezésről, elszállásolásról, kiegészítő programokról — s itt folyik a beküldött előadások fordítása is angol, francia, orosz és magyar nyelvre. Hosszú ideje az osztály minden munkatársa, mind gyakrabban igénybe véve a többiek segítségét is, egyre többet foglalkozik a színházi világ fontos tanácskozásainak előkészítésével. A három kongresszus előkészítésére mintegy kétezer idegen nyelvű levelet küldtek és kaptak az osztályon.

Közben természetesen folytatódik a nemzetközi osztály normális munkája is. Ez az osztály voltaképpen a múlt évben fejlődött csoportból osztállyá: ezt **a magyar színházi élet és az intézet növekvő nemzetközi tekintélye, a mind elevenebb két- és többoldalú kapcsolatok tették szükségessé.** Az említett három nagy nemzetközi szervezeten kívül még egy negyedikhez is fűződnek egyre erősödő kapcsolataink: ez a színházak világszövetsége, a Nemzetközi Színházi Intézet, az **ITI,** amelynek magyar központja a Színháztudományi Intézet keretében működik. Dr. **Hont** Ferenc, az Intézet igazgatója tagja az ITI igazgató tanácsának; a nyáron másfél hónapot töltött az ITI és több

Petőfi József

Kiállítás Csepelen a Tanácsház
téri Galériában

Magyar Nemzet 1985. XII. 12.

MDK

Pituk József Viktorian, festő

Tárlata nyílik meg az I. ker.
Tanács Művelődési klubjában.

— : Kiállítások 2

ESTI HÍRLAP, Bp. 1968. máj. 3.

MDK

Pituk József III.é.növ.

Ambicióval dolgoznak...a pécsi művésztelep lakói.
Dunántul, 1930. aug.15. 4.o.

MDK

Pituk József

Plakát kiállitás, 1948. N. Szal. képek

EA ..... ltsz

MDK

Pituk József

Önarckép, r.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930. VIII. Pécsett a Nőegyletben

ikot megetetted-e?

ttem a fészekre - azt mongya

ény annya, agyon van ütve, döglötten

t mér nem küdted el?

mondtam - aszongya - nem ment el!

nagy szamár vagy!

lába alá, elkezdi ottan a kotorász-

yel. Hát jön megin oda a szeginy

mit keresöl ott?

MDK

Pituk József

Önarckép, rajz

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930. VIII. Pécsett
a Nőegyletben

MDK

pituk József

Önarckép, of.

1930. nyári műv.telep kiáll. 1930. VIII.
Pécsett a Műegylet kiállításában

MDK

Pituk József, of.

1930. nyári műv.telep kiáll. 1930. VIII.
Pécsett a Műegylet kiállításában

Pituk József

MDK

Alvó, olf.

Műcsarnok 1940 A magyar művészetért c.kiáll.

PITUK JÓZSEF festőművész

tussrajzok:

Fiuk
Korcsmai verekedés
Menekülés
Ősz az utcán
Fuvarosok

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

PITUK JÓZSEF festőművész

tussrajzok:

Baromfiudvar
Enyelgők
Kályhánál
Éberálom
Teherkocsi

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

PITUK JÓZSEF festőművész

Galambetető. Tussrajz
Targoncások. "
Koldusok. "
Evők. Ceruzarajz
Alvó. "

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

MDK

Pituk József

Résztvett az Ernst Múzeumban rend.Plakátművészeti Kiállitáson 1953-ban.

Plakátművészeti kiáll.1953.Kat.

PITUK JÓZSEF festőművész

ceruzarajzok:

Szobában
Lámpafénynél
Kertben
Legelő ló.

Műbarát Kiállitóhelyiség, XVIII.kiáll.kat. 1942.

Pituk József festőművész

tussrajzok:

Elitéltek
Istálló előtt
Vissály
Járókelők
Verekedők

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

PITUK JÓZSEF festőművész

tussrajzok:

Várakozók
Menekülnek
Igáskocsi
Egylovas kocsi
Alku lóra

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

Pituk József

Kiállítása volt festményeiből, és rajzaiból. Illusztrál is (pl: Tudós nagyi, Hárytános) ért az üveghez, kerámiához.

Vigilia, 1959, VII. sz., 435 old.

MDK

Pituk József

Mübarát kiáll.

Ybl E: Képzőművészet. Mudapesti Szle CCLXIII. 1942, 161-174 l.

Pituk Mónef

A bp-i Örökimádás templomban üvegablakokat festett

Vigilia, 1960, 8n., 504 oldi

Plachy Sylvia: *Lulu. Budapest.* 1972

A Budapest Galéria meghívja Önt

PLACHY SYLVIA

fotóművész

ÖNARCKÉP HAZATÉRŐ TEHENEKKEL

című kiállításának megnyitójára

a Budapest Galéria Kiállítóházába (1036 Budapest, Lajos utca 158.)
2006. május 4-éń (csütörtök) 17 órára.

A kiállítást megnyitja:

SZILÁGYI SÁNDOR

fotóművészeti író

A kiállítás megtekinthető 2006. június 4-ig, hétfő kivételével naponta 10–18 óráig.

Budapest Galéria

www.budapestgaleria.hu

Pituh József

Kiákít

Mo. 1942 II. 5.

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatá

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mel

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányut

. . . . . .

. . . . . .

MDK

Pituk József

Embercsoport, tus

Képzőművészetünk a felszabadulás után. MNG
196o. 29 l.

PITUK JÓZSEF festőművész:

39.	Ketten	tussrajz	140 P
40.	Oktatás	„	140 „
41.	Bűn	„	160 „
42.	Bánya	„	140 „
43.	Panasz	„	120 „
44.	Szénhordó	„	160 „
45.	Ivóban	„	160 „
46.	Padon-ülők	„	160 „
47.	Csavargók	„	130 „
48.	Menekülők I.	„	130 „
49.	Menekülők II.	„	120 „
50.	Fiúk	„	120 „
51.	Korcsmai verekedés	„	130 „
52.	Menekülés	„	150 „
53.	Ősz az utcán	„	130 „
54.	Fuvarosok	„	130 „
55.	Várakozók	„	mgt.
56.	Menekülnek	„	130 „
57.	Igáskocsi	„	140 „
58.	Egylovas kocsi	„	150 „
59.	Alku lóra	„	130 „
60.	Elitéltek	„	140 „
61.	Istáló előtt	„	120 „
62.	Viszály	„	120 „
63.	Járókelők	„	120 „
64.	Verekedők	„	130 „
65.	Baromfiudvar	„	120 „
66.	Enyelgők	„	130 „
67.	Kályhánál	„	100 „
68.	Éberálom	„	mgt.
69.	Teherkocsi	„	140 „
70.	Galambetető	„	100 „
71.	Targoncások	„	130 „
72.	Koldusok	„	120 „
73.	Evők	ceruzarajz	100 „
74.	Alvó	„	80 „
75.	Szobában	„	120 „
76.	Lámpafénynél	„	120 „
77.	Kertben	„	mgt.
78.	Legelő ló	„	mgt.

Műcsarnok XVIII. kiáll. 1942 febr. 1–11.

MORZSA MORHARDT GYULA szobrászművész:

79.	Szebb jövőt		gipszben	5000 P
80.	Krisztus		„	1000 „
81.	Bakai Klára feje		„	800 „
82.	Pályamunkás		„	1000 „
83.	Ülő nő		„	800 „
84.	Pihenő	gipszben 500 P	alumíniumban	800 „
85.	Női alak	„ 600 „	műkőben	800 „
86.	Fényképésznél	„ 500 „	betonban	600 „
87.	Akt-torzó		terrakotta	300 „
88.	Táncosnő		„	400 „
89.	Harisnya huzó	gipszben 400 „	alumíniumban	500 „
90.	Kecseskedő	„ 280 „	„	400 „
91.	Anya		terrakotta	500 „
92.	Petőfi		gipszben	800 „
93.	Férfi fej		kőben	600 „
94.	Férfi fej	gipszben 400 „	kőben	550 „
95.	Tejes lányka		terrakotta	300 „
96.	Almaszedő		betonban	800 „
97.	Fevő nő	gipszben 500 P	alumíniumban	800 „
98.	Fői fej		gipszben	600 „
99.	Portrait (női)		„	400 „
100.	Álom	terrakotta 600 P	fában	850 „

MDA

Pituk József

Alvó, olajfestmény

"A Magyar Művészetért" Képzőm.kiall.kat.
Műcsarnok, 1940 Dec.15 - 1941 Jan.12. 23.1.

A

MŰCSARNOK

ÉS A

KÖNYV KLUB

MEGHÍVJA ÖNT

PITUK JÓZSEF

FESTŐMŰVÉSZ

KIÁLLÍTÁSÁRA

MEGNYITÓ:

1959 ÁPRILIS 17-ÉN, PÉNTEKEN DÉLUTÁN ½6 ÓRAKOR

SZINYEI TEREM, BUDAPEST, VI, LISZT FERENC TÉR 1

Fk. Luzsicza L. 2789 m Fővárosi Nyomdaip. V. 1. sz. telepe. Fv. Maróczi 8.

MDK

Pituk József

B. Turchányi E.: Fiatal képző művészek a Főv. Képtárban.
Budapest 1947. jan. 15. 31.l.

MDK

Pituk József

Ceruza és tussrajzait állitotta ki a Mű-barát kiállitásán.

Cikk: Három kiállitás.

Pest, 1942.jan.31.

MDK

Pituk József

Koll.kiáll.a Műbarátban 1942.febr. Tus- és ceruzarajzait állitotta ki.

Cikk: Kiállitások.

Uj Magyarság, 1942.febr.5.

MDK

Pituk József festő

Tusrajzai a Műbarát kiállitásan.

Dr.Fekete Lajos: Két kiállitás.

Református Élet, 1942.febr.14. 8.l.

MDK

Pituk József

Balatoni ösztöndíjban részesült

Kiosztották a festőművészek székelyföldi és balatoni ösztöndíjait. Reggeli Magyarország 1942. jul. 20.

MDK

Pituk József

"És jöttek a pásztorok." Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 27.1.

MDK

Pituk József

Hazatérés a Balaton partjan. Olajf.

VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiall.Kat.
Műcsarnok.1944.Jun.1-18-ig. 25.1.

Pituk József

MDK

Illusztrációk, vizf.

Mücsarbok 1952 Tavaszi tárlat

Pituk József

MDK

"És jöttek a pásztorok", olf.

Műcsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Pituk József MDK

Hazatérés a Balaton partján, olf.

Mücsarnok 1944 VII.Nemzeti Képzőművészeti Kiáll.

Pituk József

MDK

Önarckép, olf.

Mücsarnok 1952 Tavaszi Tárlat

Pituk József MDK

Kintrekedtek, tus

Kofahajó, ceruza

Vásár, ceruza

Mücsarnok 1953-54 IV. Magy. Képzőm. Kiáll.

MDK

Pituk József festő

Egész sor "irott vonalú" grafikai lapot állitott ki a Műbarát helyiségeiben.

Cikk: Három kiáll.

Esti Magyarország 1942.febr.5.

MDK

Pituk József

Szent Margit munka közben c. munkáját megvásárolták

Boldog Margit-pályázat. Szépművészet 1942. 268.l.

Pituk József

Kiállítása

1942. II 1– 11-ig

a „Műbarát" archívuja

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatás

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott. . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mely

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányut

. . . . . .

. . . . . .

PITUK JÓZSEF festőművész

tussrajzok:

Szénhordó
Ivóban
Padon ülők
Csavargók
Menekülők I.,II.

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

MDK

Pituk József

A hét kiállitása. Világ, 1948.IV.14. 2.l.

PITUK JÓZSEF festőművész

tussrajzok:

Ketten
Oktatás
Bűn
Bánya
Panasz

Műbarát Kiállitóhelyiség XVIII.kiáll.kat. 1942.

MDK

Pituk József, festö

477.	Szénhordó	Tusrajz.
483.	Lóvásár.	"

Bp.Mücs.-"A Magyar Müvészetért." Képzöm.Kiáll. 1942.
jun.6.-.22.
Kat.19.1.

Pituk József festő M.O.K.

vázlatai a IV. képzőművészeti kiállításon.

Redő F.: IV. magyar képzőművészeti kiállítás. Művelt. Ért. 1954 1 sz. 169.

Pituk József , graf.

Piacon.

Toll.

Mücs.-V.M.Képzm.Kiáll. 1954.dec.-1955.jan. Kat. 22.l.

MDK

Pituk József

Tanulmány, of.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930.VIII. Pécs,
a Nőegylet kistermében.

MDK

Pituk József

8oo pengős I. dijat nyert

Kiosztották a főváros grafikai és zenei pályadijait. Magyarország 1943. jun. 15.

MD K

Pituk József , festö

Csendélet.	Olf.
Gyülés a falun.	Tus.
Üres kosár.	"

Föv.KP/t.-MKSzSz.-II.Sza bad Nemz.Kiáll. 1947.márc.16.-
ápr.6. Kat.16.1.

MD K

Pituk József, graf.

Kintrekedtek.	Tusz.
Kofahajó.	Ceruza.
Vásár.	"

Mücs.-IV.M.Képzm.Kiáll.1954.Ja~~n~~.-Febr. Ka~~/~~t. 16.1.

Pituk József

MDK

Tanulmány, of.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930. VIII. Pécs.
a Műegylet kistermében

MDK

Pûtuk József

Tájkép, of.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930.VIII. Pécs,
a Nőegylet kistermében.

MDK

Pituk József

Dombos táj, of.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930. VIII.
Pécsett a Nőegyletben

MDK

Pituk József

Tanulmány, of.

1930. nyári műv.telep kiáll. 1930. VIII. Pécsett
a Nőegyletben

Pituk József

MDK

Akt, of.

1930. nyári műv.telep kiáll. 1930. VIII. Pécsett
s. Műegyletben

MDK

Pituk József

Álarcos önarckép, of.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930. VIII.
Pécsett a Nőegylet kistermében

MDK

Pituk József

Sárgaruhás, of.

1930. nyári müv.telep kiáll. 1930. VIII.
Pécsett a Nőegylet kistermében

Bekötésre kiadott könyvek jegyz

1. Il Museo Lapidario
2. Cossar:Parentium
3. Hlatky:A magyar gyürü
4. Iparrajziskola Évkönyve
5. Felvidék
6. Hubert:L Art Pré-Roman
7. Képzömüvészeti Társ. Évkönyve/
8. Gli artistin in Ungheria/1 mini
9. Durr;Oeser
10. Rexa:Báthory Erzsébet
11. Schmid:Gizella
12. Thieme Becker megigazitani
13. Rolfs :Malerei Neapels
14. Ravazzini: Dizionario di Arch
15. Erdélyi :Veszprém
16. Csapo :Székesfehérvár
17. Váradi :Budapest
18. Breznay :Eger I-II.
19. Rexa :Tabán
20. Style Francais
21. Jeanne d Arc
22. Histoire de l art
23. Versailles
24. Paris
25. La mythologie
26. Histoire de France
27. Les Cathedrales
28. Les chateaux de France

Pitúk József

tovább ~~Bényi Sándor~~

K

~~Chovan Lorint~~

~~Jozsi~~

~~Gyarmathy Tihamér~~

Pituk József

Szandai Sándor

Timon Andor

l. Szabad Művészet

1948. 4. 2. 147. l.

~~Gács György~~

Pituk József

A várótermekhez vezető lépcsőfeljárónál most építették be fentiek nagyméretű üvegfestményét.

Szabad Művészet

1953. 144. l. (Az új székesfehérvári pályaudvar.)

Pituk József festö.

Katol.Szemle.1942.89-91.l.

Pituk József festőművész.

Magyar Nemzet.
1948. IV. 15. 4. old.
(: Bezámoló :)

Pituk József festő

Balatoni képkiállítás 1948

Szabad Nép 1948 máj 15.-4.-

Pitnik József festő

Szabad Művészet, 1948

II. évf. 5. sz. 191. o. kiállítások. –
Svegi Pál beszámolója.

Pituk József festő

Pituk József gyűjteménye
Kiállítása

Szabad Nép 1998. apr. 9.-40.

Pituk Józef.

Magyar Nemzet.
1948. V. 11. 5. old.
(Bezámolé:)

Pišnik József

Szabad Művészet, 1949

III. évf. 5. sz. 227. o. Az Iparművészek szabadszervezetének közleménye.

Pituk József

Kiállít

PH. 1942. II. 4.

. . . . . .

. . . . . .

Ezekről megjelent kritikák, méltatás

. . . . . .

. . . . . .

Milyen kitüntetéseket kapott . . . . .

. . . . . .

Szerepelt-e külföldi kiállitáson, mely

. . . . . .

. . . . . .

Vol-e 1954 után külföldi tanulmányuto

. . . . . .

. . . . . .

Népszabadság XI.26.

ország egyközpontúságát

kiment a divatból. Az is igaz, hogy ott az anyagi és a technológiai feltételek lehetővé teszik a védekezés szükséges mértékét, míg nálunk sok esetben utólag derül ki, hogy elháríthatatlan bajok, károk keletkeztek. Mégis, úgy gondolom, a terv levétele a napirendről egyfajta provincializmusba süllyedéssel járna. Gondoljunk arra, mi lenne, ha a múlt században nem történik meg az Alföld vízrendezése. Ma is gyönyörű mocsaraink lennének ott - mezőgazdaság helyett.

Járhatóbb útnak vélem tehát, ha a környezetvédők megjelölik az általuk szükségesnek tartott óvó és védő intézkedéseket, amelyek megelőzhetik, csökkenthetik a megvalósítással esetleg együttjáró környezetkárosodást. Igen sok múlik például a vonalvezetésen és a forgalomszabályozáson. Számos jó kakat érintő tervek megvalósulása attól is függ, hogy a szakemberek mennyire képesek párbeszédre a társadalommal, a különféle érdekcsoportokkal, mennyire nyitottak más vélemények befogadására. Itt az ideje olyan szakmai fórumok létrehozásának - akár bizottságunk közreműködésével, akár a regionális akadémiai bizottságokra alapozva -, amelyek képesek erre a párbeszédre. Az ajánlások kidolgozásában a szakemberek széles körének kell részt vennie, s az őket mozgósítani képes, már meglévő tudományos fórumokat, bizottságokat célszerű felkérni e feladatra. Ők konzultáljanak a mozgalmakkal, a segítő szándékú állampolgarokkal. Az eredményes együttműködés így jelenhet meg a tervek minőségében.

K. Gy. A.

PITUK József

Srij 1990 82-83.

Pituk József

Hazatérés a Balaton partján, of.

7. nemzeti képcsőr. kiáll. 1944. jun. Műcs.

Pituk József

MDK

Kintrekedtek, 1953, tus

Műcsarnok 1955 Képzőművészetünk tíz éve

Pituk József MDK

Piacon, toll

Mücsarnok 1954. V. Magy. Képzőm. Kiáll.

Pituk József

Kiállít a Corvin-áruház új képző-
művészeti kiállításán.

Új Magyarság 1942. XII.3.

Pituk József MDK

Szénhordó, tusrajz

Mücsarnok 1942 A magyar müvészetért c.kiáll.

Pituk József

MDK

Lóvásár, tusrajz

Műcsarnok 1942 A magyar művészetért c.kiáll.

Pitek József
festő

MDY

Festészete erősen kilődik a
harac művészeinek két há-
ború között kifejlődött irány-
zathoz.

Tölgyesi János: Pitek József kiállítása
Művészet, 1967. szeptember - 41 lap.

Pittik József
festő

M.D.K

Az Operaház klubjában rendezett tárlatot. — „Kovak a Balatonparton" (repro)

Fölgyesi János: Pittik József kiállítása.
Művészet, 1967. szeptember - 41 lap.

Pituk József

Nagybánya művészete (katalógus)
Magyar Nemzeti Galéria, 1996

Szöveg : 328,

Pitah József Viktorian
festő

M.D.K.

Obera Klubban volt tárlata.

—: Kiállítások

Műveszet, 1967. jun. – 47 lap

Pituk József
festő -

Az Aranygyapjú német nyelvű, az NDK és a Magyar Népköztársaság közös publikációja tartalmazza Pituk művet

Erdős György: Heraklés és az ütkövező.
Müvészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pituk József
festő –

Móricz Zsigmond lapjának a Kelet Népének címlapján jelent meg hepe. Az „Árvácska" könyvét is Pituk József illusztrálta

Erdős György: Heraklés és az ütkövező.
Müvészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pituk József

KISALFÖLD június 19.

Kiállítás

Holnap 17 órakor nyílik a Bartók Béla Megyei Művelődési Központban *Pituk József Viktorián* grafikus és *Urbán Gábor* festőművész kiállítása, amely június 20–27-ig (hétköznap 11–17 óráig, szombaton 9–13 óráig) látogatható. A tárlatot *Molnár László*, a Pegasus-Art Galéria tulajdonosa nyitja meg.

Pétuh József
festő

Pétuh művészetében jelentős szerepet kapott az üveg; a színes ablakon áthatoló napsugarakkal ötvöződött anyaga.

Erdős György: Heraklés és az ütközező.
Művészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pitek József
festő

Az emberi elmét és fantáziát megtermékenyítő feladat a Viktorián grafikai sorozata. A Meditációk sorozatában oldja fel az elvettentő példák vízióit.

Erdős György: Heraklés és az ütkövező.
Müvészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pitek József
festő

Szinvilágának leghódítóbb kibontakozása magyarméretű csendéleteiben valósul meg.

Erdős György: Keraklés és az utkövező.
Müvészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pitek József
festő-

A Fáklya Klub kiállítóterminben tartotta tárlatát. Kiállításán bemutatta Selmecbányai, Balaton környéki, valamint ólasz táphipeit

Erdős György: Keraklés és az utkövező.
Müvészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pituk József
festő.

Pituk József Viktorian képein az alkotói egyenség derűs, humanus sugárzása látszik. Grafikai tematikus ihletésűek.

Erdős György: Keraklés és az utkövező.
Müvészet, 1971.szeptember - 37.oldal

Pitsch József
festő

„Dante illusztráció"
(repro)

Erdős György Szerallen és az úthörező.
Művészet, 1971 szeptember – 37 lap.

PITUK József Viktorian (1906. jelv. 14)

Ecsery Elemér. Pituk József Viktorian.
= Könyvtár, 34. évf. 1 sz. 1984 44. p. ill

Pituk József, grafikus

Szabó Árpád Az aranygyapjú c.
könyvét illusztrálta.

— : Hallottuk

2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1971. máj. 25.

PITUK JÓZSEF VIKTOR festő

Uj Ember, 1991.10.az. 8.p.

Pituk József Viktorián festőművész, számos egyházi mű alkotója 85. születésnapját követően váratlanul elhunyt. Temetése március 12-én du. 3 órakor lesz a Farkasréti temetőben.

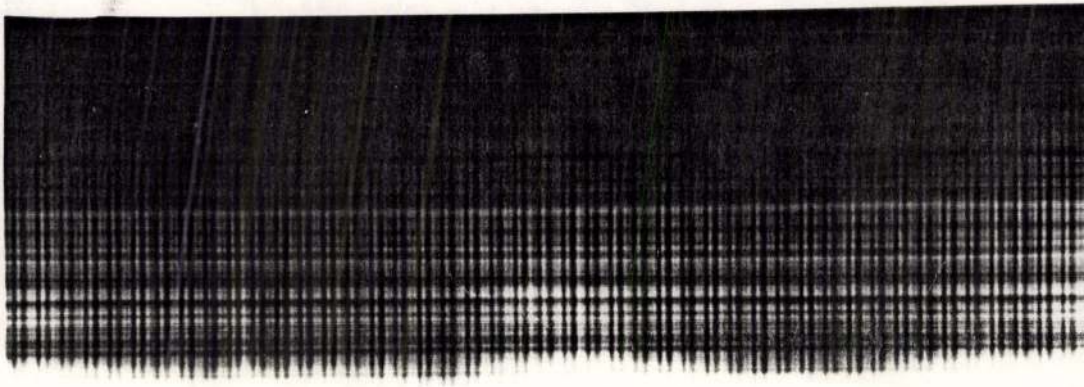

Pituk József Viktorián

festőművész kiállitása IV.19-én nyilt meg
Várpalotán, a Jó Szerencsét Müvelődési Házbm

Magyar Hirlap 1974/1o7/8

PITUK József

Gál Zsuzsanna: Magyar múzsa (1943-1944) =

The Industrial Trai
Peacock Printmakers

The Scottish Sculptu
promotes sculpture
through exhibitions
Its achievements inc
sculpture park at
organisation of the
Britain by George
responsible for the
Langholm and the fir
living artist, Eduar

The Trust is curr
developers on publi
while preparing a ma
1945.

At the same time i
working on projects
the international to
a monument for Glasg

GLASGOW 1990

MDK

Pituk Lajos, festő

Tárlata nyílt meg Bérsben.

– : Hallottuk 2.

ESTI HIRLAP, Bp. 1969. ápr. 12.

MK

Pitula György, szepesolaszi szárm. 1609-ben polgárjogot nyert. Építőmester /Kassa/

Kemény Lajos cikke. Magy. Mérnök és Építész Egylet. Heti Ért. 1907. 14.sz. ápr. 14. 153 l.

Magyar Hirdető
SAJTÓFIGYELŐ
Budapest, V., Petőfi Sándor utca 17.
Telefon: 188-296, 188-307

Pituk Lajos

ESTI HIRLAP

APR 12

Forradalom német irodalmi visszhangjára emlékezik.

PITUK LAJOS festőművész kiállítása nyílt meg Bécsben. A tárlatot dr. Kerekes Lajos, a bécsi Magyar Intézet igazgatója nyitotta meg.

The Industrial Training Centre,
Peacock Printmakers

The Scottish Sculpture Trust is
promotes sculpture in Scotlan
through exhibitions, commissio
Its achievements include the e
sculpture park at Carrbridg
organisation of the largest
Britain by George Rickey on
responsible for the memoral s
Langholm and the first major E
living artist, Eduardo Paolozzi

The Trust is currently coll
developers on public art pro
while preparing a major exhibi
1945.

At the same time its art and
working on projects between sc
the international tour of 'The
a monument for Glasgow to riva

PITUK József

G.Gaál Zsuzsanna: Magyar Múzsa (1943-1944) =
Magyar Könyvszemle, 1991.sz. 406.p.

9 tollrajzot és 6 fametszetet és számos kisebb
rajzzal jelentkezett a lapban

Pitz András

MORZSA MORHARDT GYULA szobrászművész:

79. Szebb jövőt			gipszben	5000 P
80. Krisztus			„	1000 „
81. Bakai Klára feje			„	800 „
82. Pályamunkás			„	1000 „
83. Ülő nő			„	800 „
84. Pihenő	gipszben	500 P	alumíniumban	800 „
85. Női alak	„	600 „	műkőben	800 „
86. Fényképésznél	„	500 „	betonban	600 „
87. Akt-torzó			terrakotta	300 „
88. Táncosnő			„	400 „
89. Harisnya huzó	gipszben	400 „	aluminiumban	500 „
90. Kecseskedő	„	280 „	„	400 „
91. Anya			terrakotta	500 „
92. Petőfi			gipszben	800 „
93. Férfi fej			kőben	600 „
94. Férfi fej	gipszben	400 „	kőben	550 „
95. Tejes lányka			terrakotta	300 „
96. Almaszedő			betonban	800 „
97. Fevő nő	gipszben	500 P	aluminiumban	800 „
98. Női fej			gipszben	600 „
99. Portrait (női)			„	400 „
100. Álom	terrakotta	600 P	fában	850 „

MŰBARÁT KIÁLLITÓHELYISÉG

V. MÁRIA VALÉRIA-UTCA 12 (Dunapalota mellett) Tel. 18-16-16.

IGAZGATÓ: KRIVÁTSY SZÜTS GYÖRGY festőművész-tanár

A XVIII. KIÁLLITÁS KATALÓGUSA

UDVARDY IGNÁC

nagybányai festőművész

PITUK JÓZSEF

festőművész

MORZSA MORHARDT GYULA

szobrászművész

GYŰJTEMÉNYES KIÁLLÍTÁSA

NYITVA: 1942. ÉVI FEBRUÁR HÓ 1-TŐL 11-IG

NAPONTA 9-3-IG, VASÁR- ÉS ÜNNEPNAP 10-2-IG

Ára 40 fillér.

UDVARDY IGNÁC nagybányai festőművész:

1.	Az Olajfák Hegyén	olajfestmény	mgt.	
2.	Lungarno Torrigiani (Firenze)	„	mgt.	
3.	Patak	„	350	P
4.	Táj tehenekkel	„	350	„
5.	Rovezano (Firenze mellett)	„	350	„
6.	Nagybányai bányászházak	„	350	„
7.	„ kiskunyhó felülről	„	300	„
8.	„ libamező patakja	„	250	„
9.	„ házak	„	250	„
10.	„ Szt. István torony	„	250	„
11.	„ Főnix víztorony	„	300	„
12.	„ Veresvíz	„	250	„
13.	„ Fűrész utca	„	250	„
14.	„ Mélyvölgy	„	250	„
15.	Firenzei Dóm	„	350	„
16.	Vérmezői lovagló út	„	350	„
17.	Ponte Vechio (Firenze)	„	350	„
18.	Veresvizi patak	„	300	„
19.	Peoniák	„	150	„
20.	Napraforgók	„	200	„
21.	Madonna	„	mgt.	
22.	Nagybányai edénypiac	vízfestmény	200	„
23.	„ sátrak	„	200	„
24.	„ nagyvásár	„	350	„
25.	„ patak és hegyek	„	200	„
26.	„ őszi táj	„	200	„
27.	„ református templom	„	250	„
28.	„ öreg híd	„	200	„
29.	„ Vértorony	„	200	„
30.	„ Szürke lovak	„	250	„
31.	„ Kereszthegy oldalról	„	200	„
32.	„ Münz mellett	„	350	„
33.	„ Szénatér	„	250	„
34.	„ Kis utca	„	200	„
35.	„ hetivásár	„	200	„
36.	„ esős nap	„	300	„
37.	„ Pénzverő utca	„	250	„
38.	„ liget	„	200	„

PITUK JÓZSEF festőművész:

39.	Ketten	tussrajz	140	P
40.	Oktatás	„	140	„
41.	Bűn	„	160	„
42.	Bánya	„	140	„
43.	Panasz	„	120	„
44.	Szénhordó	„	160	„
45.	Ivóban	„	160	„
46.	Padon ülők	„	160	„
47.	Csavargók	„	130	„
48.	Menekülők I.	„	130	„
49.	Menekülők II.	„	120	„
50.	Fiúk	„	120	„
51.	Korcsmai verekedés	„	130	„
52.	Menekülés	„	150	„
53.	Ősz az utcán	„	130	„
54.	Fuvarosok	„	130	„
55.	Várakozók	„	mgt.	
56.	Menekülnek	„	130	„
57.	Igáskocsi	„	140	„
58.	Egylovas kocsi	„	150	„
59.	Alku lóra	„	130	„
60.	Elitéltek	„	140	„
61.	Istálló előtt	„	120	„
62.	Viszály	„	120	„
63.	Járókelők	„	120	„
64.	Verekedők	„	130	„
65.	Baromfiudvar	„	120	„
66.	Enyelgők	„	130	„
67.	Kályhánál	„	100	„
68.	Éberálom	„	mgt.	
69.	Teherkocsi	„	140	„
70.	Galambetető	„	100	„
71.	Targoncások	„	130	„
72.	Koldusok	„	120	„
73.	Evők	ceruzarajz	100	„
74.	Alvó	„	80	„
75.	Szobában	„	120	„
76.	Lámpafénynél	„	120	„
77.	Kertben	„	mgt.	
78.	Legelő ló	„	mgt.	

Pitula György, kömives MDK

1614-ben a kamaraépületben uj lépcsöt épitett s dolgozott a hóhérbástyán és a kinzókamrában/henkerei/ s mindezért 3o5 frtot kapott. 1617., 1619., 1621-1627., 1630-1633 és 1638-ban rendesen első céhmester. 1622-ben másodszor nősül.

1627-ben Bartus és Simon kömivesekkel Tasnádon "ö felsége számára munkálkodtanak".

1623-ban mikor a forgács-utcai bástya épül, az ö házát is hozzáfoglaltaák.

Kemény Lajos: Kassai épitömesterek. Renaissance korszak. MMMÉE Közl. 19o4.évf. 8o.l. 28. kötet, 3. füzet

Pitula György

építőm.

Kassai 1617, 1619, 1621–27, 1630–1633, 1638 első tehmester. 1622. másodszor nőszt.

1614-ben a Kamara épitet-ben uj lépcsőt épitett s dolgozott a tőtérbástyán és a Einzó kamrában s underekert 305 fl

Zapott

+ K + 80. l. 82. l.

öreálliskola igazgatóságától.

esitő.

..... *osztályu tanuló a*

.....

.....

l elégtelen elömenetelt tanusitott.

.....

..... *hó* .....

osztályfő.

e Szeged.

Pitula-György

Kőnüves

1612-ben a kőnüvesek
céhmestere Kassán

ród

Ks 48. l

Pitula György, építőmester M.D.K.

1614-ben Kassán új lépcsőt épitett a kamaraépületben és dolgozott a hóhérbástyán és a kinzókamrában (henkerei); 1638-ig több izben céhmester, 1627-ben Bartus és Simon kőművesekkel „Tasnádon ő felsége számára" is munkálkodott.

Kemény Lajos: Kassai építőmesterek.
A Magyar Mérnök- és Építész-Egylet Közlönye, Bp. 1904. 38.köt. 80.old. cs 82.old.

M.D.K.

Pikula György. kőműves

1612-ben a kassai céh mestere.

Kemény Lajos: Kassai épitőmesterek
A Magyar Mérnök- és Épitész-Egylet Közlönye, Bp. 1910. 44. köt. 48. old.

M.D.K.

Pitz,mézeskalácsos m.

Bedy könyve emliti Győrben a XVII.sz.-ból. 434.o.

Weiner Mihályné: Művészi kézmüiparok Győrben, 429.o.

Arrabona,7.1965.A Győri Múzeum Évkönyve.Győr.1965.
Győr-Sopronmegyei Nyomda.Győr.

Pitz András
építék

~ tervezte a pécsi meggyházát.

Radó: Magyar építészettört. 202.
Műszaki Kiadó 1971.

PITZ András építész

Pécs, megzekása

Rados Jenő: Magyar építészetörténet Bp. 1961. 196.

Pitz András
épitész
Pécs

l.
Biebéptört
211. l.

1895. Buglbachi kotrás

1894/95 Pozsony ligeti kotrás

1892 Pozsony-hid alatti kotrás

1887 3/a. kotrás

1893 8 Tárfalui átmetszés

1888 -10/c Ozsonye kotrás

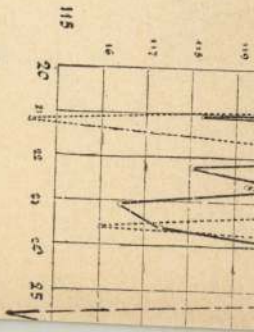

Josef Pitzl

1892-ben állította helyre az Apostol-i Rosalien kápolnát.

Allgemeine Landeskapographie des Burgenlandes, Eisenstadt, 1954.
I. kötet

1381

MDK

Piukovics Magda

Tanulmányfej, of.

Tanulmányfej, of.

Női fej, paszt.

Festő - szobrászképző kiáll. 1942.

4.1.

M.D.K.

PIVAROTTI

Kassán
Brassóban

Kemény-szérkegyárat
alapít

42. l.

Csoingi 1954. 46. l. 115. l.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

1801-ben Kassán öt kassai polgár kőedénygyárat létesit és őt hivják meg gyárvezetőnek. A társaság Wirkner Is István-ból, Fedák János-ból, Henszlmann Imréből és Rumy József-ből állott. A kerámiához csak Pivirotti értett, a többiek kereskedők, Fedák ügyvéd volt. 169. old

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 168. old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népmv. Propaganda Iroda Bpest

Osvaldo Pivirotti, keramikus

A velencei tartomány bellunoi részében Vodo di Cadorehez tartozó Vinigoban született. Stájerországban, Lengyelországban és Magyarországon több kerámiai gyárat rendezett be, igazgatott. Húszéves gyakorlata volt. Kísérlezgetésektől mentes, tapasztalatokkal rendelkező szakember volt. kassai kőedénygyárnak megfelelő vezetője lett.
164-old

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163.old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népmüv. Propaganda Iroda Bpest

Osvaldo Pivirotti, keramikus

Ez a "Venetziaifi, a'ki Olasz és Német Országokban, a'köz' kedvességet nyert Angol-fejér-agyag-edény készitésének tökéllete- mesterségét tulajdonává tette" és már két évtizednél is több idő alatt "Stájer, Lengyel és Magyar Országokban, több illyen Fabrikákat rendbe hozott és iga igazgatott", Kassán is remek munkát végzett. 171. old

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163. old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népmüv. Propaganda Iroda Bpest

Osvaldo Pivirotti, keramikus

Kassai kere kedők kőedénygyár alapitásán fáradoztak. Nyersanyag, pénz, piac, kereskedelmi szaktudás, stb. már meg volt, csak technikai szakember hiányzott. Pivrotti már több gyárat rendezett be, őt kérték fel az alapitandó gyár vezetésére. 164. old

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163. old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népműv. Propaganda Iroda Bpest

Osvaldo Pivirotti, keramikus

1801-ben a kassai kőedénygyár öt alapitója, Pivirottival együtt jelent meg a tanács előtt. Részletes tárgyalás után kérelmüket, terveiket a tanács véglegesen el is fogadta. 171.old.

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163.old

Folia Archaeologica. AA. 1969. Művelődés. Propaganda Iroda Budapest

Osvaldo Pivirotti,keramikus

Amikor 1805.aug.9-én Mohl József jótállása mellett polgárjogot nyet Kassán,feljegyzik,hogy porcelángyári igazgató,róm.kath,nős és a velencei tartomány Vinigo községéből származik. 164.old.7.jegyz

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163.old

Folia Archaeologica.XX.1969.Mópmüv.Propaganda Iroda Bpest

Osvaldo Pivirotti,keramikus

.....

A porcelánkészitésben is volt gyakorlata.Kassán ezt is tudta volna készitení.De Bécs,féltvén a bécsi porcelángyár at,Magyarországon nem engedélyezték a porcelán készitését. 166.old.

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163.old

Folia Archaeologica.XX.1969.Művmüv.Propaganda Iroda Bpest

Osvaldo Pivirotti, keramikus

1801-ben, mint a kassai kőedénygyár vezetője megkezdte a munkát. Remek munkát végzett, a gyár kéményei füstölögnek, a kassai kőedények megjelennek a piacon. 171. old

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163. old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Népmüv. Propaganda Iroda Bpest

Osvaldi Pivirotti, keramikus

Minthogy a kassai kőedénygyár alapitói közül csak Pivirotti értett a keramiához, ezért kerülhetett a külföldi szakirodalomba az azaállitás, hogy a kassai gyárat olaszok alapitották.. 170. old. 13. jegyz.

Mihalik Sándor: A kassai kőedénygyár 163. old

Folia Archaeologica. XX. 1969. Képműv. Propaganda Iroda Budapest

Pivarotti

a brassói keményeserépgyár
tulajdonosa 1845 től 1874-ig.
működött a gyár.

P. Breslyánszky Ilona,
Ismerd meg a kerámiát, Bp 966. 104 l.

	Bevétel		Kiadás	
	Pengő		Pengő	
sen				
	Le a bevételt... ...			
	Kifizetendő összeg			

30. sorsz. Könyv. minta. — Pallas nyomda, Budapest.

osztály:

.....

A fizetés $\frac{\text{készpénzben}}{\text{cheque kibocsátásával}}$ megtörtént

193..... cheque száma .....

A főpénztár:

.....

Pivarotti

Kemény szerep gyár
Kassán és
Brassóban

l.

Csányi 1954

42. l.
46. l.

PIVEROTTI (*Pivarotti, Pivirotti*), *Oswaldo*, kerámikus, * Vinigo (Olaszország) 1770 körül, † Kassa 1826. Az 1803. létesült kassai kőedénygyár művezetője, majd tulajdonosa volt. Halála után özvegye vezette tovább a gyárat, mely 1843 előtt szűnt meg.

E. g. II 308 l

1569. E

Sz. Auxerreban (Burgur

Boehm Edgar szobra

Mellig látható, kissé j
helyezve. Rövid haja gönd
szakálla rövid, arcza lebere
lehajtvák, nyakkendőjében tű
elejű, órájának láncza rész
Jelzése hátul: »ED. LANTERI

Bronz-szobor, magassága
tett 1898 február 26-iki 632
től 362·02 K-án (42–898). –
(391–897). — Elszámoltatott
Az elszámolást jóváhagyta a
határozat (169–898).

III 3 -

Pl.
Vekel 1898

Igen tisztelt Mann!

A poprádi Husz család hagyatékából birtokomban van egy kb. 25 cm. nagyságú 1806-ból származó, Ferdinánd császárt ábrázoló majolika szobrocska,

PIVIROTTI
FECIT IN
CIVITATE
CASSOVIENSI

névjegyzéssel.

Ha a „Magyar művészeti lexikon" szerkesztése szempontjából használt veheti, szívesen állok rendelkezésére (tanítás után kb. 2-½3 ó között telefonon 161-352) -

vagy levelező lapon 1-2 kijelölt d.u. terminus valamelyikére átjövök Pestre. Üdvözlettel

özv. Dr. Meskó Tiborné
rajztan.

Feladó: Mesko Tiborné

XII. Bánffy u. 7.

iskola: II. ker

Csalogány u. 43.

Tanítóképz.

XI. Lágymányosi

ul. 16. I

Magyar állami nyomda Nv. Budapest, 1948.

Ára 28 fillér.

LEVELEZŐLAP

Szeretettel

Szentistványi

Gyula dr. műtörté-

nész úrnak

Budapest

Üllői út

I-par művészeti múze-

um

Pivarotti

brassói agyagipari
gyáros. Pivirotti
Oswaldonak nem
fia, mint Petrik hiszi,
mert ez 1826-
ban utod
nethiul
halt el
Kassán

Sik. Kuny

147 l.

Lovas sir I. 31.

— Kettakori I. 31.

1905. VII. 28.

A vasvegyei kultur-egyesület elnökségének értesítés a f. é. rendkívüli építkezési segély utalvá-nyozásáról tárgyában. (693/1905)

Pivirotti F Oswaldo

az 1803. ban létesült Kassai
Kőedénygyár művezetője volt.
s utóbb tulajdonosa lett.

F (Pivarotti)

Meghalt 1826
Kassán. Halála után
özvegye a gyárat
elvitte.

Sik. Kuny

146, 147. l.

Loti, Pierre I. 172

1905. április 26.

Felterjesztés: a Hajdúhunyadon létesítendő bányász-archaeologiai múzeum Hajdúhunyad földrajzi fekvésénél fogva nem tartatik alkalmasnak; Téglás Gábornak a dáciai bányászat kutatására vonatkozó ajánlata a főfőség javadalmában fedezetet nem talál. (258/1905.)

Piverotti Oswaldo

volt a Kassai kőedény gyár igazgatója. A gyár 1804 ebben nyert szabadalmat

Piverotti (ig. írja Kemény L.)

1805. nyert polgárjogot Kassán. Bejegyzése a polgárok könyvébe a következőképen

„Oswald Piverotti fabricae porcellaneae director ex oppido venetico Vinigo oriundus etc"

Kemény L. Arch. Ert. 1904 ert.

1832-ben a gyár mint özvegyének tulajdona emlittetik. Tehát 1826 ben nem tudta eladni 1843 a gyár már nem mukodott

Lik. Kiny 165 l. vegyet

Lőcse I. 56

Érkezett 1905 jul. 3.

593/1905 sz. (Nagybánya, 1905 jul. 1. 58 sz. a.)

A nagybányai múz. egy. elnöksége jelenti, hogy a termszajzi tanfolyamon Myskovszky Ernő főgimn. tanár vesz részt.

(Tudomás jul. VIII. 16)

38. Lőcsei ág. ev. egyház könyvtára I. 56,

110, 127,

Pivirotti / Oswaldo

hasonnevű fia / tehát
mégis volt fia) mint
Kassa varis téglavető
jeiek vezetője † 1847
be

Sin Kunz 165. l

L. Kemeny L

Arch Ist

1904 ist

1905 november 16.

Az erdélyi Kárpát-egyesület elnökségének: Nagyszeben az államsegélyen beszerezett sárgyakmak, mint állami lesétek nyilvántartási jegyzékét elfogadja a főfelügyelőség is teendő kiegészítés végett elküldi az elnökségnek. (887/1905)

Piverotti Osv.

Mülenet 1913 - 283

Cundpald - Rehely VII.123.

Piverotti Osvald

Keramikus

1805. Osvaldus Piverotti fabricae porcellaneae director rom.-cath., uxoratus ex oppido venetico Vinigo oriundus fidejubente domino Josepho Mohl die 9. Augusti.

Kemény Lajos: Kassán polgárjogot nyert művészek. Művészet. 1913.

283. l.

MŰVÉSZETI IRODALOM

Piverotti Oszvald

keramikus

l.

Wick Kassatört

434.1.

Pirezotti Osvald

Thieme_Becker

XXVII. 123. l.

Lyka

és életével való elégületlenség, a nyugtalanitó önbirálat, az ön-irónia — a pesszimizmus. Jellemző Reviczky önbirálatára, semmit sem leplező, sőt talán inkább egyes motivumokat kelleténél jobban hangsúlyozó önábrázolására, hogy az egykori kritika az *Apai örökség* ellen azt a főkifogást emelte, hogy hőse — a kiben a költő önmagát ábrázolta — nem eléggé rokonszenves. De ezeken az önéletrajzi kapcsolatokon kivül magában, mint regény is nagyon érdekes Reviczky munkája: a modern magyar regény első lépései közé tartozik a lelki történetet, a belső embert ábrázoló stilus felé, a mely bonyolult belső összetételű, komplex emberek lelki mozgalmai és válságai felé fordul figyelmével, a külső történetet csakis alkalomnak tekinti a belsőnek feltárására s egyuttal körülbelül az első kisérlet a pesti napról-napra élő, könnyelmüen nyomorgó, helyét a társadalomban, az életben megtalálni nem tudó bohém-tipus rajzára, a melyben benne van ennek az életnek minden sivársága, energia-ölő küzködése, honvágya az elhagyott társadalom után, az után a kör után, melybe beleszületett és melyből kizüllött. A bohém jókedvéből, pillanatnak élő impresszionizmusából kevés van benne: Reviczky nem volt született bohém, inkább arisztokratikus természet volt, a ki az élet apró siralmasságait, hitvány kenyérgondjait szégyenletesnek és sivárnak találta és nem tudott élvezni semmit a bohém életmód romantikus költészetéből. Az anyagi kényszer, a könnyelműség és az energiátlanság vitte a bohéméletbe, a meggyőződése kivül volt rajta s ez is csak fokozta önmagával való meghasonlását. A regény hőse, Fehérházy Tibor, könnyelmű, léha apának gyönge lelkű fia, végig megy a nyomoruság egész kálváriáján, mindig látja és tudja cselekvésének szándékával való diszharmoniáját, azokat a bűnöket, melyeket önmaga ellen elkövet, mégsem bír máskép cselekedni, mert nincs ereje hozzá. Az ember jelleme az ember sorsa — ezekkel a szavakkal végződik a regény és Tibornak sorsa az apjától örökölt gyönge jellem. Ezt az eléggé gyakori embertipust ilyen pontosan nem igen rajzolta még Reviczky előtt magyar iró s ezért psychologiai szempontból a regény épp oly érdekes, mint önéletrajzi szempontból.

Wlassics Gyula Deák Ferenczről. *Wlassics* Gyulának egy nagyobb arányú essayja Deák Ferenczről a Magyar Könyvtár legújabb sorozatának egyik kiváló érdekessége. Csengery Antal sokat emlegetett Deák-tanulmánya óta nem jelent meg ehhez hasonló nagy igényű tanulmány a nagy magyar államférfiúról. Wlassics minden oldaláról hű és pontos lelki arczképét igyekszik adni Deáknak, kiemeli szellemének uralkodó gondolatát, a törvény és jog tiszteletét, uralkodó érzését, az erkölcsi erőbe vetett hitet s ezen az alapon épiti fel emberi jellemének nagyságát, értelmi erejét. Érdekesen és egészen új szempontokat adva szól műveltségének elemeiről, tanulmányainak forrásairól, irodalmi és kulturális érdeklődéseinek köréről. Az így szélesen megvetett alapról méltatja aztán Deák közszereplését, pályáját és ennek jelentőségét. Ezekben a fejtegetésekben a Deákból kiinduló, elméletileg képzett és gyakorlatilag is rendkivül tapasztalt politikus szól mesteréről, hévvel, meggyőződéssel, a tények beható ismeretével, a politikai helyzetek és azok követelményeinek magas szempontu átlátásával. A Deákról, mint kodifikátorról szóló fejezetben, mint a legkiválóbb magyar büntető jogászok egyike főleg Deáknak a bőntetőjogi javaslat kidolgozása körüli szereplésével foglalkozik részletesen, pontosan megállapitva e téren végzett munkájának körét és jelentőségét. A tanulmány irói forma dolgában is kiváló, nyugodt, tárgyilagos előadásából a meggyőződés, a tárgyával való benső közösség érzete árad és meggyőző hatással van az olvasóra is.

A hűtlenség iskolája. Etienne *Rey* háromfelvonásos vigjátéka, mely a Vigszinház idei műsorán aratott sikert, *Heltai* Jenő forditásában most megjelent könyvalakban is a «Fővárosi Szinházak Műsora» czimű ismert és kedvelt vállalatban. A kik a szinpadon látták, újra élvezhetik belőle a mulatságot, a mit szerzett, a kik nem látták, pompásan mulathatna kaczagtató helyzetein, pattogó dialogusán.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, május 19-iki számába *Lampérth* Géza és *Benedek bácsi* irtak verseket, *Szabóné Nogáll* Janka elbeszélést, *Sebők* Zsigmond, folytatja *Dörmögő Dömötör* utazását Budapest körül, *Mesemondó bácsi* mesét mond, a *világ legszebb meséi* rovatában egy szép japán mese olvasható, *Pólya* Tibor kedves képet rajzolt, *Elek nagyapó* történetet mond el a három pénzes ládáról, *Zsiga bácsi* a fellábú ludról mond el mulatságos mókát, *Rákosi* Viktor folytatja regényét. A *kis krónika* rovat aktualitásai, a rejtvények és szerkesztői izenetek egészitik ki a szám gazdag tartalmát. *A «Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utcza 4.)

Új könyvek.

Apai örökség. Elbeszélés, irta *Reviczky* Gyula. Budapest, Lampel R. (Wodianer F. és fiai.) Magyar Könyvtár 665—666.; ára 60 fillér.

Deák Ferencz. Irta *Wlassics* Gyula. Budapest, Lampel R. (Wodianer F. és fiai) Magyar Könyvtár 663—664; ára 60 fillér.

A hütlenség iskolája. Vigjáték három felvonásban, Irta Etienne *Rey.* Fordította *Heltai* Jenő. Budapest, Lampel R. (Wodianer F. és fiai); ára 60 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: PODRAGY-PODHARSZKY KÁROLY volt 1848–49 iki honvédszázados, 90 éves korában Lugoson. — TARICZKY ANDRÁS nyug. plébános, az arany érdemkereszt tulajdonosa, gyémántmisés áldozópap, Tiszafüred község díszpolgára, az egri érseki egyházmegye nesztora, 94 éves korában Tiszafüreden. — VÁMOSSY MIHÁLY, kir. tanácsos, a budapesti ref. főgimnázium nyug. igazgató-tanára 85 éves korában Pócsmegyer-Leányfalun. — NOVÁK EDE GYÖRGY gyémántmisés áldozópap, nyug. főgimnáziumi tanár, a pannonhalmi Szent Benedek-rend nesztora Pápán. — ÁDÁM JÓZSEF szeremlei lelkész, 77 éves korában Szeremlén. — BRÜNAUER MÓR aszódi földbirtokos, 90 éves korában Budapesten. — SZLADEK JÓZSEF, 88 éves korában Nagymihályon. — Idősbb LUZSA ISTVÁN, 72 éves korában Budapesten. — PIVNY VINCZE épitész, 70 éves korában Aradon. — TERRAY ISTVÁN nyug. rimamurányi főpénztáros, 66 éves korában Rimaszombatban. — HORVÁTH KÁROLY herczegi uradalmi főszámvevő, 61 éves korában Keszthelyen. — TYUKOS FERENCZ gyógyszerész, 58 éves korában Bécsujhelyen. — BAYLER KÁLMÁN marosvásárhelyi királyi itélőtáblai biró 43 éves korában Marosvásárhelyen. — Dr. derghi SOMOGYI BÁLINT ügyvéd, vármegyei bizottsági tag, a Keresztény Iparos Kör elnöke, 57 éves korában Dunaszerdahelyen. — BATHÓ ENDRE jászberényi rendőrkapitány, Budapesten. — KAPOTSFFY LÁSZLÓ volt kaposvári rendőrkapitány, Kapotsffy Jenő országgyűlési képviselő nagybátyja, 78 éves korában Kaposváron. — DEMETROVICS SÁNDOR a zombori főgimnázium tornatanára, 74 éves korában Zomborban. — Dr. FORNET ELEMÉR marienbadi fürdőorvos, 48 éves korában Marienbadban. — SCHIEBINGER FERENCZ főellenőr, nyug. állomásfőnök, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 85 éves korában Pécsett.

Vegyünk Schweizer
Foulard-selymet

Kérjen mintát a mi ruháknak és blouseoknak való tavaszi és nyári ujdonságainkból: Rayes Foulards Voile, Crépe de Chine, Eolienne, Mousseline. 120 cm. széles, méterje K 1·20 felfelé, feketében, fehérben, egyszinben és tarka, valamint himzett blouseok és aljak batisztban, kelméber, vászonban és selyemben. Mi csak elismert szolid selyemszöveteket közvetlenül adunk el magánosoknak bérmentve és már vámmentesen a lakáshoz szállitva — (Dupla levélbélyeg.) —
Schweizer & Co., Luzern U 24 (Schweiz)
selyemszövet szétküldés. — Kir. udvari szállitó. II

Csak Csángó-bőrönddel utazzon!

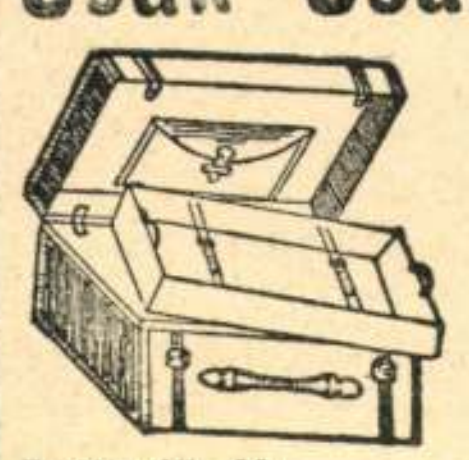

Valódi disznóbőrből

Hossza	60 cm.	65 cm.	70 cm.
Korona	45.—	47.—	49.—

A legkisebbe három öltöny és hat pár fehérnemü belefér. Kapható a készitő
CSÁNGÓNÁL,
Bpest, Múzeum-körút 5.
Telefon 67—00.
Árjegyzék kivánatra ingy.

Betegtoló-kocsik
és az összes
betegápolási cikkek
nagy választékban eredeti gyári árakon kaphatók
Fischer Péter és Társa R.-T.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 6.
Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

MATTONI'FÉLE
GIESSHÜBLER
természetes égvényes
SAVANYÚVIZ.

FOGAK amerikai fogsorok a szájban erősen beillesztve természetes kivitelben 4 K-tól feljebb.
Mint különlegesség: amerikai aranykoronák és hidak a legideálisabb szájpadlás nélküli levehetetlen fogpótlás. Rossz vagy törött fogsorok a legjutányosabban lesznek átdolgozva. Fogsorjavitások rögtön elkészittetnek. Fogtömések (plombák) arany, porczellán, ezüst és czementből, fájdalom nélkül 3 koronától feljebb. Foghuzás teljesen fájdalom nélkül (injekcióval). Részletfizetésre is 15 évi jótállással.
DR. KALINOVSZKY L. fogorvos, specialista száj és fogbetegek részére.
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 62 I. em. 3. sz.
Hársfa-utcza sarok. Házszámra és czimre figyelni tessék.

A kellemes biztos könnyed JÁRÁS TITKA a valódi PALMA KAUCSUK-CIPŐSAROK

Lohr Mária (Kronfusz)
Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.
A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete.
Fiókok: II., Fő-utcza 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-utcza 14. V., Harminczad-u. 4. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.

AZ ÖREGEM
is mindig azt mondta, hogy szeplők elüzésére, valamint finom, puha bőr és fehér teint elérésére és megóvására nincs jobb szappan, mint a világhirü «Steckenpferd» liliomtej-szappan. Védjegye «Steckenpferd», késziti Bergmann & Co. czég Tetschen a/E. — Kapható minden gyógyszertár-, drogéria-, illatszertár- s minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér. — Hasonlóképen csodálatosan beválik a Bergmann-féle «Manera» liliomtej-krém fehér és finom női kezek megóvására, ennek tubusa 70 fillérért mindenütt kapható.

SIÓFOK
FÜRDŐ a Balaton mellett.
:: Elsőrendü női- és gyermekfürdő.
Budapesttől 2 1/4 órányira a déli vasut mentén. Hirneves bársonyfinom fürdőtalajáról és idegedző hullámveréséről. Modern kényelem a fürdőtelepi szállókban és elsőrendü ellátás, kivánságra diätetikusan is. Gyermekeknek külön erősitő ellátás. Remek park, szinház, zenesport. Prospektust kivánságra küld a fürdőigazgatóság. Megnyitás junius hó 8-án. Telefon szám 1.

500 év óta gyógyitanak köszvényt csúzt stb.
Trencsénteplicz
rádiumos kénes hévviz és iszapfürdői.
Egész évben nyitva. Milliós új épitkezések.
Új nagyszálló. Új fürdők. Festői vidék.
Nagyszerű olcsó tavaszi kúrák.
Házi kúrákhoz: iszapszétküldés.
Prospektust küld a Fürdőigazgatóság.

NESTLÉ-FÉLE GYERMEKLISZT
Próbadobozokat, valamint orvosi röpiratot a gyermeknevelésről dijtalanul küld a HENRI NESTLÉ czég, WIEN, I., BIBERSTASSE 11.

lámpa mellett azonnal elosztottak három vászonnál finomabb fonott szőnyeget. Felze úgy tett, mintha egyet el akarna távolítani, tiltakozva ez ellen a túlságos megtiszteltetés ellen. Cseu-Pé-i azonban sietett őt ebben megakadályozni.

A két fiatal legény erre párhuzamosan a látogató szőnyegeivel kiterítette a házigazda szőnyegeit. Azután az egyikre is, a másikra is rátettek a gyöngyház-lap felől néhány kemény kis bőr párnát, majd folyton térden csúszva, mindegyik egy pipát fogott a balkezébe, a jobbkezébe egy tűt.

Mielőtt azonban helyet foglaltak volna a gyékényeken, Cseu-Pé-i jelt adott és egy másik szolga, kinek előkelőbb volt a rangja, a mit türkiz fejdísze tanusított, fogta a gueridonon levő elefántcsont vázát és meleg bort töltött egy kupába.

— Méltóztassék inni, — mondta Cseu-Pé-i.

A kupa jáspisból való volt. Nem zöld jáspisból — *iaó* — hanem fehér és átlátszó jáspisból — *iú;* olyan jáspisból, melyet a szertartások fentartanak a herczegeknek, az alkirályoknak és a miniszteréknek.

— Abból a dísztelen fakupából fogok inni — mondotta Felze.

Mindazáltal mégis csak a jáspis kupából ivott, miután a házigazda háromszor megkérte rá. Cseu-Pé-i is ivott a vendége után s erre mindketten lefeküdtek szembe egymással, úgy, hogy a gyöngyház-lap a kettejük arcza között volt.

Most már eleget tettek a czeremóniának. Cseu-Pé-i megszólalt.

— Fenn Ta-Jenn — mondotta, khinai módra elfordítva Felze nevét és hozzáfüggesztve a Ta-Jenn udvariassági szólást, a mely a nevezetes személyiségeket illeti meg — abban a pillanatban, a mint megmutatták nekem a kártyáját, a szivem nagy örömben kezdett dobogni. Harmincz éve, hogy először találkoztam önnel, abban a római iskolában, melyet meglátogattam, mint nagyon alázatos utazó, a ki kiváncsi volt látni mást is az önök dicső Európájában, mint csak katonákat és harczi gépezeteket. Tizenöt évvel ezelőtt találkoztam önnel másodszor Peking városában, melyet ön hosszabb tartózkodással tüntetett ki annak a tudós utazásnak a során, melyet az ön bölcsesége tanácsolt mindazokban az országokban, a hol emberek laknak. Az első találkozás egy udvarias ifjút mutatott meg nekem, a ki tudós volt és gondolkozó, mint az aggastyánok is csak ritkán. A második találkozással olyan filozófust ismertem meg, a ki méltó arra, hogy az ókori mesterek mellé állítsuk. Tizenöt év mult el azóta és ime, viszontlátom önt. És örvendezek, mert tudom, hogy az ön társaságában élvezhetni fogom azt a kimondhatatlan boldogságot, melyet Czeng-Szi élvezett, a nagyon kicsiny tanítvány, mikor cziteráját pengetve az újjaival félénk dallamokkal kisérte a nagy Kong Cseu tanításait. (Folyt. köv.)

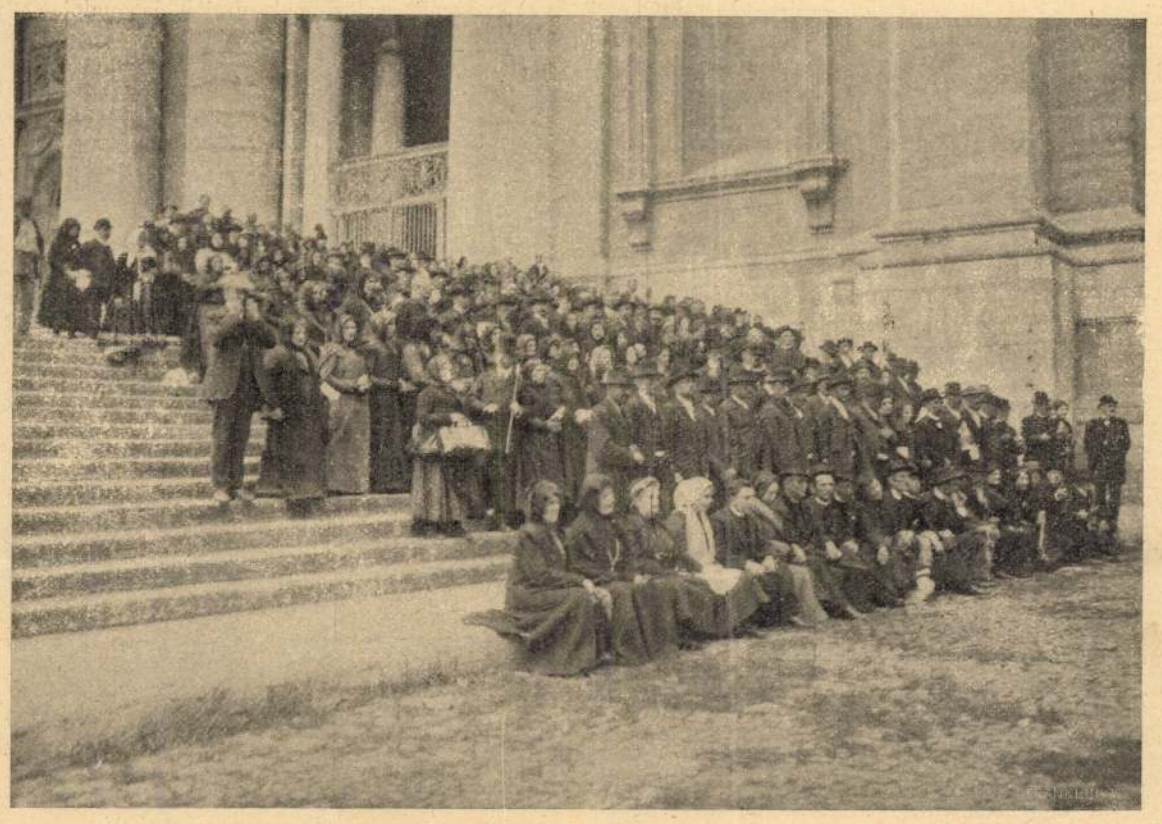

MAGYAR ZARÁNDOKOK RÓMÁBAN, A SZENT PÉTER-TEMPLOM BEJÁRATÁNÁL.

VIII. FRIGYES DÁN KIRÁLY. (SZÜLETETT 1843-BAN, TRÓNRA LÉPETT 1906-BAN, MEGHALT 1912 MÁJUS TIZENNEGYEDIKÉN.)

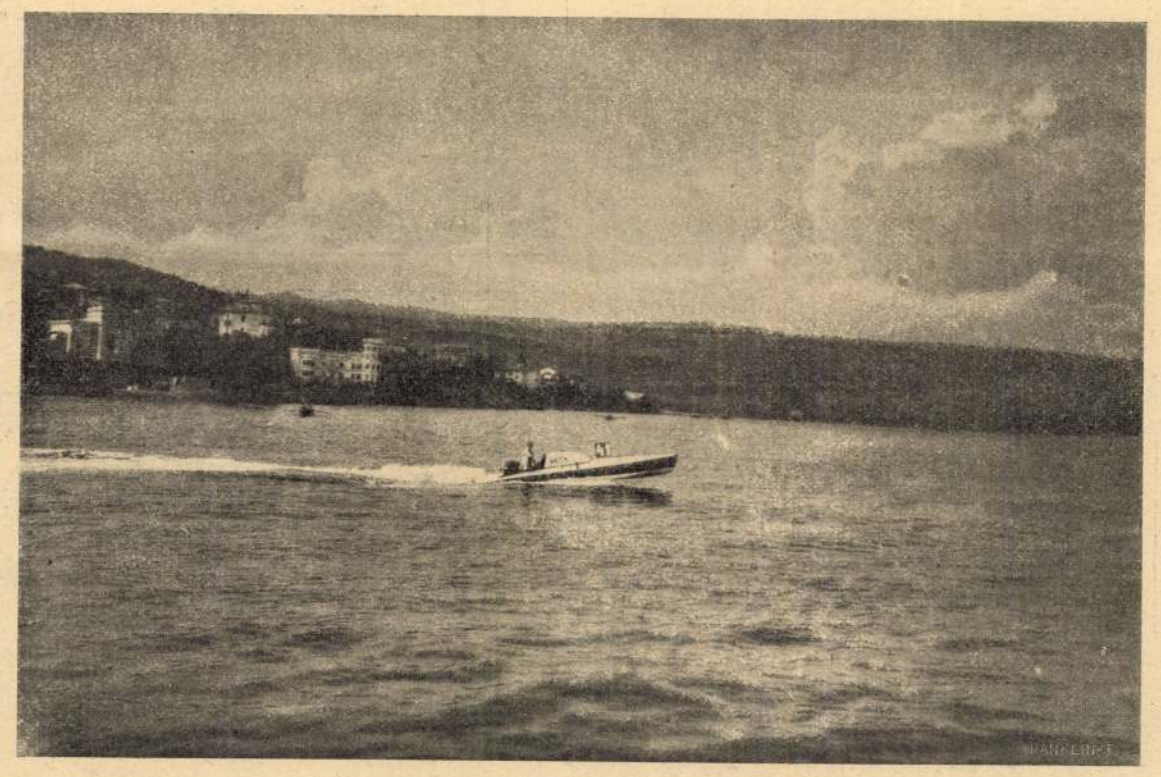

AZ ABBÁZIAI MÓTORCSÓNAK VERSENYRŐL. — Á czél előtt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Apai örökség. Reviczky Gyulának, ki a mai nemzedék emlékezetében teljesen mint lirikus áll, maradtak fenn novellisztikus kisérletei is, köztük egy hosszabb elbeszélés *Apai örökség* czímmel. A nyolczvanas évek közepén jelent meg s az akkori irói körökben bizonyos figyelmet keltett, bár különbözőképen birálták és a nagyközönség szélesebb rétegeibe nem igen hatolt bele. Azóta teljesen kiment a forgalomból, talán még antikváriusok útján sem volt kapható s csak a Reviczkyről szóló életrajzi művek, emlékezések emlegették, leginkább önéletrajzi fontossága révén. Most felújul a nyolczvanas évek elbeszélő irodalmának ez az érdekes terméke: *Radó* Antal kiadta a Magyar Könyvtár most megjelent legújabb sorozatában. Az elbeszélés — kis regénynek is mondhatnók — megérdemli a legnagyobb figyelmet. Körülbelül most van az ideje, hogy határozottan megállapítsuk Reviczky helyét irodalmunkban s munkáiból megállapítsuk pontos lelki és eszthetikai képét. Ebben az *Apai örökség*-nek igen fontos szerep jut: a költő saját életének, ifjúságának, fejlődésének regénye ez, annak a környezetnek a rajzai, a melyben felnevelkedett. Ezzel mintegy kiegészítőjévé lesz lirai költészetének, megadja hozzá a lélektani magyarázatot és sok tekintetben megérteti, miért vált Reviczky költészete olyanná, a milyen. Megtaláljuk benne gyökereit busongó, csüggeteg pesszimizmusának, akaratteli lágyságának, annak a nyugtalanságának, a melytől soha nem tudta a maga helyét megtalálni az életben. Mindig nagyon érdekes dolog, ha kiváló szellemek közlik velünk, milyen szemmel nézik a maguk multját ők maguk, mert a tényeken bármi okból változtathatnak, de a tények keltette lelki hangulat rendszerint megmarad igaznak és többet megmagyaráz, mint az irodalomtörténetirók által néha túlbecsült külső adatok. Reviczky önéletrajzi regénye pedig kétszeresen érdekes, mert a tényeket is nagyjában valószerüen adja, csak annyit változtat rajtuk, a menynyit a forma megkövetel és gondolkozó olvasó számára szinte izgató érdekességgel tárja fel azt az objektivitást, a melylyel az olyan energiátlan, az élettel szemben gyengén felfegyverzett, puha lelkű egyéniségek önmagukat nézni tudják és azt az önkinzó önvizsgálatot, a melylyel saját belsejükben kutatnak. Mintha nemcsak benne volna, hogy az iró önmagáról mint egy harmadik személyről beszél, a kivel nem érez semmi szorosabb közösséget, mintha egy kimondhatatlan, lesújtó önbirálatot hallanánk tőle, folytonos tépelődő kisérletet az önmagától, saját magának nem kedves lényétől való szabadulásra. Alighanem itt kapjuk meg, ha ennek a gondolatnak utána megyünk, Reviczky pesszimizmusának lélektani gyökerét. Az olyan lelkek, a kik mint ő, bénult tetterővel, tétlenül szemlélődve, de mindig tettre vágyva állnak szemben az élettel, mindig meghasonlásban élnek magukkal s jól látják az utakat, a melyeken eljuthatnának egy szebb, gazdagabb, boldogabb élethez, de látják azt is, hogy a saját jellemükben vannak az okok, melyek miatt ezekre az utakra rálépni nem tudnak, folyton a kritikus figyelő mozdulatával állnak szemben önmagukkal, két ember él bennük: egy cselekvő és egy ellenőrző. Ebből a lelki kettősségből származik az önmagával

P i v e r o t t i Osvald
porcellángyári igazgató
/Kassa, 1805/

M Ü V É S Z E T
XII. évf. 1913.
283.
"Kassán polgárjogot nyert müvészek"

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

A kassai kőedénygyár tulajdonosa 1826-ban meghalt. Özvegye nem igen tudta tovább vezetni az üzemet és az lassan megszünt. 193.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. XX VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

Kassai kőedénygyára 10-15 évig működött. Kassa kerámiá-
jában döntő szerepe volt. Nem kisérletezés, hanem egy él
élet tanúlságainak összefogása jellemezte gyárát.
194.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. XX VIII. 1956. Bp. "Müvelt Nép"
tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

1801-ben Kassán megkezdték a kőedénygyártást. 1804-től Császári Királyi Szabadalmas Magyar Kassai Angol Kőedénygyár cimen müködtek. Külföldre is szállitottak 188.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeterterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

1825-ben irják, hogy Kassán két kőedénygyár müködik. Az elsőnek jegye a K betű. Pivirottia Kaschau jegyet használta, de használta az O-P-jegyet is. 192.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. XX VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

1817 után kilépett a kassai kőedénygyárból és saját gyárat alapit. "Kassai Angol-fejér-agyag Uj-Fábrikát" a harmadik kassai gyárat alapitja, 190.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. XX VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" Tudományos és ismeretterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

Kassán kőedénygyár alapitásban vett részt. Olasz, Német zágban tanult. Stájerországban, Lengyelhonban és Magyarországon több kerámiagyárat rendezett be vagy igazgatott. Húsz évi gyakorlata volt a múlt század elején. 188.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. VIII. 1956. Bp. "Müvelt Nép" tudományos és ismeterterjesztő Kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti, keramikus

Kassai kőedénygyárának egy röplapja előkerülvén, és gyártmányainak néhány darabja a Debreceni Déri Múzeumban, képet nyújt a gyár működéséről és termékeiről. 193.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica. VIII. 1956. Bp. "Művelt Nép" tudományos és ismeretterjesztő kiadó. Bp. 1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti,keramikus

A valencei tartomány Vinigo községéből származott. Kassán a kőedénygyártásban dolgozott,az ő gyára a két kassai gyár közül a jelentéktelenebb volt.188.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica.VIII.1956.Bp."Müvelt Nép"tudományos és ismeterterjesztő Kiadó.Bp.1956

M.D.K.

Osvaldo Pivirotti.keramikus

1817-ben Henszelmanné elhúnyt férje részét a kassai kőedénygyárban eladta Pivirottinak és igy ő társtulajdonosa lett agyárnak. 190.o.

Mihalik Sándor: Pivirotti kőedénygyára. 187.o.

Folia Archaeologica.VIII.1956.Bp."Művelt Nép"tudományos és ismeterterjesztő Kiadó.Bp.1956

Piony Vincre

épitén

* 1842 – † 1912

U. 207.

Pivny Vince

műépítész 1912. máj. 6.
Aradon meghalt 70 éves
korában. 1842-ben született
Visontán. Tanulmányai be-
fejeztével Egerben telepedett
le, majd Aradra Költözött,
hol Halmay Andor épi-
tészszel együtt dolgozott. Együtt
építették a színházat és a pénz-
ügyi palotát. Később Halmay
nyugalomba vonult s ekkor Pivny
az Ursity Lipot és fia ceggel
folytatta munkásságát. Fiai
Pivny Aladár építészmérnök
és Pivny Béla munzteri mérnök.
Aradi Közlöny. 1912. máj. 7. (Halálozások)

PIVÓ ÉVA

rendszeresen résztvevője a kecskeméti nemzetközi zenei művésztelepi alkotótáborainak. Szuggesztív, erőteljes alkotásainak kiállítása a szegedi Móra Ferenc Múzeum galériájában.

Dél-alföldi krónika

Televízió 1. 1984. II. 7

Pizse János

pécsi festőművész kiállitása.

Dunántuli Napló. 1954. márc. 31.

M.Heil Olga-Kiss Dezső- Török Lajos: 1945 utáni művészeti életre vonatkozó adatok. Művészettörténeti tanulmányok. Bp. 1960. 221-250.l.

243.l.

Pixos festő, [redacted], XIX. k.

Szépművészeti Csarnok, 1862.

nov. 30. 9. n. 105. o.

Id. alfréd: állandó műtárlat.

MDK

Pyrker egri érsek

1837-ben kezdték épiteni a Magyar Nemzeti Múzeumot: ebben képtárhelyiségekről gondoskodtak, s ennek hatása alatt hagyta a nemzetre Pyrker egri érsek nagyszerű képgyüjteményét.

Ujházy Ferenc: Fővárosunk művészeti állapotai a mult század közepén.

Nyugat, 1922. márc. 16. 381. l.

M.D.K.

Pizinger József műasztalos

A Ráth-György-múzeum belső berendezésének szükséges darabjait, a hall tölgyfa lépcsőjét Horti Pál tervei szerint Pizinger József készitette.

Csányi Károly: Országos Rath-György-Múzeum

Epitő Ipar 1906.jan.21. 20.o.

MDK

Pizzoli G. /1651-1731/

Magyar diák Bolognában a XVII. században, repr.

Hankiss 152.1.

Pizzi, Luigi

Hadjárat. T. 2912. III.

Az erdős vidéken a Kray parancsnoksága alatt álló csapatok küzdenek, az előtérben pedig balra Pison tábornok eleste szemlélhető. Felirata:

Battaglia Generale, detta la Battaglia del Bosco, comandata
dal Gen. Kray circa 7 miglia lungi da Verona il giorno
5 Aprile 1799
colla disfatta dell´Esercito Francese, la prigionia di 6000 vomini
la presa di 6 Bandiere, e la morte del Gen. Pison.

alól jobbra: Luigi Pizzi disegno dal vero, ed inc. in Verona l´anno 1799
legalol középütt: in Verona presso Luigi Pizzi.

Rm., mér. a rl. 42.3 : 54.7 cm.

27-92-94.

lámpa mellett azonnal elosztottak három vászonnál finomabb fonott szőnyeget. Felze úgy tett, mintha egyet el akarna távolítani, tiltakozva ez ellen a túlságos megtiszteltetés ellen. Cseu-Pé-i azonban sietett őt ebben megakadályozni.

A két fiatal legény erre párhuzamosan a látogató szőnyegeivel kiterítette a házigazda szőnyegeit. Azután az egyikre is, a másikra is rátettek a gyöngyház-lap felől néhány kemény kis bőr párnát, majd folyton térden csúszva, mindegyik egy pipát fogott a balkezébe, a jobbkezébe egy tűt.

Mielőtt azonban helyet foglaltak volna a gyékényeken, Cseu-Pé-i jelt adott és egy másik szolga, kinek előkelőbb volt a rangja, a mit türkiz fejdísze tanusított, fogta a gueridonon levő elefántcsont vázát és meleg bort töltött egy kupába.

— Méltóztassék inni, — mondta Cseu-Pé-i.

A kupa jáspisból való volt. Nem zöld jáspisból — *iaó* — hanem fehér és átlátszó jáspisból — *iú;* olyan jáspisból, melyet a szertartások fentartanak a herczegeknek, az alkirályoknak és a miniszteréknek.

— Abból a dísztelen fakupából fogok inni — mondotta Felze.

Mindazáltal mégis csak a jáspis kupából ivott, miután a házigazda háromszor megkérte rá. Cseu-Pé-i is ivott a vendége után s erre mindketten lefeküdtek szembe egymással, úgy, hogy a gyöngyház-lap a kettejük arcza között volt.

Most már eleget tettek a czeremóniának. Cseu-Pé-i megszólalt.

— Fenn Ta-Jenn — mondotta, khinai módra elfordítva Felze nevét és hozzáfüggesztve a Ta-Jenn udvariassági szólást, a mely a nevezetes szemelyiségeket illeti meg — abban a pillanatban, a mint megmutatták nekem a kártyáját, a szivem nagy örömben kezdett dobogni. Harmincz éve, hogy először találkoztam önnel, abban a római iskolában, melyet meglátogattam, mint nagyon alázatos utazó, a ki kiváncsi volt látni mást is az önök dicső Európájában, mint csak katonákat és harczi gépezeteket. Tizenöt évvel ezelőtt találkoztam önnel másodszor Peking városában, melyet ön hosszabb tartózkodással tüntetett ki annak a tudós utazásnak a során, melyet az ön bölcsesége tanácsolt mindazokban az országokban, a hol emberek laknak. Az első találkozás egy udvarias ifjút mutatott meg nekem, a ki tudós volt és gondolkozó, mint az aggastyánok is csak ritkán. A második találkozással olyan filozófust ismertem meg, a ki méltó arra, hogy az ókori mesterek mellé állítsuk. Tizenöt év mult el azóta és ime, viszontlátom önt. És örvendezek, mert tudom, hogy az ön társaságában élvezhetni fogom azt a kimondhatatlan boldogságot, melyet Czeng-Szi élvezett, a nagyon kicsiny tanítvány, mikor cziteráját pengetve az újjaival félénk dallamokkal kisérte a nagy Kong Cseu tanításait. (Folyt. kőv.)

MAGYAR ZARÁNDOKOK RÓMÁBAN, A SZENT PÉTER-TEMPLOM BEJÁRATÁNÁL.

VIII. FRIGYES DÁN KIRÁLY. (SZÜLETETT 1843-BAN, TRÓNRA LÉPETT 1906-BAN, MEGHALT 1912 MÁJUS TIZENNEGYEDIKÉN.)

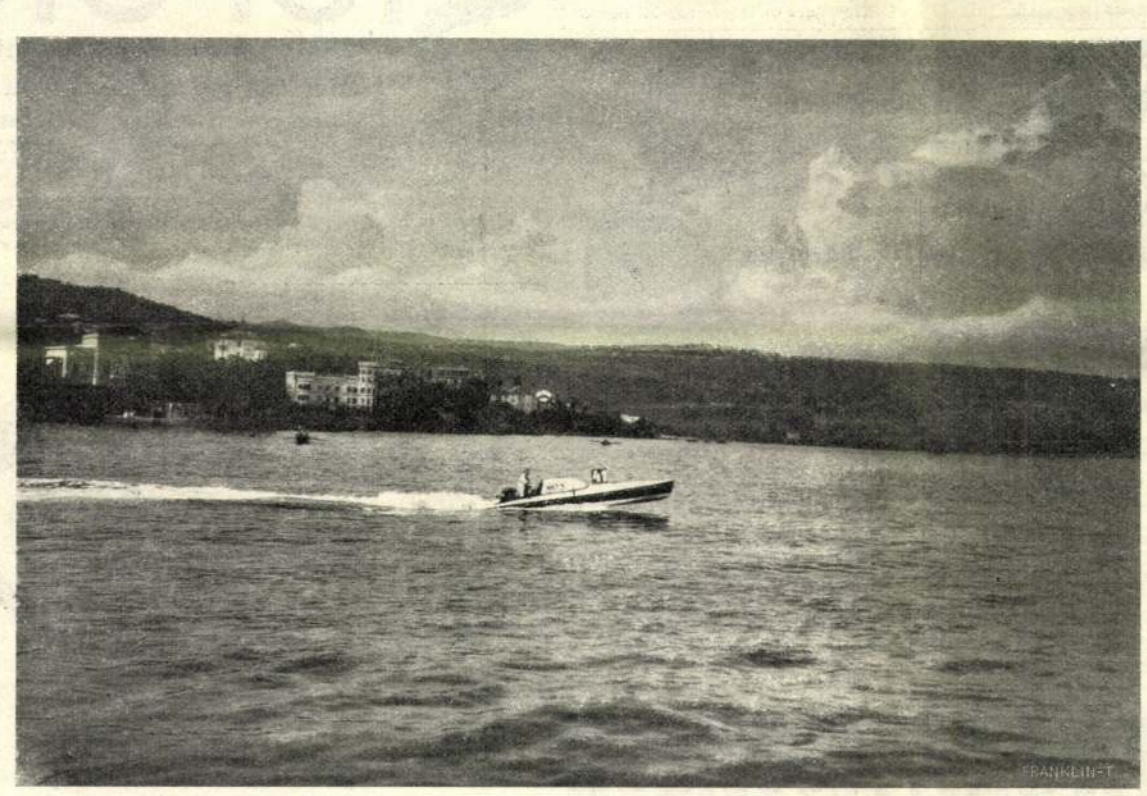

AZ ABBÁZIAI MÓTORCSÓNAK VERSENYRŐL. — A czél előtt.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Apai örökség. Reviczky Gyulának, ki a mai nemzedék emlékezetében teljesen mint lirikus áll, maradtak fenn novellisztikus kisérletei is, köztük egy hosszabb elbeszélés *Apai örökség* czímmel. A nyolczvanas évek közepén jelent meg s az akkori irói körökben bizonyos figyelmet keltett, bár különbözőképen bírálták és a nagyközönség szélesebb rétegeibe nem igen hatolt bele. Azóta teljesen kiment a forgalomból, talán még antikváriusok útján sem volt kapható s csak a Reviczkyről szóló életrajzi művek, emlékezések emlegették, leginkább önéletrajzi fontossága révén. Most felújul a nyolczvanas évek elbeszélő irodalmának ez az érdekes terméke: *Radó* Antal kiadta a Magyar Könyvtár most megjelent legújabb sorozatában. Az elbeszélés — kis regénynek is mondhatnók — megérdemli a legnagyobb figyelmet. Körülbelül most van az ideje, hogy határozottan megállapítsuk Reviczky helyét irodalmunkban s munkáiból megállapítsuk pontos lelki és eszthetikai képét. Ebben az *Apai örökség*-nek igen fontos szerep jut: a költő saját életének, ifjúságának, fejlődésének regénye ez, annak a környezetnek a rajzai, a melyben felnevelkedett. Ezzel mintegy kiegészítőjévé lesz lirai költészetének, megadja hozzá a lélektani magyarázatot és sok tekintetben megérteti, miért vált Reviczky költészete olyanná, a milyen. Megtaláljuk benne gyökereit busongó, csüggeteg pesszimizmusának, akaratteli lágyságának, annak a nyugtalanságának, a melytől soha nem tudta a maga helyét megtalálni az életben. Mindig nagyon érdekes dolog, ha kiváló szellemek közlik velünk, milyen szemmel nézik a maguk multját ők maguk, mert a tényeken bármi okból változtathatnak, de a tények keltette lelki hangulat rendszerint megmarad igaznak és többet megmagyaráz, mint az irodalomtörténetirók által néha túlbecsült külső adatok. Reviczky önéletrajzi regénye pedig kétszeresen érdekes, mert a tényeket is nagyjában valószerüen adja, csak annyit változtat rajtuk, a menynyit a forma megkövetel és gondolkozó olvasó számára szinte izgató érdekességgel tárja fel azt az objektivitást, a melylyel az olyan energiátlan, az élettel szemben gyengén felfegyverzett, puha lelkű egyéniségek önmagukat nézni tudják és azt az önkinzó önvizsgálatot, a melylyel saját belsejükben kutatnak. Mintha nemcsak benne volna, hogy az iró önmagáról mint egy harmadik személyről beszél, a kivel nem érez semmi szorosabb közösséget, mintha egy kimondhatatlan, lesújtó önbirálatot hallanánk tőle, folytonos tépelődő kisérletet az önmagától, saját magának nem kedves lényétől való szabadulásra. Alighanem itt kapjuk meg, ha ennek a gondolatnak utána megyünk, Reviczky pesszimizmusának lélektani gyökerét. Az olyan lelkek, a kik mint ő, bénult tetterővel, tétlenül szemlélődve, de mindig tettre vágyva állnak szemben az élettel, mindig meghasonlásban élnek magukkal s jól látják az utakat, a melyeken eljuthatnának egy szebb, gazdagabb, boldogabb élethez, de látják azt is, hogy a saját jellemükben vannak az okok, melyek miatt ezekre az utakra rálépni nem tudnak, folyton a kritikus figyelő mozdulatával állnak szemben önmagukkal, két ember él bennük: egy cselekvő és egy ellenőrző. Ebből a lelki kettősségből származik az önmagával

és életével való elégületlenség, a nyugtalanító önbirálat, az ön-irónia — a pesszimizmus. Jellemző Reviczky önbirálatára, semmit sem leplező, sőt talán inkább egyes motivumokat kelleténél jobban hangsúlyozó önábrázolására, hogy az egykori kritika az *Apai örökség* ellen azt a főkifogást emelte, hogy hőse — a kiben a költő önmagát ábrázolta — nem eléggé rokonszenves. De ezeken az önéletrajzi kapcsolatokon kívül magában, mint regény is nagyon érdekes Reviczky munkája: a modern magyar regény első lépései közé tartozik a lelki történetet, a belső embert ábrázoló stilus felé, a mely bonyolult belső összetételű, komplex emberek lelki mozgalmai és válságai felé fordul figyelmével, a külső történetet csakis alkalomnak tekinti a belsőnek feltárására s egyuttal körülbelül az első kisérlet a pesti napról-napra élő, könnyelmüen nyomorgó, helyét a társadalomban, az életben megtalálni nem tudó bohém-tipus rajzára, a melyben benne van ennek az életnek minden sivársága, energia-ölő küzködése, honvágya az elhagyott társadalom után, az után a kör után, melybe beleszületett és melyből kizüllött. A bohém jókedvéből, pillanatnak élő impresszionizmusából kevés van benne: Reviczky nem volt született bohém, inkább arisztokratikus természet volt, a ki az élet apró siralmasságait, hitvány kenyérgondjait szégyenletesnek és sivárnak találta és nem tudott élvezni semmit a bohém életmód romantikus költészetéből. Az anyagi kényszer, a könnyelműség és az energiátlanság vitte a bohéméletbe, a meggyőződése kivül volt rajta s ez is csak fokozta önmagával való meghasonlását. A regény hőse, Fehérházy Tibor, könnyelmű, léha apának gyönge lelkű fia, végig megy a nyomoruság egész kálváriáján, mindig látja és tudja cselekvésének szándékával való diszharmoniáját, azokat a bűnöket, melyeket önmaga ellen elkövet, mégsem bir máskép cselekedni, mert nincs ereje hozzá. Az ember jelleme az ember sorsa — ezekkel a szavakkal végződik a regény és Tibornak sorsa az apjától örökölt gyönge jellem. Ezt az eléggé gyakori embertipust ilyen pontosan nem igen rajzolta még Reviczky előtt magyar iró s ezért psychologiai szempontból a regény épp oly érdekes, mint önéletrajzi szempontból.

Wlassics Gyula Deák Ferenczről. *Wlassics* Gyulának egy nagyobb arányú essayja Deák Ferenczről a Magyar Könyvtár legújabb sorozatának egyik kiváló érdekessége. Csengery Antal sokat emlegetett Deák-tanulmánya óta nem jelent meg ehhez hasonló nagy igényű tanulmány a nagy magyar államférfiúról. Wlassics minden oldaláról hű és pontos lelki arczképét igyekszik adni Deáknak, kiemeli szellemének uralkodó gondolatát, a törvény és jog tiszteletét, uralkodó érzését, az erkölcsi erőbe vetett hitet s ezen az alapon építi fel emberi jellemének nagyságát, értelmi erejét. Érdekesen és egészen új szempontokat adva szól műveltségének elemeiről, tanulmányainak forrásairól, irodalmi és kulturális érdeklődéseinek köréről. Az így szélesen megvetett alapról méltatja aztán Deák közszereplését, pályáját és ennek jelentőségét. Ezekben a fejtegetésekben a Deákból kiinduló, elméletileg képzett és gyakorlatilag is rendkivül tapasztalt politikus szól mesteréről, hévvel, meggyőződéssel, a tények beható ismeretével, a politikai helyzetek és azok követelményeinek magas szempontu átlátásával. A Deákról, mint kodifikátorról szóló fejezetben, mint a legkiválóbb magyar büntető jogászok egyike főleg Deáknak a bőntetőjogi javaslat kidolgozása körüli szereplésével foglalkozik részletesen, pontosan megállapitva e téren végzett munkájának körét és jelentőségét. A tanulmány irói forma dolgában is kiváló, nyugodt, tárgyilagos előadásából a meggyőződés, a tárgyával való benső közösség érzete árad és meggyőző hatással van az olvasóra is.

A hűtlenség iskolája. Etienne *Rey* háromfelvonásos vigjátéka, mely a Vigszinház idei műsorán aratott sikert, *Heltai* Jenő fordításában most megjelent könyvalakban is a «Fővárosi Szinházak Műsora» című ismert és kedvelt vállalatban. A kik a szinpadon látták, újra élvezhetik belőle a mulatságot, a mit szerzett, a kik nem látták, pompásan mulathatna kaczagtató helyzetein, pattogó dialogusán.

A «Jó Pajtás», *Sebők* Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb, május 19-iki számába *Lampérth* Géza és *Benedek bácsi* irtak verseket, *Szabóné Nogáll* Janka elbeszélést, *Sebők* Zsigmond, folytatja *Dörmögő Dömötör* utazását Budapest körül, *Mesemondó bácsi* mesét mond, a *világ legszebb meséi* rovatában egy szép japán mese olvasható, *Pólya* Tibor kedves képet rajzolt, *Elek nagyapó* történetet mond el a három pénzes ládáról, *Zsiga bácsi* a fellábú ludról mond el mulatságos mókát, *Rákosi* Viktor folytatja regényét. A *kis krónika* rovat aktualitásai, a rejtvények és szerkesztői izenetek egészitik ki a szám gazdag tartalmát. *A «Jó Pajtás»*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, félévre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kivánatra küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-utcza 4.)

Uj könyvek.

Apai örökség. Elbeszélés, irta *Reviczky* Gyula. Budapest, Lampel R. (Wodianer F. és fiai.) Magyar Könyvtár 665—666.; ára 60 fillér.

Deák Ferencz. Irta *Wlassics* Gyula. Budapest, Lampel R. (Wodianer F. és fiai) Magyar Könyvtár 663—664; ára 60 fillér.

A hűtlenség iskolája. Vigjáték három felvonásban, Irta Etienne *Rey*. Fordította *Heltai* Jenő. Budapest, Lampel R. (Wodianer F. és fiai); ára 60 fillér.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: Podragy-Podhabszky Károly volt 1848–49 iki honvédszázados, 90 éves korában Lugoson. — Tariczky András nyug. plébános, az arany érdemkereszt tulajdonosa, gyémántmisés áldozópap, Tiszafüred község díszpolgára, az egri érseki egyházmegye nesztora, 94 éves korában Tiszafüreden. — Vámossy Mihály, kir. tanácsos, a budapesti ref. főgimnázium nyug. igazgató-tanára 85 éves korában Pócsmegyer-Leányfalun. — Novák Ede György gyémántmisés áldozópap, nyug. főgimnáziumi tanár, a pannonhalmi Szent Benedek-rend nesztora Pápán. — Ádám József szeremlei lelkész, 77 éves korában Szeremlén. — Brünauer Mór aszódi földbirtokos, 90 éves korában Budapesten. — Szladek József, 88 éves korában Nagymihályon. — Idősbb Luzsa István, 72 éves korában Budapesten. — Pivny Vincze épitész, 70 éves korában Aradon. — Terray István nyug. rimamurányi főpénztáros, 66 éves korában Rimaszombatban. — Horváth Károly herczegi uradalmi főszámvevő, 61 éves korában Keszthelyen. — Tyukos Ferencz gyógyszerész, 58 éves korában Bécsujhelyen. — Bayler Kálmán marosvásárhelyi királyi itélőtáblai biró 43 éves korában Marosvásárhelyen. — Dr. derghi Somogyi Bálint ügyvéd, vármegyei bizottsági tag, a Keresztény Iparos Kör elnöke, 57 éves korában Dunaszerdahelyen. — Bathó Endre jászberényi rendőrkapitány, Budapesten. — Kapotsffy László volt kaposvári rendőrkapitány, Kapotsffy Jenő országgyűlési képviselő nagybátyja, 78 éves korában Kaposváron. — Demetrovics Sándor a zombori főgimnázium tornatanára, 74 éves korában Zomborban. — Dr. Fornet Elemér marienbadi fürdőorvos, 48 éves korában Marienbadban. — Schiebinger Ferencz főellenőr, nyug. állomásfőnök, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, 85 éves korában Pécsett.

Vegyünk Schweizer
Foulard-selymet

Kérjen mintát a mi ruháknak és blouseoknak való tavaszi és nyári ujdonságainkból: **Rayes Foulards Voile, Crépe de Chine, Eolienne, Mousseline,** 1.0 cm. széles, méterje K 1·20 felfelé, feketében, fehérben, egyszinben és tarka, valamint **himzett blouseok** és **aljak** batisztban, kelmében, vászonban és selyemben. Mi csak elismert szolid selyemszöveteket **közvetlenül adunk el magánosoknak bérmentve** és már vámmentesen a lakáshoz szállitva — (Dupla levélbélyeg.) —

Schweizer & Co., Luzern U 24 (Schweiz)
selyemszövet szétküldés. — Kir. udvari szállító. II

Csak Csángó-böröndd el utazzon!

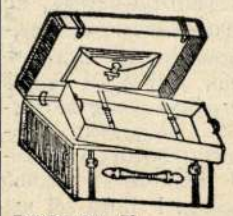

Valódi disznóbőrből

Hossza	60 cm.	65 cm.	70 cm.
Korona	45.—	47.—	49.—

A legkisebbe három öltöny és hat pár fehérnemü belefér. Kapható a készitő

CSÁNGÓNÁL,
Bpest, Múzeum-körút 5.

Telefon 67—00.
Árjegyzék kivánatra ingy.

Betegtoló-kocsik
és az összes
betegápolási cikkek
nagy választékban eredeti gyári árakon kaphatók

Fischer Péter és Társa R.-T.
Budapest, IV. Kossuth Lajos-utca 6.
Képes árjegyzék kivánatra ingyen.

MATTONI'FÉLE GIESSHÜBLER
természetes égetett SAVANYÚVIZ.

FOGAK amerikai fogsorok a szájban erősen beillesztve természetes kivitelben 4 K-tól feljebb.
Mint különlegesség: amerikai aranykoronák és hidak a legideálisabb szájpadlás nélkül levehetetlen fogpótlás. Rossz vagy törött fogsorok a legjutányosabban lesznek átdolgozva. Fogsorjavitások rögtön elkészittetnek. **Fogtömések** (plombák) arany, porczellán, ezüst és czementből, fájdalom nélkül **3 koronától feljebb.** Foghuzás teljesen **fájdalom nélkül** (injekcióval). Részletfizetésre is 15 évi jótállással.
DR. KALINOVSZKY L. fogorvos, specialista száj és fogbetegek részére.
Budapest, VII. ker., Rákóczi-ut 62 I. em. 3. sz.
Hársfa-utcza sarok. Házszámra és czimre figyelni tessék.

KAUCSUK-CIPŐSAROK

Lohr Mária (Kronfusz)
Gyár és főüzlet: VIII., Baross-u. 85.
A főváros első és legrégibb csipketisztitó, vegytisztitó és kelmefestő gyári intézete.
Fiókok: II., Fő-utcza 27. IV., Eskü-ut 6. IV., Kecskeméti-utcza 14. V., Harmincad-u. 4. VI., Teréz-körut 39. VI., Andrássy-ut 16. VIII., József-körut 2.

AZ ÖREGEM
is mindig azt mondta, hogy szeplők elüzésére, valamint finom, puha bőr és fehér teint elérésére és megóvására nincs jobb szappan, mint a világhirü «**Steckenpferd**» **liliomtej-szappan.** Védjegye «Steckenpferd», készíti Bergmann & Co. czég Tetschen a/E. — Kapható minden gyógyszertár-, drogéria-, illatszertár- s minden e szakmába vágó üzletben. Darabja 80 fillér. — Hasonlóképen csodálatosan beválik a Bergmann-féle «**Manera**» **liliomtej-krém** fehér és finom női kezek megóvására, ennek tubusa 70 fillérért mindenütt kapható.

SIÓFOK
FÜRDŐ a Balaton mellett.
:: Elsőrendü női- és gyermekfürdő.
Budapesttől 2¼ órányira a déli vasut mentén. **Hirneves bársonyfinom fürdőtalajáról és idegedző hullámveréséről.** Modern kényelem a fürdőtelepi szállókban és elsőrendü ellátás, kivánságra diätetikusan is. Gyermekeknek külön erősitő ellátás. Remek park, szinház, zenesport. **Prospektust** kivánságra küld a **fürdőigazgatóság.**
Megnyitás junius hó 8-án. **Telefon szám 1.**

500 év óta gyógyitanak köszvényt csúzt stb.
Trencsénteplicz
rádiumos kénes hévviz és iszapfürdői.
Egész évben nyitva. Milliós uj épitkezések.
Uj nagyszálló. Uj fürdők. Festői vidék.
Nagyszerű olcsó tavaszi kúrák.
Házi kúrákhoz: iszapszétküldés.
Prospektust küld a Fürdőigazgatóság.

NESTLÉ-FÉLE GYERMEKLISZT
Próbadobozokat, valamint orvosi röpiratot a gyermeknevelésről dijtalanul küld a **HENRI NESTLÉ** czég, **WIEN, I., BIBERSTASSE 11.**

Bolondgombák

ezt a szerepet, sokszor félkegyelműek, akiknek esetlen ötletein mulattak. Az utóbbiak közé tartoztak Fülöp spanyol király törpéi. Az udvari B.-ok rendesen különleges ruhát viseltek (l. a képet) s valamennyi udvari személy között nekik volt legnagyobb szabadságuk véleményük nyilvánítására.

Udvari bolond. XV. sz.-beli miniatúra nyomán.

Bolondgombák, a mérges gombák népies neve. Ilyenek, többek közt, a *gyilkos galóca* és néhány közeli rokona, továbbá a *légyölő galóca*, a *párducgalóca*, a *sátántinorú*, a *szőrgomba*, a csípős ízű, zöld *galambgomba* és a nagy *döggomba*. A kisebb gombák közül az *anyarozs*. Igen sok gombának mérges volta még kétes; ezek a *gyanús gombák*. Sok B. múló rosszullétet okoz, néhány azonban halált is okozhat. Ilyen elsősorban *a gyilkos galóca* és néhány rokona. Sajnos, nincsenek olyan határozott jelek, melyek alapján a B.-at az ehetőktől könnyen meg lehetne különböztetni. A gomba húsának színváltozása, a tejnedv jelenléte, a gomba színe és szaga nem olyan tulajdonságok, amelyek alkalmasak a mérgesség biztos felismerésére. A legjobb gomba is okozhat bajt, ha a belőle készített ételt órák múlva, estleg másnap fogyasztják el. Romlott, átázott, kukacos, öreg, v. fagyott gombát ne használjunk fel étkezésre.

Bolond Istók. 1. Kómikus jellegű, bizonytalan eredetű és alakú népies mesealak („Bekukkant, mint B. Debrecenbe"). **2.** *Petőfi* Sándor elbeszélő költeménye (1848); a költő számos önéletrajzi vonásával. **3.** *Arany* János elbeszélő költeménye (1850); ugyancsak sok személyes élményt, önéletrajzi adalékot tartalmaz. **4.** Képes heti élclap. 1872-ben indult meg, de még azévben meg is szünt. 1875-ben, a megszünt *Bolond Miska* c. élclap folytatásaképen újra megindította *Bartók* Lajos *(Don Pedrő)*. 1903-ban, Bartók halála után *Baróti* Lajos vette át a szerkesztést. A B. a kormánypárti *Borszem Jankó*-val ellentétben ellenzéki lap volt; 1918-ban szünt meg.

Bolond Miska, képes heti élclap; 1860 ban alapította *Tóth* Kálmán. 1862-ben a katonai hatóság betiltotta, 1863-ban újra megindult, 1874 ben *Bartók* Lajos (Don Pedrő) szerkesztette. 1875-ben megszünt; utóda a *Bolond Istók* (l. o.) lett.

Bolondóc, l. *Beckó.*

Bolondok ünnepe, középkori népünnepély karácsony táján, a régi római szaturnáliákra emlékeztető tivornyákkal. Főszereplője felöltözött püspöknek, apátnak, pápának, processzióval a templomba vonult kómikus (gyakran trágár) dalok és táncok kíséretében. Az egyház szigorúan üldözte ezt a B.-t és úgy próbálta egyházi jellegűvé tenni, hogy január 1.-ét és a következő napokat, emlékeztetésül Krisztus körülmetéltetésére, ünneppé deklarálta. Később gyermekünnepélyt csinált belőle, a Gergely-ünnepet, ilyenkor egy gyereket választottak püspökké s az a templomban prédikált.

Bolos *(mendesi)*, görög természettudós a Kr. e. II. sz.-ban. Kivált babonás jelentőségű különlegességek gyüjtője; töredékei Pythagoras követőjének mutatják.

Bolsena, város Olaszországban, Róma tartományban, szép, régi épületekkel, az azonos nevü tó partján, (1931) 3825 lak. A *B. tó* krátertó, ter. 114 km², 146 m mély; halban igen gazdag. Két szigete van: *Bisentina*, a Farnesek kastélyának romjaival és *Martana*.

Bolseviki, l. *Bolsevizmus.*

Bolsevizmus, az orosz forradalmárok szélső balszárnyának politikai elmélete. A név onnan származik, hogy az 1902—3-ban Bruxellesben és Londonban tartott orosz emigráns forradalmárok többsége (oroszul *bolseviki)* ezt a pártprogrammot fogadta el, a kisebbség (oroszul *menseviki)* szavazataival szemben. A bolsevizmus általánosságban elfogadta *Marx* filozófiáját: a történelmi materializmust, az osztályharcot és a proletár-forradalmat, azonban a különleges orosz viszonyokhoz alkalmazva. *Lenin* (Wladimir Uljanov) vezető szerepet vitt a bolsevista tanok kidolgozásában. A bolsevizmus semmibe sem veszi a Ny.-európai eszményeket: a személyes szabadságot, a törvények alapján való kormányzást, a népakarat megnyilvánulását a kormány megalakításánál, és a vallást s az emberéletet sem tiszteli. A cél érdekében minden eszközt megengedhetőnek tart. L. még *Kommunizmus.*

Bolsón de Mapimi, 1100—1200 m magas, lefolyástalan, sivatagos éghajlatú, sós tavakkal borított medence Mexico É.-i részében.

Bolt, olyan helyiség, ahol a különféle árucikkeket eladják. Ezen állandó elárusító helyiségek a gazdasági élet bizonyos fejlettsége mellett már az ókorban is nélkülözhetetlenek voltak. Leggyakrabban a templomok közelében, v. kegyhelyek körül épültek, ahol a legtöbb ember megfordult. Hogy Egyiptomban, Ázsiában, Görögországban milyenek voltak a B.-ok, azt csak töredékes leletekből lehet megállapítani. Pompejiben, Pansa edilis házában az utcafelőli földszinti részen állottak, közvetlen összeköttetésben a lakóhelyiségekkel.

Bolognában; *Oceanus* Firenzében) és firenzei virtuóz megoldású csoportja: *Herakles harca Nessusszal.* Népes műhelyéből számos apró bronzszobor került ki.

Bologna. 1. Tartomány Középolaszországban. 3796 km², (1931) 683.032 lak. Felerészében hegyvidék, az Etruszk Appenninok ágazzák be, É.-i része a Po alföldjének a tartozéka. Sűrűn lakott, termékeny terület. 2. Az előbbi székhelye, Emilia legfontosabb városa, Olaszország szellemi és gazdasági életének egyik központja: az Appenninok É.-i lejtőjén települ, a Reno folyó mellett, a hegyvidék és síkság érintkező-, ú. n. vásárvonalán; kitűnő fekvésének köszöni nagy gazdasági jelentőségét. Változatos történetének emlékei gyönyörű palotái, középületei és templomai. B. érseki székhely. Egyetemét a XII. sz.-ban alapították. Igen sok a művészeti és kultúrintézménye; képtárai, múzeumai, könyvtárai gazdagok (ezért a város mellékneve: „la dotta", a. m. tudós). Nagyarányú a kereskedelme és igen híres az élelmiszeripara. (1931) 246.280 lak. B. legfontosabb képzőművészeti gyüjteménye az *Accademia di Belle Arti*-ban levő képtár. A gyüjtemény gyöngye *Raffael* Szt. Ceciliája (1513); nevezetesek még a következő mesterek művei: *Perugino* (Madonna szentekkel), Timoteo *Viti* (Maria Magdolna), Fr. *Francia* (Madonna szentekkel és donátorral, 1494), G. *Reni* (Madonna della Pietà, 1616-ból), *Primaticcio* (Koncert) stb.

B. története. B.-t az etruszkok alapították, ekkor *Felsina* volt a neve. Később a kelta eredetű bojok foglalták el és *Bononiának* hívták. Kr. e. 189-ben római gyarmat lett. Már az ókorban híres volt jogi iskolája; ennek hagyományaihoz igyekezett méltóvá lenni a középkorban B. egyeteme, amely a XIII. sz.-ban élte virágkorát. B. a népvándorlás és a longobárd uralom után, mint városköztársaság megőrizte önállóságát 1402-ig; ekkor a milánói hg.séghez csatolták. 1506-ban pápai birtok lett és az 1796-tól 1815-ig tartó francia megszállást kivéve, az is maradt 1860-ig, amikor bekebelezték az olasz királyságba.

Bolognai cseppek, úgy készülnek, hogy megolvasztott üveget hideg vízbe csepegtetnek. Az így keletkezett, cseppalakú üvegdarabok belsejében igen nagy belső feszültség van a gyors lehülés következtében. Ha vékony nyúlványuk hegyét letörjük, v. felületüket kissé megkarcoljuk, robbanásszerűen porrá hullnak szét. Ugyanilyen hirtelen lehűtött, ú. n. *keményüvegből* készülnek a vastagfalú *bolognai palackok,* amelyek sértetlen állapotban erős kalapácsütéseket is kibirnak, de kvarc- v. gyémántszilánkokkal megkarcolva szétrobbannak.

Bolognai iskola, XVII—XVIII. sz.-i olasz egyházi zeneszerzők egyik csoportja. Tagjai G. P. *Colonna,* J. A. *Perti,* G. *Martini* és mások. A régi a-capella hagyományokat a korszerű zenekari koncertáló gyakorlattal kívánták egyesíteni.

Bolognai-kutyácska, a fehérszőrű máltai selyempincs egyik színes változata. Igen régi luxusebfajta. Már Gvadányi is ír róla a Peleskei nótáriusban.

Bolognai magyar freskók. Bolognában a Magyar-Illyr Collegiumban, amely 1557-ben létesült, 1697 táján magyar vonatkozású, értékes freskó-képeket festett Gioachhino *Pizzoli* (1655—1731). Szt. István, Szt. Imre, Szt. László, Bakócz Tamás, Draskovich György és mások képei mellett, különösen jellemző egy XVII. sz.-i magyar kollegista arcképe.

Bolognino, eredetileg Bologna város pénze. Két fajtáját verték: *B. piccolo* (kis B.) 1191 óta 0·648 g súlyban és *B. grosso* (nagy B.) 1236 óta ugyanazzal a típussal, de 1.57 g súlyban. V. Orbán pápa 1368 óta vert félgarasai is a B. nevet viselték. Az újkorban a pápák Bolognában vert rézpénzei voltak ismeretesek e néven.

Bolométer, *sugárzásmérő,* fizikai és csillagászati műszer. A fémek elektromos ellenállásának a hőmérséklet hatására való megváltozásán alapszik. A B. vékony fémhuzal, legtöbbször platina. Be van kormozva, hogy sok sugarat nyeljen el. Egy érzékeny mérőberendezés *(Wheatstone-híd)* közbenjöttével áramot vezetnek át rajta;

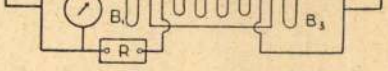

A bolométer kapcsolási vázlata: *A* akkumulátor-telep; a nyillal jelzett kör: galvanométer; *R* ellenállásszekrény. Az *R* ellenállásainak változtatásával a galvanométert árammentessé tesszük. Ha ekkor a B_2 vagy a B_1 és B_2 vékony (lehetőleg bekormozott) drótból készült spirálisokat, valamely sugárzás ráejtésével csak egy igen kicsinyt is felmelegítjük, a galvanométer áramot jelez. Ezzel a Wheatstone híd kapcsolással megmérhetjük a melegedés okozta ellenállásváltozást és ebből következtethetünk a sugárzás nagyságára.

a B.-t kiteszik a sugárzásnak (napfénynek v. lámpafénynek, távcsőben összegyüjtött csillagfénynek, színképelemzőben az egyik színképvonal sugárzásának stb.) s a megvilágított és az elsötétített állapotban mért ellenállások különbségéből kiszámítják a sugárzás erősségét. Ha a B.-t nem sugárzás melegíti, hanem a rajta átvezetett nagyfrekvenciájú váltóáram, akkor *baretter* a neve; ezt a nagyfrekvenciájú áram intenzitásának mérésére használják.

Bolond. 1. Zavartelméjű ember. 2. Bohóc. 3. Régi fejedelmi udvaroknál, főurak házában élő, fizetett elmés mulattató élcelődő személy. Már Nagy Sándor udvarában szerepelt s e szerepe csak a XVIII. sz.-ban ért véget („udvari bolond"). Gyakran nagyműveltségű férfiak is vállalták

AZ ŐSI MAGYAR DIÁKOTTHON BOLOGNÁBAN MAGYAR DIÁKOK NÉLKÜL

Bologna talán éppen a legősibb olasz egyetemi város, amelylyel már hosszu évszázadok óta tudományos kapcsolatai vannak Magyarországnak. Már a tizenkettedik század második felében megjelentek a bolognai egyetemen az első magyar diákok is, a többi művelt nemzetek fiai között és viszont a bolognai egyetemet végzett olasz tudósok közül is nem egy került el Magyarországra. *Hóman Bálint*, amikor Bolognában diszdoktorrá avatták, az egyetemen tartott beszédében többek közt ezeket a hires bolognaiakat idézte:

— *Marco Lombardo*, akit Dante is említ, nevelője volt III. Endre utolsó Árpádházi királyunknak, *Aristotele Fioravanti* Mátyás királyunk építésze volt, *Luigi Ferdinando Marsigli* nemes vezére volt Budavár visszavételének.

Ma is — amint a bolognai „Resto del Carlino" irja — a hires egyetem nagyszámu külföldi hallgatói, *harminc különböző nemzet fiai között, a magyar diákok kolóniája talán a legnépesebb* és számuk eléri a százat is! Éppen a magyar egyetemi hallgatók e nagy száma ébresztette fel vezető magyar és olasz körökben, még gróf Klebelsberg Kunó miniszterségе idején, azt a gondolatot, hogy *ujra életre kellene szólitani az ősi magyar diák-*

A bolognai Collegium Hungaricum előudvara. Ide nyilnak a diákok szobái és a közös termek.

Végig, a Duna mindkét partján hatalmas csónakházak, sportszállók épülnek: nincs a világnak egyetlen városa, ahol a vizisportokra annyi és *olyan bőséges alkalom nyilna, mint Budapesten — ötven év mulva*... Minden igény és minden pénztárca számára lesz ott hely: a munkásoknak, tisztviselőknek, gazdagnak, szegénynek egyformán lehetősége lesz arra, hogy a legegészségesebb nyári sportoknak hódoljon...

A vén Margitsziget visszatér eredeti hivatásához: *csöndes, előkelő — és drága pihenőhely lesz;* ahol régen a magyar királyok és királykisasszonyok éltek, *dollármilliomosok sétálnak Arany János zizegő lombu fái alatt és mig pihennek, gazdagitják az országot*...

Fent a *Gellérthegy tetején és lankáin* épül majd ki az uj Nagy-Budapest legszebb és legdrágább városrésze. Hatalmas szivattyukkal nyomják majd föl a legjobb, leggyógyitóbb források melegvizét. Óriási parkokban *százméteres uszómedencék* várják az idegenforgalmat. A Dunapartról *közvetlen expresszliftek száguldanak fel a luxusszállókhoz.* A hegy közepéig alagutat ásnak, amelynek végében *óriási paternoster szállitja föl az autókat és utasokat a hegytetőre.*

Két repülőtere is lesz a Gellérthegynek: az egyik a „közforgalmi" helikopterek és apró légitaxik számára, a másik azoknak *az óriási tengerjáró repülőgépeknek, amelyek egyenesen Amerikából szállitják ide az üdülőket*...

Ennek a szép álomnak csak egy hibája van: az, hogy *vége lesz a Gellérthegy bűbájos romantikájának*... Eltünnek a sétáló szerelmespárok, az andalgó öreg nyugdijasok, a gyerekek és a nevelőnők, a biflázó diákok... szóval mindazok, akik *a mai* Gellérthegy szinét és zamatát adják... Dehát azért nem kell félni. A romantika az ötven év mulva élő Budapestről se vész ki. *Legfeljebb kiköltözik valahová, a Pünkösdfürdő felé, vagy Dunakeszi határára*... *Demjén József.*

Fonal- és Himzőipar R.T.

Csipkefüggönyök, csipketeritők, ágyteritők, diszpárnák, kézimunkák, himzett áruk, anyagok és fonalak

legnagyobb választékban, legolcsóbb árakon.

EZELŐTT HORVÁTH ÁKOS

BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRUT 24.

AZ ORSZÁG LEGNAGYOBB KÉZIMUNKA SZAKÜZLETE

Telefon: 130-016.

Az ősi magyar diákotthon második udvarának részlete.

A Collegium ebédlőterme, melyet magyar tárgyu freskók diszitenek.

otthont, amely vagy három és fél évszázaddal ezelőtt született meg Bolognában, de már vagy másfél évszázad óta becsukta kapuit a magyarok előtt. Igaz, hogy Rómában van egy „Accademia d'Ungheria", de az „örök városban" a magyar ifjak inkább a történelem, a régészet és a művészetek különböző ágait tanulmányozhatnák, mig Bolognába azok jönnének, akik vagy az orvosi tudományokkal, vagy különösen irodalmi tanulmányokkal óhajtanának foglalkozni.

Bologna polgármestere, Comm. *Berardi* és alpolgármestere, Prof. *Lipparini* Budapesten, vitéz *Haász Aladár* miniszteri tanácsos pedig a magyar kultuszkormány megbizásából Bolognában, folytattak is már különböző tárgyalásokat, de azok eredményeként (még Hóman Bálint bolognai utazása után is), egyelőre csak annyi történt, hogy *a bolognai egyetemen a magyar nyelv és irodalom számára tanszéket állitottak fel.* Olasz hivatalos körökben, és főként Bologna magyarbarát lakóinak körében azonban nem adták fel a reményt, hogy az ősi „Collegium Ungaricum" falai között rövidesen ismét magyar diákok fognak tanulhatni és amint egy bolognai nagyasszony irja: „...a Via Centotrecento-ba átültetett kis magyar sziget ujra magába fogadja azokat a lelkes magyar ifjakat, akik oly szerencsések lehetnek majd abban az időben élni, amikor az ujra magyar birtok lesz".

Közben azonban máris másfél évszázad óta hiányoznak a „Collegium Ungaricum"-ból a magyar diákok és most a szép kis palota *igazi neve „Collegio Venturoli". Külön története, valóságos regénye van ennek a palotának,* illetve a diákotthonnak, amelyet még *Szondy Pál* zágrábi kanonok, Rosone cimzetes püspöke alapitott olyan magyar és illir nemes ifjak számára, akik papi pályára készültek. Akkortájt már igen sok magyar diák tanult állandóan Bolognában és a ma-

Schmidt
Testvérek
nyomdafestékgyár
részvénytársaság
Rákospalota, Pázmány-u. 4
Telefon: 295—285
Sürgönycim: Farbenschmidt
GYÁRT: könyvnyomdai, könyomdai, mélynyomó-, offset-, anilin-, guminyomó-, rotációs, valamint mindenfajta nyomdafestéket

gyar főpap, rövid itteni tartózkodása alatt, felismerte a helyzetet már 1552-ben, hogy milyen hasznos és fontos volna a sürüvérü magyar fiukat (akikkel a város urainak és főként rendőrhatóságainak nem is ritkán akadtak összetüzései) rendre és fegyelemre fogni az állandó diákotthonban. Az intézet első rektora *Stefano Leporino* volt, aki a csöndes Centotrecento-utcában *Bartolomeo Refrigeri*-től ezerkilencszázötven bolognai tallérért vette meg a házat, ahol azonban csak 1558 május havában nyilt meg a *„Collegio Ungarico-Illirico"*, amely Magyarország királya, továbbá a bolognai biboros-érsek és a zágrábi püspök védnöksége alatt állott. Eleinte csak azokat az igazolt nemességü ifjakat vették fel, akik papnövendékek voltak (számszerint hatot az első esztendőkben), de később már világi ifjak is lehettek az intézet lakói és egy ilyen világi magyar diák, magyaros ruhában, még most is ránktekint az első emeleti folyosó egyik freskójáról, *Pizzoli* művéről.

Az első esztendőkben is már kitünő hirnévre tett szert a kollégium, melynek rövidesen harminc, majd ötven lakója volt és ekkor már szükségesnek bizonyult az épület kibővitése és átépitése, aminek *költségeihez nemcsak Bologna városa, de a pápa is hozzájárult.*

Bologna csöndes, sőt szegényes vidékén épült ez a kis palota, amely átalakitása után valósággal nagyuri épületnek hatott (és ma is annak hat) magas, karcsu boltiveivel, nemes homlokzatának magas ablakai-

A Collegium Hungaricum bolognai palotája.

val és fölöttük „tondo"-ival, valamint finomvonalu felső párkányzatával. Tiszta, derüs bolognai stilus, amely mindenben kerüli a tulzást és a tultömöttséget. A két *Tocci*, apa és fia, *Giambattista* és *Giuseppe Antonio*, a bolognai szenátusi palota tervezői épitették, majd végső, mai alakját *Antonio Conti* adta meg. 1781 végéig virágzott a bolognai „Collegio", ahol az idők folyamán sok, sok száz magyar ifju ismerkedett meg a tudományokkal, amig aztán II. József császár be nem csukatta. Eladatta az ingóságokat éppenugy,

mint magát az ingatlant. Apácák költöztek be a kis palotába, majd ők is elköltöztek és ekkor szegények és hajléktalanok otthona lett, majd később *javitóintézet*. Végre 1822 után ismét szebb napokra ébredhetett: *Angelo Venturoli*, a kiváló bolognai épitész végrendeletileg ugy intézkedett, hogy vagyonából szegény művésznövendékek számára otthont teremtsenek és erre a célra a régi „Collegio Ungarico"-t szemelte ki, amely ettől kezdve, alapitója után, a *„Collegio Venturoli"* nevet kapta, habár később már mások is (köztük 1854-ben *Luigi Angiolini*) nagyobb adományokkal és hagyatékokkal járultak hozzá fenntartásához, amig végre maga Bologna városa nem vásárolta meg és vette át vezetését. Sok kitünő bolognai művész került ki az egykori magyar diákotthonból, mint például *Luigi Serra, Raffaelle Faccioli, Tito Azzolini, Giuseppe Romagnoli, Luigi Busi*, stb.

Hosszu, hosszu évtizedeken át volt magyar diákok otthona ez a kis palota, amelyet a bolognaiak „Casa degli Ungheresi" néven is ismernek és amely freskóiban még ma is magyar emlékek egész sorát őrzi.

Kettős udvara van a kis palotának, amely belülről aztán nem is olyan kicsi. Első udvarát, kétoldalt, kettős oszlopsor, illetve kettős boltives folyosó szegélyezi, mig a szemközti nagy boltiven át (amely fölött kovácsolt vaskeretben, kis haranggal ellátva, szépművü óra áll) a belső, második, kertes udvart lehet látni. A boltives folyosókra nyilnak a diákok szobái és a közös termek, amelyek közül a refektóriumnak külön érdekessége a sok magyar vonatkozásu freskó. Ezeket *Giocchino Pizzoli* festette, akinek freskói a világhirü bolognai „Palazzo Comunale" egyik termét, a *„Sala degli Anziani"*-t diszitik. Itt az ősi Collegio Ungarico-Illirico ebédlőszálájában a főfreskó természetesen az „Utolsó Vacsora" lehet csak, de a többi már magyar vonatkozásu. A szemközti nagy freskó azt a jelenetet örökiti meg, hogy *Ilona*, Zolomér horvát király özvegye, halálos ágyán átadja fivérének, *Szent László*nak az illir koronát. A terem négy sarkában magyar és horvát szentek képei láthatók (köztük *Szent István* és *Szent Imre*), magyar és horvát biborosok és püspökök képeivel együtt, mert ekkor a két egyház még Szent István apostoli koronája alatt együvé tartozott. Itt van *Bakócz Tamás* lovasképe, (a háttérben harcosok lovasrohama) és *Martinuzzi György* képe, mig az ajtótól jobbra egy másik fresko *Kollonich Lipótot* ábrázolja (szintén háborus jelenetekkel a háttérben), balra pedig *Draskovich György* pécsi biboros látható, amint a trienti zsinaton beszédet mond.

Magyar szentek, magyar királyok, egyházfejedelmek, tudósok, diplomaták, katonák: a dicső magyar mult nagy alakjai, akiknek példája lelkesitette a magyar diákokat évszázadokon át... Ki tudja, mikor látják majd ismét e falak között, mint magyar diákotthonban, — a magyar diákokat...?

Balla Ignác.

Többszörösen kitüntetve

TOMISA ISTVÁN

aranykoszorus mester

A hirneves Brüfler cég tanitványa

Szakorvosok által elismert ortopäd uri-, női- és gyermekcipő specialista, szanatóriumok, kórházak, szakorvosok szállitója.

Külön kivehető betét minden méretben megrendelhető.

Bpest, IV., Régi posta-u. 7-9.

TELEFON: 184—109.

capo ed il giglio nella destra, che volta a destra guarda in alto, è individuata dall'iscrizione:

S. EMERICVS DVX SCLAVONIAE

Fra tutti gli affreschi dipinti da G. Pizzoli è questa la più pregevole opera.

Münster, l. c., p. 431; Wolf, l. c., p. 37, fig. 12; Tarczai, fig. 38.

Affresco raffigurante B. Agostino Casotti vescovo di Zagabria. — A sinistra della porta che dal Refettorio si apre nel cortile, racchiuso in un quadro ad arco tondo decorato con foglie d'alloro, è rappresentata frontalmente l'intera figura di un prelato individuato dall'iscrizione:

...AVGVSTINVS EPPVS - ZAGRABIENSIS

Opera di G. Pizzoli.

Münster, l. c., p. 431; Wolf, l. c., p. 41, fig. 14.

Affresco rappresentante il Card. Tommaso Bakócz arcivescovo di Strigonia. — Sulla parete di faccia è rappresentata la scena di una campagna condotta contro i turchi dal Card., secondo che riferisce l'iscrizione:

THOMAS AB ERDOED CARD: ET PATRIARCHA
CONSTANTINOP: ARCHIEP: STRIGONIENSIS SACRAE
CONTRA TVRCHAS MILITIAE DVX

E' dello stesso Pizzoli.

Münster, l. c., p. 431; Wolf, l. c., p. 34, fig. 8 (senza iscrizione); F. Banfi, Giov. Garzoni ed il Card. Tommaso Bakócz, Bologna 1936, p. 17; Veress III, 587 (l'iscrizione).

Affresco raffigurante il Card. Giorgio Martinuzzi vescovo di Varadino. — Accanto alla pittura precedente si vede il Card. in atto di difendere la città di Buda assediata nel 1540 dai Tedeschi; eccone l'iscrizione:

GEORGIVS MARTINVSIVS CARDINALIS ET EPISCOPVS
VARADIENSIS IOANNIS VNGARIAE REGIS
EXERCITVVM SVMMVS IMPERATOR

Per l'attribuzione v. l'opera precedente.

Münster, l. c., p. 431; Wolf, l. c., p. 34; Veress III, 587 (l'iscrizione).

Affresco raffigurante il Card. Giorgio Drascovich vescovo di Cinquechiese. — A sinistra dell'ingresso vediamo il Card. in atto di pronunciare un discorso nel Concilio tridentino; così dice l'iscrizione:

GEORGIVS DRASKOVICH CARD. EPPVS. QVINQUE
ECCLESIENSIS FERDINANDI VNGARIAE REGIS
IN CONCILIO TRIDENTINO ORATOR ILLYRVS VNGARUS

L'attribuzione, come sopra.

Müster, l. c., p. 431; Wolf, l. c., p. 34, fig. 10; Veress III, 589 (l'iscrizione).

Affresco rappresentante il Card. Leopoldo Kolonich arcivescovo di Strigonia. — A desta dell'ingresso, entro una cornice simile a quella del ritratto precedente, si vede la figura del prelato ritto in piedi davanti ad una tavola fra un'architettura di colonne; in fondo si delinea la scena dell'assedio di Vienna difesa dallo stesso Card., come ci rivela anche l'iscrizione:

LEOPOLDVS COLLONICH CARD. ET ARCHIEPP.
STRIGONIENSIS VIENNAE DEFENSOR HOC IN
LOCO GRATIOSVS HOSPES ORIGINE CROATA

L'attribuzione, come sopra.

Münster, l. c., p. 431; Wolf, l. c., p. 34, fig. 9; Veress III, 587 (l'incisione).

(Primo piano).

Affresco ritraente un collegiale. — Sul muro che chiude il corridoio sovrastante al Refettorio è dipinta la mezza figura di un bel giovane in abito di foggia ungherese, con libri nelle mani, che ci rivela, secondo l'iscrizione:

RITRATTO E COSTVME DI VN CONVITTORE
VNGARO DEL SECOLO XVII

Opera di un artista ignoto del secolo XVIII.

Münster, l. c., p. 430 (con fig.); Wolf, l. c., p. 48, fig. 17.

(Portico del Collegio).

Lapide in ricordo del Collegio Ungarico-Illirico. — Murata nella parete del portico, la lapide in marmo porta la seguente iscrizione:

« Ebbe qui stanza fino al MDCCLXXXI, nel quale anno fu soppresso, il Collegio Ungarico che Paolo Sondi canonico di Zagabria poi vescovo rosanense fondò sulla metà del secolo XV, e qui dal MDCCCXXII ha sede il Collegio che, ad allevare i giovanetti nelle arti belle, fu fondato da Angelo Venturoli valente architetto, e da cui prese il nome ».

« L'Archiginnasio », ann. X (1915), p. 224.

Convento di S. Domenico.

Affresco con la B. Margherita d'Ungheria. — Sulla parete del corridoio dirimpetto alla Cappella di S. Domenico; nel centro la Madonna seduta in seggiola e che regge nel grembo il Divin Bambino volto a sinistra verso S. Caterina da Siena inginocchiata; a destra, in ginocchio, vi è la figura di un'altra suora domenicana, con raggi intorno al capo, che tra le mani giunte tiene un crocifisso. La figura viene individuata da una

Un'iscrizione del 1699 ricorda la memoria del fondatore del Collegio Paolo Szondi vescovo di Rosone e canonico di Strigonia e di Zagabria (p. 589):

Illmo et Rmo Dno Zondi Epo
Rosonensi Praeposito Strigoniensi et
Zagabriensi Collegii huius Ungaro Illyrico
fundatori primo hoc perenne gratitu-
dinis monumentum posuit idem Collegium
MDCXCIX

Un'altra iscrizione dello stesso anno è dedicata a Michele Dvornikovich vescovo di Vác e decano del Capitolo di Győr (p. 589):

Illmo ac Rmo Dno Michaeli Duornikovich Epo Vaciensi
Praeposito Iauriensi, et Abbati, Sacrae Caesarae Regiaeque
Ma.tis Consiliario, Collegii huius olim alumno et benefa-
ctori munificio gratum posuit Collegium MDCXCIX.

È interessante anche la lapide dedicata a Giovanni Francesco Chykulini dei baroni di Szomszédvára (p. 591):

Illmus Dnus Ioannes Franciscus Chykulini L.B. de
Szomszédvára, Philosophiae
Magister Universitatis Iuristarum Prior ac
Nationis Germanicae Procurator.

(Refettorio).

Affresco rappresentante la scena del passaggio della corona croata a S. Ladislao re d'Ungheria. — Nello specchio del soffitto inquadrato da una cornice è rappresentata la scena avvenuta nel 1097. Essa si svolge in una sala sontuosa. Sul lato destro, avvolta in una pesante coperta, la morente regina Elena vedova di re Zvonimiro giace in letto appoggiandosi ad un gomito mentre tre dame di corte le fanno compagnia dietro il letto. Sul lato sinistro avanza suo fratello Ladislao re d'Ungheria; un paggio inginocchiato sulla scala posta in primo piano, reca la corona reale della Croazia offerta da Elena a Ladislao. La scena è spiegata dalla seguente iscrizione:

S. LADISLAUS REX HUNGARIAE REGNA ILLYRICI
A SORORE LEGATA HEREDITATE ACCIPIT.

Opera di Gioacchino Pizzoli. Pittura aulica, magniloquente, ma non senza pregi di colore.

Münster, l. c., 431; Wolf, l. c., pp. 30, 42, fig. 15; Veress III, 587 (l'iscrizione).

Affresco ritraente S. Stefano Re d'Ungheria. — In uno dei quattro peducci della volta vi è dipinta la mezza figura, seduta in trono, in ricco manto, con la corona sul campo, lo scettro e il pomo nelle mani, presentata dall'iscrizione

S. STEPHANVS REX VNGARIAE - ET APOSTOLVS

Opera di G. Pizzoli, priva di caratteristiche iconografiche.

Münster, l. c., 431; Wolf, l. c., pp. 40, fig. 13.

Affresco ritraente S. Emerico d'Ungheria. — In un altro peduccio della volta la mezza figura, in veste di foggia nazionale, con la corona sul

D.O.M.
Siste gradum his in gradibus hospes
Palladis Martisque Trophea inspice
Et Collegii huius decora in illis suspice
Praeter complures regnorum proreges
Et claros belli duces
Sex supra denos id aluit Episcopos
Verum Patriae Athenaeum
Ex quo Reipublicae Christianae prodierunt Heroes.
Fundavit hoc Paulus Zondius Rosonae Antistes
Et Zagabriae Praepositus A. MDXXXVII.
Gregorius XVI. Pont. Max. confirmavit
Anno MDCXXII.
Capitulum Zagabriense auxit, ac nova fabrica ornavit
Quae in scala hac finem accepit.
Dum regit undecimus Romae Capitolia Clemens,
Imperii fasces dum Leopoldus habet.
Ungariae Illyriique pius dum regna gubernat.
Joseph: Austriacae gloria prima Domus
Rectore Colegii Georgio Patacicio Can. Zagabriense
Protonot. Apostolico et Theologiae Doctore.
Perge nunc hospes, et cura,
Ut quivis gradus sit tibi gradus ad Coelum.
Monumentum hoc
Collegi honoris Rectoris amori posuit
A. MDCCI
Comes Georgius Ráttkay Collegialis.

Ond'è ovvio che la lapide vi fu collocata nel 1701 dal collegiale Conte Giorgio Rátktay.

L'iscrizione fu pubblicata dapprima dal Molnár in « Délmagy. Ertes. », p. 20, quindi dal Veress in « Mon. Hung. Ital » III, p. 586.

Presso il Veress (pp. 586-92) si legge un'ampia raccolta di « Inscriptiones Collegii Ungaro-Illirici » ricavate « Dall'opera di Montieri (Raccolta di tutte le memorie, lapidi ed iscrizioni che si trovano nelle chiese, palazzi e strade della città di Bologna, Ms. della Biblioteca Univ. di Bologna) tom. I, p. 238-246 ». Di queste iscrizioni quasi tutte scomparse e riferentisi in maggior parte ai rettori croati del Collegio, riportiamo alcuni che hanno particolare interesse anche per gli Ungheresi.

Così uno dei « Verso Cronografici » che il Veress (p. 588) pubblica come quello « dell'anno 1691 » ricorda la ricostruzione dell'antico edificio

Ano qVo phenIX Ista CoLLegII
hVngarICo. ILLIrICI. gVbernatrIX
Vetera rVInanDo noVa ponenDo
fastIgIo: VrItVr Vt reVIVIsCat

Bologna

Collegio Venturoli.

Collegio Ungarico-Illirico. — Istituito nel 1537 da Paolo Szondi, allora decano del Capitolo di Zagabria, il Collegio iniziò la sua vita l'8 maggio 1557 in una casa situata in Via Centotrecento. Ma l'attuale edificio fu costruito nel 1699 da Antonio Conti, secondo il progetto elaborato dai fratelli Torri, Giovanni Battista ed Antonio. La decorazione fu affidata a Gioacchino Pizzoli che, nel 1700, ornò di affreschi il refettorio. Il portico che forma la facciata ad un piano, si apre con cinque svelte arcate frontali e due laterali riposanti su grossi e forti pilastri. I pilastri d'angolo si prolungano fino al cornicione. Sopra le finestre, senza cornicioni del primo piano si aprono occhialoni. Le finestre più piccole del piano terreno, sotto il portico, sono ornate di cartigli barocchi. L'accesso all'interno è costituito da un portone in quercia scolpita, attraverso il quale si accede nel primo cortile. Esso è quadrangolare e, nella sua costruzione, ripete la forma del portico della facciata. Ai due lati, sia al piano terreno che al primo piano, gli archi più bassi di quelli della facciata riposano parimente su pilastri. A sinistra si trova la scala, a destra il refettorio. Nel muro di contro, attraverso una porta ad arco si accede nel secondo cortile. Questa porta è fiancheggiata da due finestre; altre tre la sovrastano. Sopra il cornicione si eleva un piccolo campanile con orologio. Il secondo cortile, ad uso di giardino, è cinto di muro, in origine ornato di affreschi. Soppresso che fu il Collegio da Giuseppe Re d'Ungheria il 15 settembre 1781, l'edificio passò successivamente in parecchi proprietari finchè, nel 1882, divenne sede dell'attuale collegio Venturoli, che tuttora lo possiede. Nel frattempo subì parecchie modificazioni avvenute quasi ad ogni cambiamento di padrone. Anche di recente, nel 1927, una nuova ala venne costruita nel secondo cortile.

Per la storia del Collegio v. D. Farlati, Illiricum Sacrum, v. V (Venezia 1775) p. 537; Guidicini III 390; Fraknói, A hazai és külföldi iskolázás a XVI. szban (Budapest 1873) p. 237; Molnár, in « Délmaglarországi Ertesitő, ann. 1877, pp. 18-23; Fraknói, Magyarország és a Szentszék, II 39; Münster, in « Magyar Müvészet » IV 426; L. Tóth, Le relazioni universitarie tra Bologna e l'Ungheria, ne « Il Comune di Bologna » v. LXVII (1930), n. 7, p. 58; Veress, in « Mon. Hung. Ital. » v. III, pp. LXXI-IV, 586-94. Per l'architettura v. la descrizione offertaci da R. Wolf, c. I, pp. 11-17, con le figg. 1 Facciata del Collegio, 2 Primo cortile, 3 Secondo cortile, 7 Refettorio.

(All'ingresso).

Lapide commemorativa della fondazione del Collegio e della costruzione dell'edificio. — Essa ormai scomparsa, ebbe la seguente epigrafe:

Banfi - Ricordi

(m. 1386) o dal re Luigi il Grande (m. 1382), di cui parecchi doni si conservavano nello stesso Tesoro.

L'Inventario del Tesoro redatto nel 1362 ci offre la seguente descrizione del Tesoro:

« No. 7. Item Tabernaculum unum de argento deaurato cum campanile et Crucifisso et in capite cum ymaltis tribus in cruce ex parte ante et ex parte post cum ymaltis quinque et in summitate campanilis ad arma Ungarie et intus in eodem cum ymagine B. Virginis tenentis filium in brachis, ymaginibus duabus, una a dextris et altera a sinistris, ymaltatis per totum cum fenestris quatuor cristallinis, que ymalti sunt in circulo inferiori cum ymaginibus Sanctorum et lapidibus viginti quatuor elevatum et positum supra quatuor leones de argento cum losingijs octo ad arma dicti quondam domini Petri de Morerijs, ponderis librarum tredecim et unciarum novem ».

Nel medesimo Inventario si trovano registrati altri oggetti ormai scomparsi, che la regina Elisabetta d'Ungheria o altri Ungheresi avevano offerto alla chiesa:

« 28. Item Cutrufelli duo cohoperti deaurati per totum, missi per Reginam Ungarie;

« 32 *bis*. Item Calix unus de argento deauratus donatus ipsi Ecclesie per Reginam Ungarie;

« 100. Item Ycona una de argento cum ymagine B. Nicolai... circumcirca cum ymaltis tredicim ad arma regia Ungarie;

« 218. Item Planeta, Tunica et Dalmatica de velluto viridi... donate Ecclesie per Reginam Ungarie;

« 235. Item Planeta Dalmatica e Tunica de velluto celesti... misse per Reginam Ungarie;

« 238. Item Frontale unum missum per Reginam Ungarie;

« 285. Item Orilierum unum de cendato rubeo ex una parte... cum quinque armis Ungarie, et ex altera parte de cendato citrino... cum duobus armis de Ungaria;

« 551. Cortine quatuor... ad arma Aragonum cum armis intus de Ungaria ».

Cfr. Eustachio Rogadeo, Il Tesoro della Regia Chiesa di S. Niccolò di Bari nel sec. XIV, ne « L'Arte » v. V (Torino 1902), pp. 320-408 agg.; Jolanda Balogh, Magyar cimeres ereklyetartó Bariban (Reliquario con lo stemma d'Ungheria a Bari), in « Henszlmann-Lapok », an. 1927, fasc. 3; Dercsényi, Nagy Lajos kora, pp. 70-71 (con ripr.).

Bicocca

Palazzo Arcimboldi.

Affresco illustrante l'ambasceria di Guidantonio Arcimboldi presso Mattia Corvino Re d'Ungheria. — La parete di fondo del porticato conserva la traccia di un'antica decorazione ed il rimasuglio della scena allusiva alla missione che nel 1488 Guido Antonio Arcimboldi, più tardi arcivescovo di Milano ebbe a disimpegnare presso Mattia Corvino.

Il palazzo fatto costruire dallo stesso Arcimboldi appartiene alla Ditta Pirelli.

M. Antonii Maioragii, Orationes et Praefationes omnes, Venezia 1582, p. 4v (Panegyricus Mediolani in templo maximo habitus quo die Joanne Angelus Arcimboldius Mediolani Archiepiscopus creatus est) citato da Filippo Argelati, Bibliotheca Scriptorum Mediolanensium, v. I (Milano, 1745), col. CCCXVII B: « Extat adhuc in Bicocano (locus est non longe a Mediolano) quaedam amplissima porticus veriis picturis exornata, quibus totus eius Legationis (nempe ad Mattiam Pannoniae regem) successus singillatim et accurate significatur ». — Cfr. Ambrogio Annoni, L'edificio quattrocentesco della Bicocca presso Milano (Milano 1922); F. Banfi, Mattia Corvino e Leonardo da Vinci, in « Corvina » N. S. v. III, p. 706.

védelme állította őket a nemzeti tisztelet piedesztáljára. Népünk kiválóságát, legszebb erényeit testesítették meg.

Régi művészetünknek nagy szerepe volt nemzeti szentjeink, egyúttal történeti hőseink kultuszának ébrentartásában, s azt a magyar elképzelés erejével, egyénibb nyelven és magasabb esztétikai fokon tolmácsolta, mint a korabeli irodalom, amely ebben az időben hazánkban jórészt latin nyelven, s ha magyarul, még darabos formában szólalt meg. A magyar középkor, a magyar középkori lélek korábban fejezte ki eszményeit és elképzeléseit a művészet, semmint az irodalom eszközeivel, szóval a magyar művészet korábban született meg, mint a magyar irodalom.

A magyar középkort az egységes és megszakítatlan fejlődés szempontjából kiterjeszthetjük a mohácsi vészig, amidőn történelmünkben, műveltségünkben és művészetünkben tragikus szakadás állott be, s ez a korszakolás művészetünk történetében is sok tekintetben indokolt és használható. Mégis kétségtelen, hogy Zsigmonddal új fázis lép fel, a reneszánsz korszaka, amelynek első jelentkezését művészi értelemben már Nagy Lajos korában, a Kolozsvári-testvérek Szent György-szobrával megfigyelhetjük, s amely a XV. század első évtizedeitől egyre világosabban tűnik elő, mint határozott stíluskorszakot csak Mátyás idejétől kezdve számíthatjuk. A magyar művelődés és művészet történetében szigorú korszakhatárt éppen ezen a ponton még kevésbé vonhatunk, mint a külföldi művészetre nézve, mert nálunk a reneszánsz megindulásával és virágzásával párhuzamosan tovább él a gótika, sőt az építészetben sokszor ugyanazon az épületen megfér egymással a két különböző eredetű, jellegű és időtartamú művészet.

13. Bolognai magyar diák képe a XVII. századból. Falfestmény a bolognai magyar kollégiumban. Gioaccbinu Pizzoli műve.

A magyar művelődés- és művészettörténetnek büszkesége, hogy a reneszánsz, olasz hazája után először Magyarországon honosodott

Gerevich – Genthon –
A magy. tört. képeskönyve
Bpest, 1935

Pizzoli, G.

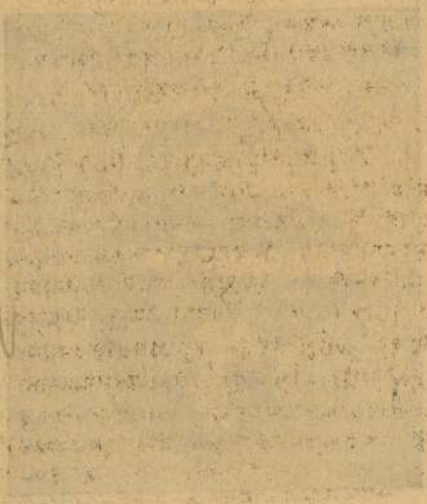

Pizzoli G

K

V.

SZELLEM ÉS TERMÉSZET

V.

SZELLEM ÉS TERMÉSZET

MAGYAR DIÁK BOLOGNÁBAN A XVII. SZÁZADBAN

Gioacchino Pizzoli (1651—1731) freskója a bolognai Magyar-Illir Kollégiumban

MAGYAR DIÁKOK S MAGYAR FEHÉR LÓ MUNKÁLKODNAK A PÁRIZSI EGYETEM ÉPÍTÉSÉN

Juhász Kálmán plakettje

Hankiss 152. l.

Nagytekinte

Van szerencsém bejelenteni,
foganatositott munkák folyó hó

Az elvégzett munkák mennyis
beterjesztése alkalmával leszek

Addig is van szerencsém a f
ve Magyar József ácsmesternek e
nek igazolására a kivánt számlá
vetést beterjeszteni, mert a sz
miatt nem állithatta ki.

A csatolt leszámolás szerin

Pizzoli, G.

festő 1700

l.

Tarczai György

Az Árpádház
szentjei. Bp.
1930. 41 l.
158. l.

l. Wolf Rozsi
művét Pizzoliról

ol	drb.	143.28
	drb.	136.16
	drb.	126.32
	drb.	158.20
urva munkára	drb.	60.00
	mtr.	24.42
	mtr.	27.64
	drb.	8.90
mtr. 31.00 és	mtr.	26.97
al afrikkal 3 részes		423.12
lenszalmával "		339.74

7o és 9o cm széles olcsó napi áron.

en, a legolcsóbb áron.

ekete köperszalag, cérna és mosógomb

atik, a számlabélyeget felszá-
t árut a leghasonlóbbal cseré-
. Szállitás készpénzfizetés
fenntartva.

tositom Önöket pontos és szak-
szolgálatukra készen,
teljes tisztelettel:

SZŐKE JÁNOS

Pizzoli Gioacchino

festo

l.

Wolf Szent Imre

8. l. - 13. l.

Pizzoli, Gioacchino

l.

Lepoldstefano

31. l.

Bp. Anna

214-215

Képe 115, 122,

Pinzoli, Giacchino

Bolognai magyar-
illir kollegium ebédlő-
jének falképei 1700.

Serbt István emlékk

III. 253. l.

MAGYAR
IPARMŰVÉSZETI
TÁRSULAT
IPARMŰVÉSZET SZERKESZTŐSÉGE
EST · V · MÁRIA VALÉRIA · UTCA · 12 ·
3 · 187-605 · SÜRGÖNYCIM: OMITART

KÉSZPÉNZZEL BÉRMENTESÍTVE
340 FEB 23
BUDAPEST 51

GYMÉLTÓSÁGÚ
LTÓSÁGOS
GYSÁGOS

Dr. Gunthon Ottvár

ÚRNAK
ÚRNŐNÉK

Bp IX.

Högyes E. u. 10

Pizzoli Gioacchino

bolognai magyar-illir kollégium ebédlőtermében 1700-ból ovális keretben Szent István arcképe.

Lepold Antal:
Szent István király ikonografiája.
Serkt Istvánemlék. III.

138. l. 139. l.

Wolf Rózsi: Gioacchino Pizzoli. Bpest. 1928.

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÉPTÁRA
STADTISCHE GALERIE · GALERIE MUNICIPALE · GALLERIA COMUNALE · MUNICIPAL GALLERY
IV EGYETEM U 6

8583/1944 - F. Kpt.

BUDAPEST 4 AUG 8 N4 Cs.F.d.

Nagys.

Dr. S z e n t i v á n y i G y u l a urnak

a Müemlékek Orsz.Bizottsága főtitkára

BUDAPEST SZÉKESFŐVÁROS KÉPTÁRA

Hivatalból
Közszolgalatl ügyben
Dijátalányozva

B u d a p e s t

XI. Lágymányosi u.16.

Pizzoli, Gioacchino

Wolf Róza nagy cikke (t.k. könyvé) fentiről, a bolognai magyar – illir ~~nité~~ collégium freskóinak festőjéről.

Corvina. 1929.

11 – 88. l.

képekkel.

291 • P. KOVÁTS FERENC (1911–1983)

Napos tér

64 × 51 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: P. Kováts Ferenc
Kikiáltási ár: 120 000 Ft

291

287 • ISMERETLEN
OSZTRÁK FESTŐ
1850 KÖRÜL
(G. BARBARINI?)

Hazafelé

55 × 68,5 cm
Olaj, vászon
J. k. monogrammal
Kikiáltási ár: 220 000 Ft

289

289 • P. KOVÁTS FERENC (1911–1983)

Nagybányai utca

35 × 58 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: P. Kováts Ferenc
Kikiáltási ár: 100 000 Ft

286 • HOLLAND FESTŐ,
19. SZ.

Látkép vitorlással
és szélmalommal

39,5 × 50 cm
Olaj, vászon
J. b. l.: JJL1850
Kikiáltási ár: 150 000 Ft

41 • P. KOVÁTS FERENC
(1911–1983)

Nagybányai táj

52 × 65 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: P. Kováts Ferenc
Kikiáltási ár: 50 000 Ft

41

P. KOVÁTS
FERENC

43

Kikiáltási ár: 60 000 Ft

44 • MOLNÁR C. PÁL (1894–1981) ➛

Akt ablaknál

146,5 × 98 cm
Olaj, vászon
J. n.
Kikiáltási ár: 600 000 Ft

14

P. KOVÁTS FERENC

14 ♦ P. KOVÁTS FERENC (1911–1983)

Tavaszi séta a parkban

80 × 100 cm
Olaj, vászon
J. j. l.: P. Kováts Ferenc
Kikiáltási ár: 270 000 Ft

PK mesterjegy.

Prékopa Ágnes: A kalocsai Érseki Kincstár.

5. „ampolnák és szentelővíz-hintő, tálcával." /repr./

PK mesterjegy, Bécs, 1779.

Művészet, 1989., 11-12., 56-old.

PLACH, Georg

Georg Plach müködéséről megemlékezik L. Hevesi fentebb emli - tett összefoglaló müve, valamint F.Lugt: Les marques de collections de dessins et d'estampes. /Amsterdam, 1921. S. 208./, továbbá Ujházy F. feljegyzései /MNG Adattár MMM 1903/1925/ ;

kötés, varrás, mind a kerámia, faragás és más háziipari mesterségek széles körű művelésének területén. Társadalmi mozgósító munkásságáról, mely falvaknaktájaknak adja vissza művészi alkotóképességét, maga is számot ad írásban, filmen, kiállításokon. Ugyancsak az eredeti népművészet és az iparművészet szerencsés kapcsolása miatt keltettek figyelmet Csulak Magda népi ihletésű szőttesei-varrottasai, amelyeket már első kolozsvári bemutatásuk alkalmából köszöntött a *Hölgyfutár* (1934/7); a művészete alapjául szolgáló árapataki hímzések gyűjteményét Gazdáné Olosz Ella rendezte sajtó alá *(125 magyar szálánvarrott hímzésminta.* Sántha Imre, B. Székely Ilona, Józsa János kerámiája, Hasznann József és Pál, Balázs János fafaragása, Erőss János csont- és Török István népi kőfaragása, Nagy Enikő zománcművészete, nemegyszer megvilágítva a **népművészeti irodalom* és az ~ határterületeit.

(Sze. I.)

A modernek első nemzetközi kiállítása Bécsben. Keleti Újság 1924. szept. 25. — Siklóssy László: *Erdélyi szőnyegekről.* Pásztortűz 1925/7; uő. *Erdély műkincseiről.* Művészeti Szalon 1926/1. — Látó Anna: *Nagybányától a világhirig.* Brassói Lapok 1937. szept. 7. — Szentimrei Judit: *Szép otthonok hirnökei.* Utunk 1960/32; uő. *Milyen a korszerű lakás?* Korunk 1961/7. — Jeney Erzsébet: *Az iparművészet lényege és sajátossági.* Utunk 1960/41. 42.

Plach Hans, festő

M.D.K.

1572-ben Ludringernek a pozsonyi Főtéren álló kútját finoman ábrázolja.

Hoffmann Edit: Pozsony a középkorban, elfelejtett művészek, elpusztult emlékek. Bp. é.n. 58. old

Plach Hans

festō 1572

l.

Hoffmanni Porsony

50 l.

Hoffmann Südost

6.

8.

MDK

Plachó József, műmárványozó

1857.

Saly László,dr.: Az egyetemi templom. Nemz. Ujság. 1926 ápr.11.

MDK

Plachó József pesti müvész

a márványozást végezte az egyetemi templomban.

Zombory Gusztáv: Az egyetemi egyház Pesten. Vasárn. Ujság. 1859. 126.l.

1858. nov. – dec. kiáll.: Magyarország termékenyei, olajf., 300 ft.

1859 aug. – sept. kiáll.: A megsebesült huszár, olajf., 80 ft.

1860. okt. – nov. kiáll.: Salamon, Vörösmarty Költemények után, olajf., 150 ft.

1862. dec. – 1863. jan. kiáll.: A huszár mint vendég, olajf., 200 ft.

Vida Lajos, áll. tanító III. 240

Plachy Ferenc, Pesten

1856. jan.-febr. kiäll. Müeglet. Tanulmányfő, olajf., 50 ft.

1856. máj.-jun. kiäll.: Tanulmányfő, olajf., 50 ft.

1856. júl.-aug. kiäll.: Regélő huszár, olajf., 300 ft.

1856. dec.-1857. jan. kiäll.: Szent László Salamont a visegrádi várfogságba veti, olajf., 250 ft.

1857. febr.-márc. kiäll.: A négy évszak, olajf., 200 ft.

1857. jun.-jul. kiäll.: László király megismeri Salamont a szegényeknek kiosztott alamizsna alkalmával, olajf., 250 ft.

1857. aug.-szept. kiäll.: Dobozy Mihály és hitvese, olajf., 160 ft.

1857. okt.-nov. kiäll.: Furulyás, olajf., 100 ft.

1858. jun.-júl. kiäll.: A huszár bucsúja, olajf., 180 ft.

1858. okt.-nov. kiäll.: Archép, olajf.

Gyermekcsontvár, népvándorláskori

III. ~~Ez~~ 106, 110

Plachy Ferenc

testő.

1. szor Szinházunk kettős kivilágitása mellett felgördülvén a függöny, a Plachy Ferenc által festett „Kazinczy Apotheozisa" koszoruzzatott meg.

Kazinczy ünnepély Omaszterdahelyen, Csallóközben. Vas. Ujs 1859.

546. l.

Plachy I

Csobancz. Kojnat,
4.o Rajz Plachy I.
Köre rajz. Weber H.
Kiadják Kugler és Ess-
mann.

Plachy Ferenc Testen

1859-60. A megsebesült huszár c. olapf. 90 fokú megvette a müegylet.
PMEok. 1859 re. 20. l.

1860-61. Salamon, Vörösmarty költemenye után c. olapf. 120 fok. megvette a müegylet.
PMEok 1860 re. 16. l.

Vasparkó VIII. 190

kilós

stb. stb. úgyszintén **vegyi tisztitást** és
(10 kilón felül) házhoz küldök s elkészités

Legyen szabad megemlitenem, hogy
gyárvezetőnői minőségben alkalmazva s íg

Midőn még megjegyzem, hogy mi
megbízóim teljes megelégedését kiérdemel
pártfogását s ajánlom magam

Gárdos nyom

Plachy

ferto Petten.

1859. tárlat.

A megsebesült huszár.

Olajf. Kisorsolásra megvette

<a müegylet>.

<.>. Vas. Ujs. 1859. 453. l

Plachytól

1857. juliusi tárlat.

Plachytól: László király megismeri Salamont midőn a templom előtt alamizsnát ozt neki. Sok jó van benne, de az egész felfogása szűk. szűk a templom~~ajtó~~ajtó, melyen a király kilép, a király architekturája ~~mége~~ Salamon mérges arca mind nem teszik azt a hatást, a mit az alapeszme kovetelhetne magának, nem tudom miért: mindegyik alatt-nak az orrahegyén egy egy tényeg ~~pont~~ fehér pont van, ugy tetszik, mintha Salamon azért haragudnák, hogy László én még nagyobb va mint az ovén.

Kakas Márton a mutárlatban.
Vas. nyp. 1857. 270. l

Plachy Ferenc

Vas. Lyc.

1861 405. l.

+ (*Gr. Andrásy Gyula,*) a képzőművészeti társulat elnöke és Plachy Ferencz, ugyane társulat titkára előfizetést nyitnak az 1861. évi országgyülési képviselők arczképalbumára, melynek első lapja $23\frac{1}{2}''$ magas és $31''$ széles vastag iven 25 kőrerajzolt arczképet hozand, s előfizetési ára 3 ft. A pénzek Plachy Ferenczhez (rózsatér 9. sz. a.) mielőbb beküldendők.

Plachy Ferenc

Pfeiffer Ferdinand pesti-
kingvárus egy gömöldekes
vállalatot fog megindi-
tani, ez a Magyarország
királyának archépcsarnoka
A képeket P. F. fogja
rajzolni.

Magyar történelmi arc-
képcsarnok. Vas. Vigs 1859.
573. l

MDK

Plachy Ferencz festő, Pest

A megsebesült huszár, 1859
Salamon, 186o
A négy évszak, 1856

Szatmári Gy: Adatok 61 művész 28o művéről. Pesti Műegylet vásárlásai, 1853-63. Kézirat

Plachy F. vajzolé M.D.K.

Apotheosis Karinczy eiszárados emlékére c. vajzát litografálta

Rohn Alajos

Gerszi, A magy. kőrajz. 1960 194

Plachy Ferenc (?)

Nemz. Kép csarnok alapító tagja

Fejős): A Nemz. Kép csarnok Alapító Egy. tösténete
Művészettöstén eti Értesítő 1957 II évf. 1 n.
44. l.

MDK

Plachy Ferenc, festöm./?/

ö szerkesztette a folyamodást az 1859-ben tanácskozásra készülö nyolcak részére a pesti rendörigazgatósághoz, ezt megkapván, munkájuk alapján megszületett az Orsz.magy.Képzöm. Társulat. P.F.-t kérték fel jegyzönek az alapszabályszrkesztö bizottmányban.

Pipics Zoltán: Nyolc festész összefog.
az Uj Magyarság képes melléklete. 1939. V.21. 3.1.

Plachy Ferenc
(működött a 19. sz. második felében)

„Fogadóban" o. v. 55 x 70,5 cm
J. l. p. Plachy
kiállítási ár: 12000 ft.

BÁV 58.Képaukció Bp.1982.szeptember

MDK

Plachy Ferenc festő

„Bebek Antónia Mária királyné böstönében"

c képe KT-tárlaton 1886.

MDK A-I-1/1839.

WDK A 1

MDK

Plachy Ferenc fertő

„Salamon király fogsága"
„Drégelyvár ostroma" c hegyeit

KT őni tárlatára (1886. II. rovozat)

jelenti be.

MDK-A-1-1/1664.

Plachy F. rajzoló M. D. K.

Csobánc

A megbosszult hitszegő

Somló

Tátika c. rajzait köre rajzolta

Weber Henrik

Gerszi, A magy. köraj. 1960 215

Plachy Ferenc festő

Divatcsarnok, 1859. jan.25.
Vadnai Károly: Budapesti társasélet

Plachy Ferenc, festő

Divatcsarnok, 1858. juli 6. 426-428.
A budapesti Müegylet...tárlata

Plachy Ferenc, festő

Divatcsarnok, 1861.21.sz. boriték

Programm...

Plachy Ferenc, grafikus

Divatcsarnok, 1859.nov.29.4.31.
Főváros és vidék

9.-27-35 cm.

Plachy Ferenc

Kazinczy Ferenc apotheosisa.185
Kun S.32.355.

Müvészet - - - -
Vas. Újság 1859. 57. l. -

P l a c h y F e r e n c :

Kazinczy Ferenc apotheosisa.1859.-27-35 cm.
Kun S.32.355.

Művészet - - - -
Vas. Újság 1859. 57. l. -

6742
T. 6306.-

alad bal felé, két a botjára támasz-
iknek egyike a háttérben lévő várra

Z
s Essmann

H.
Ki és Társa Pesten 1863.

l, melynek mér. 18.4 : 13.9 cm.

-98
8.

Plachy F

Csobáncz.

Az előtérben két lovas h
kodó földmives köszönt és a k
mutat. Felirata:

CSOBANC
kiadják Kugler é

alól balra: Rajz. Plachy F.
jobbra: Köre rajz. Weber
legalól középütt: Nyomt. Pata

Kny., alányomássa

Szn. 865
415-98-1

Plachy F

6742

Csobáncz. T. 6306.-

Az előtérben két lovas halad bal felé, két a botjára támaszkodó földmives köszönt és a kiknek egyike a háttérben lévő várra mutat. Felirata:

CSOBANCZ
kiadják Kugler és Essmann

alól balra: Rajz. Plachy F.
jobbra: Köre rajz. Weber H.
legalól középütt: Nyomt. Pataki és Társa Pesten 1863.

Kny., alányomással, melynek mér. 18.4 : 13.9 cm.

Szn. 865-98
415-98-18.

Plachy Ferenc

"Ismert képirónk, s a Kézőművészeti Társulat volt titoknoka nagyobb körutra indul Magyarország és Erdélyben, hogy a nevezetesebb történelmi helyeit lefényképezze,"-irja "Mü-ut" cimmel a "Budapesti Hirvivő" c. rovat.

Családi Kör. Bp. 1863. május 31.
IV. évf. 22. sz. 366-367 lap

Plachy Ferenc

Kazinczy Ferenc apotheosisa. Négy alak és
K. t megkoszorúló genius
kincs könyv, rajz. Plachy Ferenc
1859-ben.
27.5 x 35 cm — hely papiszeretben

Kim S. (32.) 355.

Plachy Ferenc

Az első magyar festészeti munka érdemeit méltatja a Budapesti társasélet c. rovat, melyet "Elemi festészet" cimmel irt a müvész, aki "méltán megérdemelné a nagyközönség" érdeklődését.
/A beszámoló müvészként emliti a munka szerzőjét, de azt nem irja, hogy képzőmüvészről van-e szó./

Divatcsarnok, Bp. 1859. január 25.
92. lap.

Plachy Ferenc

l.

Lykanomzromantika
100, 170. l.

Urbán Ivánbáró, főispán VII-27.

Plachy Ferenc

PLACHY FERENC Pesten lakó festő 1857-ben a pesti műegylet tárlatán (a kiállítás jún. 17-től júl. 13-ig tartott) „László király megismeri Salamont, a szegényeknek kiosztott alamizsna alkalmával“ c. képével vett részt. Mint a Budapesti Hirlap akkori referense megjegyzi, „itt is mint Pecht képén, a koldusok egyformán kinyujtott keze valami visszataszító egyhangúságot kölcsönöz az ábrázolatnak. Az egész színezete különben elég ószerű, mi históriai tárgyakhoz a festész helyes érzületére mutat.“

—388.

Művészet 1911. 47. l.

4226. Bonifazio di

Sz. Veneziába

Toulousei szt. Lajos

Egy hegyes vidék előte
ábrázolva. Közülök balról
pöki ornatust viselő és be
Lajost, ki mögött a földön
jobbról szent András aposto
jobb kezében könyvet és
infulája ékköves és liliomos
képek szemlélhetők. Szent L
hosszú szakállt hord, köntös
és »M« továbbá »A« és »
vannak. A háttér égboltja fe

Vászon, méretei 192 : 15
érték 20000 K. — Néhai gróf
november 14-én (1429–908). —
hagyására vonatkozó adatokat
Bejelentetett 1913 márczius 16

Kifüggesztésére vonatkozó
ban. 1913 : 16. *Bonifazio di*
Toulousei szt. Lajos és szt. An

Jegyzet. Az e festményre v

a) a törzsleltárban (1920
fazio Veneziano: Ein Bischof
haltend. Ölgemälde, beschädigt,
geschnitzt (In der Stiegenhalle);

b) a leltári kivonatban (2
fazio: Venedig 1857. 190 hoch
II. Étage);

c) a hagyományi jegyzékb
fazio da Venezia: Két szent;

d) az átvételi okmányban
fazio da Veneziano: Két szent.

Hagy. 1912.
Pálffy

Plachy Ferenc

sürün emlitve az
alábbi cikkben.

Vas. Lip. 1886. 734. l.
(Az Országos Képrőmű-
veszeti Társulat jubi-
lemma.)

a cikk Keleti Gusztáv
csomagjában

Egy felvesélek
Herbernek
ismi

Plachy Ferenc

115

PLACHY FERENC: Kazinczy Ferenc apotheózisa. 1859. 27×35 cm. Kun S. 32—355.

SZEPESSY IGNÁC báró,pécsi pk.mel
kőny.ov.keretben 1860-ból.
925-115 , 155-245 m/m.
KUN S.32.-636.

SZERDAHELYI KÁLMÁN,mellk.kőny.18
körösköríl rokokó keretekben főb
repeinek 8 jelmezes alakja.-
37-48 ,41-56 cm.
KUN S.32.-640.

SZIGETI JÓZSEF,mellk.Kő tónusos
14.5-20 cm.
KUN S.32.641.

[illegible]

KUN S.32.-656.

-

P l a c h y F e r e n c :Kazin
Kun S.32-355.-Bibl:Művészet.....M

Plachy Ferenc

l.

Meller Ferencz

368.1.

. haszon szer-
ális vagyoná-

dalom kérdése sem.
ormány az eszter-
. hatalmas anyagi
a békeévekben sem
endkivüli és ren-
pengőt fordi-
lehet hogy a laikus
éki munka drága
gy a félvidék
előbb emlitett
át alig pengő-
mlemléki javadal-
kell venni azt is,
dezni a Bizottság

Plachy Ferenc

festő

l.

Weiss Anna

Izsó Miklós élete
és művészete.
Bp. 1939.
8, 9-l.

Csombárd, Bongrác-kúria

56

+ (*Werfer Károly*) illustrált „Regény- és beszélycsarnokot“ szándékozik meginditni, mellyet eddig nálunk példátlan olcsósága által akar minél elterjedtebbé tenni. Az ár olcsósága kétségkivül ösztönül fog szolgálni a vállalat pártolására, kivált ha emellett a művek megjelenése is a rendes határidőben történik, a mi nem olly csekély körülmény, hogy az illető kiadók figyelmét meg ne érdemelné. Nem egyszer történik, hogy valamelly mű hetekkel sőt hónapokkal a kitüzött határidő után jelenik meg, s ez egyik főoka annak, hogy a közönség az irodalmi vállalatok iránt bizalmatlankodik.

+ (*Erkel Gyula,*) a jeles zeneszerző *Erkel* Ferencz fia, mint a lapokban olvassuk, magyar operán dolgozik. Adja Isten, hogy a zeneszerzői tehetséget illetőleg elmondhassuk az ifju Erkelről, miszerint az alma nem messze esett fájától. Az „Álmos“ czimü uj darabhoz irt zenéje a fiatal szerzőnek sok reményre jogosit.

+ (*Figyelmeztetjük a közönséget*) az idei philharmoniai hangversenyek elsejére, melly ma vasárnap a muzeumban fog megtartatni. Meyerber magasztalt „Ploermeli bucsu“ uj operájából is fognak dalokat előadni ezalkalommal, s a Rákóczy-indulót, *Berlioz* hatalmas hangszerelése szerint.

+ (*Suck Róza gordonkamüvésznőnk*) közelebb Bécsben hangversenyezvén, nagy tetszésben részesült. A zenészek lakomát is rendeztek tiszteletére.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

— (*Igénytelen javaslat.*) Szántó (Zala), nov. 14. A Vasárnapi Ujság 41-ik száma átvette a „Kerti Gazdaság“ lapból a faiskolák hanyag kezelése iránt az ország minden részéből érkező panaszokat, mellyek fájdalom! a mi vidékünkön is ugyanazok. És épen mintha szórul szóra tőlünk eredtek volna, azért azokat nem ismétlem, csak a baj orvoslását érintem. — E panasz szerintem akkép volna megszüntethető, ha egyegy tanitó minden kerületből évenkint egy hónapig a község költségén a fővárosi mintakertben szorgalmas oktatást venne, azután a látottakat, hallottakat és tapasztaltakat pontosan feljegyezve itthon kerületi tanitói tanácskozás alkalmával ne csak irásban, hanem a mennyire lehet, gyakorlatilag is másokkal közölné, a mint ez eljárás az uj tanrendszer behozatalával több helyen jó sikerrel gyakoroltatott. E mellett a községek hozassák a tanitók számára a „Kerti gazdasági lapokat,“ szerezzék meg *Gönczy, Galgóczy, Minikus, Entz* stb. kertészeti szakba vágó könyveit, a tanitók pedig István bácsi naptárát vegyék és használják, s szünet idején keressék meg a közelükben lakó gyümölcstenyésztőket, igy rövid idő alatt sikerdus eredmény koszoruzandja csekély fáradságukat, a mit inkább nemes és egészséges időtöltésnek lehet mondani. A papnöveldék és tanitóképezdék csak későbbre képezhetnek ezen szakhoz értő lelkészeket és tanitókat. — *B. F.*

Közintézetek, egyletek.

⊙ (*Ő cs. kir. Fensége Albrecht Főherczeg Főkormányzó*) a magyar Kertészeti társulat támogatására 200 ftot kegyeskedett adni.

+ (*A pest-budai dalárda*) f. hó 3-án tartotta meg nagy gyülését, melly alkalommal egyleti igazgatóul és elnökül ujolag 3 évre Thill Ferdinánd, titkárul egy évre dr. Eisert Lajos Otto, egyleti pénztárnokul Krenner Károly és levéltárnokul Heyek Adolf (mind tősgyökeres magyar nevek) választatott meg; a választmányi tagok pedig következők : Ábrányi Kornél, Brand Mihály, Banzen Gábor, Eisert Tivadar, Eszterhay Ferencz, Felley Antal, Gosztonyi János, Gossenheimer Ede, Halbauer Vilmos, Hőffler Antal, Haris Mihály, Hollósy Béla, Járosch János, Kanovics Mór, Karczag József, Kunz Nep. János, Lustig István, id: Mitterdorfer János, Malagécz Ignácz, Müller Károly, Rainer Gergely, Raab Pál, Purmann József, Schelley Ödön, Schmidt Gyula, Sester Armin, Vogel Alajos, Wiesner Ferencz, Wikus Ferencz és Wanko Károly. — A bevétel 1858. oktober 1-től 1859. september 31-ig tesz 4680 ft. 20 krt, melly összeg a mult évből fenmaradt 27 ft. 25 krral tesz 4707 ft. 67 krt; ebből levonva az egy év alatt tett kiadásokat 4565 ft. 92 krt, maradt pénztári hátralékul 141 ft. 75 kr. Határozatba ment, hogy a téli félévben két hangverseny rendeztessék.

Mi ujság?

⊙ (*Halálozás.*) Nov. 19-én, délelőtti 9 órakor, hunyt el *Lónyay* János, belső titk. tanácsos ő exclja, Lónyai Menyhért ur atyja. A pesti árviz alkalmával az elhunyt volt a kir. biztos, ki az egész mentési ügyet s később Pest fölépitését vezette. — 1857-ben pedig az uralkodó előtt a protestánsok ohajtását tolmácsolta. A haza egyik legbuzgóbb, leghűbb fiát veszté el benne. Hült tetemeit nov. 23-án délelőtt tették le Nagy-Lónyán a családi sirboltba.

+ (*Uj sajtórendszabály.*) Több oldalról hallani, — irja a „B. Hirlap,“ — hogy egy, a Francziaországban 1852. óta fennállóhoz hasonló sajtórendszabály várható, mellyszerint t. i. minden hirlapi czikk, szerzője által aláirandó lenne. — E szerint nagy veszély fenyegeti azokat, kik csak leeresztett sisakkal szeretnek a küzdtérre kilépni.

⊙ (*Gróf Mikó Imre ur*) *Weér* Farkas és *Kazinczy* Gábor társaságában e hó elején Miskolczot látogatá meg. Alig szállottak le esti 8 órakor a vendégfogadóban, azonnal tiszteletére sereglett a tanári kar több tagja, a színésztársaság igazgatósága és számos polgár. A polgári éneklő-kar nehány nemzeti dal elzengésével tisztelkedett. Másnap a tisztelt vendég elutazott.

△ (*Jótékonyság.*) *Bernát* Zsigmond egy moldvai szegény magyar protestáns ifju képeztetésére 1000 pftnyi alapitványt tett a sárospataki főiskolában.

△ (*A bécsi politechnikum magyar hallgatói*) 130 ujftot küldtek a nemzeti muzeumban felállitandó *Kazinczy-szoborra.*

⊙ (*Emlitettük, hogy a Magyar Gazd. Egyesület*) közgyülésén küldöttséget nevezett ki, melly az elnököt, gr. Károlyi Istvánt, az elnökségben való tovább megmaradásra fölkérje. A küldöttség sikerrel járt el Fóthon. A hazafias érzelmü gróf betegsége s testi szenvedései daczára is megmarad az egyesület elnöki székén.

+ (*Vieuxtemps hires hegedümüvész*) közelebb fővárosunkba érkezik hangversenyeket adandó. Egy helybeli lap azt is emlitette, hogy valamelly philharmoniai hangversenyen is közre fogna működni.

⊙ (*A debreczeni ujból felállitott ref. felsőbb leányiskolát*) nov. 16-án nyitották meg. Az intézetet özv. *Walko* Károlyné fogja vezetni, mint igazgatóné, mellette egy segéd-kisasszony, egy vallástanitó, meg két oktató fog működni.

— (*A Kazinczy-alapitvány*), mint halljuk, az ország minden részében igen szép pártolásnak örvend. Reméljük, nem kell bővebben ajánlanunk a közönség figyelmébe.

+ (*Nagyszombatban a magyar irodalom*), mint a „Hölgyfutárnak“ irják, nem igen nagy pártolásnak örvend. A kaszinóba, hol a tagok többnyire magyarok, négy magyar és nyolcz német lap jár. Magánházakba jár hatvanhat magyar és hatszáz negyvenegy különféle nyelvü mindenféle folyóirat.

+ (*Pajor Nina k. a.*) a vidék egyik legkedvesebb népszinműénekesnője, nemzeti szinpadunkon háromszor fel fog lépni.

— (*Erdélynek nagy napja volt nov. 23-án!*) Ekkor nyilt meg a *muzeum egylet.* A nemzeti ünnep részleteiről bővebben szólandunk. Az Akademia részéről b. Eötvös József, Csengery Antal és Kovács Gyula akad. tagok utaztak Kolozsvárra.

+ (*A vidéki szintársulatok*) következő városokban tartanak a téli idény alatt előadásokat : Budai társulata Aradon, Havié Kolozsvárott, Hidasié Győrben, Molnáré Miskolczon, Hetényi- és Törőké Egerben, Pázmáné Ujvidéken, Szuperé Nagy-Kanizsán, Futóé Veszprémben, Csabaié Székesfehérvárott, Tóthé Mohácson, Pozsonyié Tordán, Nagy Mihályé Gyergyó-Szent-Miklóson, Szabóé Szegeden.

+ (*A Lendvay-szobor költségeire*) következő lelkes hölgyek eszközlének gyüjtést : Szinyei-Jekelfalusi Valéria, mint inditványozó, küldött 80 pftot, Balog Melanie 2 aranyat, Békásy Emilia 13 ftot és 1 aranyat, Beniczky Anna 17 ft., Bokros Ágnes 2 ft., Botka-Nedeczky Franciska 12 ft., Bozó-Teleki grófnő 10 ft., Budai-Szirmai Mária 50 ft., Czékus-Aranyhalmi Malvin 20 ft., Damaskin-Földváry Etelka 14 ft. 25 kr., Darázs-Kovács Ida 17 ft., Dőry Emma 10 ft., Dőry Irén 52 ft., Ensel Linka 11 ft., egy ismeretlen Győrből 10 ft., Erdődy Lászlóné 30 ft., Gaal Luiza 62 ft., Gothard Róza 100 ft,, Gubodi Rozina 8 ft., Halász Ida 24 ft. 48 krt, Heckenast-Bajza Lenke 20 ft., Hosszufalusi Malvin 7 ft. 36 krt, Huszár Hermin 27 ft. 32 krt., Jankovich Kornélia 28 ft., Jankovich-Huszár Ilka 72 ft., Juricskai Mórné 20 ft., Kalmár Józéfa 22 ft., Kóczán Józsefné 48 ft. 30 krt, Kolosváry Sándorné 22 ft., Komlósy Karolina 17 ft., Konkoly-Földváry Klára 50 ft., Konkoly-Thege Irén 50 ft., Kovács Pálné 55 ft., Kun Józsefné 63 ft., Lajos Györgyné 12 ft., Lovasy Betti 14 ft., Lyka Pálné 20 ft. 12 krt., Madarász Ernesztin 24 ft., Matkovich-Rhédey Anna 63 ft., Mercse Döméné 25 ft., Mészöly Imréné 10 ft., Nagy Ignáczné 61 ft., Pálfy-Stelczer Eliz 30 ft., Paukovics Nelli 45 ft., Pilta Erzsébet 45 ft., Pirker Matild 10 ft., Popovics Jánosné 22 ft., Rába Istvánné 18 ft. 6 krt, Rumy Gizela 34 ft. és 2 db. arany, Sebestény Vilma 15 ft., Szerdahelyi-Kubinyi Laura 11 ft. és 1 db. arany, Szalay Georgina 5 ft., Thuri Etelka 7 ft., Tiborz Apollonia 11 ft. 40 krt, Tóth-Kis Etelka 52 ft., Tóth Pálné 24 ft., Udvarnoky Pálné 10 ft., Veres Szilárdka 20 ft., Vojnics Tivadarné 101 ft. és 9 db. arany, Zaary Józsefné 5 ft., Zseny Józsefné 5 ft., Zsoldos Ida 25 ft. Összesen 1775 ft. 51 kr. és 15 db. arany gyült be a mondott nemes czélra.

— (*Schodelné ezüst sarlója.*) Biztos kilátásunk van, hogy n. Muzeumunk ismét egy becses müdarabbal szaporodik. Ez egykori nagyhirü énekesnőnk ezüst sarlója, mellyet az 1840-ik évi országgyülési ifjuság ajándékozott a művésznőnek, pozsonyi vendégszereplése alkalmával. Az értékes mű sok ideig ismeretlen kezekben volt s miután előkerült, többek lelkes hozzájárulása utján a n. Muzeumnak fog átadatni.

+ (*Nagy-Kállóban a lelkes Kállay Ákosné asszony*) vállalá magára, hogy a Szabolcsmegyét jelképező muzeumi diszszéket elkészitteti. Ugocsa czimerét pedig gróf Heszensteinné szül. Perényi Malvina ő nga saját kezével fogja himzeni. Hazánk nemes leányai e mindenfelől nyilatkozó buzgalomért legnagyobb elismerésre számithatnak.

△ (*Különös megvakulás,*) Bozsó Pál, 74 éves szegedi gazdaember, irja a „Sz. H.,“ ezelőtt 7 évvel, minden külok hozzájárulása nélkül, rögtön megvakult. Most vagy három hónapja a jó öreg ismét minden orvosi segély nélkül, 4—5 napi szürkületes látás után, szeme teljes világát visszanyerte. Alig győzi csudálni a sok ujitást, melly megvakulása óta a városban történt. A vasutat, ennek szép hidját, napokig nézegeti és mindent, a mi uj előtte. Kivánjuk neki, hogy még sokáig csudálhassa gyermekei s unokái haladását s örülhessen rajta.

△ (*Legujabb divat.*) Párisban a nők a legujabb divat szerint olly rövid szoknyákat hordanak, hogy a lábfej egészen kilátszik. A czipészek előre örvendhetnek ez uj divatnak, melly a nőket csak uj és szép czipőben engedi járni.

△ (*A császár-fürdő bérlője*) a jövő tavaszig vendégei meglepetésére, ismét tetemes ujitásokat tétet, a mellyek körüli ásás alkalmával egy földalatti folyosóra akadtak. Ennek mindkét oldalán meglehetős, jó állapotban levő fürdők állnak. Ugylátszik, már évszázadok óta fekszik felettük föld. A vállalkozó kiásatja s kis átidomitással fürdőket készittet belőlük.

arányban találtatnak, mint a hogy a nemesség száma az összes népséghez áll.

A franczia hadsereget ábrázoló képeink között az 1. számmal jegyzett, a francziák császárát, III. Napoleont tünteti elénk, a midőn e zárkózott és mindig rejtélyes uralkodó, tábornoki törzskarának s testőreinek kiséretében a harczmezőt belovagolja.

A mostani császár szokott egyenruhája, nem hasonlit ahhoz, mellyet I. Napoleon viselt. I. Napoleon rendesen a testőrségi vadászok egyenruháját hordá : zöld frakkot, elől a mellén szélesen kiforduló hajtókával, mellyen két sor fényes gomb tündöklött. Jelen képünk III. Napoleont a marsali egyenruhában ábrázolja, azonban csak fél diszben, a mint a vezérek a harczmezőn sergeik vezérletét átveszik. Szóval, hiányzik a tollas kalap, s a fényes lovagcsizma, s csak a becsületrend széles szalagja, s briliantos csillagja jelöli benne a hadsereg egyik nagyját. A császár háta mögött, a táborkar törzstisztei, a föszállásmester, hadmérnökök, s más a vezérséghez tartozó tisztek láthatók. A császár baloldalán az ugynevezett száztestőrök ülnek lovaikon. Az itt nevezettek a világ minden más illynemű udvari őrségét, a mi az egyenruházat pazar fényét illeti, pompában felülmulják. Nem kell ide értenünk az egykori magyar nemes testőrség gazdag felszerelését, de hiszen a száztestőrség, nem is illy palotai belső szolgálatra van rendelve. Midőn a császárság helyreállitása után e csapat, egy nagy szemle alkalmával legelőször sorba állott, a párisiak nevetni kezdének a látott tarkaság felett; azóta mint mondják, megszokták a tollas és lószőrös sisakot s a felettébb elczikornyásitott egyenruhát, mellynek mintáit hosszasan tanácskozó s müértő bizottmányok találák fel.

A franczia hadsereg 1852 óta két külön osztályt képez, melly azonban az ezredek számára nézve nagyon különböző. Ugyanis a *testőrsereg*, vagyis a franczia gárda, melly a fegyverzet minden nemeiből bir osztályokat, háboru alkalmával közel 30,000 embert számlál. Ellenben a hadsereg második osztálya, a sorezredek, még béke idejében is legalább tizszerannyi legénységgel birnak.

A testőrségben a gyalogság két osztálya különböztető meg. Van 4 ezred testőr granátos és 4 ezred könnyü gyalog (voltigeur); a 2. rajz az előbbit, a 3. az utóbbit ábrázolja. A testőrgranátosok kiálták 1815-ben Watterloo alatt, midőn az egyesült angol-porosz hadak a francziákat szétverék : „a gárda meghal, de meg nem adja magát.“ A könnyü gyalogság az ausztriai gyalogsághoz majdnem hasonló csákót visel, mig a granátosok a medvebőr kalpagot maig megtarták. A sötét kék köpeny, mindakettőnél egyenlő, csak hogy rajzunkban a könnyü gyalog a köpeny szélét felgombolta, mig a granátos büszke öntudatában olly méltóságosan tekint, mintha ő egyedül tartotta volna meg jun. 4-én a buffalorai hidat.

A testőrségi gyalogsághoz tartoznak továbbá, a gárda zuávjai 4. s a gárda-vadászok 5. rajz. Az előbbiek 3 zászlóaljat képező ezredet, az utóbbiak csak 1 zászlóaljat képeznek. A gárda-zuávok Szebasztopol alatt, s a jelen olasz hadjárat alkalmával is többizben kitünteték magukat, a lapok akkoron telve valának ezen arab öltözetü franczia katonák vitézi tetteinek és furfangosságainak leirásával. A zuávok eltanulták az afrikai arabok harczi modorát : ők hozák be a franczia hadseregbe azon különös macskaforma ugrálásokat, mellyek eddig a rendes hadak soraiban ismeretlenek voltak. — A gárda-lovasságról, valamint a sorezredek külön fegyverneméről, a jövő alkalommal.

(Folytatása következik.)

Pótléktudósitások a Kazinczy-ünnepet illetőleg.

— (*Kazinczy-ünnep Nagy-Váradon.*) Miután a Kazinczy-ünnepélyt érdeklő első tudósitásom e lapok 46-ik számában megjelent : kötelességem eme másodikban tudatni azon örvendetes tényt, melly e hó 13-án ment véghez.

Fellángolt fiatalságunkban a tűz, lemosni azon rosz hirt, melly városunkra az elhalasztás — nem a részvétlenség által tapadott. Későn, de mégis megültük Kazinczy évszázados napját; megültük illendően, lelkesen, a „fekete sas“ termében. Dicséret a jogászkart illeti különösen, kik mint kezdeményezők, olly estét varázsoltak közönségünknek, melly soká fog emlékezetében maradni.

Tartattak felolvasások, szavalatok; ezenkivül, műkedvelők által előadatott Kisfaludy K. „Szeget szeggel“ czimü darabja. Berekesztésül a „Szózat“ énekeltetett karban.

Mióta a nevezett terem fönnáll, benne tán nem volt válogatottabb, nagyobb számu közönség. Lelkesedés ragyogott minden arczon; a lelkesedés kitörésével üdvözlők a megnyitó nemzeti indulót; lelkesedés lángolt kebleinkben, midőn szétoszlánk. — Ez est diszére egy Kazinczyt dicsőitő költeménynek nyomtatásban megjelent példányai is osztattak szét. — Az előadásnak tiszta jövedelme, körül-belől 200 pft. az Akademiának fog átszolgáltatni a Kazinczy-alapra. — Följegyzésre érdemes, hogy ez ünnepélyre több hölgy magyaros diszben, pártásan jelent meg. *M.*

— (*Kazinczy-ünnepély Nagy-Kanizsán. nov. 13-án.*) A magyar irodalom reformatorának — mi is letevők a hazafiui elismerés és hála adóját! — Bár kissé elkésve, de még sem későn, városunk értelmesbjei a „zöldfa“-vendéglő termében ünnepélyt rendezének, mellyre nemcsak helybeliek, de a vidékből is számosan gyültek össze, áldozni a nagy hazafi és iró százados emlékének! — Az ünnepély délután 1 órakor vevé kezdetét a nevezett teremben, hol a még fennálló szinpad elején, *Balogh* J. hazánkfia által ez ünnepélyre rajzolt s egy helybeli lelkes hölgy készitette koszoruval s nemzeti lobogókkal diszitett *Kazinczy képe* vala látható. Hogy ez összejövetel fontosságát mindenki érezé, bizonyitá azon komoly csend, melly az egész teremben honolt, mignem a szinpad hátterében felállitott zenekar rákezdé a „Rákóczy-indulót;“ utána következett *Hegedüs* József ügyvéd ur Kazinczy életrajzát tárgyazó beszéde, melly, valódi szónoki tehetséggel előadva, nagy hatást gyakorolt a hallgatóságra. A lelkes hazafi és szónok arczán látható volt, hogy, a mit beszél, azt érzi is, szavai a jelenvoltak keblét áthatván, kitörő „éljen“-riadásokat idézének elő. Beszédének végeztével helybeli műkedvelők Kölcsey „hymnusát“ éneklék el; ezután főt. *Dolmányos* tanár ur, Tóth Kálmán „Kazinczy Ferencz emlékezete“ czimü költeményét szavalván, — az ünnep szellemi része a „Hunyady-induló“ eljátszásával befejeztetett. — Következett a kétszáz teritékü ünnepi ebéd, közbe-közbe érdekes felköszöntésekkel, mellyek közől legkitünőbb volt Z—ky ügyvéd uré; utóbb B—nyi uré, következőkép : „Adjon a magyarok Istene hazánknak több Kazinczy Ferenczet, Kanizsa városának pedig sok Hegedüs Józsefet!“ — Ugy legyen! — Az ünnepi ebéd alkalmával történt aláirások után, mint hallók, 1 db. arany s 345 ft. gyült össze a Kazinczy-alapitványra.

Ime, Kanizsa város hazafias érzületének szellemi s anyagi eredménye! — Ezen szép tényhez még csak azt kivántuk volna, hogy az ünnepély-szülte lelkesedésből a polgári egylet elhatározza, miszerint jövő évtől kezdve minden magyar lapra előfizetend. Ez ugyan eddig nem történt meg; de bizunk az egylet t. elnökében, ki mint jó magyar ember azon akadályt, mellyet nehány tag nyakassága gördit elő, elháritván : ohajtásunknak mielőbb eleget teend! — *a* — *ly*.

\+ (*A Kazinczy-ünnepet Abrudbányán*) f. nov. 6-án ülték meg; Kazinczy-emlékre aláirást is nyitottak, mire 90 ujft., 10 ftnyi ezüst pénz és 3 arany gyült össze.

\+ (*A Kazinczy-ünnepélyt Konstantinápolyban is*) megünnepelte az ott levő magyarság. Erre nézve a „P. N.“ stambuli levelezője igy ir : „Halhatatlan költőnk *Kazinczy Ferencz* százados ünnepét az idevaló magyarság is, mód és körülményeihez képest szerény kis társaságban, még pedig Stambul ős török házainak egyikében, megülte. Nagyszerű programmról ugyan nem szólhatok; több alkalomszerű szavalmány után Sz. D. honfitársunk a „Hazádnak rendületlenül“ páratlan szépségü költeményt megható hangon szavalta, és ezen a külföldi magyarra különös benyomásu verssel minden szemből könyüt csalt ki. E busongó lassunak frissé átalakulását azonban a jó szekszárdinak köszönhetjük; emlékezve hazánkról, édes mieinkről, huzamos együttlét után a kis társaság vidám lélekkel oszolt szét.“

\+ (*A Kazinczy-ünnep*) az összes európai sajtóban viszhangzik, A „Fädrelandet“ czimü dán hirlap f. évi okt. 27-ki száma e tárgyról egy czikket hoz, melly Kazinczy életét s azon befolyást ismerteti, mellyet a halhatatlan férfiu a magyar irodalomra gyakorolt. Jelenleg az olasz lapok közlik részletes és lelkes leirását ez ünnepélynek. Ugylátszik, hogy lassankint észre kezdenek bennünket venni a külföldön is.

— (*A Kazinczy-albumok.*) Jelentettük, hogy a lefolyt Kazinczy-ünnepre vonatkozólag 3 Kazinczy-könyv van keletkezőben, mellyek szerkesztői : *Lévay József, Kempelen Győző* és *Szabó Rikhárd*. Egy-két lap azt tanácsolta, hogy jó volna a három vállalatot egyesiteni. A tanács, ugylátszik, őszinte volt, legalább annak kimondására az illető lapok jogositva voltak. Azonban a közzétett programmokból az is kitünik, hogy mindenik vállalat külön tért igyekszik elfoglalni, s külön módon fog igyekezni, megörökiteni az országos ünnepélyt. Kempelen Győző egy hozzánk is beküldött nyilatkozatban kijelenti, hogy szándékától el nem áll, s népszerüen irandó, olcsó könyvét mindenesetre ki fogja adni. S ha e szerint Lévay magasabb igényeknek megfelelő, komoly tartalmu albumot szerkesztend, Szabó pedig, mint igéri, képekkel, rajzokkal diszitendi munkáját, akkor mind a három külön érdeknek fog megfelelni, s bátran megállhat egymás mellett, sőt remélhető, hogy illető közönségeiket is meg fogják találni. Kár azért, előlegesen olly nagyon versengeni.

Irodalom és müvészet.

\+ (*Magyar történelmi arczképcsarnok.*) Pfeiffer Ferdinánd pesti könyvárus egy igen érdekes vállalatot fog meginditani; ez „*Magyarország királyainak arczképcsarnoka.*“ Három nagy lapon fog megjelenni; az első lap az Árpádházból, a második a vegyesházból, s a harmadik a Habsburg-házból származó királyok arczképeit hozandja. A vállalat jövő évi martiusban indul meg s minden évharmadban egy-egy lap fog megjelenni. A királyok után Pfeiffer ur, ha a közönség részvéte felbátoritandja, Erdélyország fejedelmeinek arczképeit szándékozik hasonló alakban kiadni; ezekután pedig a magyar hadvezérek, országlárok, főpapok sbt. arczképei fognának következni. A képeket Plachy Ferencz hazai müvészünk fogja rajzolni.

\+ (*Vahot Imre*) előfizetést, vagy csak aláirást nyit illy czimü zsebkönyvre : „*Emlény*“, egészen uj, komoly és tréfás „Napkeleti virágnyelv,“ szerkeszti *Ozorai* Árpád. Egy diszkötésü példány ára 1 ujft. Az előfizetések vagy aláirások december közepéig a kiadó Vahot Imréhez küldendők.

\+ (*Fogarasi német-magyar szótára*) negyedik javitott és bővitett kiadásban megjelent. Ára 3 ft. — Szintén elhagyta a sajtót *Ballagi* Károly „Német nyelvtanának“ negyedik teljesen átdolgozott kiadása. Ára 1 ft.

\+ (*Vecsey Sándor ujabb költeményei*) egy kötetben megjelentek. A csinosan kiállitott mű *Vigyázó* Sándor urnak van ajánlva; 240 lapra terjed; ára 1 ujft.

\+ (*Vahot Imre „Huszárcsiny“*) czimü vigjátékát az a szerencse fenyegeti, hogy a jövő hó végén német forditásban a berlini Viktoria-szinházban akarják előadni.

\+ (*Azon magyar napi lap*), mellyet, mint emlitők, Werfer Károly ujévkor szándékozik meginditani, szépirodalmi lesz e czim alatt : „Pesti Futár,“ Szerkesztőül, mint halljuk, *Berecz Károly* vállalkozik.

*

pélyt több mint száz személyre rendezett lakoma fejezte be. Az ünnepély alatt a „Kazinczy-alapitványra“ 200 pft. gyült be. — Tudósitó megemliti még, hogy Marmaros hölgyei a Muzeum igazgatójához tiltakozást küldöttek be az ellen, nehogy e megye czimeres diszszékét más megyebeliek vállalják el.

— (*Kazinczy-ünnepély és iskola-szentelés Visken.*) November 13-n nagy lelkesedéssel tartatott ref. egyházunk által egyszerre. Az egyesült két ünnepély, mellyet lelkipásztorunk által mondott jeles beszédek, s a tanitók és polgárokból alakult ének-kar által énekelt dallamok változata élénkitett, végre *Tompa* M. koszorus költönk Kazinczy emlékére irt szép költeményének felolvasása s „Isten áldd meg a magyart“ hymnus eléneklése által záratott be. Ez ünnepélyt követte a napnak estéjén egy egyszerű, de igaz magyar lakoma az iskola egyik tan-teremében. Mit osztán legvégül egy tánczvigalom zárt be, melly a szigeti leégett ref. templom és iskola javára tartatott. — *Cs.*

+ (*A Kazinczy-alapitványra*) a „P. N.“ szerint, ekkorig már 5500 ft. van befizetve az azt kezelő bizottmányhoz. Czélja ez alapitványnak : Kazinczy Ferencz maradékai közől azokat, kik szükséggel küzdenek, fölsegiteni, születéshelyén Érsemlyénben egyszerü emléket emelni; a széphalmi kis jószágot tehermentesiteni, s az ottani házat, hol ő élt és működött, romjaiból kiemelni, kicsinositni, s ott egy Kazinczy-szobát rendezni, megrakva az ünnepeltnek emlékeivel. — Hiteles forrásból irja a nevezett lap azt is, hogy a Kazinczy-érmekből csupán 2 arany s 24 ezüst példány van megrendelve Magyarországban; az arany példányok egyikét *Zádor* György ur cs. k. bécsi legfőbbtörvényszéki tanácsos, s m. akad. r. tag, a másikat *Krocska* Szilárd ur, aradi minorita-szerzetes rendelte meg. A bronz példányokból mintegy 300 kelt el.

+ (*A Kazinczy-ünnepet Lengyelországban is megtartották*) Ezt olvastuk a „Napkeletben.“ Hogy mit értsünk voltaképen „Lengyelország“ alatt, nem tudjuk, mert a nevezett lap csak ezen átalános kifejezéssel él. De lássuk, mit ir e tárgyról egy huszártiszt. „Mi sem akarván elmaradni a nemzet eme nagy ünnepéről, ez idegen ajku nép közt e hó (nov.) 10-én megünnepeltük a „nagy és hiv magyar“ születésének százados napját. Az itt állomásozó huszártisztek közől nehányan összejövén igénytelen szállásomon, tiszteletteljesen adám elő összejövetelünk okát, mirre O . . . nyi Gyula barátom lelkesen elszavalta a „Szózat“-ot. Erre neszmélyivel tölt poharainkat fölemelők, s azokat a nagy nyelvreformator emlékére üritettük ki. Végül felolvastam Tóth Kálmántól „Nem tudom én, mellyik“, Soós Miklóstól „Hova lettél“ s Losonczy Lászlótól „Kazinczy Ferencz ünnepére“ czimü költeményeket, melly utóbbinak 10-ik strófáját fölemelt poharak közt mindnyájan együtt szavaltuk el :

„Nem hagyjuk el, ha vész jön is;
Mint igaz magyarok megállunk,
Legyen bár koszorunk tövis!“

Végül az irodalom s annak bajnokai boldog jövőjére, s a hon közjólétére mondattak toasztok.

— Folytonosan érkeznek hozzánk tudósitások a vidék különböző részeiből Kazinczy-ünnepélyekről. A kik elkéstek, sietnek helyrepótolni a mulasztást. Nem mulaszthatjuk el, röviden följegyezni ez örvendetes tényeket, bár az egyéb tudósitásaink rovására történnék is. Az ünnepelt nagy férfiu emléke megérdemli azt.

+ („*Alagya Kazinczy sirjánál*“) czim alatt *Fökövy* Józéfa asszony magasztos szellemü zeneművet szerzett, mellynek kiadásából begyülendő tiszta jövedelem Kazinczy ujonan tervezett siremlékére fog fordittatni.

Irodalom és müvészet.

+ (*Irodalmi mozgalmak Horvátországban.*) A „M. Sajtónak“ irják Zágrábból, hogy az ottani irodalmi férfiak, mint a horvát nemzeti Muzeum tagjai, nov. 10-én közgyülést tartottak, Coronini bán ur ő excja azon felhivása következtében, hogy adnák véleményüket a fölött, melly gátak akadályozzák, az uralkodó viszonyok tekintetbevétele mellett, a horvát nemzetiség kifejlődését különösen irodalmi tekintetben, s miként lehetne a horvát nyelv fölvirágzását előmozditani. Erre az irodalmi gyülés azt határozta : nyujtassék be emlékirat, mellyben ő excja a bán kéressék fel, hogy forditsa figyelmét arra, miszerint végérvényes határozat hozassék a déli szláv-történeti-egylet, matica, muzeum, gazdasági egylet, s a nemzeti kaszino hazai egyletek sorsa fölött, s hogy ez egyletek egyesittetnének. Ugyanekkor felolvastattak az ujon szervezendő horvát nemzeti olvasó-egylet legközelebb megerősitett alapszabályai, mellyek azonban ujra fölterjesztendők lesznek, mivel a gyülés e szabályok azon pontját, melly kizárólag csak szláv folyóiratok és könyvek tarthatásáról tesz emlitést — s igy némi tulságba esik — oda ajánlá igazitani, hogy az olvasó-egyletbe ne csupán szláv, de román, német s főként *magyar* folyóiratok és könyvek is járattathassanak. Határozattá lőn továbbá, hogy egy egészen független horvát lap alapittassék, s ennek mellékletekint egy szépirodalmi és tudományos folyóirat adassék ki.

— (*Xántus János uj utazási munkája.*) Amerikában élő hazánkfia Xántus János ismét egy érdekes munkát irt, mellynek czime „*Utazás Kalifornia déli részeiben.*“ A könyvet, melly *Lauffer és Stolp* kiadásában jelent meg, 8 szinezett kőnyomat s ugyanannyi fametszet diszesiti; a képek igen sikerültek. A rajz magától a szerzőtől van, a nyomás Haske és társa pesti intézetéből. Hozzájárul Kalifornia déli részeinek térképe. A munka a magyar utazási irodalmat jelentékeny becsü művel szaporitja. Ára kemény kötésben 3 ft. 20 kr.

+ (*Hugó Károly.*) „A ház becsülete“ czim alatt uj drámát irt, de nem magyar, hanem-német nyelven, a berlini királyi szinház számára, hol nemsokára előadandják.

+ (*Kérelem.*) Hogy a „Történelmi arczképcsarnok“ kiállitására nézve minél több, talán előttem még ismeretlen forrásokhoz is juthassak, ezennel tisztelettel kérek föl minden honpolgárt s honleányt, ki illy arczképek, domborművek, régi pénzek vagy érmek birtokában van, sziveskednék azokat hozzám, akár eredeti példányokban, akar hűn lerajzolt másolatokban küldeni, vagy legalább illy gyüjteményekről, azokban található arczképekről értesiteni, hogy azokat megszemlélhessem, miután sem fáradságot és időt, sem költséget nem kimélek, csakhogy a megkezdett vállalatnak tőlem telhető módon becsülettel feleljek meg. Kelt Pesten, nov. 23-án. *Plachy* Ferencz (Rózsatér, 4. szám, 1-ső emelet.)

— (*Az egyházszónoklati irodalomban*) dicséretesen ismert *Szabó Imre* urtól „Néphez alkalmazott egyházi beszédek“ czim alatt az első évfolyamot befejező *ötödik kötet* második bővitett kiadásban megjelent, s Egerből Hartleben K. A. által 1 fton a hazában minden könyvárus által megszerezhető. — Azok kedvéért pedig, klk az első évfolyam három kötetes első kiadását már birják, a jelen 2-ik bővitett kiadásban megjelent uj beszédek külön is kiadattak, illy czim alatt : „Néphez alkalmazott egyházi beszédek különféle ünnepekre és alkalmakra. *Pótlék-kötet* az első évfolyam első kiadásához.“ Elég legyen emlitenünk, a tartalomdus kötetben az egyiptomi József története fölött irt nagybőjti beszédeken kivül, a többi ünnepi és alkalmiak között, Deák Antal, Kisfaludy Sándor, Gr. Batthyány Károly stb. hamvaik fölött tartott jeles egyházi gyászbeszédekkel is találkozunk. Ezen, 400 lapra terjedő kötet ára 2 ft. s a fönebbi uton megszerezhető.

+ (*Az „Irányczikkek“*), mellyeket *Szabó* Richard nők számára irt, s előfizetés utján ki akará adni, nem fognak megjelenni, miután a nevezett munkára csupán 27 előfizető érkezett, mi a kiadási költségek fedezésére sem elegendő. A beküldött előfizetési pénzek az illetőknek visszaküldetnek.

+ (*P. Szathmáry Károlytól „Izabella“*) czimű uj regény jelent meg két kötetben. Regényolvasó közönségünk örvendeni fog ezen historiai érdekes tárgyu s gondosan kidolgozott és igen csinosan kiállitott két kötetes műnek; ára csak 1 uj ft. Kapható *Ráth* Mór könyvkereskedésében.

+ (*Dumas Sándor „Párisi mohikánok“*) czimű nagy terjedelmű regényének 27. és 28. kötete is megjelent, magyarra forditva *Országh* Antal által. Pfeiffer Ferdinánd, ki e vállalat folytatását kiadja, jó szolgálatot tesz azoknak, kik e mű régebben megjelent füzeteit birják.

△ (*Egy héber nyelven irt szomorujáték*) jelent meg a napokban Bécs egyik könyvkereskedésében, mellynek czime : „Jojakim király“, s szerzője Becher Simon.

+ (*A philharmoniai első hangverseny*) a nemzeti Muzeumban m. hó 27. nagy közönség előtt ment végbe. A műsorozat igen érdekes s az előadás gondos és szabatos volt. Beethoven egy symphoniája nagy gonddal és hatással adatott. Tetszett : a Hollósy-L.-né által énekelt „Ploermeli bucsu“ áriája is, de a Berlioz által átirt Rákóczy-induló, roppant (a „Pester Zeitung“ szerint *fanaticus*) lelkesedést idézett elő, még pedig viharos közkivánatra ismételve.

— (*Lonkay Antal ur*) a „Tanodai Lapok“ közelebbi számában hosszasan felel azon rövid megjegyzésekre, mellyeket e lapok mult számában az általa kiadandó katholikus politikai lap programmjára tettünk. Ki kell mondanunk, hogy e felelet nem bir meggyőző erővel ránk nézve, s maradunk előbbi nézetünk mellett. De válasza más okból hatott kellemetlenül ránk. Itt láttuk először osztályozva a lapokat és szerkesztőiket vallásuk szerint — a mi eddigelé Magyarországon, hol századok óta olly békésen élnek meg egymás mellett a külön felekezetek, mióta hirlapjaink vannak, nem volt szokásban. A kik nem vagyunk tisztán egyházi lapok, irunk a vegyes nagy közönség, az egy haza polgárai számára minden rang- és felekezeti különbség nélkül, a mire a szellemi s anyagi tér elég tárgyat nyujt, anélkül, hogy bárkinek vallási érzelmeit — legalább szándékosan — érinteni kedvünk volna. Most Lonkay ur behozza a külső megkülönböztetéseket, és meredt ujjával mutogatja : ez pápista, ez kálvinista, ez lutheránus, ez zsidó. Mi borzadállyal fordulunk el e chowanetzi modortól, s biztositjuk békés érzelmü, felvilágosodott olvasóinkat, hogy a novitiusi lánghevü szerkesztő urat e térre követni sohasem fogjuk. Legyen neki meg az a dicsősége, hogy ott *egyedül* áll. Mi nem vagyunk neki sem versenytársa, sem irigye; elmondtuk programmjáról nézetünket, s eddigelé nincs okunk mást mondani. — (Arra nézve azonban, hogy mit tartanak uj vállalatáról másutt, a fentebbiek folytán ki kell adnunk a „P. U.“ jövő számában egy levelet, mellyet e tárgyról a legtöbb katholikussal biró magyar városból, Szegedről kaptunk.)

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (*Az érmelléki borkereskedelmi társulat Debreczenben tartott közgyülése és borkiállitása.*) *) Okt. 9-én nyilt meg azon közgyülés, mellyben a társulat a m. belügyminiszterium változtatásaival ellátott alapszabályokat birálata alá vette, és abban több, a társulat létezését megölő §§-okban változásokat téve, ezeknek helybenhagyását kieszközölni a választmányra bizta. — Másnap, okt. 10-én, a kiállitott érmelléki borok birálata kezdődött. *Kitünőkül* lőnek elismerve : Pápának Lajos bakar-borai, Dalmady Lajos bakar, gróf Mikó Imre közönséges bora, Reviczky Menyhért, Penkert Mihály, Volfard József, Horváth József, Novák Jozefa. Rimai János, Kosztka és társa, Lukács Mihály, Molnár Andrásné, Latinovics Mór, Horváth és társa, Radó János, gr. Stubenberg József, Sebestyén Lajos, Jezerniczky György, Benyovszky Antal, Ármós Bálint, Faulvetter Ferdinánd, Radó János, Szele Györgyné, Brunner Ede, Radó János, Horváth József, Molnár György, Kálmánczhelyi

*) Tárgyhalmaz miatt elkésett e rövid jelentésünk. A helyszinén nem kaptunk egyenes tudósitást. Szerk.

magyar hangszert jövő csütörtökön fogja bemutatni a pesti közönségnek ***Suck András***, a nemzeti szinház zenekarának tagja. A hangverseny egyes részei lesznek : 1. Magyar népdalok, előadva a *tárogatón*, Suck András által. 2. *Hofbauer* k. a., a nemzeti szinház tagja, magyar dalokat éneklend. 3. Magyar hölgy. Költemény Garaytól, előadja ***Munkácsy-Felekiné*** asszony. 4. Tinódi énekei a XVI. századból, előadja *tárogatón* Suck András. 5. Ária, Herold „Párbaj" czimü operájából, előadja ***Rumy Gizela*** k. a. 6. *Bignio*, a n. szinház tagja, opera-részletet éneklend. 7. Magyar induló, *tárogatón* előadja Suck András. — Mint látjuk, a programm érdekesen van összeállitva, s a közönség részvétére annálinkább számithat, mivel a jövedelem fele a muzeumi park alapjának növelésére fog fordittatni.

Pótló tudósitások a Kazinczy-ünnepélyekről.

— (*Földmivelők mulatsága Kazinczy-emlékére.*) *Czégény-Dányád* (Szatmár), november 21. Megszólalt Józsué kürtje, s leomlának Jeriko falai, és most mindenki siet bejuthatni a Kanahán földére. Igen, a nemzetiség egy Kanahán, melly kivált szellemi életét a népnek tejjel és mézzel táplálja bőven. Nemzetünk nagyjai, a nép Mózesei felszólalalának nemzetiségünk szent ügyében, tettre buzditó példával hordozván előttünk a haladás lobogóját. Lezugá az ős Duna a lelkesedés szent szózatát, és a vig moraj közt adá azt át kebelébe rohanó gyermekeinek, ezek megsugák őreiknek, és ők testvéri szeretettel borulának egymásra, lombjaikról mindenfelé suttogtatva a lelkesedés szent érzetét. Folyam, erdő, hegy, völgy, lapályegyiránt átszellemültek.

A Szamos balpartján nyulik el két testvérhelység, nagyobb részét egy nem igen széles ut választja el egymástól, mig másik kisebb részén csak a szem hasithat választó határt. — Ez *Czégény-Dányád*. Ide is elhatott a koszorus iró Kazinczy Ferencz emlékére tett nemzeti nagy ünnepnek hire, s vele együtt bámulatra méltólag kelt fel a lelkesedés ez alig ötszáz lélekre menő testvér-falu ifjaiban. A tegnapi nap, november 20-ka, volt e rokonilag egyesült helységre nézve azon emlékezetes nap, melly azt parányi ugyan, de sziveredetü áldozatában a nemzet nagy oltárához tartozónak szentelé fel. A *földmivelő osztály* lelkes ifjai a szent czél áldozására egyhangulag mulatságot rendezének, s közakaratukat az itteni földesur t. ***Kende*** Kanut ur előtt is kijelenték, ki a lelkesedett ifjak buzgóságától kétszeresen áthatva, nemcsak a tervezőket, hanem mindkét falu összes férfiait felszólittatá, hogy délesti istenitisztelet végeztével gyüljenek egybe az iskolaházhoz. Számos nép jelent meg a kitüzött határidőre a nevezett helyen, hol egyideig feszült figyelem tartá mély csendben a várakozó népet. Végre K. K. ur következőleg tolmácsolá szive érzelmét :

„Örömmel értesültem, miszerint boldog emlékü Kazinczy Ferenczünk dicsőült lelke e helység nemeskeblü ifjait is ihleté, s köszönetet érdemlő buzgóságra lelkesité a nemzetiség szent ügyében; értesültem, miszerint e falu ifjai mulatságot rendeztek olly czélból, hogy ez alkalommal Kazinczy-emlékszobrára, habár kevés is, de szives áldozatot nyujthassanak. A czél már magában szép, az akarat nemes, az adomány pedig — legyen az bármilly parányi — lélekemelő áldozat leend. — Melly áldozathoz, hogy én is némileg járulhassak, ezennel kijelentem, miszerint a mulató ifjuságot borral ellátandom, a különben ezért fizetendő csekély mennyiséget a haza oltárára tétetni kérvén. Hogy azonban a nagy férfiut — ki a magyar irodalom rögös pályáján szilárd akarattal tört utat a nemzetnek, kit a magyar Akademia példányképül tüze ki hon és nemzetiség iránti buzgalomra, s kinek neve hallatára az itteni ifjuság is, dicséretére legyen mondva, fellelkesült — közelebbről is megismerjék : kivántam az irodalom nagy bajnokának életrajzát az egész közönség előtt felolvasni."

Ekkor a tisztelt ur közlé a néppel mind azt, mi Kazinczy életére vonatkozólag a *Vasárnapi Ujságban* iratott; mit bevégezve, *Tompa* költői művét olvastatá fel a Pesti Naplóból. A nép lelkesedéssel telve el az irodalom nagymestere iránt, egyrésze visszatért tűzhelyéhez, mig másrésze, a korosabbak közől is nehány, követé a szépért és jelesért buzgó ifjuságot kitüzött mulató helyére. A mulatság helyén csakhamar aláirási-iv nyittatott a nagy férfiu emlékszobrára, és annak mintegy 12 ujft. iratott alá, melly fillérenként, de szivből eredt adomány utján gyült mennyiségnek t. K. K. ur kezei közzé leendő letevése, s annak a tisztelt ur által — ki e részben egyik főtényező vala — a nemzet nagy óltárára leendő felküldetése egyhangulag elhatároztatott.

Végül nem hallgathatom el a nemeskeblü urnak ugyanez alkalommal tett abbeli ajánlatát, miszerint — a magyar nemzetiségről levén szó — legközelebb tartandó közvizsgálat alkalmával, a magyar történetekben legjártasabb helybeli iskolai növendék részére egy tallér jutalmat sziveskedett kitüzni. Adjon az ég minden falunak illy nemeskeblü pártfogót! S hassa át e hon legkisebb részecskéjét is a nemzetiség szent ügye. *J. K.*

— (*Kazinczy-ünnep egy békésmegyei pusztán.*) Gerendási puszta, november 17. Csak vártunk, csak reméltünk, hogy Békésmegyében is nyilatkozni fog a köztisztelet Kazinczy Ferencz emléke iránt, de sajnosan tapasztaltuk, hogy okt. 27-ke ünnep nélkül mult el (most halljuk, hogy Gyulán és Szarvason a késedelmes engedély megérkezvén, legközelebb mégis megülik a Kazinczy-napot). Elmulván tehát a nap, mi itt a pusztán egynehányan összejövén, barátilag egy falat elköltése és egy ital bor megivása végett, és mindenekelőtt szóba hozván a megye mulasztását, elhatároztuk, hogy az ünnepet most mindjárt tartsuk meg. A programm hamar megvolt, egyik gyalog árendás egy megnyitó beszéddel állott elő, mellyet ide reszketek, ha, hogy szerkesztő ur közlésre alkalmasnak találja *), azt leolvasta; azután a „Pesti Napló" okt. 28-ai kéznél volt számából, egy szép menyecske *Tompa* gyönyörü ódáját, és egy urad. tiszt ***Szász*** K. aranyos dicsbeszédét felolvasták. A felolvasást a nemzeti *hymnusok* kezdték és rekesztették be. Egyszerü volt az egész, mint a kálvinista templom, de a 35—40 egyénből álló zárt kör, mondhatom, nem kevésbé volt jó érzéssel eltelve. Vacsora közben szólt a zene, csengett a pohár, hangzott szó és dal, hogy (nem láttam, mert sötét volt odakint, de nem kételkedem) a délibáb is szellemkörnyezetével előlebbent, hogy meghallgassa a szokatlan zajt, melly a pusztaság csendét zavarja. — Hanem hát jó ez mind ugy-e, de volt-e csattanósa? nem volt biz ott, mert azt beszélik, hogy a m. Akademia aláirási iveket bocsátott ki, hát jobbnak láttuk azt bevárni, azonban mai napig sem érkezett, sem Orosházára, sem Csabára, pedig hiba, hogy nem érkezett. (Majd megérkezik. *Szerk.*) — Történt pedig, a mit elmondtam, nov. 17. 1859., a gerendási pusztán, Békésmegyében. *R.*

\+ (*Kazinczy-ünnepély M.-Szigeten.*) A „Hölgyfutárnak" irják, hogy a Kazinczy-ünnepélyt M.-Szigeten is megülték, zene, szavalat és felolvasás közt. — Előadattak : *Kölcsey* „Hymnusa" zenekisérettel; ***Lévay*** „Vezérhangja"; *Kazinczy* „Bor mellett" költeménye, Kazinczy életrajza," felolvasás *Szilágyi* Istvántól; *P. Szathmári* Károly „Kazinczy-emlék" költeménye; *Denk* Adolf magyar szerzeménye, a lelkesitő „Szózat" induló stb. Az ünne-

*) Ha csak szerit tehetjük, közlendjük. Kevés talpraesettebb, tisztább felfogásu dolgozatot olvastunk e tárgyról (pedig már sok fordult meg a kezünkon). Boldognak lehetne mondani az olly országot, hol a „gyalog árendások" közt illy értelmiség lakik. Szerk.

Előfizetési feltételek 1860 évre:

A **Vasárnapi Ujság** és **Politikai Ujdonságok együtt** egészévre (január—december)	**10**	ft.	—	kr. ujp.
„ „ „ „ „ félévre, (január—junius)	**5**	„	—	„ „
Csupán Vasárnapi Ujságra egészévre, (január—december)	**6**	„	—	„ „
„ „ „ „ félévre, (január—junius)	**3**	„	—	„ „
Csupán Politikai Ujdonságokra egészévre (január—december)	**5**	„	—	„ „
„ „ „ félévre, (január—junius)	**2**	„	**50**	„ „

Tiz előfizetett példányra **egy tisztelet-példány.** — A pénzek bérmentes küldése kéretik.

Szives figyelmeztetés azok számára, kik

kimeritőbb és naponkint politikai tudósitásokat óhajtanak!

A **Vasárnapi Ujság**, a **naponkint** megjelenő **Magyar Sajtó** czimü politikai lappal ugyanazon egy kiadóhivatalban jelenvén meg : azok számára, kik a politikai eseményekről **gyakrabban és bövebben** kivánnak értesülni, de a **Vasárnapi Ujság** változatos tartalmu czikkeit sem akarnák nélkülözni, **elönyös feltételek** mellett **külön előfizetést** nyitunk ollyképen, hogy a nevezett két lap **(a Magyar Sajtó** és **Vasárnapi Ujság) együtt** legyen megrendelhető,

postán küldve vagy Buda-Pesten házhoz hordva :

A **Vasárnapi Ujság** és **Magyar Sajtó együtt** 6 hónapra (január—junius) **10** ft. ujp., 3 hónapra (január—mártius) **5** ft. ujp.

A Vasárnapi Ujság és Politikai Ujdonságok kiadó-hivatala, egyetem-utcza 4. szám.

Vas. Ujs. 49. sz.

Csák János 1 ft, Bán Lajos 1 ft, Peics János 1 ft, Pap Gábor 1 ft, Németh Sámuel 1 ft, Bottyán Ferencz 1 ft, Kollár Ferencz 1 ft, Fazekas Mihály 1 ft, Petrovics Demeter 1 ft, Bán István 1 ft, Hricz János 1 ft, Földesi Mihály 1 ft, if. Tóth János 1 ft, Putics Mihály 1 ft, Kis Mihály 2 ft, Panics János 1 ft, Hegedüs Lajos 1 ft, Reizner Jakab 2 ft, Egy valaki 1 ft, Erdélyi Benjamin 1 ft, Edelgeist Fridrik 1 ft, Kiss Lajos 1 ft, öreg Szabó Sándor 6 ft, Pap János 1 ft, Szombati János 1 ft, D. Nagy Mihály 30 kr, Pazdi János 40 kr, Nagy J. Ferencz 40 kr, Több vésztői lakos. 11 ft 22 kr, Csákly János 3 ft 68 kr, Bagó Ferencz 1 ft.

Miskolczon, mint másutt is, szokásban van, hogy jó barátok, ismerősök, ha egy pár kellemes perczet akarnak tölteni bú és gond nélkül, kimennek a hegyek oldalába ásott s épitett szép pinczéikbe, s mig kedvök tartja, ott üritik a barátság poharait. De hogy egyébről is megemlékeznek olykor, tanusitja azon 7 ft 40 kr, melyet egy ily pinczei társaság küldött fel hozzánk az Akademia számára, Az egyes adakozók voltak :

Pazar Pál 1 ft, Oroszfy András 1 ft, Molnár József 1 ft Katona József 1 ft, Katona Sámuel 1 ft, K. E. 1 ft, T. J. 40 kr. S. Gy. 1 ft, — Kivánunk még sok ily pinczebarátságot!

A kies és kis *Tornamegyéből*, egy kis társaságból szintén vettük némi jelét annak, hogy ott is élnek az emberek és megemlékeznek a közügyekről. Torna városból 9 ftot vettünk, melyet összeadtak : Szendrey János, Neuwirth, Hegymeghy Józsefné-Lükő Janka, Kapossy György, Lükő Béla, Hegymeghy Zsuzsánna, Pál János szádellői községbiró s Madarász Gyula gyógyszerész. Az összeg fele az Akademiát, fele a Kazinczy-emlékszobrot illeti.

A *Tiszagátat* épitő tisztek és napszámosok sem akarnak az adakozók lajstromából kimaradni. Innen 25 ft 85 krt vettünk az Akademia számára, következő adakozóktól :

Erdélyi Lajos mérnök 5 ft, Lendau Gusztáv társ. mérnök 5 ft, Bogdanovics Ignácz jegyző 2 ft, Láng János felügyelő 2 ft, Láng József felügyelő 3 ft, Bisták felügyelő 2 ft, Kovács András társ. felügyelő 2 ft, Bognár társ. felügyelő 1 ft, Czakó szerőr 1 ft, Török szerőr 50 kr, Juhász szerőr 50 kr, Boros szerőr 50 kr, Domján szerőr 50 kr, Csáti szerőr 50 kr, Csesznok gátőr 35 kr.

Végül még egy igen örvendetes bizonyságát a közügyérti lelkesedésnek. Oly távol vidéken is, mint *Pozsegamegye*, megemlékeznek a haza szükségeiről s onnan is vettünk e napokban 100 ftot hazafiui czélokra egy melegen irt levél kiséretében. Az összegből, melyet Theresováczról vettünk, 33 ft 35 kr jut a Kazinczy-alapitványnak (lásd az illető rovat alatt), 36 ft 70 kr az Akademia palotájára s 30 ft ennek tőkealapjára. — A két utóbbi összeg egyes adakozói :

A palotára : Losonczy Alajos 6 ft, Psik 2 ft, Kossa 1 ft, Bene K. 1 ft, Gróf Mihály 1 ft, Zöld A. 1 ft, Papp István 2 ft, Jung János 20 kr, Horváth Károly 50 kr, Simonyi 1 ft, Teiszl Lipót 1 ft, Pelenczei Terézia 1 ft, Radotics 1 ft, Szedressy Gusztáv 1 ft, Benczenleitner Ignácz 1 ft, Kovácsovics András 50 kr, Molnár József 1 ft, Gobeczky János 1 ft, Felletár József 1 ft, Tompak Zsiga 1 ft, Bene János 50 kr, Bősz Lipót 1 ft, Steiner József 1 ft, Liszkay 1 ft, Herczeg Lipót 2 ft, Bigliettó Sándor 1 ft, Poszlávszky Vincze 2 ft, Wilcsek József 1 ft, Zimmermann Antal 1 ft, Csillag József 1 ft.

A tőke-alapra : Losonczy Alajos 6 ft, Psik 2 ft, Kossa 1 ft, Bene K. 1 ft, Zöld A. 1 ft. Gróf Mihály 1 ft, Papp I. 2 ft, Horváth Károly 50 kr, Simonyi 1 ft, Teiszl Lipót 1 ft, Centner János 1 ft, Radotics 1 ft, Molnár József 1 ft, Felletár József 1 ft, Tompák Zsiga 1 ft, Bene János 50 kr, Bősz Lipót 1 ft, Steiner József 1 ft, Liszkay 1 ft, Herczeg Lipót 1 ft, Bigliettó Sándor 1 ft, Poszlávszky Vincze 2 ft.

\+ (*Reményi Ede*) 100 ftot ajándékozott az Akademia palotájára. A márt. 8-ki hangverseny ráeső jövedelmét pedig a zenedének adta.

\+ (*A pesti jogászok*) az Akademia palotájára 162 ftot tettek le a „P. N." szerkesztőségénél

\+ (*A magyar Akademia palotájára Nagy-Vázsonban*) is tartottak tánczvigalmat, melyen Veszprém és vidéke gazdagon volt képviselve.

Adakozás a Kazinczy-alapitványra.

— (*A Kazinczy-alapitványra és emlékre*) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez ujabban bejött adakozások : Soltról Mocsy Gábor, István és Bálint testvérek 10 ft. — Füleki kaszinói tagok Keczéry István elnök által az *emlékszoborra* 5 ft. — Tornáról Hegymeghy József által a *szoborra* 4 ft 50 kr. (hozzájárultak : Szendrey János, Neuwirth, Hegymeghy Józsefné Lükő Janka, Kapossy György, Lükő Béla, Hegymeghy Zsuzsánna, Pál János szádellői községbiró, Madarász Gyula gyógyszerész, Lükő Sarolta). — Theresováczról Pozsegamegyéből Losonczy Alajos által 33 ft 35 kr, (hozzájárultak : Losonczy Alajos 3 ft, Psik 2 ft, Kossa 1 ft, Bene K. 1 ft, Bősz Lipót 1 ft, Zöld A. 1 ft, Papp 2 ft, Tassler 1 ft, Lóbmüller Károly 1 ft, Kramberger Ferencz 20 kr, Horváth Károly 50 kr, Simonyi 1 ft, Radotic 1 ft, Veres Vincze 1 ft, Schrenger 30 kr, Demetrovic 50 kr, Teiszl Ágoston 1 ft, Deutsch Jakab 1 ft 50 kr, Beck Albert 2 ft, Horváth Karolina 1 ft, Dencsi Kata 10 kr, Bittner Márton 50 kr, Verhásy Mihály 1 ft, Molnár József 1 ft, Tompák Zsiga 1 ft, Bene János 50 kr, Steiner Józs. 1 ft, Liszkay 1 ft, Herczog Lipót 1 ft 25 kr, Gróf Mihály 1 ft, Poszlávszky Vincze 2 ft.) — Kis-Várdáról egy bál jövedelme s egyesek adakozása 70 ft. (az utóbbihoz járultak : Biró Károly 1 ft, Pupinszky 1, Fúrmann Gyula 1, Nagy Tamás 1, Girman A. 1, Gyuritsko F. 1, Golenya Gy. 1, Wagner J. 1, Sáry P. 1, Reinli F. 1, Szmrcsányi Elek 1, Sántha J. 1, Tholdt J. 1, Sarray Elek 1, Kastal J. 1, Aszalay S. 1, Wagner N. 2, Csernátoni Z. 1, Szentmariay M. 1, Molnár K. 1, N. N. 1, Zakár J. 1, Aszalay S. 1, Sarkady S. 1, Szt. J. 1, Juhász György 2, Oláh B. 1, Sarkady F. 1, Valenszky 1, Stefan József 1, Udvarhelyi P. 1, Horváth J. 1, Szencsák F. 1, Karfunkel J. 1, Feierabend K. 1 ft).

A jelen közlés összege 122 ft 85 kr. — *Az eddigi közlésekkel együtt 1421 ft. 37 kr., 13 db. cs. arany, 15 huszas.*

Irodalom és müvészet.

(*Megjelent uj könyvek.*) Heckenast Gusztáv kiadásában megjelentek : „Kárpáthi Zoltán" regény *Jókai* Mórtól. *Második kiadás.* — „A magyar nemzet classicus irói" V. VI. VII. VIII. kötet. Kisfaludy Károly minden munkái. — „Csallóköz történeti vázlata". Irta *Beleházi Bartal* György. — Ráth Mór kiadásában megjelentek : „Egyházi beszédek". Első füzet. A földmivelő, házánál és házán kivül. Közli *Dobos* János. Ára 1 ft. 80 kr. — Magyarország családai czimerekkel és leszármazási táblákkal. „Irta *Nagy* Iván. Hetedik kötet. 1. és 2. füzet : Kabarcz — Keglevics. Ára 1 ft. 70. kr. — „Erdei lak, mint hármas dalverseny, és Petőfi Sándor. Szemere Pál „Tan-dithyramb és dalverseny" czimü munkájából közli Halász Dezső. Ára 24 kr. — Hartleben olvasó-tárából megjelent a 11. és 12. füzet. „Cherami a párisi kalandor" czimü regény második része *Kock* Páltól. — Ezeken kivül beküldettek még hozzánk : „Egy vörös kalap, mely elázott". Regény két kötetben, *Csepeli* Sándortól. Ára 2 ft. — Vasár-és ünnepnapi egyházi beszédek". Szerzé *Nedeczky* Gáspár, dömösi plébános. Ára 2 ft.

△ (*A „néptanitók könyve"*) czimü nevelésügyi közlöny, mely pár évvel ezelőtt megszünt, most ismét uj életre ébredt, s uj folyamából az első kötet első füzete, *Szeberényi* Lajos és *Vincze* Sándor tanár urak szerkesztése mellett megjelent, melynek tartalma következő : Irányunk, a szerkesztőktől. A néptanitói értekezletekről, Imre Sándortól. Magyar honférfiak csarnoka : 1. Stöckel Lénárd, Garáditól. Olvasási tanmódom, Thukody Gedeontól. Népiskolai szervezet, V. S.-tól. Fali táblák, Szeberényi Lajostól. Tárcza : belföldi tanügyi szemle; külföldi tanügyi szemle. Gyermek-lant, Horkai A.-tól. Pályamunka-hirdetés és üzenetek. — Ajánljuk e korszerü és hiánytpótló s a paedagogia mai igényeinek megfelelő vállalatot, különösen a tanitás- s neveléssel foglalkozók figyelmébe.

\+ (*Tóth Kálmán mint „Flóra dalai" kiadója jelenti*), hogy az előfizetési határidőt márczius végeig meghosszabbitja, s hogy a könyv a határozott időre okvetlen meg fog jelenni.

\+ (*Uj humoristikus hetilap.*) Emich Gusztáv mint tulajdonos *„Bolond Miska"* czimü karikaturai hetilapra nyert engedélyt, melyet Bolond Miska és a Zöld Ördög főmunkatársasága mellett *Tóth Kálmán* közelebb meg fog inditani.

\+ (*Uj képes magyar lap.*) Werfer Károly, mint kiadó-tulajdonos és Szabó Richárd mint ideiglenes felelős szerkesztő „Képes családi lap" czim alatt szépmütani, hasznos ismereteket terjesztő és szépirodalmi heti közlönyt indit meg, mely april 12-től kezdve minden csütörtökön negyedrétü két iven képekkel s időnkint rendkivüli képmellékletekkel fog megjelenni. A lapnak, mely a programm szerint „egy lapnak sem lesz versenytársa", főrovatai lesznek : I. Ismerettár. II. Szépirodalmi csarnok. III. Itészet. IV. Vegyes tárlat. Előfizetési ára egész évre 8 ft.

△ (*Uj lapok.*) Hir szerint *Pécsett* is fog megjelenni egy lap *Bánfay* ügyvéd szerkesztése alatt. — *Nagy-Kanizsán* Zalában szintén egy lap megjelenéséről beszélnek, de a melyről sokan azt hiszik, hogy nem fog megállhatni, mert, a mint mondják, a kanizsaiak, valamint a környékbeliek nem tanusitnak oly lapolvasási szomjat, mely reményt nyujthatna egy kanizsai lap megélhetésére. Hagyján, a mi eddig nem volt, megeshetik ezután.

(*„Debreczeni Lapok"*) czimü ujság fog megindulni Debreczenben jövő april hó 1-től kezdve, mint szépirodalmi, ipari, gazdászati és kereskedelmi közlöny. A Kiadó Csáthy Lajos. Üdvözöljük ez uj irodalmi növényét az alföldi térségnek és szivünkből kivánjuk, hogy növekedjék fel folytonos terjedelemben százados jegenyévé.

\+ (*A Teleky-féle 100 arany pályadijt*), mely ez évben vigjátékra volt kitüzve, Greguss Ágoston „A lángész" czimü vigjátéka nyerte meg.

\+ (*Uj irodalmi vállalat.*) Riedl Szende, prágai egyetemi tanár s m. akad. lev. tag, Prágában „Irodalmi Lapok" czim alatt tudományos tartalmu füzeteket szándékozik előfizetés utján meginditni, melyeknek föladata leend, a szellemi élet komolyabb termékei iránti előszeretetet ébreszteni és fokozni. Egy évi folyam tiz füzetből álland; az első füzet már e hónapban fog megjelenni. Előfizetési ára 5 ft. Egyes füzetek is kaphatók lesznek 60 krért. A megrendelések e hó 25-ig a szerkesztő-kiadóhoz küldendők Prágába. Igen örülnénk, ha e komoly irányu vállalat általános részvétre találna.

— (*Fiatal mágnásaink*) a nemzeti ügyek körüli buzgalmát és irodalomszeretetét igen szép szinben tünteti elénk azon közelebb előfordult örvendetes tény, hogy ifju főuraink egyik leglelkesebbike : *Gróf Nádasdy Ferencz, Thaly Kálmánnak „Kárpáti Kürt"* czim alatt kiadandó ujabb költeményeire *száz* előfizetőt gyüjtött. Örömmel nézhetünk nemzeti irodalmunk jövője elé — midőn az ujabb nemzedék ily szép reményekre jogosit.

\+ (*Plachy Ferencz*) fölkéri a művészeket, hogy sziveskednének életrajzaikat hozzá (rózsatér 4. sz.) pár sorban, legfölebb egy hó lefolyta alatt beküldeni, mivel egy általa közrebocsátandó munkában szüksége van ily adatokra.

△ (*Nyomda Kaposvárott.*) Somogy megye fővárosában, Kaposvárott *Bitterman* Ede, a vidék közigényeinek megfelelő nyomdát állitott fel, mi a város és vidék szellemi emelkedését csak emelni fogja. Most már Kaposvárott is jelenhetnék meg naptár, versfüzér tudós elmélkedések, sőt idővel lap is; Egy vidéki lap csakugyan szükséges volna e vidéknek; mert semmi sem szoktatja ugy a közönséget az olvasásra, mint a lapok. Egy lap pedig, mely a somogymegyei gazdasági egyletnek egyszersmind közlönye lehetne, e vidéken megállhatna, mert föntartására az ottani közönség mind szellemileg mind anyagilag elég képességgel bir.

\+ (*Következő magyar zenemüvek*) jelentek meg Treichlinger mükereskedésében : *Erkel* „Hunyady László" dalművének zongorarészei több fü-

TÁRHÁZ.

A magyar Akademia palotája.

— A magyar *Akademia* márcz. 19-i ülésében következő ujabb adakozások jelentettek be: Horváth Ferencz kegyesrendi tanár adott a házra 1 aranyat; a homonnai lakosok a házra 94 frtot; a szilvási vasgyár-személyzet a házra 50 frtot; az aranyosi közbirtokosok a házra 40 frtot; többen Egerből a házra 156 frt 80 krt; Karcsay G. küldött Szegedről a házra 10½ frt s 1 aranyt; Nagy-Vázsonyról küldtek a házra 6 frtot; Danielik János kanonoknál ujabban gyült a házra 451 frt s 2 ezüst frt, a tőkéhez 20 frt; Sátoralja-Ujhely városa adott a házra 300, a tőkéhez 300 ftot; Zilahi József esperes gyüjtött a házra 106 frtot s 1 aranyat, a tőkéhez 28 frtot s 1 aranyat; Kempelen Győző gyüjtött a házra 147 ftot, 1 aranyat s 1 tallért, a tőkéhez 10 frtot; Szalay Pál esperes gyüjtött a házra 28 frt 26 krt, a tőkéhez 16 frtot; az előszállási uradalmi személyzet adott a házra 59 frtot; Dániel Antal gyüjtött Aradon a házra 5 frtot; a pesti hengermalom-társaság a házra 500 frtot; Kun-Szent-Miklós városa a házra 500 frtot; az ugyanott tartott tánczvigalom jövedelmezett a házra 400 forintot; a bécsi polytechnikumi ifjuság a házra 255 frtot; Bachó Lajos küldött Galgóczról a házra 350 frtot; Ernuszt Kelemen küldött Vasból a házra 427 ft 24 krt, a tőkéhez 422 frt 46 krt; Borbély Sámuel Rofról adott a házra 105, a tőkéhez 105 frtot; Borbély Gáborné és családja a házra 105, a tőkéhez 105 forintot; Zsoldos Monosbélről a házra 20 forintot; Schmidt Pál a házra 60, a tőkéhez 40 frtot; Kismartonyi Ede a házra 20, a tőkéhez 10 frtot; a szegedi takarékpénztár a házra 400 frtot; a paksi tánczvigalom jövedelmezett a házra 32 frtot! Daróczy János ur gyüjtött Pakson a házra 65 forintot s 6 aranyat; Verebi Végh János adott a házra 500 ftot s 3 aranyt, a tőkéhez 1000 frtot; ugyanez gyüjtött Pázmándon a házra 100, Acsán szintén a házra 68½ Vereben szintén a házra 27½ frtot; Ribáry Ferencz nevelő adott a házra 60 forintot; ifj. Kandó József Domonyban a házra 50, a tőkéhez 50 frtot; Bernát Miklósné a házra 20 ft; Igló városa a házra 50, a tőkéhez 50 forintot; Fest Imre gyüjtött a házra 87 frt 68 krt, a tőkéhez 88 frt 57 krt; a P. Napló szerkesztőségénél ismét gyült a házra 1186 frt 70 kr s 6 db arany, a tőkéhez 115½ frt; a budapesti közjegyzők ajánlottak a házra 2000 frtot; a „Vasárnapi Ujságnál“ ujabban gyült a házra 456 ft 1 kr., 5 db. 20 pftos nemzeti kölcsön-kötelezvény, 4 db ezüstforintos és 1 db huszas, a tőkéhez 115 ft 60 kr; *) Kis-Ujszállás városa adott a házra 500, a tőkéhez 500 frtot; Mocsáry Lajos a tőkéhez 400 frtot; Mocsáry Miklós a tőkéhez 400 frtot; a tótkomlósi evang. egyház a házra 100 frtot; gr. Apponyi Gusztáv a házra 100 ftot; gr. Andrássy György a házra 1000 frtot; gr. Hunyady József a házra 1000 frtot; Hajnik János küldött Czenkről a házra 164, a tőkéhez 60 frtot; Rohonczy Lipót adott a házra 200 ftot; Erdey Pál küldött Kompoltról a házra 89, a tőkéhez 52 frtot; a Nővilágnál gyült a házra 26 ft s 1 arany; az egri városi lelkész urak és egyebek adtak (Danielik J. kanonok által) a házra 387 frtot; Karlovszky Zsigmond a házra 100 frtot; Ordódy Pál küldött a házra 113 ft 20 krt, a tőkéhez 20 frtot.

— (*Heti kimutatás*) a Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez érkezett összegekről. *IX. közlés.* Sepséről többen Boldizsár Imre ur által a házra 20, a *tőkére* 6, együtt 26 ft. — Soltról Mocsy Gábor, István és Bálint testvérek 10 ft. — Füleki kaszinói tagok Keczéry István elnök által 32 ft. — Bajmóczról Styaszny Antal mérnök által 1 db. cs. arany, 8 huszas és 16 ft. — Orosházáról Rentsisovszky Ferencz által a takács-czéh 27 ft. 65 kr; a szabó, szűrszabó és szűcs egyesült czéh 37 ft; együtt 64 ft. 65 kr. — Sárfőről Horváth György 5 ft. — Vésztőről több földmives Csákly János és Esze Gábor által 50 ft. — Herczegh Friderika kisasszony és Barsi József a házra 10, a *tőkére* 10, összesen 20 ft. — Miskolczról egy pinczei társaságból többen Singler Gy. ref. kántor által 7 ft 40 kr. — Hammernyik János Váczról a házra 10, a *tőkére* 10, összesen 20 ft. — Tornáról többen Hegymeghy József által 4 ft 50 kr. — Bárándról (Fejes János 2, Fejes Józéfa 1, Hagendonner István 1, Durneis Ottilia 1 ft, együtt) 5 ft. — A Tiszagát tisztjei s napszámosai 25 ft. 85 kr. — Theresováczról (Pozsegamegyéből) többen Losonczy Alajos által a házra 36 ft 70 kr, a *tőkére* 30 ft, együtt 66 ft 70 kr. — A mai közlés összege: 353 ft 10 kr, 1 db. cs. arany és 8 huszas.

Az előbbi I.—VIII. közlésekkel együtt 2494 ft. 27 kr., 10 db. cs. arany, 3 tallér, 73 huszas és 5 db. 20 pftos nemzeti államkölcsön-kötelezvény.

— (*Részletes kimutatása egyes hazafiui adakozásoknak*), melyek e lapok szerkesztőségéhez beküldettek. A fentebbi rövid kimutatás mellett folytatjuk szemlénket az adakozások sorai felett, azon reményben, hogy ez nemcsak az illetőknek megnyugtatására fog szolgálni, hanem mint a közszellemet leghivebben jellemző örvendetes tények az összes olvasóközönséget is érdekelni fogják, mely velünk együtt örömest meg fog vigasztalódni afelett, hogy ezen közlések egyidőre másnemű közleményeinket némileg háttérbe szoritják. Ez áldozatot a közügyért meg kell tennünk; ez adakozások most már becsületbeli kérdéssé váltak, féluton megallapodnunk nem szabad; és meg irta a régi latin költő:

„O cives, quaerenda primum pecunia est,
Virtus post nummos!“

Épüljön fel ama hajléka a tudománynak!

A fentebbi heti kimutatás szerint *Sepséről* nagyt. Boldizsár Imre ur küldé be gyüjtését, 20 ft, a házra, 6 ft, a tőkére. Ehhez járultak: (a menynyire a neveket elolvashattuk.)

Boldizsár Imre 2 ft, Battvay 4 ft, Millonuvich 1 ft, Hoffer Antal 1 ft, Ecsedi József 1 ft, Mihó Judit 1 ft, Bajó Károly 1 ft, Tóth Ambrus 1 ft, Stankovits Dome 4 ft, Császár Dániel 1 ft, Erhard Lajos 3 ft, Csasznek József 2 ft, Bauss Sándor 3 ft.

Füleken több lelkes hazafinak sikerült a több évvel ezelőtt elszenderült olvasókört nemcsak fölébreszteni, hanem annak „kaszinói“ engedélyt is kinyerni. Ezen egylet több lelkes tagja az első összejövetelt mindjárt arra használta fel, hogy a m. Akademia palotájára összeadott 32, Kazinczy emlékszobrára 5 ft. Szebben alig nyithatták volna meg ez időben az egyletet. Az adakozók nevei:

Keczéry István 2 ft, Koburg Lajos 2 ft, Steller Antal 2 ft, Rubint Lajos 1 ft, Plathy Antal 1 ft, Rubint Antal 1 ft, Kováts Antal 2 ft, Váczy Gábor 1 ft, Lázár József 2 ft, Özv. Ambrőzy Gáborné 2 ft, Linkess István 1 ft, Bohuny János 1 ft, Oroszy Ferencz 2 ft, Mihályi György 1 ft, Császár Gábor 2 ft, Kanyi Mihály 5 ft, Baross Pál 2 ft, Oláh Sándor 2 ft.

Bajmóczon, a historiai nevezetességü és kies fekvésü, nyitramegyei városban egy polgári háznál valódi ünnepélylyel ülték meg márcz. 8-án a házi-asszony névnapi előestéjét. A vendégek, többnyire az urodalom tisztei, mind diszes magyar öltözetben jelentek meg. A házigazda más meglepetésről is gondoskodott. Meghozatta Pestről a „Kazinczy és Kisfaludy találkozása“ czimü képet, azt egy elzárt ablak fülkéjébe helyezte, virágokkal, koszorukkal felékesitette. Alatta egy emelvényen a tudomány minden ága külön jelvényekkel volt képviselve egy izléssel összerakott halmazatban, s ennek közepében egy transparent fényes betüi ezt mutaták: „A tudománynak nincsen háza!“ Az ünnepélyt 6—7 éves két kis fiu kezdé meg, magyarosan, kardosan öltözve, az egyik elszavalta Petőfi „Honfidalát“; utána a másik, Kazinczynak eddig függöny által elrejtett allegoriai képét (a minő taval a Vas. Ujságban jelent meg) myrtus koszoruval megkoszoruzá. Ezután a házigazda olvasá fel a mult évi V. U. 44 számában közlött „Üljünk évszázados ünnepet!“ czimü lelkesitő czikket; beszélt továbbá a magyar divatról; végre áttért a m. Akademia palotájára s felolvasá Kakas Márton versét: „A tudománynak nincsen háza!“ Erre az emlitett kis fiuk a lelkesült társaságban mint gyüjtők léptek fel s oly sikerrel működtek, hogy pár percz alatt 1 db. arany, 8 db. huszas és 16 ft, gyült össze, az estély pedig vig poharazással, lelkes áldomásokkal és dalok zengésével végződött. Az adakozók névsora következő:

Kiss Árpád 1 huszas, Kiss Vilmos 1 huszas, Kiss- Németh Mária assz. 1 ft, Poleretzky Teréz assz. 1 ft, Erben Eleonora assz. 1 ft, Kollarovszky Anna assz. 1 ft, Fialovics Irma k. assz. 1 ft, Kiss Károly 2 ft, Turcsányi Alajos 1 ft, Bossányi Lajos 1 ft, Nagy Antal 1 ft, Czyntula Adolf 1 ft, Sidó Ferencz 1 ft, Kiss Ágoston 1 ft, Rudnay János 1 ft, Folkusházy Manó 1 ft, Bohatta Károly 1 ft, Styaszny Fánni assz. 1 arany, Styaszny Antal (mint házigazda) 6 huszas.

Orosházáról Rentsisovszky Ferencz ur által ismét két érdemes czéh tagjai küldték be adományaikat az Akademia palotájára. A *takácsczéh* márcz. 3-án évnegyedes gyülést tartván, 27 ft, 65 krt gyüjtött tagjai körében. Az egyes adakozók:

Rentsisovszky Ferencz 5 ft, Zelenka Józs. — 60 kr, Vörös József 50 kr, Fehér J. 50 kr, Varró 10 kr, Bacsor J. 50 kr, Bakos Gy. 50 kr, Juhász D. 10 kr, Gyarmati J. 50 kr, Ravos J. 50 kr, Vincze J. 50 kr, G. Szabó Márt. 20 kr, G. Szabó Mih. 20 kr, Varga J. 20 kr, Árvai S. 40 kr, Zelenka Ist. 60 kr, Sitkei J. 61 kr, Szokolai J. 20 kr, Mikó J. 10 kr, Dimós J. 40 kr, Ör. Kunos J. 10 kr, ifj. Kunos J. 10 kr, Szokolai J. 10 kr, Ör. Csizmadia F. 30 kr, Sitkei Ján. 20 kr, Nagy Ist. 30 kr, Bikodi Ján. 20 kr, Sitkei Fer. 50 kr, Dávid P. 30 kr, Kocsondi J. 30 kr, Dénes N. 30 kr, Szokolai F. 14 kr, Varga J. 30 kr, Bikodi Ist. 20 kr, Gabnay M. 20 kr, Szemenyei M. 10 kr, Dávid Jós. 30 kr, a czéh ládájából közakarattal 10 ft.

Márcz. 10-én az orosházi *szabó, szűrszabó és szűcs egyesült czéh* évnegyedes gyülése alkalmával is következő adakozások történtek:

Rentsisovszky Ferencz 5 ft, Blauer B. 40 kr, Fehér Im. 50 kr, Takács Mih. 40 kr, Fekete Mih. 40 kr, Oskó S. 20 kr, Győri Dani J. 1 ft, Lenart M. 20 kr, Baranyai J. 20 kr, Szálási Ist. 10 kr, Baranyai J. 40 kr, Hamra Pál 20 kr, ifj. Jakubik Gy. 20 kr, Krapó J. 30 kr, Csethenyi M. 50 kr, Oskó J. 1 ft, Oszterky D. 10 kr, Nagy Lajos 30 kr, Szűcs J. 20 kr, Selei M. 20 kr, Brestyánszky J. 20 kr, Kocsis J. 10 kr, Mihalko J. 10 kr, Tóth F. 40 kr, Balla J. 20 kr. Nyilas J. 20 kr, Hamza J. 20 kr, Fábri Pál 10 kr, Glauber Ign. 20 kr, Bajor J. 10 kr, Molnár P. 10 kr, Svella J. 10 kr, Kaján J. 10 kr, Ágoston Gy. 15 kr, Oskó J. 1 ft, Csepregi M. 1 ft, Szemenyei M. 15 kr, Dauda A. 50 kr, Oskó Mih. 50 kr, Megyaszay A. 10 kr, Breboczky M. 10 kr, Zsiga Pál 10 kr, Voska Ján. 20 kr, Szokolai Pál 30 kr, Plévan Mih. 10 kr, Dauda J. 50 kr, Takács Ist. 10 kr, Valaszkuy Gy. 40 kr, Gabnay A. 40 kr, Pavelka J. 40 kr, Szemenyei Ist. 20 kr, Iványi Gy. 20 kr, Kunos Ján. 40 kr, Gyömrei M. 20 kr, Göndös J. 20 kr, Lenard Gy. 10 kr, Járolyi Józs. 40 kr, Utszuj Péter 40 kr, Subkégel J. 20 kr, Dauda J. 20 kr, Bodor Imre 20 kr, Blaskó Pál 50 kr, Varga József 20 kr, Bolla András 20 kr, Dauda Ján. 20 kr, Takács S. 20 kr, Brettyánszky P. 10 kr, Térén M. 10 kr, Dimák M. 10 kr, Barlyik J. 20 kr, Daubner Gy. 40 kr, Baranyai M. 20 kr. A czéh ládájából közakarattal 12 ft.

(Meg kell jegyeznünk, hogy Rentsisovszky Fer. ur már négy czéhnél kezdé meg a sort 5 ftjával.)

Vésztőn Békésmegyében több földmives lakos 50 ftot adakozott az Akademia házára, s az összeget Esze Gábor ur küldte be hozzánk. — Az adakozók nevei:

*) Ezek azon összegek, melyeket a nevezett napon az Akademia pénztárnokának, a kezünkben levő nyugta szerint folytatólagosan átadtunk, s nem azon csekély summa (24 vagy 42 ft!) melyet több lap, nem tudjuk, mily hibás értesülés utján, egymást utánnyomva, mint általunk beküldöttet közlött. Mi rendesen s pontosan beszolgáltatjuk az Akademia pénztárába a hetenkint begyülő összegeket s ennélfogva is követelhetjük, hogy azok jegyzéke az Akademia üléseiben is hiven közöltessék. Ez utóbbi iránt nincs is kétségünk, az most is megtörtént, de kivánatos, hogy a begyült adakozások jegyzéke időszakonkint hitelesen, az akad. pénztárnok aláirásával közöltessék s ne bizassék e dolog csupán az Akademia üléseiben megjelenő hirlapi tudósitók jó vagy rosz hallására, u. n. „rapiálására.“ Már több felől emelkedtek a hirlapokban közlött emlékjegyzékek hiányossága miatt panaszok. A hol számokról s tényekről van szó, ott a pontosság szigoru lehet, s legyen is.

Szerk.

Vas. Ujs. 1859.

Szőllősy tánczmester avval törekedett kitölteni, hogy a franczia négyes mintájára magyar társas-tánczot, a *körtánczot* szerzé, és divatba hozá. Ez történetesen nem a legmagasabb körökben terjedvén el legelőbb, ezen magas körbeli lelkes honfiaink azon szerencsés gondolatra jöttek, hogy már mért ne tánczolhatnók mi népünk tánczát, ezen nehezen betanulható, és (mivel egy-egy figura alatt a két átelleni colonne két, sőt három izben is váltakozott a tánczban) feszült figyelmet megkivánó körtáncz helyett? — Meg tudnám nevezni azon lelkes honfiakat kiké az érdem e részben, s kimondom, hogy legyen ez bár nem egyéb mint a táncz, a mellybeu egy epochalis fordulatot idéztek elő, visszaadván a nemzetnek saját tánczát, az, és az ehhez hasonló tények a nemzet életében jelenleg tán nagyobb fontosságuak, mint a régi századokban egy pártütő királyi öccs felkelése, vagy bukása. Még most is látom az 1843-k és 1844-k évi vigalmakban őket, mint lejték a régi magyar solo könnyebb s természetesebb lépteivel változatosan füszerezett s finomitott ezen hagyományos nemzeti tánczot, fesztelenül, de illemmel. Szabadjon ezen két szót hangosan ismételnem, *fesztelenül* de *illemmel.* *) —

Most már nézzük meg, mivé fajult ezen táncz rövid 10 év alatt? Ám hozzunk be egy tánczterembe egy illemet tudó paraszt-legényt, ki otthon a faluban a tánczot vezérli, mondjuk meg neki: „ezen tánczot mi urak és a mi apáink és nagyapáink elfelejtették, mi megint megtanultuk tőletek, és im legyen örömöd benne, nézd hogy tánczoljuk!“ — Ez bizonnyal azt felelné nekünk: „Nem a mi tánczunk-ez, uram. Hiszen nem dobogunk mi illy eszeveszett sebesen, nem játszunk mi macskát és egeret, se nem forgunk körül körül tömegben, mint megannyi keringős juhok, aztán, kérem alásan, hogy heti az-az ártatlan szép teremtés ott, hogy az-az ur ugy fogja meg, én nem mertem volna megfogni ollyformán még a szeretőmet sem.“

Igenis ide jutottunk rövid 10 év alatt, 1843-ik évtől az 1853-ik évig, mert 1853-ik év óta mostanig a fris csárdást egy harmadrésznyivel, s igy sokkal sebesebb taktusban játszszák és tánczolják, e mellett természetesen el kell maradnia minden lépés változtatásnak, minden szép tánczna k, mert nincs az a láb és tüdő, melly azt győzze, s a helyett mi marad? Egy izléstelen s egy uttal illetlen ugrálás, mintha két egymáshoz kötött zsákot ránczigálnának a taktus egyik felében fel, a másikban alá. Igenis, oda jutottunk, hogy az anyák nem engedik meg leányaiknak a csárdást tánczolni, s ezek maguk is, némelly pajzán tánczostól meritett tapasztalás után, nem merik azt tánczolni. Igenis oda jutottunk, hogy egyetlen nemzeti tánczunkból, a franczia alsóbb nép osztálynál vagy igen szabados körökben divatos, *Cancan* lett, s ha igy marad, a jobb izlésü tánczvigalmak tánczrendéből ki fog hagyatni.

Most már kérdezhetnők, mivel s mikép kellene hatnunk, ezen kór ellen? Véleményem szerint az által, hogy minden tánczvigalomban egyszer, s ha azután ugy tetszenék, többször, el kellene játszatni és tánczolni az ugynevezett *lakodalmast*, melly (ha valaki nem ismerné) áll egy vagy néhány tánczta ktusban eljátszott lassuból, ezekre elkezdődik a táncz, és azután vagy 10 percz vagy egy óranegyed után az első hegedük mindennemü, az ős magyar zenéből meritett és czigányaink által olly remekül és kifogyhatlan változatossággal játszani tudott czifrázatokat játszanak, mig a többi zene egyhangu monoton módon kontráz két taktusban a fő-, és a másik két taktusban a septim accordon. Azután egy kis ideig ismét a lassu, és reá ismét a friss, felváltva, ez tarthat egy óráig és tovább is ha tetszik, mert ez nem fáraszt el.

Van azonban vidék, magam sem tudom milly nagy, mert kiterjedését nem ismerem, mellyben ez a sebes taktusu csárdás szokásba nem vétetett, nevezetesen Zemplénmegye s ugyhiszem, az egész felső tiszai vidék nem tánczolja ezen elferditett tánczot, hanem akár mint lakadalmast, akár a rendes szokásos frissekre s nótákra tánczolják is, megtartják itt a rendes taktust. A felső Tiszai vidék ezen modorát ajánlom pesti és dunamelléki ifjuságunknak, főleg azonban több illedelmet a csárdás tánczolásában, mert a messze külföldiek, kik ollykor nálunk megfordulván, tánczunkat igen eredeti és szép tánczna k találták, maholnap undorral fognak tőle elfordulni, — de a mi főbb, ezen ismét egyetlen nemzeti tánczunk az illedelmesebb körökből lassankint ki fogván küszöböltetni, azon hivatlan biráló, a *divat*, kimondja reá anathemáját s meg fog szünni élni körünkben a magyar táncz, és a szinpadra, circusra, és kötéltánczosokra szorul vissza. *Matolay Viktor.*

Irodalom és müvészet.

↙ Folyó hó elején jelent meg a Csengery Antal által szerkesztett „*Budapesti Szemle*“ XIV. füzete, szokott becses tartalommal, ugymint: „Erdély irodalom-története“ (ötödik fejezet) *Szilágyi* Sándortól, — melly mű, már eddig megjelent része után itélve is történet-irodalmunk becsesb termékei közé sorozható; „Jelentés a dunai hajózásról s a magyar borok érdekében Konstantinápolyba tett ut eredményéről“ *Korizmics* Lászlótól; „Az Alföld geologiája“ *Szabó* Józseftől; „Guizot mint államphilosoph“ *Kecskeméthy* Auréltól; „Vörösmarty emlékezete“ akademiai emlékbeszéd b. *Eötvös* Józseftől. — Az „*Irodalmi szemlé*“-ben *Salamon* Ferencz Petőfi ujabb költeményei fölött irt tanulmányának itt-ott talán kifogás alá eshető, de több tekintetben érdekes első czikke foglaltatik. A füzethez az aldunai szirtes vonal térképe van csatolva. A jövő füzetek számára a már megkezdetteken kivül ujabban beküldött dolgozatok közől nevezetesek többek közt: „Visszapillantás a mult év politikai eseményeire“ *Falk* Miksától; „Az ujabb magyar költészet“ *Erdélyi* Jánostól; „A művészet története főbb vonalakban“ *Henszlman* Imrétől.

*) Ha jól emlékszünk, e részben gróf Wenkheim Béla urat illeti az első kezdeményezés érdeme. Szerk.

↙ (*A „Kalauz“ czimü néplap*) a folyó évi 2-ik számon kezdve a kiadó *Magyar* Mihály felelős szerkesztése mellett uj berendezéssel jelenik meg, s mindenekfölött az iparos és kézműves osztály érdekeit tartván szem előtt, irodalmunkban jóformán parlag tért igyekezik elfoglalni. Kitüzött czéljának elérésére — mint már az eddig megjelent számokból is örömmel látjuk — mind tárgyválasztás, mind hang tekintetében a legjobb uton indult, és az előbbi szerkesztés alatt nevén esett csorbák kiköszörülését bizton remélteti. Szerkesztő a legjobb irói erőktől van gyámolitva. — Az előfizetés az első félévre folyvást nyitva áll Magyar Mihály könyvkereskedéseben: egész évre 4 ft., félévre 2 ft. (ausztr. értékben).

\+ (*Plachy Ferencz „Az elemi festészet“*) czimü munkára nyit előfizetést. — A szépmüvészet iránti, hazánkban is mindinkább terjedő fogékonyság, és azon tény — irja szerző, — hogy miután a rajzolás és elemi festészet immár ipartanodáink, nevelőintézeteink, sőt népiskoláinkban is rendszeresen tanittatik, arra buzditott, hogy segédkönyvül az elemi festészet alapismereteihez a fennczimzett munkát magyarul megirjam, s közhasználatra világ elé bocsássam. Tárgya ezen munkának a szinezés és árnyékolás elméletének előadása, a nevezetes angol vizfestés kitünő módjának, a szinvegyitésnek s egyéb kezelési módoknak megismertetése. A 4—5 ivnyi, csinos alakban kiállitandó munka martiusban fog megjelenni. Az előfizetési ár 42 uj krajczár, melly szerzőhez (Pest, Sebestyéntér 1-szám a.) február végeig küldendő be. Gyüjtők nyolcz példány után egy tiszteletpéldányt kapnak.

△ (*A „Magyarhoni Természetbarát“*) czimü természettudományi tolyóirat kiadása 1859. év lefolytáig felfüggesztetik. Azon t. cz. előfizetőknek, kik 6 füzetre fizettek elő, 2 ft. 30 pkrt, köszönettel visszaküld a nevezett vállalat szerkesztősége.

\+ (*Jókai „Bacsó Tamás“*) czimü beszélye nem régiben három amerikai lap tárczájában jelent meg egymásután, sőt drámára is feldolgozták. Angol nyelvre fordità Xantus János, az „Amerikai levelek“ irója.

— (*Sárosy Gyula jelenti:*) hogy „Költeményei“ első kiadása elfogyván, miután azon szerencsében részesült, miszerint rögtön egy második kiadás megrendelése vált szükségessé: „Költeményei“ egy hason példányával az eddigi előfizetési áron (irodájából elvitetve 2 ft., megküldve pedig 2 ft. 30 pkrral) folyó évi február kezdetétől a megrendelőknek — kiknek eddigi száma már az 500-at meghaladta — ujra szolgálhat. De martius 15-től kezdve a példányok csak felemelt áron lesznek megvehetők, s egyedül a szerző irodájában, mert könyvárusoknak bizományba nem adatnak. (Lakása Pest, zöldkert-utcza 14. szám.)

\+ (*Szelestey László*) egy füzet költeményt adott sajtó alá.

\+ (*Marinescu romániró*) kiadta a magyarországi és erdélyi oláhnépdal-gyüjtemény első füzetét, melly érdekes balladákat tartalmaz. A tiszta jövedelmet szerző a lippai iskolásgyermekek javára ajánlotta föl.

△ (*Franczia irói termékenység.*) 1858-ban a franczia szinpadokon 215 drámairó és 50 zeneszerző művei kerültek a szinpadokon előadásra.

\+ (*A Ferni testvérek Bécsben*) sok tapsot arattak azon magyar ábránddal, melyet Huber Károly a „Hunyady László“ motivumaira szerzett.

\+ (*Bogdanoff k. a. hires orosz tánczosnőt*) Nápolyban 10 ezer frank havidij mellett szerződtették.

Egyházi és iskolai hirek.

— (*Elemi iskolák szüksége Debreczenben.*) Régen gondolkozott már az itteni egyházgyülés arról, miként lehessen eszközölni, hogy valamennyi iskolaköteles gyermek iskoláztassék; s azt tapasztalta, hogy mintegy 2000 gyermek azért nem jár iskolába, mert a szegényebb szülők a tandijt fizetni nem képesek, az iskolától távol lakóknak pedig a feljárás, kivált sáros és hideg időben sok akadálylyal jár; jónak látta tehát elvileg kimondani, hogy az elemi fi-és leányiskolákban a tandij töröltessék el, s az utczánkénti 10 leányiskola ujra rendeztetvén, állitassék a város különböző részein több fiuiskola, s mind a két nembeli illy iskolák tanitóinak rendszeresitett fizetései a felemelendő egyházi adóból, s a városi mint községi hatóságtól kérendő évenkénti segélyezésből teljesittessenek. — A tárgy bővebb kifejtése, s a kimondott elv mikénti foganatosithatása végett szakértő választmány bizatott meg, s reményleni lehet, hogy a tandijmentesség az uj iskolai évben életbelép. — — Talán nincs község Magyarországban, hol olly kevés egyházi adó fizettessék, mint a nagy Debreczenben, a legnagyobb összeg egy keresztyén hivétől 1 ezüst forint, s igy is mintegy 7500 ftnak kell bejőni évenkint; ha ezen összeg csak megkettőztetnék is, — dij nélkül tanitathatná gazdag és szegény szüle bárminő számu gyermekeit az elemi iskolákban. — Kétkedni sem lehet, hogy egyrészről Debreczen értelmes s a jó és szent czélokra való adakozásban magát mindeddig felülmulni nem engedett közönsége, ha kivált az eléretni szándékolt czél kellően megmagyaráztatik — kész szivvel hozandja meg filléreit, — másrészről pedig a városi községtanács a szükségelt iskolai épületek fölállitását s évenkinti segélyt teljes kézséggel s egyhangulag megszavazandja, s ez által a most minden oktatás nélkül maradt számos gyermeknek dij nélküli elemi oktatását eszközölni sietend. — Miután a városi terület az öt lelkész közt parochiákra felosztatni határoztatott, a lelkészek gondja s kötelessége leend, főleg felügyelni arra is, hogy a legszegényebb gyermek is a kellő oktatás alól el ne vonassék.

— (*A debreczeni leány-növelde*) isméti fölállitásának szükségét is belátta már ezen egyházi előljáróság régen. Ideje is volna, hogy a megbizott választmány e tárgyban beadná a tanrendszerre is kiterjedő véleményes jelentését. Ne dugjuk be füleinket a leánygyermekes szülék kiáltó szava előtt; — mert közohajtás, hogy a 16 év előtt megszünt nőnövelde ujra életbe jöjjön. Kénytelen most a ref. szüle — ki más városokban levő jó növeldébe nem

képes elküldeni leányát, az itt helyben lévő kath. növelő-intézetek valamelyikébe adni azt, s sajnosan tapasztalni, hogy a protestáns leánykák más szertartásu templomokba vitetnek, s más vallásuak számára irott könyvekkel láttatnak el; — ezen segiteni s mielőbb segiteni, az egyháznak első szent kötelessége. — Tehát várunk, remélünk, ohajtunk. — Ezt irják nekünk Debreczenből.

Ipar, gazdaság, kereskedés.

⊙ (*Izsákon* [*Pestmegyében*] *egy kis községi hitelbank alakult.*) Ugyanis, mint a „B. H"-nak irják, a magas kormány a még 1848—49 ik évben a cs. k. katonaság részére kiszolgáltatott zab és széna árát akkép engedte letisztáztatni, hogy az a városnak mult évi adóilletőségéből vonassék le; ezen mult évi adóilletőség azonban már be lévén fizetve, annak visszafizetése utalványoztatott. Igy kapott városi pénztárunk 5000 pftot, melyből 4500 pfrt csak a napokban érkezvén vissza a kiskőrösi adóhivataltól, azt a városi tanács a város részére tőkéül meghagyatni, használat végett pedig, tekintve földmivelő gazdáinknak mostani azon állapotját, hogy termékeiket illendő áron el nem adhatják, a nép közt kölcsön kiosztatni rendelte, éspedig hogy annál többen részesülhessenek a kölcsön jótékonyságában, akkép, hogy belőle egy-egy gazda csak 100 pengő forintot vehetett föl. A kölcsönzés két kezes jótállása és hatos kamat mellett történt s miután maguk időközi kisegitésére többen 100 pftnyi összegnél kevesebbel is megelégednek, ilykép igen számos igénylők vehettek a kölcsön jótékonyságában részt.

⊙ (*Uj találmány.*) Az angolok nem elégesznek meg azzal, hogy a tengerek felett uralkodnak, ők a tengerek alatt is uralkodni ohajtanak. Sir *Baldwin Walker*, Angolország tengerészeti épitményeinek felügyelője, egy buvárhajót talált fel, melly 8—10 egyénnel csak olly könnyen jár a viz alatt, mint valamelly hal; előre, hátra evez, fölemelkedik s alásülyed, s a viz felszinén nincs más nyoma, mint hogy egy vékony cső áll ki, mellyen át a lentlevők levegőt nyernek. E hajó segélyével a legnagyobb hadihajókat is légbe lehet röpiteni.

⊙ (*A szükölködő iparosok kölcsönintézete Pozsonyban*) e hó 20-án már megkezdé müködését.

Közintézetek, egyletek.

⊙ (*A magyar nemzeti muzeum pártolásáról és biztositásáról.*) *Kubinyi* Ferencz ur a „P. N." hasábjain többek közt irja: „minthogy a nemzet, mint illyen, közvetlen közbejöttével ez intézet biztositása iránt nem intézkedhetik: egyes hazafiui adakozásoknak kell történni. *Császár Ő Felsége* jó példával ment elő, az intézet számára már két izben a pótadóból nevezetes összeget jelölvén ki. Biztosittatnék a muzeum jövője, ha Császár Ő Felsége ezentul is nevezetes összegeket méltóztatnék ez intézet számára kijelelni, mellyekből a könyvtár- és egyéb osztályokban olly szükséges szekrényeket ki lehetne állitani; mert a könyv- és egyéb nevezetes gyüjtemények egy részét a szekrények, polczok hiánya miatt fölállitani nem lehetvén, azok a raktárban haszontalanul hevernek. Továbbá: „Örökittetnék a muzeum, ha a nemzet részéről legalább egy millió pengő forint adatnék össze, ennek öt száztóli kamatja tenne 50,000 pengőt; ebből fizettetnének a tisztviselők, ebből fordittatnék szakonkint bizonyos összeg a gyüjtemények szaporitására, utazásokra, ásatásokra stb. Minden szakra két őr, egy rendes és egy segéd kivántatnék. A szolgák száma is szaporitandó lenne. Minthogy a magyar nemzeti muzeum a nemzet tulajdona, legigazságosabb volna, ha a muzeum felett egy nem csak kormányi tisztviselőkből, de a nemzet részéről nehány tagból álló s *Ő cs. k. Apostoli Felsége* által kinevezendő választmány, az illető muzeumi tisztviselők befolyásával őrködnék. Olly férfiak volnának kinevezendők, kik iránt a nemzet teljes bizodalommal viseltetik. — Ekkor megszünnék minden gyanusitgatás, nagyobb volna a bizalom is ezen nemzeti intézet iránt. Merem állitani, hogy ez a nemzet közóhajtása, mellyre bizton számit a nemzet; a muzeumi gyüjtemények a nemzet tulajdonának tekintendők; annyit megérdemel a nemzet, hogy csak befolyásával kezeltessenek, hogy a kijelölendő duplicatumok részint másokért kicseréltessenek, részint az erdélyi és más hazai muzeumoknak és intézeteknek adassanak által."

△ (*A magyar Akademiai Tudós-Társaság*) jan. 24-ki term. és tört. oszt. ülésében *Podhráczky* ujon választott rendes tag székfoglaló beszédét tartá, mellynek tárgya: „a *magyar* név ősregetani (ősmythologiai) eredetéről és jelentéséről. Szerinte e szó *magyar*, annyit tesz, hogy: *napimádó*. „Aristoteleszi tanulmányaiból" a „Kategoriák"-ról olvasott.

△ (*A Szent-István-Társulat*) jan. 13-án tartott választmányi-gyülése. Fólyóévben a tagok és előfizetők, az egyetemes magyar encyclopoediából határozott és tagilletékül számitandó 50 iven fölül „Morus Tamás," „Szentek régi legendái" és a „Bold. Szüz élete" czimü müveket veendik. A jászberényi gymnasium igazgatósága kérelmére, e gymnasiumnak ajándék könyvek lesznek küldendők. — A „Religio" 690, a „Kath. Néplap" 1362, a „Cath. Christ" 636 előfizetővel bir; a „Pázmány-füzetek" azonban olly kevés előfizetővel birnak, miszerint a társulat e vállalatot tetemesb áldozat nélkül alig fogja folytathatni. Hartleben K. A. a társulati könyvtárnak 48 kötet munkát adott. A tarsulat mult évi dec. hóban 1 alapitóval és 202 taggal gyarapodott.

⊙ (*A hevesmegyei Gazdasági Egylet*) jan. 20-án tartá tisztválasztó közgyülését Gyöngyösön, mellyen a tagok igen szép számmal jelentek meg. A gyülést megelőző s a gyöngyösi dologház fölsegélésére tartott tánczvigalom 170 pftot jövedelmezett. 363 szavazó volt jelen. Elnökül *Kovács* László, alelnökül *Berecz* Ferencz és b. *Beuszt* Ödön, pénztárnokul *Darvas* Lajos, ki is a terhes hivatalt dij nélkül volt szives elvállalni, lőn választva.

— (*A Hevesmegyei Gazdasági Egyesület*) *minden hó első hétfőjén*, délelőtti 10 órakor, tartja szállásán rendes havi-igazgató-választmányi nyilvános üléseit. — *Kovács László* m. k., egyesületi elnök.

△ (*A magyar Kertészeti Társulat évkönyve 1858-ra*) megjelent. Tartalmazza a társulat történetét, alapszabályait, az alapitó és rendes tagok névsorát, a mult évi nov. 13-án tartott alakitó közgyülés jegyzőkönyvét, az első kertgazdasági-tárlat tárgyjegyzékét, a biráló bizottmányok jegyzőkönyvét. A társulat alapitó tagjainak száma 67, a rendes tagoké 1239. — Mozogjunk a társulati téren, tegyünk a mit lehet — és ne higyjük soha, hogy az sokat nem tehet, ki tenni *igazán* akar.

Közlekedés.

— (*Figyelmeztetés a közönséghez a tiszai vasutat illetőleg.* *) A Vasárnapi Ujság 1-ső számában egy debreczeni levelező panaszkodik: hogy egy, számára megérkezett küldeményről, az ottani vasut kiadói-hivatal, őt külön tudósitvánnyal (Avisoval) tudósitani elmulasztotta, s mégis azon időre, mig az, a panaszló hibája kivül ott hevert, a raktárbért véle megfizettette. — Ha a dolog — daczára a t. levelező egy kissé humoristikus előadásának — valóban ugy volna, a panasz kétségkivül alapos, mert a felsőbb helyen jóváhagyott „szabály" szerint, az állomási helyen lakó czimzett, 24 óra alatt a raktárgyak megérkezése után, külön tudósitvány (Aviso) által értesitendő, — ha különben lakhelye a küldeményen kitéve van, a raktárbér pedig csak a küldemény megérkezése utáni harmadik naptól kezdve számitandó. — A pálya-igazgatóság mindenkor köszönettel veszi, ha megbizottai által itt-ott netalán elkövetett szabálytalanságok vele különösen közöltetnek, hogy azokat megvizsgálhassa s az illető félnek elégtétellel szolgálhasson. — Ezen, a pálya-szolgálati jó rend fenntartására való közremunkálását, a t. közönségnek, annyival inkább igénybe veheti az igazgatóság, mivel az érintett szabályok, mellyekből ugy a pályaintézet-használhatási föltételek, mint a közönséget illető jogok kivehetők, — minden állomáson kifüggesztvék, s e szerint kiki azonnal meggyőződhetik arról, vajjon s mennyiben, esetről esetre a vasut-hivatalnokok eljárása ezen szabályokkal ellenkezik-e, másrészt pedig az illető félnek — ha nem határozná el magát effelől nehány sort intézni az igazgatósághoz — könnyü mód nyujtatik panasza bejelentésére a minden állomáson meglevő panaszkönyvek használata által, melly panaszkönyveket nemcsak az igazgatóság, de a magas kormány is folytonos felügyelete s ellenőrkedése alatt tartja, ugy hogy azok nyomán, minden beleigtatott panasznak okvetetlen az igazgatóság tudomására kell jutnia, a szükséges nyomozás alapjául szolgálandó, mit *általános* adatnélküli panasz nem nyujthat.

Mi ujság?

△ *Báró Bánffy Ádám*, Erdély egyik legérdemesebb főnemese e hó 15-én, Kolozsvárott meghalt. Béke hamvaira!

— (*Duna-Egyháza előljársága*) egy hozzánk beküldött nyilatkozatban hálát mond az *első magyar általános biztositó társaságnak*, hogy, a mint kerületi ügynöke Fülöp Ferencz ur által, az e hó 15-én történt tűz okozta szerencsétlenség felől értesült, meghatalmazottját a helyszinére küldvén, azáltal a károsultaknak azonnal *teljes kárpótlást* fizettetett.

\+ (*Az ifju Bosco*) ama hires büvésznek fia, jelenleg Bécsben űzi szemfényvesztő mesterségét. Hallomás szerint Pestre is legőzkocsiz, kibüvölendő a pénzt az erszényekből.

⊙ (*Glosius Dániel végrendelete.*) Glosius Dániel, Glosius Samu hirneves orvos fia, 1830-ki máj. 23-án irt végrendelete szerint, miután atyjafiairól is megemlékezett, összes vagyonát az evang. egyházaknak s iskoláknak hagyá. Nevezetesen könyvtárát a soproni iskolának. Több részletes intézkedése után rendelé, hogy végrendeletére a pesti evang. luth. magyar-német község ügyeljen fel s alapitványa „*Glosius Samu és Dániel alapitvány*" czim alatt kezeltessék. Alapitványa czéljául a kiképezés végett külföldre utazó theologusok segélyzését tüzte ki, ollykép, hogy hátrahagyandó vagyona kamataiból, annyinak adassék 250 váltó forintnyi segély, a mennyinek csak telik; ezenkivül 200 váltó forintot fölváltva két évig egy joghallgató s két évig egy orvostanuló huzzon. A végrendeletben meg van az is határozva, hogy ez ösztöndijakat, miféle kellékekkel biró tanulók nyerhetik meg. E tekintetben többek közt igy szól: ez ösztöndijak kiosztásánál csak a jeles lelki s erkölcsi tulajdonokra s ne a folyamodó születésére, szülőire avagy nemességére, legyen tekintet. A D. pontban pedig igy folytatja: „Ezen ösztöndijaim elnyerésére elengedhetetlen kellék a *magyar nyelv* tudása; senkinek ne adassék ösztöndij, ki a magyar nyelvet teljesen jól nem beszéli, s ki a magyar nyelvbeni jártasságáról a pestmegyei viczispán urak egyikétől bizonyitványt elő nem mutat; mert én alapitványomat nem külföldiek számára rendelem, még kevésbbé olly magyarok számára, kik magyarul nem tudnak; ki szerencsés volt Magyarországban születhetni és a haza nyelvét, a magyar nyelvet, nem tudja, nem érdemel tőlem segélyt, és ezen én ösztöndijomra soha számot nem tarthat és abban nem is részeltethető." E végrendelet, a rendelkező nejének, szül. Artner Karolinának, halála után volt végrehajtandó; a halálozás 1850-ki februar 26-án be is következett, s az elhunyt magát derék férjéhez méltónak mutatá, mert vagyona legnagyobb részét ő is az evang. egyházakra és iskolákra hagyta. Férjének alapitványa ekkor 82,782 ft. 58 kr. pp. tett, melly annak végrendelete szerint lenne elhelyezve. Az örökösök egyrésze a

*) Szivesen közöljük ez illetékes helyről jött nyilatkozatot, mert látjuk belőle a t. vasutigazgatóság azon komoly igyekezetét, hogy a közönség méltó igényeinek eleget tegyen. Szerk.

+ („*Kordalok*“ *Zajzonitól.*) E czim alatt jelent meg közelebb Bécsben egy 146 lapnyi versfüzet, mellynek igen csinos kiállitása becsületére válik Sommer Lipót nyomdájának. Tartalmát lyrai és elbeszélő költemények képezik; van benne nehány forditmány is a szerb népköltészetből. A mű a székely nemzetnek van ajánlva. Ára 1 uj frt.

+ („*Az elemi festészet*“) czimü munka Plachy Ferencztől megjelent. E füzetke, melly 68 lapra terjed, a tájfestészetet tárgyalja könnyü, érthető modorban, a kezdő müvészek, mükedvelők és tanuló ifjuság számára. Ajánlva van mélt. gr. Andrássy Manó urnak.

+ (*A „Magyarok életrajza*“) VII-ik füzete megjelenvén, a következő családokat illetőleg történeti személyek ismertetését hozza : Becs, Becse, Becsei, Becsei, Becsek, Becskereki, Becski, Becz, Bede, Bed, Beda, Bede, Bedei, Bedekovics, Bedi, Bedő, Bedur, Bég, Bégányi, Bei, Beiczi, Bejei, Bejte, Békási, Beke, Bekei, Bekensloer, Bekényiek, Békes család, Bél nemzetség és I. Béla.

+ (*Aláirási felhivás.*) Antalfi János sárospataki gymn. tanár aláirást nyit az 1860-ik évre szóló sárospataki „*Népszerű naptárra.*“ Egy példány ára 25 uj krajczárra van határozva. A naptárt Kalvin reformator arczképe fogja disziteni. A naptárhoz mellékelve lesz a tiszáninneni ev. ref. egyházkerület névtára azok számára, kik azt hét ujkrajczár ráfizetés mellett külön megrendelik. Az aláirók a példányok átvételekor fizetnek. Az aláirási ivek május 31-ig Antalfi urhoz Sárospatakra küldendők, kik május 31-ig a pénzt is beküldik, tiz példány naptárt és egy ráadást 2 ujftért, ötvenet és öt ráadást 10, százat és tiz ráadást 20 uj forintért kapnak. Tiznél kevesebb példányra előfizetés nem fogadtatik el. A tiszta haszon a sárospataki ev. ref. főiskolai testgyakorló-intézet fölszerelésére lesz forditva. Az 1859-évi naptárnak ugyan e czélra fölajánlt tiszta jövedelme 69 ft. 49 krt. tett p. p.

+ Beküldetett szerkesztőségünkhöz a „*Pécsi nemzeti szinházi emlény* $185^{3}/_{9}$-ik évre.“ Szerkeszté és kiadá *Ozoray* Árpád, a szintársulat sugója. A társulat személyzete és az előadott darabok sorozatán kivül versek s egyéb apróságok vannak a kis 52 lapnyi füzetben. Molnár György társulata a téli folyamban 137 darabot hozott szinre, melyből 65 eredeti, 39 uj.

+ (*Meyerbeer „Ploermeli bucsuja.*“) A nagy mesternek ezen legujabb dalmüvét f. hó 4-én hozták először szinre Párisban, s olly roppant sikert vivott ki, hogy a külföldi lapok tudósitói keresve keresik az alkalmatos kifejezéseket elragadtatásuk kifejezésére. A kiállitásról csudadolgokat beszélnek. Párisban nem volt olly gépész található, ki Meyerbeer fantaziáját képes lett volna kivinni, Mannheimból hozatott tehát egyet, Mühldorfert, ki az egész szinpadot egyszerre, mint valami büvész, eltünteté, s egy mély völgygyé változtatá át. Egymást váltják föl benne a legszemkápráztatóbb látványok, mint : hóldvilág, vizesés, vizáradás, záporeső, dörgés és villámlás, mennykőütés, hosszu szent menet stb. Még kecske is szerepel benne. De ha mindezen tündéries diszitmények elmaradtak volna is, a hatás mindamellett épen olly rendkivüli lett volna, mert nem a külsőségek ragadják meg a közönséget, hanem a gyönyörü zene, mellynek fő jelleme a komolyság és költői egyszerüség. E zene mindent feledtet; az ember nem lát, nem érez semmit, csupán a zenét, melly egy egészen más világba varázsolja a hallgatót. Az opera szövege nem sokat ér. Számtalan a cselekvényhez nem tartozó episod van benne, mellyeket azonban Meyerbeer igen ügyesen használt föl, ugy hogy mindegyikéből apró müveket alkatott, mik bár az egészhez vannak nőve, mindannyi mestermüvekkint emelkednek ki, mint egy fő, egy alak, egy csoportozat valamelly nagyobb képből. Legcsudálatosabb, legelbüvölőbb ama legenda dallama, mellyet Dionora (egyik főszemély) a második fölvonásban énekel. Ez ugy hangzik, mint egy más, elveszett ősvilág dala. E dalt sajátságossága, és formájának szokatlan volta miatt nehéz utánénekelni, s mégis feledhetlen, szüntelen fülünkben cseng, a nélkül, hogy megfoghatnók. — Mint irják, a 63 éves agg zeneszerző egész testében remegett, midőn a viharos tapsolás folytán a szinpadon megjelent. Napoleon császár az előadás alatt saját páholyába hivta őt meg, s első volt, ki neki uj müvéhez szerencsét kivánt. Az első husz előadásra már az egész helyiséget előre kibérelték. — Hire jár, hogy nemzeti szinházunk igazgatósága is megtette volna már a kellő lépéseket czen opera megszerzése végett.

+ (*Meyerbeer „A ploermeli bucsu*“) czimű legjobb dalművét Havi kolozsvári szinigazgató már megrendelte, hogy mielőbb szinrehozhassa.

+ (*A muzeumi zenészeti akademia.*) Virágvasárnapján a pesti közönség válogathatott a hangversenyekben, mert e napon három rendeztetett jótékonyczélokra, u. m. a nemzeti szinházban a vakok-intézete, a városiban a terézvárosi kisdedóvda, a muzeumban a szegény-gyermekkórház s a muzeumi kert javára. Ez utóbbit Suck Lipót gordonkás rendezte, s benne a következő művészek és művésznők működtek közre : Hollósy L.-né Egressy Samu „Dalábrándját“ éneklé az ő csalogány hangján; egy részét a közönség zajos kivánatára ismételni is sziveskedett; Ander Alajos hires német tenorista Essertől az „Angyalom,“ és Beethoventől „Adelaide“ czimü müveket éneklé kitünő sikerrel; a közönségnek iránti elismerése hosszan tartó tapsviharban nyilvánult; Suck Róza gordonkán, Kuller Czeczilia hegedün, Pachl Henrika zongorán és Pachl Karolina physharmonikán játszott; mindnyáján jelesen töltötték be helyöket. Végül a zenedei növendékek Tinódynak két históriás énekét adták elő szabatosan, mialatt nem egy szemet lehetett könybe borulva látni. Az utolsó magyar lantos e remek énekei csudásan hatnak a hallgató lelkére. Ez egyszerü, méltóságteljes dalok szivünk mélyeig hatnak, könnyeket csalnak ki szemünkből, s önkénytelen a mohácsi vész jut eszünkbe, melly után közvetlen szerzé Tinódi ez örökszépségü énekeket. Most már könnyü megfogni, miért szerették őseink annyira a hon dalnokait hallgatni. Kár, hogy nemzeti zenénk napról napra jobban levetkezi eredeti szépségét. A Tinódi-énekek másodikát ismételni is kellett, s bár mennyire nem nagy méltányosságnak tartjuk is azt, ha a közönség viharos tetszésnyilvánitásaival ugyszólván kényszeriti a művészt az ismétlésre, ez alkalommal mi is örömmel csatlakoztunk azokhoz, kik tapsaik folytán még egyszer ohajtották hallani a szivreható „históriai énekeket.“ A muzeum diszterme egészen megtelt.

Mi ujság?

△ (*A pesti jótékony nőegyesület*) számadási kimutatása 1858. aprilis elejétől 1859. mártius végéig megjelent. Az összes bevétel 24,414 ft. 21 kr. A készpénzbeli ajándékokon kivül többen fával, ruhaneművel, terményekkel stb. ajándékozták meg az intézetet; a kiadások összege 15,907 ft. 12 ujkr,, és igy maradt készpénzül 8507 ft. 9 kr. ujpénz.

+ (*Gépmüvészeti szinházunk is lesz.*) Fölállitja pedig ezt *Bajkai* Sándor hazánkfia a városligetben, s május 1-én fog megnyilni. Láthatók lesznek benne különféle meglepő mutatványok, bohókás jelenetek, ködfátyolképek, gépezet nélküli óra s at. Vasárnapokon kétségkivül teleházban fogja Bajkai előadni mutatványait. Reméljük, a magyar szót sem fogja elfelejteni mutatványai közben.

+ (*A nemzeti muzeum gyüjteményeit*), mindjárt megnyitásuktól kezdve, számosan látogatják, részint kellemes időtöltésül, részint pedig komolyabb czélból, t. i. hogy tanuljanak belőle valamit. Csak az sajnos, hogy nem tanulhat ott az ember annyit mennyit ohajtana, mert csak kevesen birnak az ott kiállitott tárgyak ismeretével. E hiány különösen érezhető a régiségtárban, hol minden lépten-nyomon azon kérdést intézi magához a néző: ugyan mi lehet ez? vagy: vajjon mi okból hozták ezt ide? Vannak ott olly tárgyak, mellyek egy vagy más tekintetből megragadják a figyelmet; ezeket a néző nem csak látni szereti, hanem tudni is óhajtana róluk valamit; vannak viszont olly tárgyak, mellyek pusztán magukban egyátalán nem érdekelhetik az embert, ha épen semmitsem tud róluk; illy dolgokra aztán, rá se néz az illető, mindegy levén neki, akár ott vannak azok, akár másvalahol a muzeumon kivül. Pedig a legjelentéktelenebbnek látszó tárgyat sem állitották oda oknélkül, mindegyiknek megvan a maga érdeme, melly miatt a muzeumba jutott. Illy módon egyátalán nem felel meg a muzeum rendeltetésének, melly nézetünk szerint nem csupán abban áll, hogy az oda került tárgyak megőriztessenek, hanem hogy a látogatók szellemi hasznot is huzzanak belőlük. E hiány megszüntetése könnyen volna eszközölhető az által, ha legalább a jelentékenyebb tárgyakhoz kis papirszeletek mellékeltetnének, mellyekre a legszükségesebb tudnivalók nehány szóval fel volnának jegyezve. Mindaddig ajánljuk az illetők figyelmébe azon kis könyvecskét, mellyet nehány év előtt illy muzeumi utmutatóul *Dux* Adolf irt és adott ki. Nem tudjuk azonban van-e még belőle példány. Jó volna, ha illető kiadója hirül adná a közönségnek.

+ (*Hogy lett Jókaiból szerecsen lovász?*) Az Üstökös legközelebbi számában a következőt olvassuk: Egy Brüsszelben lakó tudós hazánkfia irja legközelebb azt a tréfát, hogy egy ottani tudós tanár a magyar irodalomról beszélgetvén vele, azt mondá a többi közt, hogy egy angol Reviewben az áll, miszerint jelenleg a magyaroknak legtermékenyebb regényirója. herczeg Eszterházynak *szerecsen lovásza* (!). — Lehetetlen az! — mondá rá tudós hazánkfia; hol van az a Review? — A belga tudós előadta a corpus delictit, a miből aztán kisült, hogy ott bizonyos *Moor Jockay* nevű regényirórul van szó, a mi persze angolul annyit jelent, mint szerecsen lovász, s az kinek lehetne másnak, mint herczeg Eszterházynak?

+ (*Horváth-Horti önmozgó kocsija ellen*) a „Triest. Ztg“-ban bizonyos Matteo Fracasso ovást emel, azt állitván, hogy Horváth-Horti rendszere az övével tökéletesen megegyez, mellyre ő m. évi december 7-én kizárólagos szabadalmat nyert. A protestáló megnyugtatására azonban a „P. O. Z.“ megjegyzi, hogy Horti rendszerét, malmára alkalmazva, már az 1857-ben Pesten tartott nagy gazdasági kiállitáson lehetett látni.

+ (*Dove berlini tanár olly szemüveget talált föl*), mellynek segélyével a réz- és aczélmetszet vagy nyomtatás eredetijét az utánzottól pontosan meg lehet különböztetni. Kiknek kezén sok bankó fordul meg, azokra nézve e találmány kétségkivül nagy fontosságu lehet.

+ (*Cassanova majomszinháza*) e napokban Pestre érkezik, s a városligetben üti föl tanyáját. Majmunk tehát lesz elég, bár eddig sem voltunk szükében.

+ (*A magyarországi közjegyzőségek állomásaira*), Pest kivételével, mint a „B. Hirlap“ irja, a kinevezések már meg vannak állapitva, ennélfogva rövid idő alatt azok közzététele várható. — Hasonlóképen a polgári perrendtartás fölötti értekezletek eredménye : az uj javaslat legközelebb a birodalmi tanács elé fog terjesztetni. E javaslat szerint a szóbeli eljárás el fogna töröltetni azon okból, mert az irásbeli eljárás még rövidebb a szóbelinél.

△ (*A tagosztályi pört*) Rimaszombat városa, választmányának febr. 4-én tartott határozata szerint, meg fogja kezdeni. Kivánjuk, hogy gyorsan befejeztessék.

△ (*Nagyváradon az irodalom pártolás.*) E 22—25,000 magyar és oláh lakossal biró városba 1857-ben összesen 961 példány mindenféle lap járt postai uton; a jelen év első negyedében pedig járt e városba összesen 1245 példány ujság, e közt volt 944, vagyis több mint kilencz tizenkettedrész magyar, és 282 példány, vagyis két tizenkettedrész német, a többi egy tizenkettedrész pedig vegyes. Ebből is elég világosan látható, hogy Nagyváradon a magyar elem háromszorta tulnyomó; ha azonban tekintetbe veszszük, hogy az idegen lapokat is a magyar közönség járatja, csupán szélesebb ismeretszerzés végett : akkor Nagyváradot egyik legmiveltebb s tősgyökeres-magyar városnak kell elismernünk.

Vasárnapi Ujság 17-ik számához 1859.

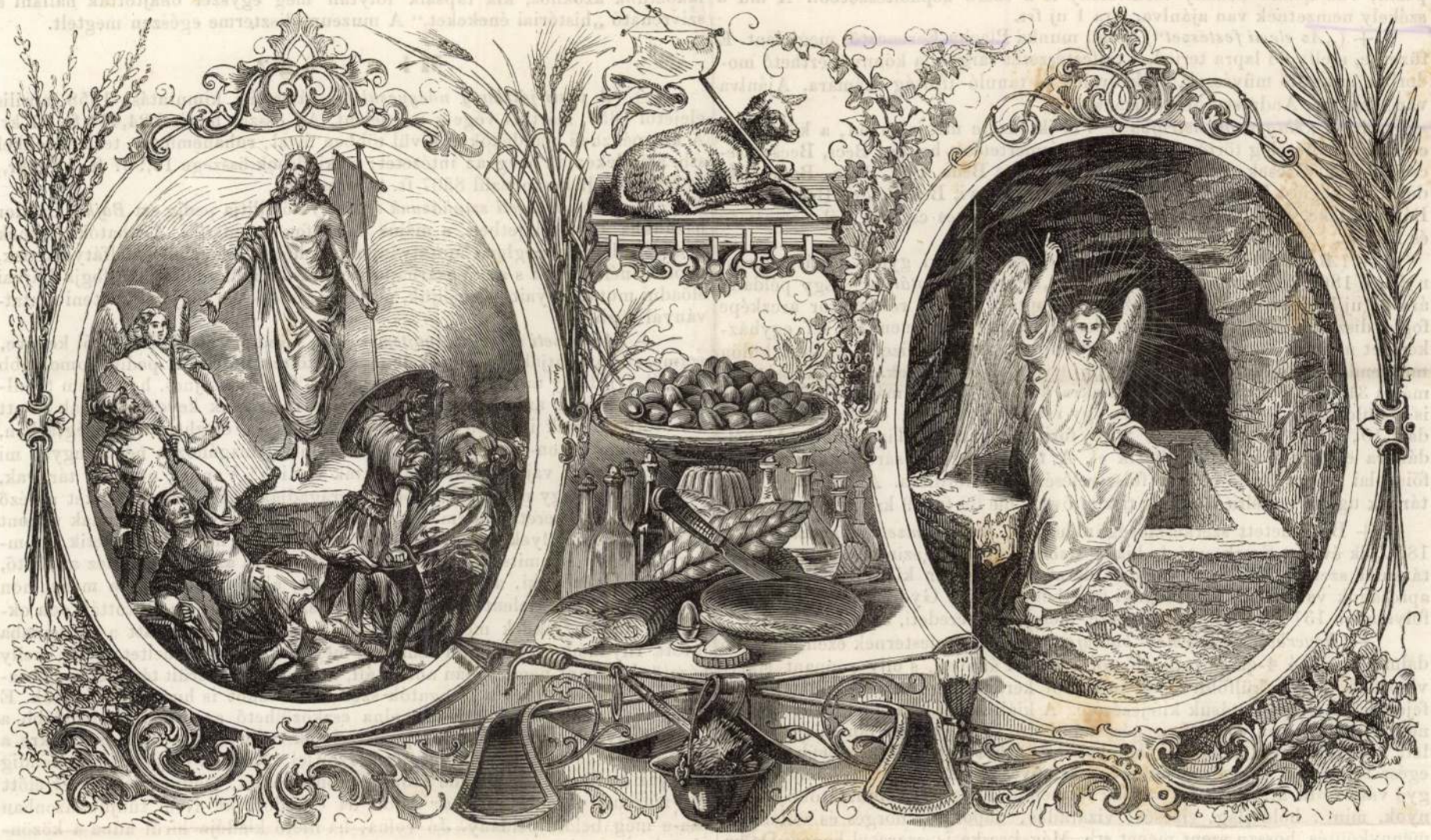

HUSVÉT ÜNNEPÉRE.

HUSVÉTRA.

Ti kétkedök, kiknek szivetek
Nem környezi hit sugára,
De szövétnek-fény helyett kétely
Borult éltetek utjára,
Kiket ragadván téveszme,
Bolyogtok czél, s irányvesztve,

Ti szenvedök, kik elött a sors
Minden zöldséget elkaszált,
Kik küzdetek inség, s nyomorral,
És reményetek sirba szállt,
S élethajótok törve áll
Böszült tenger köszálinál,

Jertek a husvét szent innepén
Nézzetek a Galgotára,
És nézzetek a pusztán maradt
Kinszenvedések fájára,
Mellynek isteni mártyrja
Elvett éltét ismét birja.

Jertek tekintsetek csak szélyel
A természet templomába
S nézzétek, miként kél az élet
A zord enyészet nyomába,
S mint üli hegy völgy szerte szét
A feltámadás innepét.

Kételyt oszlat, és reményt támaszt
E pár magasztos látomány,
Hit- s remény vesztet éjjelére
Feltünik egy dicsö korány,
Meglátjátok, ti kétkedök,
És ti vérkönyes szenvedök.

És meglátjátok, hogy a hitnek
Malasztja legszebb földi kincs,
S hogy a boldogságak éjje van,
De örökös halála nincs.
Tavasz váltja fel a telet,
Boldog, ki hisz, remél, s szeret.

HORY FARKAS.

Irodalom és müvészet.

— Megjelent s kapható Heckenast Gusztáv könyvkiadó hivatalában Pesten **„Az uj Testamentom s a Soltárok könyve:“** nyolczad-rét csinos kiadás nagy betükkel, angol vászonba kötve, ára **30 kr. ujpénz.**

Ugyan ott kapható lesz **„Szent Biblia“** vagy az egész Szentirás *D. kiadás* 8-rét bőrbe kötve 1 ft. 5 kr. ujpénzben **május 15-től kezdve.**

\+ (*Garay összes költeményeinek*) második kiadása, mint halljuk, e napokban sajtó alá adatott, s a költő arczképével nem sokára meg fog jelenni.

\+ (*Erdélyi Indali Péter „Magyar olvasókönyvet“*) szerkesztett két kötetben a protestans algymnasiumok III. és IV.-ik osztálya számára. Az egyes czikkek ügyes nevelői tapintattal vannak megválasztva. A kötetek egyenkint is megszerezhetők, a III. osztályé 75, a IV. osztályé pedig 65 uj krért. Kiadja Heckenast Gusztáv.

\+ (*Almásy Tihamér „Köny és mosoly“*) czimü beszély-gyüjteménye két kötetben megjelent. Tartalmát a következő hat beszély képezi: Andor Klára. Hova visz az amerikai ut? Egy napi fogadás. Sikerült előadás. A szerelem jő és távozik. Ez nőm! Ajánlva van gr. Karácsonyi Guidóné szül. Marczibányi Mária ő mgának. A csinosan kiállitott két kötet ára 2 uj forint.

*

Vas. Ujs. 1859. 453. l.

tást enged összes könyvei közől, vagy ha jobban tetszenék, illetéköket kész pénzben visszaadja. — Azon régibb előfizetőket, kik f. é. oktoberig fogtál volna kapni a lapot, Pfeiffer könyvkereskedése kárpótolandja: *Csengery* Anta „Vegytani képek" czimű két kötetes munkájával, melly egyike a legjobb házi könyveknek, s árával, melly 3 ft., koránt sincs belső becse megfizetve. — Decemberi egészéves előfizetőit szintén Pfeiffer ur fogja kárpótolni a „Vegytani képeken" kivül b. *Kemény* Zsigmond kisebb regényeinek három kötetével, minek bolti ára szintén 3 ft. — A „Coningsby" és „Pickwick-klub" regények 27 ive most küldetik szét; ezen 27 ivhez jő még mintegy 20—22 iv, melly kinyomatásra vár. E két teljesen egész regényt a december — juliusi féléves előfizetők is megkapják, és igy felesen kárpótolva lesznek a „Szépirodalmi Közlöny" elmaradt tiz számáért. — A „Hunok harczát" illetőleg szerkesztő aug. 31-ről kapott Dumkertől levelet; igy ir: „Mint a megváltást, minden pillanatban ugy várom (Párisból, Jacobitól a metszőtől) ezt a szócskát: *kész.*" Kéri az illetőket ezt megnyugtatásul venni.

+ (*Tóth Kálmán „Egy királyné"*) czimű uj drámája, melly Pesten szinre nem jöhetett, Nagy-Váradon, Szegeden és Győrött közelebb elő fog adatni. Jókai és Tóth Kálmán a mult héten lerándultak Nagy-Váradra, s ott a pályanyertes mű előadásán jelen voltak.

+ (*Szigeti „Vén bakancsosa" Berlinben.*) A „Berlin" czimü porosz ujság e jeles magyar népszinműről többek közt igy ir: „Ismét egy uj, jeles népszinmű adatott a Wallner-szinpadon, melly azonban, fájdalom, nem német földön termett: „A vén bakancsos és fia a huszár." Képek a magyar népéletből, irta Szigeti József; németül átdolgozta Dux A. A mese és cselekvény egyszerü és egészséges, a helyzetek érdekesek és megindítók, az alakok eredetiek, és bárha a mese egyszerü, közönséges viszonyok közt mozog, mégis képes a néző egész érdekeltségét fölébreszteni. Egyes jelenetek valóban megindító hatással birnak." stb. stb. — Ugyan e tárgyról egy más tudósitás: *Szigeti* népszinmüve, „A vén bakancsos és fia a huszár," németre átdolgozva, a napokban Berlinben szinre került. A „Kreuzzeitung" igy nyilatkozik: „Az előadott népszinműben legjobb Róka M. (Michael Fuchs) öreg bakancsos jellemzése. Egyike ez a leghatásosabb népi-alakoknak, mellyek utóbbi időben a szinpadra kerültek. Katonai hűség, benső atyaszeretet, cseles furfangosság és jó humor olvadnak össze Róka M.-ban, kit Rott ur olly mesterileg személyesitett, hogy mindazok hajlamát megnyerte, kik a népszinműben a trágár-bohóczkodásnál valami nemesebbet is keresnek. A fiatal huszár is élesen van jellemezve az öreg bakancsos ellenében; némelly vonása egészen a katonai életből van véve." A német értelmiség és tudományosság legerősb központján Berlinben és a nagytekintélyü és igen elterjedt „Kr. Z." hasábjain lehetlen nem örvendenünk olly sorokkal találkozni, mellyek a magyar névre fényt deritnek ott, hol azt a rosz akarat annyi rágalommal igyekezik elhomályositni.

+ (*Erkel Ferencz*) nemzeti szinházunk első karnagya és az örökbecsü „Hunyady László" szerzője, rég emlegetett „Bánkbánjának" két első felvonását már befejezte. Meglehet, irja a „Hölgyfutár," hogy egy év mulva szinpadra kerül.

+ (*Roger dalmüvész egészsége*) párisi tudósitások szerint helyreállt.

+ (*Bignio kedvelt baritonistánk*) legközelebbi szabadságidejét egy nagyobb műutra használandja Németországban. A hannoverai udv. szinháztól kedvező föltételek mellett már meghivást is kapott három föllépésre az „Ernani," „Alvajáró" és „Troubadour" operákban.

+ (*Feleki-Munkácsi Flóra*) jutalomjátékaul, melly f. hó 19-én lesz, Feuillet Oktáv „Egy szegény ifju története" czimü darabját választá.

+ (*Priell Kornélia*), ki Marmaros-Szigeten született, az ott leégett templom és iskola javára szini előadást szándékozik rendezni Debreczenben.

+ (*Szathmáry Janka k. a.*) a jeles müvésznő Szathmáry-L.-né leánya, f. hó 7-én tette első szinpadi kisérletét nemzeti szinházunkban. A közönség érdekkel várta föllépté, de bizony az eredmény nem igen felelt meg a várakozásnak. Beszéde ugy, mint játéka nagyon egyhangu, életnélküli, mintha sem kedve, sem hivatása nem volna a müvészi pályára. Nagy baj az is, hogy kellemetlen tájkiejtése nagyon észrevehető. Egyébiránt ez első kisérlet után még korán volna fölötte pálczát törni. Tanulni és csak tanulni — ez legyen a k. a. jelszava, ha a müvészi pályára szánja magát; tanulmánynyal a különben középszerü tehetség is gyakran sokra viheti.

+ (*Korcsek Leopoldina k. a.*) kit mult tavaszszal a nemzeti szinháztól elbocsátottak (s közben legyen mondva: helyette Hajnal Hermin kisasszonynyal nem nagy ternót csináltak), mint a „P. N." irja, elméjében megháborodott. A szerencsétlen hölgy a Rókus-kórházban van, s egy előkelő magyar nő hirszerint hangversenyt akar javára rendezni.

+ (*Szigeti Imre*), mint halljuk, oktober vége felé ismét vendégszerepelni fog szinpadunkon.

+ (*Székes-Fehérvárott Vogl Mari k. a. hangversenyt*) rendez f. hó 18-án. A tiszta jövedelem jótékony czélra lesz forditva. E hangversenyben több pesti müvész és müvésznő vesz részt, u. m. Kaiser-Ernstné, Suck Róza, Kuller Cecil, Füredi, Suck Lipót és Mátyás.

+ (*A müegylet*) közelebb a következő festvényeket vette meg kisorsolás végett: „A rothenburgi Jakabtemplom" *Petzl* Ferdinándtól Münchenben. „A megsebesült huszár" *Plachytól* Pesten. „Az előszoba" *Geyertől* Augsburgban.

Placky Ferenc

r cserepes magtárának s a nemesszék házának (jelenleg cs. kir. szolgabirói ivatal) köszönhetjük a tűz tovább terjedésének meggátlását. A leégett házak között 4 volt biztositva az első magyar átalános biztositó-társaságnál. A tűz kitörésének oka mostanáig nincs kipuhatolva; a kár összesen 10,000 pftra van becsülve. — *H. Á.*

+ (*Nyelvtani curiosum.*) Egy bécsi német divatlap magyarul is közli mellékleteinek magyarázatát. Egyik közelebbi számában igy hangzik a magyarázat betüről betüre: „Divadgép 591 dik szám. Első Nő. No I és II Testvagás III Ujja, „a" nál rantzba téve, és széles szegéssel diszérve. Második Nő, láthatodik az Kepből. Divadkép 592 dik szám Második Nő. Delia Manlolett No IV Előrésze „b" „c" val Hátulrésszel No V eggyvarva No VI Soss „d" az „e" ra téve, a Böjsége „f" rántzba téve, ugy hogy „g" „h" ra kiteljen No VII Fél Gallér „i" nál huzva és az „k" hoz keritve. Divatkép 593 dik szám. Első Nő. Cyrus köpönyek. No I Előrésze, No II Hátulrésze No III Soss. „a" nál rántzba téve és az „b" hez varva „c" „d" vél és „e" „f" egyesülvén. No IV. Ujja „g" az „f" ra és „h" az „i" ra várva, „k" nál rántzba téve is „l" az „m" né varva. No V Alsó No VI Felső Gallér. Az alsó Gallér a rajzolás után behaitva. No VII VIII IX. Legujabb Divadi Testek és Ujjak H. F. Wlach Urnak Divad Gyárából."

+ (*Állatkinzás büntetése.*) Anconában közelebb valaki egy kecskét elevenen nyuzott meg; hanem iszen meg is bánatták vele embertelenségét, mert hat hónapi fogságra lőn itélve. Ugy kell neki! Ki az állatok ellen kegyetlenkedik, annak elvitázhatlanul rosz szivének kell lenni.

Levelezés.

Nagy-Várad, sept. 12. „*Egy királyné.*" Tóth Kálmántól. Jókainé mint vendég.

Első nap a szinkör ugy tömve volt, hogy helyet nem kaphattam, másnap a hideg őszi szél és tornyosuló fellegek daczára is, tele szinkör üdvözölte e jeles „Bank bán" modoru történeti művet mellynek jelenetei minden keresettség és erőltetés nélkül olly érdekesen folytak le, mint a csendes és tiszta hegyi folyó, melly medréből a természet tüneményeit egész harmoniában visszatükrözi.

Midőn a figyelmes hallgató illy darabot élvez, eszembe jut, hogy a szinművészet czélja felé halad, mert a közönséget saját érzelmei által az erkölcsi és műveltségi világ fölé ösztönzi. Etel királyné mint czimszerep, gyönyörü, érdekes és magasztos. E nő nemes szenvedélyü szerelme egész végig küzdelem és titok — hon szerelme pedig nem szavakban, hanem keresztyéni jó tettekben tündöklik; és végre férje iránt — ki vele, távol minden gyanuskodástól — annyi kegyelettel, gyöngédséggel, sőt mondhatni nagy lelküséggel bánik, kötelességének legszebb és követésre legméltóbb példáját tünteti fel. Látni e nőt, miként küzd mind végig szive boldogsága ellen, milly szerényen vallja magát vétkesnek, midőn a természet hatalma által egy pillanatnyi gyöngeségre vezetve eltüri, hogy a bán a neki annyira kedvesen hangzó szerelmi vallomását egy édes csókkal megpecsételje. Ezen gyöngeség mint fenyegető kisértet folytonos rémes lázban tartja, és különösen midőn szép lelkü, saját hibáit elismerő férje őt jóságával, nagy lelküségével elhalmozza, ekkor ezen képzelt megszegése a férj iránti kötelességnek olly fájdalmakat és zavart idéz elé, hogy e nőt csaknem az örültségig vezeti, akkor a férjéhez való mély ragaszkodása vele egy pillanatra szerelmét felejtetve, a pártos lázadást elárultatja, eszébe sem jutván, hogy férjének győzelme szerelme tárgyát, a szép jellemü bánt, a halálra fogja vezetni. A győzelem megtörténik, a halál a pártosok fejére ki van mondva, most üt a megmentés órája. Milly szép jelenet, midőn a királyné az eddig irányában annyira kegyes királytól a megtagadott kegyelmet kicsikarni nem birván, fölkiált, hogy ha a bánnak meg nem kegyelmez, iszonyu botrányt fog elkövetni, ezen felhevült követelésre, a király szerelemféltésének pillanatnyi jelét adá, melly azon vallomás által csillapulhatott le, hogy a királyné árulván el a pártosokat, czak hogy férje életét megmenthesse, most a győző férjtől teljes joga van a legyőzött, de hazáját imádó bán részére kegyelmet követelni; ehhez járulván azon titok fölfedezése, hogy Béla öcscse elrejtve még él, és igy a magyarok boldogok lesznek, mert Árpád véréhez annyira ragaszkodó fejedelem és népének boldogitását saját boldogsága fölé emelvén, önmegtagadólag, szive érzelmeit erényes kötelességeiért legyőzte, és mint a hon, szép lelkü mentő angyala, annak boldogsága fölött őrködött, illy lelkes nő méltó magyar királynénak. Jókainé elemében volt, művészi öntudattal és ihletséggel fogta föl szerepe jellemét, mellyet tanulmányaiból meritve, mint meggyőződés szülte elveket, honleányi büszkeséggel és örömmel hirdetett, érzelemmel mutatta föl a hajdan dicső magyar nők mintaképét. E szerep egyik emlékoszlopa lehet Jókainénak.

Ezen honfi lelkesedéssel irt darabot szinészeink is a szokottnál nagyobb tűzzel, lélekkel, sőt mondhatnám, lelkesedve játszottak, a pathos nem hiányzott, különösen a magyar őskor viszonyait jellemző mondatoknál, mellyek a

szerűen igazolta a jövő, Andrássy tevékeny szeretete és őszinte vonzódása, érdeklődése a magyar művészet sorsa iránt. Erre vall Ránk-fürdőről írt levele is, amelyet másodszori megválasztása alkalmával intézett *Harsányi* Pálhoz, az igazgatóválasztmány elnökéhez, e tisztségben a tudós *Henszlmann* Imre utódához, 1863 augusztus 7-én.

A levél így hangzik (Lt. 1863—58.):

Igen tisztelt bizottmányi elnök Úr!

Azon igen becses levelet és jegyzőkönyvi kivonatot, mellyben vélem a képzőművészeti társulat nevében tudatni szíveskedett, miszerént a közgyűlés választása újabban is engem tisztelt meg a társulat elnökségével — ezen ideig Erdélyben lévén, csak most vettem és csak ezen körülménynek kérem tulajdoníttatni, hogy arra előbb nem válaszolhattam.

Mióta a társulat bizodalmával először megtiszteltettem, folytonosan akadályozva lévén annak érdekeit óhajtásom szerént előmozdítani, semmit sem kívántam inkább, mint az elnöki hivatalt olly valakire ruházva látni, ki a társulat méltó várakozásának inkább megfelelhetett volna. Mentül őszintébben óhajtottam ezen kívánságom teljesülését a társulat érdekében, annál érzékenyebben lepett meg a jegyzőkönyvi kivonat, mellyet vélem közölni méltóztatott.

A művész természetétől független és nem szokott hízelkedni, akinek bizodalmat mutat, az iránt bizodalmat érez. Ez után el nem fogadni a társulat ismételt választását, annyit tenne, mint fel nem fogni azon megtiszteltetést, melly egy kiválólag független testület választásában rejlik.

Őszinte elismeréssel fogadom el tehát a társulat előlegezett bizodalmát és választását.

Hazánknak, ha el akarja foglalni azon állást, mellyet helyzete és multja számára kijelöltek, egy téren sem szabad elmaradnia, sőt feladata a civilisatio eszméivel egyetemben a művészetet is terjeszteni a világ ezen részén. Pestnek kebelében kell felállani a művészet utolsó iskolájának a kelet felé.

E célt elérni a magyar művészek feladata, őket segíteni mindenkié e hazában. Fogom-e részemről a társulat törekvéseit annyira elősegíthetni, mint óhajtanám, nem tudom, de igyekezni fogok rajta és örömmel ajánlom fel közreműködésemet a társulatnak.

Kérvén lenne igen tisztelt elnöktársam, ezen érzelmeim tolmácsa a társulat előtt, maradok megkülönböztetett tisztelettel tekintetes bizottmányi elnök úrnak

alázatos szolgája

Andrássy Gyula.

Valóban különb vezérkart nem is kívánhatott volna magának abban az időben a magyar képzőművészet, mint *Andrássyt*, a lelkes műbarát *Harsányit* s az első titkár *Plachy* Ferenc helyébe választott *Telepy* Károlyt, aki 1862-től 1906-ig, tehát 44 éven át szolgálta hallatlan energiával és ügyszeretettel a Társulat céljait.

A Társulat közben Andrássy személyén kívül is gyarapodott tekintélyben és egész sereg okmány bizonyítja, hogy a közéletben mind gyakrabban hallathatta szavát. Igy a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, *Dessewffy* Emil gróf 1862 március 4-én felkéri a Társulatot a Széchenyi

IDB. GRÓF ADNRÁSSY GYULA, ELNÖK.

Pápics Zoltán dr.

PLACHY FERENC, TITOKNOK.

A Társulat e reménye valóra is vált, mert amint említettük, a főpapi kar képviselete ettől kezdve évről-évre növekedik a Társulat alapítói sorában. Sőt a nemzeti művészet iránti lelkesedés és áldozatkészség megható módon nyilvánult meg az *alsópapság* körében is, mint *Falusi* János kisasszondi káplán esetében, aki egyéb híján zsebóráját küldte be és áldozta a Társulat céljaira. (Lásd 1863 február 15. igazg. ülés jegyzőkönyvét.) A bibliai szegényasszony két fillérjének ezt az analóg esetét csak az a lelkes hazaszeretet magyarázhatja, amely a Társulatban meglátta a nemzeti művelődés egy fontos irányító tényezőjét. A «Műcsarnok» 1868 június 10.-i 7. számában pedig e megható sorokat olvassuk: «Ung megyében öt földmíves kérte fel lelkészét, nekik öt sorsot (azaz tagjegyet) venni, melyek árát ők, pénzök nem lévén, napszámmal ledolgozzák annak s az kérésüket teljesítette is. A választmány maga részéről e szép buzgalom méltánylásául elhatározá, hogy ha az általok így vett sorsok nem nyernének is, mindeniknek egy-egy Keresztelő szent János képet juttatand.»

Sajnos, a közhatóságok és egyéb testületek nem érezték a Társulat céljainak fontosságát úgy át, mint az ungmegyei földmívesek és a kisasszondi káplán, mert az 1863. évről szóló igazgató-elnöki jelentés például szomorúan jegyzi meg, hogy a nagyhídutcai «műcsarnok» szobácskáit annak megnyitása után a hatóságok és egyéb intézmények — a Műegylet kivételével — meghívásuk dacára sem érdemesítették a megtekintésre. Amit tehát a hatóságok nem tettek, vagy nem tehettek meg a magyar művészetért, azt pótolta a társadalom. A tagok számának növekedését az általunk tárgyalt időszakban a következő adatok tüntetik fel:

1861	1862	1863	1864	1865	1866	1867	1868	1869
154	224	540	810	756	1016	926	1039	930

1870	1871	1872	1873	1874	1875	1876	1877	(1908
937	1093	1055	854	1251	1279	1254	1192	8379)

Kevk Knut 1929

A taggyüjtő propagandának Telepy Károly volt az irányítója, de résztvett abban az egész vezetőség, mintegy 300 díjazott ügynök és a Társulat legtöbb tagja. A taggyüjtő ívek között ott találjuk többek közt *Benkő* Kálmán későbbi jeles igazgatónkét (Lt. 1864—120.) és *Darányi* Ignác későbbi földmívelésügyi miniszterét is. (Lt. 1877—565.) 1869-ben nagy propaganda indul meg a *városok* bekapcsolása érdekében. Ekkor lépnek be a Társulat alapító és rendes tagjai sorába: Pest városa (első képviselője *Polgár* Károly tanácsnok, Lt. 1869—133.), továbbá Óbuda, Eperjes, Cegléd, Felsőbánya, Szatmárnémeti, Besztercebánya, Sopron, Kassa, Ujvidék, Pécs városok, Zala és Szatmár vármegyék. Pécsett jelenlegi polgármesterünk nagybátyja, *Sipőcz* István gyógyszerész szervezte meg az ottani tagokat. Ez az országos szervezkedés kapcsolatos azzal a legfelsőbb helyen megerősített helytartótanácsi végzéssel, amely szerint *a Társulat 1866 március 24-től kezdve az «Országos» címet viselheti.* (Lt. 1866—66.)

A tagok számának növekedésére mindenesetre befolyással lehetett az az 1864-ben életbeléptetett s máig fennmaradt kedvezmény, hogy a tagok tagsági jegyük mellé még öt jegyet kaptak családtagjaik számára a kiállítások látogatására.

A vezetőség e mellett mindent megtett *a társas szellem* kifejlesztése érdekében a tagok között. Ezt a célt és a Társulat vagyoni megerősödését szolgálták a Redoutban gyakran rendezett nagysikerű bálok, melyeknek háziasszonyi tisztét az elnök Andrássy Gyula gróf felesége, Kendeffy Katinka grófnő szívesen vállalta; továbbá a kedélyes hajókirándulások és különösen a közkedvelt jelmezes estélyek, melyeknek lelke a százkezű Telepy Károly volt, aki hallatlan rendezői fantáziával, káprázatos pompával és bohém kedéllyel gondoskodott az élvezetes programmról. Levéltárunk őrzi még egy ilyen álarcosbál meghívóját (Lt. 1865 — 154.), melyet Lotz Károly tervezett s amelyet mellékletben közlünk.

KLIMKOVICS FERENC TÁRSULATI GAZDA.

Jókai pompáshumorú kísérőszövegének eredeti kéziratából (Lt. 1865—146.) elég csak az allegorikus felvonulás szereplőit

Mit hallott a szakmában Bogáncs úr?

1.

Mintegy két hónapja, hogy a Magyarország tipográfiailag frissebb, modernebb és világosabb lett. Elevenebbek lettek a cikkek is. Hogy mennyire reagál az olvasóközönség minden modern változásra, mutatja a lap emelkedő példányszáma. A Magyarország új szerkesztője ugyanis dr. Mihályffy Ernő, aki előbb Az Est nyomdai szerkesztője volt. Magyar Elek, a Magyarország felelős szerkesztője nyugalomba vonult és júniustól kezdve Mihályffy jegyzi a lapot.

2.

A Magyar Hirlaptól, — mint ismeretes, — Friedmann Ernő megvált és a lapot hármas direktórium vezeti: Bálint Imre, Halász Ernő és Puszta Béla. A lap teljes anyagi alátámasztására különféle tárgyalások folynak, amelyek minden bizonnyal hamarosan befejeződnek.

3.

Az a megdöbbentő szerencsétlenség, amely a közelmultban tűzoltóautó és villamos összeütközéséből a Szondy-utca és Szinnyei-Merse utca sarkán történt, súlyos csapást mért Harsányi Rezsőre, a Budapesti Hirlap általános szimpátiának örvendő üzletszerzőjére. A szerencsétlenség egyik áldozata egyetlen fia, Árpád. Operaénekesnek készült és a szakértők szerint nagy jövő állt előtte. Még halála előtt néhány nappal előkészületeket tett olaszországi útjára, ahol énektanulmányait akarta folytatni. A temetés költségeit teljes egészében a Budapesti Hirlap vállalta magára.

4.

A Margitszigeten új reklámbérlő van. A szakmában homo novus az illető, akit egyébként Plachy Vilmosnak hívnak. Külföldet is járt grafikus, nemrégen még a Brunswiga számológép vállalat tisztviselője volt. Jó összeköttetései vannak, szorgalmas embernek ismerik s így remélhetőleg a Margitsziget reklámügyeinek intézése jó kezekbe került.

5.

A szolnoki festők nagysikerű Nemzeti Szalónbeli kiállításán Pólya Tibor képeinél két modern grafikusművész beszélget. Pólya Tibor festményeinek láttán ráterelődik a szó régi plakátokra is, mire az egyik búsan sóhajt:
— Hja, barátom, azok voltak a jó idők, amikor a plakát nálunk pólya-korát élte . . .

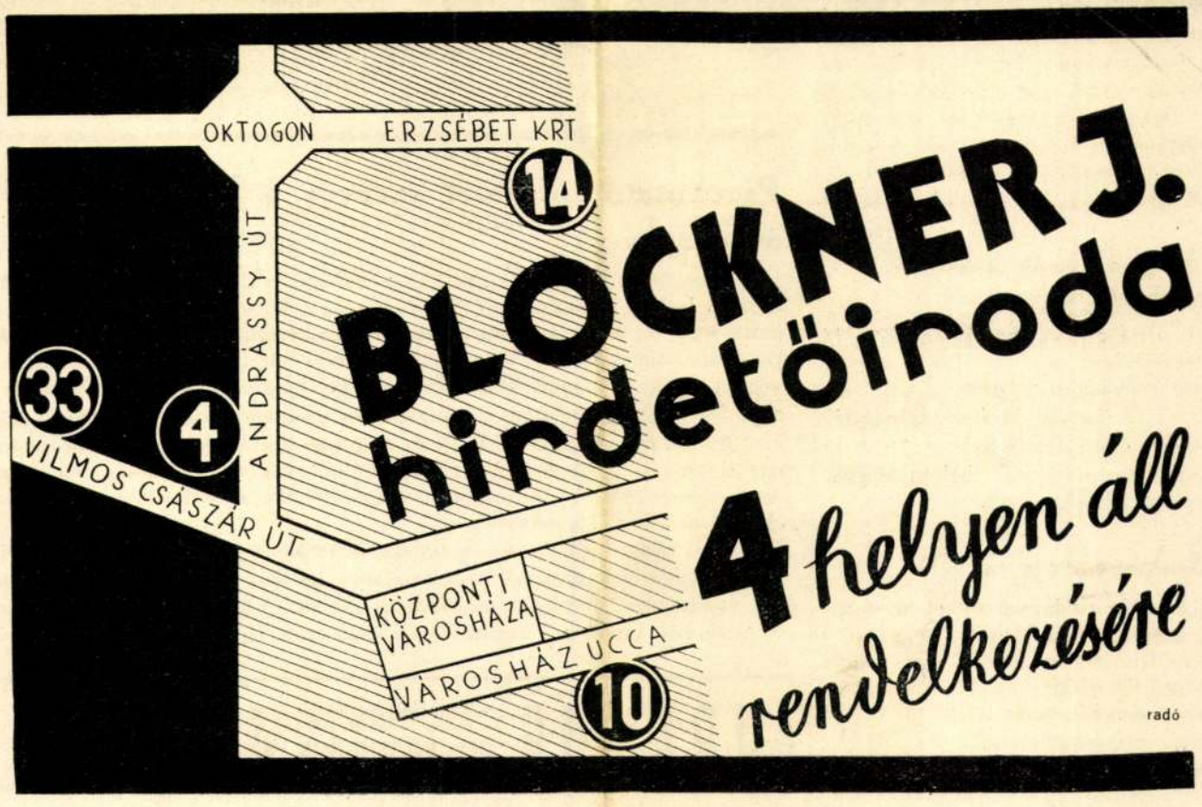

Reklamüzlet
1936. IX. évf. 3 sz.

KÖZGAZDASÁGI ÉLET

SZEMES.

Németország rotációs papirt is szállít Magyarországnak

A magyar-német megállapodás értelmében lehetőség nyílik rá, hogy Németország jelentékeny mennyiségű rotációspapírt adjon el Magyarországnak. Az ármegállapítás körül még folynak tárgyalások. A németek ugyanis az eddigi osztrák és svájci árakkal ellentétben, valamivel magasabb áron kívánják a rotációspapírt értékesíteni, de lehetőség van rá, hogy mérsékelik az árakat.

A tárgyalások ezirányban még folyamatban vannak.

§

Magyar Általános Takarékpénztár

Horváth Lipót dr. elnök-vezérigazgató elnöklete alatt megtartott 54. évi rendes közgyűlésén jóváhagyták a mult évi mérleget. Miután már mérlegen belül a nyugdíjalapot 160.000 pengővel dotálták, leírásokra pedig 471 ezer 368 pengőt fordítottak, a még mindig fennmaradó 502.128 pengős tiszta nyereségből 100.000 pengőt a tartalékalap növelésére fordítottak. Ezzel az intézet saját tőkéjét csaknem 34 millió pengőre emelte fel. A nyugdíjalap dotálására 65.000 pengőt fordított a közgyűlés és elhatározta részvényenként 75 fillér osztalék kifizetését.

§

Magyarország ausztriai borbevitele

Ausztria ez év januárjában 8678 hl. hordós bort vitt be a mult év hasonló időszakának 4126 hl-vel szemben. A januári bevitel legnagyobb részét Olaszország fedezte 7412 hl-rel, míg a második helyen Magyarország áll 928 hl-rel.

§

Stühmer Frigyes Rt.

igen szép eredményt ért el az elmult üzletévben, amennyiben 1.4 millió P alaptőke mellett 976.311 P volt a bruttó nyeresége s ebből 69.849 P értékcsökkenési leírás után 46.326 P tiszta nyeresége maradt. Az ingatlanok 881 ezer pengő, a gépek és felszerelések 741.000 pengő, az áru- és anyagkészlet 351 ezer pengő, a pénzkészlet és bankkövetelés 79 ezer pengő, az adósok 834 ezer pengő értéket képviselnek, míg a tartozások összege 854 ezer pengő.

§

A Magyar Köztisztviselők Fogyasztási Szövetkezete

most tette közzé az 1935. évi mérlegét, amely szerint 5 millió 267 ezer pengő üzletrész tőke mellett 2 millió 791 ezer pengő volt a bruttó jövedelem, amiből fizetésekre és bérekre 1 millió 398 ezer pengőt, üzleti költségekre 578 ezer pengőt, üzletbérekre 261 ezer pengőt fizettek ki és tiszta nyereségből maradt 113.506 pengő. A mérleg nagyobb vagyontételei: pénzkészlet 419 ezer pengő, árukészlet 1 millió 322 ezer pengő, adósok és üzletrészhátralékok 5 millió 253 ezer P, papirok 1 millió 622 ezer pengő, ingatlanok 436 ezer pengő, felszerelés és berendezés 1 millió 375 ezer P értékben, amivel szemben a hitelezők tétele 4 millió 789 ezer pengővel szerepel.

§

A Stádium Sajtóvállalat Rt.

március 17-én megtartott közgyűlésén az elmult üzletévre 57.835.01 pengő nyereségről számolt be részvényeseinek. Ez az eredmény a tavalyihoz képest néhány százalékos javulást jelent. A vagyontételek értékelése teljesen azonos a mult évivel, csupán a folyószámlák egyenlegében mutatkozik eltolódás, amennyiben az 1934. évben feltüntetett 192.493 P folyószámla-egyenleggel szemben, az idei mérlegben Tartozik-egyenlegként a mérleg 364.829 pengőt mutat ki.

§

A Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt.

1935-ös üzletéve a közzétett mérlegszámla szerint 2140 pengő nyereséggel zárult. A vagyontételek között az ingatlan 700.000, a nyomdaberendezés 1,436.022, a készletek 119.428 pengőre vannak értékelve, míg a teheroldalon a tartalékalap 51.736, az értékcsökkenési tartalékalap 955.000, az ingatlanleírási tartalékalap 102 ezer pengővel szerepelnek. A vállalat adósai 912.927 pengővel tartoznak, míg hitelezőinek követelése 627.491 P.

Piackutató intézetet szervez a kereskedelmi minisztérium.

A reklám szempontjából is igen nagyfontosságú piacanalizis tudományos kutatására a kereskedelmi minisztérium új intézetet létesít. A piackutatás resszortjának vezetését a kereskedelmi minisztériumba berendelt *dr. Kacsóh* Bálint jogakadémiai tanárra bízták. Dr. *Kacsóh* e téren már igen előrehaladott munkát végzett, úgyhogy a minisztérium már rendelet kiadására készül, amelynek az a célja, hogy a minisztérium naponta pontos adatokhoz jusson arranézve, honnan, milyen és mennyi áru érkezik minden nap Budapestre. A piac teljes ismerete alapján könnyen meg lehet majd ítélni, indokolt-e valamely árucikk áremelkedése vagy sem. Ami azonban a legfontosabb: a piackutató-intézet esetleg árnivelláló célzattal is közbeléphet.

Mindezek ellenére nincs szó az áralakulásba való mesterséges beavatkozásról, mert tisztában vannak azzal, hogy az árunak szállítási és tárolási költségei vannak és különbséget tesznek romlandó és tárolásra alkalmas árucikkkek között. A piackutató intézmény megvalósítása igen gyors lépésekkel halad előre.

JÓL FOG vásárolni, ha Studium krétát kér az üzletben. A Studium kréta: Gyártja: BUDAPESTI KRÉTAGYÁR KÖZRAKTÁR-UTCA 12/a. SZÁM. JÓL FOG!

Flaktovics Vilmos, belsőépítész

- Az A jou terembe érkezünk, mit látunk most.
- - /érthetetlen/ - a tervezés során rendkivül sok problémát jelentett számunkra, a csekély belmagasság, a gótikára jellemző csucsives tér, nagy belmagasság, mely az ég felé törést fejezi ki. Nekem itt egy vasbeton épületbe kellett egy gótikus teret kialakitanom, ezért megkerestem a gótika tervezési előrendszerét, és az architektonikus jegyek alkalmazása egy olyan belső teret alakitottam ki, mely gótikus, de a mai ember száméra, a mai ember szemével áttért az ipar és technikai adottságoknak megfelelően, átfogalmazott, és átszerkesztett.
- Engedje meg, hogy bemutassam a nézőinknak, Flaktovics Vilmos belső épitész tervei alapján készült ez a terem, s ami látogatót elsőnek megragadja, hogy gótikus hangulatu terem, és milyen alacsony.
- Mo mostan ott tulajdonképpen a térhatást sikerült fokozni, a sötét szinnel, a kék szinnel, amely növeli a belmagasságot, és a rácsnak a hangulatát fokozza, növeli továbbá a belmagasságot, a felfelé mutató formák, az ivek, a csucsivek, az oldalfalon falikárpitot helyeztünk el ami a gótikában használatos volt, és
- Itt a bourbon liliomok láthatók.
- Igen, na mostan az oldalfal falikárpitja ami - testil tervező iparmüvész alkotása, a terem egészével összhangban van, fehér bourbon liliomokat és okker sárga anjou cimer motivumokat helyeztünk el az ~~ász~~ a fali kárpiton amelyet aranyszállal sürün átszött, ez az aranyszál sáv folytatódik az ablaknál , a függönyöknél körbe.
- És a lámpák?
- A lámpatestek Albert András iparmüvész alkotásai, a lámpáknál is nagyon szépen visszatér a gótikus motivum, egy

1976. XII. 30. 21.15 Q. TV.
Művészeti Magazin

négylevelü lóhere motivum középen látható, a lámpatest szélén pedig a gótikus kis fiatornyok láthatunk, ami nagyon szép diszitést adnak.
- Na most ez a lóhere motivum itt lent is látható.
- Ez a lóhere motivum a faburkolatnál lent is látható az alsó sávba, ez végigmegy, és végigvonul.
- Most ez a terem például milyen célt szolgálna.
- Ez a terem egy többcélu terem, előadások, tárgyalások esküvők bankettek megtartására szolgál.

országgal, nem a nagy békeszeretetből, hanem olly okoknál fogva, mellyekben Anglia legértelmesbjei egyetértettek vele. Ez által elveszté választói kegyét s a következő választások alkalmával kimaradt a parlamentből nemcsak, hanem Angliában egyikévé lett a legnépszerütlenebb férfiaknak. Ez időben nagy betegség is meglátogatá.

Sokan hitték már, hogy lefutotta politikai pályáját. De ez állapotban nem sokáig maradt; mert Birmingham megválasztá követének, Manchester pedig, hol keresztülesett, nagy tiszteletadással hódolt érdemeinek.

A parlament utolsó szakában tehát ismét megjelent az alsóházban. Egy ideig hallgatagon viselte magát; de lassankint ismét belejött előbbi szerepébe s az India feletti vitatkozásokban ujra pártvezetői állást foglalt el. Szónoklatában az előbbi erő nyilvánult, kivéve, hogy a szavak most valamivel válogatottabbak voltak. A bekövetkező reformmozgalmakban nagy tevékenységet fejtett ki s a legközelebb megnyilt parlamenti időszak alatt nagy szerep vár reá, mivel az alsóházban a választási reformot fogja inditványba hozni, melly szerint az alkotmányos jogok gyakorlásába az angol népnek az eddiginél nagyobb része fogna befolyást nyerni.

Magamra állok.

Magamra állok egyedül,
Minden láncz kettészakadott,
Minden varázs szétfoszladott;
Hitem, küzdelmem béreül
Egy — az önérzet maradott.

A barátság, a szerelem,
Miknek életem reggelén
Szivem, lelkem felszentelém:
Nem töltik üdvvel kebelem, —
Csak kisértni járnak felém.

A kik voltak barátaim —
Érez jellemü, lelkes fiak:
Ah ők — ah ők elhaltanak, —
És a dicsők szent sirjain
Hideg bogáncsok inganak!

A szerelem? Kevés, a mit
A szerelemről mondhatok.
Lehet, tán bennem volt az ok:
Tulvittem lelkem álmait,
S a föld tárgyat nem adhatott . . .

Fenn maradt a küzdés tere,
Lángolni szentért, igazért;
De tövis lepi most e tért. —
Elhull az erény embere,
Ha szedni mer fénylő babért.

És mégis állok egyedül —
Állok, szirt gyanánt, rémesen;
Lelkemben a mult megjelen
S édes világa szétterül,
Mint csillagsugár az egen. — —

Medgyes Lajos.

Andris gyerek.

Sír-rí szegény Andris gyerek,
Arczán a köny csakugy pereg . . .
‚Édes anyám merre vesztél?
Kis fiad már rég keresgél?‘

És a kertet gyönge lába
A garádig összejárja;
Megkérdezi a virágot,
Édes anyja nem-e járt ott?

Sír-rí szegény Andris gyerek,
A kit keres nem lelte meg;
S kiül búsan az utczára,
Az utczának a porába.

„Gyere Andris, gyere velünk,
Játszani a rétre megyünk.“
Nem mehetek: anyám várom,
Tán még ott van a vásáron.‘

Sír-ri szegény Andris gyerek,
A kit ugy vár nem jöve meg, . . .
Piczi szája egyre kérdi:
‚Mikor fogsz már hazatérni?!‘

Apja szeme könybe lábad . . .
„Gyermekem, ne várd anyádat;
Nem jön vissza már többet ő, —
Fogva tartja a temető . . .“

Hullanak a falevelek,
Andris könnye már nem pereg;
Édes anyját föltalálta, —
Mennyországba ment utána.

Kuliffay Ede.

Az ország titka.

Történeti beszély, P. SZATHMÁRI KÁROLYTÓL.

(Folytatás.)

E közben a szarvas könnyü lábai átröpülték a tért, szétrugták a tüzhöz állitott edényeket s a gyors állat a sátrak között tovatünt.

A leányok szaladni kezdettek; de még csak nehányan jutottak a tisztásabb kikötőbe, midőn a cselédek között nagy sikoltozás támadt, mellyet azon rémület okozott, hogy most a tisztáson egyszerre egész csoport vad jelent meg: nyulak, őzek, szarvasok csapatja, s ezek között pár csinos vadkan is; és e szép társaság egyenesen és elvakultan a konyhák felé tartott.

Most a zavar tetőpontját érte. A cselédség szétrobbant; a nők rémülten rohantak a sátrak felé; mig némellyiknek, ezek között Bethlen Katának is, a félelem lábait megzsibbasztá, ugy hogy egyetlen lépést sem birtak tenni.

De ugyan e perczben, oldalt a vadak kirohanási helyétől, vadászok törtek elő, kik hihetőleg észrevevén a hajtók által elkövetett hibát, a nők védelmére siettek.

Legelső vala ifju Apaffy Mihály, ki gyönyörü fehér lován egyszerre a sátor elé ugratott, ez által egy épen arra tartó vadkannak más irányt adva, melly azonban lova lábán agyarával olly vágást ejte, hogy a nemes állatot nem lehetett megtartani. Gazdájának igy alig volt annyi ideje, hogy Katát, kinek szemei előtt egyszerre elveszett a táj képe s egyszerre roskadozni kezdett, magához paripájára ragadja, — aztán kénytelen volt a vadak futás-irányát követni.

Nem sokára hallatszott a puskaropogás a hálóknál is, melly a hajtók ügyetlenségét némileg kimenté, bizonyitván, hogy az általuk üzőbe vett vadcsoportnak csak egy részét szalaszták ki a kellő iránytól.

A tragikomikus esemény, melly a konyhák és sátrak terét vert had táborhelyéhez hasonlitá, a milly gyorsan bekövetkezett, olly sebesen le is járt; a szakácsok, kik kezükben a keverőkanállal akarák magukat védeni a vadkanok ellen, rejtekhelyeikből előjöttek; a mentő sátorfalak lakosai előtünedeztek; a feldöntött kukták, főzőnék, lábasok és fazekak ujra talpon álltak, s nehány vadászeb vidáman lakozott a kidölt edények tartalmán.

Most számbavette magát a társaság s ugy tapasztalták, hogy a hadi-kimutatás illy formán üt ki:

Halott: nehány megboldogult fazék.

Sebesült: két betört orru kukta; egy szakácsné rázsaszoknyája és egy sátor.

Eltüntek: Bethlen Kata, a rémület, és igen sok jó izü eledel.

Nyert fogoly: a kis özecske, melly rémültében épen Bethlenék sátorába menekült, s mellyet e szerint aggódó anyja csakugyan elveszitett.

Minden veszteség között aggályt csak Kata eltünte okozott, kinek hovalételét a nagy zavarban ki sem tudá megmondani.

De tudtak róla az erdő eleven zöld fái, mellyek halvány elalélt arczát, bezárt szemeit látták; a fölvert madarak, mellyek sajnálkozó csodálkozással látszottak reá visszatekinteni; a sebzett paripa, melly szép terhét még sebes lába daczára is büszkén hordozá a tündéries erdei uton, s végre az ifju lovag, ki le nem tudá venni róla imádó tekintetét.

Ő nem tudja, ő magát igy soha nem érezte! . . . Félelem ez, melly szivét annyira dobogtatja, hogy saját maga előtt is hallhatóvá válik? . . . Honnan van az, hogy ő, ki máskor daliásan, délczegen szokott ülni paripáján, most akaratlanul nyerge elé, szép zsákmánya felé hajlik? . . . Honnan van az, hogy szeretné, miként e gyönyörü szempilláktól takart szemeket már nyitva lássa, s mégis őrzi azokat a szellőtől is, nehogy fölnyiljanak s a büvölet, melly lelkét megköté, eltünjék, s talán örökre? . . .

Három izben hajolt már le egészen a kedves gyermek arczához; de egy-egy irigy ág, melly hol csalmájába, hol mentéjébe fogózkodott, meggátolá s midőn negyedszer is tenni akarná, egy kálvinista varju elkezdett beszélni a feje fölötti bükkfa tetejéből.

„Kár! Kár! Kár!“ . . .

Ifju herczeg, ifju herczeg! . . . Miért nem hallgatsz a természet szavára! . . .

A herczeg boszankodni kezde, s ha a fáradságot nem sajnálná, most nyomban lelövi azt a károgó varjut a jó tanácsért.

A paripa már lassabban megy; ki is ért már egy tisztásra, a hol gazdája könnyen visszafordithatná; de nem teszi, sőt csodák csodája! az a delej erő, vagy ód, melly akkor még föl sem volt találva, ajkait ujra a pirosodni kezdő ajkakhoz vonja s csak akkor szörnyed el a nagy vakmerőségen maga is, midőn a villany-szik ajkról ajkra pattan. Életében az első szerelmi csók elcsattant kain! . . .

És az az érzet, melly ekkor idegein átrezgett, olly n mondá, hogy e csók elhatározó élete felett, s azok az ajkak, r elébb még csak alig pirosodtak a leányka halvány arczán, még az alvó lélekнek is elbeszélték, mi történt. Az átpatta

11. szám.

Vasárnapi Ujság.

Hatodik évi folyam.

Pest, mártius 13-án 1859.

A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrétben egy és fél iven jelenik meg. — **Előfizetési dij** 6 hónapra Buda-Pesten **házhoz küldve** vagy **postai uton a Politikai Ujdonsagokkal** együtt **4 pft. vagy 4 ft. 20 kr. uj pénzben.** Az előfizetési dij a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (egyetem-utcza 4. szám) bérmentve utasitandó.

John Bright, az angol reformpárt vezére.

Bright (olvasd : Brajt) János, az angol reformpárt fővezére s nehány év óta egyik legkitünöbb férfiu az angol belpolitika terén, született 1811-ben Manchesterben. — Atyja a quäker vallásfelekezethez tartozott, s mint illyen, keveset vagy semmit sem adott a világi tudományokra, azért fiának nevelése épen nem volt ollyan, hogy az után várni lehetett volna, miszerint az egykor a politikai téren szerepelni fog; söt beszélik, hogy atyja töle a világi irók könyveit elvette s tüzbe dobta; de a tehetség fölküzdé magát s önképzés által nagy elömenetelt tett, a mellett atyja körül, ennek üzletében is igen tevékeny volt. Korán átlátta, hogy a gabonatörvény Angliára nézve káros.

1838-ban tagja lett az „Anti-Corn-Law-League“ (gabonatörvényellenes) társulatnak s nemsokára kedvelt szónok lett annak gyülésein. Nevezetesen a londoni Drurylane-szinházban tartott fölolvasásai egész Angolországban ismertté tették nevét; hasonlag igen tevékeny részt vett a rsulat czéljai támogaára 1842-ben Manterben, 1842-ben Londonban föl- t „bazar“ létesitésében. — 1843-ban aprilban Durham kép- e akart lenni, de e terve ekkor nem, hanem csak a jövö junius hóban sikerült, és most mint határozottan radikal érzelmü, a conservativ választó-községet az 1847-ki átalános választásokig képviselé, mikor is Manchesterben lön elválasztva. Ekkor tartott beszédében kinyilatkoztatá, hogy minden párttekintet nélkül, a haladást elömozditó rendszabályokat fogja támogatni, akármelly oldalról inditványoztassanak is azok, s e nézetét követte is, midön az utolsó parlament-ülések alatt Derby kormányzását támogatta. Erösen védelmezte a szabadkereskedést czélzó inditványt; a rabszolgakeres kedés elnyomását czélzó inditványnak ellenmondott, kiemelvén, hogy azáltal Anglia sok kellemetlenséget szerezne magának, a nélkül, hogy mégis czélt érhetne.

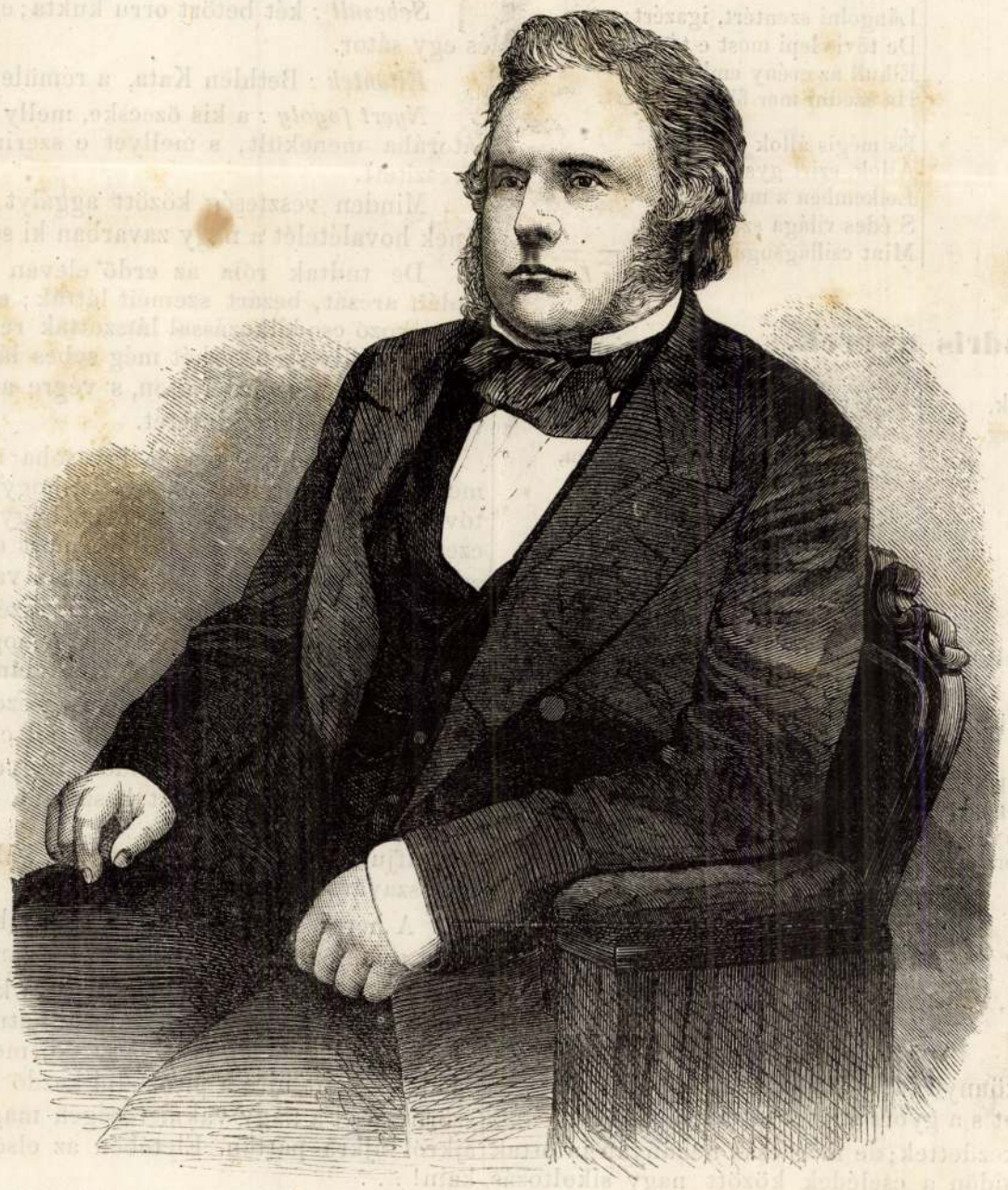

JOHN BRIGHT.

Ez időtöl az alsóházban minden fontosabb vitában részt vett, mellyekben, birva egy népszónok minden tulajdonaival, dicsöséget és elismerést aratott. Mindig kész ö a szónoklatra s ellenszónoklatra; körmondatai szépek, nyelve tiszta, egyszerü, előadása eredeti, eleven, mellyen átvilágol a költöi szellem s nagy jártasság a tudomány s irodalom mezején; tartása mindig komoly, szenvedélytelen. Parlamenti pályafutása 1855-ig, ez időszak történetében van megirva. — Kezdettöl fogva roszalta a háborut Orosz-

hetni is, egy csupán önhasznát néző bérlő idejében. Ez sülyesztette Daruvárt, mit világosan felderit az 1846 óta megjelent időszerinti vendégek jegyzéke, a mikor is a fürdők száma a harmadévit, s tavalit háromszor multa felül. De kitartás, s az elkezdett utoni haladás bizonynyal megtermi a várt gyümölcsöt. Daruvárnak szép jövőt igérek, csak ne csüggedjen az uradalom, folytassa az elkezdetteket; miről az illető uradalmi felügyelő, Ditz Károly ur eddig tanusitott izlése, s igérete kezeskedik. Szabadjon itt az uradalomnak egy tárgyat sürgetőleg ajánlanom, t. i. az éttermet az udvarba helyezni. Nagyon alkalmatlan — kivált esős időben — akár a korcsmába járás, akár onnan hordatása az étkeknek.

Figyelmet érdemel továbbá a fürdő könyvtára, sétányai, zenéje, s gyönyörü környéke. — A mi a sétányt illeti, párját hiába keresnők bármi fürdőben. Valóságos alagutat képző gyertyánfasor alatt órahosszáig sétalhatni, nyughelyül kényelmes padok szolgálván. Van továbbá a fürdő tőszomszédságában egy a természettől remekelt erdőcske, bájos völgy s domborulatokkal, csiga-utakkal behálózva, mellyek az igen jó vizzel bővelkedő „*Gyula*“ *kuthoz* vezetnek, a hol a forrás csörgedezésében s a madarak vidor csevegésében gyönyörködhetni. Hasonló jó forrás a „*Mária*“ kutja is, a honnan a város, s a grófi nagyszerü kastély igen festői képet mutat, s már maga bőven kárpótolja az oda menet fáradságát, ha a vizet nem élveztük is. Megemlitendő a fürdőtől fél órányira eső uradalmi szőlő is, a hol még a legközönbösebb szemlélőt is megragadja a példányképen Sopron vidékéről hozatott vinczellérek által mivelt 30 hold területü szőlő, s faj szerint osztályzott valóban nemes gyümölcsös. Ugyan itt több pontról nagyszerü kilátás gyönyörködteti az oda fáradót. Egész Bellovárig elláthatni, a mi ide 6 órányira fekszik. — Innen lehetlen elégületlenül távozni haza. — Továbbá: különösen kiemelendő a szép fekvésü grófi kastély, sokat igérő fiatal angol, s konyhakertjével. — A kastély alján csekély távolságban a város terül el. — Jobbra nagyszerü vadaskert s lóistálló, a hol még tul a Dráván is méltó hirben álló itteni nevelésü angol s arab telivér paripák, mén- s hámoslovak gyönyörködtetik a szemlélőt. — Balra gabonával zsufolt szérüskert terjed el, czélszerü gazdasági épületeivel, hol a cséplőgéphez igen czélszerüen van alkalmazva egy daráló s egy szecskavágógép. A major udvarán rendbe állitott Vidats-ekék igen megleptek itt a távolban. Továbbá vasboronák, s egyéb gazd. gépek. — A kastélytól északra fekszik egy pazarul boltivekre épült 60 öles birkaakol s csiraistálló. Szerencsés valék a kastély belrészét is megszemlélhetni, a hol az elegans szobák, nagyszerü fegyver-, s még nagyobbszerü könyvtár fogadja a látogatót. Itt nem kis meglepetésemre a jelesebb magyar irók arczképeivel, s a magyar irodalom minden ujabb termékeivel találkoztam, a mi igen élvezetes időtöltésül szolgált. Különben is az egész lak belrendezése nemes izlést tanusit.

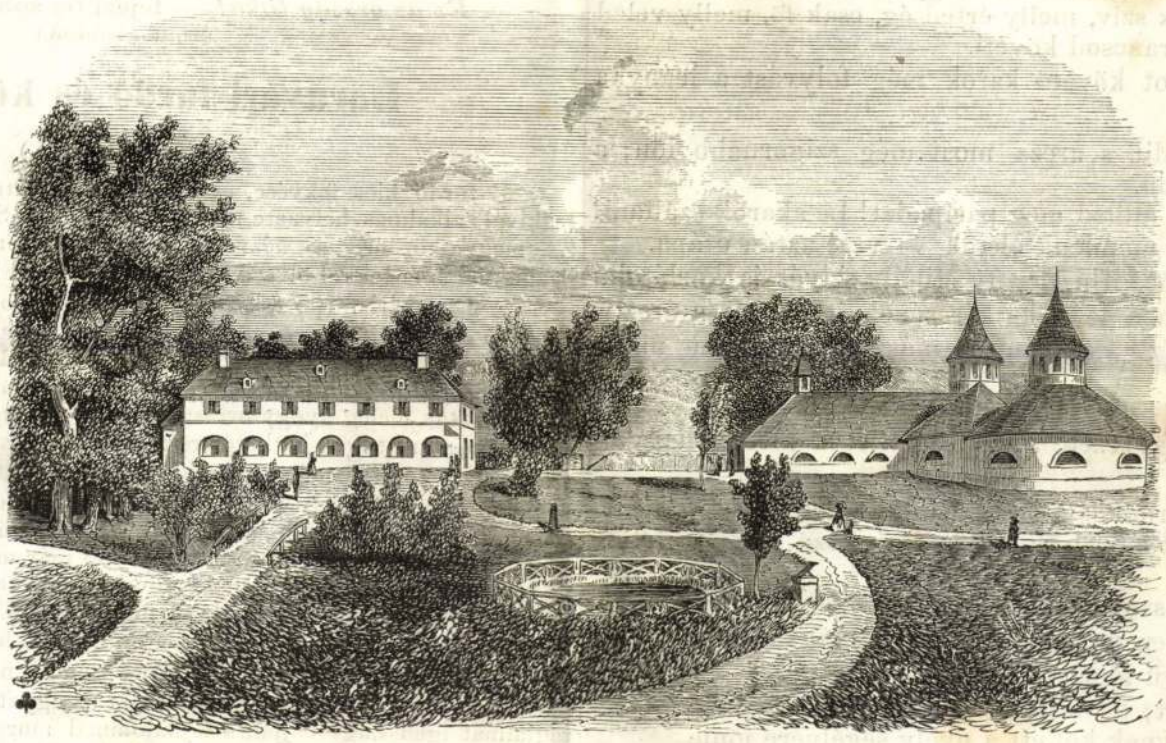

Daruvári fürdő.

Mind e változatos külön tárgyak jótékonyan hatnak az üdülő betegre, ki nincs örökké a fürdőudvar megszokott mindennapi terére szoritva. — A kik mind e kirándulások s sétányok élvezetétől magukat visszavonni kénytelenek, azoknak nyitva áll a fürdő igen csinos és válogatott tartalmu könyvtára. Van több hirlap is: a magyarokból ott volt a Vasárnapi Ujság testvérlapjával, s a „Kerti Gazdaság.“ Van gondoskodva továbbá jó magyar zenéről is — taval a zombori társaság — melly naponként 4 óráig mulattatta a vendégeket, szabályosan játszott darabokkal. — Nyári-szinház is van rendesen. A többi s távolabb kirándulási pontokat ezuttal szabad legyen mellőznöm.

Helyén látom végül a fürdőbeli személyzettel a kezelési rendet is érinteni, tájékozásul az oda szándékozó magyar vendégnek. Legelőször is csekély körülnézés, s kérdezés után találkozni a fürdő-intézővel, ki rögtön mint régi jó ismerősét fogadja őszinte magyar szivességgel s előzékenységgel az érkezőt. Ő mindenről gondoskodik, s mindenben kimeritő utasitást ad. Ha orvos szükséges, azt is rögtön bemutatja, a ki kimeritő utasitást ad a fürdő használatáról, naponként meglátogatja s lélekismeretes tanácsokkal látja el a hozzá folyamodókat. A fürdőkre nézve jegyet, s órát hasonlóan a fürdőirodában az intéző ad. Fürdő s szobabeli szolgálatot az udvarban lakó fürdőmester s szolgálatra kész neje a legpontosabban teljesitik. A fürdőpandur, szolga s szolgaleány mind megannyi szolgálatra kész egyének. — Daruvárt részemről egy a legolcsóbb fürdőhelynek találtam, a hol 30 pkért csinos két személyre való szobát, egy fürdőt 14 pkrért, jó ebédet, öt tállal, 36 pkrért kaphatni.

H. J.

Az egyetemi egyház Pesten.

Majdnem másfél évi hosszu szünet után végre mult év végén megkondultak ezen egyház harangjai, hirül adván az ajtatos közönségnek, hogy ismét egész pompájában nyitva áll, a kiszorult hivek befogadására.

Dec. 28-ka volt azon nap, mellyen az ujjá alakitott egyetemi egyház főoltárának, az esztergomi érsek, Magyarország herczegprimása, *Scitovszky János* bibornok ő eminentiája általi ünnepélyes felszentelése véghez ment. A számosan egybegyült közönség nagy részét ezuttal — az egyetemi hallgatóságon kivül — Pest város förangu lakossága, és előkelő urai képviselék, kiknek élén ott láttuk Ő cs. kir. Fenségét *Albrecht* főherczeget, Magyarország főkormányzóját is, fenséges nejével *Hildegarde* főherczegasszonynyal.

E felszentelési ünnepély emlitése mellett alkalmunk nyilik egyszersmind ezen ujjá alakitott szentegyházat megismertetni, melly jelenleg nemcsak a Pesten létező egyházak között, kétségkivül legszebb, de mükincseit tekintve, hazánk legjelesebb templomai mellett is méltó helyet foglal. — Szabad legyen tehát egyuttal jelenére és multjára némi pillantást vetni.

Ez egyház első alapitói is azon hajdani Paulinus szerzetbeli atyák voltak, kik itt, — mint alább látni fogjuk, — a törökök kiüzetése után, megtelepültek, és maguknak templomot és zárdát épitettek.

Már a török uralom előtt is birtak a sz. Pál szerzetesek Budán három kolostort, mellyek közől az egyik a mai vizi-városban, a másik Ó-Budán, a harmadik pedig a budai hegyek közt volt, azon környéken, hol most a Szépjuhászné nevű nyaraló van. Ezek közöl csak a legutóbbinak maradtak fenn némi nyomai. Ezt Szent Lőrincz tiszteletére Lőrincz nevü rendfőnök alapitá 1304-ben. Robert Károly király, Gróf Ováry János és Veneti Pál budai polgár, tetemes adományokat tettek e zárdának, névszerint 1312-ben megnagyobbitották s pompásan fölépitették, ugy hogy ez a rend kolostorai között, nagyságra és gazdagságra nézve első volt. I. Lajos király a Velenczéből hozott Remete sz. Pál tetemével is megajándékozá. Mátyás király is különös kegyelettel vala e zárda iránt, s a zárdai biróságot a vérhatósággal is felruházá 1466-ban. Gyakran vendégül is beszólt a jámbor atyákhoz, mikor kiséretével a szomszéd Nyékben folytatott vadászat után pihenni akart. Történt egyszer, hogy épen ebéd idején érkezett ide Mátyás király; a kapus vonakodott, őt beereszteni, előbb jelentést tön a király megérkeztéről, mivel meg volt hagyva: hogy senkit se ereszszen be, mielőtt az előljárónak bejelentené. — A zárda akkori elöljárója, Gergely, hallván, hogy a kapu előtt a király várakozik, igen megijedt, s kinyitván a kaputt, bocsánatért esedezett, hogy a kapus hibáját ne méltóztassék az egész szerzetnek felróni. „Ne aggódjék, jó atya, mondá Mátyás, a kapus csak kötelességét teljesité, s mi szolgálati buzgalma miatt épen nem neheztelünk. Bár ti, folytatá a kiséretében levő grófok és bárókhoz fordulva, nekem hasonló engedelmességet tanusitanátok mindig.

A mohácsi gyászos ütközet után a hazát elözönlő török csapatok, ezen csendes lakra is rátörtek, és miután 25 jámbor lakóját iszonyú mártir halállal kivégezték, egészen romokba döntötték; a többiek a megmenthetett drágaságokkal és könyvekkel, a felföld zárdáiba menekültek. Igy, sikerült sz. Pál tetemét is ezen vész elől Trencsénbe szállitani, hol később a lángok martatéka lett. A sz. lőrinczi kolostor többé föl nem épült, romjai is mindinkább tünedeznek, csak némi alapfalak és szétszórtan heverő kődarabok láthatók még, 1720-ban a szerzet, a régi dicső monostornak emlékét egy kis kápolna épitésével akará megörökiteni, azonban ez pénzhiány miatt, létre nem jöhetett.

E hely jelen birtokosa dr. Bugát Pál ur, ki nagy kegyelettel viseltetvén iránta, a tett földásások alkalmával talált embercsontokat, azok közt bizonyosan a törökök által leölt 25 rendtagnak tetemeit [illegible] nyughelybe takarittatta.

De térjünk történetünk folyamára.

Budavár visszafoglalása után a szétüzött honfiai Pál szerzetes fiai is előjöttek menhelyeikből, keresve Bu[illegible]üzhelyeiket, hogy azokban ismét megtelepedjenek, de a [illegible] kolostor részint mecsetté, részint magánházzá volt alakitva, kegyetlenül lerombolva. De azért még sem foglalhatták [illegible]at, mivel a város előljárójának nem vala hatalmában, [illegible]e nélkül, akármelly rendnek is visszaadni előbbi lakhelyét

elment a megállott szivhez s mondá neki: dobogj sebesebben! Elment a halvány arczhoz, s mondá neki: pirulj ki gyorsan! Elment az alvó szemekhez s parancsolá: nyiljatok föl! . . . És minden ugy lett, a mint meghagyá! . . .

De most felkelt az ész és szigoru szemlét tart ez események fölött. Reá kiált a szivre: lassabban! . . . El ne áruld magad! . . . Parancsol az arcznak: add vissza a vért a szivnek s szemeknek: legyetek szigoruak, mintha mitsem tudnátok arról, a mi történt! . . . És minden ugy történt, mint az ész parancsolá.

— Hol vagyok? — kérdi a leányka.

— Itt vagy ölemben, karjaimban, kedves gyermek — mondja hévvel az ifju lovag. Kiragadtalak a halál körmei közöl s most enyém, enyém vagy mind örökkön örökké! . .

— Mi történt? kicsoda kegyelmed? . .

— Ne kérdezd azt, mi történt; azt se kérdezd, ki vagyok! . . Nem történt egyéb, mint az, hogy a halál el akart ragadni; én erősebb voltam nála és elragadtalak töle. . . Ki vagyok? . . Gondolj annak, kinek szeretnél, — s én az vagyok, az leszek. . . . Szolgád, rabod, ha akarod; fejedelmed, ha parancsolod; lábaid zsámolya, ha kedvesebb neked, vagy imádód, ha lelked erre vágyik! . . .

Most Katának ugy tetszék, mintha lovagját fölismerné s ime a szeretni kezdett ifju ajkaira függesztett szemek, most még komolyabbakká válnak s az ajk negélylyel tárul föl.

— Oh kegyelmes herczeg! . . . Vezess szüleimhez! . . .

— Ne nevezz te igy engem! Nem vagyok én neked sem fejedelem, sem herczeg; csak sziv, melly érted ég, csak fő, melly veled gondol, és kar, melly parancsod követi.

És pedig e parancsot követő karok még folyvást a leányka karcsu derekát ölelék.

Észrevette ezt Katalin s arcza most még szigoruabb lön; a szemérem pirja égett azon.

— Kérlek herczeg, állitsd meg paripádat! Le akarok szállani! Mit mondanának, ha igy mennénk eléjök, — veté aztán utána.

S most már, jó későn, ifju Apaffy Mihály szivét is korlátolni kezdé az ész . . . Belátta a leányka kérésének igazságát s érezte, hogy maga sem szeretné, ha a leányka más volna, mint a minőnek látja.

Megállott; hölgyét szépen leszállitá s a sebzett lábu paripát kantáron vezetve, gyalog vezeté megmentettjét a messze hagyott gyülhely felé.

E közben már az erdőket fölveré a mindenhol keresett Katalin neve, és azok között a kedves Klára siránkozó hangját jól ki lehetett venni.

— Siessünk! — unszolá a leányka, vezetőjét, ki most mély hallgatásba merült s igen mélyen érzé azon magyar közmondás igazságát: „hogy könnyü lóhátról beszélni!“

Valamit kérni akart; de sehogy sem tudta a szavakat megtalálni. Utoljára is a szivnek kellett a nyelv segélyére jönie.

— Leányka! — mond a leány kezét megragadva — én nem tudom, de nem is kérdezem neved.

— Én Bethlen Kata vágyok — mond hirtelen a leányka, remélve, hogy e közbevágás által a zavart, mellyet az ifju ünnepélyesedni kezdő szavai okoztak, elrejtheti.

Ez azonban nem hagyá többé magát zavartatni.

— Bárki légy, — én érzem, hogy e találkozás reám nézve elhatározó; én ez életben csak egyszer szerethetek s annak tárgya egyedül te lehetsz . . . Szólj, akarsz-e még valaha látni, vagy elbujdossam, ha gyülölt elötted tekintetem?

Katalin makacs feje hallgatást parancsolt.

— Már mindjárt emberek elé érünk s akkor párbeszédünknek vége . . . Beszélj, akarod-e, hogy még lássuk egymást ez életben?

Katalin föltekintett s a fák között már tarkállani látá a sátrak hegyeit.

Már nincs veszély! — mondá a sziv.

— Akarom herczeg, akarom! — mondá nem minden hév nélkül.

A herczeg ajkaihoz szoritá az erőszakos kis kezet.

Katalin kis feje ujra félni kezdett, hogy igen sokat mondott; t utána veté:

— Hálátlan volnék, ha életem megmentőjét többé látni sem m! . . .

perczben megpillantá Klárát, ki keresésére épen lovakat lt volt előkészületeket tett az indulásra . . .

— Klárám! kedves Klárám! — kiáltá, s a két egymást forrón szerető nővér egymás karjaiban feküdt.

Nagy volt az öröm mindenfelé.

Az elejtett vadak nagy halmazban feküdtek a tisztás közepén; a rögtönzött asztalokra fehér kamuka terittetett; a pinczetokok, egymásbajáró poharak előhozattak s az ifju herczeg erdélyi kék-sárga-vörös sátrából egészen kinyult a hosszu asztal vége.

A két búni Bethlen: Gergely, Katalin atyja és Elek, kik közös sátoruk elé heveredtek volt, a mentő fejedelem elé siettek, ki kézenfogva vezeté vissza Katalint.

Vége hossza nem volt a sok hálálkodásnak, miközben Katalin a szeretetet, melly talán-talán már mást illetett, a Klárától neki ajándékozott kis özecskére pazarolgatá.

Távolabb egy zöld sátor előtt hevert bozontos medvebőrön Bethlen Miklós. Közelében második neje, Rhédey Julia s anyjának hasonmása, a kis Juliska ült.

— Hogy hálálkodnak a buniak Apaffynak — mond a nő. Még bizony reávarrják leányukat a herczegre.

— Az pedig soha sem fog megtörténni — mond határozottan Bethlen Miklós.

— Miért ne történhetnék? A leány szép s a herczeg, ugy látszik, epedő szemeket vet reá. Sokkal jobb is, ha országbelit hoz, mintsem ugy járjon, mint Bethlen Gáborról beszélted.

— Már hiában; ez mégsem történhetik meg.

— De hát ugyan miért nem? . . .

— *Ez az ország titka!* — fejezi be sohajtva Bethlen.

(Folytatása következik.)

Daruvári fürdő és környéke.

(Pozsegamegyében.)

E fürdő kies fekvése, egészséges éghajlata, csuda gyógyerejü vize, s legkivált alkalmas helyzete miatt — különösen Somogy, Baranya, s részben Zalamegye közönségére nézve — nagyon figyelemre méltó. De távolabb lakó hazánkfiai is érdekkel olvasandják e fürdő rövid ismertetését.

A Daruvári fürdő fekszik Slavoniában Pozsegamegyében, a Drávától négy, a Szávától öt órai távolságra; kazán alaku kies völgyben; a hason nevezetü város tőszomszédságában, melly római kath. s n. e. görög plébániákkal, s kerületi cs. kir. hivatallal bir. Már a rómaiaktól nagyban és sikeresen használtattak meleg gyógyforrásai, az 1836-iki vegytani szétbontás tanusitása (Wagner) szerint igen hathatós részekből állanak. Különösen figyelemre méltók az iszapfürdők, mellyek rövid ott létem alatt is — nem kis bámulásomra — jeles gyógyitásokat tőnek. Ezek közt minden tekintetben első helyre teendő a mult évben különös csinnal épitett „*Mária fürdő.*“ — Láttam ölben czipelt betegeket, kik 10-szeri fürdő után már maguk sántikáltak a fürdőbe. — Igen hasznosnak bizonyult be mindennemü tagmerevültségben; köszvény s idegbajokban. Csalhatlan sikerü mindennemü női bajokban, görcsökben, s gyengültségekben. — Itt lehetlen érintetlenül hagynom, azon átalános balhiedelmet, miszerint a daruvári fürdő csupán nőfürdő. Reám, mint férfira, hasonló jó sikerü volt, ki egész télen át az ágyat nyomván, oda érkeztemkor tagjaimat igen nagy bajjal, s fájdalommal mozgathattam vala; de már kilenczedik fürdőre minden idegen segitség nélkül öltözködhettem; pedig azelőtt még nyakkendőmet sem valék képes egyedül felkötni.

Az iszapos fürdőkön kivül két külön fürdőház, mindegyik saját s pedig tulbő forrással van Daruváron: az „*Antal*“ s „*János*“-féle. Amannak forrásvize 39, emezé 31 s 32 fok közt. Az „Antal“ fürdőháznak, egy nagy közönséges fürdőn kivül, három külön fürdőszobája van, kőtáblákkal kirakott elég tágas üregekkel, a hol 28—30 fokig mérsékelhetni a vizet. — A „János“-féle fürdőháznak, egy nagy társasági fürdőn kivül, négy külön szobája van, a hol a viz hévmérseklete rendesen 26—28 fok. Van ezeken kivül két kádas szoba is, a hol az uradalmi igéret szerint jövőre egy zuhany-készlet fog felállittatni; a minél, szerintem, kivánatosbbal, s czélszerübbel nem lephette vala meg a jövő évi fürdővendég-közönséget. — Képünk balról az „*Ujépület*“ (Neugebäude-) féle emeletes lakházat ábrázolja, melly kényelmes s tágas, részint egyes, részint kettes lakszobákkal bir. A butorzat nem annyira fényes, mint csinnal párosult, kényelmes. Az épület háta megetti tért nagy diófák koszoruzzák. — A fürdő udvarban, a városi vendéglőben, s más magánházaknál 150—200 vendég kényelmesen elszállásolható. — Jobbra a „János“-féle fürdőház egésziti ki a képet. Ez hasonlóul belső butorzat, s egyéb felszerelés tekintetéből bármilly fürdővel kiállja a versenyt. A zöld pázsittal diszelgő udvar közepén festőileg szép az ugynevezett „*Lófürdő,*“ saját bő forrásokkal; — a lovak láb-bajaiban igen sikeresen használtatik. — Egyébiránt, mint a képen is láthatni, az egész udvar angol izlésü kertet ábrázol, a mi pár év alatt igen vonzólag fog hatni bárkire, ha az eddigi fiatal ültetvények magasbra nőnek. Átalában: mióta a tulajdonos, gr. Jankovics Gyula ur, mindennemü közügy nemes előmozditója, saját kezelése alá vette (ha jól vagyok értesülve: most harmadik éve), azóta egészen át van alakulva, s pedig nemcsak külcsin s formára; hanem belső rend, szigoru tisztaság s pontosság tekintetéből is. Mert, mint a pár év előtt is megjelent vendégek nyilatkozataiból kivehetém: szomoru helyzetben lehete Daruvár; mint képzel-

*

A különféle munkálatok vezetésével *Acham János* cs. kir. mérnök ur volt megbizva. Művezetése alatt a festés kijavitását végzé *Hülz Károly*, az aranyozást *Jegg János*, a márványozást *Gottgeb Mátyás* és *Plachó József*, kik mindnyájan pesti müvészek, és feladatuk megoldása miatt valamennyien dicséretet érdemelnek.

E nevezetes külső és belső javitásokon kivül még megemlitjük azon csinos vaskeritést is, melly a templom homlokzatát köriti, és egészen ujonnan készült, *Schlick* budai vasöntödéjében.

Következő érdekes adatokat tartunk még megemlitésre méltónak. A tornyok átkutatásánál két kis harang találtatott, mellyek még a fentebb érintett kápolnához tartoztak; továbbá egy nagy harang 1741, és egy 1817-ik évből. Hihető, hogy a három első harang nem jól hangzott össze, a miért a negyedik középnagyságu 100 év mulva toldatott hozzájok.

A keleti torony legfelsőbb golyójában négy csomag találtatott ereklyékkel, de tartalmuk a nagy hőség miatt porrá omlott; minden csomaghoz egy hitelesitő oklevél volt mellékelve, a pápai titoknok aláirásával és a pápai pecséttel ellátva 1768 évszámmal. A nyugoti torony gombjában szintén ereklyék és 1771-ről szóló hitelesitő okiratok találtattak. Mindezek ismét jobban elzárva előbbi helyeikre tétettek vissza.

Végre t. *Roder* Alajos egyetemi hitszónok ur azon szép egyházi beszédéből meritett szavaival zárjuk jelen ismertetésünket, mellyet ez ujjá alakitott egyház felszentelési ünnepén mondott el: „*És ime, — itt ragyog e szent ház, talán még az eredetinél is szebb fényárban és pompadiszben. Valóban az Isten vagyon e helyen . . Nem egyéb az mint Isten háza és mennyország kapuja!*“ (Móz. I. 28. 16—17.) *Zombory Gusztáv.*

1632-ik esztendöben kelt záloglevél,

(melly egy harang viszontagságát adván elő, egyszersmind Nógrád- és Hontmegyéknek akkori helyzetét tükrözi elénk):

„Mi Abonyi János és Feleségem Kovács Fruzsina Asszony Neográd Vármegyében Gyarmati Vég Házban lakozók, adjunk emlékezetül mindeneknek értéssére az kiknek illik, hogy mi adtunk egy Harangot, öreget, az felső, középső és Alsó-Palástiaknak Zálogképpen 25 magyar forintban, melly Palástiak vadgynak Nagy Honth Vármegyében; — az Harang foglaló és karika Vasak nélkül most puszta, melly Harang Szügyhöz tartozandó volt — elpusztulván a Falu, meg nevezett Szügyieknek maradékiok vitték vólt Szelesténybe, lábra épitették ezen Harangot az Szelestényiek, sok ideig szolgált nekiek, Bethlehem (Bethlen) Gábor Erdély Fejedelem legutólban, Nemzetünknek Hazánknak, utolsó kijövetelében, pusztulássunk a sok Hajduval Magyarral, Némettel, Törökkel, Tatárral, győzedelmet nem vehettenek meg téritéssében, dultak, fosztottak, loptak, raboltak, és az Szelestény nevü Falu, melly vagyon Honth Vármegyében, szintén úttyokban vólt, ezen Harang akkor lábon állván az Pogányság el maradván és az Harangot lábáról, melly alacsony lévén le vette, az úttzára az derék útra hurczolták hogy el vigyék, mivel akkor az Jpoly köz falun, valahol harangokat kaphattak, el vitték az Törökök, de Szekerekre semmiképpen nem forditották. Az Vasát ezen Törökök az Harangnak mind leverték elvitték, az Harangot ott hagyták. Ennekutánna az Harangnak egyik úrnak hiremre esvén, mivel Szügynek az több földes urai közül egyik Földes ura vagyok, magam Szekeremben Lovaimat be fogván, az három Táborok közt nagy félelemmel által menvén, az Harangot nagy nehezen fel tévén Szekeremre, úgy hoztam be Gyarmatra házamhoz. Az időtül fogva Tűztől és Ellenségtől való félelmünkben eddig oltalmaztam. Azért az meg nevezett Palásti Birák és Polgárok úgymint az mostani fö Biró Kovács György Györki Gáspár úr Jobbágya, alsó Palástón biró mellett lévö Polgár Varga Demján Palásty András úr Leánya Jobbágya, a kinek most Kálnay György ura, felsö Palástón Nagy Bálint biró képe Radnay László úr Jobbágya, Letki György Polgár Palásty Pál úr Jobbágya, felső Palástón Szabó István Sztari Márton Györky Gáspár úr Jobbágya, Ketzor Mihály Molnár Simon Leszeniczi Nagy János úr Jobbágyi, el jöttek vólt az nevezetes Emberek mind a három falunak egész képekben illy becsületes attyokfiai által Vincze Gergely alsó Palástón lakozó Palásty Mihály úr Jobbagya, és Petro Benedek ezen faluban lakozó Györky Gáspár úr Jobbagya, melly kettöknek Gergelyinek és Benedeknek az Harangok 25 ft. éppen meg adtunk, illyen Conditiók által, s igy végeztük meg a Zálog felül mellyet nékem adtak, azon felül valamig az nekiek adódott Harang kezeknél lészen, minden Esztendörül Esztendöre nékünk mindnyájunknak Szügyi Földes Uraknak tartoznak adni két akó Bort jót, az szerint abban az Esztendőben azt az két akó bort fel vigye, edényt szerezzen, szolgáját vagy Jobbágyát küldje, ha nincs maga mennyen oda Palástokra, és a Falu Birája tartozzék meg adni az falubeliektöl ki szedvén, mellyet ha hijjába fárasztanának oda közülünk és meg nem adnák, duplommal vehessen meg az a kinek akkor jutna, még pedig magam és feleségem az meg nevezett Harangot örökben nem adtuk, sem pedig a Földes uraktúl úgy a Szügyi maradékiktúl el idegenitteni nem akartuk, hanem illyen conditióval adtuk, hogy valamikor az Szügyi Földes urak avagy az Szügyi fiak kiket az Harang concernál, az Harangot kivánnák kezünkhez venni, tartoznak leg elsöbben az Harangért 25 ft. jó pénzel tenni, mellyet mi nékünk adtak az három Palástbeli uraim, és azután az meg vasastatásáért azt is meg adni, le tévén Palastiaknak pénzeket, ők tartozzanak minden Patvar nélkül a mi Harangokot, nekünk Földes uraknak avagy maradékiknak, avagy az Szügyhöz tartozó Jobbágyi maradékinknak kezünkhez adni. Mellyet ha meg nem akarnának adni, avagy valami uttal tartanák az Harangok, vagy Ellenség avagy gondviseletlenség miatt való el veszne, tartozzanak mi nékünk földes uraknak maradékiknak Szügyhöz tartozó Jobbágyoknak abban az időben 100. ezüst Tallért le tennie, az magok kötött Levelők szerint magok és meg az maradékjok is, minden Törvénybeli Remediumokot, sőt még az Földes urak ebből ki rekesztvén semmi pártjokat ne foghassák az magok szabad akarattyok szeriut, nekünk adott obligatoria Levelék szerint és annak tartalma szerint. Lött ez végzésünk, pénz fel vételünk, és Harang kezekben adássunk illy becsületes és Vitézlő Uraink előtt meg hivatattlanul, Erdélyi Gáspár, Luka Miklós, Kozáry Bálint, Egri András Urak előtt. Mellynek nagyobb bizonyságára és erősségére magunk kezünket és pecsét irását reá vetvén. Datum in praesidio Balassa-Gyarmat die 12-a Januarii Anno 1632. Abonyi János m. k. P. H. — Erdélyi Gáspár m. k. P. H. — Luka Miklós m. k. P. H. — Kozáry Bálint m. k. P. H. — Egry András m. k. P. H.“

Ezen záloglevélhez tartoznak még: 1-ször a zálogbavevő palásti jobbágyság illető földesurainak abbani megegyezése és annak megerősitése január 2-kán 1632-ben; és 2-szor ugyanazon zálogba vevő jobbágyoknak ezen levél iránt külön kiadott kötelezőlevelük január 12-én 1632.; — melly azonban magával ezen záloglevéllel csaknem szórul szóra ugyanaz. — Ki mindezeket látni akarja, a szügyi evang. egyház levéltárában meglelheti.

Ezen záloglevél ereje mellett a szügyi egyház a palásti egyházat mintegy 1835-ben zálog-váltóperbe idéztette meg — de a felperes egyháznak akkori felügyelője, néhai Trajtler István ur, attól tartván, hogy ez némi vallásos surlódást okozhatna, a pert abban hagyatta — s igy hever az most is Hontmegye régi pertárában. Közli *Kalmár István.*

Látogatás egy németországi parasztgazdánál.

(Kubinyi Ágoston, muzeumi igazgató 1857-ik évi utazási naplójából.)

Szász-Altenburgban mulatásom alatt arra kértem Zinkeisen kamarai tanácsnok régi barátomat és dr. Schlegel *) urakat, kiknek szivességéből Szász-Altenburg város nevezetességeit voltam szerencsés megtekinteni, hogy, mivel utazásomnak czélja, nemcsak a tudományos és művészeti intézetekkel, de többi közt a mezei gazdaságokkal is megismerkedni, az altenburgi herczegség parasztjai pedig szorgalmuk, takarékosságuk és okos gazdálkodásuk által, de sokan gazdagságuknál fogva is Európa-szerte hiresek, sziveskedjenek nekem alkalmat nyujtani arra, hogy egy vagy más illyen parasztot meglátogatván, vele s illetőleg gazdaságával megismerkedhessem. — Zinkeisen ur többeket ajánlott, mondván: mintegy 3 órányira a városhoz fekvő faluban van egy paraszt, ki az ornithologiával foglalatoskodik, magának van madár-, tojás-, rovar-s csiga-gyüjteménye, maga tömi ki madarait, tagja az oszterlandi természettudományi társulatnak, mellyben néha értekezik is; de mint gazda kevésbé ismeretes. Van szintén egy távolabb fekvő faluban egy paraszt, ki asztronom és geograph, olvasott s mivelt ember, de ez sem igen boldogul gazdaságával. A városhoz közel fekvő „Cosma“ nevü faluban van szintén egy Heinke János nevü paraszt, igen mivelt, olvasott, takarékos és nagy tapasztalásu gazda, egyébiránt egyike a gazdagabb altenburgi parasztoknak, ki számosaknak a mezei gazdaságban mintául szolgálván, a környék fő tanácsadója.

Ezt ohajtám látni, s vele megismerkedni. — Kész volt a terv, bérkocsik Altenburgban nem levén, ezeket a posta pótolja. Julius 28-án ebéd után 3 órakor előállott a hintó s Zinkeisen és Schlegel urak társaságában kirándultam a jeles paraszthoz.

Jó csinált uton, rendesen mivelt és gazdag termést igérő földek és buja füvü kaszáló közt egy kis óra alatt Cosma helységbe értünk. A sok csinos, többnyire magas épület szép benyomást tett reám, s azt hittem messziről, csupa uri lakot látok magam előtt. Hintónk egy nagy, inkább gyárhoz mint parasztlakhoz hasonló, az utcza hosszában épült emeletes ház előtt állott meg, mellynek jobb és bal szárnya közelében szintén két, az udvarba befelé épült emeletes nagy kőház áll, a három épület vas sorompókkal, mellyeken szintén vas rostély-kapuk állanak, van összekötve, s ezen épületek teszik a négyszegü udvar három oldalát; a negyedik oldalt a nagy pajtaépület foglalja el. A baloldali kapun bemenve, egy tágas, kővel kirakott udvarba értünk, innen ismét balra tartva, egy tágas földszinti, tisztára meszelt és nagy lapos homokkövekkel kirakott pitvarba jutottunk, innen jobbra a csinos, első emeletre vezető lépcső látható, balra egy tágas 5 ablakos terem van, mellynek egyik szegletén egy nagy vaskályha látható. A terem több kerek, keményfából készült erős asztalokkal, padokkal, székekkel, s nehány szekrénynyel van butorozva, és ez a gazda szolgacselédének ét- és munkatermül szolgál. Innen egy két ablakos terembe nyitottunk, s ez a hires paraszt dolgozó, illetőleg irószobája. Lássuk azonban butorzatát:

Két oldalfalát nagy üvegszekrények foglalják el, tele különféle hasznos és tudományos könyvekkel; az egyik ablakban egy iróasztal gazdasági jegyzőkönyvekkel, naplóval és iróeszközökkel ellátva, a másik ablakban egy nagyobb asztal hirlapokkal és felnyitott könyvekkel diszlett, több tiszta szék és egy pamlag teszik a többi butorát. Belépvén a terembe, egy magas, mintegy 55 éves, csinos képü, nyilt arczu, felette nyájas férfi kelt fel a pamlagról, a lipcsei politikai lapot tartván kezében.

Öltözete: fekete finom posztóból mellény, melly köröskörül feszesen a testhez van illesztve, s a baloldalon a vállán s karja alatt erősen fel van gombolva, a mellényen felül széles fényesitett bőr nadrágtartó terül, melly kecskebőrből készült fekete finom és igen bő bugyogóját tartja. Ez a térden alul ránczokba végződvén, erősen össze van kötve, csizmája puha fényesitett

*) Zinkeisen ur egyuttal az oszterlandi természettudományi társulat egyik elnöke és gyüjteményei igazgatója, Schlegel ur pedig a társulat titoknoka. *K. Á.*

Látván a pálosok, milly nehezen jutnak ős lakhelyeik birtokába, III. János lengyel királyhoz folyamodtak, miszerint ő cs. kir. fölségénél ügyöket párttogásba vegye; mit az meg is tett. De miután sehogysem sikerült, Buda-vizi-városi monostorukat visszakapni, Mihalsky Rafael, a rend főnöke, 1688-ban ujra folyamodott ő fölségéhez, hogy Pesten adassék nekik telek. E kérvényre végre 1688-ban I. Leopold császártól a kecskeméti kapuhoz közel kaptak egy 100 ölnyi hoszu és 80 öl széles telket, ugyanazt, mellyen ma a papnövelde, az egyetem és egyház áll, de mellyen akkor egy török mecset,több apró kis házzal állott. Azonban ez birtokukba csak 1693-ban adatott át.

Az akkori háborus idők igen igénybe vehették a pálosok pénztárát is, hogy csak 1715-ben kezdhették meg kolostoruk déli részének épitését, 1722-ben készültek el vele, melly idő alatt a telkükön állott roskadozott házakban szorongtak. 1720-ban épittetett egy diszes kápolna is Jézus öt sebének

Az egyetemi egyház Pesten.

tiszteletére, melly a következő év jan. 1-én szenteltetett fel. A reá következő évben pedig már *egy nagy és a szerzethez méltó* templom épitése határoztatott el. Sajnos, hogy e templom épitéséről bővebb adatok hiányában, csak annyit tudunk, hogy az 1742-ben végeztetett be. Falai akkor még csak egyszerüen be voltak meszelve, valamint tornyait is csak alacsony zsindelytetők födték. Csak később, Mária Terézia királynő idejében, több nagylelküek adományai által nyerte azon gazdag kül és beldiszitményeket, mellyekkel maig is bir.

A magyar egyetem 1784-ben tétetett át Budárol Pestre, ekkor egyideig a Ferenczieknek temploma szolgált neki is templomul, de 1786-ban feloszolván a paulinusok rende, ugyanezen évben készült el e templom keleti oldalán a központi papnövelde, — a mostani egyetemi épület, — s ekkor kezdé az egyetem az isteniszolgálatot ezen még akkor egészen uj fényben ragyogó templomban tartani.

Igy lett az egyetem egyházává, melly minőségben jelenleg ismét, mint legelől emlitettük, ujjá alakitva Pest valamennyi egyházát szépségben felülmulja.

Azon nagy számu és sokféle műkincsek, mellyek Magyarország jelesebb egyházaiban vannak, rég ismeretesek már azok előtt, kik a régiségek kutatásával foglalkoznak. Itt ugy az épitészet és szobrászat, valamint a festészet remekeivel is találkozhatunk. A kassai, pécsi, beszterczebányai, veszprémi stb. egyházak olly müvészi tökélyü ékszer, ércz és kézmüveket mutatnak fel, mellyeknek mását a mai müvelt világ is alig képes előállitani. E jelességek közé számithatjuk a pesti egyetemi templom mütárgyait is. A falak szemlére méltó fresco (fal) festményeit, a Kremsből való *Bergl János* készitette. E gyönyörü festmények, mellyek a müvész élénk felfogásáról tesznek bizonyságot, a templom hajójának öt lapos kupu boltivezetére vannak festve, s ezek hatalmas diszitményekkel vannak befoglalva. Különösen szép a szentély boltozatán levő „Mária mennybemenetét“ ábrázoló kép, mellyen a merész és biztos kezelés, az alakok elhelyezése, és a szinek jó öszhangzása, valóban dicséri mesterét.

Nem kevésbé sikerültek jelen egyházunkban a szobrászati müvek, mellyek itt nagy számmal találhatók, és a legkülönbözőbb anyagokból vannak készülve, u. m. fa, homokkő, alabastrom stb. Ezek közől megemlitjük mint legjelesebbeket, a főoltár két fő-oszlopát diszitő angyalokat, és a szószék mennyezetét tartó két angyalt. De ezeken kivül is számos alak tanusitja rég elporlott mestereik ügyességét.

Az olajfestmények kevesebb jelentőségüek, egyedül két oltárkép érdemel különös figyelmet, mellyek Bergl ecsetét és szinezetét engedik gyanitanunk. — Legujabban a freskók kivételével, a templom minden egyéb müvészi ékessége kijavittatott, mihez *Ő cs. kir. Apostoli Felsége* 54,860 frtot kegyeskedett utalványozni.

Beszélgetés Donáth László országgyűlési képviselővel

Sorsa és hivatása az emberek szolgálata

Donáth László evangélikus lelkész negyedszer jutott mandátumhoz Budapest 4. számú választókerületében. Az országgyűlési választások április 23-ai második fordulójában a szavazók 58,61 százaléka adta voksát az MSZP jelöltjére, így a következő ciklusban is ő képviselheti a Parlamentben a békásmegyerieket, csillaghegyieket. Az Országgyűlésben elsősorban az emberi jogi kérdésekkel kapcsolatos törvények előkészítésén dolgozott, és szándéka szerint teszi ezt ezután is.

Donáth László 1955. december 5-én született Budapesten. A csillaghegyi evangélikus gyülekezet 1988-ban parókus lelkészévé választotta, majd néhány évvel később az egyházközség új templomot és gyülekezeti házat épített Békásmegyeren. E központnak napjainkban is Donáth László a vezetője. Az MSZP pártonkívüli jelöltjeként először 1994-ben szerzett mandátumot.

- Mit tart küldetésének lelkészként, politikusként?

- Sorsom és hivatásom egy és egész. Számomra nincs különbség egyház és világ, publicisztika és prédikáció, lent és fent, ember és ember között. Elképzeléseim, tetteim elválaszthatatlanok Békásmegyertől, evangélikus lelkészségemtől. Mindebből együtt ered országos tevékenységem. Nem tudok másképpen gondolkodni az országgyűlési képviseletről, mint azok, akiket képviselek, a környezetemben élők, az evangélikus gyülekezet közösségébe járók. Nekem kell úgy gondolkodnom és úgy cselekednem, ahogy az egyes emberek, a civil szervezetek várják, nem pedig nekik az én kívánságaim szerint. Az alulról szervesen építkező, az egyes ember értékeit, érdekeit és céljait a közösség javával összehangolni képes politikai törekvésben bízom. Minden, ami feladatként, kötelességként jelentkezik, azt a bázison kell megoldani. Lelkészként és politikusként is felelősséget vállaltam az emberért, a közösségért.

- Ön szerint minek köszönhető sikere?

- Talán nem tűnik szerénytelenségnek, de egy percig sem tartom véletlennek, hogy az engem ismerő, itt élő emberek immáron negyedszer is bizalmat adtak nekem, hiszen pontosan tudják, minden igyekezetemmel érdekükben cselekszem. Nem ideológiák gyártásával és a pozíció mindenáron való megszerzésével, megtartásával vagyok elfoglalva. Nem a ránk aggatott szimbólumoknak, jelvényeknek van jelentősége, hanem a személyes tapasztalatnak. És ez nemcsak a politikusra, de az orvosra, tanárra, cipészre, mindenkire vonatkozik.

- A kampányidőszakban érték támadások a békásmegyeri idősotthon létesítése miatt.

- Elsősorban nem személyesen engem, hanem a politikai kultúrát érte kár, ha még egyáltalán létezik ilyen. Az öregotthonnal jelen pillanatban az a helyzet, hogy a beruházás csak akkor kezdődhet meg, ha az állami szerződést aláírtuk. Ezt pedig felelősséggel csak akkor lehet megtenni, ha a végső bekerülési összeg 98 százaléka rendelkezésre áll. Az eddig előteremtett forrás az utolsó fillérig az Állami Kincstár birtokában van. Vannak bizonyos műszaki elképzelések, melyeket a forrás függvényében újra kell gondolni, de ez nem jelent nagy időkiesést. Az építkezés már régen elindulhatott volna, ha a kampányidőszak nem szól közbe. Abban bízom, hogy idén megkezdődhetnek a munkálatok, mert már öt éve küzdök egy olyan létesítményért amely iránt óriási az igény, amely nem az én érdekeimet szolgálja, hanem sok száz idős emberét.

- Az emberi jogok kérdése, amely parlamenti munkájának fő területe, korábban kevésbé volt a figyelem középpontjában, mint napjainkban.

- Az állami törvényhozásban, jogalkotásban veszek részt, mint lokális politikai képviselő. Az a tevékenységi kör, amely országgyűlési munkámat az elmúlt 12 évben leginkább meghatározta, talán az átlagosnál kisebb társadalmi nyilvánosságot és érdeklődést kelt, pedig az emberi jogok kérdése mindent áthat. Mindannyian találkozunk életünk során olyan helyzetekkel, melyek jogorvoslatért kiáltanak, melyek minket magunkat vagy embertársunkat méltóságában sértik. Lelkészként nap mint nap szembesülök a „kisemberek" gondjaival, amelyeket soha nem lehet szó nélkül hagyni. Rendkívül fontos, hogy szemléletet formáljunk, ha kell, szankciók árán. Nagy eredménynek tartom például, hogy részt vehettem az esélyegyenlőségi törvény megalkotásában, amely nélkül Magyarországon még sokáig hátrányos megkülönböztetés érhetne bárkit bármilyen indokkal. „Minden ember egy vérből teremtetett" - mondja a Szentírás -, ezt a zsidó-keresztény vallás háromezer éve hirdeti. Véleményem szerint Magyarországon még 20-30 évnek kell eltelnie ahhoz, hogy tisztességgel bánjanak az idősekkel, mozgáskorlátozottakkal és másokkal.

- Mit szeretne elérni ebben a ciklusban?

- Amit eddig is a legfontosabbnak tartottam: a lakótelepen adott életfeltételek „humanizálására", emberibbé tételére törekszem. Békásmegyeren jelenleg a legtöbb embert az M0-s körgyűrű nyomvonalának kérdése érinti. A döntéshozók nem tehetik meg, hogy több mint 50 ezer ember életéről megkérdezésük nélkül határozzanak. Tágabb környezetemből is gyakran megkeresnek, legutóbb a Római-parti gát építése ügyében. Nagyon sok a megoldatlan probléma, az én lehetőségem elsősorban abban áll, hogy közvetítek a lakosok, az önkormányzat és az állam között.

Lelkészként is folytatom, amire feltettem az életem. Gyülekezeti templomunk mindenki előtt nyitva áll. Minden harmadik vasárnapon ebédre invitálunk bárkit, aki betér, ezenkívül koncertekkel, kiállításokkal és más kulturális eseményekkel várjuk az embereket.

Szeberényi Csilla

Tisztelt Választópolgárok! Kedves Óbudaiak!

Szeretném megköszönni mindenkinek a támogatását, aki a 2006. évi országgyűlési választásokon bízott bennem és pártom programjában. Hálával tartozom mindazoknak, akik rám szavaztak! Sokan voltunk, ezt az eredmények is alátámasztják, de sajnos még mindig nem elegen! Hiszem, hogy összefogással, hittel, bízva a szeretet erejében tovább tudjuk járni azt az utat, amit együtt már elkezdtünk. Kérem, ne adják fel, ne veszítsék el hitüket, én sem teszem! Ígérem, hogy ezentúl is megtalálható leszek, s nem hallgatok sohasem, ha a rám szavazók, vagy a nem rám szavazók gondjait kell képviselnem!

Menczer Erzsébet
Fidesz - Magyar Polgári Szövetség
3.oevk. volt országgyűlési képviselőjelölt

A határidő lejárt, de maradtak még plakátok

Eddig közel 40 bejelentés érkezett a Fővárosi Közterület-felügyeletre részben a lakosoktól, részben a közterület-felügyelőktől, hogy egy-egy területen választási plakátok maradtak fákon, villanyoszlopokon vagy házfalakon. Annak ellenére, hogy ezeket a törvény értelmében május 23-án éjfélig el kellett volna távolítani.

A választási törtvényben az áll: *„a plakátot az, aki elhelyezte, vagy akinek érdekében elhelyezték, a szavazást követő 30 napon belül köteles eltávolítani".*

Mint ismeretes, a választási kampány időszakában a jelölő szervezetek és a jelöltek engedély nélkül készíthetnek plakátot. Ez ugyanis olyan sajtóterméknek minősül, amely engedély és bejelentés nélkül előállítható, más időszakban ugyanakkor a plakátok készítésekor a sajtóról szóló jogszabályok alkalmazandók.

Jubilál az Óbudai Kamarakórus

A fennállásának 20. évfordulóját ünneplő Óbudai Kamarakórus jubileumi hangversenyt ad *Erdős Ákos* vezényletével *június 11-én* 17 órától az Óbudai Evangélikus Templomban.

Négykezesek

Pál Anikó és *Pál Diana* négykezes orgona- és zongoraestjére várják a közönséget *június 11-én* 18 órára a békásmegyeri evangélikus templomba. *(A belépés díjtalan. Cím:. Mező utca 12.)*

Képek a Meanderben

Szabó Károly és *Szabó Károly* festőművészek képeiből nyílik tárlat *június 15-én* 18 órakor az Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola Meander Galériájában. *(Megtekinthető június 16-tól július 1-ig csütörtökön, pénteken, szombaton 15-től 19 óráig a Dósa utca 14. szám alatt.)*

Poszterkiállítás

Zsidek Katalin restaurátor „A babák harmadik élete" című poszterkiállítása *június 18-ig* látogatható a Lajos utcai Textilmúzeumban.

Grafikák a Kiscelliben

A Fővárosi Képtár rendezésében látható *Major János* grafikusművész tárlata *július 2-ig* a Kiscelli Múzeum Oratóriumában, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig. *(Cím: Kiscelli utca 108.)*

Ősmagyarok - magyar ősök

Groteszk domborintarziákat készített honfoglaló őseinkről *Konkoly Iván* képzőművész. Az alkotások az Óbudai Múzeumban láthatók július 23-ig. *(Cím: Fő tér 1., Zichy-kastély.)*

„Legszívesebben mindenhol ott lennék"

Szubjektív programajánló

Elmondható, hagyománnyá vált a városrészben a júniustól szeptember végéig tartó, színvonalas kulturális programsorozat, az Óbudai Nyár. A többféle műfajt magában foglaló eseményeknek a római kortól napjainkig ívelő, történelmet őrző helyszínek adnak otthont. Kemény Krisztinát (Fidesz) az önkormányzat kulturális tanácsnokát arról kérdeztük: milyen koncertet hallgat, színházi előadást néz meg, és ajánl olvasóink figyelmébe?

Az „Óbudai Nyár 2006" nyitóeseményét, a Fő téri Könyvhétvégét semmi szín alatt nem hagynám ki - mondta bevezetőben a képviselő. - A program elsősorban az olvasás szerelmeseinek szól, de a kísérő események, irodalmi kávéházi előadások, beszélgetések bárkinek tartalmas időtöltést ígérnek. Izgalmas lesz a Rózsahegyi Kávéházban a könyvárverés, amelyet a rendezvénysorozat nyitányának is tekinthetünk, *június 2-án.* Tavaly láttam, de idén is mindenképpen megnézem Molnár Ferenc: Delila című vígjátékát az Óbudai Társaskörben, és a tavaly is játszott La Mancha lovagját a Zichy-kastély udvarán. A színházi előadásoknál maradva, mindenki figyelmébe ajánlom az Oké, Néró!-t, melynek a darabhoz méltón az Aquincumi Múzeum romkertje ad otthont. A koncertekkel is bajban vagyok, hiszen legszívesebben mindegyiken ott lennék, legyen szó a Kiscelli Múzeum kertjében vagy a Szent Péter és Pál Főplébánia-templomban tartandó klasszikus hangversenyekről, a Fő téri könnyűzenei estekről. Ez utóbbi helyszínen, a Budapest Ragtime Band muzsikáját és a Rajkó Zenekar produkcióját egyaránt elmulaszthatatlannak tartom.

Kemény Krisztina az idei nyár egyik legjelentősebb eseményeként emelte ki az óbudai Városháza 100 esztendős jubileumi évfordulóját, melyet *július 1-jén* egész napos programmal ünnepelnek.

Sz. Cs.

Emlékkiállítás a Lajos utcában

Száz évvel ezelőtt született Kontraszty László festőművész. Ebből az alkalomból nyit meg az alkotó műveiből emlékkiállítást *Andrási Gábor* művészettörténész *június 9-én* 17 órakor a Budapest Galéria Kiállítóházában. *(Megtekinthető: július 23-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig a Lajos utca 158. szám alatt.)*

A PLATÁN KÖNYVTÁR NYITVA TARTÁSA. Hétfőn 10-től 18, kedden és csütörtökön 10-től 19, pénteken 12-től 18, minden hónap első szombatján 10-től 14 óráig látogatható a Platán Közművelődési Könyvtár. Szerdán zárva tartanak. (Cím: Arató Emil tér 1., bejárat a Kadosa utca felől. Tel.: 439-0936. Fax.: 368-7093.)

Azonos / Önálló

A fenti címmel nyílt kiállítás *Csutak Magda* képeiből a Kiscelli Múzeum Templomterében. A művek *július 23-ig* láthatók, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig a Kiscelli utca 108. szám alatt.

Fényképek a múltból

„Önarckép hazatérő tehenekkel" címmel láthatók Plachy Sylvia fotóművész munkái a Budapest Galéria Kiállítóházában.

A tárlat a művésznő azonos című albumán alapszik, melyben - *Jim Jarmusch* ajánlása szerint - a rövid képkísérő szövegek és a rendkívüli képek úgy alkotnak egy közös világot, ahogyan egy kelet-európai ember személyes történetének anyaga összefűzi a tényt, az emlékezést és az álmot.

Plachy Sylvia 1943-ban született Budapesten, a család '56-ban New Yorkba menekült. A kiállítás a fotóművész egyéni történelmének korai éveit összegzi a hirtelen elhagyott Magyarországról, ahová, úgy vélte, sosem térhet majd vissza. Aztán mégis többször lehetősége adódott az utazásra, ilyenkor megörökölte barátait és fényképeket készített a múlt emlékei közt úszkálva. Ezek a képek és történetek alkotnak színes csokrot a tárlaton.

Az Egyesül Államokban magyar-amerikai, Magyarországon amerikás-magyar, mindkét nyelvet akcentussal beszélő Plachy Sylvia New Yorkban tanult fotográfiát, többek között André Kertésztől. Első albuma, az Unguided Tour 1990-ben elnyerte az év legjobb publikációjának kijáró Infinity díjat. Rengeteg kiállítása volt világszerte, művei megtalálhatók egyebek mellett a New York-i és a San Fransisco-i Museum of Modern Art, illetve a George Eastman House gyűjteményében. Munkáit a Grand Street, a Granta, a Metropolis és a The New Yorker magazinok közlik rendszeresen, és ő volt a Village Voice vezető fotográfusa.

Lulu (Bp. 1972)

(A kiállítás megtekinthető június 4-ig, hétfő kivételével naponta 10-től 18 óráig. A Kiállítóház címe: Lajos utca 158.)

Válogatás hallgatók szakmai munkáiból

Az Óbudai Képzőművészeti Szakközépiskola festő szakos hallgatóinak éves szakmai munkáiból június 1-jén 18 órakor, a képgrafika szakosok alkotásaiból június 8-án szintén 18 órakor nyílik kiállítás a Meander Galériában. A festő szakosok művei június 2-án és 3-án, a képgrafika szakosoké június 9-én és 10-én tekinthetők meg 15-től 19 óráig a Dósa utca 14. szám alatt.

PLACHY Sylvia

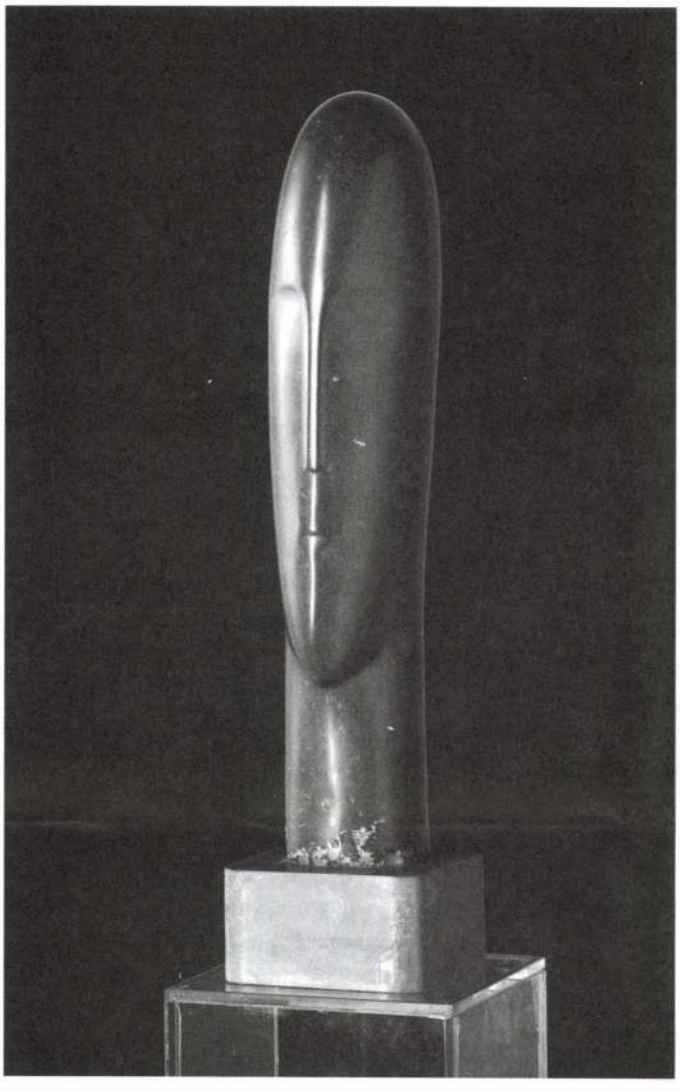

Menasági Péter kiállítása
Budapest Galéria, Lajos utca, 2006. május 28-ig

megöleltem barátaimat, és kamerámmal ide-oda úsztam a múltba. Negyven év ide-oda utazásai alatt visszahoztam ezeket a képeket és történeteket, és csokorba szedve felajánlom gyerekkori emlékezetem oltárára.

A számkivetettség elkerülhetetlen, akár maradsz, akár mégy. Az Egyesült Államokban magyar-amerikainak neveznek, Magyarországon amerikás-magyar vagyok, és mindkét nyelvet akcentussal beszélem. Végül is nagyon köszönöm szüleimnek, hogy elvonszoltak/vittek innét korai gyerekkoromban, köszönöm humánusságukat, intelligenciájukat és bátorságukat, melyek még most is vezetnek engemet. Kívánnám, hogy most itt lehessenek."

Sylvia Plachy 1943-ban született Budapesten; 1956-ban menekült a család New Yorkba, ahol ő később fotográfiát tanult, többek között *André Kertésztől*. Első albuma, az *Unguided Tour* 1990-ben elnyerte az év legjobb publikációjának kijáró Infinity díjat. Két további albumot is kiadott: 1996-ban *Red Light* címmel *(James Ridgeway*-jel közösen), és 2000-ben *Signs & Relics* címmel. Rengeteg egyéni kiállítása volt világszerte. Művei megtalálhatók egyebek mellett a New York-i és a San Franciscó-i Museum of Modern Art, illetve a George Eastman House gyűjteményében. Munkáit a Grand Street, a Granta, a Metropolis és a The New Yorker magazinok közlik rendszeresen, és ő volt a Village Voice vezető fotográfusa.

A kiállítást megnyitotta: *Szilágyi Sándor* fotóművészeti író.

KÖZÖS TÉR – Az etnikai kisebbség és a kulturális identitás kérdése a Kárpát-medence művészetében

Ernst Múzeum

2006. május 10. – június 21.

A közép-európai régió mai, problémákkal terhes, felkavart életében, ahol politikai egyezkedések és etnikai indulatok döntenek emberek és népek sorsáról, a kisebbség kérdése eddig nem jutott szóhoz a magyarországi művészetben. Egzisztencia és művészet, kultúra és kultúrák összefüggéseinek Közép-Európában hagyományos kérdéseit sem vette kellő figyelemmel számba a művészettörténet-írás.

Kiállításunkon egyszerű kérdéseket vetünk fel: a kisebbségben élő etnikumok életkörülményei, intézményei lehetővé teszik-e körükben a művészet születését ma? Művészet-e az, ami kisebbségben születik, a kisebbség értelmezése szerint művészetként? Meg tud-e jelenni ez művészetként, nyilvános tud-e lenni a kisebbségi, a többségi, esetenként az anyaországi és az egyetemes kultúrában?

A kiállítás koncepciója három fő témára koncentrál, számba veszi a Kárpát – medence etnikai kisebbségeinek a többségi nemzetétől eltérő vagy az anyanemzetéhez kötődő témáit, másrészt a kettős identitások jelentésével – jelentőségével foglalkozik, harmadrészt bemutat a kisebbségi és identitáskérdésekre reflektáló műveket.

Felkért kurátorok: *Erfan Ferenc, Junghaus Tímea, Pásztor Péter, Szombathy Bálint, Vécsi Nagy Zoltán,* az Ernst Múzeum kurátorai: *Bordács Andrea, Keserü Katalin* és *Uhl Gabriella*

Kiállító művészek (a fenti koncepció szerint):

Benes József (Vajdaság – Magyarország), *Novák Mihály, N. Farkas Zsuzsa, Ózsvár Péter, Török István, Zsáki István* (Szerbia), *Abonyi C. Péter* és *Pásztor Péter* építészek (Szlovákia), *Oláh Jolán, Oláh Mara, Orsós Teréz, Ráczné Kalányos Gyöngyi* (magyarországi roma művészek), *Szemán (Öcsi) Ferenc* festőművész (Ukrajna)

Bittenbinder János (Románia – Hollandia), *Bunus Ioan* (Románia – Franciaország), *Elekes Károly* (Románia – Magyarország), *Szilágyi V. Zoltán* (Románia – Magyarország), *Ütő Gusztáv* és *Szabó Zoltán* (Románia), *Duliskovics Bazil, El Hasszan Róza, El Kazovszkij*

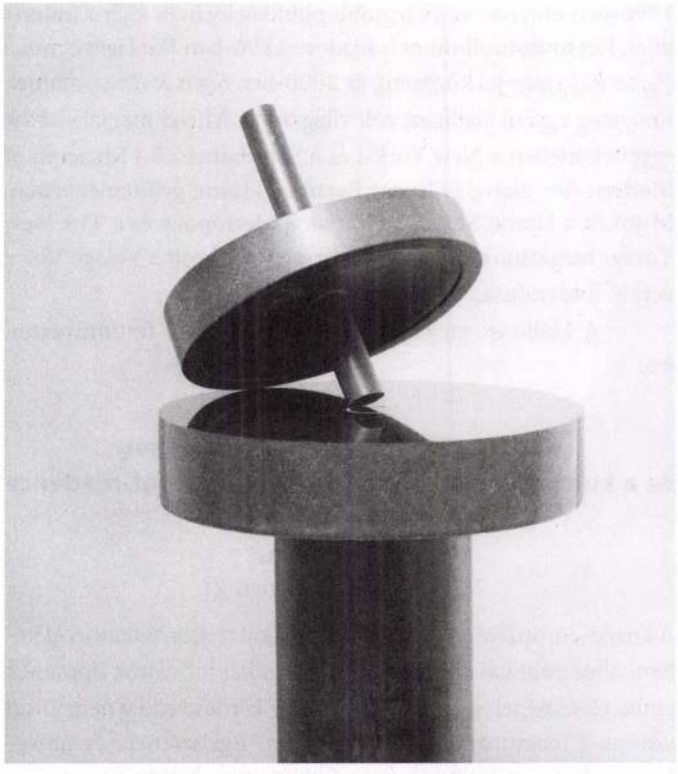

Menasági Péter kiállítása
Budapest Galéria, Lajos utca, 2006. május 28-ig

tárháza. József nádor fáradozásai eredményeképp az első zenei instrumentum 1836 körül került be a múzeumba: egy virginál, ami a hagyomány és a későbbi kutatások szerint valaha *Brandenburgi Katalinéé*, *Bethlen Gábor* fejedelem hitvesséé volt. A fejedelmi hangszert sok másik követte, s ma a múzeum Hangszertára felbecsülhetetlen értékű ritkaságokat őriz. Ebbe a Magyarországon egyedülálló gyűjteménybe tekinthetnek be a látogatók a kiállításon. A múzeum Pulszky-termébe a legérdekesebb, legépebben ránk maradt, szemet gyönyörködtető darabokat válogattuk össze: XVII–XVIII. századi itáliai és német mesterek remekeit, a magyar hangszergyártás kiemelkedő alkotásait, és olyan „furcsaságokat", amelyekkel még a hangszerekkel foglalkozó szakemberek is ritkán találkozhatnak. Olyan – nagy érdeklődést keltő – történeti hangszerek, mint a *Liszt Ferenc* által a múzeumnak adományozott Beethoven-ereklye, egy Broadwood-zongora, vagy a legsikeresebb magyar hangszerkészítő, *Schunda Vencel József* első pedálcimbalma. Olyan csemegék, mint *Lotz Kornélia* gitárja, amelyet atyja, *Lotz Károly* díszített festményekkel, *Nemessányi Sámuel*, a legtehetségesebb magyar hegedűkészítő mester 1865-ben épített brácsája, s ma már olyan feledésbe merült konstrukciók, mint például egy orphika, vagy egy ophikleid, tromba marina (magyarul apácahegedű), szerpent.

Különleges programjaink között szerepel a MUSICA HISTORICA együttes koncertje 2006. május 21. vasárnap, 11 órakor. Magyar, kelet-európai és török zene (XVI–XVII. század) Canlar közreműködésével

Az Arcus Vonósnégyes hangversenye a Mozart-év alkalmából

2006. május. 26-án, pénteken, 16 órakor

Műsor:

- *Haydn:* B-dúr vonósnégyes az Erdődy grófnak ajánlott op. 76-os sorozatból
- *Mozart:* C-dúr fuvolanégyes (közreműködik: *Jóföldi Anett*, fuvola)

További programjainkról az 1/327-7773-as információs telefonszámon érdeklődhet nyitva tartási időben, hétfő kivételével naponta 10–18 óra között. A belépőjegy ára: 800 Ft – felnőtt, 400 Ft – diák A koncertet a múzeum Dísztermében tartjuk, a belépőjegy ára 500 Ft.
Információ: 1/327-7702, www.hnm.hu

Önarckép hazatérő tehenekkel – Plachy Sylvia fotóművész kiállítása

Budapest Galéria Kiállítóháza (III., Lajos u. 158.)
2006. május 4. – június 4.

Plachy Sylvia kiállítása New Yorkban megjelent könyvén, albumán alapszik melyhez ezt az ajánlást írta *Jim Jarmusch:*

„ A rövid képkísérő szövegek és a rendkívüli képek, az *Önarckép hazatérő tehenekkel* című könyvben úgy alkotnak egy közös világot, ahogyan egy kelet-európai ember személyes történetének anyaga összefűzi a tényt, az emlékezést és az álmot. Plachy kísértetjárta fotói tökéletesek a maguk tökéletlenségükben, mentesek a fölösleges súlytól, mindegyik az ő önarcképe – de valahogyan belülről kifelé."

„A kiállítás egy kelet-európai személy egyéni történelme és korai éveinek összegzése Magyarországról, amit 1956-ban hirtelen elhagyott. Azt gondoltam sohasem adatik meg nekem a visszatérés, de mint egy szellem, újra meg újra visszatértem. Mindegyik utazás, különösen az elején csodálatosnak látszott:

Plachy Sylvia

Menasági Péter kiállítása
Budapest Galéria, Lajos utca, 2006. május 28-ig

Plachó József

végezte az egyetemi templom márványozó munkálatait az 1850-es években.

Petrik Albert: A pálosok építőművészeti emlékei Budapesten. Építő Ipar. 1912. 503. l.

Plachó József

műmárványozó

d.

Saly László dr

Az egyetemi templom.

Bp. 1926. 49. l.

5-28

1908.

ugyanott 1670 november 1-jén.

ábrázol, a hol az
előtérben ~~közepütt~~ két ~~lombos~~ magános fa
adásnak indult, hatos facsoport van,
hátrakanyarodó uton ~~egy~~ egy hosszú bot-
ntösben ábrázolt fiú hét különféle
át terel itatóra, a melynek
ű ház előtt, ~~egy~~ egy kakas és négy jér-
hossze több zsup szalma és ~~egy~~ egy villa-
középütt, nyájat őrző pásztor bon-
s fáktól környezett ~~két~~ ház és a hát-
kozik ki. Fönt a magasban balról há-
ből. A derült égbolt felhőzött. Jel-
J. v. R. 1668. 4.

-- Vétetett az 1908. évi november
5000 K-an (1807-908)

Ritter Hoschek. Prag 1907. No. 109.

Plachó József

U. 4218.

Veszprém vármegye VIII. 233.

MDK

Plachnó József, Pest

márványozást végezte

Zombory Gusztáv: Az egyetemi egyház Pesten.
Vasárnapi Ujság, 1859. márc. 16. 126. l.

Placht

pesti hegedűkészítő

l.

Ezredéreskiáll

I B, 18. l.

Helenczé, XVI. szárzad.

1979.

Graf.

1979. **L. Graf.**

Sz. Bécsben 1838. márczius 30-án. † Veldesben, Krajna, 1894. junius 28-án

Ló az istállóban.

A hátra fordult kese-lábú igásló a jászolból eszik, mely felett szénatartó látszik. Balra az ablak van, a jobbra a lajtorja mögött, kötény és szűr lóg; az ágy előtt pedig, a ládán, pokróczok hevernek. Az istálló alomszalmája régi. Jelzése fölül jobbra: »*L. Graf 1890.*«

Aquarell, papirosra, méretei 23·8 : 31·3 cm. 1897: IV. 70. — 1898: IV. 70.

Frohner J. hagyománya 1897. — Ltsza 469.

772

— Sajna az Orsz. Képtár sz.

GÉZA: Lehel kürtje. Budapest, 1910.

271 FALKE, OTTO VON: Elfenbeinhörner. II., Byzanz. *Pantheon*, 1930/1. 39— l.

272 SEMPER, HANS: Korakeresztény elefánt- és egyéb csontdomborművek a Magyar Nemzeti Múzeumban. *Arch. Ért.*, 1896. 208— l. Az eredetileg összetartozott két kis tábla együttes mérete: 6·7 cm széles és 13·4 cm magas. Eredetileg talán egy evangéliárium tábláját díszítették.

273 SEMPER, id. m. 213— l.

274 BOCK, id. m. 117. l.

275 FEJÉR, Cod. Dipl. IX. 7. 693. egyik adománylevele említi. — KNAUZ, Monum. Eccl. Strigon. I. 163. — v. ö.: RÉCSEY VIKTOR: Az esztergomi Szent Lőrinc-templom maradványai. Esztergom, 1893. — v. ö. még BALOGH ALBIN: Mindennapi élet Szent István korában. *Szent István Emlékkönyv.* id. m. III. 579. — A Szent Lőrinc-templom helyén talált padlótéglák az esztergomi káptalani könyvtár épületében elhelyezett Múzeumba kerültek.

Placht József ifj.
hangszerkészítő Bp.
Alapítva 1816.

l.

Ezredeves kiáll.
I. B. 27. l.

OLVASD EL ÉS ADD TOVÁBB!

Loholsz, futsz új javak után...

Loholsz, futsz új javak után, kifúj a szél, megázol,
És a meglévő holmidra vajjon, miért nem vigyázol?
Még törekvő emberek is sokszor sárba ragadnak,
Hogy ha ezer dolgod is van, szakíts időt magadnak!
Biztosításod van már rég (jobbat nem is tehetnél),
De manapság **e kis pénzért** mondd, hogy mit is vehetnél?
Ezt az ügyet nem is lehet más oldalról szemelni,
Az értéket nagy sietve jó lesz ma felemelni!!

"Patria" r.-t. Budapest — 485418

Placht József ifj

hangszerkészítő

laid

2

kiáll. erém

Közlezrkiáll

1271. 1-

Plachtovits Vilmos, belsőépítész

L: Dienes Gábor

– Pályázat ... Borító 3.

Mozgó Világ, Bp. 1978. Különnám IV/VII

PLACHTOVICS Vilmos belsőépítész

FERENCZY NOÉMI-DÍJAT KAPOTT:

BAKÓ ILONA ruhatervező iparművész; **BALÁZS IRÉN** iparművész; **DETRE VILLŐ** belsőépítész **HAUSER BEÁTA** gobelin textiltervező művész; **DR. KESERŰ KATALIN** művészettörténész; **ORBÁN KATALIN** kerámikusművész; **PÁZMÁNDI ANTAL** kerámikusművész; **PLACHTOVICS VILMOS** belsőépítész; **SIGMOND GÉZA** iparművész; **SIMON KÁROLY** ipari formatervező, a Magyar Iparművészeti Főiskola egyetemi docense.

1992. máj. 13-án

Plachtovics Vilmos belsőépitész

Vadas József: "Formatervezés a Hiltonban" cimmel részletes, átfogó képet ad a szálloda épületéről, helyiségeiről, berendezéséről egész belvilágáról. A KÖZTI munkatársai közül elsősorban Pintér Béla nevét emliti, amint irja, a szálloda az ő munkája. Majd Lőrincz Edit vezető belsőépitész irányitása mellett dolgozó belsőépitészeket: Bánk András, Fehérváry Sándor, Mózer Pál, Németh István, Plachtovics Vilmos, Schinagel Gábor és Szenes István. A szállodai szobák berendezése Kovácsi László tervei alapján készültek.
Fenti cikket lásd: Pintér Béla nevénél.

Élet és Irodalom, Bp. 1977. juli 16.
XXI. évf. 29. sz. 5. lap.

Plachtitz Carl

javito' 1775.

l

Schriek Holitsch

131.-l.

R.PLACHT, vésnök

814-819.-Sebesültek érme.-E.Az alapitó feje j.Vésnök: "R.PLACHT"lent babér,fenn "CAROLUS".H/.LAESO/MILITI/ MCMXVIII.Szürkefém.38 mm.Többféle szalag,a sebesülések száma és mérve zerint. 420.old.Fekete repr.3.tábla, 417.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XIX.folyt./ 408.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXIII.évf. -------1967. 39-40.szám. Bp.

R.PLACHT,vésnök

814-819.-Sebesültek érme.-E/.-Az alapitó feje j.Vésnök:"R.PLACHT".Lent babér,fent "CAROLUS".-H/.LAESO/MILITI/MCMXVIII.Szürke fém.36 mm.Többféle szalag a sebesülések száma és mérve szerint. 420.old.Kép.3.tábla,417 old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XIX.folyt./ 408.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXIII.évf.
-------1967. 39-40.szám. Bp.

R.PLACHT, vésnök

752.-Tiroli honvédelmi emlékérem.1908.dec.2.E/.Babér koszorús fej j.FRANZ JOS.I.D.G.IMP.AUSTR.REX.BOH.ETC. ET.AP.REX.HUNG.Vésnök:R.PLACHT.-H/.Babérkoszorúban 1859 1909.Alul vésnök:J.PRINZ.Ezüst.32 mm.Szalag:piros,fehér kivül zöld szegély.370.old.Fekete repr.373.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XVIII.folyt/. 368.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXII.évf. ~~1966-~~ 1966. 37-38.szám. Bp.

R.PLACHT, vésnök

752.-Tiroli honvédelmi emlékérem, 1908.dec.2.E/.babérkoszorús fej j.FRANZ JOS.I.D.G.IMP.AUSTR.REX.BOH.ETC.E ET.AP.REX.HUNG.Vésnök:R.PLACHT.-R/.Babérkoszorúban 1859 és 1909.ALUL vésnö:J.PRINZ.Ezüst.32 mm.Szalag piros,fehér,kivül zöld szegéllyel. 370.old.Kép,373.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XVIII.folyt/. 368.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXII.évf. ~~6666~~- 1966. 37-38.szám. Bp.

R.PLACHT, vésnök

753.-Bosznia-Hercegovinai emlékérem 1909.okt.30.E/.Fej j.FRANZ JOS. I.D.G.IMP.AUSTR.REX.BOH.ETC.ET.AP. REX.HUNG.Vésnök:R.PLACHT.FEC.H/.Középen babérfa ágai között Bosznia címere,liliomos koronával,alatta jobbról-balról szalagon:IN MEMORIAM.DIE V.OCT.MCMVIII.Bronz, 35 mm.Szalag:piros-sárga.372.old.373.old.a kép.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XVIII.folyt/ 368.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyűjtés köréből.XXII.évf. ------- 1966. 37-38.szám. Bp.

R.PLACHT,vésnök

753.-Bosznia-Hercegovinai emlékérem 1909.okt.30.E/.Fej j.FRANZ JOS.I.D.G.IMP.AUSTR.REX.BOH.ETC.ET.AP.REX.HUNG. Vésnök:R PLACHT.FEC.H/.Középen babérfa ágai között Bosznia cimere,liliomos koronával,alatta jobbról,balról szalagon:IN MEMORIAM.DIE V.OCT.MCMVIII.Bronz.35 mm.Szalag: piros-sárga. 372.old. Fekete repr,373.old.

BÁNKI VAJK EMIL: Rendjelek,kitüntetések a magyar történelemben /XVIII.folyt/ 368.old.

AZ ÉREM,Közlemények az éremgyüjtés köréből.XXII.évf. ------- 1966. 37-38.szám. Bp.

Pladitovics Vilmos

a Hilton Gálli belsőépítészeti

tervezésében közreműködött.

Vendéváró régi házak, Müszaki kiadó Bp. 1979. 185. o.

Rilke VIII. 204.

Plachy Ferenc

festő

l.

Dreschergyermek

85. l –

Placky Ferenc

1.

Weisz Anna

Izsó Miklós élete és
munkássága. Bpest,
1939. 8,9,

HIRLAPIRODA
ARMEND VIDA J.U.2

Plachy Ferenc

l.

Evang. templ.

333. l.

Rimaszombati múzeum könyvtára

X. 4.

PLACHY *Ferenc*, festő Pesten, utóbb Rimaszombatban. 1856 óta sűrűn állította ki történeti (Szent László Salamont a visegrádi várfogságba veti, László király megismeri Salamont a szegényeknek kiosztott alamizsna alkalmával, Dobozy Mihály és hitvese, Salamon stb.), genre- és arcképeit (Regélő huszár, Furulyás, A huszár búcsúja, A megsebesült huszár stb.) a Pesti Műegyletben. Utóbb titkára lett a Képzőművészeti Társulatnak s az irodalom terén is működött. 1859. Az elemi festészet c. műkedvelők részére könyvet adott ki. Önarcképe az Ernst-múzeumban van.

MDK

Plachy N.

Epret szedő leány, of.

Lesben, of.

Képkiállitási kalauz. Kolozsvár, 1883.

5 l.

Plachy Ferenc

i Miklós

szett lelkes hazafit és a művészet buzgó hívét választották. Kezdetben Plachy Ferencz, a szerény festő volt a társulat titkára. Mikor egy év mulva birtokára visszavonult.

(1861)

Telepy Károly lett az utóda.

SzmKt 50. 104. l.

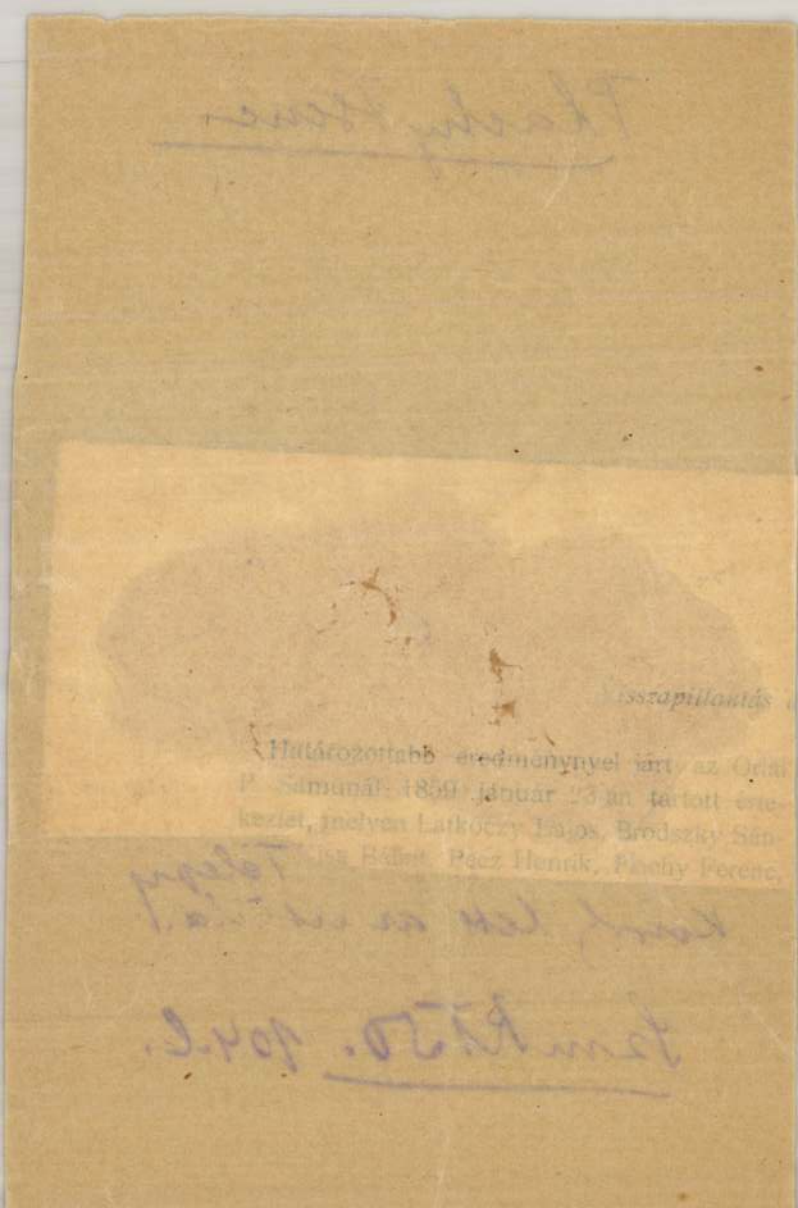

Plachy Ferenc

A TÁRSULAT TITKÁRAI:

Plachy Ferenc. (1861 március 28—1862 július 10.)

Szm KT 50 – říl.

OKTÓBER 31 nap — 1935

VASÁRNAP **13** K. F18. Ede P. Kálmán	Izr. 16. Szukkoth. 2. n.
HÉTFŐ **14** K. Kalliszt Prot. Helén	
KEDD **15** Kath. Teréz Prot. Teréz	
SZERDA **16** K. Gál apát Prot. Gál	
CSÜTÖRTÖK **17** K. A. Margit P. Hedvig	
PÉNTEK **18** K. Lukács P. Lukács	Izr. 21. Hosana rabbah
SZOMBAT **19** K. Alk. Péter P. Lucius	42. hét. Izr. 22. Sem. azareth

Plachy Ferenc

irodalmi működéséről
lásd Hunyadi,
1860 ban a lapok utgán
felkérte a szüvesseket
hogy életrajzaikat vele
közöljék.

Vas. Ujs 1860. 152.

Plachy Ferenc

Ónarchépe

l.

Petr E M magyarnivész

archépek

4. l.

2000 –

2000 –

2000 –

1932.			
nov.	29.		Átutalásért
nov.	16.		Átutalásért

<Plachy Ferenc>

nemes-verbóki festő

könyve

<> Az elemi festészet. I. A tájfestészet. A kezdő művészek, műkedvelők és tanuló ifjuság számára, jeles kutfők után. Pest 1859.

Sok helyen tromályos és kissé nagyképű könyvecske, alighanem jóvészt németből fordítva. A „szép és igaz fogalmainak zavaros összeboronálása" Sellemzi

III. A DOMONKOSOK VISSZATÉRÉSE KASSÁRA.

Lipót rendeletei 1697, 1698. Holfelder Gundislav és Wlassati Gergely atyák 1698. A Kassaujfalusi lakosok kihallgatása. A domonkosok szőlője. A vagyoni kérdések megoldása 1699. A könyvtári könyvek visszaadása. Városi támogatás. A templom átépítése 1700—41. Tűzvész 1745. Misék a Rozálián. Az új kolostor építése 1754—67. Harangszentelés. Egyházlátogatási jegyzőkönyv 1771. A domonkosok a jezsuitarend eltörlése után. II. József. Napoleoni háborúk. A templom, kolostor és torony restaurálása. A császári provincia 1857. Reformálás. Rózsafűzértársulat. Restaurálások. Harmadrend. A domoskosrendi apácák. A domonkosprovincia újabb rendezése. Szt. Domonkos halálának 700 esztendős megünneplése 1921. Harangszentelés 1925. Restaurálások. 28—44. lap.

IV. A DOMONKOSOK KASSAI TEMPLOMA, KOLOSTORA ÉS JELENLEGI RENDTAGJAI 45—47. lap.

MMK

Plachy Ferenc

Egyike volt azoknak a férfiaknak, akik az 1861.Márc.15.-én megalakult Magyar Képzőművészeti Társulat alapgondolatát felvetették.

Műcsarnok, 1930/31.jub.ziáli.kat.

MDK

Plachy Ferenc

Évk. KMT 1929. Dr. Pipics Zoltán: Emlékek társulatunk multjából.

M. D. K.

PLACHY Ferenc festő

(XIX. sz.)

Sürgette magyar nyelvű művészet-
történet hiányának pótlását

Genthon-Németh-Végvári-Záder: Magyar müvészet 1800-1945
Bp. 1962. 148.

Plachy Ferenc,

Orlay körégyült művészek e
kik szükségesnek tartották a magyar művészet fel
lendítése miatt egy művészi Egyesület megalakitás
Igy jött létre az Orsz.M. Képzőm. Egyesület,mely
most ünnepli 7o.éves fennállását.

Nücsarnok,1930/31. jul.kiáll. Kat.

M. D. K.

PLACHY Ferenc festő

(XIX. szd.)

Sürgette a magyar nyelvű művészet-
történet megjelenését.

Genthon-Németh-Végvári-Zádor: Magyar művészet 1800-1945.
Bp. 1958, 150.

Plachy Ferenc rajzoló M. D. K.

Apotheosis Kazinczy Ferenc emlékére c. litográfia rajzát kéni tette.

Gerri, A magy. könyv. 1960 84

Plachy Ferenc festő M.D.K.

A magyar királyokat ábrázoló festményeit hasznák Hugo litográfálta

Gerszi, A mag. köraji. 1960 184

Plachy Ferenc.
festő

M. D. K.

A művészeti oktatás kezdetei
Magyarországon.
Rabinovszky Márton.

M. M. M. Évkönyve 1951. 69. oldal

M D K

Plachy Ferenc

László király felismeri Salamont a koldusok közt, festm.

Lyka Károly : Történeti festészetünk az elnyomatás korában. Uj Idők 1942.nov.7. 45.sz. 542. l.

Csathó Kálmán: Zsákuccában .....
Dóczy Jenő: Nacionalizmus és fajiság a müvé
Bálint Lajos: Müvésztelepek .....
Dr. Némethy József: Kéménd Jenő .....

Pierre Bautier 84
Orbán Antal: Toilette 85
Stróbentz Frigyes: Modellek 86
Kernstok Károly: Szerelem 87
Szüle Péter: Félakt 88
Jávor Pál: Tükör előtt 89
Gách István: Tavaszi szellő 90
Sidló Ferenc: Vénusz 91
Glatter Gyula: Fiatal leány 92
Szőnyi István: Hegytetőn 93
Kallós Ede: Dávid 94
Lányi Dezső: Vád 94
Damkó József: Bánat 95
Gárdos Aladár: Léda 96
A Képzőművészeti Társulat pecsétje 1861. (Ujházy Ferenc rajza.) 97
A Képzőművészeti Társulat igazgató-választmánya 1863-ban 98
Mészöly Géza: Az akarattyai part 99
Ujházy Ferenc: Vásár 100
Than Mór: Újoncozás 1838 előtt 101
Székely Bertalan: Zivatar 102
Deák Ébner Lajos: Szolnoki vásár 103
Ligeti Antal: Dévény vára 104
Mészöly Géza: Alkony 105

Plachy Ferenc

Önarcskép olaff.

Ernst

Plachy Ferenc fe

R. Szombat

A magy. orsz.-i közömszek ne
lakhelye O M K T évkönyve 18
1865-6 240-45. l.

Plachy Ferencz festő

R. Szombat

A magy orsz-i közömszek ne

lakhelye O M K Tévkönyve 1

1865-6 240-45. l.

Plachy Ferenc

lásd

=

É Kpt. 1861-2. 3. l. 4 l

5 l. 6 l. 7 l - 13 l.

.....nevü munkás igazolta

.....

a müvezető aláírása.

ezem:

.....

y helyettesének
a.

Endrényi Imre, Szeged.

Plachy Ferenc

Gr. Andrássy Gyula a képzőművészeti társulat elnöke és Plachy Ferenc, ugyanc társulat titkára előfizetést nyitanak az 1861 évi országgyűlési képviselők archepalbumára, melynek első lapja 23½" magas és 31" szelés vastag iven 25 körezajzott archepet hozand s előfizetési ára 3 frt. A pénzek Plachyhoz küldendők.[1]

Közben felvezlattak a képvi-
selőházat s a vállalatból
mi sem lett. Vagy lett?

[1] Vás. Vys 1861. 405-l

Plachy Tenc.

Lárd

EKpt. 1861-2. 20 l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Műhely

Miután keresményemnek 191..... é

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére ...

nevü munkástársamat szóbelileg megbizta

Kelt ....., 191.....

.....

tanu.

.....

tanu.

Plachy Tsme

laid

K Rima 1882.

Ar egész füret
át riesendő.

..... nevü munkás igazolta

a müvezető aláírása.

élyezem:

..... vagy helyettesének
láírása.

. — Endrényi Imre, Szeged.

Plachy Ferne

lásd

EKpt. 1861-2. 79l.

Magyar királyi államvasutak.

T. Mühely

Miután keresményemnek 191..... év

tésénél.....

jelenhetek, keresményemnek átvételére .....

nevü munkástársamat szóbelileg megbiztan

Kelt ....., 191..... é

.....

tanu.

.....

tanu.

Plachy Franc

laid

E Kpt. 1861-2. 15. l.

Jelentem, hogy .....

távolmaradását.

Tudomásul vette:

.....

az osztályfőnök aláírása

Engedély

.....

a műhelyfőnök vag
aláírá

8. sorsz. Műhelyi minta. —

Plachy Ferenc

a rimaszombati
városi rajztanoda
tanára 1850 körül
Itt Izsó Miklós is tanít-
ványa volt.

Szana Tamás

Izsó Miklós élete
és munkái.
Bp. 1897. 8. l.

156 Túry Gyula: Interieur.

Plachy Ferenc
rajztanar

Meller: Ferenczy

368.l.

Magyar Régészeti-, Müvészettörté
Éremtani Társulat Régészeti Szak
Budapest, Üllői-ut 33-37.

M E G

a Szakosztály 1952. január 11.-é
Lóránt Tudományegyetem Érem és

f e l o l v a s

Tárgy:

dr. Fehér Géza: A honfoglaló magy

Az előadás után a Szakosztályi V

Budapest, 1952. január 5.

F.K. dr. Szilágyi J. György.

Placky Ferenc
festő

l.

Mátrai 1862

49. l.

4 vallás és közokt.m.kir.m

1908 évi 27190 szá

ügyoszt.

Méltóságos

báró Fors

a müemlékek ors

Folyó évi decem

iratára való hivatkozássa.

Plachy Fsem

FIROD.

Meller. Fsem. 3681

Plachy Ferenc

l.

Szana 1890

113. l.

Plachy Ferencz festő
Pesten.

F(jan.- febr.)

A pesti műegylet 1856. évi ~~decz.-jan.~~ kiállitásám: Tanulmányfő, olajf., (50 frt).

Plachy F

laid

Massàk Hugol

Vlachy Ferenc

Laid

Szinnyei József. Magyar írók élete és munkái. Budapest 1905. X K. 1220 l.

Nagy Iván Magyarország családai IX. 306.

Petrik Bibliographiája.

Pallas Nagy Lexikona XVIII. 449 l.

Plachy Ferenc

Univerzit 1911. 47, 76, 103, 104

121

Budapest Székesfővárosi I. kerületi Köz

Záró-leltár

I. Aktiv vagyo

1. Készpénz
2. Áru:

   50.000 kg I. a gyapj

3. Követelések:

   Hirschbaum, Eben

   Fekete János, Miskol

4. Berendezés:

   Értéke:

   Leírás

Akt

Blachy Ferenez festő
Posten.

F(jan.– febr.)

A pesti műegylet 1856. évi ~~decz.–jan.~~. Kiállitásán: F Tanulmányfő, olajf; (50 ft).

Plachy Ferenc

irodalmi

A budapesti mű-
egylet, Divatcsarnok
1858. 427 l – 428 l

Plachy Ferenc

wódalm

A mnegylet. Var. Ujs

1858. 392. l.

Plachy Ferencz rapsolta

Csobáncz vára. Köre rapsol-
ta Weber H. Kinyák Kuglerés
Essmann. Nyomtatta Pátaky
és Társa Pesten 1863.

Dr Szendrei János gyűjte-
ményében

Plachy Ferenc F.M.19.2.

Eredetileg rimaszombati rajzt. /1854/ Pesten is fest
törtói képek László és Salamon, Dobozi életéből,
huszárképek, arcképek. Rövid ideig titikára a Képz.
Társ.nak. 1859 kiadott egy könyvet a fest elemeiről.
/Lv.N.r. 1006101./

1857 László kir. pelimen Sal.-t – [illegible] rótott. (Lv. N.r. 171.)

M.D.K.

Plachy Ferenc rajztanár Rimaszombatban

ké sőbb az Orsz Magyar Képzőművészeti Társulat titkára,

Rimaszombatban az iparosiskola rajztanfolyamán Izsó Miklós tanára volt, ő figyelt fel rajzi készségére.

Soós Gyula: Izsó, Bp. 1966. 6.l.

MDK

Plachy Ferenc

A megsebesült huszár

/A müegylet/...Vas.Ujs. 1859. 453.l.